D98/1

ТРУДЫ

ЭТНОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ

ВЪ

ЗАПАДНО-РУССКІЙ КРАЙ,

СНАРЯЖЕННОЙ

ИМПЕРАТОРСКИМЪ РУССКИМЪ ГЕОГРАФИЧЕСКИМЪ ОБЩЕСТВОМЪ.

ЮГО-ЗАПАДНЫЙ ОТДѢЛЪ.

МАТЕРІАЛЫ и ИЗСЛѢДОВАНІЯ,

СОБРАННЫЕ

Д. ЧЛ. П. П. ЧУБИНСКИМЪ.

ТОМЪ ПЯТЫЙ.

ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ, СЕМЕЙНЫЯ, БЫТОВЫЯ И ШУТОЧНЫЯ.

ИЗДАНЪ ПОДЪ НАБЛЮДЕНІЕМЪ

Д. ЧЛ. Н. И. КОСТОМАРОВА.

2124

28. ДЕКАБРЬ 1881

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

№ 416. Типографія Майкова, въ домѣ Министер. Финан., на Дворц. площ.

1874.

Напечатано по распоряженію Императорскаго Русскаго Географическаго Общества.

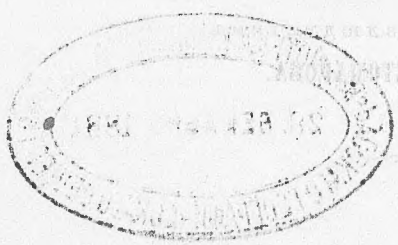

28. ДЕКАБРЬ 1881

ОГЛАВЛЕНІЕ.

ЧАСТЬ I.

ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ.

№№ пѣсенъ. **Любовь дѣвушки.** СТРАН.

1. Горе жъ мені, горе, несчастная доле 1
2. Загуділо въ чорній хмарі, зашумівъ весь листъ 2
3. Хата біла, постіль мила . . . . . —
4. Приснився мні сонъ дивненькій. 3
5. Сива зозуленька й а въ гай полетіла . . . . . —
6. Ой на горі сунеченьки, на долині полунеченьки 4
7. Світить місяць на полудне . . . —
8. По-підъ гору високую шовковий шнурокъ 5
9. Да перепеличка . . . . . —
10. Черезъ гору стежка, въ гай по калину . . . . . —
11. На дворі дощъ иде 6
12. Вилітає сивий голубонько . . . . —
13. Да за тучами громовими . . . . —
14. Ой берегомъ пливала лебедёчка зъ лебедёмъ 7
15. Гей у полю могила 8
16. Підъ нашою слободою . . . . . —
17. Що на морі да на дощечці . . . —
18. Да ластівка 9
19. На городі бузина така біла, якъ и я —
20. Надъ річкою стояла, стояла . . . —
21. Ой за лісомъ за темненькимъ . . 10
22. Вийди, Грицю, на улицю . . . . —
23. Якъ я була молода . . . . . —
24. Ой крішъ, та роменъ, та петрушечка 11
25. Козаченьку гарний . . . . . —

№№ пѣсенъ. СТРАН.

26. Породила мене мати на біду . . 11
27. Ой пійду я, молодая 12
28. А вже тому третій день . . . . —
29. Ой пойду я въ комору—тамъ лужко зелене . . . . . —
30. Ой ідь, милий, та не бався . . . —
31. Сама собі дивуюся . . . . . —
32. На колодці сиділа 13
33. Теренъ, теренъ та не хміль . . . —
34. Ой ти, дубокъ кучерявий, . . . —
35. Пливе щука съ Кременчука, пливе собі стиха. . . . . —
36. Ой ти, дівчино заручennая, . . . 14
37. Вчора Василь сіно косить, а нинькe громадить. . . . . —
38. Мені зъ тріма дорогами . . . . . —
39. Ой у маго молодана 15
40. Ой вийду я за ворота. . . . . —
41. Ой піду я лісомъ, лугомъ . . . . —
42. Ой тамъ на горі . . . . . —
43. Нема милого, жаль душу стискае 16
44. Ой піду я до млина та до дзюраваго 17
45. Куні мени, моя мати, за три копи голку . . . . . —
46. Підъ берегомъ тамъ плаваютъ лебедята; . . . . . —
47. Я по тобі, луже, не нахожуся . 18
48. Ой у лузі калина по надъ воду схилилась. . . . . —
49. По підъ гаёмъ зелененькимъ . . —
50. Якъ пойду я на долину 19
51. Ой по горі дощъ иде . . . . . —
52. Росте зіллячко романець . . . . —

№№ пѣсенъ.		стран.
53.	Кінь біжить—земля дрижить . .	20
54.	Козакъ, мати, гуляе, брязчатъ ёго гроші	—

Любовь парня.

55.	Понеділковавъ сімъ понеділківъ .	21
56.	Безъ перестанку я о тімъ думаю	—
57.	Вийди, дівчино, вийди, рибчино .	22
58.	Ой у полі хата нова	—
59.	Піду я въ лісъ на мішкання . .	—
60.	Ой то перепеличка	—
61.	Да чомъ, соловей, да не щебечешъ?	23
62.	Ой за Бугомъ за рікою	24
63.	Туманъ, мати, туманочокъ . . .	—
64.	Ой либонь моя дівчинонька . . .	—
65.	Пішовъ я разъ на улицю	25
66.	Іздить козакъ, іздить, блудить .	—
67.	Одна гора висока.	—
68.	Ой есть въ мене вишневий садъ — трава по коліна.	26
69.	Ой зелений дубе, чого нахилився	—
70.	Темна нічка не величка, и чогось не спиться	31
71.	На синімъ морі стоіть камінь мармуровий.	—
72.	Продавъ батько сиві воли	—
73.	Ой по горахъ, по долинахъ . . .	32
74.	Гнеться, гнеться калинонька . .	—
75.	Ой въ полю верба	—
76.	Ой коню мій, коню воронєнькій	33
77.	Ой у лисі, лисі, въ лисі на дубочку.	—
78.	Якъ би мені зъ ранку	—
79.	Що у саду да підъ дулькою. . .	—
80.	На розсвіті добре спанння. . . .	34
81.	Ой звисли чорні хмароньки, звисли.	—
82.	Якъ би въ лісі сидівъ.	35
83.	Заболіла въ мене головонька, . .	—
84.	Ой чия то капустиця? Я ії вирубаю.	36
85.	Ой не спиться, не лежиться. . .	—
86.	Куроньки поють—я зъ дівчиною стою.	—
87.	Пішовъ я разъ на улицю, та и теперъ каюсь	—
88.	Гей любивъ же дві дівчини, дві Катерини.	37
89.	Де ти, милий, пробуваешъ . . .	38
90.	А хто хоче Гандзю знати.	—
91.	Сонце низько, вечіръ близько . .	39
92.	Тонкая, високая тополя.	—
93.	Світи, місяце, ще й ясная зора .	—
94.	Ой у полі кирниця—чуть вода блищиться	39
95.	Наступае да чорна хмара	40
96.	Я жъ думала, що сонечко сходить	—

Посѣщеніе дѣвушки парнемъ.

97.	Ой по горахъ, по долинахъ. . . .	41
98.	Ой прийди, прийди	44
99.	Сонце нізенько, вечіръ блізенько	—
100.	Ой пішовъ милий за лісъ, за лісъ	45
101.	Вже не раненько, вже сонце низенько	—
102.	Ой у полі, полі стоять два дубочки.	—
103.	Пошовъ за лісъ, за лісъ.	46
104.	Чогось мені чудно, чогось мені дивно	—
105.	А що въ лісі за тихо	47
106.	Та не пой, соловей.	—
107.	Ой гора, ти, гора	48
108.	Ой тамъ на горі	—
109.	Чомусь не прийшовъ.	—
110.	По чімъ ти мене, мила, пізнала .	49
111.	Чи ти гордий, чи ти пишний . .	—
112.	Ходжу я, поглядаю на ту чорну хмару	50
113.	Чи я въ темнімъ лузі не калина,	—
114.	Гей лугами, берегами	51
115.	Браго жъ моя, бражечко медовая	—
116.	Походжено та побродженo	52
117.	Ой місяцю, місяченьку	53
118.	Ой світи, місяченьку, изъ-за гори	—
119.	Гиля, гиля, сіри гуси, на ставъ	54
120.	Перепеличко моя маленька. . . .	—
121.	Въ чистімъ полі, въ широкімъ раздоллі.	55
122.	Ой зашуміла біла береза, охъ та густи луги.	—
123.	Ой вийду я, вийду я	56
124.	И се село, и то село	—
125.	Сядь, Грицю, коло мене	—
126.	Ой зацвіла калинонька въ лузі .	—
127.	Ой конику, воронику, біжи по дівчину	57
128.	А ти зрадникъ, ти обманникъ, а тось мя обманувъ	—
129.	Ой у броду, броду	58
130.	Казала Солоха	59
131.	Посажу я кленъ-дерево різно . .	—
132.	По садочку ходю	—
133.	Ой у полю білий камень лежить .	60
134.	Ой не видно того села, тілько видно хату	61
135.	По садочку я гуляю	62

№№ пѣсенъ. | стран.

136. Ой чи прийти, чи не прийти . . 62
137. Зацвіла калинонька въ лузі . . . 63
138. По садочку похожаю 64
139. Бувъ ту козакъ убогій . . . . . —
140. Гей, фортуно несчастная, що жъ ми виробляешъ 65
141. Прощай, серце-дівчинонько . . . —
142. Іхавъ козакъ изъ войни 66
143. А позъ моі нові ворота . . . . . —
144. Ой хмелю жъ мій, хмелю 67
145. Чогось мене не легко? . . . . . —
146. Чи не цей то Микита . . . . . —

Сочувствіе родителей.

147. Що то, моя мати, за пташокъ літає? 68
148. Голубъ, мати, коло хати кругомъ облітає . . . . . —
149. Ходить козакъ коло проса . . . 69
150. По-підъ гаемъ Феська телятка шукала . . . . . —
151. Чорноморець, мамцю, чорноморець 70
152. Підъ яворомъ, яворцемъ . . . . —
153. Ой не спиться, темна ничка, не спиться 71

Счастливая любовь.

154. Пошли жъ мені, Боже, счастливу годину 72
155. Йшли корови изъ діброви, а овечки зъ поля 73
156. Ой смутенъ бо я, смутенъ да темненькоі ночи 74
157. Ти, дівчино зарученная . . . . —
158. Ой зъ-за гори сонце сходить . . 75
159. За городомъ жито жала, снопівъ не въязала . . . . . —
160. Тужу я, тужу и буду тужити . . 76
161. Ой пливе селезень смутенъ, не веселъ . . . . . —
162. Ой зійди, зійди ти, зірочко, та й вечірняя . . . . . —
163. Дівчино кохана, здорова була! . . 77
164. Оре милий, оре за лісомъ зеленимъ 78
165. Сестриченько, голубонько . . . . —
166. Бодай тая степовая могила запала . . . . . —
167. Віконце низенько, дівчина близенько 79
168. Я по тобі, луже . . . . . —
169. Ой віють вітри да все буйні . . 80

№№ пѣсенъ. | стран.

170. Ой піду жъ бо я, піду 81
171. Козакъ виізжае, дівчинонька плаче —
172. Да вже вечеръ близенько 82
173. Та ище пітухъ не співа 83
174. Ой зъ-за гори вітеръ віе . . . . —
175. Не сама жъ я по садочку ходила —
176. Ой дівчино, чи горда, чи пишна . 84
177. Половина саду цвіте 85
178. Кучерявий дубе . . . . . —
179. Чи се тая дівчинонька 86
180. Иде козакъ въ Украіну . . . . . —
181. Ой у полі романъ-зілля черезъ межу похиляється . . . . . —
182. Не щебечи, соловейко 87
183. Ой вийду я за ворота . . . . . —
184. Сонце низенько, вечоръ близенько 88
185. Яки жъ бо теперъ часи трудни 89
186. Сусідо мила, сусідо близенька . . —
187. Перепеличка мала, невеличка . . —
188. Коло млина, коло броду 90
189. Ой у полі сніжокъ пролітае . . . —
190. Ой въ полю, полю, въ полю на роздоллі 91
191. Ой приіхавъ козаченько въ-ранці —
192. Чи ти мені, дівчино, мила? 92
193. Берегомъ, берегомъ, бережиною —
194. Прийшла мила підъ віконце, ніжками тупъ . . . . . —
195. Воре плужокъ подъ садъ-лужокъ 93
196. Ой вишенько, черешенько . . . . —
197. Ой де жъ ти будешъ ночувати, хлопчино, хлопчиночко? 94
198. За нашою слободою . . . . . —
199. Ой зійшли, зійшли два місяці ясныхъ 96
200. Не всі то ті сади цвітутъ . . . —
201. Тече річка невеличка, поставлю я ятеръ . . . . . —
202. Ой ти, хлопче гожий, живий . . 97
203. Що на горі санчята 98
204. Підъ зеленимъ явірцемъ . . . . —
205. Въ лузі стоять воли въ плузі . . —
206. Въ конці греблі шумлять верби . 99
207. У нашоі та Мелашки підъ хотою кровать . . . . . —
208. Чи я тобі не казала . . . . . —
209. Та прийди, прийди, козаче, до новоі хати . . . . . —
210. По садочку я ходила, не находилася 100
211. Я петрушку копала 101
212. Тамъ на дубі, на вершечку . . . —
213. Ой ви, мухи, ви, комарики моі . —
214. Ой піду я до млина, до млина . . 102
215. Ой місяцю, місяченьку, не світи нікому . . . . . —

№№ пѣсенъ. стран.

216. Ой у полі криниченька на чотирі зводи 102
217. У городі зеленая яворина 103
218. Ой зъ-за гори сонце сходить . . —
219. Перейди, місяцю 104
220. Зеленая хмелиночка . . . . . —
221. Я покочу тарілочку да по барвіночку . . . . . —
222. Ой казали вражі люде, що я заміжъ не піду . . . . . —
223. Ой не ходи, Василечку, по-біля тиночку 105
224. Ой де жъ тиі коваленьки живуть —
225. Ой въ полю криниченька 106
226. Берегомъ бережиною . . . . . —
227. За річкою, за бистрою . . . . . —
228. Якъ вітеръ повіе, то я й похилюся 107
229. А вже сонце вечеріе, а вже сонце надъ заходомъ . . . . . —
230. Ой сюди гора и туди гора . . . —
231. Ой на зеленимъ мачку 108
232. Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги . . . . . —
233. Казавъ мені батько, щобъ я оженився 109
234. Де ходивъ, то ходивъ . . . . . —
235. Ой чий же то двіръ? . . . . . —
236. Ходитъ голубъ коло хати . . . . —
237. Ой загули сиві голубочки 110
238. Рости, хмелю, надъ водою . . . —
239. Ой гай, мати, ой гай, мати . . . —
240. Що й учора оравъ и сёгодня оравъ 111
241. Ой гай, гай, шумить гай . . . . —
242. Не жаль тобі, сухий дубе . . . . —
243. Ой на горі, ненько, зацвіло синенько . . . . . —
244. Марусенька недужа лежала . . . 112
245. Ой пошовъ же бъ я на тее Запорожже . . . . . —
246. Ой у мене чоловікъ добрий . . . 113
247. Кукуріку, півнику, гайда . . . . —
248. Ой морозе, морозоньку . . . . . —
249. Ой умру, мати, умру . . . . . —

Бѣдность.

250. А въ полі верба, підъ нею вода 115
251. Лугомъ иду, коня веду, розвивайся, луже! . . . . . —
252. Заіздивъ коника, заіздивъ другого 116
253. Охъ я несчастний, що маю діяти? —
254. Ой якъ тужить серце моє, якъ собі згадае 117
255. Ой ти, багачу, я тебе добре знаю 118
256. „Де ти, калино, росла 119
257. Красний молодче, чого тяжко здихаешъ . . . . . —
258. И відтіль гора 120
259. Ой піду я на село 121
260. Ой тряслася трясовина ще й тряслася кладка 122
261. Зелененька ялиночка . . . . . —
262. Чорна гречка, біли крупи . . . 123
263. Вчора була неділонька, ниньки понеділокъ 124
264. Ой на гірці, на гірці . . . . . —
265. Поки я була въ свого отця, у своєі матусі . . . . . —

Отношеніе къ врагамъ.

266. Прибудь, прибудь, мій миленькій, а я жъ тобі рада буду 125
267. Нігди би-мъ ся не здрімала, хоць би й день біленькій . . . . . —
268. Середъ села стояла верба . . . 126
269. На що мені собаки трімати . . . —
270. Чого вода каламутна . . . . . —
271. Сусіди близькі — вороги тяжкі! . —
272. „Въ саду ходжу, черешеньки саджу“ 127
273. Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ да забула повъязати . . . —
274. Пусти жъ мене, моя мати, на толоку прясти 128
275. А вже-жъ вечіръ вечоріе, вже сонце заходить 129
276. Чи ти, милий, припавъ пиломъ, чи метелицею . . . . . —
277. Коло млина, коло броду 130
278. Ой коню мій, коню, золотая грива —
279. Чия жъ то хата вікномъ до дороги? . . . . . —
280. Ой вилітае голубина зъ Украіни 131
281. Та вже третій вечоръ, якъ дівчина зводить . . . . . —
282. Ой не стій, не стій, вербонько, надъ водою 132
283. Ой не шуми, луже, не цвіти буряче . . . . . —
284. Ой не лети, сивий орле, на Волинія пити 133

Боязнь родителей и молвы.

285. Ой зійди, зійди, та зіронько та й вечірняя 134
286. Ой повій, вітроньку, зъ гори въ долиноньку . . . . . —
287. Ой на горі вітеръ повівае . . . 135

№№ пѣсенъ. | стран.

288. Козакъ коня напувавъ, Дзюба воду брала 135
289. Переходомъ въ чистімъ полі . . 136
290. Ой вийду я за ворота . . . . . —
291. „Чорни очи маю и ними не журюся“ . . . . . —
292. Дівчино чорнявая, здорова була . 137
293. Ой у полі криниченька 138
294. Коло млина зацвіла калина . . . —
295. Ходить сорока коло потока . . . 139
296. Сватай мене, Марко, я за тебе піду . . . . . —
297. Летить орелъ по-надъ моремъ темними лугами . . . . . —
298. За повими воротями рине вода, рине 140
299. Чого й вода руда стала? 141
300. Ой коли-бъ ти, дівчинонько, такъ мене любила . . . . . —
301. Стоявъ дубъ тонкій та зелений . —
302. Шумлять верби, шумлять лози . 142
303. Ой въ Каміщі на риночку, въ мурованимъ замку . . . . . —
304. И вітеръ віе, и сонце гріе . . . 143
305. Тікай, тікай, милий хлопче . . . —
306. Брала воду изъ озера, вибрала до дна . . . . . —
307. Встану я ранесенько поутру . . 144
308. Ой Боже, Боже, коли той вечіръ буде . . . . . —
309. Ой піду я въ лісокъ-трісокъ, тамъ люде явори тешуть 145
310. „Ой зійди, зійди, ясний місяцю“ . 146
311. Ой сплю, чи не сплю, тілько да не сиджу . . . . . —
312. Ой ти сидишъ за горою, а я за другою . . . . . —
313. Ой не шуми, луже, зелений байраче 147
314. Ой ти, дівчино, горда да пишна . 148
315. Ой гаю, гаю, превеликий жалю . 149
316. Коло мого дворика 150
317. Ой у полі кленъ дерево різно . . —
318. Ой у полі дві дорожки різно . . 151
319. Ходивъ, блудивъ козакъ по дуброві . . . . . —
320. Ой у полі калина, на калину вітеръ віе . . . . . —
321. Хожу коло моря 152

Отсутствіе взаимности.

322. Люблю дівчину самую 153
323. Болить, болить головонька — либонь же я вмру . . . . . —
324. Ой у полі рублена криниця . . . 154

№№ пѣсенъ. | стран.

325. Ой и вчора оравъ, и сёгодня оравъ 155
326. Черезъ улицю — то жъ кума моя —
327. Ой у полі черешенька та рясно зродила . . . . . —
328. Піють куроньки, а я въ дівчини сидю 157
329. Ой у полі криниченька дилёмъ дилёвана . . . . . —
330. Сніжокъ иде, зіма буде 158
331. По той бікъ гора, по сей бікъ гора —
332. Та вже другий вечіръ 159
333. Ой дівчина по гриби ходила . . —
334. „Ой ти дівчино, червоная вишня . 161
335. По тихому Дунаєві щука рибу ловить 162
336. Ой десь наши чорнявиі 163
337. Ой у броду, у броду . . . . . —
338. Курилася дороженька 164
339. Ой повій, вітроньку. 166
340. „Поки-мъ тебе не любила 167
341. „Ой чого козакъ смутенъ невеселъ —
342. Розвивайся, сухий дубе 168
343. Уже сонце заходить . . . . . —
344. Ой у полі озерце 169
345. Изъ-за гори вітеръ віе. . . . . —
346. Ой, ти, милий, чернобривий та будь же ти ласкавъ . . . . . —
347. Въ конець греблі шумлять верби . 170
348. Вийду на улоньку разъ, разъ. . . —
349. „Вже жъ бо я помандрую 171
350. Дунай річка невеличка, схочу — перескочу . . . . . —
351. „Ой, дівчино любо, що жъ то съ того буде“. 172
352. Зацвіла калиночка въ лузі. . . . —
353. „Ти, дівчино чорнявая, ти, дівчино біла“. 173
354. Ой вийду я за ворота . . . . . —
355. Черезъ гору та въ долину 174
356. Ой дівчино, серце моє . . . . . —
357. Да веліла мені мати 175
358. Ой у млині, на камині . . . . . —
359. Не ходила на улицю . . . . . —
360. Не ходи, не люби . . . . . —
361. Ой густий очеретъ да й макуховатий 176
362. Опанасъ воли пасъ 177
363. Ой чи се жъ той Микитка. . . . —
364. „Сидить голубъ на березі, голубка на вишні. . . . . —
365. Я по лугу ходила: розвивайся, луже! 178
366. Пішовъ дощикъ громовенький . . —
367. Розвивайся, сухий дубе 180
368. Ой хрещатий барвінку, разстелайся низько. 181

№№ пѣсенъ.		стран.
369.	Йшли корови изъ діброви	181
370.	„На що мене мій миленькій не любивъ	—
371.	Підійду я підъ яблуньку	182
372.	Стучить и гремить у укошечко	183
373.	Ой щобъ такъ тобі, якъ теперъ мені	184
374.	Степъ широкій, край далекій	—
375.	Цвіла, цвіла калинонька	185
376.	Повій, вітре буйнесенькій	187
377.	За густими лозоньками	—
378.	Ти, дубочку кучерявий	188
379.	Дівчина калину ламала	—
380.	Бодай то ті сади висхли, що до єдного	—
381.	У тихому Дунаєві	189
382.	На тімъ боці Дунаю, Дунаю	—
383.	Ходжу, блужу	190
384.	Ой зажурилась бідная удова	—
385.	Не противъ дня, противъ ночки	191
386.	„Дівчино, дівчино	192
387.	„Да ти думаєшъ, дівчино	—
388.	„Ой горами, мій милий, горами	193
389.	„Що ти, милий, въ мене хочешъ	—
390.	Таки, серце, ходи	—
391.	Розвивайся, сухий дубе	194
392.	Въ огороді хмелиноньку	—
393.	„О, зрада чорни очи, зрада	—
394.	Ишовъ милий відъ милої—зійшовъ місяць високо	195
395.	Ой у броду, ой у броду, брала дівчинонька воду;	—
396.	Щобъ я була тее знала	196
397.	Ой погубила орлиця дітей	—
398.	„Дівчино, дівчино	197
399.	Ой не вийся, хмелю, ой не вийся, хмелю	—
400.	Горе мині на чужбині	198
401.	Ой черезъ садъ дорога	—
402.	Ой піду жъ я лугомъ, лугомъ	199
403.	Одъ Дударівъ до Чернишівъ дорога розлога	—
404.	На що мене зачипаєшъ	200
405.	Не одчиняй, дівко, двері	—
406.	„Ой не ходи по лёду, бо увалишся	—

Несчастная любовь.

407.	У Полтаві на риночку	201
408.	Ой зійду, я зійду на гору крутую	—
409.	Казавъ братъ сестриці: „не становисъ на кладку“	202
410.	Ромунъ—зілля, ромунъ—зілля по дорозі ростилається	—
411.	Чи це жъ тая криниченька, що голубъ купався?	—
412.	Ой часъ, мати, жито жати	206
413.	Ой вийду за гай	—
414.	Зъ-за гори, гори	207
415.	Ой горе, горе, якъ нерідная мати	—
416.	Та матусенько жъ моя, та колибъ же ти знала	208
417.	Виряжала мати сина та на косовицю	—
418.	А підъ листомъ трава зъ ростомъ, нею вітеръ гонить	209
419.	— Гей на току вишня, чому не черешня?	—
420.	Идуть корови зъ діброви, а овечки зъ поля	210
421.	За Дунаёмъ за тихенькимъ	—
422.	Сива зозуля въ гай полетіла	—
423.	Болить моя голівонька	211
424.	Ой піду я въ лісочокъ, впрву листочокъ	212
425.	Оре мужикъ, на шляхъ виганяє	—
426.	Шуміла береза, якъ я нею іхавъ	—
427.	Чи я не счастлива, чи не чорнобрива	213
428.	А въ мого милого хата підъ горою	—
429.	Ой вийду я до Дунаю	214
430.	Ой у полі деревенька	—
431.	Ходить, блудить Иванюша	215
432.	Боже, Боже, за що прошу	—
433.	Чогось водиця каламутиться, подобно филя збила	—
434.	По бережку ходила, лебедочку ловила	216
435.	Сію рожу на морозу, вона въ зімі сходить	—
436.	Ой ти, хлопче, бійся Бога	—
437.	Ніхто не винень, тілько я	217

Разлука.

438.	Туманъ, туманъ по долині	218
439.	Ой у лузі, въ лузі	—
440.	Якъ була я молодою, не знала нічого	219
441.	Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ	—
442.	Ой у степу, на долині	220
443.	„И учора не бувъ, и сёгодня не бувъ	221
444.	Ой, мати моя, що ти гадала	—
445.	Мимо моіхъ ворітечекъ бистра вода плине	—
446.	„Ти, дівчино моя	222
447.	Скоро бігла, чуть глянула	—
448.	Ой у полі горина	223
449.	Ой, матуню, кохаюся	224

№№ пѣсенъ.		стран.
450.	Коло броди беру воду	224
451.	Сидить лебедь надъ водою, днює и ночує	—
452.	Щось мя изсушило	225
453.	На юлицю не піду	—
454.	Пішла дівчина	226
455.	Й а вже третій вечеръ	—
456.	За валомъ брала дівчина лѣнъ	227
457.	Ой помогай, Бігъ, ти, несужений друже!	—
458.	— Ой мати, мати	228
459.	Ой у лісі, при дорозі	—
460.	„Ой дівчино любо, що жъ то зъ того буде?	—
461.	Зашуміла дібровонька	229
462.	Не віръ, дівко, парубкові, що вінъ люльку курить	—
463.	Зеленая й орішина	230
464.	Ой звідци гора, а звідти друга	—
465.	Бодай твоя мати па світі не жила	231
466.	— Ой зійди, зійди, ти, зіронько вечірняя	—
467.	На долині при окопі дівчина гуляє	232
468.	А въ сусіда хата біла	—
469.	„Хто кохання знає, не вірує въ Бога	233
470.	По саду ходила, рученьки ломила	234
471.	Куроньки піють, я зъ дівчиною стою	—
472.	Ой дівчино моя люба	235
473.	Коло гаю конемъ граю, въ гаю не буваю	—
474.	Шумить листя, шумить гай	236
475.	Хоче мене родинонька зъ милимъ розлучити	—
476.	Не світи, місяцю, не світіть ясни зори	237
477.	А що ся стало, розстатися не може	—
478.	На що мя судишъ, що мъ провинила	238
479.	Онъ де гора висока и той край несчастливий	—
480.	Та любивъ я, кохавъ, собі дівчину мавъ	239
481.	Степомъ иду—степъ шпрокій, дорога смутненька	241
482.	Ой летівъ селезень смутенъ-невеселъ	242
483.	По садочку ходила	—
484.	Закохалась дівчинонька въ хлопця молодого	—
485.	Ой горе, горе	243
486.	Ой не шуми, луже	244
487.	Не шуміте, луги	246
488.	Вийду я за гай, гляну на свій край	247
489.	За річкою, за бистрою	248
490.	Не спиться, не лежиться, и сонъ мене не бере	—
491.	Ой ишла не берегомъ—лугомъ	249
492.	Не хтіла-сь мі, дівчинонько, дружиною бути	—
493.	Ой на воді, на водоньці	250
494.	Гулубъ сизий, голубъ сизий	251
495.	Вийду на поле, гляну на море	—
496.	Коло млина, коло броду	252
497.	Ой я несчастний, що маю діяти?	—
498.	„Дівчино люба, що то съ того буде	253
499.	„Охь зійди, зійди, ти, зірочко та й вечірняя!	—
500.	Вже не чути, та вже не видати	254
501.	Ой у лісі, у лужечку теренъ процвітає	—
502.	Ой у полі озерце	256
503.	„Противъ двора чорна хмара, наступає сила	—
504.	„Ой ти, мій миленькій	257
505.	Поіхавъ мій милий по жировлини	—
506.	— Ой вишенько, черешенько	258
507.	Прилетіли гуси изъ синёго бору	—
508.	Най вікъ лежить, що мъ ёго любила	—
509.	Ой піду я до гаю	259
510.	По долині стадо коней ходить	—
511.	Ой гаю, гаю, великий жалю	260
512.	Приіхавъ милий зъ далекоі дороги	—
513.	А въ городі вишня	261
514.	Кінь біжить—земля движить, трава поляглася	—
515.	Тамъ то хлопець, тамъ то бравий	262
516.	Затопила, закурпла спрпми дровами	—
517.	Ой черезъ садъ-садочокъ	263
518.	Нема милого, нема мого друга	—
519.	Шумить, шумить дубрівонька	264
520.	Ой щобъ такъ тобі, якъ теперь менї	—
521.	Ой пойду, пойду, куди я й не ходила	—
522.	Ой ти живешъ за горою	265
523.	Да пийте, люде, горілочку	266
524.	Ой сівъ запівъ, ой сівъ запівъ	267
525.	Відъ моря до моря вбитая дорога	—
526.	Ой кобп я знала, де мій милий оре	—
527.	За горою, за крутою	268
528.	Ой вийду на поле, гляну на море	—
529.	На горі сунеченьки	269
530.	Ой темна нічка, невидна	270

№№ пѣсенъ.		стран.
531.	Та болять ручки	270
532.	Коло млина калина	271
533.	Коло млина, млина зацвіла калина	—
534.	Налетіли сіри гуси въ поле ночувати	272
535.	Біда жъ мені нэдъ бідами	273
536.	„Зеленая ліщинонька розвивається въ кущі	274
537.	Ой по лужечку ходжу	—
538.	Ой вийду я, молодая, за повні ворота	—
539.	Тихо, тихо Дунай воду несе	275
540.	Ой воли жъ моі половиі, чомъ же не орете?	—
541.	На... калинонька стояла	276
542.	Відбила щука-риба відъ берега ряску	—
543.	Сивий голубочко сидить на дубочку	—
544.	То то мені нэнуда	277
545.	Ходжу, блуджу по підъ гаёмъ	—
546.	Мала пташечка, невеличечка	—
547.	Роменъ зілля, роменъ зілля	278
548.	Коло броду, броду, брала Галя воду	—
549.	Боже мій, Боже, коли той вечеръ буде	—
550.	Ой ти, гаю мій, гаю	279
551.	Въ огороді хмелинонька	280
552.	Ой повій, вітроньку, по крутій горі	—
553.	Банно, милий, мій миленький, банно	—
554.	Дівчинонька по садочку ходить	281
555.	Ой гувъ, да загувъ сизий голубочокъ, сидя на ліщині	—
556.	Полю я конопельки	282
557.	Ой у полі на раздоллі	—
558.	Ой ти, сухий дубе, сухий та зелений!	—
559.	Счастливая милому дорожка	284
560.	Шли корови изъ дуброви, а овечки зъ поля	—
561.	Ой приіхавъ милий изъ вечора позно	—
562.	Не такъ у васъ, якъ у насъ, якъ у нашій стороні	285
563.	Ой, мати, чорноморець іде	—
564.	Ой ти, дубе кучерявий, широкий листъ на тобі	—
565.	Ой заржи, заржи, коню вороний	286
566.	Курилася доріженька, курилася дуже	—
567.	Ой хвортуна, хвортунонька	287
568.	Зрада, зрада чорни очи, зрада	—
569.	Та вже не ходити яромъ за товаромъ	287
570.	Зелений луже, не шуми дуже	288
571.	Ой якъ тая метелиця до дерева липне	—
572.	Зъ підъ чорної хмарі	289
573.	Будь здорова и счастлива	—
574.	Ой въ неділю рано-пораненьку	290
575.	Чорни очи маю та й не оженюся	—
576.	Іхавъ козакъ за Дунай	291
577.	Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ	—
578.	Реве вода зъ підъ города	292
579.	Ой часъ-пора до куріня, бо вже хмара нависла	—
580.	Шли корови изъ дуброви, а овечки зъ поля	294
581.	— Розвивайся, сухий дубе: завтра морозъ буде!	—
582.	„Ой якъ тужить серце моє за тобою, мила	—
583.	Чомъ соловей не щебече?	295
584.	Да дума жъ мені, дума	—
585.	Ой вийду я за ворота	296
586.	„Калина-малина, зачімъ потемніла	—
587.	Зажурилась бідна вдова	297
588.	Будь здорова, пані моя	298
589.	Вода въ морі, риба въ воді	—
590.	Ой у полі, на чистимъ роздоллі	—
591.	Да розвивайся, да сухий дубе	299
592.	Ахъ якъ тужить серце моє за тобою, мила	301
593.	Росло, росло два цвітка	302
594.	Прийшла пора відъізжати	—
595.	Боже, зъ неба високого	303
596.	Ой ходила молода дівчина по лісочку	—
597.	Черезъ греблю вода рине—тамъ дівчина умивається	304
598.	Любивъ уланъ дівчиноньку — теперъ покидає	305
599.	Іхавъ козакъ дорогою—дівча воду несе	—
600.	Ой загуде сивий голубонько	306
601.	Всі курочки до купочки, півень на порозі	—
602.	Ой підъ мостомъ трава ростомъ	307
603.	Шумлять-гудуть густі лози	—
604.	Ой низькіі огороди—капуста не родить	—
605.	Ой у полі при дорозі дівчина жито жала	308
606.	Світи, зоре, світи зоре, світи, не ховайся	—
607.	— Я до тебе, дівчинонько, я до тебе дохожавъ	—

№№ пѣсенъ.		стран.
608.	Ой тонкая паутина на яръ повилася	309
609.	По тімъ боці козаченько словце промовляє	—
610.	А надъ річкою, надъ бистренькою	310
611.	Ой я несчастний! що маю діяти?	—
612.	Не копавши криниченьки, водиці не пити	311
613.	Ой зійди, зійди, зірочко вечірняя	—
614.	„Дай, Боже, зъ вечера погодоньку	312
615.	Випускала соколонька зъ рукавонька	—
616.	Колибъ же я знала	313
617.	Ти поідешъ, мій миленький, я о тя гадаю	—
618.	Ой, доле моя, доле! несчастная доле!	314
619.	А зъ-за гори високоі орелъ воду носить	—
620.	— Зелененькая дібрівонько, чомъ не горишъ, тільки куришся?	—
621.	Ой піду я підъ тиномъ, лугомъ	315
622.	Въ чистімъ полі, въ степу, край дороги	—
623.	Хожу, блужу и вздихаю тяженько до неба	—
624.	Сади моі вишневиі процвітали	316
625.	Черезъ гору високую орелъ воду носить	—
626.	Ой тамъ за горою за високою	317
627.	Текла річка—холодна вода	—
628.	Віє вітеръ въ чистімъ полі	318
629.	„Що ти, дівчинонько, не такая	—
630.	— Ой бувай здорова, дівчинонька моя!	—
631.	Стоіть явіръ надъ водою, въ воду похилився	319
632.	Ой зацвіли густі лози	—
633.	Ой ясненько сонце сходить, хмарненько заходить	320
634.	Горами-ярами туманъ налягає	—
635.	Несчастная Любочка уродилася	—
636.	Ой горо жъ моя крутая	321
637.	Нема милого, нема мого друга	—
638.	Ой давно, давно у батенька була	322
639.	То-то мені изнуда	—
640.	Говорять вороженьки, що сирота пъяна	323
641.	Ой у полі сосна тонкая выросла	—
642.	— Ой гультаю жъ, гультаю, не ходи до мене	324
643.	Хилітеся, густи лози, відки вітеръ віе	—
644.	Ой, шкода, шкода білого цвіту	325
645.	Ой не шуми, луже, дибровою дуже	—
646.	— Я до тебе не ходила	326
647.	При зеленій сіножаті добре жито жати	—
648.	Ой ти, соловей, золоте перо	327
649.	Ой Украіно мила, краю памятливий!	328
650.	Глибокая криниченька, короткиі ключи	—
651.	По-надъ дунаями	329
652.	Ой у полі, ой у полі стоіть три тополі	—
653.	Ой зъ-за гори місяць сходить	330
654.	Ой гаю мій, гаю, густий—не прогляну	—
655.	Ой у полі могила зъ вітромъ говорила	331
656.	Коли бъ мені орломъ бути, високо літати	—
657.	Ой береза, береза на край ліса зросла	332
658.	Ой соколю, соколю	—
659.	Ой у городі вишня, коло неі вода	333

Потеря дѣвической чести.

660.	Ой въ полю кирниченька	336
661.	Ой за гаёмъ, тамъ Дунай тихенькій	337
662.	Ой зрадивъ козакъ молоде дівча	—
663.	Ой зацвіла калинонька на степу	338
664.	Запорожець, моя мамцю, запорожець	339
665.	Ой піду я въ ліски по орішки	340
666.	Ой въ лузі, въ лузі	—
667.	Въ неділю рано, рано, до східъ сонця	341
668.	Ходила дівчина у лісъ по орішки	342
669.	Тихо, тихо Дунай воду несе	—
670.	— Червона калино, чого въ лузі стоішъ	343
671.	Ой у лузі калинонька	345
672.	Ой у полі сіно, підъ сіномъ вода	—
673.	Дівчинонька по гриби ходила	346
674.	Ой ходжу я, ходжу, не находжуся	—
675.	Звівъ зъ розуму дівчину	—
676.	По-підъ гору камъяную, та по-підъ глотаву	347
677.	За горою вітеръ віе	—
678.	Щобъ я була матусеньки слухала	—
679.	Ще сонечко не сходило	348
680.	„Сидить голубъ надъ водою, тамъ днює, ночує	—
681.	Заржали ворони коні	349
682.	Ой горе, горе, що чужа сторона	—
683.	Самъ же я дивуюся, якій же я дурний ставъ	350

№№ пѣсенъ. СТРАН.

684. Зашуміли густи лози 350
685. „Ой заграй мені, Иване 351
686. Куроньки піють, я въ дівчини сиджу . . . . . —
687. „Дівчинонько, сіра утко . . . . . —
688. „И шуме, и гуде . . . . . —
689. Червоная калинонька безъ вітра хитається 352
690. Край дороги широкої . . . . . —
691. „Ой ти паробокъ, а я дівчина красна 353
692. Іхавъ козакъ, іхавъ та зъ дороги збився . . . . . —
693. Зійшла зора, зійшла 354
694. Тамъ у лузі при долині . . . . . —
695. Дасть мене моя мати 355

Отчаяніе.

696. Вийду на поле, гляну на море . . 356
697. Ой гоя, гоя . . . . . —
698. Ой чи жъ бо я сама на світі єдная . . . . . —
699. „Ой вийду я, вийду на гору крутую 357
700. По за садомъ-виноградомъ бистра річенька біжить . . . . . —
701. Хто бувъ причиною розстання мого 358
702. Безъ перестанку я о тімъ думаю . —
703. По-під гаемъ зелененькимъ . . . 359
704. Шумить, гуде дібровонька . . . . —
705. Ой зійду я на гору високу . . . . —
706. Да боровая зозуленька 360
707. Вийду на поле, гляну на море . . —
708. Кажуть люди, що мъ счастлива, я съ того тішуся . . . . . —
709. Тече вода зъ огорода, съ-підъ коріння дуба 361
710. Ой самъ же я да не знаю 362
711. Летівъ орелъ по-надъ море . . . —

Дѣтоубійство.

712. Ой ти, ковалю, коваленьку . . . 363
713. Ой у полі криниченька диллёмъ диллёвана . . . . . —

Болѣзнь и смерть.

714. Вилітала зозуленька 364
715. Завезено туди, де роду немає . . —
716. Оравъ мій милий три дні, три години 365
717. Поіхавъ дворяненько на полёвання . . . . . —

№№ пѣсенъ. СТРАН.

718. Зійшовъ місяць изъ вечора рано . 366
719. Ой ходила молода дівчина по-надъ берегами . . . . . —
720. Ой приіхавъ мій миленький зъ поля 387
721. Ой пішла дівчина до броду по воду . . . . . —
722. Росчесавъ кудрі, росчесавъ мудрі . 370
723. То не вишня-черешня розцвітає . —
724. Ой ходивъ чумакъ сімъ годъ по Дону . . . . . —
725. Черезъ гору та въ долину орелъ воду носить 371
726. Та умеръ козакъ, та умеръ молоденькій . . . . . —
727. Вийду на поле білими ноженьками 372
728. Ой задумавъ козакъ-серденько . . 373
729. Коли хто хоче на світі жити . . . 374
730. Ой тамъ въ полю, полю вода протікає 375
731. Ой підъ вишнею, та підъ черешнею 376
732. Якъ зійдешъ, дівчино, зъ моєї могили . . . . . —
733. По садочку ходила . . . . . —
734. Ой въ полю гай—чисто метено . . 377
735. Ой въ полю криниченька, вода протікає . . . . . —
736. Ой зацвіла калинонька въ лузі . . —
737. Ой поіхавъ милий за лісъ 378
738. Летівъ орелъ по-надъ моремъ, та й, летючи, кряче . . . . . —

Ревность.

739. По горосі, коникі, по горосі . . . 379
740. „Коли бъ мені човничокъ малёваний та веселечко . . . . . —
741. Шелестъ, шелестъ по долині . . . 380
742. „Діброва зеленая, чомъ не горишъ, але курпшся . . . . . —
743. Туга жъ мені за тугою 381
744. „Сусіда мила, сусіда близенька . . —
745. — Ой куди ти полинешъ, сивий соколоньку . . . . . —
746. Ой въ полі билинонька нею вітеръ віє 382
747. И по горахъ, по долинахъ 383
748. Банно, мій миленькій, банно . . . —
749. Летівъ орелъ по-надъ море, та й летючи, крикнувъ . . . . . —
750. Ой ще вчора изъ вечора 384
751. „Вже жъ бо я поглядаю та на ту чорну хмару 385
752. „Ступай, ступай, сивий коню, зъ гори на долину . . . . . —

№№ пѣсенъ. стран.

Измѣна.

753. Покинь даремну думку думати . 386
754. Ой у полі береза стояла . . . . —
755. „Ой тужу жъ, я тужу, ще й тужити буду 388
756. „Ой зрада чорні брови, зрада . 389
757. Загуділи голуби на дубі 390
758. — Кінь вороний 391
759. Ой на добра-ничъ, моя мила, добра-ничъ! . . . . . —
760. Ой ти, дубе кучерявий, широкий листъ на тобі 392
761. Ой на горі сосна, на долині сосна —
762. Ой єсть въ саду кірниченька — видно дно 393
763. Ой въ полю сосна, підъ сосною коршма . . . . . —
764. „Ой не стій, не стій, ти, вербо, надъ водою 394
765. Зрада, зрада чорни очи, а все жъ то зрада 395
766. А въ чистому полі стоіть два дубочки . . . . . —
767. Ой та на горі пшениченька, а въ долині овесъ 396
768. — Що ся мені зробило? 397
769. — Фортуна несчастная, що ти виробляєшъ? . . . . . —
770. Полюбила баламута та й за нёго пошла 398
771. Ой сама я, сама, якъ билинка въ полю . . . . . —
772. Козакъ коника сідлае 399
773. — Розвивайся, суха ліщинонько —
774. Ой въ саду, саду — соловей щебече 400
775. — Ой чия то хата зъ краю, що я ії не знаю? . . . . . —
776. Чогось мені тяжко, важко 401
777. Ой гаю мій, гаю, густий—не прогляну! . . . . . —
778. Туманъ, туманъ по долині . . . 402
779. Ой зъ-за гори сонце сходить, а за другу зайде . . . . . —
780. Ой вийду я за ворота 403
781. Иде козакъ дорогою, на сопілку грае . . . . . —
782. Поіхавъ Семенъ 404
783. „Бувай же здорова, та дівчино моя 405
784. Измішався камишъ изъ травою . —
785. Ой вийду я за ворота 406
786. Ой встань милий, вже день білий зачало світати . . . . . —
787. Ой дівчина козака любила . . . 407

№№ пѣсенъ. стран.

788. — Щось мені тяженько, та на серці трудненько 407
789. Сидить собі козаченько, думае-гадае . . . . . —
790. „Згадай мене, козаченьку 408
791. На добра-нічъ, усімъ на нічъ: . . —
792. Вийду я на двуръ билими нижеськами 409
793. — Лугомъ иду, коня веду—розвивайся, луже! . . . . . —
794. Дівчинонько молодая 410
795. Ой рано, рано дівчина встала . . —
796. Іде козакъ дорогою підковками креше . . . . . —
797. Тихо, тихо Дунай воду несе . . . 411
798. — Зелененький мій барвіночокъ —
799. — Ой ти, Кармелюкъ, по світу ходишъ 412
800. Ой журавель та у гуслі гра . . . —
801. Ой у лісі клинъ-дерево рузно: . . 413
802. У тихому броду—тамъ пъе голубъ воду . . . . . —

Чары.

803. Ой на морі, на морі 414
804. Не видно тисі хати, тілько видно душу 417
805. Ой у полі конопельки, верхи зелененьки 418
806. Ой у лісі, при дорозі . . . . . —
807. Журба моя, журба 420
808. Стоіть яворъ надъ водою 421
809. Мати сина научае . . . . . —
810. Широкая да улиця . . . . . —
811. Ой Василю, Василечку 422
812. Ой летіла чорна галка надъ водою —
813. Що въ неділю сонце сходить, пізненько заходить 423
814. Василино! Василино! любая дитино! 424

Убійство.

815. — Ой піди, сину, на ярмарокъ пішки 425
816. На дубовімъ мості, тамъ Галя стояла . . . . . —
817. Ой повій, вітроньку 426
818. Бондарівна . . . . . —

Отрава.

819. Схочу меду, голосъ веду, луже розвивайся 429
820. Не ходи, Грицю, на вечерниці . . —

№№ пѣсенъ.		стран.
821.	Світи, світи, місяць	432
822.	Ой у полі кирниченька	—
823.	Жене Василь воли зъ поля, въ сопілочку грає	434
824.	Ой зацвіла калинонька въ лузі	—
825.	Ой дівчино чорнобрива	435
826.	— Ой сонъ, мати, ой сонъ, мати, головоньку клонить	—
827.	Мати сина научала	436

ЧАСТЬ II.

ПѢСНИ СЕМЕЙНЫЯ.

Семья и родъ вообще.

1.	А въ нашого Омелечка	439
2.	Да нема древа ранішного надъ дубочка	—
3.	Ой, надъ моремъ, надъ лиманомъ	441
4.	А ще сонце не заходило, а я спати ложуся	442
5.	Ой що то за древо	—
6.	Ой не шуми, луже, дібровою дуже	443
7.	Ой, Боже мій, Боже мій, та вже батько вмеръ!	—
8.	Ой, ти, утка, сіра, луговая	444

Сиротство.—Безродный на чужинѣ.—Разладъ съ родомъ.

9.	Ой у степу, край дороги	445
10.	Ой за гаємъ зелененькимъ	447
11.	Та журба жъ мене изсушила, та журба жъ мене извъялила	—
12.	Ой матусенько моя, та коли-бъ же ти знала	448
13.	Що я кому виноватъ, за що погибаю	—
14.	Зашуміли луги, загреміли ріки	—
15.	„Ой соколъ зъ орломъ високо літа	449
16.	Летівъ орелъ по-надъ моремъ низько	—
17.	Въ неділоньку рано розігралось море	450
18.	Чого я тужу, чого я нужуся?	—
19.	Ой летіла зозуленька черезъ темний гай	—
20.	Загуду, загуду	451
21.	Сидить собі козаченько, думає-гадає	454
22.	На яворі чорний воронъ кряче	—
23.	Стоіть яворъ надъ водою, надъ воду схилився	—
24.	Матусенька свого сина лає	455
25.	Лає мене мати моя, лає	—
26.	Ой, вийду я за ворота, за воротьми кремені крешуть	456
27.	Ой умру, я умру, та буду дивиться	458
28.	— Ой ви, галки, чорнопиречки мої	459
29.	У чистому полю	—
30.	Вийду за ворота	460
31.	Десь у мене родина	—
32.	Ой туманъ, туманъ по долині, туманъ качається	—
33.	Ой, журавка, журавка	461
34.	Зозуленько, моя ненько	—
35.	Туманъ, туманъ по долині	462
36.	Ой, не шуми, луже, дібровою дуже	—
37.	Червоная калинонька	463
38.	Надъ водою калина червона зацвіла	—
39.	Ти соловей маленький	—
40.	Соловійку маленький	464
41.	Ти соловей, соловей	—
42.	Ой соколю, соколю	465
43.	— Полети жъ ти, галко, де мій рідний батько	—
44.	— Ой вийду я, вийду, стану, подумаю	466
45.	Ой не шуми, луже, дібровою дуже	—
46.	— Мати жъ моя, матусенько	467
47.	Нема въ світі несчастної надъ мене	—
48.	Ой, приснився мені сонъ справедливий зъ вечора у ночі	—
49.	— Ой Боже мій, милостивий, та який я вродився!	468
50.	Приснився мені сонъ справедливий, ще вчора въ ночі	—
51.	У неділю рано-пораненьку, раннёю зорею	—
52.	— Журба мене суше, журба мене круше	470
53.	— Ой буду жъ я, буду, пригодоньки ждати	471
54.	Ой, не шуми, луже, дібровою дуже.	—

№№ пѣсенъ. стран.

55. Нема горя такъ нікому 472
56. Вилітала галка зъ зеленого гайка —
57. Поставлю я калиночку. 473
58. Місяць світить, зоря зоріє 474
59. Ой гаю, мій гаю . . . . . —
60. Породила мене мати въ нещастну годину 475
61. Годі вамъ шуміти, зеленні луги . —
62. Пора приходить, по счастю тужити 476
63. Смутний хожу, не веселий, бідний чоловікъ . . . . . —
64. Ой лужечки та бережечки та вода поняла 477
65. Сіла собі сіромаха та й думку гадає . . . . . —
66. Ой високо та високо. 478
67. Та йшовъ козакъ зъ Дону, та зъ Дону до-дому . . . . . —
68. Летить орелъ по-надъ моремъ по високій високості 479
69. — Соловейко маленький . . . . . —
70. Хожу, блужу по надъ берегъ — тяженько вздихаю . . . . . —
71. Ой у полі криниченька 480

Женитьба. — Замужество.

72. Коли-бъ мені ступка та жорна . 481
73. Трясітеся, рубці . . . . . —
74. Кукурудза сіється, кукурудза родиться . . . . . —
75. Ой якъ мені женитися—въ мене хати немає . . . . . —
76. Уродила мене мати дитиною . . 482
77. „Ой дівчино, люблю тебе . . . . —
78. Въ чистімъ полі, край дороги . . 483
79. У городі верба,—порубавъ же бъ я —
80. „Молодий козаченько, чомъ ти не женився?“ 484
81. Ой, виду я, виду за ворота . . . —
82 Ой, казавъ соловейко: „въ саду не пою!“ . . . . . —
83. Ой, піду жъ я горою, долиною . —
84. Ой изъ суботи въ неділю 485
85. „Зелена діброво, скажи мені правду . . . . . —
86. Шумить-гуде дібрівонька 487
87. Ой, Боже мій, Боже, прекрасна дуже . . . . . —
88. Рано, рано-пораненько уставала —
89. Ой горою високою голуби літаютъ 488
90. Подъ вербою надъ водою 489
91. Ой, не стій, яворъ, надъ водою . —
92. У середу родилася — та то моє горе 490

№№ пѣсенъ. стран.

93. Чи не жаль тобі, батеньку, буде 490
94. — Повій, повій, вітерочку, зъ глибокого яру . . . . . —
95. — Мати моя хорошая! мати моя мила! 491
96. Хлопче-молодче, який ти ледащо! —
97. Ой пойду я гороньками 492
98. — Дала мене моя мати за нелюба замужъ . . . . . —
99. Ой надъ моремъ глибокимъ 493
100. Тече вода зъ-подъ огорода, рине . —
101. Ой у бору воду беру, вода не береться . . . . . —
102. Учинила твою волю 494
103. Зелений дубе, чи не жаль тобі буде . . . . . —
104. — Зоря ясная, чомъ не сходила 495
105. Ой піду я, молодая, по надъ гіронькамі . . . . . —
106. Ой гаю жъ мій, гаю! гаю, рідний брате! . . . . . —
107. Насіяно, наорано, та нікому жати 496
108. Ой за гаємъ зелененькимъ . . . —
109. Въ чистімъ полі край дороги, лежить камень мармуровий . . . —
110. Хотіла мене мати 497
111. Ой таточку, таточку 498

Согласная жизнь въ супружествѣ.

112. — Чорні очі, якъ терень . . . . —
113. Ой загувъ, та загувъ, сизий голубонёкъ рано на зорі . . . . . —
114. Поставлю я коня въ наряді . . . 502
115. Ой изійду я на круту гору . . . 504
116. По садочку хожу я, хожу . . . 506
117. У городі вишня, відтіль вода вийшла 509
118. По тімъ боці Дунаю, Дунаю . . 510
119. Ой закувала зозуленька, закувала 511
120. За річкою слобода 514
121. Ой, хто жъ то оре? То жъ Пилипочко 516
122. То жъ не сизий голубонько по дереву вється . . . . . —
123. Спасибі Богу, що мій чоловікъ добрий 517
124. Ой, зажуриться бідна удівонька 518
125. Жило собі два сусіди 519
126. Ой зъ-за гори дрібенъ дощикъ, зъ-за гори 520
127. А пійшовъ милий у дорогу . . . 524
128. Поіхавъ милий въ дорогу . . . . —
129 Зеленая сосонка 529
130. У Києві на базарі . . . . . —

№№ пѣсенъ.		стран.
131.	Чоловікъ жінку веде изъ шинку	529
132.	Та й уродився при несчастній долі	531
133.	Сидить собі сиромаха, думає, гадає	—
134.	Прийшовъ козакъ зъ війська, зъ дороги	532
135.	Засвистали козаченьки походъ зъ полуночи	—
136.	За тучами, за громами сонечко не сходить	533
137.	Ой піду я въ суботу въ роботу	—

Невыгодныя стороны положенія женщины.

138.	Ой, що зупрочка да за хмарочку закотилася	536
139.	Гиля, гиля, сірі гусе, вже жъ ви наплавалися	537
140.	Дала съ мене, моя мати, за Дунай, за Дунай	—
141.	Да коли бъ же я, моя мати, свою доленьку знала	538
142.	Чи я въ полі не пшениця була	—
143.	Війду на гіроньку	542
144.	Охъ и Боже мій, Боже, яка я вродилась	543
145.	Пійду я по гірочці	—
146.	Гей гукъ, мати, гукъ	544
147.	Ой не шуми дуже, луже	545
148.	Ой вийду въ чисте поле	547
149.	„Осичино, березино	548
150.	Люде йдуть жита жати	550
151.	„Чи я тобі не казала, чи я тобі не кажу	551
152.	Ой у полі нивка	—
153.	Чорна гречка, білі крупи	552
154.	Ой матінко, вишенько	—
155.	Ще сонечко не зіходило	553
156.	Пійду замужъ, хочъ одвідаю	555
157.	Поіхавъ муй миленькій у велику дорогу	—
158.	Пусти жъ мене, мати, борвіночку рвати	556
159.	Ой тихая да річенька Лебединъ	—
160.	Пливи, пливи, селезеньку, поки води стане	557
161.	Черезъ садъ-виноградъ	—
162.	Сама я, самесенька, якъ билина въ полі	558
163.	Сама собі дивуюся	559
164.	„Ой мати, мати, мати, ой часъ тее жито жати	561
165.	Де я не ходила, де я не блудила	562
166.	Післала мене мати въ лугъ калину ламати	563

№№ пѣсенъ.		стран.
167.	Ой, на горі, на горі	564
168.	Ой у броду, броду, брала дівка воду	—
169.	Ой, щось хмариться, туманиться	565
170.	Ой сама жъ я, сама	—
171.	Поставлю я кровать до зеленого дуба	572
172.	„Ой умру я, та моя матюнко, або пруйчъ пуйду	573
173.	Дівка Катерина личенько білила	574
174.	— Ой, гай, мати, гай	575
175.	Ой піду я до криниці, беруть воду молодиці	—
176.	— Гості моі, ви любовненькіі	—
177.	Ударила бъ гайдука	576
178.	Змішався щавій зъ лободою	—
179.	Стоіть верба надъ водою, колише собою	—
180.	А вже жъ мені не хочеться	577
181.	Ой, високо сонце сходить	—
182.	— Моє любе закохання, пусти мене на гуляння	578
183.	На улиці дудка грає	—
184.	— Ти, зіронько, ти, вечірняя	579
185.	Дівка зъ ложки умивалася	580
186.	Ой іду я зъ дороженькі	581
187.	Та не бий мене, мій миленькій якъ ти пъянъ	—
188.	Цуръ ёму, пекъ ёму	—
189.	Та въ зеленому мачку	—
190.	Ой оддала мене мати	582
191	Ой, оддала мене мати	—
192.	„Ой, кудру, кудру, кудравая	586
193.	„Мандруй, мандруй, серце, за мною	590
194.	Ой заржи, заржи, вороній коню, на круту гору йдучи	—
195.	Соловей мій, соловієчко	—
196.	По-підъ гаемъ зеленесенькимъ	591
197.	Ти соловей, ти соловейко	592
198.	Ой, я зроду лишенька не знала	—
199.	Ой, дурная жъ я, й да не розумна дівчина	595
200.	Перебрівъ я черезъ річку та й ставъ на пісочку	600
201.	Охъ мені горе, да моюй молодости	601
202.	Да й у лузі калиночка	602
203.	Ой ходила дівчина по бережечку	603
204.	Ой, я зроду лишенька не знала	—
205.	Пасла дівчина качку	604
206.	Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ, да забула повязати	605
207.	Ой на горі дощъ пде, а въ полі туманъ	607
208.	Місяць надъ водою, челядь на й улиці	—

№№ пѣсенъ. СТРАН.

209. Охъ, мені горе, да мунній молодости 607
210. „Й а на віщо жъ ти, доню, уповала?“ 609
211. Ой ходивъ Иваня по крутуй горі —
212. Ой ти, несуженій друже 610
213. Роменъ-зілля, роменъ-зілля по дорозі ростилается . . . . . —
214. Ой жаль, жаль, да не вернеться—знаю! . . . . . —
215. Коло млина, млина червона калина 611
216. Кумъ кумі радъ 614
217. Горе мое, горюваннє 615
218. Иваня, розудалній молодець . . . —
219. Стороною дощъ йде, а низомъ туманъ . . . . . —
220. Ой, горе, горе, що чужая украіна 616
221. Ой сама я, сама, якъ билина въ полі 619
222. — Куди идешъ опентаний? (?) . . 621
223. Ой горе, та недоля, взяла мужа своя воля 622
224. Ой горе жъ мое, горе! . . . . . —
225. Стлала, стлала дівчинонька білу постіль на кровать . . . . . —
226. Та бодай же я марне пропала . 623
227. Ой у лузі калина білимъ цвітомъ зацвіла 624
228. — Доломъ, доломъ, долиною . . 625
229. Немерниа. . . . . —
230. Соловейко маленький! 626
231. Ой зъ-за гори високоі гуси вилітають . . . . . —
232. Гула, гула голубонька по-міжъ голубами 627
233. — Ой хмілю, хмілю, зеленій, кудрявий! 628
234. Пийте, люде, горілочку, а я буду воду . . . . . —
235. Мати сина оженила 629
236. Ой учора изъ-вечера, якъ місяць мінився . . . . . —
237. — Ой повій, вітру, въ тую сторононьку 630
238. Ой підъ гаемъ, гаемъ зеленьким 631
239. Ой приіхавъ козаченько зъ поля 632

Невыгодныя стороны положенія мужа.

240. Якъ оддала мене мати заміжъ . 634
241. „Горе мені, горе, що мені робити 635
242. Сама хату поставила, сама й висипала . . . . . —

№№ пѣсенъ. СТРАН.

243. Та пропивъ чоловікъ усі гроші . 636
244. Ой пъяна я, пъяна 638
245. Ой въ саду черешенька зацвіла . —
246. Ой сама я въ хаті, ні съ кимъ розмовляти. 641
247. Мене мати за нелюба оддала . . 642
248. Зеленая верба, кучерява груша . 643
249. Ой гай мій, гай, чого шумишъ не помалу. 645
250. Чи я жъ тобі не казала 647
251. — И шумить, и гуде. 648
252. — Чого мені журитися, якоі неволі 649
253. Горе жъ мені, козакові, нема сіна лошакові. 654
254. Оженився Семенъ, да взявъ жінку хорошу 655
255. Та журба жъ мені, моя мати, журба за журбою 659
256. Ой ти досада, ти досадонька моя . 663
257. Добре було жити — перву жінку бити 664
258. Де чумаченьки стояли 665
259. И сміхъ и публика! 666
260. Ой жаль животу 667
261. „Поідь мені, мій миленький . . . —
262. Пійшовъ би я въ лісъ по дрова . —
263. Ой ти, матюнко родима 668
264. У неділю на весіллі прогуляла . . —
265. Ой якъ мені та до дому йти . . . 669
266. Ой мій чоловікъ . . . . . —
267. Невеличка полевина, да густі копиці . . . . . —
268. — Та, Марусенько, серденько . . 670
269. — Святий Боже, святий кріпкий, свята твоя воля 672
270. Та не звідтиль місяць сходе, звідкиль ясна зірка 675
271. На що жъ мені женитися, на що мені жінка. . . . . —
272. Охъ, була вчора на весіллі. . . . 676
273. Да пошовъ милій у поле орати. . —
274. Пряла бъ же я куделицю—головка болить . . . . . —
275. „Да пряди, пряди, моя пряха . . 677
276. Ой у саду вишня 678
277. Пріхавъ Звіриньский зъ дороги до дому— . . . . . —
278. Який чоловікъ, така его жінка. . 679
279. Нема чоловіка въ-дома. . . . . —
280. Сидить дядько, люльку курить . . 680
281. Дивуються сусідоньки, що я иду нити. . . . . —
282. Соловейко миленький 681
283. Та напила-мъ ся, ледво стою . . —
284. Ой пила, я пила, чипчикъ згубила . —

№№ пѣсенъ.		стран.
285.	Тутъ була вдова мила	682
286.	Ой посіявъ мужикъ ячмінь	—
287.	Чого жъ мені до дому	683
288.	Ой въ лісі, лісі сова скрегоче	—
289.	Пішла жінка на базаръ	—
290.	Ой коли бъ ти хозяінъ, та волики собі мавъ	684
291.	Ой самъ иду дорогою	—
292.	Сіно собі громадила	685
293.	Ой задумавъ селянинъ міщапочку брати	—
294.	Поіхавъ Ивасъ на полёваннячко	686
295.	Ударила бъ гайдука	687

Взаимныя отношенія жены и семьи мужа.

296.	— Ой, нічка моя невеселая	688
297.	Ой, ти, дібровная та зозуленька	—
298.	На бережку песочокъ	689
299.	„Ой ти, матюнка старая	—
300.	„Ой ти, галочко, чорная, маленька.	693
301.	— Ой ти, багачу, я тебе добре знаю	697
302.	— Чи ти, невістко, сегодня приведена	698
303.	Куди, дерево, куди хилишся	—
304.	Ой спиться мені	700
305.	Ой ти, мамко моя	701
306.	Не спиться мені й не дрімаєтьця	702
307.	Хто жъ у насъ рано встає?	703
308.	Ой лихо, лихо, де свекруха є	704
309.	Оженила мати свого сина	711
310.	Ой на той двіръ, де мій милий	718
311.	Ой пійду я лісомъ-боромъ	—
312.	Закувала зозуленька на жовтімъ пісочку	719
313.	Ой у Ганни свекруха лихая	720
314.	Ой лугомъ, лугомъ да вода йде	722
315.	Місяць надъ водою, челядь на й улиці	—
316.	Дощикъ іде, накрапує	723
317.	Соколоньку ясний	724
318.	Коло млина не лобода	—
319.	Діверъ зъ невісткою	—
320.	Що у батеньки свого горе	725
321.	И а въ світлиці при столі	—
322.	Напила жъ ся горівки и ще ся надію	—
323.	Поіхавъ Ясенько та й на воёванне	726
324.	Ой у городі гордовина	727
325.	Ой, за гаємъ, гаємъ зеленькимъ	—
326.	Ой уже сімъ літъ доньця зъ-за Дону нітъ	734
327.	Ой рано, рано зозуля ковала	735
328.	Іхавъ чумакъ у дорогу	736

Взаимныя отношенія мужа и женинихъ родныхъ.

329.	„Куди ідешъ, опентаний?“	737
330.	Високий типъ бачу, та й не перескочу	—
331.	Не оддала мене мати	739
332.	Теперъ моя воля	742
333.	У неділеньку рано	—
334.	У насъ у городі два кущики мъяти	746
335.	Ясна зіронька закотилася	747
336.	Зажуриться та дівчинонька, що на половині садъ розвився	—
337.	Оддала матюнка та свою донечку у чужую стороночку	748
338.	Зелена діброва безъ вітру шумить	751
339.	Сидитъ ненька край віконечка	758
340.	Соловейку, рання пташечко	—
341.	Та по тімъ боці Дунаю, Дунаю	759
342.	— „Завізъ ти мене въ чужу сторону	760
343.	Ой за горами вода дунаями	—
344.	Ой не шуми, луже, ти, зелений гаю	761
345.	Що й у мого батенька	—
346.	Изъ-за гори високоі гусі вилітаютъ	762
347.	Милий милу питає: „чого засмутилася	—
348.	Ой вийду я на гору крутую	—
349.	Ой високо, високо клинъ-дерево отъ води	763
350.	Ой буду я, буду, неділеньки ждати	—
351.	Ой ти, чаєчка, ти, чубаєчка, позичъ мені чуба	—
352.	Ой изъ лісу, лісу темного	764
353.	У неділю рано во всі дзвони били	—
354.	„Ні на кого жалковати	765
355.	Бідная моя головонька	—

Смертъ жены. Положеніе вдовца. Вторичная женидьба.

356.	Ой, горе, горе, да безъ чоловіка	766
357.	Якъ поіхавъ королевичъ на полюванне	—
358.	Ой, у саду-винограду	778
359.	„Ой умру, мій миленький, умру	782
360.	„Ти й зле, мамцю, изробила	785
361.	Сама мати провинила	786
362.	Якъ задумавъ соколонько (голубонько) діти годовати	790

№№ пѣсенъ. стран.

363. Запивъ Иванъ, загулявъ 790
364. Ой, умру я, мій миленький, да буду дивиться 791
365. Поіхавъ Лександра у далеку дорогу . . . . . —
366. Чи я жъ тобі, моя матінко, та давно не казала 793
367. „Ой, слаба я, слаба я 794
368. По надъ бережиною стояла . . . 795
369. Коло колодезя, коло дубового . . —

Смерть мужа. Положеніе вдовы. Вторичное замужество.

370. Пішовъ миленький за лісъ . . . 796
371. А я, молода, віддалася . . . . . —
372. Якъ умеръ мій извощикъ 797
373. Ой изъ-за гори буйний вітеръ повіває . . . . . —
374. Ой зіма, зіма, ти холодная . . . 802
375. Калинонька, малинонька, розовъ белий цвітъ 805
376. Пішла вдова долиною 806
377. Да шумитъ, гуде дібрівонька . . 808
378. Шумитъ, гуде дібрівонька . . . 810
379. Якъ вийду я за ворота 811
380. Умеръ, умеръ нашъ полковникъ, ще й тихая мова . . . . . —
381. Съ-пуйдъ зеленого гайка вилітала галка . . . . . —
382. „Сировая ліщиночка, чомъ не горишъ, тілько куришся 812
383. Ой не знала удівонька, якъ у світі жить . . . . . —
384. „Ой удово, вдово, удово-небого . 813
385. Ой, коли бъ мені чарка да горілочки пляшка 815
386. Край города, край села . . . . —
387. Побила шевця лиха година . . . 818
388. — Ой ти, річко бистрая 820
389. А въ неділеньку да й зараненько 821
390. Зажуриться бідна вдова . . . . —
391. „Калиноньку ломлю, ломлю . . . 822
392. „Зашуміли гори и бистріі ріки . 823
393. Умеръ богатиръ, зосталась удівонька 824
394. Стлала, стлала дівчинонька постельку біленьку 825
395. Ой умри, старий, умри 826
396. Зажурилася бідная вдівонька . . —
397. „Ой не літай, сіра утко, до озера води пити 827
398. Ой пойду я гіроньками . . . . . —
399. „Що сёгодні дома, а завтра поіду 828
400. Пошла замужъ молодою 832

№№ пѣсенъ. стран.

401. Горе жъ мені, горе, несчастлива доле! 832
402. Пропавъ куликъ надъ водою . . 833
403. Лежитъ милий на печі . . . . . —
404. Налинули соколи съ сторони . . 834
405. А въ неділю въ-ранці . . . . . —
406. Жона мужа виряжала . . . . . —
407. Ой у полі дві тополі, а третяя вишня 835
408. Ой летіла стріла по-надъ синє море . . . . . —
409. Налетіли голуби изъ чужої сторони 838
410. Жена мужа не злюбила 839

Бездѣтные старики.

411. Якъ задумавъ старий женитися . 842
412. „Бреди, бреди, діду 844

Дѣти.

413. Не діброва шуміла 847
414. Въ неділю раннёю зорёю, до божихъ церковъ задзвонено 849
415. Ой йшли чумаки зъ Украіни . . . 850
416. Побратався сокілъ съ сизокрилимъ орломъ 851
417. Ой зъ-за гори буйний вітеръ віе . 854
418. Пливе лебедь зъ лебедятами . . . 858
419. Ой Боже, Боже, коли той вечоръ буде . . . . . —
420. „Ой ти, братіку зайвороночку, пусти мене у сусіди!“ 860
421. Ой Боже, Боже, коли той вечеръ буде 861
422. По надъ тихимъ Дунаемъ 864
423. — Маленький соловейко, чому не щебечешъ? . . . . . —
424. Ой зъ-підъ гори тихий вітеръ віе . 865

Положеніе сына въ семьѣ.

425. Ходитъ голубъ по комнаті, голубка по хаті 867
426. Ой, дубъ на березу гіллямъ похилився 868
427. — Кучеравий дубъ, чомъ ти не зелений 869
428. — Ой, у полі край дороги клинъ-дерево має . . . . . —
429. „Мати жъ моя, мати, чомъ мене не женишъ? 870
430. Веду коня до Дуная, куинь не хоче пити 872
431. „Ой, матінко, та не гай мене . . 873

Библиотека Географического Общества Союза ССР

№№ пѣсенъ.		стран.
432.	Зімо, зімонько, зімо лютая	874
433.	„Сини моі, соколоньки, де жъ ви поділися	—
434.	Якъ була я молодою та дванадцять синівъ мала	875
435.	Ой добрая та годинонька була	—
436.	Ой кряче, кряче чорненький воронъ	877
437.	— Десь у тебе, козаче, не рідная мати	878
438.	Породила мати сина сокола	—
439.	„Ой сонъ, мати, ой сонъ, мати, сонъ головочку клоне“	879
440.	„Рубай, сину, ясенину — буде кочержилно	—
441.	„Темна нічка не видкая – не видно ходити	880
442.	Ой зацвіла калинонька у темному лузі	—
443.	И шли ляхи на три шляхи	881
444.	Ой мала вдова сина сокола	—
445.	Не ходи, козаче, по-надъ берегами	882
446.	„Ой мати, мати й а що ти гадала	—
447.	„Рубай сину яворину, добре клинця буде	883
448.	— Тече річка невеличка, та й колишиться	—
449.	— Ой коли бъ я зозуленька, собі крила мала	884
450.	Ой не спиться доброму молоддю	—
451.	Въ полі дороженька ні широка, ні вузенька	885
452.	Два дубочка, два дубочка, яворъ зелененький	—
453.	„Соколоньку - синку, чини мою волю	886
454.	А въ неділоньку рано по рану	—
455.	— Наступала чорна хмара, а другая сіня	887
456.	„Ой вийду я, вийду на гору крутую	—
457.	Ой мандрувавъ молодий козаче	888
458.	Надъ моремъ глибокимъ	—
459.	„Ой хмелю, мій хмелю, де ти зімувавъ	889
460.	Гомінъ, гомінъ по діброві	890
461.	Ой у місті та на ринку стала ся новина	—

Положеніе дочери въ семьѣ.

462.	Що то въ лісі зашуміло?	892
463.	Ой, хлопъяча біда — у некрути брати	—
464.	Немерівна	—
465.	Ой, у полі могила	896
466.	Шкітишъ, шкітишъ коло дороги	—
467.	Да горе жъ мені на чужині	897
468.	Ой зъ-за гори курно та димно	—
469.	Зеленее жито, зелене	898
470.	„Оженися, синку, оженися, Васильку	900
471.	Полюбила Гриця чорнобривця	904
472.	Въ Бердичові на риночку	—
473.	Ой, у полі дубнячокъ та ще й зелененький	—
474.	Зойду я на горку	905
475.	Мати моя рудна	—
476.	„Зелений дубе! чи не жаль тобі буде	—

Братья и сестры.

477.	На край села жила удова	907
478.	Та ишли ляшки изъ Аршави	908
479.	Й у Кіеві на Подолі	910
480.	Наварившъ братъ пива пъяненького	914
481.	— Ой дівчино, дівчинонько!	915
482.	Ой, шли чумаки зъ Украіни	—
483.	Зазвавъ братъ сестру багату	916
484.	Ой, гоя, гоя, несчастлива доля!	917
485.	Съ понеділка на второкъ	—
486.	Ой, підъ дубкомъ, підъ дубкомъ	921
487.	Не пой, соловейку, рано-пораненько	927
488.	Ой, зацвіла червона калина	928
489.	Не сизая голубонька въ темнимъ лузі кувала	—
490.	Тимъ на світі хлібъ не родить	929
491.	Не любивъ Романъ жони	—

ЧАСТЬ III.

ПѢСНИ БЫТОВЫЯ.

№№ пѣсенъ. СТРАН.

Козацкія.

1. У святу неділю не сизі орли заклекотали 933
2. Нетяга. 934
3. Тожъ не синяя хмарочка наступае 935
4. — Ой поважай стару матіръ, хочъ вона й не рідна . . . . . —
5. Ой чиі-то воли, що по горі ходили? 936
6. Боже жъ ти мій милий, Боже милостивий. . . . . —
7. Ой хортуно-хуртовина! . . . . . —
8. Ой зъ-за гори, изъ-за кручи риплять вози йдучи 937
9. Зажурився соколонько . . . . . —
10. Одъ Киева до Питера мостили мости 938
11. Ой чомъ соловей не щебече?— Голосу немае. . . . . —
12. — Розвивайся ти, сухий дубе: на тобі морозъ буде! . . . . . —
13. — Стукни, коню, копитами объ порігъ 939
14. Не метіль зъ моря піднималася . —
15. Ти місяцю, який же ти ясний! . . —
16. Ой изъ-низу вітеръ віе. . . . . —
17. Ой крикнули лебедоньки у синёму морі 940
18. Пливе човенъ води повенъ—коли бъ не схитнувся . . . . . —
19. Надъ річкою явіръ стоіть 941
20. Ой вийду я, вийду на гору крутую . . . . . —
21. Край Дунаю трава шумить. . . . —
22. Сокілъ зъ орломъ купається . . . 946
23. Ой тамъ въ степу, при дорозі . . —
24. Ой підъ гаемъ, лиманомъ. . . . . —
25. Да не журъ мене, стара нене . . 947
26. „Гонять, мамко, на сторожу . . . —
27. Не журь мене, стара нене 948
28. Самъ я не знаю и не відаю . . . —
29. Седить удова край оконця, ридае. 949
30. Гей гукъ, мати, гукъ. . . . . —
31. Въ огороді та криниченька. . . . 950
32. Ходивъ, блудивъ козакъ по діброві . . . . . —
33. Гайдарики, гайдарики молоди . . 951

№№ пѣсенъ. СТРАН.

34. Ой по Дону, по Дону, по тихому дунаю 952
35. Ой не знавъ козакъ ні горя, ні нужди . . . . . —
36. Зажурився соколонько—бідна жъ моя головонька. . . . . —
37. Туманъ поле покриває. 953
38. — Гей козаченьку, пане жъ мій . 954
39. Чи на біду, чи на горе сірома вродився. . . . . —
40. Що й у Киеві ой да на риночку . —
41. Чорна хмара наступае, ставъ дощикъ накрапати 955
42. Ой по морю, ой по морю. 957
43. Ні на кого жалкувати . . . . . —
44. Стоіть яворъ надъ водою 958
45. Ой на горі да женці жнуть. . . . —
46. А въ неділеньку да зараненько . 959
47. Ой галочки—сизоперочки, подиймайтесь въ гору . . . . . —
48. Ой зацвіла калинонька въ лузі . . 960
49. Та шумить, гуде вітеръ по діброві . . . . . —

Гайдамацкія.

50. Лебеденко 962
51. Повернувся я зъ Сібиру — нема мені долі. . . . . —
52. Ой горе жъ мені, горе, несчастная доля! 963
53. Сава Чалий 965
54. Ой поіхавъ Романъ Жамбенко у Берекивъ за довгами 967
55. — Ой ви, козаченьки, ой ви, молоденьки. . . . . —

Рекрутскія.

56. Наступае чорна хмара, а другая сипя. 968
57. Добре було, добре було. 969
58. Щось на мене люде ворогують . . 970
59. Ой смутенъ же я, смутенъ, тяжко зажурився . . . . . —
60. Ой у полі два дубки. 971
61. Ой, мати моя, не жалуй мене. . . —
62. Закувала зозуленька на червоній калині 973

№№ пѣсенъ.		стран.
64.	А въ Камъянці на риночку висока могила	974
65.	Ой, пъе чумакъ, пъе, да й почавъ гулять	—
66.	Съ-підъ Кіева города, тамъ протекала бистра річушка	975
67.	Чорна хмара наступає	976
68.	Жила, жила та удівонька	—
69.	А зъ вечора, у ночі	977
70.	А въ неділеньку рано дощикъ накрапає	982
71.	Задумавъ я женитися	—
72.	Ой изъ лісу изъ темного	983
73.	Ой за лісомъ та да перелісомъ	985
74.	Чи ляшкамъ, чи панкамъ	986
75.	Сюди луги, туди луги	—
76.	Ой померъ отець и померла мати—лишилася сирота	987
77.	Ой снігъ иде, туга зіма буде	988
78.	Ой чи чула, моя доля	—
79.	Шуміла дібровонька зелененька	689
80.	Ой взяли козака въ салдати	990
81.	За гаємъ зелененькимъ доріжка лежала	991
82.	Шкода, шкода білого цвіту	—
83.	Сади моі зелені рано процвітають	992
84.	Въ чистимъ полі висока могила	—
85.	А вже то та слава по всімъ світі стала	993
86.	Край долини, край широкоі нивки	—
87.	„Розвивайся, сухий дубе	994
88.	Шумить, шумить дубровонька	—
89.	По підъ лісомъ, охъ тамъ битий шлячокъ	—
90.	Ой зацвіла калинонька гиллямъ у долину	995
91.	Тиха вода, тиха вода	—
92.	Летіли ворони черезъ сине море	996
93.	Затуманився туманъ	997
94.	А въ неділю пораненьку всі дзвони задзвонили	—
95.	Чогось хвиля (вода) колотиться (коломутна), бо еі хвиля збила	998
96.	Охъ пъяна-жъ я, пъяна, та до дому не зойду	1000
97.	Ой стану я, подумаю, що я хлопець молоденькій	—
98.	Зажурився сивий соколонько	1001
99.	„Чого жъ ти, моя мати, рано не збудила	1002
100.	— Ой, море, море, та й ти, Дунаю	—
101.	Взяли, взяли козака въ некрути	1003
102.	У моєму саду пташки щебетали	—
103.	Ой зъ-за гори чорни хмари въ закуті	1004
104.	Ой били, били въ барабани	1004
105.	Ой, у саду, саду береза стояла	—
106.	„Ой, Боже же мій, Боже	1005

Солдатскія.

107.	Ой у лузі калина весь лугъ изкрасила	1006
108.	Загадали козаченьки въ походъ о-півночи	—
109.	Ой хто, братця, не бувъ за Дунаємъ	1007
110.	Годі, братця, намъ журитись	—
111.	Ой поле, поле	1008
112.	Ой біда, братці, біда	—
113.	Калина-малина, чомъ нерано зацвіла?	—
114.	Зелена дібровонька въ три ряди посажена	1009
115.	Роскотись гора по тій стороні	—
116.	Що не лугъ шумить	—
117.	Дорожка твоя	1010
118.	Ой летять, летять три соколоньки врядъ	—
119.	Надівайте біле плаття, мундиръ на себе	1011
120.	У полі пуйдъ вербиною хижина стояла	—

Бурлацкія.

121.	Ой жили ми на морі	1012
122.	Було жъ насъ три брати	—
123.	Ой у корчмі на риночку	1013
124.	Ой наступила чорна корова	—
125.	Нема въ світі гіршъ нікому	1014
126.	— Ой фортуно израдлива	1015
127.	Зійшло сонце підъ віконце	1016
128.	„Ой Петре, Петруню	1017
129.	Козаченько безъ счастя, безъ долі	1018
130.	Охъ піїду я, сяду въ зеленімъ саду	1019
131.	Несчастливий козаченько	—
132.	— Ой, гаю мій, гаю	1020
133.	Ой у полі, въ полі вилітали два орли	—
134.	„Ой сину мій та Негрученко	1021
135.	Котився місяць въ хмарі	1022
136.	Ой служивъ я у вдови	—
137.	Забіліли сніги, забіліли	1023
138.	— Ой теперъ, милі братьця	1024
139.	Зелений дубочокъ на яръ похилився	—
140.	Ви, лужечки, крути бережечки	1025
141.	Нікому я такъ не дивуюсь	—
142.	Та погнавъ наймитъ воли на нічъ	1026

№№ пѣсенъ. стран.

143. — Голубъ-голубочокъ 1026
144. Якъ пішовъ же Травинъ 1027

Чумацкія.

145. Задумали чумаки въ дорогу . . . 1028
146. Чумакъ иде у дорогу . . . . . —
147. Молодий чумаченько воли запрягає . . . . . —
148. Весна красна наступає 1029
149. Въ огороді буркунъ-зилля по тичині вється . . . . . —
150. Ти, соловей, соловейко 1030
151. Сидить чумакъ міжъ возами, та й на візъ похилився 1031
152. Зажурилися вражі вороженьки . —
153. Ой въ городі два яворка 1032
154. Черезъ греблю вода рине 1033
155. Изъ-підъ гори, зъ-підъ Лиману . —
156. Ой я зъ роду чумакую 1034
157. — Ой чумаче, чумаче 1034
158. Ой изъ-за гори, изъ-за кручи . . 1036
159. Ой нема слави, ой нема поваги . 1038
160. Ой пішли чумаки въ дорогу . . 1039
161. Иде чумакъ дорогою . . . . . —
162. Ой пъе чумакъ, пъе 1040
163. По горі, горі пшениченьки ярі . 1041
164. Горе мені на чужині . . . . . —
165. Чумаче-бурлаче 1042
166. Катилося ясне сонце по-надъ горою . . . . . —
167. Ой по горахъ, по долинахъ високихъ . . . . . —
168. У неділю въ-ранці, рано-пораненьку 1043
169. — Ой воли жъ моі, спві голубки —
170. Ой у полі та криниченька . . . —
171. Зажурився та нашъ чумакъ Макаръ 1045
172. Ой котилося та яснеє сонце . . 1046
173. Якъ задумавъ Харько, задумавъ Захарченко 1048
174. Ой у полі край дороги чумакъ волівъ наповає . . . . . —
175. Ой високо сонце сходить 1049
176. Ой зъ-за Дону, зъ-за ріки 1051
177. Ой ясно, прекрасно сонечко сходить . . . . . —
178. Ясно красне сонечко зіходить . 1052
179. Ой въ неділеньку, рано пораненьку . . . . . —
180. Хто не пивъ води та дунайскоі . 1053
181. Гей, та ходивъ чумаченько сімъ літъ по Дону . . . . . —
182. Ой сівъ пугачъ, ой сівъ, зажурився 1057

№№ пѣсенъ. стран.

183. Ой ишли козаченьки изъ-за Дону 1057
184. Косить хозяінъ у степу траву . 1058
185. Гей, гей! та журьба мене зсушила 1059
186. Гей, гей! 1060
187. — Ой гукъ, мати, гукъ, де горілку пъють . . . . . —
188. Ой я чумакъ несчастливий . . . —
189. Ходить чумакъ по ринку 1062
190. „Ой куди жъ ти, чумаче, мандруешъ? 1063
191. Зажурився бідний чумакъ . . . —

Пѣсни временъ крѣпостной зависимости.

192. Добре було нашимъ батькамъ на Украіні жити 1064
193. Добре було нашимъ батькамъ на Вкраіні жити . . . . . —
194. Горе намъ на гетманьщині . . . —
195. Ходить попикъ по церковці . . 1065
196. Намахався мужикъ косою, намахався ціпомъ . . . . . —
197. Повіяли вітри все буйні 1066
198. Ой у саду явіронько . . . . . —
199. Іденъ чобітъ на общасі а другий на корку 1067
200. Поровняй, Боже, гори, долини рівненько . . . . . —
201. Въ чистімъ полю на роздоллю . —

Сословныя.

202. Ой на горі та долина глибока . 1068
203. Ой на горі ставочокъ . . . . . —
204. Не далеко става, у Джулині у папа . . . . . —
205. У нашоі слободі та нова новина 1071
206. Ой тамъ на долині, та й на смородині . . . . . —
207. Єсть у лузі калина 1073
208. Ой за гаємъ зелененькимъ . . . —
209. Що козацькая жона . . . . . —
210. Похотівъ міщанинъ міщаночку взяти 1075
211. — Дівчинонько-вишенько, куди йдешъ? 1076
212. Ой пігнала дівчинонька ягняточка въ поле 1077
213. Ой зійшло, зійшло два місяці яснихъ 1078
214. — А ти, дячку учений 1080
215. — Благослови, Господи, на всяке время . . . . . —
216. Чоловікъ дорогою йде 1081
217. Ой у полю, на подолю 1082

№№ пѣсенъ.		стран.
218.	Ой тамъ на горі	1037
219.	Била мене мати	1083
220.	Да холила красная дівка	—
221.	— Ой, мати, мати, москаль у хаті	—
222.	Долина долинушка, долина широкая, долина глибокая	—
223.	Якъ улана не любити	1084
224.	Приїхали до Марусі	—
225.	Головонька жъ моя бідная	1085
226.	Ой приїхавъ Орличенько	—
227.	Коло броду, броду брала дівка воду	—
228.	Ой пасъ вівці да на Бондарівці	1086
229.	— Иди, доню, въ хату	—
230.	Коло млина, коло броду	1087

Пьяницкія.

231.	Хто тую горілочку пиває	1088
232.	Ой фляшечко-потішечко, кубочокъ-радощи	—
233.	Ой пьянъ, пьянъ та валюся	1089
234.	— Не я пьяний, горівочка пьяна	—
235.	Якъ пивъ, такъ пивъ	1090
236.	Ой гулявъ же я въ понеділокъ	—
237.	Охъ напивъ, нагулявъ	1091
238.	Ой мій чоловікъ та пьяниця	—
239.	Несчастливий чоловікъ горівки напився	—

№№ пѣсенъ.		стран
240.	Понесу ему пити, істи	1092
241.	Гуде, шумить дубиною	—
242.	Гей мала я три журби	—
243.	Изъ-за гори, зъ-за лиману	1093
244.	Ой то тобі приснилося	—
245.	„Горівочко, люблю тебе	—
246.	По-підъ гору крутую	1094
247.	Ой вчора изъ вечора пьяненька була	—
248.	Горівочко пслявъяро	1095
249.	Я тобі, мій миленькій	—
250.	Ой біда, біда не той чоловікъ	—
251.	„Коли пити, не мутити	1096
252.	Ой піду жъ я до коршмоньки	—
253.	— Ой пьяна жъ я, пьяна	—
254.	Килишечку рабенькій	1097
255.	Якъ же мені въ корчмі не седіти	—
256.	Горілочко, дівочко, дівочко	—
257.	Та не вродила мене мати а діла робити	—
258.	Ой хоть же я пьяна на виду	1098
259.	Серце моє любеє	—
260.	Ой куме, куме, неньки субота	—
261.	На долині стоіть коршма	1099
262.	Наши хлопці-молодці	1100
263.	Пий горілочку, випивай смакоту	—
264.	Ой що жъ ми будемъ, браття, робити?	—
265.	Чарко жъ моя й оковита	1101
266.	Радуйся, чарко	—

ЧАСТЬ IV.

ПѢСНИ ШУТОЧНЫЯ.

1.	Чарочко-повночко	1105
2.	Ой у саду, у садочку	—
3.	Зродили опенёчки коло колодочки	—
4.	А зъ гори та въ яръ	1106
5.	Ой покину ціпъ на току	—
6.	Купивъ козакъ Олені	1107
7.	Любивъ козакъ Олену	—
8.	„Ой, дівчино милостива	—
9.	Дівчино, сподівайся талану	—
10.	На що мені та городъ городить	1108
11.	Кукуріку, півнику	—
12.	По садочку ходила	—
13.	Бийте, дівки, тропака	—
14.	Прекрасная дівко Марійко	1109
15.	„Ой де дівка була?	—
16.	Очеретъ, осока	—
17.	Дівчино, вишенько	1110
18.	Ой ходила дівчина бережкомъ	—
19.	„Мати, мати, хочу істи	1111
20.	Полюбивъ козакъ Марину	1111
21.	По телята йду	—
22.	Ой за гаємъ, гаємъ	1112
23.	Ой пасла дівчина ягняточка въ полі	—
24.	Козакъ коня напувавъ	1113
25.	Навідала кубелечко	—
26.	Шелестъ, шелестъ по дубині	—
27.	— На тарілці білий сиръ	—
28.	Ой гуляли порубочки	1114
29.	— Гандзю, Гандзю моя мила	—
30.	„Ой, Галю, не йди у поле	1115
31.	„Ой відкиль ти, дівчино?“	—
32.	Ой на току, на току	—
33.	— Ой дівчата-голубочки	1116
34.	Якъ я була мала, мала	—
35.	Теперъ же я не сяка, не така	—
36.	Ходжу, ходжу коло хати	—
37.	Ой на горі хата	—
38.	А дівчата, дайте, дайте	1117

№№ пѣсенъ.		Стран.
39.	А я тобі сала	1117
40.	На бережку у ставка	—
41.	„Ой ти, гарний Семене	—
42.	На улицю не піду	1118
43.	Ой, Грицю, Грицю, Грицю	—
44.	Бувъ Гриць на ринку	—
45.	И соха въ землі	—
46.	Якове, Якове!	—
47.	А до мене Яковъ приходивъ	1119
48.	А въ городі верби гнуться	—
49.	Ой зъ за гори сонце гріє	—
50.	Закотилось ясне сонечко	—
51.	А Иванко молоденький	—
52.	„Иди, Грицю, на улицю	1120
53.	Іхавъ хлопець до млина	—
54.	Не займай, мене, Грицю	—
55.	Ишовъ Гриць зъ вечорниць	—
56.	Кобъ ти тамъ бувъ	1121
57.	Не стій, дівко, підъ корчмою	—
58.	Вонъ, хлопці, вонъ	—
59.	Славна рибка рибець	—
60.	Тонкий да високий дубокъ	1122
61.	— Ой Василю, Василино	—
62.	Гей підъ горою, підъ перевозомъ	—
63.	Гриць мене, моя мати	1123
64.	Не такъ голосъ, не такъ голосъ	—
65.	Ой ходили-блудили парубки	—
66.	Ой сівъ собі щигликъ та й думає	1124
67.	Чи ти мене не знаешъ	—
68.	А ще жъ бо я на улиці не була	1125
69.	Ой хочъ голий, обідраний	—
70.	Було літо, була зіма	—
71.	Ой хтівъ же я женитися, не маю за чого	—
72.	„Предобний Семенъ	1126
73.	„Ой ти бривъ, чорнобривъ	—
74.	Очеретъ лугомъ иде	—
75.	Перепеличенька повдовіла	1127
76.	Въ огороді оценечки	—
77.	Сватай мене, дурний Грицю	—
78.	Ой ти дубъ, ой ти дубъ	1128
79.	Ой такъ не гараздъ	—
80.	Старий стару хвале	—
81.	Ой тамъ на долині	—
82.	Ой хмариться, хмариться	1129
83.	Ой пду я по-за токомъ	—
84.	Чортъ мені тую раду давъ	—
85.	Пасла баба гуселя	—
86.	Пасла баба ягняточка	—
87.	Пішла наша бабусенька	1130
88.	Ой захотіла баба та й забагатіти	—
89.	Посадила стара баба	1131
90.	Наша баба стара	—
91.	Нагадалось вражій бабі	1132
92.	Якъ я була молодиця	—
93.	Сіла баба на барана	—
94.	Пішла баба на городець	1132
95.	Сидить дідъ на печи	1133
96.	У середу родилася	—
97.	Ой дідъ мідяний	—
98.	„Оттеперъ намъ, діду	—
99.	Потихесеньку	1134
100.	Ой дідъ бабі купивъ бути	—
101.	Колихала баба діда	—
102.	Посію я руту та мъяту	1135
103.	Ой пъяна я, деревъяна я	—
104.	Що у нашому селі	1136
105.	Теренъ, теренъ по городу	1137
106.	„Що ти робивъ, що ти діявъ	1138
107.	У городі калюжа, калюжа	—
108.	„Березина осичина	—
109.	Ой іхавъ я коло млина	—
110.	Ой ви, хлопці, ой ви, дівки	1139
111.	Кукуріку, чоловіку	1140
112.	„Гаємъ, хлопці, гаемъ, хлопці	—
113.	Ой ти знавъ, на що бравъ	—
114.	Бивъ мене чоловікъ	—
115.	Бивъ мене мужъ	—
116.	Ой казали-говорили люди	1141
117.	За що мене, милий, бъешъ	—
118.	Чоловіче Миколаю!	—
119.	Іхавъ, чомъ до мене не заіхавъ?	—
120.	Ой бравъ—не любила	1142
121.	Ой мій милий умеръ, умеръ	—
122.	Якъ пійшовъ той Панасъ	—
123.	Колотила добродзійка лемішку	—
124.	Хвалю Бога, сина оженила	—
125.	Прийде мій миленький	—
126.	Коли бъ же я добра жона	1143
127.	„Ой, сину мій дураненьку	—
128.	„Поідь мені, мій миленький	—
129.	На що жъ мені гарний вілъ	—
130.	— Прийди, прийди, паскуднику	1144
131.	Оженився щигликъ, взявъ собі синичку	—
132.	Два когути горохъ молотили	1145
133.	Дала мені моя мати козу зъ козеняткомъ	—
134.	Ой пійду я въ чисте поле	1146
135.	Берегомъ, бережиною	—
136.	Знати, знати	1147
137.	Ой пішовъ дідище	—
138.	Ой Иванъ на току	—
139.	Ой бувъ да й нема	1148
140.	„Пані моя мила, де жъ Настусю діла	—
141.	Охъ, мій милий заболівъ	1149
142.	Ой матуню моя	1150
143.	Ой, мати, люблю Гриця	—
144.	Ой я тобі, моя мати, перекоръ робила	1151
145.	А якъ мати запитає	—

№№ пѣсенъ.		стран.
146.	Ой мавъ я жінку	1151
147.	Який чоловікъ, така єго жінка	—
148.	Наварю я черевиці	1152
149.	Піду я до коршмоньки	—
150.	Іхавъ, іхавъ, мій товаришъ	—
151.	Ой поіхавъ, мій миленькій	—
152.	Вже три дні, три неділи	1153
153.	Пішовъ кітъ топитися	—
154.	„Кума, кума, куди йдешъ?“	—
155.	„Ой, ти іхавъ, а я спала	—
156.	Сорока летить	1154
157.	Ой бувъ, та нема	—
158.	Ой варила горлиця лободу	1155
159.	— На городі терниця	—
160.	Мали тато дві кози	1156
161.	Ходить гарбузъ по городу	—
162.	По пудъ боромъ стежечка	1157
163.	Торохъ, торохъ по дорозі	—
164.	Да не клинъ—яблуннна	—
165.	Ой мені лишенько й діялося	—
166.	Красная дівочка	1158
167.	Дрібъ, дрібъ, соли!	—
168.	На річеньці, та на дощечці	—
169.	Ти чорна, подай човна	—
170.	Якъ я була у батенька	—
171.	Очеретъ трещить	1159
172.	Ой кумъ на кумі	—
173.	Ой спавъ, жиде, меду	—
174.	Ой іхавъ я черезъ Балту	—
175.	Ой хотіли жиди	1160
176.	Сидівъ когутъ на шопі	—
177.	А въ нашего царя зробилося діло	—
178.	Іхавъ ляшокъ морквяний	1161
179.	Котиться кришталь, перекидається	1162
180.	Жидівочка Рохля	—
181.	Иде ляшокъ по-підъ лісъ, [ёму	1163
182.	Служивъ полякъ у попа	—
183.	Ой ти руський, я я полька	—
184.	Ой хто біди не знає	—
185.	Надъ моремъ глибокимъ	1164
186.	Я циганка молодая	—
187.	Дякъ, дякъ-дерунець	—
188.	Колибъ хлібъ, то бъ я іла	1165
189.	Ходила дівчина по горі	—
190.	Попова дівчина, попова	—
191.	Сякъ такъ до вечора буду жить	—
192.	Ой мать моя, матушка	1166
193.	Ой чукъ та гала	—
194.	Не піду я въ поле жати	—
195.	Да сватавъ мене попівъ спнъ	—
196.	Чернець бабу поваливъ на лёду	1167
197.	Пішъ мене у волтаръ кличе	—
198.	Ой цитьте да мовчите, цітьте	—
199.	Ой ніхто такъ не богатий	—

№№ пѣсенъ.		стран.
200.	Що й у Києві да въ монастрі	1167
201.	Ой поіховъ пішъ по сіно	1168
202.	На городі біла глина	—
203.	Наша пані багата	—
204.	Дудка въ Дудки ночувавъ	—
205.	Ой що жъ за шумъ сочинився	1169
206.	Бувъ собі комарь-комарець	—
207.	Ой бувъ комаръ оженився	—
208.	Наварила гарбуза да вкинула солі	1170
209.	Сіла баба на барана	—
210.	Ой насіявъ козакъ гречки	—
211.	На синёму морі	—
212.	„Ой що се лежить за покойникъ	1171
213.	Якъ бувъ собі козакъ Голота	—
214.	Обіщався селянинъ міщаночку взяти	—
215.	Пасъ я овечки	1172
216.	Підъ припічкомъ воду брала	1173
217.	Ой щобъ того коваля	—
218.	Ишовъ швець на гребиці	—
219.	Полюбила коваля	1174
220.	„Шевче, серце	—
221.	На дворі погребець	—
222.	За-въ городомъ жито жала	1176
223.	Бодай мати не конала	—
224.	Що й у лісі погребець	—
225.	Ой на горі дубнячокъ	—
226.	Та оравъ мужикъ край дороги	1177
227.	„Ой ти, брате, ти, Мусію	1178
228.	Ой у лісі на орісі	—
229.	Колибъ мене мати не била	1179
230.	Ой піду я до млина	—
231.	Люлька моя червоная, [зъ вечора курилася	—
232.	Пішла Гандзя по бураки	1180
233.	Ти селезень, а я утінка	—
234.	За очеретомъ качки гнала	—
235.	Качата, гусята поіли	1181
236.	Піду я до млина	—
237.	Що въ пашого господара	—
238.	А въ насъ на долині	1182
239.	Чи я въ мужа не жона	—
240.	Мій миленький залежавъ	—
241.	Якъ загадавъ боровикъ	1183
242.	Не теперъ, не теперъ	—
243.	— Навчи мене, моя мати	1184
244.	Теперъ мені погодило	—
245.	Ой въ рубанимъ колодязі	—
246.	Ой по горахъ, по низовкахъ	1185
247.	Ой дощику-поливайчику	—
248.	Летівъ шпачокъ черезъ мачокъ	—
249.	Ой стелися, барвіночку, въ конець города	1186
250.	Седить медвідь на коні	—

ПРИЛОЖЕНІЕ КЪ ЧАСТИ I.—ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ.

№№ пѣсенъ.		стран.
1.	„Бодай тая степовая могила запала	1187
2.	Пливіть, пливіть, білі гуси, бистрою водою	1188
3.	Якъ послала мене мати риби куповати	—
4.	Батько милий, батько милий, а мати лихая	1189
5.	У тихому Дунаєві	—
6.	Підъ вільхою зеленою	1190
7.	Ой іхавъ козаченько по долині	—
8.	Ой у селі та на рипочку	1191
9.	У городі та у Харькові	—
10.	„Ой ти, ковалю, право, коваленку	—
11.	Пливи, пливи, селезнику, поки води стане	1192
12.	„Ой мати моя, що мені робити	—
13.	Туманъ, туманъ по долині	1193
14.	„Ой нене, нене, чомъ не женишъ мене?“	—
15.	Кобъ я була така красна, якъ зоренька ясна	1194
16.	Ой я знаю, ой я знаю, чого мила красна	—
17.	„Пусти жъ мене, моя мати, барвіночку рвати	—
18.	Ой місяцю-перекрою, зайди за коморю	1195
19.	Світи, місяцю, світи, місяцю	—
20.	Ой у полі верба	—
21.	Чорвоная калинонька, білое деревце	—
22.	Ой зъ-за гори, изъ-за кручи риплять вози йдучи	1196
23.	Туманъ поле, туманъ покриває	—
24.	Ой у полі клинъ-дерево рузно	1197
25.	Тамъ на горі сонце гріе	—
26.	Іхавъ козакъ, іхавъ дорогою	1198
27.	Ой вишенько-черешенько, чомъ ягідъ не родишъ?	—
28.	Ой поіхавъ козакъ	1199
29.	Пошла дівка до броду по воду	—
30.	Сонце низенько, вечіръ близенько	1200
31.	Ой іхавъ я коло свого поля	—
32.	Чорна хмара наступае	—
33.	Заржали вороні коні, та одъ корчомки йдучи	—
34.	Вилітала зозуленька, та й сказала „куку!“	1201
35.	Черезъ боръ зелененький	—
36.	Ой у полі, въ полі, береза стояла	—
37.	Вийду за ворота	1202
38.	Ой постникала я сімъ понеділківъ	—
39.	— Лае мене родиконька, щобъ я тя не любивъ	1203
40.	Бодай того Синъ-Божий не множивъ	—
41.	Текла річка зъ криниці въ озера	1204
42.	Смутенъ же я, смутенъ темненькоі ночи	1205
43.	Ой відки жъ я уродився	—
44.	Ишовъ козакъ черезъ байракъ	1206
45.	„Серце, ходи	—
46.	Горе мені, що не тая Маруся	1207
47.	Козакъ зъ Киева	—
48.	Озоветься козаченько по тімъ боці Дону	—
49.	Чогось мені тяжко-важко, — на серденьку туга	1208
50.	— Чомъ дубъ не зелений? Листъ туча прибила	—

ЧАСТЬ I.

ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ.

ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ.

ЛЮБОВЬ ДѢВУШКИ.

1.

А.

1 Горе жъ мені, горе, несчастная доле—
2 Виорала дівчинонька мисленьками поле,
3 Чорними очами та й заволочила,
4 Дрібненькими слёзами все поле зросила.
5 Ой піду я лугомъ, лугомъ,
6 Чи не оре милий плугомъ?
7 Ой вінъ оре, а я плачу,
8 Літа свої марне трачу.
9 Посіяла жито—вродила пшениця...
10 Чи жъ то Божа така воля,
11 Що несчастна моя доля.
12 Ой сама жъ я, сама пшениченьку жала,
13 Прихожу я до дому, нема мого пана,
14 Пана нема въ дому та й все не по тому,
15 Дала би-мъ білу ручку, та нема кому.
16 Піду я до кімнати постіль білу стлати;
17 Постіль білу стала стлати, нема съ кімъ розмовляти.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=12 А, 2 Б=13 А. Ой прийду я до домоньку...
3 Челядонька у дому, ой що жъ мені по тому?
4 Б=15 А, 5 Б=16 А... постелоньки... 6 Б=17 А... біла, стіна, ні...
7 Ой постіль біленька, а стіна німенька.

8 Сжалься, сжалься, милий Боже, ще я молоденька!
9 Ой вийду я, вийду на крутую гору,
10 Ой стану я, гляну я на бистреньку воду.
11 Щука риба въ воді, по волі гуляє,
12 А я стою та думаю, що пари не маю.
13 Мені тільки пари, шо оченьки карі!
14 Тілько жъ мені до любові, що чорниі брови!
15 Очи жъ моі карі, біда мені зъ вами,—
16 Не хочете привикати безъ милого сами!
17 Хочь хочете—не хочете, треба привикати,
18 Уже жъ бо вамъ миленького по вікъ не видати.

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

В.

1 В=12 А, 2 В=13 А... домочку... 3 Що жъ мені по тому 4 В=15 А... не знаю... 5 В=16 А, 6 В=6 Б, 7 В=7 Б, 8 В=8 Б, Ой пожáлься...

(Ушицкій уѣздъ).

2.

Загуділо въ чорній хмарі, зашумівъ весь листъ...
Скікнувъ милий съ передъ очей, тілько вчула свистъ.
За коникомъ станувъ копітъ,—
Тілько серцю мому клопітъ.
А я стала, подумала, слёзи полились.
Взяла мене тяжка скука,
Погадаю, що разлука,
Що ми зъ того, що милого не маю.
Буйний вітре, розгонь хмари, облоки очисть;
Моцний Боже допоможе, дасть зъ люби користь.
Бо вже очи слёзъ не маютъ,—
Такъ милого виглядають.
Прибудь, милий, бо безъ сили тебе чекаю.

(Ушицкій уѣздъ).

3.

Хата біла, постіль мила
И сонъ не береться:
Біле личко, чорні брови
На души снуется.
Пусти, мати, погуляти,—
Я не забаруся.
Тілько съ хлопцемъ поговору—
До дому вернуся.
Чи то зоря розсвітає?
Чи полудне гріе?
Чи нічъ землю покриває,
Думка въ серці тліе?

Коли-жъ на тя, мій миленькій,
Моі очи взглянуть?
Коли-жъ, коли за тобою
Плакать перестануть?

Давесь волю серцю мому,
Милосердий Боже,
Чому, чому, якъ я хочу,
Статися не може?

(Новицкій).

4.

А.

1 Приснився мні сонъ дивненькій,
2 Що пріхавъ мій миленькій.
3 А я встала, засвітила,
4 Нема того, що-мъ любила.
5 Сіла я, підперлася,
6 Заплакала, отерлася,
7 А Боже мій, що такого,
8 Що не видно хлопця мого?
9 Чи ёго вода затопила?
10 Чи ёго инча полюбила?

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А. Не той, не той...
5 Поставила хлібъ на столі,
6 Сама сіла на постелі,
7 Б=5 А. Сама..., 8 Б=6 А.
9 Наварила бараболі,
10 Поставила лихій долі.
11 Б=5 А. Сама..., 12 Б=6 А.

(Новицкій).

5.

Сива зозуленька й а въ гай полетіла,
Въ гай полетіла, на калину сіла,
Сіла на калину та й стала кувати—
Кого я любила, того не видати.
Немила худоба, а ні въ стозі жито.
Чогось моє серце, якъ ножемъ пробито.
Якъ ножемъ пробито, то знайдуться ліки,
А якъ закохання—пропала на віки.
Сію конопельки дрібни, зелененьки—
Сами не беруться, мені не даються.
Наберу я горстку та й ногою тручу,
Сама добре знаю, що на біду лучу.

(Ушицкій уѣздъ).

6.

На горі сунеченьки, на долині полунеченьки...
Пішовъ милий въ жовніри, а я иду въ чернеченьки.
На полю пшениченька черезъ межу похиляється,
Чую я черезъ люди, що мій милий поклоняється.
Що мені по пшениці—въ ній зеренця нема,
Що-жъ мені по поклоні, коли ёго самого нема.
Видоптала черевички, по садочку прохажаючи,
Виплакала чорни очи, миленького виглядаючи.
Стану я на сімъ боці, моі очи на толоці—
Прийди, мій милий, хоць о-півночи.
Якъ прийдешъ изъ вéчера—вечéра готовенька,
Якъ прийдешъ о-півночи—постілька біленька.

(Ушицкій уѣздъ).

7.

А.

1 Світить місяць на полудне.
2 Якій теперъ світъ облудний,
3 Світить, свитіть, а не гріє..
4 За коханнямъ серце мліє.
5 Ой ходила по садочку,
6 По зеленимъ барвіночку,
7 Ой ходила, говорила:
8 Нема того, що-мъ любила!
9 Шумить, гуде дібровонька,
10 Плаче, тужить дівчинонька,
11 Плаче, тужить и ридає,
12 Свою долю проклинає:
13 „Чи жъ то, Боже, твоя воля,
14 Чи несчастна моя доля,
15 Що я жию въ пустині,
16 Трачу літа не въ дружині!“
17 — Ти, дівчино, спамятайся,
18 На підмову не вдавайся.
19 Идуть твоі марне літа,
20 Не зазнаешъ свого світа.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=5 А, 2 Б=6 А... лужочку, 3 Б=3 А И ходячи... 4 Б=8 А.

5 Питалася соловейка:
6 „Чи буду я такъ до віка?“
7 —Не будешь ти такъ до віка,
8 Дасть тобі Богъ чоловіка.
9 Тілько проси щире Бога,
10 Щоби була добра доля.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 „Я въ дорогу вибераюсь,
2 Тебе мила оставляю;
3 Якъ зъ дороги повернуся,
4 То въ тобою оженюся“.

5 Чи-жъ ёго вода затопила,
6 Чи-жъ ёго инча полюбила,
7 Чи-жъ вінъ слабий, чи не може?
8 Пришли жъ ёго, милий Боже.
9 По садочку я ходила,
10 До соловейка говорила:
11 В=6 Б? 12 В=7 Б, 13 В=8 Б.

(Ушицкій уѣздъ).

8.

По шідъ гору високую шовковий шнурокъ.
Тамъ мій милий, чернобривий грає на листокъ.
Ой коби я зозуленька, щобъ я крильця мала,
Я жъ би тую украіну кругомъ облітала,
Я жъ би свого миленького въ світахъ пізнавала.
Якъ би коло милого сіла,
Я жъ би свому миленькому всю правду сповила.

(Ушицкій уѣздъ).

Ходжу, нуджу по садочку, милого не бачу,
Якъ я ёго не зобачу, то не разъ заплачу,
Якъ я ёго и зобачу, то зітхну до неба:
„Приідь, приідь, мій миленькій, то жъ то тя потреба“
Якъ ёго и зобачу, то зітхну до Бога...
— Якъ прийду, моя мила, щобъ не було зради.
„Приідь, мій миленькій, буду тобі рада.
Буду съ тобою, мій миленькій, всю нічъ говорити...
Якъ згадаю літа своі, що нема съ кімъ жити“

(Ушицкій уѣздъ).

9.

Да перепеличка,
Да невеличка
По полю літає,
Траву пригортає,
Сокола шукає.
— Соколе жъ мій ясний,
Мій друже прекрасний,
Да гордуєшъ ти мною,
Якъ вітеръ горою, (2)
Морозъ долиною,
Сонце калиною,
Козакъ дівчиною.

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

10.

Черезъ гору стежка а въ гай по калину,
Тамъ Позина ходила сімъ день по калину.

„Ой Позино, Позино, чого гаёмъ блудишъ?
Видай ти, Позино, мого сина любишъ?“
— Колибъ не любила, то би-мъ не блудила,
А я ёго люблю, того гаёмъ блудю.

(Ушицкій уѣздъ).

11.

На дворі дощъ иде,
На небі смуга.
Відеться я весела,—
На серці туга.
Єдна туга—
Сама молода,
Друга туга—
Що милого нема.
По садойку йшла,
Квітойки рвала;
Правенькою ручкою
Підтикалася,
Крузъ нуве люстерко
Виглядалася,
Сама своій красонці
Дивувалася:
— Де я тебе, красойко,
Да прогуляла?
Ци съ хорошимъ да потеряла?

(Великая Глуша, Ковельск. уѣздъ).

12.

Вилітає сивий голубонько
Й а съ темного лугу—
Ой не завдавай, молода дівчино,
Моёму серденьку тугу.
У світлоньці, да на полочку
Ой шиє, шиє молода дівчина
Чорнимъ шовкомъ сорочку.
Шиє вона, шиє, шиє-вишиває,
Ой не знає, кому буде.
Ой десь у лісі, въ лісі на орісі
Сивий голубонько гуде.
Ой гуде, гуде сивий голубонько
Въ чистимъ полі, да на дереві—
Ой стеле дівчина, стеле постіль білу
Въ чистімъ полі, на терені.
Стеле вона, стеле да дві подушечки,
Підъ голову да периночку.
Ой мъягко стеле, да твердо лежати,
Бо ні съ кімъ нічъ ночувати.
Стеле вона, стеле да дві подушечки,
У головки периночку.
Ой твердо стеле, та мъягко лежати,
Бо єсть съ кімъ нічъ ночувати.

(Новицкій).

13.

А.

1 Да за тучами громовими
2 Сонечко не сходить;
3 За лихими ворогами
4 Мій милий не ходить.
5 Да ой ви, тучи громовиі!
6 Розійдіться різно...
7 Казавъ мені: прийду рано,—
8 Теперъ нема й пізно.

9 Я милого дожидала,
10 Столи застілала.
11 „Столи жъ моі тісовні,
12 Скатерти парчевні,
13 Очи моі каренькні,
14 Горе мені зъ вами:
15 Не хочете ночувати
16 Ні ніченьки сами...
17 Хочъ хочете, не хочете—
18 Треба привикати.
19 Якъ поіхавъ мій миленький
20 У поле орати...
21 Ой щобъ волп поздихали,
22 А плугъ поламався,
23 До-бъ мій милий, чернобривий
24 До дому прпхався".
25 Да дурна була дівчинонька,
26 Що такъ исказала.
27 Да колибъ воли живі були,
28 А плугъ поламався,
29 Тобъ мій милий, чернобривий
30 Зъ волами прпхався,

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

Б.

1 Б=1 А... за громами, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... вражими... 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А.
7 Ходи, милий, ходи, любий!
8 Б=8 А. Хочъ не рано... 9 Б=9 А, Я милого...,
10 Всю нічку не спала,
11 Усю ніченьку до світу.
12 Б=10 А, 13 Б=11 А... дубовні, 14 Б=12 А.
15 Бідні моі карі очп,
16 И чорні брови.

(Изъ рукоп. Сборн. Маркевича).

14.

Ой берегомъ пливала лебедёчка зъ лебедёмъ.
Десь ся взяла чорнявая воду брати,
Взяла тпі лебедята заганятп.
Десь ся взявъ жвавий хлопець, ще й стрілець,
Убпвъ собі ще й найкращий лебедець;
Порозсипавъ біли пера лугами,
Порозлпвавъ кровъ червону річками.
То не кровъ, але дівоча краса.
Чому въ дівчини не розчесана коса?
Розчешу я косу русу въ-осени,
Щобъ до мене жвавий хлопецъ приходивъ,
Срібла, злота приносивъ.
Запряжу сіри коні, ще й воли,
Поідемо въ Украіну, де милий.

(Ушицкій уѣздъ).

15.

А.

1 Гей у полю могила,
2 Край могили долина,
3 Край долини ставочокъ,
4 Край ставочка гребелька,
5 Край гребельки млиночокъ,
6 Край млиночка кладочка,
7 Край кладочки лужечокъ,
8 Край лужечка калина,—
9 Тамъ дівчина ходила,
10 Цвітъ-калину ламала.
11 На козака моргала:
12 — Охъ, козаче-соболю,
13 Возьми мене зъ собою;
14 Буду тебе слухала
15 И коника напою,
16 Сіна, вівса заложу.

Б.

1 Підъ горою малина
2 Б=9 А, 3 Б=10 А... малину...,
4 У пучечки складала,
5 Чорнимъ шовкомъ вязала, 6 Б=11 А.
7 „Куда идешъ?“ — У походъ. 8 Б=13 А.
9 „Коня тобі напою,
10 Овса, сіна закладу
11 Спать съ тобою положусь.“

(С. Миньковцы, Заславск. уѣз.).

16.

Підъ нашою слободою
Родить жито зъ лободою.
Тамъ дівчина жито жала,
На дорожку поглядала.
Тамъ козакъ виізджає
На конику вороному,
А въ жупані голубому,
Въ поясині шовковому,
А въ кивері золотому.

(Новицкій).

17.

Що на морі да на дощечці
Красна дівчина полощиться;
Полощиться, одівається,
Въ черевички обувається.
„То жъ мені панъ-отець подаривъ,
Щобъ хороший молодець полюбивъ,
А мати панчішки дала,
Щобъ хороша, якъ панянка була“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

18.

Да ластівочка
Да купалася,
Да на бережку
Да сушилася.
Дівка Парасочка
Да хвалилася:
„Що й у мене коса
Да до пояса,
А білеє личенько
Да якъ яблучко.
А я молода да не гуляла,
Да мати гуляти
Да не пускала,
Да й у комірочку
Да й зачиняла,
Да трёма замками
Да замикала.“

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

19.

На городі бузина така біла, якъ и я,
Хто иде—пе мине, поцілуе мене.
На городі бузина—повъяло коріння—
А хто мене поцілуе, заробить спасіння.
А въ городі бузина, на ій листу нема—
Не цілуй, не милуй, коли хисту нема.
На въ городі бузина корінистая—
Чортова дівчина наровистая.
Ой въ городі шовковиця—
Чорні брови въ поповича;
А я свої въ сажу вмажу—
Поповича переважу.

(Д. Колюшна, Миргородскаго уѣз.).

20.

Надъ річкою стояла, стояла,
Біли рученьки вмивала, вмивала.
—Руки моі білиі, білиі,
А кому жъ ви будете милиі, милиі?
Якъ будете молодому — дай, Боже, дай, Боже!
Якъ будете вдовцеві—брунь, Боже, брунь, Боже!
Вдовець буде вимовлявъ, вимовлявъ:
Луччу я першу жінку мавъ, мавъ.
Діти будутъ плакати, плакати,
Лучче-бъ було свекрухи не знати.

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

21.

Ой за лісомъ за темненькимъ,
Тамъ дівчина брала лёнъ тоненькій.
Брала, брала до личенька прикладала.
— Личко моє румянеє,
Мусишъ бути коханеє
Чи дякові, чи попові,
Чи вражому мужикові,
Чи тому казакові,
Що шабелька при бокові?

(Ушицкій уѣз.).

22.

Вийди, Грицю, на улицю,
И ти, Коваленку,
Заграй мені въ сопілочку
Стиха, по маленьку.
Сопілочка зъ калиночки,
Ясенове денце—
Ой хто жъ мене та не любить,
Роженъ ёму въ серце.
Ой вийду я на улицю,
Стану біля хати:
„Перестаньте, парубоньки,
Зъ дівчатъ глузовати“.
Ой вийду на улицу,
Стану у куточку:
„Не займайте мене, хлощі,
Удовину дочку.“
Кличе мати вечеряти —
Галушки простигли.
„Стрівай, мати, погуляю,
Женишки настигли.
Стрівай, мамо, по улиці
Я вдовжъ подивлюся,
Поцілуюсь разъ изъ милимъ,
Та разъ обіймуся.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

23.

Якъ я була молода,
Була жъ въ мене урода;
А теперъ я на виду
И въ зеркалі не найду.
Не вернуться літа жъ моі молоди,
Ніхто жъ мене не тішить въ моій біді.
Ой піду я на місто,
Куплю собі намисто;
На шиі повішу,
Ще й молодцівъ потішу.
Куплю собі сафъяну—
За сімъ рублівъ достану —
И пошию чобітки—
Срібни-злоти підківки.
Якъ скочу голубця,
Ще й принаджу молодця.
Пришну фартухъ дорогій—
Срібни-злоти береги,
Гафтована середина,
Преподобна дівчина!
А вже жъ мині докучило
Бровонькамы моргати,
Допоможи мені, Боже,
Свого мужа діждати.
Не вернуться літа моі молоди,
Ніхто жъ мені не поможе въ тий біді.

(Ушицкій уѣз.).

24.

Ой кріпъ, та роменъ, та петрушечка...
Кучерявий Иванъ, моя душечка.
Кучерявий Иванъ на капусту оравъ,
Чорнявую дівчину поганяти нанявъ.
Ой Иване, Иване,
Моє серденько вяне;
А хочъ вяне, не вяне...
Прийди, серце, Иване.

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣз.).

25.

Козаченьку гарний,
Не ходи до Ганни,
Ходи до Марусі
На білі подусі.
А въ Марусі-дусі
Чотирі подусі,
А пъята маненька—
Сама молоденька,
А шоста перина—
Сама чорнобрива.

(Новицкій).

26.

А.

1 Породила мене мати на біду,
2 Розспала-мъ орішеньки на лёду.
3 А хто тиі орішеньки збере,
4 Той мене, молоду, за себе візме.
5 Обізався пъяниченько на меду:
6 — Ой зберу орішеньки зъ лёду.
7 Казала-мъ пъяниченьки не люблю,
8 А теперъ за пъяницю сама йду.
9 Прийди, серце Миколю,
10 Поросятко закалю;
11 Прийди, серце Василю,
12 Я сорочку пошию.
13 Чи пошию, не пошию,
14 Прийди, серце Василю.

(Ушицкій уѣз.).

Б.

1 Ой піду я до дірявого млина,
2 Чи не побачу кучерявого Василя?
3 Ой піду я до новенького,
4 Чи не побачу Василечка молоденькаго?
5 Ой Василю, Василю,
6 Б=12 А, 7 Б=13 А, 8 Б=14 А.

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣз.).

27.

Ой піду я, молодая,
По надъ гіроньками,
Та роспущу чорни кудрі
По надъ брівоньками.
Нехай моі чорни кудрі
Буйний вітеръ має,
Нехай мене, молодоі,
Ніхто не займає.

Хоть займає, не займає,
Нехай не цілує,
Нехай мого біленького
Личенька не псує.
Въ мене личко, якъ яблучко,
Теперъ якъ калина;
Якъ вийду я на улицю,
Мила, люба челядина!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

28.

А вже тому третій день,
Якъ коноплі терла;
Побачила джигуна,
Трохи я не вмерла.
Уже була вмерла,
Повезли ховати;

Побачила джигуна —
Стала реготати.
Не везіть до гробу,
Везіте до дому,
Нехай же я зъ джигуномъ
Трошки поговору.

(Новицкій уѣздъ).

29.

Ой піду я въ комору—тамъ лужко зелене.
Лужко жъ моє ладне, малёване,
Хто жъ на тобі спати буде?
Якъ буде старий спавъ,
Дай же, Боже, щобъ не вставъ;
А якъ молодий, хороший на вроду,—
Щоби ёму Богъ здоровля давъ.

(Ушицкій уѣздъ).

30.

Ой ідь, милий, та не бався,
Бо ти мені сподобався;

А я тебе такъ жадаю,
Пезъ віконце виглядаю.

(Новицкій).

31.

Сама собі дивуюся,
Де мій голосочокъ дівся?

У садочку по листочку
У кленівъ листъ ввився.

Ой зійду я на горбочокъ,
Спущу голосочокъ,—
Нехай мене той почує,
Що въ полі ночує;
Нехай мене той завіда,
Що въ полі обіда.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

32.

На колодці сиділа,
Собі хлопцівъ манила:
„Хлопці, хлопці, до мене,
Чорни брівоньки въ мене“.
— Чортъ тебе бери зъ ними!
А якъ би ти не манила,
То була бъ моя мила.
Моя мила, милесенька,
Голубка сивесенька,
Усю нічку буркотала,
Мені спать не давала.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

33.

Теренъ, теренъ та не хміль.
Прийповъ милий, та не мій.
Душу мою пориває:
Казавъ прийду, та й не має.
Ой я сплю — милий сниться,
Душа жъ моя веселиться.
Прокинуся — ажъ немає,
Ажъ серденько замірає.
(Д. Колюшна, Миргородскаго уѣзда).

34.

Ой ти, дубокъ кучерявий,
Листє твоє рясне.
Ой ти, хлопче молоденькій,
Слова жъ твоі красни.
Слова жъ твоі прекрасниі,
А вражая думка —
Поки-мъ тебе не любила,
Була-мъ, якъ голубка.
Була-мъ собі голубкою,
Полинула въ поле...
А всі птиці пари мають,
А всі розмовляють;
А у мене тілько пари,
Що оченьки кари.
(Ушицкій уѣздъ).

35.

Пливе щука съ Кременчука, пливе собі стиха;
Хто не знає закохання, той не знає лиха.
Пливе щука съ Кременчука, луска на ій сяє;
Хто не знає закохання, той счастя не знає.
Тече річка невеличка, схочу—перескочу,
Оддай мене, моя мати, за кого я схочу!
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

36.

„Ой ти, дівчино зарученая,
Чого жъ ти ходишъ засмученая?“
— Якъ я маю веселою бути,
Кого любила, трудно забути.
„Ой ти, дівчино, словами блудишъ,
Сама не знаешъ, кого ти любишъ“.
— Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Тільки не знаю съ кімъ жити маю.
Ой знаю, знаю и въ сердці маю,
Колибъ мій той бувъ, кого кохаю.
„Перестань, дівчино, слёзами литься,
Ой бо твій милий не забариться“.
— Ой знаю, знаю, на серцю важко,
Буду любити, хоць буде тяжко.

(Ушицкій уѣздъ).

37.

А.

1 Вчора Василь сіно косить, а ниньке громадить.
2 „Хто жъ тебе, Василеньку, на тоє порадивъ?“
3 — Дорадила молодиця кругленького лиця,
4 Щоби сіно не счерніло и въ полі травиця.
5 „Ой Василю, Василечку, мати тя родила,
6 Та на мою головоньку, щоби-мъ тя любила.
7 Ой Василю, Василеньку, милая дитино,
8 Ідешъ полемъ сивимъ конемъ—дивитися любо“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=7 А... любая..., 2 Б=8 А... конемъ сивимъ...
3 Ой Василю, Василечку, хорошій стане,
4 Съ кімъ я въ гості піду, якъ тебе не стане?
5 Ой Василю, Василечку, житній колосочку,
6 Ні по чимъ я тебе не пізнаю, лишъ по голосочку.

(Ушицкій уѣздъ).

38.

Мені съ тріма дорогами
Зійшовъ місяцъ зъ зіроньками:
Не що више й не літає,
Сивий соколъ зъ галоньками.
Літає соколонько,
Крилечками блудить—
Тяжко важко серденьку,
Якъ хто кого вірне любить.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

39.

Ой у мого молодана
Біле личко, якъ у пана.
Личенько біліше,
Бровоньки чорніши, —
Краще глянуть, ніжъ на пана.

(Новицкій).

40.

Ой вийду я за ворота —
Не бере охота...
Десь тамъ тому миленькому
Та нагольна работа *).
Ой нагольна, не нагольна,
Вінъ въ коршмі не гуляє.
На тихому Дунаєві
Сивого коня напуває.
А кінь прже, води не пъє,
Бо доріженьку чує —
Десь мій милий, чорнобривий,
Та въ степу ночує.
Якъ въ степу при дорозі,
Поздоровъ же ёго, Боже,
Якъ въ инчою на розмові,
Щобъ наложивъ головою.

(Ушицкій уѣздъ)

41.

Ой піду я лісомъ, лугомъ,
Тамъ мій милий оре плугомъ,
Оре плугомъ, въ дудку грає,
О инчихъ милий думає.
А я піду ёму скажу,
Най вінъ того не думає,
Най вінъ того не думає,
Ой бо мене милу має.

(Новицкій).

42.

Ой тамъ, на горі
Малёвали малярі;
Малёвали, рисовали,
Чорні брови моі.
„Ой, мати моя,
Позичъ мені таляра,
Викупити чорні брови
Въ молодого маляра“.
— Ой, доню моя,
Було літо, не зіма,
Було собі заробити,
Чорні брови викупити
Въ молодого маляра.

(Новицкій).

---

*) Вѣроятно отъ польск. корня „nagły“.

43.

А.

1 Нема милого, жаль душу стискає,
2 То жъ моє серце о нимъ памъятає.
3 Нема мого милого, мого друга,
4 Я за нимъ тужу, превелика туга:
5 Нема такого а ні дня, а ні ночи,
6 Щобъ не плакали моі чорни очи.
7 И спання на нихъ нігди не буває,
8 Хоць я іхъ замружу, смутокъ пробуджає.
9 Може я за нимъ дармо плачу,
10 Може я ёго нігди не зобачу,
11 Може вінъ має дівчатокъ громаду,
12 Може мене любить на яку здраду.
13 Хоць вінъ мене здрадить, я жъ го не лаю:
14 Най му туга тая, що я теперъ маю,
15 Най му той жаль самий и туга тая,
16 Щобъ здрадила, котра наймилійша,
17 Тогді вінъ пізнає, що то есть разлука
18 И жаль правдивий, на серцю мука.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А... позостала туга,
2 А вже не буде надъ нёго друга.
3 Б=3 А... нема мого... 4 Б=4 А. Яка жъ велика трапить мене... 5 Б=5 А... для того... 6 Б=6 А... перестали трапить... 7 Б=7 А. И сонъ... ніколи... 8 Б=8 А. Скоро іхъ спущу... 9 Б=9 А, 10 Б=10 А... більше...
11 Висхну відъ жалю и виплачу очи.
12 Туги не забуду, якъ въ день, такъ въ ночи.
13 Б=11 А... мислить о дівчатъ громаді?
14 Може вінъ о мені якоі здради?
15 А я для нёго свое життя трачу,
16 Ледве жити можу, якъ ёго не бачу?
17 Б=13 А. Якъ... більшъ ёго... 18 Б=15 А... смутокъ, що я ёго маю.
19 Най вінъ любить, а ёго жадна,
20 Най то та здрадить, котра му ладна.

(Ушицкій уѣздъ).

44.

Ой піду я до млина, та до дзюравого,
Сподобаю мельниченька кучерявого.
„Ой мельнику, мельниченьку,
Змели мені пшениченьку“.
— Не змелю, но спитлюю —

Прийди, серце, поцілую.
„Тамъ то, мамцю, мельникъ,
Тамъ то, мамцю, добрий,
Тамъ то, мамцю, хороший,—
Меле жито безъ грошей“.

(Новицкій).

45.

Купи мені, моя мати, за три копи голку,
За чотирі золотиі червоного шовку,
А за того рублёвика малёвані пъяльця,
Щобъ вишити козаченьку червоні рукавця.
Шовкомъ шила, шовкомъ шила, золотомъ рубила,
А для того миленького, що я полюбила.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

46.

Підъ берегомъ тамъ плавають лебедята;
За лебедёмъ десь ся взяла чорнявая воду брати
Та начала лебедята заганяти:
„Гиля, гиля, лебедята, до дому!“
Горе жъ тому лебедёві самому,
Десь ся взявъ жвавий хлопець, ще й стрілець,
Що вистреливъ що найкращий лебедець.
На що жъ то лебедятко стріляти,
Коли було бъ до дому и такъ загнати?
Піра по лугахъ рознеслося,
Червоная кровъ по воді росплилася.
Червона кровця — то дівоча краса.
Ой піду я темнимъ лугомъ;
Въ темнимъ лузі три стежечки
Втоптали свою красу.
Жвавий хлопець приходивъ,
Срібло-злото приносивъ.
Я въ нёго срібла-злота не брала,
Бо я свого миленького чекала.
Запрягай, хлопче, кари коні и воли
Та поідемъ въ чисте поле до вдови.

Нема въ вдови ні брата, ні сестри —
Біле личко, хоць пиши,
Папірови ручки—залиши.

(Ушицкій уѣздъ).

47.

Я по тобі, луже, не нахожуся,
Кого вірне люблю — не надивлюся!
Хожу я, хожу по новімъ двору
Вижу я, вижу милую свою,
Що ходить, гуляє въ вишневімъ саду,
Співає пісеньку та все до ладу:
„Не ходи въ день, не сміши людей,
Приходь у ночи при ясній свічі,
Щобъ на насъ люде не говорили,
Щобъ насъ зъ тобою не розлучили".

— Неволя твоя — розлука моя...
Хиба насъ розлучить матуся твоя!—
Насъ не розлучить матуся моя,
Хиба насъ розлучить сирая земля!
Насъ не розлучить ні піпъ, ні громада,
Хиба насъ розлучить сосновая хата,
Сосновая хата, висока могила,
Висока могила, червона калина!
Висока могила на рученькахъ,
Чорвона калина въ головонькахъ.

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ.)

48.

Ой у лузі калина по надъ воду стилилась.
Брала, брала воду молода дівчина,
За парнёмъ тужила,
Бо парня любила.
Темная нічка на престолі стала,
Якъ на небі ясная зора.
Зійшовъ місяць, ще й новикъ,
Кажуть люди, що вже світъ;
Кажуть люди, ще й близькині сусіди,
Стоіть парень край ворітъ,
Кличе дівча на словітъ:
„Вийди, вийди, молода дівчино,
Поговору зъ тобою,
Якъ місяць съ зорою.

Темная ничка, невидная,
Не видно ходити,
Чашу зъ медомъ носити".
— Чекай, парень, годину,
Нехай своій неньці старій
Вечероньку зготую,
Білу постіль постелю,
Тоді, я, молоденька,
На всю ніченьку вийду.
„Добре тобі, дівчино,
По світлоньці ходити,
Мені тяжко, на морозі стоючи,
Чашу зъ медомъ держучи.
Чаша зъ медомъ до рукъ приліпає,
Чорніі очи снігъ замітає".

(Дашковск. вол., Литинск. уѣздъ).

49.

Ой підъ гаёмъ зелененькимъ,
Тамъ орала дівчинонька воликомъ чорненькимъ.
Орала, орала, не вміла гукати, —

Найняла козаченька на скрипочку грати.
Коваленко грає, бровами моргає...
Вража ёго мати знає, на що вінъ думає:
Чи на моі воли, чи на корови,
Чи на моє біле личко,
Чи на моі чорни брови?
Воли та корови всі поздихають,
Біле личко, чорни брови по вікъ не злиняють.

(Ушицкій уѣздъ).

50.

Якъ пойду на долину,
Самъ приляжу на годину.
Ажъ приходить дівчинонька:
„Встань, козаче, годі спати,—
Идуть турки коня брати.
Коня возьмуть вороного,
Тебе забъють молодого.
Коня возьмуть — другій буде,
Тебе убъють—більшъ не буде".
— Ци ти мене, дівча, любишъ,
Що такъ рано мене будишъ?
„Щобъ я тебе не любила,
Тобъ я тебе не будила".

(Д. Палиновка, Брестъ-Литовск. уѣздъ).

51.

Ой по горі дощъ иде,
А въ долині туманъ...
На моёму серденьку
Туга та печаль.
А я молоденька залякалася,
Та въ новую світлоньку заховалася,
Та въ новее платтячко убиралася,
Въ золотее люстерко видивлялася,
Сама своій красонці дивувалася.
— Чи я тебе, красонька, проспівала,
Чи я тебе, красонько, та й прогуляла?
Ні, я тебе, красонько, не проспівала,—
Но я тебе, красонько, гільтаю дала.

(Краснополка, Гайсинск. уѣздъ).

52.

Росте зіллячко романець...
Кращій парубокъ, якъ вдовець.
Ніхто не виненъ, тілько я,
Що полюбила гультая.
Гультай не робить, тільки пъє,
Прийде до дому, жінку бъє.

А я на тее не дбаю,
Иду до коршми, гуляю.
Ой въ шинкарки єденъ синъ,
Сподобався мені, сучий синъ,
Въ нёго бровоньки, якъ шнурокъ,
Въ нёго очи, якъ тернокъ,
Въ нёго личко, хоць пиши,
Въ нёго рученьки хоць цілуй.
(Ушицкій уѣздъ).

53.

Кінь біжить—земля дрижить,
Бо дороженьку вінъ чує.
Богъ знає, Богъ відає, де мій милий ночує.
То въ зелений дубині припнявъ коня до явіра,
То въ червоний калині припнявъ коня до явіра,
А самъ пішовъ до дівчини на біли перини.
(Ушицкій уѣздъ).

54.

Козакъ, мати, гуляє, бразчать ёго гроши.
Самъ молодий, вусъ чорнявий, на личку хороший.
А ще жъ бо вінъ, моя мати, простий, якъ билина,
Красни губи, біли зуби, зъ біндою чуприна,
Чобіточки сафъянови, шаравари зъ лямпасомъ,
Иде рачки, свиснувъ въ дудку тимъ часомъ.
Самъ молодий, жупанъ куций, на ёму вилёти,
Всі сусіди йдуть въ присюди, додають ёму охоти.
Заспівавъ собі піесеньку: „А въ наший стороні
Красни дівки, якъ ластівки, а тутъ, якъ ворони“.
Вивгнувся и подскочивъ, ще й поправивъ ковпачокъ.
Якъ вінъ въється, въ пъяти бъється, ще ударивъ трепачокъ.
(Ушицкій уѣздъ).

ЛЮБОВЬ ПАРНЯ.

55.

Понеділковавъ сімъ понеділківъ,
Восьмую неділлёчку.
Принеси, Боже, кого мені гоже
На мою постілочку.
Постеле жъ моя, жінка біленька,
Ти жъ не миленька:
Хочъ мъягко спати, важко здихати,
Що ні съ кимъ розмовляти.
Милого ложа—міхъ да рогожа,
То мені постіль гожа;
Хочъ твердо спати, да легко здихати,
Що є съ кимъ розмовляти.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

56.

Безъ перестанку я о тімъ думаю,
Чи будешь ти моя? Я о тімъ не знаю.
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа!
Піду въ край пустий, де и плугъ не оре,
И буду волати: горе жъ мені, горе!
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа!
Де слёзи падають на камень який,
Хочъ би найтвердійший—пороблять знаки.
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа!
Тужу я, тужу, самъ не знаю чого,
Бо котру я люблю—не знаю для кого.
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа!
Тужу жъ я, тужу, що день, що година,
Бо котру я люблю, теі тілько нема.
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

57.

Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
У лугъ по телята,—
Нехай же я подивлюся
На ті бровенята.
Вийди, дівчино, у лугъ по корови,—
Нехай же я подивлюся на ті чорні брови.
Пливе човенъ, води повенъ, въ човнику весельце,
Чомъ ти жъ мене такъ не любишъ, якъ я тебе, серце?
(Д. Колюшна, Миргородскій уѣздъ).

58.

Ой у полі хата нова,
Хата и кімната;
А въ тій хаті и кімнаті
Усякої благодаті:
Боги въ мене дорогіі,
Малёвані стіни.
Куди не глянь—все якъ треба,
Да нема дружини.
У діброві зелененькій
Дівчина співає,
Вона жъ мені, молодому,
Тугу наганяє.
(Борисполь, Переяславскаго уѣзда).

59.

Піду я въ лісъ на мішкання
Нарікати на кохання.
Не могу я самъ прожити,
Зле безъ дружини жити.
Боже, зъ неба високого
Глянь на мене молодого,
Введи мене въ хату тую,
Где дівчину гарну чую.
Ахъ, ви, люди, ви, сусіди,
Не тіштеся зъ моій бідн,
Бо якъ буде Божа воля,
То дівчина буде моя.
Піду жъ бо я утоплюся,
Або въ камінь розібъюся,
Нехай теє люди знають,
Що зъ кохання умирають.
(Ушицкій уѣздъ).

60.

A.

1 Ой то перепеличка,
2 Ой мала, невеличка
3 По полю літає,
4 Ой камишъ прогортає.
5 Камишъ прогортає,
6 Дівчини шукає.
7 „Ой матушко наша,
8 Де дівчина ваша?“
9 — Пішла наша дівушка
10 Пшениченьки жати.

11 Козакъ до пшениці—
12 Не найшовъ дівиці.
13 „Ой матушко наша,
14 Де дівушка ваша?“
15 — Пошла наша дівушка
16 Черпати водиці.
17 Козакъ до криниці—
18 Не найшовъ дівиці.
19 „Ой матушко наша,
20 Де дівушка ваша?“
21 — Пішла наша дівушка
22 Въ новеньку світлицю (2)
23 Постілоньку слати.
24 Козакъ у світлицю—
25 Тамъ найшовъ дівицю.
26 „Дівчино-золото,
27 Не стелись широко,
28 Стелися узенько,
29 Пригорнись близенько,
30 Будемъ говорити,
31 Якъ у світі жити,
32 Горе горювати,
33 Одно одному правду казати.

(Новицкій).

Б.

1 Да зозулька рябенька, 2 Да сизокрила, маленька
3 Б=3 А, Да...., 4 Б=4 А Да.....
5 Сокілонька шукає. 7 Який ти прекрасний!“
6 „Да соколоньку ясний, 8 — Да дівчино сирото,
9 Б=28 А, 10 Б=29 А, 11 Б=30 А, 12 Б=31 А, 13 Б=32 А.. намъ...
14 Да будемъ розмовляти. 15 Якъ намъ проживати.

(Великіе Снитинки, Васильковск. уѣзда).

61.

Да чомъ, соловей, да не щебечешъ?
— Да голосу немає.
Да потерявъ соловей голосъ
Да черезъ яшний колосъ,
Да черезъ ранне да уставанне,
Да черезъ щебетанне.
Да безсчастная да волокита,
Да журба мене вбила,
Да сама менша у степу птиця
Да й та мене била.
Да не такъ била, да не такъ била,
Якъ видъ поклёвала.
Да не вірная да дружинонька,
Мені світъ завъязала.
Да й ишла дівка да толокою,
Да толока широка,
За нею иде козаченько,
Ще й хусточка въ бока.
Да йшла дівка да яриною,
Да ярина леліе, (?)
За нею иде козаченько,
Якъ лебедь біліе.
Да йшла дівка да дорогою,
Чохлами махає,
За нею йде да козаченько
Тяжко, важко здихає.
Да перестань, дівчинонько,
Чохлами махати,
Чи не перестане да козаченько
Тяжко, важко здихати.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

62.

Ой за Бугомъ за рікою
Любився я зъ дівчиною.
Що жъ по тому, що кохаю,
Коли въ неі не буваю.
Не можна мені въ неі бувати
И зъ нею розмовляти,
Бо лихиі воріженьки
Покопали доріженьки.
Воріженьки зъідять лиха,
А намъ буде Богъ потіха.
Світить місяць, а не гріє,
До дівчини серце мліє.
Світить місяць на полудне,
Кохай щире, не облудне.
Боже, зъ неба високого
Глянь на мене молодого,
А вислухай о що прошу:
Дай мні дівчину хорошу;
Хорошую ще й вродливу,
Ще до того чорнобриву.
Очи жъ твоі канарочки,
Брови чорні, якъ шнурочки,
Личко жъ твое румянее
Буде мені коханее.

(Ушицкій уѣздъ).

63.

Туманъ, мати, туманочокъ,
Та туманъ налягає,
А зъ підъ того брава туманочка
Сизий голубъ вилітає.
Вінъ літає, буркотає,
Голубки шукає.
Якъ підбився сизий голубочокъ
У гору високо,
Та зострівся сизий голубочокъ
Зъ буйними вітрами.
— „Ой ви, вітри, вітри буйнесеньки,
Чи далеко бували,
Чи бачили сивую голубку?“
— Казать не бачили—не таємъ
Яка вона? „Сиза,
Сиза, буркотлива,
Личкомъ якъ калина.“
— Сидить вона та по-межъ орлами,
Якъ сестра зъ братами,
Вмиває своє біле личко
Раннёю росою,
Протирає своє біле личко
Русою косою“.
Рости, коса, до пояса,
Якъ у саду вишня,
А якъ вишня, якъ черешня
Ягідками рясна.
А ягідками рясна,
А молоденька та дівчинонька
А на личеньку красна.

(Новицкій).

64.

Ой либонь моя дівчинонька
Та й у лісі заблудилася?
Якъ би вона заблудилася,
То бъ лісъ розвився.

Ой либонь моя дівчинонька,
Та й у полі загубилася?
Ой коли бъ вона у полі заблудила,
То бъ трава зазеленіла.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

65. *).

Пішовъ я разъ на улицю,
Да й тепера каюсь:
Улюбився у дівчину,
Що й зо сну жахаюсь.
Серце бъется, замірає,
Хоть не радъ, а плачу,
Якъ своєі миленькóі
Хоть день не побачу.
Молодиці и дівчата
Стали говорити,
Що такъ часто на вулицю
Почавъ я ходити.
Уся челядь догадалась,
Чого я зітхаю;
И тепера усі знають,
Котру я кохаю.
Брови чорні, очи чорні—
Любо подивиться!
Личко твоє, мовъ калина,
Чомъ же не влюбиться?
Руки білі, станъ тоненький,
Голосъ соловъіний:
Чомъ такоі не любити,
Боже мій єдиний!
Якъ погляне, засміється,—
Душа замірає....
Правду сказать, и въ столиці
Кращоі немае.
Брови чорні, очи карі,
Личко — якъ калина, —
Да не знаю чия буде.
То лиха година!
Якъ би давъ Богъ, щобъ я зъ нею
Шлюбомъ обручився:
Підъ шкло въ рамки бъ ii вправивъ,
Сівъ би да й дивився.

(Новицкій).

66.

Іздить козакъ, іздить, блудить,
Підъ козакомъ воронъ коникъ нудить.
Приблудився ажъ до гаю,
Ажъ до тихого Дунаю.
Ой ставъ козакъ коня паповати,
Стала надъ нимъ зозуля кувати.
„Ой зозуля, моя ненько,
Не куй такъ, сердце, жалібненько;
Закуй мені веселенько,
Скажи мені де шляхъ-доріженька?“
— Ти, козаче, дурний, нерозумний,
Що питаєшъ оцеі зозулі,
Питай собі соловейка:
Соловейко устає раненько.
Соловейко рано встає —
Вінъ усякі доріженьки знає:
И близькиі, й далекиі,
И узькиі, й широкиі.

(С. Великія-Снитинки, Васильковскаго уѣзда).

67.

Одна гора високая,
А другая низька—
Одна мила далекая,
А другая близька.
Ой у тоі далекоі
Воли та корови,

*) Пѣсня эта поется преимущественно мѣщанами.

А у сеі близенькоі
Да чорніі брови.
Ой у тоі далекоі
Воли поздихають,
А у сеі близенькоі
Брови не злиняють.
Ой у тоі далекоі
Рушникъ на кілочку,
А у сеі близенькоі
Брови на шнурочку.
Ой я тую далекую
Мітлами помечу,
А до сеі близенькоі
Соколомъ полечу.
Ой я тую далекую
Хлопцямъ подарую,
А до сеі близенькоі
Та й самъ помандрую.

(Новицкій).

68.

А.

1 Ой есть въ мене вишневий садъ—трава по коліна.
2 Да чого жъ нами, пане брате, дівчина згордила?
3 Ой візьму я гостру косу, та й траву підотну,
4 А молоду дівчину зъ людьми перепрошу.
5 „Просить, батько, просить, мати, просить вся родина“;
6 — Нехай тебе перепросить лихая година.
7 „Ой часъ мені, моя мати, оженитися,
8 Прийде нічка осенняя ні въ кімъ забавлятися“.
9 — Ой маєшъ ти, синочку, коня вороного,
10 Заведи до стаєнкі, побався до нёго.
11 „Бодай тобі, моя мати, такъ легко конати,
12 Охъ якъ мені съ коникомъ забавляти“.
13 — Оженися, мій синочку, та на твоій волі,
14 Та не бери й а вдовоньки склопотаної.
15 Бо вдовонька—не дівчина, не дівочиться,
16 Стелить білу постіль та заплачеться:
17 „Постіль ледве біленькая,
18 Съ кімъ я буду спати молоденькая“?

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 На поповій сіножаті добре сіно жати,
2 А въ дяковій криниченьці коня напувати.
3 Ой кінь ирже, води не пъє, бо дорогу чує...
4 Десь мій синокъ молоденькій въ-дома не ночує.

5 Б=7 А. Ой якъ... въ-дома ночувати, 6 Б=8 А... розмовляти, 7 Б=9 А, Купи собі, мій..., 8 Б=10 А... розмовляй... 9 Б=11 А, 10 Б=12 А... молодому съ конемъ розмовляти.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 Береза сухая вершокъ исхилився,
2 Такъ синъ своій неньці въ ніженьки вклонився:
3 „Нене жъ моя, нене, ожени жъ ти мене,
4 Бо я молоденький літа свої трачу,
5 Та насіявъ жита, ні съ кімъ его жати
6 В=8 А... темна... 7 В=9 А. Піймай собі, сину..., 8 В=10 А... говори...
9 „Не вподоба, мати, съ конемъ розмовляти,
10 Ой часъ и година дівчини шукати.
11 Ой коню жъ мій, коню, чого ти смутненький?
12 — Того жъ я смутненький,
13 Що ти молоденький.
14 Що ти рано встаєшъ, мене поганяєшъ,
15 По дорозі корчми, нігде не минаєшъ.
16 Я сирую землю по коліна вибъю,
17 Поки тебе, молодого, изъ шиночка визву.

(Д. Колюшна, Миргородскаго уѣзда).

Г.

1 „Ой ти, стара нене,
2 Чомъ не женишъ мене?“
3 — Ой якъ тебе, синку, та маленькимъ женити,
4 Хиба тобі, синку, ні съ кимъ говорити?
5 Г=9 А, Куплю тобі, синку, коня..., 6 Г=10 А, Иди... 7 Г=11 В... вороненькій, 8 Г=11 В, Ой чого жъ ти стоішъ такий...?
9 „Чи я тобі тяжкий, чи я тобі важкий,
10 Чи моє сідельце, чи ясная збруя“.
11 — Ой пане мій, ти мені не тяжкий, не важкий.
12 Ні твоє сідельце, ні ясная збруя, —
13 Ино чую підъ собою далеку дорогу.

(Ушицкій уѣздъ)

69.

А.

1 Ой зелений дубе, чого нахилився?
2 Молодий козаче, чого зажурився?

3 Чи воли пристали, чи зъ дороги збився?
4 — Воли не пристали, зъ дороги не збився,
5 Того зажурився, — безъ долі вродився.
6 Якъ пішовъ я въ поле шукать своеі долі —
7 Не найшовъ я долі, найшовъ сине море.
8 А на цімъ на морі пливуть риболови.
9 — „Хлопці-риболовці, удалі молодці,
10 Ви закиньте сітку черезъ сине море,
11 Та витягніть долю мені молодому“.
12 Не витягли долі, та витягли рибу.
13 Риба щука граєе, на дно поринаєе,
14 На дно поринаєе, собі пару маєе.
15 Мені молодому пароньки не маєе.
16 Тільки жъ мені пари, що очиці карі,
17 Тілько жъ мені да любови, що чорниі брови.
18 Бровами хвалюся, та й не оженюся, —
19 Піду до річеньки, зъ жалю утоплюся.
20 — „Не топись, козаче, не топися, орле, —
21 Хто жъ мене, дівчину, сей вечіръ пригорне?“
22 — Пригортайсь, дівчино, другому такому...
23 „Якъ мені, козаче, правди не сказати —
24 Пригорнеться до серденька та й стане питати:
25 Скажи, скажи, дівчинонько, що було въ розмові?
26 Вінъ у мене такий бувъ, що не до розмові —
27 Якъ прийде, такъ и засне и не поговоре“.

Б.

1 Ой зійду я, молодий, на гору крутую,
2 Та гляну я, подивлюся на річку биструю.
3 Річка бистра, вода чиста, щука въ морі граєе.

4 Б=14 А. Щука риба въ морі граєе..., 5 Б=15 А. А я живу молоденькій... не маю; 6 Б=16 А... оченьки... 7 Б=17 А, 8 Б=18 А. Чорні брови маю... 9 Б=19 А. Хіба... 10 Б=20 А... сизокрилий...,—11 Б=21 А... молодую безъ тебе...? 12 Б=22 А.

13. Та не кажи теі правди, що мені самому.

14 Б=22 А,

15 Вечіръ стою, світомъ нужу, тебе не видати,

16 Б=24 А А вінъ прийде та пригорне...

17 Доведеться ледачому всю правду сказати.

В.

1 Не журись, козаче, моіми дітками—
2 Ти підешъ съ косою, діти зъ грабельками,
3 Ти будешъ косити, діти загрібати,
4 А я, молоденька, обідать носити.
5 Понесла обідать, сіла отдихати,
6 Сіла отдихати підъ зеленимъ дубомъ.
7 В=1 А. Зелений дубочокъ на яръ..., 8 В=2 А... козаченько безъ долі вродився:
9 Піду до Дунаю, долі пошукаю.
10 В=7 А... же... найшовъ риболовцівъ. 11 В=9 А. Ой ви,... преудалиі хлопці, 12 В=10 А... Дунай-річку.
13 Не вловили долю, а вловили щуку.
14 В=14 А, Щука-риба грає..., 15 В=5 Б, 16 В=16 А, 17 В=17 А.
18 Піду до шинкарки горілки напъюся.
19 „Шинкарочко мила, усипъ меду-вина,
20 Бери на заставу коня вороного".
21 — Не веліла мати заставоньки брати,
22 А веліла мати тебе роспитати —
23 Чи холостий, чи жонатий".
24 — Є у мене дома діточокъ двоє,
25 Чорняві обоє.

(Новицкій).

Г.

1 Г=2 А? 2 Г=3 А? 3 Г=4 А, 4 Г=5 А,
5 Піду черезъ круті гори до быстроі річки.
6 Коло теі жъ річки та все рибалочки,
7 Та все рибалочки—парні молодиі.
8 Закідайте сітки черезъ быстрі річки.
9 Г=11 А. Та вловіте... парню... 10 Г=13 В... рибу. 11 Г=13 А, 12 Г=14 А;
13 А я козакъ молодъ та й пари не маю
14 Г=6 Б; 15 Г=17 А;
16 Тільки жъ мені счастя, що дівчина Настя.

(Новицкій).

Д.

1 Д=7 В; 2 Д=2 А? 3 Д=3 А? 4 Д=4 А, 5 Д=5 А. Козакъ молоденькій...
6 Ой піду я въ поле, пошукаю долі.

7 Д—10 В. 8 Д—11 В..., добриі молодці, 9 Д—12 В... тоню... бистру.. 10 Д—11 А... парню... 11 Д—13 В, піймали... піймали... 12 Д—13 А, 13 Д—14 А, 14 Д—13 Г... парень, гуляю... 15 Д—6 Б. 16 Д—18 А. 17 Д—8 Б, 18 Д—9 Б. 19 Д—20 А... бо душу загубишъ.

20 Ходімъ повінчаймось, коли вірно любишъ.

21 Поіхали вінчатися—нема попа дома:

22 Чи мое несчасте, чи твоя недоля.

(Новицкій).

Е.

1 Е—7 В, 2 Е—2 А? 3 Е—3 А? 4 Е—4 А, 5 Е—5 А... що...

6 Піду я за гори да въ чистеє поле,

7 Да въ чистеє поле доленьки шукати.

8 Е—7 А... я хлопцівъ; 9 Е—9 А... да закіньте сітку, 10 Е—12 В... бистру..., 11 Е—11 А.

12 Закинули сітку, не піймали долю.

13 Е—11 Д, 14 Е—13 А, 15 Е—14 А, 16 Е—15 А, 17 Е—6 Б, 18 Е—17 А... краси...

19 Тильки жъ мені муки, що білиі руки.

(Новицкій).

Ж.

1 Ж—7 В... дубокъ... плітъ..., 2 Ж—2 А? 3 Ж—3 А? 4 Ж—4 А, 5 Ж—8 В... козаче...

6 Ой піду въ лужокъ доленьки шукати.

7 Ж—10 В, 8 Ж—11 Д... ви, рідниі братці,

9 Ж—12 В... та піймайте плитку.., 10 Ж—11 Д, Закинули сітку... 11 Ж—14 В... да й та...,

12 Ж—16 В... безталанний...; 13 Ж—16 А.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

З.

1 З—7 В. Ой дубъ на березу вéрхомъ... 2 З—2 А? 3 З—3 А? 4 З—4 А, 5 З—5 А, 6 З—6 Ж... гаемъ... 7 З—7 А.

8 Ой тамъ рибалочки рибоньку ловили:

9 З—7 Г, Ой, ви..., 10 З—10 А. Роскидайте тоні..., 11 З—11 А, 12 З—12 А... щуку. 13 З—13 А, 14 З—14 А... да пари шукає. 15 З—15 А, козакъ чорнобривий...

(Новицкій).

И.

1 И=1 Ж, 2 И=2 А? 3 И=3 А? 4 И=4 А, 5 И=5 Ж, 6 И=6 Ж, 7 И=7 Ж, 8 И=8 Ж... ви гарнні хлопці, 9 И=9 Ж, 10 И=10 Ж. 11 И=15 В, 12 И=16 В, 13 И=16 А.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

70.

„Темна нічка не величка, и чогось не спиться,
Чогось моя головонька та й морочиться.
Треба мені, моя мати, оженитися,
Перестане головонька морочитися".
— Оженися, мій синочку, дитинно моя,
Не сватай вдовоньки, — не дасть Богъ життя;
Бо вдовонька — не дівонька, не дівочий красъ,
Якъ згадає за першого мужа, — заплаче не разъ:
„Охъ, мужу мій перший, та добрий,
Ти жъ въ мене перший бувъ:
Ти жъ мене не збивъ, не злаявъ, до гани не давъ...
Ой пішлю я вдовоньку по крутий горі,
Що бъ збирала трояке зілля на чари мені".
— Збирай, збирай, вдовонько, збирай же заразъ,
Що бъ я тобі не заважавъ, щобъ я вмеръ заразъ.

(Ушицкій уѣздъ).

71.

На синімъ морі стоіть камінь мармуровий;
На нимъ сидить хлопець чорнобровий
Сидить собі та й въ сопілочку грає, —
Гірко ёму на серденьку, що дружини не має.
А що мені по худобі, а вже буде, чи не буде,
Съ хорошою дружиною легче буде.
А що жъ мені по худобі, що все подвіряя заляже —
Негідная дружиночка молодому світъ завъяже.

(Ушицкій уѣздъ).

72.

Продавъ батько сиві воли,
А мати телицю —
Виправляють своего сина

Дай на косовицю:
„Иди, иди, муий синочку,
На ту косовицю!

Розчесали чорни кудрі
Ажъ на потилицю.
Ажъ думала, мŭий синочку,
Що будешъ косити,
Ажъ ти приклавъ косу до покосу,
Да й ставъ голосити.“
—Ой коли бъ ти, мати, знала,
Яка то досада,
Тобъ ти мене оженила,
Щобъ була порада.
„Оженися, мŭий синочку,
Возьми собі любку,
Цілуй єі, милуй єі,
Якъ голубъ голубку“.
(Хабное, Радомысльскаго уѣзда).

73.

Ой по горахъ, по долинахъ,
Та й по чужихъ украінахъ,
Охъ тамъ козакъ пъе-гуляе,
Въ свистілочку вигравае —
Вінъ самъ себе розважае,
Товариша визивае:
— Товарищу, рідний брате,
Викличъ мені дівку съ хати,
Щось маю я спитати:
Чи мені женитися,
Чи мені журитися?
Чи мені поізджати,
Чи мені тебе ждати?

(Новицкій).

74.

Гнеться, гнеться калинонька, —
Десь тамъ моя дівчинонка!
Панна гнеться, погинае —
Десь тамъ мене поминае!
Ой немае тамъ нігде добра,
Де дівчина любить по два.
Ой немае и не буде,
Поки по двохъ любить буде!
(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

75.

Ой въ полю верба,
Тамъ холодна вода;
Й а дівчина жвава
Боса воду брала.
Й а дівчина відъ води,
А козакъ до води.
„Зажди, сердце дівчино,
Та напій ми коня“.
— Не великій ти панъ,
Напій собі коня самъ,
Бо зімна роса,
Я дівчина боса —
Въ ніжки холодно.
„А скину я опанчу,
Та ніжки загорну.
Ой, дівчино моя,
Та сідай на коня,
Та поідемъ на вкраіну
До нового двора.
А коло нового двора,
А ні плота, ні кола, —
Тілько при долині
Два корчи калини —
Та й то не моі“.
(Ушицкій уѣздъ).

76.

Ой коню мій, коню вороненькій,
Та порадь мене, якъ рідная мати,
Де ми будемъ ту нічку ночувати?
Ой чи въ чистімъ полі, при битий дорозі?
— Ой не въ чистімъ полі, не при битий дорозі,
Ино въ дівчини любоі, на билий перині.

(Ушицкій уѣздъ).

77.

Ой у лісі, лісі, въ лісі на дубочку
Ой схиливъ, схиливъ голубъ головочку,
Та зъ горп въ долину схиливъ головочку.
Та кличе мати сина зъ коршми до домочку:
„Ой иди, сину, зъ коршми до домочку,
Ой беруть жиди, беруть арендари твою худобочку.“
— Ой що жъ мені, мати, зъ тоі худобочки,
Ой позволь, мати, хоць повидати вдовину дочку.
Бо вдовини дочки та усі три рівни,
Ой ходять вони по риночку, якъ ті королівни.
Ходять по риночку, хустоньками мають,
Ой не ідному молодому серцю жалю завдають.
Ой єдна Марина, друга Катерина,
Ой за третю самъ не можу знати, бо лебонь моя мила.
Ой гаю жъ мій, гаю, густий — не прогляну —
Ой я пустила зъ рукъ свого сина, теперъ не спіймаю.

(Ушицкій уѣз.).

78.

Якъ би мені зъ ранку
Горілочки шклянку,
И тютюнъ да люльку,
Дівчину Ганульку!

Горілочку бъ пивъ, пивъ,
И люлечку бъ я куривъ,
И дівчину Ганульку
До серденька бъ все туливъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

79.

1 Що у саду да подъ дулькою
2 Сидівъ голубъ и зъ голубкою.
3 Цілуються, милуються,
4 Сами собі та дивуються,
5 Що у голуба та сизая голова,
6 А въ голубки позолочувана,

7 Чорнимъ шовкомъ перестрочувана.
8 А у Ивана та на думці було:
9 Колибъ моя да Одаря така,
10 Тобъ я ії цілувавъ, милувавъ
11 И до печи куховарочку наннявъ,
12 А до ступи да товчильницю.
13 А самъ би я по водицю ходивъ,
14 А Одарю та за ручку водивъ.
15 „Ти, Одарю, ти, голубко моя,
16 Що ти мені та за зілля дала?“
17 — Дала тобі драголюбчику,
18 Ти, Иванку, мій голубчику.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша.).

Б.

1 Коли бъ мені чарка да пляшка,
2 Коли бъ мені жінка Милашка,
3 Б=10 А, 4 Б=11 А, 5 Б=14 А, 6 Б=15 А. Свою Миласю...

(Новицкій).

80.

На розсвіті добре спання,
Хто не знає закохання,
А я, бідний, терплю муки,
Мало зъ жалю не роспукну.
Зле ти, мати, учинила,
Що зъ любою разлучила.
Лучче було утопити,
Ніжъ зъ любою разлучити.
Ти, дівчино съ Подоля,
Въ твоіхъ рукахъ моя доля!
Ти, дівчино моя люба,
Твоя краса — моя згуба.
Брови чорни, очи сиві,
А я хлопець несчастливий.
Чи я въ лісі родився?
Чи я въ полі хрестився?
Ой чи въ лісі, чи въ полі,
Не давъ мені Господь долі!
Чи такиі куми прийшли —
Щастя, доли не принесли;
Чи такая баба брала —
Щастя, долі не вгадала.
Піду я утоплюся,
Або въ камінь розібъюся,
Най всякій теє знає,
Що зъ кохання умираю.

(Ушицкій уѣз.).

81.

Ой звисли чорниі хмароньки, звисли—
Не зійде мені ідна дівчина зъ мислі.
Ой якъ я зачавъ ту дівчину любити,
То стративъ же я два талярики битихъ,
Аще до того коня вороного.
А въ мого коня та кудрява грива,
Моя дівчина хороша, чорнобрива.
Коневу гриву грибінцемъ розчесати,
А єі красу на папері описати.

Ой писавъ же я два дні и дві ночи,
Закіль я описавъ личенько и чорни очи.
Ой якъ я втрачу коника вороного,
Ой то ти втратишъ віночка рутяного.

(Ушицкій уѣз.).

82.

Якъ би въ лісі сидівъ,
То би-мъ гріха не мавъ,
Щоби я молодиць
Нігди не здибавъ.
Сидю та й думаю,
На серцю тугу маю.
Туга серцю мому,
Сидячи самому.
Прилітають дві орлиці,
Рають ёму дві дівиці:
Ідна косоока,
Друга сизоока.
Ой я васъ, орлиці, за ті вісти
Скажу соколові живцемъ васъ поісти.
Пішлю жъ бо я ластівочку
На чужую стороночку,
Нехай пролітають,
Дружини шукають;
Дружини такоі,
До сподоби моій:
Щоби роду тихенького,
Щоби личка біленького,
Щоби чорни брови,
Сама до розмови.
— Ми всю Польщу облітали,
Дружини не здибали
Дружини такоі
До сподоби твоій.
Самъ я коня осідлаю,
Поіду край Дунаю,
Буду проізжати,
Дружини шукати;
Дружини такоі
До сподоби своій.
Приізжаю край Дунаю,
На день-добрий милій даю.
Милая витає,
Білу ручку дає.
Слава жъ тобі, Святий Цару,
Слава жъ тобі, слава,
Що ся мені дружина
По мислі достала.

(Ушицкій уѣз.).

83.

Заболіла въ мене головонька,
А либонь же я й умру;
Підіте та й приведіте,
Кого я люблю;
Положить близько біля боку;
То може я й оживу.
Викопаю криниченьку
У зеленому саду,
Чи не прийде моя розлюбезна
Рано по воду.
Уже съ тиі криниченьки
Орли воду пъють...
Уже тиеі роздушеньки
Й не буде по воду.

(Новицкій).

84.

Ой чия то капустиця? Я ii вирубаю.
Ой чия то дівчинонька, що я ii кохаю?
Ино еі разъ забачивъ—стала мені мила,
Милійшая відъ матінки, що мене вродила.
На качані капусти, тамъ коника попасу,
Ой піду я до дівчини кучерики потрясу;
Ой бо моі кучерики, якъ бобови струки,
А въ любоі дівчиноньки білесеньки руки.
(Новицкій).

85.

Ой не спиться, не лежиться
И сонъ мене не бере;
Пішовъ би я до дівчини —
Самъ не знаю, де живе.
Попросивъ би товариша,
Нехай мене проведе,
Такъ товаришъ кращий мене,
Вінъ дівчину одібъє.
Зійди, місяць, зійди, ясний,
Зійди, ясная зоря,
Тай освіти доріженьку
Ажъ до милоі двора.
(Д. Калюшна, Миргородскаго уѣз.).

86.

Куроньки піють — я зъ дівчиною стою,
На день займає — на добра-нічъ даю:
На добра-нічъ, дівчино, на добра-нічъ!
Забравъ коники, самъ поіхавъ на нічъ.
Люблю дівчину, та й трудно ii забути,
Прийду до дому, самъ себе не...
Батенько сварить, а мати лучче:
— Не ходи, сину, на залёти більше.
(Новицкій).

87. *)

А.

1 Пішовъ я разъ на улицю, та и теперъ каюсь,
2 Улюбився я въ дівчину—зану, та й жахаюсь.
3 И дівчата, молодиці стали говорити,
4 Чого часто на вулицю я почавъ ходити.
5 Не втаіться те кохання, якъ у мішку шило,

*) См. примѣч. къ № 65.

6 Заразъ збоку всі побачать, що де яка мила.
7 И багата, и хороша, якъ красна калина,
8 Та не знаю, чия буде—то лиха година.
9 Руки біли, станъ тоненькій, голосъ соловъіний,
10 Чомъ такої не любити, Боже мій єдиний!
11 И богата, и хороша, хто погляне—ахне!
12 Пішовъ би я сватати, та гарбузомъ пахне.

(Ушицкій уѣз.).

Б.

1 Б=1 А. Ходивъ парень..., а сёгодня..., 2 Б=2 А... у Марусю, ажъ во сні...

3 Така люба, така мила, личко якъ калина,
4 Якъ пійде підъ скрипочку, то й не надивлюся...
5 Нема кращої дівчини, якъ моя Маруся,
6 Якъ пійде підъ скрипочку, то й не надивлюся!
7 Якъ пійде підъ скрипочку, ще й платочкомъ махне,
8 Таки жъ моя Маруся ажъ рожею пахне.
9 Треба жъ, мати, треба жъ, мати,
10 Людей напитати,
11 Щобъ таки намъ Марусеньку
12 Цюю осінь взяти.
13 Злетівъ півень на ворота,
14 Сказавъ кукуріку,
15 Теперъ же я, моя мати,
16 Не женюсь до віку.

(Новицкій).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... ажъ зо сну... 3 В=6 А;
4 А тепера усі знають, що для мене мило.
5 В=9 А, 6 В=11 А. Чомъ...! 7 В=11 А. Що хороша, такъ якъ рожа... не гляне... 8 В=12 А.

(Борисполь, Переяславск. уѣздъ).

88.

А.

1 Гей любивъ же дві дівчини, дві Катерини;
2 Єдна сидить на горбочку, друга на долині.
3 Гей въ тої далекої воли та корови,

4 А у цеі близенькоі лишъ чорниі брови.
5 А я тую далекую людямъ подарую,
6 А до сеі близенькоі самъ помандрую.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Усе гори камъяниі, тӯилько одна вишня.
2 Нема мого мпленького, для кого я вийшла.
3 Одна гора високая, а другая нӯизька,
4 Одна мила далекая, а другая блӯизька.
5 Б=3 А а... 6 Б=4 А... тӯилько... 7 Б=5 А, 8 Б=6 А.

(Борисполь, Переяславск. уѣздъ).

В.

1 Ой не ходи коло води, бо зъ берега втонешъ —
2 Ой не люби багатоі, убогую візьмешъ.
3 Багатая губатая, а ще къ тому пишна.
4 А вбогая хорошая, якъ у саду вишня.
5 В=5 А... багатую... 6 В=6 А. До вбогоі, хорошоі я й...
7 Бо я тую багатаю різцемъ переріжу,
8 До вбогоі, хорошоі хоть рачки полізу.
9 А я тую багатую терномъ перетичу.
10 А вбогую хорошую до себе прикличу.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

89.

„Де ти, милий, пребуваєшъ,
Що ти въ мене не буваєшъ“?
— Пребуваю въ-край Дунаю,
Тимъ я въ тебе не буваю.
Колибъ човенъ та весельце,
То би-мъ припливъ, моє серце,—
Не снідавъ би, не обідавъ...
Въ чимъ ти, мила, купалася,
Що такая придалася?
Чи въ любистку, чи въ шавліі?
Якъ не бачу — серце мліє.

(Ушицкій уѣздъ).

90.

А хто хоче Гандзю знати,
Прошу мене попитати;
То тобі скажу правду щиру, —
Тілько, прошу, дай ми віру.
Така красна — коби рожа,
Якъ тополя, така гожа,
А въ румъянцю така сила,
Шо всі цвіти погасила.

Зуби — коби перли чисти,
Очи мили и вочкисти,
А все тіло, якъ снігъ, біле, —
Ажъ глянути на ню мило.
Най ся багачъ не хвалить,
Що мя Гандзі позбавить.
То не видре ії жадна сила, —
Така Гандзя мені мила!

Хоць-би ми всі скарби давъ,
То би-мъ Гандзю не віддавъ.
Не дамъ Гандзі за весь світъ,
Другоі Гандзі въ світі нітъ.
Чи въ погоду, чи въ слоту
Веселий иду на роботу.
Жадна біда не докучить,
Якъ ся Гандзя зо мной злучить.
(Ушицкій уѣздъ).

91.

Сонце низенько, вечіръ близенько,
Вийди до мене, моє серденько!
Ой вийди, вийди, якъ виходила,
Промовъ словечко, якъ говорила.
Ой вийди, вийди, не бійсь морозу,

Я твоі ніженьки въ шапочку вложу.
Ой вийди, вийди, не чий ти жалю, (?)
Вийди до мене, дорогий кришталю.
Ой у садочку хороші вишні...
Вийди до мене, ти мені подъ мислі.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

92.

Тонкая, високая тополя.—
Чорнявая дівчина — то моя.

Тонкую, високую зрубаю.
Чорнявую дівчину кохаю.
(Новицкій).

93.

Світи, місяце, ще й ясная зора,
Тою улицею, де живе вдова.
Єсть у тоі вдови дочеръ молода;
Ходить по подвіръі, чеше волоса.
Сестриці, подружки сподіваються.
— Сестриці, подружки, сестриці моі,

На синёму морі плинуть кораблі;
На тихъ корабляхъ парні молоді,
На тихъ парняхъ шляпи золоті:
На ідному парню — позолочувана,
На другому парню — побілилася, —
Вдовиная дочка зажурилася.
(Перейма, Балтскій уѣздъ).

94.

Ой у полі кирниця — чуть вода блищиться.
Говорять люди, козакъ ледащиця;
Козакъ ледащиця, не хоче робити,
Иде до коршмоньки медъ горілку пити.
Іденъ чужоземець бере медъ, горілку,
Другій чужоземець підмовляє дівку:

— Иди, дівча, зъ нами, бурлаками,
Лучче тобі буде, якъ въ рідної мами.
Въ мами ходилась въ старий запащині,
Въ насъ будешъ ходити въ чорний кожушині.

(Ушицкій уѣздъ).

95.

Наступає да чорна хмара
На білую хмару —
Ой ходімо, товаришу,
На той край помалу.
— Чого жъ мені, да товаришу,
На той край ходити,
Перестала дівчинонька
Вірненько любити.
Да вірно любивъ (2),
Да часто ходивъ,
Да я вірно женихався;
Вона жъ мене осудила,
Я й не сподивався.
— Не я жъ его осудила,
Судять же насъ люде,
Що зъ нашого закохання
Нічого не буде.
— Да нехай лають, нехай лають,
Не на лихо учать,
Да кого я вірно люблю,
Повікъ не розлучать.

(Борисполь, Переяславск. уѣздъ).

96.

Я жъ думала, що сонечко сходить,
Ажъ то милий по риночку ходить,
За поводи кониченька водить,
А въ рученькахъ соколонька носить.
„Соколоньку, скажи мені правду,
Найди мені дівчиноньку гарну,
Щобъ біле личко, а чорні брови, —
То-жъ козакові дівка до любові.

(Новицкій)

ПОСѢЩЕНІЕ ДѢВУШКИ ПАРНЕМЪ.

97.

А.

1 Ой по горахъ, по долинахъ,
2 По широкихъ украінахъ,
3 Ой тамъ козакъ пъе, гуляє
4 И въ дудочку вигравае.
5 Ой гукну я на малого:
6 „Сідлай коня вороного!
7 Сідлай коня вороного,
8 А підъ себе ще другого.
9 Ой поідемъ до милоі,
10 До голубки сизенькоі.“
11 Ти, місяцю, світи, світи,
12 Ти, конику, біжи, біжи;
13 Ти, місяцю, присвічайся,
14 Ти, конику, поспішайся.
15 Ой прійхавъ я до миленькоі,
16 До голубкп сизенькоі.
17 Приіхавъ я підъ ворота—
18 Вийшла мпла краще злота;
19 Приіхавъ я підъ причілокъ—
20 Вишла мила, якъ барвінокъ;
21 Приіхавъ я підъ віконце—
22 Вишла мила краще сонця,
23 Взяла коня за поводи,
24 А милого за рученьку;
25 Дала коню вівса, сіна,
26 А милому меду, вина.
27 Сама сіла заплакала,
28 Кари очи зарюмала.
29 „Чого сидишъ и думаешъ?
30 Чи жаль тобі вівса, сіна,
31 Чи жаль тобі меду, вина?“
32 — Не жаль мені меду, вина,
33 Не жаль мені вівса, сіна,
34 Якъ жаль мені цёго світа—
35 Пішли марне моі літа.

Б.

1 „Ой не шуми, луже, дуже
2 Зеленою дібровою“.
3 — Ой якъ мені не туміти,
4 Буйний вітеръ повіває,
5 Широкій листъ розвіває.
6 Б=5 А... крикну... 7 Б=6 А, 8 Б 7 А, 9 Б=8 А..., буланого 10 Б=9 А... въ чисте поле,
11 Чи не знайдемъ счастя й долі.
12 Въ чистімъ полі погуляємъ,
14 Та не знашли счастя й долі,
15 Знайшли дівку до любови.
16 Счастя й долі пошукаємъ.
16 Біле личко чорни брови

17 Б=18 А Приїхали..., 18 Б=18 А... дівка... 19 Б=23 А Бере 20 Б=24 А Миленьго за...

21 Веде коня у станицю,
22 А милого у світлицю.

23 Б=25 А Дає..., 24 Б=26 А. 25 Б=27 А... задумалась, 26 Б=28 А.

27 Чого мила задумалась,
28 Карі очи зарюмала?

29 Б=30 А, 30 Б=31 А? 31 Б=33 А, 32 Б=32 А;

33 А жаль мені дівування,
34 Дівоцького прибірання.
35 Що въ суботу измиюся,
36 А въ неділю приберуся,
37 Піду й Богу помолюся,
38 На милого подивлюся.
39 Чи молилась, не молилась—
40 На милого подивилась.

В.

1 Ходить милий по гаёчку,
2 Вигравае въ сопилочку,
3 Та й самъ собе розважає,
4 Що далеку милу має.
5 Пише листи—не доходять,
6 До милої другі ходять

7 В=7 А... хлопче, коня мого,
8 Й а для мене молодого
9 В=10 Б. 10 В=12 Б... роздаймося,
11 До милої спитаймося,
12 В=17 А Приїжають..., 13 В=18 А.
14 Відчиняє намъ ворота.
15 В=23 А... за вудила,
16 Та по двору проводила.
17 В=24 А,
18 Та завела у світлоньку.
19 В=25 А, 20 В=26 А. 21 В=30 А, 22 В=31 А Чи милому...?
23 В=32 А... ні постелі біленької,
24 Ні вечери пишненької.

(Ушицкій уѣз.).

Г.

1 Ой по горі, по долині,
2 По широкій україні,
3 Г=3 А... прохажає,
4 Въ сопілочку пригриває,
5 Г=3 В.
6 Ой чи мені женитися,
7 Чи самому журитися?
8 Лучче мені жінку мати,
9 Якъ самому прохожати.

10 Г=7 А Осідлавъ..., 11 Г=8 В... себе...

12 Та й поіхавъ на Вкраіну

13 До дівчини во гостину.

14 Г=17 А, 15 Г=18 А... дівра... 16 Г=19 А... въ другі двері, 17 Г=20 А... на папері.

18 Коня взяла за вуздечку,

19 Та й повела въ стаєнечку

20 Г=24 А. Козака взяла..., 21 Г=18 В. 22 Г=25 А, 23 Г=26 А. Козакові...

24 Сама стала, подумала,

25 Г=27 А. Жалібненько... 26 Г=30 А, 27 Г=31 А? 28 Г=33 А, 29 Г=32 А, 30 Г=34 А, 31 Г=35 А.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Ходить козакъ по долині.

2 Въ сопілочку грає

3 Д=3 В, 4 Д=6 Г Лучче було..., 5 Д=7 Г Якъ... 6 Д=8 Г... було..., 7 Д=9 Г... бідовати. 8 Д=7 В, 9 Д=9 Б. 10 Д=10 Б, 11 Д=10 В,

12 Вражимъ ляшкамъ не даймося,

13 Д=11 В. До дівчини... 14 Д=17 Б... підъ..., 15 Д=18 Б. 16 Д=23 А 17 Д=24 А... по підъ боки.

18 Взяла коня до стаєнки

19 Д=24 А... до світлоньки, 20 Д=25 А, 21 Д=26 А, 22 Д=27 А... та й думає,

23 Заплакани очи має.

24 Чого сіла та й думаєшъ,

25 Заплакани очи маєшъ?

26 Д=30 А, 27 Д=31 А? 28 Д=32 А,

29 Мені жаль моій молодости,

30 Що не жнешъ по щирості.

(Ушицкій уѣздъ).

Е.

1 Иде козакъ, коня веде,
2 А кінь ёму спотикає,
3 Сонъ головку розмагає.
4 Ой приіду на долину,
5 Самъ приляжу на годину.
6 Несчастлива годинонька—
7 Десь узялась дівчинонька.
8 „Вставай, козакъ, годі спати,
9 А вже коня не видати;
10 Зійшовъ коникъ да зъ мислі,
11 Вивъ трави три долини,
12 Випивъ води два Дунаі.
13 Запряжу я коня въ санки
14 Та поіду до коханки.

15 Е=17 А, 16 Е=15 Д., 17 Е=20 Г Ёго..., 18 Е=18 Г. А коника... 19 Е=25 А, 20 Е=26 А.

21 Сама сіла конецъ стола,
22 До козака а ні слова.

(Вачовъ Заславскій уѣздъ).

Ж.

1 Ж=25 А, 2 Ж=23 Г, 3 Ж=25 Б, 4 Ж=27 А Чорни очи... 5 Ж=24 Д... задумала. 6 Ж=27 А. Чорни очи... 7 Ж=30 А, 8 Ж=31 А... для козака...? 9 Ж=32 А,

10 Но жаль мені дівування
11 И дитячого квитчання.

(Ушицкій уѣздъ).

98.

„Ой прийди, прийди,
Не будешъ мавъ кривди;
А якъ буде кривда,
То я буду правда.
Ой прийди, прийди, впущу до кімнати,
Та закажу всімъ въ хаті, щобъ не знала мати.“
Ой якъ впускала тяженько вздихала,
А якъ випускала, то й плакати стала.
„Ой де идешъ, квітчастий барвінку,
Хто жъ тобі постелить въ дорозі постілку?“
— Ой єсть у мене кума небога,
Та мені постелить, якъ буде здорова.

(Ушицкій уѣздъ).

99.

„Сонце низенько, вечеръ близенько,
Прийди до мене, мій милий серденько,
Въ неділю раненько, щоби не видненько,
Злізь съ коника и витайся, милее серденько.“
— Дзінь-добрий, дівчино, люба розмовонько,
Якъ безъ мене проживаешъ, сивая голубко?
„Ой я пребуваю, якъ соловей въ гаю,—
Виплакала чорни очи, тебе виглядаю.“
— Чорни брови и чорни оченьки,
Де жъ ся подівъ твій румъянець зъ білого личенька?

„У мене румъянець зъ Божої хвали.
Тожъ ми дивно, то жъ ми чудно за твої присяги.
Бо ти присягався, що я твоя буду,—
Теперъ мене покидаєшъ, иншої шукаєшъ.
Другої найдешъ и мене покинешъ —
Маю въ Бога надіенку, що и самъ марне згинешъ.“
— Гнися, калино, гиллямъ до долини,
Хвалиться миленькая, що я марне згину.

(Ушицкій уѣздъ).

100.

Ой пішовъ милий за лісъ, за лісъ,
Чорні брови занісъ, занісъ.
Ой пішовъ милий за діброву,
Занісъ свою тиху мову.
Ой не такъ мені за бровами,
Якъ за вірними словами.
Ой пішовъ милий за річками,
Зосталася зъ діточками.

Ой сидить мила край віконця,
Виглядає свого сонця,
Та виглядає запорожця.
Ой не самъ запорожець иде,
Девъятеро коней веде,
На десятому вороному,
У жупані голубому,
Самъ у жупані голубому.

(Новицкій).

101.

Вже не раненько, вже сонце низенько,
Прибувай до мене, любий серденько.
Прибувай до мене, щобъ вороги спали,
То я тебе пущу, щоби мати не знала.
Ой якъ пускала — легенько вздихала,
А якъ випускала, то тяжко вздихала.
„Ой якъ маєшъ жінку, иди до дому,
А якъ же не маєшъ, то ночуй зо мною“.
— Ой маю я жінку, ще й дітей двоє,
Жаль мені покидати тебе молодої.

(Ушицкій уѣздъ).

102.

У полі, полі стоять два дубочки,
Ой исхилили вершки до купочки.
Ой на тихъ на двохъ та й на дубочкахъ
Два сивесенькихъ да голубочка.

Ой знялись вони да й полетіли,
Въ чистому полі на роздоллі сіли.
Молода дівчина козака любила,
А вона ёго рано не збудила.
„Ой уставай же, да мій миленькій,
Ой вже жъ на дворі світокъ біленькій,
Уже козаки коней посідлали,
И посідлали, и поіхали;
Вже-жъ біли лебеді середъ ставу пали,
Ой вже-жъ козаки въ чистімъ полі стали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

103.

Пішовъ за лісъ, за лісъ
Та чорни очи занісъ;
Пішовъ за дуброву
Та занісъ всю розмову.
Скажить мені, люди,
Коли мій милий буде?
Мій милий иде,
Четверо коней веде.
„Стели, мила, постіль,
Най я спатоньки лягаю“.
— Вставай, милий, годі спати,
Пора коні напувати.
Повівъ милий коні
До далекого краю,
До тихого Дунаю.

(Ушицкій уѣздъ).

104.

А.

1 Чогось мені чудно, чогось мені дивно,
2 Десь мого милого третій день не видно.
3 Не видно, не видно, та й не видати,
4 Тілько зосталося на жовтимъ пісочку два слідочки знати.
5 То єдевъ слідочокъ коня вороного,
6 А другий слідочокъ миленько мого.
7 Піду я въ лісочокъ, вирву я листочокъ,
8 Я покрию свого миленького слідочокъ,
9 Щобъ вітеръ не звівъ, пташки не склювали,
10 Щобъ мого милого инчи не спріяли.
11 Повернувся жъ козакъ зъ далекоі дороги,
12 Повернувъ коня до дівчини небогі.
13 Встала дівчинонька, встала, засвітила,
14 Попросила сісти, дала жъ ёму істи,

15 Дала ёму рибку и ще хліба скибку:
16 „Вечеряй, козаче, сю вечеру швидко.
17 Вечеряй, вечеряй та ідь до дому,
18 Якъ не маєшъ жінки, жий, серце, зо мною.“
19 — Ой маю жъ я жінку въ далекій країні—
20 Крається серденько на дві половини.
21 Ой Боже жъ мій, Боже, що жъ я учинила, —
22 А вінъ має жінку, я ёго полюбила.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А... дивно, ще й дивно и чудно, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А. В жовтимъ... 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, 7 Б=7 А... урву..., 8 Б=8 А... милого...

9 Щобъ птиці не потратували слідочка;
10 А щобъ мого миленького инша не любила.
11 Єдна любила — коника купила;
12 Друга любила — сідельце купила;
13 Третя кохала — вечеряти дала.

14 Б=15 А. 15 Б=16 А... завидко, 16 Б=17 А, 17 Б=18 А... собі... 18 Б=19 А... ще й діточокъ трое, —
19 Жаль тебе покидати, серце мое.

(Ушицкій уѣздъ).

105.

А що въ лісі за тихо,
Тилько листя шелестятъ —
Про насъ люди говорять.
— Не про тебе, про мене,
Що ти ходишъ до мене.
Коли ходишъ, то ходи,
Коли любишъ, то люби,
Поговóру не роби.
Хоть и буде поговіръ,
Таки буде парень мій;
Хоть и буде славонька,
Таки буде паронька.

(Дудари, Каневскаго уѣзда).

106.

Та не пой, соловей,
Бо ще рано на зорі,
Скажуть люди, близькиі сусіди,
Стоіть парень у воріть,
Кличе дівку на совітъ:
„Вийди, вийди, молода дівчино,
Да до мене на совітъ“.
— Да зажди, парень, годину,
Да зажди, парень, другую,
Закýиль своій руидний неньці
Вечероньку зготую.
Да вечероньку зготую,

Білу постіль застелю, —
Тоді тобі, молодий парень,
Всю правдоньку роскажу.
„Да добре тобі, дівчино,
По світлоньці ходячи;
Мені парню гірко достається,
На морозі стоячи;
Да на морозі стоячи,
Да стакани держачи,
Да стакани въ ручки приліпають,
До морозу нӯижкі примерзають.

(Бористоль, Переяславскаго уѣзда).

107.

Ой гора, ти, гора,
Ти висока, крута;
Що по тобі, гора,
И камишъ, и трава;
И камишъ, и трава,
И полинь гіркий...
Нема луччого зілля,
Якъ полинь гіркий;
Нема кращого въ світі,
Якъ мій миленькій.
Я куда не піду,
Завсігда на умі;
А якъ спати ложусь,
Завсігда предо мною,
Надъ моєю головою,
Надъ русою косою.
— „Ой устань, мила,
Та й пробудися,
Я до тебе прийшовъ
Погоститься.

(Новицкій).

108.

Ой тамъ на горі
Ідуть мазури.
Ой приіхавъ мазуръ
Да до моеі хати.
Стукъ, пукъ въ віконце:
„Моя коханочко,
Впйди на крплечко“.
— Я не можу встати,
Коню води дати.
Матуся ми заказала,
Щобъ зъ тобою не стояла,
Матусі боюсь.
„Матусі не бійсь,
Сідай на мій візъ,
Поідемо у мій край,
Поідемо за Дунай“.
Селомъ іхавъ,
Людей питавъ:
Що то за дівчина,
Що то за любчина,
Куди жъ вона іде?

(Новицкій).

109.

„Чомусь не прийшовъ,
Якъ місяцъ зійшовъ,
Якъ зора спочивала?
Чи-сь коня не мавъ,
Чи дороги не знавъ,
Чи мати не пускала?“
— Я коня мавъ,
И дорогу знавъ,

И мати пускала;
Молода сестра,
Бодай не зросла,
Сідельце сховала.
„Не ідь, братіку,
Не ідь, любчику,
Теперъ ничъ темненькая;
Коника не трудь,
Серденька не нудь,
Дівчина здоровенькая.

(Ушицкій уѣздъ).

110.

„Почімъ ти мене, мила, пізнала,
Що ти мені всю правду сказала?“
— Ой потому, миленькій, по тому —
По твому коню вороному.
До стані идешъ, коня доглядаєшъ,
Зеленого сінця підкладаєшъ,
Жовтенького вівса підсипаєшъ,
До сіней идешъ, нагайки питаєшъ,
До коморн идешъ, сідельця шукаєшъ,
До хати идешъ, лихимъ духомъ пахнешъ,
До другої дрібни листи пишешъ.
Ой заревіла въ порозі корова...
Оставайся, миленька, здорова.
Ой заревло на порозі телятко...
Оставайся, люба, серденятко.

(Ушицкій уѣздъ).

111.

„Чи ти гордий, чи ти пишний,
Чи гордо несешся?
Чи ти вірно мене любишъ,
Чи зъ мене сміешся?“
— Я не гордий, я не пишний,
Гордо не несуся;
Ой я тебе вірно люблю,
Зъ тебе не сміюся!
„Ой чи прийдешъ, козаченьку,
Зъ вечора до мене?
Кажуть люди, що приходить
Другая до тебе?
Нехай ходить, нехай ходить,
Аби не ледащо;
Ой хоть буду я терпіти,
Да знатиму за що!“
— Ой десь же ти, дівчинонько,
Та зъ паперу звита,
Що ти мене додержала
До білого світа!
„Ой зъ паперу, не зъ паперу —
Зъ кучерявої мъяти,
Де стояла, розмовляла —
Підкивочки знати!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

112.

Ходжу я, поглядаю на ту чорну хмару —
— Ходімъ, товаришу, на той куть помалу.
Съ сёго кута да на той далеко ходити, —
Говорила дівчина: „не буду любити“.
Що вона говорила, то жъ вона забуде,
Якъ любила кавалерівъ, такъ любити буде.
Черезъ гору високую орелъ воду носить,
Тамъ дівчина кавалерівъ на вечеру просить.
Просить вона на вечеру и рибку ленинку,
На пухову подушечку, біленьку перинку.
— Ой вже-жъ мені докучила та рибка ленинка,
Пухова подушечка, біленька перинка.
Не мила худоба, а ні въ стозі жито,
На моімъ серденьку, якъ ножемъ пробито.
Якъ ножемъ пробито, то найдуться ліки,
Черезъ закохання — пропавъ я на віки.
Що ся говорило, все якъ то мило,
Серце, дівчино, личко ся змінило.
„Ой маѣ воно чого ся мінити,
Бо мені не кажуть вже тебе любити“.
— А мені не кажуть до тебе ходити.
„Ой прийди зъ вечора до мене,
А я те пущу кватирою до себе,
До тої комнати, де лягаю спати;
А челядь закажу, щобъ не знала мати“.
Ой якъ пускала — та й ся радувала,
А якъ випускала — зъ жалю умлівала.

(Ушицкій уѣздъ).

113.

Чи я въ темнимъ лузі не калина,
Чи я въ свого батька не дитина?
Не давъ мене батько за русина,
Казавъ: „дожидайся дворанина“.
Ой я дворанина не дождуся,
Померъ отець, ненька — я журуся:
До кого жъ я бідна пригорнуся?
Піду до коршомки, та й напъюся;

Піду въ вишневий садъ прохмелюся.
Прийшла въ вишневий садъ та й заснула,
Прийшовъ Иванюша — я й не чула.
Прийшовъ Иванюша, прохождає,
Дівку Маръянушку пробуждає:
— Вставай, Маръянушка, умивайся,
Рушникъ, на кілочку — утирайся,
До отця и неньки поклоняйся,
Таки зъ Иванюшою вибірайся!

(Новицкій).

114.

Гей лугами, берегами
Покошене сіно.
Гей, покошене сіно!
Ой десь моє серденятко
Вечеряти сіло.
Гей, вечеряти сіло!
Ой хоть сіло, хоть не сіло, —
Нехай здоровъ буде.
Гей, нехай здоровъ буде!
То вінъ мене молодоі
По вікъ не забуде.
Гей, по вікъ не забуде!
Ой стелися, барвіночку,
Не коренемъ листомъ.
Гей, не коренемъ листомъ!
Викликає козакъ дівку
Не голосомъ — свистомъ.
Гей, не голосомъ — свистомъ!
„Чи чула ти, дівчинонько,
Якъ я тебе кликавъ?
Гей, якъ я тебе кликавъ!
Якъ позъ твоі воріточка
Сивимъ конемъ іхавъ?“
Гей, сивимъ конемъ іхавъ!
— Я хоть чула, хоть не чула—
Не обизвалася;
Гей, не обизвалася!
Въ саду була, рожу рвала
Та й затикалася.
Гей, та й затикалася!
Я-жъ на тебе, серце моє,
Не надивилася.
Гей, не надивилася!
Ой колибъ я, козаченьку,
Твій голосъ зачула,
Гей, твій голосъ зачула!
Вилинула бъ съ підъ калини,
Якъ сива зозуля.
Гей, якъ сива зозуля!

(Дудари, Каневскій уѣздъ).

115.

Браго жъ моя, бражечко медовая,
Съ кимъ я тебе пить буду, молодая?
Съ кимъ я тебе пить буду безъ приміту,
Що мого миленького дома ніту.
Ой поіхавъ миленькій въ городочокъ,

Не на довге времъячко — на часочокъ,
А я молоденька у слідочокъ
Кричала, гукала — вінъ не слишитъ,
Махнула хустиною вінъ увидівъ.
Сіла підъ рокітою та й заснула,
Приіхавъ мій миленькій, я й не чула.
Да коліномъ топчеться — якъ не стопче,
Машеться ногою — якъ не вдарить.
— Устань, устань, милая, прочутися,
На своій колясочці прокатися;
На своій колясочці, на новій,
Запражени коники вороніі.
Кучери, хвалетари молодіи,
На нихъ шапки чорни пуховіі,
А жупани тонки, голубіі,
Пояси червони, шовковіі,
Китеці плетеніі, золотіі,
Кучери, хвалетари молодіі.

(Дудари, Каневскій уѣздъ).

116.

Походжено та побродженo
Воронимн кіньми.
То жъ ходила, побродила
Журавочка зъ дітьми.
Журавъ граєе, журавъ граєе,
Журавочка скаче,
Молодая та дівчинонька
Ой за козакомъ плаче.
— Не плачъ, дівко,
Та не плачъ, красна,
Бо яка ти несчастна!
Перебреду я бистру річку,
Ще й половину ставу —
„Сватай мене, козаченьку,
Та не вводь мене въ славу“.
— Ой сама жъ ти, дівчинонько,
Та й у славонці ходишъ;
Що пізненько, не раненько
Та изъ улиці ходишъ.
„Ой рада бъ я, та козаченьку,
Раненько ходити:
Якъ візьмешся за рученьку,
Та не можешъ пустити“.
— Не потурай, дівчинонько,
Та моій розмовоньці,
Держи розумъ, та умъ добрий
У своій головоньці.
„Ой держала, розумъ мала,
Та упустила въ воду,
Не вповала на худобочку,
Та липъ на твою вроду.
Великая худобонька —
Животу досада,
Хорошая та уродонька —
Серденьку одрада.
Зъ великою худобою
Горя наберуся,
Съ хорошою та й уродою

Та у світі наживуся.
Зъ великою худобою
Та треба рано встати,
Съ хорошою та й уродою
До полудня спати.
Великая худобонька
Въ степу за очима,
Хорошая уродонька
Все передъ очима.

Зъ великою худобою
Все треба робити,
Съ хорошою та уродою
Й а до церкви ходити.
Зъ великою та худобою
Горе жъ мені буде,
Й а зъ хорошою та й уродою
Та не стидно й межъ люде.

(Новицкій).

117.

Ой місяцю, місяченьку,
Зайди за комору,
Нехай зъ своімъ милесенькимъ
Трошки поговору.
Ой місяцю, місяченьку,
Світи, не ховайся —
Хоть поідешъ, мій мпленький,
Хутко повертайся!
Ой місяцю, місяченьку,
И ти зоря ясна,
Ой світіть тамъ на подвіръі,
Де дівчина красна.

Стала слава, стала й слава,
Стали й поговори
Да на тую дівчиноньку,
Що чорнії брови.
Ой зацвіла маковочка,
Зачала бриніти—
Иде козакъ одъ дівчини
Починає дніти.
Ой зацвіла маковочка
Білесенькимъ цвітомъ —
Иде козакъ одъ дівчини
Білесенькимъ світомъ.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

118.

Ой світи, місяченьку, изъ-за гори
Та засвіти на все поле,
Тамъ десь моя дівчинонька
Яру пшеницю поле.
Ой поле жъ вона, поле,
На шляхъ виглядає,
Ой чи не той соколонько,
Що за орлами літає, (2)
До віконця припадає.

„Ой стуку, стуку,
Подай, серце, руку“.
— Ой рада жъ я встати
Білу руку дати,
Коби я ся не бояла
Твеі великоі здради.
Ой ти, дівчино, не бійся нічого,
Я-мъ молодий, ще не старий,
Не здрадивъ нікого.

(Ушицкій уѣздъ).

119.

Гиля, гиля, сіри гуси, на ставъ—
Добрий вечеръ, милесенькій, я и досі не спала.
Ой не спала, не спала, не буду й спати,
Дай мені, милесенькій, повечеряти,
Повечерявши, ляжемо спати.
Та будемо, милесенькій, правду казати.
Є въ мене криниця край перелаза,
Та вмиємось, милесенькій, обоє разомъ.
Є въ мене хустина, шовкомъ зашита,
Та встрінемося, милесенькій, хочъ буду бита.
Хоць буду бита, знатиму за що,
Ти й такъ въ мене, милесенькій, не ледащо.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

120.

Перепиличко моя маленька,
Високо літаєшъ, а низько сідаєшъ.
Низько сідає, траву прогортає,
Сокола миленького шукає.
— Ой ти, соколочку,
Сивий голубочку,
Згордивъ же ти мною,
Якъ вітеръ горою,
Морозъ калиною,
Жовніръ дівчиною,
Сосна ялиною.
„Матусё моя,
Де Ганнуся твоя?“
— Пішла до кирниці
Зімної водиці.
Жовніръ до кирниці,
А тамъ еі нема.
„Ой матусю моя,
Де Ганнуся твоя?“
— Пішла въ садочокъ
Рвати ягідочокъ.
Жовніръ у садочокъ
Тамъ Ганнусі нема,
„Ой матусю моя,
Де Ганнуся твоя?“
— Пішла до кімнати
Білу постіль слати.
Жовніръ до кімнати—
Тамъ Ганнуся лежить,
Навхрестъ руки держить.
— Бодай ти, мати, на світі не жила,
Шо ти Ганнусі життя позбавила!
Зъ-підъ білоі вишні
Три козаки вийшли,
А четвертий конемъ грає,
Щобъ дівчина вийшла.
Дівчина виходить, ручку подає:
„Вставай, вірний козаче,
Давно моє серденько тебе жадає.
Ждала я тя, серце, осеннюю нічку,
Не могла ся дождати, запалила свічку.
Нема мого миленько, вже нічка минає,
Горить, горить свіча до самого гнота,
Чому тебе, мій миленькій, не знесе охота.

(Ушицкій уѣздъ).

121.

Въ чистімъ полі, въ широкімъ роздоллі,
Тамъ стояло два дубочки —
Схилилпся верхи до купочки.
Тамъ сиділо та два голубочки.
Сіли-піли, знялись полетіли
Та въ чистеє поле;
Крилечками всю долину вкрили,
Головками гору закрасили,
Голосами ліса заглушили;
Вони собі речи говорили:
Горе жъ тому та й не жонатому,
А ще гірше, якъ хто кого любе,
Любе, любе та ще й приголубе,
Обніметься та ще й поцілуе;
Потихеньку къ двору прпізжае,
Помаленьку віконце одсуває,
По тихеньку Машу розбужае:
„Ой чи спишъ ти, душа-Маръянуша?
Ой якъ спишъ ти, то Господь зъ тобою,
Якъ не спишъ, говори зо мною.

(Новицкій).

122.

Ой зашуміла біла береза, охъ та густи луги—
Ой не завдавай, моя чорнявая, мому серцю туги!
Ой моя туга, ой моя журба та въ світлоньці на кілочку
Ой шие, шие-вишиває чорнимъ шовкомъ сорочку.
Ой нехай шие, нехай вишиває, таки вона моя буде.
Ой въ лісі на орісі сивий голубъ гуде.
Ой нехай гуде, але то не для мене,
Ой стелить моя чорнявая білу постіль для мене.
Ой стеле вона дві подушки, а третю перину, —
Ой мъягко спати, тяженько здихати,
Що ні съ кімъ розмовляти.
Ой розчешу я чорні кучерики, а ти русу косу,
Ой пожену я свої сіри воли на раннюю росу.
Ой пасіться, мої сіри воли, та небійтеся вовка,

А я піду до дівчини, бо болить головка.
Ой прийшовъ же я до дівчини, а дівчина не мита —
Охъ, вже жъ бо моі сіри воли зъіли копу жита.

(Ушицкій уѣздъ).

123.

Ой вийду я, ой вийду я
На гору крутеньку,
Подивлюся, чи не іде
Черноморець, ненько?
Коли бъ знала, коли бъ знала,
Якъ буде іхати,
Тобъ я вийшла, тобъ я вийшла
Стежки прометати.
Ажъ вінъ иде, а жъ вінъ иде,
Ступає дрібненько;
То жъ то любо, то жъ то мило
Дивитися, ненько.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

124.

И се село, и то село,
Чомусь мені невесело:
Тамъ мені веселенько,
Де моє серденько.
Я жъ думала, чужий иде,
Та мала тікати,
Ажъ то моє серденько
Мене ціловати;
Я жъ думала чужий иде,
Та стала ховаться,
Ажъ то моє серденько
Иде ціловаться.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

125.

Сядь, Грицю, коло мене,
Ще й ніжечки підгорни;
Я жъ тебе поцілую,
А ти мене обійми.
Обійми жъ ти мене,
Моє серденятко,
Поцілуй же менѐ,
Якъ мати дитятко.

(Лудари, Каневскій уѣздъ).

126.

Ой зацвіла калинонька въ лузі —
Чогось моя головонька въ тузі,
Поламалася полиця въ плузі.
Чи мені полицю тесати?
Чи до дівчини на всю нічъ махати?
Закинувъ свитину на спину,
Самъ до дівчини на всю нічку двинувъ.

„Відчини, дівчинонько, сіни,
Мало мене собаки не зъіли“.
— Хоць би мала на посаді съ тобою сісти,
Таки не дамъ тебе собакамъ зъісти.
„Ой загину, дівчино, загину!
Викінь мені вікномъ кожушину“.
— Хиба бъ же я суміння не мала,
Щобъ я тобі загинути дала.

(Новицкій).

127.

Ой конику, воронику, біжи по дівчину,
Нехай мені раду дає, бо марне загину.
Ой загину за провину, за марнеє діло:
За дівочи чорни очи, та за чисте тіло.
Пасітеся, сіри воли, не бійтеся вовка,
А я піду до дівчини,—чи змита головка?
Ой чи змита, чи не змита, аби не побита.
— Вари, мати, вечеряти, а я ляжу спати;
А хто мені любий-милий, най иде до хати.

(Ушицкій уѣздъ).

128.

„А ти зрадникъ, ти обманникъ, а тось мя обманувъ:
Першесь казавъ, що мя возьмешъ, а теперъ позабувъ“.
— А радъ бп я тебе взяти,
Та не каже рідна мати.
Я хоць буду пропадати,
Та не хочу иншоі взяти.
На Вкраіну я поіду, на Вкраіні жити буду;
Скарай мене, міцний Боже, коли тя забуду.
Зъіхалися два козакп, на личку еднакі,
Питаются: вечерниці а въ которий хаті?
Приіхали підъ вікно; іденъ коня въяже, —
Другий козакъ підъ віконце: „добрий вечеръ“, каже.
„Добри-вечеръ, стара мати, дай води напиться;
Чп хорошу дочку маешъ, позволь подивиться“.
—Онде стоіть въ кутку вода, возьми да напийся,
Седить дочка край віконця, піди подивися.

— Ой негожа въ кутку вода, треба пти до кірниці—
Не хорошу дочку маєшъ, треба пти до вдовиці.
Бо въ вдовоньки дві світлонькй, а третя кімната,
Якъ же вдови не любити,—вдова зуховата.

(Ушицкій уѣздъ).

129.

А.

Ой у броду, броду
Пили голуби воду;
Вони пили, полинули,
Крилечками стрепенули,
Про любощі спомъянули:
„Якъ зъ тобою женихались—
Сухі дуби розвивались,
А тепера перестали —
Однолітки сухі стали.
Ти, козаче-заволока,
Любишъ мене ти нарокомъ;
Напускаєшъ туманъ густий,
Хочешъ мене зъ ума звести.
Не поможе, милий Боже,
Не зведешъ мене, небоже".
— Єсть у мене грошей много,
Изведу тебе, небого!
Моі гроши не полова,
И дівчина чорноброва.
Моі гроши не метлиця,
И дівчина білолиця.
Запрягайте коня въ санки,
Поідемо до коханки!
Приізжаємъ п къ воротямъ, —
Стоіть мила краща злота.
Сама дівка милесенька,
На личко білесенька,
Сорочечка тонесенька,
И стёнжечка краснесенька.
А ще къ тому уродлива,
Хорошая, чорнобрива.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А. Коло річки, блпзько... 2 Б=2 А... два... 3 Б=3 А;
4 Ви любощі, ви немощі,
5 Хуже тоі ви болещі.
6 Одъ болещі зілле маю,
7 Одъ любощей умираю.
8 Ой ви, слуги молодиі,
9 Беріть коні вороніі.
10 Б=22 А... іхъ у дрожки... 11 Б=23 А... ворожки.
12 А ворожка справедлива,
13 Всі любощі одходила.
14 Б=22 А... коні... 15 Б=23 А, 16 Б=24 А... підъ ворота... 17 Б=25 А. Вийшла...
18 „Здрастуй, здрастуй, мій соболю,
19 Прошу, серце, до покою,
20 Поговоримо зъ тобою.
21 Якъ колись ми любилися,

22 Б=7 А; 23 Б=8 А, 24 Б=9 А... повсихали. 25 Б=6 А... любилися.
26 Вороженьки журилися,
27 Б=8 А.
28 Вороженьки раді стали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

130.

Казала Солоха:
Прийди, щось дамъ [1]).
Прийшовъ я въ понеділокъ —
Нема Солохи, поле барвінокъ.
Прийшовъ я въ вівторокъ —
Нема Солохи вже неділь сорокъ.
Прийшовъ я въ середу —
Нема Солохи, пасе череду.
Прийшовъ я въ четвертокъ —
Нема Солохи, білить півсетокъ.
Прийшовъ въ пятницю —
Нема Солохи, поле пшеницю.
Прийшовъ въ суботу
Нема Солохи — кінчить роботу.
Прийшовъ въ неділю,
Дала Солоха сорочку білу.

(Ушицкій уѣздъ).

131.

Посажу я кленъ-дерево різно,
Да ходить козакъ до дівчини пізно.
— „Да дівчино, молодая Ганно,
Да збуди мене да въ неділеньку рано.
Ой такъ рано, такъ рано, щоби ще не встало,
Щобъ гусари на вози ще не сідали,
И щобъ курі по селу не піли,
Щобъ голуби на степъ не літали,
Щобъ лебеді по тихій воді да й не клекотали.

(Новицкій).

132.

По садочку ходю,
Коня въ рукахъ водю.
— Ой, коню мій вороненькій,
Порадь мене, бо я молоденькій:
Чи листи писати, до милої слати,
Чи самому сісти відвідати?
Приізжає милий до милої въ гости,
А въ милої весь двіръ на помості.

[1]) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

„Кого жъ ти ся, мила, перше сподівала,
Що ти собі такий двіръ збудовала?“
— Сподівала-мъ ся, милий, тебе молодого,
Ще й до тебе коня вороного.
Ой взявъ милий милу підъ біленьки боки,
Пустивъ милу на Дунай глибокій.
„Пливи, мила, стихенька водою,
А я заразъ плину за тобою“.
Ой виплила мила на густиі лози, —
Обіллялп мене дрібненькиі слёзи;
Ой виплила мила на жовтий пісочокъ,
Та пустила стиха голосочокъ:
— Ой чи я несчастна,
Чи моя доля безсчастна?

(Ушицкій уѣздъ).

133.

А.

Ой у полю білий камень лежить,—
А на тому каменеві сивий орелъ сидить.
Ой сидить же вінъ, сидить, думку думає,
Иде козакъ зъ Украіни орла питає:
„Чи бувъ ти, сивий орле, въ моій стороні?
А Чи тужить моя мила теперъ по мені?“
— Тужить, тужить и въ лужку лежить,
А правою рученькою за серце ся держить“.
Полетівъ сивий орелъ та сівъ на тину—
— Вийди, вийди, дівчинонько, щось тобі скажу.
Вийди, вийди, дівчинонько, скажу тобі вість:
Иде милий зъ Украіни—буде въ тебе гість,
Встала дівчинонька, якъ не лежала,
А всі свої вірни слуги порозбужала.
„Вставайте, вірни слуги, світіть свічи,
Нехай же я подивлюсь милому въ очи.
Чого жъ ти, мій миленькій, на личку змарнівъ?“
— За тобою, серце моє, що-мъ рано видівъ.
Чого жъ ти, моя мила, такъ змарніла?
„За тобою, мій миленькій, що давно виділа“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... соколъ... 3 Б=3 А... щось вінъ гадає. 4 Б=4 А, Ой летитъ орелъ...

5 Ой ти орле, орле, сивий соколе

6 Б=5 А. Чи не бувъ ти а въ...?

7 Б=6 А? 8 Б=7 А Ой твоя мила..., 9 Б=8 А.

10 Ой за годинку прийшла така вість:

11 Радуйся, дівчино, иде до тебе гість.

12 Ой дівчина ся врадувала,

13 Б=14 А. А свою челядь...

14 Світи, челядко, якъ въ день, такъ и въ ночі,

15 Б=16 А.

16 Ой чи не змарнівъ чого на личку?

17 — Ой змарнівъ, дівчино, змарнівъ,

18 А все черезъ тебе, що-мъ тя не видівъ.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б. 3 В=5 Б... скажи жъ ти мені, 4 В=5 А, Чи буваешъ...? 5 В=6 А... чи не тужить дівчина по мені? 6 В=7 А... ще й дуже тужить, 7 В=8 А.

8 Ти, сивий орле, літи до неі,

9 Скажи, скажи, сивий орле, що буду въ неі".

10 — Ой слуги моі, слуги вірніі,

11 Світіть, світіть білі свічи всі восковіі.

12 В=14 Б Ой світіть, світіть,...; 13 В=16 А,—

14 Ой чи змарнівъ, чи не змарнівъ, до мене идучи.

15 В=17 Б... змарнівъ, ще й дуже змарнівъ,

16 Бо вже тебе, моя мила, рокъ не видівъ.

(Ушицкій уѣздъ).

134.

Ой не видно того села, тілько видно хату—
Ой якъ прийде нічъ темненька, я не можу спати.
Не видно моій хати, тілько видно грушу,
Туди жъ мою помикае що вечора душу.
Людямъ дівчину дарую и всі своі забави,
Беру люльку и тютюнъ та й иду въ гусари.

„Ой відчини квартирочку,
Подай, мати, білу ручку,
Нехай поцілую,
Бо поіду, не жартую.
Я поіду въ чисте поле—
Тобі, мила, буде горе;
Я зъ дороги повернуся
Та й съ тобою звінчаюся".
Заговорили сусіди,
Що вже козакъ не приіде;
А вже чути ажъ до хати,
Що ставъ на воли гукати:
„Гей же, гей же, сіри воли,
Поідемо до милої".
Тілько жъ ёго голосъ чула,
Кватиркою вискочила.
—Здоровъ, здоровъ, мій козаче,
Нехай же нашъ ворогъ плаче.
(Ушицкій уѣздъ).

135.

А.

1 По садочку я гуляю,
2 Товариша впкликаю:
3 „Товаришу, рідний брате,
4 Викличъ мені дівча зъ хати,
5 Чогось маю я питати:
6 Чи не будешъ двохъ кохати?
7 Ой якъ будешъ двохъ кохати,
8 Буде тебе Богъ карати.
9 Ой якъ будешъ двохъ любити,
10 Буде жъ тебе Богъ судити.
11 Коли любишъ—люби дуже,
12 А не любишъ—не жартуй-же,
13 Не завдавай серцю туги,
14 Не будешъ ти, буде другий.
15 Якъ зъ тобою спізнавалась,
16 Сухи буди розвивались,
17 Якъ любитись перестали,
18 Однолітки повсхали.
(Изъ Дун. Сбор. Кулиша.)

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А: 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.... дівку....
5 Дівчинонька виходила
6 Съ козаченькомъ говорила:
7 Б=11 А, 8 Б=12 А, 9 Б=13 А, 10 Б=14 А, 11 Б=7 А, 12 Б=8 А, 13 Б=9 А, 14 Б=15 А, 15 Б=16 А, 16 Б=17 А, 17 Б=18 А.
Спізнавались три годочки,
А розстались три часочки.
(Изъ Рук. Сбор. Кулиша.)

136.

„Ой чи прийти, чи не прийти,
Дівчино, до тебе?"
— Прийди, прийди, козаченку,
Скучала безъ тебе.
Ой десь же ти, козаченьку,
Съ кубочка вмивався?
„Хоть съ кубочка, не съ кубочка,
Съ тихаго Дунаю,

А надъ тебе, дівчинонько,
Кращої немає!
Ой десь же ти, дівчинонько,
Зъ барвіночку звита,
Що додержала козаченька
До білого світа."
—Та коли бъ мені та, Господи,
Ранесенько встати,
Ой щобъ тиі два слідочки
Та й позамітати!
Моя ненька старенькая
Раніпшъ мене встане,
Вона тиі слідочки
Та позамітае:
Відкіль сіі сліди прийшли,
Зъ гори, чи зъ долини
До меі дівчини?

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

137.

Зацвіла калинонька въ лузі—
Ой чогось моя головонька въ тузі,
Ще й до того пьяна.
А всімъ козакамъ переміна стала,
Но єдному нема переміни,
Тому, що ходить що дня до дівчини.
„Ой дівчино, переночуй мене,
Козака молодаго и коня вороного
Мій тобі коничокъ стайні не простоіть,
Моя тобі зброя кілочка не вломить,
Я самъ молодъ лижка не пролежу.
Ой дівчино, збуди мене рано;
Такъ рано, щобъ ще не світало,
Щоби турки брами відтворали,
Щобъ козаки коней не сідлали,
Щобъ москали въ походъ не ступали".
А дівчина твердо заснула,
Та й не чула, якъ нічка минула.
Пробудився козакъ—вже день біленькій!
Схватився за головку: „пропавъ я, молоденькій!
Ой дівчино-зрадниченько, зрадила мене молодого.
Черезъ тебе втративъ я коня вороного;
Втративъ коня вороного, втративъ и сідельце,
Черезъ тебе, дівчинонько, любеє серце!
Втративъ я дротяну нагайку
Черезъ тебе, дівчину молоденьку.

(Ушицкій уѣздъ).

138.

А.

1 По садочку похажаю
2 И самъ собі розважаю, (2)
3 Що въ милої не буваю.
4 Чи жъ я буду листи писати?
5 Чи жъ я буду самъ мандрувати?
6 Якъ я буду листи писати,
7 Будуть вороженьки знати;
8 Якъ я буду самъ мандрувати,
9 То не будуть вороженьки знати.
10 „Добри-вечіръ, миленькая моя,
11 Чи здорова головонька твоя?
12 Чи спишъ, мила, чи думаєшъ,
13 Чи за мене спомнаєшъ“.
14 — Не сплю, милий, а думу думаю,
15 И за тебе спомнаю.
16 Якъ ми, серце, любилися,
17 Сухи дуби розвилися;
18 Якъ ми, серце, перестали,
19 Однолітки повсихали“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Що робити въ світі маю?
4 Б=4 А... маю...? 5 Б=7 А, 6 Б=10 А, 7 Б=11 А? 8 Б=12 А... чи думку...? 9 Б=13 А? 10 Б=14 А, 11 Б=15 А. 12 Б=16 А... милий...,
13 Б=17 А, 14 Б=18 А... занехали, 15 Б=19 А И зелени...

(Ушицкій уѣздъ).

139.

Бувъ ту козакъ убогій
Та й впроснвся на ничъ:
„Ганнусенько, Ганнусенько,
Переночуй мене ноченьку.“
— Якъ я маю ночувати,
Панъ приіде спати.
„Ой маю я шляхтоньку,
Поставлю вартоньку
На всі чтири брами.“
А варта заснула,
Панъ приіхавъ, не чула.
„Ой Ганусю, серденько,
Що за кінь на стані?“
— Було жъ тутъ три чужоземці;
Два пило—платило,
А третій пивъ—коня лішивъ.
„Ой Ганнусю, серденько,
Що за зброя на стані?“
— Було тутъ три шляхтичи;
Два пило—платило,
А третій пивъ—зброю лишивъ.“
„Ой Ганнусю, душенько,
Що шальвія подоптана?
— Коні ся розбрикали,
Шальвію подоптали.“
„Ой Ганнусю, душенько,
Чого підлога подоптана?“
— Діти ся розгуляли,
Підлогу подоптали.“
„Ой Ганнусю, душенько,
Чого подушки позминани?“
— Діти ся похорували,

Подушки позминали.
„Ой Ганнусю, серденько,
Хто кватиру відчинивъ?“
— Паничъ воду пивъ
И квартиру відчинивъ.
„Ой Ганнусю, серденько,
Що за козакъ на пъєцу?“
— То козакъ убогій,
Поломивъ му кінь ноги.
„Моі люби служонци,
Подайте ми тисёнци;
Подайте ми шкатулку,
Най каліку ударую.“
Безногій шовъ, кривулявъ,
На підсінню простий ставъ,
На конику висвиставъ,
На конику вигольнувъ:
— „Ой що жъ мені Панъ Богъ давъ!
Сімъ літъ паню обіймавъ,
И ще за те плату взявъ:
Сто золотихъ червонихъ,
Пару коней воронихъ,
Пару сукень шовковихъ,
Пару чобітъ сончовихъ.

(Ушицкій уѣз.).

140.

Гей, фортуно несчастная, що жъ ми впробляєшъ,
Далась на часъ пізнатися, скоро разлучаєшъ!
Позволь хоть на время, нехай тя, милую,
Стисну щире за рученьку, въ губки поцілую.
А стиснувши за рученьку, подамся иному,
Гірко плачу й умліваю, а не скажу нікому.
Где я буду, не забуду тебе споминати,
Хотя бъ прийшло молодому въ степу погибати.
Коню сивий, будь ми щирій та й не спотикайся,
Якъ найскорій відъ дівчини до дому вертайся.
Будь здорова, мила моя, вже жъ часъ відъізжати,
Пора, пора, серце мое, тебе оставляти.

(Ушицкій уѣздъ).

141.

„Прощай, серце-дівчинонько,
Ти моя не будешъ,
Достанешся багатому
Та й мене забудешъ!“
— Не бійсь, серце-козаченьку,
Буду дівовати,
Не достанусь багатому,
Буду тебе ждати.
„Не одна зъ васъ чорнявая
Намъ світъ завъязала,
Не одна щиро любила,
Правди же не сказала.
Ой я чую, ой я знаю,
Серце не обманешъ,
Що дівчину мою любу
Другій переманить.
Колибъ той часъ моя душа
Тебе не любила,

Дакъ не такъ ти, моє серце,
Очима зробила.
На що було мені часто
До тебе ходити?
На що було въ твої ясни
Очиці глядіти?
На що було мені щире
Тобі віддавати;
Лучше було по переду
Мені твоє взяти.
Я не скажу, якъ ти кажешъ:
Буду тебе ждати,
Та вже Бігъ зна, чи доживу
Другую кохати.
Теперъ мені світъ—могила,
А що за причина?
Нема счастя, нема долі,
Здрадила дівчина.
Що за тяжкая отрута
Молоді дівчата,
А немає одъ нихъ зілля—
Тілько темна хата.“

(Борисполь, Переяславск. у.).

142.

Іхавъ козакъ изъ войни,
Та заіхавъ до вдови,
Гей, гей, та заіхавъ до вдови!
„Та удівонько молода,
Та дай коніку вівса.
Гей, гей, та й дай коніку вівса!“
— Я жъ не сію, не ору,
Де жъ я тобі наберу?
„Да удівонько молода,
Заріжъ гуску й гусака.“
— Я жъ не сію, не ору,
Де жъ я тобі наберу?
Та удівонька молода,
Звари мені галушки.
Звари мені галушки
Стели білі подушки.“
Стала вдова постіль слать,
Стала плакать и ридать.
Стала плакать и ридать,
Дітей своіхъ висилать.
„Идіть, діти изъ хати,
Щось вінъ має казати.
Идіть, діти у хату,
Це жъ вашъ батько, я—мати.“

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣзда).

143.

А позъ моі нові ворота
Тече річка широка.
Хотять мене молодую
У ту річку утопить.
Ой я того да не боюся,
До батюшки утічу.
А у мого батюшки рідного
Три садочки на дворі.
А въ первімъ саду зеленому
Соловъюшки поють,
А въ другому саду зеленому
Красні дівки гуляють,
А въ третёму саду зеленому
Біла вишня зацвіла.
Підъ вишнею, підъ білимъ цвіточкомъ
Козакъ дівку вговорювавъ:
„Не плачъ, дівко, не плачъ, красна,
Не плачъ, душенько моя,
Якъ я буду женитися,
Возьму замужъ за себя.

Тоді будешъ плакать и ридати,
Ой якъ підешъ за мене.
Будешъ будешъ, молода дівчино,
Біленькую постіль стлать,
Будешъ, будешъ, молода дівчино,
У віконце уіткать".

(Дудари, Каневск. у.).

144.

„Ой хмелю жъ мій, хмелю,
Тонкая хмелино,
Де жь ти, хмелю, зіму зімовавъ,
Що й не розвивався?"
— Зімувавъ я въ лісі
Зіма люта цвітъ пообдувала,
Тимъ не розвивався.
„Де жъ ти, козакъ, сю нічъ ночувавъ,
Що й не роззувався?"
—Ночувавъ я нічку, ночувавъ я й другую
Та все въ тиі дівчиноньки, що сватати буду.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

145.

Чогось мені не легко?
Десь мій милий далеко,
За густими лозами
Заливається слізами;
За жовтимъ пісочкомъ
Утирається ручничкомъ.
— Чомъ ти вечіръ не прийшовъ, не прийшовъ,
Якъ я тобі веліла, веліла?
Якъ я тобі казала —
Всю нічь свічка палала!
Теперъ тебе принесло...
Чи човночкомъ, чи весломъ?
„Занісъ мене вороний кінь,
До дівчини на вокинь;
До дівчини, до душки,
На білиі подушки.

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ.)

146.

Чи не цей то Микитка,
Що по локті свитка?
Підъ віконцемъ зігнувся,
Чи не вийде Маруся?
И Маруся виходить,
И горішки виносить.
—Чи горішки кусати,
Чи Марусю ціловати?

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

СОЧУВСТВІЕ РОДИТЕЛЕЙ.

147.

— „Що то, моя мати, за пташокъ літає?“
— Дай же ёму принадочку, нехай привикає.
„Яку жъ ёму, моя мати, принадочку дати?“
— Ой відчини кватирочку, проси ёго до хати.
Посади ёго, доню, за тісовимъ столомъ,
Назви ёго, доню моя, сивенькимъ соколомъ.
Будешъ ёго годувати цукромъ головою,
Будешъ ёго напувати відъ меду ситою.
„Ходи, ходи, соловъю, зъ саду до кімнати,
Буду тебе, соловья, цукромъ годувати,
Буду тебе напувати відъ меду ситою,
Буду тебе класти спати вразъ зъ собою.“

(Ушицкій уѣздъ).

148.

А.

„Голубъ, мати, коло хати кругомъ облітає.“
— Давай, дочко, принадоньку, нехай привикає.
„Яку жъ ёму, моя мамцю, принадочку дати?“
— Сипъ пшениці по колінця, водиці по крильця;
Вінъ пшениці наклюється, водиці напъється.
„Козакъ, мати, коло двору кругомъ объізжає,
Та на моі ворітечка коня навертає.“
— Давай, дочко, принадоньку, нехай привикає.
„Яку жъ ёму, моя мати, принаду давати?“
— Стели, дочко, білу постіль, лягай изъ нимъ спати,
Одну ручку въ головочку, другою обняти!
Пригорнуться до серденька да й поцілувати.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Туманъ, мамцю, туманъ, мамцю, туманъ прилягає,
2 Щось до мене, моя мамцю, сокілъ прилітає.
3 Б=2 А, Ой дай, доню,...: 4 Б=4 А, Посипъ пшонця...,—5 Б=5 А, Нехай пшонця...;
6 А полине въ чисте поле то вінъ стрепенеться."
7 Туманъ, мамцю, туманъ прилягає,
8 Щось до мене, моя мамцю, козакъ приізжає.
9 Б=2 А, Ой дай, доню,..." 10 Б=3 А? 11 Б=10 А, Давай ёму істи й пити,..."
12 Отъ то тобі, моя мамцю, за твою науку —
13 Сиди собі у запічку, колихай унуку.

(Новицкій).

149.

Ходить козакъ коло проса;
За нимъ дівка гола, боса,
На рукаві люльку носить,
А дівчини губки просить:
„Ой дай мені, дівчино, губки,
Викресати вогню до люльки."
— Ой я, козаче, коноплі мочила,
Я свою губку на воді згубила.
Піду, козаче, до мати питати,
Чи не винесу тобі съ хати.
„Ой неси, доню, не барися,
Може гарний хлопець, ожениться.

(Ушицкій уѣздъ).

150.

По підъ гаёмъ Феся телятка шукала.
Телятко пасеться, Феся загукала.
Голосъ по дубині, ажъ ся розлягає,
Ажъ ту въ тий годині милий прибуває.
„Що ти, Фесю, робишъ, що вже вечеріє,
Що поночи ходишъ, що вже ся темніє?"
— Телятко шукаю,—десь ся загубило,
А червонимъ знакомъ назначено було.
„Я жъ тобі поможу телятка шукати,
А ти мені будешъ хороше співати."
— Добре, милий, добре,—я жъ тя засіпваю;
Сідай коло мене, бо я вже сідаю.
Сіли собі, стали говорити...
Запаління серця трудно угасити...
Літомъ нічъ маленька, скоро ся пронесла.

Заснули обоє—ажъ обідъ принесли.
Пробудиться Феся—сонце підъ полудне,
Головонька болить, на серденьку нудно.
Прийшла стара мати, стала нарікати:
— „Ти негідний сину, чернишъ ми дитину.“
— Годі, мати, на насъ нарикати,
Дай за мене Фесю, то будешъ намъ мати.
„Добре, діти, добре, жийте гоже,
Якъ хочете въ парі—благослови Боже!“

(Ушицкій уѣздъ).

151.

„Черноморець, мамцю, черноморець
Вивівъ мене босу на морозець.
А я морозу не боюся,
Бо я зъ черноморцемъ кохаюся“.
Черноморець, и проч.
— Що ти, доню, гадаєшъ,
Що ся на черноморця впадаєшъ?
„Впадаю ся, мамцю, на керею,
За черноморцемъ, мамцю, пропадаю“.
Черноморець, и проч.
— Що ти, доню, робишъ та думаєшъ,
Що за черноморцемъ ся впадаєшъ?
„Впадаю ся, мамцю, на жупанъ,
За жупаномъ буду паня.“

(Ушицкій уѣздъ).

152.

Підъ яворомъ, яворцемъ
Стоіть дівка зъ молодцемъ,
Гей, гей, гуляє,
Стоіть дівка зъ молодцемъ.
Ой стояла, стояла,
За свою маму питала.
Гей, гей...
„Пусти мене, моя мати,
А зъ вечора погуляти.“
Гей, гей...
— Гуляй, гуляй, моя дочко,
А зъ вечора до півъ-ночи“.
Ой гуляла, гуляла,
Молодчика шукала.
Гей, гей...
Вишукала молодця —
Иванюшу сокольця.
Иванюша сіно косить,
Настасія воду носить.
Гей, гей...

Иванюша за покісъ,
Води пити захотівъ;
Настасія молода
Води пити не дала.
Гей, гей...

— Доню, постіль постели,
Иванюшу спать ложи.
Білу постіль стелила,
Сама спати ложила.

(Ушицкій уѣздъ).

153.

Ой не спиться, темная ничка, не спиться,
Чогось моя головонька морочиться.
„Позволь, позволь, стара нене, ожениться,
Чи не буде головонька морочиться?“
„Оженися, мій синочку, по своій волі;
Но не бери вдовоньки молодоі.
Бо вдовонька—не дівонька, не дівочий красъ,
Ой якъ стеле постіль білу, заплаче не разъ.“

(Ушицкій уѣздъ).

СЧАСТЛИВАЯ ЛЮБОВЬ.

154.

Пошли жъ мені, Боже, счастливу годину,
А щобъ я побачивъ милую дівчину.
Бога на поміщъ взиваю,
Бо ії вірне кохаю.
„Заіздивъ я коня, заіжджу й другого,
Скажи, мила, правду, чи буде шо зъ цёго?
Чи будешъ ти моя, а чи ні,—
Не суши жъ серденька ти мені.“
— Скажу тобі, милий, и твоєму роду,
Щобъ не було мені послі договору:
За мною худоби не буде,
Не ти жъ мене візьмешъ, такъ люде.
„Мені жъ за тобою худоби не треба,
Пошли мені, Боже, зъ високого неба.
Ти жъ мені, серце, самая,
Якъ на небі зора ясная.“
— Що тепера кажешъ: ти зірочка ясна,
А навпослі скажешъ: доленько несчастна.
Хоть не ти скажешъ, дакъ мати:
Булобъ убогої не брати, багатої шукати.
Берешъ мене, милий, и дужу, й здорову,
И дужу, й здорову, и робить способну.
Не дай мені, Боже, недуги,
Щоби ти не подумавъ о другій.
„Скарай мене, Боже, на гладкій дорозі,
Коли подумаю объ якій небозі;
Скарай мене, Боже, на віку,
Коли подумаю за яку.“
Сусідки близькиі—то жъ вороги сами—
Покопали ями по подъ кімъ, подъ нами.

Вороги падуть, а не я,
Коли судилася, то й моя.
— Мати жъ моя, мати, що будемъ казати?
Полюбивъ дівчину,—треба ii взяти.

(Колюшна, Миргор. уѣз.)

155.

А.

1 Йшли корови изъ діброви, а овечки зъ поля;
2 Заплакала дівчинонька, край козака стоя.
3 „Ой куди жъ ти одъізжаєшъ, сизокрилий орле,
4 Ой хто жъ мою головоньку безъ тебе пригорне?“
5 — Пригортайся, дівчинонько, къ другому такому,
6 Та не кажи тей правди, що мені самому.
7 „Ой якъ мені, козаченьку, правди не казати,
8 Ой якъ стане пригортати, то стане питати.“
9 Ой у лузі воли въ плузі, мій милий погонить,
10 За поясомъ батігъ носить, за мною голосить:
11 „Не журися, дівчинонько, що въ полі ночую,
12 Бо я твоі голосочки що вечора чую.“
13 — Коли бъ же, козаченьку, твій голосокъ зачула,
14 Вилетіла бъ у віконце, якъ сива зозуля.
15 Нема въ саду соловейка, нема щебетання,
16 Нема мого миленько—не бере гуляння.
17 Ой прилетівъ соловейко, щебече гарненько,
18 Якъ приіхавъ мій миленькій—гулять веселенько.
19 Нехай тобі зозуленька, мені соловейко,
20 Нехай тобі тамъ легенько, де моє серденько.
21 Мені буде соловейко рано щебетати,
22 Тобі буде зозуленька раненько кувати.
23 Ой зійду я надъ ярочокъ, пущу голосочокъ:
24 Дзвони, дзвони, голосочку, по всёму ярочку,
25 Нехай мене той зачуе, що въ полі ночує;
26 Нехай мене той забачить, що въ полі маячить.

(Новицкій).

Б.

1 Б=23 А... горбочокъ... 2 Б=25 А, 3 Б=25 А. Не потурай, дівчинонько,... ночую, 4 Б=12 А... твій голосочокъ...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

156.

Ой смутенъ бо я, смутенъ да темненької ночи,
Та самъ же не знаю, та чого не сплять очи.
Не сплять очи въ день и въ ночи,
Та за милою тужучи.
Ой колибъ мені та орлові крила,
Тобъ же я полетівъ де моя мила.
Сівъ би-мъ въ ночі на дворі,
А чи не вийде мила скорій?
Ажъ миленька виходить зъ чорними бровами,
Тай говорить до мене гарними словами:
„Голубочку сивий, прекрасний,
Та чого жъ ти такій несчастний?
Ой сядь коло мене,
Пригорнися до мене,
Тожъ пригорнувшися тяжко зітхни
И всю свою щирэсть спомъяни.
И будемъ говорити, якъ на світі жити.
Не маємъ отця, ні матки,
Немає кому и намъ дати радки.“
— Ой у полю билина вітеръ нею хитає,
Та й найменьша пташина и та нарушає.
Що я бідний въ світі гадаю,
Та що я пари не маю.
Ой въ городі вільха, за городомъ дві —
Любивъ же я дівчиноньку та не літенько—два;
Любивъ же я ії три літи,
А теперъ самъ жию въ світі.
На широкій греблі та ставъ новий, млинокъ меле—
Ти жъ послухай, дівчино, що говорять за мене.
„Вороженьки будуть брехати,
А я жъ тебе, серце, буду кохати;
Ой твое жъ біле тіло и чорни очи
Не дають спокою ні въ день, ні въ ночи“.

(Ушицкій уѣздъ).

157.

— Ти, дівчино зарученая,
Чого ти ходишъ засмученая?

„Якъ не маю смутна я бути, —
Кого жъ любила, трудно забути“.
— Ти, дівчино, чаровниченька,
Очаровалась моє личенько,
Очаровалась серце и душу
Теперъ я тебе любити мушу.
„Бодай ти такъ знавъ зъ сіней до хати,
Такъ якъ я знаю чимъ чаровати.
У мене чари завше готови:
Білеє личенько, чорніі брови“.
— Ой ти, дівчино, словами блудишъ,
Сама не знаєшъ, кого ти любишъ.
„Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Тілько не знаю зъ кімъ жити маю“.
— Ой ти, дівчино, славного роду,
Возьми хвартушокъ, ходімъ до саду,
Нарвемъ яблокъ, нарвемъ грушокъ,
Нарвемо грушокъ повенъ хвартушокъ.

(Раколупы).

158.

Ой зъ-за гори сонце сходить,
Тамъ дівчина смутна ходить.
Знати ii по личеньку,
Знати ii по білому —
Плаче, тужить по милому.
„Чи бачишъ ти, якъ я плачу,
За слёзами світа не бачу.
Плинуть літа, якъ зъ кірниці,
Бо ти любишъ молодиці,
Молодиці — красавиці,
А дівчата чарівниці.
Чи ти въ любистку купався,
Що зо мною пізнався?
Чи ти въ шальвіі купався,
Що такъ мені сподобався?“
— Тобі, дівча, не питати,
Въ чимъ купала мене мати?
Чи въ любистку, чи въ шальвіі,
За тобою серце мліє.

(Ушицкій уѣздъ).

159.

За городомъ жито жала, снопівъ не въязала,
А зъ козакомъ сімъ літъ жила, правди не сказала.
Ой зійдуться вороженьки снопоньки повъяжуть,
Якъ зъ козакомъ ручки звъяжуть, тоді правду скажу.
— Зійшла зора а зъ вечора ни ясна, ни темна.

Скажи мені, серце моє, чи будешъ ти певна?
„На що жъ тобі, мій миленькій, той певности знати,
Коли будешъ тую нічку въ степу ночувати“.
— Ой хожу я по толоці, коні завертаю,
Таки тебе, молоденьку, все на думці маю.
„Ой піду я за ворота білу кужіль прясти,
Тамъ мій милий, чорнобривий жене воли пасти.“

(Ушицкій уѣз. и Новицкій).

160.

„Тужу я, тужу и буду тужити,
Иної прочъ тебе не буду любити.“
— Не зарікайся иншої любити,
Ще сь молодий хлопець, не будешъ такъ жити.
„Я-жъ тебе люблю и буду любити,
Я-жъ тя не забуду, поки буду жити“.
— Забудешъ о тимъ, що я твоя мила.
Я несчастлива, що тя полюбила

(Ушицкій уѣздъ).

161.

Ой пливе селезень смутенъ, не веселъ.
— Ой якъ же мені веселому бути,
Любивъ дівчину та не можу забути.
„Ой вчора не бувъ и сёгодня не бувъ,
Видно жъ ти, любе серце, за мене забувъ“.
— Якъ цілий рікъ не буду,
Тогді я тебе забуду“.

(Ушицкій уѣздъ).

162.

Ой зійди, зійди ти, зірочко, та й вечірняя.
Ой вийди, вийди, дівчинонько моя вірная.
Рада бъ зірка зійти, чорна хмара заступає,
Рада бъ дівка вийти, такъ матінка не пускає.
Що зіронька зійшла усе поле освітила,
А дівчина вийшла козаченька звеселила.
Не такъ звеселила, якъ ще більше засмутила,
Що не велить мати тебе, серденько, брати.
Що не велю брати: дівчина безъ счастя зросла.

Що безъ счастя зросла, а безъ долі уродилася,
Вона жъ тобі, брате, дружиною не судилася.
— Лучче-жъ тобі, брате, сиру землю по вікъ істи,
А чимъ тобі, брате, убогую та у двіръ ввести.
„Лучче-жъ мені, сестро, та у морі утопитися,
А чи мені, сестро, та изъ нею розлучитися;
Лучше мені, сестро, сиру землю та по вікъ істи,
А чимъ мені, сестро, сироту та зъ ума звести;
Лучше жъ мені, сестро, зъ убогою повінчатися,
А чимъ мені, сестро, зъ убогою розлучатися".
— Охъ ти жъ, козаче, сонечко моє ясне,
Не покінь же мене, дівчину, та несчастную.
Охъ ти жъ, мій козаче, хрещатий барвіночку,
Хто жъ тобі постеле у дорозі та постілочку?"
— Ой стелиться жъ мені зеленая та ворковина,
То жъ моя дівчина при дорозі люба й мила.

(Колюшна, Миргородск. уѣз.).

163.

— Дівчино кохана, здорова була!
Чи ще жъ ти мене да не забула?
Приіхавъ до тебе — Богъ тебе знає,
Чи твоє серденько мене кохає?
„Козаче, коханий, чого питаєшъ,
Хиба жъ ти мене ще не знаєшъ?
Скорійше, козаче, въ могилі буду,
Ніжъ тебе, серденько, да позабуду!"
— Спасибі, дівчино, за добре слово;
А може ти любишъ кого другого?
Коли правдива мовонька твоя,
Такъ будешъ, серденько, на вікъ ти моя.
„Ти добре то знаєшь, що я сирота,
Не маю я срібла, не маю злота;
Опрічъ любови, шо къ тобі маю,
Я всімъ убога — того не таю!"
— Не треба жъ мені злота—я й самъ придбаю,
А треба, дівчино, що я кохаю!
Ходімо до церкви, звъяжемо руки —
Хай въ насъ не буде на серцю муки.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

164.

Оре милий, оре за лісомъ зеленимъ
Єднимъ воломъ чорнимъ, а другимъ червонимъ.
Оре милий, на шляхъ виганяє,
Молода дівчина жито дожинає.
— Жни, дівчино, жито, въ конець не дивися,
Якъ діжнешъ жита, я буду жениться.
„Женися, козаче, женися,
Зъ мене, молодої дівчини, не кпися“.
На горі церковця сіяла,
Тамъ дівчина зъ козакомъ шлюбъ брала.

(Ушицкій уѣздъ).

165.

— Сестриченько, голубонько,
Чи була ти да на улиці,
Чи бачила жениха мого?
„Ой якъ же я не бачила,
Що ще зъ нимъ и постояла.
Тяжко здихавъ,
Да тебе питавъ:
Чому миленька не виходила?
Зеленая дібровонько,
Чомъ не горишъ, та все куришся?
Молодая дівчинонько,
Чого плачешъ, да все журишся?“
— Коли бъ же я підпалена,
То бъ горіла, не курилася;
Ой коли бъ же я засватана,
Не плакала бъ, не журилася.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

166.

А.

1 Бодай тая степовая могила запала,
2 Що мъ підъ нею жито жала,
3 Счастя й долю потеряла.
4 Й а підъ мостомъ трава зъ ростомъ,
5 Нею вітеръ гонить,
6 Чогось моя мила третій вечоръ не говорить.
7 — Говори жъ, моя мила, сей вечеръ зо мною,
8 Якъ не будешъ говорити, умру зъ жалю за тобою.
9 „Якъ ти умрешъ а зъ вечора, то я умру рано,
10 Скажимося поховати обидвоє въ єдну яму;
11 Скажимося поховати вкупу головами,
12 Щоби була розмовонька на тимъ світі меже нами;

13 Скажимося поховати близько дороженьки,
14 Щобъ всі люде дивилися й наши тяжки вороженьки;
15 Скажимося поховати, ще й хрестъ закопати,
16 Щоби люде дивилися, якъ ми вірне любилися.
(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=4 А, 2 Б=5 А. Вітеръ нею... 3 Б=6 А... миленька... 4 Б=7 А, 5 Б=8 А, 6 Б=9 А. Ой... въ-ранці; 7 Б=10 А... мій миленькій, въ єдний ямці; 8 Б=11 А... купці... 9 Б=12 А... що вечора зъ... 10 Б=15 А, 11 Б=16 А... де ми будемъ лежати.

12 Широкая домовина, глибокая яма,
13 Лежить моя мила, якъ рибонька зівъяла.
(Новицкій).

В.

1 В=4 А... росте; 2 В=5 А. Вітеръ хвилю... 3 В=6 А. Чомъ до мене, молодого, дівчинонька...?

4 Да чорнявая, білявая, говори зо мною!

5 В=8 А... серце... 6 В=6 Б, 7 В=7 Б. Нехай же насъ поховають...
(Шендеревка, Каневск. уѣз.).

167.

Віконце низенько, дівчина близенько,
Вийди, вийди, дівчинонько, любеє серденько!
А дівчина вийшла, якъ въ саду вишня.
Я жъ націлувався, я жъ намилувався,
Якъ въ саду соловей нащебетався.
Не разъ, не два черезъ плоти лазивъ,
Не разъ я, не два здоровъямъ важивъ.
Готю, готю, пси, брехати.
Якъ би були пси пійняли,
Якъ би зловили, то бъ то були били.
(Ушицкій уѣз. и Новицкій).

168.

Я по тобі, луже,
Не находюся;
Кого вірно люблю,
Не надивлюся.

Вижу я, вижу
Милого свого:
Що ходить, гуляє
Въ вишневімъ саду.

Що ходить, гуляє
Въ вишневимъ саду,
Співає пісеньку
Да все до ладу.
— Не ходи у день,
Не сміши людей,
Приходь у-ночі
Прі ясній свічі.
Щобъ на насъ люде
Не говорили,
Щобъ насъ зъ тобою
Не розлучили.
„Неволя твоя —
Разлука моя,
Хиба насъ розлучить
Матуся твоя.
Насъ не розлучить
Матуся твоя,
Хиба насъ разлучить
Сирая земля.
Насъ не розлучить
Ні піпъ, ні громада,
Хиба розлучить
Сосновая хата.
Сосновая хата,
Висока могила,
Висока могила,
Червона калина.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

169.

Ой віють вітри та все буйниі,
Ой идуть дощі та все дрібниі.
Ой идуть дощі та все дрібниі,
Ой течуть річки та все бистриі.
Ой течуть вони ажъ на этотъ двіръ,
Ажъ на этотъ двіръ, на купеческій.
А въ тимъ дворі жие вдова,
А въ той вдови дочеръ хороша,
Дочеръ хороша — Варвара душа.
Ой виходила за нові ворота (2),
Ой виводила вороного коня (2),
Ой напувала зъ синёго моря;
Ой напувала, да й промовляла:
— Коню мій, коню, чомъ води не пьешъ,
А копитами сиру землю бъешъ.
Ой не по правді, мій милий, живешъ.
Охъ прийде вечеръ до иншоі идешъ,
Ой зъ иншою медъ горілку пъешъ,
Ой а до мене голосъ подаешъ:
„Ой обсади, мила, вишеньками двіръ“.
— Ой обсажу, милий, половину двора...
Ой що ти не мій, а я не твоя.
„Брешешъ, дівчино, неправда твоя,

Ой бо межи нами присяга була.
Бо ми присягали небомъ и землею,
Небомъ, землею, тіломъ и душею.
Ніхто не розлучить ні світъ, ні зора,
Хиба насъ розлучить сирая земля.
Заступъ, лопата, земляна хата.

(Дудари, Каневск. уѣзда).

170.

Ой піду жъ бо я, піду
Въ зелений лугъ по калину,
Чи не зачую, чи не забачу
Свою вірную дружину.
И калини не наламала,
И дружини й не видала,
Тільки слідочокъ
Съ підъ білихъ ніжочокъ,
Де дружина походила.
Вирву я листочокъ
Да прикрию слідочокъ,
Щобъ не припавъ пилочокъ,
Щобъ пташечки й не ходили,
Щобъ слідочка й не збродили,
Щобъ мого милого
Да й инші не любили.
„Козаче, бурлаче,
Що тебе зсушило?“
— Зсушила мене
Мол ода дівчина,
Що зъ карими очима.
Зъ карими очима,
Зъ чорними бровами.
Вона жъ мене сушить,
Вона жъ мене въялить
Все ласкавими словами.
Тамъ була травка,
Була зелененька,
А тепера вже повъяла.....
„Ой піду жъ бо я, піду,
Де зъ милимъ сиділа.
Тамъ була травка,
Була зелененька,
А тепера почорніла.
Ой у полі озерце,
Тамъ плавало відерце:
Соснові клепки,
А дубове денце —
Не цураймося, серце“.

(Новицкій).

171.

А.

1 Козакъ виізжає, дівчинонька плаче:
2 „Куді ідешъ, соболю-козаче?
3 Возьми жъ мене зъ собою
4 На Вкраіну далеку“.
5 — Дівчинонько мила,
6 Що тамъ будешъ робила?
7 „Буду хуста прати,
8 Тебе, серце, кохати“.
9 — Дівчинонька мила,
10 Де жъ ти будешъ прала?

11 „На бистримъ Дністрочку,
12 На біленькимъ пісочку,
13 Свому милому сорочку“.
14 — Дівчинонько мила,
15 Де жъ будешъ сушила?
16 „На буйнимъ вітрочку,
17 На шовковимъ шнурочку
18 Свому милому сорочку“.
19 —Дівчинонько мила,
20 Що жъ ти будешъ іла?
21 „Сахаръ зъ водою,
22 Аби, серце, зъ тобою“.
23 —Дівчинонько мила,
24 Де жъ ти будешъ спала?
25 „На старимъ каміні,
26 Аби милий при мені.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... серце...? 3 Б=4 А, 4 Б=3 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А... ти...?

7 Буду тя кохала,
8 Хуста тобі прала.“
9 — Дівчино кохана,

10 Б=10 А? 11 Б=11 А, 12 Б=12 А, 13 Б=13 А. Тобі милий... 14 Б=14 А, 15 Б=15 А? 16 Б=16 А, 17 Б=17 А, 18 Б=18 А. Тобі милий... 19 Б=19 А, 20 Б=20 А? 21 Б=21 А, 22 Б=А 22.

23 Дівчино кохана,

24 Б=24 А?

25 Въ степу підъ вербою,

26 Б=22 А.

27 Дівчина плаче:
28 Возьми, серце, казаче“.

(Ушицкій уѣздъ).

172.

Да вже вечеръ близенько
И сонечко заходить,
А мені моя миленькая
Зъ ума не сходить.
Буду листи писати
Да й до милоі слати.
Листи пошлю, а самъ пойду
Підъ оконечко слухати.
Мила листи читає,
У віконце поглядає;
А моёму серденьку
Гірше жало завдаває.
„Да чи ти жъ, милий, блудишъ,
Чи дороги шукаешъ,
Чи ти мене вірно любишъ,
Чи иншую собі маешъ?“
— Я, милая, не блудю
И дороги не питаю,
Я жъ тебе вірно люблю,
А иншую занехаю.

(Лемешовская вол., Пинск. уѣзда).

173.

Та ище пітухъ не співа,
Кажуть люде ще не світъ;
Ой кажуть люде, близькиі сусіди,
Стоіть милий край воріть;
Стоіть милий край воріть,
Кличе милу на совітъ.
„Ой вийди, вийди, мое серденько,
Поговоримо у двохъ“.
— Зажди, милий, годину,
Зажди, милий, другую,
Ой поки жъ отцю й матусенці
Вечероньку зготую,
Вечероньку зготую,
Білу постіль постелю,
Ой тоді вийду, мій голубе сивий,
Всю правдоньку роскажу.
„Добре тобі годячи,
По світлоньці ходячи;
Уже жъ мені та й предокучило,
Підъ віконцемъ стоячи,
Твою волю волячи,
Тебе дожидаючи.
Ой морозъ крішкий чоботи змикає,
Сніжокъ оси засипає“.

(Новицкій).

174.

Ой зъ-за гори вітеръ віе—
Калина не сніе.
Козакъ дівку вірно любить,
Заняти не сміе.
„Тимъ я еі не займаю,
Що сватати маю;
Тимъ до неі не горнуся,
Що слави боюся“.
— Не бійсь слави, не бійсь слави,
Не бійсь поговору
Я за славу сама стану,
Ще й виговорюся.
Съ кімъ люблюся—обіймуся,
Слави не боюся.
Ой зъ-за гори, изъ-за кручі
Орли вилітають.
Не згадаю я роскошп—
Вже літа минають.
Запрягайте коні въ шори,
Коні вороні,
Доганяйте літа жъ моі,
Літа молодиі!
Чи догнали, не догнали
Въ калиновімъ мості,
Вернітеся, літа моі,
Хочъ до мене въ гості!
— Не вернемось, не вернемось,
Не знаємъ до кого,—
Не вміла насъ шанувати,
Якъ здоровъя свого.

(Новицкій).

175.

А.

1 Не сама жъ я по садочку ходила,
2 Миленького за рученьку водила;
3 Ягідочки избирала,
4 Миленького годувала.

5 Я жъ думала, що мій буде!
6 Черезъ гору орелъ воду носить,
7 Дівчинонька козаченька просить:
8 „Козаченьку, мій соболю!
9 Візьми мене изъ собою—
10 Помандрую я зъ тобою!“
11 — Дівчинонько, ти утіхонько моя!
12 Кажуть люди, що не будешъ ти моя;
13 Кажуть люди я й самъ бачу,
14 Не разъ, не два на день плачу
15 За тобою, дівчино моя.
16 Черезъ гору орелъ воду носить —
17 Мати сина вечеряти просить.
18 „Ой вечеряй, моя мати, коли наварила,
19 А я піду на той кутокъ, де дівчина мила.
20 Добри-вечіръ, моя мила, що ти наробила:
21 Кличе мати вечеряти—вечеря не мила“.
22 — Я нічого не зробила,
23 Шукаючи, питаючи—таки поломила.

(Новицкій).

Б.

1 Нема лёду, нема лёду,
2 Нема переводу,
3 Хто мене вірно любить,
4 Бреде черезъ воду.
5 По тимъ боці огонь горить,
6 По цімъ боці димно;
7 Тілько мого миленького
8 Будиночки видно.

9 Б=16 А... тні будиночки..., 10 Б=17 А, а матуся свого... 11 Б=18 А, 12 Б=19 А, 13 Б=20 А, Хоть мила, хоть не мила та такъ... 14 Б=21 А, 15 Б=22 А... козаченьку, тобі...

16 Въ саду була, руту рвала,
17 Тебе споминала.

(Дудари, Каневск. уѣзда).

176.

„Ой, дівчино, чи горда, чи пишна,
Чомъ ти до мене зъ вечора не вийшла?“
— Якъ мені, серце, зъ вечора виходить
Білиі ніженьки морозъ поморозить.
„Ти, дівчино, не бійся морозу,
Я твоі ніженьки въ шапочку вложу.

Моя шапка не що дорогая...
Чотирі воли зъ двора виганяла,
Чотирі воли, чотирі корови,
За твоє біле личко, за чорні брови.

(Новицкій).

177.

Половина саду цвіте,
Половина вяне —
Усі хлопці на улиці,
А мого немає.
Чи винъ шие, чи винъ крає,
Чи дома немає —
Край тихого Дунаєчку
Коня наповає!
Ой куинь ирже, води не пъє,
Доріженьку чує.
Десь мій милий, чорнобривий
Зъ иншою ночує.
„Ночуй, ночуй, мій миленький,
Да й не зазнавайся;
Ой якъ вийдешъ на улицю
До мене признайся“.
— Ночувавъ я три ниченьки
Да й не зазнавався;
Да якъ вийшовъ на улицю —
До тебе признався.

(М. Борисполь, Переяславск. уѣзда).

178.

Кучерявий дубе,
На яръ похилився;
Молодий козаче,
Чего зажурився?
Чи воли пристали,
Чи зъ дороги збився?
„Воли не пристали,
Зъ дороги не збився,
Того зажурився,
Що й не оженився.
Полюбивъ дівчину —
Посватали люде,
Полюбивъ другую —
По вікъ не забуду“.
Ишовъ козакъ яромъ,
Шукавъ дівчиноньки,
Не найшовъ дівчини,
Найшовъ кущъ калини.
„Калину ламаю,
Смородину ріжу —
Люблю удовицю,
Дітей ненавижу“.
— Коли любишъ мене,
Люби моі діти,
Якъ підемо въ поле
Ти будешъ косити, (2)
Я буду въязати,
А за нами діти
Будуть загрібати.
Ишовъ козакъ яромъ,
Яромъ долиною,
Зацвівъ козакъ рожою,
Дівка калиною.
Калина цвілася,
Рожа зачалася;
Козакъ оженився,
Дівка зосталася.

(Новицкій).

179.

Чи се тая дівчинонька,
Чи се тая рибчинонька,
Що у лісі орішки рвала?
Да дававъ козакъ ще таліру,
Да дававъ козакъ ще другую,
Щоби ёго да й поціловала.
— Я не хочу ще й таліру,
Я не хочу ще й другую;
Я не буду тебе ціловати:
Знають мене отець-мати,
Що й тобою докоряти,
На й улицю гулять не пускати.
„Одсунь, дівко, кватирочку,
Подай мені білу ручку,
Подай другу зъ тобою помандрую“.
Мандрували ой ми поле,
Мандровали ми друге...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

180.

Иде козакъ въ Україну,
Мушкетъ за плечами;
За нимъ иде дівчинонька
Зъ чорними бровами.
„Постій, постій, козаченько,
Мій сизенькій орле!
Ой хто жъ тебе на чужині
До серденька пригорне?“
Потімъ боці за Дунаємъ
Козакъ сіно косить,
По сімъ боці дівчинонька
Пана Бога просить:
„Бодай сіно огнемъ пішло
И коса зломилась,
Щобъ я більше по милому
Тута не журилась“.
Ой надъ бистримъ надъ Дунаємъ
Чорний воронъ кряче,
Не ідна дівчинонька
По козаку плаче.
— Не плачъ, не плачъ, дівчинонько,
Не плачъ, не журися:
Ще ти, мила, замужъ не йшла,
Ще я не женився.
„Прийди жъ, прийди, козаченьку,
Що карі очи,
Буду ждати тебе, милий,
До темної ночи“.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

181.

Ой у полі романъ-зілля черезъ межу похиляється —
Чую черезъ люди, що мій милий поклоняється.
Що жъ мені по романі, на нимъ ягідочокъ нема,
Що жъ мені по поклоні, ёго самого нема.
„Твоі очи по тимъ боці, моі очи по сімъ боці —
Приідь, приідь, моє серце, хочъ зъ вечора, хочъ о-півночи.
Якъ прийдешъ зъ вечора—вечеронька безпечная,
Якъ прийдешъ о-півночи—размовонька сердешная“.
Ой вийду я на горочку, подивлюся підъ зорочку,

Тамъ мій милий воли пасе, скаржиться на головочку.
— Гей же, гей же, дівчинонько, ти жъ мені вірний друже,
Завъяжи мені головоньку, бо то мені болить дуже;
Хусткою біленькою, біленькою да шовковенькою,
Що я буду въ Бога годенъ, що будешъ мені мисленькою.
(Ушицкій уѣздъ).

182.

А.

1 Не щебечи, соловейко,
2 Поки сонечко зійде;
3 Поки сонечко зійде,
4 Вітеръ росу обібъе,
5 Парень дівку обійме.
6 За річкою за Донцемъ,
7 Та за річкою за Донцемъ
8 Стоить дівка съ козакомъ,
9 Накрилася рукавомъ.
10 Накрилася обома,
11 Вінъ цілуе й обійма.
12 — Коханко ти моя, (2)
13 Викохавъ же я тебе
14 Не для кого—для себе;
15 Не для кого—для себе,
16 Візьму жъ заміжъ за себе.
(Новицкій).

Б.

1 Надъ річкою, надъ ярцемъ.
2 Б—8 А... съ молодцемъ,
3 Закрилась рукавцемъ,
4 Б—10 А. закрилася...; 5 Б—11 А.
6 И серденькомъ назива.
7 „Ой серденько ти моє,
8 А чи любишъ ти мене?“
9 — Не люблю я нікого,
10 Тілько тебе ідного.
(Д. Колюшна, Миргородск. уѣзда).

183.

Ой вийду я за ворота
Десь мому миленькому не гарна робота —
Въ тихимъ Дунаю сиві коні напуває.
Кінь еденъ води не пъе, бо въ дорозі бувъ,
Десь мій милий, чорнобривий въ степу ночуе.
Якъ въ степу, небозі вспоможи ёго, Боже,
Якъ съ инчою розмовляе, най наложить головою.
— Рости, барвіночку, въ широкій дорозі —
Стели, дівко, білу постіль на дворі, на морозі.
Чогось тая біла постіль на морозі поруділа;
Чогось моя дівчинонька на личку змарніла.
(Ушицкій уѣздъ).

184.

А.

1 Сонце низенько, вечеръ близенько,
2 Вийди до мене, моє серденько.
3 Ой вийди, вийди, да не барися,
4 Моє серденько, розвеселися.
5 Черезъ річеньку, черезъ болото
6 Подай рученьку, моє золото.
7 Черезъ річеньку, черезъ биструю
8 Подай рученьку, подай другую.
9 Подай рученьку, подай и другую,
10 Я къ тобі, серденько, и самъ прибуду.
11 Ой тамъ кірниця підъ перелазомъ —
12 Вийдемо серденько обоє разомъ.
13 Ой вийди, вийди, серденько Галю,
14 Серденько, рибонько, дорогий кришталю.
15 Ой вийди, вийди, не бійсь морозу,
16 Я твоі ніженьки въ шапочку вложу.
17 Ой біда, біда що я не вдався:
18 Брівъ черезъ річеньку та й не вмивався.
19 Ой завернуся да й умиюся,
20 На свою милую хочъ подивлюся.
21 — Ой не вертайся, да й не вмивайся.
22 Ти жъ мені, серденько, и такъ сподобався.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Зоря не сходить, місяць низенько,
2 Б=2 А, Прийди... 3 Б=15 А, 4 Б=16 А. 5 Б=5 А, 6 Б=6 А. 7 Б=7 А, 8 Б=8 А. 9 Б=17 А... Боже, Боже, якій я...; 10 Б=18 А. 11 Б=19 А, хиба..., 12 Б=20 А... миленьку та й... 13 Б=21 А, 14 Б=22 А. 15 Б=11 А, тамъ криниченька..., 16 Б=12 А.
17 Дай звінчаймося, дай будемъ жити,
18 Зъ тобою, серденько, Бога хвалити.

(Новицкій).

В.

1 В=9 Б... горе, горе..., 2 В=18 А. 3 В=19 А, 4 В=12 Б... своє личенько... 5 В=21 А, 6 В=22 А. 7 В=11 А. Въ мене... край перелаза, 8 В=11 А. Вмиємося...

9 Въ мене хусточка шовкомъ вишита,
10 Утремося, серденько, хочъ буду бита.
11 Битиме мати, знатиме за що:
12 За тебе, серденько, не за ледащо.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В, 2 Г=18 А. 3 Г=11 Б, 4 Г=12 Б... дівчину... 5 Г=21 А, 6 Г=22 А. 7 Г=11 А. У мене..., 8 Г=8 В... серце...
9 Біля меі кірниці зелізни ключи.
10 Г=8 В... серце, до шлюбу идучи.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

185.

Яки жъ бо теперъ часи трудні —
Піду жъ бо я въ ліси темні.
Буду ходити, буду блудити,
Ой чи не знайду я любо зъ кимъ жити.

— Не треба ходити, не треба блудити,
Повінчаймося, будемо жити.
Будемо жити, будемо робити,
Буде намъ счастя річкою плити.

(Ушицкій уѣздъ).

186.

Сусідо мила, сусідо близенька,
Красна, хороша и невеличенька.
Вона очима не каже того,
Ой чи не любишъ кого иншого?
„Люблю, не люблю, що жъ тобі питати?
Твоя річъ мене вірне кохати“.
— Що жъ я провинивъ, що тя питаю?
„Вшакъ же добре знаєшъ, що тя кохаю.
Я тобі не віру, хоць би сь присягала,
Бо ти надъ мене иншого кохала.
Въ той часъ увіру, ой якъ скажуть
Клякнути у престолі и рученьки звъяжуть“.

(Ушицкій уѣздъ).

187.

А.

1 Перепеличка мала, невеличка
2 По полю литає,
3 Траву прогортає,
4 Сокола шукає.
5 „Соколоньку ясний,
6 Голубоньку прекрасний,

7 Гордуешъ ти мною,
8 Якъ вітеръ горою,
9 Морозъ долиною,
10 Сонце калиною,
11 Козакъ дівчиною".
12 — Дівчино, сирото,
13 Не стели широко,
14 Постели узенько,
15 Пригорнись близенько.
16 Будемъ говорити,
17 Якъ у світі жити;
18 Будемъ розмовляти,
19 Якъ зъ дітками мати.

(Борисполь, Переяславск. уѣзда).

Б.

1 Б=1 А... та й... 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, Ти, козаче... 7 Б=7 А, 8 Б=8 А... водою... 9 Б=9 А, 10 Б=10 А, 11 Б=12 А, 12 Б=13 А, 13 Б=14 А, 14 Б=15 А. И присунься...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А. Ой перепелиця... 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А. Ой, соколе... 6 В=6 А. Який ти... 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=9 А. Туманъ...

10 Яворъ — ліщиною,
11 Я дубъ — ялиною.

12 В=12 А. Дівко... 13 В=13 А, 14 В=14 А, 15 В=15 А. Поляжемъ... 16 В=18 А... розмовлять...

17 Якъ намъ горювать.

(Новицкій).

188.

Коло млина, коло броду
Козакъ коня напуває,
Дівча води набірає.
— Ой дай, дівча, води пити.
„Такъ мя буде мати бити".
— Я тя навчу говорити:
Надлетіли гуси зъ броду,
Сколотили мені воду;
Того жъ ся я забавила,
Доки вода не вчистила.

(Ушицкій уѣздъ).

189.

А.

1 Ой въ полі сніжокъ пролітає,
2 А въ кирниці вода замерзає.
3 Ой тамъ козакъ коня напуває,
4 А дівчина води підливає.

5 Козакові серденько вмліває.
6 Поіду я судару служити,
7 Ой поіду я селомъ-улицею,
8 Здибаюсь съ полюбовницею.
9 — Здорова, здорова! Якъ ся жъ ти мала?
10 Ой зъ кімъ же ти цю ничъ ночувала?
11 „Ночувала сама зъ собою,
12 Не сказала правдоньки нікому".

(Новицкій).

Б.

1 Изъ-за гори вітеръ повіває,
2 Б=2 А... долине... 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=10 А... девка...?
6 Б=11 А... нучъ зъ Господомъ Богомъ, 7 Б=12 А. Да не скажу...
8 Тілько скажу тобі молодому.

(М. Скародное, Мозырск. уѣзда.).

190.

Ой въ полю, полю, въ полю на роздоллі,
Тамъ дівчина пасла сіри воли й коні.
Пасла жъ вона пасла, й а въ сопілку била,
Й а въ зеленимъ гаю сама заблудила.
Й а надъіхавъ козакъ зъ зелений діброви.
— Виведи, козаче, зъ гаю на дорогу.
„На жъ тобі, дівчино, коника трімати,
А я самъ піду дороги шукати.
Шукавъ же я відъ ночи до ночи,
Та припала роса ёго чорни очи".
— На-жъ тобі, козаче, гультаю,
На-жъ тобі коня, бо безъ часу умираю.
„Ой якъ би ти знала, гультаёмъ не звала,
Та й лишъ узяла, та й поціловала".

(Ушицкій уѣздъ).

191.

Ой приіхавъ козаченько въ ранці,
Та поставивъ конпченька въ ямці.
— Добри-день, дівко Наталко.
„Здоровъ, здоровъ, козаченько Савко.
Ой рада-бъ я у хату пустити,

Та не маю чимъ засвітити".
— Ой єсть въ мене въ кармані лучина,
Та засвітимъ каримн очима.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

192.

— Чи ти мені, дівчино, мила?
Чи ти мені що починила?
Чи ти мені любощівъ дала?
Чи ти мене та причаровала?
„Козаченько, серце Макарю,
Що я чарівъ изъ роду не знаю.
Тілько въ мене чари та чари,
Що оченьки карі та карі;
На личеньку чорні брови,—
Ото жъ моі чари до любови.
Якъ отдала мене мати заміжъ,
Дала мені рябую корову,
А на мою бідную голову.
Що въ середу корову доіла,
А въ суботу молоко цідила;
Хвалилися сусідоньки зъ боку,
Що буду я хозяйка півъ року".

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

193.

Берегомъ, берегомъ, бережиною,
Ой хто жъ то приходивъ вечориною?
Приходивъ Офанко, приходивъ пъяний.
— Одчини, Ганночко, ти жъ моя пані.
„Ой я не пані, не господиня,
Найми наймичку, щобъ одчинила;
Найми другую, щобъ постіль слала,
Щобъ піля походи помалёвала".
— Походи моі мулёванні,
Сінечки моі мурованні.
По сінечкамъ хожу — не нахожуся,
Ганночку люблю — не надивлюся.

(Борисполь, Переяславск. уѣзда).

194.

Прпйшла мила підъ віконце, ніжками тупъ.
— Вийди, вийди, мій миленькій, бо я вже тутъ.
Ой якъ же вийшовъ мій миленькій, зъ голими руками,
Взяла мила утікати густими лугами.
Ой мій милий, чорнобривий, сядь ся на колодці,
Ой бо мене молодую зачіпають хлопці!

„Най вони тя зачипають, но най не цілують,
Нехай мені молодому мішкання не псують“.

(Ушицкій уѣздъ).

195.

Воре плужокъ подъ садъ-лужокъ
Відъ лёду до лёду,
Солодкіі въ куми уста відъ меду.
Ой ходила коло плуга фасольку садила,
Посадила фасольку, нехай вона сходить,
Сама пішла до коршмоньки —
Пьє милий съ кумою.
— Кюмцю моя, любцю моя,
Щось маю казати:
Не псуй, не псуй мішкання
Зъ нимъ я маю жити.
„Жінко жъ моя, любцю жъ моя,
Иди ти до дому,
Звари, звари вечеряти
Я прийду зъ кумою“.
Прийшла мила до домоньку
Въ пъєцу розпалила,
Сюди-туди походила —
Вечерать зварила.
А зварила вечероньку,
Стала противъ вікна,
Відчинила кватирочку, —
Иде милий зъ кумою.
— Жінко жъ моя, любцю жъ моя,
Відчини ми двері,
Бо я иду за кумою
По білимъ папері.

(Новицкій).

196.

— Ой вишенько, черешенько,
Чомъ не рясно родишъ?
Молодая дівчинонько,
Чомъ гулять не ходишъ?
„Ой якъ мені рясно родити
За дубовимъ тиномъ?
Ой якъ мені гулять ходити
За вдовинимъ синомъ?“
Наступала чорна хмара,
Съ підъ білоі—синя:
— Навчай, навчай, удівонько,
Навчай свого сина.
Якъ не будешъ научати,
Будемъ чарувати:
Очаруємъ руки й ноги,
То будешъ лежати.
Очаруємъ руки й ноги
И карiі очи,
Щобъ не ходивъ до дівчини
Темненькоі ночи.
Ой божилась удівонька,
Передъ паномъ стоя:
„Ой дале-бігъ, добродію,
Ночує синъ дома.
А зъ вечора постіль стеле,
А къ світу лягає,—
Не разъ, не два відъ дівчини
Чобітъ відбігає“.
Нова церква, нова церква,
И нова звінниця.
Тогді козакъ одъ дівки йде,
Якъ зійде зорниця.
Нова церква, нова церква,
А старі пороги,
Тогді козакъ відъ дівки йде,
Якъ доять корови.

(Великія Снитинки, Васильковск. уѣзда).

197.

— Ой де жъ ти будешъ ночувати, хлопчино, хлопчиночко?
„Ой въ темнимъ лісі, на орісі, дівчино, дівчиночко“.
— Що жъ ти простелишъ, хлопчино, хлопчиночко?
„Простелиться намъ шовкова трава, дівчино, дівчиночко“.
— Чимъ же ся ти вкриешъ, хлопчино, хлопчиночко?
„Укриеть насъ шовковий листокъ, дівчино, дівчиночко“.
— Чимъ же ся ми вмиемъ, хлопчино, хлопчиночко?
„Ой ти слёзами, а я росою, дівчино, дівчиночко“.

(Ушицкій уѣздъ).

198.

А.

1 За нашою слободою
2 Росте жито зъ лободою.
3 А хто буде жито жати,
4 То той горе буде знати.
5 Катерина жито жала,
6 Катерина горе знала.
7 Въіхавъ козакъ на могилу,
8 Пустивъ коня на долину,
9 Самъ лягъ спати на годину.
10 Спить єдную, спить другую,
11 А третюю счастливую.
12 А третяя счастлива годиночка,—
13 Десь ся взяла дівчиночка,
14 Та вирвала травиченьку,
15 Та вдарила по личеньку.
16 — Вставай, козакъ, годі спати,
17 Твого коня не видати.
18 Изъ-за гори високоі
19 Турки и татари
20 Твого коня въ полонъ взяли;
21 Коня взяли вороного,
22 Тебе убъють молодого.
23 Коня возьмуть — другій буде,
24 Тебе убъють — жаль мні буде.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А. Над... 2 Б=2 А.
3 Иде козакъ дорогою,
4 Веде коня за собою.
5 Якъ приіхавъ до долини,
6 Припъявъ коня до ялини,
7 Лята спати край могили.
8 Б=13 А, 9 Б=14 А... калинокку...
10 Та вмочила въ криниченьку.
11 Б=15 А, 12 Б=16 А... вставай...
13 Хотять турки коня взяти.
14 Не такъ турки, якъ улани
15 Взяли коня съ поводами,
16 Та вдарили въ барабани,—
17 Пішла слава городами.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=7 А, 2 В=8 А (²). 3 В=9 А, 4 В=10 А, Сплю годину, слю..., 5 В=11 А, 6 В=12 А Счастливая..., 7 В=13 А, 8 В=16 А, 9 В=17 А.

10 Идуть турки изъ-за гори,
11 Твого коня возьмуть.

12 В=19 А Идуть тури..., 13 В=20 А. Вони твого коня...

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Темна нічка и невидная,
2 Головонька моя бідная!
3 Кінь вороний спотикається,
4 Козакові щось дрімається.

5 Г=8 А Пущу...,

6 А самъ ляжу, та й спочину.

7 Г=6 В, 8 Г=13 А, 9 Г=14 А, 10 Г=15 А, 11 Г=16 А, 12 Г=13 Б, 13 Г=23 А, 14 Г=24 А... мені жаль...

15 Коня возьмуть и попружечку,
16 Тебе зарубають, мою душечку.

Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Д.

1 Д=Г.

2 Мені доріженька, дуже далекая.
3 Ой іду, іду, коня поганяю,
4 А сонъ голівоньку такъ и нагинає.

5 Д=5 Г... у лугъ, у калину, 6 Д=6 Г... на часъ, на годину.

7 Ой іду, іду, коня поганяю,
8 А самъ до дівчини на нічъ поспішаю.
9 Де не взялась счастлива година,
10 Да прийшла до мене милая дівчина.

11 Д=16 А... козаче..., 12 Д=13 Б. Бо идуть злодіі, хотять... 13 Д=23 А. Нехай коня вкрадуть, то...

14 А би ти осталась, моє серце любе.
15 Нехай коня вкрадуть, то такий и буде.
16 Якъ тебе не стане, такоі не буде.

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣзда).

199.

Ой зійшли, зійшли два місяці яснихъ —
Та й вандрували два товариши краснихъ.
„Ой два насъ, два товариши,
Ой вандруй третя, дівча, зъ нами“.
— Ой рада-бъ я та й вандрувати,
Тілько ся бою кавалерськоі здради.
„Ой, дівчино, видишъ мене якого,
Відъ коли-мъ жию, ще-мъ не здрадивъ нікого.
Коли сь хтіла зъ нами вандрувати,
То було собі два такихъ рубцівъ взяти:
Єденъ рубочокъ — головочку завъязати,
Другій рубочокъ — дитинку вповивати.
Колись хтіла зъ нами вандрувати,
То було собі чоботи підковати.
Ой єденъ кує, другій ся дивує,
Куди та дівчина повандрує?

(Ушицкій уѣздъ).

200.

Не всі то ті сади цвітуть,
Що на весні розвиваються;
Не всі то ті вінчаються,
Що вірне кохаються.
Половина саду цвіте,
Половина розвивається;
Половина вінчається,
Половина розлучається.

Чи я тобі не казала,
Якъ стояла підъ віконицею:
„Не ідь, милий, у дорогу,
Бо застанемъ молодицею“.
— Ой любивъ дівчиною,
Люблю й молодицею;
А ще буду сімъ літъ чекати,
Чи не будешъ удовицею.

(Ушицкій уѣздъ).

201.

A.

1 Тече річка невеличка, поставлю я ятеръ —
2 А хто мене не полюбить—треця ёго матіръ!
3 Тече річка невеличка, схочу—перескочу,
4 Оддай мене, моя мати, за кого я схочу.
5 Ой у полі нивка, на ній материнка;
6 Тамъ дівчина жито жала, сама чорнобривка,

7 Ишовъ козакъ дорогою: помагай Богъ, женче!
8 Вона ёму одвічала: здоровъ бувай, серце!
9 Да вже жъ тая слава по всімъ світу стала,
10 Що дівчина козаченька серденькомъ назвала.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша, Колюшна, Миргородск. у. и Субботово, Чигиринск. у.).

Б.

1 Ой у полі вишня, 2 Любилпся, кохалися,
2 Чому не черешня? 4 Чому не беремся?
5, 6, 7, 8, 9 и 10 Б=5, 6, 7, 8, 9 и А.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

202.

А.

1 „Ой ти, хлопче гожий, живий,
2 Люблю твої очи сиві.
3 Я счастлива въ день и въ ночи,
4 Коли бачу твої очи.
5 Ой ти, хлопче, ти моторний,
6 Люблю твої брови чорни.
7 Не хочу я много грошей,
8 Люблю тебе, бо-сь хороший.
9 Гляну въ сукні—въ сукняхъ гроши;
10 Гляну въ брови—ажъ хороши.
11 Не єдная зъ нашихъ плаче,
12 Ой за грішми біда скаче.
13 В олю въ біді вікъ свій гнати,
14 Якъ зъ богатимъ ся кохати.
15 Берешъ перстень, дай ми слово,
16 Люблю въ світі тя єдного.
17 А въ єдино руки звъяжуть,
18 Що ся любимъ, при всіхъ скажуть.
19 Заговорять всі вороги,
20 Що ся любимъ ми убогі.
21 Зілля пахне, рожа коле,
22 Не виведешъ мене въ поле.“
23 — Гайда, гайда, дівча, гайда!
24 Де жъ я тебе въ-завтра знайду?
25 Чи въ дубякахъ, чи въ кропиві?
26 Люблю твої очи сиві.
(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. 3 Б=6 А. Очи сиві..., 4 Б=5 А. Люблю тебе, бо-сь...
5 „Чи спишъ, пани, чи ся будишъ,
6 Скажи правду, кого любишъ?“
7 — Тебе люблю, сказать мушу,
8 Взявши тіло, возьми душу.
9 Взявши душу, возьми тіло,
10 Щоби собі не тужило.
11 Єденъ стоіть,—має гроши;
12 Другій стоіть—самъ хороший.
13 Я не хочу грошей много,
14 Дайте хлопця хорошого.
15 Ой казали стари люди,
16 Що при грошахъ счастя буде.
17 Б=11 А, 18 Б=12 А Що при грошахъ...
(Ушицкій уѣздъ).

203.

Що на горі санчата—
Спускаються дівчата;
Спускалися изъ гори,
Хлопці санки одняли.

Ой зъ-за гори котилася,
Женихами хвалилася.
Въ кого одинъ, въ мене два,
Чорнобриві обидва.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

204.

Підъ зеленимъ явірцемъ
Стоіть дівка зъ молодцемъ.
Зъ молодцемъ стояла,
Та свою неньку питала:
„Мати моя, мати,
Пусти мене зъ вечора погуляти“,
— Якъ була я молода,
То жъ я пила й гуляла,
Та й молодця шукала—
Иваночка сокольця.

Иваночко сіно косить,
А Настасья воду носить.
Иваночко спотівъ,
Води пити захотівъ.
Настасія молода
Води пити не дала,
За білу ручку взяла,
Въ хату повела,
Білу постіль стелила,
Сама ся спати ложила.

(Ушицкій у.).

205.

Въ лузі стоять воли въ плузі,
Нікому воли поганяти.
Прийшла дівчина зъ чорними очима,
Взяла воли поганяти.
— Гей же, гей же, воли, въ зелену дуброву,
Я молода вернуся до дому.
Взяла мати лаяти,
На що було воли поганяти.
— Будуй, мати, новую комору.
Комора новая, старости стояли.
Дівчина молодая замки поламала,
Я у молодця въ саду ночувала.
Ночувала ничку въ вишневимъ садочку,
Съ тобою, сивий соколочку;
Ночувала другу въ калиновимъ лугу,
А съ тобою не звінчана буду.
Ночувала третю въ хрещатимъ барвінку,
Я съ тобою не звінчана въ вінку.

(Ушицкій у.).

206.

Въ конці греблі шумлять верби,
Що я насадила.—
Нема того казаченька,
Що я полюбила.—
Въ конці греблі шумлять верби,
А листъ опадає.
Жалій мене, мій батенько,
Милий покидає.
Ой не веди, Василечку,
Да по пудъ тинечкомъ...
Не для тебе, Василечку,
Шишшину садила.
А для того посадила,
Кого не любила.

(Новицкій).

207.

У нашої та Мелашки підъ хатою кровать—
Додержала та Грицюня вже й корови доять.
Нехай доять, нехай доять, до череди гонять.
Ой ревнувъ товаръ, до череди йдучи,
Ой погубивъ та Грицюнё та свої онучи.
А Мелашка позбірала на річці попрала,
Качалкою покачала, ёму въ руки дала.
— Ой на жъ тобі, та Грицюнё, та твої онучи,
Бо сміються подружечки, одъ череди йдучи.

(Новицкій).

208.

Чи я тобі не казала,
Моє серденятко,
Не ідь, не ідь у дорогу,
Нехай іде батько.
Батько старий, батько старий
На світі нажився,
А ти жъ, моє серденятко,
Ще й не оженився.

(Дудари, Каневск. у.).

209.

А.

1 Та прийди, прийди, козаче, до нової хати,
2 Одчиню дверічка—нечутиме й мати.
3 Ой якъ одчиняла, то все цілувала,
4 Якъ випроважала, плакала й ридала;
5 Плакала, ридала, правдоньки питала:
6 „Чи ти жъ мене любишъ, чи самъ себе нудишъ?
7 Чи до другої ходишъ, про мене говоришъ,

8 Мене молодую въ славоньку вводишъ?
9 Та колибъ була знала, та съ тобою не стояла,
10 То бъ я собі була малярика мала,
11 Я бъ свое личенько тоді бъ змалёвала,
12 Я бъ свої брівоньки перомъ написала,
13 Я бъ свої кучери та позавивала,
14 А позавиваши, на бумазі звила,
15 На бумазі звила, на стіні прибила;
16 Та на тій же стіні, де сидіти мені,
17 Коло тій кроваті, де спати лягати,
18 Съ милимъ размовляти.
19 Що насъ не розлучить ні батько, ні мати,
20 Ні рідна родина, бо вірна дружина.
21 Що насъ не розлучить ні піпъ, ні громада,
22 Тілько насъ розлучить заступъ та лопата,
23 Заступъ та лопата, дубовая хата,
24 Глибокая яма, висока могила.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.)

Б.

1 Б=1 А... до мене, серденько моє, 2 Б=1 А... до мене, дорогій кришталю
3 Безъ тебе, кришталю, сей вечеръ скучаю.
4 Б=1 А... до мене, хрещатий барвінчикъ, 5 Б=2 А... я двері, пущу въ світлоньку; 6 Б=4 А Сіни одчиняла...
7 Ой якъ провожала, приговорувала:
8 — Да вже жъ мені, серце, да й не находиться,
9 Изъ тобою, серце, не наговориться;
10 Лебонь мені, серце, изъ мосту у воду.
11 Черезъ твою, серце, хорошу уроду.
12 Треба мені, другъ мій, муляра нанять,
13 Твоє біле личенько да й намалёвать,
14 Русиі кудрі до стіни прибити:
15 Ой якъ спать ложуся, хотя й нагляжусь,
16 Въ півночи проснусь, то наговорусь.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

210.

По садочку я ходила не находилася,
Кликала матінку не докликалася,
Та нарвала й барвіночку та й обтикалася.

Я жъ думала, барвіночку, що лісокъ не високъ,
Не заходить матінкинъ та до мене голосокъ.
По діброві я ходила—не находилася,
Кликала батенька—не докликалася,
Та нарвала василечківъ та й обтикалася.
Я жъ думала, василечки, що лісокъ не високъ,
Не заходить батенька до мене голосокъ.
По діброві ходила—не находилася,
Кликала миленького—та й докликалася,
Та нарвала хвиялочокъ та й обтикалася.
Я жъ думала, хвиялочки, що лісокъ той високъ,
Ажъ заходить миленького та до мене голосокъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

211.

Я петрушку копала,
На Петруся моргала.
Ой лихо не Петрусь,
Біле личко, чорний усъ.
Била жъ мене матуся,
А за того Петруся.
Ой лихо и проч.
Присяй Богу: далебігъ,
Таки буде Петрусь мій.
Ой лихо и проч.
Наварила, напекла
Не для кого—для Петра.
Ой лихо и проч.
Нема Петра, тілько Гриць,
Шкода жъ моіхъ паляниць.
Ой лихо и проч.

(Темногайцы).

212.

Тамъ на дубі, на вершечку,
Тамъ посіявъ козакъ гречку.
Чорна гречка, білі крупи—
Держімося, серце, въ купі.
Журавель лугомъ иде,
Сова річкою бреде;
Ой піднімай, сова, крильця,
Ходімъ стрічать чорнобривця.
Чорнобривець иде,
На добри-день дає;
— Здоровъ, здоровъ, козаченьку,
Здоровъ, серце моє.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.)

213.

Ой ви, мухи, ви, комарики моі,
За що, про що, ви кусаєте мене?
Що у мене, другъ,—головонька болить
Отъ головоньки біле личенько горить,

Одъ миленького ажъ и серденько щимить.
Єсть у мене комірочка новая,
У комірочки стоіть кровать тісовая,
На кроваті перинушка пухова,
На перині красна дівка спочива,

214.

Ой піду я до млина, до млина,
А у млині новина, новина.
Тамъ то, мамцю, мельникъ,
Тамъ то, мамцю, добрий,
Тамъ то, мамцю, хороший—
Меле гречку безъ грошей.

Меле гречку, на кішъ посипає
И на мене поглядає.
Тамъ то и проч.
Меле гречку ширитує,
Обернетьея—поцілує.
Тамъ то, и проч.

(Новицкій).

215.

Ой місяцю, місяченьку, не світи нікому,
Тільки жъ мому миленькому, якъ иде до дому.
Ой місяцю, місяченьку, зайди за комору,
Нехай же я зъ своимъ милимъ трошки поговору.
Ой якъ зайдешъ за хмароньку, стань въ темнощі цілий,
А я стану заплакавши, скажу: зрадивъ милий.
Котилися вози зъ гори, та въ долині стали.
Кохалися, любилися, теперъ перестали.
Кохалися, любилися, що й мати не знала,
А тепера розійшлися, якъ та чорна хмара.
Два лебеді на воді и днює, й ночує—
Не будемо, серце, въ парі, душа моя чує.
Два лебеді на воді, обоє біленьки,
Ой будемо, серце, въ парі, бо ще молоденьки.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

216.

Ой у полі кринеченька на чотирі зводи,
Тамъ козаки наповали вороніі коні,
Тамъ дівчина воду брала, руту поливала,
Молодого козаченька въ гостоньки прохала:
„Иди, иди, козаченьку, та до мене въ гості,
А у мене молодоі весь двіръ на помості.

Єсть у мене отець, мати, будуть шанувати,
Медомъ, виномъ, горілкою часто частувати".
Приіхали два козака обидва єднакі;
Одинъ сидить въ концї стола, листоньки читає,
Другій стоить у порога, дівчину питає:
— Дівчинонько, моя утко, чи сватати хутко?
„Козаченьку, барвіночку, хочъ и въ неділёчку".
— Дівчинонько, повна роже, въ неділю не гоже,
Якъ діждешъ до осені, то й Богъ намъ поможе.
„Ой далеко, козаченьку, до осені ждати:
Хочуть мене отець, мати за иншого дати.
Ой високо, соколоньку, до неба літати,
Ой далеко, козаченьку до осені ждати.
Хочъ високо, не високо—треба долітати,
Хочъ далеко, не далеко—треба дожидати".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

217.

У городі зеленая яворина,
Ой тамъ дівчина зъ козакомъ говорила.
— Съ тобою говорю, та й не наговорюся,
До дому прийду, зъ жалю розібъюся.
Чия пшениця, що довгиі гони?
Це жъ того козака, що чорниі броги.
Чия пшениця, що колосъ похилився?
Це жъ того козака, що й досі не женився.
Чия пшениця, що житняя солома?
Це жъ того козака, що тихая мова.

(Новицкій).

218.

Ой зъ-за гори сонце сходить,
Тамъ то жвавий хлопець ходить;
Тамъ то жвавий, чорнобривий
И до розмовоньки милий.
Якъ візьме розмовляти,
Біле личко ціловати...
Личко жъ моє румъянее,
Кому жъ будешъ коханее?
Чи дякові, чи попові,
Чи простому мужикові?
Я дівчина молода,
Мужикові мене шкода;
Но тому ляшкові,
Що на сивимъ коникові.

(Ушицкій уѣздъ).

219.

Перейди, місяцю,
Да на нашу улицю:
На нашій улиці,
Усе хлопці молодці.
Нема найкращого,
Нема найлуччого,
Якъ Омелько молодчикъ.
Утоптавъ стяжечку,
Керезъ тещинъ двуиръ ходя,
Щобъ теща хвалила,
А Оксанка любила.

(Борисполь, Переялавск. у.).

220.

Зеленая хмелиночка
Вишче тину вьється;
Молодая дівчинонька,
Якъ горлиця бьється.
Вона бьється-обивається,
Що хороша врода.
Ой виносивъ козаченько
Стручки изъ города;
Вінъ витоптавъ сімъ паръ чобитъ,
До дівчини ходя.
Сімъ паръ чобітъ,
Білиі онучи...
Полюбила козаченька,
Изъ улиці идучи.
Въ глибокиі колодязі
Трохи я не впала;
Не бачила миленького—
Трохи не пропала.

(Новицкій).

221.

Я покочу тарілочку да по барвиночку,
Прибувайте, парубочки, хочъ у неділечку.
Не въ неділю, не въ неділю, хочъ у понеділокъ,
Зацвіте рута-мъята, крещатий барвінокъ.
Ой тому барвиночку нема цвіту зміни —
Не стій, дівко, изъ парубкомъ, не май ёму віри:
У парубка така віра, якъ на воді піна,
Ой въ дівчини така ласка, якъ на воді ряска.
А я тую дрібну ряску заберу въ запаску,
А я тому козаченьку подійду подъ ласку.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

222.

Ой казали вражі люде, що я заміжъ не піду,
Посіяла василечки у зеленому саду.
И васильки моі и Василь при мені:
Пекъ ёго матері, сподобався мені.

И хлібъ пекти, по телята йти,
Коли бъ мені, Господи, Василя знайти!
И хлібъ у печі вишікається,
И Василь підъ окномъ дожидается:
„Ой, Василю, Василечку, мій любий Василю,
Купи мені намистечко на білую шию!“
— Цуръ тобі, пекъ тобі, яка дженджуриста:
Я купивъ ій личмакъ, ще хоче й намиста!“

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

223.

Ой не ходи, Василечку, по-біля тиночку,
Бо поколишъ біли нижки та й на шепшиночку.
Шо шепшина та глодина та й у печі дрова —
Ой десь стоіть парочка, любая розмова.
Ой якъ третій умішається, то й потеряється,
Якъ четвертий прибуде, то все гараздъ буде.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

224.

Ой де жъ тиі ковалечьки живуть,
Що хороші черевички кують.
Сякъ-такъ до вечора буду жить,
А въ вечері мій миленький прибіжить.
А я ёму усю правду скажу,
Черезъ кого на улицю й не хожу:
Черезъ Ваню, черезъ купчика,
Черезъ сивого голубчика.
„Брешешъ ти, дівчино, брешешъ,
Що вечора на улицю чешешъ“.
— Ой ні, козаченьку, не брешу,
Що вечора на улицю не хожу.
Кравчику невеличкий,
Поший мені черевички.
„Чортъ тобі, дівчино, угодить,
Які тобі закаблучки становить?“
— Поставъ мені закаблучки зъ високого лубка,
Щобъ я браво танцовала тропака.

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

225.

Ой въ полю кирниченька—
Вода протікає,
Тамъ дівчина чорнявая
Воли напуває.
— Напій, напій, чорнявая,
Сірні воли,
Най я стану, подивлюся
На чорніі брови.
„Вчора була суботонька,
А дзіся неділя, —
Чомъ на тобі, кавалеру,
Сорочка не біла?“
— Ой чи біла, чи не біла,
То тобі не діло;
Стара ненька невипрала,
Сестра не схотіла.
Ой виперу, вимаглюю
Козацьку сорочку...
Ой летіла зозуленька,
Та й стала кувати:
Годі, годі, чорнявая,
Сорочку прати.
Возьми серпи,
Иди въ степи
Пшениченьку жати.
Взяла вона серпи въ руку,
Кинула за грубу.
— Въ свого батька не жала
И въ тебе не буду.
Найму собі коршмоньку,
Шинковати буду,
Справлю собі колясочку,
Проізжати буду.

(Новицкій).

226.

Берегомъ, бережиною,
Загубивъ хустку підъ лозиною,
Загубивъ Василько пъянній.
Вийди, Євдосю, бо то твій коханий.
Євдося вийшла, заспалася,
Та й обіймала, поцілувалася.
Хоць поцілувалася, то въ біленькую
А въ бородочку та золотую.

(Ушицкій уѣздъ).

227.

За річкою за бистрою,
Кохався я зъ дівчиною;
Ой що зъ того, що кохаю,
Коли зъ нею не буваю.
А ні мені съ нею спати,
А ні мені що казати...
Черезъ тяжки воріженьки,—
Заступають доріженьки.
— Баламуте сёго світа,
Баламутишъ такъ завсігда;
Хочешъ мене розкохати,
А після ся посміяти.
Світить місяць на полудне,
Люблю щиро, не облудне.
Світить місяць, а не гріе,
За дівчиною серце мліе.
Ой прийду я до костёла,
Стану собі край порога,
Погляну я на образи,
На дівчину штири рази.
Тамъ то красна, тамъ то гожа,
Подивлюся—коби рожа,

А въ личеньку така щира,
Що всі квіти прикрасила.
Тамъ то очи, якъ терночокъ,
Тамъ то брови, якъ шнурочокъ,
Тамъ то личко, якъ біль біле,—
Ажъ глянути на ню мило.

(Ушицкій уѣздъ).

228.

Якъ вітеръ повіє, то я й похилюся;
Що люде говорять, до я й не боюся.
Ще я козакъ молодець,
До я й оженюся.
Нема жъ мені пари,
Тілько дівчини Галі.
— Ти, дівчино Галю,
Ходімъ у садочокъ,
Ходимъ погуляемъ;
Ходімъ у садочокъ,
Нарвемъ ягідочокъ.
Ягідъ не нарвали,—
Грушокъ назбірали;
Назбірали грушокъ
Повненькій хвартушокъ.
— Я й сама не знаю,
Що робити маю?
Чи милому нести,
Чи самій поісти?
До милого нести —
Черезъ річку брести.
Черезъ річку брела—да й замочилася;
Зайшла до сестри—пересушилася;
Зайшла до другої—наговорилася,
На свого миленького не надивилася.

(Новицкій).

229.

А вже сонце вечеріє, а вже сонце надъ заходомъ.
Чогось моя мила до мене не ходить.
Чи ій мати заказала,
Чи ся зъ иншимъ закохала?
Мене облішила
Любая дівчина.
Напишу я три листочки,
Та пошлю я голубочка.
Голубка літає,
Дівчини шукає.
Прилітають голубочки,
Та приносять три дівочки;
Тілько нема такої,
До сподоби моій.
Ой піду я до Дунаю,
Беру воду та й думаю:
Чи не прийде мила,
Голубочка сива?
Ой приходить дівчинонька,
На добри-день дає,
Рученьку витає,
Моє серце крає.

(Ушицкій уѣздъ).

230.

Ой сюди гора и туди гора,
Меже тими горонъками ясная зора.
Я жъ бо думавъ, що зора зійшла,

А жъ то моя дівчинонька по водицю йшла;
А я за нею, якъ за зорёю
Сивимъ кониченькомъ по надъ водою.
— Дівчино моя, нашій мні коня
И заведи до кірниці, де зімна вода.
Дівчино моя, зарученая,
Чого ходишъ, чого плачешъ засмученая?
Чи я жъ тебе бивъ, чи мати моя,
Чи такая, дівчинонько, натура твоя?
„Не ти жъ мене бивъ, не мати твоя,
Но такая, козаченьку, натура моя".

(Полоски, Бѣльск. у).

231.

Ой на зеленимъ мачку
Пасла доня качку.
Пасла и загубила,
Ходячи заблудила.
Виблудила на поле,
Тамъ ii Василь оре.
Ой оре, оре и погонить,
Зъ Євдокіею говорить:
Ой чиє то жито,
Що такъ не рано жато?
Подай, Євдокиё, літо,
Нехай вижнемо жито.

(Ушицкій уѣздъ).

232.

Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги
Та поклонився батеньку въ ноги:
„Ой батеньку жъ мій, сядь коло мене,
Сядь коло мене, пожалуй мене.
Заложи руку за пазушину,
Одірви одъ серденька злую гадину.
Злая гадина мене зсушила,
Коло мого сердечка гніздечко звила".
— Ой лучче жъ мені тебе не мати,
Чимъ мені рученьку запаковати.
Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги
Та поклонився матінці въ ноги:
Матінко жъ моя, сядь коло мене,
Сядь коло . . . . . .
Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги.
Та поклонився братіку въ ноги:
Ой братіку мій, сядь коло мене,

Сядь . . . . . .
Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги
Та поклонився сестриці въ ноги:
Ой, сестрице . . . . . .
Ой ишовъ козакъ зъ війська, зъ дороги
Та поклонився дівчині въ ноги:
Ой, дівчино . . . . . .
— Ой лучче жъ мені ручки не мати,
Чимъ тебе, серденько, запакувати".

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

233.

Казавъ мені батько, щобъ я оженився,
По вулицямъ не ходивъ, ще й не волочився.
По вуличкамъ не хожу и дома не вснжу,
Якъ прийдеться вкопатися до дівчини въ хижу.
По вуличкамъ не хожу и не волочуся,
Якъ не женюсь на Марусі, то вже й не женюся.

(Д. Колюшна, Миргородскаго уѣзда).

234.

Де ходивъ, то ходивъ,
Прийшовъ підъ віконце.
— Сидіте, прядіте,
Дівки, волоконце.

А Оксана не пряде,
На Ивася дметься;
Вона ёго вірно любить,
До ёго сміється.

(Дудари, Каневск. у).

235.

Ой чий же то двіръ?
Приточивъ би свій.
Хорошая дівчинонька,
Я ходивъ би къ ій.
Колибъ не боявся,
То бъ поженихався;

А то лихо, що боюсь—
Издалека подивлюсь!
Коли бъ була ти моя,
Чого бъ хотівъ въ світі!
Серце, любко ти моя,
Нумо жити вмісті!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

236.

Ходить голубъ коло хати,
Сивий, волохатий,
Якъ загуде жалібненько—

На серцю тяженько.
— Ой не ходи, голубоньку,
Коло моей хати,

Принеси мі голосочокъ
Милого до хати.
Ой піду жъ я до кірниці
Пити води зъ дненця,
Ой безъ ножа, безъ талірки
Не край мого серця.
Ой ти стоішъ та все зъ иншимъ
Стиха розмовляешъ,
И безъ ножа, безъ талірки
Серце моє краєшъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

237.

Ой загули сиві голубочки
На білій березі.
Стелить, стелить молода дівчина
Білу постіль въ дорозі;
Твердо стелить, а мъягко лежати;
Люблю зъ нею розмовляти.
Пожену я та сивні воли
Та на раннюю росу;
Та й зачешу чорні кудрі,
А дівчина русу косу.

(Новицкій).

238.

Рости, хмелю, надъ водою
Рівно зъ тичиною —
Чути, чути козака горло,
Якъ иде зъ кобзиною.
Гарно грає, гарно грає,
Ще краще співає;
Не єдна чорнявая
Зъ жалю унівае.
— Десь у тебе, дівчинонько,
Та не рідная мати...
Якъ ти станешъ на каміні,
То підківочки знати.
Чи чула ти, дівчинонько,
Якъ я тебе кликавъ,
Черезъ твоє підвіряя
Сивимъ конемъ іхавъ?
„Ой хоць чула, хоць не чула,
Не обзивалася;
Темна нічка, невидная,—
Не сподівалася.“

(Новицкій).

239.

Ой гай, мати, ой гай, мати,
Ой гай зелененькій...
Виізжае изъ Талянки
Козакъ молоденькій.
Якъ виізжавъ, то й шапку знявъ,
Низенько склонився:
— Прощай, прощай, громадонько,
Може съ кимъ сварився?
Хоць сварився, не сварився,
Аби я не бився.
Якъ виіхавъ за ворота,
Слізоньками вмився.
Голубъ сивий, голубъ сизий,
Голубка сивіща,
Батько милий, мати мила,
Дівчина миліща.
Бо якъ зъ батькомъ посваруся,
Гріха наберуся;
Зъ дівчиною да зійдуся,
Не якъ не наговорюся.

(Талянка, Ушицкій у.).

240.

„Що й учора оравъ, и сёгодня оравъ,
Ой хто жъ тобі, мій миленькій,
Да воли поганявъ?“
— Поганяла мені да дівчина моя
Чорнявая да білявая,
Да голубка моя.

„И вчора косивъ, и сёгодня косивъ,
Ой хто жъ тобі, мій миленькій,
Да обідать носивъ?“
— Носила мені дівчина моя
Чорнявая да білявая,
Голубка моя.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

241.

Ой гай, гай, шумить гай,
Зашуміла ліщина,
Заплакала дівчина,
А жъ мені жаль.
Ой жаль, жаль, ще й не малий,
Приіхавъ козакъ на сивімъ коні.
— Серце-дівчино, я зъ коня впавъ.
Хоць упавъ, не забився,
Серце-дівчино, цить, не журися.

(Дашковцы, Литинск. у.).

242.

„Не жаль тобі, сухий дубе,
Березоньки буде,
А вже твою березоньку
Вирубали люде?“
— Ой хочъ ii вирубали,
Аби не чустрали.
А и съ тебе, сухий дубе,
Нічого не буде;
А зъ мене, березоньки,
Колесонька будуть.
Колесонька малёвани,
Коникъ вороненькій,
Якъ усіде, то й поіде
Козакъ молоденькій.
„Не жаль тобі, козаченьку,
Дівчиноньки буде,
А вже жъ твою дівчиноньку
Заручили люди?“
— Ой хочъ єі заручили,
Аби не звінчали,
Ой же бъ же мені, молодому,
Жалю не задали.

(Полоски, Бѣльск. у.).

243.

А.

1 Ой на горі, ненько, зацвіло синенько —
2 Ніхто мене такъ не любить, якъ той Коваленко.
3 Дівчина танцює, Коваленько грає.
4 — Нехай моєй дівчиноньки ніхто не займає.
5 Бо хто єі займе, біду собі знайде,

6 Бо поломлю руки, ноги, до дому не зайде;
7 Хотъ до дому зайде, буде хорувати,
8 Буде мене, Коваленка, весь вікъ поминати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А. Охъ тамъ... світає раненько. 2 Б=2 А... краще не заграє...
3 Коваленко грає, дівчина гуляє.
4 Б=4 А Ніхто... нехай... 5 Б=5 А... собі лихо...; 6 Б=6 А. Руки й ноги перебъю...

(Миньковцы, Заславск. у.).

244.

Марусенька недужа лежала,
Чорнимъ шовкомъ головку звъязала.
Приіхало три козаки съ полку,
Розвъязали Марусі головку.
Одинъ каже: я Марусю люблю;
Другій каже: я за себе возьму;
Третій каже: зіллячка достану,
Зъ Марусею на шлюбі стану.
Озоветься Марусина мати:
„Не діждешъ ти на шлюбі стояти“.
—А въ мене три коні на стані.
Однимъ конемъ до моря доскочу,
Другимъ конемъ море перескочу,
Третімъ конемъ зіллячка достану,
Марусеньці дружиною стану.

(Новицкій).

245.

Ой пошовъ же бъ я да на тее запорожже,
Дакъ доріженьки не знаю,
Да хиба жъ вернусь да назадъ до домоньку,
Я й дівчини роспитаю.
Ей у чистімъ полі, да широкімъ раздоллі,
Тамъ дівчина жито жала,
Да вона жъ мені, да парню й молодому,
Три доріженьки й показала.
„Ей да оце жъ тобі, да молодий казаченько,
Ажъ три доріженьки різно:
Ей що одна на Дінъ, а другая у Кримъ по сіль,
А третя да на те Запорожжа“.
Ей да занедужавъ да казаченько дуже,
Ажъ у зеленій дуброві:
Що батька не має, а матуся не знає,
А дівчинонька ёго доглядає.

— Ей да доглядай же, да молода дівчинонько,
А такъ, якъ и доглядала;
Якъ живъ буду, до я тебе не забуду,
Й на весні сватать буду.

(Изъ рукоп. Сборн. Кулиша).

246.

Ой у мене чоловікъ добрий,
Пошли жъ ёму, Боже, вікъ довгий,
Що винъ мене не бъе, не лає:
Нехай моя жінка гуляе.
— Гуляй, гуляй, чорноброва,
Поки моя головка здорова;
А якъ моя головка схитнеться,
Тоді тобі роскішъ минеться;
А якъ моя головка поляже,
Ніхто тобі правди не скаже.

(Колюшна, Миргородск. у.).

247.

Кукуріку, півнику, гайда...
Була въ мене дівка Найда.
Я жъ ії цілувавъ, миловавъ
И до печи куховарочку нанявъ.
А курочка коко, да коко...
Полетіла въ гору високо,
На куриці піръячко рябое,
Любімося, серденько, обое.

(Изъ рук. Сборн. Кулиша).

248.

Ой морозе, морозоньку,
Добрий чоловіче!
Зморозь того когутика,
Нехай не кукуріче.
Зморозь того когутика,
Нехай качка кваче —
Засватавъ я вбогу дівку,
Нехай багачка плаче.
Бо багачка, вража дочка,
Не хоче робити,
Начіпляе кораликівъ,
Щобъ ії любити.
Начіпляе кораликівъ
На білую шию:
Люби мене ти, Семене,
Або ти, Василю.

(Изъ рук. Сбор. Кулиша).

249.

„Ой умру, матп, умру
Да за часъ, за годину,
За часъ, за годину,
А за дочку вдовину“.
— Ой не вмірай, мій синочку,
Состройсобі церковочку;
А всі дівки прийдуть
До церковці молиться
И вдовина дочка.
А всі дочки приходять
До церкви молиться,
А нема дочки вдовиної!

„Ой умру, мати...
— Ой не вмірай, мій синочку,
Зроби собі корчомочку;
А всі дівки прийдуть
До корчомки гуляти
И вдовина дочка прийде.
А всі дочки приходять
До корчомки гуляти,
А нема дочки вдовиної!
„Ой умру...
— Ой не вмірай, мій синочку,
Зроби собі хоч труночку;
А всі дівки прийдуть
На тіло дивиться
И вдовина дочка прийде.
А всі дівки приходять
Та на тіло дивиться;
Прийшла й єдиная дочка,
Та дочка вдовиная.
А всі дівки приходять,
Та й у ніженькахъ стали,
Прийшла дочка вдовиная,
Та й въ головахъ стала.
Козакъ исхватився:
— Давай, мати, пива, меду,
Бо вдовину дочку веду!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

БѢДНОСТЬ.

250.

А въ полі верба, підъ нею вода;
Тамъ дівчина брала воду,
Брала жвава, молода.
Дівча відъ води, козакъ до води:
„Зажди, зажди, чорнявая, дай коню води“.
—Не великій панъ,
Нашій коня самъ.
Ранняя роса,
Дівчина боса,
Въ ніжки холодно.
„Скину опончу, завъю ніжки.
Дай же, Боже, неділи дождати,
Куплю чобітки“.
—Не купуй мені,
Купуй самъ собі.
Єсть у мене отець, мати,
То куплять мені.
„Дівчино моя, сідай на коня,
Поійдемо въ чисте поле,
До мого двора“:
—Въ тебе двора зъ роду нема;
Тілько въ лузі три корчи калини,
Та й то не твоя.
„Дівчино моя, чи жъ ти тамъ бувала,
Що ти мені, молодому,
Стида завдавала“.
—Не я жъ тамъ була,
Молодша сестра;
Вона жъ мені всю правду сказала,
Такъ якъ я сама.

(Ушицкій уѣздъ).

251.

Лугомъ иду, коня веду, розвивайся луже!
„Сватай мене, козаченьку, люблю тебе дуже“.
— Дівчинонько, не іжъ хліба, не пий води,
Візьму тебе для пригоди.
„Нехай не ість твоя мати,
Коли хочешъ мене взяти“.
— Ой колибъ ти, дівчинонько, трошки багатенька,
То взявъ би тебе до себе, до свого батенька.
„Ой якъ би жъ я, козаченьку, трошки багатенька“,
Наплювала бъ я на тебе й на твого батенька.

(Ушицкій уѣздъ).

252.

А.

1 „Заіздивъ коника, заіздивъ другого...
2 Скажи, серце, правду, чи буде що зъ того?
3 Чи буде що зъ того, чи ні,
4 Не въяли серденька мені“.
5 — Не въяли серденька, не сушъ головоньки,
6 Возьмуть мене люди зъ чужоі сторононьки.
7 Хоць въ мене посагу не буде,
8 Але возьмуть мене и такъ люде.
9 „Мені посагу твого не треба,
10 Надградить Господь зъ високого неба“.
11 — Въ мене посагъ сама я,
12 Якъ на небі зора ясная.
13 Теперъ ти кажешъ, що зоронька ясна,
14 А потому скажешъ, що доля несчасна;
15 Хоць ти не скажешъ, то мати:
16 Було убогоі не брати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... моє...? 3 Б=4 А, 4 Б=10 А Впала ожеледа...,
5 Коли жъ тобі, серце, багацькоі треба;
6 Б=7 А А..., 7 Б=8 А..., серце..., 8 Б=9 А. 9 Б=10 А. 10 Б=11 А... ти сама, 11 Б=12 А... ясная зора. 12 Б=13 А... я зора..., 13 Б=14 А. 14 Б=15 А. 14 Б=16 А... безъ посагу...

(Ушицкій уѣздъ).

253.

Охъ я несчастний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не можу єі взяти.
Не можу єі взяти, бо заручена,
Охъ доле жъ моя, доле несчастная!
Люблю дівчину, що жъ буде зо мною,
Я часто тужу за тобою.
Ні въ день, ні въ ночи радості не маю,
За що жъ я тебе вірне кохаю?
Коли багатство, не треба любити,
Ахъ, на що жъ біднимъ та й на світі жити.

На що жъ Богъ зволивъ серце дати,
Коли ся біднимъ не вільно кохати.
Не справедливо котри такъ думають,
Що для богатства хотятъ розлучити.
Охъ, якъ же будемъ ми на світі жити?
„Ти жъ, дівчино, знаю що мя любишъ,
Але не знаю, съ кимъ жити будешъ?
А певно будешъ цілий вікъ тужити,
Серце богатства не може любити.
Прощай же мила, я смерть собі зроблю,
Принайми ти мня не забудь въ гробі".
— Нехай вони лежать, що-мъ ёго я любила,
Знає батько й мати, зъ нимъ ся розлучила.
„Охъ, я несчастний, що маю діяти,
Люблю дівчину и буду кохати".
— Ино насъ розлучать, дадуть за багатого,
Нігди не буду любити того.
На що мні багатства, на що мені гроши.
Ти мені, милий, и безъ нихъ хороший.
Немилосердни котри насъ розлучають,
Ахъ, вони въ серцю та й Бога не мають.
Но що мя на світъ вони народили,
Коли съ тобою мене розлучили.
Ахъ, волю сама собі смерть зробити,
Якъ въ багатстві зъ нелюбимъ жити.
Поведу я маму до гробу твого,
Скажу: тутъ лежитъ тіло друга мого.
Не дала-сь, мати, сёго любити,
Не буде твоя дочка въ світі жити.
Лежитъ мертвий, що-мъ ёго любила,
Не злучили насъ, то злучитъ могила.
Коли не дали намъ зъ собою жити,
То не зборонять въ гроби ся любити;
Не хотіла-сь мене за милого дати,
Будешъ ти тяжко дочки жалувати.

(Ушицкій уѣздъ).

254.

„Ой якъ тужитъ серце моє, якъ собі згадає,
Що прийдеться розстати зъ тимъ, кого кохаю.

Людьская обмовонька, то-сь мя обманула,
Що казали, що ти вмеръ, я той часъ забула.
Прощай, мій миленькій, що я учинила,
Що инчому вірне послюбила.
Коли ёму послюбила, мушу бути вірна,
Тілько для тебе, мій миленькій, инша.
Сивий голубъ, голубка сивійша,
Милий отець, мати, дружина милійша;
Зъ отцемъ, маткою насваруся, грихівъ наберуся,
Зъ хорошою дружиною не наговоруся".
— Ти, дівчино моя мила, коли бъ же то знати,
Що ти моя, а я твій, не жаль би кохати.
Якъ иду до тебе, ото жъ мені мила,
Ино твій батенько поглядає криво.
Любить тебе отець, любить тебе мати,
Тілько тобі доганочки, що ти небагатий.

(Ушицкій уѣздъ).

255.

„Ой ти, багачу, я тебе добре знаю.
Не сватий мене, бо я воливъ не маю".
— Ой ти, дівчино, дівчино небого,
Не скажу я ти за воли нічого.
„Хоць ти не скажешъ, скаже твоя мати,
Було дівчину безъ посагу не брати:
— Встань, невістко бодай-єсь не встала,
Иди корови дій, що відъ батька нагнала,
Я ті подою, що въ тебе застала.
Що ти, невісточко, та за господиня,
Що въ тебе до сихъ поръ хата не метена?"
Я, молода, стала хату мести,
Вона ми каже до плуга істи нести.
Я ся питаю: „а де нашъ плужокъ оре?"
Вона ми каже: „нехъ тя колька коле".
А я, молода, знаю якъ відповіти:
— Най того вколе, кому несу істи;
Най того мине, що воли поганяє,
Най того вколе, що чепіги тримає.

(Ушицкій уѣздъ).

256.

„Де ти, калино, росла,
Що такая виросла,
Тонкая, високая,
На листочку широкая?“
— Росла я при криниці,
При зимненькоі водиці.
„Де ти, дівчино, росла,
Що такая виросла,
Тонкая, високая,
На личку біленькая?“
— Росла я у світлиці
При веселий семъіці.
Ой вирядила мати
Въ лугъ калину ломати,
Счастя й долі шукати.
Калина схилилася,
Дівчина зумілалася, (?)
Де доля поділася.
Обозвалася доля
Ажъ на тімъ боці мора.
Ой, долё жъ моя, долё,
Ой чомъ ти не такая,
Якъ людськая, чужая?
Люди роблять, не роблять
Та й хорошенько ходять;
Я роблю, заробляю,
А нічого не маю.
Ой було жъ мене, мати,
Малою поховати,
Подъ тею калиною,
Якъ була дівчиною.
То бъ була бъ и забула,
Що въ тебе дочка була;
Була бъ и забулася,
Де дочка поділася.

(Полоски, Бѣльск. у.).

257.

Красний молодче, чого тяжко здихаєшъ,
И чого молодъ въ тугу вправляєшъ?
Знатись, не бачивъ красноі дівоньки,
Що такъ роняєшъ дрібниі слізоньки.
Перестань тужити, зачни благати Збавителя.
Не кохаєшъ тую, знайдешъ другую, серцю приятеля.
Ой що жъ бо твому серцю за принада,
Чи жъ то не жічливість, прошу моя рада;
Хороша дівка, то кохати рада,
Коли безъ посагу, то чистая здрада.
Бодай не чути, а ні слихати такого друженька.
Хороша на лиці, не має спідниці, а ні менженька (?).
— Ой хоць би не мала а ні півъ шеляженька,
Ой коли пристала до мого серденька,
А я тую дівчину люблю,
Дівчину пошлюблю.

Хоць не моя вина, Богу присягаю,
Шо тебе не маю за батькового сина.

(Ушицкій уѣздъ).

253.

А.

И відтіль гора,
И відсіль гора;
Поміжъ тими крутими горами
Сходила ясная зоря.
Ой, то-жъ не зоря,
Ой, тожъ не ясна,
То жъ моя молода дівчина
По водицю йшла.
А я за нею, якъ за зорею
Чистимъ полемъ, сивимъ конемъ
По надъ Дунаємъ.
„Дівчино жъ моя,
Напій мого коня
Зъ рубленої та криниченьки,
Зъ повного відра.“
— Козаченьку жъ мій,
Якъ би я твоя,
Взяла бъ коня за повода
Та й напоіла.
„Дівчино жъ моя,
Сідай на коня,
Поідемо чистимъ полемъ
До мого двора.
А въ мого двора
Нема ні кола —
Тілько стоіть кущъ калини
Та й та не цвіла.
„Калино жъ моя,
Чомъ ти не цвіла?“
— Холодная та зіма була —
Цвітъ повъялила.
„Дівчино-жъ моя,
Чомъ заміжъ не йшла?“
— Всю Украіноньку сходила —
Пари не найшла.
„Козаченьку жъ мій,
Чомъ не женився?“
— Й у Крымъ ходивъ, забарився —
Тимъ не женився.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... сюди..., 2 Б=2 А... туди..., 3 Б=3 А... да гороньками 4 Б=4 А.

5 Я жъ думавъ, що зоря зійшла.
6 А жъ то моя дівчинонька,

7 Б=8 А, 8 Б=12 А, Ти..., 9 Б=13 А... же..., 10 Б=14 А, 11 Б=15 А, 12 Б=17 А... буду,

13 Напою коня

14 Б=14 А, 15 Б=15 А.

16 На моімъ дворі
17 Та все яворі.

18 Козакъ изъ коня,
19 Дівка на коня.
20 Поіхала, одвідала
21 Б=23 А... ёго...
22 На ёго дворі
23 Б=25 А,
24 Була ідна черемшина
25 Та й та усохла.

(Д. Губелецъ, Заславск. у.).

259.

А.

1 Ой піду я на село,
2 А на селі весело,
3 А у моій хатині
4 Безъ милого зле мені.
5 Ой у саду вишня,
6 Чому не черешня —
7 Кохалися, любилися,
8 Чому жъ не беремся.
9 Ой піду я до гаю,
10 Заспіваю що знаю;
11 Нехай тее люди знають,
12 Що я ёго кохаю.
13 — Поберемся, небого,
14 Хоть не маємъ нічого;
15 Якъ намъ счастя прибуде,
16 То ми будемъ якъ люде.
17 „На що жъ мене сватаєшъ,
18 Коли хати не маєшъ?“
19 — Заведу тебе въ чужую,
20 Заки-мъ свою збудую.
21 „Збудуй мені зъ лободи,—
22 До чужоі не веди,
23 Бо чужая такая,
24 Якъ свекруха лихая.
25 Збудуй мені світлоньку
26 Зъ маковою цвітоньку, —
27 Буде тебе, буде мене
28 Да по всёму світоньку.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Чи такъ у васъ, якъ у насъ
2 Всюди поле рівно;
3 Чи такъ у васъ, якъ у насъ
4 Кохатися вільно?
5 Б=5 А, 6 Б=6 А?
7 Кохаємся, любимося,
8 Б=8 А? 9 Б=5 А,
10 Ще й до того рясна.
11 Не журися, дівка красна,—
12 Буде женихъ, будешъ счастна.
13 Б=5 А,

14 Ще й до того рясна.
15 Люблю тебе щиро, вірно,
16 Дівчино моя.

17 Б=17 А, 18 Б=18 А? 19 Б=21 А, 20 Б=22 А, 21 Б=23 А, 22 Б=24 А.

23 Збудуй мені зъ маковини
24 Для твеі бідноі дівчини.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

260.

Ой тряслася трясовина ще й тряслася кладка.
Носивъ хлопець молоденькій до дівчини ябка.
Носивъ перше солоденькі, а послі квасниці,
Вона ёму відповіла: на зімни мъясниці.

„Де жъ ти мя поведешъ,
Своій хати не маешъ?“
— Поведу тя въ чужую,
Закі-мъ свою збудую.
„Де жъ ти мя поведешъ,
Таку невеличку?
Мене мати годувала,
Якъ перепеличку.
Де жъ ти мя поведешъ,
Таку молоденьку?“
— На попову сіножать,
Въ траву зелененьку.
„Ой попова сіножать,
Я не вмію жати,
Буде твоя пшениченька
Въ полю пропадати.
Не веди мя въ будяки,
Бо я поколюся;
Заведи мя въ лободу,
Бо лобода дрібна.
Настели ми опанчу,
Бо я того гідна“.
Завівъ вінъ ii въ лободу,
Не хтіла лежати;
Прочитавъ ій порастасъ,
Що не могла встати.

(Новицкій).

261.

А.

1 Зелененька ялиночка
2 На яръ подалася —
3 Молода дівчинонька
4 Въ козака вдалася:
5 Такі очи, таки й брови,
6 Така й головонька,
7 Якъ зійдуться до купоньки,
8 Люба розмовонька.
9 „Пошла наша розмовонька
10 Тихо за водою...
11 Молодая дівчинонько,
12 Иди въ слідъ за мною“.
13 „Молоденькій козаченьку,
14 Не зійду съ тобою;
15 Хоть зійдуся, не зійдуся,
16 Не порівняюся.

17 Бодай тая степовая
18 Могила запала —
19 Я підъ єю жито жала,
20 Вечіръ утеряла.
21 Не такъ вечіръ, не такъ вечіръ,
22 Якъ темную нічку —
23 Не бувъ милий изъ вечора,
24 Не давъ порадоньки.
25 „Яку жъ тобі, моя мила,
26 Порадоньку дати?
27 Стели, мила, постіль білу,
28 Лягай сама спати:
29 Одну ручку підъ голови,
30 Другою обнявши,
31 Пригорнувши до серденька
32 Да й поцілувавши".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Тонкая хмелиночка
2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
5 Така тиха, така й мова
6 Така й говіронька —
7 Б=7 А, 8 Б=8 А Вірна... 9 Б=9 А, 10 Б=10 А. 11 Б=11 А,
12 Мандруй изо мною.
13 — Хоть я жъ пойду, хоть не пойду,
14 Не порівняємся,
15 Ти багатий, а я вбога, —
16 Не повінчаємся.
17 Ой ти вгорі, а я внизу,
18 Я жъ вища одъ тебе;
19 Ти въ жупані, а я въ свиті,
20 Я жъ краща одъ тебе.

(Борисполь, Переяславск. у.).

262.

Чорна гречка, біли крупи —
Не впадай ся дівча въ руки;
Бо якъ мені попадешся,
То й на послі не скаєшся.
— Прислався багатиръ,
Тілько трошки дзюбатий.
Ой ти гарний та хорошій,
Тілько въ тебе мало грошей.
„Не вилізли тобі очи,
Я не сватавъ тебе въ ночі,
Бо я въ тебе въ дні бувавъ,
Ти бачила, що я мавъ:
Жупанина по коліна
На весілля пожичана.
По весіллю відобрали,
Серцю жалю завдали.
Плаче отець, плаче мати,
Плаче вся родина:
Єднимъ—єдну дочку мати,
Та й тий долі не вгадати.
„Доню жъ моя, доню, доню,
Жаль мені за тобою,
Жаль мені за тобою,
Віддала-мъ тя молодою."
— Мати моя, мати, мати,
Нема чого жалувати;
Нема чого жалувати,
Бо-мъ ся хтіла віддавати.
Скриплять ворітонька,
Не можу заперти.
Кого люблю,—не забуду
До самоі смерті.

(Ушицкій уѣздъ).

263.

Вчора була неділонька, ниньки понеділокъ—
Найму си косариківъ косити барвінокъ.
Кладіть, кладіть, косарики, кладіть на покоси,
А я буду що неділі затикати коси.
Викосили барвінокъ та заходять въ рутку.
Бідна жъ моя головочка, несчастливий смутку.
Прислався багачъ до багатої дівки,
Питається ії: „де жъ твої присівки?“
— Ой чи ти, багачу, зъ розуму зступаєшъ,
Ой що ти мене за присівки питаєшъ?
Въ мене присівокъ—на городі барвинокъ;
Въ мене стіжочокъ—на голові віночокъ.

(Ушицкій уѣздъ).

264.

Ой на гірці, на гірці,
Пасе вівчаръ вівці.
Гей, гей, гей,
Пасе вівчаръ вівці.
На могилу зганяє,
На молодцівъ кпває.
Гей, гей, гей,
На молодцівъ кпває.
Ви, молодці, молодці,
Візьміть собі по вівці.
Гей, гей,...
Накажіте дівочці;
Нехай мене не жде,
Нехай замужъ иде.
Гей, гей,...
Бо я вівчаръ нетяга,
Сивковая сермяга.
Гей, гей,...
Сімъ сотъ овець у лузі.
И четверикъ у плузі.
Гей, гей, гей,
И четверикъ у плузі.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

265.

Поки я була въ свого отця, у своєі матусеньки, —
Не пожичала лусточки хліба, ні ложечки солі;
А теперъ пожичу и оддати мушу,
Извінчавшись изъ симъ товаришомъ, пропадати мушу.
Прийшла до дому, нема хліба й солі—
Бігала й не вбігала несчастної долі.

(Волынской губ. изъ Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

ОТНОШЕНІЕ КЪ ВРАГАМЪ.

266.

„Прибудь, прибудь, мій миленькій, а яжъ тобі рада буду—
За тобою, мій миленькій, якъ голубочка, гуду.
А змочила тонку хустку, дрібни слёзи втираючи,
Цілу нічъ не спала, тяжко вздихала, тебе вижидаючи".
— Не журися, моя мила, я до тебе прибуду,
Хоць за горами, та за високими—тебе не забуду.
Рости, рости, барвіночку, та стелися по городу;
Ти же-сь мені люба, ти же-сь мені мила та и всёму роду.
„Чи ти, милий, съ кубчика умивався,
Ой що ти мені надъ всю челядоньку сподобався".
— Чи съ кубочка, не съ кубочка, чи ходячи по надъ воду,
Ти же-сь мені люба, ти же-сь мені мила та и всёму роду.
„Подобнось ти, мій миленькій, тілько мене потішаешъ,
Ой чую я черезъ люди, що ти иншую кохаешъ".
— Най ся люде наговорять, ніхто імъ не боронить.
Ой прийде тая годиночка, що ся імъ очи заслонять.

(Ушицкій уѣздъ).

267.

Нігди би-мъ ся не здрімала, хоць би й день біленькій,
Коби сидівъ коло мене хлопець молоденькій.
А вінъ сидить коло мене цілуе, милуе,
То вінъ мене, молодую, розуму пробуе.
Вінъ сидить коло мене підковками креше,
А якъ піде до иншоі, то за мене бреше.
Коли-сь мене обрехавъ, мати твоій трясця,
Я сховаю хусточки, для другого здасться.
Брешить, брешить, вороженьки, або перестаньте,

Або мені свої зуби на підкови дайте.
Брешить, брешить, вороженьки, най буде Богъ зъ вами;
Я молода піду заміжъ—товчіть головами.

(Ушицкій уѣздъ).

268.

Середъ села стояла верба,
Подъ вербою й а три дівоньки:
Одна дівка въ золоті,
Друга дівка въ жупані,
А третяя въ аксамиті.
Що въ золоті—то Иванкова,
Що въ сіримъ жупані—то Игнаткова,
Що въ аксамиті—то Яковкова.

Ой ти, вербо зелененькая,
Що на тобі гилле гнеться?
—Нехай гнеться,—хочъ поламається,
Таки на мні друге розивъється.
Ой ти, дівко молоденькая,
Що на тебе молодці дмуться?
Нехай дмуться, хочъ розодмуться,
Таки на мене люди найдуться.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

269.

На що мені собаки трімати,
Єсть въ мене сосідоньки, що вміють брехати.
Кажуть люди, що судъ буде, а въ мене не буде,
А вже жъ мене осудили, но чужиі люде.
Брешіть, брешіть, сосідоньки, собі на безголовъя,
А я буду істи, пити—дай, Боже, здоровъя.

(Новицкій).

270.

Чого вода каламутна,
Чи не хвиля збила?
Чого жъ я смутна, не весела,
Чи не мати била?
Мене жъ мати та й не била,
Сами слёзи ллються:
Відъ милого людей нема,
Відъ нелюба шлються.

Де ти, милий? Подівся,
Яку терплю муку!
Прилинь, прилинь, моє серце,
Беруть мою руку.
Швидче, милий, ратуй мене,
Відъ лютой напасті,
Якъ зъ нелюбомъ буду жити,
Мушу я пропасти.

(Новицкій).

271.

Сусіди близькі—вороги тяжкі!
Пийте, гуляйте, не осуджайте,
Де двоє стоіть,—не розлучайте;

Де одно стоіть,—пари шукайте.
— „Дівчино моя, чарівниченько,
Причарувала ти мое личенько“.
— Бодай ти такъ знавъ зъ сіней до хати,
Ой якъ я знаю чимъ чарувати!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

272.

„Въ саду ходжу, черешеньки саджу.
Вийди, вийди, дівчинонько, щось тобі я скажу.
Теє я тя скажу, що видъ людей чую,
Шо въ тебе, дівчинонько, инший ночує“.
— Неправдонька твоя, єсть въ мене стара мати,
И вартонька до кола.
Варта заснула и мати не чула...
Тікай, тікай, козачепьку,
Хотять тя злапати.
Козакъ молоденькій
Та й того злякався,—
Хильці, хильці, по підъ плотомъ
Та й въ зілля сховався.
Ой вийшла дівчина теє зілля рвати,
Взяла козака сліди пізнавати.
Козаче молоденькій, родила тя мати,
А що твоі підківочки на камені знати.

(Ушицкій уѣздъ).

273.

А.

1 Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ та забула повъязати—
2 Недалеко мій миленькій живе, та й нікимъ же й наказати.
3 „Ой хоть ти прийди, а хоть прилети, ясний соколе, до мене,
4 Бъеться, бъеться та й побивається моє серденько безъ тебе“.
5 — Ой и радъ би жъ я, милая моя, та до тебе приленути,
6 Кугомъ тебе живуть вороженьки та й нікуди обминути.
7 „Ой скажу тобі, серденько моє, куди вороги минати,
8 По за гаємъ зелененькимъ, кониченькомъ вороненькимъ“.
9 Я ті вороги підъ ноги стопчу, круту гору перескочу;
10 Оддай мене, стара мати, за кого я схочу.

11 — Ой якъ будешъ ти, дівчино моя, рушнички давати,
12 Пиши листи на білій бумазі, та давай до мене знати.
13 „Вже жъ я писала й пересилала, моі листи не доходять;
14 Тільки же моі каринькні очи слізонькамп изіходять.
15 Оддала жъ мене старая мати за кого я не хтіла,
16 Шумить, гуде нагаєчка коло мого тіла“.
17 — Милая моя, серденько мое, я вміраю за тобою,
18 Що не довелось мені буть человікомъ, тобі дружиною.
19 Ой колибъ бувъ знавъ, та хорошу бравъ, нічимъ би я не журився,
20 Відкпль прийшовъ, відкиль прийіхавъ та на милу подивився.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Б=1 А. За валомъ... всю долину устилала.
2 Ой нема, нема та й повікъ не буде, кого вірне кохала.
3 Б=3 А. Ой прибудь, прибудь,... мій милпй..., 4 Б=4 А. 5 Б=5 А,
6 Б=6 А. Сидять коло тебе кругомъ...
7 Широкеє поле, широка толока, тілько орламъ пролітати.
8 Ой маєшъ мене, молода дівчино, до осені ждати.
9 Ой якъ схоче твоя родиночка за инчого датп,
10 Пиши листи на білій бумазі, та давай до мене знатп“:
11 — Писала жъ я листи на білій бумазі,—листи не доходять,
12 Б=14 А... очи каренькиі...

(Ушицкій уѣздъ).

274.

Пусти жъ мене, моя мати, на толоку прясти,
Чи не прийде мій миленький сірихъ волівъ пасти?
Ой пасіться, сірі воли, не бійтеся вовка,
А я піду до дівчини, чи змита головка?
Ой хоть змита, хоть не змита, аби хочъ не бита.
— Била жъ мене моя мати зъ улиці до хати:
„Ой не ходи, суча дочко, на улицю спати“.
Вари жъ, мати, вечеряти а я ляжу спати,
А хто мене вірно любить, то прийде до хати,
А я встану ранесенько сліду замітати,
Щобъ не знали вороженьки, ще й рідная мати.
Якъ узнають вороженьки, будуть осуждати,
Якъ узнає рідна мати, буде проклинати.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

275.

А вже жъ вечеръ вечеріє, вже солнце заходить...
Туга жъ мені молодому до серця приходить.
Ой піду я до дівчини по заході сонця,
Сяду собі коло дівчини та й коло віконця.
Ой, місяцю-недобору, світи, світи на все поле,
Тамъ дівчина чорнявая пшениченьку поле.
Поле жъ вона, поле та й на лісъ поглядає —
Десь мій милий соколонько зъ орлоньками пролітає.
Ой літає, літає, бо вінъ крильця має.
Любивъ же я чорняву дівчину, теперъ мене покидає.
Ой місяцю недобору зайди, зайди за комору.
„Ой вийди, вийди, чорнява дівчино, най съ тобою поговору".
— Ой рада жъ би я виходити, съ тобою говорити,—
Лежить нелюбъ на правій рученьці, не можна разбудити.
„Ой, дівчино моя люба, відсунься відъ нелюба,
Якъ засяду зъ високого дуба, вбъю нелюба, якъ голуба".
— Ти, козаче сердечний,
Якій же ти безпечний;
Сідлай коня, виізжай зъ двора,
Бо ти не мій, я не твоя.
Козакъ коня сідлає,
Та й до коня розмовляє:
Коню жъ мій, коню вороненькій,
Де жъ ти будешъ ночувати?
Ой у полю озерце,
Тамъ плаває відерце,
Соснові клепкі, дубове денце —
Не цурайся мене, моє серце.
Я пшениці не жала,
Ячменю не въязала:
Була на ринку,
Пила медъ, горивку.

(Ушицкій уѣздъ).

276.

„Чи ти, милий, припавъ пиломъ, чи метелицею,
Чомъ не ходишъ ти до мене цею улицею?"
— Ходивъ би жъ я, моя мила, та й слави набрався,

Що ти жъ мене осудила, я й не сподівався.
„Ой я жъ тебе не судила, судять же насъ люде,
Що зъ нашого та кохання нічого не буде“.
(Д. Калюшна, Миргородск. у.)

277.

Коло млина, коло броду
Два голуби пили воду;
Попилися, вилинули,
За любощи спомъянули:
Горе тому хто ся любить,
Якъ нічъ, такъ день все ся нудить;
Горе й тому козакові,
Що все іздить на конёві,
Изъ стременъ ноги не виймає,
Дівчині поклонъ дає.
Ой приіхавъ підъ віконце:
— Чи спишъ ти, моє серце?
„Охъ я не сплю и все чую,
Изъ нелюбомъ нічъ ночую“.
— Ахъ ти, мила, ахъ ти, люба,
Відсунься же відъ нелюба;
Вдару зъ лука, вбью нелюба,
Якъ сивенького голуба.
„Ой чи вдаришъ, чи не вдаришъ,
Тілько мені життя збавишъ;
Ой чи влучишъ, чи не влучишъ,
А зъ нелюбомъ не розлучишъ“.
(Ушицкій уѣздъ).

278.

Ой коню мій, коню, золотая грива,
Ніхто мене не порадить, тілько моя мила.
Порадить родина—лихая година;
Порадили чужі люди—жаль серденька буде.
Ой возьму я ключи не побренькуючи,
Щоби мого миленького не позбудюючи,
Ой якъ ёго збудю, то вже не приспати,
А вінъ мене, молоденьку, не пустить гуляти.
А хоть мене пустить, на єдну годину,
А вінъ мене наказує, якъ батько дитину.
— Иди, мила, иди, не барися,
А зъ сіннёго пороженька назадъ не вернися.
(Ушицкій уѣздъ).

279.

Чия жъ то хата вікномъ до дороги?
Пішовъ би я до дівчини—дивляться вороги,
Пішовъ би я до дівчини по-прозъ ії сіни.
Черезъ ії подвіряячко голубки летіли:
Голубъ сивий, голубка сивійша;

Милий отець, мати,—дівчина милійша.
Зъ батькомъ посваруся, грихівъ наберуся,
Зъ дівчиною нічъ простою, не наговорюся.

(Ушицкій уѣздъ).

280.

Ой вилітає голубина зъ Украіни,
Вироняє сизе перо на долині.
Ой тяжко да важко сизому перу на долині,
Ой да ище важче сиротині на чужині.
Ой да не сизенькій голубонько літає,
Ой добрий молодчикъ по уличкамъ самъ блукає,
Ой вінъ собі радость-дівку викликає.
„Ой, ой, чи тутъ же дівка-радость, чи немає,
Ой, ой, чи зъ иншими молодцями десь гуляє?
Ой чи спишъ ти, моя радисть, чи не чуєшъ,
Ой чомъ ти до мене моя радисть, не говоришъ?“
— Ой рада бъ я, моя радисть, говорити,
Ой лежить нелюбъ съ правий руки, буде бити.
„Ой одвернися, моя люба, одъ нелюба,
Одъ нелюба, да до сизого голуба.
Одъ напасті, моя радость, не пропасти.
Ой коли бъ же намъ да хорошую попасти“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

281.

Та вже третій вечіръ, якъ дівчина зводить,
Ой казала вийду, а теперъ не виходить.
„Вийди жъ, вийди, дівчинонько,
Вийди, утішенько ти моя!“
— Ой рада бъ я вийти, такъ неволенька моя,
Не пускають гулять, що я молода;
Не пускають, не велять
И зъ тобою, серденько, стоять;
Не пускає матп, не велить
И зъ тобою, серденько, говорить.
Ой ходімо, милий, до Божого дому,
Помолимся Богу, святому престолу.
Ой поможи, Боже, намъ на рушнику стати,—
Тоді не розлучить ні батько, ні мати.

Якъ извъяже пінъ руки,
Не буде, серденько, розлуки;
Якъ извъяжуть руки намъ,
То загинуть нашимъ ворогамъ.

(Д. Колюшна, Миргородскаго уѣзда).

282.

Ой не стій, не стій, вербонько, надъ водою,
Каламутная водиця пудъ тобою.
Ни ії пити, ни зъ ії варити,
Ой ино єю вороженькивъ труїти.
Вороги зъ дороги, хмаронька надъ водою.
„Вийди, дівчино, поговоримо съ тобою“.
— Ой якъ я маю зъ тобою говорити,
Стоіть воріженько, хоче мене забити.
„Ой я жъ бо воріженькивъ не боюся,
Кого люблю, съ тимъ стану й розмовлюся“.

(Полоски, Бѣльскаго уѣзда).

283.

А.

1 — Ой не шуми луже, не цвіти буряче,
2 Не плачъ, не журися, молодий козаче!
3 „Не самъ же я плачу,
4 Плачуть чорни очи:
5 Нема упокою
6 Зъ ранку до півночи.
7 Сусидоньки близеньки,
8 Та вороги тяженьки,
9 Не кажуть ходити,
10 Дівчини любити“.

(Новицкій).

Б.

1 Б=7 А... близьки, 2 Б=8 А... тяжки, 3 Б=9 А... велять..., 4 Б=10 А.
5 Сивий голубонько
6 Сидить на дубочку,
7 Журить головочку.

(Ушицкій уѣздъ).

284.

Ой не літи, сивий орле, на Волиння пити,
Засідають вражи ляшки, хотять тебе вбити.
Якъ же мені не літіти на Волиння пити,
Коли въ мене на Волинню маленькиі діти?
Діти моі дрібненькиі, пропавъ же я зъ вами,
Забъють мене вражи ляшки, лішитеся сами!
Иду степомъ, иду степомъ, доріженька лугомъ,
— Чомъ до мене не повернешъ, якъ идешъ съ плугомъ?
„До тебе повернути, то ти скажешъ сісти —
Не сіяно, не орано, що ми будемъ істи?
— Будемъ істи білий сніжокъ, и водицю пити,
Дай же намъ, Боже, звінчатися, будемъ въ світи жити.

(Ушицкій уѣздъ).

БОЯЗНЬ РОДИТЕЛЕЙ И МОЛВЫ.

285.

— Ой и зійди, зійди, та зіронько та й вечірняя,
Ой вийди, вийди, та дівчино моя вірная.
Рада бъ зірка зійти—чорна хмара наступає,
Рада бъ дівка вийти, такъ матуся не пускає.
А зіронька зійшла, усе поле освітила,
А дівчина вийшла, козаченька звеселила.
Освітила поле дрібними зірочками,
Звеселила парня чорними бровочками.
Ой у полі дерево тонке та високе,
А на ёму листя зелене та широке;
А звіттіль вилітало чорнее та маленькее,
Воно питалося своєй миленької:
— Ой у мене мила, якъ червона калина,
А така хороша, якъ повная рожа.
Ти, козаче, хрещатий барвіночку,
Хто тобі постеле въ дорозі постілочку?
— Вітеръ віе, а бурковина стеле.
Ой ходи, дівчино, на улицю до мене.
„Якъ же мені до тебе ходити.
Не пускає мати, буде мене бити“.

(Дудари, Кеневскаго уѣзда).

286.

Ой повій, вітроньку, зъ горі въ долиноньку,
Де гай зелененький, де листъ широченький.
А я жъ того гаю ніколи не знаю,
Ой тілько жъ я знаю коня вороного,
И козака доньского,

На конику сидить, въ сопілочку грає,
Въ сопілочку грає, мене викликає:
„Катрусю, сердечко, вийди на крилечко,
Вийди на крилечко, промовъ хоть словечко.
Будемъ говорити, якъ намъ въ світі жити,
Будемъ розмовляти, якъ намъ горювати".
— Не вийду, Иваню, мене мати лає,
Мене мати лає, гулять не пускає,
Нехай той заговорить, що що-ночі ходить,
Нехай той розмовляє, що сватати має,

(Д. Калюшна, Миргородскаго уѣзда).

287.

Ой на горі вітеръ повіває,
А въ криниці вода висихає.
Що въ козака серце замірає,
А въ дівчини кровью закипає.
Ой піду я вздовжъ улицею,
Чи не встрічусь зъ своєю дівчиною.
Хочу ії за рученьку взяти,
Усю правду въ неі роспитати:
— Дівчинонько, ой що жъ це ти робишъ,
Другій вечеръ якъ ти не виходишъ?
„Ой якъ мені, козаченьку, раненько ходити,
Що якъ візмешъ за рученьку, не можешъ пустити.
Ой якъ мені, козаченьку, раненько ходити,
Що не велить моя мати більшъ тебе любити".

(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

288.

Козакъ коня напувавъ, Дзюба воду брала;
Козакъ Дзюбі заспівавъ, Дзюба заплакала.
„Не плачь, Дзюба, не плачь, люба, Господь Богъ съ тобою,
Якъ вернуся зъ Украіни, возьму шлюбъ съ тобою".
— Побила бъ тя, козаченьку, лихая година!
Цурається мене вся моя родина.
Ой не такъ родина, якъ отецъ и мати,
Треба зъ кохання та й умірати.

(Ушицкій уѣздъ).

289.

Переходомъ въ чистімъ полі
Зацвіли волошки —
Полюбивъ тебе, дівчино,
Що румьяна трошки.
— Гей, перестань ти до мене,
Козаче, ходити,
Гей, перестань молодую
Зъ розуму зводити!
„Якъ я маю перестати,
Коли люблю тебе?
Пусти мене, моє серце,
Да пусти до тебе!
Буду ходить, дівчинонько,
Поки не достану
Твого лиця румьяного,
Хорошого стану".
— Ой якъ мені пустить тебе?
Мати ключи має,
Сама двері дубовіі
Замкомъ замикає"!
Вкрала ключи дівчинонька,
Мати не почула,
Вона жъ свого миленького
До себе кликнула.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

290.

Ой вийду я за ворота,
Гей, не бере охота.
Десь моєму миленькому
Да нагольна *) робота.
Хоть нагольна, не нагольна
Да таки й не гуляє,
Гей, изъ тихого Дунаєчку
Сиві коні наповає.
Ой кінь ирже, води не пъє,
Гей, вінъ доріженьку чує.
Ой Богъ знає да видає,
Де мій милий ночує?
Ой ночує мій миленький
Въ чистимъ полі, при дорозі,
Стеле постіль тонку, білу
Та на лютимъ морозі.
— Постіль моя, тонка, біла,
Ой чогожъ ти почорніла?
Дівчинонько моя мила,
За що жъ тебе мати била?
„Ще не била, ще не била,
Хвалилася бити,
Ой перестань, козаченьку,
Та й до мене ходити".
— Охъ и буду ходити,
То жъ не перестану
До чорнихъ брівъ, до білихъ нігъ,
До хорошого стану.

(Дудари, Каневскаго уѣзда).

291.

„Чорни очи маю и ними не журюся...
Не хотять мене дівки любити,
Піду утоплюся".
— Не топися, козаче, марне душу згубишъ,
Скажи щиру правду, кого вірне любишъ?

*) См. примѣч. къ № 40.

„Я люблю дівчину та й мислю її взяти,
Не позволяють вороженьки, ще й рідная мати".
— Прийдешъ, козаче, сей вечеръ до мене,
Зготувала стара мати вечеру для тебе.
Якъ прійдешь до мене, сядь собі на лавці,
Та будемъ размовляти, щобъ не чула мати.
Будемъ розмовляти, будемъ жебоніти,
Та будемо жебоніти, якъ маленьки діти.
Ти сядешъ на лавці, а я на ослоні,
Та будемо ся приглядати въ кого чорни брови.
Въ тебе чорни, а въ мене якъ галка,
И вийдемо на улицю, якъ голубівъ парка.
Сідлай, козаче, коня вороного,
Та поідемъ вінчатися до попа чужого.
Переіхали поле, переіхали друге,
А на третімъ чистимъ полі,
Кінь ся спотикає.
Кінь ся спотикає, нема попа дома,
Чи твоя, чи моя несчастлива доля?

(Ушицкій уѣздъ).

292.

„Дівчино чорнявая, здорова була,
Може ти о мені давно забула?
Я іднакъ прійхавъ, Богъ тое знає,
Що моє серденько тебе кохає".
— Ой блудишъ, зле судишъ, ляшеньку любий,
Трімаю, ховаю для тебе шлюби.
Якъ ти мені, я тобі далась-мо слово,
Додержать, дотріматъ завше готова.
„Ахъ, мати не знати, чи рада тому,
Може тя зашлюбить кому иншому?
Захочеть багатства и много грошей,
А мене позбавить любоі роскоши?"
— Охъ мати не буде серцемъ владати,
Коли тя я маю щире кохати.
Присвідчишъ ти мені, що мене любишъ,
Запевне тимъ серцемъ нігди не зблудишъ.
„Дівчино чорнявая, цвіте прекрасний,

Люблю тя, кохаю, охъ я несчастний!
Біжимо, спішимо, най звяжуть руки,
Най не буде давної муки.

(Ушицкій уѣздъ).

293.

Ой у полі криничепька,
Коло неі травиченька.
Ой тамъ Романъ воли пасе,
А дівчина воду несе.
Зачавъ Романъ жартувати,
Зъ відеръ воду виливати.
„Ой Романе, Романочку,
Не гай мене, Єриночку,
Пусти мене до домочку,
Пусти мене молодую,
Маю неньку не рідную,
Буде бити, добре знаю.
Въ мене ненька не рідная,
Головочка моя бідная;
Въ мене батько слабий лежить,
Холодної води бажить,
Буде жъ мене та й лаяти.“
— Ой дівча безумная,
Ти не знаєшъ шо сказати:
Надлетіли гуси зъ броду,
Сколотили зъ піскомъ воду.
А я стала, постояла
Нимъ ся вода устояла.
Не довго я стояла, забарилася
Заки-мъ вода очистилася...
— Брешешь, доню, брешешъ, суко,
Ой тамъ Романъ воли пасе,
Ти зъ Романомъ стояла,
Ти зъ Романомъ размовляла.

(Ушицкій уѣздъ).

294.

А.

1 Коло млина зацвіла калина,
2 Не пускає до дівчини ненька свого сина.
3 Вона жъ не пускає, въ замки замикає,
4 Ключи свої дорогні въ головки ховає.
5 Ой встану я въ ночі
6 Та возьму у неньки ключи,
7 Таки піду до дівчини, хочъ відвідаю.
8 Прийшовъ до дівчини: „добри-вечеръ, серце,
9 Якъ ти живешъ, пребуваешъ,
10 Мене не видаешъ“.
11 — Ой я пребуваю, якъ соловей въ гаю,
12 Виплакала чорни очи, тебе виглядаю.
13 Проплакала очи ноченька
14 Десь ся подівъ румчянець зъ мого личенька.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А. Ой тамъ... 2 Б=2 А... на улицю мати... 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, Золоти та й ключики... 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, Вкраду въ неі..., 7 Б=7 А... я свою милу...

8 Добри-вечеръ, мила, добри вечеръ, любко,
9 Б=9 А... сивая голубко? 10 Б=11 А, 11 Б=12 А.

(Ушицкій уѣздъ).

295.

Ходить сорока коло потока
Та й кряче, та й кряче!
Серденько, та й кряче!
Ходить Микола коло віконця
Та й плаче, та й плаче!
Серденько, та й плаче!
„Вийди, Наталко, вийди, серденько,
Та й вийди, та й вийди!
Серденько, та й вийди!“
—Свічечка горить, а батенько не спить,—
Не вийду, не вийду,
Серденько, не вийду!
Свічечка згасне, а батко засне,
То й вийду, то й вийду,
Серденько, то й вийду!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

296.

„Сватай мене, Марко, я за тебе піду.“
— Я буду свататі, не дасть тебе мати.
„Ой якъ не дасть будемъ мандровати,
Темноі ночки, зъ Марочкомъ прички (?).
Ой Марковъ кінь, та не Марко на нимъ.
Маркове сідельце, та не Маркове серце.
Маркова збруя, не Маркова мова“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

297.

Летить орелъ по надъ море темними лугами,
Вибиває оболоні спвими крилами.
Стоять верби па надъ воду, що я іхъ садила —
Нема того а въ сімъ краю, кого я любила.
Нема того, й а въ сімъ краю, нема ёго тута,
Лишъ виросла ёго слідомъ шальвія и рута.
Я шальвію пересію, а рути не буде,
Кого-жъ бо я вірне люблю, по вікъ не забуду.
Несе дівка воду зъ броду, коромисло гнеться;

Иде козакъ дорогою, якъ барвінокъ вьється.
„Ой дай, дівча, води пити зъ нашого відерця,
Якимъ любивъ—любитъ буду изъ щирого серця".
— Не казала мені мати тої води дати,
Ой якъ прийдешъ зъ вечора, буду чарувати.
Очарую руки, ноги и чорнії очи,
Щобъ не ходивъ до дівчини темненької ночи.
Нехай ходить, нехай ходить, аби не входився,—
А я ёму дамъ подарунокъ, буде вікъ носився.
Але жъ бо я ходжу меже чорни очи.
А якъ ляжу зъ вечора, не сплю до півночи.

(Ушицкій уѣздъ).

298.

А.

1 За новими воротами рине вода, рине,
2 Хоче мене моя мати за нелюба дати.
3 Коли-сь те ся наважили, дайте жъ мене, дайте,
4 А якъ мені зле буде, то ся впоминайте.
5 Якъ же мені добре буде, то буду зъ нимъ жити,
6 А якъ зле, то піду служити.
7 Ой зроблю я руту квітку, та пущу на воду.
8 — Плини, зъ рути квітка, до мого роду.
9 Прийде сестра до Дунаю води брати,
10 Стане зъ рути квітку познавати.
11 Що ти, зъ рути квітка, такъ дуже завъяла,
12 Відай же ти, моя сестро, три роки лежала.
13 — Не лежала а ні року, а ні годиночки
14 Дала мене моя мати меже челядочки.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А,
2 Не дай мене за нелюба, моя нене;
3 Б=3 А, 4 Б=4 А... буде лихо...; 5 Б=5 А, 6 Б=6 А... мені лихо буде...
7 Ой служила не тужила, не буду тужити;
8 Ой теперъ я, молоденька, не маю съ кімъ жити;
9 Бо въ нелюба гірка губа, гіршъ полиночку,

10 Буде бити, неважити чужу дитиночку.
11 Ненько моя, ненько моя мила,
12 Не дай мене за нелюба, бо я чорнобрива.

(Ушицкій уѣздъ).

299.

Чого й вода руда стала?
Ой десь хвиля збила.
Чого дівчина смутна-невесела?
Ой десь мати била.
Мене мати зъ роду не била,
Сами слёзи ллются.
Ой одъ милого свативъ нема,
Одъ нелюба шлються.
— Ой пришли, пришли,
Да мій миленькій,
Хоть нарокомъ людей,
Ой нехай мені одъ отця, одъ матки
Да наруги не буде.
Ой не пускають мене погуляти,
А ще жъ бо я молодая.
Пусти, мати, мене погуляти —
Я не забаруся,
Ой первий півень заспіває,
До дому вернуся.
Піють півні, піють другі,
А дочки немає —
А десь сука, а десь ледащиця,
Зъ хлопцями пъє, гуляє.

(С. Печиводы, Новградволынскаго уѣзда).

300.

„Ой коли бъ ти, дівчинонько, такъ мене любила,
На що тобі багатство, на що тобі грошей сила?
Я молодий и здоровий, працёвати буду,
Будешъ мати що захочешъ, о тімъ не забуду".
— Я жъ то добре сама знаю, не моя то воля;
Родинонька мною радить, несчаслива доля.
Я жъ тя люблю зъ цілий души, о тимъ не таюся;
Но сказати то не можу, родини боюся.
Не тамъ счастя, не тамъ доля, де багати люде
Якъ злучаться по любові, то все мило буде.

(Ушицкій уѣздъ).

301.

Стоявъ дубъ тонкій та зелений—
Тримавъ мене за рученьку гидкій та мизерний.
А на тому поганому поясина синя,
Якъ до мене заговорить, тече зъ губи слиня.
А на тому миленькому та поясъ турецкій,
Личко біле, брови чорни и станъ молодецькій.

Коли хочъ перемочъ, нарви собі мъятки,
Коли хочешъ мене мати, питай меі матки.
Коли схочъ—перескочъ, нарви собі бобу,
Коли хочешъ мене взяти, спитай мого роду.

(Ушицкій уѣздъ).

302.

Шумлять верби, шумлять лози,
Ходивъ, блудивъ козакъ по дорозі,
Приблудився къ зеленому бору,
Къ зеленому бору, къ синёму морю.
Ой ставъ козакъ коня напувати, —
Стала ёму зозуля кувати.
„Зозуленько, моя ненько,
Закуй мені хорошенько.
Скажи мені шляхъ дорогу,
Куда іхать до свого роду;
Не такъ до роду, якъ до родини...
До вірненькоі дружини.
Соловейку, рідний брате,
Викличъ мені дівчину зъ хати;
Викличъ мені дівчину зъ хати,
Щось я маю ii спитати,
Чи не била ii мати".
— Ой хоть била, хоть не била,
Тілько трохи полаяла,
Щобъ зъ козакомъ не стояла,
Козакові віри не доймала;
Бо въ козакові тілько й віри,
Якъ на морі плавле піни;
А въ дівчини тілько ласки,
Якъ на морі плавле ряски.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 На горонці два дубочки
2 Зрослися до купочки;
3 До нихъ сокілъ вилітає,
4 Товариша викликає.
5 Б=13 А, Товаришу..., 6 Б=14 А... дівча..., 7 Б=16 А... єі сказати, 8 Б=17 А?
9 Ой не била, ино сварила,
10 Б=20 А... не говорила.
11 Зайди, місяць, за комору
12 Най зъ козакомъ поговору.

(Ушицкій уѣз.).

303.

Ой въ Камінці на риночку, мурованимъ замку,
Сидить орелъ закований за Рузю коханку.
А за щожъ вінъ закований? За чорні очи,
Най не ходить, дурний дурень, до Рузі що ночи.
А за що вінъ закований? За білні руки.
Таки жъ бо я Рузю люблю, хоць претерплю муки.

А за щожъ вінъ закований? За білую шию.
Таки жъ бо я Рузю люблю, хоць смерти пожию.
— Охъ ти казавъ, орле серце, не будешъ любити,
А ти прийшовъ підъ віконце: „подай, Рузю, пити“.
Якъ же тобі, орле серце, питоньки подати,
Коли лежить на ліжечку моя стара мати.

(Ушицкій уѣздъ).

304.

И вітеръ віе, и сонце гріе.
Сама не знаю, що ми ся діе.
Дівчина любила,
Серденько звъялила,
Принаду дала,
Ще й очарувала.
Ой стоявъ я підъ коморою,
Держався съ периною,
Стоявъ я, держався,
Зо всіхъ сторонъ холодъ віе.
Казала прийти,
Не хтіла вийти.
И зо стріхи тече
На моє плече,
Вона не знає й не гадає.
Просили хлопці въ дівки,
Щоби імъ дала люльки;
Я бъ вамъ дала, не боронила,
Кобъ мене мати не била.

(Ушицкій уѣздъ).

305.

Тікай, тікай, милий хлопче,
Иде батько, бити хоче!
Тікавъ же я долиною,
За мной батько кобилою.
Прибігаю до кирниці,
Беруть воду молодиці;
Беруть воду, дають пити,
Не жаль ладну зачипити.
Прийшовъ я на ярмарокъ,
Стоіть дівокъ якъ ярокъ;
То чорняві, то русяві,
На котру гляну, то все браві.

(Новицкій).

306.

Брала воду изъ-озера, вибрала до дна.
Ой я въ батька ідна єднимъ, нема мені добра.
Батько добрий, а мати лихая,
Не пускають на улицю, що я молодая.
„Пусти мене, моя мати, я не забарюся.
Перши півні заспівають, до дому вернуся“.
Піють півні, піють другі, а дочки немає.
— Нехай наша дочка молода трохи погуляє.

Стала надъ ворітьми чорна хмара,
Дрібний дощикъ пішовъ...
„Не бий мене, моя мати,
Що я такъ пізно прийшла.
Пудъ моіми воротами чорна хмара стала,
А на мене молодую поговіръ, неслава.
А я тую чорну хмару рукавцемъ розмаю —
Перебула поговіръ, перебуду неславу.
Ой не піде дробенъ дощикъ безъ хмари, безъ грому,
Не піде дівка заміжъ та безъ поговору.
Настучиться, нагріміться, дрібенъ дощикъ зійде,—
Набрешуться вороженьки, дівка заміжъ піде.

(Ушицкій уѣздъ).

307.

Встану я ранесенько поутру,
Да умию біле личенько й утру;
Да й поіду я помежъ люде погулять,
Послухаю, що про мене говорять.
Ой ви, люди, перестаньте говорить,
Якъ на світі сирітоньці ідний жить.
Теперъ же я не дівчина, не вдова,
Теперъ же я несчастная сирота.

(Борисполь, Переяславск. у.).

308.

А.

1 Ой Боже, Боже, коли той вечіръ буде,
2 Коли за мене наговорються люди?
3 Стануть говорити, якъ стане світати,
4 А перестануть, якъ полягають спати.
5 Сама не знаю, якъ ворогамъ годити,
6 Чи въ чорному, чи въ білому ходити?
7 Хожу въ чорному—кажуть ледащиця,
8 Хожу въ білому—кажуть чепуриться.
9 Ой піду, піду я пшениченьки жати.
10 Пшениченьку жну, кукіль вибіраю,
11 До своіхъ дітокъ стиха промовляю:
12 „Ой дітки жъ моі, горенько мені зъ вами,
13 Що я не маю хозяіна надъ вами:“
14 — Ой ненько наша, не журись ти нами,
15 Якъ поростемо, розійдемося сами.
16 Буде жъ насъ, мати, и по горамъ и по долинамъ,

17 Буде жъ насъ, мати, и по чужимъ украінамъ.
18 Будешъ ти, мати, якъ зозуленька кувати,
19 Нікому буде кухля во̀ди подати.
20 Будешъ ти, мати, якъ соловейко щебетати,
21 Та нікому буде тебе доглядати.

(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А?
3 Не такъ ті люди, якъ нерідняя мати—
4 Лягай, сирото, не вечерявши, спати.
5 Не вечеряла, не буду й обідати,—
6 Пусти, матінко, родпну одвідати!
7 Лугами я йду—луги развиваються,
8 А селомъ я йду—вороги утішаються;
9 Б=5 А; 10 Б=6 А? 11 Б=7 А Вийду...; 12 Б=8 А Вийду...
13 Ой Боже, Боже, да такою годиною,
14 Прокляла мати малою дитиною.
15 Ой Боже, Боже, у зеленому житі,
16 Ой тамъ вивела перепілочка діти,
17 Сама пішла у пшеницю сидіти;
18 Въ пшениці сидить, пшеницю прогортає,
19 Б=11 А: 20 Б=12 А.—21 Б=14 А... матінко,....
22 Виростуть крильця—полетемо й ми зъ вами,
23 Б=16 А, 24 Б=17 А... усіхъ...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша.)

309.

Ой піду я въ лісокъ-трісокъ, тамъ люди явори тешуть,
Ой піду я послухаю, тамъ за мене вороги брешуть.
Брешить, брешить, воріженьки;
Стоіть камень край доріженьки,
Припадайте та й гадайте,
Тільки мене не обсуждайте.
Ой вийду на улицю, подивлюся по підъ зороньку;
Ажъ тамъ милий коня пасе, та скаржиться на головоньку.
„Вийди, милий, вийди, мій милий друже,
Звяжи мені головоньку, най мені не болить дуже.
Куди иду, нігдé коню не напитися.

Нема жъ въ мене родиноньки, нідокого притулитися".
— Притулися та до явіра. „Явіръ мені та не батенько,
Вітеръ віе, пилюмъ носить, скаржиться на головоньку".

(Ушицкій уѣздъ).

310.

„Ой зійди, зійди, ясний місяцю,
Якъ клинове коло;
Ой вийди, вийди, серце дівчино,
Та промовъ до мене слово!"
— Ой рада бъ же я до тебе вийти,
И съ тобою говорити,
Та судять, гудять вражіі люди,
Хочуть же насъ разлучити.
Ой не бий, мати, и не лай, мати,
Не роби каліченьки,
Завъяжи очи темної ночи,
Та й веди до річеньки.
А якъ приведешъ ти до річеньки,
Розвъяжи карі очи,—
Та нехай же я та й подивлюся
Зъ світомъ Божимъ попрощаюся:
Ой прощай, світе ясний, прекрасний,
Тяжко на тобі жити;
А тяжче, важче молоденькій,
Не наживпись, помірати!

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

311.

Ой сплю, чи не сплю, тілько да не сиджу.
Взяли мене вороженьки на язики, вижу.
Воля буде ночувати, чи піти до дому,
Тілько, прошу тебе, правди не кажи нікому.
— Ой чи жъ бо ти, моє серце, натури такоі,
Щобъ почувъ одъ ідноі, понісъ до другоі.
Ой стану я въ куточку, а ти станешъ въ кутку,
Та будемо говорити о своімъ смутку.
Ой стану я середъ хати та стану думати,
Зъ велпкого закохання треба ся розстати.

(Ушицкій уѣздъ).

312.

А.

1 Ой ти сидишъ за горою, а я за другою,
2 Чи тужишъ ти такъ за мною, якъ я за тобою?
3 Ой якъ би ти такъ за мною, якъ я за тобою,
4 То бъ ми съ тобой жили въ парі, якъ рпба зъ водою,
5 Якъ милий зъ милою.
6 Ой на ставочку рибакъ рибу удить,

7 А миленька по миленькімъ білимъ світомъ тужить.
8 „Чи ти, милий, воскомъ прирісъ, чи метелицею,
9 Чомъ не ходишъ попередъ мій двіръ, та й улицею?“
10 — Ходивъ же я попередъ твій двіръ та слави набрався,
11 А ти жъ мене обсудила, я й не сподівався.
12 „Не я жъ тебе судила, судили тя людє,
13 Що зъ вірного закохання нічого не буде.
14 Що зъ вірного закохання ні слави, ні вжитку,—
15 Чорнимъ очамъ спання нема, а ніжкамъ спочинку“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Минулися моі ходи черезъ огороди:
2 Козаченьку, моє серце, любитися годі!
3 Ой якъ годі любитися, то й годі ходити,
4 Нехай же насъ перестануть вороги судити.
5 Судять же насъ воріженьки, судять же насъ людє,
6 Б=13 А... зъ нашого женихання... 7 Б=14 А... зъ нашого женихання...
8 Б=15 А Карімъ...
9 Карі очи не сплять ночи, що нічка маленька,
10 Біли ніжки не спочивають, доріжка далека.
11 Високиі огороди, капуста не родить —
12 За лихими ворогами мій милий не ходить.
13 Поливайте капустицю, то буде родити,
14 Забере чортъ ворогівъ, то буде ходити.

(Новицкій).

313.

А.

1 Ой не шуми, луже, зелений байраче,
2 Не плачъ, не журися, молодий козаче.
3 Не самъ же я плачу, плачуть чорни очи;
4 Нема супокою, а ні въ день, ні въ ночі.
5 Сусіди близькиі, вороги тяжкиі,
6 Не велять ходити, дівчини любити.
7 А я ii люблю, и зъ любощівъ возьму
8 И въ скорості помру.
9 А якъ я помру, а ти будешъ жива,
10 Прийди подивися, де моя могила?

11 А моя могила край синёго мора,
12 Прийди, подивися, любая розмова.
13 Якъ будуть въ труну класти, не махай рукою,
14 Скажуть вороженьки, що я живъ съ тобою.
15 Ой якъ будуть въ гробъ пускати,
16 Не кідай землёю,
17 Бо ти сама добре знаешъ,
18 Якъ тяжко підъ нею.

(Перейма, Балтск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Ой чого ти плачешъ...? 3 Б=2 А Ой не я то..., 4 Б=4 А Не дають спокою... 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, 7 Б=7 А Я дівчину... и любячи..., 8 Б=8 А. 9 Б=9 А, 10 Б=10 А Не забувай, мила,... 11 Б=11 А.

12 Полягли любощи и тихая мова.
13 Б=16 А Не стій надо мною..., 14 Б=17 А Сама ти, мила,...
15 Не стій надо мною, та й не тужи дуже,
16 Б=14 А Бо... любилися дуже.

(Новицкій).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А. 3 В=3 Б... чорни..., 4 В=4 А. 5 В=5 А, 6 В=6 А... кажуть... 7 В=7 А... якъ голубку кохаю;

8 За жону ii маю.

(Ушицкій уѣздъ).

314.

А.

1 „Ой ти, дівчино, горда да пишна,
2 Чому ти до мене зъ вечора не вийшла?“
3 — Ой якъ буду до тебе ходити,
4 А якъ же будуть вороги судити!
5 „Ой нехай судять, якъ вони знають,
6 Прийде тая годинонька,—вони перетануть.
7 Ой нехай судять, якъ розуміють,
8 Прийде тая годинонька,—вони поніміють.
9 Ой нехай судять, да на своє лихо,
10 Ми съ тобою, серце, любимося тихо!

11 Росла калина близько озера—
12 Чому моя мила смутна, не весела?
13 — Ой якъ же менi веселою бути,
14 Полюбила миленького, не можу забути.
15 „Ой ти дівчино, моя замороко,
16 Не стели, серденько, постільку широко.
17 Постели, серденько, постільку узенько,
18 А сама присунься къ серденьку близенько“.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А? 3 Б=3 А... маю...
4 Кругомъ живуть вороженьки, будуть насъ судити.
5 Б=5 А... вони волю маютъ; 6 Б=8 А... пора...
7 Поки поніміють, а слави убавлять,
8 На вікъ мене, молодого, плакати заставлять.
9 Ой ти, дівчино, червона калино!
10 Якъ же менi на тебе дивитися мило.
11 Б=15 А... повная роже.
12 Якъ же менi на тебе дивитися гоже.
13 Якъ щуці рибі да безъ води трудно,
14 Такъ менi, дівчинонько, да безъ тебе нудно.
15 Якъ щуці рибі да безъ води тяжко,
16 Такъ и менi, серце моє, да безъ тебе важко.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

315.

А.

1 Ой гаю, гаю, превеликий жалю,
2 Якъ ми любилися півтора року,
3 Да не знали вороги зъ боку.
4 Якъ узнали, росклеветали.
5 Бодай вороги марне пропали,
6 Якъ ви мене росклеветали.
7 Прошу, вороги, на беседу къ собі,
8 И пийте, и іжте, и беседуйте;
9 Де двоє стоіть, не розлучайте,
10 А хто безъ пари, пари шукайте.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Въ зеленимъ гаю коникомъ граю—
2 Люблю дівчину, яку самъ знаю.
3 Б=2 А Любивъ я ii..., 4 Б=3 А Поки лежали...

5 Бо, якъ зазнали—розщебетали;
6 Бодай же вони и счастя не мали.
7 Сусіди близьки, вороги тяжки,
8 Б=8 А... гуляйте, якъ сами знайте. 9 Б=9 А... въ парі..., 10 Б=10 А.

(Ушицкій уѣздъ).

316.

Коло мого дворика
Козаченько кониченькомъ граѣ;
Да все къ моімъ ворітечкамъ
Коня привертаѣ.
Давай, доню, принадоньку,—
Нехай привикаѣ.
„Ой якую жъ, моя мати,
Принаду давати?“
— Застілай столи тісові
Да проси до хати.
— Не стій, милий, у воротяхъ,
Да прошу у сіни!
Уже жъ наши воріженьки
Вечерять посіли.
Не стій, милий, у віконця.
Да прошу до хати.
Уже жъ наши воріженьки
Полягали спати.
Що пізній же полягали,
Раній повставали;
Уже жъ бо насъ изъ тобою
Давно обрехали.
Ой, здаѣться, не хмариться,—
Вже дощъ накрапаѣ;
Ой, здаѣться, не сердиться,
Скоса поглядаѣ.
Поглядаѣ, мій миленькій,
Искоса на мене...
Ой якъ гляне, серце въяне
И въ ёго, и въ мене.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

317.

Ой у полі кленъ дерево різно —
Ходивъ козакъ до дівчини пізно.
— Ой не ходи, козаче, до мене,
Буде слава на тебе й на мене.
„Ой я слави по вікъ не боюся,
Съ кімъ люблюся—не наговорюся,
Зъ кімъ кохаюсь—не навидаюсь.
Ой дівчино, дівчино Уляно,
Збуди мене у неділю рано“.
Прокинеться козакъ, у віконце,
Ажъ підбилось підъ обідъ сонце.
А дівчина парня излюбила,
И къ світові периною вкрила.
Прокинеться козакъ, у віконце,—
Ажъ підбилось підъ обідъ сонце.
— Черезъ тебе, дівчино голубко,
Потерявъ я кресало и губку;
Черезъ тебе, дівчино серце,
Утерявъ я сіцельце й стременце,
Утерявъ я шовкові поводи,
Що водивъ я коника до води,
Утерявъ я нагайку дротянку,
Черезъ тебе, дівчино коханко;
Утерявъ я шовкову хустину,
Черезъ тебе, кохана дівчино.

(Дудари, Коневск. у.).

318.

Ой у полі дві дорожки різно —
Ходить козакъ до дівчини пізно.
„Ти, козаче, не ходи до мене,
Бо йде слава й на тебе, й на мене,
И на твого коня вороного,
И на тебе, парня молодого“.
— А я слави по вікъ не боюся,
Любимося та й поберемося.

Ой приіхавъ козаченько съ поля,
Пустивъ коня до синёго моря.
Коло моря росте два дубочки,
Схилилися верхи до купочки.
Тамъ сиділо та два голубочки:
Ніженьками всю гору сходили,
Крилечками круту гору вкрили.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

319.

Ходивъ, блудивъ козакъ по дуброві,
Приблудився къ новоі коморі,
До дівчини молодоі.
„Дівчиночко, пусти на господу.“
— Козаченьку, боюсь поговору.
„Дівчинонько, не бійся нічого,
Мій кінь стані не простоіть,
Моя зброя кілка не обломить,
Я самъ, молодъ, лавки не пролежу.

Дівчиночко, збуди мене рано,
Такъ рано, щобъ ще не світало,
Щобъ въ барабани не вибивали,
У жололійки (?) не вигривали.“
Дівчинонька кріпко полюбила,
Козаченька рано не збудила,
Що въ барабани да повибивали,
У жоломійки да повиграваля.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

320.

А.

1 У полі калина, на калину вітеръ віе —
2 Давно парень дівку любить, та заняти не сміе.
3 Тимъ я ii не займаю,
4 Що сватати маю;
5 Тимъ до неі не горнуся,
6 Що слави боюся.
7 Ой не бійся, дівко, слави,
8 А той слави ні трішки:
9 Не виросте кленъ-дерево
10 А ні въ гору, ні въ товшки.
11 Ой білая лебедина
12 Тихій Дунай сколотила,
13 Вірненькая женшшина
14 Тілько жалю наробила.

(Изъ рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 По долині вітеръ віе, калина не сніе
2 Любить козакъ дівчиноньку, занять не посміе.
3 Б=3 А, 4 Б=4 А... не..., 5 Б=5 А, 6 Б=6 А.

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣз.).

321.

Хожу коло моря—
Синє море грає...
Ой радъ би я утопиться—
Море не приймає.
Ой чиі то воли
По горі ходили?
Ой се жъ того козаченька,
Що ми въ трохъ любили.
Перва любила—
Правду говорила;
А друга полюбила—
Перстінь подарила;
Третя полюбила
Білу постіль стлала.
Білу постіль вона стлала,
Та й причарувала.
Якъ летіла зозуленька
Черезъ садъ—кувала.
Летіла зозуля
Черезъ садъ, куючи;
Ой заплакавъ козаченько,
Одъ дівчини йдучи.
Та прийшовъ до дому,
Не сказавъ нікому,
Та на лаву похилився,
Тяжко зажурився.
Ой прийшовъ товаришъ
Та й кличе гуляти.
—Нездужаю, рідний брате,
Не перейду хати!
Ой зачула мати,
У кімнаті стоя,
Заплакала, зарыдала:
— Така жъ твоя доля.
На що мені худібонька,
Буде зъ мене трошки:
Дадуть мені сажень землі
Ще й чотирі дошки.
Священники, діякони
Повелять дзвонити—
Тоді объ насъ перестануть
Люди говорити.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

ОТСУТСТВІЕ ВЗАИМНОСТИ.

322.

Люблю дівчину самую
Хорошую, молодую,
Ино превражи розлучники
Взяли насъ въ свої язики.
На розсвіті добре спання,
Хто не знає закохання;
Я молода сижу въ смутку,
Трохи зъ жалю не роспукну.
„Ти, дівчино съ Подоля,
Въ рукахъ твоіхъ моя доля;
Ти владаєшъ серцемъ моімъ“.
— Я не можу бути твоя.
Баламуте зъ сего світа,
Баламутишъ моі літа,
Хочешъ мене роскохати,
А потому занехати.
„Скарай, Боже, хто зъ насъ викенъ,
Хто не любить, якъ повиненъ;
Хто облудно вздихає,
То нехай и счастя не має.
Прошу тебе, моя мила,
Щобъ ти мене любила,
Бо я тебе надъ всіхъ люблю,
Якъ відповишъ, то ся згублю“.
— Відчинися, напастнику,
Маєшъ ти дівчатъ безъ лику;
Котру глянешъ, тую любишъ;
Не я тебе—самъ ся згубишъ.

(Ушицкій уѣздъ).

323.

А.

1 Болить болить головонька—либонь же я вмру,
2 Ой підіте приведіте, кого я вірно люблю,
3 Положите коло боку, може й оживу.
4 Викопаю криниченьку у зеленимъ саду,
5 Чи не вийде молода дівчина рано по воду.
6 Виходила дівчина по ранше усіхъ,
7 Набірала відеречка повнійше усіхъ.
8 Ой тамъ козакъ коня напуває—
9 Прохавъ же я відра, вона й не дала,
10 Дававъ же золотъ перстень вона не взяла.

11 — Бодай тебе, молода дівчино, журба обняла.
12 Викопавъ же криниченьку не одну й не дві;
13 Викохавъ я дівчину людямъ не собі.

(Новицкій).

Б.

1 Б=4 А... въ вишневімъ..., 2 Б=5 А... дівчинонька..., 3 Б=6 А... Вийшла моя..., раніймъ відъ..., 4 Б=9 А Просивъ, просивъ відеречка..., 5 Б=10 А.

6 Хиба жъ моя дівчинонька та зъ ума зійшла.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

В.

1 В=1 А... либонь, 2 В=2 А, мені ту дівчину, що я ії... 3 В=3 А... вжию 4 В=4 А, 5 В=5 А... прийде... моя 6 В=6 А Прийшла... 7 В=7 А. 8 В. Ой дівчино, дівчиноньке, напій ми коня. 9 Даю ії срібний перстень, вона не бере 10 В=11 А... молода дівчино, недуга... 12 В. Що ти въ мене молодого перстень не взяла.

(Ушицкій уѣздъ).

324.

Ой у полі рублена криниця,
А у криниці вода прибуває;
Ой тамъ козакъ коня напуває.
А дівчина воду підливає,
У козака серце умліває,
А у дівчини кровъю окипає.
„Ой піду я охотою въ службу,
Дадуть мені тісне убірання,
Салдацьке вічне горювання.
Ой піду я на торгъ на торжочокъ,
Та куплю собі саблю золотую,
А до саблі ленту голубую.
Да піду я селомъ улицею,
Та зострінуся зъ молодою дівчиною.
— Здрастуй, здрастуй, молода дівчино,
Ой съ кімъ же ти сю нічъ ночувала?“
— Ночувала, кого я кохала;
Говорила, кого я любила,
Розмовляла, кого я кохала.

(Новицкій).

325.

„Ой и вчора оравъ, и сёгодня оравъ,
А хто жъ тобі, мій миленькій,
Воли погонявъ?“
— Погоняла мені дівчина моя,
Русявая, чорнявая, душа моя.
„И вчора косивъ, и сёгодня косивъ,
А хто жъ тобі, мій милий, істи носивъ?“
— Носила мені дівчина моя,
Чорнявая, русявая, душа моя.
Напій ми коня, дівчино моя.
„Не напою, бо ся бою
Зімна роса, а я боса“,
— Дівчино моя, я чоботи куплю,
Чоботи куплю, біли ноги взую.
„Не купуй мені, купуй самъ собі;
Маю батька, матіръ, то куплять мені“.

(Ушицкій уѣздъ).

326.

Черезъ улицу—то жъ кума моя,
А въ куми дівча—то жъ душа моя.
Я съ тиею кумою роскумаюся,
Зъ куминимъ дівчамъ повінчаюся.
Бодай же ії трясця напала,
Що вона меі любови не брала.

(Новицкій).

327.

А.

1 Ой въ полю черешенька та рясно зродила —
2 Калибъ мене дівчинонька моя не зрадила.
3 Ой якъ тая черешенька сама не зірвется,
4 Такъ до мене дівчинонька сама не пришлеться.
5 Ой пошлю я до дівчини люде,
6 Ой самъ піду підъ віконце, що то зъ того буде.
7 Прийшли люде до воріть, ворота заперти,
8 Зъ того боку, изъ подвірья остроколомъ підперти.
9 Прийшли люде до сіней, сіни засунени,
10 Зъ того боку, изъ сіней ключи не вийняти.
11 Прийшли люде до хати, въ хаті не видно ся,

12 Встала дівка, свічку засвітила,
13 Ой мені молодому серце звеселила.
14 Сіли люди на лавкахъ, взяли говорити.
15 А взялося на мені та тіло трусити.
16 Сидить баба на запичку та відповидає:
17 „Идіть собі, люде, зъ хати, я дівки не маю“.
18 Сидить дівка на постелі та ся гонорує,
19 Най же тобі, дівчинонька, сто мать мордує!
20 Вийшла баба за ворота та въ долоні плеще:
21 „Гуляй, гуляй, моя доню, не йди замужъ еще“.
22 Поки будешъ, пане брате, на сімъ світі жити,
23 Не кажу тя, пане брате, дівчини любити,
24 Бо ти ій вірне любишъ, вона тобі сниться,
25 А ти ій гонорується, вона зъ тебе кпиться.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А.., зацвіла, 2 Б=2 А.
3 Ой дай, Боже, неділи дождати,
4 Б=5 А... свати. 5 Б=7 А, 6 Б=8 А. По тимъ боці... 7 Б=9 А.. до дверей, двери засунени; 8 Б=11 А:
9 Встань, дівчино, засвіти, най подивлюся.
10 Б=12 А, 11 Б=13 А. 12 Б=14 А Взяли люде тое..., 13 Б=15 А А на мені молодому... 14 Б=16 А... мати...: 15 Б=17 А... дочки... 16 Б=22 А... буду... я..., 17 Б=23 А, 18 Б=25 А,
19 Ти ій говоришъ, вона съ тебе сміється.
20 В=20 А... стара...: 21 Б=21 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=3 Б... Неділоньки..., 2 В=4 Б... Ганнусі... 3 В=6 А... стану... та й буду слухати.
4 Взулася въ черевички та й по хаті допче:
5 „Вара, вара зъ підъ віконця, хлопче“.
6 — Чому жъ мні, моя мила, тогді вара не сказала,
7 Якъ відъ мене подарунки брала.
8 „Ой що жъ то мені за таки дарунки:
9 Білп перли и коралі білу шию гнули.
10 Дай же мні, моя мати, золотиі ключи,
11 Най я ёму кину тиі дарунки въ очи“.

12 — Моя мила, милесенька, чи не будешъ тужити,
13 Якъ я сяду та поіду на Украіну служити?
14 „Ой не буду, мій миленькій, не буду,
15 Ти виідешъ за ворота, я тебе забуду“.
16 Ганнуся зъ иншими розмовляє,
17 А моє серденько, якъ ножикомъ, крає.

(Новицкій).

Г.

1 Г=3 Б Ой коби мені да вечора...,
2 Буду до Ганнусі старостоньки посилати
3 Г=3 В,
4 Ой що буде Ганнуся старостонькамъ повідати.
5 Батько хоче, мати хоче, а Ганнуся не хоче.
6 Г=4 В... та й по світлонці ходючи. 7 Г=6 В... Ганнусю першъ мені..., 8 Г=7 В? 9 Г=8 В... дурню, за...: 10 Г=9 В... мені...,
11 Сімъ паръ черевиківъ я здоптала,
12 А осьмую пару въ скринечку сховала.

(Новицкій).

328.

Піють куроньки, а я въ дівчини сидю,
Прийду до дому, зъ жалю світа не видю.
Лає батько, а матінка ще гірше.
Не піду жъ бо я на вечерниці вже більше,
Піду я въ чисте поле орати,
Чи не забуду за дівчину думати.
Оравъ же я зранця до полудня,
Доки не прийшла до серденька туга.
Випрягай, хлопче, воронъ-коника съ плуга.
Приіхавъ підъ ворота та голосно гукнувъ:
— Вийди, дівчино, бо ся зъ жалю роспукну.
„Хочъ пукай, хочъ ся заразъ роспукай,
Разъ тобі кажу, иншої собі шукай“.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

329.

Ой у полі криниченька дилёмъ дилёвана.
— Ой здається, моє серце, що ти малёвана.
„Малёвана, вражій сину, тілько не для тебе,

Яки були мъясниченьки, не бувъ же ти въ мене.
Було літо, була зіма, була ще и осень,
Не бувъ же ти въ моій хаті, а ні въ моіхъ сіняхъ".

(Ушицкій уѣздъ).

330.

„Сніжокъ иде, зіма буде,
Розвивайся, сухий дубе!"
— Ой чи сухий, чи зелений,
Чомъ не сядешъ коло мене?
Чомъ не сядешъ, не говоришъ,
Ні словечка не промовишъ?
„А вже жъ мені докучили
Чорни очи та кучери:
Въ ночі не сплять, все моргають,
А въ день роблять, все дрімають".
Сидить сокілъ на тополі,
Піє пісьню по неволі.
— Ой соколе, соколочку,
Не жури мою головочку,
Бо я самъ зажурився,
Що відъ дівчини відбився.

(Ушицкій уѣздъ).

331.

А.

1 По той бікъ гора, по сей бікъ гора,
2 А межъ тими горіньками
3 Ясная зоря.
4 Ой то жъ не зоря, то дівчина моя,
5 Яромъ, яромъ та долиною
6 Червоною да калиною
7 По воду ишла.
8 А вінъ за нею, якъ за своєю:
9 „Дівчинонько, моє серденько,
10 Напій ми коня."
11 — Якъ би жъ я твоя,
12 Напоіла бъ коня
13 Изъ новоі криниченьки,
14 Холодноі водиченьки,
15 Зъ нового відра.
16 А то я не твоя,
17 Не напою коня.
18 Посію я лёнъ
19 У батька підъ дворомъ;
20 Уродився лениченько,
21 Унадився козаченько
22 Да витоптавъ лёнъ.
23 Чи не лёнъ же то бувъ,
24 Чи не врода ёго;
25 Що срібне да коріннячко,
26 Золотеє да насіннячко,
27 Самъ шовковий лёнъ.

(Новицкій).

Б.

1 Ой гора, гора, а зъ-відти друга,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А. 4 Б=4 А
5 Доломъ-долиною по воду пішла.
6 Ой я за нею, якъ за зорею.

7 Сивимъ конемъ, чистимъ полемъ
8 А жъ до Дунаю.
9 Б=9 А... моя, 10 Б=10 А, 11 Б=13 А, Зъ рубленоі..., 12 Б=15 А.
13 Якъ буду твоя, 15 Ой поведу до Дунаю,
14 То напою два; 16 Де чиста вода.

(Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=1 Б... звідци... 2 В=2 А, 3 В=3 А Та ясна... 4 В=4 А... миленька...
5 Зъ двома коновками
6 В=7 А.
7 Сівъ же я на коня,
8 Поіхавъ до Дунаю
9 В=9 Б, 10 В=10 А.
11 Не напою, бо ся бою,
12 Бо ще-мъ не твоя.
13 В=11 А, 14 В=12 А, 15 В=13 А... холодноі..., 16 В=15 А.
17 Кінь води не пъе, 19 Оступися, моя мила,
18 Копитцями бъе. 20 Бо вінъ тя убъе.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Ой стоіть гора, коло неі друга,
2 Г=2 А,
3 Зіронька зійшла.
4 Г=4 А, 5 Г=5 А,
6 До Дунаю стежечкою
7 Г=7 А. 8 Г=6 Б, 9 Г=7 Б.
10 До ii двора.
11 А въ ii дворі
12 Штири покоі,
13 А пъятая світличенька,
14 Тамъ вона жие.
15 Г=9 Б, 16 Г=10 А. 17 Г=11 В, 18 Г=12 В. 19 Г=13 Б 20 Г=14 Б. 21 Г=15 В, 22 Г=15 А.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

Д.

1 Ой у полі верба, 3 Тамъ дівчина воду брала,
2 Підъ вербою вода, 4 Сама молода.
5 Д=9 Б, 6 Д=10 А.

7 Не хочу я обождать,
8 Твоімъ конямъ води дать:
9 Зімная роса, дівчина боса,
10 Ніженьки щемлять.
11 „Зажди, серце дівчино,
12 Башмачки куплю“.
13 — Не купуй ти мені,
14 Купуй самъ собі.
15 Єсть у мене отець, матуся,
16 То й куплять мені“.
16 Д=11 А, 17 Д=12 А, 18 Д=13 А, 19 Д=15 А.

(Дудари, Каневскій уѣздъ).

332.

„Та вже другий вечіръ,
Якъ дівчину бачивъ;
Хожу коло хати,
Ії не видати.
„Вийди, дівчино,
Вийди, рибчино,
Вийди, серденя,
Утіхо жъ моя“.
— Не вийду, козаче,
Не вийду, соболю,
Не буду стояти
Сей вечіръ съ тобою.
Мене мати лає,
Гулять не пускає.
„Брешешъ, дівчино,
Брешешъ, рибчино,
Брешешъ, серденя,
Утіхо моя“.
— Та було бъ не ходити.
Коло моій хати,
Було бъ не топтати
Кудрявої м.яти.
„Правда, дівчино,
Правда, рибчино,
Правда, серденя,
Утіхо моя“.
— Та було бъ не рубати
Зеленого дуба,
Та було бъ не сватати,
Коли я не люба.
„Правда дівчино,
Правда...
— Було бъ не рубати
Зеленої вишні,
Було бъ не сватати,
Коли не до мислі.
„Правда...
— Було бъ не рубати
Білої берези;
Ой ти жъ мене сватавъ
Не пяний — тверезий.
„Брешешъ, дівчино,
Брешешъ, рибчино,
Брешешъ серденя,
Утіхо моя.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

333.

Ой дівчина по гриби ходила,
Въ зеленому гаю заблудила.
Якъ думала, що дубъ зелененькій,
А жъ то стоіть козакъ молоденькій.
„Ой, гайдарю, виведи изъ гаю,

Бо, ей Богу, доріжки не знаю".
— Ой якъ би жъ ти доріжки не знала,
То бъ ти мене гайдаромъ не звала.
На жъ, дівчино, подержи коня трошки,
А я піду шукати дорожки.
Я жъ думала дорожки шукати.
А вінъ пішовъ до шинкарки въ хату.
— Сипъ, шинкарко, червоного пива,
Чи не зроблю зъ дівчини дива;
Сипъ, шинкарко, меду та горілки,
Чи не зведу я зъ ума дівки?
Дівчинонько, ввольни жъ мою волю,
Переночуй хочъ нічку зо мною.
Дівчинонько, куплю тобі стрічку,
Переночуй зо мною хочъ нічку.
„Ой не хочу воленьки ввольнити,
Лучше буду въ гаю блудити".

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

334.

А.

„Ой ти, дівчино, червоная вишня,
Чомъ ти до мене зъ вечора не вийшла?"
— Чого я маю зъ вечора ходити?
Ой знаю, знаю:—хочешъ зморозити.
„Ой, дівчинонько, не бійся морозу,
Я твоі ножки у шапойку вложу.
А въ мене шапка барзо дорогая —
Чтири воли заняти зъ обори
Чтири воли, а пяту корову,
Ой за біле личко и за чорни брови".
По надъ синімъ моремъ три козаки ходить.
Ой єденъ каже: синє море грає,
А другій каже: дівча пропадає;
А третій каже: шо буде, то буде,
А я тую дівчиноньку ратовати буду.
„Ой ратуй, ратуй мене молодую,
Ой то матимешъ одъ батька заплату:
Одъ батька ідную, одъ мати другую —

19 Ой ратуй, ратуй мене молодую!“
20 — Ой не хочу я заплатоньки брати,
21 Тілько хочу я на шлюбойку стати.
22 „Ліпше мені въ сей Дунай топать,
23 Ніжъ зъ гидкимъ, поганимъ до шлюбойку стать.
24 Море переплила, сіла, опочила,
25 А зъ гидкимъ, поганимъ...

(Забрудье, Ковельск. у.).

Б.

1 По тімъ боці козаки стояли,
2 Вороного коня наповали
3 Б=12 А... дивись...; 4 Б=13 А... дівка потопає; 5 Б=14 А... будемъ рятовати.
6 Ой хто буде мене рятовати,
7 То той буде одъ мене плату мати.
8 Б=20 А... съ тебе плати..., 9 Б=21 А... дружиною...
10 „Ой хочъ буду на дно потопати,
11 То не хочу дружиною стати.
12 Ой хочъ буду въ морі пісокъ їсти,
13 Та не хочу дружиною сісти“.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

335.

По тихому Дунаєві щука рибу ловить,
Чомъ до мене, моє серце, чомъ до мене не говорить?
Коли жъ маєшъ говорити, то говори не безпечне,
Якъ не маєшъ говорити, то покину да конечне.
Межи двома гороньками зійшовъ місяць зъ зіроньками,
Ажъ тамъ летить сивий соколъ зъ чорненькими орлоньками.
Ой летить же вінъ летить, та й крилоньками блудить—
То жъ то тяжко, серцю важко, хто конечне любить.
Меже двумя гороньками стоіть камень мармуровий,
А на тому каменёві стоить хлопець чорнобровий;
Ой стоіть же вінъ, стоіть, стоіть, зажурився.
— Черезъ тебе, серце моє, я до сихъ поръ не женився.
„Ой женися, не женися, о тое не дбаю,
Най я собі, молоденька, хоць ще рочокъ погуляю“.
— Гуляй, гуляй, моя мила, та й я буду гулять,
До поможи мені, Боже, тебе за дружину взять.

Хоць худоби не дождуся,
Най зъ красною оженюся.
Великая худобонька все подвіръя заляже,
Негідная дружинонька молодому світъ завъяже.
Високая худибонька все по обочи,
А негідная дружинонька попередъ моі очи.

(Ушицкій уѣздъ).

336.

Ой десь наши чорнявиі
Живуть за водами,
Вони до насъ що вечора
Пливуть селезнями.
— Пливи, пливи, да селезню,
Розганяйсь водою,
Накажи тамъ да родоньку—
Оставсь сиротою.
Ой якою да сиротою,—
Дівчини не маю.
Любивъ же я дівчиноньку,
Посватали люди,
Мені молодому
Пароньки не буде...
Що до иншого, до поганійшого,
Якъ голубка гуде.
Нехай гуде, нехай гуде,
Вона нагудеться,
Вона мені молодому
Въ руки попадеться.
Якъ піймаємъ—приборкаємъ,
Все лихо минеться.

(Борисполь, Переяславск. у.).

337.

Ой у броду, у броду
Брала дівчина воду,
Тамъ козаченько
Коня напуває
Зъ дівчиною та размовляє:
„Колибъ човенъ, колибъ човенъ,
Колибъ човенъ и веселечко,
Сівъ би та поіхавъ на той бережечокъ,
Де дівчина, моє сердечко“.
— На що човенъ, на що човенъ,
На що човенъ и веселечко,
Стань подивися издалека на мене,
Козаченько, моє сердечко.
„Сівъ на човенъ, сівъ на човенъ,
А весельцемъ огрібатись.
Тяжко та важко въ чужий сторононьці,

Що зъ милою не видатись.
Широкая та улиця очеретомъ перетикана —
Молодая та дівчинонька усіхъ хлощівъ перекликала".
(Новицкій).

338.

А.

1 Курилася дороженька,
2 Курилася курно.
3 Любилися чорни очи
4 А зъ сивими дурно;
5 Любилися, кохалися,
6 Що мати не знала,
7 А тепера розійшлися,
8 Якъ та чорна хмара.
9 Чорна хмара розійдеться
10 То и дощикъ буде;
11 А зъ нашого кохання
12 Нічого не буде.
13 Зъ нашого кохання
14 Ні властку, ні ужитку—
15 Чорнимъ очамъ спання нема,
16 Ніжкамъ супочинку.
17 Вигнавъ я три бички
18 На раннюю росу,
19 Самъ пішовъ до дівчини
20 На вірну порадоньку.
21 „Порадь, порадь, дивчинонько,
22 Якъ рідная мати:
23 Чи я буду женитися,
24 Чи тебе кохати?"
25 — Ой я тобі, козаченьку,
26 Раджу-не пораджу;
27 Я съ тобою вечіръ стою
28 За другого важу.
29 „Чортъ би побравъ твою маму
30 Зъ твею порадою!
31 Я до тебе зъ чистимъ серцемъ,
32 А ти зъ неправдою".
33 „Бодай же ти, мій миленькій,
34 Тоді оженився,
35 Якъ у лісі, край дороги
36 Сухий дубъ розвився.
37 „Бодай же ти, моя мила,
38 Тогді оддалася,
39 Якъ у полю, край дороги
40 Рожа зацвілася".
(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Тече річка невеличка
2 Зъ вишневого саду.—
3 Кличе козакъ дівчинoньку
4 Собі на пораду.
5 Б=21 А... мене..., 6 Б=22 А, 7 Б=23 А Ой чи мені..., 8 Б=24 А... чекати? 9 Б=25 А, 10 Б=26 А, 11 Б=27 А, 12 Б=28 А... другого... 13 Б=29 А... матіръ, 14 Б=30 А,
15 Я съ тобою вечіръ стою,
16 Б=32 А.
17 Тече річка невеличка,—
18 Скочу—перескочу...
19 Оддай мене, моя мати,
20 За кого я схочу.
21 Ой віддала моя мати
22 За кого я хтіла, —

23 Не злізає нагаёчка
24 Да изъ мого тіла.
25 Нагаёчка-дротяночка
26 Съ кручка не злізає,
27 Моє тіло біленькеє
28 Зъ струпа не згасає.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 На калину вітеръ віє,
2 Калина не сніє,
3 Козакъ дівку зъ души любить,
4 Заняти не сміє.
5 Оттого вінъ не займає,
6 Що вінъ ії знає.
7 Рости, рости, барвіночку,
8 Не кущикомъ, листомъ—
9 Козакъ дівку викликає
10 Не голосомъ—свистомъ.
11 „Вийди, вийди, дівчинонько,
12 Зъ рубленної хати;
13 В=5 Б... серце моє, 14 В=22 А.
15 — Козаченьку-барвіночку,
16 Не раджу ні разу;
17 В=27 А, 18 В=12 Б.
19 Я съ тобою вечерую,
20 Зъ другимъ заночую.
21 „Ой дівчино-гордовино,
22 Гордуєшъ ти мною!
23 Буде жъ твоє гордування
24 Все передъ тобою.
25 Стоятимешъ, не спатимешъ
26 Всю нічъ надо мною;
27 Шумітиме нагаєчка
28 Услідъ за тобою;
29 Бряжчатиме гостра шабля
30 По надъ головою.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б, 3 Г=3 Б, 4 Г=4 Б, 5 Г=5 Б, 6 Г=22 А, Г 7=7 Б, 8 Г=24 А... ждати? 9 Г=25 А,
10 И раджу, й не раджу;
11 Г=27 А, 12 Г=28 А, 13 Г=29 А... твого батька, 14 Г=30 А, 15 Г=31 А... щиримъ..., 16 Г=32 А.
17 Ой чи є де дівка пишна,
18 Шо въ поділкахъ лиштва?
19 Ой якъ лиштва подереться,
20 Пишання минеться.
21 Ой якъ лиштва подереться,
22 То другу пошию...

(Новицкій).

Д.

1 Д=7 В Ой стелися..., 2 Д=8 В Не коренемъ...;
3 Викликає козакъ дівку,
4 Д=10 В, 5 Д=11 В, 6 Д=12 В Изъ новоі..., 7 Д=5 Б, 8 Д=22 А, 9 Д=25 А, 10 Д=10 Г, 11 Д=27 А, 12 Д=12 Г, 13 Д=13 Г, 14 Д=30 А! 15 Д=15 Г, 16 Д=32 А.

(Борисполь, Переяславск. уѣздъ).

Е.

1 Да иди, иди да стара мати,
2 Зъ города до хати,
3 Да нехай же я поговору
4 До твого дитяти.
5 Е=11 В, 6 Е=12 В, 7 Е=5 Б, 8 Е=22 А, 9 Е=25 А, 10 Е=10 Г, 11 Е=27 А, 12 Е=12 Г, 13 Е=13 Г... убивъ..., 14 Е=30 А! 15 Е=15 Г, 16 Е=32 А.
17 Жито жала, жито жала,
18 Сноповъ не въязала.
19 Да тоді буду снопи въязать,
20 Якъ місяць изойде;
21 Да тоді буду правду казать,
22 Якъ вінъ мене возьме.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

1 Пора, мати, жито жати —
2 Колосъ похилився.
3 Жени, мати, свого сина,
4 Бо розволичиться.
5 Жито, мати, жито, мати,
6 Жито, не пшениця,
7 Якъ дівчини не любити,
8 Коли чепуриться.
9 Жито, мати, жито, мати,
10 Жито, не полова,
11 Якъ дівчини не любити,
12 Коли чорноброва.
13 Ой у саду кирниченька,
14 Зъ неі вода тече—.
15 Козаченько дівчиноньку
16 На пораду кличе.
17 Ж=5 Б, 18 Ж=22 А, 19 Ж=17 Б, 20 Ж=8 Г. 21 Ж=25 А... радю, радю.
22 Не якъ не порадю.
23 Ж=11 Б, 24 Ж=28 А.
25 Бодай тебе, дівчинонько,
26 Ж=30 А, 27 Ж=15 Г, 28 Ж=32 А.

(Талянка, Уманскаго уѣз.).

339.

Ой повій вітроньку
Зъ гори та въ долину,
Зъ того краю, де милую маю.
И вітеръ не віє, и жито половіє,
У садочку трава зеленіє.
По садочку ходжу, кониченька вожу;
И зъ кониченькомъ тихо розмовляю:
„Ой коню жъ мій, коню,
Коню вороненькій!
Порадь мене, коню,
Ще жъ я молоденькій.

Чи листи писати,
Чи коня сідлати,
Чи самому іхать одвідати?“
Якъ приіхавъ милий до милоі въ гості,
А въ милоі весь двіръ на помості.
„Для кого жъ ти, мила, сей двіръ вимостила?“
— За для того, що вірне любила.
„Для кого жъ ти, мила, сей двіръ будовала?“
— За для того, що вірно кохала.
Узявъ милий милу за білпі ручки,
Повівъ милу на бистріі річки;
Узявъ милий милу за білпі боки,
Кинувъ милу у Дунай глибокий.
— Чи я нехороша, чи я неудала,
А чи моя доля безталанна;
Чи я нехороша, чи я непрекрасна,
А чи моя доленька безсчастна?

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

340.

„Поки-мъ тебе не любила,
Спокійно-мъ собі жила;
Теперъ моі очи плачуть,
Поки тебе не забачуть“.
— Ой я, молодъ, самъ зостався,
То же я въ тобі закохався;
А ни-мъ снідавъ, не обідавъ,
Поки тебе не видвідавъ.
— „Де жъ ти, милий, пребуваешъ,
Що ти въ мене не буваешъ“?
— Пребуваю въ край Дунаю,
За тобою умираю.
„Умірай, умірай, Богъ тя бери,
Єсть у мене ще чотири“.
— Всі чотирі повмірають,
Мені тебе оставляють.
Коби човенъ та весельце,
Ночувавъ би-мъ въ тебе, серце.
А ні човна, ні порома, —
Ночувати треба дома.

(Ушицкій уѣздъ).

341.

„Ой чого козакъ смутенъ невеселъ,
Смутенъ, невеселъ и нерадостенъ?“
— А якъ же мені веселому бути,
Ще вчора изъ вечора дівчина була,
А сёгодня нема, засватаная!
Не жаль би мені, колибъ зъ сторони,
А то черезъ двіръ, да й товаришъ мій.

По воду иде—жалю завдає,
Изъ водою иде—добри-день дає:
„Здоровъ, здоровъ бувъ, несужений другъ“!
— Здорова була, чужа, не моя!
Чужа—не моя, товаришова,
Товаришова зарученая,
Черезъ двіръ не йди, жалю не роби,
Бо я зъ того жалю відерця побъю.
„Ой милий чужий, відерця не бий,
Мені молодої слави не роби.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

342.

Розвивайся, сухий дубе,
На чотири листи—
Любивъ козакъ три дивчини,
Не мавъ зъ іхъ користи.
Одна пошла до світлиці,
Друга до півниці,
А третяя чорнявая
У лісъ по черниці.
— Бодай ви, ті черниченьки,
Та й були не зродили,
Ой якъ мене молодого
Зъ пари розлучили.
Изгору я ралицю,
Посію я пшеницю.
Не вродила мні пшениця,
Но кокіль и метлиця.
„Ци то поле такое,
Ци насінне сухое,
Ци твое, козаченьку,
Гораннячко такое?
И то поле добре,
И насінне сироє
Туйлько твое, козаченьку,
Гораннечко такое“.

(Полоски, Бѣльск. уѣзд.).

343.

Уже сонце заходить,
Уже день минає—
Тяжко мені важко,
Якъ сей день настане.
Прийде вечоръ, згадаю,
Що приятеля не маю...
Жаль серцю моєму,
Жаль въ світі одному.
Сижу край віконця,
Моя милая ходить,
Ворогъ ii зъ боку
ученьку водить.
Ой пойду я приближуся,
На серденьку оживлюся,
Спитаю причини
Милоі дівчини.
„Дівчинонька мила,
Першъ мене любила,
Теперъ залишила;
Скажи мені, що провиненъ?
Чи не люблю, якъ повиненъ?
Не найдешъ иншого
Надъ мене милого?“

(Борисполь, Переяславск. уѣзда).

344.

Ой у полі озерце,
Тамъ плавало відерце, —
Соснові клепки, дубове денце,—
Не цураймося, серце.
И не разъ, и не два
Стоявъ же я підъ вербою.
„Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
Поговоримо съ тобою“.
— Ти, козаче молоденькій,
Въ тебе коникъ вороненькій.
Сідлай коня, да ідь зъ двора,
Бо ти не мій, я не твоя.
Козакъ коника сідлає,
Зъ кониченькомъ розмовляє:
Біжи жъ, коню, біжи, воронъ,
Ажъ до тихого Дунаю.
Я жъ доіду до Дунаю,
Да стану я подумаю.
„Ви, ангели, візьмить душу,
Ти, рибонько, візьми тіло,
Ти, риченько, ти, бистрая,
Викінь кості на сушу!“

(Борисполь, Переяславск. у.).

345.

Изъ за гори вітеръ віе,
Жито половіе;
На козака худа слава,
Що робить не вміе.
А робити—не прибити,
А жать—не нагнеться,
До дівчини жъ що вечора
Зъ старостами шлеться.
— Ой хоть шлися, хоть не шлися,
А пойди наймися,
Да зароби пару коней,
Да пару жупанивъ,
Тогді сядешъ край чорнихъ бровъ,
Край шитихъ рукавівъ...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

346.

„Ой, ти милий, чорнобривий, та будь же ти ласкавъ:
Та не стреляй моіхъ утятъ, якъ полетять на ставъ“.
Утенята-лебедята не нароблять шкоди;
Напившися въ ставу води, летять до господи.
Не погожа въ ставу вода, летять до криниці;
Не вподобавъ козакъ дівки, пішовъ до вдовиці.
А въ вдовиці дві світлиці, а третя кімната.

А въ дівчини одна хата да й та не прибрата.
Ой тимъ вона не прибрата, що стеля дубова...
Чомъ дівчини не сватати? Що дівка убога!
„Хочъ убога, не убога, та въ батька дитина;
Не для тебе, сякий сину, мати породила“.
(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ.)

347.

Въ конець греблі шумлять верби,
Ажъ дерева гнуться; —
До нашоі удівоньки
Два козаки шлються.
„Добри-вечеръ, удівонько,
Дай води напиться;
Пусти дочку на гулянки,
Хочу й подивиться“.
— Стоіть вода у сінечкахъ,
Коли хочъ, напийся;
Сидить дочка въ віконечка,
Коли хочъ, дивися.
„Ой радъ би я напитися,
Такъ вода холодна;
Радъ на дочку дивитися,
Твоя дочка горда“.
— Тимъ же вона, мабуть, горда,
Що въ подоляхъ лиштва.
Ой якъ лиштва подереться,
Ся й гордость минеться.
„Ой якъ ся подереться,
Я другу вишию,
Таки свого гордования
По вікъ не покину“.
(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

348.

А.

1 Вийду на улоньку разъ, разъ,
2 Чи не побачу миленькоі въ глазъ, въ глазъ.
3 Вийду на улоньку двуйчи,
4 Чи не побачу миленькую въ вічі.
5 Вийду на улицю — гукну,
6 Пудийду пудъ оконце, стукну:
7 „Не стукай, козаче, не стукай,
8 Иди собі иншоі пошукай.
9 Хиляться воруйтця — упали:
10 Любились, кохались, да й перестали“.
11 — Уміла, дівчино, подаруночки брати,
12 А теперъ загадуешъ другоі шукати.
13 „Яки жъ я подарочки брала?
14 Туильки сімъ паръ черевичківъ стоптала
15 А восьма лежить въ коморі на просі,
16 Возьми собі да повісь на носі.

17 Ой дай, мати, золотиі ключи,
18 Одимкнути комуйрочку въ ночі,
19 Да кинути черевички въ вуйчи.

(М. Борисполь, Переяславск. уѣзда).

Б.

1 Б=1 А Ой пройшовъ я по улиці..., 2 Б=2 А Да не побачивъ дівчиноньки..., 3 Б=3 А Ой пройшовъ я по улиці..., 4 Б=4 А Да не побачивъ дівчиноньки... 5 Б=6 А Підийшовъ я...,

6 Підийшовъ я підъ сінечки—грукнувъ,
7 „Ой одчини, дівчинонько, сіни.
8 Були мене зли собаки зъіли".
9 — Нехай тебе зли собаки ідятъ,
10 Коло мене кращі тебе сидятъ.

11 Б=11 А, 12 Б=12 А... шлешъ иншоі... 13 Б=18 А, 14 Б=19 А Кину ёму рублевики...

15 Ой бери-жъ ти рублевики зъ срібла,
16 Бодай тебе вража мати зъіла.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

349.

„Вже жъ бо я помандрую
Съ теі вуличеньки на другую".
— Якъ ти будешъ мандровати,
Дай же мені, серце, наперёдъ знати,
Що бъ я знала—звідки виглядати:
Чи зъ гуляння, чи зъ улиці,
Чи зъ чистого поля—съ косовиці?
Иде козакъ зъ косовиці,
Нема дівчини на улиці!
„Дівчино, сива утко,
Вийди на улицю хоць не хутко.
— Хоть я вийду, то не сама:
Вишлю свою сестру—така сама:
Таке личко, такі брови,
Но не така, якъ я, до розмови;
Таке личко, такі очи,
Но не стоіть, якъ я, до півночи;
Таке личко, така сама
На білимъ папері написана.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

350.

Дунай річка невеличка схочу—перескочу —
Оддай мене, моя мати, за кого я схочу.
Оддай мене, моя мати, до білоі хати,
Де свекорко, якъ батенько, свекруха, якъ мати,
Де зовиці, якъ сестриці, буду заплітати;
Де діверки, якъ братіки, есть съ кімъ жартовати,

— Ой на ставу, на ставочку тамъ лебедь почуе...
Не буть же намъ, серце, въ парі, душа моя чуе.
Чуе жъ моя душа, чуе, я й самъ добре знаю,
За лихими ворогами дівчини не маю.
Не думаешъ, дівчинонько, дружиною бути,
То дай мені того зілля, щобъ тебе забути.
— Єсть у мене тее зілля близько перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися, забудешъ одъ разу.
Єсть у мене ище зілле: перекоти-поле,
Що два прийде—поцілуе, а третій пригорне;
Єсть у мене ище зілле—два кущики мъятки,
Якъ дамъ тобі напитися,—не перейдешъ хатки.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

351.

„Ой, дівчино любо, що жъ то съ того буде,
Що я тебе вірно люблю, видить Богъ и люди.
Скоро-мъ тя побачивъ, заразъ ставъ кохати;
Теперь трудно, моя мила, съ тобою ся розстати.“
— Я жъ тому не винна, лёсъ тому владае,
Заказуе рідний отець и мати не дае.
„На що жъ, невдячнице, на лёсъ нарікати,
Лучше скажи: нехорошій, не могу кохати.
Хоць я нехорошій, я на то не дбаю,
Будь здорова, моя мила, бо я иншу маю“.

(Ушицкій уѣздъ).

352.

А.

1 Зацвіла калиночка въ лузі...
2 Чогось моя головочка въ тузі.
3 Вламалася поличенька въ плузі, —
4 Того моя головочка въ тузі.
5 Самъ не знаю, чи полицю тесати,
6 Чи до дівчини на всю нічъ махати.
7 Закину я вражу бардину,
8 Самъ до дівчини на всю нічъ двину.
9 Прийшовъ же я підъ віконце—тукъ, тукъ!

10 „Вийди, дівчино, бо я вже тутъ“.
11 — Ой не тукай, гультаю, не тукай,
12 Иди собі вже другоі шукай.

(Новицкій).

Б.

1 Б=2 А Бідна..., 2 Б=3 А Що поламалася... 3 Б=5 А Та..., 4 Б=6 А... махати?

5 Ой одчиняй же, моя мила, сіни,
6 Бо трохи мене звірюки не зъіли“.
7 — Нехай тебе ще й собаки ідять,
8 Бо теперъ у меня кращі тебе сидять.
9 „Ой не смійся, дівчино, не смійся,
10 Бо я одъ тебе отрути наівся;
11 Ой изъівъ я крильце, ще й реберце
12 Та вхватило за щиреє серце“.

(Новицкій).

353.

„Ти, дівчино чорнявая, ти, дівчино біла,
Ти въ полі не робила та й не обгоріла,—
Не робила-сь ти нічого, ино воли пасла,
Та сиділа-сь въ холодочку, аби-сь була красна.—
— А я въ полю не робила, та робити не буду,
А я дурня не любила и любить не буду.

(Ушицкій уѣздъ и Новицкій).

354.

А.

1 Ой вийду я за ворота
2 Та роскушу орішокъ,
3 Та вийму ядерце.
4 Вийди, вийди, молода дивчино,
5 Та втішъ моє серце;
6 Моє серце ретивеє
7 Печалі не знає.
8 Ой по горахъ, по долинахъ
9 Туманъ налягає;
10 Поміжъ тими туманами
11 Сизъ голубъ літає,
12 Вінъ літає, воркотає,
13 Голубки шукає.
14 Якъ полетівъ сизий голубочокъ
15 Зъ буйними вітрами:
16 „Ой ви, вітри буйнесеньки,
17 Далеко бували,
18 Чи не бачили голубки
19 Поміжъ голубами?“
20 — Хочъ бачили, не бачили,
21 Не знаємъ якая.
22 „Сама сиза, білокрила,

23 Личко, якъ калина.“
24 — Ой сидить же надъ водою,
25 Вмивалась слёзою;
26 Та втиралась сизая голубка
27 Русою косою.
28 Рости коса до пояса,
29 Якъ у саду вишня.
30 Моли Бога, батьківъ сину,
31 Щобъ за тебе вийшла.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А. 4 Б=4 А... дівчинонько, 5 Б=5 А Возрадь... 6 Б=6 А, 7 Б=7 А. 8 Б=8 А, 9 Б=11 А. 10 Б=12 А... бур-котує 11 Б=13 А.

12 Ой зустрівся сизъ-голубонько
13 Б=15 А, 14 Б=16 А..., ви буйниі, 15 Б=17 А Ви...,
16 Ви такоі сизъ-голубки
17 Въ очи не видали.
18 — Хочъ видали, не видали,
19 Б=21 А.
20 Сидить вона межъ горами
21 Зъ сизими орлами;
22 Росчесує русу косу
23 Білими руками.
24 Б=28 А,
25 А въ подолі лиштва.
26 Б=30 Проси жъ... вражий..., 27 Б=31 А.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

355.

Черезъ гору та въ долину,
Не ходи до мене, вражий сину,
Бо я роду не такого,
Не любила зъ роду чортъ зна кого.
А я роду шляхтського,
Полюбила сина отецького.

(Краснополка, Гайсинск. у.).

356.

Ой дівчино, серце моє,
Личко твоє румянеє;
Не такъ личко, якъ ти сама,—
На папері написана.
Ой зъ-за гори високоі
Вітеръ похитує.
Нехай мене ляда (?) дурень
Въ личко не цілує.
Моє личко, якъ яблучко,
Якъ медъ солоденький;
Нехай мене поцілує
Хлопець молоденькій.

(Новицкій).

357.

Да веліла мені мати
Тонку пряжу прясти:
— Да пряди, пряди, доню,
Тонку пряжу зъ лёну".
„Да ой якъ мені, мати,
Тонку пряжу прясти,
Да наіхали гості гостёвати,
Да кличуть мене, мати,
Въ садъ зеленъ гуляти.
Да по садочку ходить,
За рученьку водить,
Да на ножку наступає,
На ночь пудмовляє.
Да не ступай на ногу,
Не ляжу съ тобою,
Да ляжу я зъ Иваномъ,
Подъ сінімъ жупаномъ,
Да ляжу я съ козакомъ,
Підъ сіримъ сіракомъ.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

358.

Ой у млині, на камині
Дівка горохъ меле;
Питається козакъ дівки:
„Чи підешъ за мене?"
— Ой не піду я за тебе,
Піду за Ивана,
А у Ивана жита яма,—
Буду що дня пъяна.
Якъ не піду за Ивана,
Піду я за Гриця,
А у Гриця все пшениця,—
Буду калашниця.
Якъ не піду я за Гриця,
Піду за Демида,
А въ Демида нива жита,—
Буду що дня бита.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

359.

Не ходила на улицю,
И не буду ходити,
Бо хвалиться удовинъ синъ,
А що буде мене бити.
Хоць хвалиться, не хвалиться,
Не буде мене бити:—
Нема въ ёго худібоньки,
А за мене заплатити.
Тілько въ ёго худібоньки,
А що сивая кобила,
Та й ту продавъ, жупанъ справивъ,
Що бъ я ёго полюбила.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

360.

Не ходи, не люби,
Не залицяйся;
Не люблю, не піду,
Не сподівайся.
Не ходи, не люби,
Не носи грошей;
Не люблю, не піду,
Бо-сь нехороший.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша.)

361.

А.

1 Ой густий очеретъ да й макуховатий.—
2 Чи ти жъ мене не познавъ, прителепковатий?
3 Ти думаєшъ, дурню, що я тебе люблю,
4 А я тебе, дурню, словами голублю!
5 Ти думаєшъ, дурню, що я тебе кличу,
6 А я тобі, дурню, скрізь тинъ дулі тичу.
7 Ти думаєшъ, дурню, що пійдешъ вінчаться,
8 А я съ тебе, дурню, аби посміяться.
9 У городі бузина перерубленая—
10 Оступися, препоганий, я полюбленая!
11 У городі бузина, на ій листу нема,
12 Не ходи, не люби, коли хисту нема!

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... лепеховатий; 2 Б=2 А? 3 Б=3 А, 4 Б=4 А. 5 Б=5 А... женихаться, 6 Б=8 А. 7 Б=9 А. 8 А=10 А. 9 Б=11 А. 10 Б=12 А.. толку...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 По дорозі жучку, по дорозі чорний,
2 Подивися дівчино, якій я моторний.
3 Подивись, оглянься, який же я вдався,
4 Хиба даси кону грошей, щобъ поженихався.
5 В=11 А... лобода...; 6 В=10 А... въ тебе хисту бісъ ма. 7 В=3 А? 8 В=4 А. 9 В=5 А? 10 В=6 А... въ окно... 11 В=7 А... я тебе кохаю?
12 Я такими дурнями верхи затикаю.
13 Ще я такихъ дурнівъ зъ роду не видала,
14 Я такими дурнями, тини підперала.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=11 А. 2 Г=6 В... нема: 3 Г=9 А... на ій листечко.
4 Приберися, моя мила, у намистечко.
5 Г=9 А... коренистая.
6 Чортова дівчина наровистая.

7 Б=9 А... да потесаная. 8 Г=8 Б... я зачесаная 9 Г=9 А; 10 Г=10 А. 11 Г=9 А... да посіченая; 12 Г=10 А... я повінчаная.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Д.

1 Д=9 Б; 2 Д=12 А Не цілуй, не милуй... 3 Д=9 А... чорне насіння, 4 А хто мене поцілуе, заробе спасінне.

5 Д=15 Г; 6 Д=6 Г.

(Новицкій).

362.

Опанасъ воли пасъ,
А дівчина бички:
„Підожди, не втікай,
Куплю черевички".

— Бодай тебе куповала
Лихая година:
Черезъ тебе, вражий сину,
Мене мати била!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

363.

Ой чи се жъ той Микитка,
Що наопашку свитка?
Підъ оконцемъ зогнувся,
Чи не вийде Маруся.

Що Микитка сміється,
До Марусі береться;
А Маруся регочеться,—
До Микити не хочеться.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

364.

„Сидитъ голубъ на березі, голубка на вишні—
Скажи жъ, мое серце, правду, що маешъ на мисли?
А яжъ тобі присягала любити, якъ душу;
Ти жъ мене покидаешъ, я плакати мушу.
Будь щастливий и съ тою, котру кохаешъ;
По-надъ мене вірнішої на світі не найдешъ.
Буду Бога я просити, щобъ ти бувъ щастливий—
Чи зо мною, чи зъ другою по вікъ мені милий.
Якъ не хочешъ, серце, дружиною бути,
То дай мені таке зілля, щобъ тебе забути".
— Ой есть въ мене таке зілля близько перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися, забудешъ відъ разу.
„Буду пити черезъ силу и каплі не пущу;
Тоді тебе я забуду, якъ очи заплющу".

(Ушицкій уѣздъ и изъ Рук. Сборн. Кулиша).

365.

Я по лугу ходила: розвивайся, луже!
„Сватай мене, козаченьку, люблю тебе дуже.
Ой хоть сватай, хоть не сватай, хоть такъ присилайся,
Ой щобъ слава не пропала, що ти залицявся.
Залицявся, не сміявся, хотівъ собі взяти,
Вороженьки розраіли, не хотіла й мати".
— Світи, світи ясенъ місяць, світи надо мною.
Молодая дівчинонько, говори зо мною.
Тоді буду я сватати, якъ буду сповняться.
Молодая дівчинонько, говори зо мною.
„Тоді буду говорити, якъ пійдешъ вінчаться".
— Ой шобъ ти, дівчинонько, сёго не дождала,
Шобъ ти моі білп ручки платочкомъ звязала.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

366.

А.

1 Пішовъ дощикъ громовенький,
2 А на той садъ зелененький.
3 А у саду жила вдова,
4 А у вдовушки дочка молода,
5 Виводила вороного коня,
6 Напувала зъ синёго моря.
7 „Вороний коню, чомъ води не пъєшъ,
8 Копитами сиру землю бъєшъ?
9 Не по правді, мій милий, живешъ,
10 Прийде вечіръ до иншоі йдешъ,
11 А до мене голосъ подаєшъ".
12 — Обсади, мила, черешнями двіръ,
13 Щобъ не заходивъ голосочокъ мій;
14 Пересади, мила, половину двора,
15 Щобъ я не твій, а ти не моя.
16 „Брешешъ, милий, неправда твоя,
17 Намъ съ тобою розлуки нема,
18 Не розлучить ні світъ, ні зоря,
19 Тілько разлучить сирая земля".
20 — Посади, мила, край воріть вербу—

21 Куди йтиму, до тебе зайду.
22 Обстели, мила, китайкою двіръ,
23 Щобъ не покаляти червонихъ чобітъ, золотихъ подківъ.
24 „Бодай же ти, милий, того не дождавъ,
25 Щобъ ти мою червону китайку підъ ноги стоптавъ".

(Новицкій).

Б.

1 Віють вітри усе буйніі,
2 Идуть дощи все громовіі,
3 Все на сей построєнний двіръ;
4 Б═3 А У сёму дворі...,
5 А въ тиєі вдови дочка хороша;
6 Виходила за новіі ворота,
7 Б═5 А, 8 Б═6 А.
9 Напувала та й промовляла:
10 Б═7 А коню вороний..., 11 Б═8 А? 12 Б═9 А.
13 Поузъ мій двіръ музики ведешъ,
14 Мені молодоі жалю завдаєшъ.
15 Усажу я вишеньками двіръ,
16 Б═13 А... твій: 17 Б═14 А Обсадили... 18 Б═15 А. 19 Б═16 А,
20 Що межъ нами присята була,
21 Якъ у саду вишенька цвіла,
22 На вишеньці ягодка була,
23 На ягодці пташка сиділа и ягодку іла.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В═1 Б, 2 В═2 Б... да все дрібніі.
3 Строяться доми та все новіі.
4 В═6 В... мила зъ нового двора, 5 В═5 А, 6 В═6 А.
7 Кінь води не пъе,
8 В═8 А Тілько... бъе. 9 В═9 А,
10 Якъ настане темна нічка,
11 Ти до другоі идешъ,
12 А на мене тонкий голосъ подаєшъ.
13 В═12 А... вишеньками..., 14 В═13 А. 15 В═17 Б.... мила... 16 В═15 А Теперъ мила,...

(Перейма, Балтск.у.).

Г.

1 Підъ вишнею, підъ черешнею та мій милий лежить,
2 Скаржиться на головку, що головка болить.
3 „Ой піди ти, мила, голубонько сива,
4 По тій крутий горі, назбирай коріння мені,
5 Назбирай коріння до головки мені.
6 Ой не ходи, мила, голубонька сива,
7 По тій крутий горі, не збирай камені,
8 Не збирай камені до головки, не поможе мені".
9 „Ой посію я яру пшеницю, та вродиться овесъ,
10 По-прозъ мій городокъ стежечкою до иншої идешъ.
11 Г=20 А... въ воротяхъ..., 12 Г=21 А Якъ буду ити до иншої...
13 Не буду садити коло ворітъ верби;
14 Якъ будешъ ити відъ иншої, до мене не йди—
15 Г=22 А, 16 Г=23 А... я собі не повалявъ пасовихъ. (?) 17 Г= дочекавъ,
18 Щобъ ти по моій кітайці підковками допгавъ.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Ой ярая да пшениченька, зелений овесъ.
2 Д=9 А... зо мною... 3 Д=10 А. Що проминаєшъ моі ворітонька.. 4 Д=14 Б. А идучи, пісеньки співаєшъ... 5 Д=13 В, 6 Д=14 В... у світлоньку...
7 Вже жъ я садила, да не приймається—
8 Ой такъ наше женихання да минається.
9 Наше женихання, якъ літня роса:
10 Вівтеръ повіє, сонце притріє, роса опаде—
11 Ой такъ наше вірне женихання на вікъ пропаде.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

367.

Розвивайся, сухий дубе,
Широкій листъ на тобі.
Ти, козаче, ти, молоденькій,
Нема правди у тобі:
Ой казавъ-есь, присягавъ-есь:
Не покину я тебе;
Теперъ мене покидаєшъ,
На серденько жаль даєшъ.
Ой пойду я съ теі туги,
Съ теі туги въ темний лісъ—
Нехай мене звіръ изъість.

(Полоски, Бѣльск. у.).

368.

Ой хрещатий барвінку, розстелайся низько,
Ой мій милий, чорнобривий, пригортайся близько.
Ой хрещатий барвіночку, розстелайся низче,
Ой ти, милий, чорнобривий, присунься ще близче.
Та глибокій колодязю да золотиі ключи,
Уже жъ мені докучило, да въ світі горюючи.
Ой глибокій колодязю, боюсь, щобъ не впасти —
Полюбила пройдисвіта, прийшлося пропасти.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

369.

Йшли корови изъ діброви,
А овечки зъ поля;
Виплакала кари очи,
Край козака стоя.
„Куди ідешъ, одъізжаєшъ,
Сизокрилий орле,
А хто жъ мене молодую
Безъ тебе пригорне!“
— Пригортайся, дівчинонько,
Къ зеленому дубу:
Я до тебе, моє серце,
У вечері буду.
„Вечіръ стою, світомъ нужу
Тебе не видати;
Доведеться ледачому
Всю правду сказати.
Нема въ саду соловейка,
Нема щебетання;
Нема мого миленького,
Не бере гуляння.
А якъ въ саду соловейко
Щебече раненько,
Ой якъ же, мій милий,
Гулять веселенько“.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

370.

„На що мене мій миленькій не любивъ,
На що мені біле личко купивъ,
На що мені чорни брови подаривъ,
На що мені вірни слова говорившъ,
На що мені перстенечокъ подаривъ?
Я думала, що по вікъ буде любить,
Теперъ бачу, що не любишъ ти мене;
Що не любишъ и милою не зовешъ,
Прийде вечіръ, то до иншоі идешъ“.
— Чувъ я, мила, худу славу про тебе,
Що ночують козаченьки у тебе.
— Спитай, милий, своіхъ близькихъ сусідъ,

Яковà я остаюся безъ тебе.
Що є въ мене світлонька новая,
А въ світлоньці кровать тісовая,
На кроваті перинушка пуховая,
На перині лежить Маша молодая,
Рученьками головушку обняла,
Лице біле слізоньками облива,
Перинушку до серденька пригорта.
Перинушку до серденька пригорну,
Лице біле слізоньками обіллю,
Тебе, милий, по всякъ часъ спомъяну.

(Новицкій).

371.

А.

Підійду я підъ яблуньку,
А листъ опадає;
„Жалуй мене, подружечко,
Женихъ покидає“.
— Нехай пада, нехай пада,
Трава зелененька;
Цей покине, другий буде,
Ще жъ ти молоденька.
„Ой колибъ ти, дівчинонько,
Трошки багатенька,
Взявъ би тебе за рученьку,
Повівъ до батенька.“
— Ой коли бъ я, козаченьку,
Трошки багатенька,
Наплювала бъ я на тебе,
На твого батенька.
„Колибъ же ти, дівчинонько,
Тоді заміжъ пішла,
Якъ у степу при дорозі
Рута, мъята зійшла“,
— Коли бъ же ти, козаченьку,
Тоді оженився,
Якъ у млині, на камені
Кукіль уродився“.
А дівчина догадалась,
Рути насіяла;
Дощи не йшли, дощи не йшли,
Рута мъята зійшла,
Молодая дівчинонька
Давно заміжъ пішла.
А козаченько догадався,
Кукілю накидавъ;
Дощи йшли, дощи йшли,
Кукіль не вродився.
Старий козакъ, якъ собака,
Та ще не женився.

(Новицкій).

Б.

Ище жъ тобі, дівчинонько,
Не на лихо ишло,
Що учора изъ вечора
Два козаки прийшло.
Одинъ сидить кінець стола,
Листоньки читає;
Другий лежить на постелі,
Дівчину питає:

9 „Дівчинонько, сіра утко,
10 Чи сватати тебе хутко?“
11 — Козаченьку-бɜрвіночку,
12 Хоть и въ неділечку.
13 „Дівчинонько, повна роже,
14 Въ неділю негоже:
15 Якъ діжемо ми до осені,
16 То й Богъ намъ поможе“.
17 — Ой високо соколоньку
18 До неба літати,
19 Ой далеко козаченьку
20 До осені ждати.

21 Б=16 А. Бодай же ти..., 22 Б=17 А, 23 Б=18 А... край дороги,
24 В=19 А. Яра рута... 25 Б=20 А. Бодай..., 26 Б=21 А, 27 Б=22 А,
28 Б=23 А.

29 Догадлива дівчинонька
30 Б=25 А;
31 Дощикъ пійшовъ, рута зійшла;
32 Б=29 А Дівка...
33 У млині, на камені,
34 Б=33 А.
35 Истаскався, зволочився,
36 Та й не оженився.

(Новицкій).

В.

1 В=9 Б. Ой дівчино..., 2 В=10 Б? 3 В=11 Б, 4 В=12 Б, 5 В=
13 Б, 6 В=14 Б. 7 В=15 Б. Пожди, серце, до... 8 В=16 Б. 9 В=19 Б,
10 В=20 Б.

11 Трапляються добрі люде,
12 Оддасть мене мати“.
13 —Ой якъ будешъ, дівчино,
14 Рушники давати,
15 Пиши вісті на бумазі,
16 Давай до мене знати.
17 „Ой писала, писала,
18 Листи не доходять,
19 Тілько моі кари очи
20 Слізоньками сходять.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

372.

Стучить и гремить у окошечко,
Чи воръ, чи воръ, чи розбойничокъ,
А либонь же прийшовъ полюбовничокъ?
— Я до тебе прийшовъ не любитись,
Я до тебе прийшовъ испроситись,—
Чи позволишъ мені оженитись?
„Оженись, оженись, любезний мій,
Та бери жъ ти собі єдноральську дочь,
Єдноральську дочь, та мене не морочь.

Єдиральськая дочъ—не морочниця,
Отъ сундуківъ вона ключниця,
Отъ мого серця та розлучниця.
Возьми жъ ти, падлець, о та гострий ніжъ,
Та розріжъ ти, падлець, мою біду грудь,
Подивись ти, падлець, що на серденьку єсть.

(Новицкій).

373.

Ой щобъ такъ тобі, якъ теперъ мені
Прийшлося погибати,
Ой мусивъ би ти и не разъ, и не два
Тяжко заплакати.
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ,
А я бідна плачу;
Сплакала очи темної ночи,
Що світонька не бачу.
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ
Сироту на чужині;
Плачу, ридаю, тебе споминаю
Въ кожнісеньку годину,
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ
Молоду, уродливу,
Що ся зачали вірне любити
Въ годину несчастливу.
Вірне любила, якъ присягала
Въ вірності вмирати,
Да й пришлося за мою вірность
Въ несчасті погибати.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

374.

А.

1 Степъ широкій, край далекій—
2 Милого не бачу,
3 Якъ згадаю ёго слова,
4 То все тілько плачу.
5 Червоная калинонька,
6 Білеє деревце—
7 — Чомъ до мене не говоришъ,
8 Моє милеє серце?
9 „Ой таку жъ я, моя мила,
10 Натуроньку маю,
11 Ой якъ сяду коло тебе,
12 То все забуваю“,
13 — Знаю, знаю, мій миленькій,
14 А що ти гадаєшъ;
15 Говорили мені люде,
16 Що ти иншу маєшъ.
17 „Ой я иншої не маю,
18 Такъ вісті заносять;
19 Ой сама жъ ти, мила, знаєшъ,
20 Що всі мене просять.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А..., речи, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, А біле..., 7 Б=7 А, 8 Б=8 А? 9 Б=9 А..., мила моя, 10 Б=10 А.
11 Якъ поіду въ степъ гуляти,
12 Б=12 А.

13 Женись, женись, му͡ий миленькій,
14 Бу͡игъ тобі на помочъ;
15 А я жъ буду горювати,
16 Слёзи проливати.
17 Женись, женись, му͡ий миленькій,
18 Бу͡игъ тебе скарає;
19 И скарає, му͡ий миленькій,
20 Бу͡игъ душу и тіло;
21 Ой кому жъ ти уручаєшъ,
22 Несчастную милу?

(Борисполь, Переяславск. у.).

375.

А.

1 Цвіла, цвіла калинонька,
2 Стала опадати—
3 Любивъ козакъ дівчиноньку,
4 Да й ставъ покидати.
5 Ой ти, дубе кучерявий,
6 Листъ на тобі рясенъ—
7 Молоденькій козаченьку,
8 Словами прекрасенъ;
9 Слова твоі прекрасниі,
10 А чортова думка,
11 Поки тебе не любила,
12 Гула, якъ голубка.
13 Гула, гула голубочка,
14 Полетіла въ поле,
15 А летячи, говорила:
16 — Буде жъ мені горе—
17 Утопила головоньку
18 Въ безоднеє море.
19 Підъ моіми воротами
20 Річка розлилася —
21 Стоіть шельма-розлушниця,
22 Зъ милимъ обнялася.
23 А я сюю бистру річку
24 Рачки перелізу,
25 Таки тую розлушницю
26 По щоці уріжу.
27 Навідала кубелечко,
28 Де утка несеться—
29 Перечула черезъ люде—
30 Ледащо сміється.
31 — Ой хоть смійся, хоть не смійся,
32 За сміхъ тобі буде:
33 Сімъ годъ трясця труситиме,
34 А смерті не буде.
35 У постелі лежатимешъ,
36 Смерті бажатимешъ,
37 У моі ти матері
38 Води прохатимешъ:
39 „Ой дай мені, моя мати,
40 Водиці съ криниці“....
41 Насміявся розсукинъ синъ
42 Зъ красноі дівиці.
43 „Ой дай мені, моя мати,
44 Холодноі води.
45 Насміявся зъ удівоньки,
46 — А зъ дівчини годі.

(Иваньковъ, Переяславск. у.)

Б.

1 Б=5 А..., дубочку...
2 Ти листомъ прерясенъ;
3 Б=7 А, 4 Б=8 А; 5 Б=9 А... ласковиі, 6 Б=10 А, 7 Б=11 А Заку͡иль..., 8 Б=12 А, 9 Б=13 А, 10 Б=14 А, 11 Б=15 А: 12 Б=16 А. Горе..., 13 Б=17 А, 14 Б=18 А.

15 Уже жъ моій голівоньці
16 Та й не впринати,
17 Коли мене уродила
18 Безталанню мати.
19 Б=27 А, 20 Б=28 А 21 Б=29 А, 22 Б=30 А, 23 Б=31 А, 24 Б=32 А, 25 Б=33 А, 26 Б 34 А.
27 Болітимешъ, горітимешъ,
28 Б=36 А.
29 У своєі матусеньки
30 Б=38 А, 31 Б=39 А, 32 Б=44 А, 33 Б=41 А..., зъ дівчиноньки,
34 Доставъ собі біди.
35 Б=43 А. Було бъ тобі...
36 Зъ дівки не сміяться;
37 Було бъ узять за рученьку,
38 Шіти повінчаться.
39 Пошли бъ же ми вінчатися,—
40 Нема попа дома;
41 А чи твоє це нещастя,
42 Чи моя недоля.

(Борисполь, Переяславск. у.)

В.

1 В=5 А, 2 В=6 А;
3 Ти, козаче молоденькій,
4 В=9 А... красни. 5 В=5 Б, 6 В=10 А; 7 В=11 А, 8 В=12 А 9 В=13 А, 10 В=14 А. Полинула..., 11 В=15 А; 12 В=16 А, 13 В=17 А 14 В=18 А. У синее... 15 В=15 Б.
16 Зъ моря не вертаться;
17 Съ кимъ любилась, розлучилась,
18 Мушу забуваться;
19 Съ кимъ не зналась—повінчалась,
20 Мушу привикаться.
21 В=27 А Найшла собі..., 22 В=28 А. 23 В=29 А, Ой чую жъ я... 24 В=30 А. 25 В=31 А, 26 В=32 А:
27 Труситиме сімъ рікъ трясця,
28 В=34 А.
29 Труситиме, въялитиме,
30 В=36 А, 31 В=37 А... матусеньки, 32 В=38 А.
33 Ой матусю, матусенько,
34 Дай води напиться.
35 Ходить дочка по кімнаті,
36 Позволь подивиться.
37 В=43 А, 38 В=44 А—
39 А вже жъ мені съ твоіхъ дочокъ
40 Смятися годі.

(Великія-Снитинки, Васильковск. у.).

376.

Повій, вітре буйнесенькій,
Зъ глибокого яру —
Прибудь, прибудь, мій миленькій,
Зъ далекого краю.
Да якъ мені повівати,
Яри глибокіі;
Ой якъ мені прибувати,
Краі далекіі.
Хилітеся, густі лози,
Куди вітеръ віе;
Дивітеся, карі очи,
Відкіль милий іде.
Хилилися густи лози,
Да вже перестали;
Дивилися карі очи,
Та й плакати стали.
Коли бъ же ти, дівчинонько,
Трошки багатенька,
Я бъ взявъ тебе за рученьку,
Повівъ до батенька.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

377.

А.

1 За густими лозоньками
2 Біжить річка струечками,
3 Плаче дівка слізоньками.
4 — Не плачъ, мила, не журися,
5 Ще я молодъ, не женився:
6 Ой якъ буду женитися,
7 Прийди, серце, дивитися;
8 Ой якъ буду вінчатися,
9 Прийди, серце, прощатися;
10 Ой якъ буду гільце вити,
11 Прийди, серце, пива пити.
12 „Щобъ не діждавъ женитися,—
13 Щобъ я прийшла дивитися;
14 Щобъ не діждавъ вінчатися,
15 Щобъ я прийшла прощатися;
16 Щобъ не діждавъ гільце вити,
17 Щобъ я прийшла пива пити“.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

Б.

1 Туманъ, мати, по долині,
2 Широкий листъ на ялині;
3 А ще ширший на дубочку —
4 Кличе голубъ голубочку,
5 Хочъ не свою, такъ чужую:
6 — Прийди, серце, поцілую.
7 На що жъ чужу ціловати,
8 Серцю жалю завдавати!?
9 За темними лісоньками,

10 Б=3 А, 11 Б=4 А... дівко..., 12 Б=5 А, 13 Б=6 А, 14 Б=7 А, 15 Б=8 А, 16 Б=9 А.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 Б... туманъ..., 2 В=2 Б, 3 В=3 Б, 4 В=4 Б, 5 В=5 Б, 6 В=6 Б, 7 В=7 Б, 8 В=8 Б Своій...

(Новицкій).

378.

Ти, дубочку кучерявий,
Широкий листъ на тобі;
Ти, козаче молоденькій,
Дурний розумъ у тобі.
Що ти клявся и божився:
Не покину я тебе!
А тепера покидаєшъ,
Собі иншої шукаєшъ.
Шукай, шукай, парень, дівки,
А я собі молодця;
Що ти будешъ ити вінчаться,
А я буду одъ вінця,—
Покотяться дрібни слёзи
Съ твого білого лиця.

(Борисполь, Переяславск. у.)

379.

А.

1 Дівчина калину ламала,
2 У пучечки въязала,
3 И къ личеньку рівняла.
4 — Коли бъ же я такая,
5 Якъ калина оцяя!
6 Понесла на торжокъ,
7 Продала за шажокъ,
8 Да купила голубця;
9 Принесла до дому,
10 Да пустила до долу,
11 Посипала пшениці,
12 Поставила водиці.
13 — Чомъ ти, голубъ, да не пъешъ,
14 Пшениці не клюешъ,
15 Десь ти одъ мене полинешъ?
16 „Полину, полину,
17 Въ чужу сторону,
18 На свою родимую,
19 Де мій рідний батюшка“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Ой на горі калина,
2 Тамъ дівчина ходила,
3 Цвітъ зъ калини ламала,
4 Б═2 А, 5 Б═6 А, Та повела..., 6 Б═7 А, 7 Б═8 А... голуба,
8 Б═9 А. Та привела..., 9 Б═10 А Посадила..., 10 Б═11 А,
11 И водиці зъ кірниці
12 Б═13 А... не іси, 13 Б═13 А, И водиці...? 14 Б═14 А,
16 Десь у тебе краща есть.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

380.

Бодай то ті сади висхли, що до єдного,
Щоби мені видно було до мого милого.
Щобъ то ті сади висхли ажъ до коріннячка,

Щобъ мені було видно ажъ до подвіръячка.
Щобъ ті сади висхли відки сонце сходить,
Щобъ то мені було видно де мій милий ходить.
А въ городі калинонька зацвіла біло—
Розгнівався мій миленькій та за марне діло.
Въ городі, въ городі романъ зілля зелене, зелене—
Розгнівався мій миленькій на мене.
А я жъ ёго не гнівала, просити не буду,
А якъ мені буде жалко доки жити буду.
А я жъ ёго не гнівала, ні ёго родини,
Нехай ёго перепросить лихая година.

(Новицкій).

381.

У тихому Дунаєві
Щука риба хвилю гонить—
Нагнівався мій миленькій
Та й до мене не говорить.
Коли будешъ говорити,
То говори щиру правду;
Якъ не будешъ говорити,
То я собі иншихъ знайду.
Коли маєшъ говорити,
То говори не безпечне;
Коли мене вірно любишъ,
До иншої не конечне.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

382.

А.

1 На тімъ боці Дунаю, Дунаю
2 Да вівчаръ вівці зганяє (2),
3 Да въ сопілочку играє (2),
4 На молодцівъ киває:
5 — Ой ви, козаки-молодці,
6 Да накажить ви моій дівці:
7 Нехай мене не любить,
8 Дурно літъ своіхъ не губить,—
9 Бо я козакъ нетяга—
10 Да мало овецъ—півъ стада.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 По горі, по горі
2 Б=2 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, Ви, молодці..., 5 Б=6 А... дівчині,
6 Що въ ильняний сорочці,
7 Що въ шовковому платку,
8 Що въ дротяному (?) вінку:
9 Б=7 А... лає, 10 Б=7 А... згадає. 11 Б=9 А... вівчаръ..., 12 Б=10 А, Въ мене... ватага.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

383.

Ходжу, блужу,
Світомъ нужу!
Сильно плачу...
Не побачу!
Що не бачивъ дівчини,
Що не бачивъ рибчини,
Що люблю.
Ой хочъ бачивъ, проминуло,
Галочкою пролинуло,
Та крильця распустивши,
Та серце принудивши
Молодцю.
Ишли дівочки рядомъ.
Ще за вишневимъ садомъ.
Вона пісні співала,
Собі пари шукала
Молодцівъ.
— Дівчинонька молоденька,
Проси матінки стихенька,
Чи позволить ходити,
Тебе вірно любити,
Молоду.
„Ходи, ходи, мій синочку,
Люби, люби мою дочку,
То дамъ тобі таляра,
То дамъ тобі другого,
Молодцю“.
— Ой радъ же бъ я ходити,
Тебе рідненько любити,
Та собаки лихі,
А люди не такі
Одібъють.
„Якъ би схотівъ зо мною знаться,
То бъ ти собакъ не боявся;
Та прийшовъ би зараненько,
Та лежавъ би до пізненька“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

384.

Ой зажурилась бідная удова,
Шо не кошена зелена діброва.
— Ой не журися, бідная вдова,
Буде скошена зеленая діброва.
Зберемося косарівъ двадцять чотири,
Будуть скошени всі гори и долини.
Косарі косять, а вітрець повіває.
Десь мій миленькій зъ иншою розмавляє.
„Ой годі жъ, годі зъ иншою розмавляти,
Ходи до мене вечеру вечеряти“.
— Коли сь зварила, то вечеряй здорова,
Бо мні випала та далека дорога.
„Тобі дорога, а мені шлячокъ битий;
Якъ же я буду безъ тебе, серце, жити?“
— Мні дорога рівна, тобі поперечна,
Бувай здорова, моя мила сердечна.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

385.

А.

1 Не противъ дня, противъ ночки
2 Подмовляє козакъ прочки
3 Молодую дівчиноньку.
4 „Чи ти жъ тиі шляхи знаєшъ,
5 Що ти мене підмовляєшъ,
6 Молоденькій козаченьку?“
7 —Коли бъ же я шляхівъ не знавъ,
8 То бъ я тебе не подмовлявъ,
9 Молодую дівчиноньку.
10 Не противъ дня, противъ ночки
11 Помандровавъ козакъ прочки
12 Зъ молодою дівчиною.
13 Питається дівчинонька
14 Въ молодого козаченька:
15 „Де будемо сю нічъ ночувати?“
16 — Ой де буде жито жате,
17 То тамъ будемъ ночовати,
18 Молодая дівчинонько.
19 Питається дівчинонька
20 Въ молодого козаченька:
21 „Що будемо постелати?“
22 —Ой у тебе запашина,
23 А у мене сірячина,
24 То те будемъ постілати,
25 Молодая дівчинонько.
26 Питається дівчинонька
27 Въ молодого козаченька:
28 „Чимъ будемо укриваться?“
29 —Якъ наступить чорна хмара,
30 То вона насъ покриває,
31 Молодая дівчинонько.
32 Питається дівчинонька
33 Въ молодого козаченька:
34 „Ой чимъ будемъ умиваться“.
35 —Я вмиюся росоньками,
36 Ти вмиешся слізеньками,
37 Молодая дівчинонько.
38 Питається дівчинонька
39 Въ молодого козаченька:
40 „Чимъ будемо утираться?“
41 —Ой я утрусь китайкою,
42 Тебе утру нагайкою,
43 Молодая дівчинонько“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=13 А, Питалася... 2 Б=14 А.
3 Коли будемъ мандрувати?“
4 — Тоді будемъ мандрувати,
5 Якъ поляжуть люде спати.
6 Б=13 А, Питалася... 7 Б=14 А:
8 „Ой де будемъ ночувати“?
9 — Тамъ, у полі скирта сіна,
10 То наша постіль біла.
11 Б=13 А, Питалась... 12 Б=14 А: 13 Б=21 А“?
14 — Я простелю жупанину,
15 Ти постелешь хвартушину.
16 Б=19 А, Питалася... 17 Б=20 А: 18 Б=27 А? 19 Б=28 А Мене вкрие...,

20 Тебе вкрие людська слава.
21 Б=25 А Питалася... 22 Б=26 А:
23 „А що будемъ вечеряти?“
24 А я буду істи булки,
25 А ти будешъ думать думки.
26 Б=31 А, Питалася.... 27 Б=32 А. 28 Б=33 А? 29 Б=34 А... руйсонькою, 30 Б=35 А... слізонькою“. 31 Б=37 А Паталася... 32 Б=38 А: 33 Б=39 А?“ 34 Б=40 А, 35 Б=41 А.

(Борисполь, Переяславск. уѣздъ).

386.

„Дівчино, дівчино,
Дівчино прекрасна,
Чи твоя, чи моя
Доленька безстчастна?
Чи твоя, чи моя
Та безчастна доля,
Цілувавъ, милувавъ,
Въ неділеньку стоя,
А теперъ—зоставайся здорова!
Стелеться мені
По підъ лісомъ дорога“.
— Ой тобі дорога,
Мені шлячокъ битий;
Якъ мені, козаче,
Безъ тебе прожити?
„Хочъ проживешъ,
Або такъ прогорнюешъ,
А за мною
Зъ полкомъ помадруешъ“.
Лучче я буду
Яру пшениченьку жати,
А ніжъ за тобою,
За полкомъ мандрувати.
Козаченьку мій,
Хрещатий барвіночку,
Хто жъ тобі постеле
Въ дорозі постіленьку?
„Постелеться мені
Зеленая та буркунина,
Ти жъ мені, дівчина,
Въ дорозі не мила.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

387.

„Да ти думаешъ, дівчино,
Що я тебе вірно люблю?
А я тебе, молода дівчино,
Очицями проведу.
Да очицями проведу,
Брівоньками пронесу,
Ой де найбільшъ челядоньки,
Тамъ я тебе осужу“.
— Да ти до мене не ходи,
Да ти мене не люби,
Де найбільше стоіть челядоньки,
Тамъ ти мене не суди.
Ти осудишъ мене разъ,
А я тебе двічи;
Де найбільше стоіть челядоньки,
Плюну тобі въ вічи.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

388.

„Ой горами, мій милий, горами
Перепъята стежка чарами.
А ні прийти, а ні перейти,
Ні съ тобою говорити.“
— Тогді будешъ, мила, говорити,
Якъ я буду коникомъ іздити;
Тогді гори изійдуться,
Тогді чари розіллються,
Воронъ коникъ перескочить.
Ой єсть у саду криниченька нова,
Ой єсть въ неі водиця холодна;
Якъ я схочу, съ коня скочу,
Прихилюся та й напьюся,
А съ тобою розійдуся.

(Новицкій).

389.

„Що ти, милий, въ мене хочешъ,
Якоі причини?
Чи въ мене не чорни брови,
Чи очі не сиві?
Брови чорни, очи сиві, личко румянее;
Чого жь тобі, мій миленькій, та не коханее.“
— Нехай буде твое личко, якъ въ саду калина,
Ой що взглянуть моі очи, то съ сердцю немила.

(Новицкій).

390.

. . . . . .
Таки, серце, ходи,
Мене вірне люби.“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити,
Въ тебе ворота скриплять?
„Я воротамъ догожу,
Кружокъ лою положу.
Таки, серце, ходи
Мене вірне люби.“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірно любити,
Въ тебе собаки зли?
„Я собаки покормлю,
Покормивши зажену
Таки . . . . . .
— Якъ до тебе. . . .
Въ тебе кицька лиха?
„Кицьки въ-дома не маѥ,
За мишами ганяѥ;
Таки. . . . .
— Якъ . . . . .
Въ тебе миши лихи?
„Коли мишей боісься,
На воротяхъ повісься,
И до мене не ходи,
Мого серця не суши,
Цуръ твоій голові,
И не снися менї.

(Ушицкій уѣздъ).

391.

Розвивайся, сухий дубе,
На чотири листи.—
У козака три дівчини,
Немає користи.
Одна пішла въ осень замужъ,
Друга у мъясниці;
А зъ третёю женихався,
Та иде въ черниці.
Пішла жъ би я въ черниці,
Да, Боже мій милий,
Остається у Локоткахъ
Козакъ чорнобривий.

Ой сёгодня у Локоткахъ,
А завтра у Клишки—
Подарую миленькому
На застіжку стрічки.
— Носи жъ ти іхъ, мій миленькій,
Да не вихваляйся;
Якъ не будешъ вихваляться,
Не змогу розстаться.
Носи жъ ти іхъ, мій миленькій,
Да не вихваляйся;
Бо якъ станешъ вихваляться,
Годі зо мной знаться.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

392.

Въ огороді хмелинонька
Грядки устилає—
Промежъ людьми дівчинонька
О, горко ридає.
Що жъ хмелина зелененька,
Що не въється вгору?

Що молода жъ дівчиненька
Проклинає долю?
Якъ хмелині вгору виться,
Тичини не має!
Якъ дівчині не журіться,
Козакъ покидає.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

393.

„О, зрада чорни очи, зрада —
А що жъ бо ти казавъ, то все неправда.
Що ти, милий, гадаешъ-думаешъ,
Подобнось ти мене покинуть маешъ.
Коли покидаешъ, покінь хлібаісти,
А шобъ тобі тяжко було сісти.
Хоць ти зійдешъ и гіръя, и поділля,
То таки не знайдешъ надъ мое подвіръя;
Хоць ти знайдешъ съ кіньми и волами,
То таки не знайдешъ съ чорними бровами;
Хоць ти знайдешъ на личку білійшу,
То таки не знайдешъ надъ мене милійшу;
Хоць ти знайдешъ на личку румъяну,

То таки не знайдешъ надъ мене кохану;
Хоць ти знайдешъ, щобъ добре робила,
То таки не знайдешъ, щобъ тебе любила.
Зоставъ мені фрачокъ гранатовий,
Що бъ я памъятала, що ти чорнобровий".
— На що жъ, моя мила. зоставляти,
Будешъ ти мене и такъ памъятати.
„Зоставъ мені синій жупаночокъ,
Щобъ я памъятала, якій твій станочокъ".
— На що жъ, моя мила, зоставляти,
Будешъ ти мене и такъ споминати.
„Купи мені золоти вудила,
Щобъ я твого коня до води водила".
— На що жъ маю, мила, куповати,
Будешъ же ти ёго и такъ напувати.
„Купи мені новеє відерце,
Щобъ я напувала твого коня, серце".
— На що жъ маю куповати,
Будешъ же ти ёго и такъ напувати.

(Ушицкій уѣздъ).

394.

Ишовъ милий відъ милоі—зійшовъ місяць високо,
Дивилася дівчинонька, чи ввійшовъ далеко.
Ввійшовъ я штири милі поля,
Закрічала дівчинонька: „гірка моя доля!
Вернися, козаче, годі ся гнівати".
— Не вернуся, дівчино, бо нема до кого;
Якъ я стоявъ підъ віконцемъ, ти мала иншого.
„Не мала я, миленькій, не мала, не мала;—
Просивъ хлопець розмарину, я му вікномъ дала".

(Ушицкій уѣздъ).

395.

Ой у броду, ой у броду, брала дівчинонька воду;
Тамъ козаченько коня наповає,
Зъ дівчиною та й розмовляє:
— Коли бъ мені дубівъ човенъ,
Коли бъ мені веселечко,
Сівъ би, поіхавъ на той бережечокъ,

Де дівчина, моє сердечко.
Горе жъ тому козаченьку,
Що дві дівчини кохає:
Ще якъ одна та чорнявая,
А другая та білявая.
А вінъ съ тою чорнявою,
Цілується, обнімається;
А тая біленька, що серцю миленька,
Слізоньками обливається.
Иде козакъ дубровою,
Шабелькою підпирається,
А за нимъ дівчина, за нимъ чорнобрива,
Слізоньками обливається.
Зеленая дубровонька очеретомъ перетикана;
Вчора була дівчинонька, а сёгодня перекликана—

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

396.

Щобъ я була тее знала,
Що я теперъ роздумала:
Лучче було не пізнати,
Якъ пізнавши, покохати.
Я думала, такъ якъ люди,
Може добрий... нехай буде!
А вінъ мислить що иншого:
Глядить, бачу, грошей много.
Хтіла-мъ ёго шановати,
Своє серце ёму дати,
А вінъ собі розібравъ,
Розглядівся, да й не взявъ.
Теперъ такий світъ наставъ,
Яку небудь зъ грішми взявъ,
А якъ скоро мало грошей,
То не візьме, хоть хороша.
Чи то мила, чи то гожа,
Чи то красна, коби рожа,
Чи розумна—не питай,
Тілько много грошей дай!...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

397.

Ой погубила орлиця дітей,
Объ доріженьку бъється:
Знати козака, превражого сина,
Що зъ дівчини сміється.
„Чи ти богатий, чи гордоватий,
Чи високо несешся;
А чи ти жъ мене да вірненько любишъ,
Чи ти зъ мене сміешся?“
— Я не богатий, не гордоватий,

И високо не несуся;
Я жъ тебе люблю и любити буду,
Я зъ тебе не сміюся.
Ти василечку, широкій листочку,
Часъ тебе соривати:
Вірнее моє жениханнечко,
Часъ тебе забувати.
Ой скриплять, риплять моі ворітечка,
Не могу я іхъ заперти;
Кого вірне люблю, ще й любить буду,
Не забуду до смерті.
Ой пливе судно, зъ-підъ мора видно,
Зъ підъ ёго вода стиха:
Ой хто не знає та жениханнячка,
Той не знає лиха.
Ой попливъ, попливъ та мій миленькій
Все тихою водою,
Шапочки не знявъ, рученьки не давъ,
Не попрощавсь зо мною.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

398.

„Дівчино, дівчино
Зъ ясними очима,
Чого плачешъ, чого тужишъ,
Що то за причина?“
— Ой тужу жъ я, тужу,
Ще й плакати буду;
Тебе жъ, моє серденько,
По вікъ не забуду.
Буду Бога я молити,
Щобъ ти бувъ и счастливий,
Чи зо мною, чи зъ другою
По вікъ мені милий.
Якъ не хочешъ, серце моє,
Дружиною бути,
То дай мені таке зілля,
Щобъ тебе забути.
„Єсть у мене таке зілля
Близко перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися,
Забудешъ відъ разу.“
— Буду пити, буду пити,
Капельки не впущу,
Тоді тебе я забуду,
Якъ очи заплющу.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

399.

Ой не вийся, хмелю, ой не вийся, хмелю,
Ти не вийсь по долині—
Чутко козаченька черезъ три городи,

Що ходить до дівчини.
У дудочку грає, хороше співає,
Моє серденько в'яне.
За тимъ воно в'яне, за тимъ воно в'яне,
Що милий двіръ минає;
За тимъ вінъ минає, за тимъ вінъ минає,—
Що подружка отбиває.
Дамъ тобі, подружка, дамъ тобі, голубка,
На станокъ полотенця;—
Не стий зъ моімъ милимъ, милимъ чорнобривимъ,
Да не край мого серця.
Дамъ тобі, подружка, дамъ тобі голубка,
Да ще й на рукава:
Колись була вірна, колись була вірна,
Теперъ стала лукава.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

400.

Горе мині на чужбині:
Зовуть мене заволокою,
Велять мені да Дніпромъ плисти,
Дніпромъ річкою да глибокою.
Чи мені жъ брести, чи мені плисти,
Чи мені зъ горя утопитися?
Бідна жъ моя да головонька,
Що ні къ кому прихилитися.
Єсть у мене да родинонька,
А тамъ живуть три дівчиноньки:
Чорнявая та білявая,
Та ще й руда да не гарная.
Зъ білявою женихаюся,
А съ чорною повінчаюся,
А зъ рудою та не гарною
Пойду, пойду роспрощаюся.
Половина садівъ цвіте,
А другая осипається:
Одна пара до вінця иде,
А другая розлучається.
Не всі жъ то ті сади цвітуть,
Що весною розвиваються,
Не всі жъ тиі до вінця идуть,
Що вірненько женихаються.
Чи я тобі не казала,
Якъ стояла підъ повіткою:
Не йди, милий, та у Кримъ по сіль,
Бо застанешъ підъ наміткою...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

401.

Ой черезъ садъ дорога
Да до мого ворога;
Хочъ не кличу, все чує:
Нехай стилий ночує.
Ой черезъ садъ стежечка
Да до мого сердечка;
Кличу, кличу—не чує:
Нехай здоровъ ночує!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

402.

А.

1 Ой піду жъ я лугомъ, лугомъ,
2 Тамъ мій милий оре плугомъ.
3 Оре плугомъ, кіньми боронить,
4 Вінъ до мене не говорить.
5 Понесу я ёму істи,
6 Чи не скаже мені сісти;
7 Понесу я ёму пити,
8 Чи не буде говорити?
9 Вінъ напився и наівся,
10 Сівъ на плужокъ—зажурився,
11 Сівъ на плужокъ та й думає,
12 Що погану жінку має.
13 — А хто жъ тобі та то виненъ,
14 Що ти чорний, чорнобривий,
15 А я руда родилася,
16 Чорнявому судилася.
17 Не сватавъ ти мене въ ночи,
18 Не витягли тобі очи;
19 Сватавъ ти мене въ день білий,
20 Гарний хлопець молодий.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=... темнимъ..., 2 Б=2 А.
3 Самъ вінъ оре самъ погонить,
4 Б=4 А Ще й...
5 Ой піду я до дому,
6 Б=5 А Принесу..., 7 Б=6 А. 8 Б=7 А. Принесу...,
7 Б=8 А. 8 Б=9 А.
9 И на мене не дивився.
10 Якъ би була дурня не любила,
11 Була бъ собі спокоёмъ жила.

(Ушицкій уѣздъ).

403.

Одъ Дударівъ до Чернишівъ дорога розлога,
Туди моя поіхала любая розмова.
„Ой куди жъ ти одъізжаешъ, сизокрилий орле,
Ой хто жъ мене та безъ тебе сей вечеръ пригорне“.
— Пригортайся, дівчинонько, другому такому,
Та не кажи тні правди, що мені самому.
„Ждала вечіръ, ждала другій,—тебе не діждати,
Та мусила нелюбові всю правду сказати.
Ой не видно того села, тілько видно грушу,

Туди мою що вечора поривае душу.
Ой не видно того села, тілько видно крести,
Туди мені любо-мило оченьками звести."

(Новицкій).

404.

На що мене зачипаешъ,
Коли собі иншу маешъ?
Мені сусіда казала,
Що відъ тебе перстня мала.
А сусідці перстень даешъ,
На що жъ мене зачипаешъ?
Я не вмію такъ якъ ти,
По двохъ разомъ любити.
Коли мене вірно любишъ,
Не кажи нікому,
Бо то люди рознесуть,
Якъ вітеръ солому.
Коли ходишъ, то ходи,
Коли любишъ, то люби,
А не любишъ, то й не смійсь,
Матері твоій бісъ!
Ой матері твоій бісъ,
А батькові двічи, —
Коли любишъ, то люби,
А не лізь у вічи.

(Великія Снитинки, Васильковск. у).

405.

Не одчиняй, дівко, двері,
Не до тебе иду;
Якъ я буду женитися,
Собі кращу знайду.

(Новицкій).

406.

„Ой не ходи по лёду, бо увалишся—
Чи ти мене вірно любишъ, чи ти чванишся?
— Якъ тебе не люблю, скарай мене Боже,
Буду тебе ціловать поки сонъ изможе.
Вже й націлувався, вже й намилувався,
Якъ у саду соловейко та й нащебетався.
Було въ мене три орішки, та всі роскотились,
Було въ мене три женихи, та всі поженились.
Одинъ оженився, другий заручився,
А третёго чорти взяли, щобъ не волочився.
На тарільці три лини, прийди, серце, прилени,
Прийди, прилени, до серденька пригорни.

(Новицкій).

НЕСЧАСТНАЯ ЛЮБОВЬ.

407.

У Полтаві на риночку
Пьють козаки горілочку;
Пили жъ вони, гуляли,
На шинкарку гукали:
— Шинкарочка молода,
Повірь меду й вина.—
„Не повірю, не продамъ,
„Бо на тобі жупанъ дранъ“
— Хочь на мині жупанъ дранъ—
Єсть у мене грошей джбанъ.—
„Якъ у тебе грошей джбанъ,
Я за тебе дочку дамъ;
А дочку, не наймичку,
Присталую панночку.
Якъ вона заговорить,
Мовъ у дзвони задзвонить;
Якъ вона засміється—
Мовъ Дунай розіллється!“
У суботу змовлялись,
А въ неділю звінчались,
А зъ вінчання вертались,
Свого роду питались:
— Скажи мині, серденько,
— Якого ти родоньку?
„Я зъ Киева Петрівна,
По батькові Йванівна.“
Скажи мині, серденько,
Я кого ти родоньку?“
Я зъ Киева Петренко,
По батькові Йваненко!
Який теперъ світъ наставъ,
Що братъ сестри не пізнавъ!
— Ходімъ, сестро, горою,
Розсіємось травою;
Ходімъ, сестро, степами;
Розсіємось цвітами!
Ой ти будешъ жовтий цвітъ,
А я буду синій цвітъ!
Будуть люде косити —
За насъ Бога моліти;
Будуть люде цвіти рвати —
Изъ насъ гріхи збірати.
Стануть люде казати:
Отсе жъ тая—травиця:
Що зъ братікомъ сестриця!

(Изъ Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

408.

Ой зійду, я зійду на гору крутую,
Стану-подивлюся на річку биструю.
Ажъ мій милий іде сухою-водою,

Зъ милою другою!
А я, молодая, та й не журилася:
Стою за лозами, вмиваюсь слёзами;
Стою за густими, умиваюсь дрібними.
Ви, густиі лози, ви розвивайтеся!
Ви, дрібниі слёзи, ви розливайтеся!
Нехай я побачу, за кимъ слёзно плачу,
Нехай розсмотрюся, за кимъ я журюся!

(Полтавск. губ., изъ Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

409.

Казавъ братъ сестриці: „не становись на кладку".
Сестрица не слухала, на кладку ступила;
Кладочка схитнулась, сестриця втонула;
Якъ потопала—три слова сказала:
— Не рубай, братику, білоі березоньки;
Не коси, братику, шовкової трави,
Не зривай, братику, чорного терну:
Білая березонька—то я молоденька;
Шовковая трава—то моя руса коса
Чорний теренъ—то моі чорні очи.

410.

Ромунъ—зілля, ромунъ—зілля по дорози ростилається;
Десь мій милий чорнобривий черезъ людей поклоняється.
А що жъ мені по ромуну: ромунъ цвіте—ягідокъ нема;
А що жъ мині по поклону, коли ёго самого нема.
Ой вишнино-черешнино, чомъ ти листу не пускаєшъ?
Молодая молодице, на що слёзи проливаєшъ?
Тимъ я листу не пускаю, бо лютую зіму маю,
Тимъ я слёзи розливаю,—невірного друга маю.

(Изъ Волынск. губ.).

411.

А.

1 Чи це жъ тая криничєнька, що голубъ купався?
2 Чи це жъ тая дівчинонька, що я женихався?
3 Ой жаль мені буде, візьмуть іі люде,

4 У же жъ вона моя не буде,
5 Не доля моя!
6 Чи це жъ тая криниченька и ключъ и відро?
7 Уже жъ мене дівчинонька забула давно.
8 Ой жаль мені буде, візьмуть ії люде,
9 Вона моя не буде,
10 Недоля моя!
11 Уже жъ до тої криниченьки стежки заросли;
12 Уже жъ до мої дівчиноньки старости пішли.
13 Ой жаль мені буде, візьмуть ії люде...
14 Уже съ тої криниченьки орли воду пьють;
15 Уже жъ мою дівчиноньку вінчаться ведуть;
16 Одинъ веде за рученьку, другій за рукавъ,
17 Третій стоіть, руки ломить, любивъ та не взявъ;
18 А четвертий якъ дочувся, та й не обідавъ,
19 Запрігъ коня вороного, та й одвідавъ.
20 Ой жаль...
21 Уже жъ тая криниченька давно заросла,
22 Уже жъ моя дівчинонька и заміжъ пішла.
23 Ой жаль и не мало,—
24 Любивъ козакъ дівку зъ малу,
25 Любивъ та й не взявъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Сивий коню, а біла грива,
2 Завези жъ мя, занеси жъ мя, де моя мила.
3 Ой приіхавъ підъ віконце вдаривъ копитами:
4 Вийди, дівчинонько съ чорними бровами.
5 Ой не вийшла дівчинонька, вийшла ії мати:
6 „Кому треба моій дівки, най иде до хати“.
7 Відтворивъ сіни, відтворивъ хату: — дай води напиться,
8 Хорошую дочку маєшъ, позволь подивиться.
9 „Ой въ саду криниченька, иди води напийся,
10 Моя дочка на гуллянню, иди подивися“.
11 Прийшовъ козакъ до коршми, дівчина гуляє,
12 Не одному гультаєві серденько ся уриває.
13 Ишовъ козакъ изъ коршомки, підківками креше;
14 За нимъ дівчинонька русу косу чеше.
15 — Дівчинонько, запліти въ дрібниці,

16 Якъ я піду въ салдати, ти підешъ въ черниці.
17 „А въ черницяхъ добре жити, нічого робити,
18 Лишъ туга мому серденьку, що ся ні съ кімъ любити".
19 Любивъ же я дівчиноньку, мало не достану,
20 Бо боюся, щобъ не стративъ дівчину кохану.

21 Б=1 А А де жъ...? 22 Б=2 А А де же... въ ній кохався? 23 Б=1 А А де жъ... голубка пила?

24 А де жъ тая дівчинонька, що мене любила?

25 Б=6 А У же жъ тая... та й загаченая; 26 Б=7 А... тая... та зарученая. 27 Б=6 А Уже жъ тая... мохомъ заросла.

28 Любивъ же я дівчиноньку, за иншого пішла.
29 Якъ тяжко каменёві противъ води плисти,
30 Любивъ же я дівчиноньку — не маю користі.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А... я воду пивъ? 2 В=2 А... що люблю й любивъ? 3 В=3 А, 4 В=5 А! 5 В=1 А? 6 В=2 А? 7 В=6 А Ой се жъ...; 8 В=7 А.

9 Засипалась криниченька золотимъ піскомъ,
10 Злюбилася дівчинонька зъ другимъ козакомъ.
11 В=8 А;
12 Уже жъ мою дівчиноньку сватати прийшли,
13 Шумлять верби, що надъ тою криницею ростуть,
14 В=11 А... до церкви...; 15 В=12 А, 16 В=13 А... серце болить...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Викопавъ я криниченьку, викопавъ я дві—
2 Викохавъ я дівчиноньку людямъ не собі.
3 Коло тої криниченьки кручокъ и відро;
4 Й а вже жъ моій дівчиноньки не видно.
5 Коло тої криниченьки соломка лежить —

6 Г=17 А... по воду біжить. 7 Г=10 А Коло...; 8 Г=11 А... до шлюбу...; 9 Г=12 А, 10 Г=16 В... въяне!

11 Привели ії підъ церковку: „теперъ ти моя".
12 Вона ёму відповила: „неправда твоя".
13 Привівъ ії до престола: „теперъ ти моя".
14 Вона ёму відказала: „неправда твоя".

15 Закладає срібний перстень: „теперъ ти моя“.
16 Вона ёму...
17 Закладають царській вінецъ: „теперъ ти моя“.
18 Вона стала, заплакала: „неволя моя, несчастливая“.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Ой пудъ вишнею, пудъ черешнею, тамъ мій милий лежить,
2 Скаржатья на головку, що головка болить:
3 Болить мені головонька, самъ не знаю чого;
4 Полюбивъ я хорошу дівчину, самъ не знаю для кого.
5 Ой си (?) доброму человікові—суди, Боже, ii,
6 А си якому пройдисвітові—сжалься, Боже, ii.
7 Д=1 Г... у себе на дворі;
8 Гей ци не прийде хороша дівчина по водицю ко мні.
9 Ой у неділеньку пораненьку дрібний дощикъ имрить,
10 Д=6 Г... хороша дівчина...
11 Ой прибігши підъ оконечко, на дзень-добрий дала.
12 Ой на дзень-добрий, Ясюню надобний, уже я не твоя.
13 А въ неділеньку рано-пораненьку въ барабани бють;
14 Д=8 Г... хорошу дівчину... 15 Д=12 А... а другому жаль; 16 Д=10 Г А третёму ся... краe...

(Полоски, Бѣльск. у.).

Е.

1 Е=1 Д... козакъ..., 2 Е=2 Д... ёго... 3 Е=3 Д... либонь же я вмру,
4 Зостається любая дівчина та не знаю кому:
5 Якъ якому товаришу, то не жаль мені,
6 А якъ другому чужому, то жаль же ii.
7 Якъ дівча почула, тяженько здихнула,
8 Та не пішла за якого знала,
9 А кого не знала, тому ся достала.
10 Е=1 Г... въ свого батька на подвіръю, 11 Е=8 Д... любая... воду брати...
12 Ой надлетіло два голуби сивихъ, посідали пити.
13 Е=8 Г... любую дівчину... 14 Е=12 А... за білу..., 15 Е=13 А... жалібно плаче...

(Ушицкій уѣздъ).

Ж.

1. Просуну я да кватирочку, ажъ кладочка движить. 2 Ж=6 Г. 3 Просуну я да кватирочку, ажъ кладочка вросла 4 Ж=6 Г... зъ водою прийшла. 5 Ж=10 А Просуну я да кватирочку, ажъ..., 6 Ж=14 Д... любую... 7 Ж=12 А, 8 Ж=10 Г... гляне...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

412.

Ой часъ, мати, жито жати—
Колосъ похилився,
Пора мене заміжъ дати,
Голосъ змінився.
Похилився колосочокъ,
Ще й житня солома—
Змінився голосочокъ,
Ще й тихні слова.
Надъ моіми ворогами
Чорна хмара стала;
А на мене молодую
Поговіръ и слава.
А я тую чорну хмару
Рукавомъ розмаю;
Перебула поговіръ,
Перебуду й славу.
Не лай мене, моя мати,
Ніколи ні за що,—
Полюбила козаченька
Пъяницю й ледащо.
Самъ ледащо, самъ ледащо,
Ледачого й батька,
Тілько ёго роскрасила,
Що сивая шапка.
Шапка сива, шапка сива,
Жупанъ по коліна,
Жупанина по коліна,
Самъ парень до діла.

(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

413.

Ой вийду за гай—
Та все чужий край,
Стану подивлюсь
Та й запечалюсь,
Піду въ садъ зеленъ,
Я тамъ прохожусь.
Ой підъ вишенькою,
Підъ черешенькою,
Сидить сизъ голубъ
Изъ голубкою.
И пьють, и ідять,
И раду радять:
Ой не биймося,
И не лаймося:
Живімъ хороше—
Повінчаймося.
Зашумівъ сокілъ
Изъ за крутихъ гіръ,
Розбивъ, розлучивъ
Пару голубівъ.
Голуба убивъ,
Голубку влюбивъ;

Узявъ голубку
За білу ручку,
Привівъ до дому,
Пустивъ додолу;
Насипавъ пшениці,
Въ кубочокъ водиці.
— И пий, голубочко,
И іжъ, голубочко.
Не пье голубка,
Не ість голубка,
Все въ вишневий садъ
Плакати ходе.
Полетівъ сокілъ,
Привівъ голубівъ:
— Вибирай, голубко,
Якого ти хочъ.
Вибрала голубка.
„Такі й криллячка,
Таке й піръячко,
Така й голова,
Якъ въ мого була;
Не такъ цілуе,
Не такъ милуе,
Не такъ пригорта,
Не такъ обніма!...“

(Новицкій).

414.

Зъ-за гори, гори
Ідуть мазури;
А мій мазурочокъ
Привезе мені віночокъ
Съ чистого злота.
Вінъ іде, іде
Прямо на мій двіръ.
Стукъ, брязь въ віконечко:
„Вийди, вийди, коханочко,
Дай коню води“.
— Не веліла мати
Коню води дати;
Мні матуся заказала,
Щобъ я пана не кохала,
Матусі боюсь.
„Матусі не бійсь,
Сідай на мій візъ.
Сімъ паръ сивихъ коней,
Сама седить, яко пані,
Та буде моя“.
Туди іхали,
Люди питали:
Ой що то за дівчина,
Ой що жъ то за кохана
Іде съ панами.
— Ой іду жъ я, іду,
Та на свою біду:
Есть у ёго жінка, діти,
А на мене молодую
Любо поглядіти.

(Новицкій).

415.

Ой горе, горе, якъ нерідная мати,
Аще гірше, якъ невірная дружина;
Вона жъ мене зсушила, извъялила.
Ой та сяду я край віконечка прясти,

Та пущу я волоконце въ віконце,
Подивлюся, чи не сходило сонце.
Я жъ думала, що то сонечко сходить,
Ажъ мій милий та по риночку ходить,
Чужу милу та за рученьку водить;
Чужу милу та цілує й милує,
А на мене нагайку готує.
Ой нагаєчка та изъ трохъ дротивъ звита—
Будешъ, мила, що неділеньки бита.
Охъ нагаєчка дуже товстий дрітъ,
Якъ ударитъ, болитъ серце и живітъ.
Ох нагаєчка изъ кілочка не спадає
Топкій, білий рукавчикъ одъ слізокъ не висихає.

(Д. Колюшна, Миргор. у.).

416.

Та матусенько жъ моя, та колибъ же ти знала
Та що мені молодому за пригода стала.
Та стала ся причина, а що я й сиротина,
Якъ у чистому полі билина.
Та вітеръ повіває, билину хиляє;
А мені молодому пароньки немає.
Та по надъ річкою, по надъ бистренькою,
Ой тамъ сидівъ сизий голубонько та й зъ голубонькою.
Та й голубонько гуде, а голубка воркоче—
Либонь голубъ голубоньку покинути хоче.
Та голубонько жъ сизий, та який неправдивий,
Промовъ, промовъ словце, утішъ моє серце".
— Окипіло серце моє горячою кровъю,
Ой радъ би жъ я говорити, слова не промовлю.

(Д. Колюшна, Миргородск. уѣзда).

417.

Виряжала мати сина та на косовицю,
Зачесала ёму чорні кудрі ажъ на потилицю.
„Ажъ думала, мій синочку, що будешъ косити,
А ти кинувъ въ косу въ росу, та й ставъ голосити".
— „Ой коли бъ ти, мати, знала, що то за досада,

То ти бъ мене оженила, щобъ була отрада".
— Женись, женись, мій синочку, бери жінку любку,
Цілуй ії, милуй ії, якъ голубъ голубку.
Ой ти, сину, сину, ти, дитино моя,
Не пий, не пий такъ рано горілки, бо зійдешъ зъ ума.
„Якъ горілки не пить, то й у світі не жить;
Зъ невірною дружиною горе въ світі жить.
Якъ горілки напьюсь, то й ума наберусь,
Зъ невірною дружиною тоді помирюсь.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

418.

А підъ листомъ трава зъ ростомъ, нею вітеръ гонить—
Чогось моя мила третій вечоръ не говорить.
„Ой говори, дівчинонько, говори зо мною.
Бо я зъ жалю умру за тобою".
— Ти умрешъ изъ вечора, а я умру въ ранці,
Скажимося поховати обое въ едний ямці;
Скажимося поховати вкупку головами,
Щоби люди дивилися,
Якъ ми, серце, любилися;
Скажимося поховати,
Ще й крестъ закопати,
Щоби люди дивилися,
Якъ ми, серце, любилися.

(Ушицкій уѣздъ).

419.

— Гей на току вишня, чому не черешня?
Любишъ мя, кохаешъ мя, чому не візьмешъ мя?
„А я тую вишню подрубати мишлю
А до тебе старостонькп пришлю".
— Гей на горі, горі соколи літають;
Вже наши молодні літа ся минають.
Гей піду я въ садъ прохожуся,
Де найвища деревина, стану подивлюся;
Вирву жъ бо я квітку та пустю на воду.
Та пливи та й до роду,
Тамъ буде ненька води набирати.

Зачерпнула зъ рожи квітку:
„Чи ти, моя дочко, три годи лежала,
Чи два боліла, що квітка зівъяла?“
—Не лежала ні дня, ні години,
Лишъ сухоти та згризоти на личку змарніли.

(Ушицкій уѣздъ).

420.

Идуть корови зъ діброви, а овечки зъ поля,
Якъ дівчини не любити, коли чорноброва.
Въ кінці греблі шумлять верби, що я насадила,
Нема того миленького, що я полюбила.
Нема ёго у цімъ селі, нема ёго тута,
Вже жъ поросла по сліду шальвія и рута.
На шальвію воду грію, на руту не буду;
Розсердила милинького, просити не буду.
Нехай ёго тиі просять, що греблі розносять,
Нехай ёго ті благають, що въ болоті грають.
Ти великий, я маленька — не зійдусь съ тобою;
А хоть зійдусь, хоть не зійдусь, не повінчаємся,
Тілько серцю и порадоньки, що женихаємся.

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

421.

За Дунаёмъ за тихенькимъ
Брала дівча лёнъ дрібненькій;
Брала, брала, та й стелила,
До тихого Дунаю говорила:
— Тихій Дунаю, тиха вода,
На кого жъ ся зостану, молода?
Чи попові, чи дякові—суди, Боже;
Якъ якому лайдакові—не дай, Боже,
Дала моя мати за лайдака,
Розійдеться худобонька, хоць би яка.
Біда, мамцю, біда, любцю, зъ бідою,
Воліла би мъ наложити головою.
Я вже своій мамці на городі
Посадила зелений явіръ въ городі.
А хто буде явіръ поливати,
Той буде мене споминати:
—Де ся діла тая дочка,
Що садила, підливала яворочка?

(Ушицкій уѣздъ).

422.

Сива зозуля въ гай полетіла,
На калину сіла та й стала кувати.
Кого вірне люблю, той за плечима,

Кого ненавижу, той передъ очима.
Посію я конопельки та вкрай доріженьки;
Сами не беруться, мені не даються.
Наберу я горошку, та й тручу по гаю—
Відай, моє серце, пропавъ вікъ съ тобою.
Наберу я другу, та й тручу у жито—
Чогось моє серце якъ ножемъ пробито.

(Ушицкій уѣздъ).

423.

Болить моя голівонька
Відъ самого чола,
Не бачила миленького
Сёгодня и вчора.
Ой бачиться не журуся,
Въ тугу не вдаюся,
А якъ вийду за ворота, —
Одъ вітру валюся.
Ой бачиться, що не плачу—
Сами слёзи ллються:
Одъ милого нема людей,
Одъ нелюба шлються.
Нема мого миленького,
Нема мого сонця;
Ні съ кимъ мені розмовляти,
Сидя у віконця.
Нема жъ мого миленького,
Що карії очи,
Ні съ кимъ мені розмовляти
Въ темненькоі ночи.
Зелененький барвиночку,
Стелися низенько;
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься близенько!
Зелененький барвіночку,
Стелися ще низче;
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься ще близче.
Нема мого миленького,
Нема ёго тута;
Посходила по слідочкамъ
Шавлія и рута.
Я шавлію пересію,
Руту пересажу;
Таки свого миленького
Къ собі перенажу.
Я шавлію пересію,
Руту пересмичу;
А до себе миленького
Таки перекличу.
Да вже жъ мені не ходити,
Куди я ходила,
Да вже жъ мені не любити,
Кого я любила.
Да вже жъ мені не ходити
Ранкомъ по-підъ замкомъ;
Да вже жъ мені не стояти
Изъ моімъ коханкомъ.
Да вже жъ мені не ходити
Въ ліски по орішки;
Да вже жъ мені минулися
Дівоцькиі смішки.
Шкода жъ моій уродиньки
Високого росту,
Пришлось мені утопиться
Зъ високого мосту.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

424.

Ой піду я въ лісочокъ, вирву листочокъ,
Буду закривати милого слідочокъ,
Щоби пташки не збродили,
Щоби мого миленького инши не любили.
Ідна любила — коника купила,
Друга любила — сідельце купила,
А третя кохала — вечеряти му дала.
„Вечеряй, козаче, ще дамъ хліба скибку;
Ой, серце козаче, може не маєшъ жінку.
Жий, серце зо мною“.
— Охъ маю я жінку и діточокъ двое,
Жаль ми покідати, бо мя серце болить.

(Ушицкій уѣздъ).

425.

Оре мужикъ, на шляхъ виганяє;
Молода дівчина жито дожинає.
„Ой жни, дівча, жито, ой жни, не дивися,
Скоро дожнешъ жито, я буду женився“.
— Ой женися, дурню, женися,
На мене, дівчину молоду, не дивися.
Ой въ чистимъ полі церковця стояла,
Молода дівчина зъ нелюбомъ шлюбъ брала;
Ой якъ шлюбъ взяла, тоді заплакала:
—Доле несчастлива, чого мъ ся дочекала.

(Ушицкій у. и Новицкій).

426.

Шуміла береза, якъ я нею іхавъ;
Плакала дівчина, якъ нею занехавъ.
Чорни очи маю, та й не оженюся;
Дівчата не люблять, піду утоплюся.
Не люблять дівчата, ані молодиці,
Піду утоплюся въ глибокій кирниці.
—Ой стій, не топися, марне душу згубишъ;
Скажи перше правду, котру вірно любишъ?...
Було не копати підъ порогомъ ями,

Було мя не брати відъ тата и мами,
Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, коли я нелюба.
Ой мати, мати, калиновий цвітъ,
Завъязала-сь мені за нелюбомъ світъ.

(Ушицкій уѣздъ).

427.

Чи я не счастлива, чи не чорнобрива,
Чи жъ то моя доля несчастлива.
Ой гаю мій, гаю, великій розмаю,
Якъ я впущу голубочку, вже жъ ій не спіймаю.
— Пусти жъ мене, мати, въ гай погуляти,
Може мені Богъ поможе голубку спіймати.
Хоць я и спіймаю, то вже не такую,
Що пригорну до серденька та вже не щирую.
Туга за тугою, журба за журбою;
Дала-сь мене, моя мати, замужъ молодою.
Не нагуляла-мъся, не находила-мъся,
Тілько молоденька щомъ нажурилася.
Пусти жъ мене, милий, голубоньку сивий,
Пусти мене, милий, до броду по воду,
Най ся подивлюся на свою вроду.
„Не пустю тя, мила, до броду по воду,
Бо ти відвідаєшъ ажъ до свого роду,
Скажешъ свому роду за свою пригоду“.
— Хоць, милий, піду та до свого роду,
Не скажу я роду за свою пригоду;
Хоць будуть питати, не буду казати;
Обіллють дрібни слёзи, а я вийду съ хати.

(Ушицкій уѣздъ).

428.

А въ мого милого хата підъ горою,
А садъ надъ водою.
Пусти мене, милий, въ той садъ погуляти,
Бігъ-ме, що не буду твоіхъ ягідъ рвати.
Я вирву квіточку изъ виноградочку,
Пущу до матінки въ подаруночку.

А тая матінка въ віконці сиділа,
На мою квіточку такъ дуже гляділа.
„Ой десь моя дочка въ недузі лежала,
Що ії квіточка на воді зівъяла“.
— Не лежала-мъ, мамцю, ні дня, ні години;
Зсушила, звъялила негідна дружина.
Сина не женила, дочки не віддала,
А вже жъ тебе, матінько, літами догнала.
Якъ женю сина, не прибуде сила,
Якъ віддамъ дочку, печаль на сердечку.

(Ушицкій уѣздъ).

429.

Ой вийду я до Дунаю,
Стану, подумаю;
Стану, подумаю,
Що долі не маю.
Що жъ я, бідний, діять маю?
Ой піду я у коршомку
Горілки напиться;
Бо на моімъ щось серденьку
Гадиною вьється.
А все то мні наробила
Милая дівчина,
Що віддалась учора
За багача сина.
Ой, оріше зелений,
Ти посажений густо...
Кого я любила,
Та ще й вірне кохала,
То все то даромъ та пусто.
Ой, оріше зелений,
Ти посажений рідко...
Кого жъ не любила,
Ще й не кохала,
То присудивъ мені дідько.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

430.

Ой у полі деревенька
Ні велика, ні маленька.
Ой у вдові три дочки-паняночки:
Одна Саша, друга Маша,
А третяя Катерина,
Та й та слави наробила:
Иванюшу полюбила,
Иванюшу челядина.
А до Каті Ваня ходить,
Безъ росчоту деньги носить:
Якъ не рубъ, то полтину,
А ні, бумажечку сіню.
Повівъ Катю у садочокъ,
Вдаривъ Катю у вісочокъ:
„Постой, Катю, не хилися,
Зъ білихъ ніжокъ не валися.
Коли любишъ, то любися“.
— Я не люблю, не люблюся,
Отказаться — откажуся,
До иншого приручуся.

(Дудари, Каневск. у.).

431.

Ходить, блудить Иванюша
По крутуий горі,
Росчесає жовти кудрі
Да й по голові.
Чеше, чеше жовти кудрі
Да й росчесає,
На чужиі хорошиі
Да й поглядає.
Чужи жони хорошиі,
Якъ макувъ цвітъ;
А моя не судилася,—
Завъязала світъ.

Ой якъ узявъ неудалую
За праву руку,
Кинувъ, бросивъ неудалую
У бистру ріку.
Пливи, пливи, неудалая,
На нуизъ зъ водою,
Не нажився, не набувся
Молодъ съ тобою.
— Пливи, пливи, неудалая,
Да й сядь каменцемъ;
Теперъ же я заручаюся,
Молодъ, удовцемъ.

(Лемешовск. вол., Пинск. у.).

432.

Боже, Боже, за що прошу,
Дай мені дружину хорошу.
И хорошу, и вродливу,
И багату, и счастливу.
Злакомився на калитку,
Взявъ собі багатирку,—
Причинивъ собі работи:
Що неділя—жовти чоботи!
И чоботи, и спідниця,
И коралі, и заушниця,
И коралі, и заушники,
Що неділи все музики.
Зъ коршми до коршми ii водять,
За нею хлопці гурмою ходять.
— „Дивітеся, хлопці жваві,
Що то єсть за бісъ лукавий.
На багатство не вважайте,
Тілько добрихъ жінокъ шукайте.

(Ушицкій уѣздъ).

433.

Чогось водиця каламутиться, подобно филя збила;
Чогось дівчина смутна не весела, подобно мати била.
Мене мати зъ роду не била, но сами слёзи ллються,
Що відъ милого вістоньки нема, а відъ нелюба шлються.
А въ нелюба гірка губа, гірше полиночку:
Зібъє тільце, звъялить серце, висушить головочку.
А въ милого солодки уста, солодші відъ меду:
Не зібъє тільця, не звъялить серця, не зсушить головочку.

(Ушицкій уѣздъ).

434.

По бережку ходила, лебідочку ловила.
Десь же я въ тебе, мій милий, за наймичку робила.
Якъ я въ тебе за наймичку, тоді мени заплати,
Якъ я въ тебе за хозяйку, то босої не води.
Нахилилася підъ стілъ,
Найшла чобітъ и постілъ;
Слава Богу, що найшла,
Убулася та й пішла.
Черезъ гребельку иду,
Якъ голубка гуду:
— Не дивуйтесь, сусідоньки,
Я не боса иду.

(Ушицкій уѣздъ).

435.

Сію рожу на морозу, вона въ зімі сходить —
Зъ великого закохання зъ розуму сходять.
Темни луги, темни луги, ярая білина —
Не зводь зъ ума, кроть (?) твою ма, бо я не дитина!
Тече річка невеличка, скочу—перескочу;
Віддай мене, моя мамцю, за кого я схочу.
Ой віддала-сь, моя мамцю, за кого я хтіла,
Зашуміла нагаєчка коло мого тіла.
Скрипливиі ворітечка, трудно іхъ заперти —
Кого люблю, не забуду до самої смерті.

(Ушицкій уѣздъ).

436.

Ой ти, хлопче, бійся Бога,
Не сватай мене, бо я убога.
Не женися ти зо мною,
Не поправишъ долю свою;
Після будешъ нарікати,
Ще й передъ людьми казати,
Що зъ убогою оженився,
На цілий вікъ зажурився.
Дають плуги, воли сіри,
Ще й до того всі засіви,
Сто червонихъ дають въ руки,
Лишъ бери біду на віки.
Відъ коршми до коршми ходить,
Табунъ хлопцівъ зъ собою водить.
Въ святу неділю музика —
Губить зъ світа чоловіка!
Прийде съ коршми пізно пъяна,
Кричить, плаче не виспана:

— Охъ підіть ви всі прочь съ хати,
Бо я хочу, бідна, спати.
Вінъ бере хлопці съ парубками,
Иде спати межъ волами.
На загибель буде тому,
Хто бере багачку зъ дому.

(Ушицкій уѣздъ).

437.

Ніхто не виненъ, тілько я,
Що мъ полюбила гультая.
Гультай не робить, тільки пьє,
Прийде до дому, мене бъє.
Не виненъ отець и мати,
Не силовали мене оддати.
Я о тому не дбаю,
Та й до сусіди втікаю.
А у сусіди вдовинъ синъ,
Сподобався, вражий синъ.
Тамъ то очка, якъ терночокъ,
Тамъ то бровоньки, якъ шнурочокъ,
Тамъ то личенько, хоць малюй,
Тамъ то устенька, хоць цілуй,
Тамъ то личенько, якъ памнухъ,
Тамъ то вінъ зо мною—іденъ духъ,
Тамъ то рученьки, хоць пиши,
А на решті серце моє заліши.

(Ушицкій уѣздъ).

РАЗЛУКА.

438.

Туманъ, туманъ по долині,
Широкій листъ на калині;
А ще ширший на дубочку.
Кличе голубъ голубочку,
Якъ не свою, то чужую:
„Ходи, серце, поцілую“.
— На що чужу ціловати,
Було свою шанувати“.
За густими лозоньками
Плаче мила слёзоньками.
„Не плачъ, мила, не журися,
Ще я молодъ—не женився;
Якъ я буду женитися,
Прошу, серце, дивитися,
Меду вина напитися“.
— Твоє вино не дивное,
Твоі слова не повні,
Ненька твоя чарівниця,
Сестра твоя розлушниця;
Розлучила мене съ тобою,
Якъ рибу зъ водою;
Якъ рибочку зъ окуньцями,
Якъ молоду зъ молодцями.

(Ушицкій уѣздъ).

439.

Ой у лузі, въ лузі,
Стоять воли въ плузі;
А коло нихъ
Удовинъ синъ въ тузі.
— Мати жъ моя, мати,
Що маю діяти,
Що нікому
Волівъ поганяти.
Ой вийшла дівчина
Съ чорними очами,
Вона жъ ёму
Волівъ погонила.
Вийшла ii мати
Изъ новоі хати:
„Не позволю
Волівъ поганяти“.
— Позволь, позволь, мати,
Хочъ разъ обігнати,
Нехай буде борозеньку знати.
Позволь, позволь, мати,
Ще й поцілувати,
А то буду по ёму скучати.

(Новицкій).

440.

Якъ була я молодою, не знала нічого,
Я жъ думала, що не буду любити нікого;
А теперъ я признатися мушу:
Люблю, люблю козаченька
Такъ, якъ свою душу.
Батько добрий, батько добрий,
А мати лихая,—
Не пускає гулять мене,
Що я молодая.
„Пусти жъ мене, моя мати,
Я не забарюся,
А якъ перва зоря зійде,
До дому вернуся.“
Ой ти світишъ, місяченьку,
А я, бідна, плачу,
Кого въ світі люблю дуже,
То й того не бачу.
Ой ти, ясний місяченьку,
Закрийся хмарами,
А я, бідна, ляжу спати,
Заливши сь слёзами.

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

441.

А.

Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ,
Та забула повъязати;
Недалеко мій милий одъ мене,
Та нікому наказати.
Ой повъяжу лёнъ, ой повъяжу лёнъ
Хоть сирою дубиною;
Накажу я свому милому
Хоть чужою родиною.
„Ой прибудь, прибудь,
Хоть коня добудь,
Хоть лугами-берегами“.
— Ой не прибуду, коня не добуду
За вражими ворогами.
„Ой я вороги стопчу підъ ноги;
Круту гору перескочу;
Ой оддай мене, моя мати, замужъ,
За кого я сама схочу“.
Оддала мене моя матінка
За кого я не хтіла;
Шумить, гуде нагаёчка
Коло мого білого тіла.
Що нагаёчка, що дротяночка

23 Изъ колочка не збуває,
24 Серпаночокъ одъ дрібнихъ слізочокъ,
25 Та ніколи не висихає.
26 Я ту нагайку кину підъ лавку,
27 Нехай вона трохи оддише;
28 Нехай моі шитиі рукава
29 Буйний вітеръ не колише.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Жито, мати, жито, мати, жито—не полова,
2 Якъ дівчини не любити, коли чорноброва.
3 Жито, мати, жито, мати, жито—не пшениця.
4 Якъ дівчини не любити, коли чепуриться.
5 Тече річка не величка, схочу—перескочу.
6 Б=16 А, 7 Б=17 А.
8 Ой не дала мене мати
9 За кого я хтіла;
10 Б=20 А, 11 Б=21 А. 12 Б=22 А.
13 Съ кілка не звисає;
14 Виплакала чорни очи,
15 Що й мати не знає.

(Талянка, Уманск. у.).

442.

Ой у степу, на долині
Трава посихає:
Сидить голубъ на дубочку,
А голубка літає,
Да сизому голубочку
Жалю завдає.
— Годі тобі, голубонько,
Годі вже літати:
Иди, сядешъ біля мене —
Я щось маю казати.
Скажу тобі, моє серце,
Да що за душою,—
Да що тебе, молодую,
Покинути думаю.
„Що жъ бо то, козаченьку,
Що то за причина:
Чи ти мене самъ не хочешъ,
Чи твоя родина?“
— Ой я тебе вірно люблю,
Й сватати думаю,—
Да каже твій рідъ,
Що я пью, гуляю.
Чи будешъ ти, да дівчинонько,
За мною тужити,—
Якъ я знайду другу милу,
И за нею буду жити?
„Ой буду жъ я, да козаченьку,
Дрібними слізами,
А чи будешъ ти за мною,
Хочъ ласкавими словами?“

(Новицкій).

443.

„И учора не бувъ, и сёгодня не бувъ —
Десь ти мене, серденько, на віки забувъ".
— Ой я не забувъ и не забуду,
Якъ поіду на Украйну—не скоро буду.
Ой дівчино жъ моя, чарівниченько,
Причаровала моє біле личенько.
„Та бодай же ти знавъ изъ синей до хати,
Скільки я знаю чимъ чаровати.
Що въ мене чароньки—чорниі брівоньки,
Що въ мене принада— я сама молода.
Принадила козака не медомъ, не виномъ,
Своімъ приятнимъ словомъ".
—Дівчино жъ моя, засватаная,
Чого жъ ти така заплаканая?
„Того жъ я така заплаканая,
Що за нелюба засватаная".
—Дівчино моя, заручепая,
Чого жъ ти така засмученая?
„Того жъ я така засмученая,
Що за нелюба заручепая".

(Новицкій).

444.

Ой, мати моя, що ти гадала,
Шо мені світъ завъязала?
Ци на хороство, ци на багатство,
Ци на хорошу вроду?
Утопила сь мене, матюнко,
Якъ конопельки въ воду.
Коноплі втопишъ, коноплі втопишъ,
То мусишъ ратовати;
Мене втопила, світъ завъязала —
Мушу вікъ коротати.
Тамъ за річкою, тамъ за быстрою,
—Тамъ шпорихи съ травою.
Говорять люди и судять люди—
Мні не жити съ тобою.
„Нехай говорять, нехай судять
Хоть по цілому світу;
Я тебе люблю и любити буду,
Мій рожевий квіте".

(Полоски, Бѣльск. у.).

445.

Мимо моіхъ ворітечокъ быстра вода плине—
Не дай мене за нелюба, нехай нелюбъ згине.
Якъ будете силовати, вчиню вашу волю,

Завъязавши головоньку, пійду, якъ въ неволю.
Піду въ ліса, піду въ гори и на остри скали,
А щобъ моє грішне тіло звіри розшарпали.
Скажу собі висипати високу могилу,
Скажу собі посадити въ головахъ калину.
Будуть пташки прилітати калиночку істи,
Будуть мені приносити одъ милого вісти.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

446.

„Ти, дівчино моя,
Бувай ми здорова!
Не забудь мене,
Коли ласка твоя.
Я въ дорогу виїжджаю,
На серденьку тугу маю;
Тугу не малую —
Тебе молодую".
— Ой ідь, мій миленький,
Дорога счастлива;
Куди ся повернешъ,
Буду тя жичлива.
Тілько не ідь край дороги,
Самъ ти бачишъ, що вороги
Намъ на перешкоді,
Любитися годі.
Иде козакъ, иде,
Дороги не стає;
Дають ёму знати,
Дівку заручають.
—Нехай же заручають,
Таки не звінчають;
Чую черезъ люди,
Таки моя буде.
Ой приіхавъ миленькій зъ дороги,
Повідає до дівчини небоги:
„Ой, дівчино моя мила,
Яка же сь ми не жичлива;
Я бувъ въ дорозі, ти ся заручила".
—Ахъ, мій милий, милий,
Не моя то вина;
Бо въ мене єсть мати,
Котра мене хоче зъ инимъ звінчати.
„Коли жъ ти мя, мила,
Не хочешъ любити,
Дай же мні таке зілля,
Щобъ тебе забути".
— Ой єсть въ мене тоє зілля
Близько перелазу;
Якъ дамъ тобі напитися,
Забудешъ відъ разу.
Відійде відъ серця туга,
Полюбить тя дівка друга.

(Новицкій).

447.

Скоро бігла, чуть глянула,
Заразъ Петра покохала.
Ой душа не Петрусь,
Біле личко, чорний усь.
Не разъ мене мати била,
Щоби мъ Петра не любила.
—Хоць ти мене, мати, вбий,
Таки мені Петрусь любий.
Петрусь, любий, Петрусь милий,
Петрусь, мамцю, чорнобривий.

Ой, мати моя, мати,
Позволь Петруся кохати!
Якъ не даси любити ёго,
То позбавишъ віка мого.
Спомни, мати, собі,
Щобъ не була дочка въ гробі.
Що жъ ти, мати, учинила,
Мене зъ Петромъ розлучила.
Ой нема Петра мого,
Що жъ тобі, мамцю, зъ того?
Ой матусю, ото такъ,
Вже мій Петрусь-неборакъ
Ходитъ, плаче за мною,
Дрібненькою слёзою.
Якъ Петруся не бачу,
Ходжу, нуджу и плачу;
Охъ нема и не буде,
А хто жъ мене любить буде?

(Ушицкій уѣздъ).

448.

А.

1 Ой у полі горина,
2 Стоіть липка зелена;
3 Ой на тій липці, на тій зелененькій
4 Три птахове співають.
5 Не єсть то птахове,
6 Єсть то кавалерове.
7 Ой змовлялися на одну дівчину,
8 Котрій ії возьме.
9 Єденъ каже: „я возьму“.
10 Другій каже: „якъ Богъ дасть“,
11 Третій каже: „любая дівчино,
12 Чого смутна, не веселая?“
13 —Якъ же мені веселою бути,
14 Велять мені за старого йти.
15 Охъ заболіла въ мене головонька,
16 Шо нікому розвеселити.
17 Ой у полі ліщина,
18 Заплакала дівчина,
19 Охъ заплакала дівчина сердешна.
20 —Сватай мене, козаче, я дівчина статешна.

(Чернелевка, Каневск. у.).

Б.

1 По тімъ боці...
2 Б=2 А... сосна... 3 Б=3 А... сосні..., 4 Б=4 А. 5 Б=5 А, 6 Б=6 А.
7 Хотять же одну дівчину всі три.

8 Б=9 А... що моя буде, 9 Б=10 А, 10 Б=11 А... чого..., 11 Б=12 А... идешъ? 12 Б=13 А, 13 Б=14 А. Коли кажуть...

14 Крає ся, крає мое серденько,

15 Б=16 А. Нема кому.

(Ушицкій уѣздъ).

449.

Ой, матуню, кохаюся,
Ой, матуню, звінчаюся;
Не збороняй мені сёго,
Бо не піду за другого.
Ой, матуню, глянь на мене,
Мене милость зъ світа жене;
Бо я теперъ страдаю,
Не даремне ся кохаю.
Ой прошу я тебе, мати,
Най я маю свою хату;
Най того за мужа маю,
Кого люблю и кохаю.
Чому жъ, чому не віддають,
Чому мене не пускають?
Хоць моі молоди літа
Марне підуть зъ сёго світа.
Ти родина моя ціла,
Шчось для мене дуже мила...
Просить батько, просить мати,
Най позволять ся звінчати.
Вінъ насъ всіхъ буде любити,
И зо мною добре жити;
Мені кажуть старі люди,
Що вінъ добримъ мужомъ буде.
Чомъ я перше не казала,
Якесь мати збороняла:
„Не йди, доню, за тамъ того,
Бо не любить батько ёго“.
—Скажи мені, моя мати,
Доки я буду ще ждати?
Хоць би мъ знала біду,
То за нёго таки піду.

(Ушицкій уѣздъ).

450.

Коло броду беру воду,
Не достягну до дна.
Та не рікъ, не два
Та й у батенька, не знаю добра;
А ні добра, ні роскоши,
Ні спражнёго лиха;
Якъ зійдуся съ кімъ любилась,
Наплачуся стиха.

(Субботово, Читиринск. у.).

451.

Сидить лебедь надъ водою, днює и ночує;
Не будемо, серце, въ парі, душка моя чує.
Два лебеді надъ водою, обидва біленьки;
Не будемъ, серце, въ парі, черезъ вороженьки.
Були жъ, були моі нозі въ неі на порозі,
Тілько було ручку дати дівчині небозі.

Шумить въ мені, якъ въ тимъ млині, въ голові.
Невеличке закохання, а трудно въ голові, якъ въ ступі.
Скрипливіі воротята не можу заперти;
Кого люблю, не забуду до самої смерті.
Дала жъ мене моя мати замужъ за сторого,
И казала шанувати замісто молодого.
Я шаную, я шаную, шанувати мушу,
А, Господи Милосердний, видри зъ діда душу.

(Ушицкій уѣздъ).

452.

Щось мя изсушило,
Щось мя звъялило;
Нема миленького —
Нічого не мило,
А ні въ стіжку жито,
Чогось моє серце,
Якъ ножемъ пробито.
Якъ ножемъ пробито,
То найдуться ліки;
А якъ закохання,
Пропала я на віки.
Сію конопельки
Верхомъ зелененькі—
Нема жъ миленького,
Тамъ то жаль тяженькій.
Сію конопельки,
Та виберу плоскінь;
Кого жъ я любила,
Не давъ мені Господь.
Не давъ мені Господь,
Мати не казала;
Бодай вона за то
Тяжко відболіла.
Вийду за ворота,
Стану, якъ сирота;
Идуть люде, питаютъ,
Бо жалю не знають.
— Ахъ ви, люде, люде,
Чого питаєте?
На серцю жаль маю,
Тільки не знаю.

(Новицкій).

453.

На юлицю не піду,
И дома не всижу;
Доведеться підкопаться
До дівчини въ хижу.
„Бодай тебе копалася
Лихая година!
Черезъ тебе, вражій сину,
Мене мати била.
Била, била мене мати,
Ще, казала, буду бити,
Да перестань, вражій сину,
До мене ходити“.
— Потиль не перестану,
Покиль не достану
Чорнихъ брівъ, вірнихъ словъ,
Хорошого стану.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

454.

Пішла дівчина
До броду по воду,
Побачила Марка—
Хороший на вроду.
„Ой Марку жъ мій, Марку,
Щось маю казати:
Сватай мене, Марку,
Чи не віддасть мати.
Якъ не віддасть мати,
Будемъ мандрувати“.
Проіхали поле,
Проіхали друге,
У третёму полі
Стали спочивати,
Ставъ дощъ накрапати,
Ставъ Марко дрімати.
„Ой Марку жь мій, Марку,
Не дрімай зо мною,
Бо побіжить мати
Въ погоню за мною“.
Догонили Марка
Меже дорогами,
Зрубали головоньку
Острими мечами.
То Марківъ коникъ біжить,
Не самъ Марко іде;
Маркове сідельце лежить,
Не самъ Марко сидить;
Маркова та нагаєчка,
Не Марко тримає;
Маркова коханка,
Не Марко кохає.

(С. Переймы, Балтск. у.).

455.

Й а вже третій вечеръ,
Якъ дівчину бачивъ;
Хожу коло хати,
Її не видати.
„Ой вийди, вийди, дівчино,
Потішъ моє сердечко, рибчино“.
— Не вийду, не вийду, бо ся бою,
Не буду стояти сей вечеръ съ тобою.
Ой рада, рада стояти,
Не пускає мене мати зъ хати.
Підъ віконцемъ стою,
Дрібни слёзу роню,
Словами говору:
— Ой промовъ словечко,
Якъ ми любилися двоєчко;
Якъ ми любилися, кохалися,
Поки слави понабралися.
„Ой була слава-поговіръ,

Ти не моя, серденько, я не твій.
Дай же намъ, Боже, на рушничокъ стати;
Ні не пошкодить ні отець, ні мати,
Ані чужая сторона,
Коли судилася дружина".

(Ушицкій уѣздъ).

456.

За валомъ брала дівчина лёнъ,
Забула повъязати;
Не далеко мій милий відъ мене,
Але нема ні кимъ наказати.
Повъяжу я той лёнъ, лёнъ зелененький
Зеленою й ожиною,
Накажу я до свого милого
Чужою чужиною.
Зелена ожина того лёну не повъяже,
Чужа чужинонька и милому не накаже.
Повъяжу я той лёнъ сирою сирицею,
Накажу я до свого милого рідною сестрицею.
Сирая сиричека того лёну не повъяже,
Рідная сестриченька правдоньки не скаже.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

457.

А.

1 Ой помагай, Бігъ, ти, несужений друже!
2 Да здорова, серденько, то жъ любилися дуже.
3 Любилися, кохалися, а матуся й не знала;
4 А тепера розійшлися, якъ темненька хмара.
5 Я жъ тебе любила, въ вишневий садъ водила,
6 Ягодоньки ирвала, я жъ тебе годовавала;
7 Білу постіль постилала, съ тобою спать лягала:
8 Одну ручку въ голівоньку, а другою обнімала.
9 Лучче було колодцемъ, а ніжъ теперъ криницею;
10 Лучче було дівчиною, а ніжъ теперъ молодицею.
11 Пийте люди горілочку, а я буду воду.
12 Горе жъ мені на чужині безъ своёго роду.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А! 2 Б=2 А. 3 Б=3 А, 4 Б=4 А..... чорненька.... 5 Б=5 А, 6 Б=6 А.

(Изъ рук. Сборн. Кулиша).

458.

— Ой мати, мати,
Серце не вважає,
Кого разъ полюбить,
За тимъ умирає.
Ти до мого серця
И жалю не маєшъ!
Ой мати, мати,
Бідность, багатство —
Все то Божа воля;
Зъ милимъ вікъ жити,
То счастлива доля.
— Самъ я не знаю,
Що мені діяти,
Люблю дівчину,
Да не можу взяти;
Не можу взяти,
Бо заручена —
Ой доле жъ моя, доле,
Доле несчастная.
Ой, Боже, Боже,
Ти судишъ кохати,
Да чому-жъ не судишъ
Заразъ ii взяти.
Да коли жъ ти судишъ,
Чому жъ не излучишъ,
Чомъ же такъ до того
Моє серце мучишъ?
Продамъ же я хату,
Покину родину,
Покину родину
Черезъ милу дівчину.
Да все черезъ тее,
Що не маю друга, —
Серцю моєму
Превелика туга.

(Борисголь, Переяславск. у.).

459.

Ой у лісі, при дорозі
Калинонька стояла;
Ой на туй калиноньці
Зозуленька кувала;
Тамъ дівчина молодая
Зъ козакомъ розмовляла.
Не могу я, дівчинонько,
Тебе за себе взяти:
Не веліла, коханечка,
Моя рідная мати.

(Сборн. Памят. Нар. Твор. въ Юг.-Зап. краѣ стр. 71—72).

460.

„Ой дівчино любо, що жъ то зъ того буде?
Я тебе вірно люблю — видить Богъ и люди
Скоро мъ тя побачивъ, заразъ ставъ кохати,

Теперъ тра, моя мила, съ тобою ся розстати".
— А я жъ тому не винна, лёсъ тому владає,
Запрещає рідний отець, и мати не дає.
„На що жъ, невдячниця, на лёсъ нарікати,
Лучче скажи: — не хороший, не можу кохати.
Хоць я не хороший, я на то не дбаю;
Будь здорова, моя мила, бо я иншу маю, —
Таку що мя любить, має грошей много.
Будь здорова, моя мила, вибачай, небого!
Будешъ жалувати свого милого,
Будешъ, серце, жалувати, що не йшла за нёго;
Будешъ жалувати и завше нарікати,
Будешъ, серце, памятати, якъ другихъ кохати".

(Ушицкій уѣздъ).

461.

Зашуміла дібровонька, —
Заплакала дівчинонька;
Плаче, тужить и ридає,
Свою долю проклинає.
Десь Богъ мене покаравъ—
Лиху долю мені давъ;
Лиху долю, просту душу —
Кого люблю, забуть мушу.
За річкою, за бистрою
Стоявъ козакъ съ дівчиною.
„Що по тому, що кохаю,
Коли въ неі не буваю?
Боже, зъ неба високого
Глянь на мене молодого;
Внеси мене въ хату тую,
Де я маю миленькую.
Чи то, Боже, твоя воля,
Чи моя несчастна доля.
Що я живу на чужині,
Трачу літа безъ дружини?"
То жъ матінка во всемъ винна,
Що насъ съ тобою розлучила;
Було бъ лучче утопити,
Ніжъ нзъ милимъ розлучити.
Ой піду я утоплюся,
Чи объ камень розібъюся:
Нехай люди будутъ знати,
Якъ зъ кохання помірати.
Прощай, прощай, милий краю,
Я відъ тебе видъізжаю!
Ой якъ піду въ Украіну, —
То тамъ мабуть не загину.

(Новицкій).

462.

А.

1 Не віръ, дівко, парубкові, що вінъ люльку курить,
2 Бо вінъ каже, що тя візьме, а вінъ тебе дурить.
3 Не віръ, дівко, парубкові, що вінъ вогонь креше,

4 Бо вінъ піде до другоі, тамъ на тебе бреше.
5 Ой прибігъ мій козаченько та й передъ ворота:
6 „Вийди, Дзюбо моя люба, краща злота“.
7 Ой не вийшла Дзюба-люба, тілько ii мати:
8 — А хто хоче Дзюбу взяти, най иде до хати.
9 Бодай тебе, Дзюбо-любо, твоі чорни очи,
10 Не стоявъ би мій конпченько до темноі ночи.
11 Несчастливий коню мій, треба віддихати;
12 А що було въ серцю милий, треба занихати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=3 А, 2 Б=4 А. 3 Б=5 А; 4 Б=6 А. дівко... відъ... 5 Б=7 А... дівка...: 6 Б=8 А... дівку... 7 Б=9 А... дівко..., 8 Б=10 А. 9 Б=11 А... мій коничокъ... відвъязати, 10 Б=12 А... покидати.

(Ушицкій уѣздъ).

463.

Зеленая й орішина
Одъ сонечка изовъяла,
Да молодая дівчинонька
Козаку світь завъязала.
Завъязали молодиці,
Да завъязали молодиці
Чорнявні білолиці.
Да мету сіни, мету хату,
Ой увійду у кімнату;
Да увійду у кімнату
Лежить парень на кроваті
„Да чи ти спишъ, чи такъ лежишъ,
Чомъ до мене не говоришъ?“
— Ой якъ серце говорити,
Хотятъ мене й оженити;
Велятъ мені вдову брати,
Кого любить рўйдна мати.
Да шо я зъ нею жить не буду,
По вікъ тебе не забуду.
Да якъ я буду женитися,
Прийди, серце, дивитися;
Да прійди, серце, дивитися,
Дамъ тобі пива напитися;
Ой якъ буду вінчатися,
Прійди, серце, прощатися.

(Борисполь, Переяславск. у.).

464.

Ой звідци гора, а звідти друга,
Меже тими горонькамп
Ясная зора.
А я жъ то казавъ, що зора зійшла,
А то жъ моя дівчинонька по воду пішла.

„Дівчино моя, нашій мі коня".
— Не напою, бо мъ ще не твоя;
Якъ буду твоя, напою ті два,
Ще й поведу до Дунаю, де гожа вода.
Ой пий, коню, пий, де джерела бьють,
Поідемо до дівчини, бо инши возьмуть.
Ой надъіхало двохъ варшавяківъ,
Взяли мою дівчиноньку любу и кохану.
Ой ніхто жъ то не виненъ, ино рідная мати;
Ой бо она обіцяла за мене дати.

(Новицкій).

465.

Бодай твоя мати на світі не жила,
Що насъ молоденькихъ съ тобою розлучила.
— Добрий вечіръ, мерчи (?).
„Бодай здоровъ, серце".
— Бодай твоя мати въ пеклі згоріла,
Бо що насъ, молоденькихъ, на тое підвела.
Ой вийди, вийди, не бійся морозу,
Я твоі біли ніжки въ чобіточки вложу.

(Ушицкій уѣздъ).

466.

— Ой зійди, зійди, ти, зіронько вечірняя;
Ой вийди, вийди, дівчинонько моя вірная!
Рада бъ зірка зійти—чорна хмара та й наступае;
Рада бъ дівка вийти, та матуся не пускае.
Ой зірочка зійшла, усе поле та й освітила;
А дівчина вийшла, козаченька та й звеселила.
„Ой ти, козаче, ти хрещастий барвіночку,
Хто жъ тобі постеле у дорозі постілочку?"
— Ой стелиться мені широкій листъ та бурковина,
А підъ голову голубая та жупанина.
Ой черезъ межку зелений горошокъ та постелився;
Козакъ до дівчини ворогами та поклонився.
— Ой поклоніться, ой ви, добрі люде,
Нехай моій милоі тамъ легенько буде;
Ой поклоніться ви дівчині небозі,

А що мені добре въ далекій дорозі.
„Ой ти, козаче, що ти думаєшъ, гадаєшъ,
Чому не женився, собі пари не шукаєшъ?“
— Ой якъ мені пароньки шукати,
Та не каже мати, тебе, дівчино, брати.
Та каже мені, мати, де штири воли брати,
Де штири волики и два коники въ дишлі —
А якъ же ёго любити, коли не до мислі.

(Ушицкій уѣздъ).

467.

На долині при окопі дівчина гуляє;
Прийшовъ до неі — серце замирає.
„Перестань же, моя мила, перестань гуляти.
Ходи, сідай коло мене, щось маю казати.
Скажу тобі, моя мила, скажу, що думаю:
Що я тебе, моя мила, покидати маю“.
— Скажи мені, мій миленькій, що то за причина,
Чи ти мене самъ не хочешъ, чи твоя родина?
„Ой я тебе и самъ люблю, и рідъ не боронить,
Тілько рідъ твій все говорить,
Що я пью, гуляю.
Ой я піду на Вкраіну, та й тамъ буду жити,
Знайду собі таку другу, що буде любити.
Ручки зложу, очки сплющу та ще слово скажу:
Черезъ тебе, моя мила, въ чорній грібъ заляжу.
Вспоминай, моя мила, добрими словами,
А я буду вспоминати гірькими слёзами“.

(Ушицкій уѣздъ).

468.

А въ сусіда хата біла,
А въ сусіда жінка мила;
А у мене ні хатинки,
Нема счастя, нема жінки.
А вже сусідъ жито сіє,
А въ сусіда зеленіє;
А у мене не орано,
А ні жито не сіяно.

За сусідомъ молодиці,
За сусідомъ и вдовиці,
Ще й дівчата поглядають,
Бо сусіда всі кохають.
Мене ідна полюбила
И рученьку заручила,
Після въ очи сказала,
Ще я тебе не кохала.

Чи безъ счастя уродився,
Чи безъ счастя охрестився,
Чи такиі куми були,—
Счастья, долі не желали?
Чи я въ матері не вродився,
Чи я людямъ не пригодився...
За що мене Богъ карає,
Гірку долю посилає?
Чи мъ я кого зъ світа зігнавъ,
Чи я въ кого отнявъ,
Чи въ приязьні кого здрадивъ,
Чи въ біду кого впровадивъ?
— Сідлай, хлопче, ти гнідого,
А самъ сяду на другого;
Та й поідемъ погуляти,
Сусідоньку одвідати.
„Будь здорова, сусідонько,
Люба, мила, дівчинонько“.
— Ой сядь ти горнесенько,
Якъ снідає Илесенько.
Сядь, козаче, не гордуйся,
Коли хочешъ поцілуйся;
Напою тебе липою,
Не гордуйся надо мною,
Бо вже жъ годі цілувати,
Бо озьдечки иде мати;
А вона за те сердита;—
Якъ забачить—буде бити.
„Будь здорова ти, матусю,
Я приіхавъ по Настусю;
Хочу бути вамъ рідпею,
Будь ти тещею моею!“
— Ти, сучий синъ, волоцюга,
Забіяка, злий катюга,
Нічого о собі не дбаєшъ,
О розбою помишляєшъ.
„Ти, матусю, бійся Бога,
Смерть твоя коло порога.
Ти дуже мене лаєшъ,
Катюгою називаєшъ.
А я хлопець пребагатий,
Маю коні, скотъ рогатий,
Маю срібло, маю злото
И овечокъ пребагато“.
Бідна Настя ажъ ридає,
Свою долю проклинає:
„Якъ не вийду я за сёго,
Вже жъ не піду за другого,
Изъ такимъ я би стала,
Хоть би борщикъ бувъ безъ сала“.
— Мовчи, суко, чортъ съ тобою!
Ось я тебе коцюбою!
Женіха ми найдемъ сами,
Щобъ мавъ скотину зъ рогами“.
— Прощай, моя мила,
Я не хочу, щобъ любила;
Мати киёмъ буде бити,
Обоімъ намъ не жити.
Або піду утоплюся,
Або въ камінь розібъюся, —
Нехай тее люде знають,
Що зъ кохання умирають.

(Ушицкій уѣздъ).

469.

„Хто кохання знає, не віруе въ Бога:
Разъ серденьку радость, а десять тревога.
Перестаньмо жъ ся любити,
Самъ ти знаєшъ, намъ съ тобою не жити“.
— Воліла жъ би ти ніжъ въ мене вгородити,
Ніжъ маєшъ, мила, ті слова говорити.

Бо ніжъ вгородивши, рана ся загоіть,
Кохавшися, розставшися — серце не вспокоіть.
Піду я до неньки, буду ся питати, —
Чи не позволить ненька тебе взяти?
„Волю жъ я тя, сыну, въ солдати віддати,
Ніжъ я тя маю зъ тою дівчиною звінчати.
Въ солдати тя віддамъ, відомості ся сподію,
Якъ я тебе звінчаю, сама зъ жалю вмлію“.
— Бодай же тя, мати, такъ легко конати,
Якъ мені легко зъ дівчиною ся розстати.
Темна нічка осенняя, та не можу спати,
Нудко жъ мені, тяжко жъ мені—ні съ кімъ розмовляти.
„Купила-мъ тя, сину, коня вороного,
Розмавляй, синку, до нёго“.
— Темная нічка, невидная, сонъ мене не морить;
Даю коню вівса, а кінь не говорить.

(Ушицкій уѣздъ).

470.

По саду ходила, рученьки ломила:
Та нема, и не буде, кого я любила.
„Пусти жъ мене, мати, на Дунай купати,
Буду плисти, вторинати, доленьки шукати“.
— Не пущу я тя, доню, щоби сь не втонула,
Бо ти свою долю на віки згубила:
Ой тамъ въ саду, саду трава зелененька;
За хорошимъ чоловікомъ жінка молоденька.
Ой тамъ въ саду, саду трава висихає;
За лядащимъ чоловікомъ жінка пропадає.
Ой тамъ въ саду, саду червониі вишні;
Нема та й не буде до моеі мислі.
Ой тамъ въ саду, саду солодкиі сливи;
Та нема и не буде моєй чорнобривой.

(Ушицкій уѣздъ).

471.

Куроньки піють, я зъ дівчиною стою,
На день займає, на добра-ничъ даю.
На добра-ничъ, дівчинонько, на добра-ничъ,

Забравъ коника, самъ поіхавъ на ничъ.
Запутавъ коня, тяжко здихнувши:
Люблю дівчину, трудно забути.
Прийду до дому, самъ себе не виджу,
Батько сварить, матінка гірше:
— Не ходи, сину, на залёти більше.

(Ушицкій уѣздъ).

472.

А.

1 Ой дівчино моя люба,
2 Твоя краса—моя згуба:
3 Брови чорни, очи сиві —
4 Охъ я хлопець несчастливий!
5 А якъ тяжко серцемъ нуджу,
6 Кого люблю та й не виджу.
7 Кого моя мила кохає,
8 Серце зъ згуби умліває.
9 Що жъ ти, мати, учинила,
10 Що сь мя малимъ не утопила?
11 Лучче було утопити,
12 Ніжъ зъ милою розлучити.
13 Світъ великій, трудно жити,
14 По радости, — треба тужити.
15 Бодай я бувъ перше въ гробі.
16 Ніжъ я закохався въ тобі;
17 Бодай мене громи вбили,
18 Коли-мъ не есть тобі милий.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А Ти..., 2 Б=2 А. 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
5 Чи я въ лісі уродився,
6 Чи я въ полі охрестився?
7 Чи я въ лісі, чи я въ полі —
8 Не давъ мені Господь долі.
9 Б=9 А, 10 Б=10 А. 11 Б=11 А Лучше..., 12 Б=12 А. Якъ...
13 Б=15 А, 14 Б=16 А. Якъ мавъ закохаться... 15 Б=17 А,
16 Коли я тобі не милий.

(Ушицкій уѣздъ).

473.

Коло гаю конемъ граю, въ гаю не буваю.
Ходімъ, брате, на той кутокъ, тамъ дівчину маю.
Перестаньмо, пане брате, на той кутъ ходити,
Говорила дівчинонька, не буде любити.
Ой, дівчино, дівчинонько, то-сь мі до сподоби.
Не каже тя мати взяти, не маєшъ худоби.

„Теши, сину, ясенину, добре клиння буде,
Возьми собі чорнявую, господиня буде“.
— Не съ каждоі ясенини добре клиння буде,
Не съ каждоі чорнявоі господиня буде.

(Ушицкій уѣздъ).

474.

Шумить листя, шумить гай.
Гей, прочъ утікай!
Прочъ, прочъ зъ дорога, —
Иде ляхъ до небоги.
Лишъ вінъ счастя не має:
Въ день и въ ночи, шарий (?) світъ
Передъ нимъ доля утікає,
А несчастя за нимъ въ слідъ.
Кажуть колись ляхъ бувъ жвавий,
Любивъ скрипки и забави.
Глянь на ёго, скажи сміло,
Що жъ то ёго такъ змінило.
Плине річка въ долину,
Тамъ полюбивъ ляхъ дівчину:
Мила, якъ сонце въ погоді,
Красна, якъ зора на сході.
Серце зъ серцемъ ся злучило,
Небо ясно засвітило...
Чи треба тамъ непогоди,
Де єсть счастя и свобода.
Мати за нимъ обстава (?),
Дочка серце ёму віддала;
А де грошей нема много,
Мати заразъ противъ того.
Нехай васъ гроши не нудять,
Нехай васъ люде не судять;
Бо тамъ де єсть грошей много,
Нема стастя доброго.
Ляхъ о грошахъ не думає,
Тілько въ милий ся кохає.
Доки ляхъ ще буде жити,
Може милу виживити.
А ляхъ тужить въ день и въ ночи,
Не розмружить своіхъ очей.
Думка думку набиває,
Ляхъ о милий все думає:
Мучить серце, губить силу,
Черезъ нихъ піде въ могилу.
Ой мати, мати, мати,
Богъ васъ буде карати;
Ляха кровъ, слёзи, мука,
Спадуть на васъ и на внуки.

(Ушицкій уѣздъ).

475.

Хоче мене родинонька зъ милимъ розлучити,
Я не знаю, якъ я маю безъ милого жити.
Ой хоць мене родиночка зъ милимъ розлучила,
Спогадай же собі, милий, якъ я тя любила.
Въ той часъ буде, мій миленькій, въ тебе инша мила,
Якъ буде надо мною висока могила:
То тутъ тая спочиває, що мене любила.

(Ушицкій уѣздъ).

476.

Не світи, місяцю, не світіть ясни зори;
Не люби пишого, бо мя серце болить.
Засвіти, місяцю, хочъ годиночку въ ночку,
Най я перейду та й до дівчини річку.
Річку перейшовъ, чобітъ не замочивъ.
Говорять люди, що ти дівчину зволочивъ.
Не я ії зволочивъ, но мої чорни очи,
Якъ иду зъ вечерниць, то сидю до півночи.
Батенько лає, а матінка ще гірше —
Не ходи, сину, до дівчини більше.
„Замикай, мила, ворота за собою,
Бо ся розібью зъ жалю за тобою“.
— Якъ ся маєшъ, ти зъ жалю розбивати,
Волишъ чорнявую та за милую взяти.

(Ушицкій уѣздъ).

477.

А що ся стало, розстатися не може,
Кого я люблю, принеси ёго, Боже,
А хочъ не ёго — товарища ёго,
Най ся спитаю за здоровъячко ёго:
„Ой чи вінъ хорий, чи вмірати гадає,
Ой що вінъ у мене ніколи не буває?“
— Ані я хорий й вмірати не гадаю,
Черезъ вороги я въ тебе не буваю.
Я жъ тебе любивъ, якъ у саду вишню,
Черезъ вороги залішить тя мислю;
Я жъ тебе любивъ, якъ у саду грушу,
Черезъ вороги залішить тя мушу;
Я жъ тебе любивъ, я жъ тебе приголубивъ,
Я жъ тебе не взявъ, бо Богъ ми тя не судивъ.
„Ой ти парубокъ, а я дівочка красна,
Ой ти въ терну спавъ, а я коника пасла;
Пасла коника до темненькоі ночи,
Припала роса на мої чорни очи;
Ой припала роса на русявую косу,
Либонь я съ тобою віночка не доношу“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

478.

На що мя судишъ, що мъ провинила,
Чи не за тее, що мъ тя любила?
Любила мъ тебе, жалься мя, Боже,
Все черезъ тебе, хлопче-небоже.
Ой за горою, за камъяною,
Тамъ сидівъ голубъ и зъ голубкою:
Сиділи въ парі, ціловалися,
Сивими крилонькамн обіймалися.
Вилетівъ орелъ съ чорноі хмари,
Розбивъ, розігнавъ голубківъ зъ парн.
Голубка сидитъ, жалібно гуде,
Що вже зъ голубомъ жити не буде.
Ой прилітає сімъ паръ голубівъ зблизька,
Прилітають до іі сідлиська,
Стали въ тузі іі питати:
— Ой чи не приймешъ гостей до хати?
Вона імъ каже: „жалібъ великій,
Що ся не хоче вже знати зъ ні кимъ,
Буду тужити покі вікъ вікомъ,
Буду тужити за чоловікомъ.
Голубко сива, на що уфаєшъ?
Чи на вроду, чи на красу, що маєшъ?
— Що мені по вроді, що врода красна,
Коли теперъ сама несчастна.
Вийду я въ поле, де плужекъ оре,
Стану плакати, ажъ мені горе.
Хочь випадають слёзи на каміняхъ,
Хочъ найтвердійшихъ — пороблять знаки,

(Ушицкій уѣздъ).

479.

Онъ де гора високая и той край несчастливий.
Ой ишовъ же я до дівчини, летівъ голубъ сівий.
Голубъ сивий, голубъ сивий, голубка сивійща;
Милий отець, мила мати, дівчина милійща.
Ой я зъ батькомъ посваруся, гріхівъ наберуся,
А зъ дівчиною якъ зійдуся, не наговоруся.

Два голуби воду пили, а два колотили;
Бодай тиі рікъ конали, шо насъ розлучили.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

480.

А.

1 Та любивъ я, кохавъ, собі дівчину мавъ,
2 Та хотівъ ії взяти,
3 За вражьскими людьми, да за ворогами
4 Та й ставъ покидати.
5 „Покидаєшъ мене, серденько моє,
6 Та куди одъізжаєшъ?“
7 — Покидаю тебе, серденятко моє,
8 Та єдиному Богу;
9 Самъ я сяду та й поіду
10 Та у путь, у дорогу.
11 Сподівайся мене, серденятко моє,
12 Та й у ті пори въ гості,
13 Якъ поросте трава муравая
14 Та у горниці на помості.
15 Росла, росла трава мурая
16 Та й стала посихати;
17 Ждала, ждала дівчина козака
18 Та й стала забувати.
19 „Покідаєшъ мене, серденятко моє,
20 Та покінь хліба істи;
21 Шобъ тобі тяжко, бодай тобі важко
22 Коло иншоі сісти.
23 Покидаєшъ мене, серденятко моє,
24 Та покінь води пити;
25 Щобъ тобі тяжко, бодай тобі важко
26 Та зъ иншою говорити“.

(Новицкій).

Б.

1 Ой пливуть лебеді тихо по воді,
2 Тихо за водою —
3 Привикай, привикай, серденько моє,
4 По межъ чужиною.

5 Ой пливуть лебеді та тихо по воді,
6 Крилечками скрипнуть—
7 Велика чужина, въ мене роду нема,
8 Не можна привикнуть.

9 Б=1 А. Що... що..., 10 Б=2 А, 11 Б=3 А... лихими... 12 Б=4 А 13 Б=5 А Ой кому же ти мене...,

14 Мене покидаєшъ?

15 Б=5 А. Ой кому жъ ти мене...,

16 Кому уручаєшъ?

17 Б=7 А Ой вручаю..., 18=8 А.

19 Самъ я ційду, а самъ поіду.
20 Дніпромъ за водою.
21 Ой якъ будешъ, серденятко моє,
22 Бистру річку брести,
23 Присилай, присилай, серденятко моє,
24 Частеньки листи.
25 Альбо листи присилай, або самъ приізжай
26 На святу Миколу.
27 Що любивъ та кохавъ, собі дівчину мавъ
28 Гарну, чорноброву.

29 Б=11 А, 30 Б=12 А... до себе..., 31 Б=13 А... виросте... 32 Б=14 А. 33 Б=15 А,

34 Та ажъ похилилася;

35 Б=17 А... молода дівчина,

36 Та ажъ зажурплася.
37 Хилилися густи лози
38 Звідкіль вітеръ віє;
39 Дивилися карі очи
40 Звідкіль милий иде.
41 Хилилися густи лози
42 Та вже перестали;
43 Ждали, ждали карі очи
44 Та й плакати стали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 Ой бувъ та загувъ, сизий голубочокъ,
2 Сидя на тичині.
3 Ой заплакивъ, заридавъ молодой козакъ
4 По своій дівчині

5 В=27 Б, 6 В=2 А, 7 В=3 А... тими... 8 В=4 А. Мусивъ... 9 В=5 А... душа, серце... 10 В=16 Б? 11 В=17 А... душа, серце..., 12 Б=8 А, 13 В=9 А, 14 В=10 А.

15 Коли тебе, та козаченьку,
16 Сподіваться въ гості?
17 „Якъ виросте, дівчинонько,
18 В=14 А. Трава...
19 Уже жъ тая травиченька
20 Високо поросла;
21 В=17 А...,
22 Сама заміжъ пішла. 25 Що ти мене молодого
23 Дівчинонько, голубонько, 26 На віки втопила.
24 Що ти наробила,

(Новицкій).

Г.

1 Г=9 Б... козакъ...
2 Гей, якъ у саду грушу;
3 Г=11 Б,
4 Покидати ії мушу.
5 Г=7 А,
6 Гей, якъ у саду вишню,
7 Г=11 Б,
8 Гуляти не вийшла.
9 Г=11 А Дожидайся..., 10 Г=30 Б, 11 Г=31 Б... въ тебе та й у світлоньці 12 Г=14 А. Трава... 13 Г—15 А... трава, росла шовковая, 14 Г=34 Б. Да вже... 15 Г=17 А, 16 Г=36 Б... вже... 17 Г=15 А... трава, росла шовковая,
18 Да й сохнути стала;
19 Г=17 А, 20 Г=44 Б... стала.

(Новицкій).

481.

Степомъ иду—степъ широкій, дорога смутненька —
Завези мене, сивий коню, де моя миленька.
Біжи, коню, дорогою та вдаръ копитами:
— Та вийди, серце моє, съ чорними бровами.
Вийди, серце моє, я жъ тя поцілую,
Возьму тебе за рученьку та й подамъ другую...
Хоць тя молю, хоць ридаю, та не скажу нікому.
Ой у полю, при долині дорожка проста;
Прийдеться утопити зъ великого моста.
Ой въ полю конопельки високі, тоненьки;

Милий милу покідає, вороги раденькі.
Не тіштеся, воріженьки, якось же то буде,
Хоць люблю, хоць ридаю—бачить Богъ и люде.

(Ушицкій уѣздъ).

482.

Ой летівъ селезень смутенъ-невеселъ,
Смутенъ-невеселъ, ще й нерадостенъ.
— А якъ же мені радостному бути,
Любивъ голубку — трудно забути.
Учора була голубка моя,
А ниньки нема, вже застрілена.
Не жаль би мені, шоби въ ярині,
А то на рилі, на зелений траві.
Летівъ селезень смутенъ-невеселъ,
Смутенъ-невеселъ, ще й нерадостенъ.
— А якъ же мені радостному бути,
Любивъ дівчину, трудно забути.
Учора була дівчина моя,
А ниньки нема — вже заручена.
Не жаль би мені, шоби въ стороні,
А то третій двіръ, та й товаришъ мій.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

483.

По садочку ходила,
Сама собі говорила:
Нема того, що любила;
Вже нема и не буде,
Розраяли вражі люде;
Розраяли, розсудили,
Щобъ ми въ парі не ходили,
Одно одного не любили.

Якъ пойду я на ставочокъ,
Пливе утятъ табуночокъ;
Одно другого доганяє,
Кожне собі пару має;
А я живу въ Бога въ карі,
Не давъ мені Господь парі,
Не давъ счастя, не давъ долі.

(Новицкій).

484.

Закохалась дівчинонька въ хлопця молодого,
И наготовила рушниківъ зъ полотна нового.
И черезъ тиждень заручени въ нихъ бути мали,

Бо обоє любилися, якъ голуби въ парі.
Не на тое злиі люде не то імъ судили,
Ще два дні до заручинъ, якъ ёму лобъ забрили.
Пошовъ милий въ Московщину, не сказавъ ні слова,
Тільки кивнувъ рученькою: „будь мила здорова“.
Сидить дівка у садочку, пісеньку співає,
Летить воронъ съ чужихъ сторонъ, вона го питає:
„Ти, вороне чорнесенькій, ти всюди літаєшъ,
Чи ти мого миленького де тамъ не відаєшъ?“
— Твій миленький при могилі зъ Богомъ спочиває,
Ёму мій братъ чорнесенькій головку сікає.
Ахъ ти, земля сира, земля сира, друга мати,
Розступися на четверо—дай мі ся сховати!

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

485.

Ой горе, горе,
Несчастная доля.
Виорала дівчинонька
Мисленьками поле;
Чорними очима
Та й заволочила,
Дрібненькими слізоньками
Все поле змочила.
Ой по горі, горі
Пшениченьки яри;
А по підъ горою
Козаченьки пъяні.
Козаченьки ходять,
Коней въ рукахъ водять,
Да до Марусеньки
Все стиха говорять:
Марусю, Марусю,
Чи є твій панъ дома?
Якъ немає дома пана,
Вийди до насъ сама.
Марусенька пишна,
Въ черевичкахъ вийшла;
На воротяхъ стала,
Згорда отказала:
„Не єсть ви козаки,
Єсть ви гайдамаки:
Бо я свого пана
Кониківъ пізнала“.
— Марусенько наша,
Неправдонька ваша,—
Бо ми въ твого пана
Кониківъ купили,
Бо ми въ твого пана
Кониківъ купили,—
На гнилій колоді
Гроші полічили.
На гнилій колоді
Гроші полічили,
Тамъ ми твого пана
Спати положили.
За свідківъ стояли
Дуби та берези;
Вбили твого пана —
Не пъяни—тверезі.

(Великіе-Спитинки, Васильковск. у.).

486.

А.

1 Ой не шуми, луже,
2 Та зелений байраче!
3 Не плачъ, не журися,
4 Молодий козаче!
5 Ой якъ не шуміти —
6 Корень вода мие;
7 Якъ мені не плакать,
8 Що серденько ние.
9 Ой буду шуміти
10 Покі розівъюся,
11 Ой буду плакати,
12 Поки не женюся.
13 Ой плачу жъ, я плачу
14 Темненькоі ночі,
15 Немає покою
16 Моімъ карімъ очамъ.
17 Сусідоньки близьки —
18 Вороженьки тяжкі
19 Не велять ходити
20 Дівчини любити.
21 Я дівчину люблю,
22 И Богъ про те знає;
23 Карай, Боже, того,
24 Що насъ розлучає.
26 Я дівчину люблю,
26 И любячи, возьму.
27 Кажуть вороженьки,
28 Що я скоро умру.
29 — Ой умру жъ я, мила,
30 А ти будешъ жива,
31 Прийди подивися,
32 Де моя могила.
33 Ой моя могила
34 Край синёго моря.
35 Хто не зна любові,
36 Той не знає горя.
37 Ой не ступай, мила,
38 Правою ногою,
39 Скажуть вороженьки,
40 Що живъ я съ тобою.
41 Ой не кидай, мила,
42 Сирою земелю,
43 Бо й сама жъ ти знаєшъ,
44 Якъ тяжко підъ нею.
45 Ой тимъ воно тяжко —
46 Любилися важко;
47 Тимъ воно тяженько —
48 Любились вірненько.

(Новицкій).

Б.

1 Кучерявий баране,
2 Чого гаёмъ скачешъ?

3 Б=4 А,

4 Чого рівне плачешъ?
5 Ой не я жъ то плачу,
6 Плачуть чорни очи;
7 Не маю спокою
8 Ані въ день, ні въ ночи.
9 Сусіди близеньки,
10 Вороги тяженьки

11 Б=19 А... кажуть.... 12 Б=20 А. 13 Б=21 А. А я жъ ії...,

14 Та ії не покину.
15 Скоро ії покину,
16 Марне зъ світа згину.
17 Б=29 А, 18 Б=30 А,—
19 Примічай же, мила,
20 Б=32 А. 21 Б=33 А.
22 Въ степу край дороги.
23 Пригадай же собі,
24 Якъ безъ мене горе.
25 Вийдешъ на могилу,
26 Не тряси землею,
27 Бо ти сама знаєшъ,
28 Б=44 А.
29 Вийдешъ на могилу,
30 Заплачешъ дрібненько:
31 Ой тутъ же лежить
32 Моє любе серденько.
33 Вийдешъ на могилу
34 Та й здихнешъ до Бога:
35 Ой тутъ же лежить
36 Моя люба розмова.
37 Вийдешъ на вулицю,
38 Не махай рукою,
39 Б=39 А, Бо... люде, 40 Б=40 А. (Новицкій).

В.

1 В=1 А,
2 По діброві дуже.
3 Ти, чорний байраче,
4 Чого смутний дуже.
5 В=4 А, 6 В=4 Б... же...? 7 В=5 Б... тому..., 8 В=6 Б. 9 В=7 Б, 10 В=8 Б. 11 В=9 Б, 12 В=10 Б, 13 В=11 Б, 14 В=12 Б. 15 В=13 Б, 16 В=14 Б. По вікъ... 17 В=15 Б. Якъ...,
18 Самъ марне загину.
19 В=29 А... умру, 20 В=30 А,
21 Вийдишъ, подивишся
22 В=32 А. 23 В=25 Б, 24 В=38 Б, 25 В=39 Б, 26 В=40 А. 27 В=25 Б, 28 В=26 Б... кідай..., 29 В=43 А, 30 В=44 А.
31 Пусти жъ мене, мати,
32 Въ той садъ погуляти,
33 Свого миленького
34 Кості позбирати,
35 На тихімъ Дунаю
36 Переполоскати,
37 Въ шовкову хустину
38 Позавивати,
39 Свого миленького
40 Ще разъ споминати.
(Ушицкій уѣздъ.).

Г.

1 Г=1 Б Сивий..., 2 Г=4 В... ходишъ? 3 Г=4 А, 4 Г=4 Б. 5 Г=5 Б, 6 Г=6 Б, 7 Г=7 Б, 8 Г=8 Б. 9 Г=9 Б, 10 Г=10 Б, 11 Г=19 А, 12 Г=20 А. 13 Г=13 Б,

14 Та й любити буду;
15 Кого вірне люблю,
16 Г=14 Б... не забуду. 17 Г=33 Б. Вийди..., 18 Г=38 Б, 19 Г=39 Б, 20 Г=40 А.

(Ушицкій уѣздъ).

487.

Не шуміте луги,
Не задавайте туги;
Бо и такъ тугу маю —
Милого не видаю.
Десь пойшовъ милий за лісъ,
Чорнії оченька занісъ.
И слідки свої забравъ,
Серцю туженьки задавъ.
Ой роспущу я тугу
По зеленому лугу,
По крутихъ дороженькахъ,
По своіхъ вороженькахъ.
Бодай наши вороги
Поконали до ноги.

(Сбор. Пам. Нар. Твор. Стр. 33—34).

488.

А.

1 Вийду я за гай, гляну на свій край;
2 Гляну на свій край да й зажуруся,
3 Да й зажуруся, запечалюся;
4 Пійду въ вишневъ садъ, розвеселюся:
5 Въ вишневімъ саду, підъ яблонькою,
6 Сидить сизъ голубъ изъ голубкою;
7 Вони пьють, ідять, радоньку радять:
8 — И не биймося, и не лаймося (2),
9 Вірненько живімъ, повінчаймося.
10 Ой де узявся сизокрилъ орелъ,
11 Розбивъ, розлучивъ пару голубівъ;
12 Голуба убивъ, голубку влюбивъ,
13 Голубку влюбивъ, узявъ підъ полу;
14 Узявъ підъ полу, принісъ до дому;
15 Сипле пшениці, ставить водиці.
16 Голубка не пъє, істоньки не йде,
17 Да все въ вишневъ садъ плакати иде:
18 „Голубонько мій, колибъ же ти живъ,
19 Я бъ твої крила позолотила,
20 Я бъ твої піръя пожемчужила“.
21 — Голубко моя сизокрилая,

22 Чого жъ ти гудешъ, чого скучаєшъ?
23 Чи ти у горі, чи ти въ неволі,
24 Чи сизокрилъ орелъ не до любові?
25 „Ой я жъ и въ горі, я жъ у неволі,—
26 Сизокрилъ орелъ не до любові".
27 — Голубко моя, сизокрилая,
28 Да єсть у мене сімъ сотъ голубівъ,
29 Да єсть у мене сімъ сотъ голубівъ,—
30 Вибірай любого,—що найкращого.
31 „Вже жъ я й літала, вже жъ я й шукала,—
32 Дакъ не має того, що я й кохала".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=3 А. Стану, подивлюсь да й..., 3 Б=4 А Въ зелений садъ пійду да й... 4 Б=5 А. Въ зеленимъ..., 5 Б=6 А, 6 Б=7 А. Тамъ вони сидять...: 7 Б=8 А, 8 Б=9 А. Хорошенько... 9 Б=10 А... сокілъ изъ-за крутихъ гіръ, 10 Б=12 А,

11 Взявъ голубку за білу руку,
12 Повівъ голубку до домоньку;
13 Поставивъ водиці, посипавъ пшениці.
14 Голубка гуде, не ість и не пъє,
15 Б=17 А, Підъ ту яблоньку все...
16 — Не держіть мене у неволеньці,
17 Пустіть мене по воленьці.
18 Приведу жъ я вамъ сімъ паръ голубівъ.
19 Де сизе перце—то жъ моє серце,
20 Де сизий голубъ—то жъ мій милий другъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б. 3 В=3 Б... розважусь... 4 В=5 А, Ой тамъ у..., 5 В=5 Б,

6 Вони цілуються и милуються,
7 Сизими крильцями обнімаються,
8 Дрібними слёзами обливаються.
9 В=9 Б, Да вилетівъ..., 10 В=11 А, 11 В=12 А, 12 В=11 Б,
13 Да привівъ до дому, пустивъ до долу,
14 В=15 А, Посипавъ..., поставивъ...

15 Чомъ, голубко, не пъєшъ, істоньки не йдешъ,
16 Да десь ти, голубко, мене покинешъ?
17 „Да покину, покину, въ свій садъ я полину,
18 Да полину въ свій садъ голуба шукать
19 Сизокрилого, чорнобривого“,

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А... подивлюсь..., 2 Г=2 Б. Гляну... 3 Г=4 А. Ой... я у... 4 Г=5 А, 5 Г=5 Б; 6 Г=7 А... и раду...: 7 А=8 А, 8 Г=8 Б.

9 Изъ-за крутихъ гіръ вилетівъ сокілъ,

10 Г=11 А... прогнавъ... 11 Г=12 А; 12 Г=11 Б, 13 Г=13 В; 14 Г=15 А.

15 Голубка не ість, водиці не пъє,
16 Г=17 А... підъ яблоньку... 17 Г=17 Б... зъ неволі, пійду по волі,
18 Пійду, полину въ свою сторону,
19 Г=18 А Да прижену...
20 Де голубъ сизий, то мій милий;
21 Г=19 Б... крильце...

(Новицкій).

489.

За річкою, за бистрою
Пізнався я зъ дівчиною.
Що жъ ми зъ того, що ії знаю,
Коли въ неі не буваю.
Хотівъ би я поіхати,
Любу милу відвідати;
А тяжкиі воріженьки
Заступили доріженьки.
А вже сонце по полудні,
Дівчинине серце нудне;
А вже той день вечеріє,
До дівчини серце мліє.
А якъ рибка за водою,
Такъ я, серце, за тобою.
Напосілися (?) на тоє,
Щобъ тужило серце моє.
По садочку похажала,—
Нема того, що-мъ кохала;
Нема, нема та й не буде—
Розлучили злиі люде.
Розлучили, я то знаю,
Розлучайте, я не дбаю;
Попредъ Богомъ присягаю,
Що по гробъ ії кохаю.

(Ушицкій уѣздъ).

490.

Не спиться, не лежиться, и сонъ мене не бере;
Пішовъ би я до дівчини, самъ не знаю, де живе.
Попрошу я товариша, нехай мене заведе;

А товаришъ кращій мене, той дівчину відобъе.
Течуть річки, течуть річки, ще й холодна вода;
Всі сади розцвілися, ще червона калина,
А на тий калиноньці соловейко гніздо вье;
А на тий соловъёщі два соколи медокъ пье.
Прилетіли два соколи, й а зъ чужої сторони;
Взяли соловъюшку на крильця свої,
Занесли соловъюшку въ чужую сторону,
Заперли соловъюшку а въ клітку нову,
Заставили соловъюшку співати пісню славную.
— Я заспіваю пісню ідному, другому,
А ви возьміть лукъ розстріляйте грудь мою,
Нехай же я пропаду въ чужій стороні.

(Ушицкій уѣздъ).

491.

Ой ишла не берегомъ — лугомъ;
Зострилася не зъ суженимъ другомъ.
Здоровъ, здоровъ, темний луже,
Несужений, вірний друже,
Несужена дружина моя!
Не сама я по садоньку хожу,—
Миленького за рученьку вожу;
Всі ягідки оборвала,
Миленького годовала,
Я казала, що мій буде!
Черезъ воду орелъ воду носить,
Дівчинонька козаченька просить:
„Козаченьку, мій соболю.
Візьми мене изъ собою,
Помандрую я съ тобою“.
— Дівчинонько, сухотонько ти моя,
Кажуть люде: не будешъ ти моя;
Кажуть люде, я й самъ бачу,
Я по тобі тяжко плачу,
По тобі, дружино моя!
„Кди идешъ, одъізжаєшъ,
На що мене покидаєшъ!
Жалю серцю завдаваєшъ,
И твоему и моему“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

492.

А.

1 Не хтіла-сь мі, дівчинонько, дружиною бути,
2 Дай же мені таке зілля, щобъ тебе забути.
3 Ой есть въ мене таке зілля низче перелазу,
4 Якъ дамъ тобі напитися, забудешъ відъ разу.
5 Моя мати ворожбітка мені ворожила:
6 — Не йди, доню, за нелюба, бо будешъ тужила.
7 Але жъ бо я поломила матусину волю,

8 Теперъ же я проклинаю свою лиху долю.
9 Два голуби воду пили, а два колотили;
10 Бодай тиі не сконали, що насъ розлучили;
11 Бодай вони не сконали и счастя не мали,
12 Що вони насъ розлучили съ коханно пари.
13 Нуджу, нуджу и вздихаю безъ тебе, красная,
14 Дармо плачу, життя трачу,—доле несчастная.
15 Ой чи дармо, чи не дармо, тілько Богу явно.
16 Мені съ тобою, пані моя, розстатися дармо.
17 Не розстану, бо тя люблю серцемъ и душою,
18 Буду тобі вікомъ служивъ, тілько будь моєю.
19 Ой якъ би ся прийшло съ тобою розстати, богиня,
20 Буду жити въ густимъ лісі и въ темний пустині.
21 Будь здорова, пані моя, я твій вірний слуга.
22 Коли ти не любишъ, полюбить мя друга.
23 Хоць би друга полюбила, не такъ мила якъ ти;
24 Притаюся, хоць літъ двадцять, буду на тебе ждати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=9 А, 2 Б=10 А. 3 Б=11 А... то ти..., 4 Б=12 А.
5 Сидить голубъ на березі, а другій на кладці;
6 Скажи мені, серце моє, що маєшъ на гадці;
7 Сидить голубъ на березі, голубка на воді;
8 А вже жъ бо намъ, серце моє, любитися годі.

(Ушицкій уѣздъ).

493.

Ой на воді, на водоньці
Вода каламутна.
Ой чого жъ ти, моє серце,
Така дуже смутна.
Ой на воді два лебеді
Днює и ночує;
Не будемо, серце, въ парі,—
Душа моя чує.
Бодай мене, бодай тебе,
Бодай насъ обоє!
На що жъ ми ся та пізнали
На несчастя своє.
Два голуби воду пили,
А два колотили;
Бодай тиі не сконали,
Що насъ розлучили.
Ой тамъ, моя мила,
Хорошая чорнобрива,
Хоть зъ тобою жить не буду,
Таки тебе не забуду.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

494.

Голубъ сизий, голубъ сизий,—
Голубка сизійща;
Батько милий, мати мила—
Дружина милійща.
Зъ батькомъ, зъ матерью зійдуся—
Гріха наберуся;
А зъ дружиною зійдуся—
Не наговорюся.
Два голуби воду пили,
А два колотили;
Бодай же тімъ тяжко-важко,
Що насъ розлучили.
Розлучили рибалочки
Рибоньку зъ водою;
Розлучили лихи люди
Милого зо мною.
Ой якъ тяжко та рибоньці
Проти води плисти,
А ще тяжче кохатися,
Не мати користі.
Ой якъ тяжко билиноньці,
Коли вітеръ віе,
А ще тяжче безъ милого,
Бо серденько мліе!
А де жъ тая криниченька,
Що голубка пила?
Ой де жъ тая дівчинонька,
Що мене любила?
А де жъ тая криниченька,
Що голубъ купався?
А де жъ тая дівчинонька,
Що я женихався?
А вже жъ тая криниченька
Гатою загачена,
А вже жъ тая дівчинонька
Зъ иншимъ заручена.
А вже тая криниченька
Травою заросла;
А вже жъ тая дівчинонька
Давно замужъ пошла.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

495.

Вийду на поле, гляну на море;
Сама я знаю, що мені горе;
Сама я бачу, чого я плачу:
Ой що милого нігде не бачу.
Буду стояти на тимъ каміні,
Ой чи не скаже: дай ручку мені;
Буду стояти, терпіти муку,
Ой чи не скаже: дай мені руку.
На що жъ намъ, Боже, давъ ся пізнати,
Коли не судишъ намъ ся звінчати?
Ой коли судишъ, чомъ же не злучишъ,
На що жъ насъ, Боже, даремне мучишъ?
Ой у полі, край дороги деренъ процвітає,
Сидить голубъ на дубочку, голубка літає.
Годі, годі, голубочку, по полю літати,

Иди сядь коло мене, щось маю казати.
Скажу тобі, серце моє, щирую правду:
Чи ти мене вірно любишъ, чи на яку зраду?
— Ой я тебе вірно люблю, якъ свою душу,
Черезъ тяжки воріженьки залішити мушу.
Якъ не хочешъ, серце моє, дружиною бути,
Дай же мені таке зілля, щобъ тебе забути.
Буду пити, буду пити, та й кроплі не пущу;
Тогді я тебе забуду, якъ очи заплющу.

(Ушицкій уѣздъ).

496.

Коло млина, коло броду
Два голуби пили воду.
Напилися, полинули,
Крилечками встрепенули,
Та й любощі вспомъянули.
Горе-жъ тому, хто ся любить,
Якъ день, такъ нічъ все ся журить:
Горе жъ тому, хто кохає:
Якъ день, такъ нічъ все вздихає,
Съ коника не злізає,
Зъ стременъ ніжокъ не виймає,
До дівчини поспішає.
Приіхавъ підъ віконце:
— Добри-вечеръ, моє серце!
Чи ти спишъ, чи такъ лежишъ,
Чому до мене не говоришъ?
„Не говору та й не буду,
Шкода, серце, твого труду".
— Ой дівчино моя люба,
Відсунься же відъ нелюба.
Маю лукъ та й удару,
А нелюбу віка збавлю.
„Ой чи влучишъ, чи не влучишъ,
А съ нелюбомъ не розлучишъ.
Сідлай коня вороного,
Та й виізжджай зъ двору мого,
Бо ти не мій, я не твоя.
Доки ми любилися—
Сухі дуби розвилися,
А тепера перестали—
Однолітки повсихали".

(Ушицкій уѣздъ).

497.

Ой я несчастний, що маю діяти?
Люблю дівчину,—не можу ії взяти;
Не можу ії взяти, бо зарученая.
Ой доле жъ моя, доле несчастная!
— Хлопче, молодче съ чорними очима,
На що тобі жінка—камень за плечима.
Будешъ плакати, долю проклинати,
Кулакомъ слёзи будешъ утирати.
Хлопче, молодче, якій ти ледащо,

На що тобі жінка, самъ не знаєшъ на що.
Будешъ плакати, виплачешъ очи,
И самъ почорнієшъ, якъ билина въ ночі.
Зійшовъ місяць ясний та й ставъ надъ водою —
Охъ, я, несчасний, блуджу сиротою,
Плачу, заливаюсь гіркими слёзами.
Охъ, моя дівчино заручена, я прощаюсь зъ вами!

(Ушицкій уѣздъ).

498.

„Дівчино люба, що то съ того буде,
Що я тебе вірне люблю,—видить Богъ и люде.
Скоро-мъ тя обачивъ, заразъ ставъ кохати;
Теперъ мені тяжко, важко тебе занихати.
Скажи жъ ми, дівчино, чи ти мене любишъ?
Я для тебе ідноі жию, а ти мене губишъ.
Бо ти того любишъ, що красний изъ твари;
Почкай, може достанешъ страшную машкару.
Я хоць нехороший—о тоє не дбаю".
— Трудно занихати, я инчого маю;
Ти маєшъ инчую, я маю инчого,—
Скажи мені, хлопче, що я винна съ того?
Я вже жъ бо то Господь Богъ й а всімъ тимъ владає:
Инший вірне кохається, вінъ ніхъ розлучає.
Прошу перестань мене, серце, благати.
„Скажи жъ мені, що я твій, нехай буду знати".
— Ти, хлопчино гожий, коли би то знати,
Що я твоя, а ти мій—не жаль-би кохати.
За то що сь мя любивъ черезъ ті всі літа,
Хто що кому виненъ, най пропаде зъ світа.
Кличе мати вечеряти, вечеря не мила.
А де жъ тая розлучниця, що насъ розлучила?
Хоць вона насъ розлучила,—сама ся не втішить;
Котрий насъ Богъ розлучивъ, то той насъ потішить.

(Ушицкій уѣздъ).

499.

„Охъ зійди, зійди, ти, зірочко та й вечірняя!
Охъ вийди, вийди, дівчинонько моя вірная!"
Ой зіронька зійшла, усе поле да й освітила;

А дівчина вийшла,—козаченька звеселила.
— Ой ти, козаче, да хрещатий барвіночку,
Не люби дівчину да раненько въ неділю.
„Ой ти, дівчино, да недоленька моя,
Що не сподівалася родинонька твоя.
Ой не такъ родина, якъ твоя меншая сестра:
— Ой не бери, брате, дівчиноньки, — безъ долі зросла.
Да не такъ безъ долі, якъ безъ счастя уродилася,
Вона жъ тобі, брате, дружиною не судилася...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

500.

Вже не чути, та вже не видати
Та мого серденяти;
Десь у мого серденяти
Та не рідная мати.
— Ой хочъ рідная, хочъ не рідная
Таки не гуляй,—
Одъ неділі, до неділі
Сірі воли поганяй.

„Хочъ буду поганяти,
Та не буду гукати.
Сватай мене, козаченьку,
Бо оддасть мене мати.
Ой хочъ сватай, хочъ не сватай
Таки присилайся,
Щобъ хочъ слава не пропала,
Що ти женихався . . . . . “

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

501.

А.

1 Ой у лісі, у лужечку теренъ процвітає;
2 Сидить голубъ на дубочку, голубка літає.
3 „Годі, годі, голубонько, годі вже літати,
4 Ходи сядь коло мене, щось маю казати.
5 Ой ходи сядь коло мене, щось маю казати;
6 Либонь тебе, серце моє, маю покидати“.
7 — Що жъ то, милий, за причина?
8 Чи мене самъ не любишъ, чи твоя родина?“
9 — Ой я тебе люблю,—родина не знає;
10 Бодай тому тяжко-важко, що насъ розлучає.
11 Пливе човенъ води повенъ, пливе и вісельце,
12 А тебе щось не видати, мій миленькій серце.
13 Відчиню я кватирочку, ой гукну:
14 — Прибудь, мій миленькій, бо зъ жалю розпукну.
15 Прибуває, мій миленькій, въ неділю раненько;

16 Ой злізъ съ коня, привитався: „добри-день, серденько“.
17 — На добра-ничъ, серце моє, ой якъ ся ти маєшъ?
18 Либонь же ти на чужині иншую кохаєшъ.
19 „Скажу тобі щиру правду: иншої не знаю,
20 Тілько тебе, серце моє, для життя кохаю“.
21 — Ой піду я въ лісокъ-трісокъ, ой тамъ люди тешуть,
22 Ой стану я, послухаю, що вороги брешуть.
23 Брешіть, брешіть, вороженьки, або перестаньте,
24 Або мені свої губи на підкови дайте.
25 Ой брехали вороженьки та вже перестали,
26 Були смутні не веселі, теперъ ради стали.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А... полі, надъ водою, где лугъ..., 2 Б=2 А... надъ водою... 3 Б=3 А... тобі... по полі..., 4 Б=4 А.

5 Скажу тобі, голубонько, ой що я думаю,
6 Що я тебе, серце моє, покинути маю.
7 Б=7 А Скажи мені, голубоньку, що жъ то...? 8 Б=8 А... не хочешъ...?
9 И рідъ мені не зборонить, що я задумаю;
10 Тільки твій рідъ мені каже, що я пъю, гуляю.
11 — Нехай кажуть, нехай кажуть, мусять перестати,
12 А я піду въ чужий край иншої шукати.
13 А я піду въ чужий край, то тамъ буду жити;
14 Ти не будешъ, мила, знати, якъ буду тужити.
15 Знайду собі другу милу, щобъ не мала роду,
16 Щобъ не було, якъ зъ тобою, жадного заводу.
17 Спогадаешъ мене мила, милими словами,
18 А я тебе спогадаю гіркими слёзами;
19 Возьму собі убогую, бо самъ не багатий,
20 Будемъ ся любити, будемъ ся кохати...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

В.

1 Ой у лузі, при долині вітрець повіває
2 В=2 А... яворі... 3 В=3 А Ой перестань... перестань... 4 В=4 А.
5 Ой коби ти, серце, знала, що я задумаю:
6 В=6 Б. 7 В=7 А... мій миленькій, що жъ...? 8 В=8 А? 9 В=9 А... серце... и любити маю, 10 В=9 Б.
11 А въ сусіда стіжокъ сіна, а у мене ні стебельця.

12 Розлучили вороненьки зъ підъ щирого серця.
11 Розлучили сусідочки съ третёі хати,
14 Щобъ надъ нею стелю рвали, якъ буде кохати.

(Ушицкій уѣздъ).

502.

Ой у полі озерце,
Тамъ плаває відерце
Соснові клепки, дубове денце.
Не цурай мене, серце.
И не разъ и не два
Стоявъ підъ коморою:
„Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
Поговоримо съ тобою“.
— Ой рада бъ я виходити,
Съ тобою, серце, говорити —
Лежитъ нелюбъ по правій руці,
Такъ не хочу розбудити.
Ой ти, козакъ, молоденький,
Въ тебе коникъ вороненький—
Сідлай коня, та ідь зъ двора,
Бо ти не мій, я не твоя.
Козакъ коника сідлає,
Съ кониченькомъ розмовляє:
„Біжи, коню, біжи, воронъ,
Та до тихаго Дунаю.
Щука візьме моє тіло,
А анголи візьмуть душу;
Ти, річенько, ти, бистрая,
Викінь кости на сушу.
Ой піду жъ я, піду
Въ темний лугъ по калину,
Чи не побачу, чи не зостріну
Свою вірную дружину.
Моя вірная дружина
Въ темнимъ лісі заблудила;
Тількп слідочокъ съ підъ білихъ ніжочокъ,
Де милая походила;
Ой зірву я листочокъ
Та закрию слідочокъ,
Щобъ не завіявъ, щобъ не засипавъ
Буйний вітеръ ніжочокъ.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

503.

А.

1 „Противъ двора чорна хмара, наступає сила —
2 Научай, бідна вдова, та своёго сина;
3 Якъ не будешъ научати, буду чарувати;
4 Начарую руки, ноги и чорніи очи,
5 Щобъ не ходивъ до дівчини темненькоі ночи.
6 Противъ двора чорна хмара, сонце на завалю;
7 Ой ходімо, пане брате, на той кутъ помалу“.
8 — Якъ ми будемъ, пане брате, на той кутъ ходити,
9 Не буде насъ, пане брате, дівчина любити.
10 Противъ двора чорна хмара — той кутъ несчастливий,

11 Якъ я ишовъ до дівчини, летівъ голубъ сивий,
12 Якъ я ишовъ відъ дівчини, то не оглядався;
13 Вона жъ мене осудила, я й не сподівався.
14 — Я тебе не судила, судили насъ люди,
15 Що зъ нашого закохання нічого не буде.
16 Зъ нашого закохання ні слави, ні вжитку,
17 Чорнимъ очамъ спання нема, а ніжкамъ спочинку.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Ой високо сонце сходить, а низько заходить —
2 Козакъ дівку вірно любить, що зъ далека ходить.
3 Вірно любить, вірно любить, вірно закохався,

4 Б=13 А... ёго... шо й... 5 Б=14 А не я жъ ёго... судять же..., 6 Б =15 А... коханнячка..., 7 Б=16 А... коханнячка..., 8 Б=17 А, Карімъ...

(Дудари, Каневск. у.).

504.

„Ой ти, мій миленькій,
Голубе сивенькій,
Чомъ до мене не приізжаєшъ,
Въ мене не буваєшъ,
Чи коня не маєшъ,
Чи дороги не знаєшъ,
Що ти въ мене, мій миленькій,
Нігди не буваєшъ?“
— И коника маю,
И дорогу знаю:
Черезъ лихи люди, вороженьки
Въ тебе не буваю.

(Ушицкій уѣздъ).

505.

Поіхавъ мій милий по жировлини,
Погубивъ коники, Боже мій милий!
А ні стеженьки, ні доріженьки...
Поіхавъ мій милий до воріженьки.
Ворожка ворожить, правди не каже,
Съ кімъ же мій миленькій спатоньки ляже?
Ци съ шафаркою, ци съ шинкаркою,
Чи съ тею милою, чорнобривою?
Чорнобривъ, чорнобривъ дрова рубає,
А чорнобрива триски збірає.
„Назбірай трісокъ, навари істп“.
— Добре-бъ то варити, жебъ чимъ солити.

„Продаймо воли, купимо солі".
— Добре бъ то продати, жебъ чимъ орати.
„Єсть въ мене волики одної масти,
Маю хлопчики, будутъ іхъ пасти.
Єсть въ мене волики та половні,
Маю я хлопчиківъ—все молодні".

(Полоски, Бѣльск. у.).

506.

— Ой вишенько, черешенько,
Чомъ ягідъ не родишъ?
Молодая дівчинонько,
Чомъ гулять не ходишъ?
— Якъ же мені ягідки родити
Да за гіронькамн?
Якъ же мені піти гуляти
Та за ворогами?
— Ой зродила ягідоньки
Близько перелазу.
Люблю тебе, серце дівчино,
Одъ первого разу.
Ой зродила ягідоньки—
Широкий листочокъ.
Люблю тебе, серце дівчино,
И твій походочокъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

507.

Прилетіли гуси изъ синёго бору,
Сколотили воду съ-подъ... лёду.
Бодай тні гуси марне запропали,
Якъ ми любилися—теперъ перестали.
Якъ ми любилися—насъ мати не знала,
Теперъ розійшлися, якъ чорная хмара.

(Новицкій).

508.

Най вікъ лежить, що мъ ёго любила. —
Знає батько й мати — зъ нимъ ся розлучила.
Охъ я несчастний, що маю діяти?
Люблю дівчину и буду кохати.
— Но насъ розлучать, дадуть за багатого,
Нігди не буду любити того.
На що мені багатство, на що мені гроші —
Ти мені, милий, и безъ грошей хороший.
Немилосердни, котрі насъ розлучають,

Ахъ, вони въ серцю та й Бога не мають.
На що мя на світі вони породили,
Коли съ тобою мене розлучили!
Ахъ, волю сама собі смерть зробити,
Якъ въ багатстві зъ нелюбомъ жити;
Поведу я маму до гроба твого,
Скажу: „тутъ лежить тіло друга мого.
Не дала сь, мати ёго любити.
Не буде твоя дочка въ світі жити.
Лежить мертвий, шо мъ ёго любила;
Не злучили насъ, то злучить могила.
Коли не дали намъ зъ собою жити,
То не зборонять въ гробі ся любити.
Нехтіла сь мене за милого дати,
Будешь ти тяжко дочки жалувати".

(Ушицкій уѣздъ).

509.

Ой піду я до гаю,
Накопаю, що знаю—
Ой немає й не буде,
Кого вірне кохаю.

Минаються вже жнива,
Кого люблю та й нема.
Ой немає й не буде,
Розраяли вже люде.

(Борисполь, Переяславск. у.).

510.

По долині стадо коней ходить;
Козацькій кінь всімъ передъ водить.
Отецькій синъ у пана ся просить:
„Пусти жъ мене, мій пане, до дому,
Розігрався мій кінь підо мною,
Затужила дівчина за мною".
— Нехай тужить, вона перетужить,
Нехай козакъ роченька дослужить.
А я скажу коника припняти,
Тебе скажу въ кандали взяти.
„Не куй мене, мій пане, въ кандали,
Прикуй мене въ шинкарки до лави;
А въ шинкарки медъ-горілка добра,
Ще й до того дівчина сподобна.

(Ушицкій уѣздъ).

511.

Ой гаю, гаю, великий жалю,
Якъ ми любились, я й самъ не знаю.
Любились ми півтора року,
Поки не знали вороги зъ боку.
Вороги взнали, росклеветали.
Сусіди близьки, вороги тяжки,
Пийте, гуляйте—не осуждайте,
Да двое стоіть—не розлучайте,
Бо хто розлучить, то того мучить,
Хто насъ розведе, то зъ ума зведе.
„Дівчино жъ моя, чарівниченько,
Причаровала біле личенько,
Причаровала моє до свого“.
— Козаченьку жъ мій, серденько моє,
Щобъ ти стілько знавъ, якъ цей день мине...
Щобъ ти стілько знавъ зъ сіней до хати,
Скілько я знаю, чимъ чарувати.
Въ мене чароньки—чорни брівоньки,
Въ мене принада—сама молода.

(Дудари, Каневскаго у.).

512.

Приіхавъ милий зъ далекоі дороги,
Та поставивъ коня въ дворі край порога,
Чи не вийде мила моя чорноброва.
Не вийшла дівчина, вийшла ii мати:
„Ой чого ти плачешъ, молодий козаче?“
— Ой якъ мені, мати, веселому бути,
Любивъ я дівчину — розраяли люде,
Мені молодому пароньки не буде;
Тільки жъ мені пари, що оченьки карі,
Тілько до любові, що чорниі брови.
„Не плачъ, козаче, не плачъ, не журися,
Прийде суботонька, то ти підбрийся,
Вийдешъ за ворота на челядь дивися“.
— А вже жъ мені, мати, челядь не до того,
Ой продавай, мати, коня вороного,
Та накупи, мати, сукна голубого,

Сукна голубого, полотна лляного.
Поший мені, мати, лляную сорочку,
Сховай мене, мати, въ вишневімъ садочку,
Висипъ мені, мати, високу могилу,
Посади въ головкахъ червону калину;
Збери, мати, всю свою родину,
То буде родина и пити и гуляти,
Мене, молодого, будуть споминати.
Позаростали стежки, доріжки,
Де походили козакови ніжки;
Позаростали споришами,
Де походили съ товаришами.

(Новицкій).

513.

А въ городі вишня,
За городомъ дві;
Кохавъ я дівчину
Не одно літечко, не два.
Кохавъ я дівчину три літи,
А теперъ зостаюсь на світі.
„Изъіздивъ я коня,
Изъіздивъ и другого,
Скажи, скажи, серце,
Чи буде що съ сёго:
Чи будешъ моя, чи ні —
Не суши серденька мені“.
— Чи я жъ тобі, серце,
Добра не бажала,
Чи я тобі, серце,
Правди не казала,
Що зо мною віку не буде,
Візьмуть, серце, мене люде.
Сусіди близькиі,
Вороги тяжкиі,
Судять насъ, гудять,
А сами такиі.
Бодай вони сами пропали,
Покопали ями по полю
Розлучають, серце, изъ тобою.

(Новицкій).

514.

Кінь біжить—земля движить, трава поляглася —
Любивъ же я дівчиноньку, та вже віддалася.
Любивъ же дівчиноньку, якъ своє здоровья,
Відобрали вороженьки та на безголовья;
Відобрали вороженьки та на вікъ коротенькій,
А я собі погуляю, козакъ молоденькій.
Гуляю, пане брате, гуляю,
А за мною заглядають зъ зеленого гаю.

. . . . . та й розсипалася,
Вийшла дівка позбирала да й обтикалася.
Вигулькнувся щупачокъ на широкій річці;
Поклонився Иванъ дівчині Марійці.
Ой давъ ій поклоночка — коника вороного,
Вона ёму дала фустку злота самого.
А вінъ ею не втправся, поклавъ на сідельце,
Що погляне—серце въяне, Маріечко серце.

(Ушицкій уѣздъ).

515.

Тамъ то хлопець, тамъ то бравий,
Ще й до того кучерявий;
Біле личко, брови чорни,—
Гарний хлопець, ще й моторний.
Ой зъ дуба, та на дуба,
Дівчино моя люба, —
Радъ би я тебе взяти,
Та не велить моя мати.
А хоть мати велить,
Такъ мій рідъ не звелить.
Якъ побачу, то й заплачу,
Ажъ серденько заболить.
Ой изъ дуба на калину...
Тебе, серце, не покину;
Хоть покину—завернуся,
До серденька пригорнуся.
Мені сусіда казала,
Що другому перстень дала;
Я жъ не можу, такъ якъ ти,
По двохъ разомъ любити.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

516.

Затопила, закурила спримп дровами;
Нельзя вийти на улицю да й за ворогами.
А я тиі сирі дрова та й повикідаю;
Вже вороги спать полягли, пойду погуляю.
Хоть полягли, не полягли, дакъ не будуть спати:
Вонп будуть прислухаться—съ кімъ буду стояти.
Съ кімъ буду да стояти, да що говорити.
Колодезю мій глибокий, колибъ я не впала;
Полюбила пройдисвіта, — теперъ я й пропала.
Ростуть, ростуть опенечки край дорожечки;
Покидає парень дівку черезъ ворожечки.
Коли мене покидаешъ, покпнъ хліба істи;
Ой щобъ тобі тяжко-важко биля другоі сісти.
Коли жъ мене покидаешъ, покинь води пити;
Ой що бъ тобі тяжко-важко зъ єю говорити!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

517.

Ой черезъ садъ-садочокъ
Клиновий листочокъ...
Не бачила миленького, —
Болить животочокъ,
Все тіло помліло. (2)
Не бачила свого миленького,
Не возьмусь за діло.
Шо мій милий,
Та чорнобривий
Живе за горами;
Вінъ до мене та що вечора
Пливе съ селезнями.
— Пливи, пливи, синій селезню,
Тихо за водою,
Та накажи мому роду,
Шо я сиротою.
Сиротою та невеликою
Недавно остався
Черезъ тую молоду дівчину,
Шо я женихався.
Женихався, зъ неі не сміявся,
Думавъ — моя буде,
Розраяли, та розсудили
Проклятні люде.
Теперъ моя молода дівчина,
Якъ голубка гуде.
Нехай гуде, та нехай гуде—
Вона нагудеться,
Якъ піймаю, та приборкаю,
То ій не минеться.
„Чи ти чула, молода дівчино,
Якъ я тебе кликавъ,
Якъ я въ твоі нові ворітечка
Сивимъ конемъ іхавъ?“
—Ой хочъ чула, молодий козаче,
То не озивалась.
Я тебе, мое серденятко,
Та не сподівалась,
Та не сподівалася.
Кличе мати сина вечеряти;
Вечеря не мила.
„Ой вечеряй ти, стара мати,
Коли наварила“.
— Оце тобі, мій синочку,
Дівчина наробила.
„Не робила мені дівчинонька,
Хиба ій мати;
Брала пісокъ
Съ-підъ моіхъ ніжокъ,
Мене чарувати.
Чаруй, чаруй, молода дівчино,
Коли довелося (2),
Коли твое та біле личко
Зъ моімъ пойнялося;
Коли жъ твоі та чорні брови
Прийшли до любові.

(Новицкій).

518.

Нема милого, нема мого друга,
Тільки зосталася въ серці моімъ туга.
Я о нимъ мислю и не забуду,
Я ёго любила и любити буду.
Не знаешъ, милий, що въ серці моёму,
Не скажу правдоньки нікому другому.

Висохну одъ жалю и проплачу очи,
Тебе не забуду, а ні въ день, ні въ ночи.
Я нещастлива у своєму роду;
Всі моі дні смутни наветъ и въ погоду,
Въ цілому світі я счастя не маю,
И той мені невдячний, котрого кохаю.
Нема на мене ні дня, ні ночи,
Колибъ перестали плакать моі очи.
Ой хто причиною несчастя мого,
Нехай моі слёзи всі падуть на нёго.
Нехай той счастя и долі не має,
Хто мене зъ моімъ милимъ розлучає.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

519.

Шумить, шумить дубрівонька,
Тужить, тужить дівчинонька,
Тужить, тужить и думає,
На недолю нарікає:
— Ахъ, недоля всімъ не мила,
Чомъ же сь мене не втопила?
Лучше було утопити,
Ніжъ зъ миленькимъ розлучити.
Куди иду, обернуся,
Назадъ себе оглянуся...
Ахъ, якъ плачу, гди забачу,
Літа своі дармо трачу.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

520.

Ой щобъ такъ тобі, якъ теперь мені
Прийшлося погибати,
Ой мусивъ би ти не разъ и не два
Тяжко заплакати.
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ,
А я бідна плачу,
Сплакала очи темноі ночи,
Що світу не бачу.
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ
Сироту на чужині;
Плачу, ридаю, тя вспоминаю
Въ кожнісеньку годину.
Ой ти поіхавъ, мене покинувъ
Молоду, уродливу,
Що ся зачала вірно любити
Въ годину несчастливу.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

521.

Ой пойду, пойду, куди я й не ходила,
Да ци не знайду, кого вірне любила?
Ой ци не ёго, то товарища ёго,
Буду питати о здоровъячко ёго.

— Ой ти, дівчино, дурний розумъ маєшъ,
Що ти гультая о здоровъі питаєшъ.
Ой не питайся о здоровъячко ёго,
Оно питайся, ци родоньку доброго.
Ой се доброго, то суди тобі, Боже,
А се лихого, — борони тебе, Боже.

(Полоски, Бѣльск. у.).

522.

А.

1 Ой ти живешъ за горою,
2 А я за другою;
3 Чи тужишъ ти такъ за мною,
4 Якъ я за тобою?
5 Ой якби жъ ти такъ за мною,
6 Якъ я за тобою,
7 Жили бъ, жили, серце, въ парі,
8 Якъ риба зъ водою.
9 Риба-щука, якъ гадина,
10 По берегу въється,
11 А милая за миленькимъ,
12 Якъ орлиця, въється.
13 Рибалонька по бережку
14 Все рибоньку удить,
15 А милая за миленькимъ
16 Білимъ світомъ нудить.
17 — Ой перестань, рибалочко,
18 Рибоньку удити,
19 Нехай же я перестану
20 Та світомъ нудити.
21 Рибалочка по бережку
22 Все рибоньку ловить;
23 А милая зъ миленькимъ
24 Біли руки ломить.
25 — Ой перестань, рибалочко,
26 Рибоньку удити,
27 Нехай же я перестану
28 Біли руки ломити.
29 Дикий качуръ все на воді
30 И днює, и ночує:
31 Не буть же намъ, серце, въ парі,
32 Душа моя чує.
33 Ой Боже нашъ милостивий!
34 За що насъ караєшъ?
35 Повелівъ намъ любитися,
36 Теперъ розлучаєшъ.
37 А чи твоя, Боже, воля,
38 А чи твоя сила?
39 Чи є въ світі така друга,
40 Якъ я несчастлива?

(Новицкій).

Б.

1 Идуть волы изъ діброви,
2 А овечки зъ поля...
3 Ой плакала дівчинонька,
4 Край козака стоя.

5 Б=3 А, 6 Б=4 А? 7 Б=7 А... ми съ тобою, 8 Б=8 . 9 Б= 3 10 Б=22 А, 11 Б=23 А... по милому, 12 Б=24 А.

13 Ломай собі біли руки,
14 Та не зломи пальця!
15 Світъ изходишъ, да не знайдешъ
16 Надъ мене коханця.

17 Ой не ходи коло води,
18 Жовтокрилий кобче,
19 Єсть у мене краще тебе,
20 Доріженьку втопче.
21 Ой не ходи коло води
22 Жовтими ногами,
23 Єсть у мене кращий тебе—
24 Зъ чорними бровами.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А... надъ..., 2 В=2 А... надъ... 3 В=3 А... скорбишъ..., 4 В=4 А? 5 В=7 А... моє, 6 В=8 А. 7 В=13 А, 8 В=14 А Та...; 9 В=11 Б, 10 В=16 А. 11 В=21 А, 12 В=22 А Та...; 13 В=11 Б, 14 В=24 А... 15 В=25 А, 16 В=26 А... ловити; 17 В=27 А, 18 В=28 А.

(Новицкій).

Г.

1 Ишовъ милий гіронькою,
2 Мила підъ горою;
3 Зацвівъ милий роженькою,
4 Мила калиною.
5 Г=1 А... на гіроньці,
6 А я подъ горою;
7 Г=3 А, 8 Г=4 А, 9 Г=5 А... колибъ..., 10 Г=6 А; 11 Г=5 В, 12 Г=8 А, 13 Г=21 А, 14 Г=22 А Да..., 15 Г=11 Б, 16 Г=24 А.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

523.

Да пийте, люде горілочку,
А ви, гуси, воду.
Тяжко, важко сиротині
Да й безъ свого роду.
Въ кого батько, въ кого мати—
Є съ кімъ розмовляти;
Въ кого брати, въ кого сестри—
Є съ кімъ погулятп.
„Братп жъ моі, брати моі,
Братп-соловейки,
Ой чомъ же ви не ідете
Да що неділеньки?“
— Сестро наша, сестро наша,
Сестро дорогая,
Ой тимъ же ми не ідемо,
Що ти убогая.
„Ой хочъ же-жъ я убогая,
Про те жъ не гордая:
Хліба й солі й наготую
Да й васъ нагодую,
Горілочки я придбаю,
Зъ вами погуляю.
Де ти, милий, де ти, милий,
Де це ти подівся?
Ой чп тебе звірп зъіли,
Чп ти й утопився?
Ой якъ би тебе звіри зъіли
До бъ луги шуміли,
Ой якъ би ти утопився,
До бъ Дунай розлився.

(Великіе Спитинки, Васильковск. у.).

524.

Ой сівъ запівъ, ой сівъ запівъ,
Ой сівъ, зажурився,
Вороному конпченьку
На гриву схилився.
Ой самъ козакъ молоденький
Безъ долі вродився.
Потопає козаченько
На синёму морю;
Потопає козаченько,
Хустиночка плавле,
Ходить дівчина по бережку,
Біли руки ламле.
Поламала біли руки
До одного пальця,
Та вже нема, вже й не буде
Милого коханця.
Пішла дівка, пішла красна
По-надъ берегами,
Тягнуть рибу рибалочки
Трёма неводами.
— Ой нате жъ вамъ, рибалочки,
Хочъ солі на страву,
Та витягніть миленького,
Хоть людямъ на славу.
Ой нате вамъ, рибалочки,
Рубля золотого,
Та витягніть миленького,
А хоть не живого.
Ой нате вамъ, рибалочки,
Хоть вина напиться,
Та витягніть миленького,
А хоть подивпться.
Тягнуть, тягнуть рибалочки,
Зъ роту вода лпеться,
Стоіть дівка на бережку,
Якъ орлпця, бъеться.
Кругомъ люде, кругомъ челядь,
Вся челядь сміеться.

(Новицкій).

525.

Відъ моря до моря вбитая дорога,
Куди моя поіхала любая розмова?
— Сивий коню, завези жъ, де моя мила.
„Куди жъ ти відъізжаешъ, ти мій сивий орле,
А хто жъ мене на чужині до себе пригорне?“
— Пригортайся, моя мила, товарпшу мому,
Лишъ не кажи тоі правди, що мені самому.

(Ушицкій уѣздъ).

526.

Ой коби я знала, де мій милий оре,
Я бъ къ ёму погнала сіріі корови.
Оре мій милий, оре підъ лісомъ зеленимъ
Єднимъ воломъ чорнимъ, а другимъ червонимъ.
Оре милий, оре, въ конець виганяе,
Молода дівчина жито дожинае.

Ой вийду я за ворота, не береться робота,
Бо вже мому миленькому нагайна робота.
Ой нагайна, не нагайна,
Бо вінъ въ корчмі не гуляє,
На тихімъ Дунаєчку сиві коні напуває.
Сивий коникъ води не пъє, бо дорогу чує.
Богъ знає, Богъ відає, де мій милий ночує.

(Новицкій).

527.

За горою, за крутою,
Та живуть люди слободою.
То жъ не люди—супостати,
Та беруть парня у салдати,
Та нікому парня оплакати:
Ой то парень-сиротина,
Та нема въ ёго ні роду-родини;
Нема въ ёго ні роду-родини,
Та нема въ ёго ні вірної дружини.
Десь узялась дівка Марья,
Та й оплакала того парня.
Оплакала, обтужила
И хусточку подарила.

(Новицкій).

528.

А.

1 Ой вийду на поле, гляну на море,
2 Сама я знаю, що мені горе;
3 Сама я знаю, чого я плачу:
4 Ой що милого нігде не бачу.
5 Теперъ закажу світу цілому:
6 Нехай не вірить ніхто нікому,
7 Бо то я сама добре дознала,
8 Що ідного вірне кохала.
9 На що жъ намъ, Боже, давъ ся пізнати,
10 Коли не судишъ намъ ся звінчати.
11 Ой коли судишъ, чомъ же не злучишъ,
12 На що жъ насъ, Боже, даремне мучишъ
13 Буду стоятп на тимъ каміню,
14 Ой чи не скаже: „дай ручку мені“,
15 Прийди, прочитай надпись на гробі:
16 Тамъ та лежить, що мила тобі;
17 Тамъ та лежить, що тобі мила,
18 Розлучили насъ, злучить могила.

19 — Ой хто хоче на світі жити,
20 Най перестане дівчатъ любити;
21 Бо то есть згуба цілого світа.
22 Пропали літа и життя трачу,
23 Якъ спогадаю гірко заплачу.
24 Плакавъ я, плакавъ, плакати буду,
25 Поки тя, мила, въ вікъ не забуду.
26 Плакавъ я літо, плакавъ я зіму,
27 Черезъ дівчину такъ марне згину.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... бачу...; 3 В=3 А... бачу...: 4 Б=4 А. Що свого... не зобачу. 5 Б=13 А, 6 Б=14 А...,

7 Ой чи не взгляне на мою муку,
8 Б=14 А... дай, серце, руку, 9 Б=9 А, 10 Б=10 А. Чому не давесь...?
11 Ой зачимъ не зволишъ насъ звінчати,
12 Б=12 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б, 3 В=3 Б: 4 В=4 Б. 5 В=13 А, 6 В=14 А; 7 В=7 Б, 8 В=8 Б? 9 В=9 А, 10 В=10 Б? 11 В=11 Б, 12 В=12 А.

13 Ой я въ річці купалася, а въ трохъ кохалася;
14 Кохалася въ трохъ, зъ четвертимъ звінчалася.

(Новицкій).

529.

На горі сунеченьки,
На долині полунеченьки.
Ішовъ милий въ жовніри,
А я піду въ чернеченьки.
На полю пшениченька
Черезъ межу похиляється;
Чую черезъ люде,
Що мій милий поклоняється.
Що мені по пшениці,
Въ ней зерінця нема;
Що жъ мені по поклоні,
Коли ёго самого нема.

Видоптала черевички,
По садочку прохожаючи;
Виплакала чорні очи,
Миленького виглядаючи.
Стану я по сімъ боці,
Моі очи на толоці.
— Прийди, прийди, мій миленький,
Хоць о-півночи.
Якъ прийдешъ изъ вечора,
Вечера готовенька;
Якъ прийдешъ о-півночи,
Постілька біленька.

„Товаришко, ти сестричко,
Не була сь ти на улиці,
Не видала сь милого мого?“
— Була я на вулиці,
Виділа молодця твого:
Тяжко туживъ, я ёго відмовила.
„Ой дамъ тобі, товаришко,
На рукава полотна,
Та не суши, не въяли
Мого серденька“.

(Новицкій).

530.

Ой темна нічка, не видна,
Осіння, холодна;
Нема жъ мого милого,
Горе жъ мені безъ ёго.
Піду съ горя у лісокъ,
Пущу стиха голосокъ;
Пущу стиха голосокъ,
Чи вчує мій дружокъ.
Дружокъ тее услихавъ,
Дрібни листи написавъ;
Дрібни листи написавъ,
До милоі одіславъ.
„Подай, мила, ручечку
Черезъ бистру річечку“.
— Ой рада бъ я дві подати, —
Стороною люде сплять;
Стороною люде сплять,
Вони за насъ говорять,
Розлучити насъ хотять.
Не розлучить насъ ніхто,
Ні місяць, ні зоря;
А ні місяць, ні зоря,
Хиба сирая земля.
Ой да сирая земля
Ручки й ніжки приляґла,
Дубова дошка розлуку дала.

(Ушицкій уѣздъ).

531.

Та болять ручки,
Та болять ніжки,
Та пшениченьку жнучи.
Та уже жъ мені
Надокучило,
Та миленького ждучи.
Та нема мого
Та миленького,
Та нема мого пана;
Та уже жъ моя
Та постіль біла
Та пилечкомъ припала.
Та нема мого
Та миленького,
Та нема мого сонця;
Та ні съ кімъ мені,
Та говорити,
Сидя край віконця.
Та нема мого
Та миленького,
Та нема чорнобривця,
Та вінъ прііде
Изъ дороженьки,
Та привезе гостиньця.
Та то мій милий,
Та чорнобривий,
Та на воронимъ коні.
Та кінь вороний,
А самъ молодий —
У сопілочку грає.

Шо сопілочка
Изъ барвіночка,
Оріхове денце;
Якъ заграє,
Якъ самъ знає,
То болить моє серце.
Та болить моє серце
У животочку,
Усе тіло ломліло.
Та не бачила я
Та миленького —
Не возьмуся за діло.
Та не ідь, милий,
У дороженьку,
Та нехай іде батько:
Та батько старий —
Вінъ старесенький,
Вінъ у світі нажився.
А шо ти, моє серденько,
И досі не женився.

(Новицкій).

532.

Коло млина калина
Білимъ цвітомъ зацвіла —
Згодовала вдовонька
Хорошаго сина.
Такъ годовала,
Якъ намалёвала,
На мою головоньку,
Щобъ я сподобала.
Я сёгодня тута,
А завтра поіду,
Будешъ, мила, припадати
До моёго сліду.
Будешъ припадати,
Мене споминати:
Гдесь мого миленького
Весь день не видати.
Чи вінъ коня згубивъ,
Чи зъ дороги збився,
Чи зъ иншою на розмові
Гдесь забарився?
Ой якъ коня згубивъ,
Суди же ёму, Боже!
Якъ зъ иншою на розмові,
Скарай ёго, Боже!
Скарай ёго, Боже,
На гладкій дорозі,
Скоро вінъ подумає
Объ инший небозі.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

533.

Коло млина, млина зацвіла калина.
Ой то жъ не калина—молода дівчина.
Молода дівчина козака любила,
Любила, любила та й причарувала,
И вивела коника, сама осідлала,
Та вынесла рибку ище й хліба скибку:
„Оце тобі, серденько, вечера на-швидко.
Вечеряй, вечеряй та й ідь у дорогу,
Якъ не жонатий, ночуй зо мною“.

Ой радъ би я, серце, съ тобою ночувати,
Єсть у мене жінка и маленькі діти,
Ой радъ би я, серденько, на крилляхъ летіти.
(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

534.

А.

1 Налетіли сіри гуси въ поле ночувати,
2 Наіхали козаченьки въ село зімувати;
3 Налетіли сіри гуси та й не ночували,
4 Наіхали козаченьки та й не зімували.
5 „Чомъ ти мене, моя мати, тоді не збудила,
6 А якъ тні козаченьки зъ села виходили?“
7 Тимъ я тебе, дочко моя, тоді не збудила,
8 Що твій милий попереду, щобъ ти не тужила.
9 Ти думаєшъ, моя мати, що я не журуся,
10 А якъ вийду за ворота, одъ вітру валюся;
11 Ти думаєшъ, моя мати, що я й такъ не плачу,
12 За дрібними слізоньками стежечки не бачу.
13 Купи жъ мені, моя мати, за три копи голку,
14 За чотири золотиі червоного шовку,
15 За пятого золотого малёванї пъяльця, —
16 Буду шити, вишивати милому рукавця.
17 Шовкомъ шила, шовкомъ шила, золотомъ рубила,
18 Все для того козаченька, що вірне любила.
(Д. Колюшна, Миргородск. у.)

Б.

1 Б=5 А... рано...
2 Ой якъ тая компанія зъ села виходила?
3 Б=7 А..., моя доню, рано...,
4 Бо той козакъ впередъ ишовъ, що сь ёго любила.
5 Б=13 А... таляра..., 6 Б=14 А... талярики... 7 Б=17 А... вишивала, 8 Б=18 А... кохала,
9 Подпвися, моя доню, въ домнину кватирку,
10 Тамъ твій милий, чорнобривий сходить на долинку.
11 Б=9 А. Ой кажешъ ти..., 12 Б=10 А... на вулицю... 13 Б=11 А. Ой кажешъ ти...,
14 Ой якъ вийду на вулицю, то світа не бачу.
(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 Підъ горою криниченька, тамъ джерело бъе,
2 Тамъ молодий козаченько зъ неі воду пъе.

3 В=1 Б, 4 В=2 Б? 5 В=3 Б, 6 В=8 А... впередъ ишовъ... 7 В=11 Б, 8 В=12 А. 9 В=13 Б, 10 В=12 А... я світа... 11 В=11 Б... хороша,

12 А я, мати, такъ хороша, якъ повная рожа.

13 В=13 Б... я не вродлива,

14 А я, мати, такъ вродлива, якъ въ лузі калина.
15 Купи, мати, купи, мати, за копійку голку,

16 В=14 А.

17 А вже тая въ світі слава давно въ Криму стала,
18 Шо дівчина козакові вишила рукава.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А... стали жировати, 2 Г=2 А стали ночувати, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 Г=3, 4, 5, 6, 7 и 8 А,

9 Поідь же ти, моя мати, до міста Колкувъ;

10, 11, 12 и 13 Г=13, 14, 15 и 16 А. 14 Г=17 А... гаптувала, 15 Г=18 А... кохала.

(Изъ Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

535.

Біда жъ мені надъ бідами,
Що мій врубликъ за водами.
Не журися, мій миленькій,
Прилетить, якъ голубъ сивенькій.
Вже жъ я всі води минаю,
Врублика не видаю.
Коли жъ прийшовъ въ самий сокілъ,
Сказали: дай ій покій.
Вже жъ твій сокілъ искучився,
И въ купчики причепився.
Ой пійду я, гукаючи,
Горобчика шукаючи;
Буду въ жалю погукати,
Горобчика проклинати.
Кричи, гучи, скілько знаешъ,
Вже жъ ти мене не видаешъ;
Колись ставъ мене видати,
Було добре поспішати.
— Скарай, Боже, хто зъ насъ виненъ,
Я поспішавъ, якъ повиненъ,
Мене неба покарали —
Великиі води дали.

Ушицкій уѣздъ).

536.

„Зеленая ліщинонька розвивається въ кущі.
Ой куди жъ ти, мій милий, виряжаєшся въ ночі?“
— Виряжаюсь, моя мила, у велику дорогу.
„Переночуй, мій миленький, хочъ цю нічку зо мною“.
— Ой радъ би жъ я, моя мила, и чотири ночувати,
Та боюся, моє серце, щобъ походу не втеряти.
„Ой не бійся, мій миленький, бо я рано устаю,
А ще раньше тебе, молодого, ще раньше избужу.
— Уставай же, мій миленький, уже світъ біленький,
Уже жъ твої вороніі коні посідлані, стоять,
Уже жъ твої вірні слуги поодівані сидять,
Тілько сісти и поіхати товаришівъ доганять.
А я піду, молодая, сірихъ гусей наповать.
— Гиля, гиля, та сіріі гуси, та на биструю ріку —
Завъязала світъ головоньці, не розвъяжу й до віку.
Гиля, гиля, та сіріі гуси, та на жовтенькій пісокъ;
Завъязала світъ головоньці, я жъ думала на часокъ.
Гиля, гиля, та сіріі гуси, та вже жъ ви наплавались,
Та вже моі каренькіі очі та й наплакались.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

537.

Ой по лужечку ходжу,
Да калиноньку ламлю;
Калину ламала,
До серденька клала,
Чи не перестану я тужити.
Ой оріще, орішеньку,
Ой ти, оріховий цвіте,
Молода, якъ ялина,
Червона, якъ калина,
Завъязаний світе.
Ой де жъ моя дружина?
Въ темнимъ лузі заблудила;
Тільки знати слідочокъ,
Одъ білихъ ніжочокъ,
Де дружина походила.
Ой пойду я въ лісочокъ,
Да вирву листочокъ,
Прикрию слідочокъ,
Шобъ не навъ пилочокъ,
Де дружина походила.

(Изъ Рук. Сбор. Кулиша).

538.

Ой вийду я, молодая, за новіі ворота.
Що я въ світі робить буду, що я бідна сирота.
Топчи, милий, доріженьку, а я свою прополю,

Та на тий же доріженьці кленъ-дерево посажу.
Рости, рости, кленъ-дерево, та все вгору високо;
Ой поіхавъ мій миленький въ чужий край, далеко.
Ой казавъ же мій миленький, що не буде бариться,
А я ёму одказала, що буду журиться.
Ой вийду я на ту гору, де мій милий поорявъ,
Тілько сіно потрушено, де волики попасавъ.
Я жъ до тебе не ходила, ти до мене самъ ходивъ,
По чотири бутилочки медъ-горілочку носивъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

539.

Тихо, тихо Дунай воду несе,
Ще тихійше дівча косу чеше.
Що начеше, то на тихій Дунай несе.
Пливи, косо, стиха за водою,
А я, молоденька, собі за тобою.
Пливи, косо, тими берегами,
А я, молоденька, темними лугами.
Въ темнимъ лузі явіръ зеленeнькій,
Ідъ явіромъ коникъ вороненькій,
На конику козакъ молоденькій.
Сидить собі на скрипочку грає,
Струна зъ струною стиха розмовляє:
Нема краю тихому Дунаю,
Нема спинку вдовиному синку,
Що звівъ зъ ума чужую дитинку,
Якъ пзвівши та й на коня сівши:
— Будь здорова, любая розмова,
Ти не мій, я не твоя.

(Дашковецкая в., Литинск. у.).

540.

А.

1 Ой воли жъ моі половиі, чомъ же не орете?
2 Ой літа жъ моі молодиі, чомъ такъ марно идете.
3 Ой воли моі половенькиі, вже ви те наорали;
4 Ой літа жъ моі молоденькіі, вже ви те нагуляли.
5 Ой коні моі червониі, зеленіі пута.
6 Ой щобъ не ти, серце дівчино, то бъ я не бувъ тута.
7 Дробна пташенька, невеличенька по лозонці скаче;
8 Дурна дівчина безрозумная по гультаєві плаче.
9 Ой чи плаче, чи не плаче, то сами слёзи ллються,
10 Що одъ милого послонька нема, одъ нелюба шлються.
11 Ой чи шлються, чи не шлються—о тое не дбаю —
12 Ой рости, коса, до пояса, ще зъ рокъ погуляю.
13 Ой гуляй, гуляй, серце дівчино, поки гуляється,
14 Ой якъ будешъ за вражимъ синомъ, гуляннечко минається.

(Полоски Бѣльск. у.).

Б.

1 Ой погубила орлиця діти, да объ дороженьку бъється;
2 Лайте козака, сучого сина, що зъ дівчини сміється.
3 Ой заржи, заржи, сивий коню, на круту гору идучи;
4 Ой згадай, згадай, серце дівчино, снідання готуючи.
5 Що на волики все занозини, а на коники пута.
6 Б—6 А... колибъ... 7 Б—1 А? 8 Б—2 А?
9 Ой колибъ ми позапрягани, то може бъ ми й орали;
10 Ой колибъ ми та засватани, то ми бъ роскішъ мали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

541.

На... калиноньку стояла,
На тий калиноньці зозуленька ковала.
Зозуленька кує, соловейко чує.
Ой Бігъ знає, Бігъ відає, де мій милий ночує.
Ци у дорозі—поздоровъ ёго, Боже!
А ци у дівчини, то скарай ёго, Боже!
Не каръ ёго, Боже, не кіньми, не волами,
Скарай ёго, Боже, моіми слізоньками.

(Полоски, Бѣльск. у.).

542.

Відбила щука-риба відъ берега ряску;
Потеряла дівчинонька відъ козака ласку.
А я тую дробну ряску зберу у запаску,
Таки тому козакові підійду підъ ласку.
Підійшовъ я підъ віконце, мати горохъ варить,
Горохъ варить, серце въянеть, на улицю барить.
Якби тобі, мій миленькій, сестрица варила,
Вона бъ тобі на улицю та й не забарила.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

543.

Сивий голубочко сидить на дубочку;
Очи ёго ясни, брови чорни, лице ёго біле,
Ой летіла пава, середъ двора впала;
Она про то знає, она про то видить,

Що мій милснькій робить.
Осідлавши коня вороного, зъ двора виізжає,
Хусткою махає, щоби мила вийшла.
Миленька виходить, сіла въ окошку,
Сіла, вишивала милому сорочку;
Шила, вшивала—плакала, ридала;
Плакала, ридала, слёзи проливала,
Русою косою, біндою голубою
Втирала правою рукою.

(Новицкій, и Ушицкій уѣздъ).

544.

То то мені изнуда,
Зостала-мъ ся, молода,
А безъ мого сокола,
Вже не буду весела.
Повій, повій, вітроньку,
Зъ побережа въ Литвоньку;
Занеси вість милому,
Що я тужу по нёму.
Коли би я крила мала,
То бъ я за милимъ літала;
За тимъ же крилъ не маю,
Щобимъ за нимъ літала.
Колись вінъ самъ прилетить,
Тугу серцю скоротить.

(Новицкій).

545.

Ходжу, блужду по підъ гаёмъ,
Якъ те сонце въ крузі;
Чи що зроблю, куди піду —
Завжди серце въ тузі.
Я зъ вечора довго не сплю,
Въ ночі пробуждуся;
Якъ о тобі спогадаю,
Той розвеселюся.
Розвеселюсь на часочокъ,
Та й зновъ зажуруся —
Що я въ тебе та даремне,
Серце, кохаюся.
Личко твоє румьянеє
И ті карі очи—
Мучать вони мою душу
Охъ, и въ день, и въ ночи.
Слёзи очи заливають,
Що й на світъ не гляну...
Хиба тебе въ домовині
Любить перестану.

(Новицкій).

546.

Мала пташечка, невеличечка
По дороженьці скаче,
Дурна дівчина, нерозмная,
Що за козакомъ плаче.

(Новицкій).

547.

Роменъ зілля, роменъ зілля
По дорозі розстілається.
Десь мій милий, чорнобривий
Черезъ людей поклоняється.
А що жъ мені по ромену,
Роменъ цвіте, ягодокъ нема.
А що жъ мені по поклону,
Коли ёго самого нема?

Ой вишнино, черешнино,
Чомъ ти листу не пускаешъ?
Молодая молодице,
На що слёзи проливаешъ?
Тимъ я листу не пускаю,
Що лютую зіму маю;
Тимъ я слёзи розливаю —
Невірного друга маю.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

548.

Коло броду, броду, брала Галя воду,
Забачила Галя козака на вроду.
„Козаче, молодче, щось маю сказати:
Сватай же тп мене, чи не оддасть мати.
Якъ не оддасть мати, будемъ мандрувати,
Помандруємъ прічки срідъ темної нічки“.
Мандрували поле, мандрували друге,
На третёму полі сіли спочивати,
Сіли спочивати, ставъ козакъ дрімати.
„Не дрімай, козаче, не дрімай зо мною,
Самъ же ти знаешъ—погінь за тобою.
Мене, милий, возьмуть, а тебе покинуть,
А тебе покпнуть съ плічъ головку знімуть.
Та понесуть тебе трёма городами,
Та положать тебе межъ трёма горами,
Будешъ тамъ ти лежать зъ чорними бровами“.
Ой, милого коникъ, та не милий іде;
Милого й сідельце, та не милий-серце;
Милого й дудочка, та не милий грає;
Милого пісенька, не милий співає.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

549.

Боже мій, Боже, коли той вечеръ буде,
Коли за мене наговоряться людп?
Якъ я згадаю, де були вечерниці,

Не разъ заплачу, ходя по світлиці.
Якъ я згадаю, де моя розмовонька,
Заболить мені серденько й головонька.
Ой дай, Боже, зъ вечора погоду,
Візьму відерце та пойду по воду.
Чи воду брати, чи калину ламати,
Чи замужъ пійти, чи дівкою гуляти?
Замужъ пішовши, бідна головонька,
Дівкою бувши, людьська розмовонька.
Надъ моєю хатою чорна хмара встала;
На мене молоду, безневинную, неслава.
А я тую хмару рукавомъ розмаю,
А я тую неславу розумомъ занехаю.
— Ой найму жъ бо я косарівъ чотири,
Щобъ викосили всі гори, долини,
Щобъ було близче ходить до дівчини.
Косари косять, та вітрець повіває,
Шовкова трава на косі полягає,
Ой тамъ мій милий воронимъ конемъ грає.
„Ой годі, годі воронимъ конемъ грати,
Ходи до дому, будемъ вечеряти“.
— Якъ наварила, до вечеряй, здорова,
Стелеться мені на Україну дорога.
А мені дорога, а тобі перехрестна,—
Ой оставайся, дівчинонько сердешна.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

550.

Ой ти, гаю, мій, гаю,
Да посаженний рідко.
Кого не любила,
Да судивъ мені дідько.
Ой зійду я на могилу,
Да гляну я у долину.
А у той долині,
Стоіть кущъ калини,
Да до земли вітка гнеться.
Подъ тоєю калиною,
Стоіть козакъ зъ дівчиною.
Дівка сильно плаче,
Якъ береза лляться,
Що зъ козакомъ, розстається.
Козакъ іде у дорогу,
Дівка за нимъ у погоню;
Воли випрягає, пугу одіймає,
Козаченькомъ називає.
— Ой вернися, козаче,
Отець, мати плаче;
А я дівка плачу,
Якъ береза ллюся,
Що зъ козакомъ розстаюся.

(Новицкій).

551.

Въ огороді хмелинонька
Грядки устилає,
Промежъ людьми дівчинонька
Ой, горко ридає.
Що жъ хмелина зеленая,
Що не вьється вгору?
Що жъ дівчина молоденька
Проклинає долю?
Якъ хмелині вгору виться,
Тичини не має!
Якъ дівчині не журиться,
Козакъ покидає!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

552.

Ой повій, вітроньку, по крутій горі,
Та по шовковенькій траві.
Та избери, Боже, всі любощі моі,
Та положи, Боже, ажъ до милого мого,
Та понеси, Боже, въ головонці ёго.
Вінъ раненько встане,
На любощі гляне,
Та мене згадає:
Єсть въ мене мила,
Та голубка сива,
Зъ клиноваго листу,
Зъ дождевого цвіту;
А єсть же насъ, братця,
Та по всёму світу.
Ой голубъ гуде, голубка гуркоче,
Лцбонь голубонько та покинути хоче.
— Ой не кідай мене, сивий голубоньку,
Буду доглядати, якъ малу дитиноньку.
„Ой ти, стара нене,
Чомъ не женишъ мене?“
— Ой якъ тебе синку, та маленькимъ женити,
Хіба тобі синку, ні съ кимъ говорити?...

(Новицкій).

553.

Банно, милий, мій миленький, банно,
А вже жъ моє біле личко ціловане давно.
Перше було напитися та й поговорити,

Теперь мені на милого не можна подивити.
Ой поіхавъ мій миленький за Дунай;
Ой чую жъ я черезъ люде, жалує за мною;
Та й жалує, жалує та й переказує:
Нехай мила личка твого ніхто не цілує.
Я казала, мій миленькій, що ти ся забавишъ,
— Ніхто личка не ціловавъ, тілько твій товаришъ.
— А ти мене, пане брате, дівчиноньки збавишъ.
Тече вода берегами, тече вода зъ луга;
Мала жъ я бо миленького, відрадила друга.
Бодай же ти такъ виділа світа біленького,
Якъ я тобі подарую свого миленького.

(Новицкій).

554.

Дівчинонька по садочку ходить,
Молодого козаченька за рученьки водитъ;
Всі ягодки изорвала,
Козаченька годовала.
Я жъ думала, що мій буде.
„Козаченьку, ти отецькій сину,
Що ти казавъ по вікъ не покину,
А тепера покидаешъ,
Серцю жалю завдаваешъ,
И своєму и моєму“.
— Ти дівчино, ти прекрасна панно,
Ой я казавъ повінчаймось тайно;
А тепера покидаю,
Серцю жалю завдаваю
И твоєму, и моєму.
„Ой вернися, козаченько, вернися,
Сладкого медочку напийся“.
— Ой не буду вертатися,
Меду-вина впиватися,
Лучче було не знатися.
Ой у полі криниченька одна,
Холодная водиченька до дна:
Я нагнуся та й напъюся,
Да вже назадъ не вернуся.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

555.

Ой гувъ, да загувъ сизий голубочокъ, сидя на ліщині,
Плáче-ридае молодий козаче по своій дівчині.
„Ой чого жъ ти гудешъ, сизий голубоньку, чого ти буркочешъ?
Ой ти мене, серденятко моє, покинути хочешъ?“
— Покидаю тебе, серденятко моє, єдиному Богу,
Самъ пойду, самъ я пойду за биструю воду,
Дожидайся мене, серденятко моє, якъ поросте трава,
Ой трава шовковая у світлиці на помості.

Росла трава шовковая, да похилилася,
Ждала, ждала козака дівчина, да зажурилася.
Ой хилітеся, да нашні лози, відкіль вітеръ віе,
Дивітеся, да карі очи, відкіль милий іде.
Хилилися наши лози, да вже й перестали;
Дивилпся карі очи, да й плакати стали

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

556.

Полю я конопельки
Дрібни зелененькі.
Чи такъ всімъ людямъ,
Якъ мені, молоденькій?
Якъ всімъ людямъ така біда,
То не буду журитися,
Якъ но мені, молоденькій,
Піду въ Дунай топитися.
„Ти, дівчино, не топися,
Душі своій не губи си,
Скажи, серце, правду:
Кого ти вірно любишъ?“
— Ой кого я вірне люблю,
То й не буду казати...
Колибъ я садила вогурочки надъ водою...
Ростіть, ростіть, вогурочки,
Въ широкі листочки;
А я піду, та й накрию
Свого милого слідочки,
Щобп роса не припала,
Щобъ горобці не бродили,
Щоби мого миленького
Жінки не любили.

(Новицкій).

557.

Ой у полі на раздоллі,
Тамъ козакъ недужъ лежитъ.
А ёго дівчина вірно доглядала,
Що матуся не знала.
Везуть козака, везуть молодого
Та сивпми волами,
Плаче дівчина, плаче молода
Та дрібними слёзами.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

558.

А.

1 Ой ти, сухий дубе, сухий та зеленій!
2 Ой ти, козаче, смутний, невеселий?
3 „Якъ мені, братця, веселому бути,
4 Любивъ я дівчину, не мусю забути.
5 Любпвъ я дівчину, взяли ii люде,
6 Мені, молодому, пароньки не буде.
7 Тілько мені парі, що очеиьки карі,

8 Тільке до любові, що чорнії брови.
9 Чорни брови маю, та й не оженюся,
10 Хіба піду до річеньки зъ жалю утоплюся,
11 — Не топись козаче, бо душу загубишъ,
12 Ходімъ повінчаймось, коли вірно любишъ.
13 „Якъ я тебе люблю, карай мене, Боже!
14 Буду тебе цілувати, поки сонъ изможе“.
15 Вже й надивувався, вже й памилувався,
16 Якъ у саду соловейко, вже й нащебетався,
17 Якъ у саду соловейко щебече раненько.
18 Кому тяжко, кому важко, мені веселенько.
19 Поіхали вінчатися,—нема попа дома;
20 Або твоя, або моя така, серце, доля.

(Новицкій).

Б.

1 Не ходи, козаче, по-надъ берегами,
2 Та не суши серденька черними бровами.
3 Б=9 А, 4 Б=10 А... та й... 5 Б=11 А, 6 Б=12 А. 7 Б =19 А, Ой пошли...
8 Чи моє несчастя, чи твоя недоля.
9 За твоі росиночки, а за моі гроши,
10 Б=12 А... обоє хороші.
11 Ой запрягай, хлопку, коня вороного,
12 Да поідемъ вінчаться до попа чужого.
13 Ой іхали поле, іхали друге,
14 На третє заіхали — ставъ кінь спотикаться.
15 — Вернись, моє серденько, не будемъ вінчаться.
16 Зацвівъ козакъ рожиною, дівка калиною...
17 Розійшлися вони чорною хмариною.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б... дівчини... 3 В=9 А, 4 В=10 А, Дівчата не люблять, піду... 5 В=11 А, 6 В=12 А, 7 В=7 Б, 8 В=11 Б... козаче..., 9 В=12 Б. 10 В=13 Б, Проіхали... проіхали..., 11 В=14 Б.
12 Вернімось, козаче, не буде намъ счастя.
12 Пошовъ козакъ яромъ, дівка долиною,
14 В=16 Б.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

559.

Счастливая милому дорожка,
Куда вінъ задумавъ,
А я, молодая, дома зостаюся,
А я пойду зъ горя прохожуся.
Въ чистимъ полі, широкімъ раздоллі
Стоявъ кущъ калини.
Ой я тую червону калину
Строщу и зламаю,
Да посажу червону калину
У себе край оконця.

— Рости, рости, червона калино,
Рости, розвивайся.
Живи, живи, дівко, зъ парубкомъ,
Живи, розживайся.
Прийде празникъ, Святая Неділя,
Въ гості дожидайся.
Якъ не буде къ Святий Неділі,
То буде къ Миколі;
Якъ не буде и къ Миколі,
Да й не буде ніколи.

Иваньковъ, Переяславск. у.).

560.

Шли корови изъ дуброви, а овечки зъ поля.
Ой плакала дівчинонька, край козака стоя:
„Ой куди ти, козаченько, одъізжаєшъ,
Ой кому ти мене, молодую, вручаєшъ?“
— Вручаю, дівчинонько, єдиному Богу,
А самъ іду, а самъ же поіду Дніпромъ за водою.
„Ой коли жъ тебе, козаченько, въ гості ожидати?“
— Ожидай, дівчинонько, тогді у гості,
Якъ поросте зелена травиця у тебе на помості.
Росла, росла зелена травиця, та вже похилилась;
Ждала, ждала дівчина козака, та вже зажурилась.
Ой вишенька та черешенька изъ корнемъ...
Кажуть люде, що козаченьку буде дівчина рада.
Хоть радій, не радій, то не буду брати,
Було бъ тобі зъ другими не жартовати.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

561.

Ой приіхавъ милий изъ вечора позно,
Та поставивъ конниченьки всі три пари розно.
А самъ пошовъ милий стиха, помаленьку,
Підійшовши жъ підъ оконце милої, питається:
„Чи ти, мила, лаєшъ, а чи проклинаєшъ,
Чи мене, молодого, хороше згадаєшъ?“
— Я, милий, не лаю, я не проклинаю,

А я жъ тебе, мій миленький, хороше згадаю.
Нехай тобі, милий, легко згадається,
А якъ мені зъ своімъ родомъ добре гуляється.
Ой нехай тобі зозуленька, а мені соловейко,
Нехай тобі тамъ легенько, мені веселенько.
Тобі буде зозуленька раненько кувати,
Мені буде соловейко рано щебстати.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

562.

Не такъ у васъ, якъ у насъ, якъ у нашій стороні,
Ой якъ у нашій стороні, ночувати нічку самій.
Ночувала нічиньку та вже й боюся,
Ой хиба піду до річеньки, хочъ утоплюся;
А за мною паренёкъ, а за мною молодий.
„Не топись, дівчино, не топись, рибчино,
Не топися, серденя, утіхо моя.
Та подай рученьку черезъ річеньку,
Та подай другую, черезъ биструю“.
— Що річенька широка, а рученька коротка,
А лісокъ не високъ, не заходить голосокъ.

(Новицкій).

563.

Ой, мати, чорноморець іде,
По семеро коней веде;
На восьмому вороному,
На сіделку новому.
Привівъ коні та й до гаю,
До широкого Дунаю;
Й а ставъ коня напувати,
Стала вода прибувати.
Чорноморець потопає,
Та й до милой гукає...

(Тальянка, Уманск. у.).

564.

А.

1 Ой ти, дубе кучерявий, широкий листъ на тобі;
2 Ой ти парень молоденький, дурний разумъ въ голові.
3 Ти клявся, ти божився: кого люблю, того возьму,
4 А тепера покидаешъ дівчиноньку молоду.
5 Ой ти живешъ у матері, а я живу у отця:
6 Шукай собі, парень, дівки, а я собі молодця.
7 Ой у полі криниченька и холодная вода —

8 Кажуть люди, я й самъ бачу, що дівчина не моя.
9 Ой у полі криниченька и холодная вода —
10 Ой тамъ козакъ молоденький сірі волп напува.
11 Воли ревуть, води не пьють, въ Кримъ доріженьку чують;
12 Въ Кримъ доріжонька далека, на серденьку тяжела.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... високий, листъ на тобі широкий.
2 Хоть широкий, хоть не широкий,
3 Прийде время, опаде.
4 Б=2 А Козаченьку... у тебе. 5 Б=3 А...: не покину я тебе, 6 Б=4 А... собі иншоі шукаєшъ. 7 Б=6 А... дівчиноньки...,
8 Що ти підешъ да вінчаться, а я йтиму одъ вінця.
9 Що ти пійдешъ да доріжкою, а я піду манівцемъ.
10 Махнувъ козакъ правою рукою, а дівчина рукавцемъ.
11 А вже жъ мені не стояти изъ тобою, молодцемъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

565.

Ой заржи, заржи, коню вороний,
Шідъ круту гору идучи;
Чи не зачує молода дівчина,
Рутвъяний вінокъ въючи.
А якъ зачула, тяжко здихнула,
Тяжко здихнула, гірко заплакала:
„Чи коня не мавъ, чи доріжки не знавъ,
Чи ненька не пускала?“
— Я коника мавъ и доріжку знавъ,
И ненька не спиняла;
Найменьша сестра,
Бодай не зросла,
Сіделечко сховала.

(Перейма, Балтск. у.).

566.

Курилася доріженька, курилася дуже —
Любилися сиві очи изъ чорними дуже.
Любилися, кохалися, що мати не знала,
Теперъ розійшлися, якъ та чорна хмара.
Подлетіли біли гуси зъ зеленого гаю,
Збили, збили, сколотили воду на Дунаю.
Бодай тиі гуси съ ширъямъ пропали,
Що вони насъ розлучили съ коханоі пари.
Ми ся любили, якъ ти мали діти,
Теперъ розлучились съ коханоі пари.

(Ушицкій уѣздъ).

567.

Ой хвортуна, хвортунонька,
Що ти намъ зробила,
Дала ти намъ спізнатися,
Теперъ розлучила.
Лучче було не знатися,
Ніжъ теперъ розстатися;
Лучче було не бачиться,
Ніжъ тепера розставаться.
Летівъ орелъ черезъ море,
Почавъ воду пити;
Не впадає намъ убогимъ
Багатихъ любити.
Не то щастя, не то доля,
Де багаті люди,
Де беруться до любови,
Тамъ счастя прибуде.
Летівъ орелъ черезъ море
Та й ставъ воду пити,
„Ой дай мені того зілля,
Щобъ тебе забути.“
— Є въ мене таке зілля
Близько перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися,
До забудешъ відъ разу.
„Буду пити, буду пити
И каплі не впущу;
Тоді тебе я забуду,
Якъ очи заплющу“.

(Новицкій).

568.

Зрада, зрада, чорни очи, зрада,
Въ мого миленького нещирая правда.
Ой ти сядешъ та й поідешъ сивими орлами,
Мене покидаєшъ зъ мислями-слёзами.
Купи, милий, коня вороного,
Щобъ я пізнавала тебе, молодого;
Купи, милий, черкаске сідельце,
Щобъ я тебе пізнала, моє любе серце;
Купи, милий, золоти вудила,
Щобъ я твого коня до води водила“.
— На що, мила, золото збавляти,
Кого жъ ти любишъ, то й такъ не забудешъ.

(Ушицкій уѣздъ).

569.

Та вже не ходити яромъ за товаромъ,
Та вже не стояти зъ козакомъ Иваномъ;
Та вже жъ не ходити, куди я ходила,
Та вже не любити, кого я любила.
Та не ходити пішки по орішки.

Уже минаютьця дівоцькі насмішки.
— Купи мені, Ваня, зелену запаску,
Шобъ я не забула якій ти на ласку;
Купи мені, Ваня, червоне намисто,
Шобъ я не забула, якій ти . . . . . ;
Купи мені, Ваня, шовковий платочокъ,
Шобъ я не забула, якій твій голосочокъ.
Купи мені, Ваня, баєвую юбку,
Шобъ я не забула, якій ти на думку.
Якъ поіхавъ Ваня у велику дорогу,
Та покинувъ милу чорноброву.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша.)

570.

Зелений луже, не шуми дуже.
Я по тобі, луже, не нахожуся,
Кого вірне люблю, не надивлюся.
Ой люблю я, люблю дівчину мою,
Шо ходить, гуляє въ вишневімъ саду,
Щипає, зриває зеленъ виноградъ,
Кидає, бросає милому въ кровать.
„Чи ти, милий, спишъ, чи ти лежишъ,
Чомъ ти мого серця не розвеселишъ?“
— Я мила не сплю, ой я такъ лежу,
Таки жъ твого серця не розвеселю.
Часъ намъ, братця, встать, коники сідлать,
Поідемъ у Польщу дівчини шукать.
Виіздили Польщу и Россію всю,
Не найшли дівчини кращої за цю.

(Дудари, Каневск. у.).

571.

Ой якъ тая метелиця до дерева липне —
Иванъ коня наповає, а Палажка хлипне.
Иванъ коня напова, а Палажка плаче:
„Ой куди жъ ти одъізжаєшъ, серце козаче?
Ой ти селезень, а я утінка,
Ой ти полинешъ, а я тутенька;
Ой ти полинешъ—закохаєшся,
Изъ иншими женихаєшся“.

(Дудари, Каневск. у.).

572.

Зъ підъ чорноі хмарі
Вітеръ повіває —
Люба, мила розмовонька
Хто любиться въ парі.
— Ой вийди, дівчино,
Вийди, мое серце!
И виведи коня зъ стайні,
Винеси сідельце.
Ой вивела коня,
Взяла привъязала;
И винесла сіделечко,
Взяла осідлала;
Винесла лучокъ
И стрілочокъ пучокъ:
„Оце жъ тобі, мій миленький,
За для білихъ ручокъ“.
Винесла хустинку,
А якъ біль билинку:
„Оце жъ тобі, мій миленький,
А про неділеньку.“
— Мені хустоньку
Въ рукахъ не носити;
За для слави козацькоі
Сідельце покрити.
А вже хустинонька
Та й запилилась—
Либонь моя чорнявая
Та й зажурилась.
Та вже хустинонька
Та й пиломъ припала
Либонь моя чорнявая
Та зъ личенька спала.
Гляну на сідельце —
Тішу свое серце;
Гляну на хустину—
Згадаю дівчину.

(Новицкій).

573.

Будь здорова и счастлива,
Що мені памъятлива;
Будь здорова, не жартую,
Дай рученьку, поцілую.
Зашуміла ліщинонька,
Заплакала дівчинонька;
Заплакала, затужила:
— Нема того що мъ любила.
„Ой не шуми, ліщинонько,
Не плачъ, не плачъ, дівчинонько,
За рікъ, за два повернуся,
Та й съ тобою оженюся“.
— Не женися ти зо мною,
Не поправши долю свою;
Хочешъ мене теперъ взяти,
А потому проклинати.
„Нехай камень роспукає,
Сине море висихає,
Нехай вимруть злиі люде, —
Вона жъ таки моя буде“.
— Відчепися, баламуте,
Баламутишъ моі літа:
Хочешъ мене роскохати,
А потому осміяти.
Чорна хмара наступила,
Чогось не спить моя мила;
Вона не спить, вона плаче,
Бо вже мене не зобачить.
Чорна хмара наступала,
Мене мила вглядала;
Виглядала, вглядала,
Та й рученьки уже склала.

(Ушицкій уѣздъ).

574.

Ой въ неділю рано-пораненьку
Брала дівчина лёнъ;
Ой брала, брала, брала-прибірала,
Не мала чимъ завязати.
Повъяжу я свій лёнъ дрібненькій
Зеленою бучиною —
Ой накажу я до свого милого
Чужою чужиною.
„Ой приідь, приідь, мій милесенькій,
Прпідь же ти до мене,
Розжалилося серденько мое,
Розжалилося на тебе“.
— Якъ же я маю, моя миленькая,
До тебе приізжати,—
Стоіть сторожа, острая вартонька
Коло твоеі хати.
„Ой по-за садомъ, мій миленькій,
За садомъ зелененькімъ,
Ой то обминешъ острую сторожу
Своімъ конемъ вороненькімъ“.
— Ой стоіть човенъ води повенъ,
Не сюди, не туди повернеться.
Ой скажи, скажи, серце дівчино,
Съ кімъ ти вірно кохаешся?
— Дурна бъ була и нерозумна,
Щобъ я правду казала.
Не сію я рутки и не поливаю,
Сама ся рутка родить;
И не чарувала вдовиного сина,
Вінъ самъ до мене ходить.
Не чарувала я вдовиного сина,
Не я и не мати.
Маешъ у себе хорошую дочку,
Хочу я ii взяти.

(Полоски, Бѣльск. у.).

575.

Чорни очи маю та й не оженюся,
Не хтять мене дівки любить, піду утоплюся.
Я любивъ дівчину, мисливъ ii взяти,
Та не позволяють чужі люди, ще й рідная мати.
— Ой прийди, козаче, та зъ-вечора до мене,
Зготувала стара ненька вечеру для мене.
Якъ прийдешъ, козаче, то не йди до хати,
Якъ вийде мати съ хати, то будемъ розмовляти,
Будемъ жебоніти, якъ малиі діти.
Ти сядешъ на лаві, а я на ослоні, —
Будемъ приглядаться въ кого чорни брови.
Въ тебе чорни брови, а въ мене, якъ галка;
Повиходимъ на улицю, якъ голубівъ парка.
Ти підешъ горою, а я долиною;
Ти зацвітешъ білимъ цвітомъ, а я калиною.
Сухий дубъ розвився, козакъ оженився;
Калина розвилася, а дівча лішилася.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

576.

Іхавъ козакъ за Дунай,
Сказавъ: „дівчино, прощай!
Ти, конику вороненькій,
Скачи та гуляй“.
— Де ти ідешъ, козаче?
Твоя дівчина плаче;
Съ кімъ ти мене покідаєшъ,
Скілько бавитися маєшъ?
„Білихъ ручокъ не ломи,
Чорни очи не стирай,
Тілько мене со славою чекай“.
Вскочивъ козакъ на коня:
„Ще, дівчина молода...
Я приіду, якъ не згину,
А жъ за три года“.

(Ушицкій уѣздъ).

577.

А.

1 Ой тамъ за яромъ брала дівка лёнъ,
2 Да забула повъязати.
3 Недалеко мій милий одъ мене,
4 Да нікому наказати.
5 Повъяжу я ленъ, хочъ трохи зеленъ,
6 Сирою дубиною.
7 Накажу я своєму милому
8 Чужою чужиною:
9 „Хочъ же прийди, або прилени,
10 Моє серденько до мене“.
11 — Ой радъ би я прийти, радъ би я приіхать,
12 Кругомъ тебе стоять вороженьки;
13 Кругомъ тебе стоять вороженьки,
14 Да нікуди обминати.
15 „Я тобі скажу, я прикажу,
16 Куди тобі обминати:
17 По-за садомъ, садомъ зелененькимъ,
18 Хочъ коникомъ вороненькимъ“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... валомъ..., 2 Б=2 А. 3 Б=3 А. 4 Б=4 А. 5 Б=5 А... повъяжу зелений,
6 Хочъ синёю ожиною;

7 Б=7 А, 8 Б=8 А Хочъ... 9 Б=9 А, Або самъ..., 10 Б=18 А;
11 Бъється, бъється, ще й розбивається
12 Б=10 А... безъ тебе. —
(С. Великіе Снитинки, Васильковск. у.).

578.

Реве вода зъ підъ города,
Кінь не хоче пити;
Ходивъ би я до дівчини, —
Не хоче любити.
Червоная калинонька,
А біле деревце —
„Чомъ не сядешъ, не говоришъ,
Козаченьку-серце?“
— Ой такую жъ, моя мила,
Натуроньку маю,
Що якъ сяду біля тебе,
То все забуваю.
Степъ широкий—всюди видно,
Милого не бачу,
Якъ згадаю я про ёго
То заразъ заплачу.
Плачуть очи, серце тужить,
Сама я не знаю,
Що такого хорошого
Люблю, та не маю.
Не тамъ счастя, не тамъ доля
Де багаті люде:
Де беруться не зъ любові,
Тамъ счастя не буде.
Зъ багатою, зъ поганою
Гірко тобі буде,
А зъ бідною, хорошою
Не стидно межъ люде.
Степъ широкій—всюди видно,
Милого не бачу,
Якъ згадаю я за ёго,
То заразъ заплачу.
Въ багатої поганої
Воли та корови,
А въ бідної хорошої
Та чорні брови.
(Новицкій).

579.

А.

1 Ой часъ-пора до куріня, бо вже хмара нависла.
2 Не добере козакъ дівки та до своій мислі.
3 Ой тамъ дівка воду брала, руту поливає,
4 Козакъ коня наповавъ, тяженько здихає.
5 „Перестань, дівко, воду брати, руту поливати,
6 Ой я жъ перестану тяженько здихати“.
7 Ой любивъ. любивъ козакъ дівку, поіхавъ на Десну:
8 „Рости, рости, дівчинонько, на другую весну“.
9 Ой росла, росла дівчиночка, на станочку спала,
10 Ждала, ждала козаченька, та й плакати стала.
11 Ой хиліться, густи лози, звідкіль вітеръ віе,

12 Дивітеся, чорни очи, звідки милий іде.
13 Ой хилилися густи лози, та й вже перестали,
14 Дивилися чорни очи, та й плакати стали.
15 Ой пливе човенъ води повенъ, колибъ не пролився;
16 Ой поіхавъ мій миленькій, та колибъ не барився.
17 Ой пливе щука зъ Кременчука та подстрелена зъ лука —
18 А вже жъ мені, мій миленькій, та съ тобою розлука.
19 Ой пливе щука зъ Кременчука та подстрелена въ крильця —
20 А вже нема та й не буде мого чорнобривця.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... вибере... 3 Б=7 А. Вибравъ же вінъ дівчиноньку самъ... въ...: 4 Б=8 А. 5 Б=9 А, 6 Б=10 А. 7 Б=11 А, 8 Б=12 А. 9 Б=13 А, 10 Б=14 А. 11 Б=15 А... не схибнувся; 12 Б=16 А. Десь... повернувся. 13 Б=15 А... за нимъ и весельце,

14 Десь мій милий, чорнобривий, та десь мое серце.

15 Б=19 А, 16 Б=20 А. Нема мого миленького, нема...; 17 Б=17 А, 18 Б=18 А. Либонь... на віки...

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Ой добравъ козакъ дівчину, самъ пішовъ въ Одессу:

4 В=8 А. 5 В=9 А, 6 В=10 А. 7 В=11 А, 8 В=12 А. 9 В=13 А, 10 В=14 А. 11 В=11 Б, 12 В=12 Б. Ой... 13 В=17 А, 14 В=18 А. Теперъ...

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Г=11 А, 2 Г=12 А. 3 Г=13 А, 4 Г=14 А... карі...

5 Въ кінці греблі стоять верби, що я насадила;
6 Нема жъ того козаченька, що я полюбила.

7 Г=7 А. Ой немає козаченька...; 8 Г=8 А. 9 Г=9 А, 10 Г=10 А.

11 Ой не плачте, карі очи, така ваша доля.
12 Полюбила козаченька, по місяцю стоя.
13 Зелененькі огірочки, жовтенькі цвіточки.
14 Нема, нéма козаченька—плачуть карі очи.
15 Болять карі очи, серденько понило.
16 Якъ не бачу миленького, и діло не мило!

(Новицкій).

580.

Шли корови изъ дуброви, а овечки зъ поля,
Виплакала карі очи, край козака стоя.
„Куди ідешъ, одъізжаєшъ, сизокрилий орле?
А хто же мене, молодую, безъ тебе пригорне?“
— Пригортайся, дівчинонько, къ зеленому дубу,—
Я до тебе, моє серце, у вечері буду.
„Вечіръ стою, світомъ нужу, тебе не видати.
Доведеться ледачому всю правду сказати.
Нема въ саду соловейка,—нема щебетання;
Нема мого миленького—не бере гуляння.
А якъ въ саду соловейко щебече раненько,
Ой якъ же, мій миленький, гулять веселенько.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

581.

— Розвивайся, сухий дубе: завтра морозъ буде!
Убірайся, вдовинъ сину, завтра походъ буде.
„Я морозу не боюся — листомъ устелюся;
Я походу не боюся — заразъ уберуся!
Ой якъ вийду я на битий шляхъ — слізоньками умпюся.
Ой простіте, добрі люде, що я зъ вами та полаявся.
Та приливайте дороженьку, та щобъ не курилася,
Та розважайте дівчиноньку, та щобъ не журилася.
Та приливайте дороженьку, щобъ пиломъ не припала,
Та розважайте дівчиноньку, щобъ зъ личка не спала;
Дала міні хустиночку — сідельце вкривати,...
Ой якъ гляну на сідельце —
Втішу свое серце;
Ой якъ гляну на хустину —
Згадаю дівчину“.

(Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

582.

„Ой якъ тужить серце моє за тобою, мила,
Якъ згадаю що мъ тя любивъ, а ти сь мя не любила.
Въ ночі не сплю, въ день ми сумно, вся думка о тобі.

Жити не можу я безъ тебе, милость скончу въ гробі.
Скоро въ твої чорни очи загляну,
То скажу и присягну, що серденько мліє.
Ти не вмієшъ пізнавати, що я тя кохаю,
Но все думку маєшъ, що я инчу маю.
Я въ дорогу виізжаю, тебе оставляю,
Я иншу не люблю, Богомъ прпсягаю.
Якъ ся тобі пиший трафить, то дай мені знати,
Щобъ зъ дороги не вертати, въ дорозі вмірати".
— Сидить голубь на дубочку, голубка на листі —
Скажи мені, серце, правду, що маєшъ на мпслі?
Сидить голубъ на яворі, голубка на кладці —
Скажи правду, милий, що маєшъ на гадці?
„Ой не скажу, моя мила, нікому,
Бо рознесуть вороженьки, якъ вітеръ солому".

(Ушицкій уѣздъ).

583.

Чомъ соловей не щебече?
Голосу не має.
Чомъ бурлака не женився?
Счастя й долі не має.
Потерявъ я счастя й долю
Черезъ свою дурну волю;
Занапастивъ худібчину
Черезъ свою дівчину.
У городі въ Конотопі
Да орелъ воду носить.
Молоденький козаченько
Да отамана просить:
„Пусти мене, отамане;
Да изъ Дону до дому,
Не вручивъ я худібоньки
Да своеі нікому;
Тілько вручивъ дівчиноньці
Да конпка вороного,
Вона мені шитую хустину
Изъ-подъ золота самого.
Що сією хустиною
Да личенька не втирати;
За для слави козацькоі
Да сідельце встилати.
Якъ устелю я сідельце,
До болить мое серце;
Ой якъ гляну на хустину
Да й згадаю молоду дівчину.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

584.

Да дума жъ мені, дума
Да темненькоі ночі;
Не сплять мої очі
Ані въ день, ні въ ночі.
Не сплять карі очі
И въ день и въ ночі,
За тобою, серце мое, тужачи.
Ой колибъ же я мавъ орловні крила,

То бъ я полинувъ би,
Да й мила де жъ моя.
То бъ я полинувъ би,
Сівъ би у дворі,
Чи не вийде моя мила,
Моя мила и къ мені.
А жъ мила виходить
Изъ чорними бровами,
Промовляє до мене
Изъ дрібними слёзами:
„Ой ти, соколоньку прекрасний,
Який же ти у світі несчастний.
Що кажне древо
На весні процвітає,
Що кажная пташка
Собі пару має;
А ти, милий, въ світі літаєшъ,
Да й парочки собі не маєшъ".
— Тілько въ мене пари,
Що оченьки карі;
Тілько роскішоньки,
Що дрібни слёзоньки.
Ой такъ я, мила, въ світі літаю,
И пароньки собі не маю.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

585.

Ой вийду я за ворота
И стану, якъ сирота.
Ледащиця зъ мене кпиться, —
Мені соромота.
И війду я до хати—
Ні съ кімъ розмовляти;
Осідлаю воронъ коня,
Пійду въ степъ гуляти
И вітеръ не віє,
И сонце не гріє,
Тілько въ степу край дороги
Трава зеленіє.
Летівъ воронъ
Зъ чужихъ сторонъ,
Жалібненько кряче —
Гдесь тамъ моя миленькая
Та й за мною плаче.
Заплачъ, миленькая,
Гіркою слёзою;
Охъ якъ жить трудно,
Коли не съ тобою.
Бодай тая весна,
Травою не росла,
Та що мене, молодого,
Въ чужий край занесла.
Зайшло сонце въ хмару,
Слідъ остався синій.
Ой якъ мені проминули
Лита молодиі.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

586.

А.

1 „Калина-малина, зачімъ потемніла —
2 Чи суші боішся, чи дощу бажаєшъ?"
3 — Я суши не боюся й дощу не бажаю:
4 Кого вірно люблю за тимъ помираю.
5 „Ой умру я, мила, а ти будешъ жива;

6 Не забувай, мила, де жъ моя й могила.
7 А жъ моя могила край синёго моря,
8 Зійшлася любовъ и тихая мова.
9 Сороки й ворони тіло поклёвали,
10 А жовтиі кості по кущамъ бросали".
11 — Якъ пойду я, молодая, зъ горя погуляю,
12 Ой а жовтиі кості, кості позбіраю,
13 У тихімъ Дунаю поперемиваю,
14 Шитою хустиною поперетираю,
15 А жовтимъ пісочкомъ попересипаю,
16 У тихімъ Дунаю кості поховаю.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... чого...? 2 Б=2 А... сонця...? 3 Б=3 А. Сонця...: 4 Б=4 А. 5 Б=5 А, 6 Б=6 А. 7 Б=7 А.

8 Край синёго моря, да край бережечка —
9 Та тяжко, та важко край мого сердечка.
10 Не стій надо мною, не труси землёю,
11 Бо тяжко, не легко лежати підъ нею.
12 Ой пойду я въ поле, въ поле погуляю,

13 Б=12 А А свого милого..., 14 Б=13 А, 15 Б=14 А. Шовковимъ платкомъ..., 16 Б=15 А. Щирою землею..., 17 Б=16 А. А въ жовтенькімъ піску...

18 Шобъ гави не знали, костей не клювали,
19 Шобъ мого милого не порозмітали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

587.

Зажурилась бідна вдова,
Що не має спна дома.
Десь у полі воли пасе,
Тамъ дівчина воду несе.
„Ти дівчино, мое серце,
Сховай мене пудъ ряденце".
А дівчина исховала,
Що соцькіі да й узнали,
Назадъ руки звъязали,
Исковали ноги й руки,
Посадили на возочокъ,
Сами сіли въ передочокъ,
Да повели до приёму.
Нема вже милого дома,
Плаче, тужить дівчина.

(Борисполь, Переяславск. уѣзда).

588.

Будь здорова, пані моя,
Вже я не твій, ти не моя.
Я одъізжаю, ти зостаєшъ,—
Тілько твого, що кохаєшъ.

(Новицкій).

589.

Вода въ морі, риба въ воді —
Любитися, серце, годі.
Ой любимся, не любимся,
Нема счастя—розійдімся.
Відчиню я квартироньку:
„Подай, мила, білу ручку;
Подай, мила, поцілую,
Бо вже іду, не жартую“.
Ой виіхавъ въ чисте поле —
Тамъ то тяжко, тамъ то горе;
Тамъ то плаче и рыдає,
Що милого не видає.
Сидить сокілъ на ялині,
Десь мій милий на чужині;
Й а соловей на дубочку,
Десь мій милий у садочку.
Знати, знати по личеньку,
Що не спала всю ніченьку;
Знати, знати по білому,
Що вже тужить по милому.
Безъ милого—сонце гріє,
Якъ ворогъ сміється;
Безъ милого — скрізь могила,
И серденько бъється.
Безъ милого и години
Трудно перебути;
Безъ милого — отець, мати,
Якъ чужиі люди;
Безъ милого дівча въяне,
Якъ рибка безъ води;
Безъ милого — дівча жовкне
Якъ трава безъ роси;
Безъ милого — нічъ воркує,
Якъ голубка безъ голуба,
А ніхто не чує.

(Ушицкій уѣздъ).

590.

Ой у полі, на чистимъ роздоллі,
Тамъ стоял рівно два дубочки,
Схилилися верхи до купочки.
Тамъ сиділо и два голубочки,
Іли и пили, знялись, полетіли,
Въ чистімъ полі спочивати сіли.
Говорили речі межъ собою:
— Гірко тому та не женатому,
А ще гірше, якъ хто кого любить.
Любить, любить та й не приголубить
— Голубочко моя спзокрила,
Дівчинонька моя чорнобрива,
Голубочко моя сизесенька,
Дівчинонько моя вірнесенька,
Лучче бъ бувъ я съ тобою не знався,
Чімъ тепера треба розлучаться.
Любилися, якъ голубівъ пара,
Розійшлися, якъ чорная хмара.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

591.

A.

Да розвивайся, да сухий дубе,
На нічъ морозъ буде;
Да й убірайся, да козаче,
Завтра походъ буде.
— Да я морозу да не боюся,
Сейчасъ розовъюся;
Да я набору да не боюся,
Заразъ уберуся.
Да й зашуміла да дубровонька,
Ще й гай зелененький;
Да помандрувавъ изъ Иванькова
Козакъ молоденький.
Да якъ мандрувавъ, шапочку знявъ,
Низько поклонився:
— Да й ой прощайте, да й Иваньковці,
Може съ кімъ бранився?
„Да хоть бранився, да не бранився,
Счастлива дорога".
— Да зостається въ Иванькові
Дівка чорноброва.
Да бийте, ляхи, да доріженьку,
Щобъ не курилася;
Да розважайте дівчиноньку,
Щобъ не журилася.
Ой чи це тая криниченька,
Що голубъ купався?
Да чи це тая да дівчинонька,
Що я женихався?
Да женихався, да не насміявся,
Думавъ — моя буде;
А теперъ вона да за нишимъ
Якъ голубка гуде.
„Нехай гуде, да нехай гуде
. . . . . нагудеться,
Якъ поймаємо, приборкаємо".
Да все тее минеться.
— Да пошли да мене, мати,

38 Крамомъ крамувати,
39 Да довелось ледачому
40 Руки потпрати.
41 — Да потри, потри, да негодаю,
42 Коли довелося;
43 Да коли мені да, молодій,
44 Вже на горе пішлося.

(Иваньковцы, Переяславск. у.).

Б.

1 Ой гай, мати, ой гай, мати,
2 Ой гай зелененький,
3 Б=11 А... Дударізъ, 4 Б=12 А. 5 Б=13 А, 6 Б=14 А:
7 Прощай, прощай, громадонько,
8 Б=16 А... сварився.
9 Прощай, прощай, громадонько,
10 Ти дівчино-утко,
11 Ой Богъ знає, Богъ відає,
12 Чи бачиться хутко?
13 Б=21 А та приливайте..., 14 Б=22 А; 15 Б=23 А, 16 Б=24 А.
17 Б=21 А. Та приливайте...,
18 Щобъ пиломъ не пала;
19 Б=23 А,
20 Щобъ зъ личка не спала.
21 Та приливали доріженьку,
22 Та таки куриться;
23 Розважали дівчиноньку,
24 Та таки журиться.
25 Та прилпвали доріженьку,
26 Таки пиломъ пала;
27 Розважали дівчиноньку,
28 Таки зъ личка спала.
29 — Та вчора була суботонька,
30 Сёгодня неділя,
31 Чому въ тебе, серце моє,
32 Сорочка не біла?
33 — Охъ якъ вона буде біла,
34 Що сёма неділя:
35 Мати стара, сестра мала —
36 Не здужають прати,
37 А дівчина та далеко—
38 Нікимъ наказати.
39 — Перебреду бистру річку,
40 Стану на пісочку,
41 Та виперу вимахаю,
42 Козаку сорочку.
43 — Годі, годі, дівчинонько,
44 Сорочечки прати;
45 Бери серпи та й иди въ степи
46 Пшениченьки жати.
47 — Ой я въ батенька не жала
48 И жати не буду;
49 Поставъ шпнокъ на трахточку,
50 Шпиковати буду;
51 Купи сапъянъ-черевички,
52 То хороша буду.

(Дудари, Каневскій уѣздъ).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 Б.

3 Впізджає зъ Украіни

4 В=12 А. 5 В=13 А Впізджая..., 6 В=14 А: 7 В=7 Б... старе, прощай мале, 8 В=8 Б.

9 Ой гляну я на хустину,
10 Та згадаю дівчину:
11 Ой се жъ тая хустина,
12 Що шила дівчина.
13 Ой гляну я на сідельце,
14 Та заболить серце.

592.

Ахъ якъ тужить серце моє за тобою, мила,
Якъ згадаю, що мъ тя любивъ, ти сь мене любила.
Въ ночі не сплю, въ день сумую—вся гадка о тобі,
Що тя люблю, не забуду, милость скончу въ гробі.
Ти не вміешъ пізнавати, що я тя кохаю,
Куди піду, чи поіду о тобі думаю.
Бо ти сь мене примуспла, щобъ тебе кохати,
Я для тебе буду жити, для тебе умірати.
Куди тілько повернуся, твоя тінь за мною,
Моє серце не спокойне, тужить за тобою—
Якъ не бачу тебе, мила, рокомъ мі година;
Не розлучить мя съ тобою вся твоя родина.
Хоць би мъ бачивъ тисячъ иншихъ, на жадну не гляну,
Бо не хочу, щоби мъ зрадивъ дівчину кохану.
Хоць би сь мене не кохала, я тебе милую,
Бо я тебе вірно люблю—Богомъ присягаю.
Ти фортуно, несчастная, що ти виробляєшъ,
Позволяєшъ кохатися, після розлучаєшъ!
Охъ, охъ тяжко и жалостно о тимъ споминати:
Котру люблю, після съ тою, треба ся розстати.
Охъ я бідний, несчастливий тяжко нарікаю,
Що зъ тобою жить не можу, хоть вірно кохаю,
Будь здорова и счастлива, люби мя ідного,
Бо не знайдешъ въ цілимъ світи надъ мене вірного.

(Ушицкій уѣздъ).

593.

Росло, росло два цвітка,
Ще й калина червона;
А на тій же калині
Соловейко гніздо звивъ.
Ніхто жъ того соловья
А нѣ знае, ні відъ,
Тілько взнали соколи
Изъ чужої сторони.
Взяли того соловья
У чужую сторону;
Посадили соловья
У новую кліточку,
Та й не дають соловью
Та ні їсти, ні пити,
Заставляють соловья
Все пісеньки піти.
„Запой, запой, соловей,
Хочъ одної пісеньки“.

А соловей зачина:
— Що учора зъ вечора
Зійшовъ місяць и зоря;
Прощай, прощай, серденя,
Прощай, душенько моя!
Якъ ми съ тобою любились —
Сухи дуби розвились;
А тепера перестали —
Однолітки повсихали.
Якъ ми съ тобою любились —
Всі вороги журились;
А тепера перестали —
Всі вороги раді стали.
Якъ ми съ тобой любились,
Якъ голубівъ парочка;
А тепера розійшлись,
Якъ чорная хмарочка.

(Новицкій).

594.

Прийшла пора відъізжати,
Любу-милу оставляти;
Охъ несчастя, що згуба—
Остається моя люба.
„До нігъ твоіхъ упадаю,
Серцю ся твому оддаю.
Будь здорова и счастлива
И о мені памъятлива.
Будь здорова — не жартую,
Дай рученьку, поцілую.
Якъ вціхавъ, самъ не знаю,
Що чинити, бідний, маю.
Пошовъ би мъ до монастиру,
Але самъ собі не віру.
Може она мене кохаєть,
Тілько ся съ тимъ не видаєть.

Охъ невдячна, чи жъ то мило,
Щобъ ся серце такъ смутило.
Засмучуся и заплачу,
Що тя, невдячную, бачу.
Плине човенъ за водою —
Не плачъ, дівча, ти за мною,
Бо я за рікъ повернуся
И съ тобою звінчаюся“.
— Якъ тяжко воді шуміти,
Такъ мені безъ тебе жити.
Маю я давно иншого,
Тілько що не люблю ёго.
О, якъ собі розмислити,
То й зъ нелюбимъ тяжко жити;
Якъ тя за рікъ не дождуся,
То й зъ нелюбомъ звінчаюся.

(Ушицкій уѣздъ).

595.

А.

1 Боже, зъ неба високого,
2 Глянь на мене, молодого,
3 И вислухай, що тя прошу:
4 Дай ми дружину хорошу.
5 Дай дружину вродливую,
6 Ще й до того счасливую.
7 — Панно моя, люба-мила,
8 Позволь же ми ся кохати;
9 Позволь же ми ся кохати,
10 Прязности та й не мати.
11 „Рада бъ я тя кохати,
12 Трудно серцю разсказати“.
13 — Не моя жъ то та причина,
14 То фортуна тому винна,
15 Що не въ той день породила,
16 Насъ обоє не злучила.
17 Або піду утоплюся,
18 Або въ камень розібъюся,
19 Нехай люди тее знають,
20 Що зъ кохання умірають.
21 „Умри, умри, Богъ тя бери,
22 Єсть у мене хлопцівъ штири,
23 Єсть у мене ще и пятий,
24 Хоць и заразъ показати“.
25 Ой ходила по садочку,
26 По зеленимъ барвіночку;
27 Ой ходила, говорила:
28 „Нема того, що мъ любила.
29 Нема того, що мъ кохала,
30 Що ёго вірне сподобала“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Чи то, Боже, зъ твоій волі,
2 Чи зъ несчастной моій долі,
3 Що я жию, якъ въ пустині,
4 Літа трачу безъ дружини?
5 Літа жъ моі молодиі,
6 Чого жъ такі несчастливі?
7 Хто мя любить, я — не ёго,
8 Кого люблю, нема того.
9 За що жъ ти мене кохаєшъ,
10 Що за користь зъ мене маєшъ?
11 Б=11 А. Я би мъ рада...,—12 Б=12 А. 13 Б=13 А, 14 Б=14 А,
15 Б=15 А... насъ родила,
16 Щобъ до купи насъ злучила.
17 Будь здорова, пані моя,
18 Коли твоя така доля.
19 Не забувай въ каждий добі,
20 Що мъ бувъ вірний завше тобі.

(Ушицкій уѣздъ).

596.

А.

1 Ой ходила молода дівчина по лісочку,
2 Да сколола білую ніжку на трісочку.
3 Болить білая ніжка, болить больно.

4 Любивъ парень молодую дівку, да й не довго.
5 Беруть парня молодого у солдати,
6 Да забула красная дівка поспитати:
7 — А чи мені замужъ пти, чи гуляти?
8 „Гуляй, молода дівчино, якъ гуляла,
9 Збірай челядоньку, якъ збірала,
10 Наймай музиченьки, якъ наймала,
11 Топчи черевички, якъ топтала.
12 Да не гуляй, молода дівчино, зъ москалями;
13 Москальчики—обманщики, вони обманять,
14 У новую комірочку запровадять,
15 Вони твою русую косу рострепають,
16 Вони твої білиі руки поламають,
17 Вони твою білую постіль помарають.

(м. Борисполь, Переяславск. у.).

Б.

1 Б=1 А... красна..., 2 Б=2 А. 3 Б=3 А. 4 Б=4 А... мене другъ сердечний...

5 Взяли, взяли у солдати молодого.

6 Б=5 А. Взяли, взяли миленького..., 7 Б=6 А... миленькаго...; 8 Б=7 А? 9 Б=8 А... моя мила,... 10 Б=10 А. 11 Б=12 А.. моя мила,...: 12 Б=13 А... да й... 13 Б=14 А. Вони тебе у нову комору.... 14 Б=15 А. 15 Б=16 А... срібни каблуки позіймають.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

597. (*)

Черезъ греблю вода рине—тамъ дівчина умивається;
Молоденький козаченько въ дороженьку вибірається.
„Перестань же, козаче, въ дороженьку вибіратися;
Нехай же я перестану слізонькаии обливатися“.
— Ой перестань, дівчинонько, слізоньками умиватися;
Всі козаки въ походъ пішли—треба мині поспішатися.
Якъ будешъ, дівчино, зъ походу сподіватися,
То вибіжи въ чисте поле на дороженьку.
„Витоптала черевички, на дорогу вибігаючи,
Виплакала чорні очи, тебе, серце, виглядаючи.
Ой пойду я на гуроньку та гляну я въ долиноньку;

(*) *Примѣч.* Пѣсни отъ 597 до 636 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Тамъ козакъ больний лежить, та скаржиться на головоньку".
— Звяжи мині, дівчинонько, головоньку та китайкою;
Буду тобі вірнимъ другомъ—ти мені коханкою!
Звяжи мені головоньку шовковою та хустиною;
Буду тобі вірнимъ другомъ, а ти мені дружиною!

598.

Любивъ уланъ дівчиноньку—теперъ покидае.
На що уланъ дівку покидае, вінъ самъ про те знае:
Счастливая дороженька, куди вінъ гадае!
Ой гадае мій дружочокъ въ иншій городочокъ,
А я сама зосталася, горя набралася.
Ой я зъ горя піду въ чисте поле, піду прохожуся;
Въ чистімъ полі, въ широкімъ роздоллі стоіть кущъ калини;
А я тую червону калину та зъ корнемъ зламаю,
Та посажу червону калину въ себе край віконця.
Рости, рости, червона калина, рости, не хилися;
Живи, живи, мила-любезна, живи; не журися.
Рости рости, чорвона калина, рости не матайся;
Живи, живи, мила-любезна, живи, не печалься.
Росла-росла чорвона калина, та й похилилася;
Жила-жила мила любезна, та й зажурилася.

(Харьк. губ.).

599.

Іхавъ козакъ дорогою—дівча воду несе.
„Ой дай, дівча, води пити— розвеселп серце!"
— Не казала мені мати теі води дати;
Якъ принесемъ до домоньку, будемъ чаровати!
Очаруємъ руки, й ноги и чорні очи,
Щобъ не ходивъ до дівчини темненькоі ночи.
Стоіть явіръ надъ водою, въ воду похилився;
Зъ Украіни до дівчини козакъ одклонився.
Осідлавъ вінъ коня вороного;
Вона ёму хустиночку изъ шовку самого!
„А вже мені хустиночки въ рукахъ не носити;
Хиба буде козакові сіделечко вкрити.
Сіделечко горіхове, а кунь вороненький,
А якъ сяде, то поіде козакъ молоденький".

А якъ іхавъ черезъ село, зъ коника схилився;
Виіхавъ передъ корчму, людямъ поклонився;
Якъ виіхавъ на битий шляхъ, слізками умився...
Була въ ёго дівчинонька, що ёго любила,
Въ тонкихъ білихъ кошулечкахъ козака водила!

(Волынск. губ.).

600.

Ой загуде сивий голубонько,
Сидючи на тичині;
Ой плаче молодий козаче
По своій по дівчині.
„Та чого ти гудешъ,
Сивий голубонько,
Головку хлопочешъ?
Либонь ти мене, козаче,
Покинути хочешъ?
Кому жъ ти мене,
Серденько моє,
Уручаєшъ?“
— Уручаю тебе,
Серденько моє,
Єдиному Богу,
А я самъ піду,
Самъ поіду
Дніпромъ за водою!
„Та коли жъ вже тебе,
Серденько моє,
Въ гості сподіваться?“
— Сподівайся мене,
Серденько моє,
И къ святій неділі.
Якъ не буду объ святій неділі,
Такъ буду икъ Покрові;
Якъ не буду икъ Покрові,
Такъ буду писати,
Та пересилати
Чорними орлами:
Якъ ти живешъ,
Якъ ти горюєшъ
Поміжъ ворогами?
„Якъ же тій криниченьці
Поміжъ облогами;
Таке жъ моє життя
Поміжъ ворогами!
Ой хто йде, хто іде,
Той води напъється;
Хто зхоче, моє серденько,
Зъ мене насміється“.

601.

Всі курочки до купочки, півень на порозі;
Усі хлопці на улиці, а мій у дорозі.
Всі курочки до купочки, півень ходить різно;
Усі хлопці на улиці, а мій ходить пізно.
Курашечко-чубашечко, позичъ мені крилець,
Ой полину, одвідаю, де мій чернобривець;
Курашечко-чубашечко, позичъ мені чуба,
Ой полину, одвідаю, де мій волоцюга!

(Воронежск. губ.).

602.

Ой підъ мостомъ трава ростомъ,
Очеретъ, якъ сіно;
А де жъ моє серденятко
Вечеряти сіло?

Нехай воно вечеряє,
Та здорове буде:
Воно мене, молодую,
По вікъ не забуде.

(Воронежск. губ.).

603.

Шумлять-гудуть густі лози,
Козакові при овразі,
Поки зайде за берези,
За вишневий садъ гуляти,
Ягідочокъ изривати.
— Соловейко ти маленький!...
Ягідочокъ не нарвала,
Соловейка та піймала,

Та принесла до дому,
Та впустила въ нову клітку,
Сама сіла на кроваті,
На пуховій на перині!
„Соловейко ти маленький,
Скажи, де мій миленький".
— Твій миленький на риночку,
Пьє вінъ вино-горілочку.

(Полтавск. губ.).

604.

Ой низькиі огороди—капуста не родить;
За вражими ворогами мій милий не ходить.
Ой хочъ низькі огороди, то буде родити;
Вороженьки спати ляжуть—вінъ буде ходити.
Усі идуть, усі ідуть, а мого не має —
Изъ тихого Дунаєчка коня наповає.
Ой кінь ирже, води не пье, дороженьку чує;
Десь мій милий, чорнобривий зъ иншою ночує.
Хочъ ночує, не ночує, а я ёго знаю,
Ой я свого миленького по шапці пізнаю:
Шапка чорна, лента червона,
Жупанина по коліна, пошита до діла.
Не наступай, селезнику, утоньці на крильця;
Не розлучай, милий Боже, де пароньки ходять,
А розлучи, милий Боже, брата изъ сестрою:
Братъ зъ сестрою изпйдуться—гріха наберуться,
А пароньки, де зийдуться—не наговоряться.

(Полтавск. губ.).

605.

Ой у полі при дорозі дівчина жито жала;
Ишовъ козакъ дорогою, та й ставъ розмовляти,
Ставъ зъ тією дівчиною, та ставъ жартовати.
— Ой не жартуй, козаченьку, не жартуй зо мною —
Якъ поідешъ въ дороженьку, буду плакать за тобою!
Ой не зайшовъ козаченько за густні лози,
Та й облили дівчиноньку дрібненькіі слёзи.
Ой не зайшовъ козаченько за жовтні піски,
Та й облили дівчиноньку дрібненькіі слізки.

(Полтавск. губ.).

606.

Світи, зоре, світи зоре, світи не ховайся,
Якъ поідешь, муй миленький, то й хутко вертайся.
Всюди гори, всюди гори, нігде води пити —
Пішли хлопці за гряницю, нікого любити.
Пішли хлопці за гряницю, що ми іхъ кохали,
Тільки тіі баламути сами ся зостали.
Пливе човенъ, пливе човенъ, пливе и весельце;
Чомъ ти мене такъ не любишъ, якъ я тебе, серце!
Єденъ милий на Волині, другий на Вкраіні:
Розирвали моє серце на дві половини.
Ой я того — на Волині людямъ подарую,
А за тимъ, що на Вкраіні, сама помандрую.
Скрипливі ворітечки, не могу заперти;
Кого люблю, не забуду до самоі смерти.

(Волынск. губ.).

607.

— Я до тебе, дівчинонько, я до тебе дохожавъ,
Я до тебе, серце моє, чорну стежку утоптавъ.
„Топчи, топчи, жвавий хлопче, я ще згірша утопчу;
Я на теі дороженьці клинъ-дерево посажу.
Рости, рости, клинъ-дерево, рости въ гору високо;
Поіхавъ мій миленький въ чужий край далеко!
Шумить мені, якъ у млині, у моій головоньці:
Гдесь мій милий, чорнобривий въ чужій сторононці!

Ой вийду я за новиі за ворота,
Стану собі при куточку, якъ бідна сирота,
Ой винула изъ кармана тоненький платочокъ,
Ой обтерла чорні очи й брови, якъ шнурочокъ.
Хилітеся, густі лози, звідки вітеръ віє,
Дивітеся, чорни очи, звідки милий іде!
Хилилися густи лози, та й вже перестали;
Дивилися чорни очи, та й плакати стали.
Ой ссучу я яру свічку та й пущу на річку —
Не поможе, милий Боже, розлився Дунай річка.
Нема лёду, нема броду, нема й переходу —
Пливи, милий, до милоі черезъ бистру воду.
Ой не світи, місяченьку, не світи нікому,
Оно мому миленькому, якъ иде до дому.

(Волынск. губ.).

608.

Ой тонкая паутина на яръ повилася;
Молодая дівчинонька въ козака вдалася.
Які ручки, які ніжки, така й головонька;
Де зійдемось, поговоримъ—люба розмовонька.
„Пішла наша розмовонька тихо за водою;
Ти великий, я малая—не зійду зъ тобою,
Ти въ жупані, а я въ свиті—не рівні зъ тобою".
— Тоді, серце, поровняймось, коли повінчаймось.
„Не женихались, не побрались, хоча покумаймось;
Все одного, серце моє, такп не цураймось!"

(Харьковск. губ.).

609.

По тімъ боці козаченько словце промовляе:
— Ой засвіти, дівчинонько, восковую свічку:
Нехай же я перебреду сю биструю річку.
„Ой рада бъ я, козаченьку, и дві засвітити,
Боюсь тебе, молодого, въ воді утопити".
Втонувъ, втонувъ козаченько, лешъ хусточка плавле,
Ходить дівча по берегу, білі руки ламле.
— Ой не ламли, дівчинонько, мизиннёго пальця —
Вже не буде, вже не стане такого коханця.

Оце жъ тая хустиночка, що чорного шовку;
Нема мого козаченька, що сумського повку.
Оце жъ тая хустиночка и вишиваннячка;
Нема жъ мого козаченька и жениханнячка.
— Ой нате вамъ, рибалочки, та по золотому,
Та витягніть козаченька зо дна неживого!
Ой нате вамъ, рибалочки, меду півъ-барильця,
Та витягніть козаченька та хочъ подивиться!

(Воронежск. губ.).

610.

А надъ річкою, надъ бистренькою,
Сидить голубець изъ голубкою;
Зайшовъ стрелець изъ-за гори,
Вдаривъ голубця зъ правого крильця.
Сидить голубка, сидить сивенька,
Сидить же вона въ конці роженька,
Сидить голубка, жалосно гуде!
„Ой цить, голубка, та й не гуди!“
— Піду крозь землю—істи не буду,
Істи не буду, пити не буду,
Крозь землю піду—жити не стану.
„Ой цить, голубка, ой цить, сивенька,
Вийди, стань конець роженька!“
—Ой єсть голубцівъ повнесенький двіръ:
Єсть голубець рябокрилленький,
Сякий — не такий, якъ муй миленький!

(Волынск. губ.).

611.

Ой я несчастний! що маю діяти?
Люблю дівчину, та не могу взяти!
Та не могу взяти, бо зарученая...
Доле жъ моя тяжка, доле несчастная!
Прошу ії, щобъ мене кохала,
Щобъ другого любить перестала.
Мабуть не послуха, бо я не багатий,
Ой я несчастний! що маю діяти?
Чи я жъ тому виненъ, що въ мене грошей мало?
Чи на мене бідного одного такъ стало?
Коли бъ на одного—проклинавъ би небо:
Хиба жъ уже бідному любити не треба!
„Малий хлопчино! Хоть ти и убогий,
Коли мене любишъ, нехай вороги...
Не зуміють вони насъ розлучити.
Коли мене любишъ—будемъ вкупі жити“.
— Мила дівчино! знаю, що кохаешъ;

Ні якої зради въ собі ти не маєшъ,
Любивъ би й батько, любила бъ и мати,
Горе жъ моє тілько, що я небагатий.

(Полтавск. губ.).

612.

Не копавши криниченьки, водиці не пити;
Не сватавши дівчиноньки, изъ нею не жити!
Чи се жъ тая криниченька, що голубъ ку лався,
Чи се жъ тая дівчинонька, що я женихався?
Чи се жъ тая криниченька, що голубка пила,
Чи се жъ тая дівчинонька, що мене любила?
Ой у полі криниченька та изрубленая,
Та вже жъ моя дівчинонька та полюбленая!
Ой у полі криниченька—и ключъ, и відро;
Та вже жъ моій дівчиноньки не видно давно!
Ой у полі криниченька та облатаная;
Та вже жъ моя дівчинонька та засватаная.
Та вже зъ тої криниченьки орли воду пъють;
Та вже жъ мою дівчиноньку до церкви ведуть.
Одинъ веде за рученьку, другий за рукавъ,
Третій стоіть—любивъ, кохавъ, за себе не взявъ!
„Постій, постій, миленькая, хочъ поговори“!
— Ой рада бъ я, миленький мій, нелюбъ не велить!

613.

Ой зійди, зійди, зірочко вечірняя,
— Ой вийди, вийди, дівчино моя вірная!
„Не подоба зірці такъ рано зіходити;
Не подоба дівці до козака виходити“.
А зірочка зійшла, усе поле освітила;
А дівчина вийшла—козаченька звеселила.
— Ой горе, дівчино, що недоленька моя,
Що не сподобала тебе матусенька моя!
Ой не такъ вона, якъ моя сестра:
„Не бери, брате, вона безъ доли росла;
А безъ доли росла, безъ счастя вродилася,
Вона тобі, брате, дружиною не судилася“.

— Якъ не велишъ, сестро, ссі дівчини брати,
То повели брату зъ нею причъ мандровати.
Мандровали поле, мандровали друге,
На третєє поле дівці въ ніжки коле.
Якъ примандровали до зеленого гаю:
— Оттутъ, дівчино, я дороги не знаю!
Якъ примандровали до зеленаго бору:
— Оттеперъ, дівчино, завертайсь до дому!

(Полтавск. губ.).

614.

„Дай, Боже, зъ вечера погодоньку,
Прийди, козаче, къ моему городоньку —
Понюхаємъ зіллячка розмаринного,
Поцілуємся личенька, румъяного".
— Що мені по твоій румъяности,
Нема мені одъ тебе приязности.
Не такъ одъ тебе, якъ одъ твоєі родиноньки, —
Повінь, вітру, зъ глубокоі долиноньки!
Вітеръ віє, ялину колише;
Козакъ до дівчини дрібни листи пише.
Писавъ вінъ, писавъ білими рученьками,
Одсилає до дівчини буйними вітрами.
Залицявся козакъ на три літа до дівчини;
Не сказала мати тей дівчини брати.
Не такъ мати, якъ найменьшая сестра:
— Не берп, брате, дівча безъ долі зросла,
Безъ долі зросла, безъ счастя родилася:
Вона тобі, брате, дружиною не судилася.

(Волынск. губ.).

615.

Випускала соколонька зъ рукавонька,
Завертала миленького, завертала:
„Ой вернися, мой миленький, завернися,
Солодкого меду-вина напийся,
И на моє біле личенько подивися.
Спишу твоє біле личенько на бумазі
Прибъю твоє біле личенько въ комнаті,

Сама сяду, молодая, на кроваті,
Буду твоє біле личко ціловати,
Усякий часъ-времъячко вспоминати!

(Волынск. губ.)

616.

Колибъ же я знала—
Малярика бъ мала,
Я бъ собі милого
Та й намалёвала;
Я бъ его кучері,
Та й позавивала;
Та й позавивавши,
Та й позолотила,
Та й позолотивши,
На стіні прибила;
На тій стіні,
Где сидіти мені;
На тій кроваті,
Где лягати спати;
На ту перину,
Где спить Катерина.

(Волынск. губ.).

617.

Ти поідешъ, мій миленький, я о тя гадаю:
Ой чи любишъ ти такъ мене, якъ я тя кохаю?
Обіждайте, обмовляйте своіми язиками;
Вже не буде жодной зміни нігди межи нами.
Охъ, я бідна, песчастлива, що буду чинити,
Що не могу надъ милого иншого любити.
Нехай мині весь світъ дають—не хочу инчого,
Бо вже нема и не буде надъ миленького!
О, Господи милосердий, глянь на мене нині:
Не дай мені загинути, молодій дівчині!
Не дай мені загинути, та й мому милому:
Коли маешъ счастя дати—дай разомъ и ёму!
О то я тя, Боже, прошу и буду просити:
Да й же мені якъ найбільшей зъ миленькимъ пожити!
Шумить річка невеличка та й шумить, якъ зъ лука,
А вже жъ мені, серце мое, съ тобою розлука.
Ой якъ тяжко каменеві безъ води *) плинути,
Ой такъ тяжко, серце мое, безъ тебе тутъ бути.
Два голуби воду пили, а два колотили;
Бодай тиі не сконали, що насъ розлучили!
Що они насъ розлучили зъ коханоі парн:

*) Черезъ воды.

Бодай они не сконали, та й счастя не мали.
Эй, місяцю, місяченьку, не світи нікому,
Тількі мому миленькому, якъ піде до дому.
Эй, місяцю, місяченьку, засвіти тихенько,
Світи мому миленькому, якъ иде — видненько!

618.

Ой, доле моя, доле! несчастная доле!
Цілованъ, миловавъ, въ неділоньку стоя,
Въ понеділокъ—зостайсь здорова!
„Тобі дорога, мині шляшокъ битий...
Якъ же мині, серденько, безъ тебе жити?“
— Коли хочешъ—живешъ одна, хочешъ—помандруемъ.
„Не хочу я, серденько, зъ тобой мандрувати:
Буду сама тута горе горювати.
Ой ти, козаче, хрещатий барвінку,
Послухай, серденько, мого совітонька:
Ой на горі, на горі косарики косять,
Косарики косять—бурковина стеле,
Не ходи, козаче, на улицю безъ мене!
Косарики косять—бурковина вяне,
Не люби иншую, бо серденько вяне!“

(Воронежск. губ.).

619.

А зъ-за гори високоі орелъ воду носить,
Тамъ дівчина козаченька на вечерю просить.
На вечерю, на печену, на рибку линину:
Прийди, прийди, серце-козаче, на білу перину!
— А вже мені докучило, серце-дівчино,
Таляри носячи. . . .
„Не йди, козаченьку, по горі за мною:
Ти не будешъ мені мужемъ, я тобі жоною!“

(Волынск. губ.).

620.

— Зелененькая дібрівонько, чомъ не горишъ, тільки куришся?
Молоденькая дівчинонька, чого плачешъ, чого журишся?
„Ой якъ би я сухенькая, я бъ горіла, не курилася;

Ой якъ би я за нимъ була—не плакала бъ, не журилася.
Чого жъ тобі, козаченьку, здалека та дивитися,
Лучче мині, безчастноі, у Дунаі втопитися".
— Зеленая березонька, чого похилилась?
Молодая дівчинонька, чого зажурилась?
„Якъ березі не хилитись, вітеръ повівае
Якъ дівчині не журитись, милий покидае!"

(Полтавск. губ.).

621.

Ой піду я підъ тиномъ, лугомъ;
Та й зострінуся зъ несуженимъ другомъ,
Здоровъ, здоровъ, несуженій друже,
Згадай, серце, якъ любились дуже!
Любилися, якъ ядри въ орісі,
Розійшлися, якъ горобці въ стрісі;
Любилися, якъ риба зъ водою,
Розійшлися, якъ вітеръ зъ горою;
Любилися, якъ мати не знала,
Розійшлися, якъ чорная хмара;
Любилися, якъ голубівъ пара,
Розійшлися, якъ чорная хмара.

(Харьковск. губ.).

622.

Въ чистімъ полі, въ степу, край дороги,
Тамъ стояла білая береза;
Край берези стоять два дубочки,
Схилилися гілля до купочки.
Тамъ сиділи сизі голубочки,
Піли, піли та врозь полетіли,
Вони сіли въ зеленій діброві,
Всю діброву крилечками вкрили,
Голосочкомъ діброву зрушили:
— Горе жъ тому и неженатому,
А ще гірше, де любляться двое.
Любилися, якъ голубъ въ пара,
Розійшлися, якъ чорная хмара!

623.

Хожу, блужу и вздихаю тяженько до неба,
Зъ тяжкимъ жалемъ промовляю: розстатися треба.
Которіі причиною до нашей розлуки,
Бодай же іхъ не минули зъ того світа муки!
Будь счастливий изъ другими, а я плакать буду,
А я твоей невдячности нігди не забуду.
А я тебе вірне люблю—самъ Богъ тее знае,
Которі насъ розлучають—нехъ іхъ Богъ карае.
— Де сь ти мене, моя мати, въ церкву не носила,
Що ти мені, моя мати, долі не впросила.

„Я жъ тя до церкви носила, Богу молилася;
Така жъ тобі, моя доню, доля судилася!“
— Лучче було мене, мати, въ купелі залляла,
Ніжъ мя таку несчастливу на сей світъ пускала.
„Въ купелі мати не залляла, не могла залляти,
Но муспла-мъ, моя доню, я жъ тя годувати!
Не я въ літяхъ, не я въ літяхъ, не я въ худобоньці,
Тілкі мині журба й лихо въ моєй головоньці.
Тоді тобі усі діла на памяті стануть,
Оно моі мертві очи на мене не глянуть!“

(Волынск. губ.).

624.

Сади моі вішневиі процвітали,
Відтіля зозуленьки вилітали,
Та на синєє море поглядали:
Чи все сине море зам рзає?
Синє море замерзає
Лёдкомъ тонесепькимъ,
Та припадає
Сніжкомъ білесепькимъ.
Ой тудп козаченько нагнався,
А підъ нимъ кінь вороний разігрався,
Та на синёму морю завалився.
Ой ставъ коиченько потопати,
Ставъ козакъ до коня промовляти:
— Бийся ти, коню, вибивайся,
До отця, до неньки поклонайся.
До моєі жінки-удівоньки,
До моіхъ діточокъ-спріточокъ,
До моіхъ братіківъ-порадниківъ,
До моіхъ сестричокъ-жалібничокъ,
До моіхъ вороженьківъ-розлучниківъ,
Що вони мене розлучили,
На синёму морі утопили.

(Полтавск. губ.).

625.

Черезъ гору високую орелъ воду носить;
Чорнявая-білявая на вечерю просить;
А до дому на вечерю, на рибу печену,
Що на рпбу осетрину, на білу перпну.
Стлала, стлала постіль білу, стлала на помості,
Ждала, ждала, дожидала полковника въ гості.
Ждала, ждала, не діждала, сама спать лягала,
Вранці рано уставала, листи получала:
Занедужавъ полюбовникъ, прилуцький полковникъ,
Зъ недугу помірає, дівчини полковникъ бажає:
„Гей, козаки-товарищи! либонь мені вмерти!
Ой підіте, приведіте дівчину до смерті!“

— Либонь же ти, полковнику, не въ правді вмираєшъ, —
Що ти собі передъ смерттю дівчини бажаєшъ!
Умеръ, умеръ панъ полковникъ и грізная мова,
Позостались кінь вороний и ясная зброя.
Собірались козаченьки всю раду радити:
Комусь тую ясну зброю, кому подарити?
Атаману коня дали, сотникові зброю,
Щобъ сховали полковника зъ болшою хвальбою.
Тіло несуть, коня ведуть, кінь головку клонить;
За нимъ иде чорнявая, білі ручки ломить.
Нехай ломить, нехай ломить, та не зломить пальця;
Весь світъ сходить, та не найде такого ласкавця!

(Харьковск. губ.).

626.

Ой тамъ за горою за високою,
Сидить голубъ зъ голубкою.
Сидючи въ парі, цілувалися,
Сивими крилами обоймалися.
Ой вилітівъ орелъ зъ чорної хмари,
Розбивъ, розогнавъ голубку зъ пари.
Голубка сидить, жалібно гуде,
Що вже зъ голубомъ жити не буде!
Сидить же вона та й нарікає,
Сивого орла та й проклинає:
И чомъ зъ твоєй ласки пару стратила,
Бо-мъ свого милого вірне любила.
Ой прилетіло самцівъ пулъ-копи
На те седалечко, где голубка сидить.
Сіли, тужили, стали питати,
Чомъ не пускаєшъ гостей до хати?
Вона імъ рекла зъ жалемъ великимъ:
„Більши й не хочу знатися ні зъ кимъ.
Стратила мужа свого милого;
Більше й не хочу знати нікого!“
— Голубко сива! на що вважаєшъ?
Чи на ту вроду, що красну маєшъ?
„Що жъ мені по вроді, що врода красна,
Коли жъ моя доля несчастна!“

(Волынск. губ.).

627.

Текла річка—холодна вода,
Цвіла квіточка, чорвона калина.
На тій же калині соловейко гніздо вье,
Ніхто жъ того соловейка не зна й не віда.
Налетіли соколи изъ чужої сторони,
Взяли соловейка у чужую сторону,
Запірають соловейка въ кліточку свою;
Не дали соловейкові ні істи, ні пити,
Заставляють соловейка славнихъ пісень співти.

„Ой заспівай, соловейку, хочъ одної пісеньки".
— Ой учора зъ вечіра зійшовъ місяць и зоря:
Прощай, прощай, дівчинонька, ти коханочка моя!
Якъ ми зъ тобой любилися, то вороги журилися;
А якъ теперъ перестали, то й вороги раді стали.
Якъ ми зъ тобой любилися, сухі дуби розвивалися;
А якъ теперъ перестали, то й однолітки повсихали.

(Полтавск. губ.).

628.

Віє вітеръ въ чистімъ полі,
По крутому бережечку,
По жовтенькому пісочку,
По хрещатімъ барвіночку.
Вода сосну підмиває,
Горносталь корінь підъідає,
Зверху сосна усихає.
Поверхъ сосни пчоли вьються;
Въ молодої слёзи ллються —
Не по отцю, не по мамі,
А по милому дружечку,
По ясному соколочку.

(Воронежск. губ.).

629.

„Що ти, дівчинонько, не такая,
Чого ти зъ личенька блідная?"
— Прежнее времья згадалося:
Якъ ми зъ тобою кохалися;
По тобі, милий, гарячая
Покотилась сліза!

(Воронежск. губ.).

630.

— Ой бувай здорова, дівчинонька моя!
Не забувай мене, коли ласка твоя:
Я въ дорогу одъіжаю,
На серденьку тугу маю,
За тебе, дівчино, за тебе, серденько!
„У дорогу ідешъ — дорога счастлива;
Не забувай мене—я тобі жичлива;
Тілько въ тимъ тя не вценяю,
Бо отця и матку маю:
Чи кажуть чекати,
Чи тя покидати?"
— Чи-сь така жичлива, що вже покидаешъ;
Певне ти, дівчино, иншого кохаешъ.
Не зборонить тебе ні отець, ні мати

Кілька неділь ждати,
Поки не вернуся! —
„Повертай же зъ дороги!
Самъ ти бачишъ, що вороги
Намъ на перешкоді —
Любитися годі!“
Изъ дороги іду, коня попасаю,
Чую черезъ люде — дівча розлучають.
Вони ії заручають,
Але певне не звінчають —
Вона моя буде!

(Волынск. губ.).

631.

Стоіть явіръ надъ водою, въ воду похилився;
— Козаченьку молоденький, чого зажурився?
Не радъ явіръ хилитися—вода корінь мие;
Не радъ козакъ журитпся, дакъ серденько ние.
Нехай ние, нехай ние, воно перестане,
До козака молодого журба не пристане.
Ой поіхавъ въ Московщину козакъ молоденький,
И горіхове сідельце, ще й кінь вороненький.
Ой поіхавъ въ Московщину та тамъ и загинувъ,
Свою рідну Украіну на віки покинувъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

632.

Ой зацвіли густі лози
Козакові при дорозі.
Козакъ іде, козакъ блудить,
Підъ собою коня нудить.
Приблудився козаченько
До зеленого гаю,
До тихенького Дунаю.
Ставъ коника наповати,
Стала зозуля кувати.
„Ой зозуленько співенька!
Ти скажи, моя миленька!
Ти скажи мені дорогу,
Куди іхати до роду;
Ой до роду, до родини,
До вірненькоі дружини!“
— Ой козаченьку, левенце! (?)
Не скажу я тобі, серце!
Спитай же ти соловейка —
Вінъ ранесенько встає,
И високо літає,
И дороженьку вінъ знає —
Куди іхати до роду,
Ой до роду, до родини,
До вірненькоі дружини.

(Полтавск. губ.).

633.

Ой ясненько сонце сходить, хмарненько заходить,
Изъ вечіра козаченько до дівчини ходить.
Нехай ходить, нехай ходить, аби не ледащо;
Хочъ битиме дівку мати, такъ знатиме за що.
„Закотилось ясне сонце за чорную хмару —
Ой ходімо, товарищу, на той бікъ по-малу".
— Чого мені, пане брате, на той край ходити?
Перестала дівчинонька милого любити.
Вірно любивъ, вірно ходивъ, вірно женихався,
А що слава пропала, я й не сподівався.
„Не я тебе израдила, израдили люде,
Що зъ нашого женихання нічого не буде!...
А ні слави, ні памъяті, а розлука вішня.

(Полтавск. и Воронежск. губ.).

634.

Горами-ярами туманъ налягає;
Поміжъ тими туманами сивъ голубъ літає.
Якъ полетівъ сивий голубонько поміжъ туманами,
Та й зустрівся сивий голубонько зъ буйними вітрами.
„Ви, вітроньки, ви, буйнесенькі, далече бували;
Чи видали ви, чи не видали моєі пари?"
— Хочъ видали, не видали — не знаємъ якая!
„Моя пара біла-сизокрила, личкомъ, якъ калина".
— Сидить вона въ лузі надъ водою, умивається слёзою,
Промиває карі очи морською водою,
Утирає біле личко русою косою:
Рости, косо, до пояса, якъ у саду вишня;
Моли Бога, дівчинонько, щобъ за пана вийшла.

(Полтавск. губ.).

635.

Несчастная Любочка уродилася—
Великое горечко приключилося.
Ой матінко-ластівко! головка болить;
Болить, болить головонька — не знаю, якъ бить.
Сёгодні козакові до Любочки йтить.

— Я до тебе, Любочко, не любить прийшовъ;
Я до тебе, Любочко, совітать прийшовъ.
Якъ ми зъ тобой, Любочко, совіталися,—
Підъ білою березою ціловалися,
Підъ гіркою осикою роспрощалися.
Підъ білою березою все цвіти цвітуть,
Підъ гіркою осикою все трава сохне.
Сохне, сохне травочка проти сонечка,
Жпве, живе Любочка безъ коханочка.

(Воронежск. губ.).

636.

Ой горо жъ моя крутая,
Речка жъ моя бистрая,
Позаймала все луга
И крутие берега;
Займи мою и жену,
Бо я зъ єю не живу.
Пойду въ вийсько служити,
Щобъ мнє зъ єю не жити.
Якъ изъ вийська вернуся,
На другую женюса.
На другую любую,
На дружину вірную.
Да посадю я дивину (?),
Да зеленую єлину,
Червоную калину.
На калині соловей;
Не щебечи, скоро день,
Защебечи на зарє,
Не задавай жалю мнє,
Бо я въ чужой сторонє, —
Да піма матки, ні отца,
Ні вірної дружини
Трудно жити въ чужинє.

(Святая Воля, Пинск. у.).

637.

Нема милого, нема мого друга,
Тільки зосталася въ серцю моімъ туга;
Я о нимъ мислю и не забуду,
Я ёго любила и любити буду.
Не знаєшъ, милий, що въ серцю моєму:
Не скажу правди нікому другому,
Висхну одъ жалю и проплачу очи —
Тебе не забуду ні въ день, ні въ ночи.
Я несчастлива у свого роду!
Всі мі дні смутни навітъ и въ погоду,
Въ цілому світі я счастя не маю;
Той мені невдячний, котрого кохаю.
Нема на мене ні дня, ні ночи,

Кобъ перестали плакать моі очи,
И сонъ на очахъ моіхъ не буває:
Скоро очи замкну — смутокъ пробужає.
Ой хто причинной несчастя мого,
Нехай моі очи всі падуть на того;
Нехай той счастя и долі не має,
Хто мене зъ моімъ милимъ розлучає.

(Волынск. губ.).

638.

Ой давно, давно у батенька була, —
Уже жъ моя доріженька терномъ заросла.
Ой терномъ, терномъ, ще й шипшиною,
Та якъ була у батька, ще й дівчиною.
А я якъ схочу, теренъ висічу,
Червоную калиноньку усю виломлю,
Усю виломлю, въ пучки повъяжу,
Та все таки до батенька въ гості полечу.
Куди летіла, нігде й не сіла.
Та сяду-паду у батенька въ саду,
У батенька въ саду, на винограду;
Та буду кувати, буду промовляти,
Чи не вийде моя мати.
Матінка жъ моя не спить, та лежить,
А невісточка, сивая голубочка, прийшла та й будить:
— Вставай, матінко, вставай, утінко,
Щось у нашімъ саду, та на винограду
Да за пташка кує.
„То жъ не пташечка, то жъ моя дочка,
Ой то жъ моя дочка, сива голубочка“.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

639.

То-то мені изнуда,
Зостала-мъ ся молода,
А безъ мого сокола.
Вже не буду весела.
Повій, повій, вітроньку,
Съ побережа въ листвоньку,
Занеси вість милому,
Що я тужу по нёму.
Колибъ я крила мала,
То бъ я за нимъ літала;
Але жъ крилъ не маю,
Що би-мъ за нимъ літала.
Колись вінъ самъ прилетить,
Тугу серцю скоротить.

(Ушицкій уѣздъ).

640.

А.

1 Говорять вороженьки, що сирота пъяна,
2 А сирота зъ туги, зъ нужди на воротяхъ впала.
3 — Ой чого ви, люде добрі, мене питаєте?
4 Мені на серці трудно, а ви не знаєте.
5 Котилися вози зъ гори, на долині стали;
6 Любилися, кохалися — теперъ перестали.
7 Котилися вози зъ гори, поламали спиці;
8 А вже мені не ходити на ти вечерниці.
9 Ой посію я конопельки краёмъ доріженьки,
10 А я тиі конопельки низенько підкошу,
11 Най я свого миленького зъ людьми перепрошу.
12 Просить отець, просить мати, просить вся родина,—
13 Видно ёго перепросить лихая година.
14 Копець греблі ростуть верби, я іхъ посадила;
15 Нема мого миленького, що-мъ вірно любила.
16 — Повій, повій, буйний вітре, зъ глибокого яру;
17 Прибудь, мій миленькій, зъ далекого краю.
18 „Ой радъ би я повівати, коли яръ глибокій;
19 Ой радъ би я прибувати, коли край далекій".

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=14 А... шумлять... що я...; 2 Б=15 А... ёго... 3 Б=16 А; 4 Б=17 А. 5 Б=18 А. Якъ же мені повіяти...; 6 Б=19 А. Якъ же мені...

7 Ой засвітила моя мила восковую свічу,
8 Нехай же я перейду Дунай-бистру річку.
9 Не поможе, мощний Боже, восковая свічка,—
10 Розіллявся сильно дуже Дунай-бистра річка.

(Ушицкій уѣздъ).

641.

Ой у полі сосна тонкая виросла;
Вітеръ повіває, сосоньку хитає.
Не хилися, сосно, бо й такъ мені тошно.
Ой такъ на чужині, якъ на пожарині,
Ніхто не пригорне а въ лихій годині;

Не пригорне отець, ні рідная матп,
Хиба той пригорне, що мислить узяти.
Поідемъ до лісу, нарубаємъ хмизу,
Запалимо сосну зъ верху до низу.
Й а сосонка горить, дівчина говорить:
„Хто въ лісі ночує, нехай голосъ чує:
По заході сонця нехай не пускає,
Нехай козаченьку віри не доймає.

(Дудари, Каневск. у.).

642.

— Ой гультаю жъ, гультаю, не ходи до мене,
Бо ти мене не возьмешъ,
Тілько мене осміешъ!
Ой вийду я на гору,
Подивлюся въ долину,
А въ долині вишневий садъ,
Тамъ соловейко щебетавъ.
— Соловейку сивесенькій,
Защебечи ти мені,
Бо я бідна въ чужині,
Нема роду при мені;
Нема роду—родинкі,
Ні жадноі дружинкі.
Ой піду я по-надъ воду,
Чи не найду свого роду.
Я родинкі не найшла,
Тільки найшла батьківъ грібъ...
— Встаньте, батьку, не лежіть,
Візьміть мене одружіть.
„Ой є въ тебе братъ, сестра,
Нехай тебе одружать“.
— Мені правди не скажуть.
„Ой радъ би я встати,
Тобі правду сказати,
Ой сирая земля
А все тіло приняла;
Дубовиі дощечки
Притиснули рученьки“.

(Уманскій уѣздъ).

643.

Хилітеся, густи лози, відки вітеръ віе;
Дивітеся, чорни очи, відки милий іде.
Хилилися густи лози, та й вже перестали,
Дивилися чорни очи, та й плакати стали.
Ой зъ гори на долину дубокъ похилився;
Зъ Украіни до дівчини козакъ поклонився.
А вінъ ii поклінъ дає, коня вороного,
Вона ёму поклінъ дає, хусточку шовкову,
Вона ёму хустку дає, зъ срібла самого,
Відсилає на Вкраіну до милого свого.
Козакові при бокові хустки не носити,

Лишъ про славу козацькую сідельце покрити.
Покрие козакъ сідельце — сідельце сіяе;
Що погляну на хусточку, дівчину згадаю.
— Сучи, моя мати, в сковую свічу,
Най перейду тихій Дунай та й биструю річку.
Не поможе, моцний Боже, восковая свічка, —
Розігрався тихій Дунай та й бистрая річка.

(Ушицкій уѣздъ).

644.

Ой шкода, шкода білого цвіту,
Що ся розвиває по всёму світу.
Бувайте здорови, високи пороги,
Куди прохожали моі біли ноги.
Споминайте мене добрими словами —
Бувъ же тутъ хлопець меже вами.
Надлетіли гуси съ чистого броду,
Змутили мені студену воду.
Бодай тиі гуси та й піръямъ пропали,
Що мене, молодого, въ чужий край загнали.

(Ушицкій у. и Новицкій).

645.

Ой не шуми, луже, дибровою дуже;
Не завдавай серцю жалю, що я въ иншимъ краю.
Ой я въ чужимъ краю, якъ билина въ полю,
Ніхто мене не порадить, головоньку мою.
— Ой ти, сивий орле, високо літаешъ,
Ой чи часто, чи не часто й а зъ родомъ буваешъ?
Ой ти сивий орле, ой ти маешъ крилля,
Полеть, полеть на Вкраіну, де моя родина.
Ой не кажи, орле, що я тутъ бідую,
Але скажи, орле, що я тутъ працюю:
Моe працювання — тяженьке здихання,
Моі люби роскошоньки — дрібненькіи слёзоньки.
Плини, плини, руто, а зъ водою хутко...
Шла сирота съ поля, на ворота впала,
А всі люди кажуть, що сирота пьяна.
Бо сирота робить відъ ночи до ночи,
А всі люди кажуть, що сирота не хоче.

(Ушицкій уѣздъ).

646.

— Я до тебе не ходила,
Ти до мене самъ ходивъ;
Ти до мене, молодоі,
Чорну стежечку убивъ,
Ти до мене, молодоі,
Медъ, горілочку носивъ.
Топчи, топчи чорну стежку,
Я ще й більшу прополю,
А тією стежечкою
Кленъ-дерево посажу.
„Рости, рости, кленъ-дерево,
Рости вгору високо;
Не журися, моя мила,
Що я живу далеко.
Ростілайся, повна рожа,
Да по крутенькій горі;
Не журися, моя мила,
Що я въ чужій стороні“.
— Ой якъ мені ростілаться,
Що крутенькая гора?
Ой якъ мені не журиться,
Що чужая сторона?
Нема сіна, ні оброку,
Нема чого коню дать.
Пішовъ милий, чорнобривий
У лісъ галочки стрелять.
Да й устреливъ чорну галку,
Пішовъ до корчми гулять.
Ёго мила, чорнобрива
Вечеряти зазивать.
„Ой вечеряй, моя мила,
Сю вечероньку сама,
Єсть у мене краща тебе,
Повечеряю ще й я“.

(Дудари, Каневск. у.).

647.

А.

1 При зеленій сіножаті добре жито жати;
2 Зъ холодноі криниченьки добре воду брати.
3 Пошла дівка по воду, такъ собі думала:
4 Нема жъ мого миленького, що вірне кохала.
5 Нема жъ мого миленького, нема мого пана,
6 Уже жъ моя постіль біла пилечкомъ запала.
7 Туди, лози, хилітеся, звідки вітеръ віе,
8 Туди, очи, дивітеся звідки милий іде.
9 Уже лози хилилися да вже перестали,
10 Дивилися чорни очи да й плакати стали.
11 А жъ мій милий конемъ іде, да й мене минає,
12 Знати ёго по лпченьку, що пншую має.
13 Ой мій, милий, милесенький, житній колосочку,
14 Не познала по походу, якъ по голосочку.
15 А жъ мій милий вернувся: ходи, серце, до хати,
16 Ой якъ стануть, то и стануть вороги брехати.

17 Не такъ тиі далекиі, якъ близькі сусіди,
18 Визирають, виглядають, чи не люблю кого?
19 Ой хочъ люблю, хочъ не люблю, що кому до того?
20 Ой въ лузі калинонька, а при ій деревце—
21 „Чомъ до мене не говоришъ, дівчинонько серце?“
22 — Я до тебе не говорю, тілько мислі зношу.
23 „Чи знаєшъ ти, дівчинонько, я хороше прошу
24 Яблучка червоного зъ саду скоштовати.
25 Добра будешъ, якъ учинишъ, було не займати“.
26 — Ой коли бъ я козаченьку те несчастя знала,
27 То бъ я тебе, сивий голубоньку, на вікъ не займала.
28 Червоне яблучко укуснишъ, да й викінешъ,
29 А після мене, молодую, на віки покинешъ.
30 Я перейду сіни, хату, сяду на порозі,
31 Якъ згадаю миленького, обливають слёзи.
32 Ой перейду сіни, хату да стану плакати,
33 Ой чи буде мій миленький по мні жаловати.
34 Ой, Боже мій милосерний, чи то твоя воля,
35 Чи таке моє счастя, чи несчастна доля?
36 Чи такиі куми брали, що мні счастя жалували?
37 Ой, Боже мій милосерний, святий Миколаю!
38 Не розлучи мене съ тимъ, кого я кохаю.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А.
3 Воду беру, воду беру и собі думаю:
4 Б=4 А... кохаю. 5 Б=20 А, Червоная... а біле... 6 Б=21 А... моє щире...
7 Таку жъ бо я, козаченьку, натуроньку маю,
8 А якъ сяду близько тебе, все собі думаю.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

648.

Ой ти, соловей, золоте перо,
Та не щебечи, въ гору летячи,
Ой не отруси раннёі роси,
Не завдавай серденьку моєму тоски;
Нехай отрусить матінка мол,
До мене идучи, одвідуючи,
На моє життя завидуючи.
Ой якъ я живу, якъ я горюю,
Я своє життя другимъ дарую.

(Новицкій).

649.

А.

1 Ой Украіно мила, краю памятливий!
2 Тамъ я любивъ дівчину, тамъ я бувъ счастливий:
3 Живъ собі въ містечку, кругъ своій родини,
4 Тамъ то тільки черезъ річку до своій дівчини.
5 Въ неі домикъ біленькій, навкругъ тополі,
6 Тамъ я не разъ дівчиноньку ціловавъ доволі.
7 А теперъ я блукаюсь, якъ въ полі билина,
8 Давно би мъ ся утопивъ, що бъ не Украіна.
9 Людямъ дівчину покину, останусь безъ пари,
10 Возьму люльку и тютюнъ та й піду въ гусари.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, Украіно моя..., 2 Б=2 А... дівчиноньку... 3 Б=3 А... я въ малимъ... коло..., 4 Б=4 А... моій... 5 Б=5 А, Домичокъ въ неі... вкругъ нёго..., 6 Б=6 А... дівчину... 7 Б=7 А... самъ тиняюсь..., 8 Б=8 А... якъ би не дівчина. 9 Б=9 А... лишу, сусідамъ не забуду, 10 Б=10 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А... миленька..., 2 В=2 А, 3 В=3 Б. Тамъ... моій..., 4 В=4 Б Тамъ я ходивъ... 5 В=5 А... двірокъ... наоколо..., 6 В=6 А... свою... 7 В=7 А... остався самъ іденъ безъ пари, 8 В=10 А.

(Ушицкій уѣздъ).

650.

Глибокая криниченька, короткиі ключи,
А вже жъ мені докучило, миленького ждучи.
Повій, повій, буйний вітеръ, изъ долини на гору,
Прибудь, прибудь, мій миленький, изъ Дону до дому.
Ой якъ мені повівати зъ долини на гору,
Ой якъ мені прибувати изъ Дону до дому?
Полинула чорна галка на Донъ рибу істи,
Та принесла чорная галка одъ милого вісти;
Полинула чорна галка та й не барилася,

Та й принесла милій звістку, щобъ не журилася.
— Не журися, моя мила, не вдавайся въ тугу,
Ти, молода, замужъ підешъ, а я возьму другу.
— Не заходить ясний місяць за чорную хмару;
Ой ходімъ, товаришу, на той кутъ по малу,
„Ой якъ мені, товаришу, на той кутъ ходити,
Перестала, товаришу, дівчина любити.
Вірно любивъ, вірно любивъ, вірно залицявся,
Вона жъ мене осудила, я жъ не сподівався“.
— Не я тебе осудила, судять же насъ люде,
Що зъ нашого женихання нічого не буде.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

651.

По-надъ Дунаями
Вода стоянами,
Ой тамъ козаченько
Коня напуває,
А кінь изъ припона...
Самъ заплакавъ, стоя:
— Головка моя,
Чужа сторона;
Завезено мене,
Де родини нема.
Ні роду-родини,
Ні вірної дружини.
Тільки въ мене й роду,
Два братіки зъ роду.
Порадь мене, брате,
Якъ рідная мати:
Чи мені женитьсяся,
Чи мені журитьсяся,
Чи письма писати
До милої слати?
Напишу перами,
Та приллю слёзами,
Та й пошлю вітрами.
Я вітру не вірю,
Самъ сяду, поіду
До милої въ гості.
Ой здорова, мила,
Съ карими очима.
Зъ чорними бровами,
Зъ вірними словами.

(Новицкій).

652.

Ой у полі, ой у полі стоіть три тополі,
Ой тамъ сидить три козаки у неволі;
Одинъ сидить, одинъ сидить за отця, за неньку,
Ой плаче вінъ и ридає жалібненько;
Другий сидить, другий сидить за молоду вдову,—
Схиливъ, склонивъ головоньку ажъ до долу;
Третій сидить, третій сидить за молоду дівку,
Ой грає вінъ, вигриває у сопілку.

Одинъ каже, одинъ каже, що я не журуся,
Зъ рідним отцемъ, зъ матерью роспрощаюся;
Другий каже, другий каже, що я не журуся,
Зъ молодою удовою росплачуся;
Третій каже, третій каже, що я не боюся,
Изъ молодою дівчиною извінчаюся.

(Новицкій).

653.

Ой зъ-за гори місяць сходить,
А за другу заходить,
Тамъ багачъ до вдовоньки
На залёти ходить.
— Ой не ходи, багачъ, горою за мною,
Бо ти багачъ, я убога—не рівня съ тобою.
Хоць ти багачъ, а я молодзька дитина,
А я важу, переважу багацького сина.
Повій, вітре, дорогою,
За нашою дівчиною молодою,
Розвій ii русоньку косоньку
По чорвонимъ поясоньку.
Ми ся увивали, та й село звоювали,
Звоювали, та й дома ночували.

(Ушицкій уѣздъ).

654.

Ой гаю мій, гаю, густий — не прогляну,
Що на тебе, гаю, и вітеръ не дише, листомъ не колише;
А до мене братікъ білі листи пише:
„Сестро жъ моя, сестро, сестро українська,
Чи привикла жъ, сестро, на цій україні?“
— Ой брате жъ мій, брате, треба привикати,
Изъ такою долею, яку дала мати.
Ой якъ оддавала, то и заказала,
Щобъ чотирі годи я не приізжала.
Дочка й не слухала, взяла й приіхала,
Мати й не пізнала, изъ двора прогнала.
Сусіди пізнали, матінці сказали:
— Сусідонько наша, а то жъ дочка ваша.

(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

655.

А.

1 Ой у полі могила зъ вітромъ говорила:
2 Повій, вітре буйнесенькій, щоби-мъ не счорніла!
3 Ой вітеръ не віе, и сонце не гріє,
4 Тілько въ степу, край дороги трава зеленіе.
5 Ой у полю річка, черезъ річку кладка;
6 Не покидай, козаченьку, рідненького батька;
7 — Бо якъ батька покинешъ, то й самъ марне згинешъ,
8 Річенькою бистренькою за Дунай поплинешъ.
9 Та бодай тая річка очеретомъ заросла,
10 Вона жъ мене, молодого, въ чужий край занесла.
11 Та бодай тая річка риби не сплодила,
12 Вона жъ мене, молодого, изъ світа згубила.
13 Летитъ воронъ по-надъ море, та й, летючи, кряче,
14 Сидитъ козакъ по-надъ моремъ, та й, сидячи, плаче.
15 Летитъ воронъ по-надъ моремъ—ніжки червоненьки,
16 Помірае на чужині козакъ молоденькій.
17 Летитъ воронъ по-надъ гору, та й, летючи, крикнувъ,
18 Горе жъ мені на чужині, що я не привикнувъ.
19 Летитъ орелъ по-надъ гору, крила підобравши,
20 Горе жъ мені на чужині, родини не мавши.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А: 2 Б=2 А. 3 Б=3 А. А ні... ані..., 4 Б=4 А. 5 Б=5 А Гей..., 6 Б=6 А... мій синочку..., 7 Б=7 А, 8 Б=8 А... заплинешъ. 9 Б=9 А, 10 Б=10 А... на віки згубила. 11 Б=19 А... море пада й море шити; 12 Б=20 А... молодому на чужині жити.

(Ушицкій уѣздъ).

656.

Коли бъ мені орломъ бути, високо літати,
Летівъ би я що години дівчину одвідати.
Тамъ то дівча, тамъ то рибча и брови чорненьки,
Тамъ то личко румъянее, слова виборненьки.
Тиха вода бережками зноситъ,
Молоденькій козаченько въ коменди ся проситъ:

— Пусти жъ мене, комендапте, зъ обозу до дому,
Лішивъ я дівчиноньку, самъ не знаю кому.
Якъ якому багатому, то суди му, Боже,
Якъ якому лайдакові,—борони ii, Боже!
Пусти жъ мене, комендапте, до моїй Марисі,
Дамъ же тобі, комендапте, коня вороного.
— Коби ти знавъ, мій миленькій, мою добру матку,
Казавъ бп тп поставити черезъ Дунай кладку.
Якъ я піду, мій миленькій, сорочку прати,
Щобъ не знали вороженьки, а ні стара мати.
— Тече вода по жовтимъ пісочку;
А хто же мені молодому випере сорочку?
Тече вода по каміню, підъ каменёмъ сухо;
Чомъ до мене не говоришъ, моя щебетухо?
— Якъ би-мъ знала, мій миленькій, що я твоя буду,
Випрала бп-мъ сороченьку съ чорного бруду.

(Ушицкій уѣздъ).

657.

Ой береза, береза на край ліса зросла,
На березі гіллячко,
На гіллячку листочокъ,
На листячку гніздечко,
На гніздечку пташечка;
Вона пісеньку поеть,
Та й объ життя говорить:
Життя наше гіркее,
Въ чужій дальній стороні
Нема роду при мені;
Нема роду-родини,
Ні вірної дружини,
Тілько въ саду крушина.
Молодая дівчина
По садочку гуляла,
Цвітъ-калину ламала,
Та въ пучечки въязала,
До личенька рівняла:
— Коли бъ же я такая,
Якъ калинонька сяя.

(Дудари, Каневск. у.).

658.

А.

1 Ой соколю, соколю,
2 Не літай по полю,
3 Не сідай на вишні,
4 Не співай самъ собі,
5 Но заспівай ти мені,
6 Бо я въ чужій стороні,
7 Нема роду при мені;
8 А ні роду, ні родини,
9 Ні любої дружини.
10 Ой на лузі, лузі
11 Цвітъ-калину ламала
12 И въ квіточки складала,

13 На торзі продавала,
14 Соколочка купила
15 И въ стодолу пустила.
16 „Соколю, не ішъ, не пьєшъ,
17 Чому мені гудешъ?“
18 — Я не імъ, не пью,
19 Бо смутненькій сижу.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... на рилю,
4 Не завдавай ми жалю,
5 Бо я бідний въ чужині,
6 Б=7 А; 7 Б=7 А... родини, 8 Б=9 А... вірної...
9 Ой піду я на базаръ,
10 Та куплю сі голубця,
11 Та пущу ёго въ стодолу,
12 Насиплю ёму пшениці,
13 Та наллю ёму водиці.
14 Б=16 А. Чомъ не імъ..., 15 Б=17 А. Чомъ до мене не...?
16 Якъ же мені гудіти,
17 Нема пари съ кімъ житп.

(Ушицкій уѣздъ).

659.

Ой у городі вишня, коло неі вода.
Ой вийду я погуляти, сама молода.
Ой полети, галко, де мій рідний батько,
Нехай мене одвідає, коли ёму жалко.
Галочки літають, батенька немає.
Ой десь ёму не жаль мене, що не одвідає.
Колись було жаль, жаль, а тепера й ні:
— Живи, дочко, на чужині, не жалуйсь мені.
Ой полети, утко, до матінки хутко,
Нехай мене одвідає, бо я умру хутко.
Уточка літає, матінки не має.
Ой десь ій не жаль мене, що не одвідає.
Колись було жаль, жаль, а тепера й ні:
— Живи, дочко, на чужині, не жалуйсь мені.
Ой полети, орле, де мій братікъ оре,
Нехай мене одвідає, яке мені горе.
Орлики літають, братіка немає.

Ой десь ёму не жаль мене, що й не одвідає.
Колись було жаль, жаль, а тепера й ні:
— Живи жъ сестро на чужині, не жалуйсь мені.
Ой на горі корчма, на горі новая,
Ой тамъ увесь рідъ гуляє, мене споминає:
Ой десь наша несчастна, що ії немає?
А чи ії взято, а чи запродато,
А чи ій же світъ невіленъ ні въ будень, ні въ свято?
Ой мене не взято, и не запродато,
Тілько жъ мені світъ невіленъ ні въ будень, ні въ свято.

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

ПОТЕРЯ ДѢВИЧЕСКОЙ ЧЕСТИ.

660.

А.

1 Ой въ полю кирниченька,
2 Въ ній холодна вода,
3 Тамъ дівчина воду набірає;
4 Козакъ коня напуває,
5 Дівчиноньку підмовляє:
6 „Мандруй, мандруй, дівча, зъ нами,
7 Ліпше буде, якъ у мами:
8 Въ насъ криниці рубленні,
9 Въ насъ ріки медяниі,
10 Въ насъ верби грушки родять,
11 Въ насъ дівки въ злоті ходять“.
12 Дурна дівча послухала,
13 Та й съ козакомъ мандровала.
14 Идуть гору, идуть другу,
15 А на третій треба стати,
16 Козакові постіль стлати.
17 — Мене мати не давала,
18 Шобъ я тобі постіль стлала.
19 Дала жъ мене моя воля,
20 Побила жъ мя лиха доля.
21 Ой вийду я на горочку,
22 Подивлюся въ долиночку.
23 Ой тамъ ходять дівочки,
24 Та збирають фіалочки,
25 На неділю на віночки.
26 Кличуть: „дівча, ходи зъ нами“.
27 — Я до дівокъ не потрібна,
28 Я до вінка не способна.
29 Стала дівча, задумалась,
30 Жалібненько заплакалась:
31 Дрібни листи написала,
32 До батенька відсилала.
33 Най ся батько не турбує,
34 Най вінка не готує:
35 Ой вронила я віночокъ,
36 Безъ *) свій дурний розумочокъ:
37 Въ чистимъ полі, безъ неволі.
38 Підъ яворомъ зеленькимъ,
39 Съ козаченькомъ молоденькимъ.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Въ край дороги широкеі,
2 Криниченьки глибокеі,
3 Б=4 А, 4 Б=5 А. И дівчину...: 5 Б=6 А. Поідь же ти...,
6 Зъ молодими козаками.
7 Б=12 А. Дівчиноньку...,
8 Съ козаками поіхала.

*) Чрезъ.

9 Идуть поле и другоє,
10 Ажъ ставъ дощикъ накрапати,
11 В=16 А каже козакъ...
12 Не мать мене виряжала,
13 Б=18 А... козаку...
14 Вирядила мене воля,
15 Все козацькая намова,
16 Несчастная моя доля.
17 А въ неділю пораненьку.
18 Б=21 А... горонъку,
19 Погляну я въ долиноньку.
20 Рвуть дівочки бервіночки,
21 Б=25 А.
22 А я не рву барвиночокъ,
23 Б=25 А... віночокъ;
24 Напишу я дрібни листи,
25 Пошлю до батенька вісти.
26 Б=33 А. Нехъ батенько...,
27 Мій віночокъ не купує.
28 Б=35 А. Стратила я свій...,
29 У неділю въ пораночокъ,
30 Б=38 А, 31 Б=39 А. Изъ козакомъ...

(Сборн. Памят. Нар. Твор. стр. 72—73).

В.

1 Ой зацвіла калинонька,
2 Въ воду похилилась;
3 Заплакала дівчинонька,
4 Що відъ роду відбилась;
5 Ой відъ роду, відъ родини
6 За двадцять миль за чотири.

7 Б=4 А, 8 В=4 Б: 9 В=6 А... серце зъ нами, 10 В=6 Б. 11 В=9 А... води..., 12 В=10 А, 13 В=11 А.

14 Подлетіла зозуленька:
15 „Не слухай, дівчиноньку,
16 Бо я весь світъ пролітала,
17 Золотихъ горівъ не видала.
18 Зъ вербівъ грушокъ не ідала,
19 Дівокъ въ злоті не видала“.
20 Дівка зозулі не слухала,

21 В=8 Б... помандрувала. 22 В=14 А... милю..., 23 В=15 А. На третёму...,

24 Коню оброкъ дати.

25 В=21 А... гору, 26 В=22 А... въ долину: 27 В=23 А... паняночки, 28 В=24 А. 29 В=25 А.

30 Ой що жъ бо я учинила,
31 Що свій віночокъ згубила:
32 В=38 А, 33 В=31 Б.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б, 3 Г=4 А,
4 Дівча води наливає.
5 Г=5 А. Козакъ дівча...: 6 Г=5 Б. Мандруй..., 7 Г=6 Б. 8 Г=12 А, 9 Г=8 Б. 10 Г=9 А... медовиі,
11 А въ насъ трави шовковиі,
12 Г=10 А, 13 Г=11 А.
14 Сіла дівка, заплакала,
15 Г=31 А, 16 Г=35 А.
17 Най батенько тое чує,
18 Сивихъ коней не турбує:
19 Г=35 А. Пропавъ мій..., 20 Г=36 А. Черезъ...

(Ушицкій уѣздъ).

661.

Ой за гаёмъ, тамъ Дунай тихенькій,
На Дунаю явіръ зелененькій,
Підъ яворомъ козакъ молоденькій,
Підъ козакомъ коникъ вороненькій.
Сидить козакъ та й въ скрипочку грає,
Струна въ струну та й ся побиває.
Котра струна кращий голосъ має?
Ідна струна тонкій голосъ має,
Друга струна тонкій голосъ має,
Третя струна за всіхъ голосъ має.
Будь здорова, моя чорноброва,
Я парубокъ, а ти бідна вдова.
А теперъ же ти ні жінка, ні дівка,
А теперъ же ти людьска поговірка.

(Ушицкій уѣздъ).

662.

Ой зрадивъ козакъ молоде дівча
На славнихъ вечорницяхъ;
Та завівъ ії въ густий лісокъ
Підъ явіръ зелененькій.
„Де жъ ти будешъ ночувати, хлопчино?“
— Въ темнимъ лісі, при орісі, молода дівчино.
„Ой чимъ вкриешся?“ — Съ клиння листочкомъ.
„Ой чимъ ся вміємъ?“ — Ой я росою, а ти слёзою.
„Ой чимъ ся втеремъ?“ — Ой я крайкою, а ти нагайкою.
„Що поснідаємъ, хлопчино?“

— Ой я буханцівъ, а ти стуханцівъ.
„Ой коби я мала орлові крила,
Соловейкови очи,
Я бъ полетіла до свого батька
Темненькоі ночи.
Лісомъ летіла — гилля ламала,
Лугомъ летіла — луги топила
Дрібними слёзами!
Якъ прилетіла до свого батенька,
Та й сіла на калину,
А съ калини, та й сіла на порозі.
Якъ погадаю батькову щірность,
Обливають мене слёзи.
Я въ батька росла, въ матінки ся кохала,
Таки жъ бо я лихій доленьці зостала".

(Ушицкій уѣздъ).

663.

А.

1 Ой зацвіла калинонька на степу,
2 Гей породила мене мати на біду—
3 Порозсипала кораликі на лёду.
4 Обізвався мій миленькій самъ іденъ:
5 „Повибираю коралики до зеренъ".
6 Ой є въ мене садъ виноградъ, ще й теренъ;
7 Гей любивъ мене жвавий хлопець, ще й Семенъ.
8 Я казала, що вінъ буде любити,
9 А вінъ зачавъ до трохъ разомъ ходити;
10 Я зачала штирохъ разомъ любити.
11 Ой є въ мене коморонька новая,
12 Гей въ тій комореиці постілонька тісовая,
13 На постелі перинонька шовковая,
14 Гей на тий перині подушечка пуховая,
15 На подушечці лежить Маша молодая;
16 Своє дитятко рученьками обняла,
17 Гей Семенові-подлецёві лаяла:
18 „Я казала, що Семенъ чоловікъ,
19 А Семенъ публіка, ще й негіда на весь світъ!
20 Ой теперъ я не дівчина, не вдова,

21 Гей теперъ я вже на віки пропала:
22 Гей теперъ я ані дівка, ані жінка,
23 Зрадила мя Семенова горівка.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=6 А. Розсипала горішеньки, ще й...; 2 Б=7 А.
3 Ой Семене, Семеночку, Семене,
4 Чомъ не ходишъ, не говоришъ до мене?
5 Чомъ до мене не ходишъ,
6 Чомъ миленькою не назвешъ?
7 Б=11 А. А въ Машеньки..., 8 Б=12 А... периночка пухова,
9 Тамъ Машенька лежала,
10 Б=16 А. Правою ручкою мале дитя...
11 Не слухала ні матінки, ні отця,
12 Послухала кавалера-подлеця.
13 Я думала, що ті жарти минуться,
14 Теперъ зъ мене а всі люди сміються.

(Ушицкій уѣздъ).

664.

Запорожець, моя мамцю, запорожець
Вивівъ мене, моя мамцю, на морозець,
Ставъ вінъ мене пригортати,
Стали моі біли ніжки примерзати.
„Мандруй, молода дівчино, мандруй зъ нами,
Дамо тобі чобіточки сапъянни;
Мандруй, молода дівчино, мандруй зъ нами,
Дамо тобі черевички зъ застёжками;
Мандруй, молода дівчино, мандруй зъ нами,
Дамо тобі колисочку зъ воросками;
Мандруй, молода дівчпно, мандруй зъ нами,
Дамо тобі маленьке дитятко съ пелёнками“.
— Якъ ми будемъ, молодий козаче, мандрувати,
Хто жъ буде наше дитятко колисати?
„Примандруємъ, молода дівчиио, підъ лісочокъ,
Та почепимъ колисочку на липочку:
Буде вітеръ повівати,
Буде наше дитя колисати“.
— Якъ ми будемъ, молодий козаче, мандрувати,

Хто жъ наше дитя буде годувати?
„Ой єсть въ мене, молода дівчино, рідная мати,
Буде наше дитя годувати“.
„На що жъ ти, моя доню, вважала,
Що ти того запорожця сподобала?“
— На жупання, моя мати, на жупання,
Я думала, що я буду за нимъ паня;
Я жъ думала, що я буду за нимъ попадічка —
Не вилізе біла ніжка зъ черевичка.

(Ушицкій уѣздъ).

665.

Ой піду я въ ліски по орішки,
Не найду жъ бо я ні стежки, ні доріжки.
Давъ мені козакъ воронъ-коня держати,
Ой самъ пішовъ доріжки шукати.
Держала-мъ коня зъ вечора до півъ-ночи,
А впала роса на моі чорни очи;
Не такъ на очи, якъ на русяву косу.
„Серце козаче, най віночокъ доношу“!
— Ой піду жъ я наберу меда, вина, горілки,
Та запробую, що за розумъ въ дівки?
„Горілки не пью, медомъ, виномъ не впьюся,
Серце-козаче, я тебе не боюся.
Ой піду жъ я горою, долиною,
Та найду жъ бо я рожоньку съ калиною.
Чи рожу рвати, чи калину ломати,
Чи заміжъ ити, чи дівкою гуляти?
Дівкою гуляй — людськая обмовочка,
А замужъ піди—бідная головочка.

(Ушицкій уѣздъ.).

666.

А.

1 Ой въ лузі, въ лузі
2 Штири воли въ лузі,
3 Та нікому поганяти.
4 Ой прийшла дівчина,
5 Съ чорними очима —

6 Вона буде воли поганяти.
7 Гей же, воли, въ зелену діброву,
8 А я, молода, ворнуся до дому.
9 Прийшла жъ ii мати,
10 Та й стала лаяти:
11 „Ти не будешъ воли поганяти“.
12 — Позволь, позволь, мати,
13 Хоць разъ обігнати.
14 Нехай буде хоць борозну знати.
15 Збудуй мені, мати, комору новую,
16 Та замикай мене, молодую.
17 Комора новая, сторожа стояла,
18 А я, молода, въ саду ночувала.
19 Ночувала нічку въ вишневимъ садочку,
20 А съ тобою, сивий голубочку;
21 Ночувала другу въ темненькимъ лугу,
22 Я съ тобою не звінчана буду;
23 Ночувала третю въ хрещатимъ барвінку,
24 А съ тобою не звінчана въ вінку.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. Стоять..., 3 Б=3 А. 4 Б=4 А... вийшла... 5 Б=5 А, 6 Б=6 А. Та й почала... 7 Б=9 А. Вийшла..., 8 Б=10 А... взяла...: 9 Б=11 А. На що було... 10 Б=12 А... мені, мамцю, 11 Б=13 А.
12 Щобъ я знала, якъ милого звати.
13 Б=15 А, 14 Б=16 А. 15 Б=17 А... густая, 16 Б=18 А... дівчина...
17 „Бо я, мамцю, стелю проривала“.
18 — На що жъ ти, доню, стелю проривала.
19 „Бо я, мамцю, хлопця сподобала.
20=19 А, 21 Б=20 А. 22 Б=21 А... вишневимъ...
23 Черезъ тебе не віддана буду“.

(Ушицкій уѣздъ).

667.

Въ неділю рано, рано, до східъ сонця
Випускає сиротонька голубця зъ рукавця.
Вона жъ випускає, ёму промовляє:
— Лети жъ, лети, голубъ, въ далеку краіну,

Де жъ маю родину; якую родину—вірную дружину.
Десь моя дружина сидить у засаді,
Сидить у засаді, въ великій досаді.
А вже жъ та засада безъ дверей, безъ віконъ,
Тильки одна труба, да й та димовая,
А зъ тиєї труби димно подихає,
Тамъ же мий миленький тяжело здихає.
—Ой ти жъ тамъ плачешъ, а я тутъ горюю,
Покину жъ синочка, сама помандрую.
Пудъ дощъ мандрувала, пудъ рокитою спала.
Бодай же ти, ненько, на світъ не пускала!

(Борисполь, Переяславск. у.).

668.

Ходила дівчина у лісъ по орішки,
Не найшла ні стежки, ні дорожки;
Изнайшла вона козака молодого.
„Козаче, серце, виведи зъ гаю,
Бо далебо доруиженьки не знаю“.
— Ой якъ би ти дороги не знала,
До ти бъ мене козакомъ не звала,
Да обняла да й поцілувала.
Сміється козакъ, коника сідлаючи,
Плаче дівчина, дитину гойдаючи.
„Ой на тобі, козаче, дитину,
Бо далебо пудъ коника пудкину“.
— Уміла дівчина подарочки брати,
Умій дитину колихати.
„Ой які жъ я подарочки брала,
Тильки вуисімъ паръ черевуичкивъ стоптала,
А девятая въ коморі на просі,
Возьми, козаче, повісь собі на носі.
А десятая въ коморі, на скрині,
Возьми, козаче, повісь собі на шиі.
Стояла дівка зъ вечора до пуивъ-ночи —
Упала роса на ii карі очи,
А дрібни слізки на моі білі нуижки.
Ой горе, горе калині при долині,
До такъ сироті на чужій украіні:
Вітеръ повіє — калину обламає,
Хто не схоче — сироту не лає.
Керезъ Дунай, керезъ тихиі води...
Серце-дівчино, намъ любитися годі!
Керезъ Дунай, керезъ бистриі ріки...
Пропала дівчина тепера на віки.

(Борисполь, Переяславск. у.)

669.

Тихо, тихо Дунай воду несе,
Ще й тихіше дівка косу чеше.
Що начеше, то й на Дунай несе:
Пливи, косо, підъ темнийлугъ просто.
Въ темнимъ лузі явіръ зелененькій,
Підъ яворомъ коникъ воропенькій,

На конику козакъ молоденький.
Сидить, на скрипочку грає,
Струна струні стиха промовляє:
Нема краю тихому Дунаю,
Нема вшину вдовиному сину,
Що звівъ зъ ума чужую дитину.
А извівши, на коника сівши:
„Прощай, шельмо, вже я не боюся, —
Покаюся, та ще й оженюся;
Оженюся, возьму собі дівку,
А на тебе, шельмо, надінуть намітку“.
— Добре тобі, козаченьку, шельмою називати,
Що звівъ зъ ума, та не хочешъ взяти.
Въ темнимъ лузі червона калина;
Теперъ же я въ батька не дитина.
Теперъ же я ні дівка, ні жінка,
Теперъ же я людьська поговірка.
Якъ би дівка, зъ дівками бъ гуляла,
Якъ би жінка, мужа бъ собі мала.

(Великіе-Снитинки, Васильковск. у.).

670.

А.

1 — Червона калино, чого въ лузі стоішъ,
2 Чомъ не зацвітаєшъ?
3 Молода дівчино, чомъ не заспіваєшъ?
4 Чи головка болить, чи въ світі невольна?
5 „И головка не болить, и я въ світі вольна:
6 Три нічки не спала,
7 Дрібний листъ писала
8 До того козака, що вірне кохала“.
9 Козакъ листи взявши,
10 Та й перечитавши,
11 Тяжко здихнувъ,
12 Дівчину спомянувъ.
13 Бистра вода, бистра берегами носить,
14 Козакъ свого пана до дому ся просить:
15 „Пусти жъ мене, пане, съ Польщи на Волинне,
16 Пише дівча листи, що вже має сина“,
17 — Мігъ би ти, козаче, тее занихати.

18 „Не можу я, пане, на нпчихъ казати,
19 Бо моя причина, буде Богъ карати“.
20 — Озьми жъ собі коня вороного,
21 Ще й для охоти товарища свого.
22 Іде козакъ, іде въ подвіръя въізжає,
23 Вся ёго родина козака витає.
24 Прийшовъ козакъ до світлоньки—дівчина хорує,
25 Припавъ до лиженька, дівчину цілує.
26 — Ціловала бъ тебе лихая година,
27 Цурається мене вся моя родина;
28 Цурається мене ще й отець, и мати,
29 Ще й тая дружина, що мала мя взяти.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Сонце низенько, вже вечіръ близенько,
2 Ой приідь, приідь ти, моє серденько!
3 Гей хто хоче роскоши зажити,
4 Гей нехай иде до двора служити.
5 А въ нашимъ двору гірше, якъ въ неволі:
6 Вийди за браму, наплачся до волі.
7 Не плачъ, дівчино, не журися,
8 Ти вже віддаешся, я ще не женився.

9 Б=26 А. Женила бъ тобою..., 10 Б=27 А... моя вся..., 11 Б=28 А, 12 Б=29 А.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

Тиха вода береженьки зносить —
Молодъ козакъ свого пана просить:
„Пусти мене звідси до дому на Вкраіну,
Пише довгі листи, що має дитину“.
— Молодий козаче, дурний разумъ маешъ,
Що й того не догадаешъ:
Можно, листи взявши та перечитавши,
Назадъ одослати,
А тую причину на иншого скласти:
Не моя прпчина, не моя дівчина,
Бодай же я упавъ въ землю по коліна!
Присягаю Богу, не моя причина!

„Сідлай, хлопче, коня, коня вороного,
Поіду, одвідаю кохання свого.
Козакъ приізжає—родина витає.
Козакъ у світелку—дівчина хорує,
Дівча въ окошечку зъ жалю омліває.
Козакъ за рученьку сердешне жалує.
„Не журись, дівчино, Господь Богъ зъ тобою!
Якъ ти видужаєшъ, візьму шлюбъ зъ тобою!“
— Щобъ тебе шлюбовала лихая година!
Цурається мене вся моя родина!
Не такъ родина, якъ отець и мати —
Черезъ тебе, козаче, мушу погибати.

(Изъ Рукоп. Сборн. Н. И. Костомарова).

671.

Ой у лузі калинонька
Та на море схилалася;
А молода журилася,
Що одъ роду одбилася,
Одъ роду, одъ родини,
Одъ вірненькоі дружини.
Ходитъ дівка по-надъ моремъ,
Сіє долю изъ приполу.
— Пливи, доле, за водою,
А я услідъ за тобою.
Допливемо до кущика,
Та й вирвемо по листочку,
Та спишемо по письмечку,
Пошлемо до отця, неньки,
Нехай мною не турбують,
И віночка не готують.
Потеряла я віночокъ
Черезъ дурний розумочокъ,
Підъ яворомъ зелененькимъ,
Зъ козаченькомъ молоденькимъ.

(Полтавск. губ.).

672.

Ой у полі сіно, підъ сіномъ вода;
Плакала дівчина молода.
„Ой не плачъ, дівчино, зъ личенька змарнієшъ,
Ой де сь ти, дівчино, віночка жалієшъ“.
— Не жаль мені вінка, жаль дивноі речи,
Роспустила косу — устелила плечи.
Косу роспустила, поясомъ прикрила;
За нелюба пішла, жалю наробила.
Ой жалю мій, жалю, великий печалю!
Війшовъ нелюбъ въ хату, засівъ усю лаву,
Засівъ усю лаву, що не можу звести,

Ой висипавъ на стілъ карбованцівъ двісті.
„Оце жъ тобі, мила, дорога спідниця,
Вчора була дівка, теперъ молодиця.
Вчора була дівка, теперъ молодиця,
Вчора гуляла, теперъ не годиться.

(В. Снитинки, Васильковск. уѣзд.).

673.

Дівчинонька по гриби ходила,
Въ зеленому лісі заблудила.
Приблудила къ зеленому дубу:
— Ой тутъ же я ночувати буду.
Вона думала, що дубъ зелененькій,
Ажъ тамъ стоявъ козакъ молоденькій.
— Ти, козаче, великій гультаю,
Виведи мене на дорогу зъ гаю.
„Содасися, дівчино, въ подмову,
То виведу зъ гаю на дорогу".
Козакъ зъ гаю дівчину виводить,
На рученькахъ дитину виносить.
— Люлі, люлі, муй синку,
Дадуть мені сто палокъ на спинку.
Люлі, люлі, дитино малая,
А де жъ твоя мати молодая?
Ой дамъ тобі корову рябую,
Годуй, годуй дитину малую;
Ой дамъ тобі штири фаски масла,—
Очепися на кого напрасно;
Ой дамъ тобі штири булки хліба, —
Очепися на стараго діда;
Ой дамъ тобі оровичого (?) сира, —
Годуй, годуй маленького сина.

(Сбор. Пам. Нар. Твор., стр. 131).

674.

Ой ходжу я, ходжу, не находжуся;
Да кого вірне люблю, не надивлюся.
Ой виджу я, виджу милую свою,
Що ходить-гуляє въ зеленимъ саду,
Щипає-ламає зелений виноградъ,
Кидає на милого кровать.
— Чи, милий, спишъ, чи такъ лежишъ,
Чомъ мого серденька не розвеселишъ?
„Ані я сплю, ані не лежу,
Туги на серденьку не розвеселю...

(Ушицкій уѣздъ).

675.

Звівъ зъ розуму дівчину,
Тетянину калину.
Ой хто то звівъ?
Той Климъ молоденькій.
Де жъ вінъ звівъ? Де явіръ зелененькій,
Тамъ червона калина,
Тамъ заручена молода дівчина.
Вчора була дівчина, якъ калина,
А сёгодня біла, якъ глина.

(Ушицкій уѣздъ).

676.

По-підъ гору камъяную, та по-підъ глотаву,
А звівъ козакъ дівча, та ввівъ въ неславу.
Сама ти, дівчинонько, въ неславу ся вводишъ,
Бо ти пізно, ще й не рано зъ гуляння приходишъ...

(Ушицкій уѣздъ).

677.

За горою вітеръ віе,
Чий тамъ козакъ пшаниченьку сіе?
Гей сіе, сіе, засіваe.
Ажъ виходить дівчина зъ гаю.
„Помагай бі, козаче-гультяю,
Виведь мене зъ зеленого гаю!“
— Щобъ ти, дівчино, дороги не знала,
Щобъ ти мене гультяемъ не звала.
Гей поставлю я кватирочку меду,
Таки тебе зъ розуменьку зведу;
Гей я поставлю кватирочку, другую,
Таки тебе зведу, молодую.
„Бодай же мі день и ночъ блудити,
То не дамся зъ розуму зводити“.
Ще й дівчина меду не допила,
Підъ березу головку склонила.
„Ой береза зелена, береза,
Я вже пъяна, а ти тверeза“.
Дівчина зъ ольшини виходить,
И на рукахъ дитину виносить.
„Ой на тобі, козаче, дитину, —
Якъ не возьмешъ, на межі покину.
Я дитину въ кропиву укину,
Сама піду у світъ на Вкраіну,
Та не будуть мене люде знати,
Будуть мене дівчиною звати“.
— Ой на тобі коня вороного,
Скажи, скажи на брата моёго.
„Я не хочу коня вороного,
И не скажу на брата твоёго“.
— Ой на тобі пару волівъ лисихъ, —
Скажи, скажи на вкраіньскихъ плисовъ (?).
„Я не хочу пару волівъ лисихъ,
И не скажу на вкраіньскихъ плисовъ“.
— Ой на тобі штири копи сировъ,
Скажи, скажи на поповихъ синовъ.
„Я не хочу штири копи сировъ,
И не скажу на поповихъ синовъ“.
Ой тамъ козакъ дрібни листи пише,
И ногою дитину колише:
Люляй, люляй, козацькій синашку,
Здпйняла мати останню рубашку.

(Полоски, Бѣльск. у.).

678.

Щобъ я була матусеньки слухала,
Була би я дівонькою гуляла.
Не слухала-мъ ні матінки, ні отця,
Послухала козаченька-подлеця.
Єсть въ батенька коморонька рублена,

Въ коморонці кроватонька тісова,
На кроватоньці периночка пухова,
На периночці дівчинонька молода,
Білой ручкой дитя мале взяла.
Ой гляну я въ новую кватирку—
Десь мій милий на конику виграє,
До мене ані окомъ не вигляне.
„Що жъ ти, милий, гадаєшъ, думаєшъ,
Що до моій кватирочки и не поглядаєшъ“?
— Ой я тебе гадаю, думаю,
Що до тебе окомъ не вгляну.
„Теперъ мені хоць зъ мосту та въ воду,
А вже жъ мені не признаться до роду“.

(Ушицкій уѣздъ).

679.

Ще сонечко не сходило,
Якъ до мене щось приходило.
Приходила моя матінка,
Приходила й моя рідная.
Не снідала й не обідала,
Тілько мене та й одвідала.
Проведу жъ я свою матінку,
Проведу жъ я свою рідную
За два гаі зелененькиі,
За два ліси да темненькиі.
Сама сіла, та й заплакала.
Оглянеться моя матінка,
Оглянеться жъ моя рідная:
„Чого сіла, моя доненька?
Чи попалась у неволеньку,
Чи хміль, дочко, чи хмилиночка,
Чи малая та дитиночка?“
— Не хміль, мамо, не хмилиночка,
А малая та дитиночка;
А малая та дитиночка,
Невірная та дружиночка.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

680.

„Сидить голубъ надъ водою, тамъ днює, ночує,
Не будемъ ми, серце, въ парі, душа моя чує.
Та не будемъ ми въ парі, ти моє серденько,
Черезъ тиі сусідоньки, що сидять близенько“.
— Та сама жъ ти, дівчинонько, винна,
Що сь пізненько, не раненько зъ коршомки ходила.
„А якъ же, козаченьку, не ходити,
Взявши мене за рученьку, кажешъ говорити“.
— Та не радуйся, дівчинонько, моій розмовоньці,

Май ти разумъ, май ти памъять въ своій головоньці.
Було мати калиноньку, та й не колихати,
Було мати розумъ, памъять, та й ся не квапити.
Ой іла я калиноньку та й покопала,
Мала-мъ розумъ, мала-мъ памъять, тамъ ся покваиила.

(Ушицкій уѣздъ).

681.

Заржали ворони коні,
Да одъ водиці йдучи;
Загула молода дівчина,
Зъ рути вінки въючи.
Якъ загула, такъ вискочила,
На бережку стала:
„Мій Ивасенько, мое серденько,
Мені пригодонька стала,
Мала жъ бо я да два віночки,
Мені водонька забрала“.
— Не турбуйся, моя дівчино,
О своій пригоді;
Маю я пару лебедівъ —
Попливуть противъ води.
Лебеді пливуть, віночки топуть,
Віночки потопають,
Моій дівчині, моему серденьку,
Більшъ жалю завдають.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

682.

А.

1 Ой горе, горе, що чужа сторона,
2 А ще гірше три дні милого нема.
3 „Де сь ти въ мене вчора зъ вечора не бувъ,
4 Де сь ти мене, роздушенько-другъ, забувъ“.
5 — Я жъ не забувъ, три поклони передавъ:
6 Первий поклонъ — не гуляй, мила, за другимъ;
7 Другий поклонъ — жаль розстаться намъ съ тобою;
8 Третій поклонъ — розспроклята наша любовъ.
9 „До чого жъ насъ вірна любовъ довела?
10 До слёзоньки, до великого стида.
11 Й а въ матушки люба дочка я була,
12 А въ батенька по садочку гуляла,
13 Гребінчекомъ русу косу чесала,
14 Та все свого миленького питала:
15 Ой чи будешъ сю ніченьку брести,
16 Хочешъ мене зъ умочка звести,
17 Не такъ зъ ума, якъ зъ мого розума“.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... при мені... 3 Б=3 А, Ой вінъ...,
4 Вінъ про мене, роздушеньку, позабувъ,
5 Б=5 А, Позабувши... написавъ: 6 Б=6 А 7 Б=7 А... мені..., 8 Б=8 А... любовъ наша дорога,
9 Ой до чого любовъ же насъ привела?
10 Б=10 А Довела насъ...
11 Я въ батюшки любимая дочъ була,
12 Б=12 А, А въ матушки..., 13 Б=13 А, Гребішкомъ...,
14 Ой чесавшись, свое серце втішала.

(Новицкій).

683.

Самъ же я дивуюся, якій же я дурний ставъ,
Свою милу покидаю, съ чужою жити ставъ.
Любовъ наша прекрасная, яка въ мене охота,
Стоіть коникъ привъязаний цілу нічку до плота.
Любовъ наша прекрасная! Черезъ наши любощи,
Стоявъ коникъ привъязаний цілу ничку на дощі.
Любовъ наша прекрасная, до чого насъ привела,
До людського поговору, до великого сорому.

(Ушицкій уѣздъ).

684.

Зашуміли густи лози
Козакові при дорозі;
Сюди блудить, туди блудить,
Підъ собою коня нудить.
Приблудився ажъ до гаю,
До широкого лиману;
Ставъ плакати и ридати,
Стала зозуля кувати.
Зозуленько, моя ненько,
Закуй мені жалібненько.
Якъ у саду соловейко;
Соловейко малесенький,
Скажи мені сю дорогу —
Куди іхати до роду,
Ой до роду, до родини,
До вірненькоі дружини?
Викличъ мені дівку съ хати,
Щось я маю ій казати:
Чи не била ii мати?
Била же ii матусенька,
За козака Андрусенька;
Щобъ съ козакомъ не стояла,
Ёму віри не доймала.
А въ козака стільки віри,
Якъ на синімъ морі піни;
А въ дівчини стільки ласки,
Якъ на синімъ морі ряски.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша и Новицкій).

685.

„Ой заграй мені, Иване,
Нехай мати не гляне,
Нехай віри пойме,
Що ти любишъ мене.
А то бъє, та все лає,
Та тобою докоряє:
Що ти, серце моє,
Та не любишъ мене.
Ой Иванку, Иванку,
Лає мати що ранку;
Лає, лає, буде й бить,
Перестань же й ходить".
—Ой не перестану, поки не достану
Чорнихъ брівъ, вірнихъ слівъ,
Хорошого стану.
(Д., Колюшна, Миргородск. у.).

686.

Куроньки піють, я въ дівчини сиджу,
Прийду до дому, самъ себе ненавиджу.
Батечко лає, матінка гірше:
Не ходи, сину, на вечерницяхъ більше.
Вирягай воли та йди въ поле орати,
Та й забудешъ за дівчину думати.
Ой якъ прийшла до серденька туга —
Випрягай, хлопче, воронъ-коня съ плуга.
Якъ же можна коня випрягати,
Буде іднями до дівчини іхати.
(Ушицкій уѣзлъ).

687.

„Дівчинонько, сіра утко,
Вийди на улицю, хоть не хутко".
„Ой рада бъ я виходити —
Матуся лихая — буде бити;
И не вийду, и не встану,
Вишлю меньшу сестру на підставу.
Яка сестра, така й мова,
Тільки не такая чорноброва;
Яка сестра, така млява,
Тільки не такая кучерява.
„Дівчинонько дворовая,
Сватавъ би тебе, такъ малая".
—Козаченьку Степаночку,
Підросту я, серце, въ серпаночку.
„Дівчинонько чарівничко,
Сподобалось мені твоє личко;
Не такъ личко, якъ ти сама,
На білий бумазі написана;
На бумазі, на папері,
Щобъ любили хлопці охвищери.
(Новицкій).

688.

А.

1 „И шуме, и гуде,
2 Дрібенъ дощикъ иде,
3 А хто жъ мене, молодую,
4 Да до дому проведе"?
5 Обізвався козакъ
6 На солодкімъ меду:
7 —Гуляй, гуляй, чорнобрива,
8 Я до дому проведу.
9 Хочъ не я проведу,
10 Проведе дубина;

„11 Проводила бъ твого батька
12 Та лихая година.
13 Черезъ тебе, сукинъ сину,
14 Мене мати била.
15 Била мене мати, била,
16 Ще й казала буде бити;
17 Ой перестань, вражій сину,
18 Да до мене ходити".
19 — Ні, не перестану,
20 Покиль не достану
21 Чорнихъ брівъ, вірнихъ слівъ,
22 Хорошого стану.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 „Ой чи мій, чи не мій,
2 Ой не ходи мимо двіръ,
3 Мимо моі ворота,
4 Да не суши живота".
5 — На юлицю не піду,
6 И въ хаті не всижу,
7 Ой прийдеться підкопаться
8 До дівчини въ хижу.
9 „Бодай тебе копалася

10 Б=12 А, 11 А=13 А... вражий..., 12 Б=14 А. 13 Б=15 А, 14 Б=16 А, 15 Б=17 А, 16 Б=18 А. 17 Б=18 А, Таки буду..., 18 Б=20 А, Поки...; 19 Б=21 А,... гарнихъ..., 20 Б=22 А.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

689.

Чорвоная калинонька безъ вітра хптається;
Молодая дівчинонька за козакомъ вбивается,
— Дівчиноньку, моє серце, хотять мене оженити,
А зъ тобою, моя любко, на вікъ розлучити.
Не покину жъ тебе, серце, хоть и оженюся
И въ любови я зъ тобою довго наживуся.
Козаченько на кроваті, дівчинонька край кроваті.
. . . . . .
. . . . . .
„Ой сусіди—пань-маточки, навчайте своі дочки,
Навчайте своі дочки, щобъ по ночамъ не ходили.
Щобъ по ночамъ не ходили, козаченьківъ не любили...
И віроньки не доймали, и правдоньки не казали...
У козака віра, якъ на морі піна;
У козака стільки ласки, якъ на морі ряски.

(Изъ Харьковск. губ.).

690.

Край дороги широкоі
Криниченьки глибокиі;
Козакъ коня наповае,
Дівча воду підливае,
Козакъ дівку підмовляе:
Ідъ изъ нами, дівча, зъ нами,

Зъ молодими козаками!
А дівчина послухала,
Зъ козаками поіхала.
Ідуть поле и другеє,
А на третє на ночъ стали.
Та ставъ дощикъ накрапати,
Козакъ каже постіль стлати.
— Мене мати не давала,
Щобъ я тобі постіль стлала;
Взяла мене охотонька —
Бідна моя головонька!
Ой вийду я на гороньку,
Та гляну я въ долиноньку,
Ажъ тамъ ходять паняночки
Та зривають румъяночки
На неділю на віночки.
Білі руки заламала,
Друбни листи написала,
До батенька переслала:
— Нехай батько не турбує
И віночка не готує;
Потеряла свій віночокъ
Черезъ дурній розумочокъ;
Подъ білою березою.
Не пъяною—тверезою!

(Волынск. губ.).

691.

„Ой ти паробокъ, а я дівчина красна;
Ти ніченьку спавъ, а я твої воли пасла.
Упала роса на біле личко,
Не такъ на личко, якъ на русую косу:
Ей-богу, мамцю, вінчика не доношу".
— Куроньки піють, а я въ дучини сижу;
Прийшовъ до-дому: самъ себе ненавижу!
Свариться батько, а мати ще й гірше:
— Не ходи, синку, на вечерниці більше!

(Волынск. губ.).

692.

Іхавъ козакъ, іхавъ та зъ дороги збився;
Надибавъ дівчину, ідну сиротину.
Ставъ коника гладить, ставъ дівчину зрадить.
„Молодий козаче! не зражай дівчини;
Бо тая дівчина бідна сиротина!"
— Ой коню жъ муй, коню, коню вороненький,
А я за ту зраду сто червонихъ кладу.
Дивчино-серденько! уставай раненько!—
„Ой я уставала вчора изъ вечора,
А теперъ не буду, яка була вчора!
Вчора була, якъ у лузі калина,
А тепера стала, якъ білая глина!

Вчора була, якъ роженька въ городі,
А тепера стала, якъ рутонька въ воді“!
Іхавъ козакъ, іхавъ, головонька змита,
Головонька змита, кошуленька біла,
А молода дівчина изъ жалю зомліла.

(Волынск. губ.).

693.

Зійшла зоря, зійшла зоря
Та й не назорілася;
Прийшовъ милий изъ похода —
Я й не надивилася!
„Переночуй, мій миленький,
Сю нічку зо мною“!
— Ой радъ би я ночувати
И другую зъ тобою,
Та боюся, моя мила,
Щобъ походъ не втерять.
„Ти думаешъ, мий миленький,
Що я рано не встаю;
А я тебе, мій миленький,
Чуть на зорі избужу.
Устань, устань, мій миленький,
Вже жъ на дворі білий день;
А вже жъ твоі вороні коні
Поосідлані стоять;
А вже жъ твоі молоді слуги
Поубірані стоять“.
Ой, гиля, сіри гуси,
Та на жовтий пісокъ...
Завъязала головоньку —
Я жъ думала на часокъ!
Ой гіля, сірі гуси...
Ой гіля на ріку;
Завъязала головоньку —
Не розвъяжу до віку!
Ой гіля, сірі гуси,
Ой гіля на Дунай...
Завъязала головоньку —
Теперъ сиди та й думай!
Ой гіля, сірі гуси,
Ой гіля на море...
Завъязала головоньку —
Горе жъ мині, горе!

(Волынск. губ.).

694 *).

Тамъ у лузі при долині,
Колихала дівчина дві дитини,
Колихала и плакала:
„Чого я, моцний Боже, дождала?“
А вінъ стоіть, нічого не мовать,
Осідлавши коня, смішки строіть:
— Бувай, бувай, Касю, здорова,

*) Пѣсни отъ 689 до 694 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Я іду кавалiръ, а ти вдова!
Ти, дівчино, ти подобна;
Не здавайся на підмову, будешъ добра.
Бо дворанинъ—то поганий:
Якъ издрадивъ дівчину, а самъ далій!

(Волынск. губ.).

695.

Дасть мене моя мати,
Сама бачишъ,—
Не разъ, не два ти по мені
Да й заплачешъ.
Якъ чужиі да садочки
Да цвістимуть;
Якъ чужиі да дівочки
Вінки нестимуть;
Мимо твоі ворітечка
Да итимуть,
На головки да віночки
Нестимуть:
Тоді то тобі, моя мати,
Да жаль буде,
Якъ твоеі да донечки
Тамъ не буде.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

ОТЧАЯНІЕ.

696.

Вийду на поле, гляну на море,
Сама я бачу, що мені горе.
Сама я знаю, чого я плачу:
Ой що милого нігде не бачу.
Буду стояти на тимъ каміню,
Ой чи не скаже: дай руку мені;
Буду стояти, терпіти муку,
Ой чи не скаже: дай мені руку?

Теперъ закажу світу цілому,
Нехай не вірить ніхто нікому.
Бо я то сама добре дознала,
Ой що мъ ідного добре кохала.
Ой Боже, Боже, давъ ся пізнати,
Коли не судишъ намъ ся побрати.
Ой коли судишъ, чомъ же не злучишъ,
На що жъ насъ, Боже, даремне мучишъ?

(Ушицкій уѣздъ).

697.

Ой гоя, гоя,
Пропала моя доля!
Прокляла ненька,
Якъ була маленька.
Ой на Дунаю пелёнки полоскала:
„Бодай ти, доню, счастя-долі не мала!“

— Ой мати, мати,
На що такъ проклинати.
Якъ въ світі жити,
Счастя-долі не мати.
Було мя мати малою утопити,
Ніжъ я маю, молода, безъ счастя жити.

(Ушицкій уѣздъ).

698.

Ой чи жъ бо я сама на світі єдная,
За що жъ бо я така несчастная.
Несчастлива мъ вродилася, несчастлива згину,
Породила мене мати въ лихую годину.
— Чи ти мене, моя мати, въ церкву не носила,
Чи ти мені, моя мати, долі не впросила?
„И въ церкву тебе носила, Богу молилася,
Така тобі, моя доню, доля судилася“.

— Чи ти мене, моя мати, въ любцю не купала,
Що ти мені, моя мати, долі не вгадала.
Лучче було, моя мати, въ купилі втопити,
Ніжъ такую несчасную на світі лішити.
Ой ти, Боже милостивий, чи то твоя воля,
Щоби мене на сімъ світі побила зла доля.
Ой, Боже милостивий, чи то твоя сила,
Чи єсть же де друга така, якъ я несчастлива.
Вже жъ я бачу на сімъ світі, що все мені горе,
Прийдеть ся утопити въ глибокеє море.
Ой, Боже милостивий, святий Миколаю,
Не розлучай мене съ тимъ, котрого кохаю!

(Новицкій).

699.

„Ой вийду я, вийду на гору крутую,
Ой стану я, подивлюся на воду биструю;
Щука рибка въ морі гуляє доволі,
А я, бідний, на чужині, та й не маю волі!
Сиві очи маю, та й не оженюся,
Ой піду я до річеньки зъ жалю утоплюся!“
— Не топися, милий, марне душу згубишъ,
Ой ходімо звінчаймося, коли вірно любишъ.
По садочку ходю та й збираю вишні,
Суди, Боже, дружиночку, що до моій мислі.
Ой Боже мій, Боже, зъ високого неба,
Не дай лиху долю, бо мені не треба.

(Ушицкій уѣздъ).

700.

По за садомъ-виноградомъ бистра річенька біжить,
Надъ річкою, надъ бистрою моя милая стоіть.
Сильно плаче и ридає, слёзми море доповняє,
Слёзми море доповняє, розлушницю проклинає:
— Побий, Боже, розлушницю, а хто мене розлучає!
Надъ річкою, надъ бистрою тамъ мій миленькій стоить,
Подъ полою, подъ правою чужу милу держить,
Да й самъ собі дивується: „який же я дуракъ ставъ,
Свою милу покидаю, а чужую любить ставъ“.

Ой я съ тоски да съ печалі пойду, млада, въ темний лісъ;
А я пійду въ темний лісъ,—нехай мене звіръ изъість.
Коло мене звіри граютъ, вони мене не займаютъ.
— Ой ви, звіри, ви лютиі, не займаєте ви мене,
Розорвіте тіло моє, а по міленькимъ частямъ,
Рознесіте моі кості по рокитовимъ кустамъ,
Наберіте крові моей близько серденька мого,
Понесіте душу мою а до милого мого,
Нехай будуть люди знати, що я милая ёго.
А ще сонце не заходить, милий по дворочку ходить,
Вінъ самъ себе розважає: „якій же я дуракъ ставъ,
Свою милу покидаю, а чужую любить ставъ".

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

701.

Хто бувъ причиною розстання мого,
Щобъ мій весь смутокъ упавъ на нёго!
Щобъ моі слёзи упали на нёго,
Щобъ вінъ не бачивъ сонця ясного!
Зсохла-мъ, зівъяла-мъ, заплакала-мъ очи,
Не збуду смутку а ні въ день, ні въ ночи,
Бо я тебе люблю и любити буду,
Я жъ бо о тобі нігди не забуду.
Куди я піду, не бачу жадного,
Охъ я тамъ не бачу тебе, милого,
Бо ти сь мені забравъ серце и душу.
Охъ я несчастна, що жити мушу!
На що ти, Боже, такъ кажешъ любити,
Коли не судишъ, щобъ ся злучити.
Охъ коли судишъ, то чому не злучишъ,
На що такъ тяжко серця наши мучишъ?

(Ушицкій уѣздъ).

702.

Безъ перестанку я о тімъ думаю,
Чи будешъ ти моя? Я о тімъ не знаю.
Идуть моі літа, літа
Марне зъ сёго світа.
Піду въ край пустий, де й плугъ не оре,

И буду волати: горе жъ мені, горе!
Де слёзи падають на камінь який,
Хочъ би найтвержшій — пороблять знаки.
Тужу я, тужу, самъ не знаю чого,
Бо котру я люблю, не знаю для кого.
Тужу жъ я, тужу, що день, що година,
Бо котру я люблю, теі тільки нема.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

703.

По-підъ гаємъ зелененькимъ
Брала дівка лёнъ дрібненький.
Брала жъ вона, брала жъ вона, вибірала,
Къ сирій землі припадала.
— Земля жъ моя, земля сиренькая,
Мати жъ моя рідненькая,
Приняла жъ ти отця й неньку,
Прийми й мене, молоденьку.
„Не хочу я тебе приймати,
Треба тобі пару дати,
Треба тобі долю дати,
Щобъ ти уміла пановати“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

704.

Шумить, гуде дібровонька,
Плаче, тужить дівчинонька,
Вона плаче и ридає,
Свою долю проклинає:
— Доле жъ моя несчастлива,
Чомъ ти мене не втопила?
Лучче було не знатися,
Чимъ теперъ намъ розстатися;
Лучче бъ було не любиться,
Чимъ тепера розлучиться.
Хіба піду утоплюся,
Хочъ объ камень розібъюся,
Нехай люди будуть знати,
Якъ зъ кохання помірати!
Боже, одкрий свою волю!
Яку маєшъ дати долю:
Чи счастливу, чи несчастну,
Чи дівчиноньку прекрасну?

(Новицкій).

705.

Ой зійду я на гору високу,
Та подивлюсь въ долину широку.
На долині трава зеленіє,
А моє серденько дуже мліє,
Та що милий въ гості не іде.
Ой пойду я до попа,
Хай напише два пісьма:
Одно пісьмо — хай приіде,
А друге — хай не барпться.
Ой піду я до річки до Десни,
Та нехай вона мене скрие,
Бо вже мені та зъ милимъ не бачиться,
Ажъ до тоі весни.

(Новицкій).

706.

Да боровая зозуленька,
Чому ти рано не кувала,
Чому правди не казала?
Чужі дівки рано встали,
Счастя-долю розобрали.
Да моя матка, що ти учинила,
Чому рано не збудила?
Усі дівки рано встали,
Счастя-долю розобрали.
Я, молода, спізнилася,
Лиха доля зустрілася;
Да не такъ лиха, якъ ледащо,
Прошли літа за нінащо;
Прошли літа, якъ маковъ цвітъ,
Що въ день цвіте, въ ночі пада.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

707.

Вийду на поле, гляну на море
Сама я знаю, що мені горе,
Сама я знаю, чого я плачу:
Бо вже милого по вікъ не зобачу.
Ой піду я въ луги темніі,
Бо теперъ часи дуже тяжкіі.
Буду ходити, Бога проситп,
Щобъ Господь не давъ на світі жити.
Буду казати світу цілому,
Щоби не вірив нігди нікому.
Бо то єсть згуба цілого світа —
Пропали моі марне літа!

(Ушицкій уѣздъ).

708.

А.

1 Кажуть люди, що мъ счастлива, я съ того тішуся,
2 Най не знають, якъ я не разъ слёзами заллюся.
3 Плинуть моі дні за днями, літа за літами,
4 А я счастя не зазнала, жаль мені за вами.
5 Літа моі молодіні, жаль мені за вами!
6 Літа моі молодіні, літа молоденьки,
7 Маю жъ бути несчастная, будьте коротеньки.
8 Прийшли літа, минулися — я іхъ не лічила,
9 Бо каждая годинонька була мені не мила.
10 Боже зъ неба високого, скороть життя мого,
11 Хто відъ мене счастливійщий, причини для нёго.
12 Половина літъ минає, я счастя не маю,
13 Такъ то мені Богъ призначивъ, що жъ чинити маю.
14 Чи є въ світі така друга, а чи я єдная,
15 Що я за всіхъ найбіднійща, за всіхъ несчастная.
16 Ходжу, блуджу по долині, якъ сосонка въ лузі,

17 А вже три дні, три неділи, якъ серденько въ тузі —
18 Ні съ кімъ істи, ні съ кімъ пити, ні съ кімъ погуляти,
19 А иде думка за думкою, якъ на світі жити.
20 — Чи ти мене, моя мати, въ церковъ не носила,
21 Що ти мені въ Господа долі не випросила?
22 „Носила-мъ тя, моя доню, Богу мъ ся молила,
23 Така жъ тобі, моя доню, доля ся судила".

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. Бо... часто...
3 Перше літа пролетіли, якъ дощова хмара,
4 А тепера надо мною якась Божа кара.
5 Б=19 А. Нащо сь... не водила.
6 Лучше було мене, моя мати, въ купелі залляти,
7 Ніжъ такую несчастную на світъ видавати.
8 Б=9 А, 9 Б=10 А... то отдай за ёго.

(Новицкій).

709.

Тече вода зъ огорода, съ-підъ коріння дуба,
Не маю я відрадности відъ свого нелюба.
Я думала, моя мати, що вівця пасеться,
А то лиха моя доля за мною волочиться.
— Піди, піди, лиха доля, та въ яръ утопися,
Та за мною молодою та не волочися.
„Хоць я піду, моя мила, та въ яръ утоплюся,
Якъ ти прийдешъ воду брати, я за тебе учиплюся".
— Чи ти мене, моя мати, въ куплі не купала,
Що ти мені счастя-долі не вгадала.
„Ой купала мъ тя, моя доню, купала-мъ,
Та вже твоя лиха доля въ головахъ стояла".
— Де сь ти мене, моя мати, въ церкву не носила,
Що ти мені счастя-долі въ Бога не випросила.
„Носила мъ тя, моя доню, Богу мъ я молила,
Така тобі, моя доню, доля ся судила".
— Возьми, мати, чорну хустку завъяжи мні очи,
Заведи мене, моя мати, та темненькоі ночи.

(Ушицкій уѣздъ).

710.

Ой самъ же я да не знаю,
Що робити стати:
Запряжу чотирі воли,
Да пойду орати.
— Воли моі половиі,
Чому не орете?
Літа моі молодиі,
Чому марне идете?
„Якъ би ви насъ поганяли,
Такъ би ми й орали;
Якъ би ви насъ шанували,
Такъ би васъ слухали".

Запряжу чотирі коні,
Коні вороніі;
Да поіду доганяти
Літа молодиі.
Ой догнавъ же літа своі
Въ калиновимъ мості.
— Вернітеся, літа моі,
Хочъ до мене въ гості.
Літа жъ моі, літа моі,
Літа молоденькі,
Коли доля несчастлива,
Будьте коротенькі!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

711.

Летівъ орелъ по-надъ море,
Та й летячи, крикнувъ:
Горе жити на чужині,
Я тутъ не привикнувъ.
Летівъ орелъ по-надъ море,
Та й ставъ голосити:
Ой якъ тяжко убогому
Багату любити.
Змилуйсь, Боже, надо мною,
Зъ високого неба,
Возьми собі життя мое,
Мені жить не треба.
Коли мені те, що миле,
Не велять любити...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

ДѢТОУБІЙСТВО.

712.

Ой ти, ковалю, коваленьку,
Чомъ ти не куєшъ рано-пораненько.
Чомъ ти челядоньки жалієшъ,
Чомъ ти заліза да не гріешъ?
Ковалева дочка Катерина
Вона собі сина породила,
Въ глибокімъ колодязі потопила,
За ворота виходила,
Зъ вітромъ буйнимъ говорила:
— Да не вій, вітре, да тихенькій,
Да повій, вітре, да буйненький!
Да наженн хмару чорнесеньку,
Да спусти дощикъ дрібнесенький;
Та замий стежки и дорожки,
Щобъ туди люди не ходили,
Зъ колодязя води не носили,
Щобъ мого сина не ворушили,
Щобъ мого серця не сушили.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

713.

Ой у полі криниченька диллёмъ диллёвана —
Ой у вдови єдиниця та ще не віддана.
Нехай тая криниченька води набирає,
Нехай вдови єдиниця ще рікъ погуляє.
Ой гуляла єдиниця рікъ, якъ годину,
Вигуляла єдиниця маленьку дитину.
Сидить козакъ конець стола, дрібни листи пише,
А вдовина єдиниця дитину колише;
Иде козакъ до коршмоньки пити,
А вдовина єдиниця дитину топити.
Ой дамъ тобі, єдиницё, корову рябую,
Годуй, годуй, єдиницё, дитину малую.
Дамъ тобі, єдиницё, червонця на страву,—
Годуй, годуй, єдиницё, козацькую славу.

(Ушицкій уѣздъ).

БОЛѢЗНЬ И СМЕРТЬ.

714.

Вилітала зозуленька,
Да крикнула — куку!
„Дай же мені, моя миленькая,
Свою білю руку“.
— Якъ же-жъ мені, мій миленькій,
Рученьку подати?
Болить мені голівонька —
Не можна підняти.
„Приложи жъ ти, моя мила,
До голови рути,
Клади рано и ввечері,
Щобъ здоровій бути“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

715.

Завезено туди, де роду немає,
Ні роду, родини, ні вірної дружини.
Та летіла зозуля черезъ садъ, куючи,
Плакавъ козаченько, одъ дівчини йдучи.
Та чиі то воли по горахъ ходили?
Того козаченька, що ми въ трёхъ любили.
Первая любила — подарочки шила;
Другая любила — сестра розлучила;
Третя любила — та й причарувала.
Прийшовъ до домочку, склонивъ головочку,
Склонивъ головочку низько до долочку.
Прийшовъ братъ до брата кликати орати.
„Не здужаю, брате, на воли гукати.“
Прийшовъ братъ до брата кликати косити.
„Не здужаю, брате, коси волочити“.
Прийшовъ братъ до брата кликать молотити.
„Не здужаю, брате, ціпа поднімати“.
Прийшовъ братъ до брата кликати гуляти.
„Не здужаю, брате, съ постелоньки встати“.
— Треба жъ тобі, брате, людей старихъ ськати.
А мати почула изъ новоі хати:

„Якихъ тобі, синку, людей старихъ ськати?“
— На що жъ мені, мати, людей старихъ ськати,
Треба жъ мені, мати, заступа, лопати,
Заступа, лопати, дубовоі хати,
Дубовоі хати, глибокоі ями.
Возьми, моя мати, коня вороного,
Та продай, моя мати, коня вороного,
Та куни жъ, моя мати, сукна голубого,
Та покриешъ, моя мати, мене, молодого.

(Новицкій).

716.

Оравъ мій милий три дні, три години
Та доорався до сухого лану,
Пустивъ волівъ въ зелену ціброву,
Сідла коня и гайда до дому.
Якъ прііхавъ мій милий до дому,
Привъязавши коня къ частоколу,
Самъ пішовъ у нову комору,
А зъ комори у нову світлицю —
Лежить мила на усю скамницю.
— Чи ти, мила, справді умираешъ,
Чи ти въ мене ума вивідаешъ?
„Ой умру я, мій миленький, умру—
Зроби мені кедровую труну!“
— Нігде, мила, кедрини узяти,
Будешъ, мила, въ тісовій лежати.
„Надінь мені ильняну сорочку,
Сховай мене въ вишневимъ садочку“.
— Нігде, мила, льняноі узяти,
Будешъ, мила, въ плосконній лежати.
„Насипъ мені високу могилу,
Та посади червону калину.
На калині зозуля кувала,
Вона мені всю правду казала.
Я жъ думала, що сонечко сходить,
То жъ мій милий по садочку ходить,
Дитиночку на рученькахъ носить,
Свою милу покірненько просить:
„Устань, мила, милесенька моя!
Росплакалась дитиночка твоя!“
— Нехай плаче, воно перебуде,
Вже матінки до віку не буде;
Нехай плаче, воно перестане,
Вже матінька до віку не встане.
„Устань, устань, кудрявая мъято!“
— Ой не встану, бо ти гірше ката.
„Устань, устань, хрещатий барвінку!“
— Ой не встану, ти жъ мій недовірку.

(Новицкій).

717.

Поіхавъ дворяченько на полёвання,
Пустивъ кониченька на попасання,
А самъ впавъ къ сирій землі на отдихання.
Приснився дворяченькові предивненькій сонъ:
Що вилетівъ зъ лівоі ручки соколъ.
Ставъ дворяченько да ставъ на помістъ,

Прилітає до дворяка вість.
— Здоровъ, здоровъ, пане зятю, чужий та не нашъ,
Бо вже твоій миленькоі на світі не машъ:
Зъ вечора Марисенька сина родила,
О півночи сама померла.
Приіхавъ дворяченько въ новую світлицю,
Лежить миленька на всю світлицю.
— Ніжки жъ моі біленькиі, чомъ не ходите?
Уста моі миленькиі, чомъ не говорите?
Ручки моі біленькиі, чомъ не робите?
Горе жъ тобі, мій синочку, безъ матінки жити,
А ще гірше мені, молодому, безъ Марисенькі,

(Ушицкій уѣздъ).

718.

Зійшовъ місяць изъ вечора рано,
Ходить козакъ до дівчини тайно.
„Ти, козаче, не ходи до мене,
Та не роби слави на себе й на мене".
— А я тоій слави по вікъ не боюся,
Зъ кімъ люблюся, то й поцілуюся,
Якъ зійдуся, не наговоруся,
Зъ кімъ люблюся, то й поцілуюся,
Кого ненавижу, то всякій часъ бачу.
Дівчинонька слабенька лежала,
Зеленого зіллячка бажала:
„Ой хто жъ мені царъ-зілля достане,
То той мені дружиною стане".
Обізвався козакъ молоденькій:
— Не журися, дівчинонько, серденько,
Єсть у мене три коні на стані:
Одинъ коникъ, якъ воронъ чорненький,
Другій коникъ, якъ голубъ сивенький,
Третій коникъ, якъ лебідь біленький.
На чорного сяду — до моря доіду,
На сивого сяду — море переіду,
На білого сяду—царъ-зілля достану.
Ой ставъ козакъ зіллячко копати,
Стала ёму зозуля кувати:
— Ой не копай, козаченьку, зілля,
Та поспішай до дівчини на весілля.
Війшовъ козакъ въ новую світлицю,
Ажъ лежить дівчина на всю скамницю.

(Д. Калюшна, Миргородск. у.).

719.

Ой ходила молода дівчина по-надъ берегами,
Поливала та роменъ-зілля дрібними слёзами.
„Ой чи будешъ, та роменъ-зілля, безъ вітру хилиться,
Ой чи будешъ, молода дівчино, за мною журиться?"
— Ой не буду, козаченьку, дале-бі не буду,
Якъ виідешъ за нові ворота, я тебе забуду.
Не виіхавъ козаченько за нові ворота,
Та не взяла дівчиноньки ні сонъ, ні робота;

Не виіхавъ козаченько за густиі лози,
Якъ обляли дівчиноньку дрібненькиі слёзи;
Не виіхавъ козаченько за жовтиі піски,
Оглянеться зъ коня вороного, ажъ иде сестра пішки.
„Ой вернися, козаченьку, батенько вмірає“.
— Не вернуся, бо й такъ забарюся, нехай ожидає.
„Ой вернися, козаченьку, дівчина вмірає“.
— Ой нумъ, братця, коники гнати
Щобъ живеньку застати.
Не доіхавъ козаченько до новоі хати,
Несуть ёго дівчиноньку до гробу ховати.
Дубовая та труночка, а чорная яма,
Лежить моя дівчинонька, якъ рибонька въяла.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

720.

Ой приіхавъ мій миленький зъ поля,
Та привъязавъ коня до порога.
— Чогось моя мила нездорова?
Та й заплакавъ, край коника стоя:
— Чи я ii по личеньку вдаривъ,
Чи я ii здоровъячка вмалівъ?
„Ой умру я, мій миленькій, умру.
Зроби мені зъ кленъ дерева труну.“
— Нігде, мила, кленъ-дерева достати,
Будешъ, мила, въ дубовій лежати.
„Поший мені лянную сорочку,
Сховай мене въ вишневімъ садочку,
Та викопай глибоку могилу,
Та посади червону калину.
Тамъ виростуть червонні квітки,
Остаються маленькиі дітки,
Вони будуть тиі квітки рвати,
Мені буде легенько лежати.
Що мій милий по садочку ходить,
Мале дитя на рученькахъ носить,
А другеє за рученьку водить,
А третеє само за нимъ ходить“.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

721.

А.

1 Ой пішла дівчина до броду по воду
2 И сподобала козаченька на вроду.
3 „Ой ти, козаченьку, возьми мя зъ собою,
4 Я за рікъ, за два буду ті слугою“.
5 — Ти, моя дівчино, сивая голубко,
6 Ступай же, мила, на той човенъ хутко.
7 Ой скоро дівчина на човенъ ступила,
8 Тихая вода човенъ підтопила.

9 Ой крикнувъ козакъ на свою дружину,
10 Най вирятуе милую дівчину.
11 „Ой ратуй, козаченьку, будешъ мати
12 Відъ батька заплату“.
13 — Ой не хочу я відъ батька заплати,
14 Ино тя хочу за милу взяти!
15 „Ой щобъ я тонула въ тімъ Дунаю,
16 То я не хочу тобі за милую бути„.
17 Ой крикнувъ козакъ на свою дружину:
18 Подайте мені ще довгу тичину,
19 Най потручу на Дунай дівчину.
20 Ой втонула дівчина, втонула,
21 Ино хусточка китаєва на верхъ сплинула.
22 Ой червоная китаёчка за рікъ, за два буде,
23 А милоі дівчиноньки вже нігди не буде.

Б.

1 Б=А, 2 Б=2 Б... козака...
3 Приплинь, приплинь, козаче, до броду,
4 Стану на човенъ поіду зъ тобою.
5 Стала на човенъ, човенъ затопила,
6 Бистрая річка човенъ затопила.
7 Б=11 А... мя... ратуй, 8 Б=12 А. Будешъ же мавъ велику... 9 Б=13 А... великоі плати, 10 Б=14 А. Я хочу тебе...
11 Воліла бъ я горе покупати,
12 Якъ съ тобою та до шлюбу стати;
13 Воліла бъ я гіркий полинь гризти,
14 Якъ съ тобою на посазі сісти.
15 Ой випью, випью коновоньку меду,
16 Таки я тебе зъ розуму зведу;
17 Ой випью дві коновоньки пива,
18 Таки ти будешъ моя чорнобрива.

(Раколупы).

В.

1 Ой колп бъ я мавъ орлові крила,
2 Полетівъ бп я, де дівчина мила;
3 Гей сяду, паду підъ воротами,—
4 Вийшла дівчина съ чорними бровами;

5 Ой сяду-паду орломъ на воротяхъ—
6 Вийшла дівчина краща відъ злота;
7 В=1 А. Вийшла..., 8 В=2 А... собі дяківською...
9 Охъ приплинь, дяче, зъ водою,
10 Візьми мене на човенъ зъ собою
11 В=7 А,
12 Десь ся взяла Дністровая филя,
13 Ой вивернула дівчиноньку съ човна.
14 Нема кому дати до матері знати.

15 В=7 Б... дяченьку... 16 В=12 А. Будешъ мати... неньки... 17 В=13 А... неньки..., 18 В=10 Б.

19 Бодай-ємъ мала въ Дністрі втонути,
20 А вже не хочу за милую бути.

21 В=18 А. Гей подай, хлопче..., 22 В=19 А. Нехай прострілю вражую... 23 В=20 А. Скоро дівчина въ Дністрі..., 24 В=21 А. Тілько червона хустойка...

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А. Задивилась на козацьку...
3 Ой ти, козаче, ти, сивий орле,
4 Г=10 В. 5 Г=5 А. Ой ти..., 6 Г=6 А... ступай на мій... 7 Г=7 А. Лишъ..., 8 Г=12 В,
9 Перевернула дівчину.
10 Г=21 В... довгу...,
11 Най витягну молоду дівчину.
12 Ой ратуй, ратуй, молодий козаче,
13 Г=16 Б... батенька... 14 Г=13 А... батепька...,
15 Хотівъ би мъ тя за миленькую взяти.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Д=1 А. Ой піду я..., 2 Д=2 Г. Ой подивлюся...
3 Ой ще дівчина води не набрала,
4 А вже зъ козакомъ у розмову стала:
5 Д=3 Г... а ти, мій соболю, 6 Д=10 В. 7 Д=7 А... ще... не сіла,
8 Ой вже дівчину щука риба зъіла.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

722.

Росчесавъ кудрі, росчесавъ мудрі
И самъ до милоі пішовъ.
Моя мила чорнобрива
Десь за річкою живе.
Мостять мости-мостовиночки
За для вірного дружка.
Мостовиночка поломилася,
Вірний дружокъ затонувъ.
— Я тебе, бистра річечка,
Та на віки заклену:
Бодай же ти, бистра річечко,
Сюю зіму вимерзла,
Літомъ висохла, очеретомъ заросла,
Якъ ти мого вірного дружка
Та на той світъ занесла!
Худо жъ тобі, бистрая річечко,
Безъ крутого бережка;
До такъ мені, молоденькій,
Безъ вірного дружка.

(Новицкій).

723.

То не вишня-черешня розцвітає,
Ой тамъ спва зозуленька й вилітає,
Та на синєє море поглядає:
Становилося море все лёдами,
Накрилося море все снігами.
Ой тамъ козаченько розгулявся,
Підъ нимъ кінь вороний розігрався,
Та на синєє море розігнався,
На синёму морі завалився,
Та до вороного коня прихилився.
— Бийся жъ, коню, бийся, вибивайся,
До батька й до неньки поспішайся,
Та батькові й неньці поклоняйся,
Та моімъ же братікамъ-порадничкамъ,
Та моімъ же сестрицямъ-жалібницямъ,
Та моій же жіночці-удівоньці,
Та моімъ же діточкамъ-спріточкамъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

724.

Ой ходивъ чумакъ сімъ годъ по Дону,
Та не було пригодоньки ніколи ёму.
Якъ упавъ чумакъ, упавъ та й лежить,
Ніхто жъ ёго не спитає, що въ ёго болить.
Болить голова, та ще й не сама:
Кругомъ ёго головоньку журба обняла.
Прийшовъ до ёго товаршъ ёго,
Бере ёго за рученьку, жалує ёго.
— Товаришу мій, жалуєшъ мене,
Бери моі воли й вози, поховай мене.
Товаришу мій, жалуєшъ мене,
Бери моє срібло, злото, поминай мене.

Ой скинувъ чумакъ голубий жупанъ;
— Воли жъ моі, половні, хто жъ вамъ буде панъ?
Ой скинувъ чумакъ смушевий кожухъ,
Къ сирій землі припадає, тільки зводиться духъ.
Ревнули воли, стоячи въ ярмі;
Умеръ, умеръ козаченько въ чужій стороні.
Ой тамъ на Дону та вдарили въ дзвінъ,
Це жъ то тому чумакові, що ходивъ на Дінъ.
Ой тамъ на Дону всі дзвони ревуть;
Уже жъ того козаченька ховати несуть.
Десь узялася голубка сива,
Та підняла китаєчку й заголосила,
Десь не взялася сизокрила пава,
Та підняла китаєчку, на грудп впала:
— Усі чумаки изъ Дону идуть,
Тілько мого чумаченька волики женуть!

(Д. Колюшна, Миргородск. у).

725.

Черезъ гору та въ долину орелъ воду носить,
Тамъ дівчина Василечка вечеряти просить:
— Якъ не прийдешъ вечеряти, прийди обідати;
Якъ не прийдешъ обідати, прийди одвідати;
Якъ не прийдешъ одвідати, то гріхъ тобі буде,
Утопишся въ бистрий річці и гріха не буде.
Утопився Василечко, а хусточка тоне,
Ходить мила по бережку, білі руки ломе.
Не жаль мені хустиночки, що я вишивала,
А жаль мені Василечка, що я сподобала.
— Ой скиньте золотий перстень изъ мизинця пальця,
Нехай же я не забуду Василя коханця.
Якъ витягли Василечка, вода зъ рота ллеться,
Ходить мила по бережку, якъ орлиця бъється.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

726.

Та умеръ козакъ, та умеръ молоденькій,
Та осталася ясная зброя, ще й кінь вороненькій.
Та лежить козакъ відъ нічки до нічки,

Та нема кому козакові засвітити свічки;
Та лежить козакъ відъ пиньки до пиньки, (?)
Та нема кому козакові зробити домовинки;
Та лежить козакъ відъ ранку до ранку,
Та нема кому козакові викопати ямку.
Та найшлася такая дівчина,—
Та засвітила свічку, та й заголосила.

(Ушицкій уѣздъ).

727.

А.

1 Вийду на поле білими ноженьками,
2 Гляну на дуба чорними оченьками:
3 На дубові два голубочки вьється,
4 Чого жъ моє серденько такъ сильно бьється.
5 Ой любилося двоє дітей сердешне,
6 Присудивъ Господь розійтися конешне.
7 Ой рікъ любилися, а рікъ не виділися,
8 Ой якъ ся узріли, обоє поболіли:
9 Дівчина лежить у батенька въ коморі,
10 Молодий козакъ при зелений діброві.
11 Дівчиноньці та є що й істи, й пити,
12 Молодий козакъ зімної води просить:
13 — Ой мати, мати, пожалуй свою дочку,—
14 Зашли козакові пива коновочку.
15 Задзвонили въ дзвони — пішла луна въ діброви.
16 — Слухай, батеньку, чи не по козакові?
17 Якъ усі дзвони, то до церкви идіте,
18 Якъ по козакові, то й мня нарадіте.
19 Зрубай, батеньку, високу яворину,
20 Збудуй, батеньку, широку домовину,
21 Положить насъ та докупи головками,
22 Щобъ на тимъ світі була розмова съ нами.
23 Надъ дівчиною воскова свіча горить,
24 А надъ козакомъ біла береза шумить;
25 Надъ дівчиною отець и мати плаче,
26 А надъ козакомъ чорний воронъ кряче;
27 За дівчиною плачуть брати й сестриці,
28 А за козакомъ—дівчата й молодиці.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

Б.

1 Б=5 А... діточокъ..., 2 Б=6 А... розстатися... 3 Б=7 А... ся любили, два ся не виділи, 4 Б=8 А. А скоро ся..., заразъ ся... 5 Б=9 А... въ матінки въ коморонці,

6 А козакъ лежить въ зелений дібровоньці.

7 Б=25 А, 8 Б=26 А... орелъ...

9 Коло дівчини меду-вина заносить,

10 Б=12 А. А козаченько... 11 Б=13 А... вчини жъ мою волю,—

12 Передай козаку білую кошулю;

13 Б=13 А... вчини жъ мені ласку:

14 Передай козаку меду-вина фляжку.

15 А по дівчині дзвони задзвонили,

16 А надъ козакомъ луга зашуміли;

17 Б=23 А... попи, дяки співають,

18 А надъ козаченькомъ ворони літають.

19 По смерти дівчини попи, дяки за калитку держалися,

20 А по смерти козака люди сміялися.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=5 А, 2 В=6 А. 3 В=3 Б,

4 На третій зійшлися—зъ жалю поболіли.

5 В=9 А... на перині, 6 В=10 А... дибровині.

7 В=9 Б, 8 В=10 А.

9 У неділю рано всі дзвони дзвонять,

10 В=18 А... козаченьку...,

11 Ідною дорогою до гробу спровадіте.

12 В=25 А, 13 В=26 А... орелъ...

(Новицкій).

728.

Ой задумавъ козакъ-серденько
Въ чисте поле мандрувати:
Коника не маѥ,
Дороги не знаѥ,
Нікому показати.
Ой тамъ дівчина жито жала,
Дороженьку показала:
— Ой маѥшъ, козаче, три дороженьки вкупі:

Єдну доріженьку въ Римъ,
Другу доріженьку въ Кримъ,
А третюю въ чисте поле.
Ой захворавъ козакъ въ чистимъ полі,
Край могили.
— Ой шануй дівчиноу, шануй небогу,
Та й молись Богу...

(Ушицкій уѣздъ).

729.

Коли хто хоче на світи жити,
Най перестане дівчатъ любити,
Бо то єсть згуба цілого світа —
Стративъ я счастя и свої літа;
Стративъ я счастя, ще й літа трачу,
Якъ погадаю, гірко заплачу.
Плакавъ я, плакавъ, плакати буду,
Кого я люблю, вікъ не забуду.
— Ти, дівчинонько, чарівниченько,
Причарувала-сь мене, серденько,
Причарувала-сь серце и душу, —
Теперъ до тебе ходити мушу.
Ой дівчино чорнобривая,
Чого жъ ти ходишъ засмученая?
Чого жъ ти ходишъ, словами блудишъ,
Чомъ ти не кажешъ, кого ти любишъ?
„Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Тільки не знаю съ кімъ жити маю.
Святая присяга передъ тобою,
Що-сь присягався передо мною.
Ой судишъ, Боже, намъ ся кохати,
Чомъ не присудишъ, щобъ ся звінчати.
Ой судишъ, судишъ, чомъ же не злучишъ,
Чого такъ тяжко дві души мучишъ?
Буду писати надпись на гробі,
Що мій миленькій лежить у гробі.
Буду писати що-мъ го любила,
Не злучивъ Господь, злучить могила“.

(Ушицкій уѣздъ).

730.

А.

1 Ой тамъ въ полю, полю вода протікає,
2 Тамъ молода дівчинонька воли напуває;
3 Воли напуває, козакъ доглядає.
4 — Ой зачекай, дівчинонько, розмовся зо мною.
5 „Якъ мені ставати съ тобою розмовляти,
6 Обступили сусідоньки на-около хати;
7 Не такъ сусідоньки, якъ сусідськп діти...
8 Не дай, Боже, козакові, въ полі сидіти.
9 Не дай, Боже, козакові, на чужині вмерти,
10 А хто жъ буде доглядати козацькоі смерти?
11 Козакъ доізъжає, смерти доглядає,
12 Воронъ тіло роздзюбавъ, кості розкидає.
13 Ой на горі просо, на долині жито;
14 Підъ білою березою козаченька вбито;
15 Ой вбито, вбито, затягнено въ жито,
16 Червоною китаєчкою личенько покрито.
17 Ой вийшла дівчина съ чорними очима,
18 Підийняла китаєчку та й заголосила.
19 Ой вийшла друга, друга не такая...
20 Ой вийшла трѣтя та зъ новоі хати —
21 Було жъ тобі, козаченьку, насъ трохъ не кохати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=13 А... жито...; 2 Б=14 А, Край дороги широкоі...; 3 Б=15 А, 4 Б=16 А... китайкою... 5 Б=17 А... прийшла..., 6 Б=18 А; 7 Б=19 А... прийшла... а вже...,—8 Б=18 А... заплакала; 9 Б=19 А... прийшла,—10 Б=19 А... стала плакати:

11 Ой встань, козаче, ходить по толоці
12 Твій кінь вороненькій".
13 — Ой най же вінъ блудить вінъ же перестане;
14 А хто вмре на стороні, той зъ роду не встане.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=14 А,
2 И заволочено въ жито,
3 В=16 А. 4 В=17 А... съ першоі хати, 5 В=18 А; 6 В=17 А... изъ

другої хати,—7 В=8 Б. 8 В=20 А,—9 В=18 А... заговорила: 10 В=21 А, Ото жъ тобі, сучий сину...,

11 Лучче будешъ, вражий сину, въ сирій землі гнити.

(Ушицкій уѣздъ).

731.

Ой підъ вишнею, та підъ черешнею
Мій милий лежить,
Ой скаржиться, та говорить,
Що головка болить.
Ой болить, та видно же я умру,
Ой для кого жъ я любую дівчину оставлю?
Оставлю своему товаришу,
То такъ, якъ самому мені;
А якъ якому негідному,
То пожаль, Боже, ії.

(Ушицкій уѣздъ).

732.

Якъ зійдешъ, дівчино, зъ моєї могили,
Слухай, що мертви уста, безъ сили,
До серця твого будуть казати
И жаль правдивий оповідати.
Я Гриць несчастний, сприявъ-емъ тобі
И вірность мою зложивъ-емъ въ гробі
Предъ Богомъ стою и кажу правдиво,
Щось мя згубила зъ світа, злослива.
Хоць би такъ було, якъ ти судила,
Щось мя зъ другою въ любви обачила,
Ти би-сь воліла мя занихати,
Нежели молодий вікъ перервати.
Бо коли-сь годна смертью карати,
Кому трафиться въ двохъ кохати.
Вздумай, дівчино, хоць ідна въ світі
Та чи могла би-сь безъ вини жити?

(Ушицкій уѣздъ).

733.

По садочку ходила,
Цвітъ-калину ломила, (2)
До серденька прикладала
И людей питала:
— Та коли мій милий буде?
За неділеньку за дві іде милий,
Бо ледве коней жене,
А на пятимъ самъ іде.
Якъ приіхавъ до Дунаю,
До широкого гаю,
Ой якъ ставъ милий коня напувати,
Та й зачавъ милий съ конемъ потопати.
— Та ратуй мене, мила,
Що сь мя вірне любила!
— Та ратуйте го люде,
Чи жъ не жаль же вамъ буде.

(Ушицкій уѣздъ и Новицкій).

734.

Ой въ полю гай—чисто метено,
Зеленою рутою густо плетено.
Ніхто въ тимъ гаю нігди не бувавъ,
Тамъ ії милий коня напуваvъ,
Листоньки писавъ,
Що неділі до дівчини товариша посилавъ.
Ой що жъ то за еденъ, що жъ то за панъ,
Шо шле листи товаришомъ, не прийде самъ.
Іхавъ безъ село, ніхто не чувавъ,
Якъ приіхавъ въ чисте поле, кінь ся розігравъ,
Зъ високого беріжка на Дунай скакавъ.
Оттутъ мені смерть, тутъ мені печаль,
Тутъ мені біле ложе—нічку ночувати.

(Ушицкій уѣздъ).

735.

Ой въ полю криниченька, вода протікає,
Тамъ дівчина чорнявая воли напуває.
„Напій, напій, чорнявая, сірні воли,
Най я стану подивлюся на чорні брови“.
— Вчора була суботонька, а дзіся неділя,
Чомъ на тобі, кавалеру, сорочка не біла?
„Ой чп біла, чи не біла—то тобі не діло;
Стара ненька не випрала, сестра не схотіла“.
— Ой виперу, викачаю козацьку сорочку.
Ой летіла зозуленька тай стала кувати:
— Годі, годі, чорнявая, сорочку прати,—
Возьми серпи, іди въ степи пшениченьку жати.

(Ушицкій уѣздъ).

736.

Ой зацвіла калинонька въ лузі,
Вломилася поличенька въ плузі.
Ой чи мені поличеньку ладити,
Чи до дівчини на залёти ити?
Ой приіхавъ я до дівчини,
А въ дівчини на залёти сіли.
Прийшовъ я до сіней,
Трохи мене собаки не ззіли.
А дівчині русу косу чешуть,
Козакові домовину тешуть;
А дівчині косу русу рядять,
А козака до гробу проводять.

(Ушицкій уѣздъ).

737.

Ой поіхавъ милий за лісъ
Та й чорниі брови занісъ;
Не такъ мені за бровами,
Якъ за вірними словами.
Іхавъ милий край Дунаю,
Та до родимого краю;
Ой ставъ Дунай проізджати,
Стали коні потопати.
— Ратуй мене, моя мила!
Колись мя вірне любила.
„Ой хиба бъ я ошаліла,
Щобъ я тебе не любила“.
Якъ тільки тее сказала,
Якъ стояла, та и впала,
Заплуталася въ плахтину,
Та й крикнула: „гину! гину!“
— Ой ратуйте жъ еі, люде!
Бо це моя мила буде.

(Жегота Паули).

738.

Летівъ орелъ по-надъ моремъ, та й, летючи, кряче.
Не єдная дівчинонька за мною заплаче!
Степъ широкий, всюди видно, милої не бачу;
Якъ згадаю яке слово, то й гірко заплачу.
Очи моі чорненькиі, біда жъ мині зъ вами!
Не хочете ночовати жадну нічку сами!
Привикайте, чорні очи, сами ночовати:
Нема моій миленькоі, ні зъ кимъ розмовляти!
Хожу-блужу, хожу-блужу, якъ те сонце въ крузі;
Чи я стану, чи що роблю — моє серце въ тузі.
Хожу-блужу, хожу-блужу, свой вікъ коротаю;
Ой такъ мині Богъ назначивъ, що жъ діяти маю?
Боже жъ ти мій, милостивий! Який же ти сильний!
Чи є въ світі такий другий, якъ я несчастливий?
Ой безъ счастя я вродився, и безъ счастя гину;
Породила мене мати въ лихую годину.
Розступися сине море, въ своій широкости;
Нехай же життя скончу, въ твоій глибокости.

(Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

РЕВНОСТЬ.

739.

По горосі, коникі, по горосі.
Кого люблю, пізнаю по голосі.
Спутавъ коні, самъ не можу заснути,
Кого любивъ, то й не можу забути.
„Ти, дівчино, ти, запашнее зілля,
Я жъ тебе любивъ, прошу тя на весілля“.
— Женися, женися, щобъ ся люди дивили,
Женися, женися, щобъ за тобою всі дзвони дзвонили;
Женися, женися, щобъ ся люди зглядали,
Щобъ за тобою псалтиръ прочитали.

(Ушицкій уѣздъ).

740.

А.

„Коли бъ мені човничокъ малёваний та веселечко,
Сівъ би поіхавъ на той бережечокъ, де дівчина-сердечко“.
— На що жъ тобі човничокъ малёваний та веселечко?
Стань на гірочку, та глянь въ долиночку, козаче-сердечко.
Ой у полі дві тополі—одна другу перехитує;
А въ козака та дві дівоньки—одна другу перепитує:
— Чи була ти, подруженько, чи була ти на улиці,
Чи бачила подруженько, на улиці жениха мого?
„Ой бачила, не бачила, тільки трошки та постояла,
Вінъ важко здихавъ, та про тебе питавъ, чомъ дівчина не виходила?“
— Бодай тобі, подруженько, та виіли комарі очи,
Щобъ ти не стояла изъ моімъ миленькимъ изъ вечора до півъ-ночи.
Ой на жъ тобі, подруженько, на рукава полотенечка,
Ой не стій изъ моімъ миленькимъ, не суши мого сердечка.
Лучше мені, подруженько, та срібного пъятака дати,

16 А чімъ мені та у двохъ съ тобою ідного козака знати.
17 Ой у полі криниченька очоретомъ перетикана;
18 Що чорнявая та одъ білявої усіхъ молодцівъ перекликала.
(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Б=7 А, Подружечко голубочко..., 2 Б=8 А, Чи була жъ ти, чи бачила...? 3 Б=9 А, Ой де жъ тобі... що я зъ нимъ..., 4 Б=10 А... стогнавъ...
5 Ой дамъ тобі, подружечко, на станочокъ да полотенця,
6 Б=14 А... же ти... милимъ, не край мого серця.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=5 А; 2 В=6 А... дівчини..: 3 В=11 А... товаришко, видзёбали..., 4 В=12 А... милимъ та до... 5 В=13 А... товаришко,...
6 Лишъ не въяли и не суши мого сердечка.
(Ушицкій уѣздъ).

741.

Шелестъ, шелестъ по долині,
Широкий листъ на калині,
Ще жъ то ширший на дубочку —
Кличе голубъ голубочку,
Хочъ не свою, та чужую:
„Ходи, серце, поцілую“.
— На що чужу ціловати,
Жалю серцю завдавати!
Сестра твоя чарівниця,
Мати твоя розлучниця,
Розлучили насъ съ тобою,
Якъ рибоньку изъ водою.

Ой у полі огонь горить,
А въ козака живітъ болить.
Нехай болить и кість ломить,
Що зо мною не говорить.
Ой у полі огонь горить,
А въ козака серце болить.
Нехай болить, нехай знає,
Нехай другу не кохає.
Дівчинонька муку сіє,
Въ віконечко вітеръ віе,
Вітеръ віе, повіває,
Козакъ дівку покидає.
(Новицкій).

742.

„Діброва зеленая, чомъ не горишъ, але куришся,
Ти, дівчино безумная, чомъ не робишъ, але журишся?“
— Якъ би я суха була, я бъ горіла, не курилася,
Якъ би я безумна, я бъ робила, не журилася.
По тімъ боці пшениченька, по тімъ боці половниченька.
Пішовъ милий на Вкраіну, а я піду въ черниченьки.

Бо въ черницяхъ добре жити, тільки треба підстригатися —
Пішовъ милий на Вкраіну, треба ёго дожидатися.
Ой въ полю дві тополі—ідна другу перехитує,
А въ дівчини два козака—іденъ другого та й випитує.
Ой на тобі, товаришу, на рукавиці полотенця,
Та й не суши, та й не въяли мого серця.
— Бодай тобі, товаришу, видзёбали комарі очи,
Аби ти зъ моєю милою не стоявъ до півъ-ночи.

(Ушицкій уѣздъ).

743.

Туга жъ мені за тугою,
Пішовъ милий за другою.
— Що ти, милий, та гадаєшъ,
Що ти мене покидаєшъ?
Покидаєшъ мя на Вкраіні,
А я бідна на чужині.
Соловейку білокрилий,
Скажи мені, де мій милий?
Соловейку на ялині,
Десь мій милий на Вкраіні,
На конику проізжає,
На иншую поглядає.
Чи високо сонце сходить?
Чогось мила смутна ходить.

(Ушицкій уѣздъ).

744.

„Сусіда мила, сусіда близенька,
Красна, хороша и невеличенька.
Ні рокъ очима, ні...
Ой чи любишъ кого иншого?“
— Люблю, не люблю, що жъ тобі питати,
Твоя річъ мене вірно кохати.
„Що жъ я пропинивъ, що тя питаю,
Вшакъ же ти добре знаєшъ, що я тя кохаю“.
— Я тобі не віру, хоць би-сь присягався,
Бо ти надъ мене въ инший закохався.
Въ той часъ увіру, ой якъ намъ скажуть
Клянути у престолі и рученьки звъяжуть.

(Новицкій).

745.

— Ой куди ти полинешъ, сивий соколоньку,
Чи на всхідъ, чи на заходъ, чи на Вкраіночку?
Ой куди жъ ти полинешъ, ти мій сивий орле?
А хто жъ тебе на чужині, сердечко, пригорне?

Коли бъ же я знала, що мені таке буде,
Пішла би я втопитися, де вода прибуде.
Сдомни жъ собі, милий, якъ я тебе любила,
Ой якъ підешъ, не барися, щобъ я не тужила.
Ой якъ ти повернешся, я раденька буду,
Ой якъ сяду близько тебе, та й смутку забуду.
„По садочку я ходжу, по зеленому броджу —
Вийди, вийди, серце моє, щось я тобі скажу.
Ой скажу жъ я тобі, скажу, що відъ людей чую:
Що у тебе, серце моє, иншні ночують“.
— Неправдонька, мій милий, неправдонька тому,
Ночувала стороженька коло мого дому.
„Стороженька спала, того не чувала;
А съ кімъ же ти, серце, сю нічъ ночувала?“
— А спала жъ я, спала сама изъ собою,
А підклала білу ручку підъ головку свою.

(Ушицкій уѣздъ).

746.

А.

1 Ой въ полі билинонька нею вітеръ віє;
2 Здається не журуся — само серце мліє.
3 Напою я кониченька зъ повного відерця,
4 Не стій, мила, изъ инчими, не край мого серця.
5 Бо ти стоішъ зъ инчимъ та й думку думаєшъ,
6 Та безъ ножа, безъ тарілки моє серце краєшъ.
7 Летитъ голубъ коло хати сивий, пелехатий,
8 Якъ загуде жалібненько, на серцю тяженько.
9 Ой не гуди, голубочку, не гуди, небоже,
10 Кого жъ бо я вірно люблю, суди мені, Боже.
11 Не тамъ счастя, не тамъ доля, де багаті люди,
12 Лишъ тамъ счастя прибуває, де кохання любе.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Оженився сіромаха та й думку гадає,
2 Оженився, отратився, та й счастя не має.
3 Утративъ я счастя й долю черезъ свою волю;
4 Самъ зостався на чужині, якъ билина въ полі.
5 А на тую билиночку буйний вітеръ віє.

6 Б=2 А.

7 Ой піду я до криниці, напъюсь води зъ денця;

8 Б=4 А. 9 Б=5 А... стиха розмовляешъ, 10 Б=6 А.

11 Ой піду я въ бистру річку та возьму втоплюся,

12 Нехай же я на сю біду, живши, не дивлюся.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

747.

И по горахъ, по долинахъ
Спзъ голубонько літае.
Вінъ літае, вінъ літае,
Собі пароньки шукае,
Товариша викликае:
— Товаришу, рідний брате,
Викличъ мені дівку съ хати,
Чогось маю я питати:
Ой чи буде двохъ приймати?

А якъ буде вона двохъ приймати,
Буде ii Богъ карати;
А якъ буде двохъ любити,
Буде ii Богъ судити.
Коли любишъ, люби гараздъ,
А не любишъ, кидай заразъ;
Коли любишъ, люби дуже,
А не любишъ, не жартуй же.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

748.

Банно, мій миленькій, банно,
А вже жъ моє біле личко ціловане давно.
Перше було напитися, та й поговорити,
Теперъ мені на милого не можна ся дивити.
Ой поіхавъ мій миленькій за буковиною,
Ой чую жъ я черезъ люде — жалуе за мною;
Та й жалуе, жалуе та й переказуе:
„Нехай, мила, личка твого ніхто не цілуе“.
— Я не знала, мій миленькій, що ти ся забавишъ,
Ніхто личка не ціловавъ, тілько твій товаришъ.
— А ти мене, пане брате, дівчиноньки збавишъ.
Тече вода берегами, тече вода зъ луга;
Мала жъ бо я милепкого — відрадила друга.
Бодай такъ виділа світа біленького,
Якъ я тобі подарую свого миленького.

(Ушицкій уѣздъ).

749.

Летівъ орелъ по-надъ море, та й, летючи, крикнувъ:
Горе жъ мені на чужині, ще я не привикнувъ.
Летівъ орелъ по-надъ море, та й въ морі скупався;

Горе жъ мені на чужині, що я закохався.
Не тамъ счастя, не тамъ доля, де багатп люде,
Якъ зійдуться погуляти, то счастя не буде.
Плине човенъ води повенъ, колибъ не схилився;
Десь мій милий въ дорозі, колибъ не барився.
Приіхавъ же мій миленькій въ неділю раненько,
Злізъ зъ коника, привитався: „день добрий, серденько!
Чп ти жива, чи здорова, якъ ся собі маєшъ?
Чувъ я черезъ люде, що иншихъ кохаєшъ“.
Передъ Богомъ присягаюсь, що иншихъ не знаю,
Тільки тебе, мій миленькій, надъ життя кохаю.

(Ушицкій уѣздъ).

750.

А.

1 Ой ще вчора изъ вечора
2 Зійшовъ місяць и зора.
3 Ой часъ мені, молодому,
4 Мандровати изъ двора.
5 Ой ввійшовъ штири милі поля,
6 Стала дівчина тужити:
7 „Ой вернися, любе закохання,
8 Перестанымо ся любити“.
9 — Не вернуся, любе закохання,
10 Бо нема до кого;
11 Ой бувъ я въ тебе підъ віконцемъ,
12 А ти мала инчого.
13 „Ой не мала, любе закохання,
14 Я инчого не мала:
15 Просивъ мене корчикъ розмарину,
16 Я віконцемъ подала.
17 „Ой ти кажешъ, любе закохання,
18 Що инчого не мала,
19 Ой бувъ я въ тебе підъ віконцемъ,
20 Ти за ручку трімала“.
21 — Чого жъ тобі, любе закохання,
22 Підъ віконцемъ стояти,
23 Най іхъ буде двадцять штири,
24 А ти иди до хати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1=1 А, 2 Б=2 А... високо,
3 Дивилася любая дівчина,
4 Чи зайшовъ я далеко.
5 Б=5 А... дві гони...,
6 Вона стала плакати:
7 Б=7 А... кохання,
8 Перестань гнівати,
9 Б=9 А, 10 Б=10 А: 11 Б=11 А... вчора..., 12 Б=12 А. 13 Б=13 А, 14 Б=12 А. Не...: 15 Б=15 А, 16 Б=16 А. 17 Б=21 А. На що... миле..., 18 Б=22 А, 19 Б=23 А, 20 Б=24 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 Б=1 А, 2 В=2 Б. 3 В=3 Б, 4 В=4 Б. 5 В=5 Б... двоє гоней..., 6 В=6 А... плакати: 7 В=7 А, 8 В=8 Б. Перестаньмо ся... 9 В=9 А, 10 В=10 А: 11 В=11 А. Ой стоявъ я..., 12 В=12 А. Тоді... 13 В=13 А, 14 В=14 А: 15 В=15 А, 16 В=16 А... дала.

(Ушицкій уѣздъ).

751.

А.

1 „Вже жъ бо я поглядаю та на ту чорну хмару;
2 Ходімо, пане брате, на той кутъ помалу".
3 — Годьмо ся, пане брате, годьмо,
4 До ідної дівчини на залѣти ходьмо.
5 — А якъ же ми, пане брате, будемъ ся годити,
6 Скажи жъ собі, пане брате, домовину зробити.
7 Або тобі, або мені домовина новая,
8 Або тобі, або мені дівчина молодая;
9 Або тобі, або мені на село вирядати,
10 Або тобі, або мені аллилуя співати.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Хвалилися три ляшеньки козаченька вбити,
2 Щобъ переставъ козаченько до дівчини ходити.
3 Іденъ каже: пане брате, убиймо;
4 Другій каже: пане брате, жупану здирімо;
5 Третій каже: пане брате, охъ зходімся за одно,
6 До ідної дівчиноньки на вечорниці ходьмо.
7 — Якъ ми будемъ, пане брате, до ідної ходити,
8 Б=6 А. 9 Б=7 А, 10 Б=8 А. Альбо..., альбо...

(Ушицкій уѣздъ).

752.

„Ступай, ступай, сивий коню, зъ гори на долину,
Доганяймо підъ яворомъ молоду дівчину".
— Да що жъ вона, пане брате, підъ яворомъ робить?
„Ой съ тимъ розлучникомъ на спацеру ходить".
— Допоможи мені, моцний Боже, розлучника вбити,
Най не ходить, де я дівчину ходжу любити.
Най не ходить, най не носить сопілки въ кешені.
Сопілочка яворова, денце ясинове,
Любилися, кохалися—теперъ перестали.

(Ушицкій уѣздъ).

ИЗМѢНА.

753.

Покинь даремну думку думати,
Покинь нещире мене кохати.
Возьми си тую, що вірно любишъ,
Що передъ Богомъ и людьми не губишъ.
Доти-мъ я тебе вірно кохала,
Доки-мъ нещіристь твою дознала.
Теперъ иншого буду кохати,
О тобі завше запоминати.
Свята присяга передо мною,
Заприсягавъ-есь бути слугою.
Але нещира присяга твоя,
А вже жъ ти не мій и я не твоя.
Не мамъ нікому теперъ вірити,
Ліпше на світі, охъ, самий жити.
Теперъ я того сама дознала,
Що-мъ нещирого вірне кохала.

(Ушицкій уѣздъ).

754.

А.

1 Ой у полі береза стояла,
2 На березі зозулька кувала:
3 „Ой березо, чомъ ти не зелена?“
4 — Якъ же мені зеленою бути,
5 Підо мною татари стояли,
6 Шабельками гилля обсікали,
7 Кринишної води добували,
8 Ворони коні напували,
9 Золоти сідла обливали,
10 Кришталёви шклянки набирали.
11 Й а въ Марусі хата на помості;
12 Приіхали три козакі въ гості:
13 Іденъ каже: я Марусю возьму,
14 Другій каже: я Марусю люблю,
15 Третій каже: я до шлюбу стану.
16 „Котрий мені трой-зілля достане,

17 Той зо мною до шлюбу стане".
18 — Єсть у мене три коні на стані:
19 Іденъ коникъ, якъ воронъ чорненькій,
20 Другій коникъ, якъ лебідь биленькій,
21 Третій коникъ, якъ голубъ сивенькій.
22 Я тимъ чорнимъ до моря до іду,
23 Тимъ білимъ море переіду,
24 Тимъ сивимъ трой-зілля достану.
25 Ой ставъ козакъ трой-зілля копати,
26 Стала ёму зозуля кувати:
27 — Ой стій, козаче, не копай трой-зілля,
28 Вже Маруся въ воротяхъ зъ весіллямъ.
29 Ой іде козакъ до дому зъ трой-зіллямъ,
30 А Маруся иде зъ весіллямъ.
31 Ой ставъ козакъ трой-зілля давати,
32 Правою ручкою шабельку виймати.
33 А въ городі маківка бриніла,
34 А вже Марусі головка злетіла.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=11 А, 2 Б=12 А: 3 Б=13 А... люблю, 4 Б=14 А... возьму, 5 Б=15 А... до шлюбоньку...,

6 А Маруся въ недузі лежала,
7 Чорнимъ шовкомъ головку звъязала
8 И козаченькамъ такее казала:

9 Б=18 А, Ой є...: 10 Б=19 А, 11 Б=20 А... голубъ сивенькій, 12 Б=21 А... лебідь біленькій. 13 Б=16 А, 14 Б=17 А... до шлюбоньку..."

15 Перший и другий за головку взявся,
16 А самъ послідній такъ обізвався.

17 Б=22 А, 18 Б=23 А... сивимъ..., 19 Б=24 А... білимъ...,

20 Такъ съ тобою до шлюбоньку стану.

21 Б=25 А, 22 Б=26 А... надъ нимъ...: 23 Б=27 А. покидай копати...

24 Бо въ твоій Марусі вже весілля.

25 Б=29 А, 26 Б=30 А, Та й стрічає Марусю...

27 Правою ручкою Марусю витає,

28 Б=32 А, Лівою...

29 Ото тобі, Марусю, трой-зілля,
30 Не зачинай безъ мене весілля.
31 Якъ у полі пчілка забреніла,

32 Б=34 А, Такъ у...;
33 Ой у лузі калина зацвіла,
34 Вже Марусі головка загнила.
(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

В.

1 В=11 А... Ганнусі..., 2 В=12 А... трохъ козаківъ... 3 В=3 Б... Ганнусю..., 4 В=4 Б... Ганнусю..., 5 В=15 А. 6 В=16 А... козакъ..., 7 В=17 А. 8 Б=18 А:
9 Я Ганнусі трой-зілля достану,
10 Зъ Ганнуською до шлюбоньку стану.
11 В=19 А... сокілъ сивенькій, 12 В=20 А... воронъ чорненькій, 13 В=12 А. 14 В=22 А .. сивимъ..., 15 В=23 А... чорнимъ..., 16 В=19 А,
17 Таки жъ бо я зъ Ганнусёю до шлюбу стану.
18 В=25 А, Пішовъ..., 19 В=22 Б; 20 В=29 А, Тілько..., 21 В=30 А, А Ганнуся до церкви... 22 В=27 Б, Козакъ... Ганнусю..., 23 В=28 Б... рученькою... 24 В=33 А... полі..., 25 В=32 Б... Ганнусі...
(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 Г=6 Б, Марусенька въ болесті...,
2 Да зъ-за моря трой-зілля бажала.
3 Г=16 А, Ой хто...,
4 То той мені дружиною стане.
5 Г=16 А, Ой хто... добуде,
6 То той мені дружиною буде.
7 Ой озветься козакъ молоденькій:
8 Єсть у мене коні вороненькп.
9 Однимъ скочу — до моря до скочу,
10 Другимъ скочу — море перескочу,
11 Г=24 А, Третімъ стану... 12 Г=25 А,
13 Коли іде Марусина мати.
14 Г=27 А, Ой козаченьку..., 15 Г=24 Б, Бо Марусенька робить вже...
(Иваньковъ, Переяславск. у.).

755.

„Ой тужу жъ, я тужу, ще й тужити буду,
Инчого, окрімъ тебе, любити не буду".
— Я не не зарікався инчої любити,
Хлопець молоденькій — не буду такъ жити.

„Перше сь мене любивъ, теперъ покидаєшъ,
Теперъ покидаєшъ, на стороні маєшъ.
А я о тимъ мислю, що я твоя мила,
А я несчастлива, що мъ тя полюбила“.
— Я тому не виненъ, ані моя мати,
Де мені Господь судивъ, тамъ я маю взяти.

(Ушицкій уѣздъ).

756.

А.

„Ой израда чорні брови, зрада,
Єсть у тебе, козаче, неправда.
Пустивъ це жъ ти славоньку такую,
Що будешъ ти сватать мене, молодую.
А тепера думаєшъ-гадаєшъ,
Любонь мене покинути маєшъ.
Ой не кидай мене, молодоі,
Бо не знайдешъ такоі другоі.
Ой хоть знайдешъ съ кіньми та волами,
Такъ не знайдешъ съ такими бровами;
Ой хоть знайдешъ въ червонімъ намисті,
Такъ не знайдешъ такоі підъ мислі;
Ой хоть знайдешъ на личку білійшу,
Такъ не знайдешъ на серці вірнійшу.
Ой не ходи жъ, козаченьку, низомъ,
Бо закидаю доріженьку хмизомъ“.
— А я жъ тую хмизину одкину,
Таки тебе дівчину покину.
„На що жъ, милий, мене покидаєшъ,
На що жъ собі другоі шукаєшъ?
Покинь, милий, коня вороного,
Щобъ я не забула тебе, молодого“.
— На що жъ, мила, коника теряти?
Коли вірно любишъ, то й такъ не забудешъ.
„Покинь, милий, черкеське сідельце.
Щобъ я не забула, яке въ тебе серце“.
— На що жъ, мила, сідельце теряти?
Коли вірно любишъ, то й такъ не забудешъ.
„Покінь, милий, та свій жупаночокъ,

30 Щоби я не забула, якпй твій станочокъ".
31 — На що, мила, жупанокъ теряти?
32 Коли вірно любишъ, то й такъ не забудешъ.
33 „Покинь, милий, золоті удила,
34 Щобъ я твого коня до води водила".

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Казавъ милий, що сватати буде.
2 Теперъ же я бачу, що ёго не буде.

3 Б=21 А. Лиши..., 4 Б=22 А. 5 Б=25 А. Лиши..., 6 Б=26 А. 7 Б=33. А. Зроби..,, 8 Б=34 А. 9 Б=31 А... золото...? 10 Б=32 А. 11 Б=1 А... очи...,

12 Чому, милий, не вся щира правда.

(Ушицкій уѣздъ).

757.

Загуділи голуби на дубі,
Що за неслава на козаченька буде.
Якъ на козака, козакъ буде отвічати,
Якъ на коня, кінь буде отвічати.
„По тімъ боці... передайся до мене,
Серце-миленькій, чи не зрадишъ мене?"
— Хоць тя не зражду, зрадять чорни очи,
Що стоішъ зо мною зъ вечора до півъ-ночи.
„Якъ же мені съ тобою не стояти,
Візьмешъ за рученьку, кажешъ размовляти".
— Якъ би ти добра, ти бъ зо мною не розмовляла,
Ой вирвала би съ рученьку, та й би съ не стояла.
Пришовъ до дому, взявъ-ся роззувати,
Почула жъ ёго старенькая мати:
„Ой годі, годі, синку, нічки не досипляти,
Кого жъ ти любишъ — позволю взяти".
— Не хочу ії за милую взяти,
Тілько ся хочу та й зъ неі посміяти.
„Ой гріхъ, синочку, въ неділеньку снідати;
А ще гіршій гріхъ зъ сироти ся сміяти".
— И хоць сирота, коли добра цнота —
Вили віночокъ зъ чистого злота.
А хоць не злотий, то злотомъ надуваний,

Ти, вражий сину, кадукомъ підвіяний.
Въ мене стіжочокъ — на головці віночокъ,
Въ мене присівокъ — на городі барвінокъ.
Вибирай, дурню, межъ багацькихъ дівокъ.
— Черезъ греблю ишовъ, чобітъ замочивъ,
Знали вороги, до котроі я ходивъ.
Я до річеньки — річенька загачена,
Я до дівчини — дівчина заручена.

(Ушицкій уѣздъ).

758.

— Кінь воронній
И самъ молодий,
Не по мислі жінку маєшъ.
— Кобъ я бувъ знавъ,
То по мислі взявъ,
То бъ я бувъ, молодъ, не журився.
Вітки приіхавъ, за рученьку взявъ
Та й на милу подивився.
Кобъ ти, мила, знала, що я гадаю,
Що я тебе покинути маю.
— Ой ти, милий,
Голубе сивий,
Якъ мене покинешъ,
Самъ марне згинешъ.

(Ушицкій уѣздъ).

759.

Ой на добра-ничъ, моя мила, добра-ничъ!
Забравъ коника та й поіхавъ на ничъ.
Спутавъ коники та й не можу заснути —
Люблю дівчину, не можу забути.
Гайда! коники, по зелений росі,
Кого я люблю, пізнаю по голосі.
Ой розігрався воронъ кінь, розігрався,
Та й до дівчини на подвіръячко впався.
„Чомъ ти, козаче, поводівъ не маєшъ,
Чомъ си коника въ рукахъ трімаєшъ?
Ой якъ не маєшъ, я жъ би ти посукала,
Коби моя матінька не дізнала.
Бо якъ моя матінка дізнає,
То заразъ мене за нелюба віддає.
„Ой ти, дівчино, ти, пахнющее зілля,
Я жъ тебе люблю, просю тя на весілля.
Женися, женися, щобъ тебе оженило,
Щоби по тобі всі дзвони дзвонили;

Женися, якъ вітеръ по дорозі,
Мені Господь дасть, дівчині-небозі.
Женися, женися, щоби сь не доробився,
Ти же мене любивъ, изъ нічою оженився.

(Ушицкій уѣздъ).

760.

А.

1 Ой ти, дубе кучерявий, широкий листъ на тобі;
2 Козаченьку молоденький, дурний розумъ у тобі.
3 Ой ти дубе зелененький, а листъ кучерявий;
4 Козаченько молоденький, на слова ласкавий.
5 Слова твоі ласкавиї, а чортова думка;
6 Поки тебе не любила, гула, якъ голубка.
7 Гула, гула голубочка, полетіла въ поле,
8 Якъ летіла, говорила: горе жъ мені, горе!
9 Утопила головоньку у синеє море.
10 Зъ кімъ не зналась, повінчалась—треба привикати;
11 Зъ кімъ любилась, разлучилась—треба забувати,
12 Изъ всякою доленькою треба привикати.
13 Ой видрала кубелечко, де качка несеться;
14 Перечула черезъ люде, ледащо сміється.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

Б.

1 Б=1 А... пора тобі рости.
2 Ти, козаче молоденькій, словами прекрасний,
3 Б=5 А... прекрасний..., 4 Б=6 А. Доки мъ... була мъ... 5 Б=7 А. Була мъ, якъ..., 6 Б=8 А, Сіла мъ собі на калині... 7 Б=14 А. Ой чую жъ я меже...
8 Смійся, смійся, вражий сину, на сміхъ тобі буде,
9 Трясла тебе сімъ літъ трястя, та й трусити буде.

(Ушицкій уѣздъ).

761.

Ой на горі сосна, на долині сосна,
Чогось моя головочка, чогось вона тошна.
Радила-мъ ся людей, нічого не буде;
Та радили ще й другиі, сусіди близькиі.

А я тую раду сама перераджу,
Постелю білу постіль, сама спати ляжу.
Та встану раненько, та вмию личенько,
Сяду собі край віконця,
Та й до сходу сонця.
Та й иде мій милий тихою водою
Та за инчою милою.
Вінъ ії цілуе, вінъ ії любуе,
А на мене, молоду, нагайку готуе.
Нагайка-дротянка тонкимъ дротомъ вита,
А я молодая ще й зъ роду не бита.

(Ушицкій уѣздъ).

762.

Ой есть въ саду кірпиченька—видно дно.
Ой десь мого миленького не видно.
А я тую криниченьку пригачу,
Таки свого миленького побачу.
„Ой десь ти ся, мій миленькій, забаривъ,
Що ти мене вечероньки збавивъ“.
— Вечеряй же ти, моя мила, сама,
Була въ мене вечеронька луччая.
Я не буду вечеряти съ тобою,
Бо я вечерявъ зъ иншою.
Ой якъ би ти, серце, знала съ котрою,
Була бъ вечеронька зъ бідою.

(Ушицкій уѣздъ).

763.

А.

1 Ой въ полю сосна, підъ сосною коршма,
2 А въ тий коршмі два чужоземці.
3 Ой іденъ чужоземець вино-медъ кружляе,
4 А другий чужоземець дівку підмовляе.
5 — Мандруй, мандруй, дівко, зъ нами,
6 Ліпше тобі буде, якъ въ рідної мами.
7 Ти въ мами ходишъ въ грубий ряднині,
8 А въ насъ будешъ ходити въ синімъ кармазині.
9 Дурна дівча того послухала,

10 Сіла съ козаками, ой та й поіхала.
11 Ведуть дівчиноньку густими лісами,
12 Густими лісами, темними соснами!
13 Привъязали ії до сосни косами,
14 Запалили сосну відъ верха до долу —
15 Вернися, дівчино безумня, до дому!
16 Сосонька горить,
17 Дівчина говорить;
18 Сосна догорає,
19 Дівчина умірає.
20 Хто въ полі ночує,
21 Нехай голосъ чує,
22 Хто дитя має,
23 Най ся научає,
24 Нехай на гуляння нігди не пускає.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А. На горі..., на долині..., 2 Б=2 А... коршомці пъють... 3 Б=3 А... пъє горілку, 4 Б=4 А... підмовляє дівку.

5 Иди, дівко, зъ нами молодцями,

6 Б=6 А. 7 Б=9 А,

8 Зъ ними поманжала.

9 Завели дівчину въ чистеє поле.

10 Б=15 А... дівко блудна... 11 Б=13 А... дівчину косами до сосни,

12 Підпалили сосну відъ споду до верха.

13 Б=16 А, 14 Б=17 А. 15 Б=20 А, 16 Б=21 А. 17 Б=22 А... дівку..., 18 Б=23 А. Нехай...: 19 Б=24 А. На пізний вечері, нехай...

(Ушицкій уѣздъ).

764.

„Ой не стій, не стій, ти, вербо, надъ водою;
Не плачъ, не тужи, ти, дівчино, за мною".
— Ой якъ же мені за тобою не тужити?
Я замужъ не йшла, ти хочешъ женитися.
Женися, женися, поможи тобі, Боже,
За мою щирість покарай тебе, Боже.
Не карай, Боже, ні огнемъ, ні водою,
Но карай, Боже, лихою дружиною.
Бо вогонь та вода на часъ, на годину,

Лиха дружина посмутить всю родину.
По-підъ обози зродили полуниці;
Я замужъ не йшла, то піду въ черниці.

(Ушицкій уѣздъ).

765.

Зрада, зрада чорни очи, а все жъ то зрада,
Ой що ся говорило, то все жъ то неправда.
Чому ся не зробило, якъ ся говорило,
Чому ся моє серце відмінило.
Ой очи жъ моі чорненькиі, що жъ зъ вами гадати?
Трудно мені що вечора дома вамъ шукати!
Очи моі чорненькиі, що зъ вами гадати?
Ой треба жъ вамъ, очи чорни, зъ тимъ привикати.
Очи жъ моі чорненькиі, я жъ ся вамъ дивую —
Хоць на мене люди брешуть, я ся не противлю.
Ой стану я підъ ринвою, зъ ринви вода ллеться;
— Любивъ-ись мя, зрадивъ-ись мя, а теперъ сміешся.
„Любивъ я тя, здрадивъ я тя, я й самъ то знаю,
Хоць я тебе ідну здражу, то я десять маю.
Ідна шпє, друга миє, третя помиває,
А четверта миломъ мплить, пъята помиляє.
Шосту, сёму вірно люблю, зъ восьмою жартую,
А девяту въ танець прошу, зъ десятою танцюю“.

(Ушицкій уѣздъ).

766.

А.

1 А въ чистому полі стоіть два дубочки,
2 Ой схилися верхи до купочки.
3 Ой тамъ сиділо и два голубочки.
4 Ой вони сиділи не пили, не іли,
5 Изнялися, вгору полетіли,
6 Сизими крилами круту гору вкрили,
7 Жовтими ногами траву зтолочили,
8 Довгими носами воду сколотили.
9 А въ неділю рано, та ще й пораненько
10 Умивалася дівушка росою,
11 Утиралась русою косою.

12 Узяли, взяли козака въ неволю,
13 Засадили у темну темницю,
14 А за тую дівку-красавицю.
15 — Ой ти, дівчино, израднице моя,
16 Израдила мене, молодого,
17 Що й я втерявъ коня вороного,
18 И сідельце съ-підъ злота самого,
19 А поводи зъ зеленого шовку,
20 Ой самъ парень зъ аршавськаго полку.
21 Ой хто жъ мені ой измиє головку?
22 Змиє мені дощичокъ дрібненький,
23 Охъ а розмає вітрець буйнесенький,
24 А росчеше а теренъ густенький.
25 Ой пригортає, якъ мати дитину,
26 Ой сушить-въялить якъ вітеръ билину.

(Новицкій).

Б.

1 Б =1 А, 2 Б=2 А. 3 Б=3 А, 4 Б=4 А... знялись, полетіли.
5 Полетіли у чистеє поле,
6 Сіли въ полі вони на роздоллі.
7 Іли вони ярую пшеницю,
8 Пили вони холодну й водицю.
9 Б=8 А. Крилечками...,
10 Сами межъ собою говорили:
11 — Горе тому й нежонатому,
12 А ще гірше а хто кого любить,
13 Любить, любить, словами голубить:
14 Та голубка моя сизокрила,
15 Та дівчино моя чорнобрива.
16 Б=16 А. Порадила..., 17 Б=17 А. Потерявъ..., 18 Б=18 А.
19 А стремена зъ білого золота,
20 Б=19 А. А попруги съ червоного... 21 Б=20 А... Черкаського полку.

(Новицкій).

767.

Ой та на горі пшениченька, а въ долині овесъ.
— Не по правді, молодий козаче, зо мною живешъ,
До багатшої, та поганьшої що вечера йдешъ,

А до мене, молодої, голосъ подаєшъ.
„Ой обсади, дівчинонько, вишеньками двіръ,
Щобъ не заходивъ ні рано, ні пізно голосочокъ мій".
— Уже жъ я садила, уже й поливала—не приймаються,
Кого я любила, кого кохала—той цурається.
„Ой обсади, молода дівчино, виноградомъ двіръ,
Щобъ не заходивъ ні рано, ні пізно голосочокъ мій".
— Уже я садила, уже й поливала—приймається вінъ,
Кого я любила, кого я кохала, не загляне й у двіръ.
„Ой устели, молода дівчино, рушничками двіръ,
Щобъ не покалявъ червонихъ чобітовъ, золотихъ подківъ".
— Бодай же ти, козаченьку, цёго не діждавъ,
Щобъ ти моі шитиі рушнички ногами топтавъ.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

768.

— Що ся мені зробило?
Життя мені не мило.
И нічого не болить,
Щось мене неволить.
Поти сь ходивъ, туманивъ,
Поки сь життя не збавивъ.
Теперъ съ твоій причини
Немила ми година.
Якимъ схочешъ, такимъ будь,
Меже людьми мя не судь.
Смерть не такъ страшная,
Якъ осуда людськая.
Сама бачу що сь милий,
Всі дівчата любили,
Я жъ не хочу, такъ якъ ти,
По двóхъ разомъ любити.
Люби жъ мене ідную,
Кажи жъ, тебе шаную.
Сусіда ми повідала,
Що відъ тебе перстень мала.
Вже жъ ти мене не кохаєшъ,
Коли инчи зачипаєшъ.
Ой не ходи по-надъ воду,
Бо въ полонку впадешъ;
Ой не люби чужихъ жінокъ,
Бо кайданъ не ввійдешъ.
Ой не ходи по-надъ воду,
. . . . . .
Нехай тебе инчи люблять,
Я тебе не буду.

(Ушицкій уѣздъ).

769.

— Фортуна несчастная, що ти впробляєшъ?
Далась на часъ пізнатися — теперъ розлучаешъ.
Дозволь же мені, хоць принаймній, нехай я милую,
Щире стисну за рученьку, въ личко поцілую,
А стиснувши ій, до себе къ серденьку милому,

Вірно плачу відъіхавши, не скажу нікому.
Коню сивий, будь счастливий, а не спотикайся,
Якъ найскорій до милоі зо мной поспішайся.
Сидить голубъ на березі, голубка на воді;
„А вже жъ бо намъ, мій миленькій, любитися годі.
Бо я тебе вірно люблю, ти мя не кохаєшъ,
На серденьку тугу маю, ти о тимъ не знаєшъ.
Жий же собі а вже съ тою, котору кохаєшъ,
А надъ мене вірнійшоі для себе не знайдешъ.
Жий собі а вже съ тою, я плакати буду,
Тебе, мій миленькій, нігди не забуду.

(Ушицкій уѣздъ).

770.

Полюбила баламута та й за нёго пошла,
Якъ тая повна рожа на зерні обвисла.
Ой лихо, зле мъ зробила,—
Баламута мъ полюбила.
Ще мъ добре ся не пізнала,
Заразъ и шлюбъ взяла;
Скоро мъ тілько взяла,
. . . . . ся закляла.
Въ три неділи по весіллю —
Заразъ мя покинувъ;
А я завше прошу Бога,
Щобъ вінъ не загинувъ.
А вже пятий рікъ минає,
Якъ я ёго не бачу;
Якъ вспомну, що мужа маю,
То не разъ заплачу.
Полюбила-мъ въ скоримъ часі
Я жъ ёму жичлива;
То за тое зосталася
Сама несчастлива.
Не разъ собі подумаю
И не разъ заплачу:
— Кажда зъ своімъ мужомъ гуляє,
А я свого не бачу.
Ви, дівчата, молодиці,
Того не чиніте:
Пройдисвіта, баламута
Нігди не любите.

(Ушицкій уѣздъ).

771.

Ой сама я, сама, якъ билинка въ полю,
Ніхто не порадить головоньку мою.
Радять мене люди, радять и другиі,
Радять и другні, бо сами такиі.
А я тую раду сама перераджу,
Постелю білу постіль, сама спати ляжу.
Постілька біленька, стіна німенька,
Бідна моя головочка — сама молоденька.

Відчиню кватирку, подивлюсь по ринку,
Тамъ мій милий ходить, воронъ-коня водить:
— Чи ти, милий, впився, чи зъ дороги збився?
„Ані я, мила, впився, ані зъ дороги збився,
Я зъ инчою закохався, тебе відцурався“.

(Ушицкій уѣздъ).

772.

Козакъ коника сідлає,
Підъ віконце підъізжає:
— Дай рученьку, поцілую,
Бо поіду — не жартую.
Бо поіду въ чисте поле,
Тобі, мила, буде горе.
Чорна хмара полягає,
Милий милу покидає,
Бо вже иншу милу має.
Чорна хмара наступила,
Либонь лежить моя мила.
Мила не спить, ино плаче,
Бо вже мене не зобачить.
— Що жъ ти, мила, наробила?
Серцю жалю доложила.
„И походишъ, и повидишъ,
Мене таки не забудешъ.
Якъ я стану таки зъ ночи,
Заговорять моі очи —
Ти прилетишъ о півъ-ночи.

(Ушицкій уѣздъ).

773.

А.

1 — Розвивайся, суха ліщинонько,
2 Мандруй зъ нами, молода дівчинонько.
3 „Я би, козаче, съ тобою мандрувала,
4 Коби мъ ся родиноньки не бояла“.
5 — Питайся, дівчино, старого, малого,
6 Я хлопець-молодъ не здрадивъ нікого;
7 Не здрадивъ нікого зъ волами, коровами,
8 Не здраджу я тебе съ чорними бровами.
9 Мандрували поле, мандрували друге,
10 А на третімъ полю стали спочивати.
11 Загадавъ козакъ білу постіль слати:
12 — Ой, дівчино, бідна сирото,
13 Не стели менї постелі широко,
14 Постелі менї постель вузеньку,
15 Та й пригорнися до мене близенько.
16 „Де жъ твоє, козаче, вчорашнеє слово?
17 Ти жъ говоривъ, що не здрадивъ нікого“.

18 — Ой здрадивъ же я зъ волами, зъ коровами,
19 Здраджу и тебе зъ чорними бровами.
20 „Якъ собі погадаю, де була розмовонька,
21 То заболить мені головонька;
22 Якъ собі погадаю, де були вечерниці,
23 Біда жъ мені на світі, бідний несчастниці".

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Ой нагнівався, ой нагнівався мій милий на мене,
2 Сідлає коня вороненького, виізджає відъ мене.
3 Б=2 А. 4 Б=3 А, 5 Б=4 А. 6 Б=5 А. Дівчино, спитайся..., 7 Б=6 А.
8 Ти жъ мене дуришъ, ти жъ мене губишъ,
9 Щоби я не тужила;
10 Буду тужити, щоби не жити,
11 Бо мъ тя вірне любила.
12 Шальвія вяне, калина процвітає;
13 Десь милий, голубъ сивий, зъ пичою розмовляє.
14 Якъ зъ дівчиною, то якъ зо мною самою,
15 А якъ зъ вдовою, хоцьби якою, то най наложить головою.

(Ушицкій уѣздъ).

774.

Ой въ саду, саду—соловей щебече,
А за садомъ бистра річка тече.
Ажъ-тамъ ходить руса молодиця,
Тонкого стану, румъяного лиця.
Вона ходила та й говорила:
— Нема того, що мъ я вірне любила.
Позаростали тпі стежки й доріжки,
Куди ходили моі ніжки.
Звітци гора, звітци гора,
Тамъ мій милий по риночку ходить,
Милу за ручку водить.

(Ушицкій уѣздъ).

775.

— Ой чия то хата зъ краю, що я ії не знаю?
Або ії вогнемъ пущу, або розстріляю.
Ой чия жъ то хата зъ краю, вікномъ до дороги?
Пішовъ бп я до дівчини, дивляться ворогп.
Ишовъ же я до дівчини черезъ ії сіни,
По-надъ ії воротечка голуби летіли.

Сивий голубъ, сивий голубъ, голубка сивіща,
Милий мені отець, мати, дівчина миліща.
Зъ отцемъ зъ матіръю посваруся — гріха наберуся,
Зъ дівчиною нічку стою — не наговоруся.
Зъ дівчиною нічку стою, яжъ ії ражу,
Нічку стою зъ дівчиною на другую важу.
— Впавъ сніжокъ на обліжокъ, на яру пшеницю;
Перше мала за милого, теперъ за пъяницю.
„Впавъ сніжокъ на обліжокъ, на густиі лози,
Побъють тебе, козаченьку, сиротиньські слёзи".
— Бодай ти, дівчинонько, тогді віддалася,
Якъ въ млині на камині рутка принялася.
„Бодай же ти, козаченьку, тогді оженився,
Якъ въ степу, край дороги сухий дубъ розвився".
Стали хмари, дощи впали, рутка ся приняла,
Ще дівча літъ не дійшла, а вже ся віддала.
Хмари стали, дощи впали, сухій дубъ розвився,
Вже козакъ постарвіся та ще не женився.

(Ушицкій уѣздъ).

776.

Чогось мені тяжко, важко,
Чогось мене мій милий не любить;
Зъ вечора не знати куди ходить,
О-півночи до дому приходить,
Та й на мою постіль лягає,
Ще й моій матці лає:
„Відступися, негідна, відъ мене,
Бо є въ мене краща відъ тебе".
Нехай буде двадцять и штири,
Таки я старша надъ ними:
Въ єдний ми церкві бували,
На іднимъ ми рушнику стояли,
Ідному ми Богу присягали.

(Ушицкій уѣздъ).

777.

Ой гаю мій, гаю, густий — не прогляну!
Да випустила голубонька, теперъ не піймаю.
Ой хоть піймаю, та вже не такого:
И не до любови, и не до розмови,
И не до мислоньки моєі.
Ой зійду жъ я на гірочку,
Та гляну въ долиночку.
А въ тій долині, стоіть кущъ калини,
Ажъ на землю вітки гнуться;

А підъ тею калиною, стоіть козакъ зъ дівчиною.
Плаче дівчинонька, плаче молодая,
Ажъ на землю слёзи ллються:
— Ой колибъ я знала свою несчастну долю,
То пішла бъ я замужъ, не сиділа бъ дома
Дівчиною молодою.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

778.

Туманъ, туманъ по долині,
Широкій листъ на калині,
А ще ширший на дубочку—
Кличе голубъ голубочку,
Хоть не свою, такъ чужую:
„Прийди, серце, поцілую".
— Та що жъ чужу ціловати,
Своій жалю завдавати.
За густими лозонъками
Плаче дівка слізонъками.
„Не плачъ, дівко, не журися,
Ще я молодъ, не женився;
Якъ я буду женитися,
Прийди, серце, дивитися,
Я дамъ пива напитися".
— Мені пиво те не въ диво,
Дивнійщая зрада твоя,
Що ти не мій, я не твоя.
Ой хоть болить серце дуже,
Тобі до ёго байдуже.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

779.

Ой зъ-за гори сонце сходить, а за другу зайде,
А хто кого вірно любить, той усюди знайде!
Ой колибъ я зозуленька, колибъ крилля мала,
То бъ я тую Украіну кругомъ облітала,
То бъ я свого миленького по шапці пізнала.
Ой по шапці, не по шапці, такъ по голосочку —
Якъ у ёго, такъ и въ мене брови на шнурочку.
Ой пошлю я чорну галку у море риби істи,
Чи не принесе чорна галка одъ милого вісти.
Полетіла чорна галка та й не барилася,
Та й принесла таку звістку, щобъ не журилася:
„Не плачъ, не плачъ, дівчинонько, не вдаряйся въ тугу,
Велю тобі заміжъ ити, бо я знайшовъ другу".
— Нехай тобі зозуленька, мені соловейко,
Нехай тобі тамъ легенько, мені веселенько;
Нехай тобі зозуленька, щобъ рано кувала,
Мені буде соловейко, щобъ я не скучала.
Очи жъ мої каренькиі, горе мені зъ вами,

Не хочете ночувати ні ниченьки сами.
Хоть хочете, не хочете, то будете спати,
Бо поіхавъ мій миленький у поле орати.
Оравъ три дні у ярині, а день у толоці.
Виплакала карі очи за чотирі ночи.
Та вже жъ мені ті чотирі та за вісімъ стали,
Щобъ моєму миленькому волики пристали.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

780.

Ой вийду я за ворота —
Все луги та болота,
Вийду за новиі —
Все трава зеленіє.
Трава зеленіє,
Моє серденько мліє,
Мліє, помліває—
Миленького довго немає.
Уже світъ біленький
Та йде мій миленький;
На порогъ ступає,
Тяженько здихає.
„Ой де жъ ти, мій милий,
Довго забарився?“
— Ходивъ я по лугу
Та найшовъ собі другу:
Въ червонимъ намисті —
Вона мені по мислі;
У полахъ мережка —
Та до неі утоптана стежка;
У байковій юбці —
Вона мені все на думці;
Бички та телички,
Ще й червони черевички;
Воли та корови,
Ище й чорни брови.

(Новицкій).

781.

Иде козакъ дорогою, на сопілку грає;
А дівчина на городі цибулю збирає.
„Ой дай мені, дівчинонько, хоць одну цибулю,
А я тебе за цибулю сімъ разъ поцілую“.
— Ой ти, дубе, кучерявий, ой ти верхомъ красний,
Ой ти мені, мій миленькій, ти мені прекрасний.
Слова твоі ласковиі, а чортова думка,
Покимъ тебе не любила, була-мъ якъ голубка.
Ой назирала голубочка, де вутка несеться;
Ой чую жъ я черезъ люде—вражій синъ сміється.
Смійся, вражий сину, за сміхъ тобі стане,
Трясла тебе сімъ літъ трясця, та й не перестане.
Ой у полі дві тополи докупи зрослися;
Сидить мура зъ моімъ милимъ та й обнялися.

— Ой дамъ тобі, та мурая, локіть полотенця,
Ой не люби миленького—болить коло серця.
Ой на тобі, мурая, ой ще на рукава,
Ой не люби миленького, погана, лукава.
Тече вода, тече руда, не можна ii пити,
Сидить мура зъ моімъ милимъ—не можна ii бити.
Ой я руду черебуду, чистоі напъюся,
А я муру зъ світа зжену, зъ милимъ оженюся.

(Ушицкій уѣздъ).

782.

А.

1 Поіхавъ Семенъ
2 У поле горати,
3 А приказавъ Катерине:
4 — Принось обѣдати.
5 Горе Семенъ, горе
6 Сивими волами.
7 — Нема-жъ моій Катерини
8 Съ чорними бровами.
9 Пригорався Семенъ
10 До межи, до бору,
11 Пустивъ воли
12 На дуброву,
13 Самъ пошовъ до дому.
14 Ой прийшовъ Семенъ
15 До новоі хати,
16 Питається своіхъ дѣтокъ:
17 — А де жъ ваша мати?
18 „Пошла наша мати
19 У лесъ по телята.
20 Только чули, якъ зказала:
21 Я не ваша мати.
22 Пошла наша мати
23 У лесъ да й по дрова,
24 Только чула, якъ зказала:
25 Бувайте здорови.
26 Перейшовъ Семенъ
27 Съ хати у комору —
28 Нема грошей, нема скрині,
29 Нема й Катерини.
30 Ударився Семенъ
31 Въ стіну головою:
32 — Пропавъ же я, несчастливий
33 Съ такою жоною.
34 Ударився Семенъ
35 Въ стіну рученьками:
36 — Пропавъ же я несчастливий
37 Съ такими дѣтками.

(Святая Воля, Пинск. у.).

Б.

1 Ой оравъ Семенъ поле,
2 Приорався до долу;
3 Пустивъ воликі на отавиці,
4 А самъ пошовъ до дому.
5 — Прийшовъ Семенъ до дому
6 Нема милеі въ дома.
7 Ой ставъ питати, допитувати;

8 Б=17 А.. ваша, діти,...? 9 Б=18 А. Ой наша я..., 10 Б=18 А... въ шинокъ гуляти.

11 Ой казала — переказувала,

12 Б=21 А. Що вже...

13 Пошовъ Семінъ до корчми,
14 Одчинивъ нові двері,
15 Ой, ажъ гуляє Катеринушка
16 И еще два охвицери.

17 Б=30 А, 18 Б=31: 19 Б=32 А... бідний..., 20 Б=33 А. 21 Б=34 А. Ой ударивъ..., 22 Б = 35 А. По полямъ...; 23 Б = 36... бідний..., 24 Б=37 А... дітоньками.

25 Не журися, Семене,
26 Моіми дітоньками:
27 Ти будешъ робити,
28 Вони поматати,
29 А я молоденька
30 Буду пити-гуляти.

(Сборн. Памятн. Нар. Твор. 67—68).

783.

„Бувай же здорова, та дівчино моя,
Не забудь за мене, коли ласка твоя.
Я въ дорогу виїжаю,
Та на серці тугу маю".
— Не вдавайся ти въ дороги,
Самъ ти бачишъ, що вороги
На насъ наступили,
Щобъ насъ розлучили.
Ой іду я, іду, коня попасаю,
Чую черезъ люде—дівча заручають.
Нехай заручають,
Вони не звінчають,
Вона моя буде.
Ой іду я, іду, жену коня прудко.
Допоможи, Боже, до дівчини хутко,
До дівчини молодоі,
До розмови солодкоі!
Ой приіхавъ же я до новоі хати:
„Дзінь-добрий, дівчино, що въ тебе чувати?"
Ой дівчина смутна ходить,
Та й до мене не говорить,
Бо иншого має.
„Ой чомъ ти, дівчино, зъ разу не казала,
Якъ-есь дорогиі подарочки брала".
— Ой дай мені, мати, золотиі ключи,
Най я ёму кину подарками въ очи.
Я въ подаркахъ не ходила,
И я ёго не любила
И любити не буду,
Бо не ёго буду.
„Ой вяну я, вяну, якъ рутвяна квіта,
Безъ тебе, дівчино, що ти баламутка".
— А ще гірше изовъянешъ,
Якъ на мене ще разъ глянешъ,
Бо не твоя буду.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

784.

Измішався камишъ изъ травою,
Повінчався старий зъ молодою.
Ой поіхавъ милий у поле орати,

А ёго мила — у корчму гуляти.
Ой приіхавъ милий изъ поля зарання,
А ёго жъ мила изъ корчми, зъ гуляння,
„Де жъ ти, мила, до пізна ходила,
Що ти мені істи не зварила?“
— Ой була жъ я у темному лузі,
Та болить моя головонька дуже.
Та пішовъ милий одъ хати до хати
Своій милій лікарства шукати.
Та вніесъ милий дубового сала,
Якъ помазавъ спину, ажъ шкура одстала.
— Що боюся, милий, твоеі наруги,
Що не притулюся плечима й до груби.
Не вспівъ милий на конпки сісти,
А ёго мила кличе ёго істи;
Не вспівъ милий на порозі стати,
А ёго мила кличе ёго спати.

(Л. Калюшна, Миргородск. у.).

785.

Ой вийду я за ворота,
За ворітьми вишня.
Ходить козакъ, посвистує,
Щобъ дівчина вийшла.
„Вийди, вийди, дівчинонько,
Изъ новоі хати,
Порадь мене, серце,
Якъ рідная мати“.
— Ой я жъ тебе, козаченьку,
И раджу и не раджу,
Я съ тобою вечіръ стою,
На другого важу.

(Дударі, Каневск. у.)

786.

Ой встань милий, вже день білий, зачало світати,
А я плачу, а я тужу, що тя не видати.
Не любила я жодного, хочъ ихъ була сила,
Щобъ я була тебе нігди въ світі не видала.
А теперъ я побачила — ти сь любишъ иншую,
Щобъ ти такъ за мною туживъ, якъ я за тобою.
Або нехай виізжає въ далеки сторони,
Або нехай мі задзвонять въ голосніі дзвони.
Нехъ на тебе всі несчастя зъ світа знаде й зъ неба;

Що я вірне тебе люблю — розстатися треба.
А я скажу на могилі ті слова вилити:
Умираю — не хочеть мя мій милий любити!

(Волынск. губ.).

787.

Ой дівчина козака любила,
По садочку за ручку водила,
Всі яблочки оборвала,
Козаченька годовала.
Я жъ думала що мій буде,
А онъ пойшовъ межи люде.
Ціловала миловала,
До серденька пригортала:
„Ой козаче, ти отецький сину,
Ой же ти казавъ, по вікъ не покину,
А тепера покидаешъ,
Серцю жалю ти завдаешъ
И своєму, и моему...
Ой ти, козаче, вернися:
Єсть у мене медъ-вино напийся“.
— Ой не буду вертатися,
Меду-вина вживатися,
Ліпше було не знатися!
Ой у полі криниця безодна,
Тече зъ неі водиця холодна;
Якъ я зхочу, то напьюся!
Кого люблю, обіймуся
И никого не боюся!

(Волынск. губ.).

788.

— Щось мені тяженько, та на серці трудненько
За тобою, мій миленький, що тя не видненько.
„Не буде тяженько, не буде трудненько,
Прийду я, моє серце, въ неділю раненько“.
Въ неділю раненько, що ще не видненько!
Злізъ зъ коника привітався: „день добрий, серденько!
Де жъ ся подівъ румъянець зъ білого личенька;
Чого ся змінили чорні оченьки?“
— Єсть у мене румъянецъ зъ Божія хвали,
Тільки мені чудно-дивно зъ твоєі присяги.
Ти божився, присягався, що я твоя буду,
А я того не забуду, пока жива буду.

(Волынск. губ.).

789.

Сидить собі козаченько, думе-годае;
Самъ зостався на чужині, дружини не мае.
Нема въ мене дружиноньки, ні счастя, ні долі;

Самъ зостався на чужині, якъ билина въ полі.
Ходить голубъ коло хати, сивий, волохатий,
Якъ загуде жалібненько — на серцю тяженько!
Ой не ходи, голубоньку, коло моєй хати...
Принеси мій голосочокъ милоі до хати!
Ой пойду жъ я до криниці пити води зъ дненьця;
Ой безъ ножа, безъ талірки, не край мого серця!
Ой ти стоішъ, та все зъ иншимъ стиха промовляєшъ,
И безъ ножа, безъ талірки моє серце краєшъ!

(Волынск. губ.)

790.

„Згадай мене, козаченьку,
Якъ я тебе любила?
Взяла тебе за рученьку,
Взяла тебе за білую,
У садъ-виноградъ водила,
Ягідки рвала,
Я жъ тебе годувала;
Медъ-вино куповала,
Я жъ тобі пиво варила,
Тебе наповала;
Я жъ твого коника мила,
Я жъ твою, серденько,
Воленьку волила,
Білу постіль стлала,
Зъ тобою спать лягала,
Я жъ тобі, серденько,
Всю правду казала".
Не спавъ нічку,
Не спавъ другую,
Извивши зъ розуму
Дівчину молодую.
А теперъ осідлаю
Коня вороного
Та й поіду
Изъ двора нового.
Теперъ, дівчино,
Затруби собі въ кулакъ,
Що звівъ зъ розуму
Молоденький козакъ.

(Харьковск. губ.)

791.

На добра-нічъ, усімъ на нічъ:
Уже жъ бо я піду спати;
За воротами зеленъ явіръ —
Тамъ я буду та й ночувати.
Ой чи яворъ, чи не яворъ,
Чи зелена яворина...
Міжъ усіма дівоньками
Єдна мені та єдна мила.
Ой чи мила, чи не мила,
Такъ мині учинила:
Кличе матп вечеряти —
Вечеронька мені не мила!
— Не дай мені, моя матп,
Ні снідати, ні обідати,
А дай мені, кониченька,
Дівчиноньки та й одвідати.
„Ой дамъ тобі, мій синоньку,
И снідати, и обідати,
Ой дамъ тобі й кониченька
Дівчиноньку та одвідати!

Ой дамъ тобі, мій синоньку,
Кониченька ще й найліпшого,
Поідь, поідь на Украйну,
Чи не знайдешъ кого иншого?“
Іде козакъ дорогою,
Коникъ ёму спотикається,
Сидить дівка у віконечка
На вечерю сподівається.
Ой бий коня по голові,
То не буде спотикатися;
Ой не люби дівчиноньки,
То не буде сподіватися.

(Волынск. губ.).

792.

Вийду я на двуръ билими ніженьками,
Подивлюсь на дубъ чорними оченьками.
А на дубоньку сивъ голубонько гуде —
А на козака вся неславонька буде;
Чи на козака, чи на коника ёго:
Якъ на коника — кінь буде одвічати,
Якъ на козака — дівчина буде знати!
— Півники піють, я зъ тобою стою;
На добра-ночъ дівчино, на добра-ночъ,
Вже я пойду до иншої на ночъ.
Прийшовъ я, ставъ роззуватись;
Ніхто не почувъ, якъ старая мати:
„Гріхъ, синоньку, въ неділоньку пити...
Бо сирітонька, якъ чорвоная рожа;
Бери, то буде господиня гожа!“
— Не хотивъ я, мати, сирітоньки брати;
Хотівъ я, мати, зъ сироти насміяти.
Зачула тее дівчина въ коморі:
„Не стуй, багачу, на сиротиномъ дворі;
Сиротина — вдовина дівчина,
Зхоче накпитись зъ отецького сина“.

(Волынск. губ.).

793.

— Лугімъ иду, коня веду — розвивайся, луже!
Сватай мене, козаченьку, бо я люблю дуже!
Ой хочъ сватай, хочъ не сватай, аби присилався.
„Ой я женихався, зъ тебе не сміявся,
Думавъ, думавъ, дівчинонько, що ти моя будешъ...
Розсудили, розраяли недобрі люди...“
— Ой піду я, піду, нивою, лучкою,

Та наберу води въ річці та відъ поговору.
Та піду я підъ яблоньку — ажъ листъ опадає;
Жалуй мене, подруженько: женихъ покидає.
„Ой піду жъ я підъ яблоньку — рута зелененька;
Не журися, подруженько, ще ти молоденька;
Хай вінъ тебе покидає — скоро другий буде;
Хай вінъ тебе покидає — инший не розлюбить!“

(Харьковск. губ.).

794.

— Дівчинонько молодая,
Чого ти такая,
Якъ земля чорная?
„Моє тіло почорніло,
Чорнішъ грязі стало.
Кого вірне любила —
Все по ёму тужила.
У неділю горювала —
Мало ночки спала...
Два часа ночки пробило,
Я сиділа за цвітами,
Пролила слізами.
За слізами дружка не познала,
Розбестиней назвала:
Ти, розбестия дружочокъ!
На кого ти смотришъ,
На кого вповаєшъ?
Що ти мене покидаєшъ,
А собі шукаєшъ?
Коли мене покидаєшъ,
Покинь хліба істи!
Ой щобъ тобі тяжко-важко
Изъ иншою сісти!“

(Воронежск. губ.).

795.

Ой рано, рано дівчина встала,
Дівчина встала, личенько вмивала;
Та вмивалася дрібними слізами,
Та втиралася русими косами.
Що взяли хлопця молоді козаки,
Та звязали назадъ білі руки,
Та повели хлопця всюди по ринку,
Засадили хлопця у темну темницю,
У темну темницю, за красну дівпцю.
— Охъ ти, дівице, моя зраднице,
Зрадила мене молодого:
Украдено въ мене коня вороного,
И повода зъ зеленого шовку,
Охъ бідний я козакъ ахтирського повку.

796.

Іде козакъ дорогою підковками креше,
За нимъ, за нимъ дівчинонька русу косу чеше.
— Ой перестань, козаченьку, въ підківки кресати,
Нехай же я перестану косоньку чесати!
Ой на воді два лебеді — обидва біленькі;

А въ дівчини два козаки — обидва миленькі!
Єденъ білий, єденъ білий; а другий біліший,
Ой на воді два лебеді — крилечками бьються;
Єденъ козакъ любий, милий, а другий милійшій!
До дівчини два козаки черезъ люде шлються.
„Хочъ ви шліться, хочь не шліться — не ваша я буду;
Зъ еднимъ стану на рушничку — о другімъ забуду!“

(Волынск. губ.).

797.

Тихо, тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівча косу чеше.
Що начеше на Дунай пускає.
— Пливи, косо, тимъ Дунаємъ просто.
Задай тугу зеленому лугу,
Задай жалю зеленому гаю;
А въ тимъ гаю яворъ зелененький;
Підъ яворомъ коникъ вороненький,
На коніку козакъ молоденький,
Сидить собі и въ скрипочку грає,
Струна струні вірне розмовляє:
„Нема краю синёму Дунаю;
Нема впину вдовиному сину,
Звівъ зъ розума молоду дівчину.
Ой извівши, на коника сівши:
— Ой ти, дівчино, заставайсь здорова:
Я кавалеръ, а ти уже вдова;
Я кавалеръ, то пришинють квітку —
Тобі, дівчино, наложать намітку.
Я кавалеръ, то мині віночокъ —
А тобі, дівчино, наложать рубочокъ!

(Волынск. губ.).

798.

А.

— Зелененький мій барвиночокъ,
Чомъ не рано цвітешъ?
Ти жъ мій милий чорнобривий
Не по правді живешъ,
Прийде вечеръ — до иншої ідешъ,
Мимо мій двіръ, мимо моіхъ віконъ
До иншої йдешъ,
А до мене стиха голосъ подаешъ.
„Пересади, моя миленькая,
Вишеньками двіръ,
Щобъ я не заносивъ, щобъ не заходивъ
Мій голосокъ у твій теремокъ!“
— Уже жъ я садила, уже й поливала
Та не принялись;
Кого я любила, кого я кохала —
Не ставъ зъ мною жить.
Прийшло время роставаться —
Слізоньками умиваться...

(Харьковск. губ.).

Б.

— Ой ти, муй милий, голубонько сивий,
Не по правді живешъ:
Мимо муй дворъ, мимо воротечка,

Та до иншої йдешъ...
До иншої йдучи, тамъ медъ й вино пъешъ,
А мені, молоденькій, моєму серденьку
Да жалю завдаєшъ.
Я садъ садила, садъ поливала,
Не принявся весёлъ...
Кого я любила, кого вірне кохала —
Не судивъ мені Богъ!
Я садъ садила, садомъ-виноградомъ
Надукола увесь двуръ,
Ой щобъ не зайшовъ, щобъ не завернувъ
До тебе голосъ муй.

799.

— Ой ти, Кармелюкъ, по світу ходишъ,
Не єдну дівчину изъ ума зводишъ,
Не єдну дівчину, не єдну вдову
Білолицю, румъяну ще й чорноброву.
„Ой ти, дівчино, ти чорнявая,
Ой десь ти мене причаровала,
Ой десь ти мені принаду дала?“
— Бодай ти такъ знавъ зъ сіней до хати,
А якъ я знаю, чимъ чаровати.
Ой въ мене чари — оченьки кари;
А въ мене отрута — въ городі рута.
Пішовъ Кармелюкъ до куми въ гості,
Покинувъ плаття въ лісі на мості.
„Ой кумцю, кумцю, посвоімося,
Та й горілочки, та й напьемося!“
— Ой раду-раду, ходімъ до саду;
Нарвемо грушокъ повенъ хвартушокъ;
Сядемо собі підъ яблонею,
Будемо пити медъ зъ горілкою,
Будемо пити, будемъ співати,
Прийде чорнява — підемъ гулять.
Скажи, дівчино, якъ тебе звати,
Щобъ я потрапивъ до твоєй хати?—
„А мене звати Магдаленою,
А моя хата надъ долиною;
А моя хата липками шита:
Прийди, Кармелюкъ, хочъ буду бита.
Хочъ буду бита — знаю за кого:
Пристало серденько моє до твого!“
— Ой самъ я дався зъ світа згубити,
Що я исказавъ кумі світити.
Сама жъ ти дала до двора знати,
Щобъ мене вбили у твоєй хаті!

(Волынск. губ.).

800.

Ой журавель та у гуслі гра,
Журавочка дибле;
Молодъ козакъ горілку пъє —
Шинкарочка сипле;
Стоіть дівка край порога —
Слизоньками хлипле.
— Не плачъ, дівко, не плачъ, красна,
Така твоя доленька безчастна!
Не плачъ, дівка чорноброва!
Така твоя доля:

Полюбила козаченька,
По місяцю стоя.
А тімъ боці за рікою
Козакъ сіно косить,
На сімъ боці на бережку
Дівчина голосить,
Вона свого козаченька
Вечеряти просить:
„Прийди, прийди, козаченьку,
До мене вечеряти;
Якъ не прийдешъ вечеряти —
Прийди обідати;
Якъ не прийдешъ обідати,
Прийди поснідати;
Якъ не прийдешъ поснідати —
Прийди одвідати".

(Харьковск. губ.).

801.

Ой у лісі клинъ-дерево рузно:
Ходить козакъ до дівчини позно.
— Ой не ходи, козаче, до мене:
Буде слава на тебе й на мене.
„Я неслави о вікъ не боюся:
Кого люблю — стану обоймуся!"
Удивонька дочку свою била:
— Де ти, доню, вінчикъ загубила?
„За річкою полотно білила,
Тамъ я, мамцю, вінчикъ загубила".
— Суди, Боже, неділі діждати:
Будемъ, доню, громаду збірати!
„Шкода, мамцю, людей турбовати;
Волю, мамцю, всю правду сказати:
По-підъ гаємъ, гаємъ зелененькимъ,
Іхавъ козакъ гожий, молоденький;
Изнявъ зъ мене вінець рутяненький!
Покотивъ вінчикъ по-надъ берегами,
Оставайся, дівчино, зъ ворогами.
Покотивъ вінчикъ по-надъ водою:
Оставайся, дівчино, изъ бідою!"
— Ой щобъ той козакъ наклавъ головою,
Що изъ дівки изробивъ удову!

(Волынск. губ.).

802 *).

У тихому броду — тамъ пье голубъ воду;
Тамъ пье голубъ воду — голубка буркоче:
— Либонь мене мій миленький покинути хоче.
Коли хочешъ покинути — покинь хліба істи;
О щобъ тобі тяжко-важко изъ иншою сісти!
Коли хочешъ покинути — покинь води пити!
О щобъ тобі тяжко-важко изъ иншою жити!

(Полтавск. губ.).

*) Пѣсни отъ 786 до 802 заимствованы изъ Собран. Н. И. Костомарова.

ЧАРИ.

803.

А.

1 Ой на морі, на морі
2 Гулявъ козакъ до волі;
3 Ой гуляє, гуляє,
4 На молодцівъ гукає:
5 — Ой ви хлопці, молодці,
6 Накажите дівоньці,
7 Нехай мене не любить,
8 Літъ своіхъ не губить.
9 Бо я парень убогий:
10 Сімъ сотъ волівъ въ оборі,
11 Яловика безъ ліка...
12 Гуляй, дівко, до віка.
13 Дівка тее зачула,
14 Изъ улиці махнула,
15 А прибігла до воріть,
16 Ухватилась за жпвітъ;
17 Прибігла до тину,
18 Ухватилась за спину.
19 „Ой Боже мій, Боже мій.
20 Славний парень, та не мій.
21 Що жъ я буду робити,
22 Що не хоче любити?“
23 — Біжи, дівко, до гаю,
24 Шукай корінь розмаю.
25 Ще до гаю не дійшла
26 Розмай-зілєчко знайшла;
27 Полоскала на річці,
28 Приставляла въ горільці,
29 Полоскала на меду,
30 Примовляла до ладу,
31 Присунула до жару,
32 Козакові до жалю.
33 „Кипи, кипи, корінець,
34 Поки прийде молодець“.
35 Ще корінець не вкипівъ,
36 Вже молодець прилетівъ.
37 „А що жъ тебе принесло,
38 Чи кінь, чи весло?“
39 — Принісъ мене сивий кінь
40 А до тебе на спокій“.
41 „А чого жъ ти прилетівъ,
42 Коли любить не хотівъ?“
43 — Якъ до тебе не літать,
44 Коли вмієшъ чаровать.
45 „Які жъ бо въ мене чароньки?
46 Хиба чорни брівоньки“.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Ой по річці, по річці
2 Та плавали молодці.

3 Б=5 А... молодці..., 4 Б=6 А. (2)

5 Що въ червоний стрічечці;
6 Б=7 А... та й не жде,
7 Нехай вона заміжъ иде,
8 Б=9 А... молодий,
9 Та ще къ тому убогий:
10 Сорокъ тисячъ дойняку,
11 Яловичку безъ ліку.

12 Б=13 А, Скоро дівка..., 13 Б=14 А... майнула. 14 Б=15 А, 15 Б=16 А,

16 Ой матінко, матінко,

17 Б=21 А... будемо..., 18 Б=22 А? 19 Б=23 А... дівко..., 20 Б=24 А, Та викопай... 21 Б=25 А, 22 Б=26 А;

23 Накопала коріння
24 Съ-підъ білого каміння;

25 Б=27 А, 26 Б=28 А, Приправляла...,

27 Поставила до печи:
28 Біжить милий безъ речи.

(Новицкій).

В.

1 По тімъ боці Дунаю,
2 Недалеко відъ краю,
3 Ой тамъ чабанъ вівці пасъ,
4 До молодцівъ промовлявъ:

5 В=5 А, 6 В=6 А, Перекажить...,

7 Що въ шовковій сорочці:
8 В=7 А... ждає,
9 Най ся вона віддає.
10 Б=9 А... чабанъ..., 11 Б=10 А... паръ...
12 Стадо коней на полі.

13 В=19 А, 14 В=20 А. Гожий чабанъ...! 15 В=21 А... тутъ, мамцю..., 16 В=22 А. 17 В=19 Б, 18 В=24 А, Копай зілля...

19 — Я коренцівъ не знаю,
20 Хиба людей спитаю.
21 Копала цілий день,
22 Викопала но іденъ;
23 Покопала до смерку,
24 Викопала безъ ліку.

25 В=27 А, 26 В=28 А, Мочила...

27 Варила въ молоці,
28 Все то для молодцівъ.

29 В=35 А, А ще корень..., 30 В=36 А... чабанъ .. 31 В=37 А, 32 В=38 А, Чи човенъ...? 33 В=39 А,

34 Бо ти моя, а я твій.

(Изъ Рукоп. Сборн. Руданскаго).

Г.

1 Вівчаръ вівці туряє,

2 Г=4 А... киває. 3 Г=5 А, 4 Г=6 А; 5 Г=5 Б... плахтоньці. 6 Г=13 А, А дівочка..., 7 Г=14 А... мигнула, 8 Г=15 А, Не добігла...

9 Заболіла голова;

10 Не добігла до хати —

11 Стала сильно плакати:

12 „Ой матусю, матусю,

13 Г=17 Б, 14 Г=22 А... переставъ...? 15 Г=23 А... доню..., 16 Г=18 В. 17 Г=19 В... розмаю..., 18 Г=23 Б, Накопаю..., 19 Г=24 А. 20 Г=29 В, 21 Г=36 А... парень...

22 — Ой дівчино, дівочко,
23 Яке варишъ зіллячко?
24 „Таке варю, що знаю,
25 Що зъ инчими гуляю;
26 Таке варю, що чую,
27 Що зъ инчими ночую“.

28 Г=27 А, 29 Г=28 А; 30 Г=29 А... на лёду; 31 Г=28 А... на меду.

(Новицкій).

Д.

1 Ой на горі, на горі,

2 Д=1 Г, 3 Д=4 А: 4 Д=3 Б,

5 Ой нате вамъ по вівці,

6 Д=6 А, 7 Д=5 Г... въ чирчатий..., 8 Д=7 Б... не гуде,

9 И слізъ своіхъ на губе,

10 Д=9 А... вівчаръ..., 11 Д=10 А... овець у полі,

12 А тисяча у домі.

13 Д=6 Г, Якъ..., 14 Д=14 А, 15 Д=10 Г... до двора, 16 Д=9 Г; 17 Д=8 Г, 18 Д=19 А, 19 Д=20 А, Що хорошій... 20 Д=17 Б, 21 Д=22 А, Перестає... 22 Д=15 Г, 23 Д=16 Г. 24 Д=17 Г, 25 Д=20 В. 26 Д=23 Б, 27 Д=24 Б. 28 Д=27 А, Та й намила..., 29 Д=26 В;

30 Та й намила на лёду,

31 Д=29 А, Наварила...

(Новицкій).

Е.

1 По-підъ лугомъ вода йде,
2 А на лузі немає,

3 Е=3 А, Тамъ молодчикъ..., 4 Е=4 А... пастушківъ...: 5 Е=5 А... пастушки..., 6 Е=6 Д, 7 Е=7 В... льняний...,

8 А въ плахотці синятці.

9 Е=7 А, 10 Е=8 А. 11 Е=9 А, 12 Е=10 А... на лузі,

13 А шестерикъ у плузі,

14 Е=10 Б, А сто овець..., 15 Е=11 А. 16 Е=13 А, 17 Е=14 А. 18 Е=15 А. Якъ..., 19 Е=16 А, Вхопилася... 20 Е=19 А, 21 Е=20 А, Хорошъ... 22 Е=15 А... мати..., 23 Е=22 А... покинувъ... 24 Е=15 Г, 25 Е=24 А... зілля... 26 Е=25 А, 27 Е=26 А. 28 Е=27 А... у броду, 29 Е=29 А, Приправляла у..., 30 Е=27 А... въ лотоці, 31 Е=26 Б.

32 Ой ще зілле не кипить,
33 А вже милий копотить.

(Новицкій).

Ж.

1 Коло млина, млина
2 Тамъ дівчина ходила,
3 Ножемъ зілля копала,
4 Матінки ся питала:
5 „Котре, мати, копати,
6 И якъ ёго справляти?“
7 — Копай, доню, корінці,
8 Мачай, доню, въ горільці.

9 Ж=29 В, 10 Ж=36 А... хлопець... 11 Ж=37 А, 12 Ж=32 В? 13 Ж=39 А, 14 Ж=40 А, До дівчини...

15 До дівчини-душки
16 На біли подушки.

(Изъ Рук. Сборн. Руданскаго).

804.

Не видно тиеі хати, тілько видно душу (?),
Туди мою поривае, що вечора душу.
По тімъ боці вогонь горить, по тімъ боці видно,
Тамъ мого миленького будиночки видно.
Черезъ тиі будиночки орелъ воду носить,
А матуся свого сина вечеряти просить.
„Ой вечеряй, моя ненько, коли наварила,
А я піду на той бічокъ, де дівчина моя мила.

Ой ти, дівчино моя, що ти наробила:
Кличе мати вечеряти — вечеря не мила.
Чи ти мені зілля дала у горільці спити,
Що я тебе такъ узявся вірненько любити?"
— Ой я жъ тобі, мій миленький, зілля не давала,
Слідокъ брала, къ серцю клала, що вірно кохала.
Єсть у мене таке зілля біля перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися, полюбишъ одъ разу;
Єсть у мене таке зілля близько коло річки,
Якъ дамъ тобі напитися, підешъ темной нічки.

(Новицкій).

805.

Ой у полі конопельки, верхи зелененьки;
Милий милу покидає — вороги раденьки.
Не то счастя, не то доля, де багати люде,
Де люблятьсяда беруться — імъ счастя не (?) буде.
Ой хортуно зрадливая, що жъ ти впробляешъ,
Дала серцю зазнатися, зъ милимъ розлучаешъ.
Єсть у мене таке зілля нижче перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися, полюбишъ одъ разу.
— Буду пити черезъ чуру и кроплі не впущу,
Тоді я тебе забуду, якъ очи заплющу.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

806.

А.

1 Ой у лісі, при дорозі
2 Цигани стояли;
3 А межъ тими циганами
4 Циганка воружка;
5 А до тей циганочки
6 Битая доружка.
7 „Циганочко-вороженько,
8 Учини мні волю,
9 Чи не стане дівчинонька
10 До шлюбу зо мною?"
11 Циганочка-вороженька
12 Волю учинила:
13 Сивому коникові
14 Гриву устригла.—
15 Бодай тебе, дівчинонько,
16 Вся семъя любила!
17 — Коню муй, коню,
18 Золотая грива,
19 Біжи, муй коню,
20 Де моя мила.

(Сбор. Памят. Нар. Творч. стр. 134—135).

Б.

1 Да туманъ яромъ, туманъ яромъ —
2 Морозъ долиною.
3 Охъ не по правді, да козаченьку,
4 Живешъ зъ дівчиною.
5 Охъ по тімъ боці, да у толоці

6 Б=2 А... гуляли, 7 Б=3 А, 8 Б=4 А; 9 Б=5 А, Охъ..., 10 Б=6 А, Втоптана... 11 Б=7 А... воріжечко, 12 Б=8 А... мою...:

13 Очаруй ти козаченька,
14 Щобъ вінъ живъ зо мною.
15 Увірвала да съ коня гриви,
16 Дівчину курила

17 Б=15 А, 18 Б=16 А... челядь...

(Дудари, Каневск. у.).

В.

1 Пудъ гаємъ зелененькимъ

2 В=6 А, Убита...,

3 А тею дорожкою
4 Ишли цигани,

5 В=3 А, 6 В=4 А. 7 В=5 А, 8 В=6 А, Вторая...

9 А тею дорожкою,
10 Дівчинонька ходила,
11 И тей циганочки
12 Хорошенько просила:
13 „Моя ти циганочко,

14 В=8 А... тую...: 15 В=13 Б, Причаруй... 16 В=14 Б, На віки...

17 Молоденький козаченько,
18 Такъ якъ рибонька, вьється,
19 Молодая дівчинонька
20 Съ козаченька сміється.

(Сборн. Памят. Нар. Твор. стр. 23—24).

Г.

1 Г=5 Б, На..., 2 Г=2 А; 3 Г=3 А, Меже..., 4 Г=4 А:

5 Тамъ дівчина воду носить,
6 Циганочки просить:

7 Г=7 А... вармъяночко, 8 Г=12 Б: 9 Г=15 В, 10 Г=14 Б. 11 Г=11 А.. вармъяночка, 12 Г=12 А: 13 Г=13 А... коню гриву стригла,

14 Дівча накурила:
15 Теперъ тую дівчиноньку
16 Г=18 Б... излюбила.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Въ чистомъ полі, на раздоллі
2, 3, 4, 5 Д=2, 3, 4, 5 А.
6 Втоптана дорожка.
7 А хто ії витоптавъ? Дівчина ходила,
8 Дівчина ходила, циганки просила:
9 „Циганочка-махлярочка! Вволи мою волю:
10 Причаруй ти козаченька, щобъ живъ изо мною".
11 Циганочка-махлярочка волечку вволила,
12 Урізала русої коси ії напоіла,
13 Щобъ ії, молодої, челядь не любила;
14 Не такъ челядь, якъ рідная мати —
15 Не пускає на улицю міжъ челядь гуляти.

(Изъ Рук. Сборн. Н. И. Костомарова).

807.

Журба моя, журба,
Журба проклятая,
Та наважилась мене
Зовсімъ изжурити.
Та я тий журбі
Та не піддаюся,
Та піду я у корчомку
Горілки напъюся.
— Ой дай, орандарько,
Да горілки кварту —
Та ще й дай другую,
Та чи не забуду
Журбу проклятую...
Та шось мені, братця,
Горілка не пъється;
Та коло мого серця,
Якъ гадина, въється.
Проклятая гадина
Все поле зсліпила—
Та коло мого серця
Вже гніздечко звила.
Ой ти, стара нене,
Та сядь коло мене,
Заклади ручину
Та й за пазушину,
Чи не полегшає
Моёму серденьку?
„Вже тобі не поможе
И моя ручина,
Бо шось учинила
Та превражая дівчина.

808.

Стоіть яворъ надъ водою,
Въ воду похилився;
Зъ Украіни до дівчини
Козакъ поклонився.
Вінъ дає ій подарунки:
Коня вороного...
Вона ёму хустиночку
Изъ злота самого.
„Уже мені той хустиночки
Въ рукахъ не возити,
Якъ сяду да поіду,
То коня укрити“.
Золотая хустиночка,
А кінь вороненький;
Сівъ на коня да поіхавъ
Козакъ молоденький.
Якъ виіхавъ за битий шляхъ,
Слёзками облився;
Тамъ дівчина воду несла,
Коромисло гнеться.
„Дай, дівчино, води пити,
Бо серденько бъється“.
— Не казали мені мати
Сеі води дати;
Якъ приідешъ у вечері,
Будемъ чаровати:
Очаруємъ руки, ноги
И чорніі очи,
Щобъ не ходивъ до иншоі
Темненькоі ночи;
Очаруємъ руки, ноги
И чорніі брови,
Щобъ не ходивъ до иншоі
Черезъ три дороги.
Бодай тебе, козаченько,
Ворота прибили,
Щобъ тебе після мене
Инши не любили...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

809.

Мати сина научае,
Гулять его не пускае:
„Слухай, сину, мого слова,
Не иди гулять, ночуй дома;
Не йди, сину на вечерниці,
Де дівчата чарівниці,
Держать чари на полиці,
Заправляють у горлиці,
Дають пити на тарільці“.
Скоро козакъ та й напився,
На конику похилився:
— Шукай, мати, питай, мати,
Справедливоі ворожки...

(Дудари, Каневск. у.).

810.

Широкая да улиця
Да ще й подалася;
Сидить стидкà зъ своімъ милимъ,
Да ще й обнялася!
— Ой на тобі, стидкà, бридкà,
На станъ полотенця,
Та не сиди зъ своімъ милимъ,
Не ріжъ мого серця!
Ой на тобі, стидка, бридка,
Да ще й на рукава,
Та не сиди зъ своімъ милимъ,
Ой відьмо лукава.

Пішла мати изъ дочкою
Отрути копати...
— Буде жъ тобі, вражий сину,
Изъ нашоі хати!
Будешъ сохнуть, будешъ чахнуть,
Смертоньки бажати;
Будешъ въ моей матусеньки
Водиці прохати:
— Ой дай мені, моя мати,
Холодноі води, —
Да вже жъ мені зъ твеі доньки
Згнущатися годі!

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

811.

Ой Василю, Василечку,
Ти коника маешъ,
Ведешъ коня на степочокъ,
Съ конёмъ розмовляешъ.
Годі жъ тобі, Василечку,
Съ конемъ розмовляти,
Годі (треба) тобі, молодому,
Дівчини шукати.
Ой вийду я за ворота —
Гуляю, гуляю;
Кличе мати вечеряти —
Виляю, виляю.
„Вечеряй же, моя мати,
Коли наварила,
А я піду вечеряти,
Де дівчина мила.
Чи чуешъ ти, мила,
Що ти мені мила?
Чи ти мені, моя мила,
Отакъ наробила:
Кличе мати вечеряти, —
Вечеря не мила.“
— Я жъ тобі, миленький,
Такъ наробила:
Де не ходишъ, що не робишъ, —
Робота не мила.
Я съ-підъ тебе землю брала,
До серденька клала;
Землі брала къ серцю клала —
Тебе чарувала.
„Бодай же ти, моя мила,
Більше не дождала,
Якъ ти мене, молодого,
Та й причарувала.
Бодай же ти, дівчинонько,
Тоді замужъ вийшла,
Якъ на битий дороженці
Рута мъята зійшла“.
— Бодай же ти, козаченьку,
Тоді оженився,
Якъ у полі, на камені
Кукиль уродився.
Дівчинонька догадалась —
Дорожку скопала, (2)
Руту посіяла.
Дощикъ пошовъ, рута зійшла, —
Дівка замужъ вийшла.
А у млині на камині
Кукиль не вродився;
Козакъ старий, якъ собака,
А ще не женився.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

812 *).

Ой летіла чорна галка надъ водою —
— Накажи ти мому роду, що я сиротою.

*) Пѣсни отъ 812 до 814 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Сиротою невеликою недавно зостався,
Черезъ тую молоду дівчину, що я величався.
Величався, не сміявся, думавъ — моя буде,
Розраяли добрі люде, дівчини не буде!
Ото жъ моя молода дівчина, якъ голубка гуде!
„Нехай гуде, нехай гуде — вона нагудеться;
Якъ уловимъ приборкаємъ — вона схаменеться!“
По тімъ боці на толоці козакъ сіно косить;
Ёму ненька старенькая вечеряти носить.
„Ходи, синку, вечеряти, що я наварила!“
— Теперъ мині, моя мати, вечеря не мила! —
„А то тобі, мій синочку, дівчина наробила:
Брала пісокъ зъ-підъ білихъ ногъ, та вичаровала;
Брала воду зъ зеленого броду, тебе наповала!
— Чаруй, чаруй, молода дівчино, коли довелося,
Коли твое біле личко зъ моімъ понялося!

(Полтавск. губ.).

813.

Що въ неділю сонце сходить, пізненько заходить;
Где дівчину козакъ любить, туди гулять ходить.
Сушивъ, въяливъ дівчиноньку, якъ вітеръ билину;
„Ой хто жъ мене та пригорне, бидну сиротину!
Не пригорне отець-мати, ні жодна родина,
Хиба мене той пригорне, кому люба, мила!“
Сидить сокулъ на дубочку, схиливъ головочку;
Кличе мати свого сина зъ корчми до домоньку.
„Ой ти пропъєшъ, прогайнуєшъ усю худобоньку!“
— Хоть я пропью, прогайную — свою, не чужую;
Таки къ собі дівчиноньку собі підмовлюю!
Не погожа въ ставу вода, піду до криниці —
Не любая дівчинонька, піду до вдовиці;
А въ вдовиці дві світлиці, гарні вечерниці:
Стоять чари завъязані въ горшку на полиці.
Чаруй мати, чаруй мати, аби не лежати:
Вродливую дочку маєшъ, позволь єі взяти.
„Пожалься Боже! мій зятеньку, хорошого слова:
Моя дочка ледащиця—не ночує дома,
Моя дочка ледащиця — не хоче робити,

А якъ прийде неділенька, иде въ корчму пити".
— Єсть у мене нагаєчка зъ кінця дротомъ шита:
Буде твоя вража дочка на день тричи бита!

(Волынск. губ.).

814.

Василино! Василино! любая дитино!
Якъ ти ідешъ сивимъ конемъ — дивитися мило!
Ой кінь біжить — земля дрожить, дороженьку чує...
Ой Богъ знає, Богъ відає, де Василь ночує.
Ой ночує Василина въ полі при долині,
Привъязавши кониченька къ червоній калині.
Заковала зозуленька въ лузі въ очереті —
Кличе мила Василину къ собі вечеряти.
— Якъ не прийдешъ вечеряти, прийди обідати.
Якъ не прийдешъ обідати, прийди одвідати; —
Якъ не прийдешъ одвідати, неславонька буде;
Ой утонешъ на березі, що й води не буде!
Ой утонувъ Василина тільки хустка плавле;
Ходить дівчи по бережку білі ручки ламле.
— Не жаль мині хустинички, що еі рубила,
А жаль мині Василини, що вірне любила.
Не жаль мині хустиночки, що я вишивала,
А жаль мині Василини, що я сподобала!

УБІЙСТВО.

815.

— Ой піди, сину, на ярмарокъ пішки,
Купи, сину, нагаєчку й віжки,
Та поглядай на чорную хмару,
Зробі жінку, якъ синю бумагу.
Ой пішла мила постіль білу стлати.
Постіль стеле, плаче и ридає,
До постели стиха промовляє:
„Послідній разъ та я тебе стлала,
Послідній разъ я на тобі спала“.
— Возьми жъ, сину, нагаєчку й віжки,
Звъяжи жінкі и рученьки й ніжки.
„Ой, мати жъ моя, пораднице въ хаті,
Порадила, якъ жінку карати,
Порадь мене де ії ховати?“
— Ой зірви, сину, въ коморі мостину,
Та поховай чужую дитину.
„Ой не можна, мати,
Мостини зірвати;
Треба, мати, коника сідлати,
Та поіхать панові сказати“.

(Д. Колюшна, Миргородск. у.).

816.

На дубовімъ мості, тамъ Галя стояла,
Тамъ Галя стояла, воду набірала,
Воду набірала, Марка намовляла:
„Ой, Марку жъ мій, Марку, щось маю казати:
Мандруй зо мною, молодою.
Помандруємъ пішки
Темненькоі нічки“.
Мандрували поле,
Мандрували друге,
А на третімъ полі стали спочивати,
Стали спочивати, ставъ дощикъ накрапати;
Ставъ дощикъ крапати, ставъ Марко дрімати.
„Ой, Марку жъ мій, Марку, не дрімай зо мною,
Наготуй шабельку та й воюй зо мною“.
Молодая Галя Марка звоювала,
Марка звоювала, коня відобрала,
Коня відобрала, сіла поіхала,

Сіла поіхала а вчистеє поле.
Приіздить Галя підъ новиі ворота,
Тамъ Маркова мати краща злота.
„Молодая Галю, щось маю казати:
Чи не видко Марка коло моій хати?“
— Ой цить, мати, не плачъ, не журися,
А вже жъ твій Марко въ полі оженився.
А взявъ собі панну паняночку —
Въ полі могилочку.

(Ушицкій у. и Новицкій).

817.

Ой повій, вітроньку,
Зъ гори та въ долину,
Зъ того краю,
Де милую маю.
И вітеръ не віе,
Жито половіе,
У садочку травка зеленіе.
По садочку хожу,
Кониченька вожу,
Зъ кониченькомъ тихо розмовляю:
— Ой коню жъ мій, коню,
Коню вороненький!
Ти самъ знаешъ,
Козакъ молоденький
Чи листи писати,
Чи коня сідлати,
Чи самому іхать одвідати?
Якъ приіхавъ милий
До милоі въ гості,
А въ милоі увесь двіръ на помості.
„Для кого жъ ти, мила,
Цей двіръ вимостила?“
— За для того, що вірно любила.
„Для кого жъ ти, мила,
Цей двіръ будовала?“
— За для того, що вірно кохала.
Узявъ милий милу
За білиі руку,
Повівъ милу до бистроі річки;
Узявъ милий милу,
За білиі боки,
Та й укинувъ у Дунай глибокий.
— Чи я не хороша,
Чи я не удала,
А чи моя доля безталанна?
Чи я не хороша,
Чи я не прекрасна,
А чи моя доленька безстчасна?

(Новицкій).

818.

Ой у Луцку въ славнімъ місті капелія граe,
Молодая Бондарівна цілу нічъ гуляе.
Бувъ на той часъ панъ Канёвский въ Луцку на охоті,
Довідався о ладности и о ії цноті.
Бувъ цікавий панъ Канёвський Бондарівну знати;
Взявъ зъ собою трохъ гусарувъ — пішовъ виглядати.

Ой гуляе Бондарівна до заходу сонця,
Ой дивиться панъ Канёвський, сидючи въ віконця.
Ой якъ крикне панъ Конёвский: „давайте сидельце!
Бо гуляе Бондарівна — болить мое серце!“
Скоро прийшовъ до корчомки, добри-день всімъ давъ,
А обнявши Бондарівну, та й поціловавъ.
„Якъ ся маешъ, Бондарівно, нехъ тя буду знати,
Сподобалась мені, панно, підешъ зъ мною спати“.
Злякалася Бондарівна! „що мі тутъ діяти?“
А стоячи, мислить собі, где би утікати?
Ой сказали міщаночки и стариі люде:
„Втікай, втікай, Бондарівно, лихо тобі буде!“
Утікала Бондарівна промежі домами,
А за нею три козаки зъ голими шаблями;
Утікала Бондарівна промежи лотоки;
Уловили Бондарівну подъ білиі боки.
Изловили Бондарівну на новому мосту:
Сама красна, чепурная, хорошого зросту.
Узявъ еі старий жовніръ за білую руку,
Припроводивъ Канёвському на велику муку.
Ой привели Бондарівну предъ нові палати,
Ой тамъ казавъ панъ Канёвський у скрипочку грати.
Посадили Бондарівну на золотімъ креслі.
„Кадукъ паривъ твою матіръ! прийшлась міні къ мислі!
Ой чи волишъ, Бондарівно, меду-вина пити,
Ой чи волишъ, Бондарівно, въ сірій землі гнити?“
— Ой волю жъ я десять рази въ сирій землі гнити,
Ніжъ зъ тобою, мій паночку, та медъ-вино пити!
Якъ ударивъ панъ Канёвський мимо еі уха,
Заразъ стала Бондарівна и німа и глуха!
Ой упала Бондарівна близко перелазу—
Забивъ, забивъ панъ Канёвський зъ рушниці одъ разу!
А въ нашоі Бондарівни завлікані плічки—
Куди несли Бондарівну — кровавиі річки.
А въ нашоі Бондарівни хвартушокъ зъ мережки —
Куди несли Бондарівну — кровавиі стежки.
Ой привезли Бондарівну до новоі хати,
Положили на лавоньці, стали убірати.
Ой поплели Бондарівні віночокъ зъ барвінку,
Такъ убрали Бондарівну, якъ до шлюбу дівку.

Ой приїхавъ панъ Канёвський на нове подвіръя,
Питається у сусіди, чи тутъ Бондарівна?
Ой и прийшовъ панъ Канёвський до новоі хати,
Та заломавъ білі рукп, ставъ собі думати.
„Ой ти жъ, моя Бондарівно!... яка жъ бо ти гожа!
Ой якъ же ти процвітаєшъ, якъ въ городі рожа!
Ой ти жъ, моя Бондарівно!... яка жъ бо ти біла!
Ой якъ же ти процвітаєшъ, якъ съ саду лелія!“
Ой й казавъ панъ Канёвський дерниць накупити,
Молодоі Бондарівні домовину збити;
Ой же казавъ панъ Канёвський китайки набрати,
Молодоі Бондарівні домовину вбрати;
Ой же казавъ панъ Канёвський ще й склепъ склеповати,
Молоду Бондарівну гарно поховати;
Ой то казавъ панъ Канёвський музики наняти,
Молодоі Бондарівни до гробу заграти.
Якъ зачали Бондарівну у гробъ онускати,
Ой то казавъ панъ Канёвський що жалібнішъ грати!
Ой викинувъ панъ Канёвський на столъ сто червонихъ:
„Ото тобі, Бондарівно, за чорніі брови!
Покинь, покинь, старий Бондарь, по дочці плакати;
Покинь відеръ набивати — будемъ пановати!“
Ой стугнувся старий Бондарь объ стілъ головою:
— Наложила, моя доню, за всіхъ головою!

(Изъ. Рукоп. Сборн. Н. И. Костомарова).

ОТРАВА.

819.

Схочу меду, голосъ веду, луже розвивайся.
Ти, козаченьку, на моі чорни брови не сподівайся.
Якъ будешъ на моі брови сподівати,
То не будешъ своею смерттю умірати.
Дала дівчинонька, козакові, коханъ-зілля спити,
Щобъ ёму молодому на світі не жити.
Померъ козакъ, тиха ёго мова.
Козака несуть, коня ведуть и ясную зброю,
Викопали козаченьку глибокую яму,
Викопали козаченьку високу могилу,
Посадили червону калину,
Щобъ зозуля літала и рано ковала.
Померъ козакъ черезъ дівчину, що всі люде знали.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

820.

А.

1 Не ходи, Грицю, на вечерниці,
2 Бо на вечерницяхъ тамъ всі чарівниці.
3 Котра дівчина чорнобривая,
4 То чарівниця справедливая.
5 Въ неділю рано зілля копала,
6 Въ понеділокъ рано зілля полоскала,
7 Въ вівторокъ рано зілля варила,
8 Въ середу рано Гриця струіла,
9 Прийшовъ четвергъ — вже Гриць померъ,
10 Прийшла пятниця — поховали Гриця,
11 Въ суботу рано мати дочку била:
12 „На що ти, суко, Гриця струіла?“
13 — Охъ мати, мати, жаль ваги не маѣ,

14 Нехай Грицюнё насъ двохъ не кохає.
15 Нехай кохає мене одную,
16 Чарівниченьку справедливую,
17 Нехай не буде ні ій, ні мені,
18 Найся Гриць наість спроі землі.
19 Охъ узнала жъ тее Грицёва мати,
20 Пішла до Гриця ажъ на грібъ питати:
21 „Охъ ти, Грицю, ти, мій синочку,
22 Скажи, Грицюню, а всю правдочку".
23 — Котра дівчина все въ переді скаче,
24 На тую завше моє серце плаче.
25 То жъ тобі, Грицюню, то жъ тобі заплата,
26 Штири дошки, сажень землі, ще й темная хата.
27 Охъ пішла дівчина ажъ до ёго гробу:
28 „Жаль мені, Грицюню, жаль мені по тобі".
29 — Оступись, дівчино, зъ моєі могили,
30 Бо тутъ я лежу съ твоєі причини.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Ой чи ти не знаєшъ де я мішкаю?
2 Моя хаточка зъ самого краю,
3 Зъ самого краю, коло кирниці.
4 Б=1 А, 5 Б=2 А. 6 Б=3 А, 7 Б=4 А. 8 Б=5 А, 9 Б=6 А... варила, 10 Б=8 А. 11 Б=9 А, 12 Б=10 А... вже ховають...
13 Вдарили дзвони всі вразъ въ годині,
14 Охъ дали знати Грицёвий родині.
15 Плаче родина, плакали люде,
16 Заплаче дівчина, де яка буде.
17 Б=11 А. Охъ въ неділю...: 18 Б=12 А... суко-доню,...? 19 Б=13 А, 20 Б=14 А. Найся Гриць у..., 21 Б=17 А, 22 Б=18 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А. 3 В=3 А, 4 В=4 А. 5 В=5 А, 6 В=6 А, 7 В=7 А, 8 В=8 А. 9 В=9 А, 10 В=10 А. 11 В=11 А. Прийшла субота..., 12 В=12 А? 13 В=13 А,
14 Нехай Гриць знає, якъ ся вдвохъ кохає.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 „Ой ти, Грицю, дорогий кришталю!
2 Чи ти не знаешъ, де я мішкаю?
3 Моя хатина близько криниці,
4 Прийди до мене на вечерниці!“
5 и 6 Г=1 и 2 А.
7 Солому палять, и зілля варять,
8 Тебе, Грицюню, здоровъя збавлять.
9 Всі молодиці кохали Гриця;
10 Одна дівчина дужче кохала,
11 Гриця кохала та й ревновала.
12, 13, 14 и 15 Г=3, 4, 5 и 6 А. 16 Г=7 А. Прийшовъ..., 17 Г=8 А. Прийшла.
18 — Чого ти, Грицю, такий смутний ходишъ?
19 Чомъ ти до мене, Грицю, не говоришъ?
20 „Ой я маю зъ тобою говорити,
21 Кого я люблю, не могу забути“.
22 Гриць розгорівся, Гриць розболівся
23 и 24 Г=9 и 10 А.
25 Сховали Гриця близько гряниці
26 Плакали за нимъ всі молодиці,
27 И дівки білі руки ламали,
28 Якъ молодого Гриця ховали,
29 И хлопці Гриця всі жалкували,
30 Чорнобривую всі проклинали,
31 Нема и не буде другого Гриця
32 Що изігнала зъ світу чаровниця!
33, 34, 35 и 36 Г=11, 12, 13 и 14 А; 34 и 35 Г=17 и 18 А.
36 Я зъ біла світа Гриця згубила,
37 Зъ світа згубила, що дуже любила.
38 — Отъ тобі, Грицю, така заплата,
39 Зъ чотирёхъ дощокъ темная хата!
40 Пішла милая зъ милимъ до гробу
41 „Ой, милий, милий — жаль мені по тобі,
42 Що ти такъ лежишъ въ сімъ глибокімъ гробі“.
43 Обізвася, милий, зъ глибокой долини
44 Жавкими словами до своеі дівчини:
45 — Ой зійди зъ моеі могили,
46 Бо я тутъ лежу зъ твоеі причини.

(Изъ Рукоп. Сборн. Н. И. Костомарова).

821.

Світи, світи, місяць,
И ти, ясна зора.
Прибудь, прибудь, мій молодчикъ,
У гості до меня.
Зъ вечора удалий молодчикъ все пивъ и гулявъ,
А въ півночи удалий молодчикъ Богу душу давъ.
А у неділю въ обідню годину везуть хоронить,
За нимъ иде отець, ненька розбивається,
Стоіть шельма на новихъ воротахъ—насміхається:
„Було жъ тобі, удалъ-молодчикъ, въ гості не ходить,
Було тобі, удалъ-молодчикъ, горілки не пить,
Було тобі, удалъ-молодчикъ, насъ двохъ не любить,
Було жъ тобі, удалъ-молодчикъ, насъ двохъ не кохать,
Було жъ тобі, удалъ-молодчикъ, мене одну знать,
Було жъ тобі, удалъ-молодчикъ, мене одну брать".

(Новицкій).

822.

A.

Ой у полі кирниченька,
Тамъ дівчина воду брала,
Зъ козаченькомъ розмовляла.
„Ой козаче, козаченьку,
Сватай мене молоденьку".
— Ой якъ тебе дай сватати,
Коли въ тебе лиха мати.
Счаруй, дівча, свого брата, (?)
То я буду тебе сватать.
„Ой не вмію чарувати,—
Не навчила мене мати".
— Ой у лісі на ялині,
Ой тамъ висить три гадині;
На годину сонце пече,
А зъ години рона тече.
Підставъ, дівча, коновочку
Підъ гадячу головочку.
Якъ приіде братъ зъ дороги,
То ти чари приготовишъ.
Братъ приіхавъ зъ дороньками,
Сестра къ брату съ чаронькими.
„Ой на, брате, цёго пива,
Що я вчора наробила".
— Ой пий, сестро, ти до мене,
А я буду пить до тебе.
„Ой пий, брате, я вже пила,
Це кгля тебе я лішила".
Якъ братъ пива да й напився,
По коніку покотився,
По коніку вороному,
По сідельці золотому.
„Шо це, сестро да й за пиво
Коло серця заварило?
А вже брата наряджають,

35 Сестра коні упрягає.
36 „Ой козаче, козаченьку,
37 Сватай мене, молоденьку“.
38 — Ой якъ тебе да й сватати,
39 Шо ти вмієшъ чарувати?
40 Счарувала брата свого,
41 Счаруєшъ мене, молодого.

(Дашковецкая в., Литинск. у.).

Б.

1 Б=1 А... дві тополі,

2 Тамъ вармяне пасли коні;
3 Пасли жъ вони попасали,
4 Дівчиноньку підмовляли:
5 „Мандруй, мандруй, дівча, зъ нами,
6 Зъ молодими вармянами,
7 Лучше жъ тобі у насъ буде,
8 Якъ у рідної мами“.
9 — Ой рада бъ я мандрувати,
10 Коли буде мій братъ знати.

11 Б=8 А... брата свого,

12 Йди за мене, молодого“.
13 — Ой якъ би я чари знала,
14 Тобъ я брата счарувала.
15 „О у лузі калиночка,
16 На калині гадиночка,
17 Болить ії головочка.
18 Візьми, дівча, да й коновку
19 Та й підклади підъ головку.

20 Б=14 А. Сонце гріє..., 21 Б=15 А.

22 Сонце гріє, пригріває,—
23 Вже коновка добігає.
24 Вітеръ віе, повіває,—
25 Братъ зъ дороги прибуває.

26 Б=20 А.., до сестри..., 27 Б=21 А... до брата... 28 Б=22 А,

29 Присягай-Богу, сама пила.

30 Б=28 А. А... якъ..., 31 Б=29 А... повалився

32 Та й ні брата, ні вермана,—
33 Пішла дівка за жебрана.
34 Жебранъ ходить хліба просить,
35 А дівчина торби носить;
36 Жебранъ хліба шо випросить,
37 То все въ торбу,
38 А дівчину та все въ морду.

(Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=1 А,

2 Холодная водиченька.

3 В=2 А, 4 В=3 А. 5 В=4 А. Сватай мене..., 6 В=5 А. Якъ же..., 7 В=6 А... братъ проклятий. 8 В=11 Б,

9 Возьмешъ мене за милого.
10 А вмеръ батько, вмерла мати,—
11 Не навчили чарувати.

12 В=12 А, 13 В=13 А. 14 В=14 А,

15 А гадині зъ рота тече.

16 В=16 А, 17 В=17 А.

18 Якъ потече рона зъ рота,

19 То счаруешъ свого брата.

20 В=26 Б... дарочками, 21 В=27 Б. 22 В=22 А, 23 В=23 А... наварила. 24 В=24 А... брате...,

25 Будешъ гостёмъ ти у мене.

26 В=30 Б, 27 В=31 А. На... 28 В=32 А. Ой що... це... 29 В=33 А.

(Дашковъ, Литинск. у.).

823.

Жене Василь воли зъ поля, въ сопілочку грає;
Дівчина воду брала, Василя чекає.
„Ой Василю, Василечку, прийди жъ ти до мене,
Зготувала стара ненька вечеру для тебе“.
Прийшовъ Василь до дівчини, сівъ собі на порозі,
Вона ёму дала чарп въ пшеничнимъ пирозі:
Въ еднимъ разі — й а въ перозі шальвія и рута,
Въ другимъ разі — й а въ перозі гадиночка люта.
Шальвія и рута, щоби ся любили,
Гадиночка люта, щобъ ся розлучили.
Прийшовъ Василь до домочку, на постіль звалився,
Правою ручкою за серце схватився.
„Ненько моя, любко моя, дай же мені раду“.
— Яку жъ тобі, мій синочку, раду дати?
Піють кури, піють други,—тебе не видати,
„Най піють, най піють, хоць би біла днина,
Ви повинни раду дати—я ваша дитина“.

(Новицкій).

824.

Ой зацвіла калинонька въ лузі,
Поламалася поличенька въ плузі.
Самъ же я не знаю, що робити маю?
Ой чи до плуга полицю тесати,
Ой чи до дівчини моій махати?
Ой прийшовъ же я до дівчини въ сіни,
А тамъ дівчиноньку инші обсіли.

Ой піславъ я до дівчини Насті,
Дала вона мені перепілку въ маслі.
Ой иззівъ же я но крильце и реберце,
Підперло мене підъ груди, підъ серце.
Молодий козаченько на конику въється,
Шельма-дівчина да черезъ вікно сміється.
— Ой ти, дівчинонько, смійся, не смійся,
Та лебонь же я въ тебе трутини наівся.
„Ой хиба жъ би я розуму не мала,
А щобъ я тобі трутини дала;
Ой хиба жъ би я матінки не мала,
Ой щобъ я тобі загинути дала“.

(Ушицкій уѣздъ).

825 *).

Ой дівчино чорнобрива,
У гаєчку гуляла,
Зле коріння копала,
Накопала, понесла,
На Дунай-ріку пішла;
Ой помила у воді,
Посушила на горі,
Та й потерла зле-коріння!
— Собі меду наварю,
Та й у гості позову
Козаченька молодого,
На ослінці посажу,
Стаканъ меду піднесу,
Зло-коріннямъ отрую.
Стаканъ меду підносила,
Свого дружка роспросила:
— Ой, козаче чорнобривий,
Чи хороший медъ въ дівчини? —
Скажи мені, мій миленький,
Що у тебе на серденьку?
„Ой у мене на серденьку
Чорні камушки лежать...
Ой, дівчино чорнобрива,
На що медомъ нап іла,
Козаченька отруіла?“

(Харьковск. губ.).

826.

— Ой сонъ, мати, ой сонъ, мати, головоньку клонить.—
„Отъ-се тобі, мій синочку, своя воля робить,
Що до тебе, мій синочку, сама дівчина ходить“.
— Нехай ходить, нехай ходить, вона вірне любить;
Вона мені, молодому, дружиною будеть.
Ой позвала дівчинонька козаченька въ гості,
Въ молодоі дівчиноньки весь двіръ на помості.

*) Пѣсни отъ 825 по 827 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Поставила дівчинонька пирігъ на тарілку:
Въ первімъ разі — у пирозі шавлія та рута,
Въ другімъ разі — у пирозі проклята отрута.
Ой не всніла дівчинонька край віконця сісти,
Поспішився козаченько той пирігъ изъісти.
Вийшовъ козакъ изъ сіней — за серце береться,
Стоіть дівка на порозі, зъ козака сміється.
— Ой не смійся, дівчинонько, далебі не смійся,
Я у тебе, молодоі, отрути наівся.
„Тобі, тобі, козаченько, ся отрута минеться,
Коли въ полі при дорозі сухий дубъ розівъється!“

(Харьковск. губ.).

827.

Мати сина научала
И словами вговоряла:
— Не йди, синку, на улицю,
На ті вечерниці,
Де дівчата чарівниці.
Зайшовъ парень до дівиці:
„Дай напитися водиці!“
Дівка парня шановала,
Медомъ-виномъ наповала,
Отрутою годовала,
Скоро парня виряжала.
— Та иди, парню, та до дому,
Щобъ не було поговору,
Ні на тебе, ні на мене!
А ставъ парень виступати,
Ставъ силнесенько кричати:
„Шукай, мати, шукай, мати,
Справедливоі ворожки;
Та щобъ мені не топтати
До дівчиноньки дорожки.
Шукай, мати, шукай, мати,
Справедливоі знатниці!“
— Не ходи ти на улицю,
На ті вечерниці!
Летівъ орелъ черезъ море
На той бікъ води пити:—
„Бодай тобі дівчинонько,
Тяжко-важко въ світі жити,
А якъ мині черезъ тебе
На улицю не ходити!“

(Харьковск. губ.).

ЧАСТЬ II.

ПѢСНИ СЕМЕЙНЫЯ.

ПѢСНИ СЕМЕЙНЫЯ.

СЕМЬЯ И РОДЪ ВООБЩЕ.

1.

А въ нашого Омелечка
Невелика сімеечка:
Тілько вінъ та вона,
Та старий, та стара,
Та Йванъ, та Степанъ,
Та Власъ, та Панасъ,
Та той хлопецъ, що въ насъ,
Та дві дівки косатихъ,
Да (два) парубки усатихъ.

(Хоролъ, Д. И. Лавренко).

2.

А.

1 Да нема древа раніпого надъ дубочка,
2 Да нема роду рідніпого надъ батечка, надъ батечка:
3 Що дубочка зломлю да й покину,
4 А батечко умре, — я й загину.
5 Да нема цвіту світліпого надъ маковку,
6 Да нема роду рідніпого надъ матінку:
7 Що маковку зорву — друга буде,
8 А матінка умре — я й загину.
9 Да нема древа ряснішого надъ явора,
10 Да нема роду рідніпого надъ братіка:
11 Що яворка зломлю — другий буде,
12 А братічокъ помре я й загину.
13 Да нема древа ряснішого надъ осики,
14 Да нема роду рідніпого надъ сестриці:
15 Що й осичку зломлю, да і покину,
16 Що й осичка друга буде,
17 А сестрица умре, — я й загину.

18 Да нема древа ряснішого надъ калину,
19 Да нема роду ріднішого надъ дитину:
20 Що калину зломлю, — друга буде,
21 А дитина умре — я й загину.
22 Да нема древа ряснішого надъ ожину,
23 Да нема роду ріднішого надъ дружину:
24 Що й ожину зломлю — друга буде,
25 А дружина умре, я й загину.

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Да немає кращого цвіту надъ яворка.

2 Б=2 А... батенька; 3 Б=3 А, яворка зломлю, зломлю; 4 Б=4 А... батенько умре, умре, да й... 5 Б=5 А... кращого цвіту; 6 Б=6 А... ріднійшого роду; 7 Б=3 Б... я маківку... 8 Б=4 Б... матінка... 9 Б=1 Б, Ой... дубочка; 10 Б=10 А; 11 Б=3 А, я дубочокъ зрублю, зрублю... 12 Б=4 Б... братичокъ; 13 Б=9 Б, Кислицю... 14 Б=10 А... сестрицю... 15 Б=11 А... Кислицю; 16 Б=4 А... Сестриця... 17 Б=1 А, жоржину; 18 Б=8 А, дружину; 19 Б=3 А... Жоржину... 20 Б=5 А дружина...

(С. Липовица, Прилуцк. у. Л. М. Жемчужниковъ).

В.

1 Нема цвіту надъ калину,
2 Нема вірнійшого надъ дружину;
3 В=5 Б,
4 Та нема жъ вірнійшого надъ матюнку.

5 В=1 Б, 6 В=4 В... батенька; 7 В=1 Б... луччого... квіточки; 8 В=4 В... діточки; 9 В=1 В... кислички; 10 В=2 В... сестрички.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

Г.

1 Ой сама я въ хаті, да й боюся, —
2 До кого я въ світі прихилюся:
3 Прихилюся въ світі до яворка,
4 Горе жъ мині жити безъ батенька:
5 Яворка зрубають, другий буде,
6 А батенько й умре — въ вікъ не буде.

7 и 8 Г=1 и 2 Г; 9 Г=3 Г... до яблоньки; 10 Г=4 Г... безъ матюнки; 11 Г=7 А, Яблоньку зрубають... 12 Г=6 В... Матюнка; 13 и 14 Г=1 и 2 Г;

15 Г=3 Г... до дубочка; 16 Г=4 Г... безъ братічка; 17 Г=4 Г, Дубочка... 18 Г=6 Г Братічокъ... 19 и 20 Г=1 и 2 Г; 21 Г=3 Г.... до кислички; 22 Г=4 Г, безъ сестрички; 23 Г=11 Г, Кисличку; 24 Г=6 Г, Сестричка.

(М. Борисполь, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

3.

Ой, надъ моремъ, надъ лиманомъ,
Ой, тамъ козакъ коня напуває,
Съ сизимъ орломъ розмовляє.
„Да чи бувъ, орле, да въ моій стороні,
Да чи чувъ, орле, объ моій голові,
Да чи журиться отець по мені?“
— Охъ, журиться, убивається,
И день три дні сподівається:
„Ой, коли бъ теперъ мій синъ при мені,
То бъ не було печалі мені!“

Ой, надъ моремъ, надъ лиманомъ,
Ой, тамъ козакъ коня напуває,
Съ сизимъ орломъ розмовляє.
„Да чи бувъ, орле, да въ моій стороні,
Да чи чувъ, орле, объ моій голові,
Да чи журиться мати по мені?“
— Охъ, журиться, убивається,
И день три дні сподівається:
„Ой коли бъ теперъ мій синъ при мені,
То бъ не було печалі мені!“

Ой, надъ моремъ, надъ лиманомъ,
Ой, тамъ козакъ коня напуває,
Съ сизимъ орлемъ розмовляє:
„Да чи бувъ, орле, да въ моій стороні,
Да чи чувъ, орле, объ моій голові,
Да чи журиться братікъ по мені?“
— Ой, журиться, убивається,
И день три дні сподівається:
„Ой, коли бъ теперъ мій братъ при мені,
То бъ не було печалі мені!“

Ой, надъ моремъ, надъ лиманомъ,
Ой, тамъ козакъ коня напуває,

Съ сизимъ орлемъ розмовляє.
„Да чи бувъ, орле, да въ моій стороні,
Да чи чувъ, орле, объ моій голові,
Да чи журиться рідна сестриця по мені?“
— Ой, журиться, убивається,
И день три дні сподівається:
— „Ой, коли бъ теперъ мій братъ при мені,
То бъ не було печалі мені!“

(Конотопъ, изъ собр. П. А. Кулиша).

4.

А ще сонце не заходило, а я спати ложуся,
А за лінощами Богу не молюся,—чимъ я Богу надоблюся?
Та болить болько моя головонька, та либонь хоче вмерти,
А призовіте мою родиненьку придоглянуть смерті.
Збіралася моя родинонька, та й не розважає.
Тілько мою та смерть престрашную хуже розражає.
А вдарили въ усі дзвони объ третій годині, —
Одклонюся близькимъ сосідонькамъ, своій рідній родині:
„Ой, прощайте, близькі сосідоньки и рідна родина,
Прощайте, маленькі діти и вірная дружина!
Остається сріблo-злото много, дорогиі шати, —
А вже жъ мені у гробъ за собою не забрати.
Хоть би могъ я ёго забрати, тамъ ёго не треба,
Тілько треба сажень землі, та чотирі дошки, та спасення зъ неба.

(Роменскій у., изъ собр. П. А. Кулиша).

5.

Ой що ти за древо,
Що одъ сонця процвітає?
Ой, одъ сонця процвітає,
А одъ вітру облітає?
Ой, що жъ то за гуси,—
Якъ летіли, кчеркготіли,
Якъ упали, щебеталп?
Що жъ то въ батенька за дочки:
По світлонці похожали,
И стихенька промовляли:
„Якъ умре нашъ батенько,
Наша роскішъ минеться;
Позаростають стежечки и доріжечки
Зеленими спориіпами,
А колькими будяками“.

Ой, що жъ то за древо,
Що одъ сонця процвітає?
Ой, одъ сонця процвітає,
А одъ вітру одлітає?
Ой, що жъ то за гуси,—
Якъ летіли, кчеркготіли,

Якъ упали, щебетали?
Що жъ то въ матінки за дочки:
По світлонці похожали,
И стихенька промовляли:
„Якъ умре наша матінка,
Наша роскішъ минеться;
Позаростають стежечки и доріжечки
Зеленими споришами,
А колькими будяками“.

Ой, що жъ то за древо,
Що одъ сонця процвітає?
Ой, одъ сонця процвітає,
А одъ вітру одлітає?
Ой, що жъ то за гуси,—
Якъ летіли, кчеркготіли,
Якъ упали, щебетали?
Що то въ братіка за сестрички:
По світлоньці похожали,
И стихенька промовляли:
„Якъ умре нашъ братічокъ,—
Наша роскішъ минеться;
Позарастають стежечки и доріжечки
Зеленими споришами,
А колькими будяками“.

(Конотонъ, изъ собр. П. А. Кулиша).

6.

Ой не шуми, луже, дібровою дуже,
Не завдавай серцю жалю,
Бо я въ чужімъ краю марно погибаю!
Ой тимъ же я погибаю, що роду не маю.
Хоть єсть рідъ у мене — далеко одъ мене,
Ой чула я черезъ люде, що жалуєть мене;
Ой хочъ вінъ же й жалує, та у мене не буває,
Тілько моєму серденькові жалю завдаває.

(Роменскій у., изъ собр. А. А. Потебни).

7.

Ой, Боже мій, Боже мій, та вже батько вмеръ!

А я скоки, та въ боки,
Та наприсядки;
У садокъ до дівокъ,
Та на досвітки.

Ой, Боже мій, Боже мій, та вже мати вмерла!

А я скоки, та въ боки,
Та наприсядки;
У садокъ до дівокъ,
Та на досвітки.

Ой, Боже мій, Боже мій, та вже братъ умеръ!

А я скоки, та въ боки,
Та наприсядки;
У садокъ до дівокъ,
Та на досвітки.

Ой, Боже мій, Боже мій, та вже сестра вмерла!

А я скоки, та въ боки,
Та наприсядки;
У садокъ до дівокъ,
Та на досвітки.

(Лебединск. у., Г. А. Залюбовскій).

8.

Ой, ти, утка, сіра, луговая,
Де жъ ти була, пробувала,
Сію нічку ночовала?
— Въ чистімъ полі підъ кусточкомъ,
Підъ малиновимъ листочкомъ;
Тамъ ишло три козаки,
Та несли жъ вони по ножику,
Та вирізали по дудочці.
Скрипки, дудки, не гудіте.
Мого батька не збудіте:
Спить батенько съ перецою,
А матюнка за рікою,
А братічокъ за бистрою,
А сестричка за крутою.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

СИРОТСТВО. — БЕЗРОДНЫЙ НА ЧУЖИНѢ. — РАЗЛАДЪ СЪ РОДОМЪ.

9.

А.

1 Ой у степу, край дороги,
2 Тамъ дівчина жито жала,
3 Къ сирій землі припадала.
4 „Земле жъ, моя мать сирая!
5 Приняла жъ ти отця й неньку,
6 Прийми й мене, молоденьку,
7 Щобъ я по людяхъ не ходила,
8 Щобъ я людямъ не годила.
9 Прийде празникъ, неділенька, —
10 Въ мене сорочка не біленька;
11 Ой тимъ вона не біленька, —
12 Въ мене жъ ненька нерідненька.
13 Коли бъ знала я, відала,
14 То бъ я въ зорі ключи взяла,
15 И ніченьки доточила,
16 И зъ ненькою говорила“.

(Валковск. у., А. А. Потебня).

Б.

1 Що за гаємъ, за Дунаємъ,
2 Козаченько конемъ грає;
3 На конику сідло має,
4 На козаку шабля сяє;
5 А дівчина виглядає,
6 Козаченька въ вікно лає:
7 „Годі тобі конемъ грати, —
8 Ходімъ въ поле жито жати“.
9 Жито жала и лёнъ брала,
10 Къ сирій землі припадала.
11 „Сира земля, мати моя,
12 Приняла ти батька й матку,
13 Прийми й мене ти, солдатку!
14 Тяжко жити сиротині,
15 Сиротині на чужині,
16 Що ні роду, ні родини,
17 А ні вірної дружини.

(Черниговск. губ. вѣд. 1861 г. № 32).

В.

1 В=1 Б; 2 В=2 Б, Тамъ... 3 В Ой а на коні сідло еяє; 4 В А съ кармана хустка має. 5 В=6 Б, дівчина... 6 В=7 Б... Годі, козакъ... 7 В=8 Б, Підемъ, жита... 8 и 9 В=9 и 10 Б; 10 В=11 Б, земле; 11 В=12 Б... матіръ; 12 В=6 А... сиротину; 13 В=14 Б, Гірко... 14 В=15 Б... на чужбині; 15 и 16 В=16 и 17 Б.

(С. Понорница, Кролевецк. у., И. Ходотъ).

Г.

1 Ой за гаємъ зелененькимъ
2 Брала дівка лёнъ дрібненький;
3 Вона брала, вибірала;
4 Г=3 А,
5 „Ой ти, земле, ти, сирая;
6 и 7 Г=5 и 6 А.
8 — На що жъ тебе принімати, —
9 Треба тебе заміжъ дати
10 За школьничка молодого,
11 За маёра полкового.
12 А вже маёръ письмо пише,
13 Вже удова дитину колише:
14 „Ой ну, люлі, не пручайся,
15 Коли тобі таке щастя".

(Лебединск. у.).

Д.

1 Тамъ Тетяна, тамъ Тетяна жито жала;
2 Д=9 Б... Охъ... ще й; 3 Д=10 Б, Охъ и; 4 Д=5 Г; 5 Д=5 А, Ой да; 6 Д=6 А.
7 „Якъ вишеньку зелененьку,
8 Ой якъ ягодку червоненьку".
9 Коли на ту пору козакъ іде:
10 „Не плачъ, дівко, не журися,
11 Охъ бо я самъ молодъ журбу знаю:
12 Охъ и съ кониченька не вставаю,
13 И съ стріменъ ніжокъ не вийманю".

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

Е.

1 За новою слободою
2 Росте жито зъ лободою;
3 Комусь буде трудно-нудно
4 Тее жито жати.
5 и 6 Е=2 и 3 А; 7 Е=5 Г; 8 Е=5 А... Ти приняла; 9 Е=6 А; 10 Е=8 Г... дівку.
11 Треба дівці долю дати,
12 Треба дівку замужъ слати.

(Остерск. у., изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 По-за гаємъ, гаємъ зелененькимъ,
2 Тамъ дівчина брала лёнъ дрібненький;
3 Брала, брала, сиру землю вибивала:
4 „Ой ти, земле, ти, моя земелько!

5 и 7 Ж=5 и 7 А.

8 Чужимъ батькамъ діла не робила.
9 Прийде субота, головка не мита,
10 Прийде неділя, сорочка не біла,
11 Гірко-гірко сирота побита!“

(С. Вербня, Гадяч. у., И. Я. Рудченко).

10.

Ой за гаємъ зелененькимъ,
За Дунаємъ глибочепькимъ,
Тамъ журавка купалася,
На всі края дивилася,
Де дівчина плоскинь брала
Къ сирій землі припадала:
„Земле жъ моя сиренькая!
Призняла ти отдя и неньку,
Прийми мене, молоденьку,
Якъ вишеньку зелененьку,
Якъ ягіду червоненьку,
Щобъ я по людяхъ не ходила,
Чужимъ людямъ не годила —
Прийде неділя — сорочка не біла
И головонька не гладенька,
И матінка не рідненька.

(Воронежск. губ. изъ собр. Н. И. Кармарова).

11.

Та журба жъ мене пзсушила, та журба жъ мене извъялила,
Що найменша въ степу птиця, та й та мене била.
Ой тимъ вона побиває, що роду немає.
Ой вийду жъ я за ворота, стою, якъ сирота,
Ніхто жъ мене не спитає, що роду не має:
Коли бъ мені й у Харькові хочъ одна родпна,
Ніхто бъ мені не доказавъ, що я сиротина.
Сімъ день пила, сімъ день пила, й а нічку робила,
Та не журіться, моі вороженьки, — вже я заплатила.
Зажуріться, вороженьки, на своє безголовъя,
Ой уже жъ я, вороженьки, випила за своє здоровъя.

(Харьковъ, А. А. Потебня).

12.

Ой матусенько моя, та коли-бъ же ти знала,
Яка на мому серденьку та досадонька стала:
Що то за причина, що я сиротина,
Якъ у чистому полі та сухая билина.
Що вітеръ повіває, гільку похиляє,
Да горенько въ світі жити, що всякъ обижає.
А я свойму горю слова не промовлю,
Окипає моє серденько та горячою кровью.

(С. Трубайцы, Харьковск. у., М. В. Нѣговскій).

13.

Що я кому виноватъ, за що погибаю,
Наляканъ одъ злихъ чоловікъ, спокою не маю:
Ні скритися не могу, ні тайно прожити,
Тайно гонять, явно бьютъ, подкладаютъ сіті,
Ненавидять, гонять, бьють, жерцемъ пожирають,
Какъ яструби на бідную птицю, нападають;
Лютимъ огнемъ, яростію палають безъ міри,
Метаються ось якъ на мене, якъ лютні звіри.
Ніхто жъ мене не бороне, ніхто жъ не рятує,
Горко плачу, слезно ридаю, да й ніхто не чує.
Ой що жъ моя за вина, яка єсть причина?
За то жъ мене гонять бьють, що я сиротина.
Ой Боже мой, единій, печаль моя, втіха!
Призри на мъя сиротину, визволь съ сёго лиха!
Суди, Боже, ворогамъ, пущай будуть знати,
Що ми живемъ подъ покровъю у Божої благодати.
За отецькою дитиною отецъ, матерь стане,
За бідною сиротою самъ Богъ розсужає.

(Харьковъ, А. А. Потебня).

14.

Зашуміли луги, загреміли ріки,
Померъ отецъ, мати — сирота навіки!
Сиротка робить, и ручокъ не чує,
Люде кажуть и говорять: „вінъ въ корчмі ночує".

Сиротонька іде исъ поля зарані,
А люде говорять, що съ корчми, зъ гуляння.
Якъ у сироти пшениця родила,
Тоді сиротину родина любила;
А якъ у сироти кукіль уродився,
Тоді одъ сироти весь рідъ одступився.

(Константиноград. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

15.

„Ой соколъ зъ орломъ високо літа,
Бо де найде роскішъ, то тамъ и сіда;
А я жъ младенець увесь світъ пройшовъ,
Та нігде роскоші собі не найшовъ".
У неділеньку рано на зорі
Та плаче младенець, ходя по землі;
Плаче жъ младенець, плаче та рида,
Що отця й матусі вже давно нема,
Що никому ёму порадоньки дать.
„Ой єсть у мене та мій старшій братъ,
Вінъ мене порадить хоть сей малий часъ".
Стоіть младенець та передъ столомъ,
Та частує гостей медомъ та виномъ:
„Ой пійте жъ, гості, що мені Бігъ давъ,
Бо на тое жъ я васъ усіхъ поззивавъ;
Ой на то жъ я васъ усіхъ поззивавъ,
Щобъ медомъ-виномъ усіхъ поштувавъ.
Пройшовъ же я світъ увесь до кінця,
Горе мені жити безъ свого отця!
Изобравъ я рідъ увесь до душі,
Горе жъ мені жити а безъ матусі!"

(Хорол. у. Д. Лавренко).

16 *).

Летівъ орелъ по-надъ моремъ низько —
Горе мені на чужині — нема роду близько!
Летівъ орелъ по надъ моремъ, та й летючи крикнувъ —
Тяжко жити на чужини, де я не привикнувъ!

*) Пѣсни отъ 16 до 19 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Летівъ орелъ по надъ моремъ: ой дай, море, пити!
Горе мені на чужині безъ родини жити!
Летівъ орелъ по надъ моремъ, ніжки підобгавши —
Горе жити на чужині, родини не мавши!
(Харьковск. губ.).

17.

Въ неділоньку рано розігралось море;
Не одному сиротині на чужині горе!
Вийду за ворота, стану, якъ сирота.
Ніхто мене не займавъ, я бідний сирота!
Вийду за ворота, надіну сімрягу;
Ніхто мене не пригорне, бідного нетягу!
Летить орелъ сизий, орелъ сизокрилий,
„Чого тужишь плачешь, спну мій єдиний".
— Порадь мене, орле, що маю робити:
Та померъ отецъ-мати, вся моя родина!
— Та й ти не знаєшъ, та й я не знаю...
Покидай сей край, де долі не маєшъ!
Та йди на Вкраіну, тамъ знайдешъ родину;
Тамъ знайдешъ родину, чорняву дівчину.
(Харьковск. губ.).

18.

Чого я тужу, чого я нужуся?
Чого я допіро (?) плакати учуся?
Знаю я біду, знаю й пригоду,
Но моімъ ворогамъ все то не вигода.
Вороги ви моі, скажить ви мені,
Що ви за причини взяли-сте въ мені?
Що я вамъ учинивъ такого злого,
Що ви мя судите, якъ остатнёго.
Взяли-сте гоноръ, возьміть же й славу;
Возьміть же й славу собі на страву.
Жріте моє тіло, тільки не много:
Серца не руште—що вамъ до того?
Бо моє серце въ собі думу носить,
О нічию ласку нікого не просить,
Тільки въ єдного Бога найвисшого
О справедливость — більше нічого!
Бо Богъ правдивий всіхъ насъ діла знає;
Якъ хто заслужить—такъ заплату дає.
А Богъ такъ каже: не суди нікого.
Гляди самъ себе—більше нічого!
(Волынск. губ.)

19.

Ой летіла зозуленька черезъ темний гай,
Та впустила сиве піръя на тихий Дунай.
Ой якъ тому сивенькому пірью на Дунаі,

Ой такъ мені, сиротині, у чужому краі.
Ой якъ тяжко тому піръю на морі плавати,
А ще тяжче на чужині мені привикати.

(Харьковск. губ.).

20.

А.

1 Загуду, загуду,
2 У Щасновці не буду,
3 Бо въ Щасновці вороги
4 Кругомъ хату облегли;
5 Кругомъ хату и сіни
6 Вороженьки обсіли.
7 Налетіли голуби
8 Исъ чужої сторони,
9 Стали вони буркотать,
10 Голу͡ивоньку клопотать.
11 Не гудіте, голуби,
12 Не клопчіть голови;
13 Наклопочу я сама,
14 Въ мене родоньку нема:
15 Ні роду, ні родини,
16 Ні матюнки зъ Украіни.
17 Пу͡ийду я гуляти,
18 Родиноньки шукати;
19 Ту͡ильки знайшла родину,
20 Матюнчину могилу.
21 На могилі калина,
22 На могилі червона.
23 — Ти, калина, одхились,
24 Сира земля, розступись, (2)
25 Ти, трунонька одчинись, (2)
26 Ти, матюнко, одзовись.
27 „Съ кимъ же ти, доню, прийшла,
28 Що ти мене тутъ знайшла:
29 Чи съ хмарою, чи зъ дощемъ,
30 Чи до мене зъ гу͡иркимъ плачемъ?“
31 — Ні съ хмарою, ні зъ дощемъ,
32 Я до тебе зъ гу͡иркимъ плачемъ:
33 Куди пу͡ийду, не люблять,
34 И съ кимъ стану, осудять;
35 Судять мене ні за що,
36 Кажуть: „сирота ледащо!“

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А. Въ Снітинці; 3 Б=3 А. Бо въ Снітинці; 4 Б=4 А... сіни й; 5 Б=5 А. Да не то хату, ще й; 6 Б=6 А; 7 Б=17 А, блукати; 8 Б=18 А. До матінки.

9 Ой найшла я долину, (2)
10 Въ тій долині ялину,
11 Матеріню могилу.
22 А встань, мати, не лежи, (2)
13 Путь ти мені покажи.

14 Б=27 А. „Съ кимъ ти да й; 15 и 16 Б=28 и 29 А.

17 Чи съ хорошимъ молодцемъ?

18 Иди, доню, не барись,
19 Щобъ твій милий не сварився".
20 За жовтими пісками
21 Вмилась дочка слёзами.

(Великіе Снитинки, Васильковск. у.).

В.

1 В=7 А... Налинули; 2 В=8 А.
3 Сіли-пали у дворі,
4 Жалобненько загули; 5 В=11 А.
6 Не завдавайте туги,
7 Бо я въ чужій стороні,
8 Нема роду при мені;
9 А ні роду, ні отця,
10 Да нікому журиться.
11 В=7 Б. 12 В=18 А; 13 В=19 А; 14 В=20 А. Материну...
15 По підъ гаємъ дорога,
16 Туди йшла родина;
17 Кличу, кличу, не чує,
18 Нехай зъ Богомъ мандрує.

(С. Черняків. Кіев. у. В. О. Попченко).

Г.

1 Г=1 В; 2 Г=8 А; 3 Сіли собі край води; 4 Г=4 В. Та й жалібно... 5 и 6 Г=11 и 12 А; 7 Бо я й сама загуду; 8 Г=2 А. Бо въ Таращі; 9 Г=3 А. Бо въ Таращі: 10 Надокола (?) обняли; 11 Г=33 А.

12 Сидю въ-дома, обсудять.
13 Ой поличу, поличу,
14 А въ чужую сторону:
15 Ой у полі могила,
16 Тамъ меі мамки хатина.

(Тарашча, И. Б. Новицкій).

Д.

1 Д=1 Б; 2 Г=2 А. Въ сёму селі; 3 Д=3 А Въ сёму селі; 4 Д=4 А мене...; 5 и 6 Д=5 и 6 А.

7 Хочуть мене згубити,
8 Въ корці води втопити.
9 Ой на морі утінка,
10 Ой то жъ моя матінка.

11 Накажу я утінці,
12 Своїй рідній матінці,
13 Нехай мене не лає,
14 Нехай мене згадає,
15 Якъ обідать сідає.

(Конотопскій у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

1 Та соловейку маленький,
2 Та въ тебе голосъ тоненький,
3 Та защебечи ти мені,
4 А що я въ чужій стороні,
5 Та хожу-блужу й гукаю,
6 Та свого й роду шукаю.
7 Та найшла у полі билину,
8 То матусину й могилу;
9 Та на могилі припала,
10 Отця й неньку згадала.
11 — Охъ и устань, ненько, не лежи,
12 Та зо мною й говори.
13 „Охъ а куди ти, доньку, ишла,
14 А що ти мене и тутъ изнайшла:
15 А чи съ тучею, чи зъ дощемъ,
16 А чи зъ доброю годиною,
17 А чи зъ малою дитиною?“
18 — А ні съ тучею, ні зъ дощемъ,
19 А я зъ доброю й годиною,
20 Охъ и зъ малою дитиною,
21 Охъ и зъ вірною дружиною.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ой загуду, загуду, (2)
2 Въ Баришполі не буду:
3 Въ Баришполі лихий панъ, (2)
4 Нехай людямъ, й а не намъ.
5 Да въ Баришполі вороги (2)
6 Й округъ мене й облягли,
7 Й округъ мене й облягли, (2)
8 Якъ нивочку й облоги:
9 Облуйженьки пойоруть, (2)
10 Вороженьки прошадуть.
11 Ой пойду я, гукаючи, (2)
12 Да матеньки шукаючи;
13 Й ой не найду матюнки, (2)
14 Да найшла я ялину;
15 Да найшла я ялину, (2)
16 Матюнчину могилу.

(Борисполь, Переяславск. у. П. И. Новицкій).

З.

1 Ой вороги, вороги; 2 З=4 А, 3 З=5 А. Не такъ... якъ; 4 З=6 А.
5 Ой вороги, вороги,
6 Пропустіте дороги.
7 Щось у лісі гукає —
8 Дочка неньки шукає;
9 Ой шукала, не найшла,
10 Заплакала та й пішла.
11 Найшла въ степу долину,
12 Високую могилу,
13 До могили припада,
14 Свою неньку виклика:
15 „Ой йди, нене, до мене.
16 Гірке життя безъ тебе!“
17 — Иди, донько, не гайся,
18 Старихъ людей питайся:
19 Я не встану й не піду,
20 Головоньки не підведу.

(Лебедин. у. Г. А. Залюбовскій).

И.

1 Шось у лісі гукає, (2)
2 Синъ матері шукає,
3 Шукавъ, шукавъ, не знайшовъ, (2)
4 Та й заплакавъ та й пішовъ.
5 Въ чистімъ полі могила, (2)
6 Тамъ сирітка ходила;
7 Тамъ сирітка ходила, (2)
8 Свою неньку будила:
9 „Та встань, нене, до мене, (2)
10 Горе жити безъ тебе!“
11 Прилетіли голуби (2)
12 Та съ чужої сторони:
12 Цитьте, гулі, не гудіте, (2)
14 Спить матуся, не збудіте.

(Кременчугск. у. В. Гнилосировъ).

21.

Спдить собі козаченько, думає-гадає,
Самъ зостався на чужині, дружини немає.
Нема въ мене дружиноньки, ні щастя, ні долі,
Самъ зостався на чужині, якъ билина въ полі.

(Кременецкій у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

22.

На яворі чорний воронъ кряче,
На чужині сиротина плаче;
На яворі чорний воронъ грає,
— За щось мене моя мати лає.
Ой лаяла, хвалилася бити:
„Не йди, доню, на чужину жити,
На чужині все чужі люде,
Ой тамъ тобі правдоньки не буде;
На чужині ні отця, ні неньки,
Тілько въ саду поють соловейки;
На чужині ні брата, ні сестриці,
Тілько въ саду щебечуть синиці;
На чужині ні дядька, ні тітки,
Тілько въ саду щебечуть чечітки“.

(Конотопск. у., изъ собр. П. А. Кулиша).

23.

Стоіть яворъ надъ водою, надъ воду схилився,
Молодъ козакъ, молодъ козакъ, та вже й зажурився.
— Якъ же мені не хилитись — вода корінь миє,
Якъ же мені не журитись, якъ серденько мліє.
Ходжу-нуджу, ходжу-нуджу, якъ те сонце въ крузі,
Чи я встаю, чи лягаю, завше серце въ тузі.
Летить орелъ по-надъ море, та й, летючи, крикнувъ...
Ой якъ тяжко въ цихъ сторонахъ, що я не привикнувъ!
Ой є въ мене на Вкраіні ріднесенька мати,

Вона жъ мене пожалуѣ, якъ свого дитяти;
Ой ѣ въ мене на Вкраіні рідненький батько,
То вінъ мене пожалуѣ, якъ своѣ дитятко.

(С. Пилиповичи, Радомыльск. у., В. Магеръ).

24.

Матусенька свого сина лаѣ,
Ой вона лаѣ, ще й казала бити:
— Не йди, сину, на Вкраіну жити:
На Вкраіні все чужиі люде,
Ой да й тамъ тобі доленьки не буде.
Що у саду висока могила,
Ой на могилі червона калина,
Ой підъ калиною лежить сиротина; 2
Ой на калині сивая зозуля, 2
Ой сиротину раненько будила:
„Ой уставай, годі тобі спати,—
Ой чи ѣ въ тебе отець, або мати?
Ой треба худібоньку дбати".
— Нема й у мене ні отця, ні неньки,—
Ой по садочку поють соловейки;
Що й у саду розвився яворко,
Ой до то мені рідненький батенько;
А въ городі зацвіла маківка,
До то мені рідная матінка;
Ой у стену зацвіли суниці,
Ой то мені брати да сестриці;
Ой у лузі зацвіла ожина,
Ой до то й мені вірная дружина.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

25.

Лаѣ мене мати моя, лаѣ,
Ще й хвалиться: „буду дуже бити,—
Не йди, суко, на Вкраіну жити:
На Вкраіні да чужиі люде,
Тамъ тобі гуирше лихо буде,
Якъ у тебе батенька не буде".
— Єсть у полі дубокъ зелененький,
Ото жъ мені батенько руидненький.
Лаѣ мене мати моя, лаѣ,
Ще й хвалиться, „буду дуже бити,—
Не йди, суко, на Вкраіну жити:
На Вкраіні да чужиі люде,
Да тамъ тобі гуирше лихо буде,
Якъ у тебе матюнки не буде".
— Ой ѣ въ полі береза біленька,
Да то жъ мені матюнка руидненька.
Лаѣ мене мати моя, лаѣ,
Ще й хвалиться, „буду дуже бити,—
Не йди, суко, на Вкраіну жити:
На Вкраіні усе чужи люде,
Да тамъ тобі гуирше лихо буде,
Якъ у тебе братіка не буде".
— Ой ѣ въ полі дубокъ зелененький
Да то въ мене братічокъ руидненький
Лаѣ мене мати моя, лаѣ,
Ще й хвалиться, „буду дуже бити,—
Не йди, суко, на Вкраіну жити:
На Вкраіні усе чужи люде,
До тамъ тобі гуирше лихо буде,
Якъ у тебе сестриці не буде".
— Єсть у полі кукуиль да пшениця,
Да то жъ мені сестра-жалобниця.

(М. Олишевка, Козелецк. у., А. Шишацкій-Иличъ).

26.

А.

1 Ой, вийду я за ворота, за воротьми кремені крешуть;
2 Ой, стану я, послухаю, ажъ про мене вороги брешуть.
3 Брешіть, брешить, вражи воріженьки, хочъ кусайте, хочъ глитайте,
4 Таки жъ мені, молодому, погуляти дайте.
5 Горе жъ мені на чужині, зовуть мене заволокою,
6 Велять мені річку брести, широкую та глибокую.
7 Не сплисти, а ні збрести, ні очима перекинути,—
8 Доведеться на чужіні сиротині десь загинути.
9 Прихилюся до явірка, а явірко та не батенько:
10 Вітеръ віе, гілле ломить, вінъ до мене не говорить.
11 Прихилюся я до маківки, а маківка та не матюнка:
12 Вітеръ віе, гілле ламле, вона до мене не говорить,
13 Прихилюся я до дубочка,—а дубочокъ та не братічокъ:
14 Вітеръ віе, гілле ламле, вінъ до мене не говорить.
15 Прихилюся я до осички, а осичка не сестричка:
16 Вітеръ віе, гілле ламле, вона до мене не говорить.

(С. Шасновка, Козелецк. у., К. И. Кабальгичъ).

Б.

1 Ой, піду я дорогою, пущу голосъ дібровою,
2 Накажу я до свого роду хоть чорною вороною.
3 Ні родини зъ Украіни, ні чорної ворононьки,
4 Ні до кого ласкавого прихилити головоньки.
5 Б=9 А... до дубонька, а дубонько... 6 Б=10 А... гілля має... промовляє.
7 Хожу, блужу по діброві, ніде води та й напиться,
8 Горе мені жити на чужині: ні до кого прихилиться.
9 Прихилюся до липоньки, а липонька не матінка;
10 Вітеръ віе, гілля гонить, вона до мене не заговорить.
11 Що у чужій сторононці зовуть мене заволокою:
12 Треба мені перебристи сю річеньку та глибокую.
13 А чи мені перебрісти, а чи мені переплинути,—
14 Доведеться въ чужій сторононці безъ родини загинути.

(С. Трубайцы, Хорольск. у., М. Нѣговскій).

В.

1 Не жаль мені на галоньку, якъ на тую на ворононьку:
2 Занісъ мене дурний розумъ, на чужую на сторононьку;

3 В=5 А. А на чужій на сторонці... 4 В=6 А;

5 А я тую бистру річку очеретомъ перетикаю,

6 И все таки рідню свою я до себе перекликаю...

7 В=7 Б. И тутъ гора, и тамъ гора... 8 В=8 Б. Розійшовся рідъ изъ родомъ... 9 Б=9 А... до дубочка, а дубочокъ...;

10 Вітеръ віе, гілле ломить, а до мене й не промовить,

11 Прихилюсь я до берези, а береза да не матінка:

12 Вітеръ віе, гілле ломить, а до мене й не промовить:

13 „Чи я тобі не казала, та стоячи підъ світлицею:

14 Було нейти у Кримъ по сіль, бо застанешъ молодицею".

15 — Любивъ тебе дівчиною, любить буду молодицею:

16 Сімъ літъ тебе ждати буду, поки станешъ удовицею.

17 Не всі тіи садки цвітуть, що весною розвиваютсья;

18 Не всі тіи вінчаються, що вірненько женихаються,

19 Половина садківъ цвіте, половина осипається,

20 Одна пара вінчається, а другая розлучається.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=5 А; 2 Г=6 А... брести річку;

3 Чи мені плисти, чи мені брести, чи мені та й утопитися.

4 Г=8 Б. Бідна жъ моя та головонька...

5 Прихплюся до явора—яворонько та не батюнько.

6 Г=10 А... заговорить...; 7 Г=11 В... а жъ береза... 8 Г=12 А... та не заговорить... 9 Г=15 В... перетичу...;

10 Такп жъ свою та родиноньку, та до себе та перекличу.

(С. Калита, Остерск. у., М. Александровичъ).

Д.

1 Д=1 В. Ні на кого, якъ на тебе, соколоньку; 2 Д=2 В... у чужую та... 3 Г=5 А. А чужая да сторононька, та звуть...; 4 Г=6 А. Кажуть...

5 А та річка невеличка,—мені зъ неі не напитися.

6 Д=6 Б. Горе жъ мені на...; 7 Г=9 А; 8 Г=11 А... до вдовоньки, а вдовонька...

9 Прихилюся до чужого: скажуть люде, що кохаюсь.

(Жаботинъ, Ф. Штангей).

Е.

1 Ой, піду я въ лісокъ-трісокъ, тамъ люде явори тешуть;

2 Ой, стану я послухаю, що за мене вороги брешуть.

3 Брешить, брешить, вороженьки—я васъ не боюся:
4 Стоіть камень край дороги, за нёго возьмуся.
5 Иду лугомъ та й співаю: „ви, луги, розлягайтеся!
6 Иду селомъ ревні плачу, ви, вороги, потішайтеся!
7 Не такъ мі жаль на павочку, якъ на тую вороночку:
8 Занісъ мене дурний розумъ въ чужую стороночку.
9 На чужій сторононьці назвуть мене заволокою;
10 Скажуть мені річку плисти, широкую та глибокую.
11 А ні-ні переплисти, а ні-ні перетонути:
12 Приходиться до кінця віку біду тягнути.

(М. Ялтушковъ, Могилевск. у., А. Руданскій).

Ж.

1 Ж=1 Б. Ой, іду... а мій... 2 Ж=2 Б... до родоньку свого... 3 Ж=3 Б.

4 Та вже жъ мені надокучила, а чужая та сторононька.
5 Щебетала ластівонька, зо дна моря вилітаючи,
6 Та вже жъ мені надокучило, родиноньки та не маючи.
7 Горе жъ мені жити на чужині, родиноньки та не маючи!

(С. Богачка, Хорольск. у., Д. Лавренко).

З.

1 З=1 В... на кавочку... 2 З=8 Е; 3 З=5 А... й а въ чужі стороні назвуть...; 4 З=10 Е;

5 Якъ же єі переплисти, якъ же єі перетонути,—
6 Прийдеться мені, молоді, въ чужі сторонці загинути.
7 Пішли парубки, лишень тілько шапки видко,
8 Лишилися шмаровози — подивитися гидко.

(Подольск. губ., А. И. Дыминскій).

27 *).

Ой умру я, умру, та буду дивиться,
Чи не буде мій батенько по мені журиться?
Батько зажурився, на столъ похилився:
„Коли-бъ дочку поховати — буду двуръ минати!“
Ой умру я, умру, та й буду дивиться,
Чи не буде моя мати по мені журиться?

*) Пѣсни отъ 27 до 29 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Мати зажурилась, на столъ исхилилась:
„Коли-бъ дочку поховати — буду двуръ минати!“
Ой умру я, умру, та буду дивиться,
Чи не буде мій братічокъ по мені журиться?
Братікъ зажурився — на скамъю схилився:
„Коли-бъ сестру поховати — буду двуръ минати!“
Ой умру я, умру, та й буду дивиться,
Чи не буде моя сестра по мені журиться?
Сестра зажурилась — на скамъю схилилась:
„Коли-бъ сестру поховати — буду двуръ минати!“
Ой умру я, умру, та буду дивиться,
Чи не буде мій миленький по мені журиться?
Милий зажурився, пішовъ підголився,
Сідла коня вороного, та іде жениться.
— Постой милий, не женися, ще я не скончилась!

(Волынск. губ).

28.

— Ой ви, галки, чорнопиречки моі,
Чи були ви въ моій рідній стороні?
Ой чи тужить батько й мати по мені?
„Плаче ненька у постелоньці лежить;
Передъ нею люба дівчина стоіть,
Въ головонькахъ воскову свічу держить“.

(Харьковск. губ.).

29.

У чистому полю,
Стояли три садочки:
У першому садочку
Соловей щебече,
А въ другому садочку
Зозуля кувала,
А въ третёму садочку
Мати сина питала:
— Ой сину, мій сину,
Скажи мені правдоньку,
Хто въ світі вірніше,
Чи жінка, чи теща,
Чи ненька рідненька?
„Жінка для совіту,
Теща для привіту;
Матінка рідна
Лучче всёго світу.
Якъ много ходила —
Свое серце въялила;
Якъ мене родила,
Въ Бога смерті просила!“

(Полтавск. губ.).

30.

Вийду за ворота,
Стану, якъ сирòта;
Хочъ хто йде—минає,
Мене не займає.
За тимъ мене не займає,
Що роду немає...
Пливи, пливи, селезеню,
Проти води прудко,
Накажи моєму роду,
Що я буду хутко.
Пливи, пливи, селезеню,
Да вплинь за водою,
Накажи моєму роду,
Що я сиротою.
Сиротою великою
Теперъ я зостався.
Хочъ побреду черезъ воду,
Да до свого роду;
Ой хоть замочуся,—
Въ роду просушуся,
Да й наговоруся.

(М. Батуринъ, Конотоп. у. М. Исаенко, Черниг. губ. вѣд. 1860 г. № 16).

31.

Десь у мене родина,
Якъ у полі билина;
Десь у мене дитятко,
Якъ на морі утятко.
Та нехай мене згадає,
Якъ обідать сідає;
Да нехай мене спомъяне,
Якъ ложечки прибере.
Та не дай, Боже, помірать,
Та нікому похавать,
Коли бъ мені пъятаки,
Були бъ попи и дяки...

(Конотопъ, изъ собранія П. А. Кулиша).

32.

Ой туманъ, туманъ по долини, туманъ качається —
Чогось мене, бідной сиротини, та ввесь рідъ цурається.
Не цурайся ти, моя родино, не цурайся мене,
Прийде той часъ и тая година, що згадаєшъ за мене.
Ой згадай, згадай, родиночко, якъ сядешъ обідати:
„Десь наша бідна сиротина, нікому відвідати!“
Ой згадай ти, моя родино, якъ сядешъ хліба істи:
„Десь наша бідна сиротина, та ніякої звісти!“
Ой пленуть лебеді, та пленуть по воді, та на березі крикнуть —
Куди глянь—чужина, все родини нема, якъ бідна привикну.
Ой пленуть лебеді, та пленуть по воді, та пленуть за водою,
Привикай, привикай, бідна сиротино, та меже чужиною.

(С. Савчина, Ямполь у. г. Шманкевичъ).

33.

А.

1 Ой, журавка, журавка,
2 Чого кричишъ по ранкахъ?
3 — Ой, якъ мені не кричати:
4 Ні съ кимъ дітокъ годовати.
5 Ой, я сама горую,
6 Своіхъ дітокъ годую.
7 Ой, високо, високо
8 Кленъ дерево одъ води,
9 Ой, далеко, далеко
10 Моя матюнка одъ мене.
11 Ой, хочъ вона далеко,
12 Та згадає легенько;
13 Тогді вона згадає,
14 Якъ обідать сідає:
15 „Ой, десь моя дитина,
16 Якъ на морі утина!
17 Ой, десь моє дитятко,
18 Якъ на морі утятко!
19 Да не дай, Боже, притуги,
20 На мою дитину недуги;
21 Да не дай, Боже, залежати
22 Дакъ нікому й пить подати!
23 Да не дай, Боже, помірать,
24 Дакъ нікому й поховать“.
25 Поховають ії люде:
26 Заберуть, що буде;
27 Прочитає паламарь,
28 А би було що въ карманъ;
29 Прочитають и дяки,
30 А би були пъятаки.

(С. Лементаровка, Сосницкаго уѣзда. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А; 3 Б=А; 4 Б=4 А;
5 А журавля узято
6 Въ чужу землю загнато;
7 и 9 Б=7 и 9 А; 10 Б=10 А... мій батенько. 11 и 12 Б=23 и 24 А;
13 Заховає хоть й піпъ,
14 Аби грошей сорокъ кіпъ;
15 Б=27 А. Ой задзвонить... 16 Б=28 А; Аби грошей... 17 Б=29 А;
18 Б=30 А. Аби гроші...
19 А заплаче чужина.
20 Въ мене родоньку нема.
21 Ой, заплачуть, погребуть,
22 И що буде поберуть.

(Конотопскій уѣздъ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

34.

Зозуленько, моя ненько,
Закуй мені жалібненько;
Скажи мені шляхъ-дорогу,
Куди іхати до роду:

Ой, до роду, до родини,
До вірненькоі дружини?
— Козаченьку молоденький,
Питай же ти соловейка,
Бо вінъ високо літає,—
Вінъ битиі шляхи знає.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

35.

Туманъ, туманъ по долині,
Туманъ качається:
Чого жъ мене на чужині
Весь рідъ цурається?
Прошу тебе, родинонько,
Не цурайся мене,
Ти сивою зозулею
Накажи до мене.
Прибудь, прибудь, родиночку,
Хочъ на годиночку,
Розвесели серця мого
Хочъ половиночку.
Породила мене мати
Темненькоі ночі,
Дала мені біле личко,
И ще чорні очи;
На що мені, моя мати,
Личко побілила,
Чомъ ти мені, моя мати,
Счастя не вділила?
Породила мене мати
На святу неділю,
Дала мені лиху долю,
Дежъ я ii подіну?
Породила мене мати,
По ягоди йдучи;
Горе жъ мені на чужині,
Безъ роду живучи!

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

36.

А.

1 Ой, не шуми, луже, дібровою дуже,
2 Не завдавай серцю жалю, бо я въ чужімъ краю;
3 Бо я въ чужімъ краю марно погибаю,
4 Ой, тимъ же я погибаю, що роду не маю.
5 Хочъ є рідъ у мене, такъ далеко одъ мене;
6 Перечула черезъ люде, що жалує мене.
7 Хочъ же жалує, не пригортає,
8 Моєму серденьку жалю завдає.
9 Стоіть въ городі два кущика мъяти,
10 Збірається рідъ до роду, хоче погуляти;
11 Стоіть въ огороді два кущика пижма,
12 Збірається рідъ до роду, гуляє до тижня.

(Роменскій уѣздъ. Изъ собранія А. А. Потебни).

Б.

1 Б=1 А. 2 Б=2 А; 3 Б=3 А, 4 Б=4 А. 5 Б=5 А; 6 Б=6 А. Ой чула

7 А. Ой хоть вінъ же и жалує, та у мене не буває,

8 Б=8 А. Тілько... серденькові.

(Роменскій уѣздъ. Изъ сбор. А. А. Потебни).

37.

Червоная калинонька
На яръ-воду схилилась;
На яръ-воду схилилася,
Тамъ дівчина журилась;
Тамъ дівчина журилася,
Що й одъ роду й одбилась;
Що й одъ роду й одбилася,
Шо й одъ роду, й одъ родочку —
Болить серце въ животочку
На чужому життечку;
Міжъ чужими людьми живши,
Ні до кого говорити,
Головоньки прихилити.

Якъ піду я до Дунаю,
Гукну-крикну не по малу;
Озовется моя доля
По тімъ боці синёго моря:
„Не журися, дівчино моя,
Бо я буду доленька твоя“.
Пливи, доле, за водою,
Я молода за тобою;
Та й сядемо на пісочку,
Та й спишемо по листочку,
Та й пошлемо до родочку;
Ой, одъ роду до родини,
И до вірної дружини.

(Ахтырка. Изъ собранія П. А. Кулиша).

38.

Надъ водою калина червона зацвіла,
Молода дівчина та й ся зажурила;
Затужила, зажурилася, що відъ роду відбилася;
Відъ роду відбилася маленькою дитиною.

(Подольск. губ.).

39.

А

1 Ти соловей маленький,
2 Въ тебе голосъ тоненький;
3 Защебечи ти мені,
4 Що я въ чужий стороні,— (2)
5 Нема роду при мені.
6 Нема роду родини,—
7 Ні вірної дружини.
8 Одкотився одъ роду,

9 Якъ камінецъ у воду.
10 Ой, якъ тому каменю,
11 Підъ водою лежучи,—
12 Ой, такъ мені, молодцю,
13 На чужини живучи,
14 Чужимъ людямъ годячи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Б.

1 Б=1 А; Соловейко. 2-6 Б=2-6 А; 7 Б=7 А И вірноі... 8 Б=8 А; 9 Б =9 А... той камень.

10 Лежить камень у воді,
11 Горе жити въ чужині.
12 Ой найму я підводу,
13 Да поіду до роду.
14 Приізжаю въ новий двіръ,
15 Ажъ виходить батько мій;
16 Доізжаю до хати,
17 Ажъ виходить ще й мати:
18 „Здоровъ, спну Иване,
19 Дитя моє кохане!
20 Якъ я тебе кохала,
21 Своє серце втішала:
22 Якъ я тебе оженю —
23 Своє серце звеселю;
24 Якъ я тебе въ військо оддамъ,—
25 Сама себе запродамъ".

(С. Иванковъ, Переяслав. у. П. А. Евторовскій).

40.

Соловійку маленький,
Твій голосокъ тоненький:
Ой не сядай на окні,
Не щебечи рано мні,
Не задавай жалю мні,
Що я въ чужій стороні.
Ой я въ чужій стороні,
Ой якъ камень у воді:
Камень въ воді полежить,—
На чужині трудно жить.
Ой пійду я гукати,
Свого роду шукати;
И край Польшу перейшла,
Свого роду не нашла.
Нашла въ полю озерце,
На озерці ведерце,
На ведерцю колосокъ,—
Тамъ родинінъ голосокъ,
Тамъ моя родина є
И мні голосъ подає.

(Д. Полоски, Бѣльск. у. И. Медвѣдь).

41.

Ти соловей, соловей,
Не налітай на мій двуїръ,
Не сідай ти на окні,
Не щебечи на зорі,
Не роби жалю мені,
Бо я въ чужій стороні,—
Нема роду при мені.
Нема роду—родини,
Ні вірноі дружини.
Сама жъ бідна сирота,
Да дитиночка мала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

42.

А.

1 Ой соколю, соколю,
2 Не літай по полю,
3 Ой не сідай на вікні,
4 Не завдавай жалю мені,
5 Бо я, бідна, въ чужині,
6 Нема роду при мені,
7 Нема роду-родинки,
8 Ні жодноі дружинки.
9 Не сама я по садочку ходила,
10 Цвітъ-калину ломила,
11 Та въ квіточки складала,
12 Та головку квітчала;
13 Ой якъ би я гарная,
14 Вийшла бъ на базаръ пишная,
15 Купила бъ собі голуба,
16 Та завила у полу,
17 Та принесла до дому,
18 Та пустила въ комору,—
19 Въ білу постель пустила,
20 Та на любую розмову.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

Б.

1—3 Б=1—3 А;
4 Не співай самъ собі,
5 Но заспівай ти мені,
6 Бо я въ чужій стороні,
7 Нема роду при мені —
8 А ні роду, ні родини,
9 Ні любоі дружини.
10 Ой на лузі, лузі
11 Цвітъ-калину ломить,
12 И въ квіточки складає;
13 На базарі продавала,
14 Соколочка купила:
15 — Соколю, соколю, не ішъ, не пъешъ,
16 Чому мені гудишъ?
17 „Я не імъ, не пъю,
18 Бо смутненький сиджу“.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

43.

— Полети жъ ти, галко, де мій рідний батько,
Нехай мене одвідає, коли ёму жалко.
Полети жъ ти, краче, де матюнка плаче,
Нехай очи протирає й мене одвідає.
Полети жъ ти, орле, де мій братікъ оре,
Нехай воли випрягає й до мене прибуває.
Полетіть синички, де рідні сестрички,
Нехай мене одвідають, моі жалобнички.
Полетіть чечітки до родноі тітки,
Нехай мене одвідає, бідноі сирітки.
—Чи ти жъ мене, мати, на місті купила,

Що ти мені, мати, щастя й долі не вділила?
Чи ти жъ мене, мати, въ барвінку купала,
Купаючи, заклинала, щобъ счастя не мала?
„Ой я жъ тебе, доню, въ барвінку не купала:
Въ чистімъ полі пшениченьку жала, —
На гору йшла, тебе несла, ще й води набрала...“

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кабальчичъ).

44.

— Ой вийду я, вийду, стану, подумаю,
Що я въ чужімъ краю роду не маю;
Єсть въ мене родина — далеко відъ мене!
Чую черезъ люде, що цурається мене.
Цурайся, цурайся, я тебе не буду:
Прибудь, родиночко, я тобі рада буду.
Ой вийду я на гору крутую,
Стану, подивлюся на воду биструю:
Шибка-рибка въ морі гуляє доволі,
Вдовинъ синъ въ війску — тілько въ него волі:
Сідлає воронъ-коня, гуляє доволі.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

45.

Ой не шуми, луже, дібровою дуже,
Не завдавай серцю жалю, бо я въ чужімъ краю;
Бо я въ чужімъ краю марно пропадаю;
Тимъ же я погибаю, що роду не маю.
Є въ мене родина—далеко відъ мене,
Ой чую я черезъ люде — цурається мене.
Нехай цурається, я вже собі знаю,
Ой дожду я тієї години, що й мене згадає.
— Запрягайте, хлопці, коні вороніі,
Да повеземъ до пріёму хлопці молодіі!
Не везли кіньми, повезли волами,
А вмилися, молоді хлопці, дрібними слізами,
А въ неділю рано пріёмъ учинили,
Молодимъ хлопцямъ лоби поголили.

(С. Великая Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

46.

— Мати жъ моя, матусенько,
На що жъ мене на горе вродила,
На що мені чорні брови вділила?
Було бъ мені сіхъ чорнихъ брівъ не ділити,
Було бъ мені счастя й доленьку дарити.
Нема въ світі несчастної надъ мене,
Що дріклася вся родина одъ мене:
День настане — я въ досаді прохожу,
Нічъ настане — слізоньками обіллюсь.
Спишу я свою тоску на біленькому листку,
Та й пошлю ажъ у городъ Москву:
Хто сей листокъ прочита,
Той все моє горенько узна.

(С. Покровск. Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

47.

Нема въ світі несчастної надъ мене,—
Одріклася вся родина одъ мене;
Одріклася вся родина одъ мене,
Приключилась тоска-печаль до мене.
Де бъ я, де бъ я до свого горенька пішла,
Де бъ я, де бъ я сюю печаль избула?
День настане — я въ досаді прохожу,
Нічъ настане — я въ слізонькахъ пролежу;
Нічъ настане — я въ слізонькахъ пролежу,
Всю перину слізоньками обіллю.

(С. Покровск. Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

48.

Ой, приснився мені сонъ справедливий зъ вечора у ночі,
Що не жичать добра близкі сосіди, тільки світять у вічі.
Якъ зо мною пъють, зо мною гуляють, тогді мені щирують,
А якъ відъ мене підуть, за мене говорять, ще й на мене ворогують...
Піду жъ бо я містомъ та риночкомъ, тамъ мій рідъ пъє та гуляє;
Я шапку знімаю, на дзінъ-добрий даю, мене ся рідъ цурає.
„Не цурайся мене, родиноцько, а я тебе не буду:
Чи ти приідешъ, ой, чи ти прийдешъ, то я радъ буду.

Ой, куди були ярії пшениці, теперъ туди облоги;
Котрі були ще й добрі люде, теперъ самі вороги.
Ой, піду я доломъ-долиною, ой, піду я по-надъ ставъ.
Ой, не дивуйте ви, добрі люде, теперъ такий світъ наставъ".

(М. Ялтушковъ, Могилевск. у. А. Руданскій).

49.

— Ой Боже мій, милостивий, та який я вродився!
Нема мені ні дня, ні ночи, а щобъ я не журився;
Въ мене батька немає, й рідъ мене оддаляє.
Розступися, сира земля, бо я пійду живий въ тебе!
Ой летіла зозуленька, та черезъ садъ куючи,
Та вже жъ мені докучило на сімъ світі, горюючи;
Ой, летіла зозуленька та черезъ ділованнѧ,
А вже жъ мені докучило на сімъ світі горюваннѧ;
Ой летіла зозуленька, та й казала куку,
Та вже жъ мені докучило на сімъ світі терпіть муку.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

50.

Приснився мені сонъ справедливий, ще вчора въ ночі,
Що не жичатъ добра моі сосідочки, тілько світятъ въ очі:
Якъ до мене прийдутъ, вони въ мене пъютъ-ідятъ,
А якъ одъ мене підутъ, ще мене обсудятъ.
„Ой ви, браття, ой ви, сестри моі, та порадьте мені:
Відай мені съ туги, великоі жури, та загибель буде.
Спишу я тугу, великую журу, на тонкий паперець,
Пустю я тугу, великую журу, та на тихий дунаєцъ;
Плини, плини, туго, великая журо, по тихъ крутихъ берегахъ,
Розійдися, туго, великая журо, по тихъ тяжкихъ ворогахъ;
Плини, туго, великая журо, съ тихою водою,
Відай треба, миленькая, розійтися съ тобою".

(Подольск. губ.).

51 *).

У неділю рано-пораненьку, раннёю зорею,
Не дрібная пташка въ саду щебетала,
Не зозуля ковала;

*) Пѣсни отъ 51 до 71 заимствованы изъ Собран. Н. И. Костомарова.

То сестра до брата, листи писала,
Поклонъ посилала,
У гости прохала:
— Братоньку милий!
Голубоньку сивий,
Прибудь до мене при бідній несчастній хуртовині —
Чи я живу, чи я проживаю,
Що я на чужині горювання великое собі маю.
„Сестро моя рідненька,
Голубонька співенька!
Ой радъ би я до тебе прибувати,
Та не знаю, сестро, де тебе шукать уже мати:
За темними лісами,
За дальними степами,
За бистрими ріками,
За високими городами".
— Добре, братіку, вчини,
Черезъ темний лісъ яснимъ соколомъ перелини,
Черезъ дальніі степи—перепілочкомъ перебіжи,
Черезъ бистрі ріки білимъ лебедонькомъ переплини,
Черезъ великі городи сивимъ голубонькомъ перелети,
У дворі впади,
Крильця опусти,
Жалібненько загуди,
Добре слово заговори:
Мовъ мое серце сирітьскіе тугу розважае...
„Буду жъ я, сестро, по-надъ берегомъ похожати,
Буду я, сестро, до білого камня добігати,—
Коли буде білий камінь чорвонимъ цвітомъ процвітати,
Тоді буду я до тебе въ гості прибувати".
— Якъ то, брате, тяжко та важко
На святий день, на Великъ-день,
Або на который празникъ роковий, на молебний,
Що люде до церкви йдуть,
Якъ бджілки гудуть,
А зъ церкви йдуть, якъ макъ процвітае,
Плече зъ плечемъ торкае,
Одно другого на хлібъ на сіль закликае;
А я стою, пребідная сиротовина,
Ніхто мене не привітае,

Ні словомъ не займає,
Або по отцеві й по матці...,
Наче воно вже мене й не знає!
Якъ було въ господі що істи, або пити,
Тоді ні світъ, ні зоря у хату уступали,
Кумами й сватами називали,
Рідними братами...
А якъ прийшла худая, несчастливая хуртовина—
Одріклася вся названая родина.
Тоді нема ні кума, ні побратима,
Тоді нікому у хату уступити,
Добримъ здоровъємъ навістити,
И по приятности слова промовити.
И тільки я піду до святої церкви,
До Божого дому,
Богу помолюся,
На святости подивлюся,
Не разъ, не два слізьми обіллюся:
То мені рідниі отець и матуся!

(Отъ бандуриста Харьковск. губ.).

52.

— Журба мене суше, журба мене круше,
А я тій журбі та не піддаюся,
Та піду до шинкарки—горілки напьюся!
Шинкарочка моя! Усипъ меду й вина,
Та всипъ меду й вина, півъ відра горілки.
Та въ мене не має теперъ теі жінки.
„Ти, козаче, хороший, не сиплю безъ грошей,
Не веліла мати заставоньки брати,
А веліла мати тебе роспитати:
Та коли ти жонатий, то иди до-дому,
А коли не жонатий, то ночуй зо мною“.
— Та була въ мене жінка, були въ мене діти,
А теперъ нікому головки глядити;
Були въ мене батько и рідная мати,
А тепера нікому порадоньки дати;
Та були въ мене брати и рідниі сестри,
А тепера нікому на толкъ мене звести;
Та були въ мене луги, й високиі вільхи,

Були въ мене дядини и рідниі тітки,
А теперъ порадоньки не маю ні звідки!
Та були въ мене луги, були и копиці,
А тепера нікому подать и водиці:
Не дай, Боже, смерті—на чужині вмерти;
Ой нікому доглянути тамъ моеі смерті.

(Харьковск. губ.).

53.

— Ой буду жъ я, буду, пригодоньки ждати,
Чи не прийде, не прийде отець, рідна мати.
Маки оддвітають, а роду не має,
Либонь же імъ не жаль мене, що не одвідають!
Якъ би жъ у мене крилечка, соловъячи очи,
Полетіла бъ у дорогу темненькоі ночи.
Ой сіла бъ же я, впала въ неньки на порозі;
Обливають матусеньку дрібненькиі слёзи.
Ой годі, мати, слёзи проливати,
Порадь же ти, моя мати, якъ на світі жити,
Горе горювати, дітокъ годовати.
„Горюй же ти, моя доньку, якъ я горювала,
Годуй же ти своіхъ дітокъ, якъ я годовала.
Сини жъ моі, сини, ясни соколоньки.
Чого ви не кинули, якъ були маленькі!
Дочки моі пави, лихо мені зъ вами!
Тоска-печаль на серденьку, а ніхто не знає.
Я хочъ помандрую—слави наберуся;
Обійму жъ я головоньку, та й назадъ вернуся!“

(Полтавск. губ.).

54.

Ой, не шуми, луже, дібровою дуже;
Не завдавай сердцю жалю, бо я въ чужімъ краю,
Ой я въ чужімъ краю, якъ на пожарині —
Ніхто мене не пригорне при лихій годині.
Ой роблю я, роблю, робота ні за що;
Люде кажуть и говорють — сирота ледащо!
Сирота ледащо, не хоче робити,
Ой отдаймо вражого сина у військо служити.

Сирота втомився, на тинъ похилився:
А люде й говорють — вінъ мабуть ушився!
Ой піду я, піду на гору крутую;
Ой стану я, подивлюся на річку биструю.
Ой річенька бистренькая! на неі дивлюся;
Такі мене думки взносять — піду утоплюся!
Не топись, козаче, марне душу згубишъ:
Треба зь нею въ світі жити, хочъ єі не любишъ!

(Харьков. губ.).

55.

Нема горя такъ ні кому,
Якъ бурлаці молодому,
Гей, гей,
Якъ бурлаці молодому!
Що бурлака гірько робить,
Ажъ пітъ очи заливає,
А хазяінъ ёго лає,
А хозяйка, повторяє:
— Де ти въ чорта волочився,
Заросився, замочився,
Вечеряти опізнився.
Лягай спати середъ хати,
Бо нічого вечеряти;
Лягай спати середъ хати,
До порога головами,
Вставай рано за волами!
Та ще бурлака не послався,
А хазяінъ вже й проспався.
— Вставай, бурлако, за волами,
Зъ ремінними батогами;
Не вбувайся, не вмивайся,
Нема свитки—не вдягайся,
За волами поспішайся!
Яромъ-яромъ за товаромъ,
А горами за волами,
Солонцями за вівцями!
Ой зъ-за гори, зъ-за крутої
Чорна хмара виступає,
Білий сніжокъ випадає,
Бурлакъ ноги підгинає,
Отця й неньку споминає:
„Мати жъ моя старенькая!
На що мене породила,
На біленький світъ пустила,
Счастя-долі не вділила!
Було бъ тобі, моя мати,
На світъ мене не родити:
Довелося, молодому,
Усякому догодити!
Булобъ тобі, моя мати,
Малимъ дитямъ прикопати
Високою могилою,
Маленькою дитиною!

(Харьков. губ.).

56.

Вилітала галка зъ зеленого гайка,
Сіла-пала галка на зеленій вільсі.
— Не хилися вільхо, бо й такъ мені гірко.

Гірко сиротині жити на чужині!
Нема въ мене роду, ні отця, ні неньки,
Тільки въ мене роду — два брати рідненьки.
Не літайте, орли, по високихъ горахъ,
По високихъ горахъ, по чужихъ сторонахъ!
У неділоньку въ ранці збирайтеся братці,
Настою вамъ, братці, горілки у пляшці;
Изъ перцемъ, ванберцемъ, зъ моімъ щиримъ серцемъ...
Та сядемо, братці, на зеленій травці,
Та випъемо, братці, горілки по чарці.
Чому-сь мені, братці, горілка не пъється —
Туга коло серця, якъ година въється..
Извела кубельце, тамъ де моє серце;
Де моє сердечко — извела гніздечко...
Нехай вона въється, вона одірвется,
Вона одірвется, якъ горілки напъется.
Нехай вона въється, вона перебуде;
Якъ підуть ті братіки, до віку не буде.
Туга—не година, то жъ мала дитина;
То жъ не дитина, то лиха година!

(Воронежск. губ.).

57.

Поставлю я калиночку
Посередъ двора,
Та прорублю въ килиночці
Та три віконця.
А першее віконечко
У чистее поле,
А другее віконечко
Икъ монастирю,
А третее віконечко
Де сходить сонечко.
Якъ гляну я въ чисте поле,
То звіря боюся;
Якъ гляну икъ монастирю,
То Богу мэлюся;
Якъ гляну, де сходить сонечко,
Тамъ садъ-виноградъ,
Тамъ сестриці ходять,
— Ой сестриці пораднищі,
Порадьте мене!
Якъ будете по яблучку рвати,
Зорвіте й моє;
Якъ положите на тарілочку,
Якъ понесете до отця, до неньки,
Понесіть моє,
Якъ будете та гуляти,
Згадайте й мене:
Ой десь наша безчастниця
На чужій стороні,
Ходить-блудить по улоньці,
Якъ приблудна вівця;
Ні зъ кимъ стати, промовити
Вірного словця!

(Воронежск. губ.).

58.

Місяць світить, зоря зоріе;
За щось мене моя мати лає,
Лає, лає та хвалиться бити:
—Не йди, доню, на чужину жити.
На чужині ні ойця, ні неньки,
Тільки въ саду співа соловейко.
На чужині все чужні люде:
Ой тамъ тобі горенько буде.
Въ чистімъ полі висока могила,
На могилі червона калина.
На калині чорний воронъ кряче,
На чужині спротина плаче.
„Не плачъ, сестро, не плачъ, не журися;
Тильки одної слави бережися“.
— Ой я слави, слави бережуся,
Ой я слави, слави не боюся!
Въ чистімъ полі зелепая груша:
Ой тожъ мені отець и матуся;
Въ чистімъ полі яворъ зелененький:
Ой тожъ мені браточокъ рідненький
Въ чистімъ полі все перепелици:
Ой тожъ мені рідні сестриці!

(Волынск. губ.).

59.

Ой гаю, мій гаю,
Гаю зелененький!
Чомъ на тебе, гаю,
Вітроньку не маєт?
Вітроньку не віє,
Гілля не колише,
Тильки и поради
На чужій сторонці,
Що братъ листи пише:
„Сестро моя, сестро,
Сестро дорогая!
Чи привикла, сестро,
На чужині жити?“
— Ой брате мій, брате!
Ой хочъ не привикла,
Треба привикати,
Коли уродила
Несчастная мати;
Одъ роду далеко,
Ні кімъ наказати;
Хочъ по шию въ воду,
Та до свого роду...
Хоча й обмочуся,
Въ роду обсушуся,
Таки зъ своімъ родомъ
Та повидаюся!
Мати моя, мати,
А де жъ тебе взяти.
Тебе не купити,
А ні заробити...,
Малярівъ нанятп
Та й намалювати.
Намалюю неньку
На жовтому лубку,
Поставлю я неньку
Та на віконечко;
Якъ Богу молюся,
На неньку дивлюся,
Назадъ обернуся—
Слізьми обіллюся.
Ой хочъ намалюю,
Та вже не такую,
Якъ неньку рідную.
Вийду за ворота,
Стану, якъ сирота;
Хто иде — минає;
Бо роду немає.

60.

Породила мене мати въ несчастну годину,
Дала мені злую долю—де її покіну?
— Та піди собі, доле, піди, несчастная, піди, утопися!
А зо мною, та за молодою, та не волочися!
„Хочъ я піду, молода дівчина, піду втоплюся,
А якъ вийдешъ рано води брати, я за тебе вчиплюся!“
— Та піди собі, доле, піди, несчастная, въ лісі заблудися,
А за мною, та за молодою, та й не волочися!
„Хочъ я піду, молода дівчина, въ лісі заблудюся;
А якъ підешъ калини ламити, я за тебе вчіплюся!“
— Та піди собі, доле, піди, несчастная, въ полі загубися,
А за мною, та за молодою та й не волочися!
„Хочъ я піду молода дівчино, въ полі загублюся;
А якъ вийдешъ пшениченьки жати, я за тебе вчіплюся!“
— Та піди собі, доле, піди, несчастная, въ церкві присвятися,
А за мною, та за молодою, та й не волочися!
„Хочъ я піду, молода дівчино, въ церкві присвячуся;
А якъ підешъ молитися Богу, я за тебе вчиплюся!

(Полтавск. губ.).

61.

Годі вамъ шуміти, зеленіі луги;
Годи житп въ серці, несносніі туги.
Якъ скоро ті красні цвіти одцвітають,
Такъ скоро молодиі літа пропадають.
Въ старій жизні маю неспокой терпіти,
Що не умівъ я молодими літами владіти.
Літа пройшли скоро, якъ бистрпі ріки,
И живъ я въ несчасті усі свої віки.
Остався я, бідний, счастя свого...
Усюди проходивъ, не знайду ёго!
Куди я ні піду, счастя не маю;
Де мені жить бідному и самъ я не знаю!
Утративъ я свої літа молодиі —
Якъ то скоро пройшли вони за часи малиі!
Лучче мені, бідному, съ звірми жить въ пустині,
Ніжъ у сёму світі жить на чужині.

Єсть такі люде, що нужди не знають,
Бідного чоловіка ні во что вміняють.
Шумять въ степахъ вітри, запрета на мають;
Шумять шмелі въ день и въ нічь, спокою не дають.
Єще жъ я не заживъ роскішъ сёго віка...
Пройшли прочъ ви, молодні, одъ мене літа.

(Харьков. губ.).

62.

Пора приходить, по счастю тужити,
Що світъ великий, нема зъ кимъ жити.
Охъ, а где жъ бо я піду,
Нігде счастя не знайду,...
Ахъ, бідний я, бідний,...
Чи є такий въ світі бідний чоловікъ,
Якъ я несчастливий увесь мій вікъ!
Єдине счастя, десять бідъ,
Всі за мною идуть въ слідъ!
Охъ бідний я, бідний чоловікъ!
На що жъ мене мати на світъ видала,
Чому жъ вона счастя, ні долі не дала...
Чи такиі куми брали,
Що мені счастя ні долі не дали.
Охъ бідний я, бідний чоловікъ!
Єдному счастя річками пливе,
А до другого берегами иде.
Я зійшовъ цілий світъ —
Мені счастя, ні долі нітъ...
Охъ бідний я, бидний чоловікъ!
До літъ двадцатки сякъ такъ мені було,
А у сімъ часі и того не стало:
Не стало мені й друга,
Єдно друга, и все туга...
Охъ бідний я, бідний чоловикъ!

(Волынск. губ.).

63.

Смутний хожу, невеселий, бідний чоловікъ,
Що не маю счастя черезъ весь мій вікъ.
Куда піду, повернуся, не маю радости,
Тільки въ очахъ завше слези, а въ серці жалости.
На чужині блукаюся, марне вікъ трачу,
За слёзами крівавими світа не бачу.
Утративъ я літа марне въ журбі и клопоті:
Ніхто жъ мені не порадить, бідному спроті!
Когда би мъ я мавъ вітця, ай бо тежъ матку,
Нігди би мъ ся не засмутивъ у жаднимъ припадку.
Они би мі порадили, що маю чинити —
А теперъ я самъ не знаю, якъ би въ світі жити.
Ой ти, доле несчастная, тоже сь ти мя зъіла,
И найменьшая пташина того бъ не зтерпіла!

Призри, призри зъ небесъ, Боже, къ тебі я уфаю,
Не дай же мені вмерати у чужомъ краю!
Додай, Боже, ласки своій, якъ на світі жити,
А проживши на сімъ світі, въ небі тя хвалити!

(Волынск. губ.).

64.

Ой лужечки та бережечки та вода поняла —
Та вже жъ мою ти головоньку та журба обняла.
Охъ и я журбу, охъ и я тоску та на листу спишу,
Охъ и я журбу, охъ и я тоску на Дунай пущу.
Та пливи, журбо, пливи, тоска, та по всімъ берегамъ,
Охъ и роздай, Боже, мою печалоньку по всімъ ворогамъ.
Та зелений дубъ, та зелений дубъ, та безъ сонця завъявъ—
Молоденькому козаченьку та Богъ долі не давъ.
Та не давъ долі, не давъ счастя, не давъ талана,
Та куди я піду, куди я повернуся, то все чужина! —
Всі лужечки, бережечки вода поняла,
На ту пору мене, сиротину, журба обняла.
Пройшли мои літа зъ світа, самъ не знаю когда,
Росплилися моі роскоші, якъ листъ по воді.
— Прибудь, прибудь, моя мати, тепера ко мні.
Та подумай, моя рідненькая, хочъ такъ объ мені.
Та була яра пшениця, а теперъ облоги;
Та були други - пріятелі, теперъ вороги.
Ой ви, вітри, вітри буйненькиі, подуйте зъ-за гори:
Принесіть моі роскоші назадъ и ко мні!

(Воронежск. губ.).

65.

Сіла собі сіромаха та й думку гадає:
Пройшли літа марне зъ світа — дружини немає;
Ой немає дружиноньки, ні счастя, ні долі,
Самъ зостався на чужині, якъ билина въ полі.
Ой у полі билинонька — тихій вітеръ віє;
Ой видиться, не журиться—само серце мліє.
Ой видиться, не журиться, видиться не плаче,
За друбними слізоньками світонька не баче:
Не велика поляночка — густиі копиці;

Потерявъ я счастя-долю черезъ молодиці.
Потерявъ я счастя-долю, ще й до того весну,
Самъ зостався на чужині, и въ долоні сплесну.
Ой у полі, край дороги—тамъ вівця пасеться;
Ой гдесь моя лиха доля шляхомъ волочеться.
Годі, годі, лиха доле, шляхомъ волоктися:
Пійди собі въ тихий дунай зъ жалю утопися.
Якъ я піду въ тихий дунай — зъ жалю утоплюся,
То ти прійдешъ води брати, то я й очіплюся.

(Волынск. губ., Дубск. у.).

66.

Ой високо та високо
Клинь дерево одъ води.
Ой хоть воно високо,
Та все листъ опаде;
Ой хоть листъ опаде,
Та къ берегу припливе;
Ой десь у мене мой родъ
То далеко одъ мене.
Ой хоть же вінъ далеко,
Та жалує мене.
Ой десь мое та дитятко,
Якъ на морі утятко;
Ой десь моя та дитина,
Якъ у полі билина.
Куди піду — вороги
Кругомъ хату облегли.
Куди піду — не люблять,
Изъ кимъ стану — осудять.

(Волынск. губ.).

67.

Та йшовъ козакъ зъ Дону, та зъ Дону до-дому;
Та й сівъ надъ водою, проклинає долю.
— Доле жъ-моя, доле, чомъ ти не такая,
Чомъ ти не такая, якъ доля чужая?
Що чужині люде ничого не роблють,
Нічого не роблють, та й хороше ходять,
А я заробляю, и свитки не маю!
Що люде гуляють и роскоші мають,
А я заробляю—нічого не маю!—
Обізветься доля по тімъ боці моря:
„Козаче-бурлаче! дурний розумъ маєшъ,
Що ти свою долю марне проклинаєшъ!
Ой невинна доля, винна твоя воля:
Що ти заробляєшъ, то все пропиваєшъ,
А що загорюєшъ — то все прогайнуєшъ,

А що заталанишъ — музики наймаешъ!“
— Ой грайте, музика, зъ двора та до двора,
Та щобъ не журилась, моя мати стара...
Якъ музики грали, то й насъ люде знали,
А якъ перестали, то й лаяти стали.

(Харьковск. губ.).

68.

Летитъ орелъ по-надъ моремъ по високій високості;
Плаче козакъ старесенький та по своій молодості.
Літа жъ моі молодні, де ся ви поділи?
Чи ви въ луги, чи въ байраки геть одъ мене полетіли?
Літа жъ моі молодиі, де ся ви поділи?
Чи завились въ кленовий листъ та въ лісъ полетіли?
Ой и самъ же я не знаю, що маю чинити:
Запряжу чотирі воли та іду орати.
Воли моі половиі, чому не орете?
Літа моі молодиі, чому марно йдете!
Якъ би ви насъ поганяли, такъ би ми й орали;
Якъ би ви насъ шановали, такъ би васъ слухали!
Літа жъ моі, літа моі, літа молоденькі!
Коли такі несчастливі — будте коротенькі!

(Полтавск. губ.).

69.

— Соловейко маленький,
Въ тебе голосъ тоненький,
Защебечи ти менi,
На чорвоній калині сидючи.
„Ой радъ би я защебетать,
Та въ мене голосу зовсімъ нема.
Истерявся голосочокъ,
Истерявся мій тоненький,
По чужихъ садахъ літаючи,
Ягоду гіркую клюючи,
По матері й батькові тужучи,
По батькові тужучи,
По матері плачучи.

(Харьковск. губ.).

70.

Хожу, блужу по надъ берегъ — тяженько вздихаю:
Бідна моя головонька, що долі не маю.
Було жъ мене, моя мати, въ річці утопити,
Нежли таку несчастливу на сей світъ пустити.

Ой якъ тяжко каменеві підъ воду плинути,
А ще тяжче сиротоньці на чужині жити.
Журилася мати мною, якъ риба водою;
Дала мене межі люде — жалує за мною.
Охъ Боже ти мій єдиний! ти моя потіха!
Потішъ мене несчастную — вибавъ зъ сёго лиха!

(Ровенск. у.).

71.

Ой у полі криниченька, Круті гори, розвернітесь,
Холодная водиченька. Літа моі, завернітесь.
Ой тамъ дівка воду брала, Круті гори розвернуться,
Круті горп провертала— Літа моі не вернуться!
Літа свої завертала!

(Воронежск. губ.).

ЖЕНИТЬБА. — ЗАМУЖЕСТВО.

72.

Коли-бъ мені ступка та жорна,
Коли-бъ мені жінка моторна,
Я бъ еі цілувавъ, милувавъ,
А до печі куховарку нанявъ,
А на річечку—прачку,
А до еі сорочокъ—швачку.

(Харьковская губ. Изъ собранія А. А. Потебни).

73.

Трясітеся, рубці,
Дивітеся, людці:
Хочъ сорочки не маю,—
Женитися думаю.

(Кіевская губ. Ф. Т. Панченко).

74.

Кукурудза сіється, кукурудза родиться...
Молодому хлощеві женитися хочеться:
Наівшися-напившися—ой, кгвалтъ, женитися!
А якъ же я зголоднію—де жъ я жінку подіну?

(Каменецк. у. О. Лозинскій).

75.

Ой, якъ мені женитися—въ мене хати немає.
Господи, помилуй тебе и мене!
Поставимо хату зъ зеленого маку,
Господи, помилуй тебе и мене!
Положимо сволоки зъ зеленоі осоки,
Господи, помилуй тебе и мене!
Поставимо кровки зъ жовтенькоі моркви.
Господи, помилуй, тебе и мене!

(Сумы. М. В. Нѣговскій).

76.

Уродила мене мати дитиною,
Сотворивъ мене Богъ дівчиною,
Давъ мені имъя Кулиною;
Якъ стала дівчина підростати,
Ставъ єі козаченько питати.
„Козаченьку, пане мій,
Чи є въ тебе домикъ свій?“
— Въ чистимъ полі, край дунаю,
Очеретомъ обставляю,
Лободою підпіраю.
„Козаченьку, пане мій,
Чи є въ тебе коникъ свій“?
— Ой у степу коней много:
Якъ піймемо вороного,
Якъ поймаємъ, такъ поідемъ,
А не піймемъ, пішкомъ пійдемъ.
„Козаченьку, пане мій,
Чи є въ тебе жупанъ свій?“
— Якъ пійдемо въ долину,
Да вирвемо лопушину,
Да пошиємъ жупанину.
„Козаченьку, пане мій,
Чи є въ тебе постіль свій?“
— Кулачище підъ бочище,
Нагаіще въ головище;
Я на тебе, дівко, важу —
Черезъ чужі тини лажу,
Хоть не раненько,
До тебе серденько.
Виносивъ до тебе всі лакоми вещи:
Носивъ сиръ, носивъ макъ,
Носивъ сала, поки стало;
Теперъ гадаю, що въ себе не маю,
А ще треба гадать,
Щобъ и макъ не бувъ такъ,
И щобъ сало не пропало,
А сиръ подарую,—
И самъ помандрую.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

77.

А.

1 „Ой дівчино, люблю тебе,
2 Не іжъ хліба—візьму тебе,
3 Не іжъ хліба, не пий води,—
4 Візьму тебе для пригоди“.
5 — Ой козаче біснуватий,
6 Нехай не ість твоя мати,
7 Нехай не ість, не пъє води,
8 Держи єі для пригоди.
9 Дурна дівка послухала,
10 Три дні хліба не нюхала,
11 И води не пила,
12 Богу духъ віддала.

(С. Вел. Снитинка, Висильков. у.).

Б.

1—4 Б=1—4 А; 5 Б=9 А; 6 Б=16 А... не кушала.
7 На четвертий попоіла,
8 А після того захворіла.
9 „Ти козаче, люблю тебе:
10 Нехай не ість твоя мати,
11 Коли хочешъ мене взяти,
12 Нехай не ість ні лусточку,
13 Якъ хоче взяти невісточку“.

(Тараща. Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 В=1 А... люби мене; 2 и 3 В=2 и 3 А, 4 В=4 А... для вигоди; 5 В=6 А; 6 В=11 Б;

7 Бий о камень головою,
8 Щобъ я була за тобою.

(Острожск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А. Марусенько; 2, 3 и 4 Г=2, 3 и 4 А; 5, 6, 7 и 8 Г=5, 6, 7 и 8 В.

(Хорол. у. Д. И. Лавренко).

Д.

1 и 2 Д=1 и 2 А; 3 Г=6 А; 4 Г=11 Б... мене брати.

(Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

78.

Въ чистімъ полі, край дороги
Лежить камінь мормуровий,
А на тому каміневі
Сидить козакъ чорнобровий.
Сидить же вінъ, сидить,
Да й гадоньку думае:
Суди, Боже, женитись,
Хорошу жінку взяти
. . . . . .
Хочъ худоби не добъюся
Съ хорошою наживуся.
Великая худоба
О чи буде, чи не буде;
Съ хорошою дружиною
Не встидно й межі люде.
Великая худоби —
То серденьку досада,
А хороша дружина —
То буде серцю одрада.

(Волынская губ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

79.

А.

У городі верба,—порубавъ же бъ я,
А въ сусіда дівчина,—сподобавъ же бъ я;
Сподобавъ же бъ я—мені родъ не велить,
Мені родъ не велить та й дівки любить:
Якъ пабачу, заплачу, а серденько заболить.

(Новгород. Сѣвер. у., Ф. Богусловскій, Черниг. губ. вѣдом. 1855 г. № 25, стр. 162).

Б.

Ой пішовъ би я на улоньку—головка болить,
Ой сватавъ би я дівчиноньку, такъ рідъ не велить;
Хочъ рідъ не велить, такъ мати велить,
Якъ побачу, такъ заплàчу, ажъ живітъ заболить.

(Звенигород. у. И. П. Новицкій).

80.

„Молодий козаченько, чомъ ти не женився?“
— У віську бувъ, забарився,—тимъ я не женився.
„Молодая дівчино, чомъ ти заміжъ не йшла?“
— Всі козаки въ віську пішли,—тимъ я заміжъ не йшла.

(Харьковъ. М. В. Нѣговскій).

81.

Ой, виду я, виду за ворота,
Стану я, стану—подумаю:
Розливайся, дунай, по чистому полю.
Ой, не такъ по полю,
Єкъ по чистому песочку,
По щирихъ борочкахъ.

Боровая ягода вельми солодка,
А луговая калина вельми горка:
Паробоча доля ще горчейша;
Не такъ паробоча, єкъ девоча:
Паробокъ женитьсѧ охотою,
Дівка замужъ иде—неволею.

(Черниговск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

82.

Ой, казавъ соловейко: „въ саду не пою!“
Ой, казала Оксинка: „замужъ не пойду!“
Що сяя рибко (?) не треться, —
Багатий, ненько, не шлеться,
А вбогій, ненько, не сміє, —
Такъ моя руса коса линіе.

(Кезелецк. у. И. П. Новицкій).

83.

Ой, піду жъ я горою, долиною,
Чей же я знайду рожу съ калиною;
Чи рожу рвати, чи калину ламати,
Чи замужъ ити, ой чи дівувати?

Дівкою гуляй — людська обмовонька,
А замужъ иди — бідна головонька!
Ой, лучче жъ мені людська обмовонька,
Ой, якъ сказати: бідна головонька!

(С. Нижній Ташликъ, Гайсинск. у. А. П. Свидницкій).

84.

Ой изъ суботи въ неділю,
Пішла Настуся въ шевлію.
Пішовъ батенько не знайшовъ,
Да й заплакавши, й пішовъ.
„Ой хто мене въ шевліі найде,
Тому я достанусь".
Пішовъ братічокъ не знайшовъ,
Зорвавъ квіточку й пішовъ.
„Ой хто мене въ шевліі найде,
Тому я достануся".
Пішовъ Иванко и знайшовъ,
Взявъ за рученьку й пішовъ.
Тилько Настуся на порігъ,
И батеньку до нігъ, до нігъ:
„Спасибі тобі, ти мій батеньку,
За твоє коханнечко:
Я въ тебе гуляла, гуляла,
Важенького діла не знала;
Взявши віночокъ, пійду въ таночокъ,
Гуляти до дівокъ".

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

85.

А.

„Зелена діброво, скажи мені правду,
Яке зілле рано процвітає:
Чи хрещатий барвіночокъ,
Чи запашний василёчокъ,
Чи повная рожа?"
— Хрещатий барвіночокъ рано процвітає,
А запашний василёчокъ три запахи має,
А надъ тую повну рожу,
А надъ тую червоную,
И въ світі не має.
„Зелена діброво, скажи мені правду,
Яка птиця изъ вирію ранше вилітає:
Чи сизая зозуленька,
Чи маленький соловейко,
Чи біла лебедка?"
— Сива зозуленька рано вилітає,
Малий соловейко три голоси має,

А надъ тую лебедоньку,
А надъ тую білесеньку,
И въ світі немає.
„Зелена діброво, скажи мені правду,
Хто такий у світі зору засипляє:
Чи молода дівчинонька,
Чи бідная удівонька,
Чи мужняя жона?“
— Молодая дівчинонька зору засипляє,
А бідная удівонька сорокъ думокъ має,
А надъ тую мужню жону,
А надъ тую господиню,
И въ світі немає.

(С. В. Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

Б.

„Добри-вечуръ тобі, зелена дуброво,
Ой и скажи жъ мені, зелена дуброво,
Ой що й найкраще въ світі процвітає:
Чи той василёчокъ,
Чи той барвіночокъ,
Ой, чи тая червона калина?“
— Що той василёчокъ три запахи має,
Зелений барвіночокъ сади устилає,
Червона калина луги украшає.
„Охъ, и скажи жъ мені, зелена дуброво,
Хто найкраще въ світі проживає:
Охъ, чи мужняя жона,
Чи бідная вдова,
Чи молода дівчина?“
— Що мужняя жона зъ мужомъ розмовляє,
А бідная вдова девъять думокъ має,
А дівчина молода до світа гуляє.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

„Ой, добрий вечіръ, зелена діброва,
Та переночуємо хоть нічку зо мною“.
— Ой, не переночую, бо потугу чую:
Хотять мене, молодую, зеленую зрубати,
Въ чужий край, въ сторону завдати.

Малий соловейко щебече раненько,
Сива зозуля кує жалібненько.
„Скажи ти, зозуля, скажи ти, сивенька,
Хто у саду найвище літає?
Скажи ти, зозуля, скажи ти, сивенька,
Хто въ світі найлучче згуляє:
Чи мужня жона, чи бідна удова,
А чи тая молода дівчина?“
— Що мужня жона пъє та гуляє,
А бідна удова десять думокъ має,
А молода дівчина до пори гуляє.
(С. В. Липнячи, Хорольск. у. Изъ собр. А А. Потебни).

86.

Шумить-гуде дібрівонька,
Плаче, тужить дівчинонька,
Плаче, туже и ридає,
Свою долю проклинає:
„Чи то, Боже, твоя воля,
Чи така моя недоля?
Що я живу на чужині,
Трачу літа безъ дружини.
Ой, піду я утоплюся,
На білъ камінь розібъюся:
Нехай же насъ люде знають,
Якъ зъ любові помірають!“
(Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

87.

А.

1 Ой, Боже мій, Боже, прекрасна дуже,
2 Коли бъ мене той посватавъ, що ложечки струже:
3 Вінъ настружe, вінъ натеше, що й на базаръ понесе,
4 И самъ себе прохарчує, ще й до дому принесе.
(Лебединск. у. Г. Залюбовскій).

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А;
3 Ложки, тарілочки на базаръ понесе,
4 Свою душу пропитає, ще й до дому принесе.
(Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

88.

Рано, рано-пораненько уставала,
Ще й ранійше матуся побужала;
Хочуть мене за нелюба й отдати.
Я нелюба да изъ-роду нелюбила,
Я нелюба сухарями накормила,
Я нелюба помиями напоіла,

Противъ нуйчки собаками випроводила,
По слідочку жарку крапиву садила,
По крапиві важкий камень котила;
А якъ важко камень котити,
То такъ мені изъ нелюбомъ жити.
Рано, рано пораненько уставала,
Ще й ранійше матуся побужала,
Хочуть мене за миленького ддати.
Я милого да изъ-роду полюбила,
Я милого булочкою накормила,
Я милого медомъ-виномъ напоіла,
По ёго слідочку руту-мъяту садила,
По той мъяти да перстникъ котила.
А якъ легко перстникъ котити,
То такъ мені изъ миленькимъ жити.

(Козелецк. у. И. П. Новицкій).

89.

А.

Ой горою високою голуби літаютъ,
Я роскоші не зазнала, вже й літа минаютъ;
Я у батька не гуляла, замужемъ не буду,
По чімъ же я літа свої споминати буду.
Я у батька не іла, не пила, не хороше сходила,
Тілько й моі роскошоньки, що ся нажурила.
Ой у саду, у садочку голубка на вишні,
Коли-бъ мені такий милий, щобъ до моій мислі:
Щоби люльки не куривъ, табаки не нюхавъ,
Чужихъ жінокъ не любивъ и брехні не слухавъ.

(Брацлавн. О. Лоринскій).

Б.

Идуть моі дні за днями, літа за літами,
Я роскоші не зазнаю, жаль мені за вами.
Я дівкою не гуляла, замужемъ не буду,
По чімъ же я свої літа споминати буду.
Кажуть люде, що-мъ щаслива, я тимъ веселюся,
Ой не знають, якъ я не разъ слізами заллюся.
Боже зъ неба високого, скороти віка мого,
Ой хто въ світі щастлив(і)ший, причинься до того.

(Волынь, изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

За горою високою голуби літаютъ,
Я роскоші не зазнала, літа упливаютъ.
Отця-матки не зазнала, а мужа не маю,
По чімъ же васъ, літа моі, споминати маю.

Г.

Чи є въ світі така друга, чи я ідная,
За всі люде несчастлива, за всі несчастная.
Породила мене мати темненькоі ночі,
Дала мені лице біле и чорніі вочі:
Було мені, моя мати, лиця не білити,
Було мені, моя мати, счастя уділити.
На горі по долині голуби літаютъ,
Я роскоші не знала, вже літа минаютъ.
Літа моі молодіі, літа молоденькі,
Маю бути несчасная — будьте коротенькі.
Літа моі молодіі, жаль мені за вами,
Що я васъ не вгуляла въ рідноі мами;
Въ мами не вгуляла, замужомъ не буду,
По чімъ же я свій вікъ спомінати буду.
Літа моі молодіі, літа молоденькі,
Маютъ бути несчастніі, будьте коротенькі.

(Подоль. А. Дыминскій).

90.

Подъ вербою надъ водою —
Тамъ Катерина біль білила,
И съ своєю біллю да говорила:
— Охъ, и біле моя, тонка́, біла!
Охъ, и якъ я пойду да за милого,
До я тебе, біле, шовкомъ потчу,
Да тую плахотку въ буддень изношу.

Подъ вербою надъ водою —
Да тамъ Катерина біль білила,
И съ тоєю біллю да говорила:
— Охъ, біле жъ моя, тонка, біла!
Охъ, якъ я пойду да за нелюба,
До я тебе, біле, черню потчу,
Да тую плахотку въ свято зношу.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

91.

А.

1 Ой, не стій, яворъ, надъ водою:
2 Да вода корень підмиває;
3 Да козакъ у дівки правди питає:
4 — Чи не тяжко, чи не важко,
5 Да за старого замужъ идучи,
6 Своє молодество споминаючи?
7 Що старий буде бити, учити,
8 А молодий буде жаловати,
9 Да що неділечки въ гості пускати:
10 „Да ходімо, дівко, въ гості зо мною!
11 Поставили хату надъ водою,
12 Да будемо жити — панувати“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... Да стоіть; 2 Б=2 А;
3 Да вітеръ гілле ламає.
4 Да не йди, дівко, за старого;
5 и 6 Б=7 и 8 А;
7 Да по три рази ціловати.

(Сосницк. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

92.

У середу родилася — та то моє горе...
Ой, не піду за старого — бородою коле:
А я піду за такого, що не має уса:
Якъ кивне, якъ моргне, то я й засміюся.

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

93.

Чи не жаль тобі, батеньку, буде,
Якъ мене у тебе не буде?
Вишневі та садочки цвістимуть,
Дівочки віночки плестимуть,
Да повзъ твоі ворітечки нестимуть,
Будуть твоі ворітечки обминати,—
Що нікого посилати гуляти.
Озоветься старая мати въ новій хаті:
„Нема, нема та денечки-дитяти!
Нехай еі посилає чужа мати:
„Иди, иди, чуже дитя, не барпся,—
На сінечному порозі заверпися“.
— Ой, що жъ то, мати, за гуляннє,—
Що на сінечному порозі завертанне,
А на хатнёму порозі роздіванне!...

(Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

94 *).

— Повій, повій, вітерочку, зъ глибокого яру;
Прибудь, прибудь, мій миленький, зъ далекого краю.
„Ой радъ би я повівати, та яри глибокі,
Ой радъ би я прибувати, та краі далекі“.
— Глибокпі криниченьки—залізпні ключи,
Та вже жъ мені надокучило, миленького ждучи;
Якъ пошлю я чорну галку на Дінъ риби істи:
— Ой принеси, чорна галко, одъ милого вісти.
Полетіла, чорна галка, та й не барилася,
Та принесла таку звістку, щобъ не журилася:

*) Пѣсни отъ 94 до 111 заимствованы изъ рукописнаго Собранія Н. И. Костомарова.

„Не журися, дівчинонько, въ тугу не вдавайся;
Ти молода—заміжъ підешъ, а я оженюся!“
Мела хату, мела сіни, та й засміялася;
Вийшла мати води брати, та й догадалася.
— Чого, дочко, чого, дочко, та засміялася?
„Хиба жъ би я дурна була, щобъ я призналася.
Ой пий мати, тую воду, що я наносила;
Шануй, мати, того зятя, що я полюбила“.
— Буду лити, буду лити, буду розливати:
Нелюбого зятя маю, буду розлучати.
„Не розливай, мати, води, бо важко носити;
Не розлучай, мати, зятя — тобі зъ нимъ не жити.
Хочъ бий, мати, хочъ лай, мати, та вже не научишъ:
Нелюбого зятя маєшъ — по вікъ не розлучишъ!“
— Буде тобі, доню, буде лихая година,
Що ти сёго козаченька щиро полюбила!
Донько моя, коханочка! така твоя доля,
Полюбила козаченька — була твоя воля!
Живи, доню, въ свою волю, такъ якъ полюбила,
Не жалкуй на свою матіръ, що тебе згубила!
„Ой не буду жалковати, моя рідна мати:
Яку мені дасть Богъ долю — буду горювати!“

(Полтавск. губ.).

95.

— Мати моя хорошая! мати моя мила!
Не дай мене за рудого, бо я чорнобрива.
А въ рудого роду много — будуть мене бити;
Я безъ того чорнявого не могу прожити.
Черезъ садъ-виноградъ по воду ходила;
Не судивъ мені Богъ, кого я любила.
А судивъ мені Богъ — кого я не знала,
А за той перебіръ, що перебірала.

(Херсонск. губ.).

96.

Хлопче-молодче, який ти ледащо!
Затіявъ жениться, самъ не знаєшъ на що!
Будешъ колись долю свою проклинати,
Будешъ кулаками слёзи утирати;

Виплачешъ очи, та не вернешъ долі,
Самъ ти погибнешъ, якъ билинка въ полі.
Хлопче-молодче зъ карими очима!
На що тобі жінка, камінь за плечима?
„Та вже ясний місяць світить надъ горою,
А я самъ несчасний живу спротою:
Плачу й ридаю гіркими слёзами:
Охъ, моі дівчата, прощаюсь я зъ вами!

(Полтавск. губ.).

97.

Ой пойду я гороньками—
Стоять люде пароньками;
А я хожу въ Божій карі,
Не давъ мені Господь парп!
Ой пойду я по-надъ лугомъ,
Ажъ тамъ оре милий плугомъ;
Чужа мила помагає,
Моє серце омліває.
Ой вінъ оре скибочками,
А я плачу слізочками.
Ой вінъ оре, а я плачу,
Літа своі марно трачу.
Ой пойду я до церковки,
А въ церковці людей много:
Нема мені миленького!
Ой пойду я до корчомки,
А въ корчомці людей більшей:
Мому серцю жаль ще гірший.
Ой на ставу пливе мъята,
На тий мъяти каченята,
Єдна другу доганяє,
Кажда собі пару має.
А я, молода, у Божий карі,
Не давъ мені Господь пари!
Ой тільки мені пари,
Що оченьки карі,
Тільки мені полюбови,
Що чорні брови.
У городі цвітки рожа;
Где я пойду всімъ я гожа.
У городі цвітъ калина;
Где я пойду всімъ я мпла.
Скажи мені, чоловіче,
Чи я буду мужа мати,
Чи такъ буду загибати?
„Ой у полі верба рясна,
Не журися, дівча красна!
Будешъ мати чоловіка—
Буде журба ажъ до віка.

(Волынск. губ.).

98.

— Дала мене моя мати за нелюба замужъ,
Дала мені мати корову рябую,
Корову рябую, дийницю новую,
А я ту корову, та плачучи, дою!
Та дала мене мати за милого замужъ;

Та дала мені мати сімъ коровокъ дійнихъ,
Сімъ коровокъ дійнихъ, сімъ теличокъ новихъ,
А я тіі корови, співаючи, дою,
А я те молоко, танцуючи, ціжу.

(Волынск. губ.).

99.

Ой надъ моремъ глибокимъ,
Тамъ стоявъ теремъ високий;
Тамъ плавало два човничка,
А въ іхъ три рибалочки.
Одинъ каже: „дівчино“,
Другий каже: „рибчино“,
Третій каже: „чи підешъ за мене?“
— На що мене сватаєшъ,
Що у тебе хати не має!
„Я поведу и въ чужую
Поки собі збудую“.
— Ой поставъ хату зъ лободи,
А таки въ чужую не веди;
Поставъ хату зъ кудрявоі мъяти,
Щобъ чужоі не знати.

(Полтавск. губ.).

100.

Тече вода зъ-подъ огрода рине,
Которая сиротина — гине.
Ой на воді два лебеді обидва біліші;
Милий отець, мила мати, дружина миліша.
Сидить голубъ на дубочку, голубка на купку:
Чи ти мене вірно любишъ, якъ голубъ голубку?
Ой у полі при дорозі трава зеленіє,
За хорошимъ чоловікомъ жінка молодіє;
Ой у лузі, при дорозі трава висихає,
За ледачимъ чоловікомъ жінка погибає.

(Волынск. губ.).

101.

Ой у бору воду беру, вода не береться.
Яворовий коромосель у дужечку гнеться;
Ой у бору воду беру, а біръ стоіть тихо:
— Не йди дівча за удівця — буде тобі лихо!
А удівець не молодець, всі норови знає:
Першу жінку изгадає — наругу дає,
Другу жінку изгадає — нагайкою крає.

Нагайка-дротяночка зъ кілка не вбуває,
Сорочечка крамненькая кровъю закипає,
Серпаночокъ одъ слізочокъ та й не висихає.

(Воронежск. губ.).

102.

Учинила твою волю:
Пішла заміжъ молодою!
Біле личко, чорні брови
Досталися лихій долі!
Лихая доля въ корчомці пъє, гуляє,
А якъ прийде до-домоньку—въ головоньку бъє...
Я бідна, молодая... нагайкою крає:
Нагаєчка дротяненька, а я молоденька...
У тіло влипає, кровъю закипає;
А ще ёго серденькомъ називаю.

(Волынск. губ.).

103.

— Зелений дубе, чи не жаль тобі буде,
Якъ підрубають білу берёзу люде:
Повезуть ії битими шляхами?
Моя матюнко, чи не жаль тобі буде,
Якъ возьмуть дочку міжъ чужиі люде,
Повезуть ії битими шляхами?
„Охъ, моя дочко, жаловати не буду,
Ти за гуроньку — я тебе забуду".
Вивезли дочку за високу гору:
„Вернися, зятю, зъ моімъ дитямъ до дому!"
Вивезли дочку за густиі лози:
Облили матку дрибненькні слёзи!
„Вернися, дочко, вернись, помяркуйся,
Хочь рочокъ, хочь два въ мене покрасуйся".
Ой не поможе мому личеньку краса,
Коли накрита моя руса коса!
— Ой кажуть люде, що мене мати лає;
А зъ далека йду — ворота одчиняє.
Сама не знаю, якъ ворогамъ годити:
Чорно, чи біло по-міжъ ними ходити?

Чорно ходячи — то скажуть: ледащиця;
Біло ходячи — то скажуть: чепуриця.
„Въ мене хаточка теплая, веселая;
Та въ мене дочка любая, сердечная!“

(Волынск. губ.).

104.

— Зоря ясная, чомъ не сходила,
Чомъ місяць не догонила?
„Якъ мені рано сходити,
Якъ місяць догонити?“
За лугами за зеленими,
За садами за вишневими,
Лежавъ шляхъ — дороженька,
Широкая та й убитая,
Слізоньками та прилитая;
Туді іхавъ та паниченько
На вороному конниченьку,
Въ голубому жупанчику.
Тамъ стояла та криниченька;
Тамъ дівчина умивалася,
Гранитуромъ утиралася,
Красотою вихвалялася:
„Красо моя, та прекрасная!
Кому, красо, та достанешся?
Чи сотнику, чи полковнику,
Чи прежнёму полюбовнику,
Чи тому та несуженому,
Що въ шинокъ йде — наряжається,
А зъ шинку йде — пьянъ валяється,
Велитъ мені пьяниченька роззувати.
А цежъ мені не хочеться
Коло пьяниці ворочаться,
Не хочеться білихъ рукъ ламати!
Не хочеться пьяниченьки роззувати“.

(Харьковск. губ.).

105.

Ой піду я, молодая, по надъ гіроньками,
Та роспущу чорні кудрі по надъ брівоньками:
Нехай моі чорні кудрі буйний вітеръ має,
Нехай мене, молодоі, ніхто не займає.
Хочь займає, не займає — нехай не цілує,
Нехай мого личенька не псує.
Въ мене личко, якъ яблочко, стало, якъ калина.

(Волынск. губ.).

106.

Ой гаю жъ мій гаю! гаю, рідний брате!
Порадь мене, гаю, що маю робити,
Чи мені жениться, чи такъ волочиться?
Порадь мене, гаю, яку милу брати!
Узявъ би багату — не схоче робити;

Узявъ би розумну — буде замишляти;
Узявъ би дурную — горе жъ мені буде:
Судитимуть люде, намъ життя не буде!

(Воронежск. губ.).

107.

Насіяно, наорано, та нікому жати,
Питається синъ матері: которую брати?
„Ой чи тую багатую, що мати веліла,
Ой чи тую убогую, що серденьку мила?
Багатая губатая, та ще й къ тому пишна;
Убогая хорошая, якъ у саду вишня.
Багатая співивая — рушникъ на кілочку;
Въ убогої сиротини брови на шнурочку.
Багатая співивая—ще й къ тому гордиться;
Убогая сиротина всегда покориться,

(Воронежск. губ.).

108.

Ой за гаємъ зелененькимъ
Брала дівка конопельки;
Брала, брала, вибірала,
До личенька промовляла:
— Лице мое біленькее,
Ой кому ти достанешся?
Чи попові, чи дякові,
Чи тому та чумакові.
Ходить чумакъ по дорогахъ,
А чумачка сидить дома,
До порога руба дрова,
Соломою печи топить,
А въ сусіди муки просить:
— Сусідочки, голубочки!
Нема муки ні пилочка,
Нема солі ні друбочка,
А ні пшона ні зернитка!

109.

Въ чистімъ полі край, дороги лежить камень мармуровий,
А на тому каменеві сидить козакъ чорнобровий.
Сидить же онъ, сидить, та й гадоньку думає:
Суди, Боже, женитися, хорошую жінку взятп.
Хочъ худоби не добъюся — зъ хорошою наживуся;
Великая худоба ой чи буде, чи не буде.
Зъ хорошою дружиною не встидно межі люде,
Великая худоба — то серденьку досада,

А хороша дружина — то буде серцю одрада.
Межі трома дорогами зійшовъ місяць зъ зороньками;
Не що висше й не літає—співий соколъ зъ галоньками.
Ой літає соколонько, крилечками блудить;
Тяжко-важко на серденьку, якъ хто кого вірно любить.

(Волынск. губ.).

110.

Хотіла мене мати
Та за першого оддати,
Ажъ той перший
Та все плете верши.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За шостого оддати,
Ажъ той шостий
Стидкий, кровошорстий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихъ одъ ёго!

Хотіла мене мати
Та за другого оддати,
Ажъ той другий
Малий, недолугий...
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За сёмого оддати,
Ажъ той сёмий
Такий недомовлий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
Та за третёго оддати,
Ажъ той третій
Такий кривоплекий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За восьмого оддати,
Ажъ той восьмий
Такий недоросліий,
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За четвертого оддати,
Ажъ той четвертий
Такий вінъ, мовъ мертвий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За девъятого оддати,
Ажъ той девъятий
Пъяниця проклятий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
Зъ пъятого оддати,
Ажъ той пъятий
Стидкий, кривопъятий.
Та не дай мене, мати, за ёго,
Буде мені лихо одъ ёго!

Хотіла мене мати
За десятого оддати,
Ажъ той десятий
Хороший, багатий.
Та оддай мене, мати, за ёго,
Буде мені счастя одъ ёго!

111.

Ой таточку, таточку,
Поставъ мені хаточку
Зъ очерету, зъ осоки,
Щобъ любили козаки.
Сама хату становила,
Сама висипала;
Сама дружка полюбила,
Сама висватала!
Ой лейбочко, лейбочко!
Болить мое сердечко:
Болить серце и душа,
Що дівчина хороша.

(Полтавск. губ.).

СОГЛАСНАЯ ЖИЗНЬ ВЪ СУПРУЖЕСТВѢ.

(Взаимная уступчивость и отсутствіе деспотическаго преобладанія одной изъ сторонъ).

112.

— Чорни очі, якъ теренъ, —
Коли жъ ми ся поберемъ?
„Поберемося въ неділю,
Маю въ Бозі надію".

(Тараща, И. П. Новицкій).

113.

А.

Ой загувъ, та загувъ, сизий голубонёкъ рано на зорі,
Ой заплакали наші новобраньці, стоячи въ строі;
Ой загувъ, загувъ сизий голубочокъ, садомъ летючи,
Ой заплакали наші новобраньці, въ строю идучи.
— Охъ ви салдати, ви рідниі браття, охъ ви й молодці,
Ой накажіте ви й мойму батеньці прибути къ мені:
Ой нехай же вінъ сірі воли изъ двору збуває,
Нехай мене, мене молодого, зъ некрутъ визволяє.
„Ой лучче жъ, сину, повікъ не видатись,
Ой якъ мені сірі воли зъ двору избувати.

Ой загувъ, загувъ сизий голубонёкъ рано на зорі,
Ой заплакали наші новобраньці, стоячи въ строі;
— Охъ ви салдати, ви рідниі браття, охъ ви й молодці,
Ой накажіте ви моєй матушці прибути ко мні;
Ой нехай вона сірі корови зъ двору избуває,
Нехай мене, мене молодого, зъ некрутъ визволяє.
„Ой лучче жъ, сину, повікъ не видатись,
Ой якъ мені сірі корови изъ двору збувати".

Ой загувъ, загувъ сизий голубонёкъ рано на зорі,
Ой заплакали наші новобраньці, стоючи въ строі;
— Охъ ви, салдати, ви рідниі браття, охъ ви й молодці,
Ой накажіте ви моєму брату прибути ко мні;
Ой нехай же вінъ вороніі коні изъ двору збуває,
Нехай мене, мене молодого, зъ некрутъ визволяє.
„Ой лучче жъ, брате, повікъ не видатись,
Якъ же жъ мені вороні коні изъ двору збувати“.

Ой загувъ, загувъ сизий голубонёкъ рано на зорі,
Ой заплакали наші новобраньці, стоючи въ строі;
— Охъ ви, салдати, ви рідниі браття, охъ ви й молодці,
Ой накажіте ви моєй сестриці прибути ко мні;
Ой нехай вона золотіі перстні изъ рукъ збуває,
Нехай мене, мене молодого, изъ некрутъ визволяє.
„Ой лучче жъ, брате, повікъ не видаться,
Якъ ніжъ мені, брате, золоті перстні изъ рукъ избувати“.

Ой загувъ, загувъ сизий голубонёкъ рано на зорі,
Ой заплакали наші новобраньці, стоючи въ строі;
— Охъ ви, салдати, ви рідниі браття, охъ ви й молодці,
Ой накажіте ви моій миленькій прибути ко мні;
Ой нехай вона усю худобу изъ рукъ збуває,
Нехай мене, мене молодого, изъ некрутъ визволяє.
„Ой лучче жъ мені усю худобу изъ рукъ избути,
Аби жъ мені мого мпленького у вічи видати“.

(Пирятинск. у., изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Загувъ, загувъ сизий голубъ рано на зорі,
2 Взяли, взяли парня молодого, сидя въ острозі;
3 — Ой ви браття, ви рідниі моі,
4 Накажіте роду моєму й отцю моєму,
5 Нехай вінъ стадо коней зъ двору збуває,
6 Нехай мене, парня молодого, зъ некрутъ визволяє.
7 „Хочъ би мавъ я повікъ сина въ вічі не видати,
8 То не буду стада коней зъ двора збувати“.

9—11 Б=1—3 Б; 12 Б=4 Б... й неньці моій; 13 Б=5 Б. Нехай вона; 14 Б=6 Б; 15 Б=7 Б. Хочъ би мала повікъ...; 16 Б=8 Б; 17—19 Б=1—3 Б; 20 Б=4 Б... ще й братамъ моімъ; 21 Б. Нехай вони сірі воли зъ двору збувають; 22 Б=6 Б... визволяють...; 23 Б=7 Б. Хочъ би мали повікъ

брата... 24 Б=8 Б. То не будемъ сірихъ волівъ...; 25—27 Б=1—3 Б; 28 Б=4 Б... ще й сестрамъ моімъ...; 29 Нехай вони дорогіі шалі зъ себе збувають; 30 и 31 Б=22 и 23 Б; 32 То не будемъ дорогіхъ шалівъ зъ себе збувати; 33—35 Б=1—3 Б; 36 Б=4 Б... ще й жені моій; 37 Нехай вона біле платте зъ себе збуває; 38 Б=6 Б; 39 Хочъ би мала свого плаття въ вічі не видать, 40 Таки піду свого миленького зъ некрутъ визволять.

(Звенигородск. у., Л. В. Ильницкій).

В.

1 Гудуть, гудуть сиви голуби рано на зорі,
2 Плачуть, плачуть наши ребъята, стоя въ острозі;
3 — Куда ідете-одъізжаєте ви, братці моі?
4 „Ми ідемъ-одъізжаємъ въ свою сторону“.
5 — Накажіте батюшкі мому у ёго дому,
6 Нехай же вуйнъ вороне стадо зъ двора продає,
7 Нехай мене, доброго молодця, визволять иде.
8 „Лучче жъ мені свого сина въ глаза не видать,
9 Не нужъ мені вороне стадо зъ двора избувать“.

10—13 В=1—4 В; 14 В=5 В... матушкі моій у єі... 15 В=6 В. Нехай вона воли да корови...; 16 и 17 В=7—8 В; 18 Нужъ мені воли да корови зъ двора продавать; 19—22 В=1—4 В; 23 В=5 В... мойму брату; 24 В=6 В. Пущай житніі скирти...; 25 В=7 В; 26 В=8 В... мені брата=8; 27 В=18 В; Нужъ мені житніі скирти...; 28—31 В=1—4 В; 32 В=14 В... моій жені...

33 Нехай вона сріблó-злóто збуває,
34 Да нехай мене, доброго молодця, визволяє.
35 „Лучче жъ мені сріблó-злóто позбувать,
36 Да свого миленького въ глаза повидать“.

(Сосницк. у. И. Войцехъ-Вербицкій).

Г.

1 Ой да якъ загули сизи голубоньки рано на зорі,
2 Ой заплакали молоді некрутушки, сидя въ неволі;
3 — Ой, ой ви, братці, ви, товариші всі родні моі,
4 Ой куда ідете-одъізжаєте въ мою сторонў,
5 Ой накажіте ви моёму батюшці, мойму родному,
6 Ой нехай же вінъ сіріі воли да й избуває,
7 Ой мене съ турми, съ сієй неволеньки, да й визволяє.
8 „Ой лучче мені свого сина повікъ не видать,
9 А й а ніжъ мені сіріі воли, худобу збувать“.

10—13 Г=1—4 Г; 14 Ой накажіте моій матінкі, моій родненькій; 15 Г=6 Г. Ой нехай вона голуби коровп; 16 Г=7 Г. Ой нехай мене съ сіей; 17 Г=8 Г; 18 Г=9 Г... голуби корови; 19—22 Г=1—4 Г; 23 Г=5 Г... моєму братіку; 24 Г=6 Г... вороніі коні; 25 Г=7 Г; 26 Г=8 Г... свого брата; 27 Г=9 Г... вороніі коні; 28—31 Г=1—4 Г; 32 Г=14 Г... сестриці; 3 Г=15 Г... всі овечки; 34 и 35 Г=25 и 26 Г; 36 Г=9 Г... свої овечки; 37—40 Г=1—4 Г;

41 — Ой накажіте моій миленькій, моій вірненькій,
42 Ой нехай вона все изъ скрині, все избуває,
43 Ой мене съ сіеі неволеньки да й визволяє.
44 „Ой лучче мені въ себе въ скрині нічого не мать,
45 А ніжъ мені свого милого по вікъ не видать“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Д.

1 Ой гули, гули сизі голубоньки рано на зорі,
2 Заплакали наші новобраньці, сидя въ острозі;
3 — Охъ ви, братці-новобраньці, славні молодці,
4 Зъізжайте въ чужу-дальню, въ чужу-дальню сторону,
5 Накажіте моєму батюшці рідному,
6 Нехай же вінъ сірі воли зъ двора збуває,
7 Нехай мене съ тяжкоі неволі, съ тюрьми викупляє.
8 „Лучче жъ мені свого синочка повікъ не видати,
9 Ніжъ мені сірі воли зъ двора збувати“.

10—13 Д=1—4 Д; 14 Д=5 Д... моій матушці рідній; 15 Д=6 Д... нехай вона сірі корови; 16 и 17 Д=7 и 8 Д; 18 Д=9 Д... сірі корови; 19—22 Д=1—4 Д; 23 Д=5 Д... братіку: 24 Д=6 Д... вороніі коні; 25 Д=7 Д; 26 Д=8 Д... свого братіка; 27 Д=9 Д... вороніі коні 28—31 Д=1—4 Д; 32 Накажіте моій сестріці ой та рідненькій; 33 Д=6 Д... біле плаття; 34 и 35 Д=25 и 26 Д; 36 Д=9 Д... біле плаття; 37—40 Д=1—4 Д; 41 Д=32 Д... жінці; 42 Д=6 Д... срібло-злото; 43 Д=7 Д;

44 — Лучче жъ мені срібло-злото зъ двора позбувати,
45 Аби мені свого милого хочъ разъ повидати.

(Новомоск. у. Г. А. Залюбовскій).

114.

А.

1 Поставлю я коня въ наряді,
2 Самъ пійду къ батеньку на пораду;
3 Мій батенько по дворочку ходить,

Кониченька у рученькахъ водить:
— Ой на̀, сину, коника, не гайся,
Щобъ ти съ сёго війська не зостався:
Вже військо пішло, знамени мають,
Попереду музиченьки грають.

Поставлю я коня въ наряді,
А самъ пійду къ матушці на пораду;
Моя матушка по кімнаті ходить,
Сорочечку у рученькахъ носить:
— Ой на̀, сину, сорочку, не гайся,
Щобъ ти сёго війська не зостався:
Вже військо пішло, знамени мають,
Попереду музиченьки грають.

Поставлю я коня въ наряді,
А самъ пійду къ братцямъ на пораду,
Мій братічокъ по дворочку ходить,
Сіделечко у рученькахъ носить:
— Ой на̀, брате, сідельце, не гайся,
Щобъ ти съ сёго війська не зостався:
Вже військо пішло, знамени мають,
Попереду музиченьки грають.

Поставлю я коня въ наряді,
А самъ пійду до сестри на пораду;
Моя сестра по коморі ходить
И хусточку у рученькахъ носить:
— Ой на̀, брате, хусточку, не тайся,
Щобъ ти съ сёго війська не зостався:
Вже військо пішло, знамени мають,
Попереду музиченьки грають.

Поставлю я коня въ наряді,
А самъ пійду до жінки на пораду;
Моя жінка по світлиці ходить,
Мале дитя на рученькахъ носить:
— Ой на̀, мужу, дитину, загайся,
Щобъ ти одъ сёго війська зостався:
Ще військо не йде, й знамени не мають,
Попереду музиченьки не грають.

(С. Щасновка, Козелецк. у., К. И. Кильбачичъ).

Б.

1 Ой привъяжу коня въ винограді, 2 Б=2 А... къ батьку; 3 Б=3 А. Ажъ... по конюшні... 4 Б=4 А... за поводи; 5 Б=5 А; 6 Б=6 А... съ свого війська; 7 Пошло військо, короговки сяютъ, 8 Б=8 А, 9 Ой привъяжу коня въ винограді; 10 Б=10 А... къ матці; 11 Б=11 А. Ажъ матінка; 12 Б=12 А. Рубашечку на... 13 Б=13 А... синку, рубашку; 14 Б=14 А... съ свого... не остався; 15 Пошло військо, короговки сяють; 16 Б=16 А; 17 Ой привъяжу я коня въ винограді; 18 Б=18 А... къ брату; 19 Б=19 А. Ажъ мій братікъ по сінечкахъ...; 20 Б=20 А... на рученькахъ; 21 Б=21 А... сіделко; 22 Б=22 А... съ свого... не остався; 23 Пошло військо, короговки сяють. 24 Б=24 А; 25 Ой привъяжу коня въ винограді; 26 Б=26 А... къ сестрі; 27 Б=27 А. Ажъ моя... по комнаті; 28 Б=28 А. Ширіночку (?) на; 29 Б=29 А... брате ширину; 30 Б=30 А... съ свого... не остався; 31 Пошло військо, короговки сяють; 32 Б=32 А. 33 Ой привъяжу коня въ винограді; 34 Б=34 А... къ жоні; 35 Б=35 А. Ажъ моя жона по комнаті...; 36 Б=36 А. Дитиночку...

37 Ой на, милий, дитину, не гайся,
38 Щобъ ти съ свого війська не остався.
39 Пошло військо, короговки сяють; 40 Б=32 А.
41 Ой привъяжу коня въ винограді,
42 Ой пойду одъ дороги къ дорозі, —
43 Зоставайся, милая, здорова!
44 Пошло військо, короговки сяють,
45 Попереду музиченьки грають.
46 Ой пойду я одъ села до села, —
47 Зоставайся, милая, весела!
48 Пошло військо, короговки сяють,
49 Попереду музиченьки грають...

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

115.

А.

Ой изійду я на круту гору
Та погляну по синёму морю.
Ой доле жъ моя,
Де жъ ти водою,
Доле, запливла *)?
Ажъ на морі човничокъ біжить,
А въ човнику батенько сидить;
Ой стій, човникъ, швидко не біжи,
Ти жъ, батенько, зо мной говори!
—Ой радъ би я съ тобой говорить,
Та повенъ човенъ води набіжить.
Ой изійду я на круту гору

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.

Та погляну по синёму морю,
Ажъ на морі човничокъ біжить,
А въ човнику матінка сидить.
Та стій, човникъ, швидко не біжи,
Ти жъ, матінко, зо мной говори!
—Ой рада бъ я съ тобой говорить,
Повенъ човникъ води набіжить.
Ой изійду я на круту гору
Та погляну по синёму морю,
Ажъ на морі човничокъ біжить,
А въ човничку братічокъ сидить.
Ти жъ, човничокъ, та стій, не біжи,
Ти жъ, братіку, зо мной говори!
—Ой радъ би я съ тобою говорить,
Повенъ човенъ води набіжить.
Ой изійду я на круту гору
Та погляну по синёму морю,
Ажъ на морі човничокъ біжить,
А въ човнику сестриця сидить.
Та стій, човникъ, швидко не біжи,
Ти, сестриця, зо мной говори!
—Ой рада бъ я съ тобой говорить,
Повенъ човенъ води набіжить.
Ой изійду я на круту гору
Та погляну по синёму морю,
Ажъ на морі човничокъ біжить,
А въ човнику миленький сидить.
Та стій, човникъ, швидко не біжи,
Ти жъ, мій милий, зо мной говори!
—Хочъ весь човникъ води набіжить,
А все жъ съ тобою буду говорить.
Уже човникъ води набіра,
А мій милий зо мной розмовля;
Та вже човникъ въ море пурина,
А мій милий зо мной розмовля.

(Г. Ахтырка. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Вийду я на гори
2 Та гляну по морю,
3 Ажъ на морі човничокъ,
4 А въ човничку батенько.
5 — Стій, човничку, не пливи,
6 Мій батеньку, говори.
7 „Радъ би я, донечко, говорить,
8 Въ човникъ вода набіжить“.
Ой доле моя, доле,
Десь за водою заплила!

9—11 Б=1—3 Б. 12 Б=4 Б... матюнка; 13 Б=5 Б; 14 Б=6 Б. Моя матюнка...; 15 Б=7 Б. Рада бъ я..., 16 Б=8 Б.

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Ой по морю човничокъ біжить,
2 А въ човничку батенько сидить *);
3 Стій ти, човенъ, не шибко біжи,
4 Ти, батенько, зо мною говори.
5 —Ой радъ би я съ тобою говорить,
6 Повенъ човенъ води набіжить.
7 Гляну я на море, ще й другий біжить,
8 А въ тому другому матінка сидить;

9 В=3 В; 10 В=4 В. Ти, матінко; 11 В=5 В. Ой рада бъ я; 12 В=6 В; 13 В=7 В... ще й третій;
14 А въ тому третёму братічокъ сидить;

*) Припѣвъ такой же, какъ въ вар. А.

15 В=3 В; 16 В=4 В. Ти, братічокъ... 17 В=5 В. Радъ бп я сестро... 18 В=6 В, 19 В=7 В... четвертий;

20 А въ тімъ четвертімъ сестриця сидить;

21 В=3 В; 22 В=4 В. Ти, сестриця; 23 В=17 В. Рада бъ я... 24 В=6 В.

(Лебедин. у. Г. А. Залюбовскій).

Г.

1 Ой зійду я на гору
2 Да гляну я по мору.
Ой доле моя,
Десь за водою заплила! *)
3 Ажъ на морі човночокъ,
4 А въ човночку батенько.
5 — Ой стой, човнокъ, не пливи,
6 А зо мною, татко, говори.
7 „Ой радъ же бъ я говорить,
8 Дакъ повенъ човнокъ води набіжить".
9 — Я водицю надоллю,
10 Съ тобою, татко, поговору.

11—13 Г=1—3 Г; 14 Г=4 Г... матюнка; 15 Г=5 Г; 16 Г=6 Г. Зо мною, мамко; 17 Г=7 Г. Ой рада бъ я...;

18 Човнокъ води набіжить,

19 Г=9 Г; 20 Г=10 Г... мамко..

(Черниг. у. М. А. Вербицкая).

116.

А.

1 По садочку хо́жу я, хо́жу,
2 Руту-мъяту са́жу я, са́жу;
3 Рута да мъята да й не принялася,
4 Родинонька й одріклася.
5 Перечула черезъ люде,
6 Що батенько въ гості буде.
7 Ждала я, ждала, ждала-дожидала,
8 Ворітечка й одчиняла;
9 Ажъ батенько іде, та й іде,
10 Та й до мене не заіде...
11 Нічъ моя темна, а зіронька ясна,
12 Доленько жъ моя несчастна!
13 По садочку хо́жу я, хо́жу,
14 Руту-мъяту са́жу я, са́жу;
15 Рута да мъята да й не принялася,
16 Родинонька й одріклася.
17 Перечула черезъ люде,
18 Що матінка въ гості буде.
19 Ждала я, ждала, ждала-дожидала,
20 Ворітечка й одчиняла;
21 Ажъ матінка іде, та й іде,
22 Та й до мене не заіде...
23 Нічъ моя темна, а зіронька ясна,
24 Доленько жъ моя несчастна!
25 По садочку хо́жу я, хо́жу,
26 Руту-мъяту са́жу я, са́жу;
27 Рута да мъята да й не принялася,
28 Родинонька й одріклася.

*) Повторяется за каждыми двумя стихами.

29 Перечула черезъ люде,
30 Що братічокъ въ гості буде.
31 Ждала я, ждала, ждала-дожидала,
32 Ворітечка й одчиняла;
33 Ажъ братічокъ іде, та й іде,
34 Та й до мене не заіде...
35 Нічъ моя темна, а зіронька ясна,
36 Доленько жъ моя несчастна!

37 По садочку хо́жу я, хо́жу,
38 Руту-мъяту са̀жу я, са̀жу;
39 Рута да мъята да й не принялася,
40 Родинонька й одріклася.
41 Перечула черезъ люде,
42 Що сестриця въ гості буде;
43 Ждала я, ждала, ждала-дожидала,
44 Ворітечка й одчиняла;
45 А сестриця іде, та й іде,
46 Та й до мене не заіде...
47 Нічъ моя темна, а зіронька ясна,
48 Доленько жъ моя несчастна!

49 По садочку хо́жу я, хо̀жу,
50 Руту-мъяту са̀жу я, са̀жу;
51 Рута да мъята да й не принялася,
52 Родинонька й одріклася.
53 Перечула черезъ люде,
54 Що миленький въ гості буде.
55 Ждала я, ждала, ждала-дожидала,
56 Ворітечка й одчиняла;
57 Ажъ мій милий іде, та й іде,
58 И до мене вінъ заіде,—
59 Нічъ моя світла, и зіронька ясна,
60 Доленька жъ моя прекрасна!

(Сквирск. у.).

Б.

1—3 Б=1—3 А; 4 Б=4 А. Родинонька моя...; 5 Б=5 А... Ой чула...; 6 Б=6 А... прибуде; 7 Б=7 А... ждала-ожидала; 8 Б=8 А, и т. д.; стиховъ же соотвѣтственныхъ 8—12 А, недостаетъ.

(Гадяч. у. И. Я. Рудченко).

В.

1 Ой казали люде, люде,
2 Що батенько въ гості буде;
3 Ой я ждала, ждала-вижидала,
4 Ворітечка не зачиняла;
5 Мій батенько іхавъ, іхавъ,
6 Да до мене не заіхавъ...
7 Ой нічъ моя темна, що зіронька ясна,
8 Долечка моя несчастна!

9 В=1 В; 10 В=2 В. Що матюнка... 11 и 12 В=3 и 4 В, 13 Моя матюнка іхала, іхала; 14 В=6 В... не заіхала; 15 и 16 В=7 и 8 В. 17 В=1 В... мені люде; 18 В=2 В, Що мій братець...; 20—22 В=6—8 В; 23 В=17 В, 24 В=2 В. Що сестриця... 25 В=13 В. Моя сестриця... 26—28 В=14—16 В.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Ой буду я, буду неділеньки ждати,
2 Чи не прийде мій батенько мене одвідати.

3—7 Г=7—11 А; 8 Доленька моя безсчастная; 9 Ой буду я та другої ждати; 10 Г=2 Г... моя матюнка; 11 и 12 Г=3 и 4 Г; 13 Г=5 Г. А моя матюнька...; 14—16 Г=6—8 Г; 17 Г=9 Г... та третёі; 18 Г=2 Г... мій братічокъ; 19 и 20 Г=3 и 4 Г; 21 Г=5 Г А мій братічокъ...; 22—24 Г=6—8 Г; 25 Г=9 Г... та четвертої; 26 Г=2 Г... моя сестра; 27 и 28 Г=3—4 Г; 29 Г=5 Г А моя сестра...; 30—32 Г=6—8 Г.

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

Д.

1 и 2 Д=1 и 2 Г; 3 Неділя минає, батенька немає, 4 Ой десь ёму не жаль мене, що й не одвідає (припѣвъ); 5 Д=Г 9; 6 Д=10 Г... рідна мати; 7 Д=3 Д... матері...; 8 Д=4 Д. Ой десь ії... (припѣвъ); 9 Д=17 Г; 10 Д=26 Г... рідна... 11 Д=3 Д... сестриці...; 12 Д=8 Д. (припѣвъ); 13 Д=25 Г; 14 Д=18 Г... рідний братікъ; 15 Д=3 Д... братіка; 16 Д=4 Д; (припѣвъ).

припѣвъ: 1 Журба мене зъ нігъ валяє, та ніхто не знає,
2 Печалонька одъ серденька та й не відступає.

(Лебедин. у. Г. А. Залюбовскій).

Е.

1 Е=1 Г; 2 Е=2 Г. Обіщався...; 3 Е=3 Д; 4 Е=Д, (припѣвъ), 5 Е=1 Г; 6 Е=2 Г, обіщалась... 7 Е=7 Д, матінки; 8 Е=4 Е; 9 Е=1 Г; 10 Е=18 Г. Обіщався...; 11 Е=15 Д; 12 Е=4 Е, 13 Е=1 Г; 14 Е=2 Г. Обіщалась сестриченька; 15 Е=11 Г; 16 Е=4 Е.

(Изъ собранія А. А. Потебни).

Ж.

1 По городу ходила, 2—4 Ж=2—4 А; 5 Ж=1 В... добрі люде; 6 Що до мене ненька буде; 7 Я жъ вигляділа, я жъ визирала; 8 Ж=8 А... повідчиняла; 9 Ж=21 А. А жъ моя ненька... 10 Ж=22 А; (припѣвъ). 11—15 Ж=1—5 Ж; 16 Ж=6 Ж... батенько; 17 и 18 Ж=7 и 8 Ж; 19 Ж=9 Ж... мій батенько; 20 Ж=10 Ж. (припѣвъ); 21 и 25 Ж=1 и 5 Ж; 26 Ж=6 Ж... мій братічокъ; 27 и 28 Ж=7 и 8 Ж; 29 Ж=9 Ж... мій братічокъ, (припѣвъ); 31—34 Ж=1—4 Ж; 35 Ж=5 А; 36 Ж=6 Ж. Що сестриця... 37 и 38 Ж=7—8 Ж; 39 Ж=9 Ж. Ажъ сестриця... 40 Ж=10 Ж. (припѣвъ); 41—45 Ж=1—5 Ж; 46 Ж=6 Ж... миленький; 47 и 48 Ж=7—8 Ж; 49 Ажъ мій миленькій іде, 50 Та до мене заіде (припѣвъ).

припѣвъ. Нічъ моя темна, зоря моя ясна,
Яка жъ моя доля несчастна (въ послѣдній разъ: прекрасна).

(Изъ того же собр.).

117.

А.

1 У городі вишня, відтіль вода вийшла,
2 А я не видала, подивиться вийшла,
3 Ажъ мій батенько іде, до мене не заіде;
4 У мене обичай—козацький звичай:
5 Хоть побачу, то й не плачу.

6 Мостила мóсти зъ зеленоі брости,
7 Сподівалася матері въ гості:
8 Моя мати іде, до мене не заіде;
9 А у мене обичай—козацький звичай:
10 Хоть побачу, то й не плачу.

11 Мостила мóсти зъ зеленоі брости,
12 Сподівалася брата въ гості:
13 Мій братъ іде,—до мене не заіде;
14 А у мене обичай—козацький звичай:
15 Хоть побачу, то й не плачу.

16 Мостила мóсти зъ зеленоі брости,
17 Сподівалася сестри въ гості;
18 Моя сестра іде,—до мене не заіде;
19 А у мене обичай—козацький звичай:
20 Хоть побачу, то й не плачу.

21 Мостила мóсти зъ зеленоі брости,
22 Сподівалася милого въ гості:
23 А мій милий іде, та й до мене заіде
24 А у мене обичай—дівочий звичай:
25 Якъ побачу, то й заплáчу.

(Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

1 Б=6 А. Ой мостіте... 2 Б=7 А. Своёго батенька...; 3 Б=8 А. Ажъ батенько...;

4 Тяжко-важко, на серденьку трудно,
5 Що до мене не заіде.

Далѣе поется точно также о матери, братѣ и сестрѣ.

(Харьковск. губ. Изъ собр. А. А. Потебни).

118.

А.

По тімъ боці Дунаю, Дунаю,
Я, молодая, гуляла, гуляла;
Въ лузі калина—темно невидно,
Соловейко не щебетавъ *).
Пришла ко мні матінка, матінка:
„Перевези мене, донечко, донечко“.
— Я матінки не взнала, не взнала,
Перевозчика не звала, не звала.
Прийшовъ ко мні батенько, батенько:
„Перевези мене, донечко, донечко“.
— Я батенька не взнала, не взнала,
Перевозчика не звала, не звала.
Прийшовъ ко мні братічокъ, братічокъ:
„Перевези мене, сестрице, сестрице“.
Я братіка не взнала, не взнала,
Перевозчика не звала, не звала.
Прийшла ко мні сестриця, сестриця:
„Перевези мене, сестрице, сестрице“.
Я сестриці не взнала, не взнала,
Перевозчика не звала, не звала.
Пришовъ ко мні миленький, милепький:
„Перевези мене, милая, милая“.
Я милого узнала, узнала,
Перевозчика позвала, позвала.
Въ лузі калина — ясно, да красно,
Соловейко защебетавъ.

(Г. Конотопъ. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

Сидитъ дочка підъ моремъ;
У лузі калина — темно, невидно
Соловейки не щебечуть **).
Прийшовъ до єі рідний батюшка:
„Перевези мене, моя денечко“.
— Я жъ тебе, батюшка, не ждала,
Перевозчиківъ не брала.
Прийшла до єі рідна матушка:

*) Повторяется послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.
**) Повторяется послѣ каждаго стиха.

„Перевези мене, моя донечко“.
— Я жъ тебе, матушка, не ждала,
Перевозчиківъ не брала.
Прийшла до єі рідна сестриця:
„Перевези мене, моя сестро“.
— Яжъ тебе, сестрице, не ждала,
Перевозчиківъ не брала.
Прийшовъ до єі рідний братікъ:
„Перевези мене, моя сестро“.
— Я жъ тебе, братіку, не ждала,
Перевозчиківъ не брала.
Прийшовъ де єі єі миленький:
„Перевези мене, моя милая“.
— Я жъ тебе, миленький, давно ждала,
Перевозчиківъ набрала.
У лузі калина — світло, видно,
Соловейки да й щебечуть.

(Черниговская губ. М. А. Вербицкая).

119.

А.

1 Ой закувала зозуленька, закувала,
2 Горе жъ мені, молоденькій, що сама я;
3 Чогось мені на серденьку та й не легко —
4 Єсть у мене рідний батько, та далеко.
5 Ой вирву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
6 Та пошлю я до батенька на пораду;
7 А батенько теі квітки не приймає,
8 Вінъ мене, молодоі, не пізнає.

9 Закувала зузуленька, закувала,
10 Горе жъ мені, молоденькій, що сама я;
11 Чогось мені на серденьку та й не легко —
12 Єсть у мене рідна мати, та далеко.
13 Ой вирву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
14 Та пошлю я до матінки на пораду;
15 А матінка теі квітки не приймає,
16 Вона мене, молодоі, не пізнає.

17 Закувала зузуленька, закувала,
18 Горе жъ мені, молоденькій, що сама я;
19 Чогось мені на серденьку та й не легко —
20 Єсть у мене рідний братікъ, та далеко.
21 Ой вирву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
22 Та пошлю я до братіка на пораду;
23 А братічокъ теі квітки не приймає,
24 Вінъ мене, молодоі, не пізнає.

25 Закувала зузуленька, закувала,
26 Горе жъ мені, молоденькій, що сама я;
27 Чогось мені на серденьку та й не легко,
28 Єсть у мене рідна сестра, та далеко.
29 Ой вирву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
30 Та пошлю я до сестриці на пораду;
31 А сестриця тої квітки не приймає,
32 Вона мене, молодої, не пізнає.

33 Закувала зузуленька, закувала,
34 Горе жъ мені, молоденькій, що сама я;
35 Чогось мені на серденьку, та й не легко,
36 Єсть у мене мій миленький, та далеко.
37 Ой вірву я зъ рожі квітку, зъ винограду;
38 Та пошлю я до милого на пораду;
39 А мій милий тую квітку та й приймає,
40 Вінъ мене, молодую, пригортає.

(Канев. у. А. В. Шевченко).

Б.

1 Ой пійду я въ садъ гуляти,
2 Та вирву я квітку зъ винограду,
3 Та понесу до батеньки на пораду,
4 А батенько квіточки не приймає,
5 Вінъ мене, молодої, не пізнає.

6 и 7 Б=1 и 2 Б; 8 Б=3 Б... до матюнки; 9 Б=4 Б. А матюнка...; 10 Б=5 Б. Вона...; 11 и 12 Б=1 и 2 Б; 13 Б=3 Б... до братіка...; 14 Б=4 Б. А братічокъ; 15 Б=5 Б; 16 и 17 Б=1 и 2 Б; 18 Б=3 Б... до сестриці; 19 Б=4 Б. А сестричка... 20 Б=10 Б.

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Закувала зозуленька на калині,
2 Горе жъ мені, молоді, на чужині;
3 Закувала зозуленька, та й не легко,
4 Єсть у мене отець-ненька, та й далеко.
5 Ой вирву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
6 Пошла я до батенька на пораду;
7 А вінъ меі зъ рожі квітки не приймає,
8 Бо вінъ мене, молодої, не пізнає.

(Литин. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Заковала зозуленька, заковала!
2 Горе мені на чужині, що сама я;
3 Горе мені на чужині, да нелегко,
4 Й ой є въ мене рýйдний батько, да далеко.
5 Й ой вирву я да квіточку винограду,
6 Да понесу до батенька на пораду;
7 А батенько да квіточки не приймає,
8 Ой вýинъ мене, молодоі, не познає.

9—11 Г=1—3 Г; 12 Г=4 Г... рýйдна мати...; 13 Г=5 Г; 14 Г=6 Г... до матюнки...; 15 Г=7 Г. А матюнка...; 16 Г=8 Г. Вона; 17—19 Г=1—2 Г; 20 Г=4 Г... братікъ; 21 Г=5 Г; 22 Г=6 Г... до братіка; 23 Г=7 Г. А братічокъ; 24 Г=8 Г: 25—27 Г=1—3 Г; 28 Г=12 Г... сестра...; 29 Г=5 Г; 30 Г=7 Г... до сестриці...; 31 Г=7 Г. А сестриця...; 32 Г=16 Г; 33—35 Г=1—3 Г; 36 Г=4 Г... мýий миленький; 37 Г=5 Г; 38 Г=6 Г... до милого;

39 А миленький да квіточку приймає
40 Да вýинъ мене, молоденькую, познає,
41 Да вýинъ мене да до себе пригортає.

(Переяслав. у. И. П. Новицкій).

Д.

1 и 2 Д=1 и 2 Г;
3 Ой піду я въ вишневий садъ, погуляю;
4 и 5 Д=5 и 6 А;
6 Да отець рожі-квітки не приймає:
7 Д=8 А.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

1—8 Е=1—8 Г;
9 Ой вінъ мене, молодоі, не познає,
10 Ой пойду я у юлоньку, погуляю.

(Переяслав. у. В. С. Синегубъ).

Ж.

1 Закувала зозуленька, закувала,
2 Горе жъ мені въ світі жити, що я сама;
3 Горе жъ мені въ світі жити, ще й не легко,

4 Ой є въ мене рідний батько, та й далеко.
5 Ой урву я зъ рожі квітку, зъ винограду,
6 Та пішлю я до батенька на пораду;
7 А батечко мій квітки не пізнали,
8 Вже жъ ся мене, молодої, відцурали.

(Подольск. губ. А. Дымпиский).

120.

А.

1 За річкою слобода,
2 Туди ишла молода;
3 А за нею татаринъ
4 Да прехороший, вудалий.
5 „Да не займай мене, татаринъ,
6 Да прехороший, вудалий,
7 Я до батенька въ гості йду
8 Да до рȳдного въ гості йду“.
9 Скоро до батенька на порȳгъ,
10 А батько каже: „не мій рȳдъ“.
11 Да лиха жъ моя година
12 Що дцуралася родина!

13 За річкою слобода,
14 Туди ишла молода;
15 А за нею татаринъ,
16 Да прехороший, вудалий.
17 „На займай мене, татаринъ,
18 Да прехороший, вудалий:
19 Я до матюнки въ гости йду,
20 Да до рȳдної въ гости йду“.
21 Скоро до матюнки на порȳгъ,
22 А мати каже: „не мȳй рȳдъ“.
23 Лиха жъ моя година,
24 Що дцуралась родина.

25 За річкою слобода,
26 Туди ишла молода;
27 А за нею татаринъ
28 Прехороший, вудалий.
29 „Не займай мене, татаринъ,
30 Прехороший, вудалий:
31 Я до братіка въ гості йду,
32 Да до рȳдного въ гості йду“.
33 Скоро до братіка на порȳгъ,
34 А братікъ каже: „не мȳй рȳдъ“.
35 Да лиха жъ моя година,
36 Що дцуралася родина!

37 За річкою слобода,
38 Туди ишла молода;
39 А за нею татаринъ
40 Прехороший, вудалий.
41 „Не займай мене, татаринъ,
42 Прехороший, вудалий:
43 Я до сестрпці въ гості йду,
44 Да до рȳдної въ гості йду“.
45 Скоро до сестрпці на порȳгъ,
46 А сестра каже: „не мȳй рȳдъ“.
47 Да лиха же моя година,
48 Що дцуралася родина!

49 За річкою слобода,
50 Туди ишла молода,
51 А за нею татаринъ
52 Да прихороший, вудалий.
53 „Не займай мене, татаринъ,
54 Да прехороший, вудалий:

55 Я до милого въ гості йду,
56 До миленького въ гості йду".
57 Скоро до милого на порȳгъ,
58 А милий каже: „се жъ мȳй рȳдъ".
59 Добра жъ моя година,
60 Що не цурається родина.

(Остр. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Ой у степу слобода,
2 Туди я йшла, молода,
3 Съ маленькими дітками,
4 Обливалась слізками.
5 А за мною татаринъ
6 Прихороший, удалий;
7 Хоче мене зарубать,
8 Хоче дітокъ забрать.
9 „Не рубай мене, татаринъ,
10 Прихороший, удалий:
11 Я до батька въ гості йду,
12 До рідного въ гості йду".
13 Я до батька на порігъ,
14 Батко каже: „не мій рідъ".
15 Лиха жъ моя година
16 Цурається дружина!

Также поется относительно матери, сестры и брата; о миломъ послѣднія строки измѣняются такъ:

Счастливая година,
Що не цурається дружина!

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 Ой на горі слобода,
2 Ажъ тамъ жила удова
3 Зъ маленькими дітками,
4 Та вмивалась слізками.
5 А де взявся татаринъ,
6 Блідний, рудий, поганий,
7 Хотівъ вдову зарубать,
8 А еі дітки собі взять.
9 „Не рубай мене, татаринъ,
10 Блідний, рудий, поганий:
11 Бо й у мене батько є,
12 Та вінъ мене не дає".
13 До батенька у двіръ,
14 Мій батенько не слівъ.
15 Лиха жъ моя година,
16 Разсердилась родина,
17 И близькая, далекая,
18 И матінка рідненькая.
19 Танцёвали миші
20 По бабиній хаті;
21 Стало бабі за танець,

22 Зъіли миші буханець,
23 И котко-баламутъ,
24 Намъ безъ ёго не пробуть,
25 Бийте котка въ лапки,
26 Щобъ не прохавъ папки.

(Роменск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 По за садомъ слобода;

2 Г=2 А, наша молода; 3 и 4 Г=3 и 4 А; 5 и 6 Г=9 и 10 Б; 7 Г=7 А. Бо до...; 8 и 9 Г=8 и 9 А; 10 Г=10 А. А батенько...

11 Да лиха жъ мені година,
12 Що цурається дружина.

13 — 18 Г=1 — 6 Г; 19 Г=7 Г. Бо до матері; 20 Г=20 Г; 21 Г=9 Г... до матері; 22 Г=22 А; 23 и 24 Г=11 и 12 Г; 25—30 Г=1—6 Г; 31 Г=31 А. Бо до...; 32—34 Г=32—34 А; 35 и 36 Г=11 и 12 Г; 37—42 Г=1—6 Г; 43 Г=43 А. Бо до...; 44—46 Г=44—46 А; 47 и 48 Г=11 и 12 Г; 49—54 Г=1—6 Г: 55 Г=55 А. Бо до...; 56 и 57 Г=56 и 57 А; 58 Г=58 А. А миленький...;

59 Да добра жъ мені година,
60 Г=60 А.

(Переяслав. у. И. П. Новицкій).

121.

Ой, хто жъ то оре? То жъ Пилипочко.
А ягода смородина, то жъ Парасочка *).
Да на іхъ люде позавидовали,
Що хороше, да пригоже, да любовно живуть.
Ой, ви, люде, не завидуйте:
Сами собі любітеся да любовно живіть.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

122.

То жъ не сизий голубонько по дереву вьється,
То жъ мое серденько по милому бъється;
Та не такъ вьється по дубині, якъ по березині,
Плаче-рида милая дівчина по дружині.

---

*) Въ другомъ спискѣ того же сборника этотъ стихъ приведенъ такъ:

А ягода смородина ёго поспіває,

всѣ же остальные стихи совершенно также.

Що не цвіти билимъ цвітомъ, зеленая ожино,
Тяжко та важко безъ тебе, дружино;
А зацвіти білимъ цвітомъ, зеленая вишне,
Тяжко та важко, якъ я заміжъ вийшла;
Та не цвіти білимъ цвітомъ, зелений катране,
Тяжко та важко безъ тебе, мій милий пане.
Ишли бурлаки исъ толоки, а овечки съ поля,
Тяжко та важко, край коника стоя.

(Черномор. у. М. В. Нѣговскій).

123.

А.

Спасибі Богу, що мій чоловікъ добрий,
Пошли ёму, Боже, и счасте и вікъ довгий,
Що вінъ мене не бъе, не лае,
Вінъ мене за голубочку мае:
Самъ бере подъ поясъ пужку,
А мені кладе въ головку подушку;
Самъ иде въ поле орати,
А мені велить съ своімъ родомъ гуляти:
„Та гуляй, мила, поки моя голова жива,
А якъ моя голівка поляже,
То тоді тобі й ледащо докаже;
Якъ моі ручки згорнуться,
До тоді твоі роскоші минуться“.
Поминуться роскішеньки, — и сама я бачу, —
Не разъ, не два по роскошахъ заплачу.

(Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

Да спасибу Богу, що й у мене чоловікъ добрий,
Суди, Боже, суди, Боже, ёму вікъ довгий:
Да самъ же вінъ іде да й у поле оратп,
Мене посилае да міжъ родомъ гуляти:
„Да на тобі, мила, ажъ три коні грошей,
Да гуляй, мила, поміжъ родомъ хорошимъ; (2)
Да якъ моя головка поляже,
До тогді тобі всяке ледащо докаже; (2)
Да якъ же моя головонька помреться,
До тогди тобі все гуляннє минеться“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

124.

А.

1 Ой, зажуриться бідна удівонька,
2 Що не кошена зелена дібрівонька:
3 „Найму я косаря, найму я ще й чотирі,
4 Нехай покосять усі гори и долини“.
5 Косарики косять, ажъ трава вилягає,
6 Передъ косаремъ чорна галка літає.
7 „Галочка, галочка, чорна, маленькая,
8 Искажи, галочка, де моя миленькая?“
9 — Ой, твоя мила у лузі надъ водою,
10 Умивається зіллечкомъ кушиною,
11 Утирається шитою хустиною,
12 Накрашується чорвоною калиною,
13 Чорині брівоньки — чорною ожиною,
14 Утішається малою дитиною:
15 „Не втішай, Боже, малою дитяною,
16 А втішъ ти, Боже, вірною дружиною“.

(Остерск. у. М. Н. Александровичъ).

Б.

1 Б=1 А... зажурилась..., 2 Б=2 А;
3 Ой, не журися, бідная удівонько:
4 Буде кошена зелена дібрівонька.
5 Найми косарівъ сімдесятъ и чотирі,
=4 А, Щобъ викосили...,
7 Косарі косять, а трава полягає;
8 Десь же мій милий на коні поізжає;
9 „Ой, ти, галочка, чорненька, маленька,
10 Скажи, галочко, де моя миленька?“
11 — Тамъ твоя мила у лузі надъ водою,
12 Умивається гарячою слёзою,
13 Утирається зіллячкомъ крушиною,
14 Малює брови чорною ожиною,
15 Впхваляється вірною дружиною,
16 Утішається малою дитиною.

(С. Билыкы, Миргородск. у. И. Я. Рудченко).

B.

„Галочко моя, галочко чорненькая,
Скажи, галочко, де моя милепькая?“
— Твоя мила у лузі надъ водою,
Умивається гіркою слёзою,
Утирається жаркою крапивою,
Малює брови синёю ожиною,
Лягає спати зъ невірною дружиною.

(Черниговск. губ. П. Косьменко, Черниг. Губ. Вѣд. 1863 г. № 38, стр. 243).

125.

A.

1 Жило собі два сусіди,
2 Та не знали нікгди біди.
3 Єдинъ здумавъ женитися,
4 Щобъ було чимъ журитися;
5 А взявъ собі жінку Варку,
6 А взявъ собі багатирку.
7 Напитавъ зъ нею роботи:
8 Що місяць — жовти чоботи,
9 Що року — бекеша нова,
10 Въ будень — спідниця цицова,
11 Що неділі, щобъ музики, —
12 Згубить жінка чоловіка!
13 Одъ корчми до корчми ходить,
14 За собою хлопцівъ водить,
15 А якъ прийде та й до дому,
16 То й не мила серцю моему.
17 „Ой, ти вбогий — я багата,
18 Моя хата, моя й правда“.
19 Другий здумавъ ожениться,
20 Щобъ не було чимъ журиться;
21 А взявъ собі жінку вбогу, —
22 Счастливъ зъ нею, слава Богу:
23 Іду зъ нею въ поле жати,
24 Мило мені працёвати,
25 Кусокъ хліба мені милий,
26 Що ей руки замісили.

(Сквирск. у. М. Недзѣльская).

B.

1 Злакомився и на верітку (?)
2 Взявъ мій сосідъ багатирку:
3 Напитавъ собі роботи:
4 Що місяця — жовті чоботи,
5 Свята неділя — музики,
6 Зовсімъ згуба чоловіка.
7 И до хати повертає,
8 Та й не сміе ніцъ сказати;
9 Долю свою проклинає,
10 Що за гроші клопітъ має.
11 Ой взявъ жінку убогую, —
12 Счастливъ зъ нею, слава Богу:
13 Іду зъ нею въ поле жати, —
14 Мило зъ нею працюватп;
15 Кусокъ хліба мені милий,
16 Що ей рукп замісили.
17 Чп я въ счастя упливаю,
18 Чи я яку тугу маю, —
19 Вона ділить все зо мною,
20 Зарівно счастя зъ бідою.
21 Ой хлопці, ой ви браві,
22 Не вважайте на посаги;
23 На посаги не вважайте,
24 Ино добрихъ жінокъ шукайте.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

126.

А.

1 Ой зъ-за гори дрібенъ дощикъ, зъ-за гори,
2 Ой приіхавъ мій миленький зъ дороги,
3 Привізъ мені гостинчикъ дорогий:
4 Въ лівій руці платочокъ шовковий,
5 Въ правій руці нагаєчка дротяна.
6 Привъязуе кониченька до кола,
7 А самъ иде до милоі до окна:
8 „Ой здорова, моя мила, чи чуєшъ,
9 Съ кімъ же ти сію нічку ночуєшъ?“
10 — Ой не сама жъ, мій миленький, не сама,
11 Зъ двома діточками маліми:
12 Одно дитя більшеньке одъ краю,
13 А друге малесеньке одъ стіні,
14 Я, молода, якъ ягодка, міжъ ними.
15 Ой не дмися, мій миленький, не дмися,
16 Стоіть вода въ відеречку—умийся,
17 Висить рушникъ на колочку — утрися,
18 Стоять боги у три ряди — молися,
19 Лежить риба осетрина — кормися,
20 Лежить кровать пуховая — ложися.
21 „Ой не ляжу, моя мила, не ляжу;
22 Ой пійду до кониченька,
23 Да до білоі берези привъяжу“.

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. О. Панченко).

Б.

1 Ой зъ-за гори кониченько, зъ-за гори,
2 Да приехавъ мой миленький зъ дороги,
3 Да привъязавъ кониченка на дворі,
4 Й я самъ пошовъ до милоі своеі.
5 „Добри-вечоръ, моя мила, чи чуєшъ,
6 Ой и съ кимъ ти сю ноченьку ночуєшъ?“
7 — Ой да я чую, мой миленький, я чую,
8 Зъ маленькими діточками ночую:
9 Одно дитя положила исъ краю,
10 Друге дитя положила й одъ стіни,

11 Сама лягла, молодая, мезъ іми.
12 Ой не гнівись, мо͡ий миленький, не гнівись,
13 Стоіть вода у кубочку, то й умийсь, (2)
14 Вісить рушникъ на ку͡илочку, то й утрись, (2)
15 Стоіть образъ у куточку, помолись,
16 Стоіть риба осятрина, то й кормись.
17 „Ой не хочу, моя мила, не хочу,
18 Пойду свого кониченька погляжу".
19 — Ой десь же ти, мо͡ий миленький, пробувавъ,
20 Що ти свого кониченька стурбувъ?
21 „Ой я съ туркомъ, съ татариномъ воёвавъ,
22 Тамъ я свого кониченька стурбувавъ".

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

В.

1 и 2 В=1 и 2 А; 3 В=3 А... гостинчичокъ...

4 Въ правій руці да шовковенькій платокъ,
5 А въ лівій да дротяную пліть;
6 Приізжає мій миленький до двора,

7 В=6 А, Припинає...; 8 В=7 А; 9 В=5 Б; 10 В=9 А;

11 Ой изъ Богомъ, мій миленький, изъ Богомъ,
12 Єсть у мене мале дитя підъ бокомъ,
13 А другеє старшенькеє одъ стіни,

14 В=14 А;

15 Не бійся, мій миленький, не бійся,

16 В=13 Б... й умпйся; 17 В=17 А; 18 В=18 А; 19 В=19 А; 20 В=20 А... постель...;

21 Лежить мила, якъ ягода, дивися.

(Кіевск. у. В. О. Панченко).

Г.

1 Г=1 А... ясенъ місяць...; 2 Г=2 А; 3 Г=3 В; 4 Г=4 А,

5 Въ лівій руці хустиночка шовкова.
6 Ой приіхавъ мій миленький підъ хату,

7 Г=3 Б... до плоту; 8 Г=4 Б... у хату; 9 Г=8 А, Вечіръ-добрий... 10 Г=6 Б; 11 Г=11 В... моє серце...; 12 Г=12 В, Положила.

13 Ой а ще менше въ сповиточку відъ стіни,

14 Г=14 А; 15 Г=16 А... у відерці...; 16 Г=17 А; 17 Г=18 А; 18 Г=19 А... наіжся.

19 Ой послала білу постель, ложися,
20 Стоіть мила, якъ ягодка, дивися.

(С. Вел. Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

Д.

1 Ой зъ-за гори чорна хмара, зъ-за гори,

2 Д=2 А; 3 Д=5 Б; 4 Д=9 А; 5 Д=7 Б; 6 Д=8 Б; 7 Д=12 А... маленькее изъ... 8 Д=13 В... Ище й менше й...

9 Горе мені, молодій, изъ ними.
10 „Ой уставай, моя мила, годі спать,
11 Та ходімо до криниці води брать".
12 — Ой не випйся, мій миленький, не випйся,
13 Стоіть кухликъ на відничку, й умийся, (2)
14 Висить рушникъ на кілочку, й утрися,
15 Стоіть риба на тарілці, й живися, (2)
16 Стоіть кровать тесовая, й ложися,—
17 „Ой не ляжу, моя мила, не ляжу,
18 Бо я твою білу постіль помажу".

(С. Товства, Звенигородск. у. И. П. Новицкій).

Е.

1 Изъ-за гори вітеръ віе, изъ гори,
2 Якъ приіхавъ мій миленькій изъ войни,

3 Е=3 Б... у дворі; 4—6 Е=4—6 Б.

7 — Ой почую, мій миленький, я сама,
8 Якъ у лузі калинонька червона;
9 Ночую, мій миленький, изъ дітками,
10 Якъ у лузі калинонька изъ вітками;
11 Одно кладу, мій миленький, одъ краю,
12 Друге кладу, мій миленький, одъ стіни,
13 А сама я, молодая, межъ ними.

(С. Калюжинцы, Прилуцк. у. Л. М. Жемчужниковъ).

Ж.

1 Якъ приіхавъ мій миленький изъ войни,
2 Золотее сіделечко на коні;
3 Золотее сіделечко звеніло,

4 Ой десь моє да серденько понило.
5 Якъ привъязавъ кониченька до ворітъ,
6 А самъ пошовъ до милої говорить:

7 Ж=5 Б; 8 Ж=9 А;

9 — Зъ Богомъ, зъ Богомъ, мій миленький, зъ дітками,
10 Якъ у лузі калинонька съ квітками.

11 и 12 Ж=11 и 12 Е.

13 Сама ляжу, молодая, міжъ ними.
14 Розсердився мій миленький да й пошовъ.
15 — Ой вернися, мій миленький, вернися,

16 Ж=16 В; 17 Ж=17 А; 18 Ж=18 А, Стоіть...;

19 Стоіть вино зеленеє, напийся,
20 Стоіть постіль послатая, ложися.
21 Ой де жъ ти, миленький, де жъ ти бувавъ,
22 Вороного кониченька стерновавъ?
23 „На тімъ боці у толоці нічъ почовавъ,
24 Вороного кониченька стерновавъ,
25 Таки тебе, моя мила, одвідавъ".

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

3.

1 Зъ-за гори, зъ-за гори, місяченько, зъ-за гори,
2 Бо приіде мій миленький зъ дороги.
3 Й а приіхавъ мій миленький зъ дороги,
4 Випрагає жарі коні й обоє,
5 А самъ іде до світлоньки новоі:
6 „Добри-вечіръ, серце моє, миленька, чи чуєшъ,—
7 Съ кимъ же ти темну нічку ночуєшъ?"
8 — Зъ діточками, мій миленький, зъ діточками,
9 Якъ у лузі калина зъ віточками;
10 Одно дитя положила відъ стіни,—
11 Бідна моя головочка зъ ними!
12 Друге дитя положила въ головахъ,
13 А третє дитя положила *въ головахъ* (коло нігъ?),—
14 Бідна моя головочка, пропавъ мій вікъ!
15 „Не журися, миленька, не жури,—
16 Кобъ ти була здоровенька, то й вони".

(Подольск. губ. В. И. Дыминскій).

127.

А.

1 А пійшовъ милий у дорогу,
2 За нимъ мила у погоню.
3 Вози доганяє,
4 Воли випрягає,
5 Ще й серденькомъ називає:
6 „А вернись ти, милий, до дому,—
7 Плачуть діти за тобою;
8 Малі діти плачуть,
9 Отець-ненька лає,
10 Тимъ намъ хортуни немає".
11 — Ой якъ би жъ ти, жінко, добра,
12 То бъ ти сиділа дома,
13 Неділеньку штила,
14 Пъятницю спостила,
15 То бъ намъ хортуна служила.
16 Ой хортуно, небого,
17 Послужи мені немного:
18 Служила въ чумацтві,
19 Служила въ бурлацтві,
20 Послужи ще й у хазяйстві.

(М. Жаботынъ, Черкас. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А; 3 Б=3 А... завертає; 4—8 Б=4—8 А; 9 Б=9 А... мати тужать; 10 Б=10 А... хортуна не служить;

11 Да коли-бъ же ти добра жона,

12—16 Б=12—16 А; 17 Б=17 А... намъ хочъ... 18 и 19 Б=18 и 19 А; 20 Б=20 А... въ господарстві.

(С. Велика Снитинка, Васильковск. у. Л. Б. Ильницкій).

В.

1 Пішовъ чумакъ у дорогу,
2 А за нимъ жінка впогонь.
3 А возівъ доганяє,
4 А волівъ випрягає,
5 Мужа серцемъ називає:
6 „Вернись, мужу, до дому,
7 Вернись, серце, до дому:
8 Малі діти плачуть,
9 А отець-мати тужать,
10 Що хвортуна намъ не служить".

(С. Березивка, Литинск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

128.

А.

1 Поіхавъ милий въ дорогу,
2 Я вслідъ у погоню,
3 Вози завертаю, воли випрягаю,
4 Серденькомъ узиваю:
5 „Вернися, миленький,

6 Вернися, серце:
7 Малі діти плачуть, отець-мати тужать,
8 Що намъ хвортуна не служить".
9 — Не вернуся, мила,
10 Не вернуся, серце,
11 Нехай діти плачуть, отець-мати тужать,
12 Що вамъ хвортуна не служить.
13 Коли-бъ же ти була добра,
14 До такъ не робила,
15 Пъятницю спостила, неділю спразнила,
16 До бъ хвортуна й послужила.
17 Ти жінка погана:
18 У буденний день пъєшъ-гуляєшъ,
19 На свъяту неділю, на воскресний день
20 Не діло позбираєшъ.
21 Ой вийду жъ за ворота
22 Та гляну попівъ двіръ, —
23 Усімъ людямъ хороше живеться,
24 А я плачу на бездоллі;
25 Ой вийду я за ворота
26 Та гляну по-підтинню.
27 Усімъ людямъ хороше живеться
28 А я въ несчасті й загину;
29 Ой вийду жъ я за ворота
30 Та гляну въ провалле,
31 Усімъ людямъ хороше живеться,
32 Тільки жъ моє безталанне;
33 Ой вийду жъ я за світлоньку
34 Та гляну по світоньку:
35 Світе мій ясний, світе мій прекрасний,
36 Моя доленько безсчастна!
37 Що сусідъ жито сіе,
38 Що въ сусіда зеленіе,
39 А у мене, молодоі,
40 Та ще й не сходить;
41 Ой чи нивка такая,
42 Чи насінне старее,
43 Чи у мене, молодоі,
44 Безталанне такее?

(Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 Ой иде чумакъ дорогою,
2 За имъ милая й у погоню;
3 Возп й доганяє, воли випрягає, } 2
4 Ше й серденькомъ називає:
5 „Ой вернися, милий, до дому,
6 Плачуть діти за тобою;
7 Малі дітки жъ плачуть, отецъ-матп тужить — } 2
8 Тпмъ намъ хортуна й не служить“.
9 — Ой хортуно-небого,
10 Ой послужи хоть не много,
11 Да поки й осідлає козакъ молоденький } 2
12 Конпченька й вороного.
13 Да козакъ коника й сідлає,
14 На могплу й поглядає:
15 Могила й висока, долина й глибока! } 2
16 А въ долині дві калині;
17 А въ долині дві калині,
18 Ажъ до землі вітте гнеться,
19 А въ удивоньки й а чорні брупвоньки, } 2
20 По личеньку слёзи лються.
21 — Да колп бъ же ти, моя й мила,
22 Въ свято діла й не робила,
23 Пъятюнку спостила, неділеньку спразнила, } 2
24 То бъ намъ хортуна й служила.
25 А то жъ бо ти, и моя й мила,
26 Въ неділеньку діло й робишъ,
27 Въ неділеньку й робишъ, а въ буддень гуляешъ } 2
28 Та ще й долю свою проклинаешъ.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

В.

1 Да пошовъ чоловікъ у дорогу.
2 Изострівся изъ бідою.
3 „Біда жъ ти моя, біда, да яка жъ ти молодая,
4 Тілько мене да й изсушила“.
5 — Не я тебе изсушила, —
6 Сушить тебе дурний розумъ:

7 Не йди рано въ шинокъ, да не люби чужихъ жінокъ,
8 Будешъ такий, якъ барвінокъ.
9 Да пошовъ чоловікъ у дорогу,
10 Жінка за имъ у погоню,
11 Вози здоганя, воли завертає,
12 Чоловіку помогає:
13 „Да вернись, милий, до дому
14 и 15 В=6 и 7 Б; 16 В=8 Б, Чомъ...;
17 — Коли бъ же ти добра желала,
18 То сиділа бъ ти дома
19 и 20 В=23 и 24 Б; 21—24 В=9—12 Б.
25 Ой хортуна, ти небого,
26 Послужи хоть немного:
27 Служила ти въ панстві, послужила въ пахарстві,
28 Теперъ послужи въ несчасті.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Г.

1 Доле моя, доле, да чого жъ ти, молода,
2 На що мене изсушила?
3 Г=5 В; 4 Г=6 В. Зсушивъ... 5 и 6 Г=7 В. Не ходи ти въ...
7 Да будешъ ти, якъ барвінокъ.
8 Глибока долина, червона калина,
9 Ажъ до землі вітки гнуться.
10 Підъ тою калиною
11 Стоявъ козакъ съ дівчиною.
12 Дівчина плаче, козаченько сміється,
13 Що не полюбові береться.
14 и 15 Г=9 и 10 В... козакъ...
16 Возп завертає,
17 Воли випрягає,
18 Його серцемъ називає.
19 „Вернися, козаче, вернися, бурлаче,
20 За тобою діти плачуть,
21 Отець-мати тужать,
22 Тимъ намъ хортуна не служить“.
23 — Хортуно-небого,
24 Послужи менї немного:
25 Служила въ богатстві

26 Служила въ бурлацстві,
27 Послужи теперъ въ несчасті!
28 — А якъ би ти, жінко, добра,

29—32 Г=18—20 В.

(Конотоп. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Д.

1 Иде милий у дорогу,
2 А за нимъ мила у догоню;
3 Вози доганяє, воли випрягає:
4 „Вернись, милий, до дому,
5 Плачуть діти за тобою.
6 Всі дітки плачуть, отець-ненька тужать,
7 Тимъ намъ хуртуна не служить".
8 — Ой якъ би ти, мила, добра, та сиділа,
9 Неділеньку штпла, пьятінку спостила,
10 То бъ намъ хуртуна служила.
11 Ой хуртуно-небого, послужи намъ хочъ трохи!
12 Служила въ чумацстві, служила въ бурлацстві,
13 Послужи ще намъ въ хозяйстві,
14 Ой хуртуно-небого, послужи ще немного,
15 Поки осідлає козакъ кониченька вороного.
16 Осідлавши кониченька, та й зійду на могилу
17 Та гляну я у долину;
18 Ажъ у тій долині, ажъ у тій глибокій
19 Та й виросло три калини.
20 Що у тій калиночки ажъ до землі квіття гнуться —
21 Въ того козаченька та за хуртуною ажъ до долу слёзи ллються.
22 Ой пійду я, молодая, у темний лугъ по калину,
23 Ой чи не побачу, а чи не загляжу свою вірную дружину.
24 Десь моя вірна дружина въ темнімъ лузі заблудила,
25 Тільки слідокъ съ-підъ биленькихъ ніжокъ, та де вона походила.
26 Ой вирву я листочокъ, та прикрию слідочокъ,
27 Щобъ по милого мого, по слідочку ёго всяка птиця не ходила.
28 Ой гаю мій гаю, густий дуже — не прогляну!
29 Щобъ упустила сизого голубка, то вже не піймаю;
30 А хочъ и піймаю, то вже не такого,
31 Ой хоть припустила до серденька свого, то...

(С. Трубайци, Хоролск. у. М. В. Нѣговскій).

129.

А.

1 Зеленая сосонка,
2 Не шуми у бору;
3 А ти, милий, чорнобривий,
4 Не сварися у дому.
5 Ой, якъ будешъ сваритися,
6 А я буду журитися, —
7 Старая буду.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой осико-осичино, не шуми на мене,
2 Ти, мій милий, чорнобривий, не свари на мене.
3 Бо ти будешъ сварити, а я ся журити,
4 То не зможу, молоденька, по світі ходити.
5 Бідумъ собі купила, та за свої гроші,
6 Кажутъ Біду любити—Біда не хороший:
7 Бо старий и малий,
8 Ні съ кимъ стати до людей.

(Подольск. губ.).

130.

У Киеві на базарі
Жінки своіхъ чоловіківъ продавали.
Якъ прийдеться до ладу,
До я й свого поведу,
Залигавши,
Изъ ликъ матузокъ насукавши.
Взяла свого миленького залигала
Та привела та до Дарниці,
Ажъ тамъ стоять дві торговниці.
Стали мого миленького торгувати,
Дають мені сто черівнцівъ золотні,
Дають мені й пару коней воронні.
А я стала, молодая,
Подумала й погадала:
На що мені ті червонці золотні,
На що мені пара коней вороніі?
Съ червінцями не носитися,
И съ парою коніками не водитися,
А мій милий у господі знадобиться —
Вінъ на мене й напетлює,
Вінъ обійме й поцілує,
А я таки, молоденька, все паную.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

131.

А.

1 Чоловікъ жінку веде изъ шинку:
2 „Да иди, жіночко, да иди до дому,
3 Не давай личенька ціловать нікому:
4 Твоє личенько біле-ровняне,

5 Да білее-ровняне, ціловать кохане.
6 Хто на ёго гляне—серденько въяне,
7 Якъ хто засміється, да й не минеться,
8 Якъ хто заговорить, да й ротъ загородить".
9 — Чоловіче мій, жалуєшъ мене,
10 Да йди до бору, зрубай тополю,
11 Зрубай тополю, зроби комору,
12 Да зрубай другую, и зроби новую,
13 Зроби дверéчка, зачиняй мене,
14 Да купи замочокъ, замикай мене,
15 Да й на улицю, не пускай мене,
16 Прорубай вікно, щобъ видно було.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Чоловікъ жінку съ шинку кличе:
2 „Ходімо, жінко, до дому",
3 — Ходімо до дому, зрубай тополю,
4 Зробімъ комору, прорубай двері,
5 Запірай мене,
6 Зроби віконце, де сходить сонце,
7 Зроби другеє, серденько моє.

(Ромепск. у. А. А. Потебня).

В.

1 На Горобъівці чайка кигиче,
2 Чоловікъ жінку изъ шинку кличе:
3 „Жінко голубко, ходімъ до дому,
4 Ходімъ до дому безъ поговору,

5 В=3 А; 6 В=4 А. Въ тебе... ромъяне; 7 В=5 А; 8 В=6 А. Ой хто не гляне, да й серце... 9 В=7 А.

10 Чоловіче мій, пойди до бору;

11 В=11 А... тополю, вези до дому;

12 Вези до дому, зроби комору;

13 В=16 А; 14 и 15 В=13 и 14 А.

16 Поставъ сторожу, сторожи мене.
17 Сторожа заснула,
18 А я, молода, гулять махнула.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

Селезень утку съ ставу кличе,
А вона ёму лапки тиче.
„Та йди, утко, до дому
Та йди, сіра, до дому“.

Чоловікъ жінку съ шинку кличе,
А вона ёму дулі тиче.
„Та йди, жінко, до дому,
Та йди, любко, до дому“.

(Харьков. губ. Изъ собранія А. А. Потебни).

132.

Та й уродився при несчастній долі,
Да й узявъ жінку да й не до любові.
Ой, не вижу я милоі своєі,
Теперъ мені горенько безъ неі!
Вірно мене покидає,
Покидає да й на чужиноньці,
Найду милу да й на Украіноньці.
Узявъ милий за білую руку:
„Ходімъ, мила, ходімъ до домочку,
Досі наши дітп плачуть“.
Ти, соловей малий-малесенький,
Въ тебе голосъ тонкий-тонесенький,
Заспівай мені трёма голосами,
Виведь мене темними лісами,
Поставъ мене при тихомъ Дунаю,
Де ходить мила да й на бережечку,
Да по жовтому, білому пісочку,
Біли ручки вимиває,
Чорнимъ платкомъ слёзи утирає.
— Не падайте слёзи на отаву,
Не дай, милий, милу на поталу,
Коли ласка твоя.
Якъ-би була прежняя розмова...
До я тебе по вікъ не забуду.

(Конотопъ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

133.

Сидить собі сиромаха, думає, гадає, —
Самъ остався на чужині, що й роду немає;
Нема роду, ні родини, ні счастя, ні долі,
Самъ зостався на чужині, якъ билина въ полі.
А на тую билиночку стиха вітеръ віє.
— Не стій, мила, съ чужимъ милимъ — моє серце мліє.
Ой ти стоішъ съ чужимъ милимъ, стиха промовляешъ,—
Ой безъ ножа, безъ тарілки краєшъ.
Ходить голубъ піля хати, сизий, волохатий,
Якъ загуде жалібненько, тяжко на серденьку.
Ой не гуди, голубоньку, не гуди, небоже —
Кого жъ бо я вірно люблю — суди мені, Боже!
Суди мені, милпй Боже, ту дівчину взяти —
Хочъ худоби не дібъюся — слави заживуся.
Зъ великою худобою биться да свариться, —

Съ хорошою дружиною на світі нажиться;
Зъ великою худобою тільке слава буде, —
Съ хорошою дружиною не соромъ межъ люде;
Зъ великою худобою треба рано встати, —
Съ хорошою дружиною ажъ до світа спати;
Зъ великою худобою животу надсада, —
Съ хорошою дружиною серденьку відрада.

(Вел. Снитинка, Василък. у., Л. В. Ильницкій).

134 *).

Прийшовъ козакъ зъ війська, зъ дороги,
Та й уклонився батеньку въ ноги.
— Сядь, батенько, сядь біля мене,
Сядь біля мене й пожалуй мене.
Заложи ручину за пазушину,
Одірви одъ серця злую гадину.
Злая гадина бікъ переіла,
Коло серденька гніздо извила!
„Лучче мені, синку, тебе не мати,
Ніжъ свою рученьку на поталу дати“.

Повторяется тоже самое о матери, братѣ, сестрѣ и наконецъ о женѣ. Жена отвѣчаетъ:

„Лучче жъ мені рученьки не мати,
Ніжъ тебе, серденько, на поталу дати“.

(Полтавск. губ.).

135.

Засвистали козаченьки походъ зъ полуночи,
Заплакала Марусенька свої ясні очи.
— Не плачъ, не плачъ, Марусенька, не плачъ, не журися;
За своёго миленького Богу помолися!
Стоіть місяць надъ горою, а сонця не маєе —
Мати сина въ дороженьку слізно провожаєе:
„Прощай, прощай, мій синочку, та не забавляйся,
Черезъ чотирі неділоньки до-дому вертайся!“
— Ой радъ би я, матусенько, скорійше вернуться,
Та вже щось мій вороненькій въ ворітяхъ спіткнувся.
Ой Богъ знаєе, коли вернусь, въ якую годину:

*) Пѣсни отъ 134 до 137 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Прийми жъ мою Марусеньку, якъ рідну дитину.
Пріймі ії, матусенько, — всі въ Божої волі,
Бо хто знає, чи живъ вернусь, чи ляжу на полі?
„Ой рада я Марусеньку за рідну прийняти,
Та все не такъ вона мене буде шановати".
— Ой не плачте, не журітесь, въ тугу не вдавайтесь:
Загравъ мій кінь вороненькій — назадъ сподівайтесь.

136.

За тучами, за громами сонечко не сходить,
За вражими ворогами мій милий не ходить.
— Ой ви, тучі громовиі, розійдіться різно —
Ходи, милий, ходи, любий, хочъ не рано — пізно!
А я тебе дожидала, всю нічку не спала,
Усю ніченьку до світа столи застілала.
Столи моі дубовиі, скатерті парчові...
Бідні моі карі очи и чорниі бровп!
Не привикли карі очи сами спати ночи...
Хочъ привикли не привикли — треба привикати!
Ой поіхавъ мій миленький у поле орати.
Оре три дні у ярині, а три у толоці,
Виплакала карі очи за чотирі ночи.
Та вже жъ мені сі чотирі, та за девъять стали —
Бодай мого миленького воликп пристали!
Бодай воли живі були, а плугъ поламався,
Щобъ мій милий изъ волами до дому вертався!

(Полтавск. губ.).

137.

Ой піду я въ суботу въ роботу,
Та зароблю три копійки грошей,
Та й ті пропъю зъ родомъ хорошимъ.
— Ой пий, мила, ой пий, не впивайся,
У мого роду ума набірайся.
Що въ мене рідъ гордий, та пишний;
Що сь вінъ буде тобі казати,
А ти знай, мила, що відказати.
Що у мене въ полі — сіється, ореться,
А прийду до дому — прядеться, снується,
А таки мое діло не остається.

(Харьковск. губ.).

НЕВЫГОДНЫЯ СТОРОНЫ ПОЛОЖЕНІЯ ЖЕНЩИНЫ.

(Сожалѣніе о дѣвичьей жизни. Бѣдность въ семьѣ. Мужъ нелюбъ. Старый мужъ. Мужъ пьяница. Онъ бьетъ жену. Она ему немила. Онъ ей невѣренъ. Оставляетъ ее, убиваетъ).

138.

А.

1 Ой, що зу͡рочка да за хмарочку закотилася, *)
2 Що милая да по милому зажурилася:
3 — Ой, куда ідешъ, де й одъізжаєшъ, мій миленький, одъ мене,
4 Ой, кому мене да й уручаєшъ, серденятко мое?
5 „Ой, одъізжаю, моя мила, въ велшкую дорогу,
6 Тебе, серце, да покидаю й а єдиному й Богу!“
7 — Ой, переночуй, да мій миленький, хоть ну͡ченьку зо мною!
8 „Ой, радъ же бъ я, моя мила, й дві ну͡чки ночовать,
9 Ой, да боюся, мое серденько, щобъ походу не втерять;
10 Ой, бо вже жъ моі коні воронні да позапрягани стоять,
11 Ой, кучерушки, парні молодиі, да на повозкахъ сидять,
12 Ой, дротяніі да нагаєчкп у білихъ рученькахъ держять“.

13 — Ой, пусти мене, моя й матусенька, на круту гору й гулять,
14 Ой, тамъ я буду, моя матюнко, сіри гусі й попасать:
15 Ой, гиля, гиля, да сіриі гусі, да гиля, гиля й на песокъ,
16 Ой, затопила свою головоньку, ще й тоненький голосокъ.
17 Ой, гиля, гиля, да сіриі гусі, да гиля жъ, гиля й на воду,
18 Ой, и затопила свою головоньку, ще й хорошую вроду.
19 Ой, гиля, гиля, да сіриі гусі, да гиля жъ, гиля й на Дунай,
20 Ой, и затопила свою головоньку, а теперъ сиди да й думай.
21 Ой, гиля, гиля, да сірні гусі, да гиля жъ, гиля й на реку,
22 Ой, и затопила свою головоньку — теперъ сиди й до вікў.
23 Ой, гиля, гиля, да сіриі гусі, да гиля жъ, гиля въ пшеницю,
24 Ой, и затопила свою головоньку за гу͡ркого пьяницю.

(С. Мостища, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

*) Каждый стихъ, кромѣ 1-го и послѣдняго, поется дважды.

Б.

1 Б=1 А... сонечко; 2 Б=2 А... за миленькимъ...; 3 Б=5 А. Якъ поіхавъ да мій миленький...; 4 Б=7 А; 5 Б=8 А; 6 Б=9 А... моя мила...

7 — Ночуй, почуй, да мій миленький, бо я рано устаю, (2)
8 До я тебе, мій миленький, въ походъ раньше розбужу. (2)
9 Ой, уставай, мій миленький, вже на дворі світъ-зора. (2)

10 Б=10 А;

11 Уже твоі кучери, лакеі поодівани сидять; (2)
12 А на тебе, да мій миленький, гостри шабельки держать. (2)
13 „Не боюся, да моя мила, треба мені привикать“. (2)
14 — Ой, вийду я за нови ворота, ажъ милого не видать,
15 Тілько мого миленького да слідочки лежать. (2)
16 Ой, пожену да сіриі гуси да й изъ дому на ріку, (2)
17 Завъязала свою головоньку, не розвъяжу до віку. (2)
18 Гиля, гиля, да сіриі гуси, да изъ ріки на ставокъ, (2)
19 Утопила свою головоньку, я жъ думала на часокъ! (2)
20 Гиля, гиля, да сірні гуси, а изъ ставку да въ пшеницю,
21 Оддала мене матусенька за горкого пъяницю.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 Зійшла зора изъ вечора, вигравающи —
2 — Ой, куди жъ ти, мій миленький, вибіраешся?
3 „Ой, поіду, моя й мила, у далеку дорогу“.

4 В=7 А... хочъ цю нічку... 5 В=8 А.., ночувати ще й дві... 6 В=6 Б,

7 — Ой, не бійся, мій миленький, я, молода, не засплю:
8 Перві півні заспівають, то я тебе й избужу.
9 Піе півень, да піе другий: вставай, милий, годі спать.

10 В=10 А; 11 В=11 А. Извощики жъ молодчики по...

12 Пішли зъ нами молоді дівчата зеленого жита жать,
13 Я жъ заняла сірні гусе да погнала й до води —
14 Прошу жъ тебе, мій миленький, до свекрухи й не веди,
15 Бо свекруха й лепетуха, сварливая голова,
16 Вона жъ мене заклопоче — я жъ дівчина й молода.

17 В=15 А... да на жовтенький... 18 В=19 Б. Завъязала й головоньку.. 19 В=19 А... да на тихий... 20 В=20 А. Завъязала й головоньку... 21 В=21 А... й да на быструю... 22 В=17 Б;

23 А вже жъ моі сірні й гусе й да наплавалися,
24 А вже жъ моі карііі очи й да наплакалися.

(С. В. Снитинка, Василькъ. у., Л. В. Ильницкій).

Г.

1 Ой, зоря ти вечерняя, вигравається въ ночі. 2 Г=2 В... убіраєшся въ ночі..; 3 Г=4 В; 4 Г=8 А... хочъ дві ночувати... 5 Г=6 Б. Такъ... 6 Г=7 В... я сама рано встаю; 7 Що я тебе, мій миленький, ще й раніше збужу: 8 Г=9 Б... годі тобі спати; 9 Г=10 Б... коні вороніі посідлані;

10 Уже твоі слуги молодіі понаряжені сидять.
11 Иди, мій миленький, походоньку доганять,
12 А я піду, молодая, на тихий Дунай гулять:

13 А съ тихого Дунаєчку сірі гусе заганять: 14 Г=15 В... на быструю на... 15 Г=17 Б; 16 Г=17 В... пісочокъ...: 17 Г=19 Б. Завъязала...

18 Гиля, гиля, сірі гусе — уже жъ наплавалпся,
19 Годі плакати, карі очі — уже наплакалися.

(Лубенск. у. М. В. Нѣговскій).

Д.

1 Д=1 Г... вигаєшся въ... 2—19 Д=2—19 Г;

20 Десь поіхавъ мій миленький, да вже не бачитпся.

(Прилука Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

1 Що зірочка по хмарочці покатилася,

2 Е=2 Б; 3 Е=3 А. 4 Кому се ти й уручаешъ молодесеньку мене?“ 5 Е=5 А.

6 „Покидаю тебе єдиному Богу.
7 Ой вже коні воронні позапрягани стоять,
8 Вже кучері молодіні на колясонькахъ стоять,
9 И віжечки шовковні въ білихъ рученькахъ держать,
10 Нагаєчки-дротяночки воронні коні поганять.
11 Пусти мене, моя мати, на круту гору гулять,
12 Чи не вийде, моя мила, сірихъ гусей заганять:

13 Е=17 А; 14 Е=18 А. Утопила... 15 Е=21 А... на річку... 16 и 17 Е=22 и 23 А; 18 Е=24 А... за гірку... 19 и 20 Е=15 и 16 А; 21 и 22 Е=19 и 20 А.

(С. Шчасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

139.

А.

1 Гиля, гиля, сірі гусе, вже жъ ви наплавалися,
2 Вже жъ бо моі карі очи наплакалися;
3 Гиля, гиля, сірі гусе, гиля на ріку,
4 Завъязала головоньку, теперъ сиди до віку;
5 Гиля, гиля, сірі гусе, на тихий Дунай,
6 Завъязала головоньку, теперъ сиди та й думай;
7 Гиля, гиля, сірі гусе, на жовтий пісокъ,
8 Завъязала головоньку, я жъ думала на часокъ.

(Таращинск. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... гиля на Дунай; 2 Б=6 А. Ой затопила жъ я да бідну...; 3 Б=2 А... гиля на песокъ. 4 Ой, затопила жъ я да бідну голу͡ивоньку, ще й тоненький голосокъ... 5 Б=А 3.

6 Ой затопила жъ я да бідну голу͡ивоньку до самого віку...
7 Ой, якъ же то вамъ, да сірие гуси, проти хвилі пливучи,
8 Оттакъ и мені, молодесенькуи͡ий, на чужині живучи.

(Остерск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 В=3 Б, 2 В=8 А; 3 В=1 Б; 4 В=6 А; 5 В=7 А... гиля на море; 6 В=8 А... горе жъ моє, горе ..

(С. Гирявка, Конотопск. у. И. Вайцеръ-Вербицкій).

140.

Дала сь мене, моя мати, за Дунай, за Дунай,
Теперъ собі, моя мати, подумай, подумай:
Дунаю не перебити, не перебродити,
Не буду жъ тя, моя мати, вовіки видіти!
Дала сь мене, моя мати, замужъ молодою,
Якъ би тую конопельку въ воду зеленою;
Ой якъ тяжко конопельці сирій въ воді гнити,
Єще тяжше молодиці на чужині жити.
Дала сь мене, моя мати, за високі гори,

10 Не дала сь мі більше віна, єно єдні пчоли.
11 А пчоли ся розлетіли, а я ся лишила,
12 Щобн мені лиха доля головку сушила.

141.

Да коли-бъ же я, моя матн, свою доленьку знала,
До бъ не йшла заміжъ та й до віку гуляла.
Де сь же я въ тебе, мати, хлібъ-сіль переіла,
Що ти мене оддала, за кого я не хотіла;
Де сь же я въ тебе, мати, всю одежу поносила,
Що ти мене оддала да за скурвого сина.
Піду жъ я, куди зъ роду та й не ходила,
Та чи не побачу, кого вірно любила.
Та хочъ не ёго, та товарища ёго —
Та перепитаю миленького своёго:
Та чи вінъ у дорозі воли поганяє,
Ой чи у шинкарки медъ-горілку кружає,
Ой якъ у дорозі, то поможи ёму, Боже!
А якъ у шинкарки, то скарай, милий Боже!
Ой якъ у дорозі, дакъ рипіли бъ вози,
А якъ у шинкарки, до бъ брежчали чарки.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

142.

А.

1 Чи я въ полі не пшениця була,
2 Чи я въ полі не зелена була?
3 Взяли мене да й пожали,
4 У снопики повъязали,

Така доля моя!

5 Да чи я въ лузі не калина була,
6 Да чи я въ лузі не червона була?
7 Взяли мене поламали,
8 И въ пучечки повъязали,

Така доля моя!

9 Да чи я въ батенька не дитина була,
10 Да чи я въ батька не кохана була?

11 И світъ мені завъязали,
12 И зъ нелюбомъ повінчали,
Така доля моя!
13 Чи не було річеньки утопиться мені,
14 Чи не було кращого улюбиться мені?
15 Були річки, постікали,
16 Були кращі, повінчали,
Така доля моя!
17 Я жъ тні річеньки та кругомъ обийшла,
18 Сватали кращі, я за іхъ не пішла —
19 Ледачого полюбила,
20 Сама себе погубила,
Така доля моя!

(Конотопск. у. изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=5 А; 2 Б=6 А; 3 и 4 Б=7 и 8 А;

5 Чи я въ саду не травиця була,
6 Чи я въ саду не зелена була?
7 Взяли мене покосили,
8 И въ копиці положили,
Така доля моя!

9 Б=9 А... въ батька...; 10 Б=10 А... не хороша... 11 Взяли мене замiжъ далп. 12 Б=11 А. 13 Б=13 А... річки... 14 Б=14 А... кращихъ подивиться. 15 Б=15 А; 16 Б=16 А.

(Тараща, И. П. Новицкій).

В.

1 В=5 А; 2 Б=6 А... не червоно цвіла; 3 и 4 В=7 и 8 А.
Припѣвъ: Така доля моя,
Гірка доля моя!

5 В=1 А; 6 В=2 А; 7 В=3 А; 8 В=4 А; 9 В=9 Б; 10 В=10 А; 11 В=11 Б; 12 В=12 Б; 13 и 14 В=13 и 14 А; 15 В=15 А... поссихали; 16 В=16 Б... повмірали; 17 Були річки, та я іхъ обійшла, 18 В=18 А. Були кращі... 19 В=19 А. Стидка-бридка... 20 В=20 А.

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=5 Б... въ полі; 2 Г=6 Б... въ полі; 3 Г=7 Б; 4 Г=8 Б... зволочили; (припѣвъ, какъ въ варіантѣ В); 5 Г=1 А... въ степу; 6 Г=2 А... въ степу

не спіленка...; 7—12 Г=3—8 А; 13 Г=9 Б; 14 Г=10 А; 15 Г=11 Б; 16 Г=12 Б;

17 Уставай, доню, та ранесенько, 21 Уставала матінка, та раніше мене,
18 Умивай лице та білесенько; 22 Умивала личенько та біліше мене;
19 Та не давай стиду-бриду 23 Не давала стиду-бриду
20 Цілувати свого виду. 24 Цілувати свого виду...

(С. Сокиринцы, Прилуцк. у. Л. М. Жемчужниковъ).

Д.

1 Да чи я въ лузі не пшениця була,
2 Ди чи я въ чистому не хороша була?

3 Д=3 А; 4 Д=4 А. У снопочки... 5 Д=5 Б... въ лузі; 6 Д=6 Б... въ темному; 7 Д=7 Б; 8 У стожочки износили; 9 Д=5 А; 10 Д=6 А... въ темному; 11—14 Д=7 — 10 А; 15 Взяли мене повінчали, 16 Д=11 А; 17—19 Д=13—15 А; 20 Д=16 А... позъізжали.

(С. Тризпючевка, Черниг. у. М. А. Вербицкая).

Е.

1 и 2 Е=5 и 6 А; 3 Е=7 А... изломали; 4 Е=8 А; 5 и 6 Е=5 и 6 Д; 7 Е=7 Б... искоспли; 8 Е=8 Б... уложили; 9 Е=1 А; 10 Е=2 А... не хороша; 11 Е=3 А... та й изжали; 12 Е=4 А; 13 Е=9 Б, 14 Е=10 А... въ матки; 15 Е=11 Б... та й звінчали; 16 Е=12 А... світъ звъязали.

17 Чи не було річки утопитпся,
18 Чи не було кращихъ залюбитися?
19 Були річки, повтікали,
20 Були ставки, повсихали, така доля моя!
21 Чи не було кращихъ залюбитпся?
22 Були гарні, повмірали,
23 Були кращі, шлюбъ забрали,
24 Котрі гірші, тутъ зостали, така доля моя!

(Каменецъ, К. В. Шейковскій).

Ж.

1 и 2 Ж=5 и 6 А; Дівкп мене изломали... 4 Ж=4 и 8 А, роскладали, бо іхъ воля така; 5 и 6 Ж=5 и 6 Б... въ лузі... 7 и 8 Ж=8 А... пучечки... бо іхъ воля така. 9 Ж=9 Б; 10 Ж=10 А... не дівчина... 11 Ж=11 Б; 12 Ж=11 А... бо моя доля така.

13 Чп я въ лузі не калина,
14 Чи я въ свого батька не дитина?
15 А я за ляшенька піду, наживуся,

16 Піду въ садъ вишневий, прохожуся,
17 Ляжу підъ вишнею, просплюся.
18 Лягла підъ вишнею та й заснула,
19 Прийшовъ мій миленький, я не чула;
20 Прийшовъ мій миленький та й торкає:
21 — Вставай, моя мила, вже світає.

(Изъ собранія П. А. Кулиша)

З.

1 и 2 З=1 и 2 Г; 3 З=7 Б; 4 З=4 Г.
5 Чи я въ полю не криниця була,
6 Чи я въ полю не холодна була?
7 Взяли мене цебрувати,
8 Взяли воду вливати — така доля моя!

9 и 10 З=5 и 6 А; 11 З=7 А... зломали, 12 З=8 А. И въ снопочки покладали. 13 З=9 А... отця... 14 З=10 Б; 15 З=11 Б... мене та й віддали. 16 З=11 А... така доля моя; 17 З=13 Б. 18 З=14 Б... полюбитися 19 и 20 З=15 и 16 А... повмірали...

(Подольск. губ. А. Дьминскій).

И.

1—4 И=5—8 А; 5 и 6 И=1 и 2 Г; 7 и 8 И=7 и 8 Б.
9 Ой чи я въ лісі не сосна була,
10 Ой чи я въ лісі не висока була?
11 Взяли мене изрубили,
12 На трісочки поламали — така доля моя!

13—16 И=9—12 Б; 17 И=13 Б; 18 И=18 В; 19 и 20 И=15 и 16 А.
21 Ой вийду я за ворітечка,
22 Ой стану я, якъ спріточка,
23 Не дамъ тому стиду-бриду
24 Цілувати мого виду — така доля моя!

І.

1—5 І=5—8 А; 6 и 7 І=1 и 2 Г; 8 І=7 Б... та й пожали; 9 И въ снопики повязали; 10 Така доля моя; 11 І=9 Б; 12 І=10 А... въ ёго не рідная. 13 І=11 Б... извінчали; 14 И світъ божий завязали; 15 І=10 І; 16—19 І=13—16 А. 20 І=10 І; 21 І=27 В... текли річки... 22 І=18 А,
23 Стидкихъ-бридкихъ полюбила,
24 Сама себе погубила —
25 Така доля моя, така доля моя!

К.

Ой чи я въ батька не дитина була,
Ой чи я въ свого не дитина була?
Взяли мене извязали
И зъ нелюбимъ повінчали—така доля моя.

(С. Иваньковъ, Переяслав. у. И. П. Новицкій).

143.

А.

1 Війду на гіроньку
2 Да гляну на зіроньку:
3 Зіронька зоряє,
4 Мене мати лає; (2)
5 Мене мати лає,
6 Гулять не пускає;
7 Ой я одкрадуся,
8 Да й нагуляюся, (2)
9 Съ своімъ миленькимъ
10 Да й навидаюся.
11 — Да й гуляй, моя доню,
12 Покіль молодою: (2)
13 Ой стара станешъ,—
14 Гулять перестанешъ. (2)
15 Да гуляла, гуляла, (2)
16 Мати не спиняла: (2)
17 Да теперъ зупинила
18 Лихая година, (2)
19 Лихая година,
20 Чужая дитина — (2)
21 И світъ завъязала,
22 Гулять заказала. (2)
23 Гуляла, гуляла
24 И вельми, не вельми,—
25 Зачинила гуляння
26 Дубовими двермп: (2)
27 Рада бъ одчинити —
28 Не одчиняються;
29 Рада бъ гулять піти,
30 Вже не гуляється.

(Черняховъ, Кіевскій у. В. О. Панченко).

Б.

1 Зійшла зірка вечерняя,
2 Зійшла світовая,
3 Ото жъ тая світовая,
4 Що я прогуляла.
5 Гуляла, гуляла,
6 Мати не спиняла.
7 Уже мене упинила
8 Чужая дитина:
9 И рученьки звъязала,
10 Гулять не пустила,
11 И серденьку принудила,
12 Щобъ я не ходила;
13 И світъ менї завъязала
14 Щобъ я не гуляла.

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. Т. Штангей).

В.

1 Вітеръ повіває,
2 Рожу росхиляє;
3 Мати дочку лає,
4 Гулять посилає:
5 „Гуляй, гуляй, доню,
6 Теперъ молодою;
7 А якъ стара станешъ,
8 Гулять перестанешъ;
9 А якъ стара будешъ
10 Гуляти забудешъ".

11—15 В=15—19 А.

16 Невірна дружина;
17 Невірна дружина,
18 Малая дитина,
19 Свекруха лихая, —
20 Сама молодая...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

144.

Охъ и Боже мій, Боже, яка я вродилась:
Нема мені ні дня, ні ночі, щобъ я не журилась;
Въ мене батька немає, и рідъ не приймає,
Тяжко-важко на серденьку, да ніхто й не знає.
Ой летіла зозуля, да сказала „куку",
Ой доки я, милий Боже, терпітиму муку!
Ой летіла зозуля черезъ біле білованнія,
Измилуйся, милий Боже, верни дівованнія!
Ой летіла зозуля черезъ садъ, куючи,
Да вже жъ мені наскучило, по сімъ світі горюючи:
Ой поки світа сонця, поки жива буду,
Ой я жъ свого дівованнія по вікъ вічний не забуду.

(Миргородъ. И. Я. Рудченко).

145.

А.

1 Пійду я по гірочці,
2 Гляну я по світочку —
3 Ой світе мій ясний,
4 Таланъ мій безсчастний,
5 Доля моя несчастлива!
6 Пойду я по гірочці
7 Да гляну я въ долиночку —
8 Широка долина,
9 Червона калина,
10 Доля моя несчастлива!
11 Ой пойду я по гірочці,
12 Ой гляну я у провалле—
13 Усімъ подружечкамъ
14 Хороше живеться,
15 Тілько моє безталанне.
16 Коли бъ же я знала
17 Свою гіркую долю,
18 Не пошла бъ я замужъ

19 Не пошла бъ до віку
20 Оттакою молодою.
21 Коли бъ же я знала,
22 Що замужжю лихо,
23 Сиділа бъ, гуляла
24 У батенька тихо;
25 Ходила бъ я по дворочку,
26 Якъ пчілочка по медочку,
27 Да роспустила бъ я русую косу
28 Да по черцёвому поясочку.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой зійду я на гірочку,
2 Та гляду я по світочку:
3 Ой світе жъ мій ясний,
4 Світе мій прекрасний,
5 Тілько жъ мій таланъ безсчасний!
6 Ой зійду я на могилу,
7 Та гляну въ долину:
8 Долина глибока,
9 Калина висока,
10 Ажъ до долу віти гнуться,
11 А у тиі дівчиноньки,
12 А у тиі чорнявоі
13 Ажъ до долу слёзи ллються.
14 Коли бъ же я знала,
15 Свое таке безталання,
16 Не пішла бъ я заміжъ,
17 Не пішла бъ ніколи,
18 Та сиділа бъ въ свого батька
19 Дівчиною молодою.
20 Теперъ пішла заміжъ,
21 Уволила свою волю,—
22 Оддала личенько,
23 До личенька чорні брови,
24 Своій несчастливій долі.

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

В.

1 Ой коли бъ я була знала
2 Свою несчастну долю,
3 Не пішла бъ ніколи
4 Дівчиною молодою.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

146.

Гей гукъ, мати, гукъ,
Де двораки пъють,
Та веселая тая й уличенька,
Куди вони йдутъ.
„Ой дбай, мати, дбай,
Та мене заміжъ дай;
Та не дай, мати, аби за якого,
Бо тобі, мати, усе однаково,—
Мені жъ вроди жаль.
Бо моя врода,
Якъ бистра вода,
А мое личко, такъ якъ яблучко,
Сама й молода".
— Донечко моя,
Вибірай же сама;
Вибірай собі, вимишляй собі,—
Ще жъ ти молода.
„Матінко моя,
Вибрала жъ бо я:
Вибірала жъ я, вимишляла жъ я,
Таки свою долю не вгадала я,—
Доле проклята!"

(М. Бышевъ, Кіевск. у. Л. В. Ильницкій).

147.

А.

1 Ой не шуми дуже, луже,
2 Ти зеленая діброво!
3 — Ой якъ мені не шуміти,
4 Буйний вітеръ повіває,
5 Широкий листъ обиває,
6 Сиру землю покриває.—
7 Ой ти, земле, ти, сирая,
8 Приняла ти отця й неньку,
9 Прийми й мене, молоденьку!
10 — На що жъ тебе принімати,
11 Треба тебе счастямъ даровати:
12 Счастливою годиною
13 И вірною дружиною.—
14 —Треба, мати, раненько вставати,
15 Кониченька осідлати,
16 Та поідемъ милої шукати.
17 Приізжає підъ ворота,—
18 Вийшла мила краща злота.
19 Бере коня за поводи,
20 А милого за рученьку;
21 Веде коня у станицю,
22 А милого у світлицю;
23 Дає коню сіна и овса,
24 А милому меду й вина;
25 Сама сіла, задумала,
26 Карі очі зарюмала.
27 „Чого, мила, задумала,
28 Карі очі зарюмала?
29 Чи жаль, мила, сіна й овса,
30 Чи жаль меду й вина?“
31 — Не жаль мені сіна й овса,
32 Не жаль мені меду й вина,—
33 А жаль мені дівування,
34 Субітнёго заплітання,
35 Що въ суботу измивала
36 И въ кісоньку заплітала.
37 А въ неділю прибереться, —
38 На молодцівъ подивлюся.

Б.

1 Теренъ, теренъ коло хати,
2 Да ні съ кімъ обірвати;
3 Треба хлопцівъ попрохати,
4 Щобъ сей теренъ обірвати. (2)
5 А я хлопцівъ не просила,
6 Сама теренъ обтрусила.
7 Да піду я у садочокъ,
8 У садочокъ на гуляння,
9 Да гукну я на милого...
10 — Сідлай коня вороного!
11 А я сяду на другого,
12 Та поідемъ въ чисте поле на гуляння,
13 До милой на втишання.
14 Прізжаємъ, де ворота,—
15 Вийшла мила краща злота,
16 Ще й кращійша злота.

17 и 18 Б=19 и 20 А; 19 Б=21 А... конюшню; 20 Б=22 А; 21 Б=23 А... овса, сіна; 22 Б=24 А; 23 Б=25 А, Сіла мила...; 24—26 Б=26—28 А;

27 Чи жаль тобі овса, сіна,

28 Чи жаль тобі меду й вина?“
29 Не жаль мені овса, сіна,

30—34 Б=32—34 А; 35 Недільнёго убірання.

(Липовица, Прилукск. у. Л. М. Жемчужниковъ).

В.

1 Якъ приіхавъ підъ ворота,
2 Вийшла мила краща злота;
3 Якъ приіхавъ на подвіръя,
4 Вийшла мила краща срібла.

5 В=19 А, взяла... поводи; 6—8 В=20—22 А; 9 В=23 Б, Дала...; 10—14 В=24—28 А; 15 В=29 Б; 16 Чи милому вівса, сіна; 17 В=31 Б; 18 В=32 А, Ні милому меду...; 19 В=33 А; 20 В=35 Б, Дівочого...

21 У суботу й пзмиюся,
22 У неділю приберуся;
23 А въ неділю приберуся, —
24 Гей, межъ челядь подивлюся.

(С. Витязева, Звенигородск. у. Б. П. Познанскій).

Г.

1 Ой вийду я за ворота,
2 Ой вийду я за новиі,
3 Ажъ тамъ трава зеленіе;
4 Вітеръ віе, повіваe,
5 Вітеръ комишъ росхиляе;
6 Вітеръ комишъ росхиляе,—
7 Добрий молодець гуляе.
8 Вінъ гуляе, вінъ гуляе,
9 Вінъ самъ себе разважае:
10 — А чи мені женитися,
11 Чи самому журитися?
12 Ой крикну жъ я на малóго:
13 „Сідлай коня вороного,
14 А підъ себе буланого,
15 Та поідемъ въ чисте поле,
16 Чи не найдемъ щастя й долі?“
17 Та не найшли щастя й долі,
18 Найшли дівку до любові;
19 Найшли дівку до любові —
20 Біле лице, чорні брови;

21—26 Г=19—24 А.

27 Стала мила частувати,
28 Стала плакати й рндати.

29 Г=27 А; 30 Г=28 А, Біле лице... 31 и 32 Г=29 и 30 Б; 33—35 Г=31—33 А.

36 Субітнёго прибірання...
37 Ой гляну жъ я у куточокъ,—

38 Стоіть милий, якъ платочокъ,
39 Чорні брові, якъ терночокъ,
40 А станочокъ, якъ шнурочокъ.

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

Д.

1 По садочку похожаю
2 И самъ себе розважаю: (2)
3 А чи мені женитися,
4 Чи самому журитися, (2)
5 А чи мені листи слати,
6 Чи самому поізжати? (2)
7 Якъ буду я листи слати,
8 Будуть мене люде знати. (2)

9—11 Д=12—14 Г; 12 Д=15 Г... до милоі,

13 До голубки до сивоі. (2)
14 Ти, місяцю, світи, світи,
15 Ти, конику, біжи, біжи! (2)
16 Ти, місяцю, пробліщайся,
17 Ти, конику, поспішайся! (2)
18 Підъізжає підъ ворота,
19 Вийшла мила краща злота, (2)
20 Підъізжаю підъ віконце,
21 Вийшла мила ясна, якъ сонце. (2)
22 — Здрастуй, здрастуй, моя мила,
23 Хорошая, чорнобрива. (2)
24 А хочъ милъ, хочъ не мила,
25 Ворітечка одчинила. (2)

26—29 Д=19—22 А; 30 и 31 Д=23 и 24 Б.

32 Дає хліба разового,
33 Сама сіла коло ёго. (2)

34 Д=25 А; 35 Д=26 А... глаза... 36 Д=27 А... сіла... 37—41 Д=28—32 Б.

42 Та жаль мені мого дівування,
43 Що пішли моі літа марно.

(С. Мелашкивка, Черкаск. у. Ф. Т. Штангей).

148.

Ой вийду въ чисте поле —
Въ чистімъ полі кременьці крешуть.
Ой пійду я до домоньку,
А за мене вороги брешуть.
— Крешіть, крешіть, вороженьки,
Битий камень въ кайданоженьки,
Ой кусайте, хочъ гладайте
Тільки мене не займайте
Дамъ же я вамъ хліба, сол
Холодноі води пити —
Перестаньте, вороженьки,
За мене говорити.
За річкою, за водою
Братъ сестрі покланяється —
Я до мого листи пишу,
Слёзоньками умиваюся
— Добре тобі, мій братчику,
На коньку играючи,
Ой якъ мені на чужині,
Чужу кужиль вппрядаючи.

Не такъ мені жаль на кониньку,
Якъ мені жаль на ворононьку —
Ой въ далекій сторононьці
Називають заволокою,
Кажуть мені річку брести
Широкую та глибокую.
Ніякъ еі перебристи,
Ні перетикнути,
Прийдеться на чужині
Безъ родини загинути.
И такъ мені та чужина,
Якъ та мені чужа мати:
Каже мені чужа мати
Зъ-підъ каменя огонь брати.
— Не збиткуйся, (?) чужа мати,
Не збиткуйся надо мною,
Завъяжи мені чорни очі,
Пускай мене за водою.
Нехай моі чорни очі
Въ сирой землі та пісокъ точать,
Нехай мені чужа мати
Головоньки та не клопочить.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

149.

А.

„Осичино, березино,
Чомъ не горишъ, тільки куришся?
Молодая дівчинонько,
Чомъ не живешъ, тільки журишся?“
— Коли бъ же я підпалена,
До бъ горіла, не курилася;
Коли бъ мені добра мати,
До бъ я жила не журилася.
Ой вийду я за ворота —
За ворітьми кремені крешуть;
Якъ вийду я по-межъ люде —
Все за мене вороги брешуть.
Крешіть, крешіть, кремінчики,
Тільки вогню да не давайте:
Брешіть, брешить, да воріженьки,
Тільки мене да не займайте.
Ой часъ пора до куріня,
Ой часъ пора до домоньку,
Єсть у мене воркунъ дома
Да на мою да головоньку.
Ой, воркуне, воркуночку,
Не бий мене й у головочку;
Мене мати годувала,
Въ головочку не забивала.
Не жаль мені на галочку,
Якъ на тую да вороночку —
Занісъ мене дурний розумъ
На чужую й да стороночку.
А въ чужій сторононьці
Зовуть мене зоволокою,
Кажуть мені річку брести,
Широкую й да глибокую.
Бреду річку, бреду річку,
Да коли бъ не втонути,
Коли бъ мені съ цёго села
Утінкою вилинути!
Хоть уткою, хоть галкою,
Хоть чорною да вороною, —
Зоставайтесь, злі вороги,
И съ своею й да стороною.
Ой була я въ чистімъ полі
Да забула полиню взяти,
Якъ прийду я до домоньку,
До нічого ворогамъ дати.
Лугомъ иду, колосомъ веду —
Ой ви, луги, розлягайтеся!
Селомъ иду, гірько плачу —
Ви, вороги, й утішайтеся!

49 Утішайтесь, воріженьки,
50 Да моєю неработою —
51 Искарай васъ, милий Боже,
52 Великою да скорботою.
53 Утішались воріженьки
54 Да що въ мене да дітей много —
55 Искарай васъ, милий Боже,
56 Що бъ не було а ні й одного.

(С. Великая Снитинка, Васильковск. у. А. В. Ильницкій).

Б.

1—10 Б=25—34 А; 11 Б=35 А... краю; 12 Б=36 А. хоть...; 13 Б=33 А.

14 Широкую перебрела, на глибокій утомилася —
15 Така жъ мені одъ Господа доленька
16 Да судилася.
17 Хоть горькую, хоть тяжкую,
18 Хоть чорную да вороную.

19 и 20 Б=39 и 40 А; 21—24 Б=45—49 А.

(Тамъ же).

В.

1 „Було жъ не ити жита жати,
2 Було жъ не ити конопель брати,
3 Було жъ не ити дівча замужъ,
4 Було жъ мене, молодця, ждати".
5 — Вража жъ тебе мати знає,
6 Докіль тебе, молодця, ждати.
7 Росла коса до пояса —
8 Не росплестп, не росчесати.
9 Ой млинъ меле, вода реве;
10 А колесо не повернеться.
11 Карі очи изглянуться,
12 А серденько не привернеться.
13 Хожу-блужу коло броду,
14 Нігде води да напитися;
15 Все жъ чужина, не родина —
16 Ні до кого жъ прихилитпся.
17 Велять мені річку брести
18 Широкую да глибокую.
19 А чи мені річку брестп,
20 А чи жъ мені перекинути —
21 Доведеться на чужині
22 Безъ родини да загинути.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Ні родини въ Україні,
2 Ні . . . . та ворононька,
3 Та вже мені докучила
4 Чужая сторононька.

5 и 6 Г=29 и 30 А; 7—9 Г=17—19 В.

10 Чп очеретомъ перетикати,
11 Ой чи мені до роду итти,
12 Чи сюда перекликати.
13 А я жъ тую бистру річку
14 Очеретомъ перетичу,
15 А я жъ свою родиноньку
16 Всю до себя перекличу.

(Изъ собр. Гр. А. Залюбовскаго).

Д.

Ой иду я та дорогою,
А мій голосъ та дібровою —
Накажу я до родоньку свого
Хочъ чорною та вороною.
Ні родини зъ Украіни,
Ні чорноі та ворононьки,
Та вже жъ мені надокучила
А чужая та сторононька.
Щебетала ластівонька,
Зо дна моря вилітаючи,
Та вже жъ мені надокучило,
Родиноньки та не маючи.
Горе жъ мені жити на чужині,
Родиноньки та не маючи!

(С. Покровская Богачка).

150.

А.

Люде йдуть жита жати,
А я, молода, конопель брати;
Конопельки зелененьки,
А я молода —ще гулять буду.
Сама я йду дорогою,
Голосъ веду дібровою,
Накажу я своймy роду
Хочъ чорною та вороною.
Воронъ чорний, воронъ чорний,
А галочка ще чорнійша;
Що рідъ рідний, що рідъ рідний,—
Отець, мати ще й рідніїшп.
Оддавъ мене, завдавъ мене,
Ой де-сь же імъ не жаль мене:
Чи пари коней не має,
Чи доріженьки не відає,
Що вони мене на чужині,
Сиротини, не одвідають.
Викрутила цучки й ручки,
Білий кужіль випрядаючи;
Виплакала кари очи,
Отця и матки виглядаючи.
Кувала зозуленька,
Та сидючи підъ калиною,—
Лучче бъ було самій жити,
Ніжъ теперя зъ дружиною;
Кувала зозуленька,
Та сидючи підъ повіткою,—
Лучче бъ було въ косі ходить,
Ніжъ теперя підъ наміткою;
Ковала зозуленька,
Та сидячи підъ ялицею,—
Лучче було буть дівицею,
Ніжъ теперя молодицею.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

Б.

Я не хочу жита жати,
Пойду въ поле конопель брати. (2)
Конопельки зелененькп —
Пойду, млада, да погуляти; (2)
Пойду, млада, погуляю,
Свого роду да й одвідаю. (2)
Ой иду я дорогою,
Пущу голосъ да дубровою, (2)
Накажу своймy роду
Хоть чорною да вороною. (2)
Воронъ чорний, воронъ чорний,
Вороночка ще й чорніша; (2)

Весь рýйдъ рýйдний, весь рýйдъ рýйдний,
Отець, мати ще й родніша. (2)
Лугомъ иду, пісню пою,
Ажъ луженьки розлягаються, (2)
Селомъ иду, сильно плачу,—
Вороженьки утішаються. (2)
Ви, вороги, воріженьки,
Лежить камень крий дороженьки: (2)
Припадайте да й глодайте,—
Тілько мене да не займайте. (2)
Оддавъ мене мýй батенько
Да въ чужую да стороньку, (2)
Продавъ мене, продавъ мене,
Ой де-сь ёму да не жаль мене. (2)
Ой ковала зозуленька
На калині да подъ віткою,— (2)
Лучче було пýйдъ квіткою,
Нужъ тепера пýйдъ наміткою; (2)
Ой ковала зозуленька
На калині пýйдъ світлицею,— (2)
Лучче було дівицею,
Нужъ тепера молодицею. (2)

(Черниговская губ. Изъ собр. П. А. Кулиша).

151.

„Чи я тобі не казала, чи я тобі не кажу:
Чи я въ тебе наймичка, що я боса хожу?“
— Ходи, мила, боса, коли довелося,
Коли менї, молодому, на горе пішлося.

(Роменскій у. Изъ собр. А. А. Потебни).

152.

Ой у полі нивка,
Съ конця материнка,
Тамъ дівчина жито жала,
Сама чорнобрýвка.
Ишовъ козакъ дорогою,—
„Помагай-бу, женче!“
Вона ёму одказала:
„Здоровъ бувай, серце!“
Уже жъ сяя слава
По всімъ світу стала,
Що дівчина козаченька
Серденькомъ назвала.

Коло моря, дівчино,
Коло моря, рибчино,
Тамъ плавало два човники,
Три рибалочки:
Одинъ каже „дівчино!“
Другий каже „рибчино!“
Третій каже: „сідай зо мною,—
Будешъ за мною“.
— На що жъ мене сватаєшъ,—
Въ тебе хати нема?
— „Поведу, серце, въ чужую,
Поки свою збудую“.
— Збудуй, серце, зъ лободи,
Та въ чужую не веди,
Бо чужа хата така,
Якъ свекруха лиха.
— „Збудую, серце, світлоньку,
Та поставлю край села;
Та поставлю край села,—
Живи, мила, весела“.
— Тоді була весела,

Якъ одъ батька везена,—
Теперъ сама бачу,
Що всякий часъ плачу:
Пуйду до комори —
Не хліба, не солі,—
Не впинила, не втекла я
Несчастної долі;
Пуйду до комнати
Постіленьки слати,—
Постіль біла, стена німа —
Ні съ кимъ размовляти.
Постіль біленька,
Стена німенька, —
Змилуйся, милий Боже,
Що я молоденька!
Постіль біленька —
На юній спать не мушу, —
Змилуйся, милий Боже,
Прийми мою душу.

(С. Шчасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

153.

Чорна гречка, білі крупи,
Не попадайсь, дівко, въ руки;
Бо якъ мені попадешся,
То після не спасешся.
Чи я въ тебе не бувавъ,—
Не бачила, що я мавъ:
Жупанина по коліна,
Къ весіллю позичена.
Були жъ воли и корови —
Повели жидки за рогі;
А тепера що прийдуть —
Засміються та й підуть.
Здоровъ, здоровъ, ти, матусю,
Я приїхавъ по Настусю!
— Здрастуй, здрастуй, вражий сину,
Завезешъ мою дитину!

(М. Жаботинъ, Черкасскаго у. Ф. Т. Штангей).

154.

Ой матінко, вишенько,
Що безъ тебе лишенько!
Ой ненько жъ моя, тонка гилька,
Якъ безъ тебе гірко:
Шо тебе жъ не куппти,
А не заслужити,
Що безъ тебе, ненько моя,
Горе у світі жити!
Шо уже жъ я й ходила,
То вже жъ я й служила,
Та не найшла тії неньки,
Що мене родила.
Тільки найшла у полі
Синенькее море.
— Прийми жъ мене, сине море,
Теперъ мені горе!
„Чи чула жъ ти, моя ненько,
Якъ я у тебе була,
Підъ покутнимъ віконечкомъ,
Якъ голубка, гула“.
— Ой хоть чула, хоть не чула —
Не озивалася;
Я жъ на тебе, донька моя,
Не сподівалася.
Ой чого жъ ти, донько моя,
Така стара стала,
Що я тебе, донько моя,
За рікъ не пізнала?
„Изстарила мене, ненько,
Чужая работа;

А ще къ тому, моя ненько,
На серці скорбота.
Изстарила мене, ненько,
Та чужіі хатки,
А ще къ тому, моя ненько,
Моі недостатки.
Изстарили мене, ненько,
Та чужіі мітки,
А ще къ тому, моя, ненько,
Маленькіі дітки.
Изстарила мене, ненько,
Та чужая нива,
А ще къ тому, моя ненько,
Невірная дружина".

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

155.

А.

1 Ще сонечко не зіходило, —
2 Щось до мене та приходило.
3 Приходила моя матюнка,
4 Приходила моя утюнка;
5 Вона въ мене не обідала,
6 Тілько мене та й одвідала;
7 Вона въ мене не полуднувала,
8 Тілько въ мене та побувала;
9 Вона въ мене не вечеряла,
10 Тілько мене запечалила.
11 Устану я рано въ пъятюнку,
12 Проведу я свою матюнку,
13 Та за тиі гори, гори крутиі,
14 Та за тиі річки, річки бпстриі,
15 Та за тиі лози, лози густиі,
16 А сама стану підъ калиною,
17 А сама стану підъ червоною.
18 Озирається моя матюнка:
19 — Чого стоішъ, моя донечко.
20 Чого стоішъ, та дптя мое?
21 Чи травиця ніжки спутала,
22 Чи росонька очи впбпла?
23 „Мені травка ніжокъ не спутала,
24 И росиця очиць не вибила:
25 Спутало мене та замужжечко,
26 Невірнее та подружжечко".

(Щасновка, Кабальчичъ)

Б.

1 А ще сонце не заходило, 2—3 Б=2—3 А. 4 Б=4 А... жъ моя рідная...;

5 Вона въ мене й не снідала,
6 Тільки жъ мене й перевідала;
7 Й да вона въ мене й не обідала,
8 Головонько жъ моя бідная!

9 Б=9 А; 10 Б=10 А... роспечалила...,

11 Ой, піду жъ я й до шинкарочки,
12 Возьму меду й да дві кварточки,
13 А третюю да горілочки;
14 Да изберу всі сусідочки —
15 И вбогиі, и богатиі,
16 И добриі, ще й проклятні;
17 Да проведу свою матінку,
18 Й да проведу свою рідную

19 За два яри да глибокпі,
20 А дві дороги ще й широкпі;
21 Сама сяду підъ калиною,
22 Изъ малою й да дитиною.
23 Оглянулась моя матінка,
24 Оглянулась моя рідная, —
25 Голівонька жъ моя бідная!

(С. В. Снітинка, Васильк. у. Л. Ильненко).

В.

1 и 2 В=17 и 18 Б.
3 За три гори, за три крутиі,
4 За три річки, за три бистрпі;
5 Сама стану пудъ елиною,
6 Пудъ червоною калиною. 7 В=18 А. 8 Озирається моя рудная: 9 В=19 А; 10 В=10 А... моє лишенько... 11 и 12 В=21 и 22 А.
13 — Не травиця мні нужки спутала,
14 Не росиця учки вибпла: 15 и 16 В=25 и 26 А.

(М. Синявка, Сосницк. у. И. Войцехъ-Вербицкій).

Г.

1 Г=1 Б; 2—4 Г=2—4 А; 5 Г=5 Б; 6 Г=6 А; 7—9 Г=5—7 А; 10 Г=8 А... мене приголубила... 11 и 12 Г=9 и 10 Б; 13 и 14 Г=11 и 12 А;
15 Да за горп за крутенькиі,
16 За річки за бистренькиі. 17 Г=18 А; 18 Г=8 В; 19 Г=19 А.

(И. П. Новицкій).

Д.

1 Д=1 А... не сходило... 2 и 3 Д=2 и 3 А; 4 Д=4 Б;
5 И правдонька моя вірная,
6 И не снідала, и не обідала:
7 Життя моє та й одвідала.
8 Виряжаю свою матінку,
9 Виряжаю свою рідную,
10 И правдоньку свою вірную.
11 За три милі за далекиі,
12 За крутиі та високиі,
13 За гори та високиі,
14 За річеньки та глибокиі.
15 Ой, вернусь я одъ матінки,
16 Ой, вернусь я одъ рідноі,
17 Отъ правдоньки та ще вірноі,
18 Та стану я підъ дубиною.
19 Д=22 Б, 20 Д=23 Б, 21 Д=24 Б. 22 И правдонька моя вірная... 23 Д=20 А;
24 Чого стоішъ моє рідное?
25 „Того стою, моя жъ мати,
26 Того стою, моя рідна,
27 Що буду жъ я избита,
28 Избита я та излаєна,
29 Сливоньками та извъязаная,
30 Слізоньками та й заплаканая;
31 Избитая та нагайкою,
32 А утертая та китайкою“.

(С. Липовица, Прилукск. у. Л. Желчужниковъ).

Е.

1 Е—1 Б... не зіходило... 2—5 Е—2—5 Д; 6 и 7 Е—5 и 6 А; 8 Е—7 А... полуднали...; 9 Е—10 Г; 10 и 11 Е—9 и 10 А; 12 Е—12 А; 13 Е—18 Б; 14 Е—10 Д; 15 Е—21 Б... яриною..., 16 Е—22 Б; 17 Е—18 А; 18 Е—22 Д; 19 Е—19 А... сидишъ...

20 — Чи жаль тобі яриночки,
21 Чи малоі та дитиночки?
22 „Не жаль мені ні яриночки,
23 Ні малоі та дитиночки:
24 Да жаль мені тебе, матінка,
25 Да рідная моя правонька“.

(С. Колюжинцы, Прилукск. у.).

156.

Пійду замужъ, хочъ одвіляю:
Коли добре, дакъ я жить буду,
Коли худо, дакъ я прічъ пійду.
— Живи, живи, моя донечка,
Така твоя долечка.
Гіркеє твоє замужество,
Що не бірнеє подружище (ство).

157.

Поіхавъ муйй миленькій у велику дорогу,
Да й покинувъ мене, чорноброву.
Да й покинувъ три колоси въ стозі:
Одинъ колосъ дітокъ годовати,
Другий колосъ челядь зодягати,
Трейтій колосъ горілки куритьця —
Да не буду жъ по милуймъ журиться.
Да приіхавъ муйй миленькій пуйзно,
Да й роскидавъ білу постіль руйзно.
— На кого жъ ти, муйй миленькій, злуєшъ,
Що мою білу постіль гайнуєшъ:
Чи на свою челядь молодую,
Чи на свою матусю старую?
„Не на свою челядь молодую,
Не на свою матусю старую;

А на тебе, жену молодую,
Що покинувъ єкъ нитку тоненьку,
А заставъ єкъ рожу повненьку;
Ой покинувъ єкъ білину біленьку,
А заставъ єкъ калину повненьку;
Що покинувъ єкъ рибоньку въялу,
А заставъ єкъ ягодку краспу...

(М. Олишевка, Козелецк. у.).

158.

Пусти жъ мене, мати, борвіночку рвати:
А вже жъ наши вороженьки полягали спати.
— „Ой едни полягали, другі повставали.
А вже жъ они тебе, доню, давно обрехали".
— Нехай они брешуть, якъ ся розуміють;
Якъ та приде годинонька, вони поніміють.
Ой гаю жъ мій, гаю, густий — не прогляну!
Пустила жъ я голубонька, та вже не піймаю.
Ой гаю жъ мій, гаю, цвітешъ дуже рідко:
Кого родомъ я не знала, присудивъ мя дідько!
Кого жъ бъ я полюбила, стоіть за плечима,
Кого родомъ я не знала, тому присягала!
Пусти жъ мене, мати, до броду по воду,
Нехай же я подивлюся, чи красна на вроду?
На уроду хорошая, на личенько прекрасная,
Но тілько доленька моя несчастная!

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

159.

Ой тихая да річенька Лебединъ,
Хорошая дівчинонька, челединъ,
Розсипала орішечки, якъ одинъ.
Ой де жъ вона розсипала — на лёду,
Достаючи кумпанею молоду.
„Випий, випий, кумпанея, все до дна,
Я въ батюшки да въ матушки дочъ одна.
Не попалась кому людьскому узять,
Да взявъ мене той розсукинъ синъ мужикъ:
Узявъ мене одъ батюшки, якъ калину,

Зсушивъ мене, знудивъ мене, якъ билину.
Навчи мене, моя мати, горювать,
Якъ у стрісі веребейки перестять.
Перестіли, полетіли, да й нема,
Я, молола, постояла, да й пошла,
Поки моя хуртовина перейшла".

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

160.

Пливи, пливи, селезеньку, поки води стане —
Прибудь, прибудь, мій миленький, не самъ — зъ молодцями.
Єсть у мого та батенька въ огороді сосна —
Не для тебе, скурвий сину, я въ батенька зросла.
Єсть у мого та батенька въ огороді рута;

. . . . . .

А у рути верхи крути, піду посхиляю,
Вороженьки спать обляжуть, піду погуляю.
Уродила мене мати крамомъ крамовати —
Досталося ледачому руки потирати.

(Волынск. губ.).

161.

А.

1 Черезъ садъ-виноградъ
2 По воду ходила,
3 Та не давъ мені Богъ,
4 Кого я любила;
5 Та судивъ мені Богъ,
6 Що й родомъ не знала,
7 А за той перебіръ,
8 Що перебірала.
9 Не ти жъ мене колихавъ,
10 Не ти жъ мене няньчивъ,
11 Бодай же жъ ти не дъіждавъ,
12 Щобъ ти мене навчивъ.

(С. Хлыновка, Звенигородск. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Черезъ моі сінечки
2 Тетера летіла,
3—12 Б=3—12 А.

(Г. Тараща. И. П. Новицкій).

В.

1 и 2 В=1 и 2 А; 3 Ой чомъ мене той не взявъ; 4 В=4 А; 5 А той мене взявъ; 6 В=6 А... роду; 7 То за тиі перебори; 8 В=8 А.

(С. Полоски, Бѣльск. у.).

Г.

1 и 2 Г=1 и 2 А; 3 Г=3 А. Не судивъ... 4 Г=4 А; 5 Г=5 А. Присудивъ... 6 Г=6 А; 7 Г=7 А... за мій... 8 Г=8 А.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

162.

Сама я, самесенька, якъ билина въ полі —
Не давъ мені Господь ні счастя, ні долі.
А ні счастя, ні долі, ні дружини по любові...
Ой пійду я, молодая, до броду по воду:
— Перевізнички! перевезіть до роду.
Перевізнички да де-сь того и не вчули,
Сіли собі у човничокъ, одъ бережка одплинули:
„Взяли бъ тебе на човничокъ, да човничокъ поламався;
Ой чули черезъ люде—тебе рідъ одцурався“.
Сіла собі у човничокъ, одъ берега одплинула,
Оглянулась назадъ себе, та въ долоні сплеснула...
Ніхто того не почує, тілько рідная мати,
Одчинила кватирочку: „ходи, доню, до хати!
Бреди, бреди, моя доню, да холодною водою,
Ходи, доню, до хати, поговоримъ зъ тобою“.
— Завъяжи, моя мати, да хустиною очи,
Веди мене до Дунаю да темненькоі ночи,
Ой приведи до річеньки, да не втручай у воду,
Подивися, моя мати, чи хороша на вроду.
„Хороша, моя доню, да хороша, вродлива,
Тільки жъ тобі, моя доню, да доленька несчастлива“.
— Було, мати, не вважати на хорошу вроду,
Було мене утопити у холодную воду;
Було, мати, не вважати, що я єениця,
Було мене утопити, Дунай — глибока криниця.
Було, мати, не вважати, що я єднимъ-єдна,
Було мене утопити, де криниця безъ дна.
Було, мати, не вважати, що я високого росту,
Було мене утопити зъ високого мосту!
„Ой топила, моя доню, не втопилася,
Така тобі, моя доню, лиха доля судилася!“

(С. Приворотьба, Радомышльск. у.).

163.

А.

1 Сама собі дивуюся,
2 Ой яка я вродилася.
3 Нема мені ні дня, ночі,
4 Ой щобъ же не журилася.
5 Въ мене батенька нема,
6 И рідъ мене не жалує —
7 Розступися, сира земле,
8 Ой я піду жива въ тебе!
9 Ой коли бъ я знала,
10 Свою несчастную долю,
11 Не пішла бъ я заміжъ,
12 Пішла бъ у черниці
13 Дівчиною молодою;
14 Ой коли бъ же я знала,
15 Якъ у світоньку жити,
16 Не пішла бъ заміжъ,
17 Не пішла й довіку
18 И головоньки т пити.
19 Ой у лузі калина
20 Увесь лугъ закрасила,
21 Невірная дружинонька
22 Изсушила да звъялила.
23 Не дававъ мене батенько,
24 Жалувала мене мати —
25 Сама друга полюбила,
26 Ні на кого жалувати.
27 Ні на кого жалувати,
27 Якъ на тебе, рідна мати;
29 Якъ на тебе, рідна мати,
30 Що ти порадниця въ хаті.
31 — Порадь мене, моя мати;
32 Якъ зъ нелюбомъ життя мати,
33 Якъ зъ нелюбомъ життя мати,
34 Якъ нелюба називати?
35 „Охъ и сядь же ти, доню,
36 Й а за тесовимъ столомъ,
37 Та називай нелюбонька
38 Ой ясненькимъ соколомъ".
39 — Лучче мені, моя мати,
40 Важкий камень підняти,
41 А ніжъ мені нелюбонька
42 Соколонькомъ називати;
44 Лучче жъ мені, моя мати,
44 Й а гіркий полинь істи,
45 А ніжъ мені изъ нелюбомъ
46 Та й обідати сісти.
27 Ой ударте жъ ви, громи,
48 На нелюбові доми!
49 Лежить милий у постелі,
50 Якъ печина й у попелі,
51 Я, молода, коло ёго,
52 Якъ золото у папері.

(Роменскій уѣздъ. Изъ сбор. А. А. Потебни).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А. Яка въ світі... 3—5 Б—3—5 А; 6 Б=6 А... забуває; 7 и 8 Б—7 и 8 А;

9 Нема роду, ні родини,
10 Все вороги округъ мене.

11—15 Б... 3—27 А; 16 Б=28 А... стара; 17 Б=24 А... стара; 18 Б=30 А; 19 Б... 31 А... стара; 20—24 Б=32—36 А, 25 Б=37 А. назови...

26 и 27 Б=38 и 39 А; 28 Б=40 А... піднімати; 29 Б=41 А; 30 Б=46 А. Соколомъ... 31—33 Б=43—45 А; 34 Б=46 А Вечеряти... 35—38 Б=19—22 А;

39 Ой я тую калину
40 Стопчу, зламню, та й покину,
41 Зъ невірною дружиною
42 Не наживусь, поки згину.
43 Кувала зузуленька,
44 Черезъ вишнівъ садъ летячи,
45 Уже мені докучило,
46 Зъ нелюбомъ горюючи.

47—52 Б=47—52 А.

(Изъ собранія А. А. Потебни).

В.

1 Ой зъ-за гори вітеръ віе,
2 Изъ-за гори повіває,
3 Не укривай, козаченьку,
4 Слова твої мене гріють.
5 Слова твої ласкавиі,
6 А чортова въ тебе думка:
7 Якъ ти сядешъ та поідешъ,
8 Зостануся, якъ голубка.
9 Коло млина, коло броду
10 Пили сірі гуси воду —
11 Завернуся, подивлюся,
12 Чи хороша я на вроду?
13 Хочъ хороша, не хороша.
14 Сама въ себе удалася;
15 Несчастлива моя доля,
16 Ледачому досталася.
17 Не оддавъ мене батько,
18 Не оддавала мене мати,

19 В=25 А... дружка. 20—23 В=14—17 Б; 24 В=30 А Ти... 25 В=31 А; 26 В=32 А... жить у хаті.

27 — Охъ и доню жъ моя, доню,
28 Да воли жъ мою волю:
29 Да посади да нелюба
30 Вечеряти изъ собою.

2

31—34 В=31—34 Б;

35 Я полиню наімся,
36 И водиці напъюся,
37 А таки я изъ нелюбомъ,
38 Да жить я не поймуся.

(Конотопск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Ой у хаті, у комнаті
2 Сидить стара мати;

3 Г=31 А; 4 и 5 Г=34 и 35 А; 6 Г=36 А... столочкомъ; 7 Г=25 Б... нелюбого; 8 Г=38 А... соколочкомъ; 9 Г=39 А;

10 Горячъ камень істи,
11 А нежъ мені изъ нелюбимъ
12 За тесовимъ столомъ сісти;
13 Лучче жъ мені, моя мати,
14 Круту гору роскопати,
15 А нежъ мені нелюбого

16 Соколонькомъ називати.
17 Круту гору роскопаю —
18 Сяду одпочину,
19 А якъ пійду за нелюба,
20 То й на віки загину.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

Кохавъ мене батько,
Якъ білу тополю,
Ддала мене мати
Въ тяжкую неволю.
Ой мати, мати *),
Що ти гадала,
Що ти за нелюба
Світъ завъязала!
Було бъ не копати
Зеленоі вишні,
Було бъ не сватати,
Коли не до мислі;
Було бъ не рубати
Зеленого дуба,
Було бъ не давати
Мене за нелюба.
„Ой сядь же ти, дочко,
За тесовимъ столомъ,
Назви жъ ти нелюба
Та яснимъ соколомъ“.
— Лучче мені, мати,
Гіркий полинь істи,
А ніжъ мені, мати,
Изъ нелюбомъ сісти;
Лучче мені, мати,
Гіркий полинь пити,
А ніжъ мені, мати,
Изъ нелюбомъ житп.

(С. Хитци, Гадячск. у. И. Я. Рудченко).

164.

А.

„Ой мати, мати, мати, ой часъ тее жито жати;
Ой часъ тее жито жати, ой часъ мене заміжъ дати!“
— Ой доню, доню, доню, жаль мені за тобою;
Ой жаль мені тебе буде, якъ чоловікъ бити буде.
„Ой мати, мати, мати, нема чого жаловати:
Ой якъ я буду статкувати, то вінъ буде шановати.
Ой мати, мати, мати, мати моя мила,
Не дай мене за рудого, бо я чорнобрива!
Оддай мене за такого, що чорніі уси:
Вінъ до мене заморгає, а я засміюся!“
Мати мене не слухала, ддала за рудого,
Ище мені приказала шанувати ёго.
А я ёго не любила, шанувати мушу;
Ой, Боже мій милосердний, возьми жъ ёго душу!

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ четырехъ стиховъ.

Б.

„Мати моя, мати, часъ мене замужъ дати,
Часъ дати меже люде, чи не лучче мені буде“.
— Доню жъ моя, доню, жаль мені за тобою,
Жаль дати меже люде, лиха доля—бити буде.
„Мати жъ моя, мати, на що жъ мене жалувати,
Лихій долі треба годити, то й не буде мене бити“.
Молода жъ я віддалася, лихій долі попалася:
Людскі жінки пъють, гуляють, мене слёзи обливають.
Своі волі набралася, на вісілля погналася.
Иде милий за мною, несе батігъ підъ полою.
Якъ взявъ мені грати, не знала жъ я, якъ гуляти;
Якъ взявъ мене бити, не знала жъ я, якъ проспти.
Ой вмеръ мій хорошій, лишивъ мені штирі гроші.
Щобъ я пила та й гуляла, та й за нёго спомнинала.
Я пила та й гуляла, та й за нёго спомнинала:
Я гарбузомъ позвонила, я морковю засвітила,
Я тютюномъ покадила, а редькою споминала,
Бо хороше життя мала.

(Подольск. губ. А. И. Дымпнскій).

В.

1 „Ой мати жъ моя, мати,
2 Часъ мене заміжъ дати, роскоші забувати“.
3 Ой доню жъ моя, доню, я тобі не бороню.

4 и 5 В=4 и 5 А... на що жъ мене жалувати; 6 В=6 А... добре жити, та й не будуть мене бити. 7 В=11 А, 8 В=12 А... шануй, доню, ёго; 9 В=13 А.

10 Ой Господи милостивий, вийми съ нёго душу.

Г.

1 Г=1 Б; 2 Г=2 Б. Часъ мене межи .. може мені ліпше... 3 и 4 Г=3 и 4 А... доню, доню моя.

165.

Де я не ходила, де я не блудила,
Да не найшла тіі матюнки, що мене зродила.
Тілько знайшла поле, да синее море —

Ой сама жъ я, сама бачу, що жить мені горе.
Да якъ би жъ мені крильця до щирого серця,
Стрепенула бъ, полинула бъ до матюнки въ гості!
Лугами летіла, луги потопила,
. . . . . .
Садами летіла, сади розвивали!
Да не вспіла въ хату війти, на порозі впала.
„Й ой десь же ти, доню, зъ неволі втікала,
Шо не вспіла въ хату війти, на порозі впала?“
— Й ой я, моя мати, зъ неволі не втікала —
За такого мати, дала, шо добра не знала.
Й де-сь ти мене, мати, купала й у мняті.
Купаючи, проклинала, щобъ счастя не мала.
Й десь ти, моя мати, въ церковъ не хо ила,
Шо ти мені счастя й долі въ Бога й не впросила.
„Тоді твою, доню, проклинала долю —
Въ петрівочку — мала нічка, а я й колпхала“.
— Було тобі, мати, да й не колихати,
Исповити, положити, самій лягать спати!
Чи я въ тебе, мати, діла не робила,
Що ти мою голівоньку на віки втопила?
Чи я въ тебе, мати, хліба пспеіла,
Шо ти мене замужъ дала, а я й не хотіла?
Чи ти мене, мати, на місті купила,
Шо ти мене замужъ дала, щобъ я й голосила?

(М. Борисполь, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

166.

Післала мене мати въ лугъ калину ламати,
Калина пігнулася, дівчина здумилася,
Де воля поділася?
Обізвалася доля, край бережечка моря,
Обізвалася друга: „дівчина моя люба,
Дівчина моя люба, не йди жъ ти за нелюба:
Скаже нелюбъ постіль стлати, не будешъ на ній спати.
Зболіла мені ніжка, стоячи коло ліжка,
Зболіла мені друга, стоячи коло нелюба.
Вчула та то мати, взяла листи писати,
До своїй дочки слати.

— Годі, мати, жалувати, годі мати годити,
Присіли мене діти, якъ килиночку квіти;
Годі, мати, жалувати, було мене, мати, не віддавати,
Було мене маленькою дитиною підъ червоною калиною поховати.
(Подольск. губ. А. Дыминскій).

167.

А.

Ой, на горі, на горі
Пасла дівка лебеді.
Ой доле, доле, доле
Пасла дівка лебеді!
Та вже жъ тиі лебеді
Та й на чистій воді.
Ой доле, доле, доле
Та й наплкавалися!
Та вже жъ моі карі очі
Та й наплакались.
Та пасучи загубила,
Шукаючи, заблудила.
Що свекрові угожу —
Коня до води звожу;
А свекрусі угожу —
Білу постіль постелю;
А зовиці угожу —
Русу косу росчешу;
А милому-ревнивому
И по вікъ не вгожу,
Хіба жъ тоді угожу,
Якъ на лаву положу;
Хіба жъ тоді заплачу,
Якъ у ямі побачу.
Ой, доле, доле, доле
Якъ у ямі побачу!
(Полтавск. губ. Д. И. Лавренко).

Б.

Пасла дівка лебеді
На зеленій лободі.
Ой доле жъ моя, доле,
На зеленій лободі.
А вже жъ моі лебеді
Да й напилися води,
Ой доле жъ моя, доле,
Да й напилися води.
А вже жъ моі карі очі
Да й набралися біди.
А вже жъ моі лебеді
Да й наплавалися,
А вже жъ моі карі очі
Да й наплакалися.
Ой якъ тяжко, ой якъ важко,
Противъ води пливучи,
А й ще тяжче, а й ще важче,
Изъ немилимъ живучи.
Ой доле жъ моя, доле,
Изъ немилимъ живучи.
(Кіевск. губ. Л. В. Ильницкій).

168

Ой у броду, броду, брала дівка воду,
А набравши води, стала й подумала:
Добре тому жити, въ кого рідная мати,—

Въ мене, молодої, мачуха лихая.
Посилає мене ні сюди, ні туди —
У чистеє поле пшениченьки жати,
Підъ зелений явіръ постіленьки слати,
Велить мені мати изъ нелюбомъ спати.
— Лучче жъ мені, мати, важкий камінь зняти,
А ніжъ мені, мати, изъ нелюбомъ спати;
Лучче жъ мені, мати, жовтий пісокъ істи,
А ніжъ мені, мати, изъ нелюбомъ сісти;
Лучче жъ мені, мати, гіркий полинь пити,
А ніжъ мені, мати, изъ нелюбомъ жити.

(С. Шасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

169.

Ой, щось хмариться, туманиться,
Дрібенъ дощикъ иде, накрапається.
Рубай дерево, куда хилиться,
Віддай мати дочку, куда приметься:
Чи за старого, чи за малого,
Чи за козака за молодого.

Що до церкви йде—не вмивається,
До трахтиру йде—прибірається.
До трахтиру йде—прибірається,
А съ трахтиру йде—да й валяється,
До дому прийде—да все ругається.

(С. В. Снитинка, Васильков. у. Л. Ильненко).

170.

А.

1 Ой сама жъ я, сама,
2 Якъ билиночка въ полі,
3 Та не давъ мені Богъ
4 А ні счастя, ні долі.
5 Тільки давъ мені Богъ
6 Да ревнивого мужа,
7 Що вінъ пьє, да гуляє,
8 Да мене разоряє.
9 А якъ прийде до дому,
10 Не говорить зо мною...
11 — Хиба роспращаймося,
12 Мое серденько, съ тобою.
13 Ой візму я відеречка,
14 Да пійду я по воду,
15 Да поставлю ведеречка
16 Підъ крутою горою,
17 Сама пійду, молодая,
18 Ажъ до дового броду.
19 Набачила рибалочокъ,
20 Що хороші на вдроду.
21 — Молодиі рибалочки,
22 Перевезіть до роду!
23 Молодиі рибалочки
24 Да цёго не чували,
25 Да зачула моя мати,
26 Да сидячи въ кімнаті.
27 „Бреди бреди, моя доню,
28 Да по межъ купиною,
29 Живи, живи, моя доню,
30 Да по-межъ чужиною!

31 Бреди, бреди, моя доню,
32 Да по-межъ берегами,
33 Живи, живи, моя доню,
34 Да по-межъ ворогами".
35 — Було жъ, мати, не вповати,
36 Що я въ тебе одна,
37 Було жъ мене утопити,
38 Де холодная вода.
39 Було жъ, мати, не вповати,
40 Що я єдиничка.
41 Було жъ мене утопити,
42 Де холодна криничка.
43 Було жъ, мати, не вповати,
44 На червоні сапъяньці,
45 Було жъ мене прикопати
46 У неділеньку въ-раньці.
47 Було жъ, мати, не вповати,
48 Що високого росту,
49 Було жъ мене утопити
50 Да зъ високого мосту.
51 Лучче жъ було, моя мати,
52 Круту гору копати,
53 А ніжъ мені изъ нелюбимъ
54 Да цей вікъ коротати.
55 Лучче жъ було, моя мати,
56 Да гірький полинь істи,
57 А ніжъ мені изъ нелюбимъ
58 Да обідати сісти.

(Осокорки, Остерск. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б—2 А... билинонька...; 3—6 Б—3—6 А.
7 Я жъ за нимъ живу
8 Ні здорова, ні дужа.
9—12 Б=7—10 А.
13 Доведеться розійтися,
14 Мое серце, зъ тобою.
15 и 16 Б=13 и 14 А; 17 и 18 Б=21 и 22 А.
19 Нехай же я побачуся,
20 Хоть четвертого году.
21 Якъ зачує рідна мати,
22 Сидя коло хати —
23 „Бреди, бреди жъ, моя доню,
24 Ой я жъ буду ратувати".
25 и 26 Б=27 и 28 А; 27 Б=29 А... горуй... 28—30 Б=30—32 А, 31 Б=33 А... горуй. 32 Б=34 А.
33 Було жъ, мати, не дивиться,
34 Що я въ тебе єдиниця,
35 Було жъ мене утопити,
36 Де безодна криниця.
37 Було жъ, мати, не дивиться
38—40 Б=48—50 А;
41 Було жъ, мати, не дивиться,
42 Що хорошого роду,
43 Було жъ мене утопити
44 У холодную воду
45 Поки світа, поки сонця,
46 Не буде місяць зорёю;
47 Поки світа, поки сонця,
48 Не буть мені дівчиною,

49 Хиба буду молодою,
50 Хорошою удовою.
51 Якъ итиму — не чутиму
52 И землі підъ собою.
53 Шкода того лебедина,
54 Що високо літає;
55 Шкода мені челядина,
56 Що ледащо ругає.
57 Шкода жъ того лебедина,
58 Що високо несеться;
59 Шкода жъ мені челядина,
60 Що ледащо сміється.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Ой не сама, не сама
2 Та билиночка въ полі,

3—10 В=3—10 А.

11 „Хиба жъ мені, серце мое,
12 Розійтись съ тобою!
13 Не я жъ тебе полюбила,
14 Полюбила моя мати".
15 — Ні на кого, серце мое,
16 Ні на кого жалкувати:
17 Полюбила козаченька,
18 Та при місяцю стоя,
19 Живи, живи, моя доню,
20 Така твоя доля!
21 Ой піду я, молодая,
22 Та до броду по воду...
23 Поставила відеронька
24 Підъ крутою горою.
25 Не бачила дівчинонька
26 Перевозчика зъ роду.
27 „Перевозчикъ, перевозчикъ,
28 Перевези до роду!"
29 Озоветься моя мати
30 Та потімъ боці моря:
31 — Ой живи, живи, моя доню,
32 Така твоя доля!
33 „Чи я въ тебе, моя мати,
34 Увесь хлібъ поіла,
35 Що ти мене, моя мати,
36 На віки заіла?
37 Чи я въ тебе, моя мати,
38 Все плаття поносила,
39 Що ти мене, моя мати,
40 Та на вікп затопила?
41 Ой завъяжи жъ, моя мати,
42 Ти білимъ платкомъ очі,
43 Веди мепе, моя мати,
44 Та темненькоі ночі.
45 Веди мене, моя мати,
46 Та де вода холоднійшая,
47 Топи мене, моя мати,
48 Що я найкращійшая.
49 Біжить вода изъ-підъ калини,
50 Да не холодна, тепла;
51 Моя мати рідненькая,
52 Визволь мене съ пекла.

(Полтавск. губ. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Г.

1 Уродила мене мати,
2 Якъ билиночку въ полі

3—10 Г=3—10 А; 11 Г=11 В... серденько; 12 Г=12 В.

13 Ой пойду я, молодая,
14 Да до броду по воду,
15 Чи не вигледжу, чи не ввиджу
16 Перевожчика зъ-роду.
17 „Перевожчикъ, ти молодчикъ,
18 Перевези черезъ воду.
19 Перевези черезъ воду
20 А до рідного роду,
21 Нехай же я побачуся
22 Хоть четвертаго году".
23 Перевожчикъ не перевізъ,
24 Тілько зъ мене насміявся:
25 — Молодая молодице!
26 Перевозу немає.
27 А зачула стара мати
28 А по тімъ боці моря:
29 — Не журися, моє дитя,
30 Бо така твоя доля —
31 Полюбила пройдисвіта,
32 А до місяця стоя!
33 „Не я ёго полюбила,
34 Полюбила моя мати;
35 Вона мені повеліла
36 А рушничкі давати,
37 А въ другий разъ повілила
38 А на рушничку стати!
39 Ой завъяжи мні, моя мати,
40 А білимъ платкомъ очі,
41 Веди мене, моя мати,
42 Хоть темненькоі ночі;
43 Да не дивись, моя мати,
44 Що хороша на вроду,
45 Топи мою головоньку
46 У холодную воду.
47 Да не кажи, моя мати,
48 Що я въ тебе одиниця,
49 Топи мою головоньку,
50 Де холодна водиця.
51 Да не дивись, моя мати,
52 На червонні стрічки,
53 Топи мою головоньку,
54 Де холодниі річки.

(Хут. Петрушевка, Борзенскаго у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Д.

1 Ой не сама, не сама
2 Я пшениченьку жала,
3 Ой, ой теперъ я сама,

4—12 Д=2—10 А; 13 Д=13 Б... серденько.

14 Розійтися съ тобою.
15 Ой, розійтися съ тобою,
16 Да якъ риба зъ водою.
17 Ой, ой, пойду я, молодая,
18 Куди зъ-роду не ходила,
19 Ой да чи не побачу,
20 Кого вірно любила.
21 Ой, ой пойду я, молодая,
22 Да до броду по воду,
23 Ой да чи не побачу
24 Перевозчика зъ роду.
25 Ой перевозчикъ—молодчикъ
26 Да сёго й не чуває,
27 Ой а вінъ мене, молодоі,
28 Да до роду не пускає.
29 Ой да тілько зачула
30 Моя матінка дома,

31 и 32 Д=19 и 20 В. 33—37 Д=39—43 Г.

38 На хорошую вроду,
39 Ой топи мене, моя мати,
40 Въ холодную воду.
41 Ой не дивися, моя мати,
42 Да на білеє лице,
43 Ой топи мене, моя мати,
44 Да на самеє денце.
45 Ой лучче буду, моя мати,
46 Да на дні потопати,
47 Ой, ой, ніжъ мені, моя мати,
48 Зъ ледачимъ свій вікъ горевати.
49 Ой лучче буду, моя мати,
50 Да на дні пісокъ істи,
51 Ой а ніжъ мені изъ ледачимъ
52 Да обідати сісти.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

1 Е=15 Б; 2 Е=16 Б... въ брідъ...; 3 Е=23 и 24 Д; 4 Е=17 Г... ти добрій...; 5 Е=28 В... гуляти.

6 Родиноньки одвідати.
7 То съ поля, то зъ моря
8 Буйний вітеръ віе,
9 До перевозчика мій голосокъ не дійде.
10 Поставлю я ведеричка
11 Підъ зеленою вербою,
12 Сама піду, молодая,
13 Уплавъ за водою.
14 По тімъ боці моря
15 Стоіть матінка моя:
16 „Ой не плачъ, доненько,
17 Бо така твоя доля!“
18 — Чи ти мене, моя мати,
19 Та на місті купила,
20 Що ти мене оддала,
21 Куди я не хотіла?
22 Чи я въ тебе, моя мати,
23 Та одна одиниця,
24 Що ти мене оддала,
25 За гірького пъяницю?
26 Чи я въ тебе, моя мати,
27 Та ввесь хлібъ переіла,
28 Що ти мене оддала,
29 Куди я не хотіла?
30 Та втопила мене мати,
31 Та въ холодную воду,
32 Щобъ я не вповала
33 На хорошую вроду.
34 Лучче бъ мені, моя мати,
35—37 Е=56—58 А.

(Гадячск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Ж.

Марусенька по табору ходить,
Щуку-рибу носить,
Да миленького просить:
— Ой ти, милий мій,
Не кидай же мене,
Бо лаятимуть люде.
Охъ якъ ти мене покинешъ,
И самъ загинешъ.
Охъ и пьешъ, та гуляешъ,
Мене бъешъ, та ругаєшъ,
Не говоришъ зо мною:
Доведеться, серце мое,
Розъійтись съ тобою!
Ухватила відеречко—
Да до броду по воду;
Загледіла рибалочку,

Що хороший на вроду.
— Ой рибалочку, мій братічку,
Перевези до роду.
На човничокъ сідаючи,
Тяжко-важко здихнула;
На човничокъ сідаючи,
Веселечко гнеться —
Нехай мойму миленькому
Легесенько дхнеться.
Середъ моря сливаючи,
На матюнку гукаючи.
— Ой ратуй, ратуй, моя мати,
Отъ я буду потопати!
„Не буду ратовати,
Не уміла шановати".
— А хиба жъ ти, моя мати,
На місті мене купила,
Що ти мою головоньку
Да на вікъ утопила,
Утопила головоньку
Да въ холодну воду.
Не вповала на худобу —
На станъ, да на вроду,
Послі того роздивилась —
А у ёго ні стану, ні вроди.

(С. Алексѣевское, Бирючовск. у.).

З.

1—10 З=1—10 А; 11—13 З=11 и 21 А.
14 Да по воду до броду.
15 — Перевізнички моі,
16—18 З=18—20 Б.

19 Перевізнички жъ ті
20 Сёго не чувають,
21 Що буйніє вітри
22 Буйно повівають.
23 Тільки те зачули,
24 Якъ матюнка доні,
25 Въ комірьці стоя,
26 Претно висловляла:
27 „Було тобі, доню,
28 Вже дома сидіти,
29 Коли вже изъ мужомъ
30 Ти не вміешъ жити".
31 — Було жъ, мати, не вповати,
32 Що доньку родила,
33 Було взяти прикопати,
34 Де глубока могила.
35 Було, мати, не вповати,
36 Що козакъ молоденький,
37 Було взяти прикопати,
38 А де дубъ зелененький.
39 Було, мати, не вповати
40 На козака Йвана,
41 Було взяти прикопати,
42 Де глибока яма.

(М. Олишевка, Козелецк. у., А. Шишацкій-Иличъ).

И.

1 и 2 И=21 и 22 В;
3 Поставлю я видеречка;
4 И=24 В; 5 и 6 И=17 и 18 Б.
7 Побачусь я зъ родомъ
8 И=19 Б; 9 и 10 И=25 и 26 Д.

11 Вітеръ віе, повіває,
12 Голосокъ одбиває.
13 Якъ зачує тонкий голосъ
14 Моя рідна й мати,
15—20 И=23—28 Б.
21 „На що жъ, доню, сподобала,
22 Що ти на того парня повпала?“
23 — Сподобала, моя мати,
24 Що велпкого росту;
25 Було мене утопити
26 Зъ високого мосту.

(С. Корніевка, Переяславск. у. К. Кибальчичъ).

I.

Ой піду я до броду по воду
Та й стану гукати:
„Перевізнички, перевезіть до роду!“
Перевізнички того й не чували,
Ой тільки зачує моя матінка дома,
Та й умиється слізоньками, стоя.
Кличу, кличу—перевоза немає.
— Бувъ у мене поромонько
Та й попливъ за водою...
Оставайся, моя доненько,
Та й живи съ бідою!

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

К.

1—3 К=21—23 Д; 4 К=4 Д... на вроду.
5 — Молоденький перевозчикъ,
6 Перевези мене черезъ воду!
7 Молоденький перевозчикъ не дочуває.
8 Стою я, молоденька,
9 Плачу та ридаю.
10 Ой зачула моя мати,
11 По той бічокъ стоя.
12 „Не плачъ, не плачъ, моя доню,
13 и 14 К=32 и 33 Г; 15 К=34 Г, при місяцю...; 16 К=39 Г; 17 К=40 Г, Хусточкою...
18 Веди мене топитися
19 Темненькоі ночі.
20 Не дивися, моя мати,
21 Що я молоденька,
22 Веди мене топитися,
23 Де водиця холодненька.
24 Не дивися, моя мати,
25 Що я молодая,
26 Втопи мене у річеньці,
27 Де водиця холодная.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

Л.

1—5 Л=1—5 А; 6 Неймовірну дружину; 7 и 8 Л=7 и 8 А... все... разгоряе; 9 и 10 Л=9 и 10 А; 11 и 12 Л=12 и 13 Ж; 13 Л=15 Б; 14 Л=16 Б... до броду...;

15 Набачила рибалочокъ,
16 Що хороші на вроду.
17 „Охъ ви, рибалочки,
18 Ви, хороші на вроду.
19 Перевезіть черезъ воду
20 Та на той бікъ до роду.

21 и 22 Л=19 и 20 Б; 23 Л=23 А.

24 Вони того не почули,
25 Відъіхали відъ бережка
26 Та веселечками махнули.
27 Не почули рибалочки,
28 Та почула рідна мати.

29 Л=23 Б... донько; 30 Л=24 Б; 31 и 32 Л=29 и 30 Б... донько... 33 Л=33 А... донько.

34 — Брилà, брилà, моя мати,
35 А тепера не мушу,
36 Наважили зли вороги —
37 Утопити мою душу.
38 Добре тобі, моя мати,
39 Медъ-горілку кружати,
40 Прийди, мати, подивися,
41 Яке горе горювати.
42 Де-сь я въ тебе, моя мати,
43 Зеленого жита не жала,
44 Що ти мене заміжъ дала
45 И світъ мені завъязала.
46 Де-сь я въ тебе, моя мати,
47 Увесь хлібъ переіла,
48 Що ти мене заміжъ дала
49 За кого я не хотіла.

(С. Пустовійты, Каневск. у. М. В. Нѣговскій).

М.

1—5 М=3—7 А; 6 М=8 А... молоду...

7 Ой чи хочешъ ти, мій милий,
8 Розійтись зо мною.

9 и 10 М=21 и 22 В; 11 М=25 В... молодая; 12 М=26 В; 13 и 14 М=17 и 18 Г... мене...

15 Ой не такъ черезъ воду,
16 Якъ до рідного роду:
17 Побачусь я зъ ними
18 Хочъ четвертого году.
19 Обізвалась стара мати
20 Та на тімъ боці моря:
21 „Не плачъ, не плачъ, дитя моє,
22 Бо така твоя доля —
23 Полюбила козаченька,
24 Та при місяці стоя!“

(Г. Сумы, М. В. Нѣговскій).

171.

Поставлю я кровать до зеленого дуба,
Та й ляжу я спати край свого нелюба.
Вже зіронька зійшла, а я ще не спала,
Другая зійшла, а я вже й устала.

Я уже й устала, тяженько зотхнула.
„Ой чого мъ ти, мила, такъ тяжко здихаєшъ —
Чи ти въ мене хліба и соли не маєшъ?“
— Ой я жъ твій хлібъ и сіль занехаю,
Съ тобою, нелюбий, я життя не маю!
Ходить смерть-чухна (?) по сінокосу,
Та й хвалиться смерть нелюба взять.
— Смерть, чухно-мачухно, та не бери ёго,
Та не бери ёго, мого нелюбого:
Бо знають люде, що я не любила,
То скажуть, що я и съ світа згубила.
То возьми мене, молоденьку,
Якъ у саду вишеньку зелененьку,
На вишенці ягодку червоненьку;
Нехай я не буду світомъ нудити,
Нехай я не буду зъ нелюбомъ жити.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. П. Штангей).

172.

„Ой умру я, та моя матюнко, або пр͡уйчъ п͡уйду,
А таки я тобі, та моя матюнко, жалю нароблю“.
— Ой не вмирай же, та моя донечку, и пр͡уйчки не йди,
А яка въ тебе та досадонька, роскажи мені:
Кажуть люде, та моя донечку, свекорко лихий?
„А у мене свекорко, да якъ р͡уйдний батенько, да й не вгадали ви!
Ой умру я, да моя матюнко, або пр͡уйчъ п͡уййду,
А таки жъ тобі, та моя матюнко, жалю нароблю“.
— Ой не вмирай же, та моя донечку, и пр͡уйчки не йди,
А яка въ тебе та досадонька, роскажи мені:
Кажуть люде, та моя донечку, свекруха лиха?
„А у мене свекруха, якъ р͡уйдная матюнка, да й не вгадали ви!
Ой умру, да моя матюнко, або пр͡уйчъ п͡уййду,
А таки жъ тобі, да моя матюнко, жалю нароблю“.
— Ой не вмирай же, та моя донечку, и пр͡уйчки не йди,
А яка въ тебе та досадонька, роскажи мені:
Кажуть люде, та моя донечку, діверко лихий?
„А у мене діверко, да якъ р͡уйдний братічокъ,—да й не вгадали ви!
Ой умру я, та моя матюнко, або пр͡уйчъ п͡уййду,
А таки жъ я тобі, да моя матюнко, жалю нароблю“.

— Ой не вмирай же, та моя донечку, и пруйчки не йди,
А яка въ тебе та досадонька, роскажи мені:
Кажуть люде, то моя донечку, зовиця лиха?
„А у мене зовиця, да якъ руйдна сестриця, да й не вгадали ви!
Ой умру я, та моя матюнко, або пруйчъ пуййду,
А таки жъ тобі, да моя матюнко, жалю нароблю“.
— Ой не вмирай же, та моя донечку, и пруйчки не йди,
А яка въ тебе та досадонька, роскажи мені:
Кажуть люде, да моя донечку, миленькій лихий?
„А у мене милий жидъ-недовірокъ, да й угадали ви!“

(С. Мостища, Козелецк. у. И. П. Новицкій.

173.

Дівка Катерина личенько білила,
Изъ личенькомъ говорила:
„Не білись, личко біленькее, будуть къ тобі гості,
Гості не зъ любості, а одъ нелюба старости.
Ой стану я, стану надъ водою вербою!“
А нелюбъ тее чуе, підъ сінцями стоя:
— Ой не збудешъ, Катерино, моя будешъ!
А я коло тебе тонкимъ верболозомъ.
„Ой стану я, стану у полі березою!“
Нелюбъ тее чуе, підъ сіпцями стоя:
— Ой не збудешъ, Катерино, моя будешъ!
А я коло тебе зеленимъ яворомъ.
„Ой ляжу я, ляжу у полі дорогою“.
Нелюбъ тее чуе, підъ сінцями стоя:
— Ой не збудешъ, Катерино, моя будешъ!
А я коло тебе дрібнимъ споришемъ.
„Ой стану я, стану на ниві пшеницею!“
Нелюбъ тее чуе, підъ сінцями стоя:
— Ой не збудешъ, Катерино, моя будешъ!
А я биля тебе буйнимъ кукільчикомъ.
„Ой попливу, попливу на море утинкою!“
Нелюбъ тее чуе, підъ сінцями стоя:
— Ой не збудешъ, Катерино, моя будешъ!
А я за тобою спзимъ селезнемъ.
„Ой попливу я, попливу на морі віночкомъ:
Чи не збуду я свого нелюба?“

Нелюбъ тее чує, підъ сінцями стоя:
— А я за тобою дорогимъ камінемъ.
„Камінь потоне, вінокъ вирине!
Теперъ же я пзбула нелюба свого!“
(Конотопъ).

174.

— Ой, гай, мати, гай,
Да замужъ мене дай;
Да не давай за поганого,
Бо мені вроди жаль:
Моя врода — повная рожа,
Да біле лпченько, да чорні брови,
Сама молода!
„Донечко моя, вибірай сама:
Бо я вибірала да не вибрала...
Недоля моя!...“
(Село Козелъ, Черниговск. у. М. А. Вербицкая)

175.

Ой піду я до криниці, беруть воду молодиці:
— Чи вамъ усімъ така доля, а якъ мені одиниці?
Охъ и гаю мій, гаю, тонкий та нерівний...,
Охъ державъ мене та за рученьку препоганий ще й невірний
Охъ й гаю мій, гаю, густий, кучерявий,
Охъ, державъ мене та за рученьку славний парень мій, чорнявий;
А державши за рученьку, вінъ говорить з мною:
„Ой не йти бъ було, моє серце, заміжъ, лучче бъ було дів иною!“
— Якъ не силувавъ батько, а ні рідчая мати,
Сама пійшла, гірку долю знайшла,—ні на кого жалковати.
На улиці дудка грає — мене нелюбъ не пускає;
Ой моє тіло, якъ папіръ біле, вінъ нагайкою крає...
(С. Дудари, Каневск. у. И. А. Чередниченко).

176.

— Гості мої, ви любовненькіі,
Сядьте въ мене, побесідуйте,
Хліба-солі ви покушайте,
Пива-меду не соромайтесь:
Що у мене та усе хороше,
Тільки въ мене да одно неладно,
Що мій милий да ревнивий на мене:
Велить мені роззув ть-роздягать,
Велить ёго по батюшці узивать,
А мені того не хочеться, —
Коло старого морочиться.
Хотілось би, молоденькій, погулять,
Съ козаками на улиці постоять,
Свое красне дівованнечко згадать.
„Якъ зимою зозуленька закує,
Тоді вернеться гуляннечко твое“.
(Черниговск. губ. П. Косменко. Черников. губ. вѣд 1861 г. № 30).

177.

Ударила бъ гайдука,
Та боюся мужика.
А мій мужикъ не велпкъ,
Та гуляти не велить,
Спдить собі за столомъ
Та кивае постоломъ.
— Не кивай на мене,
Не боюсь я тебе:
Не ти мене годувавъ,
Годувавъ батько;
Не ти мене зодягавъ,
Зодягала мати;
Досталося вражу сину
Руки потирати.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

178.

Змішався щавій зъ лободою,
Оженився старий зъ молодою.
Пішовъ старий въ поле орати,
А молода до корчми гуляти.
Иде милий до дому зарання,
А мила зъ коршмоньки зъ гуляння.
— Чи багато-сь милий зоравъ?
„Штири шнури, ще мъ тебе ся боявъ“.
Прийшла до хати, кричала:
— Вибачайте мені, бо пъяна.
Відай ти мене, милий, не любишъ,
Що для мене лікарства не купишъ.
Пішовъ старий відъ хати до хати
Молодій жінці лікарства шукати.
Ой надибавъ дубового сала,
Якъ змастивъ милу, ажъ шкура відстала.

(Подольск. губ., А. И. Дыминскій).

179.

Стоіть верба надъ водою, колише собою —
Стався дідько попонькові, звінчавъ мя зъ бідою.
— На що жъ було мене, мати, та замужъ давати,
Я казала, що не люблю, не буду мешкати!
Самі ви зъ добродзеёмъ медъ, горівку пили,
А насъ-есьте повінчали, щоби ми ся били.
Ой піду я до попа, поговору стиха:
— Розвяжи ми, попе, руки, безъ біди, безъ лиха.
„Ой цить же ти, дитя мое, та не роби сварки,
Бери біду на мотузокъ, веди на ярмарки“.
Веде біду безъ *) село, сміются вороги:
„Веди біду по-за село, не паскудь дороги!“
Привела на ярмарокъ біду продавати.
Знають люди, що біда, не хтять куповати.
Продавали люди воли, могорічі пили,
А мене ся за біду доволі набили:

*) Чрезъ.

— Коли знаешъ, що біда, то не зичъ нікому,
Бери біду на мотузокъ та веди до дому.
Вже вечеръ вечеріе, вже сонце заходить,
Стоіть біда на припоні, зъ міста не виходить:
„Коли сь мене не продала, не кажи жъ нікому...
Купи мені що підъісти, не піду до дому.
Я жъ ся тебе не відчеплю, доки будешъ жива".
Ой піду я до попа, скажу ёму стиха:
— Розвяжи ми, попе, руки, бо нароблю лиха!
„Тогді тобі, дитя моє, та руки розвяжу,
Якъ тобі заспіваю, „вічна память" скажу.
А ні біди продати, а ні проміняти,
Та треба вже зъ бідою весь вікъ коротати.

(Подольск. губ. А. И. Дьминскій).

180.

А вже жъ мені не хочеться
Съ старимъ дідомъ морочиться:
Коли бъ мене молодий
Хочъ по хаті поводивъ.

(С. Товста, Звенигород. у. И. П. Новицкій).

181.

Ой, високо сонце сходить,
А низько заходить;
Козакъ дівку вірно любить —
Изъ далека ходить.
Вірно любить, вірно любить,
Вірно закохався;—
Вона ёго осудила —
Вінъ не сподівався.
— Не я жъ тебе осудила,
Судятъ же насъ люде,
Що зъ нашого та кохання
Нічого не буде.
Каримъ очамъ спання нема,
Ніжкамъ — одпочину;
Та не сплять очі до півъ-ночи,
Ніжки не спочивають;
Ой, якъ прийду я зъ улиці,—
То все мене лають.
— Хоть бий, мати,—хоть лай, мати,
То вже мене не научишъ;
Вже жъ ти мене съ тимъ козакомъ
По вікъ не розлучишъ.
Иде козакъ дорогою
Та въ дудочку грає,
А дівчина по дворочку —
Звичаю не знає.
Иде козакъ дорогою
Підківками креше,
А дівчина по дворочку
Русу косу чеше.
Течуть річки бистряночки,
Що й не перескочу;

Оддай мене, моя мати,
За кого я схочу.
Оддай мене, мати,
Де хороше въ хаті,
Де свекорко, якъ батечко,
Свекруха, якъ мати;
Де зовиця, якъ сестриця —
Люблю заплітати;
Де діверки, якъ братічки —
Люблю жартувати.
Дала мене моя мати
За кого я не хотіла:
Шумить-гуде нагаєчка
Коло мого тіла.
Нагаєчка-дротяночка
Съ колка не звисає;
Серпаночокъ одъ слізочокъ
Та й не висихає.
Нагаєчка-дротяночка
Съ конця дротомъ шита:
„Будешъ же ти, моя мила,
Тричі на день бита“.

(С. Дудари).

182.

— Моє любе закохання, пусти мене на гуляння.
„Пустю тебе на гуляння, іди до дому ще й зарання“.
— Що жъ мені за гуляння — іди до дому ще й зарання,
Ото въ мене погуляти, три дні въ-дома не бувати.
„Якъ ти свій хлібъ іла, до ти гуляла, доки хотіла,
А теперъ мій хлібъ іси, сиди дома, не шалівиси (?)“.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

183.

На улиці дудка грає —
Мене мати не пускає.
— Пусти, мати, погуляти,
Коли хочешъ зятя мати.
Пусти, мати, погуляти,
Я не забарюся:
Третій півень заспіває,
До дому вернуся.
Пусти, мати, погуляти,
Я не забарюся:
Тілько хлопцівъ потуманю,
Да й назадъ вернуся.
Ой, ви, хлопці, ви, псай-віри,
Не доймайте мені віри:
Я предъ вами присягаю,
Що изъ устъ я васъ кохаю.
Мені мати да веліла,
Щобъ я хлопцівъ не любила,
А я добрий звичай знаю,
Кого бачу, то й кохаю.
— Чорна гречка, біли крупи —
Попадешся, дівко, въ руки:
А якъ тілько попадешся,
Тілько лиха наберешся.
Ой, ой, лихо, що зробила,
Що пъяницю я злюбила:
Ой, якъ прийде вуйнъ до хати —
Заразъ велить ціловати.
Не хочеться ціловати,
Що нічого вечеряти;

Борщъ поставила безъ мъяса,
Сама сіла и підперлася.
А я жъ ёго звичай знаю —
Двери й вікна повиймаю.
Летить миска до порога...
„Чоловіче, бійся Бога!
Чоловіче, що ти робишъ,
День изо дня пъяний ходишъ?“
— Здимай жінко хоть намітку,
Неси єі за горілку.
А устану — буду бить,
Що нічого буде пить“.
Въ саду сіно громотила —
Къ собі хлопцівъ приманила,
А й ще буду громотить,
Щобъ дванадцять приманить.

(М. Олишевка, Козелецк. у. А. Шишацкій-Илличъ. Черн. губ. вѣд. 1853 г. № 13).

184.

А.

1 — Ти, зіронько, ти, вечірняя,
2 Чомъ ти рано не зіходила,
3 Чомъ місяця не догонила?
4 „Ой, я рано изіходила,
5 И місяця да догонила.
6 Ой, тімъ же я та забарилася —
7 Край Дунаю становилася,
8 На дівчину задивилася.
9 Ой, на морі та на синёму,
10 Тамъ дівчина та купалася,
11 Морскимъ миломъ умивалася,
12 Въ ясне люстро виглядалася,
13 Своімъ личкомъ красувалася:
14 — Личко жъ моє та білесеньке,
15 Кому жъ будешъ да вірнесеньке —
16 Чи маёру, чи полковнику,
17 Чи злодію, чи розбойнику?
18 Уподобалось моє личенько
19 А гіркому да пъяниченці.
20 Що въ коршму йде — напивається,
21 А съ коршми йде — все лається.

(С. Великіе Снитинки, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

Б.

1 Й а ти, зоря, ти, вечірняя,
2 Б=2 А; 3 Б=3 А; 4 Ой, я рано й исхватилася, —

5 Да місяцю знадобилася;
6 Край Дунаю забарилася,
7 Б=8 А; 8 Тамъ дівчина й умивалася,
9 Въ люстеречко й видивлялася,
10 Красотою здивувалася,
11 Тіломъ своімъ вихвалялася:
12 — Да тіло моє наймплійшее,
13 Кому будешъ найвірнійшее, —
14 Да чи князеві, чи полковнику,
15 Чи пъяниці, чи розбойнику,
16 Чи вірному й полюбовнику?
17 „Да ні князеві, ні полковнику,
18 Ні пъяниці, ні розбойнику, —
19 Да вірному полюбовнику.

(Темберщина, Василък. у. И. П. Новицкій).

В.

1 — Ой, ти, зорю, ти, вечірняя,
2 Чого рано исхватилася?
3 Чого рано исхопилася,
4 В=7 А; 5 В=8 Б; 6 Красі своій дивувалася:
7 — Личко жъ моє ти біленькее,
8 Кому жъ будешъ ти миленькее,
9 В=16 А; 10 Чи турчину, чи розбойнику?
11 „Не маёру, не полковнику,
12 Не турчину, не розбойнику, —
13 Тілько тіі та пъяниченці,
14 Превеликій ледащиченьці,
15 Що въ корчму йде — убірається,
16 А съ корчми йде — заваляється,
17 Зъ личка мого изгнущається“.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у.).

185.

Дівка зъ ложки умивалася,
Своімъ личкомъ вихвалялася:
— Личко моє, личко білее,
Коса моя, коса русая!
Кому жъ ти, коса, достанешся:
Чи школничку, чи полковничку,
Чи прежнёму хліборобничку,
Що въ поле йде — не вмивається,

А въ шинкъ йде — нарумъяється,
А съ шинку йде — пъянъ валяється,
До дому прийде—ругається,
Велить мені розувать-роздягать.
А мені жъ того не хочеться
Коло пъяниченьки ворочаться.

(С. Буймеръ, Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

186.

Ой іду я зъ дороженькі
Горілочки пити;
Судять мене вороженькі,
Що нічімъ платити.
Продасть горшчикъ масла жінка
И ворочокъ сира —
Не журітесь, вороженькі,
Жінка заплатила.

(Г. Липовецъ)

187.

Та не бий мене, мій миленький, якъ ти пъянъ,
Бо на другий день буде тобі мене жаль. (2)
Якъ я буду у постелюшки лежать, (2)
А ти будешъ стаканъ меду держать:
„Та встань, мила, та встань, дусю, не лежи,
Та на тобі стаканъ меду, подержи".
— Та не встану, мій миленький, не підведусь,
Болить въ мене головонька й серденько.

(Лебединск. у. З. А. Залюбовскій).

188.

Цуръ ёму, пекъ ёму
Изъ ёго бідищемъ —
Бивъ мене, волочивъ
Та на печі днищемъ.
Ой бивъ, волочивъ,
Та й и въ глині намочивъ.
„Лежи тутъ, лежи тутъ,
Поки піду найду прутъ".
Поки прутъ найшовъ,
Та й одсердився,
Та на свою миленькую
Змилосердився.

(Роменскій у. А. А. Потебни).

189.

Та въ зеленому мачку
Пасла дівчина качку.
Пасучи, загубила,
Шукаючи, заблудила.
Приблудила въ поле,
Ажъ тамъ мій нелюбъ оре.
„Помогай-бі тобі, плуже,
Мій несужений друже"!
— Здорово, дівчинонько,
Несужена дружинонько!

Будешъ мені постіль стлати,
Та не будешъ на ій спати;
Будешъ у кроваті стояти,
Будешъ нелюба прохати:
„Нелюбе, нелюбочку,
Пусти мене на постілечку —
Уже моі біли ножки
По морозу походили,
Уже моі біли руки
Та притерпіли муки,
Уже моі карі очі
Не спали сеі ночі,
Уже моя руса коса
По двору помаяла.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

190.

Ой оддала мене мати
За нелюба заміжъ,
Та веліла мені мати
Въ сімъ годъ приізжати.
Дочка не слухала,
Та въ годъ приіхала.
Мати не пізнала,
Изъ двору зігнала.
Сусіди пізнали,
Матері сказали:
„Сусідочки моі,
Завертайте іі,
За стілъ засадіте.
Ой де твоє, дочко,
Червонеє личко?“
— Моє, мамо, личко
Въ нелюба въ долоняхъ.
„А де твоі, дочко,
Картатиі плахти“?
— Картатиі плахти
Въ шинкарки Наталки.
„А де твоі, дочко,
Білиі кожушки?“
— Білиі кожушки
Въ шинкарки Марушки.
„А де твоє, дочко,
Червоне намисто?“
— Червоне намисто
Въ шинкарки зависло.
Отакъ, моя мати,
Изъ нелюбомъ жити!

(Хутор. Вербнякъ, Гарячск. у. И. Я. Рудченко).

191.

А.

1 Ой, оддала мене мати
2 Та не знала за кого;
3 За кого, за кого —
4 За пъяницю гіркого.
5 Пъє пъяниця неділю —
6 Я нічого не вдію.
7 Пъє пъяниця другую,
8 А я дома горую.
9 На третюю наступає,
10 Мене мати посилає.
11 Посилає мене мати
12 Та пъяниченьки шукати.
13 А ні въ полі, ні въ дорозі,
14 А въ шинкарки на порозі.
15 Ой, я стала приступати,
16 Стала ёго устиджати:
17 „Ой, пропою, пропою,
18 Пропала я съ тобою!

19 Пропивъ коня и сідло,
20 Пропъешъ мое все добро.
21 Пропивъ коня и сідельце,
22 Пропъешъ ще ти й мое серце.
23 Пропивъ штани, сорочку
24 Та сівъ голий у куточку".
25 Якъ ударить мене разъ —
26 Покатилась я у грязь,
27 Якъ ударить мене вдруге —
28 Покатилась я межъ люде.
29 Ой, де взялася кума —
30 Мені горілки принесла.
31 Ой, де взялася сестра —
32 Штани й сорочку дала.
33 Штани й сорочку дала,
34 Ще й сорому довела:
35 „Дайте сёму голишу
36 Хоть ложечку кулішу.
37 Дайте сёму голоколінку
38 Хочъ исъ хліба скоринку".

(С. Щасновка, Кибальчичъ).

Б.

Породила мене мати
На білий світъ горювати!
Да не знала моя мать,
За кого замужъ оддать?
Да й оддала за того,
За пъяницю гуркого.
7 и 8 Б=5 и 6 А; 9 Б=7 А... я, молода, смутую;
На третюю за. . .
Мати шукать посилає.
Посилає мене мать
Свого пъяниці шукать.
Да й забула поспитать,
Де пъяниченьку шукать?
Ой ні въ розі, ні въ дорозі,
Та въ шинкарки на порозі.
Прохожу я у шинокъ.
Пъє пъяниця румочку,
Пъє пъяниця другую —
Я молода смутую.
Ой, пропивъ штани и сорочку,
Сидить голий у куточку.
Ой, де се взяла кума
Да й довела сорому,
Дубиною потягає
Да й. . . виправляє.
На що, кума, такъ робить —
По голому тілу бить.
. . . . . .
Пре горілки полъ глека:
— Оце, куме, тобі...
И горілки повенъ глекъ.

(Хут. Калашовка, Чернигов. у. М. А. Вербицкая).

В.

Послала мене мати
Зеленого жита жати;
Зеленого жита жати,
Ще й пъяниці шукати.
Забулася попитати —
Де пъяниці да кушати:
„Чи у полі на облозі,
Чи въ шинкарки на порозі?"
— Ой, не шукай, моя доню,
Въ полі на облозі,
Тілько шукай, моя доню,
Въ корчмі на порозі:
Пъє пъяниця неділю —
Я нічого не вдію.
Пъє пъяниця другую,
А я сама горую:

А на третю вже
И до дому іде,
И музики веде,
И беседу веселу.
Скоро въ дворъ входить —
Причину находить.
Скоро въ сіни ввійшовъ —
То й причиноньку знайшовъ.

Вдаривъ милу по плечі;
Ще и по білому лиці,
Ажъ полялась кровъ червона
По шитому рукавці.
„Не жаль мені шитихъ квітъ,
Якъ жаль мені моіхъ літъ:
Шити квіти одпереться,
Літа жъ моі не вернуться!“

(С. Пилиповичи, Радомысл. у.).

Г.

Ой, пропою, пропою,
Пропала я съ тобою:
Пропивъ коня и дугу,—
Пропъешъ мене, молоду.
Пропивъ коня и корову,—
Пропъешъ мене, чорноброву;
Пропивъ коня зъ вуздечками,—
Пропъешъ мене зъ діточками.
Пішла бъ же я шукати,
Та не знаю, де питати:
А чи въ лісі, чи въ дорозі,
Чи въ шинкарки на порозі?

Ні въ лісі, ні підъ ліскомъ:
У шинкарки спить підъ ліжкомъ.
Пропивъ штани, сорочку,
Та й лігъ, лежить у куточку.
Десь узялася кума,—
Штани й сорочку дала
И до дому привела,
Посадила за столомъ,
Частуе медомъ и виномъ.
„Наспъ, кумо, й молока,—
Нехай голюкъ дома привика“.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

Д.

Посилала мене мати
Та пъяниченька шукати;
Тілько мені не сказала,
Де пъяниченька знайти:
Ой, чи въ полі, чи въ дорозі,
Чи въ шинкарки на порозі?
Ой, знайшла я пъяниченька
На сінешнимъ порозі:
„Здоровъ, здоровъ, пъяниченьку!
Здоровъ, здоровъ, якъ живешъ?

Вже четверту неділеньку,
Якъ до домочку идешъ!“
Якъ ударить пъяниченько
Та по білому лицю —
Покотилась кровъ червона
По шитому рукавцю.
Не жаль мені сорочки,
Не шитого рукавця:
А жаль мені, молодоі,
Свого білого лиця.

(С. Калита, Остерск. у. М. Александровичъ).

Е,

1 Дала жъ мене мати,
2 Та не знала за кого:
3 За пъяницю гіркого,
4 Що не навідається до хати.
5 Пъє пъяниця неділю,
6 Пъє пъяниця другую,
7 А я сама зъ діточками
8 Сама въ-дома горую.
9 Ой, послала мене мати
10 Та пъяниченьку шукати.
11 Ще до корчми не дойшла,
12 Вже пъяниченьку найшла.
13 Не втрапивъ вінъ до домочку,
14 Лежить въ рові, въ холодочку.
15 Пропивъ вінъ воли и корови,
16 Пропивъ мої чорни брови,
17 Пропивъ коні и теличку —
18 Змарніло моє біле личко.
19 Нехай би пивъ за телиці,
20 А то ще любить чужі молодиці.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ж=1 Е. Мати замужъ. 2 Ж=2 Е. Я й не знаю... 3 Ж=1 Ж; 4 Ж=3 Е... лихого; 5 и 6 Ж=5 и 6 Е; 7 Я ничого не дію; 8 А я за імъ и не йду; 9 Ж=9 Е. Вирядила мене...; 10 Ж=10 Е; 11 Ж=11 Е; 12 Ж=12 Е... пъяницю изнашла.

13 Одчиню въ шинку двері —
14 Лежить милий на постелі.
15 — Годі, годі, мой миленький,
16 Годі въ корчмі гуляти,
17 Йди за мною, мій миленький,
18 Горонька горювати.
19 Якъ ударивъ милий милую
20 По біленькому личеньку,
21 Та потекла чорвона кровъ
22 По шитому рукавцю.
23 Не жаль же мні
24 Биленького, вишитого рукавця,
25 Оно мні жаль миленького,
26 Прекрасного молодця.

(С. Полоски, Бѣльск. у. И. Медвѣдь).

З.

А на моій голові
Штирі крушині:
Ой перша крушина —
Отець-мати померла,
А другая крушина —
Сестра зъ братомъ померла,
А третя крушина —
Пішла замужъ молода,
Четвертая крушина
За пъяницю пішла.
Пъє пъяниця неділю,
А я ся сподію;
Пъє пъяниця другую,
А я, бідна, бідую;
А на третю повертає,
Иде пъяниця та й гукає, шукає.
Схопилася пъяниченька
Та вдарила по личку
Потекла чорна кровця
По шовкому шитячку.
Не жаль мені шитячку,
Та жаль мені личка.
Шити квіти сперуться,
Літа моі минуться.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

192.

А.

„Ой, кудру, кудру, кудравая,
Ой, ти, вербиця зеленая!
Хто жъ тобі, кудро, кудри извивъ?
Хто жъ тобі, вербі, корні обмивъ?“
— Извила кудрята темна нічка,
Обмила корні бистра річка,
Обмила корні бистра вода...
Не пійду жъ замужъ за годъ, за два.
Не пійду замужъ за такого,
Що пропивъ коника вороного.
Ой, кажуть люде, що вінъ не пъе, —
Вінъ що вечора пъяний съ корчми йде.
Ой, що вечора, що раночку...
Пропивъ коника й нагаєчку.
Пропивъ коника вороного
И иде до стайні по другого,
А я молода противъ ёго
Несу рублика золотого
Викупляти коня вороного.
„Ой, ти, дівчино, люблю тебе,
Викупи коня, возьму тебе.
Якъ викупишъ — возьму тебе;
Якъ не викупишъ — убъю тебе“.
— Не разъ, не два викупляла,
Съ хати віконцомъ втікала,
Въ вишневімъ саду ночувала,
Разні пташки вислухала.
Въ саду зозуленька — куку, куку, —
А я молода терплю муку.
Въ саду соловей — тёхъ, тёхъ, —
Катиться слёза, якъ горохъ.

(М. Тульчинъ, Браслав. у. И. Лозинскій).

Б.

„Ой, вербо, вербо кучерявая, —
Хто жъ тобі, вербо, кучері звивъ,
Хто жъ тобі, вербо, корінь підмивъ?“

4 — Извила мені густа лоза,
5 Підмила корінь бістра вода...
6 А я молода, якъ ягода,
7 Не піду заміжъ за рікъ, за два,
8 Да піду заміжъ ажъ пъятаго
9 За пъяниченьку проклятаго.
10 Ой, кажуть люде, що вінъ не пъє,
11 Ажъ вінъ що вечора изъ корчми йде.
12 Пропивъ коника вороного,
13 Йде до дому по другого,
14 А я, молода, противъ ёго,
15 Несу рублика золотого,
16 Викуплять коня вороного.
17 — Ой, якъ викупишъ — люблю тебе,
18 А не викупишъ — убъю тебе!
19 Ой, не разъ, не два викупляла —
20 У вишневімъ саду ночувала,
21 Разні пташечки вислухала:
22 Соловеечко, якъ тёхъ, такъ тёхъ!
23 Котяться слёзи, якъ той горохъ...
24 А зозуленька — куку! куку!
25 За що жъ я терплю таку муку?

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. Панченко).

В.

1 В=1 Б; 2 Хто тебе, вербо, на світъ пустивъ?“
3 — Пустила на світъ сира земля,
4 А звила кучері густа лоза.
5 Говорять люде, — мій мужъ не пъє,
6 А вінъ що вечора съ трахтиру йде.

7 и 8 В=13 и 14 А; 9 В=15 А... коня...; 10 В=16 А... на станю...; 11 В=17 А; 12 В=18 А. Винесла рубля...; 13 В=19 А. Викуплю...; 14 Коли викупишъ, — викупи заразъ: 15 В=17 Б; 16 В=23 А; 17 В=24 А. Я не разъ...; 18 В=26 А... садку...; 19 В=21 А. Ранні... 20 В=22 А. Соловеечки...; 21 А съ мене слёзи котились, якъ горохъ. 22 В=24 А. А зозуленьки...; 23 В=25 Б... бо я терплю муку.

(М. Бѣлая Церковь, Васильков. у. М. Нездѣльска я).

Г.

1 „Ой, ти, вербо, кучерява. 2 Г=2 Б; 3 Г=3 А... темна нічка; 4 Забрала листи бистра річка. 5 Г=4 Б; 6 Г=6 Б;

7 А мій миленький пропивъ коня вороного,

8 А до дому йде по другого. 9 Г=14 Б; 10 Г=15 Б; 11 Г=16 Б. Викупи... 12 Г=17 Б; 13 Г=18 Б; 14 Г=19 Б;

15 По сто рублівъ віддавала,
16 Да въ віконичко утікала.

17 Г=20 Б;

18 Ранніхъ соловъівъ позбужала.
19 Я, молода, охъ, да охъ!

20 Г=23 Б;

21 Сама жъ я знаю, що треба й у двохъ.

(С. Великая Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

Д.

1 Д=1 Г; 2 Д=2 Г;

3 — Ой, звили мені темніі луги,
4 Темніі луги, круті й берези.
5 Ой, кажуть люде, мій милий пъє,
6 А мій миленький съ трахтира йде.

7 Д=12 Б; 8 Охъ, а самъ іде по другого. 9—13 Д=14—18 Б; 14 Ой, якъ викупишъ, моя будешъ, 15 А не викупишъ, дурна будешъ. 16 и 17 Д=19 и 20 Б.

18 Дрібні слёзи проливала,
19 Отця й матіръ споминала,
20 Що за пъяницю ii оддали.

(М. Быковъ, Кіевск. у. Л. Ильненко).

Е.

„Ой, вербо, вербо зелененька,
Хто жъ тобі, вербо, верхи звивавъ?“
—Звиють мені густи лози...
Облили мене дрібні слёзи!
А я молода, якъ ягода,
А мій миленький въ корчмі гуля.
Ой, пропивъ коня та ще й вола,
До мене, молодоі, послівъ посила:
„Ой, продай, мила, ще й другого,
Визволяй мене, молодого“.

Ой, я водила и визволяла,
А мені, молодій, одна шана:
У віконечко утікала,
Въ вишневімъ саду ночувала.
Въ вишневімъ саду ночувала,
Съ соловейками розмовляла.
А соловейки, якъ тёхъ, такъ тёхъ!
Котяться слёзи, якъ той горохъ.
А соловеечки, якъ пташечки —
Котяться слёзи въ три рядочки.

Ж.

1 „Ой, верба, верба кучерявая,
2 Хто же тобі, вербо, кудрі завиваєъ?“
3 — Завивала мені густая лоза.
4 А я молодая, якъ ягу́дка...
5 Кажуть люде—мій мужъ не пъє.
6 Що вечора изъ трахтиру йде,
7 У правий рученьці коня веде,
8 У лівій зброю несе.
9 „Ой, мила моя, чорнобривая,
10 Викупъ коня вороного,
11 Визволь мене, молодого!“
12 — Не разъ, не два викупляла,
13 Тебе, молодого, визволяла...
14 У віконечко втікала,
15 Соловеечка спужала,
16 Соловеечко, якъ тёхъ, дакъ тёхъ!
17 А я, молодая, якъ охъ, дакъ охъ!
18 Соловеечко тёхъ, тёророхъ,
19 А мене, молодої, слёзи, якъ горохъ.

(С. Щасновка. К. Кибальчичъ).

З.

— Сосенко моя кудрявая,
Чомъ ти рано скудрявіла?
На тобі кора дубовая,
На тобі лістя березовое.
Та кажуть люде—милий не пъе,
А вінъ, преподлий, зъ шинку не йде.
Пропивъ коня вороного,
Посила милу по другого:
„Та йди, мила, не барпся,
Возьми коника та й вернися.
Вже я ходила викупала,
Плечима двері й одчиняла,
У вишневий садъ утікала.
Въ вишневімъ саду калинонька,
На калиноньці зозуленька.
А зузуленька—якъ ку, такъ ку!
А я, молода, якъ гу, такъ гу!
А соловейко якъ тёхъ, такъ тёхъ!
А я, молода, якъ охъ, такъ охъ!

(Г. Ахтырка. Изъ собр. П. А. Кулиша).

И.

1—3 И=1—3 Б; 4 И=4 В; 5—9 И=5—9 Б;
10 Кажуть люде, що мій мужъ не пъе,
11 И=6 В; 12 И=9 В; 13 И=13 Б; 14—19 И=14—19 Б;
20 Черезъ віконце утікала,
21 И=20 Б,
22 Рузнихъ пташокъ вислухала.
23 Соловейко, якъ тёхъ, такъ тёхъ!
24 И=17 Ж;
25 Котяться слёзи, якъ горохъ;
26 И=24 Б;
27 А я, молода, терплю муку!

(С. Кислякъ, Гайсинск. у. Сообщено К. Е. Шейковскимъ).

193.

„Мандруй, мандруй, серце, за мною,
Погононьки не жди за собою“.
Ище мила не договорила,
Погононька уже догонила:
„Вернись, вернись, мила, до дому;
Вернись, вернись, мила, до дому,
Тужить отець, ненька за тобою!“
— Нехай тужить, нехай умре, (2)
Мені ii не жаль буде:
Вона мене не жаловала,
Силовому (?) заміжъ оддала;
Ддала мене за пъяниченьку,
Горе жъ мойму білому личеньку!
Ой я жъ ёго мисленьки знала,
Вікномъ двері, вікномъ утікала,
Я въ ожині нічъ ночувала,
Зъ ожиною розмовляла:
„Ожинонько, жовтий цвіте,
Горе жъ мені—завъязаний світе!
Ожинонько зелененька,
Пропала жъ я, молоденька“.

(Г. Липовецъ).

194.

Ой заржи, заржи, вороний коню, на круту гору йдучи,
Ой згадай, згадай, дівчино моя, снідання готуючи!
Якъ гутувала, важко здихала, жалобно заплакала:
„Ой літа жъ моі та молодиі, де жъ я васъ потратила!
Одаєшъ мене за пъяниченьку, та въ тяжку неволеньку. (2)
Я съ пъяницею, зъ ледащицею, житп не поймуся,
Хиба жъ піду зъ мосту та въ воду, хиба піду утоплюся“.
— Ой не топися, доненько моя, бо ти душу загубишъ,
Ой скажи мені по щирій правді, кого ти вирно любишъ?
„Ще я, матінко, моя голубонько, нікого не любила,
Коли бъ же я зъ рікъ, коли бъ я и зо два, дівкою походила“.
Ой на волики налигачики, а на коники пута,
Ой коли бъ, серденько, не ти, то бъ не була я тута;
Ой на волики налигачики, а на коники узди,
Ой коли бъ ти знала, серденько моє, яка мені нужда.

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

195.

А.

1 Соловей мій, соловіечко,
2 Та не літай поверхъ саду мого,
3 Не сідай ти на смородині,
4 Не завдавай серцю жалю мойму,
5 Бо я въ батька одинпця була,
6 Якъ у саду крайня вишня цвіла,
7 Червоніша одъ калини була.
8 Мене матюнка не жалувала:

За пъяницю мене замежъ оддала,
За пъяницю, за розбійника,
За прежнёго полюбовника.
Що въ шинкъ іде, наряжається,
А съ шинку йде, пьянъ валяється;
Съ кімъ стрінеться, бьється-лається,
А на мене, молодую, нахваляється.
Ой, мій милий на кроваті лежить,
Мені мати роззувати велить:
— Роззуй, роззуй, моя донечко,
Щобъ не бивъ у головочку.
„Мені, матюнко, не хочеться
Коло пъяниці ворочаться.
Не буду я ёго роззувати,
Щобъ білихъ рукъ не помазати.
У мене ручки білесеньки,
А персники золотесеньки“.

(С. Щасновка, Козелецк. у.).

Б.

Соловей мій, ти соловьюшка,
Не вилітай вище саду мого,
Не щебечи громкимъ голосомъ,
Ти не збуди мого милого въ саду,
Не завдавай серцю печалі мойму,
Бо я въ батенька при гору зросла,
Замужъ пошла — ще й погіршало:
Мені ділечка побільшало,
А здоровьячка поменшало.
Ой, оддавъ мене да мій батенько
За пъяницю, за недбайличка,
За великого разбойничка.
Що въ шинкъ иде, упивається,
А зъ шинку иде, пьянъ валяється,
Ой, объ спру землю марається.
Велять мені да й устрічъ виходить,
Велять мені ще й подъ рученьки брать.
Мені, молодоі, да й не хочеться
Коло пьяниці морочиться:
Въ мене рученьки білесенькі,
А персники золотесенькі;
Білі рученьки змиваються,
А персники постираються,
А личенько изливяється.

196.

Що-підъ гаємъ зеленесенькимъ
Да біжить коникъ воронесенький,
Та за нимъ козакъ молодесенький:
„Та не пий, коню, води зъ Дунаю,
Та тая вода каламутная;
Та тутъ дівка умивалася,
Своій красі дивувалася:
— Краса жъ моя уродливая!
Доле жъ моя несчастливая!
А я въ батька єдиниця була,
Мене матп за пъяницю оддала.
А пъяниця та не дбається:
Иде до церкви, не вмивається,

Йде до корчми, прибірається,
А йде съ корчми, пъянъ валяється,
Та на мене похваляється.
А мій милий у ліженьку лежить,
Мені матп роззувати велить:
„Роззуй, роззуй, моя донечко,
Щобъ не вдаривъ та въ головоньку".
— А вже мені, моя мамцю, та й не першина
Черезъ плечі та й черемшина.
А вже мені, моя мати, не перший разокъ—
Черезъ плечі дротяненькпй батіжокъ.

(С. Якимовка).

197.

Ти соловей, ти соловейко,
Не летай вище саду мого,
Не завдавай моєму серцю жалю,
Що я въ батька одна дочеръ була,
Одна дочеръ, да й то въ горі зросла.
Въ батька була, горе бачила,
Замужъ пошла, ще й погоршало:
Мені ділечка побольшало,
А здоровъячка поменшало.
Породила мене матюнка
У несчастний день, у пъятницю.
Отдала замужъ за пъяницю,
За пъяницю, за недбальницю:
Що въ шинкъ іде, наряжається,
А зъ шинку йде, пъянъ валяється,
Въ сиру землю марається,
Мені, молоді, наругається.
Прийде домовъ, да й ругається,
Велить мені розувать, роздівать,
Велить мені по-батюшку назпвать.
Мні, молоді, да й не хочеться,
Коло пъяниці ворочаться:
У мене ручки та й білесеньки,
А перснечкп золотесеньки.
Ручки мої помаралися,
А перснечкп поломалися,
Да й пъяницю розуваючи.
Да взявъ милий дротяну пліть,
Да й ставъ милую у плеченьки гріть.
— Буду, милий, розувать, роздівать,
Буду тебе й по батюшку назпвать,
Буду тебе да й породу твою,
Люблю, серце, да й походу твою.

(Юриновка, Новгородсѣвск. у.).

198.

А.

1 Ой, я зроду лишенька не знала,
2 Теперъ мене бідонька спіткала,
3 А ще къ тому прпраяли люде:
4 Пойди заміжъ—добре тобі буде.
5 А я людську воленьку вволнпла,
6 Да на віки головоньку втопила.
7 Утопила у синєе море:
8 Теперъ мені довічнєе горе!

9 Утопила въ бездонну криницю,
10 Пошла заміжъ за горку пъяницю.
11 А ще къ тому мій милий ревнивий:
12 Велить мені білу постіль стлати,
13 Да не велить на ій спать лягати.
14 Велить снідать готувати,
15 Загадує білу постіль стлати.
16 Загадує мені снідать готувати...
17 Я, молода, усю нічку не спала,
18 Да милому снідать готувала.
19 „Вставай, милий, моє милування,
20 Да вже тобі готове сніданя".
21 Ой, ставъ милий съ постелі вставати,
22 Стала мила окномъ утікати,
23 Підъ острішкомъ спатоньки лягати.
24 Підъ острішкомъ спатонки лягала,
25 Съ ожиною стиха розмовляла:
26 „Ой, ожино, ожино синенька,
27 Пропала жъ я теперъ, молоденька!
28 Ой, ожино, ожино, біленький цвіте,
29 Ой, дружино, ти завъязаний світе!

(С. Черниховъ).

Б.

1 Якъ я була сімъ рікъ удовою,
2 Та не чула землі підъ собою.
3 Б=3 А; 4 Б=4 А;
5 Я людскую волю увольнила:
6 Пішла заміжъ — голівку втопила.
7 Б=7 А;
8 Пішла заміжъ — теперъ мені горе.
9 Б=9 А; 10 Б=10 А; 11 Б=11 А... пъяниця усе пъє,
12 Бреде до дому — мене бъє".
13 — А ти, донечку, не лайся,
14 Піди въ вишневъ садъ, сховайся.
15 Ой, не гудіть, голуби, на хаті,
16 Та не збудіть милого въ кроваті.
17 Я сама знаю, коли избудити:
18 Тоді, якъ стане сонечко сходити.
19 „Ой, уставай, моє милуванне,
20 Уже готове тобі сніданне.
21 Стоіть вода у кубочку,
22 Шитий рушникъ віспть на кілочку".
23 Якъ ставъ милий съ кроваті вставати,
24 Стала мила у вікно тікати.
25 — Десь ти, мила, норівоньки моі знаєшъ,
26 Що ти одъ мене у вікно тікаєшъ.
27 „Якъ би жъ, милий, норівокъ не знала,
28 До бъ я одъ тебе въ вікно не тікала".

(С. Щасновка, Кибальчичъ).

В.

1 В=1 А. Змалку горечка... 2 В=2 А... журбонька... 3—10 В=3—10 Б; 11 В=11 А... ретивий; 12 В=12 А; 13 В=13 А; 14 В=14 А... Велить мені... 15—28 В=15—28 Б.

Г.

1 Що недавно я вдовою стала,
2 Да багато горечка вузнала.
3 Да розраяли мене вражі люде:
4 Иди заміжъ — лучшей тобі буде.
5 Я людьскую воленьку учинила,
6 Пішла заміжъ, головку втопила.
7 Да й не знаю, якъ милому годити,
8 Якъ ёго раненько будити.
9 — Да встань, милий, моє милуванне,
10 Стоіть тобі въ кубочку вмиванне,
11 Вісить рушникъ, вісить на кручечку,
12 Да вже жъ тобі сніданне готове.
13 Ой, ставъ милий съ постелі вставати,
14 Стала мила за порогъ утікати.
15 „Да чого, мила, за порогъ утікаешъ:
16 Хиба моіхъ норовівъ не знаешъ?“
17 — Ой, я твоі норовоньки знаю,
18 Що що-день твоіхъ ручокъ не минаю.

Д.

1 Якъ була я молодою — горенька не знала,
2 Д=2 А; 3 Д=3 А; 4 Д=4 А; 5 Д=5 Г; 6 Д=6 Г;
7 Втопила въ бездонное море,
8 Пішла заміжъ на самее горе.
9 Д=9 А; 10 Д=10 А... гірко... 11 Д=15 Б... голубки...
12 Не збудіте милого съ кроваті.
13 Ой я жъ сама знаю, коли ёго збудити:
14 Якъ почне сонечко сходити.
15 „Ой, уставай, милий, милування,
16 Да вже жъ давно готове сніданя,
17 Водиця въ кубочку, рушникъ на кілочку“.
18 Ой, вінъ не встає, тільки мене лає...

„Що жъ ти, милий, думаєшъ, гадаєшъ,
Що ти мене покинути маєшъ?“
— Ой, почімъ же ти, мила, мене замічаєшъ,
Що я тебе покинути маю?
„Да потімъ же, милий, тебе замічаю,
Що въ хату йдешъ — тяженько вздихаєшъ,
А у хату ввійдешъ дитину колишешъ,
А на мене тяжкимъ духомъ дишешъ“.
Ой, ви, дітки, діточки моі, горенько зъ вами мені:
Що надінешъ біле — кажуть білується,
А надінешъ чорне — кажуть ледащиця.
Говорять сусіде, говорять близкиі,
Ще й говорять вороги тяжкиі.
А що жъ буду я робити,
Що не змушу ворогівъ пережити.

(Кіевъ. А. Лоначевскій).

199.

А.

Ой, дурная жъ я, й да не розумна дівчина:
Не слухала та й отця-ненькп старого,
Й послухала й да козаченька молодого —
Веду жъ ёго й да за рученьку пъяного.
Ой, привела жъ я да до новоі комнати,
Положила й та на тесовій кроваті,
Й сама пішла й у вишневий садъ гуляти,
Та забула й да голубонькамъ сказати:
— Ой, не гудіте, й да голубоньки, на хаті,
Не збудіте й да миленького й съ кроваті.
Я жъ думала, да що миленький не чує, —
Вінъ на мене й да нагаєчку й готує.
Я жъ думала, да що нагайка зъ мітлиці,
Й ажъ вона зъ росплоклятоі сириці.
Я жъ думала, да що нагайка съ китайки,
Й ажъ вона зъ роспроклятоі дротянки.
Я жъ думала, да що нагайка съ паперу,
Й ажъ вона зъ роспроклятого ременю.
Я жъ думала, да що нагайка не шкулька:
Де ударить, то розсядеться й шкурка.

(С. Вел. Снитинка, Висильков. у. Л. В. Ильницкій).

Б.

Темненькая ніченька, —
Дурна була, нерозумная дівчина:
Полюбила козаченька старого,
Веде ёго за рученьку пъяного.
Положила на тесовую кровать спать,
А сама пішла въ вишневий садъ гулять,
Та забула соловеечкамъ приказать:
— Ой, ти, соловеечку, ранняя птичка,
Ти не щебечи рано на зорі,
Ти не збуди мого милого съ кроваті.
Я думала, що мій милий не чує,
А вінъ на мене нагаечку готує.
Я думала, що нагаечка шуточка:
Якъ ударить, то розсядеться шкурочка.
Я жъ думала, що нагаечка съ паперу,
А вона съ того превражого ременю.
Я думала, що нагаечка съ клоччячка,
А вона, проклятая, зъ дротичка.

(М. Жаботинъ, Черк. у. Ф. Т. Штангей).

В.

Ой, дурна та нерозумная дівчина була:
Полюбила козаченька, парня старого,
Веде съ шинку за рученьку пъяного.
Та привела до комори та до новоі,
Кладе спати на тесовенький новій кроваті,
Сама пішла въ вишневъ садъ гуляти,
Та забула соловеечкамъ приказати:
— Ви, соловъі, соловеечки моі,
Не щебечіть та ранесенько на зорі,
Не збудіте мого милого у новій коморі.
Я жъ думала, мій миленький спить, не чує,
А вінъ на мене нагаечку готує.
Я жъ думала, що нагаечка шуточка,
Ажъ якъ ударить, до розсядеться тіло й шкурочка.
Я жъ думала, що нагаечка съ платочка,
Ажъ то вона исъ проклятого дроточка.

Я думала, що нагаєчка съ паперу,
Ажъ то вона съ проклятого ременю.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Г.

Ой, темная да невидна ноченька,
Ой, дурная, нерозумная девчонка,
Полюбила да козаченька старого,
Веде съ шинку да за рученьку пъяного.
Да повела да до новоі комори,
Кладе спати да на тесовій кроваті,
Сама пошла у вишневий садъ гуляти,
Да й забула соловеюшку приказати:
— Не пей, не пей, соловеюшко, рано на зоре,
Да не збуди мого миленького въ коморе.
Я думала, що мій миленький спить не чуе,
Ажъ мій милий да нагаєчку готуе.
Я думала, що нагаєчка шуточка, —
Якъ ударить, до розсядеться шкурочка.
Я думала, що нагаєчка жовтий дротъ, —
Якъ ударить — болить серце и животъ.
Я думала, що нагаєчка съ паперу,
Ажъ нагайка съ проклятого ременю.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Д.

Ой, темная да невидная ніченька була,
Ой, дурная, нерозумная дівчина була:
Ой, полюбила да козаченька собі старого,
Веде зъ шинку да за рученьку, вельми пъяного.
Ой, кладе спати да на тісовий да кроваті,
Ой, сама пішла да на улочку да гуляти, —
Ой, да забула соловеечкамъ приказати:
— Ой, не щебечіть, соловеечки, рано на зорі,
Не збудіте мого милого въ новій коморі:
Охъ, нехай вінъ спіть, да щобъ здоровъ же вінъ не вставъ,
Щобъ моеі да головоньки да й не клопотавъ.
Я жъ думала, що мій миленький спить, не чуе, —
А вінъ на мене да нагаєчку готуе.

Ой, я жъ думала, що нагаєчка изъ паперу,
Ажъ бо вона изъ проклятого ременю.
Я жъ думала, що нагаєчка не дошкурка, —
Якъ ударить, до розсядеться тіло й шкурка.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

Ой, темная да не видная ноченька;
Ой, дурная, нерозумная дівчина,
Полюбила та козаченька старого.
Веде съ корчми да за рученьку пъяного,
Кладе спати на тесову кровать,
А сама йде у зелений садъ гулять,
Та забула соловеєчку приказати:
— Та не щебечи, соловейко, рано на зорі,
Не збуди жъ ти мого милого въ коморі.
Я жъ думала, що мій милий спить, не чує, —
Вінъ на мене та нагаєчку готує.
Я жъ думала, що нагаєчка алий цвітъ —
Якъ ударе, то переміниться білий світъ.
Я жъ думала, що нагаєчка шуточка —
Якъ ударе, то й злупиться шкурочка.

(Харьковск. губ. Г. А. Залюбовскій).

Ж.

Ой, дурная, да не розумная дівчина,
Полюбила да козаченька старого.
Веде съ корчми да за рученьку пъяного,
Кладе спати на тисовій кроваті,
Сама йде на улицю гуляти,
Да забулась соловеєчку приказати:
— Не щебечи, соловейку, рано на зорі,
Не збуди мого милого въ коморі.
Я жъ думала, що муй миленький спить, не чує, —
Вуйнъ на мене, молодую, нагайку готує.
Я жъ думала, що нагаєчка шуточка,
Якъ ударить по білому тілу — розсядеться шкурочка.
Я жъ думала, що нагаєчка съ паперу,
Ажъ вона, проклятая, зъ ременю.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

. . . . . .
. . . . . .
Я жъ думала, що нагаєчка съ костриці,
Ажъ то вона съ проклятоі сириці;
Я жъ думала, що нагаєчка тонкий дрітъ,
Якъ ударитъ — болить серце и живітъ.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

И.

Дурна тая, безумная дівонька,
Що мъ полюбила пъяниченьку старого,
Та вела ёго съ коршмоньки пъяного.
Привела ёго до новоі кімнати,
Положила ёго въ пухові пурнати (?),
А сама пішла въ вишнёвий садъ гуляти.
— Я думала, що мій милий не чує,
А вінъ на мене нагаёчку готує.
А я казала, що нагаёчка білий світъ,
А якъ вдаритъ — болить серденько, ховкне (?) світъ.
Ой, я казала, що нагаёчка зъ паперу,
А нагаёчка зъ сирового рименю.
А я казала, що нагаёчка шуточка,
А якъ вдаритъ, то прилипає сорочка.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

І.

Ой, темная, да невидная ніченька була,
Ой, дурная, нерозумная дівчина була!
Не слухала та й отця-неньки старого,
Ой, послухала й да козаченька молодого,
Полюбила козаченька молодого.
Ой, дурна то, не розумная дівчина була!
Ой, привела жъ я до новоі комнати,
Кладе спати да на тесовій кроваті;
Положила й та на тесовій кроваті,
Й сама пішла й у вишневий садъ гуляти;
Й сама пішла й у вишневий садъ гуляти,

Та забула й да голубонькамъ сказати:
— Не гудіте, й да голубоньки, на хаті,
Не збудіте й да миленького й съ кроваті;
Ой, нехай вінъ спить, да щобъ здоровъ же вінъ не встававъ,
Щобъ моєі да головоньки да й не клопотавъ!
Я жъ думала, мій миленький спить, не чує —
Вінъ на мене й да нагаєчку й готує.
Я жъ думала, що нагаєчка съ костриці,
Й ажъ вона зъ роспроклятоі сириці.
Я жъ думала, да що нагайка съ паперу,
Й ажъ вона зъ роспроклятого ременю.
Я думала, що нагаєчка съ клоччячка,
А вона, проклятая, зъ дроттячка.
Я жъ думала, да що нагайка съ китайки,
Й ажъ вона зъ роспроклятоі дротянки.
Я жъ думала, да що нагайка не шкулька,
Де ударить, то розсядеться й шкурка.
Я жъ думала, що нагаєчка тонкий дріть,
Якъ ударить — болить серце и живітъ.

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. О. Патченко).

200.

А.

Перебрівъ я черезъ річку та й ставъ на пісочку,
За нимъ бреде дівчинонька — отецькая дочка;
Въ неі плахта черніточка, сама якъ квіточка:
Въ косі лента голубая, сама молодая.
Ой, високо сонце сходить, а низько заходить, —
Що багатий до вбогоі женихаться ходить,
Що вже вірне женихання до лиха доводить.
Ідеть козакъ дорогою, въ свістілочку грає,
Стоіть дівка у воріточокъ — звичаю не знає:
Молодому козаченьку у батенька лає.
— Ой, ти, дівко, горда, пишна, гордуєшъ ти мною;
Буде твоє гордуванне все передъ тобою:
Стоятимешъ, не спатимешъ всю нічъ надо мною,
Летітиметь біла постіль у слідъ за тобою,
Буде твоє біле личко въ мене на долоні,
Буде твоя руса коса въ мене підъ ногою,

Шумітиметь нагаєчка по надъ головою.
Нагаєчка-дротяночка съ ключки не збуває, —
Шитий рукавъ у дівчини съ слізъ не висихає.
Нагаєчка-дротяночка — и дрітъ поламався,
Таки козакъ у дівчини правди допитався.

(Харьк. губ. Изъ собранія А. А. Потебни).

Б.

Ой, ти, дубе кучерявий, чомъ листомъ не рясенъ?
Ой, ти мені, вражій сине, словами не страшенъ!
Слова твої ласкавні, да чортова думка:
Поки тебе не любила, була якъ голубка.
Гула, гула голубочка, да въ лугъ полетіла...
Навідала кубелечко, де утка несеться,
Перечула черезъ люде, ледащо сміється.
— Ой, хоть смійся, хоть не смійся, да сміхъ тобі буде!
Ходить козакъ на юлиці, въ свистілочку грає, —
Стоіть дівка у воротяхъ — звичаю не знає.
„Ти, дівчина, гордевниця, гордуєшъ ти мною:
Буде твоє гордування все передъ тобою,
И засвище нагаєчка да й надъ головою.
Нагаєчка-дротяночка — увесь друтъ посипався,
Тоді козакъ правди допитавсь.
— Буде твоя руса коса въ мене підъ ногою,
Буде твоє лице біле въ мене у лодоні.

(М. Сипявка, Сосницк. у. И. Войцехъ-Вербицкій).

201.

Охъ мені горе, да моюий молодости,
Що я живу, я горюю, да не маю радости!
Посію шевлію зарані въ неділю;
За лютими й морозами шевлія не сходить.
Ой, хоть вона зийде, й одъ сонечка вяне,
Й иде милий съ корчми пъяний, на мене не гляне.
Шо йде муий миленький исъ корчми пъяненький:
„Ой, одчини жъ, мила, двері, бо я твуий мпленький“.
— Й ой не одчпнюся, бо дуже боюся,
Зачую жъ твуий голосокъ, де жъ подінуся:
Въ оконце не смію, у дверечки не вспію,

Сінечки жъ маленьки, дверечки й узеньки.
Мила й одчиняє, за двері ступає,
А вуйнъ еі бъє, сердешну, за коси хватає.
— Сирая земелька — матуся й руйденька!
Розступися, сира земле, то я схоронюся!
Розступися, земле, да розступися жъ, мати,
Пойду сама жива въ тебе, щобъ не горевати!
Приняла отця й старую неньку,
Прийми, сира земле, й мене, молоденьку! —
Розступилась земля, розступилась мати,
Пошла сама жива въ землю, щобъ не горевати.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

202.

А.

1 Да й у лузі калиночка
2 Да на воду схилилася;
3 Тамъ дівчина журилася,
4 Де доленька поділася.
5 Да озоветься моя доля,
6 Край Дунаю стоя:
7 — Да я, дівко, твоя доля,
8 Да я, дівко, уродливая,
9 Да невельми счастливая.
10 Да ти, дівко, свою долю
11 У пъятёнку приспівала,
12 Въ суботоньку приснідала,
13 Въ неділёньку согрішила,
14 Що до церкви не сходила,
15 Отця-матку прогнівила.
16 Да підешъ ти, дівко, замужъ,
17 Підешъ ти за нелюба,
18 Да будешъ ти постіль стлати,
19 Да не будешъ на ій спати.
20 Спатимешъ, не спатимешъ,
21 Край кровати стоятимешъ,
22 Ніженьками укопана,
23 Кісоньками привъязана,
24 Нагайкою побитая,
25 Слізоньками облитая.
26 — Мати жъ моя, мати,
27 Чомъ не уміла прикопати
28 Малою дитиною,
29 Висипавши могилою,
30 Обсадивши калиною.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой у лузі калинонька,
2 Ой у лузі червоная,
3 Да надъ воду схилилася,
4 Дівчинонька ссушилася.

5 Б=4 А; 6 Б=5 А... еі доля; 7 Б=6 А... Дунаєчку...; 8 Б=7 А; 9 Б=8 А... я твоя вродливая; 10 и 11 Б=9 и 10 А; 12 Б=11 А, У пъятён-

ку...; 13—16 Б=12—15 А; 17 Б=16 А, Якъ пійдемъ... 18 Да не буде тобі счастя; 19—22 Б=18—21 А; 23 Б=23 А.

24 Жалізомъ прикована,
25 Будуть твои білі ноги
26 До морозу прикипати,
27 Будуть твоі карі очи
28 Инеємъ уростати.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

203.

Ой ходила дівчина по бережечку,
Якъ рожевий цвітъ;
Плаче, та ридає,
Що долі не має —
Заневільний світъ.
— Чого ти, дівчино, плачешъ,
Чого ти ридаєшъ,
Чи боішся отця?
Не бійся отця,
Бійся мене, молодця,
Дівчино моя!

Ой ходила дівчина по бережечку,
Якъ рожевий цвітъ;
Плаче та ридає,
Що долі не має —
Заневільний світъ.
— Чого ти, дівчино, плачешъ,
Чого ти ридаєшъ?
Не бійся брата,
Не бійся брата,
Бо я гірший ката,
Дівчино моя!

Ой ходила дівчина по бережечку,
Якъ рожевий цвітъ;
Плаче та ридає,
Що долі не має —
Заневільний світъ.
— Чого ти, дівчино, плачешъ,
Чого ти ридаєшъ?
Не бійся неньки,
Не бійся неньки,
Я й самъ, молоденький,
Дівчино моя!

Ой ходила дівчино по бережечку,
Якъ рожевий цвітъ;
Плаче та ридає,
Що долі не має —
Заневільний світъ.
— Чого ти, дівчино, плачешъ,
Чого ти ридаєшъ?
Не бійся сестри,
Не бійся сестри,
Бо я козакъ бистрий,
Дівчино моя!

(Изъ собр. Г. А. Залюбовскаго).

204.

Ой, я зроду лишенька не знала,
Теперъ мене бідонька спіткала!
А ще къ тому прираяли люде:
— Пойди заміжъ, добре тобі буде.
А я людську воленьку вволнила,
Да на віки головоньку втопила.

Втопила въ безоднее море,
Теперъ мені довічнее горе.
Утопила въ безодню криницю,
Пошла заміжъ за горку пъяницю.
А пъяниця усе пъє,
Прийде до дому, мене бъє.
„А ти, донечко, не лайся,
Піди въ вишневъ садъ сховайся“.
— А ще къ тому мій милий ревнивий:
Велить мені білу постіль стлати,
Да не велить на ій спать лягати,
Тіко велить снідать готувати.
Загадує білу постіль стлати,
Загадує мені снідать готувати.
Я, молода, усю нічку не спала,
Да милому снідать готувала.
Ой, не гудіть, голубки, на хаті,
Не збудіте милого съ кроваті.
Ой, я сама знаю, коли ёго збудити,
Тоді, якъ стане сонечко сходити.
Вставай, милий, моє милування,
Да вже тобі готове снідання.
Стоіть вода у кубочку,
Шитий рушникъ вісить на кілочку.
Ой ставъ милий съ постелі вставати,
Стала мила окномъ утікати,
Підъ острішкомъ спатоньки лягати.
„Да чого, мила, за порогъ тікаешъ,
Хиба моіхъ норовівъ не знаешъ?“
— Ой, я твоі норовоньки знаю:
Що що-день твоіхъ ручокъ не минаю.
Якъ би жъ, милий, норівокъ не знала,
До бъ я одъ тебе въ вікно не тікала,
Підъ острішкомъ спатоньки лягала,
Зъ ожиною стиха розмовляла:
— Ой, ожино, ожино синенька,
Пропала жъ я теперъ, молоденька!
Ой, ожино, ожино, біленький цвіте,
Ой, дружино, ти завъязний світе!

205.

А.

1 Пасла дівчина качку
2 При зеленімъ мачку,
3 А пасучи, загубила,
4 Шукаючи, заблудила.
5 Заблудилася въ чистімъ полю,
6 Ажъ тамъ милий плужкомъ оре.
7 Ой вінъ оре, самъ погонить,
8 Вінъ до мене не говорить.
9 Я виношу ёму істи,
10 Вінъ не хоче зо мною сісти;
11 Я вишому ёму пити,
12 Вінъ не хоче говорити.
13 И наівся, и напився,
14 И на рилю повалився.
15 Ой вінъ лежить и думае,
16 Що погану жінку маe.
17 — Який тобі дітько виненъ,
18 Що ти чорний, чорнобривий,
19 А я ряба родилася,
20 Чорнявому судилася.
21 Не вилізли тобі очи,
22 Сватавъ мене въ день, а не въ ночі,
23 Сватавъ мене въ білу днину,
24 Изобравши всю родину.

Б.

1 Ой піду я по-підъ лугомъ
2 А мій милий оре плугомъ.
3 Оре, оре, самъ погонить,
4 Та й до мене не говорить.
5 Понесу я ёму істи,
6 Чи не скаже мені сісти?

7 Понесу я ёму пити,
8 Чи не буде говорити?
9 Вінъ напився и наівся,
10 Та й на рилю похилився.
11 „Чого лежишъ, чомъ не оришъ,
12 Чомъ до мене не говоришъ?“
13 — Ой я лежу, та й думаго,

14 Г=16 А... маю; 15 Б=17 А; 16 Б=16 А, Що хороший чи...; 17 Б=19 А... руда...; 18 Б=20 А.

19 А я въ морі купалася,
20 А я въ горе попалася.
21 А я море перебреду,
22 А я горе перебуду,
23 Яка була, така й буду.

В.

1—4 В=5—8 А; 5 В=9 А, Та й напився та й...; 6 В=10 А, Ще й на рилю...; 7 Сівъ собі та й думає; 8 В=16 А.

9 Що жъ ти, милий, ти думаєшъ.
10 . . . . . не згадаешъ?

206.

А.

1 Ой, тамъ за яромъ брала дівка лёнъ, да забула повязати;
2 Ой, да далеко мій миленькій одъ мене, да нікому переказати.
3 Ой, повяжу я лёнъ, повяжу зеленъ хоть білою білиною;
4 Ой, накажу я своймy миленькому хоть чужою да чужиною:
5 — Ой, прибудь, прибудь, хоть коня добудь, не лугами—берегами;
6 А вже мені горко докучило по-міжъ сіми ворогами.
7 А я ворога топчу ногами, круту гору перескочу —
8 Ой, оддай мене, моя мати, замужъ, за кого я сама схочу.
9 Оддала, оддала матуся моя за кого я не хотіла;
10 Ой, шумить-гуде дротяна нагайка коло мого білого тіла.
11 А я нагайку кину підъ лавку, нехай вона трошки оддише,
12 Ой, нехай мої шитиі рукава буйний вітеръ да поколише.
13 А й перечула дочка черезъ люде, що матуся єі плаче.
14 „Ай не плачъ, не плачъ, моя матусенько, сама жъ бо ти да виновата:
15 „Ой, за кого я замужъ не хотіла, а ти мене да й утопила.
16 Ой, оце жъ тобі, моя матусенько, що ти мене да дурно била.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Брала дівка лёнъ та забула повъязать;
2 Не далеко мій миленький, та нікому наказать.
3 Повъяжу я лёнъ хочъ буде зеленъ, хочъ сирою дубиною;
4 Накажу я своїму миленькому хочъ чужою чужиною:
5 — Бъеться, бъеться, все побивається моє серденько безъ тебе.
6 У полі гора крута край лёна, схочу—перескочу,
7 Оддай мене, моя мати, заміжъ, за кого я схочу.
8 Оддала мене матюнка моя за кого я не хотіла,
9 Шумить, гуде ногайка-дротянка коло мого біленького тіла.
10 Я тую ногайку кину підъ лавку—нехай вона трохи оддише;
11 Повішу ще тиі рукава—хай вітеръ проколише.
12 Я тую ногайку кину підъ лавку—хай вона трошки зівьяне;
13 Повішу ще тийі рукава хай вітеръ помахає...
14 По-за садомъ, садомъ-дубиною, хочъ сірою кобилою;
15 По-за садомъ, садомъ, садомъ зелененькимъ, хочъ коникомъ вороненькимъ.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

В.

1 В=1 А; 2 В=2 Б... до милого...
3 Або ти прийди, або ти прилипни сивимъ соколомъ до мене,—
4 Бъється-побивається моє серденько безъ тебе.
5 — Дівчино моя, серденько моє, якъ до тебе прилинути:
6 Кругомъ живуть вороженьки, та нікуди обминути.
7 „Я вороги топчу підъ поги, круту гору перескочу,—
8 Оддай мене, моя мати, за кого я схочу.
9 Дала мене моя мати за кого я не хотіла, —
10 Зашуміла нагаєчка коло мого тіла.
11 Я нагайку кину підъ лавку, нехай вона оддише;
12 Повішу я рукавчята, та нехай вітеръ поколише.

(С. Кореливка, Звенигородск. у. И. Бойко).

Г.

1 Оддала жъ мене мати, учинила жъ мою волю, —
2 Теперъ мені жартования зъ великою бідою;
3 Оддала мене мати за кого сама хотіла—
4 Шумить-гуде нагаєчка коло мого тіла.
5 Нагаєчка-дротяночка съ колка не збуває,
6 Рукавочокъ одъ слізочокъ, не вписхає...

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

207.

Ой на горі дощъ иде, а въ полі туманъ,
Тожъ на моімъ серденьку тугонька-печаль.
Що якая тугонька—мій милий иде,
Мій милий иде, иде, гостинець несе.
А якій же гостинець? дротяную пліть.
А я, молоденькая, догадалася,
Та въ новую хатоньку заховалася,
Та въ білеє платтячко убіралася,
Та въ новеє зеркальце виглядалася:
— Краса жъ моя, красонько, молоденькая!
Чи я жъ тебе, красонько, не прогуляла?
Чи я тебе, красонько, гультяю ддала?
Що я кому гультяю—гусару своєму.

208.

Місяць надъ водою, челядь на й улиці,
Ой доле, да доле, челядь на й улиці!
А я, молодая, всю нічку не спала.
Ой доле, да доле, всю нічку не спала! *).
Свекронька-батенька благала:
„Свекорку-батеньку, пусти на й улицю!...“
— Хоть я пущу, дакъ свекруха не пустить.
„Свекрухо-матінко, пусти на й улицю!“
— Хоть я пущу, дакъ діверко не пустить.
„Діверку-братіку, пусти на й улицю!“
— Хоть діверко пустить, дакъ зовиця не пустить.
„Зовице-сестрице, пусти на й улицю!“
— Хоть я пущу, дакъ твій милий не пустить.
„Мій милий—ревнивий, пусти на й улицю!“
— Хоть же я пущу, дакъ нагайка не пустить.
Нагайка-дротянка съ кручка не збуває,
Съ кручка не збуває, у тіло влипає;
Хоть тіло волочиться, дакъ гулять хочеться.
Я знаю, мій милий, нагайку, изъ якого вона дроту!
Ти жъ знавъ, мій милий, якого я роду —

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

Хоть у віконце утечу, да й нагуляюсь,
Изъ своімъ милимъ, да й повидаюсь.

(Прилуцк. у., село Васкивци).

209 *).

А.

1 Охъ, мені горе, да муйій молодости,
2 Що я живу, я горую да не маю радости.
3 Що йде жъ муий миленький и коршми пъяненький:
4 „Ой, одчини жъ, мила, двері, бо я твуий миленький.“
5 Мила й одчинає, за двері ступає,
6 А вуинъ еі бъе, сердешну, за коси хватає.
7 Сінечки маленьки, дверечки й узеньки.
8 „А де жъ мені, молоденькій, одъ ёго схоронитись?
9 Сирая земелька, матуся й рідненька!
10 Розступися, сира земле, то я схоронюся!
11 Розступися, земле, да розступися жъ, мати,
12 Пойду сама жива въ тебе, щобъ не горувати!“
13 Розступилась земля, розступилась мати,—
14 Пошла сама жива въ землю, щобъ не горевати.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Посію шевлію зарані въ неділю;
2 За лютими морозами шевлія не сходить.
3 Ой, хоть вона зійде—й одъ сонечка вьяне,
4 Й иде милий съ коршми пъяний, на мене не гляне.
5 Б=3 А; 6 Б=4 А, и одчини жъ ти мені, серце...
7 — Й ой, не одчинюся, бо дуже боюся;
8 За чую жъ твій голосочокъ—де жъ я подінуся?
9 Въ оконце не смію, въ дверечки не вспію...
10 Й ой, розступись, сира земле, да пойду жива въ тебе.
11 Ой, тп, сира земле, ой, ріднесенька й мати!
12 Прийми жъ мене живу въ себе, щобъ горя не знати.

(М. Борисполъ, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

В.

1 В=1 Б... рано...; 2 В=2 Б;
3 Хоть же вона зойде—отъ сонця завъяне.

---

*) См. 201.

4 В=4 Б... съ шинку...; 5 В=5 Б... изъ шинку...
6 „Ей, одчинися, моя мила,—я жъ твій миленькій!“
7 — Ой, не одчинюся, я жъ тебе боюся:
8 Ей, якъ зачую твій голосокъ—де жъ я подінуся?
9 Въ дверъ не поспею, въ окно не посмею...
10 Ей, розступися, сира земле, розступися, мати!
11 Ей, пойду жъ бо я въ сиру землю, щобъ горя не знати.

(Х. Калашовка).

Г.

1 Г=1 В... шолвію...; 2 Г=2 Б... шолвія...
3 За лихими ворогами мій милий не ходитъ.
4 Хотя шалвія зийде—одъ вітру зовъяне;
5 Иде милий зъ корчми пъяний, та на милу не гляне.
6 Ой, иде мій миленький изъ корчми пъяненький:
7 „Одчинися, моє сердце, бо я йду пъяненький!“
8 — Ой, не одчинюся, бо тебе боюся...
9 Темна нічка, дрибенъ дощикъ,—де жъ я подінуся?

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

210.

„Й а на віщо жъ ти, доню, уповала?“
— Уповала я, мати, на кирею,
Думала бути попадею;
А я въ тихъ киреяхъ не ходила,
Ще й батьківську свиту загубпла.
„Ой на віщо жъ ти, доню, уповала?“
— Уповала я мати, на жупани,
Думала бути за нимъ пані;
А я въ сихъ жупанахъ не ходила,
Ще й батьківську юпку загубила.
Покину дитину въ кропивину,
А самъ піду гулять на Вкраіну.
Ой якъ тій дитині въ кропивині,
То такъ мені гулять на Вкраіні.
Покину дитину въ нехворощу,
А сама піду гулять у Польщу.
Ой якъ же тій дитині въ нехворощі,
То такъ мені гулять у тій Польщі!

(Волынск. губ. Изъ рукоп. собр. Н. И. Костомарова).

211.

Ой ходивъ Иваня по крутуйій горі,
Пудрізавъ кудрушки на своёй голові;
Вуйнъ пудрізовавъ й на воду пускавъ,
На воду пускавъ, да й приказувавъ:
„Кудречки моі, пливіть по воді,
Пливіть ви туди, де мила моя,

Де мила моя водиченьку брала —
Вона моі кудрушкі у воді пуйімала.
Кудерки моі, спросить у еі:
Чи не плаче-тужить мила по мені?“
— Нехай по юмъ плаче земля да вода,
Земля да вода, а не я молода:
Що дравъ вуонъ полосушкі
Зъ моіхъ білихъ нуогъ,
Кресавъ вуонъ огонь зъ білого лиця,
Припинавъ коня икъ русуой косі.
„Милая моя, неправда твоя!
Дравъ я полосушкі зъ білоі березушки,
Кресавъ я огонь изъ кременюшка,
Припинавъ коня къ шовкоуой траві“.

(М. Олишевка, Козелецк. у., Черниговск. губ.).

212.

Ой ти, несуженний друже,
Бъешъ у головоньку дуже;
Ой бъешъ мене, не жалуйешъ,
Літа моі та халуешъ.
Мене мати годовала,
Въ головоньку не бивала.

(Роменск. у., Изъ собр. А. А. Потебни).

213.

Роменъ-зілля, роменъ-зілля по дорозі ростилається,
Десь мій милий, чорнобривий черезъ людей поклоняється.
А що жъ мені по ромену, роменъ цвіте, ягодъ нема,
А що жъ мені по поклону, коли ёго самого нема.
„Ой вишнино-черешнино, чомъ ти листу не пускаешъ?
Молодая молодиця, на що слёзи розливаешъ?“
— Тимъ я листу не пускаю, що лютую зіму маю,
Тимъ я слёзи проливаю — невірного друга маю.

(Ровно. Изъ собранія П. А. Кулиша).

214.

А.

Ой жаль, жаль, да не вернеться — знаю!
Коникъ вороний, самъ я молодий—нелюбую жінку маю.
Ой коли бъ я знавъ, хорошу бъ узявъ —

Я бъ нічого не журився;
Видкиль приіхавъ, видкиль я бъ прийшовъ,
Да й на милу подивився.
„Миленька жъ моя, болить голова,
Й я на серденьку зрада“.
— Ой десь у тебе, серденько моє,
Й уся нещирая правда.
Ой ти цілуєшъ, ой ти милуєшъ,
Да й ой ти иншую й маєшъ.
„Пойди, мила, въ степъ да глянь по степу,
Скилько въ степу білого цвіту,
До стильки въ мене чужихъ милихъ є
Й а по всёму білому світу“.
Ой умру я, серденько мое, й у неділеньку въ-ранці;
Положи жъ ти мене, серденько моє, й у світлиці на лавці,
Надінь на мене, серденько моє, й тонку илляну сорочку,
Исколь (?) ти, мене серденько моє, у вишневумъ садочку.

(Борисполь, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

Б.

Ой жаль же, жаль, що на серці печаль!
Я й самъ знаю, що кінь вороний
И самъ молодий — не до мислі жінку маю.
Що коли бъ бувъ знавъ, та хорошу бравъ,
То бъ я, молодъ, не журився,—
Відкіль я прийшовъ, відкіль я приіхавъ,
Та й на милу подивився.
А теперъ мене хортуна жене та темненькоі ночі
А вздовжъ села, де мила моя, а що карії очи.

(С. Трубайди, Хорольск. у.).

215.

А.

1 Коло млина, млина червона калина.
2 То жъ не калина, то дівчина мила,
3 То дівчина мила, що парня любила;
4 Любила, любила, да й причаровала... (2)
5 Вивела коника да й осідлала,
6 Винесла сабельку да й припоясала;

7 Да й винесла лучокъ и стрілочокъ пучокъ:
8 „Се жъ тобі, серденько, до біленькихъ ручокъ“.
9 Да винесла рибку и ще й хліба скибку:
10 „Се жъ тобі, серденько, вечера нашвидку.
11 Коли ти жонатий, то иди до дому,
12 Коли жъ не жонатий, то живи зо мною“.
13 — Є въ мене батько, є въ мене мати,
14 Є въ мене жінка и діточокъ двоє,
15 Да не пригортається серденько моє;
16 Хоть вона горнеться, дакъ я не горнуся,
17 Цілуе-милує,—да я й одвернуся.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А... молода дівчина; 3 Б=3 А, Молода дівчина козака...; 4 Б=4 А; 5 Б=5 А... сама...; 6 Винесла попружку та й підперезала; 7 Б=9 А;

8 „На жъ тобі, серце, вечеряй швидко;
9 Вечеряй, вечеряй, та ідь у дорогу,
10 Якъ не поідешъ, то ночуй зо мною“.
11 — Ой, радъ би я, серце, съ тобою ночувати, —
12 Єсть у мене батько, ще й рідная мати,
13 Єсть у мене жінка, маленькі діти,
14 Радъ би я, серце, до іхъ полетіти.
15 „Вже жъ тобі, серце, до іхъ не літати,
16 Вже жъ тобі, серце, тутъ свій вікъ коротати,
17 Кучерявимъ чубомъ степи й устелати,
18 Своімъ білимъ тіломъ воронъ годовати,
19 Жовтою косттю мостки вимощати,
20 Червоною кровью моря доповняти“.

(С. Мелашковка, Черкас. у. Ф. Штангей).

В.

1—5 В=1—5 А; 6 В=6 А... шабельку; 7 В=7 А... ще й стрілокъ; 8—10 В=8—10 А; 11 и 12 В=9 и 10 Б; 13 В=11 Б, радъ же бъ я, серденько; 14 В=12 Б; 15 В=13 Б... ще й...

16 Радъ же бъ я, серденько, крилами летіти.
17 — Далеко, далеко крилами літати,—
18 Зоставайся, серденько, зо мною ночувати.

(С. Тамань, Переяславск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А... стояла калина; 2 Де жъ тая дівчина, що мене любила? 3 Г=4 А... очарувала; 4 Г=5 А; 5 Г=9 А, Дала ёму; 6 „Сядь, повечеряй, серденько, нашвидку; 7 Г=9 Б; 8 Г=10 Б, А коли завгодненько; 9 Г=13 В; 10 Г=12 Б, Та є въ... рідненька; 11 Г=15 В; 12 Г=16 В... до тебе летіти;

13 Полетівъ би, та не мушу, припалила дівчина мою душу,
14 Ой, чи огнемъ, чи водою, чи своєю хорошою вродою".
15 — Ні огнемъ, ні водою,—я своєю хорошою вродою.

(С. Щасновка, Козелецк. у., К. И. Кильбачичъ).

Д.

1 Д=1 Г... Зацвіла; 2 Д=2 Б; 3 Д=3 Б; 4 Д=4 Г; 5 Д=5 Б... кониченька; 6 „Це тобі, козаченьку, дівочая слава; 7 Д=9 А; 8 Д=10 А... козаченьку...; 9 и 10 Д=9 и 10 Б; 11 Д=15 В; 12 Д=16 В, Мігъ би...

(С. Черняховъ, Кіевскій у. В. О. Панченко).

Е.

1 Е=1 А... поросла...; 2 Е=2 Г; 3 Е=4 А... та вже...; 4 Е=5 Б; 5 Е=9 А; 6 Е=8 Б... милий; 7 Е=8 Г... завгодно...; 9 Е=13 А, Єсть...; 10 Е=11 Б... серденько въ тебе...; 11 Е=13 Б... Єсть у мене діти; 12 Е=12 Г.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

Ж.

Вмѣсто 6-го ст. варіянта Д, 7 и 8 А, и между 10 и 11 Ж—11 и 12 Б, вмѣсто батько—отець.

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. Лавренко).

З.

1 З=1 А; 2 З=2 Б; 3 З=4 А, Парня...; 4 З=5 А... коня; 5 З=7 А; 6 „Оце жъ тобі, мій миленький, за-для білихъ ручокъ; 7 З=9 А; 8 Оце жъ тобі, мій миленький, вечеряй, та швидко; 9 З=9 Б; 10 З=10 Б, Якъ же не жонатий;

11 — Ой, маю жъ я жінку и маленькихъ дітокъ,—
12 Радъ би я, серденько, на крильцяхъ летіти.

(М. Корсунь, Каневск. у. А. Шевченко).

И.

1 И=1 Д; 2 И=2 Б; 3 Козака любила, любила, любила; 4 И=4 А... И... коня съ саду. 5 Сама осідлала, вечерять давала. 6 и 7 И=9 и 10 А Дала ёму... 8 и 9 И=9 и 10 Б... коли завгодно, то...

10 Ой якъ мені, серденько, зъ тобою ночувати,
11 Єсть у мене, серденько, и отець, и мати,
12 И отець, и мати, и малиі діти.
13 Ой радъ би я серденько туди долетіти.
14 Уже жъ тобі, серденько, туди не літати,
15 Оттутъ тобі, серденько, въ степу помірати.

(Борисполь, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

I.

1 и 2 I=1 и 2 Б; 3 I=3 Б; 4 и 5 I=4 и 5 А, де й... 6 I=4 И; 7 I=9 Б; 8 I=9 И; 9 I=11 Б... серденько...; 10 I=11 І, Є... 11 I=12 І... ще й малиі... 12 I=13 И... до іхъ полетіти...

13 Вже жъ тобі, серденько, до іхъ не літати,
14 Тутъ же намъ, серденько, въ степу помірати.
15 Насъ не знатиме не й отець, не мати;
16 Не й отець, не мати, не малиі діти,
17 Тильки й узнали вороги прокляти,
18 Вони моій матері сказали.

(Иваньковъ, Переяслав. у. И. П. Новицкій).

216.

А.

Кумъ кумі радъ,
Повівъ куму въ виноградъ.
— Ирви, кумо, ягідки,
Котриі солодки,
А котори гуркі,
Для моеі жунки.
А которі горенять,
То діточки поідять.

(С. Рудьковка, Козелецк. у.).

Б.

1 Б=1 А. Ой... 2 Да повівъ въ виноградъ. 3 Б=3 А. Щипле кума... 4 и 5 Б=4 и 5 А; 6 Б=6 А. Кгля... 7 Б=7 А, 8 Б=8 А. Моі діти...

(Хутор. Мотроновка, Борзенск. у.)

В.

1 В=1 А; 2 В=2 А... ві... 3 Кумі пива куппвъ. 4 Куму въ гості водивъ... 5—8 В=3—6 А.

(М. Гатуринъ, Конотопск. у. М. Исаенко).

Г.

Ой кумъ куму полюбивъ,
По садочку проводивъ,
Нарвавъ кумі ягідокъ,
Та насипавъ въ фартушокъ,
Іжте, кумо, ягідки,
Которі солодкі;
Которі гіркенькі,
То то жъ моій миленькій,
Которі зелені,
То то жъ моій мерзеній.

217.

Горе моє, горюванне,
Що не любить мене милий,
Що не любить, не жаліе.
Изъ-вечера кудри чеше,
А пудъ повночъ гулять йде,
Пудъ білий світъ до дому йде,
Пудъ полою гуслі несе,
Пудъ подушечку ховає,
На кроваті спать легає
Нероздітий, нероззутий...
— Ходи, милий, роздіну, розбую,
Да въ білее личко поцілую.
„Оступисе одъ мене, нелюба!
Тая жъ мене роздіне, роззує,
Да въ білее лічко поцілує“.

(Х. Колошовка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

218.

Иваня, розудалий молодець,
Куда ідешъ-одъізжаешъ одъ мене,
Кому мене, молодую, вручаешъ:
Съ кимъ я буду сію зіму зімувать,
Съ кимъ я буду красну весну работать,
Съ кимъ я буду тайни речи говорить?
Ой вийду я за новие ворота,
Да й стану я коло чорного стовпа,
Єкъ гляну я продоль улиці-села:
Ой по улушкі метелушка мететь,
За метелушкой мой миленький идеть,
Чужу жунку за ручку ведеть.
Чужа жунка сладша меду и вина,
Чужу жунку цілувавъ би, милувавъ,
Свою жунку ростерзавъ би, розорвавъ.

(М. Синявка, Сосницк. у. И. Войцехъ-Вербицкій).

219.

Стороною дощъ йде, а низомъ туманъ,
На моєму серденьку журба та печаль.
Яка печаль-журба — милого нема.

Приіхавъ на часъ, на часъ, поіхавъ сейчасъ, сейчасъ.
А я, молоденька, біжу за имъ слідомъ,
Біжу за імъ слідомъ: „Вернися, мій світе!
Не хочешъ вернутпсь, до чортъ исъ тобою!“
А я, молоденька, вернуся до дому,
Ой сяду я, сяду за тесовимъ столомъ,
Ой гляну я, гляну въ аркушове вікно —
Ажъ мій милий йде и якъ голубъ гуде,
Чужую жіночку за руку веде,
Мені, молоденькій, гостинця несе.
Якого гостинчика — дротяную пліть:
Черезъ тую поганую хотівъ мене бить.
А я, молодая, догадалася,
У нову коморочку заховалася,
Тісовими дверцями зачинялася,
Трома замочками замикалася,
У новеє платтечко убиралася, —
Съ тиею поганою розлаялася.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

220.

А.

1 Ой, горе, горе, що чужая украіна,
2 А ще гірше, що невірная дружина.
3 Ой, вона мене изсушила, ізвъялила,
4 Шо вона мене ізъ білихъ нігъ извалила.
5 Ой, сяду я край віконечка прясти,
6 Та виведу волоконце, та й погляну въ віконце:
7 Я жъ думала, що то сонечко сходе,
8 Ажъ мій милий по садочку ходе,
9 Чужу милу та й за рученьку воде.
10 Що чужу милу цілуе, милуе,
11 А на мене нагаечку готуе.
12 — Ой, що жъ ти, милий, гадаешъ,
13 Що мене дурно й обіжаешъ.
14 Хочъ у тебе милихъ сорокъ и чотирі,
15 А таки я найстарша міжъ ними.
16 „Ой, де жъ ти, мила, розуму набрала,
17 Що ти мені до правди сказала?“

18 — Ой, тамъ я, милий, розуму набрала,
19 Де съ тобою на рушниці стояла;
20 Ой, тамъ я, милий, розуму набрала,
21 Де съ тобою одну присягу приймала;
22 Ой, тамъ я, милий, розуму набрала,
23 Де съ тобою одинъ хрестъ цілувала.

(С. Трубайцы).

Б.

1 Б=1 А... чужая країна; 2 Б=2 А... горіше... 3 Б=3 А;
4 Гей зъ білихъ ніжокъ да на землю звалила.
5 Гей устану я у собіточку въ-ранці,
6 Гей сяду я край віконця на лавці,
7 Гей упущу я волоконце въ окошце,
8 Гей подивлюсь, чи високо сонце?
9 Б=7 А; 10 Б=8 А... по риночку; 11 Б=9 А;
12 Гей чужій милій да гостинця купуе,
13 Гей а на мене три нагайки готуе.
14 Гей, ой хоть буде мені хоть три, хоть чотирі,
15 Гей а я буду сама старша межъ ними!
16 Б=16 А; 17 Б=17 А... мила да всю правду;
18 Гей, ой я зъ тобою, милий, у одній церкві стояла,
19 Гей я зъ тобою одинъ шлюбъ примала,
20 Гей я зъ тобою вкупу ручки въязала,
21 Гей я зъ тобою въ одинъ хрестъ цілувала,
22 Гей тамъ я, милий, да розуму набрала.

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. Панченко).

В.

1 В=1 Б; 2—4 В=2—4 А; 5 Ой, ой, піду у новую світлоньку, 6 Ой, тамъ сяду у віконечка прясти; 7 В=7 Б; 8 В=8 Б; 9 и 10 В=7 и 8 А; 11 Ой, веде, веде, обернеться, поцілуе; 12 В=13 Б;
13 Ой, ой, вінъ мене изобъе, покатуе!
14 Ой, есть у тебе та сорокъ, ще й чотирі;
15 В=15 А; 16 В=14 Б; 17 В=15 А... я таки хозяйка... 18 В=16 А; 19 В=17 А;
20 Ой, ми съ тобою въ одній церкві стояли,
21 Ой, ми съ тобою одинъ хрестъ цілували,
22 Ой, ми съ тобою и ще й присягу мали!

(С. Липове, Кременчугск. у. П. А. Кулиша).

Г.

1—3 Г=1—3 Б; 4 Г=4 А... білихъ ніжокъ...

5 Ой, коли бъ мені до суботи діждати,

6 Г=5 А. То бъ я сіла... 7 Г=7 Б. Ой, да пустила...

8 Ой, да глянула бъ да на яснеє сонце:

9 Ой, ясне сонце да ясненько исходить,

10 Охъ, а мій милий да по улиці ходить. (2).

11 Г=9 А; 12 Г=10 А; 13 А на мене, молоду, да нагайку готує;

14 Ой, та нагайка та у три дроти звита:

15 — Ой, будешъ, мила, да на день тричі бита!

16 „Ой, не бий, милий, да черезъ ту поганку,

17 А побий мене да за мою несправку; 18 Г=18 Б; 19 Г=21 А... одинъ... 20 Ой, я съ тобою одинъ вінець держала,

21 Ой, я съ тобою увесь вікъ віковала.

(С. Осокорки, Остерск. у. Л. И. Новицкая).

Д.

1 Д=1 Б, 2 и 3 Д=2 и 3 Б, 4 Д=4 Г, 5 Д=5 Б, 6 Д=6 Б. Гей сяду я прясти... 7 Д=7 В... да пущу... 8 Гляну подивлюся, чи не сходить сонце? 9—11 Д=9—11 Б, 12 Д=10 А, 13 и 14 Д=12 и 13 Б; 15 Гей готуй, милий, да по три, по чотирі; 16 Гей таки буду я старша надъ ними. 17 и 18 Д=18 и 19 Б, 19 Д=21 Б; 20 Гей изъ тобою одну присягу брали.

(С. Боярка, Кіевск. у. И. П. Новицкій).

Е.

1 Е=1 Б... украіна; 2 Е=2 А... не мила... 3 и 4 Е=3 и 4 А, 5 Е=5 А... въ-раньці раненько; 6 Та умию своє личко білепьке; 7 Е=5 А; 8 Ой протягну я волоконьце крізъ віконьце; 9 Е=8 Б. Ой та погляну... 10 Е=10 Б, 11 Е=9 А... водить; 12 Е=10 А, 13 Е=13 Б, 14 Е=14 Б Ой готуй, милий, хочъ... 15 А я въ тебе буду найстарша;

16 Ми съ тобою на рушнечку стояли,

17 Намъ съ тобою рученьки звязали.

(Миргородъ).

Ж.

1 Ж=1 Е, 2 Ж=2 А... якъ... 3—5 Ж=3—5 А, 6 Ж=7 Б. Та й пущу... 7 Ж=8 Г. Ой та погляну та на... 8 Ж=7 А, 9 Ж=10 Б; 10 Ой за собою полюбовницю воде; 11 Ой води жъ, милий, хочъ дві и чотирі; 12 Ж=

15 А, 13 Ж=16 А... свого розуму... 14 Ж=17 А... а се слово сказала; 15 Ж=18 А... свого... 16 Ж=19 А... підъ вінцемъ... 17 Присягу принімала й хрестъ цілувала.

(г. Ахтырка).

З.

1 З=5 А... підъ віконечкомъ... 2 З=7 Б. Та виведу... 3 З=8 Г. Та подивлюсь... 4 З=7 А... сонце сходить; 5 З=8 А. Ажъ то... ходить; 6 и 7 З=7 и 10 А... водить... 8 З=11 А... нагайку... 9 З=14 А... въ тебе сорокъ; 10—12 З=15—17 А... сей розумъ... 13 З=8 А. Ой я, милий, сей розумъ...; 14 З=16 Ж. Якъ... 15 З=23 А. Якъ...

(Богачка).

И.

1 И=1 Е, 2 — 4 И=2—4 А... ніжокъ... 5 и 6 И=6 и 7 Б; 7 Стану, подивлюся, чи не сходить ясне сонце; 8 И=7 А, 9 И=10 Б, 10 И=9 А, 11 И=10 А, 12 И=13 Г;

13 Встану я въ понеділокъ раненько,
14 Умиюся, приберуся гарненько.

(С. В. Снитинка, Василькив. у. Л. В. Ильницкій).

221.

А.

1 Ой сама я, сама, якъ билина въ полі,
2 Та ніхто не порадить мене, молодої.
3 Радять мене люде, радять и другші,
4 А я тую раду, сама перераж у,
5 Постелю постілоньку й сама спати ляжу.
6 Устану раненько, вмиюся біленько,
7 Сяду край віконця, край ясного соньця.
8 Одчиню кватирку, кватирку одъ ринку,
9 Подивлюсь я — хто ходить по ринку.
10 Ажъ по риночку мій миленький ходить,
11 Та чужую милу за рученьку водить.
12 Чужую милую цілуе, милуе,
13 Черевички купуе, а панчішки торгуе,
14 Та мене, молодую, судить та дратуе.
15 — Було бъ не рубати у полі тополі,
16 Було бъ не сватати мене, молодої;

17 Було бъ не рубати у саду берези,
18 Сватавъ ти мене не пъяний, а тверезий;
19 Було бъ не рубати та й у саду груші,
20 Було бъ не сватати, коли не до душі.
21 Було бъ не рубати, та й у саду вишні,
22 Було бъ не сватати, коли не до мислі.
23 Було бъ не рубати зеленого дуба,
24 Було бъ не сватати, коли я не люба.

(С. Щасновка, Хорольск. у. К. Кибальчичъ).

Б.

1 Б=1 А... калина... 2 Б=2 А;
3 Раютъ мене люде, сосіде близькиє,
4 Сосіде близькиє, вороги тяжкиє.
5 Ой я жъ тую раду сама перераж у —
6 Стелю постіль білу и спаточки ляжу.
7 Ляжу я позненько, устану раненько.
8—10 Б=6—8 А... квартирку, да гляну по ринку; 11 Ажъ мій милесенький по риночку ходить; 12 и 13 Б=11 и 12 А.
14 Мене, молодую, все бъє да гайнує:
15 На що жъ було брати, коли гайновати.
16 Гайнуєшъ ти мною, якъ вітеръ водою,
17 Туманъ долиною, сонце вкраіною,
18 Козакъ дівчиною, батько дитиною.

(М. Олишевка, Козелецк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... мені...
3 Радять мене люде, що такъ добре буде,
4 Радять и другиі, бо й сами такиі.
5 В=4 А, 6 В=5 А. Стелю собі постіль білу...
7 Постіль моя тонка, тонка-пуховая,
8 Ляжу я спать сама, молодая;
9 Одчиню квартиру, подивлюсь по ринку:
10 Ажъ мій милий ходить, инші милі водить,
11 Иншімъ милімъ гостиньця купує,
12 Мені жъ, молоденькій, нагайку готує.
13 Нагайка, нагайка съ кінця дротомъ шита;
14 — Будешъ, моя мила, сімъ разъ на день бита.

(С. Якимовка, Таращанск. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Г=1 А... въ полю; 2 Нікому порадити головочку мою; 3 Г=3 В... та жаль серцю буде; 4 Г=4 В... ще й другиі, сосіди близькиі; 5 Г=5 В. 6 Г=6 Б. Постелю я білу... 7 Г=6 А... та вмию личенько; 8 Г=7 А... собі край... до сходъ сонця...

9 Мій миленький иде тихою водою зъ инчою милою;
10 Вінъ ii цілує, вінъ ѣі любує:
11 А на мене, молоденьку, нагайку готує.
12 Нагайка дротовая, чорнимъ шовкомъ шита...
13 А я въ батька, молоденька, зъ роду не бита.
14 Нагайка-дротянка зъ кілка не звисає,
15 Моє біле тіло кровью обкипає.

Д.

1 Д=3 А; 3 Радятъ мене й треті; 3 Д=4 А, 4 Д=6 Г; 5 Встала дівчина раненько, вмила... 6 Сіла собі напротівъ віконця, до сходъ сонця.

7 Плине мій миленький быстрою рікою,
8 Зъ другою миленькою, вже не зо мною; 9—11 Д=10, 11 и 14 Г.
12 Фустина шовкова съ слізъ не висихає,
13 Пухова постіль кривцёю спливає,
14 Нагайка-дротянка въ читире ряди шита;
15 А я, молоденька, а ні разу ще не бита;
16 Д=12 Г... дротянка...
17 А я, молоденька, сімъ разъ на день бита.

222.

А.

— Куди идешъ опентаний? (?)
„На ярмарокъ до Пличани“.
— А що будешъ торгувати?
„Буду жінку продавати“.
— Чоловіче, бійся Бога!
Летять миски до порога.
Чоловіче біснуватий!
На що жінку продавати?
„Бачать люде, й Богъ зъ неба,
На подушне грошей треба“.

(Подольск. губ. М. Мельникъ).

Б.

— Чоловіче-лабайдаче,
На що жінку продаєшъ?
„Ой самъ же Богъ бачить зъ неба,
Що на подать грошей треба“.

(г. Хоролъ, Д. И. Лавренко).

223.

Ой горе, та недоля, взяла мужа своя воля,
Що не днює, не ночує дома.
„Ой якъ мені ночувати, що не вмієшъ шанувати,
Ні білоі постелочки стлати“.
— Постелю я постіль білу, приде милий мой въ неділю.
И неділенька минає, мого милого не має.
Ой десь же вінъ изъ пншою гуляє!

(С. Свидовецъ, Козелецк. у. А. Шишацкій-Ильичъ).

224.

Ой горе жъ моє, горе!
Утопила головоньку
Ой (въ) безоднеє море.
Уже моій головоньці
Да й не вирінати:
Съ кимъ любилась —
Разлучилась,
Треба забувати;
Съ кимъ не зналась —
Повінчалась,
Треба привикати.

Якъ поіду я, молодая,
Селомъ й улицею,
Чи не стоіть мій миленькій
Съ полюбовницею.
За річкою, за быстрою,
Да ще й обнявшися...
А я тую быстру річку
Рачки перелізу,
Таки тую розлушницю
По виску уріжу.

(С. Васькивцы, Прилуцк. у. А. М. Жемчужниковъ).

225.

А.

Стлала, стлала дівчинонька білу постіль на кровать,
Ждала, ждала миленького, ложилася сама спать.
Стучить-гремить мій миленькій пізно зъ вечера въ вікно.
„Зачимъ, душа Иванюша, вчора зъ вечора не бувъ?“
— Потімъ, душа Маръянуша, що не времнячко було,
Що зъ законною женою розруганнячко було:
Бивъ я, бивъ я свою милу, чуть жпву на світъ пустивъ.
„Дурень, Ваня, дурень, Ваня, дурна твоя голова!
Що зъ законною женою треба весь вікъ вікувать,
А зо мною, молодою, одинъ вечіръ постоять;
Постоявши, говорити, коли милую судити“.

— Лучче, душа Маръянуша, одинъ вечіръ постоять,
Чімъ зъ законною женою важко въ постелі лежать.
Ой піду я, молода, стиха підъ вікно,
Подивлюся, молода, де мій милий гуля:
Чужу милу, незаконну, цілує й обніма,
А на мене, на законну, нагаєчку гутувля. (?)

(Миргородъ, И. Я. Рудченко).

Б.

Зажигала красна дівка білу воскову свічу,
Стлала, стлала красна дівка білу постіль пухову,
Дожидала красна дівка дружка въ гості ночувать.
Не могла жъ вона дождать, ложилася одна спать.
Стука, гремить въ оконечко:—Миленькая одчини!
„Чого жъ, милий, чого жъ, серце, пізно зъ вечера прийшовъ?“
— Того жъ, мила, того жъ, серце, що не времъячко було,
Изъ законною женою въ насъ розбраннячко було:
Бивъ я ії, волочивъ я ії, чуть живу на світъ пустивъ
„Дурна, дурна, нерозумна твоя голова:
Изо мною, молодою, одну нічку ночувать,
А зъ законною женою треба віку доживать.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

Стлала, стлала постіль білу, ляжилася сама спать,
Часу ноченькі не спала, дружка й у сні ввиділа. (2)
Будто, будто мий миленький по дорожкі побежавъ. (2)
Будто, будто мий миленький громкимъ голосомъ крічавъ:
„Дуракъ, Ваня, дуракъ, варваръ, дурна твоя голова,
Шо зо мною й молодою й одну ничку й ночовать, (2)
Изъ вінчанною женою треба віку доживать.
Зажигала красна дівка білу свічу воскову,
Часу ноченьки не спала й усе дружка й обжидала.

(Иваньковъ, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

226 *).

Та бодай же я марне пропала,
Що мене мати за пъяницю дала.
А пъяниця цілий тиждень пъє,

*) Пѣсни отъ 226 по 239 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Прийде до дому цілий день мене бъє.
— Не бий мене, мій милий, въ суботу,
Покажу я тобі всю свою роботу.
„Нечиста, плюгава, ще й къ тому гидлива,
Мені твоя робота жодна не мила.
Буду бити, буду катовати,
Якъ прийде неділя — буду иншу мати“.
— На що жъ тобі, милий, иншої шукати,
Будешъ ти ії на смерть забивати.
„Не буду я еі на смерть забивати,
Буду я для еі наймичку держати,
Щобъ вона въ мене легченько робила,
Щобъ вона въ мене хороше ходила!“
— Коли бъ тее рідна мати знала,
То бъ вона по мені зъ жалю умлівала.
Не журайся мене, моя рідна мати!
Поховай мене, мати, въ соломъяній хаті;
Зроби мені, мати, тонкую сорочку,
Поховай мене въ вишневому садочку,
Викопай мені глибоку могилу,
Посади жъ мені въ головкахъ калину.
Якъ прийдешъ, мати, ягідочокъ рвати,
Будешъ по мені зъ жалю умлівати.

(Волынск. губ.).

227.

Ой у лузі калина білимъ цвітомъ зацвіла;
Мала мати дочку молодую — за пъяницю оддала.
А пъяниця-недбалиця цілий тиждень въ корчмі пъє,
А якъ прийде до домоньку мене лає, мене бъє.
Загули два голубоньки та надъ криницею—
— Горе мені, моя матусенько, жити зъ пъяницею.
Просуну я кватирочку, ажъ матуся въ гості йде.
Питається дочки молодоі: „чи пъяниця въ-дома є?“
— Дома, дома, моя матюнко; цить, не гомони!
Спить пъяниця въ новій коморі — гляди, ёго не збуди!
„Нехай спить, нехай лежить, та нехай не встане.
Нехай твоя бідна головонька одъ журботи одстане“.
— Прошу тебе, моя матусенько, та не лай ёго!

Въ мене дітки маленькиі — горе жити безъ ёго!
„Будешъ ти, моя дочко, хліба-солі заробляти,
Будешъ маленькиі діти годувати“.
— Прошу тебе, моя матусенько, та не жичъ мені того:
Горе, моя матенько, зъ нимъ, горе безъ ёго!
Лучче буду мужу догожати, а ніжъ діти годувати!

(Волынск. губ.).

228.

— Доломъ, доломъ, долиною
Мандруй, мандруй, дівчино, зо мною!
Мандруй, мандруй, не оглядайся,
На погоню не сподівайся!
А вже погоня єі догонила:
„Ой вернися, дівчино, до-дому!
Плаче отець-мати за тобою!“
— Нехай плаче, нехай омліває,
Нехай за пъяницю замужъ не дає!—
Я пъяниці рада, не рада:
Веде зъ корчми ёго вся громада.
Скоро милий зъ корчми ступає,
Вона окномъ, якъ дверьми, втікає:
„Де-сь ти, мила, и жартувъ не знаешь;
Я на порігъ—ти окномъ втікаешъ!“
— Ой я твоі жарти знаю:
Не разъ, не два въ ручкахъ омліваю!
Ой ожино, ой ти, зелененька!
Пропала жъ я теперъ, молоденька!
Ой ожино, ой ти, білий цвіту!
Завъязала ти мій милий світу!

(Волынск. губ.).

229.

Пила, пила Немериха на меду,
Та пропила свою дочку молоду
У неділю, таки рано, таки въ нічъ...
— Ой не люблю Шкандибенка—піду причъ!
Ой и пішла Намерівна по горі,
А за нею Шкандибенко на коні.
„Ой чого ти, Немерівно, пішки йдешъ,
Чи ти въ мене воронихъ коней не маєшъ?“
— Ой хочъ и є вороні коні, то твоі,
Та й самъ, молодъ, не до мислоньки мені!
„Ой чого ти, Немерівно, въ свиті йдешъ,
Чи ти въ мене дорогихъ шатъ не маєшъ?“
— Ой хочъ и є дорогі шати, то твоі,
Та й самъ, молодъ, не до мислоньки мені! —
„Ой чого ти, Немерівно, боса йдешъ,
Чи ти въ мене черевичківъ не маєшъ?“
— Ой хочъ и є черевички, то твоі,

Та й самъ, молодъ, не до мислоньки мені!
Якъ узявъ вінъ Немерівну на коня,
Та й потащивъ Немерівну по тернахъ!
„Гуляй, гуляй, кониченьку, по терну,
Та й рознеси Немерівну непевну!“
— Ой дай мені, Шкандибенку, гострий ніжъ,
Повпймаю чорний теренъ зъ білихъ нігъ.
Не вийняла чорний теренъ зъ білихъ нігъ,
А встромила проти серця гострий ніжъ.
Привізъ ії Шкандибенко до теіценькп въ двіръ.
„Ой одчиняй, моя тещенько, ворота:
Іде къ тобі дочка твоя пъяненька“.
— Ой одъ чого, мій зятеньку, вппласи?
Ой одъ чого дитя моє заснула?
„Упилася, моя тещенько, одъ терна,
А заснула, моя тещенько, одъ ножа“.

(Волынск. губ.).

230.

Соловейко маленький!
Не щебечи, въ гору літаючи,
Не отруси раннёі роси,
Нехай отрусить матінка моя,
До мене йдучи й одвідуючи,
Въ близькихъ сусідівъ распитуючи.
— Доненько моя! якъ тобі живеться?
Кажуть люде, що панується.
Ой коли пануєшъ — Господь зъ тобою,
А коли горюєшъ, ходімъ зо мною!
„Не паную, мамо, а горюю,
Що одъ милого слова не чую.
Чоловіче мій, дружпно моя!
Завізъ мене у чужу сторону,
Въ чужу сторону, у далекую,
Нікуди піти поговорити,
Тоски-печалі розносити“.
— Ой жінко моя, дружино моя!
Черезъ улпцю кума моя.
Огню огреби та й поговори.
„Ой я ходила, та й говорила;
Та твоя кума мене осудила“.

(Харьков. губ.)

231.

Ой зъ-за горп високоі гуси вилітають; *)
Я роскоши не зажила — вже літа минають.

---

*) Вмѣсто первыхъ четырехъ стиховъ поютъ еще слѣдующіе:

Идуть моі дні за днями, літа за літами;
Я роскоши не знала — жаль мені за вами!
Я дівкою не гуляла, замужемъ не буду;
Почімъ же васъ, літа моі, вспоминати буду?

Не зажила въ отця, въ матки, замужемъ не буду,
По чімъ же васъ, літа моі, памятати буду?
Пийте, люде, горілочку, а ви, гуси, воду;
Накажіте, білі гуси, до моёго роду.
Не кажіте, білі гуси, що я тутъ горюю,
А скажіте, білі гуси, що я тутъ паную.
Якъ будете, білі гуси, правдоньку казати,
То не схоче родинонька въ гостині бувати.
Кажуть люде, що-мъ счаслива: я тимъ веселюся;
Ой не знають, якъ я не разъ слёзами заллюся.

(Волынск. губ.).

232.

Гула, гула голубонька по-міжъ голубами;
Горе мені въ світі жити по-міжъ ворогами.
Гула, гула голубонька, зъ голубничка йдучи;
Заплакала дівчинонька, за нелюба йдучи.
— Поки світа, поки сонця, не буду я дівкою!
Загубила счасття-долю — піду въ лісъ шукати.
„Не йди, доню, не йди, доню, бо далеко зайдешъ;
Загубила счастя-долю: до віку не знайдешъ!“
— Вже я ходила, листъ прогортала,
Не найшла доленьки: на віки пропала!
Пусти мене, моя мати, у море купатись,
Буду плавать, пуринати, доленьки шукати!
„Не йди, доню, не йди жъ, доню, бо далебі втопнешъ!“
— Пусти жъ мене, мати, зеленого лёну брати;
Буду брати, прогортати, доленьки шукати!
Уже жъ бо я ходила, вибірала,
Не найшла доленьки: на віки пропала!
Де-сь ти мене, моя мати, въ любистку купала,
Купаючи, проклинала, щобъ доленьки не мала.
„Тоді жъ тебе, моя доню, проклинала,
Край дороги пшениченьку жала“.
— Було бъ тобі, мати, пшениченьки не жати,
И мого счастя-долі та й не проклинати.
Де-сь ти мене, моя мати, у мъяті купала,
Купаючи, проклинала, щобъ я доленьки не мала.
„Тоді же тебе, моя доню, проклинала,

На гору йшла тихо, глекъ води набрала".
— Було бъ тобі, моя мати, водиці не брати,
И мого счастя-долі та й не проклинати!

233.

— Ой хмілю, хмілю, зелений, кудрявий!
Любить мене, мати, хороший, чорнявий.
„Доненько моя, да неправдонька твоя!
Хочъ вінъ тебе візьме, вінъ тебе не любить,
Та неславонька твоя!"
У лузі калина весь лугъ закрасила,
Невірная дружинонька весь рідъ замутила.
А я тую калину строщу, зломлю, та й покину,
За невірною дружиною не живу, тільки гину.
Я невірну дружину та навіки покину,
А сама піду до родоньку: я міжъ родомъ не загину.
Пойду я до роду, ажъ рідъ мене не привітає;
Хиба піду утоплюся, тамъ де вода вирінає.
Пойду я до світлиці — тамъ сидять молодиці;
Чи въ сімъ імъ така доля, якъ мені, одиниці?
Въ мене батька не має, а матуся вмірає...
Розступися, сира земля, нехай войду жива въ тебе!

(Волынск. губ.).

234.

Пийте, люде, горілочку, а я буду воду;
Горе мені на чужині, що не маю роду.
Ой у полі корчма, подъ корчмою вишня,
Туди моя родинонька на гуляння вийшла.
Гуляє, гуляє, мене споминає:
„Ой де жъ наша несчастница, що до насъ не має?
Чи її убито, чи въ полонъ занято,
Що єї немає ні въ буддень, ні въ свято?"
— Мене не убито, мене ні въ полонъ продато,
А такъ мені не віленъ світъ ні въ буддень, ні въ свято.
Продавай, матусю, воли та корови;
Визволь мене зъ тяжкоі неволі!
„И худобу потрачу, и тебе не виплачу;

Терпи, доню, неволеньку, поки смерть застигне!“
А смерть за плечима, не бачу очима, —
Коли бъ же я побачила, то ще бъ попросила.

(Волынск. губ.).

235.

Мати сина оженила,
Та взяла невісточку
Не подъ мислоньки, невдашечку:
Ой ні спекти, ні зварити,
Ні по двору походити.
Ой чи мені зъ нею жити,
И міжъ люде не ходити!

Якъ узявъ же невдашечку
Підъ білу ручечку,
Та й кинувъ невдашечку
До Дуная до ріки.
Ой якъ крикнувъ-гукнувъ
Своімъ громкимъ голосомъ:
— Ой ви хлопці, ви, ловці,
Розудалі молодці!
Возъміть мою невдашечку —
Не знадобилася мені!

Якъ пішовъ же добрий молодчикъ
До широкаго двора.
Не доходить до двора —
Вибігала дітвора:
„Ой таточку, таточку,
Ой дежъ ти дівъ мамочку?“
— Ой діточки, діточки,
Лазуреві квіточки!
Ой хиба жъ ви, діточки,
Три дні хліба не іли,
Що ви мене, молодого,
Такимъ словомъ стріли.

Ой заплакавъ добрий молодчикъ
Надъ своіми надъ дітьми,
Якъ обнявъ же головочку,
Та й пішовъ до річечки.
Ой якъ крикнувъ-возгукнувъ
Своімъ громкимъ голосомъ:
— Ой ви, хлопці, ви, ловці,
Розудалі молодці!
Верніть мені невдашечку —
Знадобилася мені!
Якъ узявъ би невдашечку
За білую ручечку:
„Ой ходімо жъ, моя мила,
До широкого двора,
Ой тамъ мені, молодому,
Безъ тебе жить біда.
Ой тамъ же твоі малі діти
Та до мене докучають.
Ой не будешъ ні робить,
Тільки діточокъ глядить.

(Харьковск. губ.).

236.

Ой учора изъ-вечера, якъ місяць мінився,
Ишовъ Якимъ до вдовоньки, а сусідъ дивився.
Прийшовъ Якимъ до вдовоньки: — Добри-вечіръ, серце!
Вона ёму одказала: „Забий жінку перше“.
— Молода вдовонько, якъ жінку забити?

Моя жінка молоденька, буде ся просити.
„Не вважай же, Якимоньку, на єі просьбоньку;
Збери въ ліву руку косу, зотни головоньку“.
Прийшовъ Якимъ до домоньку, та ставъ жінку бити;
Ёго жінка молодая стала ся просити:
„Не вважаешъ, Якимоньку, на мене, молодую,
Та вважай же, Якимоньку, на дитинку малую“.
— Дорадила, вража вдова, якъ жінку забити.
Теперъ дорадь, вража вдово, где єі подіти.
„Запаль въ печи, заткни комінъ, жеби не куріло;
Виведь єі въ чисте поле — скажуть, що здурила“.
Ой у лісі на горісі скаче птахъ по пруті;
Уже ведуть Якимонька у зелізнімъ путі.
Ой забачивъ сусідонька изъ третёі хати,
Питається малихъ дітей: „А де ваша мати?“
— Пішла мати до родини на всю ночъ въ гостини,
Та забулась взять зъ собою малоі дитини.

(Волынск. губ.).

237.

А.

—Ой повій, вітру, въ тую сторононьку,
До того краю, где милу маю!
Вітеръ повіває, милоі не має;
Где сь моя мила зъ иншимъ розмовляе.
По садоньку хожу,
Коня въ ручкахъ вожу,
До коника зтиха промовляю:
Ой коню мій, коню,
Коню вороненький,
Порадь мене, що я молоденький:
Чи листи писати,
До милоі слати,
Чи самому сісти — поіхати?
Ой листи писати,
Будуть люде знати;
Ліпшъ самому сісти — поіхати!
— Сідлай, хлопче, коня вороного,
Одвідаю кохання свого.
Ой приіхавъ милий
До милоі въ гості,
А въ милоі весь двіръ на помості.
— Для кого ти, мила,
Ті мости мостила?
„Для того, що вірне любила!“
— Для кого ти, мила,
Сей двуръ будовала,
Чи для того, що вірне кохала?
„Не для тебе, милий,
Сей двуръ будовала,
А для того, що вірне кохала!“
— Для кого ти, мила,
Сей двуръ спорадила?
„Для того, що вірне любила!“
Узявъ милий милу
За білую ручку,
Привівъ єі надъ биструю річку.

— Не жила жъ ти по правді зо мною,
Теперъ мені розлука зъ тобою!
Узявъ милий милу
Підъ білиі боки,
Та вкинувъ у Дунай глибокий.
— Пливи, пливи, мила,
Тихою водою,
А я буду заразъ за тобою!
Пливи, пливи, мила,
На жовтий пісочокъ,
Подай мені зтиха голосочокъ!
„Бодай тоби, милий,
Такъ важко канати,
Якъ мені тяжко голосочокъ подавати".

(Волынск. губ.).

Б.

По улиці хожу — и не нахожуся,
Дивлюся де родина—й не надивлюся!
Ой повій, вітроньку, та на мою світлоньку,
Зъ того краю, де родину маю!
И вітеръ не віе, и сонце не гріе;
Тількі въ степу трава зеленіе.
Якъ приіхавъ милий до милоі въ гости,
А въ милоі хата на помості.
Одтворивъ милий кватирочку:
— Подай, мила, білу ручку,
Мандруй зо мною всю нічку.
Звандровали едно поле,
Звандровали и другое,
Взяли собі спочивати
И зтиченька розмовляти:
— Чи ти, мила, загоріла,
Чи голова заболіла,
Чи за родиною тужишъ?
Ой повій, вітре, въ ту сторононьку...*).

(Воронежск. губ.).

238.

Ой підъ гаємъ, гаємъ зелененькимъ,
Ой тамъ ходила милая зъ миленькимъ.
Ой тамъ мила зъ милимъ говорила:
— Ой ти милий, а я твоя мила!
Ой ти, милий, ти, мій милий друже!
Не бий мене въ головоньку дуже.
Ой якъ ти будешъ въ головоньку бити,
Ой якъ я умру, зъ кимъ ти будешъ жити?
Ой якъ я умру въ неділоньку въ-ранці,
Положи ти мене въ світлиці на лавці.
Ой мій миленький, а якъ же я умру,
Скажи зробити буковою труну.
„Дежъ тобі, мила, бучини узяти;
Будешъ, миленька, въ сосновій лежати".

*) Пѣсня продолжается, какъ варіантъ А.

— Дай мені, милий, крамную сорочку,
Поховай мене въ вишневімъ садочку.
„Дежъ тобі, мила, крамнини шукати,
Будешъ, мпленька, въ плоскунній лежати“.
— Викопай же мені глибоку могилу,
Посади въ головкахъ чорвону калину;
А въ ніженькахъ хрещатий бравінокъ.
Ой якъ ти будешъ та сина женити,
Прийдешъ до мене калини ломити;
Ой якъ ти будешъ дочку оддавати,
Прийдешъ до мене барвіночку рвати.
А въ неділю рано, якъ сонечко сходить,
Милий по садоку зъ дитиною ходить.
„Ой устань, мила, устань, господине,
За тобою, мила, вся худоба гине!“
— Нехай гине, нехай пропадає:
Єсть у тебе друга мила, та нехай надбає!
„Ой устань, мила, устань, дорогая,
Росплакалась дитина малая!“
— Ой нехай плаче, вона перестане,
А матінка до віку не встане!
А въ неділю рано, якъ сонечко сходить,
Милий по садочку зъ милою ходить.
Питається мила: — Що то за причина,
— Що у садочку висока могила?
„Ой, моя мила, то тая причина:
Тутъ у мене лежить першая дружина“.
— Не треба було крамної сорочки,
Не треба ховати въ вишневімъ садочку.
Було бъ завернути въ лихую ряднину,
Витягнути було въ поле на долину.

(Воронежск. губ.).

239.

Ой приіхавъ козаченько зъ поля,
Та привъязавъ кониченька біля порога.
Ой взявъ свою миленькую
За рученьку біленькую,
Повівъ еі въ комірочку,
Положивъ милу въ постілочку;
Самъ укрився кожушками,
Милу укривъ кулачками;
Самъ укрився свитиною,

Милу укривъ дубиною;
Самъ укрився китайкою,
Милу укривъ нагайкою.

— Ой ти жъ, моя головонька бідна!
Чогось моя миленька поблідла?
Чи я жъ тебе по личеньку вдарив,
Чи я тобі здоровъя вмаливъ?
„Ні, мій милий, милесенький,
Ой ти жъ мене по личеньку не вдаривъ,
Ой ти жъ мені здоровъя не вмаливъ!“

— Чи ти, мила, захворала,
Чи головка заболіла?
„Ой я, милий, не хворала
И головка не боліла!“
Та взявъ милу за рученьку білу,
Повивъ єі та на крученьки,
Та й кинувъ ії та изъ крученьки:
— Пливи, мила, за водою —
Горе мені жить зъ тобою!
Пливи, мила, берегами,
Остаюсь я зъ ворогами!

(Харьков. губ.).

НЕВЫГОДНЫЯ СТОРОНЫ ПОЛОЖЕНІЯ МУЖА.

(Жена имъ помыкаетъ. Бросаетъ хозяйство. Пьянствуетъ. Развратничаетъ. Бросаетъ мужа. Убиваетъ его).

240.

А.

1 Якъ оддала мене мати заміжъ, (2)
2 Дала мені білу постіль заразъ,
3 Дала мені ще й рябу корову (2)
4 Та на мою бідну голову.
5 До корови треба рано встати, (2)
6 А я люблю до полудня спати.
7 У середу корову доіла, (2)
8 А въ пъятницю молоко цідила...
9 Дивуються сусідочки зъ боку, (2)
10 Кажуть, буду хозяйка ні-вроку.

(Хут. Пряймивъ, Лубенск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=2 А... мені мати корову; 2—6 Б=4—8 А; 7 Б=9 А... мені люде.... 8 Б=10 А. Яка я хозяйка...

(Дудари, Каневск. у. И. А. Чередниченко).

В.

1 В=1 Б; 2 и 3 В=4 и 5 А;
4 А я молоденька, хочеться спати.
5 — Куди жъ ти, козаче, мандруешъ,
6 Кому мене даруєшъ?
7 „Дарую тебе Господу Богу,
8 А самъ поіду въ дорогу“.

(Брацлавъ, О. И. Лозинскій).

Г.

Наварила мати дубини,
Шоби мене хлопці любили.
Складіться, хлопці, по грошу,
Куніть мені бинду хорошу,
То я буду въ бинді ходити,
Буду васъ, хлопцівъ, любити.
Дала мені мати корову,
Та на мою бідну голову —
До корови треба вставати,
А я люблю до полудня спати!
У середу корову доіла,
У пъятницю молоко цідила,

Дивилися хлопці изъ боку:
— Господиня съ тебе, ні-вроку!
Озьму я съ тину тичину,
Та пожену корову въ долину:
Гей, гей, корова, до вовка —
Буде моя спокійна головка!
Добре, добре, що постигъ вовчикъ:
Изъ корови голова та фостикъ.
Теперъ мені пити та гуляти,
Ніщо доіть, ніщо заганяти.

(Могилевск. у. А. Руданскій).

241.

„Горе мені, горе, що мені робити,
Що не хоче чоловікъ правди говорить.
Да куда жъ ти ідешъ,
Мій миленький Степане?“
— Не скажу.
„Горе мені, горе, що мені робить,
Що не хоче чоловікъ правди говорить.
Коли твоя добра ласка,
То ти мені скажешъ“.
— На базаръ.
„Горе мені, горе, що мені робить,
Що не хоче чоловікъ на бозаръ возить“.
— Садися жъ изъ-заду,
Да не поламай насаду.
„Що ти, мій Степане,
Тамъ будешъ куплять?“
— Не скажу.
„Горе мені, горе, що мені робить,
Що не хоче чоловікъ правди говорить.
Коли твоя добра ласка,
То ти мені скажешъ“.
— Игруші.
„Чи даси жъ мені,
Моє серденятко Степане?“
— Дамъ, да одну.
„А чи скоро жъ будешъ зъ базару,
Моє серденятко Степане?“
— Не скажу.
„Да коли жъ твоя добра ласка,
То ти мені скажешъ“.
— Часівъ черезъ три.
„Охъ, моє серденятко Степане,
Дакъ я істи бажаго“.
— Дакъ я жъ тобі грушу давъ.
„А хліба не искушивъ?“
— Не скажу.
„Горе мені, горе, що мені робить,
Що не хоче чоловікъ правди говорить“.
— Хоть купивъ, да тобі не дамъ.

(Новгородсѣверск. у. М. А. Вербицкая).

242.

Сама хату поставила, сама й висипала,
Сама дружка полюбила, сама й висватала.
Запалила въ печі дрова, та й по воду пішла;
Моі дрова однолітки — хутенько горять,
А горщокъ у печі розвалився, кипъячи,
А курица на посаді роскудахталася,
А дитина на припечку роскрякалася.
А куриця — „кудкудакъ, кудкудакъ!“

Не діялось у насъ такъ, у насъ такъ!
Завіяло, замело, ні доріжки, ні путя,
Ні доріжки, ні путя — ні проіхать, ні пройти,
Ні проіхать, ні пройти, ні черезъ садъ перейти.
Черезъ садъ перейду, сіру утку зжену,
Черезъ садъ-виноградъ — соловієчкомъ,
Черезъ чисте поле — перепілочкомъ,
Черезъ синє море — селезнечкомъ,
По-за гаєчками — сірими заєчками.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

243.

А.

1 Та пропивъ чоловікъ усі гроші,
2 А жінка намисто хороше.
Гей, муже, та не пий дуже,
Та не лаймося,
Та ходімъ до дому, порадьмося,
За що будемъ пить *).
3 Та пропивъ чоловікъ жеребця,
4 А жінка кобилу й лоша.
5 Та пропивъ чоловікъ и вола,
6 А жінка корову й теля.
7 Та пропивъ чоловікъ барана,
8 А жінка овечку й ягня.
9 Та пропивъ чоловікъ кабана,
10 А жінка свиню й порося.
11 Та пропивъ чоловікъ гусака,
12 А жінка гуску й гуценя.
13 Та пропивъ чоловікъ индика,
14 А жінка индичку й индиченя.
15 Та пропивъ чоловікъ качура,
16 А жінка качку й каченя.
17 Та пропивъ чоловікъ и півня,
18 А жінка курку й курча.
19 Та пропивъ чоловікъ и шапку,
20 А жінка хустку й запаску.
21 Та пропивъ чоловікъ и свиту,
22 А жінка кожуха й спидницю.
23 Та пропивъ чоловікъ и штани,
24 А жінка сорочку й чоботи.

Б.

1 Да пропивъ чоловікъ бугая,
2 А жінка корову ще й теля.
Ой горе, да покаймося,
Да ходімъ до дому да порадьмося,
Що завтра пропъемъ **).

3—9 Б=7—13 А, 10 Б=14 А... индичя; 11 и 12 Б=17 и 18 А... пів-

*) Припѣвъ поется послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.
**) Припѣвъ поется послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.

ники... курчиня; 13 и 14 Б=21 и 22 А... свиточку... юпку и карсеточку; 15 и 16 Б=21 и 22 А... поясокъ... всю худобу й голосокъ; 17 и 18 Б=21 и 22 А... порточки... запаски й плахотки.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 и 2 В=5 и 6 А, 3 и 4 В=3 и 4 А... коня... 5 и 6 В=11 и 12 А... гусята; 7 и 8 В=7 и 8 А... вівцю... 9 и 10 В=17 и 18 А... курата; 11 и 12 В=9 и 16 А... лёху и паця; 13 и 14 В=13 и 14 А... єндичата;

Послѣ каждыхъ двухъ стиховъ поется: „Жінко моя, покаймося“... и т. д., какъ въ пѣснѣ подъ буквою Б.

Г.

1 и 2 Г=1 и 2 А... воли... корови; 3 и 4 Г=1 А... сало, а жінці не стало; 5 и 6 Г=1 и 8 А... хату... лопату; 7 и 8 Г=1 и 2 А... бочку... сорочку; 9 и 10 Г=1 и 2 А... горшки... покришки; 11 и 12 Г=1 и 2 А... скриню... пирину; 13 и 14 Г=1 и 2 А... вози... занози; 15 и 16 Г=1 и 2 А... лавки... халявки; 17 и 18 Г=1 и 2 А... миску... колиску; 19 и 20 Г=1 и 2 А... гречку... овечку;

Пили да гуляли,
Добрі мислі мали,
Все попропивали.
— Ой жінко, покаймося,
Ходімъ, дома порадьмося,
Що ни-за-що пить
И людей смішить.

Послѣ каждыхъ двухъ стиховъ (отъ 1-го по 20-й) слѣдуетъ припѣвъ:

Ой жінко, покаймося,
Ходімъ, дома порадьмося,
Да ще щось завтра пропъемъ.

(Конотопъ).

Д.

— Ей, Ганнуся! „Та чого, дуся?“
— Идемъ до дому, та покаймося,
Та порадьмося,
За що завтра підемъ пити;

1 и 2 Д=3 и 4 В, 3 и 4 Д=5 и 6 А, 5 и 6 Д=7 и 8 В, 7 и 8 Д=9 и 10 А... лёху... 9 и 10 Д=11 и 12 А... гуся; 11 и 12 Д=15 и 16 А, 13 и 14 Д=11 и 12 Б... когута, а жінка... 15 и 16 Д=3 и 4 Г, 17 и 18 Д=5 и 6 Г... коцюбу й лопату.

(М. Ялтушковъ, Могилевск. у. А. Руданскій).

244.

А.

Ой пъяна я, пъяна,
На порозі впала!
„Ой одчиняй, друже,
Бо йду пъяна дуже!“
Милий одчиняє,
Милої питає:
— Де ти мила була,
Що объ ділі забула?
„Була на рипочку,
Пила горілочку;
Изъ родомъ зійшлася,
Объ ділі забулася“.
Коли бъ милий добрий,
Та взявъ батігъ довгий,
Та ставъ милу бити:
— Не йди въ корчму пити.
Возьми квартиночку,
Збери родиночку,
Та й дома напийся,
Та й не волочися.

(Борзна).

Б.

„Ой миленький мой,
Одчиняй же дворъ,
Да йде твоя миленькая
Вельми жъ вона пъяненькая.
Чи радъ же ти єй?“
— Да якъ же я не радъ,
Що мой виноградъ...
Твоє словце, моє словце,
Пойде воно въ ладъ.

(С. Жеведь, Черниговск. у.).

245.

А.

1 Ой въ саду черешенька зацвіла —
2 Мене мати за пъяницю видала.
3 Я пъяницю зъ-роду свого не люблю,
4 Я пъяницю въ карасєри запишу.
5 Наіхали карасєри на мій дворъ;
6 Взяли мого пъяниченьку на Сібіръ.
7 Та не жаль мені, що пъяницю взяли,
8 Но жаль мені, що не кріпко звязали:
9 Звязали тоненькими віжками,
10 Повезли темненькими лужками.
11 Темнимъ лугомъ пъяниченька втіче,
12 Не разъ, не два головоньку натовче.
13 Не разъ же я, не два віконечкомъ втікала,

14 По-підъ стріху горобчики лякала.
15 По-підъ стріху горобчики сверготять,
16 Зъ чорнихъ очей дрібні слёзи капотять.

(С. Березовка, Литинск. у.).

Б.

Да порадила мене мати на біду,
Да розсипала горішеньки на лёду.
„Ой хто жъ тіі горішеньки изберe,
Ой той мене та до серденька пригорне!“
Обізвався да пъяниченько на меду:
— Ой я тіі да горішечки изберу,
Ой я тебе та до серденька пригорну.
Ой у полі край криниченьки кремена, (?)
А я въ батенька единиченька була,
Да мене мати за пъяниченьку дала.
Да я думала, що пъяниці не люблю,
Теперъ же я та за пъяницю йду!
„Ой вишенька-черешенька, жовтий цвітъ,
Да любилася, кохалася зъ малихъ літъ;
Да на вишеньці білий цвітъ опаде,
Да боронь, Боже, наша любовъ пропаде.
Да наіхало москалівъ повенъ двіръ,
Да беруть мого пъяниченьку на Сібіръ.
Да боронь, Боже, пъяниченька утіче,
Да не разъ, не два голівоньку потовче.

(С. Вел. Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

В.

1 Ой вишенька-черешенька у саду —
2 За ледачимъ чоловікомъ пропаду.
3 Ой вишенька-черешенька, білий цвітъ,
4 За поганимъ чоловікомъ не милъ світъ.
5 Ой пійду жъ я до сусідочки ведра,
6 Ажъ муй милий у сусідочки сидить,
7 Сусідочці тайни речі говорить,
8 Сусідочку за білу ручку держитъ.
9 — Чувъ я, мила, худу славу про тебе,
10 Що почує три бурлаченьки въ тебе.

11 „Поставъ, милий, стороженьку для мене.
12 Ой якъ тая стороженька вбережить,
13 Тоді будешъ худу славу говорить“.
14 Стороженька пъяна була, уснула,
15 Я, молода, на улицю майнула.
16 А мо̄ий милий мені вірп не донявъ,
17 Да за мною меньшу сестру вслідъ послявъ:
18 — Иди, иди, невѣстушка, до дому,
19 Наіхало карасіевъ повенъ дворъ,
20 Беруть твого миленького на вибуръ;
21 Да звезали руки й ноги вожками,
22 Да повезли густенькими лозками —
23 Заплакала мила слёзками.
24 Не плакала, що милого взели,
25 Да плакала, що не крепко звезали,
26 Зачепитьсе, одерветьсе, утече,
27 Таки мені головоньку потовче.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Г.

1 Що я въ батька одиниця була,
2 А въ матінки не прогулювала,
3 Сірі гуси та й попасувала:
4 — Гиля, гиля, сірі гуси, у мій двіръ,
5 Беруть мого миленького у набіръ;

6 Г=24 В. Не жаль мені що... 7 Г=25 В. А жаль... 8 Г=26 В, 9 Г=27 В. То вінъ мені...

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

Д.

1 Д=1 А... біла вишня... 2 Д=2 А... оддала; 3 Д=7 А... що въ салдати узяли; 4 Д=8 А... не туго... 5 Д=9 А... ужами; 6 Д=10 А... лугами; 7 Д=26 В; 8 Д=27 В... натовче; 9 Д=13 А. Не разъ, не два въ віконечко...

10 Не разъ, не два підъ стрішкою стояла,
11 А въ острішці горобеечко шарудить,
12 А вінъ мені карі очі порошить,
13 А й у саду соловейко — тёхъ-терерёхъ,
14 Ой у мене слёзи ллються, якъ горохъ.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Е.

1 Охъ бігло, бігло на почтовихъ, на своіхъ,
2 Да получивъ пісьмо відъ красавиці відъ своєі;
3 Ой за слёзами не могу пісьма читать.
4 Охъ прибудь, прилинь ти, миленький, до мене.
5 — Охъ не прибуду скоро, жизнь свою рішу.
6 Охъ да гуляла каппанія на лёду,
7 Охъ да разсипала горішечки по столу.
8 Охъ полно, полно, каппанія, частувать,
9 Охъ пора, пора горішечки позбірать!

10 Е=7 А... милого... 11—13 Е=8—10 А, 14 Е=26 В... увірветься, утічеть; 15 Е=12 А.

(Роменск. у. А. А. Потебня).

246.

А.

1 Ой сама я въ хаті, ні съ кимъ розмовляти,
2 Та нікому й порадоньки дати.
3 Тіко мені й ради, що сама молодая,
4 Я спать лягаю, въ вікно поглядаю.
5 — Ой підійди, милий, стиха підъ віконце,
6 Та послухай мати (?), якъ матінка лає,
7 Лає ненька, лає, словами карає,
8 Ще й тобою, серце моє, докоряє;
9 — Лай, ненько, гірше, та докоряй більше,
10 Нехай буде душі веселіше!
11 Становіть комору, становіть новую,
12 Закидайте мене, молодую.
13 Становіть сторожу, становіть денную и ношную,
14 Та й стережіть мене, молодую.
15 Куплю я горілки за чотирі копійки,
16 Та попою сторожу на віки.
17 Сторожа поснула, матінка не вчула,
18 А я, молодая, гулять полинула.
19 Гуляла я нічку въ вишневімъ садочку
20 Съ тобою, мій ясний соколочку!
21 Гуляла я другу у темному лугу
22 И съ тобою, несуженій другу!
23 Гуляла я третю у темному лісі

24 И съ тобою, тп, сину бісівъ!
25 Гуляла четверту въ зеленій діброві
26 Съ тимъ козакомъ, що чорнії брови!
27 Гуляла й пъяту въ зеленімъ житі,
28 Та й не знаю, якъ у світі жити!
29 Гуляла я шосту у кудрявий мъяті,
30 Та й боюся, щобъ не била мати.
31 Гуляла я сёму въ хрещатімъ барвінку
32 И съ тобою, вражий недовірку!
33 Гуляла я вже въ восьму въ червонімъ просі,
34 Якъ гуляла въ просі, та й гуляю й досі!
35 Гуляла ще й девъяту у чернімъ терені,
36 Та принесла матері байструка въ пелені.

(М. Жаботинъ).

Б.

1 Ой горе, горе, да мені не легко,
2 Що одбилася одъ роду далеко.
3 Свекруха старая, дитина малая,
4 Ще й до того сама й молодая.
5 Рубайте тополю, рубайте другую,
6 Становіте комору новую.

7 Б=13 А... другую; 8 Б=14 А. Доглядайте... 9 Б=15 А... за три... 10 Б=16 А. Упою я... 11 Ой одна заснула, а друга не чула; 12 Б=18 А, 13 Б=10 А. Ночувала,.. 14 Б=20 А... спзий голубочку; 15 Б=21 А. Ночувала... въ зеленому лугу; 16 Б=22 А... мій сужений друже; 17 Б=27 А. Ночувала третю... 18 Горе жъ мені на чужині, безъ милого жити; 19 и 20 Б=2 и 3 А;

21 Й охъ й горе, й горе, да ніхто не знає,
22 Нехай воно тому, хто о мені питає.

(Великая Снитинка).

247.

Мене мати за нелюба одлала,
А въ нелюба ні діжечки, ні ведра,
А у мене, молодої, ні постілки, ні рядна.
Ой пійду я до сусідочки — ведра,
Сусідочка ведерочка не дала,
Вона мене ще й сорому довела.

Ой пійду я та до другої — вогню,
Чи не вбачу свого милого сліду:
Ажъ мій милий у сусідочки сидить,
Сусідочку за білу ручку держить,
Съ сусідкою тайни річі говорить:
— Наіхали капитани у ночи,
Та забрали милинького на печи.
Не жаль мені, що нелюба узяли,
Та жаль мені, що не крішко звъязали:
Розвъяжеться й утече,
Да тоді мені голівоньку одсіче.
Ой у саді соловейки тёхъ-тёророхъ,
А у мене, молодої, дрібні слёзи, якъ горохъ.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

248.

А.

1 Зеленая верба, кучерява груша,
2 Розсердилась мила та на свого мужа —
3 Полізла на пічъ, зробилась недужа.
4 Ходить милий, ходить, білі руки ломить:
5 „Умре моя мила, уже й не говорить!
6 Ой устань же, мила, куплю тобі пива“.
7 — Ой не встану, милий, болить въ мене спина.
8 „Ой устань же, мила, куплю тобі меду“.
9 — Ой не встану, милий, головки не зведу.
10 „Ой устань же, мила, я куплю горілки“.
11 — Ой не встану, милий, шукай собі жінки.
12 „Ой запрягай, сину, ворону кобилу,
13 То поідешъ сину у лісъ по дубину,
14 Зрубаєшъ дубинку милій же на спинку.
15 Милая устала, край милого сіла,
16 Шматокъ хліба изъіла,
17 Води напилася, зъ милимъ обнялася!

(С. Оробьи, Лубенск. у.).

Б.

1 Ой у саду лужа, сердилась жона на мужа,
2 Ой да й молю (?).
3 Злізла на пічку, сказала недужа!

4 Мужъ по хаті ходить, да рученьки ломить.

5 Б=6 А, Устань, устань мила... 6 Не хочу я пива, болить моя спина; 7 Б=10 А, Устань, устань мила... 8 Б=11 А, Не хочу я горилки... дівки, 9 Б=8 А, Устань, устань, мила... 10 Б=9 А, Не хочу я меду...

11 „Устань, устань, мила, куплю тобі булки".
12 — Не хочу я булки, гадай собі думки.
13 „Устань, устань, мила, привізъ я дубину,
14 Привізъ я дубину, да на твою спину".
15 Милая устала, будто не лежала;
16 Кусокъ хліба зъіла — коло милого сіла,
17 Води напилася — зъ милимъ обнялася,
18 Ой да й молю.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

В.

1 Ой розсердилась жінка на мужа,
2 Излізла на пічъ, ніби недужа.
3 „Ой устань, мила, принеси меду".
4 — Не встану, милий, голови не зведу.
5 „Ой устань, мила, принеси пива".
6 — Не встану, милий, не буду жива.
7 „Ой устань, мила, принеси дубину,
8 Принеси дубину на свою спину".
9 Устала мила, якъ не лежала,
10 Обняла милого й поціловала.

Г.

1 Г=1 В... свого... 2 Г=2 В... будто... 3 Г=5 В, Уставай... привізъ же.. 4 Г=6 В... миленький... 5 Уставай, мила, привізъ я горілки; 6 Г=11 А... миленький... 7 Г=13 Б, Уставай мила...

8 Тонку, та довгу, та суковату
9 На твою спину пеняковату".
10 Г=15 Б; 11 Г=10 В;
12 — Спасибі, миленький, дай, Боже, здоровъя,
13 Що ти такъ сказавъ підъ моє норовья:
14 Не боліла голова, не боліла й спина,
15 Тільки я лежала зъ великого дива.
16 Не боліла голова, не боліли й кості,
17 Тильки я лежала зъ виликої злості.

(Изъ собр. Гр. А. Залюбовскаго).

Д.

1 Д═1 В... жона... 2 Д═2 В... наче... 3 Д═4 Б, миленький ходить та... 4 Д═3 Г, Устань... 5 Д═6 В, Не хочу я пива... 6 Д═8 А... привізъ я меду; 7 Д═10 Б; 8 Д═10 А... привізъ я... 9 Д═8 Б; 10 Д═13 Б, Устань же, мила... 11 Д═14 Б; 12 и 13 Д═10 и 11 Г.

14 Вивела коня, та ще й осідлала:
15 — Та поідь же, милий, поідь ти до бору,
16 Поідь до бору, зруби тополю,
17 Привези до дому, поставъ комору;
18 Проруби вікно, щобъ було видно,
19 Проруби й дві, щобъ було видній;
20 Проруби й дверечки, зачиняй мене,
21 Покупи замочки, замикай мене.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

249.

А.

Ой гай мій, гай, чого шумишъ не помалу —
Що не підъ мисль, не підъ норовоньки
Собі милую мою.
„Ой підіте жъ, ой підіте, шитий платокъ принесіте,
Чи не заговорить, слова не промовить
Моя милая до мене“.
— Ой Боже, мій Боже, шита хустка не поможе:
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой підіте жъ ви, підіте, вишнівочки принесіте,
Чи не заговорить, слова не промовить
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, ця вишнівочка не поможе:
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой идіте жъ ви, идіте, пару волівъ приведіте,
Чи не заговорить, слова не промовить
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, пара волівъ не поможе:
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.

„Ой ідіте жъ ви, ідіте, пару коней приведіте,
Чи не заговорить, слова не промовить
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, пара коней не поможе:
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой ідіте жъ ви, ідіте, пару... приведіте,
Чи не заговорить, слова не промовить,
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, пара.... не поможе:
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой ідіте жъ ви, ідіте, стадо овець уженіте,
Чи не заговорить, слова не промовить,
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, стадо овець не поможе,
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой ідіте жъ ви, ідіте, нагаєчку унесіте,
Чи не заговорить, слова не промовить,
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, нагаєчка не поможе,
Ой коли я не любила, не буду й любити,
До нелюба говорити.
„Ой ідіте жъ ви, ідіте, шишшиноньку унесіте,
Чи не заговорить, слова не промовить
Моя милая до мене“.
— Ой Боже мій, Боже, ця шишшинонька не (?) поможе:
Коли я любила, до буду й любити,
До нелюба говорити.
Да буду постіль стлати, да буду й обнімати,
Да буду безъ отця й безъ матусі поживати.
Ой милий мій, милий, та ти жъ мій голубокъ сивий,
Лягай зо мною спати на моій кроваті,
Та буду съ тобою розмовляти.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

Охъ и гаю мій, гаю, тонкий, кучерявий,
Державъ за рученьку, державъ за білую,

Прехороший, ще й чернивий.
Охъ и гаю мій, гаю, розсажений зрідка,
Кого не любила и родомъ не знала,
То судивъ мені дідько.
Охъ и гаю мій, гаю, да шумишъ не помалу,
Що не до серденька, не до любові
Я дружиноньку маю.
„Охъ пойди, внеси, хлопче, да турецьке сідельце,
Чи не заговорить, хоть слово промовить
А до мене мила-серце“.
— Козаче-небоже, сідло не поможе:
Я якъ не любила, не буду любити
И съ тобою говорити.
„Ой пойди, введи, хлопче, коня вороного,
Чи не заговорить, хоть слово промовить,
А до мене молодого“.
— Ой козаче-небоже, коникъ не поможе:
Якъ я не любила, не буду любити
И съ тобою говорити.
„Пойди, внеси, хлопче, а нагайку-дротянку,
Чи не заговорить, хоть слово промовить
А до мене мила зъ ранку.
Ой повісь же ти, хлопче, нагаєчку на колочку,
Чи не заговорить, хоть слово промовить
А до мене мила нічку“.
— Ой козаче-небоже, бъе нагаєчка дуже,
У тіло влипає, ажъ серденько крає,
Дрібні слёзи проливає.
Ой козаче-небоже, нагайка поможе,
Я якъ не любила, то буду любити,
И съ тобою, серденько, буду говорити.

(Борисполь, Переяславск. у.).

250.

Чи я жъ тобі не казала,
Не бери жъ ти мене,
Бо я роду цікавого,
Не навчишъ ти мене:
Бо я роду цікавого,
А ти не такого,
Бо я люблю жартувати,
Тобі й не до того.

(С. Товста, Звенигородск. у.).

251.

А.

1 — И шумить, и гуде,
2 Дрібенъ дощикъ иде,
3 А хто жъ мене, молодую,
4 Та до дому доведе?
5 Обізвався козакъ
6 На солодкий медокъ:
7 „Гуляй, гуляй, дівчинонько,
8 Я до дому доведу.
9 — Ой просю жъ я тебе,
10 Не веди жъ ти мене,
11 Бо лихого мужа маю —
12 Буде бити мене.
13 Буде бить, волочить,
14 Та нікому боронить".
15 Зеленая осока—
16 Чорні брови въ козака.
17 На те мати родила,
18 Щобъ дівчина любила;
19 Щобъ трубки не куривъ,
20 Табаку не нюхавъ,
21 По трахтиряхъ не ходивъ,
22 Чужихъ жінокъ не любивъ,
23 Та все мене слухавъ

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Б.

1—3 Б=1—3 А; 4 Б=4 А... проведе; 5 и 6 Б=5 и 6 А... на солодкімъ меду; 7 и 8 Б=7 и 8 А... моя мила... відведу; 9 и 10 Б=9 и 10 А; 11 Б=11 А... злого... 12 Буде бити, добре знаю; 13 и 14 Б=13 и 14 А;

15 Хіба самъ поміркує,
16 Та цей разъ подарує.

(Тараща, И. П. Новицкій).

В.

1—3 В=1—3 А; 4—6 В=4—6 Б; 7 и 8 В=7 и 8 А... приведу; 9—12 В=9—12 А... злого мужа...

(Гадячъ, Руденко).

Г.

1—3 Г=1—3 А; 4 До домоньку заведе; 5 и 6 Г=5 и 6 Б; 7 и 8 Г=7 и 8 А... чорнявая... заведу; 9—11 Г=9—11 А; 12 Г=12 Б.

13 Набікъ, хлопці, набікъ хлопці,
14 Лихо мужа несе,
15 Якъ побачить мене зъ вами,
16 Ажъ ёго трасця стрясе.
17 А я мужа не боюся,
18 Я мужові поклонюся,
19 А вінъ мене поцілуе,
20 Ще... разъ подарує.

Д.

1—8 Д=1—8 А;

9 Не повівъ же до дому,
10 Та повівъ у солому.
11 А солома не полова,
12 Та й дівчина чорноброва.
13 А солома не потерга була,
14 А дівчина не ..... була,
15 А зъ соломочки
16 Та въ чуланикъ заведу,
17 За для тебе, душенько,
18 Солоденькоі найду.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

252.

А.

1 — Чого мені журитися, якоі неволі,
2 Що я зъ-роду добра не маю, а горя доволі.
3 Тече річка невеличка — схочу, перескочу,
4 Оддай мене, моя мати, за кого я схочу;
5 Оддай мене, моя мати, заміжъ за старого,
6 Буду ёго шанувати лучче молодого.
7 Дала мене моя мати заміжъ за старого,
8 Сюди, туди повернуся — треба молодого.
9 Я ёго шанувала, шанувати мушу,
10 Ой, Боже мій милостивий, возьми ёго душу!
11 — Та піди, старий-старесенький, у лугъ по калину,
12 Якъ калини не достанешъ, далебі загину.
13 Пішовъ старий калини ламати
14 Прийшовъ хорошъ парень до мене гуляти.
15 — Сядь, парень, хорошъ-бравий, кінець того столу,
16 Я сяду молоденька, поручъ исъ тобою.
17 Спдить парень хорошъ-бравий, курчя убірає,
18 А вона сидить, молоденька, коло ёго, тяжко издихає.
19 — Піди, дочко-паняночко, батька виглядати,
20 Якъ итиме съ калиною, давай мені знати.
21 Біжить дочка-паняночка у долоні плеще:
22 — Гуляй, гуляй, моя ненько, нема батька іще!
23 Погляну я у віконце, калина буріє.
24 — Ой, Боже мій милостивий, де я парня діну.
25 — Заховай мене, моя милесенька, за дубові двері,
26 Сама жъ звъяжи головоньку, та лякъ у постелі.
27 — Одчиняй, миленька, съ калиною йду!
28 — Не одчиню, старий діду, головоньки не зведу.

29 — Чого жъ ти, моя мила, такъ заболіла?
30 — Не знаю жъ я, старий діду, трохи не зомліла.
31 Піди старий, старисенький, та наколупай меду,
32 То може я, старий дідоньку, головоньку зведу.
33 Пішовъ старий бородатий меду колупати,
34 А я парня за рученьку, та й вивела съ хати.
35 — Біжи, парень, хорошъ-бравий, темними лугами,
36 Хто стріне, питатиме, скажешъ: „ходивъ за волами“.
37 Иде старий, бородатий, у тарілки креше.
38 — Ой бувъ же тутъ вражий синъ, тіко місце тепле.

(М. Жаботинъ, Черк. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

1 На що мені жонитися, бувши молодому,
2 Зазпвае чорнявая, до своёго дому.
3 Чорнявая молодиця кивала на мене:
4 — Покинь, покинь, молотити, та иди до мене.
5 Приходь, хлопче, приходь, бравий, на часъ, на годину,
6 А я свого старенького пішлю по калину.
7 Пішовъ старий бородатий калини ламати,
8 Вона свого миленького затягла до хати.
9 — Біжіть дітп, біжіть малі, батька впзпрати,
10 Якъ итиме съ калиною, давайте мені знати.
11 Біжить дитя, біжіть мале, та й въ долоні плеще:
12 Гуляй, гуляй, наша мати, нема батька еще!
13 Ой глянула въ кватпрочку — калиночку видко,
14 — Увпвайся, превражий синъ, коло мене швидко!
15 Уже старий бородатий двері відчиняе,
16 Вона свого миленького підъ кровать ховае.
17 Поховала тебе, хлопче, підъ свою перину,
18 Сама ляжу, ёму скажу: „далебі загину!
19 Иди, старий бородатий, та вколупи меду,
20 Чогось мені тяжко, важко, головки не зведу“.
21 Пішовъ старий бородатий меду колупати,
22 Вона свого миленького за руку та съ хати.
23 Иде старий исъ комари, та въ тарілки трепле,
24 — А де лежавъ вражий синъ, тілько місце тепле.
25 „Ой ти, старий бородатий, не діждешъ ти того,
26 Щобъ я собі не приймала хлопця молодого.

(С. Калита, Остерск. у. М. Н. Александровичъ).

В.

1—4 В=1—4 Б; 5 В=5 Б. Ой прийди жъ ти, мій миленький... на часину; 6 В=6 Б; 7 В=7 Б Иди... 8 В=8 Б. А я... за руку до... 9 В=9 Б. Идіть... идіть... 10 В=10 Б... дайте... 11 и 12 В=11 и 12 Б; 13 В=13 А. Иде старий бородатий, ажъ калину; 14 В=14 Б... пересучий... 15 В=15 Б... одчиняє; 16 В=16 Б; 17—19 В=19—21 Б; 20 В=22 Б. А я... 21 В=23 Б; 22 В=24 Б... пресучий... 23 и 24 В=25—26 Б.

(Остерск. у. Морозъ).

Г.

1 Гарний хлопець, гарний хлопець, моргає на мене.
2 — Прийди, прийди, серце моє, въ неділю до мене.
3 „Ой не пійду я до тебе, маєшъ чоловіка,
4 Якъ попаде, буде бити, вмалить мені віка“.
5 — Прийди, прийди, серце моє, въ полудню годину,
6 А я свого старенького вишлю по калину.
7 Піди, старий, піди, старий, калини ламати,
8 Ой вискочивъ сіромаха съ конопель до хати.

9 Г=17 А... хлопець кінець стала, курку... 10 Г=18 А... стоіть край ёго, важенько... 11 Г=19 А. Та піди, піди, дитя мале, тата... 12 Г=20 А... намъ... 13 Г=21 А... дитя, біжить, дитя... 14 Г=22 А... матусенька, бо тато не йде ще.

15 Поб чила въ оболоню калинові віти,
16 — Ой де жъ тебе, серце моє, тепера подіти!
17 Взяла ёго за рученьку, повела въ кімнату,
18 Сама лягла на постелі, та й стала стогнати.

19 Г=19 Б. Піди, старий, піди, дурний... 20 Г=20 Б... трудно-нудно... 21 Г=21 Б... старий, пішовъ дурний... 22 Г=34 А. Вона взяла за... 23 Иде старий, иде дурний, тарілками клепле. 24 Г=24 Б. Оттутъ же бувъ превражий...

(Лубны).

Д.

1 — На що жъ мені женитися, на що жъ мені жінка,
2 Є у мене сусідонька, добра пріятелька,
3 На що жъ мені женитися, на що мати дому,
4 Ой казала, приходити, якъ до свого дому.
5 „Вийди, доню, на гулоньку тата виглядати,
6 Чи йде, чи не йде, давай хутчій знати“.

7 Вийшла доня на гулоньку та й въ долоні плеще:
8 — Гуляй, гуляй, моя мамо, нема тата єще!
9 Милая въ оконко — вже милий близенько.
10 „Де жъ я тебе заховаю, милее серденько!
11 Заховаю тебе въ пухову перину,
12 Сама ляжу, розстягнуся: „вже я теперъ згину!“
13 Прийшовъ милий, прийшовъ милий зъ роботи до хати,
14 Якъ стояла, такъ упала, да й стала стогнати.
15 „Піди, милий, піди, милий, у лісъ по калину,
16 Бо такъ мені трудно-нудно, подобно я згину“.
17 Пішовъ милий, пішовъ милий, калини шукати,
18 А я свого миленького випустила съ хати.
19 — А я, гарний хлопець, въ свого батька вдався,
20 Низомъ, низомъ, по-під хмизомъ, та й въ зіллє сховався.

(С. Пилиповичи).

Е.

1 Е=2 Г. Таки прийди, уланику, въ-вечері до... 2 Е=6 Б... старика... 3 Е=12 А... не підешъ по калину... згину; 4 Е=7 Б. 5 Якъ выскочивъ уланикъ съ конопель до хати; 6 Е=19 А. Якъ послала мати дочку... 7 Е=20 А; 8 Е=21 А. Дочка иде вулицею, та въ... 9 Е=22 А... матусенько... ще-ще;

10 Якъ побачила стара — иде бородатий,
11 Якъ стояла, такъ и впала, начала стогнати.
12 Якъ послала старика меду колупати,
13 Взяла влана підъ рученьки, та й вивела зъ хати.
14 Иди, иди, уланику, та й не оглядайся,
15 Щобъ мій старий бородатий та й не догадався.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Ж.

1 Й ой кивали молодиці пальчикомъ на мене.

2 Ж=2 Г... хлопче, прийди, серце, въ... 3 Ж=5 Г... хлопче, прийди, серце, въ неділю...; 4 Ж=6 Б. То я вишлю миленького у лугъ...; 5 Ж=13 В. Иди...; 6 Ж=20 Б. Бо вже... не перейду хати; 7 Ж=7 Б.

8 Вона мене за рученьку: иди, серце, до хати.
9 — Охъ ти, дочка маленькая, иди батька виглядати,
10 Якъ буде батько йти, то будешъ казати.
11 Иде дочка маленькая, та въ долоні плеще:
12 „Гуляй, гуляй, матусенько, нема батька єще“.
13 Прочиню я кватирочку, калини не видко,
14 — Увивайся, гарний хлопче, коло мене швидко!

15 Прочиню я кватироньку, калина близенько!
16 — Дежъ я тебе заховаю, та моє серденько?
17 Лягай, хлопче, лягай, серце, лягай на (підъ) перину,
18 А я ляжу на перину, та скажу: „загину!
19 Иди, старий бородатий, меду купувати...
20 Уже жъ мені тошно-нудно, не перейду хати".
21 Пошовъ старий бородатий меду купувати,
22 Вона мене за рученьку: „иди, серце, зъ хати".
23 Иде старий бородатий, та въ долоні плеще:
24 — Бувъ же тутъ скурвий синъ, ще й місце тепле!
25 Батько бивъ, батько бивъ, нагай увірвався,
26 А я низомъ, по-підъ хмизомъ въ зілля заховався,
27 Батько йде, батько йде, на грудку споткнувся,
28 А я зъ жалля, зъ запечалля зъ батька усміхнувся.

(С. Дидовичи, Новгор.-Волынск. у.).

3.

1 Моргали же молодиці бровами на мене,
2 — Покинь, серце, ціпъ на тоці, та й прийди до мене.
3 Покинувъ я ціпъ на тоці, а жито у стозі,
4 А самъ пішовъ до молодиць, бо мні по дорозі.
5 Прийшовъ же я до молодиць, просять мене сісти,
6 Дають мені нелуплені бараболі їсти.
7 Я на тіі бараболі басомъ поглядаю,
8 На полиці варинниці очима приймаю.
9 Сидить хлопець коло стола, курця оббирає,
10 На хороші молодиці бровами моргає.
11 Подивлюся въ кватирочку — вже калину видненько,
12 — Де я тебе изховаю, любеє серденько!
13 Подивилась въ кватирочку — вже калину видно,
14 А я хлопця за рученьку й заведу въ перину.
15 — Біжи, старий бородатий, меду кулупати,
16 Бо, єй Богу, така слаба, шо не можу встати!
17 Иде старий бородатий изъ медомъ до хати,
18 „Якийсь дідько въ тебе бувъ, не мігъ-ємъ го злапати."
19 — Біжи, біжи, моя доню, батька виглядати,
20 А я хлопця за рученьку, та й виведу зъ хати.
21 Иде, иде, моя доня, та й въ долоні плеще:
22 Гуляй, гуляй, моя мамо, не йде тато єще.

(М. Ялтушковъ, Могилевск. у. А. Руданскій).

И.

1 Отъ вже наставъ третій тиждень, якъ я тутъ молочу,
2 Та вітòгді (?) молодичокъ я й въ очі не бачу.
3 Ой піду я до коршомки, горілки напъюся,
4 На хироші молодиці кріпко надивлюся.
5 Сидить хлопець кінець стола, курча обберає,
6 На хороші молодиці бровами моргає.
7 Ой моргнула молодиця бровами на мене:
8 — Покинь, хлопче, молотити, та ходи до мене.
9 „Не покину молотити, не покину ціпа,
10 Молодая молодице, маєшъ чоловіка“.
11 — Прийди, хлопче, ти, молодий, зъ полудня въ годину.

12 И=6 Б; 13 и 14 И=3 и 4 З. 15 И=7 Г... старий бородатий калину... 16 И=11 З. Бо я чогось така... 17 И=7 Б.

18 Вона хлопця за рученьку, та ввела до хати.
19 — Вийди, доню, за ворота батька виглядати.
20 Якъ буде йти зъ калиною, дай до хати знати.
21 Вийшла доня за ворота, та й въ долоні плеще:
22 „Гуляй, гуляй, моя мати, не йде тато ні-ще!“
23 Ой не видко старенького, ино видко калину,
24 Сховаю я тебе, серце, підъ білу перину.
25 Прийшовъ старий зъ калиною до хати,
26 Я якъ стояла, такъ упала й зачала стогнати.
27 — Піди, старий бородатий, ще вколупи меду,
28 Бо-мъ, ей Богу, така слаба, голови не зведу.
29 Пішовъ старий бородатий меду колупати,
30 А я хлопця за рученьку, та й вивела зъ хати.

(С. Говоры, Могилевск. у. А. Руданскій).

253.

Горе жъ мені, козакові, нема сіна лошакові,
Нема сіна и оброку и дівчини коло боку!
Зъ чорнявою лежавъ, лежавъ, та нічого не вилежавъ,
До рудоі прикотився, заразъ хлопець уродився!
Та не світе ясний місяць, світють ясні зірки.
Унадився козаченько до чужоі жінки.
Унадився, впровадився, якъ кабанъ у жито,
Въ ёго реберъ нема, голову пробито.

Чогось мужикъ догадався, въ сіняхъ притаївся,
А я хлопець гарний бувъ, до жінки згодився.
Мужикъ думавъ, що яшний снігъ, почавъ молотити,
Побивъ руки, побивъ ребра, не можно ходити.
Одъ припічка до порога, въ порога — залога,
Тутъ я шапку въ себе хутко, въ віконце, якъ мога.
Якъ тікавъ я черезъ тинъ, черезъ перелази,
Опікъ мене мужикъ ціпомъ ажъ чотирі рази.
Я втікати, я втікати до третёі хати,
Оглянувся козаченько, чи сліду не знати?
Козакъ думавъ — конопельки, добре спочивати,
Побачили молодиці изъ третёі хати:
— Чи не той се козаченько, що по почамъ ходе?
Що дівчатъ и молодиць та зъ разума зводе?
Тутъ я попомучився, якъ жінки піймали,
Били мене скілько влізло — очкуръ перервали!
Ой моргала молодиця, моргала на мене:
Покинь, хлопче, молотити, та приходь до мене.
Прийди, хлопче гарний, бравий, съ півдня у годину,
А я пошлю старенького у лугъ по калину.
Пішовъ старий, пішовъ старий у лугъ калину рвати,
А (я) хлопець гарний бувъ, прискочивъ до хати.
Сижу собі въ кінці стола, курчя уминаю,
Свою милу чернобриву къ серцу прижимаю.
Каже мати: біжи, доню, батька виглядати,
Якъ буде йти зъ калиною, давай хутко знати.
Біжить доня, біжить доня, у долоні плеще:
— Гуляй, мати, гуляй, мати, нема батька ище.

(Херсонск. губ.).

254.

А.

1 Оженився Семенъ, да взявъ жінку хорошу,
2 Тішився вінъ, якъ не знає чимъ,
3 Що хороша на вроду.
4 Ой пійшовъ же Семенъ да й у поле орати,
5 Казавъ жінці Катрині: „принеси обідати“.
6 Ой оре, Семенъ, оре, та й на шляхъ поглядає —
7 — Чужі жінки обідать несуть, а моєі не має!

8 Доорався Семенъ до темного бору,
9 Пустивъ воли у діброву, самъ пійшовъ до дому.
10 Ой прийшовъ вінъ до дому, зачавъ дітей питати:
11 — Дітки жъ моі дрібненькіі, а дежъ ваша мати?
12 „Ой пійшла жъ наша мати у лугъ по калину,
13 Ой щось вона говорила, що я васъ покину.
14 Ой пійшла жъ наша мати у лісъ по телята,
15 Ой щось вона говорила, що не ваша я мати.
16 Ой пійшла жъ наша мати у лісъ по корови,
17 Ой щось вона говорила — бувайте здорови".
18 Ой ударився Семенъ да й объ поли руками:
19 — Дітки жъ моі маленькіі, пропавъ же я зъ вами!
20 Ой ударьте, морози, да й на ті густі лози,
21 Побий, Боже, Катерину за Семенові слёзи.

(Кіевъ).

Б.

1 Б=6 А; 2 Б=7 А... обідъ несуть...; 3 Б=8 А... до зеленого лугу; 4 Б=9 А; 5 Ой приходить Семенъ до своєі хати; 6 Б=11 А. Питається въ малихъ дітей... 7 Б=14 А... у лугъ...; 8 Заклялась и забожилась, що не прийде до х ти; 9 Б=18 А; 10 О, Боже жъ мій милосгивий, пропавъ, діти, зъ вами; 11 Б=20 А... морози на густиі лози; 12 Б=21 А.

В.

1 Оженився Семенъ та взявъ Катерину,
2 Все вінъ собі говоритъ, що буду мати господиню,
3 Пішовъ Семенъ въ поле орати,
4 Єго жінка Катирина по мішкахъ шукати.
5 Ой въ місті-місті стояла еі новина,
6 Подмовила Катерина багацького сина:
7 „Покинь отця, матку, я покину дітки,
8 Підемъ въ Украіну помішкання глядіти".
9 Оре Семенъ, оре зо старенькимъ дідомъ;
10 — Нема жъ моі Катерини зъ раненькимъ обідомъ.
11 Оре Семенъ, оре сірими волами;
12 — Нема моі Катирини зъ чорними бровами.
13 Оре Семенъ, оре на шляхъ виганяє;
14 — А всі жінки обідъ несуть, тілько моі мара маєе.
15 Оре Семенъ оре, до сухого лому,
16 Випрягаєе сіри воли, самъ іде до дому.

17 В=10 А... Семенъ... ставъ...; 18 В=11 А; 19 В=14 А... въ гай...
20 Щось вона заклята, що не наша мати.
21 Пішовъ Семенъ до коморі подивився до скрині...
22 — Нема моіхъ хустокъ, нема моі господині!
23 Пішовъ Семенъ до шпікмара (?), подивися въ засіки...
24 — Діти жъ моі дрібненькіі, пропавъ же я навіки!
25 Ой вдарився Семенъ по полохъ руками:
26 — Діти жъ моі дрібненькіі, пропавъ же я зъ вами.

Г.

1 Иде Семенъ а въ поле орати,
2 Наказуе Катерині: — Винось рано обідати.

3 и 4 Г=19 и 10 В... нема Катерини...; 5 Г=13 В; 6 Г=14 В. Чужі.. несуть, моі мара... 7 и 8 Г=15 и 11 В. Доорався Семенъ до сухого... 9 Ой прийшовъ Семенъ до новоі хати; 10 и 11 Г=18 и 19 В; 12 Г=26 В. Заклялася, забожилась...

13 Подивився Семенъ а въ новую скриню...
14 — Нема шмаття, нема грошей, нема господині!
15 Подивився Семенъ въ новую кватиру —
16 Катерина зъ москалями сходить на долину.

17 и 18 Г=25 и 26 В.

Д.

1 Д=3 В. Та пішовъ же... 2 Д=4 В... до коршми гуляти; 3 Д=6 А... вгору... 4 Свої жінки Катерини зъ обідомъ чикає. 5 Д=7 Г... дуба. 6 Ой чувъ же я черезъ люде, що десь моя люба; 7 Д=7 Г; 8 Д=9 А... по діброву...; 9 Д=9 Г; 10 Д=6 Б... дітей своіхъ...; 11 Д=14 А. 12 Тамъ то жъ она божилася, що я вамъ не мати; 13 Д=12 А; 14 Д=13 А... Тамъ то жъ она божилася; 15 Д=21 В... Семенъ до новоі скрині; 16 Д=14 Г.., грошей... шмаття...; 17 и 18 Д=25 и 26 В.

19 Ой тату, нашъ тату, стій, нежурися;
20 ..... зійде, літо прийде, а ти оженися.

Е.

1 Е=6 А. 2 Е=2 Б... не видати; 3 Е=15 Б; 4 Ой випрягай, хлопче, воли, я піду до дому; 5 Е=9 Г... зъ сіней до хати; 6 Е=11 А; 7 Е=19, В; 8 Е=12 Д. Залаяла, забожила... 9 и 10 Е=25 и 26 В; 11 Е=11 Б. Ой повійте... 12=21 А... Боже... та за моі слёзи.

Ж.

1 Та оравъ Семенъ сірими волами,
2 Прийшла къ ёму Катерина съ чорними бровами.
3 Доорався Семенъ до новоі хати,

4 Ж=6 Б; 5 Ж=7 Б. 6 Ж=12 Г; 7 Ж=18 А; 8 Ж=19 А... горе мені зъ вами.

(С. Покровская Багачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

З.

1 З=3 В... Сімёнко...; 2 Казавъ Катирині рано обідъ висилати; 3 З=1 А. Оре Сімёнко на шляхъ...; 4 З=2 Б... Катирини...; 5 Оре Сімёнко, дооравъ до...; 6 З=16 В; 7 З=9 Г... Семёнко...; 8 З=11 А; 9 Пішла въ лісъ по телята, та й забожилася: 10 Дітп жъ моі дрібненькіі, я не ваша мати. 11 и 12 З=25 и 26 В.

13 Пішовъ Сімёнко до новоі комори...
14 — Висятъ сукні, стоятъ скрині,
15 Нема моєі господині.
16 Пропадіть ви, сукні, пропадіть, и гроші,
17 Вернися, Катирина, бо мя зсідятъ воші.

И.

Оре милий, на шляхъ поглядає,
Що милоі изъ обідомъ не має.
Доорався до сухого лану,
Випрягъ воли къ зеленому гаю,
Сівъ на коня, поіхавъ до дому.
Приіжжає підъ нові ворота,
Привъязавъ коня близько до порога,
А самъ плаче, надъ коникомъ стоя.
Вийшла къ ёму старенькая мати,
Стала ёму стиха промовляти:
— Було, сину, такоі не брати,
Ні-съ-кимъ буде віку доживати —
Часто ходить до корчми гуляти.

(Борзна).

І.

Оженився Семенъ та взявъ жінку молоду;
Тішився вінъ, якъ не знать чимъ, що хороша на вроду!
Ой взявъ Семенъ воли та й пішовъ въ поле орати,
Просивъ своей Катирини — принеси обідати.
Оре Семенъ, оре чорними волами; —
Ёго жінка Катирина гуля зъ москалями.
Оре Семенъ, оре, на шляхъ поглядає —
Чужі жінки обідъ носять, а ёго немає.

Доорався Семенъ до глубокого долу,
Пустивъ воли у діброву, самъ пішовъ до дому.
Приходить Семенъ, одчиняє хату,
Питається дітокъ своіхъ: „а де ваша мати?“
— Пішла наша мати у лугъ по калину,
Ой щось вона говорила, що вже васъ покину.
Пішла наша мати у лугъ по корови,
Ой щось бо вона говорила: бувайте здорові!
Пішла наша мати у лугъ по телята,
Забожилась, заклялася, що не ваша мати!
Узявъ Семенъ ключі, одчиняє скрині:
Нема сукень, нема плаття, нема Катирини.
Ударився Семенъ объ поли руками:
— Дітки моі маленькі, пропавъ же я зъ вами!
Ударьте, морози, на сухиі лози!
Побий, Боже, Катирину за Семенові слёзи! —

(Волынск. и Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

255.

А.

1 Та журба жъ мені, моя мати, журба за журбою,
2 Ой оддала мене, мати, заміжъ молодою,
3 Гей за того недоростка, що живъ зъ удовою,
4 А я того недоростка зроду не любила,
5 У чотирі неділеньки да й не говорила,
6 А на пъяту неділю стала говорити,
7 Стала свого недоростка съ кровати й будити:
8 — Ой уставай, недоростку, чи спишъ, чи не дремаєшъ,
9 Чи ти въ мене, й молодиі, й ума вибіраєшъ?
10 Ой запрягай, недоростку, коня й вороного
11 Та й поідешъ, недоростку, до батенька й мого.
12 Ой іхали вони поле, іхали другоє,
13 Ой на третє поле стали й повертати,
14 Стала свого недоростка изъ воза спихати.
15 Ой изняла зъ недоростка штани и сорочку,
16 Привъязала недоростка въ темненькімъ лісочку,
17 Сама сіла поіхала й до батенька въ гості.
18 Та небагато й гостювала — чотирі неділі,
19 А на пъяту неділеньку сіла й поіхала,

20 А до свого недоростка въ гості заіхала.
21 — Здоровъ, здоровъ, недоростку, чи спишъ, чи дремаєшъ,
22 Чи ти мене, молодоі, зъ гостей виглядаєшъ?
23 „Ой я жъ бо, Марусина, не сплю й не дремаю,
24 Тільки тебе, молодоі, зъ гостей виглядаю".
25 — Та якъ не будешъ, недоростку, матері хвалиться,
26 То дамъ тобі, недоростку, й хочъ води напиться.
27 „Ой не буду, Марусино, не буду, не буду,
28 Ой я жъ тобі ціхъ гостиньківъ по вікъ не забуду".
29 Ой изняла Маруснна изъ коника віжки
30 Та звъязала недоростку вкупу руки й ніжки,
31 Та й узяла Марусина нагайку-дротянку,
32 Катувала недоростка зъ вечора й до ранку.

(С. Темберщина, Васильков. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Б=2 А, мати та за недоростка; 2 Б=4 А;
3 Та за того недоростка голову втопила,
4 В=5 А... до ёго да й не...; 5 Б=6 А.
6 Якъ би того недоростка въ гості одурити.
7 „Ой ходімо, недоростку, въ камору новую,
8 Та дамъ тобі, недоростку, сорочку білую.
9 Б=10 А; 10 Б=11 А... батенька въ гості;
11 А въ батенька мого ввесь двіръ на помості,
12 Ввесь двіръ на помості, що неділі гості;
13 Ой яки жъ то гості — все зяті та дочки".
14 Проіхали поле, проіхали друге,
15 А на третє стали повертати,
16 Стала мила недоростка изъ воза спихати:
17 „Ой устань, устань, недоростку, изъ воза до долу,
18 Та поідемъ, недоростку, въ зелену діброву".
19 Прівъязала недоростка до сосни плечима,
20 До сосни плечима, въ батьківъ двіръ очима:
21 „Ой іжъ же ти, недоростку, зеленую травку,
22 Та пий же ти, недоростку, холодную воду,
23 Поки я повернуся одъ свого роду".
24 Небагато гостювала — чотирі неділі,
25 Трохи мого недоростка комарі не зъіли;
26 А на пъятую неділлю я до дому іду,
27 Та до свого недоростка въ діброву заіду.

28 Б=21 А. Ой чи спишъ ти, недоростку, 29 Б=22 А; 30 Не сплю не дрімаю; 31 Б=24 А? Та все...

32 Ой розвяжи, моя мила, та білині руки,
33 А вже жъ моі білі руки набралися муки!
34 Ой дай мені, моя мила, хочъ води напиться,

35 Б=25 А. Чи не... 36 Б=27 А... моя мила, далебі не буду; 37 Б=28 А. Ой я того гостювання...

38 Війшла мати воритъ одчиняти,
39 „Чого жъ ти, синочку, зъ личенька змінився?
40 Чи ти въ тестя горілки напився,
41 Чи чого ти зъ личенька змінився?“
42 — Ой змінився, матусенько, въ зеленій діброві.
43 „Ой чомъ ти, мій синочку, давно не хвилився?“
44 — Тимъ же я не хвалився, що поклявся, побожився.
45 „Ой піди, сину, на ярмарокъ, купи, сину, три нагаєчки:
46 Та перва нагайка — недоросткомъ звати,
47 А друга — изъ воза спихати,
48 А третя нагайка — до сосни въязати“.

(Гадячъ. Рудченко).

В.

1 Ой оддала мене мати замужъ молодую,
2 Да за того недоростка, що живъ зъ удовою.
3 Недоростокъ, моя й мати, наровиться,
4 У поперекъ кроватюшки спать ложиться.
5 Молодая Марусенька всю ночку не спала,
6 Молодому й недоростку й ума прибирала.
7 А ходила Марусенька по комнаті,
8 Да будила недоростка й исъ кроваті.
9 — Ой уставай, недоростокъ, годі тобі спати,
10 Пора тобі, недоростокъ, коня запрегати.
11 Ой запрегай, недоростокъ, коня вороного,
12 Та поідемъ до батенька до родного.
13 Приіхала Марусенька до долини,
14 Привъязала конниченька до ялини,
15 Молодого недоростка до драбини.
16 Поставила конниченьку овса й сіна,
17 Молодому недоростку—трави по коліна.
18 — Ой іжъ же ти, недоростокъ, траву сію,

19 А я пойду до батюшки погостюю.
20 Небогато Марусенька гостювала,
21 Да сёмоі й недільки прибувала.
22 — Чи дать тобі, недоростокъ, водиці напиться,
23 Чи переставъ, недоростокъ, норовиться.
24 „Ой, єй Богу, Марусеньку, єй Богу, не буду,
25 Ой я твого гостювання по вікъ не забуду.
26 Що моі реберечка травка проростає,
27 А моі кари очі кровъ прокапає.
28 Да думала й недоростка на світі не має.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Г=1 Б; 2 Г=3 В; 3 Г=4 В... кроватеньки... 4 и 5 Г=7 й 8 В; 6 Г=9 В. Вставай, вставай... 7 Г=10 В; 8 Г=12 В... батенька гостювати; 9 Г=13 В. Доіжжає... 10 и 11 Г=14 и 15 В; 12 Г=16 В. Положила... 13 Г=17 В; 14 Г=18 В... кониченько...

15 Ти, молодий недоростку, траву у коліно,

16 Г=22 В. 17 Г=23 В. Чи будешъ ти...; 18 Г=24 В. Не буду, Марусе... 19 Г=25 В. Ой сёго... 20 Г=26 В.. крізъ... 21 Г=27 В. А крізъ.. слёза протікає. 22 Г=20 В... Марусина... 23 Г=21 В... недиленьки приіжжала.

24 Молодого недоростка й одвъязала.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кабальчичъ).

Д.

1 Д=1 Б; 2 Д=4 А... сімъ годъ... и не говорила;
3 А на восьмий годочокъ промовила слово;
4 и 5 Д=10 и 11 А.
6 До батенька мого, до тестенька твого;
7 Д=12 А... ми... 8 Д=13 А. На третёму полі спочивати.
9 Стали недоростка до дуба въязати;
10 — Ставай, недоростку, до дуба плечима,
11 До дуба плечима, а на шляхъ очима.
12 Ти дивися, недоростку, куда я поіду,
13 И дивися, недоростку, відкіль я приіду.
14 Д=18 А. Та не довго... 15 Д=19 А... я до дому іду; 16 Д=27 Б... хоть на часъ... 17 Д=21 А; 18 Д=22 А... мене, недоростку, зъ гостей... 19 Д=23 А. Не сплю жъ, моя мила... 20 Д=24 А. А я жъ тебе, моя мила, зъ... 21 Д=34 Б;

22 Не дамъ, не дамъ, недоростку, на воду й дивиться;
23 Д=32 Б... моі білі... 24 Д=33 Б,
25 Та вже моі білі ноги набрались тревоги.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

Е.

1 Е=1 Б; 2 Е=4 А; 3 Е=5 А. Та до того недоростка да й... 4 Е=6 А... третю... та й заговорила; 5 Е=10 А; 6 Е=10 Б; 7 Е=14 Б. Ой ідемо... ідемо... 8 Е=13 А; 9 Е=17 Б. Ой уставай, недоростку... 10 Е=19 Б; 11 Е=14 Б; 12 Е=15 Д; 13 Е=27 Б... заіду. 14 Е—28 Б; 15 Е=22 А... дожидаєшъ; 16 Е=19 Д; 17 Е=24 А. А яжъ тебе... дожидаю, 18 Е=32 А. Ой видвяжи жъ, мила, хоть... 19 Е=33 Б. 20 Е=34 Б; 21 Е=35 А... дома хвалитися; 22 и 23 Е=36 и 37 Б.

(Роменск. у. А. А. Потебня).

256.

Ой ти досада, ти досадонька моя,
Ти скажи, скажи, що за горе й за біда?
Про досадоньку та й нікому не скажу,
А ні батькові, а ні матері рідній,
Тілько скажу подружжю потайному.
Що иде, иде ревнивий мужъ до дому,
Ой несе, несе гостинчичокъ дорогий:
Три пліточки дротяніі,
Та я й не знаю, що й за що!
Хиба за те, що я въ кумп гуляла,
Що жонатому й стаканъ меду й піднесла,
А холостому та зеленого й вина?
Гуляй, гуляй, голова, щобъ веселая була!

(Полтавск. у. Я. Демченко).

257.

А.

1 Добре було жити — перву жінку бити,
2 А зъ другою, молодою горе въ світі жити!
3 Сама рано встане, чоловіка будить:
4 — Вставай, вставай, чоловіче, товару давати,
5 А я піду на базаръ солі куповати.
6 Соли не купила, та въ шинкъ заблудила.

7 Бідна жъ моя головонька, сама провинила!
8 Свині въ вікна скачуть, малі діти плачуть:
9 „Ой тату жъ нашъ, тату, затопи намъ хату,
10 Та звари намъ істи, чортъ ма єі вісти!“
11 — Не буду топити, не буду варити,
12 Возьму ціпъ, піду въ тікъ жита молотити.
13 Чи вдарю, не вдарю, та й на шляхъ погляну.
14 Чужи жінки зъ базару йдуть, моєі немає.
15 А ось перегодомъ, бреде огородомъ.
16 — Бодай тобе, моя мила, та й счастя напало,
17 Якъ побачивъ, що йде пъяна, то й духу не стало!
18 Ти думаєшъ, чоловіче, що я дуже пъяна,
19 Роспитайся людей, чи хочъ разъ упала.

(Лубны, изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

— Вставай, рудоватий, товару давати,
А я піду на базаръ солі куповати.
Солі не купила, въ шинокъ заблудила.
— Ой сама я не знаю, погано зробила:
Ой у мене дома свині въ вікна скачуть,
А за мною, молодою, малі діти плачуть.
„Ой, тату нашъ, тату, затопи намъ хату,
Затопи намъ хату, навари намъ істи —
Пішла мати на базаръ, нема слуху й вісти“.
— Не буду топити, не буду й варити,
Я за ціпъ, та на тікъ пійду молотити.
Чи вдарю, не вдарю та й на шляхъ погляну —
Чужі жінки зъ базару йдуть, моєі немає.
Коли трошки згодомъ йде мила городомъ,
Йде мила городомъ, та исъ своімъ родомъ.
— Та думаєшъ, милий, що я иду пъяна,
Роспитайся чужихъ людей, що й разу не впала.
Ти думаєшъ, милий, що я упилася,
Роспитайся чужихъ людей, ні съ кимъ не билася.
Ой, мій милий, милий, голубоньку сизий,
Бери жита мірку, та йди по горілку,
За для мого роду, що привели жінку.
— Єсть у мене, мила, береза й дубина,
Буде почастована вся твоя родина.

Бодай тебе, мила, та трасьця напала.
Якъ ти моі гроши съ полиці забрала.
— Щобъ же тебе, милий, не такъ ще трусила,
Бо я твоі гроши въ шинокъ не носила.

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Пора, чоловіче, овечкамъ давати.
2 и 3 В=5 и 6 А; 4 В=7 А... що я наробила; 5 В=8 А. Малі діти плачуть, свині... 6 В=9 А... протопи жъ... 7 и 8 В=11 и 12 А,
9 Я вдару, я вдару, на сторону гляну;
10 В=14 А;
11 А вже годомъ, годомъ, йде моя городомъ.
12 — И де ти, сука, шлялась, де ти волочилась?
13 „Ой ти, чоловіче, я не очень пъяна,
14 Ой збірай ти тихъ людей, я разу не впала.

(Г. Дидовичи. Новгородъ-Волынск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

258.

А.

1 Де чумаченьки стояли,
2 Попаденьку підмовляли:
3 — Ходімъ, ходімъ, попаденько, изъ нами,
4 Зъ молодими козаками.
5 Попаденька послухала,
6 За чумачками потрюхала.
7 Стали чумаки стоять,
8 Стала попаденька плакать и ридать:
9 „Дивися, чумаче Иване,
10 Чого твоя попадя ридає?“
11 — Чого жъ ти, попаденько, плачешъ,
12 Чого ти ридаєшъ,
13 Чи жаль тобі попа свого,
14 Чи парахвіі ёго?
15 „Не жаль мені попа свого,
16 Ні парахвіі ёго,
17 А жаль мені того сина,
18 Що пропала моя сила;
19 А жаль мені тую дочку,
20 Що покинула въ повиточку.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго)

Б.

1 Попитай Івана, чого попадя ридає,
2 Чи жаль ій попа, чи парафіі ёго?
3 — Не жаль мені попа, ні парфіі ёго,
4 А жаль мені того, що покинула много:
5 Покинула сина, да ще й не женила,

6 Зготовила дочку да на видаваннечко,
7 Покинула дитя мале въ сповиточку.
8 Якъ здумаю сина, дакъ болить моя спина,
9 Якъ здумаю дочку, заболить въ животочку,
10 Якъ здумаю дитя, да горке мое життя.
11 Якъ при попу жила, да все проскури іла,
12 Теперъ за тобою — сухаръ изъ водою.
13 А ще тее буде, що сухара не буде,
14 А ще тее стане, що водиці не стане.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 Ой тамъ за горою, та чумаки стояли,
2 Та попадю підмовляли...
3 А третю манили сотниківну Марину.
4 — Послухай, Иванъ, чогось попадя ридае.

5 В=11 Б... за попомъ... проскури... 6 В=12 Б... дакъ усе сухаръ...

7 Якъ зайшли чумаки за сухиі лози,
8 Полились у попаді горячиі слёзи.

9 В=13 Б... водиці... 10 В=14 Б... сухарики... 11 В=5 Б; 12 и 13 В=9 и 10 Б.

(С. Махновка, Борзенск. у. Ольшанскій).

259.

И сміхъ и публика!
Била жінка чоловіка,
Била, била, волочила,
Та въ помияхъ намочила,
А съ помиівъ витягала,
Та пранкомъ потягала.
— Лежи, лежи, милий, тута,
Поки піду найду прута.
Поки прута найшла,
Та й одсердилася,
А на свого милинького
Змилосердилася.
„Ой, жінко моя, ти голубко моя,
Дай мені вечерятп,
Коли ласка твоя“.
— Отамъ борщъ підъ лавою
Съ хорошею приправою,
Помийнецею накрито —
Такъ наіжся досита.
И живъ — не любила,
И вмеръ — не тужила,
Хіба тоді затужу,
Якъ на лаві положу.
Чоловіче Миколаю,
Де жъ я тебе поховаю?
Заховаю підъ припічкомъ
Та й покрию підситечкомъ.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

260.

Ой жаль животу,
Що любивъ сироту,
Та взявъ паниня —
Мені чести нема:
Пишного роду—
Не піде по воду;
Пишної паніматки —
Не вимете хатки.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскаго).

261.

„Поідь мені, мій миленький,
На новое місто,
Купи мені, мій миленький,
Мила-білила".
— На що?
„Щобъ на своє біле лічко,
Давно... сповнила".
— Умийсь горілкою, утрись щіткою,—
Яка була, така й будешъ.
„Поідь мені, мій миленький,
На новеє місто,
Купи мені, мій миленький,
Ще й підпоіска".
— Пійди въ лісъ, здери лико,
Та й підпережися.

(Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

262.

А.

Пійшовъ би я въ лісъ по дрова —
Въ мене жінка чорноброва;
Пошовъ би я вівці пасти —
Хотять хлощі жінку вкрасти.
Буду дома сидіти,
Буду жінку глядіти...
Треба ложки, треба й миски,
Треба й дітямъ дві коліски,
Треба няньки, треба й мамки,
И до печі куховарки,
Що не вміє ні топити,
Ні до людей говорпти.

(Полтава, Демченко).

Б.

Поіхавъ би я до млина —
Въ мене жінка молода;
Пішовъ би я гуляти —
Прийдуть жінку зачипляти;
Поіхавъ би въ лісъ по дрова —
Въ мене жінка чорноброва.
Треба дома сидіти,
Треба жінки глядіти,
Щобъ и хтось не прийшовъ,
Щобъ и щось не принісъ —
Або сала кусокъ,
Або мила брусокъ,
Або теі безсчастної
Чечевиці мішокъ!
Поіхавъ би я волівъ пасти —
Хочуть хлощі жінку вкрасти.
Треба дома сидіти,
Треба жінки глядіти.

(Харьковск. и Воронежск. губ. Изъ рук. собр. Н. И. Костомарова).

263.

Ой ти матюнко родима,
На що на горе вродила,
Малоліткою женила:
Стерво-жінка не злюбила,
Й високу кровать змостила,
И съ кроватоньки зопхнула,
Ручку й ніженьку звихнула,
Стала рученька боліти,
Стала милая жаліти:
„Чимъ сю ручку гоіти:
Чи травою муравою,
Чи криничною водою?“
— Ручка й ніженька зростеться,—
Тобі, суко, не минеться.

(Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

264.

А.

У неділю на весіллі прогуляла,
Понеділокъ на похмілля пролежала;
А въ вівторокъ три ниточки
Тонесенькі та й напряла,
Три пузирі кривавиі намуляла,
Та своєму миленькому показала.
— Ой не пряди, моя мила, не трудися,
Прийде весна красна, та наросте широкий листъ лупуховий,
Пошиемъ шарахвани-роздухвани-розмахани лопухові.
Та й не ходи, моя мила, коло ліса,
Щобъ ти свого шарахвана-роздухвана-розмахана не порвала.
Десь узялись сучі кози та й попові,
Та й объіли шарахвани-роздухвани-розмахани лупухові:
Отто жъ тобі, моя жінка, та й наука,
Та не ходи коло ліса та й безъ друка.
Не плачъ, не плачъ, моя мила, не журися,
Хочъ обома долонями . . затулися.

(С. Выграевъ, Каневск. у. А. В. Шевченко).

Б.

Ой пійшла наша Ховронюшка по базарю,
Та й купила за три денежки куделю,
Та й кинула куделицю на полицю,
Сама пішла, молоденька, на улицю.
Въ воскресення на весілячку гуляла,

Въ понеділокъ на похміллячко лежала,
У вівторокъ разівъ сорокъ похмилялась,
У середу раненько уставала,
Три ниточки тоненькихъ напряла,
Три мозолі на долоні намуляла,
Та своєму миленькому показала.
— Не плачъ, мила, миленька,
Наросте листъ широкий лопуховий,
Та пошъемъ шарафанчикъ-роздимайчикъ лопуховий.
Десь узялись кози зъ лози попови,
Та объіли шарафанчикъ-роздиманчикъ лопуховий.
— Не плачъ, мила, миленька—не журись,
Хоть обома долонями затулися.

(М. Жаботинъ, Черкасскаго у. Ф. Т. Штангей).

265.

Ой якъ мені та до дому йти,
Ой якъ мені да котитися,
Кому мені покоритися:
Чи старому, та старесенькому,
Чи малому, та малесенькому?
Що свекорко у ворітъ стоіть,
Калиновий та листокъ держить,
А свекруха у поріжечка,
Держить вона кочеріжечку;
А мій милий та на ліжку лежить,
Дротяную та нагайку держить.
А мій милий, та милесенький,
Не бий мене та нагайкою,
Бо не буду я хозяйкою:
Побий мене та лозиною,
Щобъ я була господинёю;
Побий мене та березою,—
Не пъяную, а тверезую.

(Козелец. у. К. И. Кибальчичъ).

266.

Ой мій чоловікъ
На Волощину втікъ,
А я ціпъ продала,
Та музики наняла.
Музики жъ та моі,
Та заграйте жъ мені,
Бо я бідна сирота
Веселого живота.
Оттакъ не було,
То продала помело;
Оглядаюсь по хаті,
Буде лихо й лопаті.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

267.

Невеличка полёвина, да густі копиці,
Потерявъ я счастя-долю черезъ молодиці.
Молодиі молодиці моргають на мене:

„Кидай воли й вози мазать, самъ ходи до мене“.
— Молодіі господині, а що жъ вамъ по мені,
Ой я козакъ молоденький, а ви господині?
Якъ зазвала молодиця парня ночувати,
Поставила стороженьку парня вартувати.
Невелика стороженька, да чужіі люде...
„Тікай, тікай, вражий сину, тобі лихо буде!“
А я парень молоденький да й самъ догадався,
Хилю-хилю по підтинню, да въ буръянъ сховався.
Молодіі молодиці пішли зілля рвати,
Молодого козаченька тільки слідки знати.

(С. Великая Снитинка, Васильковск. у. А. В. Ильницкая).

268.

А.

1 — Та, Марусенько, серденько,
2 Пусти на нічъ ночувать!
3 „Ой рада бъ я пустити,
4 Та боюся пана — буде бити“.
5 — Та, Марусенько, серденько,
6 Не бійся жъ ти нікого,
7 Та не бійся жъ ти нікого,
8 Тільки мене самого.
9 Поставлю я сторожу,
10 На чотирі сторони;
11 Та на чотирі сторони,
12 По чотирі москалі.
13 Та стороженька поснула,
14 Панъ приіхавъ, не чула.
15 „Ой, Марусенько, серденько,
16 Що въ конюшенці за шумъ?“
17 — Та кажу жъ тобі, мій пане,
18 Тамъ улани гуляли,
19 Пару коней програли,
20 Ще й коляску золоту,
21 Ще й Марусю молоду.
22 „Ой, Марусенько, серденько,
23 Що въ постелі лежить?“
24 — Та кажу жъ тобі, мій пане,
25 То старець убогий,
26 Вінъ безрукий, безногий,
27 Та кажу жъ тобі, мій пане,
28 Та даймо ёму коня,
29 Нехай до дому паня!
30 Та черезъ хату рачки лізъ,
31 А въ сінечки котився,
32 Та на Марусю сварився.
33 Та въ сінечки вкотився,
34 Та на коничка схватився.

Б.

1 — Марусино, дівчино,
2 Пусти на нічъ ночувати!
3 „Панъ приіде — буде знать“.
4 — Поставимо сторожі;

5 Б=10 А; 6 Б=13 А... уснула; 7 Б=14 А;

8 Увійшовъ панъ у кімнату,
9 Ставъ Марусі питати:
10 — Марусино, дівчино,
11 Що въ конюшні за шумъ?
12 „Я жъ тобі кажу, мій пане,
13 Що наіхали улани,
14 Наіхали улани,
15 Изъ чужоі сторони".

16 Б=1 Б; 17 Б=23 А; 18 Б=12 Б; 19 Прийшовъ старець до хати; 20 Б=25 А. Прийшовъ старець... 21 Б=26 А. И безрукий... 22 Б=12 Б; 23 и 24 Б=28 А. Даймо ми... 25 Сто рубликівъ серебра; 26 Б=30 А; 27 Б=31 А. Черезъ сіни...

28 На коника схопився,
29 Зъ Марусею простився.

(Миргородъ. Рудченко).

В.

1 Поіхавъ панъ на влови.
2 У зелені дуброви,
3 Приіхало у ночі
4 Та чотирі паничі.
5 — Марусенько, серденько,
6 Пусти мене ночувать.
7 „Ой не пущу ночувать"...

8 В=3 Б. Приіде панъ; 9 В=5 В; 10 В=9 Б; 11 В=10 Б; 12 В=12 Б; 13 Стороженьки облягли; 14 Марусенька заснула; 15 В=14 А. Приіхавъ... 16 В=5 В. Ой... 17 Чий кінь на стану; 18 В=17 А; 19 В=18 А. Чорноморьці... 20 Коня въ карти... 21 В=5 В; 22 Чия шапка на столі; 23 В=17 А; 24 В=19 В; 25 В=20 В. Шапку... 26 В=5 В. 27 Чия шабля на стіні; 28 В=17 А; 29 В=19 В; 30 В=20 В. Шаблю... 31 В=5 В; 32 В=23 А. Хто въ пудушкахъ; 33 В=17 А; 34 В=20 Б... нищий... 35 В=21 Б; 36 В=5 В;

37 „Ой дай ёму шеляжокъ,
38 Щобъ вінъ уставъ съ пудушокъ.

39 и 40 В=26 и 27 Б; 41 В=28 Б... схватився;

42 Шапочку знявъ,
43 Марусі поклонився,
44 Зъ Марусею ночувавъ;
45 Приіхавъ панъ — плату давъ.

(Изъ собр. А. А. Потебни).

Г.

— Марусенько, серденько,
Скажи мені правдоньку,
Які въ тебе гості були
Вчора безъ мене?
„Бувъ Кравченко изъ Крилова,
Каюченко изъ Янова,

А манжура (?) Павло Придибайло
Изъ славного Запорожжя".
— Марусенько, серденько,
Скажи мені правдоньку,
Чимъ ти іхъ привитала
Вчора безъ мене?
„Пивъ Кравченко горілочку,
Каюченко вишнівочку,
А манжура Павло Придибайло
Медъ та вино".
— Марусенько, серденько,
Скажи мені правдоньку,
Де ти іхъ спати клала
Вчора безъ мене?
„Спавъ Кравченко у хаті,
Каюченко въ кімнаті,
А манжура Павло Придибайло
Изо мною на кроваті.

(Лубны. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

— Ой манжуро, манжурочко!
Чого, серце Марусенько?
„Ой чомъ, серце, не гаразд робишъ?
Що мимо мій двіръ коня водишъ,
А чомъ до мене не говоришъ?"
— Та боюсь, серце, израдоньки,
А щобъ ти мене не зрадила,
Та коня, зброю, щобъ не втративъ я.
Бере коня за повода,
А манжуру за рученьку.
Та й повела у світлоньку,
А его коня у станочокъ.
— Та буде коню сіна й вівса,
А тобі, молодому, меду й вина.
Ой приіхавъ панъ до дому
Та й питається Марусеньки:
„Ой Марусю-Марусенько,
Що въ станочку за кінь стоіть?
А що на кілочку за зброя висить?
А що въ світлоньці за козакъ лежить?"
— Та пило въ мене три сироти:
Ой два пило — заплатило,
А третій пивъ и не плативъ,
Та коня, зброю застановивъ.
Встає манжура потихеньку,
Та сідла коня свого скоренько,
Та виіжжа зъ двора швиденько,
Та й сімъ годъ не бувавъ,
А на восьмий панъ заставъ
И то не взнавъ.

(Полтавск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

269.

А.

— Святий Боже, святий кріпкій, свята твоя воля,
Полюбила смаровоза, несчастлива доля.
Смаровізъ намостівъ візъ, поіхавъ въ дорогу,
Зоставивъ жінку дома, якъ сироту, небогу.
Ой вийду я на вулицю, крикну на охоту,
А хто буде охотніщий на мою роботу.
Обізвався панъ дячокъ — чоловікъ гулящий.
— Прийди, прийди, пане дячку, ти въ мене найкращий.

Прийшовъ дячокъ-неборачокъ на ту вечерачку,
А смаровізъ изъ дороги прийшовъ до домочку.
Не встигъ дячокъ-неборачокъ на лавочку сісти,
Лихо несе смаровоза ту вечеру істи.
„Добрий вечіръ, моя мила, якъ же ти ся маєшъ,
Мене нема дома, съ кимъ ти розмовляєшъ?“
— Прошу, милий, сей разъ вибачати,
Я приймала дячка панка та до своі хати.
„Ой вибачу, моя мила, вибачу,
Ой засвіти ясну свічку най ёго забачу.
Та засвіти ясну свічку, не дай ій палати,
А я буду пана дячка по куткахъ шукати“.
Найшовъ дячка-неборачка—въ куточку зігнувся.
„А хто тебе тутъ запросивъ?“—Просила Ганнуся.
Ой якъ пішовъ смаровізъ бички випрягати,
Та вніс дубовий бучокъ до хати.
Ой якъ начавъ смаровізъ дячка смарувати,
Тікавъ дячокъ-неборачокъ изъ чужоі хати,
Тікавъ дячокъ-неборачокъ черезъ три одвірки,
— Зарічуся, та й не піду до чужоі жінки!
Тікавъ дячокъ неборачокъ черезъ три городи,
Запутався въ гарбузиння, та наробивъ шкоди.
Прибігъ дячокъ-неборачокъ ажъ до своі школи:
— Ой віттворіте, дячки, школу, бо я едва стою!
Лучче було дома істи сухарі съ водою,
Ніжъ въ чужоі молодиці пироги на столі.
Ви, дячки-неборачки, будете співати,
А я буду цілий місяць лежати.

Б.

— Святий Боже, святий кріпкий, сята твоя воля,
Полюбила шмаровоза, та не моя доля!
Що шмаровізъ літо й зіму по дорогахъ ходить,
А вінъ моі молодиі марно літа зводить.
Ой вийду я на улицю, крикну на охоту,
Чи не вийде козаченько на мою роботу.
А де взявся дячокъ, дячокъ та на одну нічку,
А шмаровізъ изъ дороги на нічъ до домочку.
Вибігла ёго мила на роспитування,
Обняла миленького та й поцілувала.

„Вибачу, моя мила, вибачу, вибачу,
Засвіти жъ ти ясну свічку, нехай я побачу".
Засвітила ясну свічку, не дає палати,
А шмаровізъ по куточкахъ дяченька шукати.
Найшовъ дячка-неборачка—въ куточку зігнувся.
„Хто жъ тебе запросивъ?"—Просила Маруся.
„Зачекай, пане дяче, зачекай, зачекай,
А я ввійду лишъ одъ коней та будемъ вечеряти.
Замутився шмаровізъ, либонь-то до коней,
Якъ уносить на дяченька товстенький грабовий,
А на свою Марусеньку—тоненький ясиновий.
А ні гречки, ні полови, ні колосування,
Побивъ дяку кпємъ... ажъ до сподобання.
Шляшокъ лящить й морозъ трещить,
И ясніі зірки,
Біжить дячокъ голий и босий
Одъ чужоі жінки.

(Дер. Тамань, Переяславск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

— Святий Боже, святий крішкий, святий и безсмертний,
Полюбила шмаровоза, треба зъ жалю вмерти!
Ой якъ літо, такъ и зіма усе по дорогахъ,
А я бідна, несчастлива, погибаю въ-дома.
Ой вийду я у садочокъ, та й стану тужити,
Що я бідна, несчастлива, ні съ кимъ мені жити.
Обізвався панъ дяченько, чоловікъ гулящий:
„Прийми мене на вечерю, я въ тебе найкращий!"
Скоро дячокъ-неборачокъ за стілъ сідає,
Шмаровозъ изъ дороги у двіръ заізжає.
Ой вибігла Марусенька милого витати:
— Скажи мені, Марусенько, хто есть въ тебе въ хати?
„Якъ не схочешъ, мій миленький, сей разъ дарувати...
Запросила пана дяка перший разъ до хати!"
Якъ ударивъ въ едну щоку, ажъ ся похилила;
Якъ ударивъ у другую, щобъ ся становила.
— Ой засвіти, Марусенько, восковую свічку,
Нехай же я подивлюся, хто сидить въ запічку.
Ажъ тамъ дячокъ-неборачокъ у кузубъ зогнувся.
„Присяй Богу, я невиненъ, просила Маруся!"

Свічка горить, свічка горіть, и свічка палає,
Шмаровозъ по-підъ пічку рубанця шукає.
Та й зачали пана дяка въ штирі киі прати:
— А до школи, пане дяче, азбуки читати!

(Волынск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

Г.

Ой поіхавъ мій мазуръ въ далеку дорогу,
Я молода, якъ ягода, пропадаю дома!
Запросила-мъ сі дяченька на красну вечеру.
Ой приіхавъ мій милий зъ вечера на нічку —
— Засвіти мені, мила, восковую свічку,
Най я ся подивлю, хто спить на запъєцку.
Горить свічка, горить, ажъ серце палає,
Дяченько жъ зъ запъєцка підъ постіль тікає.
Вихопився мазуръ й а зъ хати до коней,
Виломавъ сі, витесавъ бучокъ відзніковий.
Якъ прийшовъ до хати дяка окладати,
Втікавъ дячокъ голий, босий а зъ чужоі хати.
Ой принісъ дяченько квартоньку горівки —
„Ни піду вже, мазурику, я до твоі жінки“.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

270.

Та не звідтиль місяць сходе, звідкиль ясна зірка,
Та внадився чоловікъ до чужоі жінки.
Та внадився, та внадився, якъ кабанъ у жито...
— Буде тобі, чоловіче, голова побита!
„Вийди, вийди, молодице, зъ відромъ по водицю,
Нехай гляну-подивлюся на плахту дрібницю.
Ой плахотка-черчаточка, на три пальці черцю, —
Молодая молодиця прилипає къ серцю“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

271.

На що жъ мені женитися, на що мені жінка,
Хиба треба женитися, хиба треба лиха?
На що мені женитися, на що мені жінка,
Попадеться ще така, якъ въ Сидора Зінька:

Вона ёго за чубъ скубе, а вінъ, бідний, плаче,
Якъ заставить, по курячи Сидіръ кудкудаче;
Якъ заставить, то й танцює, ажъ пітъ зъ лоба ллється,
Ёму уже не до сміху, заставить, сміється.
Поки Сидоръ не женився, були въ ёго гроши;
А якъ же жъ вінъ оженився, кашшукъ загубився.
Бо у жінки що неділя, що праздникъ, то гості:
Прийде піпъ, прийде дякъ, прийдуть ёго мості.
Купи плахту, черевики, чоботи сапъянці,
Треба риби, треба мъяса й горілки въ склянці.

(Кіевъ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

272.

Охъ, була вчора на весіллі,
А сёгодня я на похмілля.
Охъ мені лихо буде,
Чи не бачили люде,
Що я пъяна була? *)
Охъ, упилася я на пиві,
Була бо вчора я на диві.
Охъ, упилася на медочку,
Охъ, проспалася въ холодочку.
Охъ, упилася на горільці,
Охъ, проспалася на барильці.
Охъ, не велить же милий пити,
Охъ, коли бачивъ — буде бити.
Охъ, мені лихо буде,
Чи не бачили люде,
Що я пъяна була?

(Липовецъ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

273.

Да пошовъ милий у поле орати,
Да й забувся хліба-соли взяти,
Да й оре милий, на шляхъ поглядає.
Доорався до сухого лану,
Випрягъ воли, пустивъ до дому,
Сівъ на коня, поіхавъ до дому.
Да й приіхавъ до новоі хати,
Да й привъязавъ коня до порога,
Самъ заплакавъ, крий коника стоя.
Вийшла дъ ёму ёго стара мати,
Стала дъ ёму стиха промовляти:
„Чого, сину, ти плачешъ-ридаешъ,
Десь ти въ себе доленьки не маешъ!
Твоя доля у корчмі гулле,
Пойди, сину, зажени до дому“.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

274.

Пряла бъ же я куделицю — головка болить;
Пішла бъ же я до шинкарки — милий не велить.

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждаго стиха.

Якъ поіхавъ мій миленький въ далекую степъ,
А я свою куделицю та объ землю — чепъ!
Лежить моя куделиця, лежить, надулась,
А я пішла до шинкарки; водки напилась.
Якъ приіхавъ мій миленький изъ поля до дому,
Питається малихъ дітей, чи матуся дома?
„Наша мати, наша мати ніде не була,
У кімнаті на кроваті почивать лягла“.
— Цитьте, діти, цитьте, діти, нехай мати спить;
Прокинеться наша мати — треба похмелить.
Устань, мила, устань, мила, устань, пробудись,
Ось на тобі вісімъ грівень, піди похмілись,
Ось на тобі карбованець, та йди росплатись.
„Не поможе карбованець, не поможе й два:
Вчора пила на корову, теперъ на вола“.
— Охъ ти, мила, охъ ти, мила, чортъ бивъ твою ма.,
Що ти мою худобоньку марно повела!
Моя мила, чорнобрива, иди росплатися,
А якъ підешъ изъ домоньку, то й не забарися.
„Ой мій милий, чорнобривий, я не забарюся:
Черезъ два дні, ажъ на третій день до дому вернуся!“

(Полтавск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

275.

„Да пряди, пряди, моя пряха,
Да пряди не ленись“,
— Хочъ и рада бъ я прясти,
Да головка болитъ.
Ой пряла бъ я куделеньку,
Да головка болить,
Пошла бъ я на й улицю,
Мені милий не велить.
Пусти мене, мій миленькій,
Да на й улицю гулять,
Я не буду, мій миленький,
Чорнобрового займать.
Тилькі вийду на й улицю,
На ёго я подивлюсь,
Прійду я до дому,
Тебе не боюсь.
Охъ, вийшла я на й улицю,
Да вже й забарилась.
Несу зъ улиці гостинці,
Дуже й утомилась.
Пошла бъ я до кабака,
За пъятакъ похмелилась,
Пришла до дому,
На пілъ повалилась.
Прийшовъ мужикъ, да й питає:
„Чого забарилась?“
— Була въ шинку,
За пъятакъ похмелилась.
„Гляди, гляди, моя пряха,
Гляди не валяйся;

Приходь рано на зорі,
Ище й похмеляйся.
Да прийди до дому,
Головку причешешъ.
Да вже й не валися,
Чупурная хорошая,
На мене дивися"!

(С. Юриновка, Новгородсѣверск. у.).

276.

Ой у саду вишня
Зъ-підъ кореня вийшла.
Ой тамъ парень дівку кличе,
Щобъ дівчина вийшла.
Щобъ дівчина вийшла,
Білу рученьку дала:
— Здоровъ, здоровъ, козаченьку,
Давно тебе ждала,
Постіль білу стлала,
Да й не могла дочекати,
Сама легла спати.
„Велівъ мені батько,
Щобъ я й оженився,
Щобъ не ходивъ въ темной ночі,
Да й не волочився;
Ой я батька послухавъ
И взявъ оженився,
Да взявъ жінку не підъ мислі,
Не хочу зъ нею жити.
Жінку маю, жінку...
Ой жінко, голубко!
Ой де мені тебе діти,
Не хочу гледіти:
Чи мені продати,
Чи въ службу віддати?
Якъ оддамъ я тебе въ службу,
Головоньці тужно,
А покіну на домівці,
Клопотно голівці.
Єсть у мене таке зілле
Низче перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися,
Дакъ умрешъ відъ разу.

(Юринова, Новгородсѣверск. у.).

277.

Приіхавъ Звіриньский зъ дороги до дому—
Ні палино, ні варино, любонь нема, нікому.
Ой приіхавъ Звіриньский зъ Тинного зъ відпусту — (?)
Поглянувъ до комори, въ коморі пусто:
Забрано гроші, забрано скрині, нема моі господині!
Ой поіхавъ Звіриньский въ місто до господи—
Кватирою поглядає, съ кимъ Магда гуляє.
Зъ Миколою Магда, зъ Миколою гуляє,
А на пана Звіриньского поглядає.
„Микола, Микола, дай мені обручку,
А на тобі срібний перстень на білу річку".
— Магдуню, Магдуню, ходімо до дому,

Нехай ся люди не дивлять, не чинять сорому.
Ой взявъ Микола съ Магдунёю втикати,
Молодого Звіриньского въ господі покидати.
Ой нанявъ Звіриньский два гайдуки,
Щоби Магди (у) рубали на штуки.
Ой шли гайдуки та й си говорили:
„Гірка жъ би ёму жінка була, що би ми изловили".
Ой якъ гайдуки Магду здогонили,
Въ штуки не робали и ніцъ єі не робили,
На молодого Миколу кайдани забили.
Отто жъ тобі, Микола, въ господі горівка,
Отто жъ тобі поробила Звіриньского жінка.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

278.

Який чоловікъ, така ёго жінка,
Намочила трое шмаття ще відъ понеділка.
Якъ пішла по селі доставати прачки —
Хто випере трое шмаття, дамъ півъ кірця гречки!
Чоловікъ мій Марку, чи я тобі не казала зъ-ранку,
Вбири сорочку дранку!
А тебе чортъ наперъ, то въ нові-сь вмеръ.
Підешъ въ нові сорочці въ яму,
Та гонивъ би ти собі мамку. (?)
Чоловікъ мій Марку — ти мій клопітъ,
Лишаешъ мені дітей копу.

(Подольск. губ. Дыминскій).

279.

Нема чоловіка въ-дома,
Поіхавъ въ лісъ по дрова.
Я ціпъ продала,
Пішла, музиканта нанила.
Музиканти моі,
Заграйте мені,
Бо я бідна сирота
А не маю живота!
Я по місті иду,

И ялівку веду,
А за моі дитинята
Та мруть цуцинята.
Ялівочку пропила,
Клубки на похмілля,
Нехай таки (не) лежатъ
Въ скрині безъ діла.
Захтілося лепешушки (?) —
Пропила мотокъ и витушечки;
Захтілося добраго пива —
Пропила мотокъ зъ мотовила.
Ой пропила коцюбу,
Дістанеться...
Якъ повернусь по хаті,
Дістанеться и лопаті!
Ой приіхавъ чоловікъ
До дому, заклятий,
Бивъ же мене, волочивъ до самоі хати.
Ой бивъ же мене та нагайкою,
А до світа назвавъ ще й коханкою:
— Ой серденько, чого сердишся,
Чомъ до мене білимъ лицёмъ не обвернишся?
„Бодай тобі, вражий сину, права рука всохла,
Побивъ мене, поволочивъ, мало що не здохла!
Ой бивъ же мене, волочивъ мене,
Таки, вражий батько, не навчивъ мене.

(Подольск. губ., Дыминскій).

280.

Сидить дядько, люльку курить,
На дядину очі жмурить,
А дядина не вважа,
Та горілочку кружа.

(С. Хлыновка, Звенигород. у. И. П. Новицкій).

281.

Дивуються сусідоньки, що я иду пити,
Боліла іхъ головонька — чимъ я буду платити?
А я зъ плотівъ не беру, ні зъ людскоі скрині,

Такъ я собі заплачу, якъ би які господині!
Я курочку підъ пашечку, еі хвостокъ видко —
Не дивиться, сусідоньки, бо вамъ буде встидно.
Таки я сі иду, иду, горівочку пъю, пъю.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

282.

Соловейко миленький,
Въ тебе голосъ тоненький,
Защебечи ти мені,
Бо я въ чужій стороні —
Нема роду при мені!
Нема роду, ні отця,
Нікому журиться.
Я, молодий, зажурився,
Що молодимъ оженився.
Не самъ же я жінку бравъ —
Батько мені неволивъ,
А матиръ призвила,
Щобъ насъ парочка була.

(Миргородъ. Рудченко).

283.

Та напила-мъ ся, ледво стою,
Та пішла би-мъ до дому, та ся бою,
Та лихого мужа маю,
Та буде бити — добре знаю.
Та коли бъ мені Иванъ попівъ,
То вінъ би мене до дому завівъ,
То вінъ може бъ мого мужа просивъ,
Та щобъ мене не бивъ.
— Та не бий мене, мужу, въ ночі,
Та не підбивай чорні очі,
Та на то буде біла днина,
Та будешъ бить, коли-мъ винна.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

284.

А.

Ой пила, я пила, чипчикъ згубила,
Прийшла-мъ до дому, ще мужа била.
„Ой иди, мужу, хата відъ хати
Чипчика шукати.
Ой якъ ти підешъ чипчика шукати,
А якъ го не знайдешъ, не приходи до хати“.
Ой пішовъ милий хата відъ хати,
Не найшовъ чипчика и (не) прийшовъ до хати,
Ой прийшовъ вінъ до коршмоньки:
— Дзінь-добрий вамъ, люди!
Не найшли ви чіпця зъ жінки,

На мізки (?) вамъ буде кварта горівки.
Чп не найшли-сь та чипчика жінки.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

Б.

Ой пила я, пила зъ жіночками,
Пропила моточокъ зъ виняшечками.
Ой пила, пила чіпець пропила,
Прийшла до дому, та й мужа била.
— Ой ти, мій мужу, не сиди дома,
Иди, глядіти та чіпця мого.
Пішовъ мій мужъ, відхлипуючи,
Свої жінці чіпця відпитуючи.
Ой люди, люди, ви, добріі люди!
Хто найшовъ чіпець, то перейми буде
Півъ корця гречки и мірка проса,
Бо сидить жінка простоволоса.

(С. Осламово, Могилевск. у. А. Руданскій).

285.

Тутъ була вдова мила,
Тутъ була чорнобрива,
Тутъ була, вертілася,
Та не знати, де ділася!
При случаі (пресучій) молодиці
Такі хитрі, якъ лисиці;
Чорняві та біляві,
На яку глянь, то все гарні!
— Приходь, приходь до ківнати —
Ти вже знаешъ до якоі —
Щобъ підкови не бряжчали,
Щобъ собаки не гарчали.
И жонатий иде заганяти мене:
— Иди, суко, до дому,
Плаче дитя за тобою.
Погодуй, положи,
Та хочъ впъять побіжи.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. Н. В. Нѣговскій).

286.

Ой посіявъ мужикъ ячмінь.
Мужикъ каже ячмінь,
Жінка каже гречку.
— Не кажи жъ мені ні словечка,
Нехай буде гречка *).
А вже ячмінь та зийшовъ,
Ой вже ячмень извозили,
Ой вже ячмінь измолотили,
Ой вже той ячмінь змололи,
Ой вже съ того ячменю наробили пива,
Мужикъ каже пиво,
Жінка каже диво.
— Не кажи мені ні словечка,
Нехай буде диво.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

287.

Чого жъ мені до дому,
Чого жъ мені хватяться,
Хіба у мене худоба,
Чи дитина жъ плачить.
Якъ би у мене худоба,
Я бъ дома сиділа;
Якъ би у мене дитина,
То бъ дитину гляділа.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

288.

Ой въ лісі, лісі сова скрегоче,
Тамъ жовнірь жони до дому кличе:
„Ой жоно, жоно, йди до дому,
Бо твоє личко дуже розумяное,
Якъ хто погляне, то серце вяне".
— Ой ти, невірний-невірниченько,
Не віришъ мені и мому личеньку!
Купи, миленький, ключъ, колодочку,
Замкни мене въ коморочку.
Якъ же я схочу хлопці водити,
Будутъ ся твоі замки ломати.
Єслі я зволю, двері вивалю,
Якъ намащуся солониною,
Скочу до хлопцівъ скалубиною. (?)
Купи, миленький, гравский дзвіночокъ,
Причипи мені підъ притилочокъ,
Що ся рушу, дзвонити мушу,
Всё жъ, милинький, за твою душу.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

289.

Пішла жінка на базаръ,
А я еі три дні ждавъ.
Ждавъ день, ждавъ и два—
Жінки зъ базару нема.
Пійшовъ би я шукати,
Шинкарочки питати,
А жінка сидить,
Въ рукахъ чарочку держить.
— Иди, жінко, до дому,
Иди, голубко, до дому.
„Далибі, не піду,
Поки ряду не дійду.
Ій Богу, не піду,
Не напилася до-ладу!"
Та не пішла до дому,
Та у шинкарки у комору.
И пъе, и гуляе,
И въ віконце поглядае.
Ажъ мій милий иде,
Якъ та буря гуде,
И дубину волоче.
Лиха моя дубина,
Запарина дубина,
Та й ще сукувата,
Та на мою білу спину,
Та пинякувату.
„Ахъ ти, милий муже,
Не бий мене дуже,
Не буду я въ світі жить,
И до тебе говорить,
И твоіхъ дітей кормить.
Чи я въ тебе не жена,
Чи не господиня:
Три дні хати не мела,
Въ печі не топила".

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

290.

Ой коли бъ ти хозяінъ, та волики собі мавъ,
То бъ я дома собі сиділа, та волики гляділа.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Ой коли-бъ я, а то й ти не хочемо робити.

Ой коли бъ ти хозяінъ, та коровку собі мавъ,
То бъ я дома сиділа, та коровку гляділа.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Коли бъ я, а то й ти не хочемо робити.

Ой коли бъ ти хозяінъ, та овечки собі мавъ,
То бъ я дома сиділа, вовничку чухрала.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Нехай я, а то й ти не хочемо робити.

Люди ідуть орати, а ми въ коршму гуляти.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Коли бъ я, а то й ти не хочемо робити.

Люди ідуть по дрова, а у насъ болить голова.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Коли бъ я, а то й ти не хочемо робити.

Люди ідуть по сіно, а у насъ лихо насіло.
Серденько моє, ледаща ми обоє!
Коли бъ я, а то й ти не хочемо робити.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

291 *).

Ой самъ иду дорогою,
Голосъ иде дібровою —
Перекажу я свому роду,
Хочь чорненькою воропою.
— Ой роде, роде мій милий,
Ти ждешъ мене на Вкраіну?
Гораздъ тобі, мій братіку,
На конику підъізжаючи;
А вже мені надокучило,
На чужині погибаючи.
Ой ти, горо крейдяная!
Чомъ не горишъ, тільки куришся?
Ой ти, жоно чумацькая,
Чомъ не робишъ, тільки журишся?
„Ой якъ би жъ я підпалена,
Я бъ горіла, не курілася;

*) Пѣсни отъ 291 до 295 зап. Н. И. Костомаровымъ.

Ой якъ би жъ мій мужикъ дома,
Я бъ робила, не журилася".
Накаляла біли ручки,
Кватирочку одсуваючи;
Заплакала карі очи,
Чумаченька виглядаючи.

(Воронеж. губ.).

292.

Сино собі громадила,
Ляшка собі принадила;
Єще буду громадити,
Щобъ другого пришадити.

На улиці дудка грає —
Мене мати не пускає;
— Пусти, мати, погуляти,
Коли хочешъ зятя мати.

Пусти, мати, погуляти,
Я не забавлюся,
Тільки хлопцівъ потуманю,
И назадъ вернуся!

„Гуляй, доню, изводь хлопцівъ,
Но вибірай все молодцівъ;
Чи убогий, чи багатий,
Аби бувъ зуховатий".

Кпну кужіль на полицю,
Сама вийду на улицю.
Нехай миши въ кужіль трублять,
Таки жъ мене хлопці люблять.

— Скажу тобі, моя мамцю,
Якъ я буду въ світі жити:
Буду мужа шановати,
А хлопцівъ буду любити.

Якъ я дойду, моя мамцю,
Що ви теперъ, того віка,
Тоді скажу: гіля, хлопці,
Часъ любити чоковіка!

(Волынск. губ.).

293.

Ой задумавъ селянинъ міщаночку брати;
Вона ёму одказала: „не вмію я жати".
Нарядивъ вінъ новий серпъ — викинула зъ хати.
„Ой ти знавъ, на що бравъ міщаночку зъ міста,
Я не іла и не буду гречаного тіста.
Ой ти знавъ, на що бравъ мене невеличку,
Будешъ ти мене кохать, якъ перепеличку.
Ой ти знавъ, на що бравъ — не вмію я жати;
Напни мені холодокъ, тамъ буду лежати".
Ой поіхавъ ii мужъ, у поле орати,
Єго жінка молодая у шинокъ гуляти.
Оре, оре ii милий, на шляхъ поглядае —
Чужі жінки обідъ носять, а ёго немае.

Ой поіхавъ ii мужъ изъ поля до дому —
Лежить жінка на порозі, дригає ногою.
— Ой, жінко моя, коротушечко!
Чи нічого повечерять, моя душечко!
„Ой ти бувъ у полі, а я була въ місті —
Яка тобі суча мати наварила істи?
На полиці сухарець — мишка не доіла,
Підъ лавкою капусточка, підъ лавкою біла,
Восьма неділя, якъ вона кипіла,
Ой іжъ, коли хочъ — коли не звадніло!
Хочъ іжъ, хочъ не іжъ — вволи мою волю:
Поскачи ти гайдука та передо мною".
А той мужижище взявся за бочище:
— Ой, дивися, моя мила, — отъ и гайдучище!
Дивітеся, люде, що зъ сёго буде,
Що я свого мужика та навчила гайдука —
Не івши, не пивши, скаче, одурівши!

(Харьков. губ.).

294.

Поіхавъ Ивась на полёваннячко,
Покинувъ Ганнусю на горюваннячко.
— Матусю, матусю, гляди тутъ Ганнусю!
Давай ій істи калачи біленьки,
Давай ій пити медъ-вино повненько,
Клади єі спати на білихъ подушкахъ.
Матуся не слухала, того не зробила;
Дала ій істи — сирий качанъ гризти,
Дала ій пити — горькоі горчиці,
Клала єі спати зъ свинями въ барлозі.
Приіхавъ Ивась изъ полёваннячка:
— Ганнусю, Ганнусю, одчини ворота! —
„Ивасю, Ивасю, ледаща Ганнуся:
Калачи поіла, да и покришила,
Медъ-вино попила, да шклянки побила,
Зъ козаками спала, постіль поваляла".
— Матусю, матусю! Яку кару дати? —
„Озьми за рученьки, виведь за гороньку,
Зніми головоньку".
Узявъ за рученьку, вивівъ за гороньку,

Изнявъ головоньку.
Пішовъ у світлоньку — калачи ціленьки,
Калачи ціленьки, медъ-вино повненьке;
Пішовъ до ліженька — постілька біленька,
А на тій постельці дитинка маленька.
— Матусю, матусю, три гріхи на душу:
Первий грішочокъ — вона молоденька,
Другой грішочокъ — дитина маленька,
Третій грішочокъ — я самъ молоденький!

(Волынск. губ.).

295.

Ударила бъ гайдука,
Та боюся мужика;
А мій мужикъ не великъ,
Та гуляти не велить.
Сидить же вінъ за столомъ,
Та кивае по столомъ.
Не кивай на мене,
Не боюся тебе!
Не ти мене згодовавъ —
Згодовавъ батько!
Не ти мене зодягавъ —
Зодягала мати!
Досталася, вражий сину,
Руки потирати.
Музиканти моі,
Ви заграйте мені:
А я, бідна сирота,
Веселого живота:
Якъ на місто иду —
И основу несу;
А за мною дитинята
Несуть клубинята.
Я основу пропила,
Утікъ на похміля:
Нехай вона (не) лежить,
У скрині безъ ділля!

(Воронеж. губ.).

ВЗАИМНЫЯ ОТНОШЕНІЯ ЖЕНЫ И СЕМЬИ МУЖА.

296.

— Ой, нічка моя невеселая, —
Съ кимъ я буду сю нічъ ночувать:
Мужа дома нема, а сама боюся,
Хиба піду до річки, зъ жалю втоплюся.
Обізвався козакъ по тімъ боці Дунаю:
„Не топись, дівчино, не топись, молода,
Та подай рученьку черезъ бистру річеньку,
Та подай голосокъ, черезъ темний лісокъ“.
— У насъ лісокъ не високъ, не заходе й голосокъ.
Ой чи тимъ я така, що свекруха лиха,
Що раненько встає, мені діло дає;
А я, молода, усе діло роблю,
Усе діло роблю и свекрухні годю.

(Лебединск. у. З. А. Залюбовскій).

297.

А.

1 Ой, ти, дібровная та зозуленька,
2 Та не куй же рано на діброві,
3 Та не збуди мене, молодої:
4 Що у насъ свекорко—не батенько,
5 Що у насъ свекруха та не матюнка, —
6 Избудять мене зараній сина.
7 „Во вже корова на діброві,
8 А плугатарі у чистому полі,
9 А овечечки коло гречечки,
10 А вже козочки коло лозочки,
11 А вже свиночки коло долиночки“.
12 А я, молоденькая, та схопилася,
13 Взяла водиці, та й умилася,
14 Вийшла за ворота, подивилася:
15 Ще й плугатарі не запрягали,
16 Ще й корови та не виганяли.

(С. Щасновка, Козелецк. у К. Кибальчичъ).

Б.

1—11 Б=1—11 А;

12 А я, молода та послушная,
13 Свого свекорка та послухала:
14 Взяла гребіночку та й постукала, —
15 Ряденцемъ голівку та й укутала,

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

В.

Ой ти, сивая да зозуленько,
Да не куй же рано да й у дуброві,
Да не збуди мене, да молодої!
У мене свекорко—да не батенько,
У мене свекруха—да не матінка.
Да й избудить мене да раній тебе:
„Уставай, невіхно, да годі спати,
Уже й овчаріківъ да не видати,
Уже плугатарівъ да й не чувати;
Уже овчарики да й у дуброві,
А уже плугатарі у чистому полі“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

298.

На бережку песочокъ, (2)
На песочку садочокъ,
Й у садочку соловей. (2)
Не щебечи рано въ день,
Ой ти, соловей,
Не щебечи рано въ день! (2)
Да защебечи на зорі, (2)
Бо я въ чужуйй стороні, (2)
Нема роду при мені.
Нема роду-родини, (2)
Ні вірної й дружини;
Туйлько батько неруйдний, (2)
И матюнка неруйдна.
Сами сядуть обідать, (2)
Мене пошлють по воду (3)
До тихого Дунаю.
Де взялася хвиля,— (2)
Сколотпла воду зъ дна.
Я, молода, заждала, (2)
Чистой води набрала,
Да й принесла до дому, (2)
Дала батьку чужому, (2)
И матері неруйднуйй, (2)
Дружиноньці невірнуйй.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

299.

А.

1 „Ой ти, матюнка старая,
2 На що жъ ти мене скарала—
3 За пъяниченьку й оддала.
4 Що пъе пъяниця, усе пъе,
5 Прийде до дому, мене бъе!“
6 — Привикай, доню, привикай,
7 Да въ вишневий садъ утікай.
8 Въ вишнев имъ саду калина

9 Ни калині зозуля,
10 Вона не кує — буркує.
11 Ніхто зозулі не чує,
12 А я, молода, почула,
13 Рано по воду идучи,
14 Своюй свекрусі годячи.
15 А муйй миленький стречає,
16 Съ плечей ведерця здиймає,
17 Да миленькоі питає:
18 „Чого жъ ти, мила, такая
19 И въ день и въ ночі хмурная?“
20 — Я жъ тобі, миленький, не скажу,
21 Твоюй матері не вгожу:
22 Напечу хліба — невдачний,
23 Навару борщу — несмашний,
24 Помажу коменъ — на біло,
25 Помию ложки — не въ діло,
26 Постелю постіль — не ляже,
27 Спитаю діла — не скаже,
28 Словами мене извъяже:
29 „Да на що ти мене питаешъ,
30 Да сеє діло сама знаешъ“.
31 — Ой якъ же мені не питать,
32 Да въ чужому добрі самуйй знать?

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, Ой мати жъ моя.. 2 Б=2 А... кохала; 3 Б=3 Б; 4 Мій пъяниченька що день пъе; 5 Б=5 А.

6 А ти, донечко, не майся,
7 Въ вишневімъ саду сховайся.

8 Б=8 А... долина; 9 А на долині калина; 10 Б=9 А; 11 Що куе, днює й ночуе; 12 Б=11 А.

13 Зачула, почула невістка,
14 Рано идучи по воду.
15 По воду йшла — плакала,
16 Зъ водою йшла — тужила.
17 Питає миленький, питає,
18 — Чого милая ридає?
19 „Не скажу, миленький, не скажу,
20 Я твоій матері не вважу:
21 Ложки помию — не білі
22 Істи наварю — не миле,
23 На стілъ поставлю — не сяде,
24 Постіль постелю — не ляже,
25 Ноги помию — помаже,
26 Хоть у калюжу, да вступить,
27 Вийде на юлицю — осудить.

В.

1 Да ходить миленький по двору,
2 Да питае свою подругу:
3 „Да чого, мила, смуткуешъ,
4 Чи моею маткою ганьбуешъ?“
5 — Я не смуткую, такъ хожу,
6 Да твоій матюнці не вгожу:
7 Да принесу водиці — розливае,
8 Да помню лавочки — не сяде,
9 Да постелю постіль — не ляже,
10 Да питала правди — не каже.

(Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Г.

1 Г=1 Б; 2 Г=2 А, За що... 3 Г=3 А... пъяницю... 4 Пъе пъяниця, у шинку пъе, 5 Г=5 А; 6 Г=6 Б... не бойся; 7 Г=7 Б; 8 Г=8 А... илина;

9 То не ялина — калина, 10 Г=9 А, На той... 11 Зозуля куе, ночуе; 12 Г=11 А; 13 Тілько зачула невіхна, 14 По воду йдучи, плачучи; 15 Г=14 А... свекрухі... 16 Води принесу — розолле, 17 Г=25 Б, Лавки... 18 Г=10 В, Діла питаю... 19 Г=24 Б;

20 Гірко словами докаже.

(С. Калита, Остерск. у. Д. К. Морозъ).

Д.

1 Д=1 А, Ой мати, мати... 2 Д=2 А; 3 Д=3 А; 4 Що пъяниченька що дня пъе. 5 Д=5 А; 6 Д=6 Б, Ой доню, доню... 7 Д=7 Б; 8 Д=8 Г; 9 Д=9 Б, На ялині... 10 Д=10 А; 11 Д=11 Г, Куе зозуля... 12 Д=11 А; 13 Д=13 Г; 14 Д=13 А; 15 Д=14 А; 16 Д=21 А, Ой я свекрусі... 17 Д=16 Г... наношу... 18 Д=17 Г; 19 Д=24 Б; 20 Д=27 А, Чого спитаю...

21 Тільки словами разъ-поразъ въяже.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Е.

1 Е=1 Б; 2 Е=2 А; 3 Е=3 А... заміжъ 4 Е=4 Д... що нічъ... 5 Е=5 А; 6 Е=6 Б, Ой, доню жъ моя... 7 Е=7 Б, Въ вишневий садокъ... 8 Е=8 Г; 9 Е=9 Г; 10 Е=9 А... сидить зозуля; 11 Вона сидить ночуе; 12 Е=13 Г; 13 Е=13 А... встаючи, по воду...

14 Въ мене свекруха ревнива,
15 Ще й до ділечка лінива,

16 и 17 Е=16 и 17 Г; 18 Е=24 Б, спать не ляже; 19 Сама ляжу спать— не збудить. 20 Е=27 Б, Прийде до сусідъ...

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ой столи моі заслани,
2 Гості моі зазвани,
3 Столи моі тісовиі,
4 Гості моі дорогіі!
5 Якъ я зъ вами изійдуся,
6 Въ-смакъ горілочки напъюся.

7 Ж=1 А, Да матінко жъ моя... 8 и 9 Ж=2 и 3 А, 10 Ж=4 А... пъяниця, якъ день—нічъ; 11 Ж=5 А... до домоньку...

12 „Нарікай, донечку, нарікай,
13 Черезъ садъ стежечка, утікай!“
14 — Чортъ ёго, матінко, утіче,
15 Вінъ мене поймае за плече,
16 Вінъ мою головоньку натовче.
17 Що й у садочку могила,

18 Ж=9 Б, А на могилі... 19 Ж=9 А; 2 А на калині сивая; 21 Тамъ куе, ночуе, ранкуе: 22 Ж=11 А... зозуленьки... 23 Тілько почуе, тілько почуе молода; 24 Ж=13 Е.

25 Милий милую зстрічає,
26 Милий милую питає:
27 „Чого ти, милая, такая —
28 И въ буддень, и въ свято смутная?“
29 — Не скажу, миленький, не скажу,
30 Я не твоій матюнкі не вгожу:
31 Навару вечерять—не смашно,
32 Постелю постільку—не мяхко,
33 Помажу комінъ—не гляне,
34 Помию лавочки—не біло,
35 Помию ложечки—не чисто,
36 Помию ніжечки—помаже,
37 Таки невісточку осудить:
38 „Ленива, невіхна, ленива,
39 Не біло ніжечки помила,
40 Не смашно вечерать зварила,
41 Не мяхко постіль послала“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 З=3 Ж, Столики... 2 Скатерті моі перцёвиі; 3 З=1 Ж, Столики... 4 З=2 Ж, Гостеньки... 5 З=5 Ж; 6 З=6 Ж, Я горілочки... 7 З=1 А, Матуся моя... 8 и 9 З=2 и 3 А; 10 З=4 А, Ой пъе пъяниченько... 11 З=5 А; 12 З=6 А... доненько... 13 З=13 Ж... стежкою... 14 З=14 Ж, Хто ёго... 15 З=15 Ж, Держить пъяниченько за... 16 З=17 Ж; 17 З=9 Б, На тій могилі... 18 З=9 А, На тій калині... 19 З=11 А; 20 Тілько почула невістка; 21 З=13 А... ходячи; 22 З=14 А.

23 Принесла невістка до-дому,
24 Вилила свекруха до долу,
25 Та наробила грязоти,
26 Моёму серденьку скорботи.
27 Приіхавъ мій милий изъ поля,
28 Стоіть милая въ порога.

29 и 30 З=27 и 28 Ж; 31 Підожди, мій милий, розкажу; 32 З=21 А, Я... 33 З=26 А; 34 Помию лавки—не сяде; 35 З=25 Б, Помию ноги... 36 З=26 Б, Хочъ не поможе, да...

37 Свою невістку осудить:
38 „Ледача невістка, ледача,
39 Да й до роботи невдача—
40 Не хоче діла робити,
41 Своій свекрусі годити“.

(Хут. Петрушевка, Борзенск. у. А. В. Марковичъ).

И.

1 и 2 И=3 и 4 З; 3 и 4 И=5 и 6 Ж; 5 Карала жъ ненька, карала; 6 И=5 А; 7 И=4 Д, И а пъяниченько... 8 И=5 А.

9 Утікай, донечко, утікай,
10 Въ вишневий садочокъ урікай.
11 Въ вишневімъ садочку дорожка,
12 Въ вишневімъ садочку широка;
13 На тій дорожці калина,
14 На тій калині зозуля.
15 Вона тамъ куеть и воркуеть,
16 Тамъ ii ніхто не чуеть;

17 Тілько жъ зачула свекровъя,
18 На круту гору идучи,
19 Холодну воду несучи.
20 Ії жъ милий встрічає,
21 Изъ плечъ відерці зіймає,
22 Та все милої питає:
23 „Ой чого жъ ти, мила, такая
24 Въ буддень, и въ свято смутная?“
25 —Я жъ тобі, миленький, правду кажу,
26 Я жъ твоій матусі не угожу:
27 Помажу стіни — перемаже,
28 Постелю постіль — не ляже,
29 Питаю діла — не скаже,
30 Піде до сусіди — осуде:
31 „Ледащо, невістка, ледащо,
32 Негодиться вона ні на-що“.

(Харьков. губ. А. А. Потебни).

300.

А.

1 „Ой ти, галочко, чорная, маленька,
2 Скажи ти мені, де моя миленька?“
3 — Твоя милая въ лузі надъ водою
4 Умивається зіллячкомъ купиною,
5 Утирається шитою хустиною,
6 Мулює брови синёю ожиною,
7 Лягає спати зъ вірною дружиною.

8 „Багачу, багачу, я тебе давно бачу,
9 Я дъ тебе, багачу, що вечора плачу!
10 Я исъ тобою не одинъ вечіръ стояла,
11 Я тобі всю правду казала:
12 Не сватай мене, въ мене корівъ не має,
13 Не сватай мене, въ мене овець не має,
14 У мене корови — личко й чорні брови,
15 У мене овечки — моі вірни словечки“.

16 Вийшла свекруха та невістки будити:
17 — Уставай, суко, корову доіти,
18 Уставай, невіхно, вставай, молодая,
19 Подій корівки, що дъ батенька нагнала,
20 Прожени й овечки, що ненька надавала.
21 „Ой мати, мати, на що симъ докоряти!
22 Хочъ я не нагнала, дакъ и въ васъ не застала“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 Б=1 А... галочко й чорненькая, 2 Б=2 А. Скажи, галочко, де... 3 Б=3 А. Ой... 4 Б=4 А... горячою слёзою; 5 Б=5 А... зеллечкомъ крапивою;

6 и 7 Б=6 и 7 А; 8 Б=16 А. Ой пошла мати... побужати; 9 Б=18 А... невістко... 10 Б=19 А... що й одъ батька... 11 Б=20 А. Попрогонь... родьня даровала; 12 Невістка встала, свекрусій одказала: 13 „Ще й тиі подою, що й у тебе застала; 14 Б=21 А.

15 — Я твого сина не силовала брати,
16 Я до твого сина съ хлібомъ не ходила,
17 Я жъ твойму сину порогу͡ивъ не дбила,
18 Исъ твоімъ синомъ не динъ вечоръ стояла;
19 Твойму сину всю правдоньку сказала:

20 Б=8 А. Ой ти, багачу, я... 21 Б=12 А; 22 Б=14 А... корови, ту͡илько чорниі... 23 Б=15 А... я сама до любови.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

В.

1 В=2 Б... галочко, скажи, моя чорненька, 2 В=2 А. Де... мила... 3 В=3 А. Ой десь у лузі... 4 В=4 А... жижкою крапивкою; 5 В=7 А. Ложиться... невірною... 6 Ой иди, матінко, побуди невіхноньку; 7 В=17 А... невіхнонько, пора коровъ... 8 В=14 А... корови, що чорниі...

9 Брови-бровенята, соколъ-соколенята.

(С. Павловка, Черниговск. у. П. Цвітъ).

Г.

1 Г=8 А. Ой ти, козаче, я... знаю; 2 Г=12 А... я корівъ не маю; 3 Г=8 В;

4 — У мене телиці, да що хвартухи да спідниці.
5 „Й ой ти, дівчино, ти, моя чорноброва,
6 Не скажу тобі за корови ні слова“.
7 — Хочъ ти не скажешъ, да скаже твоя мати:
8 „Вставай, невістко, часъ до череди гнати;
9 Вставай, невістко, щобъ здорова не встала.

10 Г=10 Б; 11 Г=11 Б. Прожени вівці... 12 Ще жъ бо я не заспала; 13 Г=13 Б.

(С. В. Снитинка, Василь. у. Л. Ильницкій).

Д.

1 Д=1 А... ти моя... 2 Д=2 Б... мені. . 3 Д=3 Б... миленька... надъ... 4 Д=4 А. Умиває личенько зіллемъ... 5 Д=6 А... бру͡ивоньки... 6 Д=7 А. Хоче вона... 7 Д=8 А... знаю... 8 Д=2 Г... ти мене, бо волу͡ивъ... 9 Д=

14 А. Воли да корови моі... 10 Д=15 А. А моі... вірні... 11 Д=16 А; 12 Д=17 А. Устань, каже, доню, корови... 13 Д=10 Б. Доіти... що дъ... 14 Д=11 Б. Та прогонь... здавала; 15 Д=21 А... на що докоряти; 16 Д=18 Б Я... синочкомъ не вечоръ... 17 Д=19 Б... синочку... правду...

(Остерск. у.).

Е.

1 Е=1 Б. Галочко моя... 2 Е=2 Б; 3 Е=3 Д; 4 Е=4 Б; 5 Е=5 Б... крапивкою; 6 Е=5 Д; 7 Е=7 А; 8 Е=16 А... побужати; 9 и 10 Е=9 и 10 Б; 11 Е=11 Б... ненька... 12 Е=21 А. Ой годі, мати, мені сімъ... 13 Е=15 Б; 14 Е=18 Б. Я съ... 15 Е=19 Б... правду розказала; 16 Е=12 А; 17 Е=22 Б. Що... 18 А въ мене телички — чорніі черевички; 19 Е=15 А... ласкаві...

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ой пійду я зъ сёго хутора, пійду,
2 Та покину я всю вороженькамъ біду!
3 Та й оглянуся я за крутою горою,
4 Ажъ иде біда та й у слідъ же за мною.
5 — Чого, бідо, чого ти учипилася?
6 „Тобі я, дівчино, тобі я судилася“.
7 — Чого, бідо, чого увъязалася?
8 „Зъ тобою, дівчино, зъ тобою созналася“.

9 Ж=7 Д; 10 Ж=12 А; 11 Хочъ у тебе не має, я не буду докорятн. 12 Ж=7 Г... не будешъ, такъ твоя... 13 и 14 Ж=9 и 10 Б;

15 — А у мого батенька лиха година мала —
16 Де бъ я тіхъ тобі сірихъ коровъ набрала?
17 У мене корови — тольки чорни брови,
18 У мене телиці — тольки кари очиці.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 Галочка жъ ти моя, чорненькая; 2 З=2 Б... ти... 3 З=3 Б... надъ... 4 З=4 Б; 5 З=5 Е; 6 и 7 З=6 и 7 Б; 8 З=8 Е. Прийшла... 9 З=18 А... невісточка... 10 З=10 Б; 11 З=11 Е... овцю... 12 З=21 А... мати, годі сімъ... 13 З=15 Б... синочка...

14 „Я съ твоімъ синочкомъ по садочку не ходила,

15 Я съ твоімъ синочкомъ вишенёкъ не садила,
16 Я съ твоімъ синочкомъ ягодокъ не щипала.
17 З=15 Е; 18 З=13 А; 19 З=8 В; 20 З=23 А... сами до любови".

(С. Махновка, Борзенск. у.).

И.

1 и 2 И=1 и 2 Г; 3 И=5 Г... ти, дівчино, небого; 4 И=6 Г... нічого; 5 И=7 Г. Хоць... 6 Да буде мені що ранку дотинати; 7 И=9 Г... да бодай ти не... 8 И=10 Б. Иди до тихъ корівъ...

9 — Не піду до тихъ, що одъ батька нагнала,
10 Та піду до тихъ, що въ свекрухи застала.
11 „Мовчи, невістко, не роздзявляй губи,
12 Якъ ухвачу мъяло, вибью тобі зуби!"
13 — Ой ти, свекруха, ти, нерідная мати,
14 Не дала зубівъ, не будешъ вибивати.
15 Встала невістка, встала-исхватилася,
16 Води не взяла, слёзами умилася.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у.).

І.

1 и 2 І=1 и 2 Б; 3 І=3 Б. А моя... 4 І=4 Б; 5 І=5 Б... жаркою... 6 І=7 А. Хто достанеться вірною... 7 І=20 Б; 8 І=12 А; 9 І=22 Б 10 І=23 Б... сама молода; 11 Пошла невіхна въ комороньку спати; 12 І=16 А... невістку пробужати; 13 І=18 А; 14 І=10 Б. Тихъ корȕивъ доіти... навела; 15 І=11 А. Тихъ овечокъ... мати... 16 Ой годі, мати, симъ очі вибивати, 17 І=18 Б. Я съ... одинъ... 18 І=19 Б... правду... 19 І=12 А; 20 І=18 В. Тȕилько корови... 21 І=23 Б... молода...

(М. Синявка, Остерск. у. М. А. Вербицкая).

К.

1 — Ой зійди, зійди, зорочка вечерняя,
2 Ой види, види, дівчина бездольная!
3 Зорочка зійшла, місце освітила,
4 Дівчина вийшла, козаченька звеселила.
5 „Ти, козаче, хрещатий барвінку,
6 Хто жъ тобі стеле въ дорозі постільку?"
7 — Стелетьсе мені зелена бурковина,
8 Кладетьсе въ головки синяя (ожина).
9 „Молодий козаче, якъ я тебе любила,

10 Я тебе любила, у садъ-виноградъ водила,
11 Ягодки щипала, да й тебе годувала".
12 Азаветьсе да стара мати въ хати:
13 — Да встань, невіхно, годі тобі спати;

14 К=8 И. Да... тие корови подой... 15 К=20 А... тие... родьня... 16 К=12 Е... мати, симъ... 17 Я жъ у твого сина у порога не стояла; 18 К=19 Б. Я жъ... 19 К=12 А. Не бери... бо коровъ... 20 К=8 В. Тольки въ мене... 21 Тольки овечки, шо біле личко.

(Хут. Колошовка, Черниговск. у.).

Л.

1 Л=1 К... зоронька... 2 Л=2 А... дівчинонька... 3 Л=3 К. Зоронька... усе небо... 4 Л=4 К.

5 Осветило небо й землю ясними зіроньками,
6 Звеселила козаченька чорними бровоньками!
7 Ой, та жъ дурная, неразумная буде,
8 Ой которая за вдовиченька пойде.
9 Вдовиченько буде на белой ложи лежати,
10 Дівчина буде у кроваті стояти,
11 Да вдовиченьку питоньки подавати,
12 Да шитими рукавами слёзоньки утирати.
13 Ой виде съ хати да старенькая мати:
14 — Да годі, невехно, да на белой ложи спати,
15 Да подой тие коровки, що одъ батька нагнала,
16 Прожени овечки, що мати надавала.
17 „Я жъ, мамко, сюю нічку не спала,
18 Да у твого сина у кроваті стояла.
19 Я жъ тобі, свекрухна, у порога не стояла,
20 Щобъ ти мене да безъ коровокъ брала.
21 У мене корови — да усе чорни брови,
22 У мене овечки — у вушахъ сережечки.
23 Я у твого сина у порога да й не стояла,
24 Щобъ ти мене да безъ коровокъ брала".

(Черниговск. у.).

301.

— Ой ти, багачу, я тебе добре знаю —
Не сватай мене, бо я волівъ не маю.
„Ой ти, дівчино, дівчино-небого,

Не скажу я ти за корови нічого".
— Хоць ти не скажешъ, то скаже твоя мати:
Було дівчину безъ посагу не брати.
„Встань, невістко, бодай-єсь не встала,
Иди корови дій, що-сь відъ батька нагнала".
— То ті най будуть, що відъ батька нагнала,
Я ті подою, що въ тебе застала.
„Що ти, невістко, та за господиня,
Що въ тебе до сихъ поръ хата не метена?"
Я, молода, стала хату мести,
Вона ми каже до плуга істи нести.
Я ся питаю: „а де нашъ плужокъ оре":
Вона ми каже: „тя колика кале!"
А я, молода, знаю, якъ відповісти:
— Най того вколе, кому я несу істи,
Най того мене, що воли поганяє,
Най того вколетъ, що чиніі тримає.

(Подольск. губ. А. Дьмитскій).

302.

— Чи ти, невістко, сегодня приведена —
Уже третій день, якъ хата не метена?
Я, молоденька, та стала хату мести,
Вона мені каже: „пора до плуга нести".
А я спиталась: „та де жъ той плужокъ оре?"
Вона мені каже: „вже жъ тебе колька коле!"
Я, молоденька, уміла одповісти:
— Нехай того коле, кому понесу істи,
Не молодого, та що воли погонить,
А того старого, та що за плугомъ ходить.
„Та цить, невістко, та не роспускай губи,
Якъ бачишъ коцюбу, то позбіраєшъ зуби".
Я, молоденька, уміла отвітъ дати:
— Въ коцюбі два конці, будемо зуби міряти.

(Чигиринск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

303.

А.

1 Куди, дерево, куди хилишся —
2 Оддай, батенько, куди хочеться:

3 Не за старого, не за малого,
4 За козаченька преудалого.
5 Що съ старимъ жити — літа тратити,
6 Зъ молодимъ жити — сухото моя,
7 А съ козаченькомъ — красота моя!
8 Усі клітушки повимітани,
9 И віконечка порастворени,
10 И ворітечка поросчинени.
11 Сидить донечка край віконечка,
12 Иде батенько пувзъ оконечка.
13 „Здорова була, моя донечко,
14 Що попалася у неволечку!“
15 — Зайди, таточку, въ нову хаточку,
16 Роскажу тобі усю правдочку:
17 Що въ мене свекоръ — да не батенько,
18 Въ мене свекруха — да не матюнка.
19 У шинокъ йде похваляється,
20 А изъ шинку йде вихваляється:
21 „Въ мене, невіхно, чужа-чужино,
22 До роботи йде, да й питається,
23 А зъ роботи йде осьмихається“.

(С. Корніевка. Переясл. у. К. Кибальчичъ).

Б.

1 Ой туманъ зъ моря піднімається,
2 Не самі двері одчиняються,
3 Не самі вікна одсуваються!
4 Ой одсуну я та кватирочку —
5 Ходить батечко та по риночку.
6 „Ввійди, таточку, та у хаточку,
7 Роскажу тобі усю правдочку“.
8 Посажу батька та на покутті,
9 А сама сяду та на похваті,
10 Медъ горілочку на тарілочку —
11 „Ввійди, таточку, та у хаточку,
12 Роскажу тобі усю правдочку:
13 Вчора зъ вечора мене свекоръ бивъ,
14 Ой побивъ, побивъ та й пішовъ мезъ миръ,
15 Та ще й хвалиться-вихваляється:
16 — Ой добре, добре чуже дитя бить,

17 Що ні свариться, ні змогається,
18 А по воду йде, поспішається,
19 А зъ водою йде, прислухається,
20 Чи не бъється хто, чи не лаіться,
21 Чи то такъ мені учуваіться.

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

В.

1 Ой, мій таточку, випий чарочку,
2 В=12 Б. Искажу я... 3 В=13 Б;
4 А побивши мене, у шинокъ пошовъ,
5 А въ шинку сидя, похваляється,
6 Що добре бити а чуже дитя,
7 Що не лається, не змагається,
8 Тольки слізоньками обливається.

(С. Петрушовка, Барзенск. у. А. В. Марковичъ).

Г.

1 Г=1 А. Рубай дерево... хилиться; 2 и 3 Г=2 и 3 А;
4 За красавчика, за удалого;
5 Г=6 А. Зъ старимъ життя...
6 За малимъ життя — журбонька моя;
7 Г=7 А. За красавчикомъ... 8 и 9 Г=13 и 14 Б;
10 Та й пішовъ міжъ миръ, та й ставъ хвалиться,
11 Г=6 В;
12 Що ні дмолиться, ні дговориться,
13 До біліхъ ніжокъ приклоняється,
14 Дрібними слізьми умивається,
15 Шитимъ рукавцемъ утирається.
16 Ой йди, таточку, у нову хаточку,
17 Та сядь, таточку, та на лавочку,
18 Скажу, таточку, усю правдочку.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

304.

Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де свекорко спить.
Иде свекоръ керезъ сінечки:
„Сонливая, дремливая
Невіхна въ мене!“

Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де свекруха спить.
Свекруха керезъ сінечки йде,
Да й клене мене:
„Сонливая, дремливая,
На ділечко ленивая
Невіхна въ мене!“
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Да трошки засну,
Де діверко спить.
Діверко иде,
Да й лає мене:
„На ділечко ленивая
Невіхна въ мене!“
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Да трошки засну,
Де зовиця спить.
Зовиця йде,
Да й лає мене:
„Сонливая, дремливая,
На ділечко ленивая
Невіхна въ мене!“
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де батенько спить.
Ажъ батенько иде,
Да й хвалить мене:
„Ой спи, донечко милая,
Пойшла замужъ молодая,
Дакъ не виспалася“.
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де матюнка спить.
Матюнка иде,
Да й хвалить мене:
„Спи, донечко милая,
Пошла замужъ молодая,
Дакъ не виспалася“,
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де братічокъ спить.
Ажъ братічокъ иде,
И хвалить мене:
„Спи, сестрице милая,
Пошла замужъ молодая,
Дакъ не виспалась“.
Ой спиться мені,
Дремлеться мені,
Пойду я въ сінечки
На білу постілечку,
Де сестриця спить.
Ажъ сестриця иде
Да й хвалить мене:
„Спи, сестрице милая,
Пошла замужъ молодая,
Дакъ не виспалась!“

(М. Олишевка, Козелецк. у.).

305.

Ой ти, мамко моя,
А я донька твоя;
Оддала жъ ти мене
Та далеко одъ себе

У чужу сторону,
На велику семъю.
А велика семъя
Сіла вечерять сама,
А мене, молоду,
Посилають по воду.
Ой по воду йду,
Якъ голубка гуду;
А зъ водою йду, утираючись,
До великої семъі прислухаючись.
А великая семъя
Та й ну річъ говорить, (2)
Мого мужа бранить;
Мого мужа бранить,
Що не хоче мене бить.
А мій мужъ говорить:
„За що мені жінку бить, (2)
Вона діло мені робить“.
Ой хочъ бивъ, хочъ не бивъ,
Аби семъю звеселивъ.
Ой бивъ по стіні,
Та казавъ по жоні;
Ой бивъ по подушці,
Та казавъ по жонушці.

(С. Щасновка, Козелецк. у.).

306.

Не спиться мені й не дрімаєтьця,
Ой пійду жъ я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ батенько йде, та й будить мене:
„Дочко моя дорогая,
Пішла заміжъ молодая,
Невиспалася“.
Не спитьця мені й не дрімається,
Ой пійду жъ я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ свекорко йде, та й будить мене:
„Устань, устань, дрімливая,
Устань, устань, сонливая,
Невиспалася!“
А я не спала, ще й не дрімала:
Роблю діло рученьками,
Вмиваюся слізоньками,
Бо ще й молода.
Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ матуся йде, та й будить мене:
„Дочко моя дорогая,
Пішла заміжъ молодая,
Невиспалася“.
Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ свекруха йде, та й будить мене:
„Устань, устань, дрімливая,
Устань, устань, сонливая
Невиспалася“.
А я не спала, ще й не дрімала:
Роблю діло рученьками,
Вмиваюся слізоньками,
Бо ще й молода.
Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ братікъ йде та й будить мене:
„Сестро моя дорогая,
Пішла заміжъ молодая,
Невиспалася“.

Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ діверъ иде, та й будить мене:
„Устань, устань, дрімливая,
Устань, устань, сонливая,
Невиспалася“.
А я не спала, ще й не дрімала:
Роблю діло рученьками,
Вмиваюся слізоньками,
Бо ще й молода.
Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ сестриця йде, та й будить мене:
„Сестро моя дорогая,
Пішла заміжъ молодая,
Невиспалася“.

Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ зовиця йде, та й будить мене:
„Устань, устань, дрімливая,
Устань, устань, сонливая,
Невиспалася“.
А я й не спала, ще й не дрімала:
Роблю діло рученьками,
Вмиваюся слізоньками,
Бо ще й молода.
Не спиться мені й не дрімається,
Ой пійду я въ садъ, садочокъ,
У зелений смородочокъ,
Та ляжу засну.
Ажъ мій милий йде, не будить мене:
„Засни, засни, моя мила,
Голубонько чорнобрива,
Ти, жінко моя!“

(Хоролъ. Г. Музыченко).

307.

А.

Хто жъ у насъ рано встає?
Уставає Василева мати,
Усю свою челядь побуджає:
„Уставайте, челядь молодая!
Уставайте, шийте та прядіте,
Уставайте, шийте, не дремліте!“
Сіла Галя шити та дрімати,
Ой увійшла Василева мати.
„Кидай, Галю, шити та дрімати,
Та йди, Галю, цебромъ воду носи,
И сирую пшениченьку мели“.
Якъ приіхавъ Василь съ погуляння:
— Пані-матко, де моя Галя?
„Пішла, синку, въ лісъ по смородину,
Сідай, синку, сніданне готове“.
А Василь же снідать не сідає,
Та вийшовши, коника сідлає.
Доізжає къ зеленому гаю,
Його Галя цебромъ воду носить,
И сирую пшениченьку меле.
— Кидай, Галю, цебромъ воду носить,
И сироі пшениченьки меліти,
Та йди, Галю, чорні кудрі чеши.
Стала Галя кудроньки чесати.
„Глянь, Василю, біжить твоя мати.
Зъ еі рота поломъячко пише,
Зъ еі носа димъ кужелемъ йде!“

(С. Щасновка, Козелецк. у., К. И. Кибальчичъ).

Б.

Була собі челядочка Домна,
Встала вона рано-раненько,
Умилася біло-біленько,
Стала жъ вона челядь побужати:
„Ой уставайте, челядь молодая,
Ой беріть, челядь, тесовиє пъяльці,
Да сідайте скрузь по-за лавці!“
Ой усє сидять, да й не дремлють,
Челядочка Домна да й задремала.
Ой якъ уходить Василева мати,
Да й побігла жъ вона синівъ побужати:
„Ой уставайте, сини молодиє,
Да запрегайте коні вороніє,
Ой ідте жъ ви у лісъ по шишшину,
Да затопимо медяную баню,
Да попарімо челядочку Домну.
„Да бери, Домна тесовиі ведра,
Да иди, Домна, въ Дунай по воду“.
— Да кидай, Домна, тесовиі ведра,
Да сідай, Домна, со мною на коня,
Да біжить услідъ матусенька моя.

(С. Козелъ, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

В.

1 Шили дівки Василю сорочку;
2 Вони шили, шили, не дрімали,
3 Одна Домна не шила, дрімала.
4 В=17 Б; 5 В=18 Б... къ Дунаю... 6 В=19 Б.
7 — Поідемо, Домна, а въ чистее поле,
8 Въ чистее поле да й на прогуляння.
9 „Шо жъ то, Василю, да за димочокъ иде?“
10 — То жъ бакъ, Домна, твоя мати летить;
11 У ii зъ рота да поломъя паше,
12 Й а зъ ноздірокъ да димочокъ идеть.
13 Зкидайсь ти, Домна, гадюкою,
14 А я, молодъ, да білимъ каменемъ стану!
15 Якъ летіла на камені сіла.
16 — Бодай же я да навіки пропала,
17 Якъ я своіхъ дітокъ розогнала.

(С. Юриновка, Новгородсѣвер. у. Ф. Богуславскій).

308.

А.

1 Ой лихо, лихо, де свекруха є,
2 А ще горійше, де є обоє!
3 Свекорко слова, а свекруха дві —
4 Взяли невісточку не до любові:

Не біле личенько, не чорні брови.
Вирядили сина въ далеку дорогу,
Молоду невістку въ поле брати лёну.
„Иди, невісточко, въ поле брати лёну,
Не виберешъ лёну, не вертайсь до дому“.
Ой брала, брала, да й не добірала,
У чистому полі тополею стала.
Ой приіхавъ синъ зъ дальнёі дороги,
Уклонивсь матусі низенько у ноги.
„Ой мати, мати, щось маю казати:
Де сь моеі, милоі дома не видати.
Ой виіздивъ Польщу и всю Украіну,
Не бачивъ тополі якъ на своімъ полі“.
— Ой візьми, сину, гострую сокиру,
Вирубай въ полі тонку тополину.
Узявъ синочокъ гострую сокиру,
Пішовъ рубати тонку тополину.
Ударивъ разъ — вона стрепенулась,
Ударивъ другий — вона похилилась,
Ударивъ третий — вона промовила:
„Не рубай мене, бо я твоя мила!“
— Ой щобъ тобі, мати, такъ важко конати,
Якъ мені важко тополю рубати.
Ой щобъ тобі, мати, такъ важко...
Ой якъ мені важко дітей годувати.

Б.

Женила мати сина да по-неволі,
Взяла невістку да не по любові.
Посилала сина да въ край, дороги,
Молоду невістку да въ чисте поле,
Въ чисте поле, лёну полоть:
„Не виполешъ лёну — не йди до дому—
Ой стань ти въ полі билиночкою.
Одъ вітру, билиночка, не шатайся,
Одъ сонця, билиночка, не сокрушайся“.
Ой якъ іхавъ миленький зъ путі-дорожки,
Клонилась билинка коню въ ножки.
Приіхавъ миленький къ своёму двору:
„Вийди до мене, матуся старая!

Ой скільки я іздпвъ, іздивъ—проізжавъ,
Да й такого дива зъ-роду не видавъ:
Якъ іхавъ я зъ пути-дорожки,
Клонилась билинка коню въ ножки".
— Ідь же ти, синку, зрубай билинку.
Ой разъ же я махнувъ, махнувъ — промахнувъ,
А въ друге махнувъ — вона загула,
Ой й у третє махнувъ — вона заговорила:
„Не рубай, мій миленький, я твоя мила,
Се такъ наробила матуся твоя".
Приізжає синку къ свому двору:
— Ой вийди до мене, матуся стара!
Не єсть ти мені мати — лютая змія,
Мене, молодого, зайудовила,
Маленькихъ дітокъ поспротила.

(С. Юриновка, Новгородсѣверск. у.).

В.

Ой у полі крапивушка жарливая,
Була въ мене свекрухна журливая.
Да жалила мене, єкъ день, такъ ночъ,
Посилала жъ мене адъ себе прочъ:
„Да йди, невъєхна, адъ мене прочъ,
Да й стань у бару ребинаю,
Ой ребинаю кудряваю, кудряваю-кучеряваю!
То буде єхати мӯий синъ Васпль,
А на тую ребинушку дивітсе, дивітсе,
Да приеде да домоньку хвалитсе:
— Ой що я въ бару диво й бачивъ,
Що єкеє диво — ребинушку.
Що й безъ въетрику хитаєтсе,
Ой безъ (дощу) каплі каплють,
А безъ сонейка красуєтсе.
„Ой возьми, мӯий сину, та й острий мѣєчъ,
Да зними ребинушкі головку съ плєчъ".
Ой рубнувъ я разъ — не мовила,
Ой рубнувъ я въ други — ажъ кровъ пошла,
А рубнувъ я въ третє — прамовила:
„А не рубай ти мене, мӯий милий друже,
А не єсть же я ребинушка,

23 Ой есть же я вѣрна жена,
24 Ой я твоєй матюнци вѣрно служила".

(С. Тризничевка, Черниговск. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Ой ти крапивка жалливая,
2 У мене свекруха журливая.
3 Журе мене, якъ день, якъ нічъ,
4 Проганя мене одъ себе прічъ:
5 — Иди, невіхно, прочъ одъ мене,
6 Піди собі въ чистеє поле,
7 Стань собі въ полі билиною,
8 Билиною кудрявою, кучерявою.
9 Послала сина у дорогу.
10 Приіхавъ синокъ зъ дороженьки,
11 Та впавъ матусці низько въ ноженьки.
12 — Скілько я, матушко, світа пройшовъ,
13 И ніде такоі билини не найшовъ:
14 И курява, и кучерява,
15 Одъ вітру все трясеться,
16 А одъ сонця все краситься.
17 — Возьми, синку, гостру сокиру,
18 Та піди, зрубай тую билинку.
19 Первий разъ рубнувъ — струснулася,
20 Другий разъ рубнувъ — вона загула,
21 Третій разъ рубнувъ — заговорила:
22 „Не рубай, милий, я жъ твоя мила,
23 Це жъ твоя матушка намъ поробила,
24 Маленькихъ діточокъ посиротила".

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Д.

1 Оженила сина по неволі; 2 Д=4 А, Та взяла... не до... 3 Д=5 А; 4 Д=6 А, Посилає... у Кримъ, у дорогу; 5 Д=7 А... невісточку брати... 6 Д=9 А... не йди... 7 Д=6 Г, Та йди въ... стань билиною; 8 Д=8 Г, Тонкою високою... 9 Д=10 Г, Якъ... синъ мій съ Кримъ-дороги; 10 Д=12 Г, Ой... матюнко... проходивъ;

11 Та не бачивъ дива я дивненького:
12 Що въ чистімъ полі билина стоіть,

13 Д=14 Г, Тонкая, висока... 14 Д=18 А... ти, сину,...

15 Та зруби ти, сину, тонкую билину.
16 У перший разъ кинувъ, не докинувъ,
17 А въ другий разъ кинувъ, да перекинувъ,
18 А въ третій разъ кинувъ, да зашуміла,
19 Зъ буйними вітрами заговорила.

20 Д=22 Г... тонкоі билини; 21 Д=22 Г, Бо се не билина, а се... 22 Д=23 Г... матюнка такъ наробила.

23 — Побачишъ же, мила, що матері буде,
24 Якъ намъ изъ тобею та життя не буде.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Е.

1 Е=1 Б, Оженила... не по-неволі; 2 Е=2 Д; 3 Е=5 А; 4 Да й послала мати сина въ військо, въ дорогу; 5 Е=5 Д... полоти... 6 Е=6 Б; 7 Е=7 Д, Да стань же ти въ тому лёну, стань... 8 Е=8 Д... високою, ще й зеленою; 9 Е=8 В, Туди... синъ съ походу; 10 Буде дивуватися зъ тоеі билини; 11 Е=16 А... моя мати у весь білий світъ; 12 Е=11 Д... дивонька ще й дивнішого; 13 Е=12 Д... на нашій нивоньці... 14 Е=13 Д... ще й зеленая; 15 Г=17 Г, — Ой бери жъ ти, мій синочку,...

16 Да й изрубай же ти тую въ полі билину,
17 Ой цюкнувъ я разъ — похилилася,
18 Цюкнувъ я у другий разъ, ажъ кровъ канула,
19 Цюкнувъ я у третій разъ, ажъ промовила:

20 Е=25 А; 21 Е=22 Д... матусенька... нарядила; 22 Е=24 Г, Малесенькихъ...

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ж=1 Б... не по охоті; 2 Ж=2 Д; 3 Ж=5 А... личко... 4 Ж=4 Д, Послала... 5 Ж=7 А... полоти... 6 Ж=6 Б; 7 Ж=7 Г... ти въ чистімъ...

8 Хорошою сокрушиною,
9 Безъ яснаго сонця сокрушается,
10 Безъ буйного вітру похиляется.
11 Якъ приіхавъ синъ Иванъ изъ Криму до дому,
12 Питается неньки, чи мила дома.

13 Ж=7 Г; 14 Ж=18 Б, Та піди, синку, въ полі... 15 Ж=16 Д, Первий... 16 Ж=17 Д; 17 Ж=18 Д... вона загула; 18 Четвертий разъ кинувъ—заго-

ворила; 19 Ж=25 А, Не бий же... 20 Ж=23 Г, Це жъ такъ... ненька мені... 21 Мене изъ тобою навікъ розлучила; 22 Ж=24 Г.

(Изъ собр. Г. А. Залюбовскаго).

З.

1 Охъ и оженила да мати сина,
2 Ой оженивши, да й не злюбила
3 Молодоі невісточки, незнавиділа.

4 З=9 Г... сина, сина... 5 З=5 Е; 6 З=6 Б; 7 Ой тамъ тобі спатоньки пуйдъ билиною: 8 З=12 А... синокъ зъ дороги; 9 З=13 А... матері... 10 Ой де жъ я, матінко, да й не проізжавъ; 11 З=13 Г, Я такоі... нігде не видавъ; 12 Безъ буйного вітрочку все шатається, 13 Безъ ясного сонечка украшається; 14 З=17 Г, Ой на жъ тобі, сину,... 15 З=18 Г... пойди жъ ти... 16 З=16 Д, Що въ первий... 17 З=2 Б... кинувъ... 18 З=21 Б, а въ... кинувъ... 19 З=22 Г... ти, миленький... 20 З=22 Д; 21 Тебе, молоденького, пойудовила; 22 Мене, молоденькую, изъ світа згубила; 23 З=22 Е.

(Борисполь, Переяславск. у.).

И.

Породила мати сина да не дала долі,
Узела невіхну да не до любови.
Ой пошовъ же синку у вуййско, въ дорогу,
Молода невіхна—у поле до лёну.
„Не виберешъ лёну, дакъ не йди до дому,
Иди до криниці топись зъ головою“.
Не пошла до лёну, пошла долиною,
Пошла долиною, стала билиною.
Ой якъ ишовъ синку изъ вуййска до дому,
Загледівъ билинку у чистому полі,
„Мати моя, мати, еке я диво бачивъ,
Що на нашуйій нивці, въ степу, при долинці
Стояла билина тонкая, висока“.
— Ой возьми жъ ти, синку, гострую сокірку,
Да изрубай, синку, билинці головку.
Ой якъ кинувъ синку, кинувъ—не докинувъ,
А въ другий разъ кинувъ, кинувъ—перекинувъ,
А въ третій разъ кинувъ—вона зашуміла,
Вона зашуміла да й заговорила:
„Не есть я билинка, есть я твоя мила,
Се жъ твоя матуся мені такъ зробила“.

(С. Козелъ, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

I.

Мати сина та оженила,
Молоду невістку та незнавиділа.
Ой послала сина въ далеку дорогу,
Молоду невістку — у поле до лёну.
А випроважала, тяжко заклинала:
— Не виберешъ лёну, не вертайсь до дому,
Ой стань у полі тонкою тополею!
Ой приіхавъ синъ зъ далекої дороги,
Поклонився матері въ ноги:
— Матусю, матусю, де діла Марусю?
„Не схотіла, синку, у домі робити,
Та пішла у поле стадечка глядіти“.
— Ой сходивъ я Польщу и всю Украіну
Та не бачивъ тополі, якъ на нашімъ полі:
Одъ ясного сонця та й почервоніе,
Одъ буйного вітра та й почорніе!
„Ой возьми, сину, гострую сокиру,
Ой зрубай въ полі тонкую билину.
Ой цюкнувъ разъ перший — вона зашуміла,
Ой цюкнувъ у друге, та й загомоніла:
— Не рубай мене, бо я твоя мила!
То твоя матуся такъ намъ поробила,
Маленькіі дітки та й посиротила,
Тебе, молодого, вдовцемъ нарядила.

(Изъ Рукоп. Собр. Н. И. Костомарова).

К.

У полі крапивонька жалливая —
У мене свекруха сварливая.
Журила невістку и день, и нічъ:
„Иди, невістко, одъ мене прічъ!
Иди, дорогою широкою,
Та й стань у полі грабиною,
Тонкою та високою,
Кудрявою, кучерявою.
Туди йтиме мій синъ зъ віська,
Буде на тебе дивитися,
Прийде до дому хвалитися:
„Ой я, матінко, и світъ пройшовъ,
Та не бачивъ дива дивнішого,
Якъ у полі грабинонька
Тонка та висока,
Кудрява, кучерява.
— Ой бери, синку, гострий топіръ
Та рубай грабину изъ кореня“.
Перший разъ цюкнувъ— біле тіло,
Другий разъ цюкнувъ—кровъ дзюрнула,
Третій разъ цюкнувъ—промовила:
„Не рубай мене, зелененькую,

Не розлучай мене, молоденькую,
Не рубай мене зъ гіллечками,
Не розлучай мене зъ діточками.

У мене свекруха—розлучниця,
Розлучила мене зъ дружиною,
Изъ маленькою дитиною!

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

309.

А.

1 Оженила мати свого сина,
2 Молодоі невістки да незлюбила.
3 Що синъ пішовъ у військо-дорогу,
4 Молода невістка — коней стадо пасти.
5 Коней пасе, рушникъ вишиває;
6 Рушникъ вишиває, до коней промовляє:
7 „Посітеся, коні, на шовковій травці,
8 Да пийте, коні, холодную воду,
9 Поки прийде милий изъ війська, зъ дороги“.
10 Прийшовъ милий изъ війська, зъ дороги,
11 Да кланяется своій жінці низенько у ноги:
12 — Ходімъ, жінко, до матері въ гості.
13 Пришли до матері чоломъ и рукою,
14 А мати до сина изъ горілкою,
15 А до невісточки изъ отрутою;
16 Посадила сина у конець стола,
17 Молоду невістку у порога;
18 Да частує сина горілкою,
19 Молоду невістку отрутою.
20 „Ой, вилиймо, жінко, горілку до-долу,
21 Да випиймо отруту за мною.
22 Випиймо, жінко, да по повній чарці,
23 Щобъ насъ поховали да у одній ямці;
24 Ой, випиймо да по половинці,
25 Щобъ насъ поховали въ одній домовинці“.
26 Ой, умеръ синъ у неділю въ-ранці,
27 Молода невістка — пообідавши.
28 Положили сина на тисовий лавці,
29 А невісточку на постійниці. (?)
30 Що по синові отець мати плаче,
31 А по невісточці чорний воронъ кряче.
32 Що по синові въ усі звони звонять,

33 А по невісточці всі люде говорять.
34 Заховали сина да підъ церквою,
35 Молоду невістку — підъ звоницею.
36 Та на синові яворъ зеленіє,
37 А на невісточці береза біліє,
38 Гілька до гільки схиляється,
39 Мати за дітьми да побивається:
40 „Коли бъ я була знала, до дітей не труіла,
41 Свого серденька да не печалила!“

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Б.

1 Жила вдова на край села,
2 Та мала собі сина Василину,
3 Та неволею оженила,
4 А невісточки не злюбила.
5 Та послала сина въ далеку дорогу,
6 А молоду невістку—стада пасти,
7 Стада пасти, а лляний кужелі прясти;
8 Лляний кужелі прясти и шитий рукавъ вишивати.
9 Та шиє вона, вишиває, ще й до стада промовляє:
10 „Ой, іжъ, стадо, траву зеленую, та пий воду холодную“.
11 Ище вона до стада сёго не зговорила, десь узявся Василина.
12 — Здравстуй, здрастуй, моя мила!
13 Годі цёго стада пасти,
14 Та ходімъ, мила, до моеі неньки,
15 Та будемъ въ неньки гості рідненьки.
16 Посадила сина за тесові столи,
17 А невісточку на пришечку,
18 Та дає сину меду-вина,
19 А невісточці чорного пива;
20 Ой, якъ крикне Василина:
21 — Не пий, не пий до дна, моя мила 22 Б=24 А;
23 Б=25 А. Нехай насъ поховають...
24 Ой ти умрешъ ще зъ вечора, а я умру завтра въ-ранці,
25 Та нехай же насъ поховають въ одній ямці.
26 Зробила сину кедровую труну,
27 А невісточці дубовую. 28 Б=34 А. Поховала...
29 Б=35 А. А невісточку...; 30 Посадила сину червону калину,

31 А невісточці червону шепшину, 32 Б=38 А;
33 Ходить мати коло своіхъ дітей, побиваєтся:
34 „Ой, Боже мій, милостивий, що я наробила,
35 Що я своіхъ дітей потроіла!“

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

В.

1 Ой що жъ то за день пȕйдъ неделкою —
2 Спитсе, дремлется пȕпдъ куделькою.
3 Ой, мати сина да й народила,
4 А народивши, да й израстила,
5 А израстивши, на коня ссадила,
6 Да й виправляе, да й научае:
7 „Ой, єдь, синочку, въ чужу сторононьку,
8 Да не барисе, да й не женисе“.
9 Поєхавъ синокъ да й забарився,
10 Да й забарився, да й оженився...
11 Жде мати годокъ, жде мати й другий,
12 На третій годокъ ажъ еде синокъ,
13 Ажъ еде синокъ пзъ невъехною.
14 Ой, вишла мати сина стречати,
15 В=18 Б. Винесла...; 16 В=19 Б... лютого зілля.
17 Синъ чари не пъе, пȕизъ коника лле:
18 — Ти жена моя, не пий чари сама;
19 В=24 А. Чару по половинці; 20 В=23 Б... домовині.
21 Ой, умеръ синокъ у суботоньку,
22 А жена ёго у недиленьку;
23 Пахавали сина пȕизъ церковкою,
24 А жену ёго за церковкою.
25 Вирȕпсъ надъ синомъ зелений яворъ,
26 А надъ женою біла береза.
27 Ой, росли, росли да й исхилилися,
28 Вище церковки да й сощепились.
29 А люде идуть Богу молитсе,
30 Богу молитсе, дива дивитсе;
31 Матюнка иде, гȕирки слёзу лле:
32 Не вміла, мати, сина витати,
33 Дакъ умій, мати, аднаминати.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Г=1 А... неволею;
2 Узяла невістку не до любови:
3 Ні білеє личко, ні чорниі брови.
4 Посилає сина у Кримъ, у дорогу,
5 Нелюбу невістку — въ зелену діброву;
6 Г=16 А... Край...; 7 Г=17 А. Нелюбу... біля...;
8 Наповає сина медомъ та виномъ,
9 Нелюбу невістку — зеленою травкою.
10 Г=24 А... жінко...; 11 Г=25 А; 12 и 13 Г=22 и 23 А; 14 Г=26 А... въ неділеньку;
15 Нелюба невістка — въ обідню годину,
16 Та й не поспіла въ одну домовину.
17 Г=28 Б... церковцію; 18 Г=29 А. Нелюбу невістку...; 19 Г=30 Б.
20 Нелюбій невистці — колючу шепшину.
21 Вітеръ повіває, гілька до гільки нахиляется.
22 Г=39 А. 23 „Якъ би я знала, то не чаровала,
24 Зъ своіми дітьми віку дожпвала!“

(С. Вербнякъ, Гадячск. у. И. Я. Рудченко.).

Д.

1 Д=22 А; 2 Д=23 А; 3 Д=24 А; 4 Д=25 А... поклали...;
5 Що тебе сховають подъ церковкою,
6 А мене сховають подъ дзвонипею;
7 Що на сину росте високий яворъ,
8 Д=26 Б. А на невістці.. 9 Д=27 В;
10 Кругомъ церковки да й исчепились:
11 „Де сь ви, моі діти, вірно любились,
12 Що на той світъ пошли, не разлучились“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

1 Мати не злюбила, та невістку не злюбила,
2 Післала сина въ військо служити,
3 А невістку молоду — стадо пасти.
4 Прийшовъ синъ въ десять літъ до дому,
5 А невістки відъ стада заборп (?).
6 Посадила сина кінець стола,

7 А невісточку на припічку;
8 Дала сину медъ, горівочку,
9 А невестці чемерівку.
10 — Ходи, серце, до мене,
11 Будемъ пити медъ-горівку,
12 А потому чемерівку.
13 Вмеръ синъ о-півночі,
14 А невісточка на розсвіті.
15 Сина положила на лавочку,
16 Накрила сина скатеркою,
17 А невістку каглянкою. (?)
18 Поховала сина на цвинтару,
19 А невістку підъ цвинтаромъ;
20 Посадила сину яворину,
21 А невісточці тернину;
22 Корінь до коріня зростається,
23 Листкомъ до листка злипається.
24 Вийшла мати, стала руки ламати:
25 Що жъ я, бідна, учинила,
26 Що я свої діти розлучила.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

Ж.

1 Мати сина оженила,
2 Та й невісточку не злюбила.
3 Та й післала сина въ військо служити,
4 А невісточку — стадо пасти.
5 Ой прийшовъ синъ изъ війська,
6 А невісточка відъ стада;
7 Дала синові медъ, горівку,
8 А невісточці чемерівку.
9 Ой каже синъ до жінки:

10—13 Ж=11—14 Е. 14 Ж=15 Е... лавочці; 15 А невісточку підъ лавочку; 16 Ж=18 Е, 17 Ж=19 Е. А невісточку...; 18—20 Ж=20—22 Е; 21 Ж=23 Е. Листокъ... 22—24 Ж=24—26 Е.

(Тамъ же).

З.

„О у полі три дерева різно,
Да не ходи пізно,
Да не роби слави на себе й на мене".
— А я тіі слави по вікъ не боюся,

Съ кимъ вірно люблюся да й повінчаюся.
Оженила мати свого сина,
Узяла невістку не до любови:
Не білеє личенько, не чорниї брови.
Да й оддала сина въ гусарики,
Молоду невісточку — да коники пасти.
Молода невістка коні попасає,
До кониківъ вона стиха промовляє:
„Ой іжте ви, коні, траву,
Ой пийте ви, коні, холодную воду,
Поки мій миленький прийде изъ походу“.
А мій милий іде на воронімъ коні,
На воронімъ коні, въ голубімъ жупані.
— Здрастуй, мила, здрастуй, моя пані,
Ой поідьмо, мила, до матері въ гості,
А въ моєї матері весь двіръ на помості.
Посадила сина, сина въ конці стола,
Молоду невістку — близько край порога;
Ой частує сина медомъ, горілкою,
Молоду невістку — да все отрутою.
— Ой вилеймо, мила, медъ, вино до долу,
Да випиймо, мила, отруту зъ тобою;
Ой випиймо, мила, хоть по одній чарі,
Щобъ насъ поховала хоть у одній ямі;
Ой випиймо, мила, по половинці,
Щобъ насъ положили въ одній домовинці.
Ой умеръ же синъ та рано въ суботоньку,
Молода невістка. . . . . .
Заховала сина да й підъ церковцею,
Молоду невістку — да й підъ дзвоницею;
Посадила сину гнучку тополину,
Молодій невістці — червону калину.
Що вітеръ повіє, гілля поколише,
Що гілка за гілочку да й зачіпається.
А матка за дітками да й побивається:
„Ой коли-бъ я знала, що вони любились,
Да й на той світъ пішли, да й не разлучились,
Ой коли-бъ знала, трутп не давала,
Теперъ би я собі пару дітокъ мала!

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

И.

Оженила мати сина молодого,
Узяла невістку не до любові,
Що не біле личко, не чорниі брови.
Синъ до матери съ білою рукою,
А мати до сина изъ горілкою.
Частуе сина та горілкою,
Нелюбу невістку — та отрутою.
— Ой випьемо, мила, хоть по половинці,
Щобъ насъ положили въ одній домовинці.
„Ой випьемо, милий, хоть по повній чарці,
Щобъ насъ положили у одний ямці!“
Ой умеръ синъ въ неділеньку въ-ранці,
Нелюба невістка — въ обідню годину.
Поховали сина підъ церквою,
Нелюбу невістку — підъ дзвіницею.
Посадили синові чорвону калину,
Молодій невістоньці — зелену шепшину.
Гілка до гілки прихиляется,
Мати за дітьми убиваеться!

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

І.

Оженила мати сина молодого,
Узяла невісточку не до любові:
Не білеє лице, не чорнні брови.
Та не знала мати якъ розлучити:
Послала сина до царя служити,
Нелюбу невістку — до стадечка пасти.
— Та послужи, синку, та два годочки,
А на третій до мене въ гостиночку прийдешъ!
Якъ прийшовъ синъ у саму неділю,
Нелюба невістка въ самий понеділокъ.
Посадила сина за стольчикомъ,
Нелюбу невістку — за скамницею.
Частувала сина и виномъ, и медомъ,
Нелюбу невістку — та отрутою.
„Випьемо, жінко, та по половинці,
Щобъ насъ поховали въ одній домовинці!

Випъємо, жінко, и по цілій чарці,
Щобъ насъ поховали обохъ въ одній ямці!"
Якъ умеръ же синъ та у неділю,
Нелюба невістка — та у понеділокъ.
Поховали сина та підъ церквою,
Нелюбу невістку — підъ дзвінницею.
Посадили надъ синомъ зеленій явіръ,
На невістоньці — білу тополю.
Ставъ же тій явіръ та приживатися,
До тої тополі та прихилятися,
Стали пхъ могили та присуватися.
Вийшла тоді мати дітей оглядати:
— Либонь же ви, дітки, вірненько любились,
Що ваши вершечки до купки схилились!
Коли бъ же я знала, що ви такъ любились,
То я бъ вамъ отрути тої не давала,
И сина бъ підъ церквою не ховала,
Нелюбу невістку підъ дзвінницею.

(Харьков. губ. Н. И. Костомаровъ).

310.

Ой на той двіръ, де мій милий,
И вихоръ не вдарить,
Де свекруха, стара сука,
Вереники варить.
— Вари, вари, свекрушище,
Вареники съ сиромъ,
Чорти бъ пробивъ твого батька
Та и съ твоімъ синомъ!

Вари, вари, свекрушище,
Вареники зъ макомъ,
Чорти бъ пробивъ твого батька
Съ синомъ тетервакомъ!
Вари, вари, свекрушище,
Вареники зъ масломъ,
Чорти бъ пробивъ твого батька
И съ синомъ ледащомъ!

(С. Дудари).

311.

Ой пійду я лісомъ - боромъ,
Да стану я підъ яворомъ.
Шумитъ яворъ зелененькій,
Пропавъ мій вікъ молоденькій!
Ой пійду я лісомъ-боромъ,
Ой стану я підъ яворомъ,
Ой стану я, послухаю,

Ой що за мене говорять:
И свекорко мене лає,
И свекруха проклинає (2),
Мале дитя пропадає!
И свекорко мене лає,
И свекруха проклинає:
Нехай мати погуляє,

Бо доброго мужа має.
Дала мене мати замужъ,
Дала мені горе заразъ:
Треба мені рано встати,
Треба мені горе знати,
Хату мести, сіни мести,
И до плуга істи нести.
Якъ я въ печі затопила,
Въ поле істи однесла...
Ой не стежки, ні доріжки —
Хиба пойду до воріжки.
— Ой на що жъ намъ зорожити,
Що намъ горе въ світі жити.
„Не журися моя жона:
Єсть у насъ крупи и пшоно,
Ой есть у насъ спръ и масло,
Живешъ, душечка, прекрасно“.
(Маковищи, Сквиркск. у. Ф. Р. Рыльскій).

312.

А.

1 Закувала зозуленька на жовтімъ пісочку,
2 Заплакала удівонька въ вишневімъ садочку.
3 Не такъ заплакала, якъ заголосила —
4 Виряжала въ дорогу хорошого сина:
5 „Ой ідь, сину, у дорогу, та й не обертайся,
6 Неділь за дві, за чотирі, до дому вертайся“.
7 — Ой не знаю, моя ненько, чи я повернуся —
8 Підо мною кінь вороний въ воротяхъ спіткнувся.
9 „Не потурай, мій синочку, що вінъ испіткнувся:
10 Золота підківонька, то вінъ посковзнувся“.
11 — Ой Богъ знає, моя ненько, може я пролежу,
12 Позволь, мати, моій милій, проносить одежу?
13 „Ой я тую одеженьку по тину розвішу,
14 Таки твоій миленькій серденька не втішу“.
15 — Ой Богъ знає, моя ненько, може я загину,
16 Приймай, мати, мою милу, за рідну дитину:
17 „Ой не тая, мій синочку, година настала,
18 Щобъ чужая дитина за рідную стала“.
19 — Повій, вітру буйнесенькій, зъ глибокого яру,
20 Прибудь, мій миленькій, зъ далекого краю...
(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. П. Штапгей).

Б.

1 — Ой високо сонце сходить, а низько заходить,
2 А хто кого вірно любить, до зъ-далека ходить;
3 А вірнее женихання у славоньку вводить.
4 Навідала кубелечко, де утка ночує —

5 Не буть мені за тобою — душа жъ моя чує.
6 „Не схотіла вража дівка дружиною бути,
7 Ой дай мені того зілля, щобъ тебе забути“.
8 — А у мене тее зілле близько перелазу,
9 Якъ дамъ тобі напитися, забудешъ одъ разу.
10 „Буду пити, буду лити, й каплі не впущу,
11 Хіба тоді забудуся, якъ очі заплющу“.

12 Б=1 А... сидя на дубочку; 13 Б=2 А... удівонька по своїму синочку; 14 Б=3 А;

15 Вприжала удівонька въ дороженьку сина:
16 „Ой ідь, ой ідь, мŭий синочку, въ дорозі не бався,
17 Четвертоі неділеньки до дому вертайся“.
18 — Ой радъ би я, моя мати, другоі вернуться,
19 Кŭінь, вороний, самъ молодий, коли бъ не споткнуться.

20 Б=9 А; 21 Б=10 А. Широкиі пŭдкіконьки... 22 Не дай, Боже, моя мати, въ дорозі пролежу; 23 Б=12 А. То дай... 24 Б=13 А... одежину повішу; 25 Б=14 А. А чужою дитиною серденька... 26 Не дай, Боже, моя мати, въ дорозі загину; 27 Б=16 А... Прийми... 28 Да бодай вона, мŭий синочку, цёго не дождала; 29 Б=18 А... а рŭидною...

(Борисполъ, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 Б; 2 Козакъ дівку вірно любить, да до неі ходить; 3 В=3 Б. Тее вірне... 4—7 В=4—7 Б; 8 В=10 Б... буду пити... пущу; 9—12 В=11—14 Б; 13 В=15 Б. Виряжае... у дорогу... 14 В=16 Б... не гайся; 15 и 16 В=17 и 18 Б; 17 В=8 А. Самъ молодий, кінь... 18 В=11 А. Да далекая доріженька, може жъ... 19 В=23 Б. Ой дай... 20 В=13 А. Да лучче жъ я, мій синочку, на тину... 21 В=25 Б. Ніжъ... серденько утішу; 22 В=15 А. Да далекая доріженька, може жъ... 23 В=27 Б; 24 В=17 А. Не такая... 25 В=18 А.

26 — Прикмічай же, моя мати, який сонъ присниться,
27 Да набери моій милій ситцеву спідницю.
28 „Щобъ же вона, мій синочку, сёго не дождала,
29 Щобъ я ій дорогіі наряди справляла“.

(Тамъ-же).

313.

А.

Ой у Ганни свекруха лихая,
Та й послала Ганну въ неділеньку жати. (2)

„Иди, Ганно, та й не оглядайся, (2)
И жни, Ганно, та й не росхиляйся!“ (2)
Пішла Ганна й не оглядалась,
Жала Ганна й не росхилялась. (2)
Росхилиться Ганна, вже сонце низенько,
Вже сонце низенько, вже вечоръ близенько.
А побігла Ганна псъ поля до дому,
Вийшла икъ ій свекруха лихая;
Пішла Ганна корови доіти, (2)
Вийшла къ ій... (2)
„Ой ти, Ганно, ще жъ ти молодая, (2)
Ой де твоя дитина малая?“ (2)
— Ой мені лишенько! я въ полі забула! (2)
А побігла Ганна изъ дому й у поле, (2)
А тамъ літавъ ясний соколонько. (2)
— Ой соколе ясний, молодчикъ прекрасний,
Чи не бачивъ дитяти малого?
„Твоє дитя три няньки колише: (2)
Й одна нянька очки вибірає, (2)
Друга нянька головоньку ськає, (2)
Третя нянька й кишечки мотає“. (2)
Якъ побігла Ганна изъ поля до дому... (2)
— Ой це жъ тобі, мати, три гріхи у-куші: (2)
Й одинъ же гріхъ — неділя святая, (2)
А другий гріхъ — Ганна молодая, (2)
А третий гріхъ — дитина малая. (2)

(Жаботинъ, Черкаск. у.).

Б.

Мала мати, мала Гандзю молодую,
Виправила єі въ поле въ неділю святую.
„Иди, Гандзю, въ поле, та й не оглядайся,
Якъ вийдешъ на поле, то не погинайся“.
Жала Гандзя, жала, и копу нажала,
Прибігла до дому, вівці подоіла,
Вівці подоіла, въ пецу роспалила,
Въ пецу роспалила, вечеру зварила.
Ой подходитъ ненька зъ коршмоньки пьяненька.
„А де жъ твоя, Гандзя, дитина маленька?“
Ой вдарилась Гандзя по полахъ руками:

— Десь моя дитина въ полі підъ снопами!
Бігла Гандзя, бігла густими лозами,
Здибалася она зъ трома соколами.
— Ой ви, соколоньки, въ полю літали,
Дитини моі чи сь та не видали?
„Ой тамъ твою дитину няньки колисали,
Они твою дитину на три штуки рвали“.
Ой прибігла Гандзя до дому смутненька,
Приложила ножикъ до свого серденька:
— Теперъ ти, мамцю, ажъ три гріхи маєшъ:
Єденъ гріхъ маєшъ за дитину малую,
Другий гріхъ маєшъ за Гандзю молодую,
А третій гріхъ — за неділоньку святую.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

314.

Ой лугомъ, лугомъ да вода йде,
А по-підъ лужочкомъ стежечка;
Туди пішла молодая Катречка,
Изъ луговою да водою говорила:
„Ой водо, водо луговая,
Якъ я була въ батенька молодая,
Да тоді я въ тебе да водиці набірала
У новні да відерця,
И білеє да личенько вимивала;
А якъ пішла до свекірка,
Да стало мені білило не мило,
И білеє личенько почорніло“.

(Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

315.

Місяць надъ водою, челядь на й улиці,
Ой доле, да доле, челядь на й улиці;
А я, молодая, всю нічку не спала,
Ой доле, да доле, всю нічку не спала. *)
Свекронька-батенька благала:
„Свекроньку-батеньку, пусти на й улицю“.

*) Въ припѣвѣ, который поется послѣ каждой строки, повторяются послѣднія слова стиха.

— Хоть я пущу, дакъ свекруха не пустить.
„Свекрухо-матінко, пусти на й улицю“.
— Хоть я пущу, дакъ діверко не пустить.
„Діверко-братіку, пусти на й улицю“.
— Хоть діверко пустить, дакъ зовиця не пустить.
„Зовице-сестрице, пусти на й улицю“.
— Хоть же я пущу, твій милий не пустить.
„Мій милий, ревнивий, пусти на й улицю“.
— Хоть же я пущу, дакъ нагайка не пустить.
Нагайка-дротянка съ кручка не збиває,
Съ кручка не збиває, у тіло влипає.
Хоть тіло волочится, дакъ гулять хочеться!
„Я знаю, мій милий, нагайку, изъ якого вона дроту,
Ти жъ знавъ, мій милий, якого я роду —
Хоть у віконце утечу, дай нагуляюсь,
Изъ своімъ милимъ да й повидаюсь“.

(С. Васкивцы, Прилукск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

316.

Дощикъ іде, накрапує,
А я, молодая, по за городомъ пшениченьку жну.
Свекорко иде, гудитъ мене:
„Узяли невістку неробітницю, по-троху жне“.
Свекруха иде, гудитъ мене:
„Узяли невістку неробітницю, по-троху жне“.
Діверко иде, гудить мене:
„Узяли невістку неробітницю, по-троху жне“.
Зовиця иде, гудить мене:
„Узяли невістку неробітницю, по-троху жне“.
Милий иде, хвалить мене,
Узявъ серпокъ, да нажавъ снопокъ: „сядь одпочинь“.
Батенько иде, хвалить мене:
„Отдали дочку-робітницю, по сімъ кіпъ жне“.
Матінка иде, хвалить мене:
„Отдали дочку-робітницю, по сімъ кіпъ жне“.
Братічокъ иде, хвалить мене:
„Отдали сестру-робітницю, по сімъ кіпъ жне“.
Сестриця иде, хвалить мене:
„Отдали сестру-робітницю, по сімъ кіпъ жне“.

(С. Липовица. Л. Жемчужниковъ).

317.

Соколоньку ясний,
Дружочокъ прекрасний!
Гордуешь ти мною,
Якъ вітеръ горою,
Морозъ долиною,
Сонце калиною
Козакъ дівчиною.
По лужочку ходить,
Траву прогортає, (2)
Дівчину шукає,
Матусі питає:
„Мати жъ моя, мила,
Де Настусю діла?“
— Пошла у садочокъ
Щипать ягодочокъ.
Козакъ у садочокъ,
Настусі немає.
Козакъ до хати,
Питається мати:
„Мати жъ моя мила,
Де Настусю діла?“
— Пошла до криниці
Черпати водиці.
Козакъ до криниці —
Настусі немає.
„Мати жъ моя мила,
Де Настусю діла?“
— Приди завтра въ-ранці,
Побачишъ на лавці.
„Мати жъ моя мила,
Чимъ Настусю била?“
— Била качалкою,
Щобъ звала маткою;
Била кочергою,
Щобъ звала рідною.

(Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

318.

Коло млина не лобода,
Та вродила свекла —
Коли бъ мені Господь помігъ
Одъ батька до свекра.
Коли бъ мені Господь помігъ
Свекрухи діждати,
Заставила бъ стару суку
Халяндри скакати.
— Скачи, скачи, стара суко,
Хоть на одній ніжці,
А щобъ знала, якъ годити
Молодій невістці.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

319.

Діверъ зъ невісткою
Розбивъ горщикъ зъ лемішкою,
Діверъ зъ невісткою
По смородину пійшовъ,
Діверъ зъ невісткою
Смородини не найшовъ.
А тіі смородини
Широкіі листочки —
Діверъ невістці
Купивъ чоботочки.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

320.

Що у батеньки свого горе —
Въ свекра погуляти!
А у свекра гірше пекла,
Світа не видати.

А що у батенька крути гори —
Гуляти до волі;
А у свекорка всюди рівно,
Гуляти не вільно.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

321.

Й а въ світлиці при столі
Сивий голубъ гудить;
Тамъ мужъ жону бъе,
Бъе не жалуе.
Она, бідна, втікае,
На свекровця моргае.
— Встань, свекровцю, встань,
Бити мя не дай.
А свекровцё встае,
Нагаёчку дае:
„Ой бий, сину, бий,
Та не жалуй еі!“
Ой въ світлиці при столі
Сивий голубъ гуде;
Тамъ мужъ жону бъе,
Бъе, не жалуе.
Она, бідна, втікае,
На свекрову моргае:
— Ой встань, свекрухо, встань,
Бити мя не дай.
Свекруха встае,
Нагаёчку подае:
„Ой бий, сину, бий,
Сину мій коханий!“
Ой въ світлиці при столі
Сивий голубъ гуде;
Тамъ мужъ жону бъе,
Она, бідна, втікае,
На брата моргае:
— Встань, брате, встань,
Бити мя не дай.
А братенько встае,
Нагаёчку подае:
„Ой бий, брате, бий!“
Ой въ світлинці при столі
Сивий голубъ гуде;
Тамъ мужъ жону бъе,
Она, бідна, втікае,
На сестроньку моргае:
— Встань, сестронько, встань,
Бити мя не дай.
Сестра встае,
Нагаёчку ховае:
„Ой що ниньки тобі,
То завтра мені.

322.

А.

Напила жъ ся горівки и ще ся надію,
Бідна моя головонька, де жъ я ся подію!
Ой піду я до зятя на високі пороги,
А зять повидае — я поломаю ноги.

Ой піду я до сина на широкіі лави,
А невістка повидає: „Не треба намъ мами“.
А синъ ходить, повидає: „Здала би ся намъ мати,
Вона бъ нашу худобоньку рано вигоняла,
Вона бъ наші дрібні діти...

(Подольск. губ. Дыминскій).

Б.

Ой піду жъ я до синонька на широкі лави,
А невістка повидає: „Не треба намъ мами“.
Ой піду я до дочки, дочка мені мила,
А зять каже: „Иди мати до сина“.
Ой прийду жъ я до синонька на широкі лави,
Невістка еі каже: „Не треба намъ мати“
— Моя мила чорнобрива, будь же ти ласкова,
Може бъ намъ ся стара ненька хоць на літо здала.
Вона бъ нашу худобоньку та позаганяла,
Она наші дрібні діти спатоньки поклала.
„Ой мій милий чорнобривий, кажуть старі люди,
Туга зіма буде; а хто жъ еі въ тую пору операти буде“.
— Моя мила чорнобрива, будь же ти ласкова,
Тая една рубашина, то випереш сама!

(Тамъ же).

323.

Поіхавъ Ясенько та й на воёванне,
Ой гоя, гоя, гоя та й на войеванне *).
Покинувъ Касеньку та на горованне.
Казавъ давати Касі пшеничного хліба,
Казавъ ій давати пити зеленого вина,
Казавъ кладовити спати въ пуховихъ перинахъ.
Матка Яся не слухала, и казала ій давати овсяного хліба,
Давала ій пити помий изъ корита,
Казала ій спати у ячной полові.
Ажъ на третє літо мой Ясенько іде;
То Ясенько іде, штирі коні веде;
Штирі коні веде, самъ на пятомъ іде.
Кася не видала, матка вискочила.

*) Припѣвъ, съ повтореніемъ послѣднихъ словъ стиха, поется послѣ каждой строки.

„Матуню, матуню, ци гораздъ все дома,
Ци гораздъ все дома, ци Кася здорова?“
— Синочку Ясеньку, усе гораздъ дома,
Усе гораздъ дома и Кася здорова.
Синочку Ясеньку, мене Кася не слухала,
Въ сваволю вдавала.

(С. Полоски, Бѣльск. у.).

324.

Ой у городі гордовина,
А на гордовині зозуленька;
Да вона не кує, да промовляє:
„Ой горе тій да невісточці,
У которой да зовиць много —
Куди не пійдуть, да невісточку судять:
У насъ невістка не робітниця,
Нашему добру не кукібниця,
И нашимъ коморамъ не клюшниця,
И нашому роду не прівітниця“.
Ой у городі да гордовина,
На гордовині да зозуленька;
Вона, не кує, да промовляє:
„Ой добре тій да невісточці,
У которой діверівъ много —
Да куди не пійдуть, все невісточку хвалять:
Що у насъ невісточка да роботниця,
И нашому добру да кукібниця,
И нашімъ коморамъ клюшниця,
И нашому роду прівітниця.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

325.

А.

1 Ой, за гаємъ, гаємъ зелененькимъ
2 Тече Дунай не тихий, бистренький,
3 Надъ Дунаємъ яворъ молоденький,
4 Підъ яворомъ коникъ молоденький,
5 На коніку козакъ молоденький;
6 Та все стиха у гуслоньки грає —
7 Струна струні тихо промовляє.
8 Мати сина силою женила,
9 На-підпитку невістку судила:
10 — Невістка сонлива й дрімлива,
11 А ще къ тому до діла ленива.
12 Піди, сину, на ярмарку пішки,
13 Купи мені ремінніі віжки,
14 А ще къ тому й дротяну нагайку,
15 Та бий суку зъ вечора до ранку.
16 Середь двору комора стояла,

17 Въ тій коморі кроватъ тесовая,
18 На кроваті постіль пуховая.
19 Постіль моя біла, пуховая,
20 Послідній разъ на тобі я спала.
21 Шо зъ вечора комора греміла,
22 О-півночи постіль гомоніла,
23 А къ світові милая заснула.
24 „Коли бъ я знавъ, хто милую приспавъ,
25 Давъ би ёму коня вороного
26 И сідельце съ-підъ злата самого".
27 — Шкода, сину, коня вороного
28 И сідельца съ підъ злата самого!
29 Сідлай, сину, коня та кобилу,
30 Тікай, сину, въ Польщу на Вкраіну,
31 Шукай сину вірную дружину.
32 „Треба жъ, мати, сюю поховати,
33 Тоді, мати, другую шукати.
34 Мені, мати, въ краіну тікати,
35 Тобі, мати, на канатъ (?) ступати
36 Що ти жъ, мати, підъ вікномъ сиділа,
37 Моя мила нуждоньку терпіла.
38 Мені, мати, другої шукати,
39 Тобі, мати, на канатъ ступати.
40 Шо ти, мати, підъ вікномъ стояла,
41 Моя мила нуждоньку приймала.

(Хоролъ, Полтавск. губ. Д. И. Лавренко).

Б.

Марусина по городу ходить,
А за нею хвиля-рожа (?) сходить.
Ой, впрву я хвилю-рожу зъ-ранку,
Та пошлю я милому подарку.
Мій миленький по садочку ходить,
Та стихенька на скрипочку грає
Та на струні стиха промовляє:
Та нема вшину вдовиному сину,
Звівъ зъ ума чужую дитину.
Мати сина насилне женила,
На-підпитку невістку судила,
Що не вміє ділечка робити,
И не хоче свекрусі годити:
Не хоче раненько вставати,
И не хоче корови доіти.
Мати сина на-самоті вчила:
„Поідь, сінку, до міста нового,
Купи, сину, дротяніі віжки,
Та звяжемо, сучці, пазадъ ручки й ніжки,
Та ще къ тому й нагайку дротянку,
Та бий жінку зъ вечора до ранку".
Що зъ вечора нагайка шуміла,
А съ-півночи комора звеніла,

А и къ півнямъ постіль говорила,
А къ білому світу милая не жива.
Пішла мати невістки будити:
„Вставай, суко, корову доіти“.
— Ще ти, мати,сама не старая,
До подоішъ корови й самая;
Бо вже теперъ, мати, лихая година,
Що вжепе жива чужая дитина.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ папіръ той білий.
„Сідлай, сину, ворону кобилу,
Тікай спну у чужу країну“.
— Та не буду жъ я, мати, тікати,
Треба, мати, милу поховати.
Теперъ мені турми не втікати,
А тебе, мати, буде катъ катувати.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

Марусенька по бережку ходить,
А за нею вітеръ хвилю гонить —
Вдова сина, женити неволить.
Неволею сина оженила,
На улиці невістку судила:
„Сонливая, дрімливая буде,
А ще къ тому робити не буде“.
— Мати моя, мати, порадниця въ хаті,
Порадь мене, якъ жінку каратп?
„Иди, синку, на ярмарокъ пішки,
Купи, сину, ремінпні віжки,
Звяжп милі назадъ руки й ніжки.
А ще къ тому нагайку-дротянку,
Щобъ шуміла зъ-вечора до ранку“.
Звечора комора звеніла,
А къ півночи нагайка шуміла,
А икъ світу вже мила не жила.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ бумага біла.
— Матп моя, матп, дорадлпце въ хаті,
Дорадила, якъ жінку карати,
Теперъ дорадь, де єі сховати.
„Зорви, сину, въ коморі мостину,
Сховай, сину, чужую дитину“.
— Лучче жъ, мати, дитину ховати,
Якъ за розбівства треба одвічати.
Запряжу жъ я два коники въ поризъ, (?)
Да поіду до пана на справку.
У новеє подвіръє въізжаю,
На подвиръі пана зустрічаю.
— Ой, пане мій, що будемъ робити,
Вбивъ я жінку, съ кимъ я буду жити?
„Було жъ не дать серденьку потолі,
Да й не бити жінки молодоі.
А то жъ ти давъ серденьку потолю,
То черезъ жінку підешъ у неволю.
Будешъ же ти воші годовати,
Рано й вечіръ жінку споминати“.

(М. Рожевъ, Радомысльск. Л. Новицкая).

Г.

1 Марусенька по садочку ходить,
2 А за нею шавліечка сходить;
3 За собою подружечку водить,
4 Съ подружкою вірненько говорить:
5—18 Г=8—21 А;
18 Ой, зъ-вечора комора гремiла,
19 О-півночи нагайка шуміла,
20 А къ світові мила одубіла.
21 „Мати жъ моя, порадниця въ хаті,
22 Порадила чимъ жінку карати,
23 Порадь теперъ, якъ ii сховати?“
24 — Сідлай, сину, коня воронога,

25 Та ідь, сину, до пана самого,
26 Падай, сину, та панові въ ноги,
27 Щобъ не було за жінку тревоги.
28 „Тобі, мати, грязі не топтати,
29 Мені, мати, ката не втікати“.

(С. Богачка, Хорольск. у. Д. Лавренко).

Д.

Ой, на горі да одинъ дубочокъ,
А въ удови да одинъ синочокъ.
Вона ёго оженила,
Да у шинку невіхну судила:
„Вона не вміє не спекти, не зварить,
Не зъ моімъ родомъ хороше говорить:
Візьми, синку, дротяну пліть,
Учи, синку, молодую жонку“.
Изъ вечора да комора звеніла,
А пудъ-повночъ мила говорила:
„Не бий, милий, по головці больно,
Не марай білоі постелі въ кровъ“.
Пудъ білий світъ милая нежива.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ полотно білий.
„Иди, мати, невіхни будити“.
— Вставай, суко, коровокъ доіти.
„Теперъ, мати, чинивъ твою волю,
Убивъ жонку, самъ пойду въ неволю“.
— Запрегай, синку, сивую кобилку,
Тікай синку въ чужую сторонку.
„Не буду, мати, не буду тікати.
Якъ заробивъ — буду одвічати“.
—Сюю поховаємъ, будемъ другу шукати.

(Черниговъ. М. Вербицкая).

Е.

Да мати сина насилно женила,
На-подпитку невістку судила:
„Сонливая, дремливая невістка,
Що не хоче рано й уставати,
Да не хоче коровокъ доіти“.
— Мати жъ моя, сама не старая,
То подоішъ корови й самая.
„Да поідь на новеє й місто,
Да купи, сину, нагайку-дротянку,
Що на ручки залізниі кручки,
А на нуйжки волосяни вуйжки,
А на тіло нагайку-дротянку,
Да бий суку зъ вечора до ранку“.
Що зъ вечора комора звиніла,
О-пуйвночи постіль говорила,
А й одъ-півнівъ нагайка шуміла,
А икъ світу милая й нежива.
Да лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ бумага білий.
Да пришла жъ мати невістки будити:
„Вставай, суко, коруйвокъ доіти“.
— Да теперъ, мати, лиха година,
Да не жива чужая й дитина.
„Та сідлай, сину, білую кобилу,
Тікай сину у глибоку долину“.
— Що жъ, мати, й а сёго тікати,
Треба, мати, тіло й поховати.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Ж.

Мати сина насильно женила,
Пуйдъ накриттемъ невістку судила...
„Куши, сину, дротянку нагайку,
Да бий суку зъ вечора до ранку“.
Да що зъ вечора да комора риніла,
А съ півночі нагайка шуміла,

А икъ світу вже мила нежива.
Да лежить мила, якъ ожина, синя,
Стоіть милий, якъ бумага, білий.
— Ой, що жъ будемъ, матінко, робити,
Куда жъ мені милую задіти?
„Да зорви, сину, въ коморі мостину,
Да заховай чужую дитину“.
— Не буду мостини зривати,
А не буду милої ховати.
Да продай, мати, новую хату,
Буду мати милую ховати.
Да продай, мати, воли да корови,
Визволь мене съ цюєі неволі.
„Не буду, сину, корівъ продавати,
Не буду тебе зъ неволі визволяти“.

(С. Никольская слободка, Остерск. у. И. П. Новицкій).

З.

Ой у лузі калина шуміла,
Де свекруха медъ, горілку пила,
На-підпитку невістку судила,
Прийшовши, зъ синомъ говорила:
„Возьми, сину, нагайку-дротянку,
Провчи сину свою милоданку“.
Що зъ вечора комора звеніла,
А о-півночи нагайка шуміла,
О-півночи милая нежива.
Йде свекруха невістки будити.
„Уставай, суко, корови доіти“.
— Ище, мати, сама нестарая,
Ще подоішъ корови самая.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ бумага біла.
— Ой, що, мати, що будешъ робити,
Що приказала чуже дитя бити.
Що жъ ти, мати, що жъ ти наробила,—
Що нежива чужая дитина?
„Сідлай, сину, білую кобилу,
Да ідь, сину, на ту Украіну,
Шукай, сину, собі другу милу“.
— Хотя бъ, мати, хочъ сю поховати,
Ніжъ мені другої шукати.
Що по милій въ усі дзвони дзвонять,
А милого у кайданахъ водять.
Що на милу домовину тешуть...

(Конотопъ).

И.

— Десь ти, сину, свою милу любишъ,
Що ти ій раненько не будишъ?—
„Ти, мати, порадниця въ хати,
Порадь, мати, якъ милу карати?“
— Озьми, сину, дротяніі віжки,
Звяжи милій рученьки и ніжки;
Озьми, сину, нагайку-дротянку,
Спиши милу, якъ чорну китайку!
А зъ вечіра коморя шуміла,
А до світа вже мила зомліла.
Пішла свекруха невістку будити —
А за кровью не можно ступити!
„Мати, мати, порадниця въ хаті,
Порадила-єсь, якъ милу карати —
Порадь, мати, якъ милу сховати!“
— Озьми, сину, сивую конину,
Втікай, втікай, сину, зъ лиха на Вкраіну.
„Не можно, мати, зъ лиха утікати;
Що наробивъ — треба одбувати.
На милую домовину тешуть,
А милого розоньками сечуть;
Уже милую до гробу впускають,
А милому головку стинають.

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

I.

А въ городі романъ зеленeнький,
Розгулявся козакъ молоденький.
Нема спинку вдовиному синку —
Пъє горілку въ неділю у шинку,
Ой, сушить, въялить чужую дитинку.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадь мене, якъ милу карати?“
— Возьми, синку, дротяні віжки,
Звяжи єі й ручки и ніжки.
А зъ вечора комора звеніла,
А къ півночи нагайка шуміла,
А пкъ світу мила околíла.
— Десь ти, синку, свою жінку любишъ,
Що ти єі раненько не будишъ.
Пішла мати невістку будити —
До невістки страшно приступити.
„Ой, ти, мати порадниця въ хаті,
Дорадила, якъ милу карати,
Теперъ порадь, якъ милу сховати?“
— Запрягай, синку, сивую кобилу,
Вивезп єі въ степъ при долину,
А самъ втікай на тую Вкраіну.
„Ой, не можна, мати, въ Украіну тікати,
Треба жъ мені тіло поховати“.
— Запрягай, сину, коня вороного,
Да ідь, спну, ажъ до тестя свого —
Ой ідь, тату, бо вже дочка вмерла,
Бо на неі наглая смерть прийшла.
Цілу нічку свічи не згасали,
Єі смерті доглядали.
Скоро сватко въ подвіръе въізжає,
Ёму сваха чарку наливає.
„Ой, пий, сватко, колп тобі пъется,
Коло мого серця, якъ година въется“.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ білая глина.
На милую домовину тешуть,
А милого въ три нагайки крешуть;
А милую въ гробъ опускають,
А милого въ Сібіръ провожають.
„Бодай тобі, мати, такъ важко копати,
Якъ теперъ мені віку доживати.
А по милій всі дзвони задзвонили,
А по милому — луги зашуміли.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у.).

K.

— Де сь ти, синку, свою жінку любишъ,
Що ти єі раненько не будишъ.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадь, мати, якъ жінку навчати“.
— Возьми, сину, дротяну нагайку,
Та бий, сину, зъ вечора до ранку.
А зъ вечора комора звеніла,
А одъ півночи нагайка шуміла,
Къ білому світу мила здубіла.
Лежить мила, якъ ожина синя,
А миленький, якъ папіръ біленький.
Иде мати невістки будити,
А за кровъю не може ступити.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Дорадила, якъ жінку навчати,
Теперъ порадь, якъ жінку сховати?“
— Сідлай, сину, кобилу гнідую,
Біжи, синку, по милу другую;
Сідлай, синку, коня вороного,
Тікай, сину, одъ лиха такого.
„Ой, нікуди, мати, й утікати.
Якъ заробивъ, треба й одвічати“.
— Сідлай, синку, коня вороного,
Біжи, синку, ажъ до станового.

„Здрастуй, пане, що маю робити,
Убивъ жінку, не маю съ кімъ жити".
— Ой, не давай рученькамъ потолю,
Черезъ руки підешъ у неволю.
А вже милу у гробъ заховали,
А милого въ кайдани кували.
А вже милій по душі задзвонили,
А милого въ неволю засадили.
(М. Быковъ, Кіевск. у. Л. Ильненко).

Л.

Въ чистімъ полі да барвіночокъ стлався,
Десь муй милий зъ волами погнався.
Да нема впину вдовиному сину,
Зсушивъ, знудивъ чужую дитину.
Що зъ вечора да комора звеніла,
И подъ півночъ жена мужа просила,
А подъ білий світъ лежить мила не жива.
Лежить мила, якъ ожиночка синя,
Стоіть милий, якъ бумажечка, білий.
„Оттеперъ, мамку, учинивъ твою волю —
Убивъ жену и самъ піду въ неволю".
— Запрегай, сину, да сивую кобилу,
Да втекай, сину, на чужую вкраіну.
„Ой, не буду я, мамо, втікати;
Якъ заробивъ, такъ буду одвічати".
— Запрегай, синку, да коникивъ парку,
Да поідешъ, синку, до попа на справку.
„Оттеперъ, попе, що треба робити,
Що убивъ жену, ні съ кімъ віку дожити".
— Да велю тебе у некрути оддати,
А твою жену хорошенько прибрати;
Ой, велю жъ тебе да въ салдати оддати,
А твою жену да цехомъ поховати.
(С. Тризнючевка, Чернигов. губ. М. Вербицкая).

М.

Марусенька по двору ходить,
А за нею вітеръ хвилю гонить,
Вона сина насильно неволить.
Мати сина насильно женила,
Марусенька любить не схотіла.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадь мене, якъ милу карати?"
— Піди, синку, въ конюшню новую,
Возьми, синку, коня вороного,
Та поідешъ до торгу другого;
Купи, синку, дротяну нагайку,
Волосяни віжки,
Зъяжи милій руки й біли ніжки.
Зъ вечора свічечка горіла,

А въ півночи нагайка шуміла,
А до світа мила й одубіла.
Лежить мила, якъ чорна ожина,
Стоіть милий, якъ бумага, білий.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадь же теперъ, якъ будемъ одвічати?“
— Піди, синку, въ горняку новую,
Зірви, синку, нову полюстоньку,
Та сховаємъ чужую дитину.
„Нільзя, мати, чужее дитя ховати,
Треба, мати, людямъ заявляти,
Якъ присудять чуже дитя ховати“.

(С. Петриковка, Новомосковск. у. Г. Залюбовскій).

Н.

Ой, на горі василечки сходять,
Підъ горою барвіночокъ стлався;
А вдовинъ синъ роспився, розгулявся.
Нема спину вдовиному сину,
Що звівъ зъ ума дівку Маруспну.
Марусина по бережку ходе,
А за нею вітеръ хвилю гоне;
Маруспна у хвилю вступила —
Мати сина насильно женила,
Принародно невістку судила:
„Сонливая моя, невісточка,
А ще къ тому не хоче робити.
Візьми, синку, дротяну нагайку,
Та й бий жінку зъ вечора до ранку“.
Ой, у дворі новая комора,
А въ коморі кровать тесовая,
На кроваті постіль пуховая;
Пішла мати постіленьки слати,
— Ой, ти, постіль, постіль моя біла,
Хто жъ на тобі буде сю нічъ спати?
Що зъ вечора комора звеніла,
А съ півночи нагайка шуміла,
Къ білому світу мила одубіла.
Лежить мила, якъ ожина синя,
Стоіть милий, якъ бумага, білий;
Лежить мила, та ще й простяглася,
Стоіть милий підъ щоку узявся.
„Ой, ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадила чимъ жінку карати,
Порадь мене де жъ єі сховати?“
— Запрягай, синку, коня вороного,
Везі жінку до синёго моря,
Щобъ не знала ні піша ворона.
„Нельзя, мати, такъ жінки ховати,
Треба, мати, громаду збірати,
Треба тобі катамъ руку дати.
А я, молодъ, та ще й не нажився,
А вже жъ мені острогъ одчинився“.

(Лебединск. у. Залюбовскій).

326 *).

Ой уже сімъ літъ доньця зъ-за Дону нітъ,
А на восьмий годъ донець на Донъ иде.
Пристигла ёго нічка темная,
Нічка темная, та невидная;
Вінъ самъ лігъ та на кургані,
Привъязавъ коня до дубового колка.
Прилізла къ нёму чорна гадина;

*) Пѣсни отъ 326 до 329 записаны Н. И. Костомаровымъ.

То не гадина — то мати ёго.
„Ой ти ідь, козаче, та швидчій на Донъ,
Ой уже твій двіръ изпустошений,
Вже твоя жінка та заміжъ пішла,
Вже твоі діти посиротіли,
Вже твоі слуги безъ пана живуть,
Вже твоі жупани поношені,
Вже твоі меда одпечатані".
Приізжає козаченько на тихий Дінъ,
Зустріла ёго жінка молода.
Ой якъ вихопивъ та остренький мечъ,
Та й знявъ жінці головку зъ плечъ.
Приізжає козакъ та у свій у двіръ —
Ёго дворочокъ — та якъ віночокъ,
Діточки ёго за столомъ сидять,
За столомъ сидять, все перомъ пишуть,
А слуги ёго золотомъ шиють,
Золотомъ шпють, силненько плачуть
По своій панеі та по добренькій.
Якъ увійде вінъ въ нові комори —
У ёго жупани та позлежовалася;
Якъ у війде вінъ въ новиі погреби —
У ёго меди позацвітали;
Якъ увійде вінъ у нову світлицю —
— Ой, мати моя, моя мати!
Ти не мати—чорна гадина!
Зъіла сонце, зъіжъ и місяця,
Зъіжъ и зірочки — дрібні діточки.

(Полтавск. губ.).

327.

Ой рано, рано зозуля ковала,
А ще раннійше моя свекруха встала.
Моя свекруха по двору похожає,
Свою невістку молоду побужає:
„Ой устань, невістко, устань, молодая!
Подій, корови, що одъ батька пригнала,
Прожени овечки, що рідні даровали".
— Ой мати, мати, щось я маю сказати:
Хиба жъ я, мати, тобі не казала,

Що я зъ твоімъ синомъ ввесь вечіръ стояла,
Що я твому сину всю правду сказала:
У мене корови — чорніі брови,
У мене овечки — ласкаві словечкп.

(Харьков. губ.).

328.

Іхавъ чумакъ у дорогу,
За нимъ жінка у погоню —
Хватає, спинає,
Серцемъ називає:
„Вернись, серденько, до дому,
Та пригорнися, мій миленький,
Хоть на часокъ маленький;
Нехай буду знати, та не буду тужити
Та по тобі, мій миленький!“
А миленький раденький,
За рученьку хватає,
Серцемъ називає:
— Ой чого ти, серце, блідна,
Чи пшеницю жала,
Чи ячмінь въязала,
Що ти зъ личенька спала? —
„Я не пшеницю жала,
Не ячмінь въязала,
Одъ твого серденька
Я зъ личенька спала“.
— Ой якъ би жъ ти, жінко, добра,
То спділа жъ би ти дома,
Та молилась би ти Богу,
Щобъ хортуна послужила:
Ой хортуно, хортунпно!
Служила ти въ бурлацьтві,
Служила ти въ хазяйстві,
Послужи ище въ чумацтві!
Ой вийду я на гороньку,
Та гляну я въ долиноньку,
А въ долині калина,
У долині чорвона,
Ажъ до земли віти гнуться:
Чому мій милий, мій голубъ сивенький
До мене не горнеться!
Ой якъ би жъ я була пташка,
То я бъ собі крила мала,
У чужину бъ полетіла,
Та до свого молодана;
А у мого молодана
Таке лице, якъ у пана:
Очи, якъ терночокъ,
Брови, якъ шнурочокъ.

(Харьковск. губ.).

ВЗАИМНЫЯ ОТНОШЕНІЯ МУЖА И ЖЕНИНЫХЪ РОДНЫХЪ.

329.

„Куди ідешъ, опентанний?“,
— На ярмарокъ до Піщани.
„А що будешъ торговати?“
— Буду тещу продавати.

А якъ тещі не продамъ,
Зроблю зъ неі барабанъ.
На барабанъ буду грати,
Буду дітей забавляти.

(Тараща. И. П. Новицкій).

330.

А.

Високий тинъ бачу, та й не перескочу,
Оддай мене, моя мати, за кого я схочу!
Ой, оддала мати за кого схотіла, —
Шумить-гуде нагаєчка піля мого тіла.
Нагайка-дротянка зъ рукъ не вибуває,
Серпаночокъ одъ слізочокъ да й не висихає.
— Повісь, милий, нагаєчку, нехай оддихає.
„Повісь, мила, серпаночку, нехай висихає“.
Ой, не дала мати да за чоловіка,
Да оддала мене мати да за разбойника.
Охъ, а й изъ-вечора коника сідлає,
А къ півночі глупоі розбой розбиває.
Ой, и къ півночі розбой розбиває,
А икъ світу, икъ білому къ милій приізжає:
„Ой, пали, мила, камьяніі груби, —
Нехай я нагрію розбійскіі груди“.
Ой, палить мила, тяженько здихає,
Да за своімъ родомъ все гірко ридає.
„Ой, пали, мила, камьяніі печі, —
Нехай я нагрію розбійскіі плечи“.
Ой, палить мила, тяженько здихає,

Да за своімъ родомъ тяженько здихає:
— Це жъ моєі матки дорогі серпанки,
Це жъ моіхъ сестрицівъ дорогі намиста.
„Щобъ я не знавъ, мила, що день за година, —
Коли я знавъ, мила, що твоя родина“.

(С. Великая Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

Б.

Не жаль менї да такъ не на кого,
Якъ на батенька мого:
Не оддавъ мене за кого хотіла,
Оддавъ мене, кого не любила,
Оддавъ мене за розбійниченька.
Розбійничокъ лихий чоловікъ:
Вінъ зъ вечора коника сідлає,
А пуйдъ півні зъ двора виїжає,
Білимъ світомъ до домоньку іде.
Да й приїхавъ подъ нови ворота:
„Ой, одчиняй, милая, ворота,
Везу тобі много срібла-злота,
Везу тобі коня вороного.
Чи рада ти сёму сріблу-злоту,
Чи рада ти коню вороному,
Чи рада ти менї, молодому?“
— Не рада я свому сріблу-злоту,
Не рада я й коню вороному,
Раднійша я тобі, молодому.
Срібло-злото батенька мого,
Кінь вороний братіка мого,
А плахотки моєі матюнки,
А черевички моєі сестрички.
„Не плачъ, мила, не плачъ не по кому,
А плачъ, мила, по мойму здоровью.
Твій батенько у чистому полі,
А матюнка въ зеленій дуброві,
А братічокъ на високій могилі,
А сестриця въ глибокій долині.
По батьку сірий вовчокъ скіглить,
По матінці чорний воронъ кряче,
По братіку вся Вкраіна плаче,
По сестриці сама зажурися“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

Не жаль менї та такъ ні на кого,
Якъ жаль менї на батенька свого:
Не давъ мене та й за чоловіка,
Оддавъ мене та й за розбійничка.
Розбійничокъ — лихий чоловічокъ:
Пізно лягає, та й рано вставає,
Що зъ вечора та все пъе, гуляє,
А въ півночі розбій розбиває,
А світочкомъ підъ домъ підъїжає:
„Відчиняй, мила, нови ворота,
Везу жъ тобі и срібла, и злота“.
Тожъ милая ворота одчиняє,
А миленький милій одвічає:
„А взнай, мила, чиі се коники?“
— Се-жъ коники та батенька жъ мого,
Се коники та мого ідного!
„А взнай, мила, чиі се жупани?“
— Се жупани та братіка жъ мого,
Се жупани та й мого рідного!
„А взнай, мила, чиі се перини?“
— Се перини та й матінки моєі,
Се перини та й моєі рідної!
„А взнай, мила, чиі се спідниці?“
— Се спідниці та й моєі сестриці,

Се свідниці та й моєі рідної!
„А чи жаль, мила, а свого батенька,
А чи жаль, мила, а свого рідного?“
—Ой, не жаль, милий, а мені батенька,
Ой, не жаль, милий, а мого рідного,
А й жаль мені милого своёго.
„Знала, мила, шо мені сказати,—
Хотівъ тобі головоньку стяти“.

(Харьковск. губ. Г. Залюбовскій).

331.

А.

Не оддала мене мати
За сапіжниченька,
Та отдала мене мати
За розбійниченька.
Изъ вечора, на зорі
Собіралися вори;
Къ білому світу, на світанне
Изъ разбою йшли.
Вінъ по переду іде —
Девъять кониківъ веде,
На десятому седить,
Въ правій руці шаблю держить.
Доізжає до двора:
„Здрастуй, милая моя!
Здрастуй, милая моя,
Дчиняй нові ворота!
Ще й копюшеньки нові,
Та де кучері молодці:
Пійди, мила, погляди.
Чи всі коні вороні.
Бери платтє шовковеє
Иди на річечку пери,
Не розгортуючи,
Не розвертуючи“.
Мила серця не впинила,
Взяла платтє й розгорнула.
Розгорнула й розмахала,
Жалібненько заплакала:
— Не єсть ти мій чоловікъ —
Великий розбійничокъ:
Убивъ брата моёго,
Ще й шурина своёго.
Убивъ брата рідного,
А шурина вірного:
Покатилась голова,
Такъ якъ маковочка;
Стрепенулася душа,
Такъ якъ ластівочка;
Розсипались жовті кості,
Якъ жаръ по печі;
Розлилася кровъ горяча,
Яко вода по землі;
Розислались чорні кудрі,
Якъ трава по облозі.
„Та не я ёго вбивъ,
Вбила темна нічъ:
Я на ёго накричавъ,
Щобъ зъ доріжки зворочавъ;
Вінъ зъ доріжки не звернувъ,
Съ пистолетика вжарнувъ“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К И. Кибальчичъ).

Б.

Не жаль мені ні на кого,
Якъ на батька рідного:
Що вінъ мене годувавъ,
За хазяіна не оддавъ.
Оддавъ мене мій батенько
За пана полковника,

За вора-розбойника;
Що зъ вечора, на зорі,
Розъізжаються ворі
Й а къ півночі, на зорі
Соізжаються ворі.
Розъізжаються ворі,
Розбивають комори,
А мій милий чорнобривий
Самъ по переду.
Самъ по переду іде,
Девъятеро копей веде,
На десятімъ самъ сидить,
Громкимъ голосомъ кричить:
„Ой, вийди, милая моя,
Да й одчиняй ворота,
Бери коня за поводи
Да й на станю станови;
Бери зъ мене плаття чорне,
Да на річку прать іди“.
— Ой, якъ мені плаття прать,
Да будуть насъ люде знать.
„Да знай, мила, що сказать.
Бери зъ мене плаття чорне,
Не розгортуючи“.
Його мила не втерпіла,
Взяла плаття розгорнула,
И серце ій окипіло:
— Ой, не єсть ти въ мене мужъ,
Єсть ти розбійницкой синъ!
Убивъ брата рідного,
Ще й шурина другого.
„Не жалкуй мила на мене,
Жалкуй мила на нічку темную.
Нічка темная убила,
Вона мене підвела:
Я на його сокрічавъ,
Щобъ зъ дорожки зворочавъ;
Вінъ зъ дорожки не звернувъ,
Я съ підстоля вжарнувъ.
Покотилась голова,
Такъ якъ маковочка;
Вилетіла (съ тіла) душа,
Такъ якъ ластовочка“.

(В. О. Панченко).

B.

Що изъ вечора розбійнички
Собіралися въ розбой,
А пуйдъ повночъ розбойнички
У розбой пошли.
Изъ розбою ідуть,
. . . . . пісеньку . . . . .
Передъ собою женуть
Девъятеро лошадей;
На десятомъ ворономъ
Самъ отаманъ седить.
„А ти, мила моя,
Одчиняй ворота;
Приступай до мене,
Роздівай ти мене,
Да й неси на реку
На холодную воду,
Не розматуючи,
Не розгортуючи“.
Я, молода, не втерпіла
Взяла платте розвертіла
Моє серце закипіло...
— Ой, ти, сукинъ синъ,
Ти розбійницький синъ:
Мого брата зарубавъ,
Свого шурина.
„Ой, ти, мила моя,
Не гнівайсе на мене:
Темна година була,
Не познавъ я, миленька,
Що родина твоя.

Тайної речи питавъ,
Вонъ мені не сказавъ.
Ой, якъ виннявъ зъ-за пояса
Да остренький мічъ,
Да й изнявъ твойму брату
Я головку съ плічъ.
Покатилась голова
На зеленомъ мурогу,
Полилася кровъ горяча
По шитому рукаву...
Отьця й матерь убъю,
Тебе, серденько, люблю".

(Хут. Колошовка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Г.

А ще сонце не заходить,
Тамъ розбійникъ коня водить;
И шумить, и гуде,
Де розбійникъ іде.
Тамъ розбійникъ іде,
Пару коней веде,
На третёму самъ іде.
— Ой, на, мила, біле плаття,
Не развивай, не гляди,
Піди въ Дунай попери.
Вона ёго не слухала,
Біле плаття розвила,
Свого брата рідного
Сорочечку познала.
„Ой, не єсть ти милий мій,
Ти розбійниковъ синъ,
Що ти мого брата вбивъ,
Брата мого, шурачка".
— Не я ёго, мила, вбивъ,
Вбила ёго темна нічъ,
Въ головоньку острий мічъ.
Ой, я іхавъ и гукавъ
. . . . . ступи, шурачокъ,
Хоча на правий бочокъ.
А вінъ мене не слухавъ,
Да й вінъ мені не звертавъ,
Вірні коні роспужавъ.
Якъ я витягъ изъ меча,
Головка спала съ плеча,
Ой, якъ маковочка.
Стрепенувся шурочокъ,
Роспрощалась душа съ тіломъ,
Ой, якъ ластовочка.
Мене розбой роспаливъ:
Хоць би батька, то бъ убивъ,
Ще бъ и матінці те зробивъ.

(С. Пилиповичи).

Д.

Ой не жаль мені та такъ не на кого,
Якъ жаль мені на батенька свого:
Оддавъ мене за розбойника.
Розбойничокъ — лихий чоловічокъ,
Якъ вечеріе коня наповаєе,
А якъ смеркаєе — коника сідлаєе,
О півночі — людей розбиваєе.
Розбивъ же вінъ та того купця,
Та того купця — жінчиного отця,
Жінчиного отця, жінчину й матіръ.

До двора підъізжає, самъ приговорює:
— Одчинь, мила, нові ворота!
Ой чи рада, мила, ти золоту й сріблу,
А ще чи радніша моєму здоровъю?
Ой пізнала, мила, вороніі коні,
А ще пізнавай новую колясу.
„Ой се жъ коляса батенька мого,
Вороніі коні матінки моєй.
Ой не рада, милий, ні злоту, ні сріблу,
А ще не радніша твоєму здоровъю!“
— Слуги моі, слуги молодні!
Та везіть-же ви милую въ поле,
Закопайте милу въ глубоку могилу.
На батькові зелена ялина,
На матері червона калина —
Поставте на милу червону рабину.
„Постривай, милий, я пісеньку змовлю:
О рада-жъ я радніша й злоту й сріблу,
А ще я радніша твоєму здоровъю!“
— Слуги моі, слуги молодні!
Затопіть же ви новую лазню,
Та поставте три горшки окропу...

(Воронежск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

332.

Теперъ моя воля,
Нема мужа дома;
Десь у полі оре,
Та пшениченьку сіе.
Та буйний вітеръ віе,
Буйний повівае,
Голосокъ одбиває,
Та жалю завдавае.
Та не завдавай жалю,
Бо я въ чужімъ краю,
Та живу на чужині
При лихій годині:
Нема роду, ні родини,
А ні вірної дружини.
Завдавай же ти тугу
Темненькому лугу,
Червоній калині
Й мені, спротині.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

333.

А.

1 У неділеньку рано
2 Синє море грало,
3 Виряжала мати дочку
4 Въ чужу стороночку;
5 Въ чужу стороночку,
6 Межъ чужіі люде:

„А хто жъ тебе, донька моя,
Жалувать тамъ буде?“
— Пожалують, мати,
Мене добрі люде:
Якъ я добра для іхъ буду,
Мені добре буде.
„Коли жъ тебе, донько,
Сподіваться въ гості?“
— Тоді мене, мати,
Сподіваться въ гості,
Якъ поросте у світлоньці
Трава на помості.
Росла трава, росла,
Та й похилилася,
Ждала, ждала мати дочки,
Та й зажурилася.
Росла трава, росла,
Та й посихати стала,
Ждала, ждала мати дочки,
Та й плакати стала!
„Не плачъ, моя мати,
Не плачъ, не журися,
Вийди, мати, за ворота,
На челядь дивися;
На челядь дивися,
Слізоньками вмийся,
А за мною, молодою,
Не плачъ, не журися.
Чи чула жъ ти, ненько,
Якъ я въ тебе була,
Підъ причільнімъ віконечкомъ,
Якъ голубка, гула?“
— Ой якъ би жъ я, доню,
Твій голосъ зачула,—
Я бъ розбила віконечко,
Аби ти влинула.
Щобъ ти улинула,—
Стали бъ говорити,
Ой якъ тобі, донько моя,
На чужині жити?
— Горе сиротині
Жити на чужині:
Ніхто еі не догляне
При лихій годині“.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штанге).

Б.

1 Б=1 А. Въ суботу; 2 Б=2 А; 3 Б=3 А. Випроважала; 4 Б=4 А 5 Б=6 А; 6 Б=7 А... моя доню.

„Жаловати буде?“
— Пожалують, мати,
Ще й чужі люде,
Якъ у мене, моя мати,
Добрий розумъ буде.

12 Б=13 А. Моя доню; 13 Б=14 А. Дожидатися.

Чи въ суботу на вечерю,
Чи въ неділю въ ранці?“
— Да тоді, моя мати,
Дождайся въ гості,

18 Б=17 А... въ тебе въ хаті; 19 Б=18 А.

20 Росла, росла травка,
21 Да й похилилася,
22 Ждала мати дочки въ гості,
23 Да й зажурилася.
24 Росла, росла трава,
25 Стала висихати,
26 Ждала мати дочки въ гості,
27 Да й стала плакати:
28 „Не придумать, мати,
29 Да й не пригадати,
30 Яку тобі да пташечку
31 Съ гостинцемъ прислати?
32 Пошлю селезеня тихо за водою.
33 Пливи, пливи, селезеню,
34 Да до мого роду,
35 Да накажи, селезеню,
36 Що я сиротою.
37 Пливи, пливи, утко,
38 Проти води прудко,
39 Да накажи мойму роду,
40 Що я умру хутко.
41 Да не кажи, утко,
42 Що я тутъ горюю,
43 Да скажи, сіра утко,
44 Що я тутъ паную.
45 Мое пануванне —
46 Гірке горюванне.
47 Не разъ, не два я заплачу,
48 Да й нехто не бачить..

(Берзенскій у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 А въ неділю рано
2 Та ще й пораненько,
3 Якъ сонечко зійшло

4—7 В=4—7 А; 8 В=7 Б.

9 — Пожалують мене, мати моя,
10 Все добрії люде:
11 Годитиму, робитиму,—
12 Мені добре буде.

13 и 14 В=13 и 14 А; 15 В=14 Б. Изъ-вечора; 16 В=15 Б;

17 — Тоді жъ менє
18 Содівайся въ гості,

19 В=17 А. У коморі; 20 В=18 А;

21 Росла травка, росла травка,
22 Та й похилилася,
23 Ждала мати, ждала мати,
24 Та вже й зажурилася:
25 „Доню моя, доню,
26 Доню-одинице,
27 Та й безталанниця!
28 Чи тебе завдано,
29 А чи запродано,
30 А чи тобі світъ не віленъ
31 Ні въ будень, ні въ свъято?“
32 — Мене жъ не завдано,
33 А ні запродано,
34 Тільки жъ мені світъ не віленъ
35 Ні въ будень, ні въ свято.

(С. Дудари, Каневск. у. И. А. Чередниченко).

Г.

1 Г=1 А. У неділю...; 2—4 Г=2—4 А; 5 и 6 Г=6 и 7 А; 7 Г=7 Б 8 и 9 Г=9 и 10 А; 10 и 11 Г=11 и 12 В; 12 Г=13 А; 13 Г=14 А. Дожидати; 14 Г=17 А. У світлиці; 15 Г=18 А; 16 Г=20 Б; 17 Г=20 А; 18 Г=22 Б... дочку; 19 Г=23 Б; 20 Г=20 Б; 21 Г=24 А; 22 Г=18 Г; 23 Г=26 А;

24 „Чи єі завдато,
25 Чи єі продато,

26 Г=30 В. Ой чи ій же; 27 Г=31 В;

28 — Мене не завдато,
29 Мене не продато,

30 Г=34 В. А такъ мені; 31 Г=35 В.

(С. Гирявка, Конотоп. у. И. Войцехъ-Вербицкій).

Д.

Ой въ неділю рано
Соненько сходить,
Виправляла мати дочку
Въ чужу стороночку:
„Ой иди, доню,
Та й не обавляйся,
А якъ вийдешъ на шляхъ битий,
Слёзоньками вмийся,
Хусточкою обітрися.
Тілько прошу, моя доню,
Не журися!
Иди, иди межи чужі люде,
Роби жъ імъ, годи жъ імъ,—
Добре тобі буде".
На горі сосна,
Підъ горою коршма,
Ажъ тамъ родиночка
На гуляння вийшла.
Вона пъє, гуляє,
Мене споминає:
Ой десь наша
Несчастниця умліває.

(Подольск. губ. А. Дьминскій).

Е.

А въ неділю рано, якъ сонечко грало,
Виправляла мати дочку въ чужу стороночку,
Въ чужу стороночку, міжъ чужні люде.
— А хтожъ тебе, моя доню, жаловати буде?—
„Пожалують, мамцю, чужні люде,
Якъ у моій головоньці добрий розумъ буде!
Не плачъ, не плачъ, мати, не плачъ, не журися,
Ой якъ вийдешъ на битий шляхъ, слізоньками вмийся;
Слізоньками вмийся, рукавцемъ утрися!"

— Коли жъ тебе, моя доню, сподіваться въ гості?—
„Якъ виросте травесенька *) въ хаті на помості.
Росла, росла травесенька, та й похилилася,
Виглядала мати дочку, та й зажурилася,
Росла, росла трава, та й посихать стала;
Виглядала мати дочку, та й плакати стала.

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

334.

А.

У насъ у городі два кущики мъяти —
Вбирається рідъ до роду пити та гуляти
А въ насъ у городі два кущики пижми —
Збирається рідъ до роду гуляти до тижня.
Та пъе рідъ, гуляе, мене споминае.
Щось нашої безсчастної у гості немае:
Чи еі жъ задато, а чи запродато,
А чи ій неволя ні въ будень, ні въ свято,
Що коники мае й доріженьку знае,
Та за лихимъ чоловікомъ въ гостяхъ не буває?
— И коники маю и доріженьку знаю,
Та за лихимъ чоловікомъ у васъ не буваю.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

Ой въ городі два кущики мъяти —
Изійшовся рідъ изъ родомъ, хоче погуляти.
Ой вінъ же гуляе, мене споминае:
— Ой десь наша безсчастная, що до насъ немае.
Ой чи ії вбито, чи въ плінъ задато,
Ой чи ій же не віленъ світъ.
Ой що въ городі два кущики пижма —
Ой изійшовся рідъ изъ родомъ, гуляе до пізна.
Ой вінъ же гуляе, мене споминае:
— Ой десь наша безсчастная,
Чи ії вбито, чи въ плінъ задато,
Ой чи ій не віленъ світъ...

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

*) Поютъ также: буркунъ-зілле.

В.

Пийте, люде, горілочку, ви, гусоньки, воду,
Споминайте на чужині безъ свого роду,
Що рідъ пъе, гуляе, мене споминае:
Ой десь наша несчастная, що до насъ немае:
Чи еі задато, а чи запродато,
Що ії немає ні въ будденъ, ні въ свято.
Въ будень діло робить, а въ свято гуляе,
То жъ ії неволенька, що до насъ немае.
Полени, орле, де батенько оре,
Нехай орать покидае, мене одвідае.
Орличокъ літає, батенько не знає,
Десь ему не жаль мене, що не одвідає.
Полетіть, синиці, де рідні сестриці,
Нехай мене одвідають моі жалобниці.
Синиці літають, сестриці не знають,
Де сь імъ не жаль мене, що не одвідають.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

335.

Ясна зіронька закотилася,
Ой я, молода, зажурилася,
А що одъ роду да й одбилася,
Да на чужині подружилася.
Посію горохъ межъ дорожками —
Ой такъ мені трудно межъ ворожками.
Хто тудой иде, кождий не мине,
Мене, молоду, коженъ поклене.
Ясна зіронька закачається,
Мене матінка сподівається.
Не пустить мене доля лихая,
Пропаду жъ бо я тута самая.

(С. Старосельцы, Радомысльск. у. В. Магеръ).

336.

Зажуриться та дівчинонька, що на половині садъ розвився;
Ой мій козакъ молоденький та за мною зажурився.
Не такъ же той козаченько, якъ той отець, мати,
Що вже мене сімъ рікъ и чотирі та вже не видати.
Ой тільки жъ и бачу, що густиі листи...
Прийдь, прийдь, отець, мати, та до мене въ гості!
Теперъ же я сиротина у світі зосталась,
Що відъ роду оддалилась, а відъ села одійшла,
Таки жъ собі миленького та невірного знайшла.

Ой хочъ вірний, хочъ невірний, да треба зъ імъ жити;
Ой буду я за отцемъ, за маткою та що вечора тужити.
Ой хочъ буду за отцемъ тужить, та не знатиму за що,
Полюбила миленького, та не знаю я про що.
Се за тиі худі діла, що худо зробила,
Що я собі . . . . . хозяйского сина,
А тепера и зосталась, за останнімъ я була.
— Ой и справъ же мені, мати, та шалёвий платокъ,
А ще къ тому на голівку коштовитий цвітокъ,
Чи не прийде мій миленький та мій . . . . . дружокъ,
Чи не принесе вінъ мені на шиечку жемчужокъ,
На мою білу рученьку золотенький перстенёкъ.
Ой иде мій миленькпй та й сильненько здихає:
„Здорова була, моя мила, я безъ тебе уже й скучивъ,
Ой я жъ тобі та принісъ подарочки дорогі:
Що за хустку пъять червінцівъ та за цвітокъ ще одинъ,
А золотий тобі перстень самъ по собі я зробивъ,
Ой се за те тобі, мила, що я вірно полюбивъ.
Любивъ свою миленькую та й схотілось мені взять,
Не звеліла жъ мені мати, не велить же мені й брать:
— Ой не бери поганої, бо не вміє жита жать.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кабальчичъ).

337.

А.

Оддала матюнка та свою донечку у чужую стороночку,
Приказала мати сімъ годъ не бувати исъ чужої стороночки.
Пожила я годокъ, пожила я другий, а на третій и скучила.
Куплю я золотця, покую крильця, та полину та до матеньки...
И лісами летіла — ліси посушила та своіми та сухотами,
И лугами летіла — луги потопила та своімп слёзами,
И садами летіла — сади розвивала та своіми голосами.
Ой сяду-паду у матеньки въ саду та на крайній та черешеньці.
И буду ковати, и буду щебетати, чи не вийде та матенька съ хати.
Та мій братічокъ по дворику ходить и лучокъ натягає,
И на садъ поглядає та на тую та зозуленьку.
А матенька сидить у віконько глядить съ своімъ синомъ розмовляє:
— Та не бий, мій синочку, та тої зозулі, що на крайній черешенці.
Та той зозулоньці, якъ моій дочці у чужой сторононьці,

Та посипъ, сину, жемчужного проса, та нехай вона надзёвбається,
Та поставъ, синочокъ, водиці кубочокъ, нехай вона напъється.
— Та наімся, мати, у полі пшениці, а напъюся съ криниці водиці.
Уже нагостилась, уже набарилась у своій матюнки у гостяхъ,
Та треба думати, та треба гадати, часъ-пора до дому спати.

(С. Калита, Остерск. у. Д. Морозъ).

Б.

Оддала мене матюнка въ чужу дальню сторононьку,
Заказала, заповідала, щобъ я сімъ годъ въ ії въ гостяхъ не була.
Поживу я річокъ, поживу я другий, а на третій та й скучила.
Стану думати, стану гадати, якъ матюнки й одвідати.
Покую крилечка изъ щирого сердечка, та й полечу я до матюнки.
Лугами летіла — луги потопила своіми слёзами, своіми дрібненькими,
Борами летіла — бори поламала своіми крилечками, своіми маленькими,
Садами летіла — сади поглушила своіми голосочками, своіми тоненькими.
Сяду я, впаду въ матюнки въ саду та на вишню, на черешню,
Та буду ковати, та не вимовляти, чи не вийде моя мати.
Ажъ моя матюнка, по садочку ходить, білі руки ламлить,
И пташечку згонить изъ вишеньки, изъ черешеньки.
— Коли пташечка, до лети съ саду, а якъ донечка, до прошу въ хату.
А мій братічокъ натягає лучокъ, хоче мене та й застрелить.
— Не стреляй, сину, сієі пташечки, що на вишні, на черешенці,
Бо сій пташечці, якъ моій донечці въ чужій дальній сторононьці.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

Оддала мене матонька моя, не оддала—утопила,
Якъ ту череточку конопляночку у ставочку помочила.
А оддаючи, ще приказала, щобъ у гості не ходила.
Пожила я годокъ, пожила я другий, на третій скучила.
Позолочу крильця къ білому тільцю, полечу до матюнки.
Прилену, упаду у вишневімъ саду на зеленій тополенці.
Ажъ мій братічокъ по садочку ходить да галочокъ стреляє,
Ажъ моя матюнка край оконця сидить, тихенько промовляє:
— Ой, мій синочку, ти, єдиночку, не стреляй сіі галочки,
Ой сій галочці, якъ моій донечці, на чужій стороночці.

(С. Лементаровка, Сосницк. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

Оддавала мене мати замужъ, да ще мені вона да й заказала,
Да ще мені вона да й заказала, щобъ я сімъ годъ въ гості не ходила.
Поживу годочокъ, поживу я другий, а на третій й соскучуся.
Летіла степами — степи посушила все своми та думоньками,
Летіла лугами — луги потопила все своіми да слізоньками,
Летіла садами — сади звеселила все своіми голосочками.
Ой сяду, я паду у матінки въ саду та на крайній та черешенці,
А братічокъ ходить, ще й лучокъ готовить та на тую та зозулеиьку.
А матінка ходить, свого сина просить, та ще стиха промовляє:
— Ой не стреляй, синку, та на тую вишеньку та на крайню та черешеньку.
Коли ти зозуля, коли ти сизенькая, лети собі въ инший садъ кувати.
„Я не зозуленька, я не сизенькая, я жъ твоя дочка рідненькая".

(Золотоношск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Д.

Ой видаває батенько дочку у чужую стороночку,
Да заказуе, приповідуе, щобъ сімъ рікъ не бувала.
Поживу я рочокъ, поживу я другий, стало мені скучненько.
Ой вийду я за ворота, гляну я въ чисте поле,
Ажъ летить пучокъ чорнихъ галочокъ, полечу и я зъ ними.
Ой и сяду-паду въ батеньки въ саду на крайній черешенці.
Ажъ мій батенько по садочку ходить, а братікъ галки гонить,
Моя матінка сінечки мете и дробни слізоньки илле.
— Не гони, синочку тоей галочки, що на крайній черешенці,
Такъ тій галоньці, якъ моій доненьці въ чужій сторононьці.

(Козелецъ, изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

Мала мати дочку та еднимъ едницю;
Якъ вона мала, та замужъ ддала та въ чужую стороночку.
Якъ давала, то й наказувала,
Шобъ ти, доню едниче, сімъ літъ въ гостяхъ не бувала.
А дочка не втерпіла въ рікъ прилетіла,
Перекинулася сивою зозулею та й въ вишневімъ саду сіла;
Сіла жъ вона на тій черешенці, що зъ самого краю.
Якъ сіла, стала куватп, ніхто того не учувъ... рідная мати
Вийпла мати зъ хати, стала на порозі,

Ой стала, стала, горко заплакала: єднимъ єдну дочку мала...
Вийшовъ рідний батько ставъ на порозі,
Ставъ же, ставъ же горко заплакавъ же: єднимъ єдну дочку мавъ же.
Виходить рідний братікъ въ вишневий садочокъ,
Вирізивъ юдку (?) на сиву зозульку та й ставъ ії прогонять.
— Чи я не садила, чи не поливала,
Шобъ я въ тімъ садочку не кувала.
„Якъ ти сива зозуля, лети далій кувати,
Якъ рідная сестра, та й прошу до хати.

(С. Березовка, Литинск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Ж.

Ой давно, давно я въ батька була,
Що вже жъ тая стежечка терномъ заросла,
А я хочу, теренъ висічу,
Та до свого батенька въ гості полечу.
Туда летіла — трава горіла,
Де сіла-пала — слёзами облила.
Я сіла-пала въ батенька въ саду.
Батька не має, а рідъ не знає,
Меньший же братічокъ дрівця рубає.
Виходе съ хати старая мати:
Сини жъ мої, сини, сини соколи,
Не стреляйте жъ ви тіі зозулі!
Якъ тіі зозулі та на калині,
Такъ вашій сестриці та на краіні;
Якъ тіі зозули та на бузині,
Такъ вашій сестриці та на чужині;
Якъ тіі зозулі въ саду куючи,
Такъ вашій сестриці тамъ горюючи.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскаго).

338.

А.

1 Зелена діброва безъ вітру шумить,
2 А чужий батепько не бъє, та болить;
3 Съ чужою матінкою горе въ світі жить,
4 Що йде до сусіди невістки судить:
5 — Ледача невістка, не хоче робить,

Ходить до оранди горілочки пить,
Якъ прийде до дому, ляже та й лежить,
Якъ піде по воду, стане та й тужить.
Ой давно я, давно въ батенька була,
Ой що жъ то за давно, а вже три года;
А вже жъ моя стежечка терномъ заросла,
Терномъ, терномъ, терномъ, ще й ожиною,
А ще тою червоною та калиною,
Де я походила дівчининою.
Теренъ, теренъ, теренъ висічу,
До своєі матінки въ гості полечу.
Ой сяду я, упаду въ матінки въ саду,
Солодкую яблуньку крильцями обійму,
Чи не вийде матінка рано води брать.
Не набрала водиці, набрала слізокъ,
Пішла у світлоньку будить невістокъ:
— Устаньте, невістки, пробудітеся,
Підіть у садочокъ, проходітеся,
Щось у нашімъ садку за пташка кує,
До нової світлоньки голосъ подає.
„Охъ и то жъ не пташка, то жъ ваша дочка,
То жъ ваша дочка, безталанночка,
Що безъ долі вродилась, безъ счастя зросла,
Що въ чужую сторону та й заміжъ пішла.

(М. Корсунь, Каневск. у. К. Шевченко).

Б.

Ой давно, давно въ дому й не була,
Та вже тая та й доріженька терномъ заросла.
Терномъ заросла, пиломъ припала,
Червоною та калиною понависила.
Я тернъ виріжу, а пилъ вимету,
Червоную та калиноньку въ пришілъ виламлю,
Въ пришілъ виломлю, въ пучки повъяжу.
До своєі до матінки пташиною полину.
Буду літати, буду кувати,
Чи не вийде моя мати зъ нової хати.
Матуся моя на ліжку лежить,
Невістонька-голубонька прийшла, та й будить:

13 — Ой встань, матюнко, ой встань, утюнко,
14 Що у нашому садочку за пташка кує?
15 „То не пташечка, то моя дочка,
16 Ой то же моя та донечка безталанная“.

(С. Калита, Остерск. у. М. Александровъ).

В.

1 В=9 А... матюнки...; 2 В=2 Б. Досі...; 3 В=3 Б; 4 В=4 Б... позависали; 5 Ой я схочу, теренъ виріжу; 6 В=6 Б; 7 В=16 А... полину; 8 В=9 Б... летити...; 9 В=10 Б; 11 В=11 Б. Ажъ матюнка спить у...; 11 В=13 Б. Вставай... вставай...; 12 В=14 Б. Щось... сидить; 13 В=15 Б... дочка уродилась;

14 Тутъ родилася, тутъ хрестилася,
15 Та на той край знадобилася.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Г.

1 Г=9 А; 2 Г=2 Б... моя...; 3 и 4 Г=3 и 4 Б; 5 Г=5 Б. Якъ... потопчу; 6 Г=6 Б... въ пучки повъяжу; 7 Г=16 А. Таки къ своїму да батюшки...; 8 Г=9 Б... летіть.., ковать; 9 Г=17 А... въ вишневімъ...; 10 Г=10 Б; 11 Г=11 Б. А моя мати...; 12 Невестушки, голубушки ходять да будять, 13 Устань, мамочко, сива голубочко; 14 Г=14 Б... піє; 15 Г=15 Б... донечка; 16 Хорошая, пригожая, на чужую сторонъку сподобалася; 17 Г=1 А. Що чужая сторона безъ... 18 Г=2 А... хоть и не...;

19 А своя сторона изъ вітромъ шумить.
20 Свій батько побъє, дакъ не болить,
21 Въ своїй стороні веселенько жить,
22 Въ чужій стороні смутненько ходить.

(С. Тризничевка. М. А. Вербицкая).

Д.

1 Д=1 В; 2 Д=2 Б... стежечка .. 3 Д=3 Б; 4 Д=4 В; 5 Д=5 Г.. посічу; 6 Д=6 Г; 7 Д=7 В; 8 Д=11 Г... матюнка... 9 Д=12 Б. Вийшла вийшла молода невістка, вийшла...; 10 Д=13 Б; 11 Д=24 А... у вашімъ вишневімъ саду... поёть; 12 Д=15 Б; 13 Дочка жъ моя, да несчастная, безталанная; 14 Д=14 В; 15 Д=15 В. У чужую да сторононьку... 16 Д=17 Г. Чужа...; 17 Д=2 А... да чужа матка...; 18 Не бъє, да лає—по моєму сердеиьку, якъ ножикомъ крає.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

Е=1 В; 2 Е=2 Б;

3 Ой не такъ терномъ, якъ терниною,
4 Я тамъ ходила ще дівчиною.
5 Я тое терно ранкомъ посічу,
6 Я до матюнки орломъ полечу.
7 Ой не такъ орломъ, якъ зозулькою,
8 Зобачиться тамъ зъ матюнкою.
9 Ой залетіла въ вишневий садокъ,
10 Та й сіла-пала, та й закувала.
11 Якъ закувала барзо голосно,
12 Якъ заплакала барзо жалосно,
13 Ой вийшла мати садъ оглядати,
14 Ой вийшла на двіръ: „ой щось намъ давъ Бігъ!
15 Ци зозуленько — лети въ лугъ ковати,
16 Ци одданниця — прошу до хати".
17 Въ кого дочокъ сімъ та й доля всімъ,
18 А я въ батька одна — мені долі нема.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Ж.

1 Ж=1 В; 2 и 3 Ж=2 и 3 Б; 4 Ж=4 В; 5 Ой я той тернокъ ножемъ висічу; 6 Ж=6 Б; 7 Ж=17 А. Сама полину... 8 Моя матінка на ліжечку спить; 9 Ж=12 Б. Невісточка, галубочка...; 10 Ж=13 Б; 11 Ж=14 Б... поєть; 12 Ж=15 Б; 13 Моя дочка — безталанничка и бездольничка; 14 Ж=14 В; 15 и 16 Ж=15 и 16 Г; 17 Ж=17 Д... мати полає — болить; 18 Ж=20 Г. Своя мати, свій...

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 З=1 В; 2 и 3 З=2 и 3 Б; 4 З=4 В; 5 З=5 Ж... виріжу; 6 З=6 Б; 7 З=7 Б... матусеньки...; 8 З=17 А; 9 Да въ своеі да матусеньки надъ пшеницею; 10 Буду кувати, буду плакати; 11 З=19 А... да моя мати до моеі хати; 12 и 13 З=8 и 9 Ж; 14 З=13 Б; 15 З=12 В... куєть; 16 З=15 Б; 17 З=13 Ж. То... бездольничка...; 18 З=14 В; 19 и 20 З=15 и 16 Г; 21 З=17 Ж; 22 Ж=19 Г; 23 З=18 Ж. Що свій... своя...

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

И.

1 И=1 В; 2 И=2 Д; 3 Червоною та калиною; 4 И=5 Г; 5 И=6 Б; 6 И=7 В;

7 Ой якъ летіла — лугъ поламала,
8 А где спочивала — керниця стала,
9 Ой сяду я, упаду въ матінки въ саду,
10 На цій черешенці, що рясно родить.
11 Ажъ моя мати по двору ходить.
12 Ой буду ковати и промовляти,
13 Чи не вийде матінка зъ хати.
14 Матінки виходить, невістокъ будить:
15 — Невісточки-голубочки, взгляните, зачуйте.

16 И=24 А; 17 И=2 А... це... 18 Що родилася безъ таланочка; 19 И=15 Д; 20 И=16 Д... сторонка одъ...; 21 И=2 А; 22 И=3 А... матеръю...

23 Шійде до сусіди, та ще осудить:
24 — Чужая дитина не хоче робить,
25 Вийде за ворота, ляже та спить.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

І.

1 І=1 Б... зъ родомъ...; 2 І=2 Д; 3 І=Е. Терномъ, терномъ ще й... 4 Куди я ходила изъ родиною; 5 Ой якъ той теренъ мечемъ висічу; 6 І=6 Е. Я жъ до свого батенька; 7 І=7 Е. Гей орломъ, ще й... 8 І=17 А.

9 Ой якъ закую, весь садъ звеселю,
10 Гей якъ заплачу, весь листъ промочу.
11 — Ходімъ же ми, стара, та послухаємъ,
12 Якъ въ нашімъ саду зозулька куе.
13 Вона не куе, а неправду каже.

14 І=7 Г... відъ...; 15 Чужому батьку ніхто не вгодитъ; 16 І=2 А... батько хоць....

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

К.

1—4 К=1—4 І; 5 Возьму я косу, теренъ викосю; 6 К=6 І. До... 7 К=7 І. Ой орломъ, орломъ сивою...; 8 К=17 А; 9 К=9 І... розівъється; 10 К=10 І... весь рідъ посмучу; 11 К=10 І. Своіми слёзами весь...

12 Мій батечко по саду ходивъ,
13 До моі матінки стиха говоривъ;

14 — Ой, стара, стара, слухай на мене,
15 Щось въ нашімъ саду за пташина;
16 Відай, то наша дитина.
17 Вродилася безъ талану, віддалася на чужу сторону.

18 К=14 І. Чужа...; 19 К=2 А... батько...; 20 Чужая мати рано не збудитъ. 21 К=23 И... та єі обсудитъ;

22 Тамъ то невістка, тамъ то оспала,
23 Якъ би єі (не) збудила, то бъ рано не встала.
24 — Ой нене, нене, не суди жъ ти мене,
25 Бо ти ненька моя, а завтра не буде мене.

(Тамъ же. А. Дыминскій).

Л.

1 Л=3 І. 2 Якъ була въ батька ще й дитиною; 3 Я въ батька зросла, відъ батечка пішла; 4 Л=2 Б... тая стежка...; 5 Л=3 Б... листомъ припала; 6 Л=4 Б... понадвисала; 7 Л=5 Г... висічу; 8 Та й до свого батенька въ гості полетю; 9 Л=17 А; 10 Л=9 І... лісъ розівъю; 11 Л=10 І... лісъ обмочу; 12 Л=12 К. Тамъ... ходитъ; 13 Тамъ милую за ручку водитъ. 14 Гей, мила, мила, послухай мене; 15 Л=15 К... за пташечка є; 16 Л=15 Б... донечка наша. 17 Л=17 К. Віддались-мо єі въ чужу...; 18 Л=14 І... валитъ (?); 19 Л=2 А... батечко...; 20 Л=20 К... матінко...; 21 Л=23 И... сосіди обсудитъ.

(Тамъ же. А. Дыминскій).

М.

Ой плавала лебедонька
За тихою водою —
Дала мати дочку
Заміжъ молодою.
Дала мене мати
Далече одъ себе,
Заказала не бувати
Сімъ літъ у себе.
А я, несчастлива,
Того не втерпіла,
Намінила ся въ зозуленьку—
У рікъ прилетіла.
У садоньку сіла,
Сіла-пала, заковала,
Жаліснепько заковала:
— Ой горе мені,
На чужій стороні! —
Вийшовъ братічокъ
Та ставъ на порозі
Лучка натягати,
Намірився до сивоі
Зозулі стріляти.
— Ой стій, брате,
Не бий зозуленьку!
Прийми сиву зозуленьку,
Якъ рідну сестроньку:
Ой горе мені
На чужій стороні! —

„Коли сестринонька,
То прошу до хати,
Коли зозуленька —
Въ темний лісъ ковати!“

Вийшла матінка
Стала на порозі...
Споглядала дочку свою —
Обілляли ії слёзи!

(Волынск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

Н.

Доле моя, доле! где жъ ти ся поділа,
Чи ти, доле, въ морі втонула,
Чи ти, доле, въ огні згоріла?
Коли въ морі втонула—приплинь къ береженьку,
Коли въ огні згоріла—жаль мому серденьку!
Приіхали свати до нашоі хати:
Та вже хотять мене, молодую,
За нелюба замужъ оддати.
Мене мати дала, та й наказовала:
— Що бъ ти въ мене, моя рідна доню,
Черезъ сімъ літъ не бувала.
Я не витерпіла — за рікъ прилетіла,
Перекинула-мъ въ сиву зозуленьку,
Въ калиновімъ гаю сіла.
Якъ взяла ковати, жалібненько співати,
Ажъ ся взяли къ землі ліси калинові
Одъ голосу розлягати.
Вийшла стара мати, стала на порозі,
Пригадала свою рідну дочку —
Обілляли ії слёзи.
— Коли моя дочка, то прошу тя до хати;
Коли сива пташка-зозуленька,
Лети въ темний лісъ ковати.

(Червоная Русь. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

О.

Дала мати дочку далеко одъ себе,
И заказала еі не бути за сімъ літъ у себе.
А я не терпила, за рікъ прилетіла.
Ой сіла жъ я, сива зозуленька, въ вишневімъ садочку,
Ой сіла жъ я, пала, та й стала ковати,
Вийшла стара мати, та й стала плакати.
— Ой не куй, зозуленько, въ вишневімъ садочку:

Гейси, гейси, зозуленько, въ темний лісъ ковати! —
Вийшла моя сестронька, стала зганяти:
— Гейси, гейси, зозуленько, въ темний лісъ ковати!—
Вийшовъ мій братичокъ, ставъ промовляти:
— Коли ти, сива зозуленька—въ темний лісъ ковати,
А коли моя сестра, то прошу до хати!
Прилетіла зозуленька, та й сказала: куку!
„Подай, подай, моя мати, теперъ мені руку!
Ой якъ же ти мені, мати, якъ же-сь мі зичлива,
Що ти мені мого віна нігди не взичила.
Мене мужъ забиває: иди, жоно, до батенька,
Иди, жоно, до матінки віно одбірати!“

339.

Сидить ненька край віконечка,
Ажъ ось іде моя доненька.
— Дитя жъ моє та коханее,
Життя жъ твоє препоганее.
Не зобуте, не зодягнене,
Тіло збите та излаяне.

(Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

340.

А.

1 Соловейку, рання пташечко,
2 Та не щебечи, садомъ летячи,
3 Та не отруси раннёї роси!
4 Нехай отрусе матінка моя,
5 До мене йдучи, одвідуючи,
6 Та життя моє розвідуючи.
7 Якъ я живу, якъ я горюю,
8 Сосіди кажуть, що я паную.
9 Я не паную, я гірко горюю,
10 Сосіди кажуть, що я медъ-горілку пью.
11 Я меду не пью, дрібні слёзи лью!
12 Сосіди близькі, вороги тяжкі,
13 Просю васъ покорно всіхъ невиборно,
14 Пийте, гуляйте, мене не осуждайте.
15 А хто осуде, самъ Богъ засуде,
16 А хто розведе, той зъ ума зійде.
17 — Жінко моя, голубко сива,
18 Черезъ вулицю та й кума моя.
19 Піди жъ до куми та й поговори,
20 Тоску та печаль свою розділи.
21 „Уже жъ я ходила, та й говорила,
22 Тоски-печалі не розділила“.

(Изъ собр. А. А. Потебни).

Б.

1 Ти, соловей, ти, малесенький,
2 Въ тебе голосокъ та тонесенький,

3 Б=2 А, Ти... съ саду... 4 Б=3 А; 5 Б=4 А... отрусить моя... 6 Б=5 А.

7 Не такъ мене, якъ життя мого:
8 Ой якъ живеться, якъ горюється,
9 Що до мене рідъ не признається,
10 Чужа чужина не озивається.
11 — Чоловіче мій, дружина моя,
12 Завізъ ти мене у чужую сторону,
13 Нікуди піти поговорити,
14 Тоскі-печалі та розділити.

15 Б=17 А; 16—18 А=19, 21 и 22 А.

(Роменск. у., Изъ собр. А. А. Потебни).

В.

1 Ой ти, соловей, золоте перо; 2 В=2 А... въ гору летючи; 3 В=3 А Ой не... 4 Не завдавай серденьку мойму тоски; 5 В=4 А... отрусить... 6 В=5 А; 7 На моє життя завидуючи; 8 В=7 А;

9 Я своє життя другимъ дарую.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=11 Б; 2 Г=12 Б... мене, де роду нема; 3 Г=13 Б; 4 Журбу та печаль розвеселити; 5 Ой, жінко моя, є въ тебе кума; 6 и 7 Г=19—21 А; 8 Журби-печалі не звеселила; 9 и 10 Г=1 и 2 В; 11 Г=3 А, Да не оббивай... 12 Г=9 А... обобъє... 13 и 14 Г=5—7 А;

15 Маленькихъ дітокъ своіхъ годую.

(Остерск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

1 Ой ти, соловей, ти, манесенькій,
2 А на піръячко ти рябесенький,
3 А на голосочокъ жалібнесенький,
4 Ой не щебечи рано на зорі,
5 Не отруси раннёі роси,
6 Нехай отрусе мій рідний батенько,
7 До мене йдучи, мене відвідуючи,
8 Ой чи я живу, чи я горюю.
9 Не такъ живучи, якъ горюючи.

10 Д=11 Б; 11 Д=12 Б... та у чужий край; 12 Д=13 Б;

13 Свого серденька розвеселити.
14 „Супротівъ двора та твоя кума,
15 Піди до куми, огню набери;
16 Огню набери, стань поговори.“
17 — Вже жъ я ходила и говорила,
18 А твоя кума та осудила.

(Купянск. у. Нѣговскій).

341.

Та по тімъ боці Дунаю, Дунаю,
А я, молоденька, гуляю, гуляю,

А въ лузі калина, темно, не видно,
Соловейки не щебечуть *).
А я, молоденька, гуляла, гуляла,
Перевізничка наняла, наняла:
Та по тімъ боці батько гука: (2)
„Перевези мене, донюшка!“ (2)
— А я тебе не знаю, не знаю,
Шо ти гукаєшъ сюди та сюди.
„Чи не я тебе гудувавъ,
Чи не я тебе заміжъ давъ?“
— Та одрізана скиба одъ хліба, —
Та теперъ мені нема діла!
А въ лузі калина, ясно та видно,
Соловейки защебетали.

(С. Буймеръ, Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

342.

„Завізъ ти мене въ чужу сторону,
Въ чужій стороні родоньку нема,
Нікуди піти, поговорити,
Тоску-печаль та й розносити“.
— Ой жінко моя, ой жінко моя,
Черезъ вулицю — то жъ твоя кума:
До куми піди та й поговори,
Тоску-печаль та й розноси.
„Піду до сусідъ, наберу вогню,
Наберу вогню, та й поговорю“.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

343.

Ой за горами вода дунаямп;
Ой тамъ козаченько коня напуває,
Головоньку обнімає.
— Головонька моя, сторононька чужа,
Завезли мене туди, де роду нема,
Та ні роду-родини, ні вірної дружини.
Тільки въ мене роду — два братіки зъ роду.
— Порадь мене, брате, якъ рідная мати,
Чи листи писати до матері (милої) слати?
Ой я листи пишу, до матері шлю:
Ой здорово, мати, (мила) чи ти жива
Съ карими очима, съ чорними бровами зъ вірними словами.

*) Припѣвъ послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

344.

Ой не шуми, луже, ти, зеленій гаю,
Не завдавай серцю жалю, що я въ чужому краю.
Я въ чужому краю, марно погибаю.
Ой тимъ же я погибаю, що роду не маю.
Ой въ мене рідъ далеко відъ мене,
Перечула черезъ люде, що жалують мене.
Ой нехай жалують та й не жалують,
Тільки моєму серденьку жалю завдадуть.
Пливи жъ, сіра утка, проти водп хутко,
Та не кажи, сіра утко, що я тутъ горюю,
Скажи жъ, скажи, сіра утко, що я тутъ паную:
Моє жъ панування — гірке горювання.
Ой пливеть же сіра утка, утята маленькі.
Горе мені на чужини безъ отця, безъ неньки!
— Брати моі, брати, сиві соколоньки,
Прибувайте та до мене ой хоть въ гостиноньку.
Намочу я горілочки у зеленій пляшці:
Съ перцемъ, изъ верберцемъ, съ своімъ щиримъ серцемъ.
„Сестро жъ моя, сестро, горілка не пъється,
Ой щось мені коло серця, якъ гадина въється!“
— Брати жъ моі, брати, — ясні соколоньки,
Біжіть же ви, моі брати, біжіть проходіться;
Є у мене у садочку водиця въ клудочку (?),
Водиця въ клудочку, рушникъ на кілочку:
Водицею вмийтесь, рушничкомъ утріться.

(Роменск. у. А. А. Потебня).

345.

Що й у мого батенька
Три садочки на горі, три кубочки на столі;
Посидимо да й поговоримо, мій родонько, изъ тобою,
Якъ рибонька изъ водою.
Що въ первому кубочку да солодкий медокъ,
Посидимо, ой посидимо, да й поговоримо,
Мій родоньку, изъ тобою, якъ рибонька изъ водою;
А въ другому кубочку да гіркее пиво,
А въ третёму кубочку да зелене вино;

Що солодкий медокъ для батенька мого,
А зеленее вино для матінки моєі,
А гіркее пиво для милого мого.

346.

Изъ-за гори високоі гусі вилітають,
Ще роскоші не зазнала, вже літа минають:
Не зазнала въ отця, въ ненъки, замужемъ не буду,
По чімъ же я літа свої памъятати буду?
Пийте, люде, горілочку, а ви, гусі, воду,
Накажіте, білі гусі, до моёго роду.
Не кажіте, білі гусі, що я тутъ горюю,
А кажіте, білі гусі, що я тутъ паную.
Якъ будете, білі гусі, правдоньку казати,
То не схоче родиночка въ гостині бувати.

(Волынь. Изъ собранія П. А. Кулиша).

347.

Милий милу питае: „чого засмутилася,
Десь у тебе головонька заболіла?“
— Не такъ, милий, засмутила, головка заболіла,
Безъ отця, матусі, зскучила.
Узявъ милий свого милу, повівъ милу до Дунаю.
„Оттутъ тобі, мила, потопати.
— Чи я Богу прогнівпла, чи отця й матку побранила,
Чомусь мене вода не приймае.
Узявъ милий свою милу у світлочку:
„Оттутъ тобі, мила, розживаться“.
— Повій, вітре буйнесенькій, на світлоньку новесеньку,
Съ того краю, де родину маю.
Повій, вітре ще й буйнішій, на світлоньку ще й новішу,
Съ того села, де й матюнка моя.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

348.

Ой вийду я на гору крутую,
Подивлюся на воду биструю.
Якъ щипка (щука) рибка въ морі, гуляе до волі,
А я, молоденька, та й волі не маю.

„Пусти жъ мене, мій миленький, голубочку мій сивенький,
До броду по воду, відвідати роду".
— Не пустю, миленька, голубко сивенька,
Бо ти свому роду скажешъ всю пригоду.
„Хоць будутъ питати, не буду казати,
Обіллютъ мене дрібненькіі слёзи, я вийду зъ хати.
Братъ дрова рубає, сестра питає:
— Чи привикла-сь, сестро, меже берегами (ворогами),
Якъ тая криниця меже облогами?
„Тобі не питати, мені не казати,
Хотівъ жалувати, було мене не давати".

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

349.

Ой високо, високо клинъ-дерево одъ води,
Хочъ же воно високо, таки листокъ опаде,
Таки листокъ опаде, зъ водицею поплеве.
Ой далеко, далеко мій батенько одъ мене,
Ой хочъ же вінъ далеко, таки мене спомъяне,
Таки мене спомъяне, й дитяткомъ назове:
„Ой десь моє дитятко у тій чужій стороні,
У чужого батенька, у грозного свекорка.
Встає вона раненько, плаче вона ревненько,
Вмивається слёзами, втирається руками".

(Полоски, Бѣльск. у.).

350.

Ой буду я, буду, неділеньки ждати,
Чи не прийде й одвідати мене рідная мати.
И неділя минає, матюнки немає.
Журба мене зъ нігъ вале, да ніхто й не знає.
И неділя пробуде, матюнки не буде,
Хіба мене й одвідають хоть добрі й люде,
Хоть добрі люде, близькіі сусіде,
Нехай мені на серденьку не тошненько буде.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

351.

Ой ти, чаєчка, ти, чубаєчка, позичъ мені чуба,
Да пойду у гості, да пойду у гості, до свого нелюба.
Ажъ мій нелюбий, мій нелюбий, живе за водами,

Да що вечера, да що ранечка пливе зъ селезнями.
Да пливи, пливи, да селезню, проти води тихо,
Да накажи моєму роду, що я сиротина.
Да хочъ же сиротина — любая дитина.

(С. Лементаровка, Сосницк. у. Изъ Собр. П. А. Кулиша).

352 *).

Ой изъ лісу, лісу темного,
Изъ за гаєчка зеленого
Виходила хмара чорная,
И другая непогожая,
Все зъ снігами та морозами.

Дочка зъ матеръю прощалася,
Попрощавшись, та й поіхала,
Середъ лісу становилася,
Проти сонечка сушилася,
Соловъями обсадилася.

— Соловейко, мала пташечко,
Полети въ мою стороночку,
Понеси роду поклоночку:
Нехай батенько не журиться,
А матуся не печалиться.

(Харьков. губ.).

353.

У неділю рано во всі дзвони били;
Тоді братъ зъ сестрою, гарно говорили:
— Сестро жъ моя, сестро, часъ тя замужъ дати.
„Оддай мене, брате, не за селянина,
Оддай мене, брате, та за міщанина.
У міщанина новая деревня,
Новая деревня, великая семья:
По новій деревні люблю похожати,
Въ великоі семьі люблю розмовляти!“

Ой брязнули ключи въ стайні на помості,
Ой приіхавъ братець до сестриці въ гості.
— Добри-вечіръ, сестро, чи дужа, здорова?
„Не питайся, брате, чи дужа, здорова,
Запитайся, брате, яка моя доля?
Нагайка-дротянка кровью обкипіла,
Шовковая хусточка у ручкахъ зотліла,
А вже моі очи не доспали ночи,
А вже моі руки та й дознали муки;

*) Пѣсни отъ 352 до 355 записаны Н. И. Костомаровымъ.

А вже моі ноги зазнали дороги".
— Ото жъ тобі, сестро, новая деревня,
Ото жъ тобі, сестро, великая семья:
Въ новоі деревні любишъ похожати,
Въ великоі семъі любишъ розмовляти.

(Волынск. губ.).

354.

„Ні на кого жалковати,
Якъ на тебе, стара мати:
Утопила головоньку,
У тяжкую неволеньку.

Порадь же ти, стара мати,
Якъ нелюба шановати;
Промовъ словце, ради Бога!"
— Живи, доню, яко мога!

(Воронежск. губ.).

355.

Бідная моя головонька,
Несчастная моя доленька!
Матуся въ мене не рідная:
Посилають мене по воду
Не зобуту, не зодягнуту,
И головку не покритую!

Якъ побачить рідний батенько
Изъ високого изъ терема:
„Не плачъ, не плачъ, дитя милее,
Ні на батенька, ні на матінку,
А плачъ ти на свою воленьку,
Що попалась у неволеньку!"

(Воронежск. губ.).

СМЕРТЬ ЖЕНЫ. ПОЛОЖЕНІЕ ВДОВЦА. ВТОРИЧНАЯ ЖЕНИДЬБА.

356.

Ой, горе, горе, да безъ чоловіка —
Горюю-бідую, не доживу віка!
А чужіі жінки и пъють, й гуляють,
Мене, молодую, усі забувають.
„Чомъ ти не приіхавъ, чомъ ти не прийшовъ?“
— Погода не тая, дорога слизькая.
Ой, приіхавъ милий до милоі двора,
Ажъ виносять милу въ труні відъ порога.
Милий зажурився, съ коня похилився,
Слізоньками гірко-гірко залився.
„Не плачъ, не плачъ, синку, не плачъ, не журися,
Ще жъ ти молоденькій, ще жъ ти не й не женився“.
— Ой, мати, мати, лучче бъ не казати,
Лучче бъ мене зъ нею вмісті поховати.

(Ильницкій).

357.

А.

1 Якъ поіхавъ королевичъ на полюванне,
2 Та покинувъ Ганюточку та на поруганне.
3 Якъ изъіхавъ королевичъ на крутую гору,
4 Пустивъ коня вороного въ зелену траву,
5 Якъ изъіхавъ королевичъ на калиновъ містъ,
6 Якъ обняла королевича темнісенька нічъ.
7 Припъявъ коня до явора, самъ лігъ спочивати,
8 Приснився королевичу дивнесенький сонъ:
9 Съ-підъ правоі та рученьки виленувъ сокілъ,
10 Съ-підъ лівоі, съ-підъ білоі — сивая зозуля.

11 Якъ поіхавъ королевичъ до бабусеньки.
12 „Бабусенько-голубонько, одгадай сей сонъ:
13 Съ-підъ правоі та рученьки вилинувъ сокілъ,
14 Съ-підъ лівоі, съ-підъ білоі — сивая зозуля“.
15 — Хиба бъ я тобі, королевичъ, не бабусенька була,
16 Щобъ я сёго сону та й не дгадала.
17 Біжи, біжи, королевичъ, не жалуй коня,
18 Бо твоеі Ганюточки на світі нема!
19 Учора изъ вечора сина вродила,
20 Й къ білому світу у хрестъ увела,
21 А сёгодня къ світу й сама померла.
22 Доіжжає королевичъ до новихъ воріть,
23 Удариться кінь копитомъ объ новий порігъ.
24 Ой, не вийшла Ганюточка, вийшла менша свість,
25 Винесла королевичу дивнесеньку вість.
26 — Здоровъ, здоровъ, пане зятю, чужий та не нашъ,
27 Бо твоеі Ганюточки на світі не машъ.
28 Якъ увійшовъ королевичъ у нову світлицю,
29 Лежить ёго Ганюточка та й на всю скамницю.
30 Ударився королевичъ у білиі груди —
31 „Ніжки моі різвесеньки, чомъ не ходите?
32 Ручки жъ моі білесеньки, чомъ не робите?
33 Очи жъ моі каресеньки, чомъ не дивитесь?
34 Уста моі сахарниі, чомъ не мовите?“
35 — Ніжки моі різвесеньки одходилися,
36 Ручки жъ моі білесеньки одробилися,
37 Очи жъ моі каресеньки оддивилися,
38 Уста жъ моі сахарниі одмовилися.
39 Якъ пішовъ же королевичъ у малу кімнату,
40 Ажъ тамъ мамки, ажъ тамъ няньки та дитя колишутъ.
41 „Ой ну, люлі, мале дитя, що вчора въ ранці уродилося,
42 А сёгодні въ вечері осиротилося;
43 Що учора Ганюточка — матуся була,
44 И къ білому світу Ганюточки на світі нема.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

Б.

1 Якъ поіхавъ королевичъ на погулянне,
2 Та покинувъ Марусеньку на горёванне.
3 Пустивъ коня у діброву, въ зелену траву,

4 А самъ же лігъ спочивати въ зеленимъ гаю.
5 Ёму приснивсь сонъ жорстокий:
6 Съ-підъ рученьки, съ-підъ правоі вилетівъ соколъ,
7 Съ-підъ лівоі, съ-підъ білоі — сіра утінка.
8 „Бабусенько-голубонько, одгадай сей сонъ:
9 Съ-підъ рученьки, съ-підъ правоі вилетівъ соколъ,
10 Съ-підъ лівоі, съ-підъ білоі — сіра утінка“.
11 — Ой біжи жъ ти, королевичъ, не жалуй коня,
12 Уже жъ твоеі Марусеньки на світі нема.
13 Породила сина Йвана, сама померла.
14 Якъ приіхавъ королевичъ до новихъ ворітъ,
15 Ударивъ кінь копитомъ объ новий порігъ.
16 Ой, виходить стара мати зъ новоі світлиці.
17 „Здоровъ, здоровъ, королевичъ, теперъ ти не нашъ,
18 Бо вже жъ твоеі Марусеньки на світі нема —
19 Породила сина Йвана, сама померла“.
20 Увіходить королевичъ у нову світлицю,
21 Розляглася Марусенька на усю скомницю,
22 Мамки, няньки держять дитя мале.
23 „Бодай же ти, дитя моє, а само пропало,
24 Якъ ти мою Марусеньку на той світъ загнало“.

(Полтава).

B.

1 Ой поіхавъ королевичъ на прогулянне,
2 Покидає свою жену на горованне.
3 Ой, виіхавъ королевичъ на круту гору,
4 Та скинувъ съ себе шовковий халатъ,
5 Та й улігся спать.
6 Та приснився та королевичові
7 Та преудивительний сонъ:
8 Съ-підъ правоі та рученьки місяцъ изойшовъ,
9 Съ-підъ лівоі — изойшла ясная зоря.
10 Королевичъ—добрий хлопець та поіхавъ до бабушки.
11 „Ой, бабушка-голубушка, одгадай цей сонъ:
12 Съ-підъ правоі та рученьки місяцъ изойшовъ,
13 Съ-підъ лівоі изойшла ясная зоря“.
14 — Твоя жена л(Л)юта дитя родила,
15 Дитя родила, сама померла.
16 Твоя жена лютина на лаві лежить,

17 Твоє дитя—соколина въ колисці лежить.
18 Королевичъ, добрий хлопець, Богу помоливсь,
19 Да й въ світъ поіхавъ.

(С. Вытязевъ, Звенигородск. у. Б. Познанскій).

Г.

1 Якъ поіхавъ козаченько на воюванне,
2 Та й оставивъ Марусину на горюванне.
3 „Горюй, горюй, Марусино, покіль приіду,
4 Боже мій милостивий, покіль приіду“.
5 Ой, прпіхавъ козаченько къ новому двору,
6 Та й привъязавъ кониченька къ малёваному стовпу,
7 А самъ пішовъ, молоденький, підъ повітку спать.
8 Ой, приснився козаченьку дивнесенький сонъ:
9 Съ-підъ правоі та рученьки, вилетівъ сокілъ,
10 Съ-підъ лівоі, съ-підъ білоі — [illegible]а утінка.
11 Боже жъ мій милостивий, сіра утінка.
12 Ой, поіхавъ козаченько до бабусеньки.
13 „Бабусенько-голубонько, розгадай мій сонъ:
14 Съ-підъ правоі та рученьки, вилетівъ сокілъ,
15 Съ-підъ лівоі, съ підъ білоі — сіра утінка“.
16 — Та вже жъ твоі Марусини на світі нема,
17 Та вже жъ твоя Марусина сина родила,
18 Породивши на світъ сина, сама умерла.
19 Ой, поіхавъ козаченько до свого двора,
20 Вийшла ёму на зустрічъ сама менша свість.
21 — Здоровъ, здоровъ, чужий зятю, чужий, та не нашъ,
22 Боже жъ мій милостивий, чужий та не нашъ!
23 Та вже жъ твоі Марусини на світі нема,
24 Та вже жъ твоя Марусина сина родила,
25 Породивши на світъ сина, сама умерла.
26 Ой, якъ увійшовъ козаченько въ нову світлицю,
27 Якъ ударивсь, молоденький, объ нову скамницю.
28 И нянечки, и мамочки на лавочкахъ сидять,
29 Молодесеньку дитиночку на рукахъ держать.
30 „Бодай же ти, дитиночко, на світі не було,
31 Якъ ти жъ мою Марусину съ світа извело.
32 Боже жъ мій милостивий, съ світа извело“.

(Понорница, Кролевецк. у.).

Д.

1 Ой, поіхавъ королевичу на погулянне,
2 Да й покинувъ Марусеньку на гореванне.
3 Да виіхавъ королевичу въ чистее поле,
4 Да й роскинувъ королевичу свій білий шатеръ,
5 Да й лігъ спати королевичу да й (у) свій спокой,
6 Да й приснився королевичу дивнесенький сонъ:
7 Що съ-пуйдъ правоі да рученьки, вилетівъ соколъ,
8 А съ-пуйдъ лівоі, съ-пуйдъ білоі — сіра утиця.
9 Ой, ідь же ти, королевичу, до бабусеньки въ двіръ.
10 „Бабусенько-голубонько, розгадай сей сонъ:
11 Що съ-пуйдъ правоі да рученьки, вилетівъ соколъ,
12 А съ-пуйдъ лівоі, да білоі — сіра утиця“.
13 — Ой ідь же ти, королевичу, до свого двора,
14 Бо въ твоєму да дворику случилась біда:
15 Да вже жъ т[illegible] Марусенька сина родила,
16 Да на третій день й сама померла.
17 Приіжжае королевичу до свого двора,
18 Якъ ударить куйнъ копитомъ у нови ворота,
19 Да виходить да ёго сама менша свість,
20 Да виносить ёму невеселую звість:
21 — Здрастуй, зятю, здрастуй, зятю, теперъ ти не нашъ,
22 Да уже жъ твоєі Марусеньки да на світі нема.
23 Увіходить королевичъ у нову светлицю,
24 Лежить ёго молода жена на всю скамницю,
25 А тамъ бабки, а тамъ няньки дитя колишуть.
26 Якъ удариться королевичъ у груди руками —
27 „Ой, щобъ же ти, дитя моє, не родилося,
28 Якъ ти мою Марусеньку съ світу збуло.
29 Ніжки моі дорогині, чомъ не ходите?
30 Ручки моі білесеньки, чомъ не робите?
31 Уста моі холодние, чомъ не промовите?“

(С. Козелъ).

Е.

1 Ой, поіхавъ королевичъ на прогуляння,
2 Покидае да Галютоньку на горювання,
3 Да не виіхавъ да королевичъ за густенький лісъ,
4 А й обняла королевича темнесенька нічъ.

Да припъявъ коня до явора, самъ лігъ спочивать.
Ой, приснився й королевичу чудний-дивний сонъ:
Що съ-підъ правої да рученьки вилетівъ соколъ,
Зъ-підъ білої, зъ-підъ лівої — ясная зоря.
Якъ пошовъ же да королевичъ до бабусеньки.
„Бабусенько старесенькая, одгадай сей сонъ:
Що съ-підъ правої да рученьки вилетівъ соколъ,
Съ-підъ білої, съ-підъ лівої — ясная зоря".
— Біжи, біжи, королевичу, не жалуй коня,
Вже твоєї Галютоньки на світі нема.
Вже жъ твоя Галютонька сина зродила,
Понаймала няньки й бабки, сама й полягла.
Якъ приіхавъ да королевичъ підъ новенький двіръ,
Удариться кінь копитомъ объ новий порогъ.
Не вийшла Галютонька, вийшла єго свість,
Ой, винесла королевичу да невеселу звість:
— Здрастуй, здрастуй, чужий зятю, теперечка не нашъ,
Уже твоєї Галютоньки на світі нема,
Уже твоя Галютонька сина зродила,
Понаймала няньки й бабки, сама полягла.
Якъ увойшовъ да королевичъ въ нову світлицю,
Лежить єго милая на усю скамницю.
„Очи жъ моі каренькиі, чомъ не глянете?
Уста жъ моі сахарніі, чомъ не мовите?
Ручки жъ моі паперови, чомъ не робите?
Ніжки жъ моі біленькиі, чомъ не ходите?"
— Очи жъ моі каренькиі оддивилися,
Уста жъ моі сахарніі дговорилися,
Ручки жъ моі паперови дробилися,
Ніжки жъ моі біленькиі одходилися.

(С. Ерковцы, Переяславск. у.).

Ж.

Ой, поіхавъ королевичъ на круту гору,
Пустивъ коня въ шовкову траву,
Въ шовкову траву *).
Да напъявъ собі зъ билиночки да й лігъ спочивать.
Да приснився королевичу дивнесенький сонъ:

*) Начиная со второй строки, повторяются послѣдніе два слова каждаго стиха.

5 Съ-підъ білої (лівої) да рученьки вилетіла сіра утка,
6 Съ-підъ правої да рученьки вилетівъ сокілъ.
7 Якъ іхавъ королевичъ до бабусеньки.
8 „Бабусенько да голубонько, одгадай мені сонъ:
9 Съ-підъ лівої да рученьки вилетіла сіра утінка,
10 Съ-підъ правої да рученьки вилетівъ сокілъ".
11 Бижить, бижить королевичъ до новаго двора,
12 Бо вже жъ твоя Марусенька дитя зродила.
13 Уродила мале дитя, не жива лежить,
14 У кроваті, у комнаті малеє дитя няньки колишуть.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 Якъ поіхавъ королевичъ на прогуляння,
2 Кинувъ жінку Марусеньку на горування.
3 Якъ виіхавъ королевичъ у чистеє поле,
4 Та й роскинувъ королевичъ свій білий шатеръ,
5 Та й розіславъ королевичъ шовковий коверъ,
6 Пустивъ коня вороного на попасання.
7 А самъ прилігъ королевичъ на спочиванне
. . . . . .
8 Съ-підъ лівої съ-підъ білої сіра утиця.

(Лубни).

И.

1 Якъ поіхавъ кролевичъ на прогуляння
2 Та покинувъ Галюточку на горювання,
3 Якъ виіхавъ кролевичъ на круту гору,
4 Пустивъ свого кониченька въ шовкову траву.
5 Та приснився кролевичу дивнесенький сонъ:
6 Съ-підъ правої рученьки вилетівъ соколъ,
7 Съ-підъ лівої рученьки — сива зозуля.
8 Ой, поіхавъ кролевичъ та до бабусі.
9 „Ой, одгадай, бабусенько, який снився сонъ:
10 Що съ правої рученьки вилетівъ соколъ,
11 Съ-підъ лівої рученьки — сива зозуля".
12 — Не пожалій, кролевичу, вороного коня,
13 Уже жъ твоі Галюточки на світі нема.
14 Понаймала мамки, няньки, сама полягла.
15 Якъ приіхавъ кролевичъ до свого двора,

16 Та вишла до кролевича що найменша свість,
17 Та винесла кролевичу що найгіршу звість.
18 — Чоломъ, чоломъ, чужий зятю, уже жъ ти не нашъ,
19 Уже жъ твоєі Галюточки на світі нема.
20 Якъ увійшовъ кролевичъ въ нову світлицю,
21 Лежить ёго Галюточка на всю скамницю.
22 „Уста моі сахарниі, чомъ не говорите?
23 Очи моі карепьки, чомъ не дивитесь?
24 Руки моі гарні, чомъ не робите?
25 Ноги моі біли, чомъ не ходите?“
26 — Уста моі сахарниі, ви наговорилися,
27 Очи моі карні, ви надивилися,
28 Руки моі гарниі, ви наробилися,
29 Ноги моі білиі, ви находилися.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

I.

1 I=1 Б... доньский король... 2 I=2 Б... жуинку... 3 I=3 А... доньскій король на гору... 4 I=4 А... въ шовкову... 5 I=4 Б... спать доньскій король у біліимъ шатру; 6 I=8 А... доньскому королю предивний... 7 I=9 А, Исъ правоі... вилетівъ... 8 I=10 А, зъ лівоі... 9 I=12 А, И бабочко-одгадочко.... 10 I=13 А... вилетівъ... 11 I=14 А; 12 I=17 А... доньский король, не ддихаючи; 13 Жену свою Марусеньку, чуть застаючи; 14 I=17 Г, Жена твоя Марусенька... 15 I=16 Е... пяньки, мамки... умерла... 16 I=5 Г... доньский король да домочку; 17 I=23 Г, Ввійшовъ доньский король... світличку; 18 I=24 Д... жинка Марусенька... скамничку. 19 Упавъ доньский король да й ставъ питати; 20 I=32 А... біленькиі... 21 I=33 А... миленькиі... 22 I=27 Е... смотрить; 23 I=22 И.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

K.

1 Ой поіхавъ панъ крулевичъ на полювання,
2 Пустивъ свого воронъ-коня на прогуляння,
3 А самъ пішовъ въ темний лужокъ на оддихання.
4 Сказавъ собі панъ кролевичъ білу постіль стлати,
5 Та положився панъ крулевичъ спати.
6 Ой приснився крулевичу предивний сонъ:
7 Що вилетівъ зъ-підъ правоі рученьки сивий соколъ.
8 Сказавъ собі панъ крулевичъ ворожку призвати,
9 Та сказавъ же вороженьці той сонъ відгадати.

10 „Ой бабочко-голубочко, розбери сей сонъ,
11 Що вилетівъ съ-підъ білої правої рученьки сивенький сокілъ".
12 — Жона твоя любая дитя породила,
13 Та мамки, та няньки понаймала, сама померла.
14 Мамка твому дитині въ ніжкахъ лежитъ,
15 Мале дитя погойдуе, ажъ тіло дрожитъ.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

Л.

1 Л=1 К... двориченько... 2 Пустивъ конеченька на попасання; 3 Л=3 К... впавъ къ сирі землі... 4 Л=4 К... двориченькові придивненький... 5 Л=8 К... зъ лівої ручки соколъ;

6 Ставъ двориченько та ставъ на помістъ,
7 Приізжае до дворика, відъ милої вість:
8 „Здоровъ, здоровъ, пане, пане зятю,
9 Чужий, та не нашъ,
10 Бо вже твої миленької на світі нема жъ.
11 Зъ вечіра Марисенька сина родила,
12 О півночі сама померла.

13 Л=23 Д... Приіхавъ двориченько... 14 Л=24 Д... миленька... світлицю; 15 Л=19 І; 16 К=33 А... біленькиі... 17 Л=22 И;

18 Горе жъ тобі, мій синочку, безъ матінки жити,
19 А ще гірше мені, молодому, безъ Марусеньки.

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

М.

1 М=1 Б; 2 М=2 Б, Оставляе... 3 М=3 И, Изъіхавъ... 4 М=4 И... доброго коня... 5 М=4 Б... лігъ спати... въ білому шатру; 6 М=8 А, Та увидівся... 7 М=9 А; 8 М=10 Б... утиця; 9 М=13 Д, Вирнись, вирнись, королевичъ... 10 М=15 Д, Въ вечіръ твоя... вродила; 11 М=16 Д, По утру ранесенько сама...

12 Якъ приіхавъ королевичъ до свого дому,
13 Широкиі ворітечки поодчиняні,
14 А видніі віконечка поодсовувані,
15 Поручики, маёрики въ чорному сидять,
16 Тілько моя Марусенька въ білому лежить,
17 А на правій на рученьці синочка держить.

(Роменск. у. Изъ собр. А А. Потебни).

Н.

1 и 2 Н=1 и 2 Д; 3 Н=3 Д. Якъ... королевичу...; 4 Н=4 А... свого... въ шовкові трави;

5 А самъ же лігъ, королевичъ, на оддихання;

6 Н=8 А... удивительний... 7 Н=9 А, 8 Н=8 М... сизая...

9 Якъ проснувся королевичъ да одъ кріпкаго сна,
10 Та й осідлавъ королевичъ вороного коня;

11 Н=11 А. Та й... 12 Н=12 А... мій сонъ; 13 Н=9 А. Що зъ... 14 Н=8 М; 15 Н=17 А. Ой ідь, ой ідь... 16 Н=12 Ж. Твоя жена... сина... 17 Н=16 Е... мамки, няньки...

18 Якъ поіхавъ королевичъ до тещі въ двіръ;

19 Н=18 Е. Та вдарився... вороний объ... 20 Н=20 Г... къ королевичу найстаршая... 21 Н=21 Д. Здоровъ, здоровъ, чужий зятю... 22 Н=10 Л... Марусеньки живої... 23 Н=23 Д. Якъ увійшовъ... та й у світлицю; 24 Н=21 Д... ёго Марусенька...

25 Вінъ віри не ймає: „серденько моє, вставай, не лежи!“
26 Та вже ёго Марусеньку у труні кладуть,
27 Вінъ віри не ймає: „серденько моє, вставай, не лежи!“
28 Да вже ёго Марусеньку изъ хати несуть,
29 Вінъ віри не ймає: „серденько моє, вставай, не лежи!“
30 Да вже ёго Марусеньку ко гробу несуть,
31 Вінъ віри не ймає: „серденько моє, вставай, не лежи!“
32 Да вже жъ ёго Марусеньку въ яму впускають,
33 Вінъ віри поннявъ, головку обнявъ, гірко заплакавъ:
34 „Марусенько, моє серденько, теперъ я пропавъ!“

(С. Ручки, Гадячск. у. И, Я. Рудченко).

О.

1 О=1 Б... кролевичу... 2 О=3 Л... своёго... 3 О=2 Д. Якъ... 4 О=5 Н... кролевичу на почиванне;

5 Якъ прийснився кролевичу неначудний сонъ:

6 О=9 А... вилянувъ... 7 О=10 А... утенька;

8 Якъ схватився кролевичу на своёго коня,
9 Якъ побижить кролевичу до бабусина двора.
10 „Ой разсуди, бабусенька, сей начудний сонъ:

11 О=9 А; 12 О=7 О;

13 — Ой разсужу, кроловичу, твій начудний сонъ;

14 О=13 Б... Марусенька сина Василя; 15 О=16 Е. Ой нанняла жъ бабокъ, мамокъ...

16 Якъ схватився кролевичу на свого коня,
17 Та й побіжить кролевичу меньшая сестра.
18 — Здоровъ, здоровъ, чужий затю, здоровъ, да не нашъ,
19 А вже жъ твоій Марусеньки на світі пема жъ.
20 Якъ увійшовъ кролевичу у нову світлицю,
21 Якъ вдариться кролевичу объ нову скамницю.

22 О=16 Л; 23 О=32 А... дрібненькі... 24 О=35 А.

25 Чорнимъ оксамитомъ гробницю вибивъ,
26 Зеленою китайкою ручиці покривъ,
27 Зеленою оливою очици заливъ.

(Суджанск. у.)

П.

1 П=1 Б... донець-козакъ на попрогуляння; 2 П=2 Б. Покидає... 3 П=6 Д Якъ... 4 П=7 Д... зъ підъ правого плеча... 5 П=9 Ж... рученьки—сіра... 6 П=7 Ж. Поіхавъ козаченько... 7 П=10 Д... відгадай; 8 П=7 Д... съ-підъ правого плеча мого... 9 П=5 П; 10 П=15 А... я, козаченько, не бабка... 11 П=16 А... сна дивного...

12 Сідлай же ти, козаченько, вороного коня;

13 П=17 А. Та ідь же ти, козаченько... 14 П=15 Д. Бо вже... 15 П=15 В. Сина... полягла;

16 Якъ приіхавъ козаченько да повзъ воріта.
17 — Ворітечка двійнесеньки, роздвойтеся! (2)
18 Якъ увійшовъ козаченько у нову світлицю,
19 Лежить ёго Марусенька, лежить на скамниці.
20 — Бодай же ти, моє дитя, само пропало,
21 Якъ ти мою Марусеньку изъ світу зігнало.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. М. В. Нѣговскій).

Р.

Поіхавъ козакъ на полёванне,
Заставивъ жону свою на горёванне;
Пустивъ кониченька на попасанне,
А самъ прилігъ къ сирій землі на спочиванне.
Приснився козакові дивнесенький сонъ:

Що вилинувъ зъ-підъ рученьки ясненький соколъ.
Поіхавъ козаченько до вороженьки.
— Воріженько, голубонько! одгадай мій сонъ:
Що вилинувъ зъ-підъ рученьки ясненький соколъ.
„Біжи, біжи, козаченьку, и не стаючи,
А вже твоєй миленькоі не застаючи,
Вчора изъ вечіра сина привела,
Сама, молоденька, до гробу лягла".
Пріізжає козаченько къ новимъ воротамъ,
Ажъ виходить, вибігає найменьшая свість,
И виносить козакові лядаяку вість:
„Чоломъ, чоломъ, пане зятю, чужий та не нашъ!
А вже твоєй миленькоі на світі не машъ!
А учора изъ вечіра сина привела,
Сама молоденька до гробу лягла".
Пріізжає козаченько на новенький двіръ,
Та ударили по миленькій у голосний дзвінъ.
Увіходить козаченько у нову світлицю,
Лежить ёго миленькая на усю скрамницю.
Няньки, мамки молоденьки за столомъ сидять,
Дитя ёго коханоє на ручкахъ держать.
— Ножки моі походящиі, чомъ не ходите?
Ручки мрі роботящиі, чомъ не робите?
Уста моі сахарниі, чомъ не мовите?
Очки моі чорненькиі, чомъ не глянете? —
„Не той же, козаченько, теперъ світъ наставъ,
Щобъ умерший єще знова вставъ;
А не тая, козаченьку, стала година,
Щобъ умершая єще говорила".

(Волынск. губ. П. И. Костомаровъ).

С.

Якъ поіхавъ королевичъ на полёвання,
Кинувъ жінку Марусеньку на горёвання.
Якъ вніхавъ королевичъ у чисте поле,
Та й роскинувъ королевичъ свій білий шатеръ,
Та й розіславъ королевичъ шовковий коверъ,
Пустивъ коня вороного на попасання,
Самъ прилігъ къ сирій землі на спочивання.
Привидівся королевичу дивнесенький сонъ:

Зъ-підъ правоі, зъ-підъ рученьки вилинувъ соколъ,
Зъ-підъ лівоі, зъ-підъ билоі — сіра утиця.
Та й поіхавъ королевичъ до бабусеньки,
— Бабусенько, голубонько, одгадай мій сонъ:
Зъ-підъ правоі зъ-підъ рученьки вилинувъ соколъ,
Зъ лівоі, зъ-підъ білоі—сіра утиця.
„Біжи, біжи, королевичу, до свого двора,
Твоя жінка Марусенька сина родила,
Та наняла нянёкъ, мамокъ, сама полягла".
Подъізжає королевичъ до своіхъ ворітъ,
Виходила та до ёго найменьшая свість:
Виносила ёму найгоршую вість:
„Здрастуй, здрастуй, королевичъ, та вже зать не нашъ,
Що вже твоя Марусенька сина уродила,
Сина уродила, сама полягла:
Тамъ сидять коло неі пани єнерали...
Та вже моі білі ноги та й одходили,
Та вже моі карі очи та й одсмотріли,
Та вже моі речи та й одговорили.

(Харьков. губ. Н. И. Костомаровъ).

358.

А.

1 Ой, у саду-винограду
2 Стоявъ сивий коню у поряду;
3 Ніхто коню цени не порядивъ.
4 Пріхали купці зъ Украіни,
5 Взяли коню цену порядили:
6 Сто чирвонцівъ и чотири положили,
7 Одному купчику вручили.
8 Севъ той купчикъ та й поіхавъ,
9 Приіжжає купчикъ до ворітъ:
10 „Та ударь, ударь, сивий коню, у нови ворота,
11 Та не виде мила краще й злота".
12 Та не вишла мила—вишла мати:
13 — Годі тобі, сину, шурмовати —
14 Уже твоя мила примирила,
15 У светлиці на лавці положила,
16 У вишневимъ садочку схоронила,
17 У головкахъ калину посадила,
18 Дорогимъ каменемъ накотила,
19 Хрещатимъ барвенкомъ обгородила.
20 Ой сівъ же той купчикъ та й поіхавъ.
21 Приіжжає до могили,
22 Привезавъ конпка до калини,
23 Самъ упавъ, милий, на могилі:
24 „Ти, дорогий каменю, не котисе,
25 Хрещатий барвенку, розстелисе,
26 А ти, сира земля, роступисе,
27 А тисови доски, розийдетьсе,
28 А ти, моя мила, озовися,
29 Та мине женитьсе ти...
30 — Не журисе, миленький, не журисе:
31 Дождавши осені, оженисе.

(Х. Колошовка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Б.

1 Ой, у саді, саді, саді-винограді
2 Стоїть кінь вороний у наряді;
3 Ніхто коню ціни не нарядить.
4 Наіхали купці молодіі,
5 Взяли коню ціну нарядили:
6 Дали сто червінцівъ и чотирі,
7 Мойму миленькому привручили.
8 — Біжи, біжи, коню, копитами,
9 Чи не вийде Галю исъ слугами?
10 Ой, не вийшла Галя исъ слугами,
11 Вийшла стара мати исъ словами:
12 — Здоровъ, здоровъ, зятю, чужий, а не нашъ,
13 Уже жъ твою Галю нарядили,
14 На тісову лаву положили,
15 Исъ кедрини труну изробили,
16 Глибокую яму викопали,
17 Високу могилу висипали,
18 Дорогимъ камінямъ накотили,
19 Червону калину посадили.
20 Ой, прийшовъ же милий до могили:
21 — Ти, сирая земля, роступися,
22 Дорогій камінь, одкатися,
23 Кедрова труночка, одчинися,
24 Ти, моя милая, озовися —
25 Чи мені женитися, чи журитися?
26 — Не журися, милий, не журися:
27 Діждавшись неділі, приберися,
28 Пійди по-міжъ челядь, подивися,
29 Діждавшись другоі, оженися.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

В.

1 В=1 А. Ой въ саду... 2 В=2 Б; 3 В=3 А;

4 Ой, якъ прийшло три козаки съ полку

5 В=5 А. Ей коню... 6 В=6 Б... червониихъ;

7 На білой бумазі полічили.

8 В=7 А... й уручили;

9 Якъ поіхавъ милий до милоі,
10 Й ажъ не вийшла мила — вийшла ёго теща:
11 — Ой, хочъ шурмуй, зятю, хочъ не шурмуй,

12 В=13 Б. Бо вже жъ... милу... 13 В=15 А, на тісовуй...

14 Китаечкою рученьки накрили,

15 В=16 А.

16 Жовтенькимъ пісочкомъ притрусили.

17 В = 18 А. Важкимъ... прикотили. 18 В = 20 Б. Ой, якъ пойшовъ... 19 В=22 Б. Ой, ти важкий...

26 „Жовтенький пісочокъ, рострусися.
21 Ой, ти до мене, мила, й озовися!
22 Порадь мене, мила, якъ радила:

23 Ой, чи мені, мила, женитися?
24 Ой чи мені, мила, журитися?“

25 В=26 Б. Ой не велю, милий; 26 В=27 Б. Дождавши... 27 В=28 Б. На молоду... 28 В=29 Б.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Ой, у саду, у саду, въ винограді
2 Стоіть вороний кінь у наряді;
3 Ніхто коню ціни не нарядить.
4 Приіхало зъ Москви два купчики,
5 Коню ціну нарядили:
6 Дали сто червінцівъ, ще й чотирі.
7 Одинъ купчикъ сівъ да й поіхавъ.
8 Подъізжає купчикъ подъ ворота—
9 „Вийди, моя мила, краще злота!“
10 Не вишла мила, вишла теща.
11 — Хоть турмуй, зятю, хоть не турмуй,
12 Уже твоя мила да й не жива,
13 Уже твою милу схоронили,
14 Кедровую труну нарядили,
15 Високу могилу висипали,
16 Важкимъ каменемъ накотили,
17 Червону калину посадили.
18 Приіхавъ купчикъ до могили —
19 „Важкий камень, скотися,
20 Калино, зломися,
21 Спра земля, ростворися,
22 Ти, моя мила, озовися:
23 Чи мені женіться, чи журіться?“
24 — Не журися, милий,
25 Якъ діждешъ неділі, приберися,
26 Діждешъ другоі, оженися,
27 По мені, милий, не журися.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

1 и 2 Д=1 и 2 Б; 3 Д=3 А... сёму... 4 Д=4 Г... три 5 Д=5 А... сёму... 6 Д=6 Б... три червонці... 7 Д=8 А. Одинъ купчикъ иссівъ...

8 Доізжає купчикъ до тісового двора —
9 Не вийшла ёго мила — вийшла стара теща

10 Д = 11 Б; 11 Д = 14 А... та й не жива; 12 Д = 13 Б... милу... 13 Д=15 А;

14 У тісову труну положили,
15 У сирую землю пустили.

16 Д=18 А. Білимъ... 17 Д=19 Б;

18 Доізжає купчикъ до могили,
19 Привъязує коня до билини,
20 А самъ розмовляє до калини:
21 — Червона калина, отступися.

22 Д=19 Б. білий...

23 Сирая земелька, разтворися.
24 Д=28 А. миленька...
25 Чи мені жениться, чи журиться?
26 А вона ёму отказуе:
27 „Не женнися, милий, не журися!
28 Прийде неділенька, набілися,
29 Пойди до церкви, помолися".

(М. Махновка, Борзенск. у. Ф. Ольшанскій).

Е.

1 Й а ще ясна зора не світила,
2 Мати свою дочку нарядила,
3 Чорнимъ оксамитомъ руки вкрила,
4 Въ золоте трунце положила,
5 Въ вишневімъ садочку схоронила,
6 Сирою землею пригорнула,
7 Біленькимъ каміньцемъ привернула.
8 Ой у саду, въ саду-винограду,
9 Тамъ стоітъ конпкъ коло граду.
10 Приіхали купці изъ Варшави
11 Воронъ-коня купувати.
12 Дали ёму ціну, дали
13 Шестьдесятъ рублівъ, ще й четирі.
14 Купчика на коня посадили,
15 Й а взявъ коня проізжжати,
16 Свою милу відвідати...
17 Ти, билий камінце, искотися,
18 Ти, сирая земля, ростворися,
19 Ти, золоте трунце, відчинися,
20 Ти, моя миленька, підіймися,
21 Правою ручкою підоприся,
22 Чорними очима подивися!"

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

Ж.

1 и 2 Ж=1 и 2 Е;
3 На тисові лавці положила;
4—10 Ж=3—9 Е,
11 Ані того коня сторгувати;
12 Ж=10 Е;
13 Вороному коню ціну вклали;
14 Ж = 13 Е. Дали ёму сімдесятъ... 15 Ж = 14 Е. Купця... 16 Ж= 15 Е. Взявъ купець... 17 Ж=16 Е... миленьку въ гробу...
18 Ти, вишневий саду, розложися;
19 Ж=17 Е. біленький камінь... 20—22 Ж=18—20 Е; 23 Ж=21 Е. На праву ручку... 24 Ж=22 Е.

(Тамъ же).

З.

Та у саду, саду-винограду,
Тамъ стоіть коничокъ у нараді.
Ніхто того коня не сторгуе,
Ніхто за ёго грошей не зрахуе.
Наіхали купці зъ Варшави,
Того коника зторговали,

Ще за ёго гроши зраховали.
— Бежи, бежи, коню, дорогою
До моеі милоі на розмову!
Стукни-пукни, коню, у ворота,
Вийде къ тобі мила краща злота.
Не вийшла мила, тількі мати:
„Стукай коню, хочь не стукай,
Уже ёго миленьку схоронили,
Въ вишневому садику положили,
Жовтимъ пісочкомъ притруспли".
— Бежи, бежи, коню, къ вишневому саду,
До моей милоі на пораду!
Ти, білий каменю, искотися,
Ти, сирая земля, розступися,
Ти, моя миленькая, одзовися—
Чи мені по тобі журиться,
Чи дождавши осени, женитьсяя?
„Ти, мій миленький, не журися,
„Дождавши осени, оженися!
Озьми собі, милий, ще дівку,
Щобъ мала собі всю постільку,
А моеі постіленьки не терайте,
Для моіхъ дітокъ исховайте;
Бо скажуть люде, що не мати:
Не уміла своімъ дітямъ дбати".

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

359.

А.

„Ой умру, мій миленький, умру,
Зроби мені кедровую труну".
— Нігде, мила, кедрини узяти,
Будешъ, мила, въ дубовій лежати.
„Продай, милий, коня вороного,
Та накупи полотна лянного,
Вишій, милий, лянную сорочку,
Сховай мене въ вишневімъ садочку,
Висипъ, милий, високу могилу
Та посади червону калину.
На калині будуть пташки щебетать,
То тамъ мені буде легенько лежать".
У неділю, ще й сонце не сходить,
Уже милий по садочку ходить,
Мале дитя на рученькахъ носить,
А друге за рученьку водить.
— Устань, мила, устань, нечужая,
Росплакалась дитина малая.
„Нехай плаче, вона перестане,
Побачъ, милий, якъ друга настане".
— Встань, мила, встань, господиня,

22 За тобою вся худоба гине!
23 „Нехай гине, нехай пропадає,
24 Побачъ, милий, якъ друга надбає“.

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

1 Да ишовъ милий у поле орати,
2 Мене узявъ волівъ поганяти.
3 Оравъ три дні, три години,
4 Да виоравъ на три десятини.
5 Доорався до сухого лому (логу),
6 Випрігъ воли, пустивъ на дубраву:
7 — Теперъ, жуйнка, иди жъ ти до дому.

8 Б=1 А; 9 Б=2 А. Зроби жъ зъ кедрини... 10 Б=7 А. Надінь, серце, ильну... 11 Б=8 А. 12 Надінь, серце, байковую юпку; 13 Сховай мене, якъ сиву голубку; 14 Б=9 А. Виспиъ високу... 15 Б=10 А; 16 Ой хто буде калину ламати, 17 То той буде мене споминати; 18—21 Б=13—16 А; 22 Б=17 А... мила, ти милая моя; 23 Б=18 А... дитинонька твоя; 24 Б=19 А... воно живе буде; 25 А матюнки до віку не буде; 26 Б=19 А... воно...

27 А матюнка до віку не встане.
28 „Розступися ти, сирая земле,
29 Прийми жъ мене, милая, до себе“.
30 — На що тебе, муйй милий, принімати,
31 Ой хто жъ буде дітокъ годувати?
32 „На калині великії вітки —
33 Погодує Господь наші дітки“.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... я, милий... 2 В=2 А. Зроби, милий, ялинову... 3 В=3 А... ялини... 4 В=4 А; 5 В=7 А. Поший додільну... 6 Б=8 А; 7 Б=9 А. Та й висипли... 8 В=10 А... милий... 9 В=16 Б; 10 В=17 Б... дітокъ годувати; 11 Єсть у мене старенькая мати; 12 В=16 Б. Вона буде... 13 В=10 Б. Вона буде...

14 Одно буде на рученькахъ носити,
15 Друге буде за ручку водити,
16 Третє буде само ходити.

17 и 18 В=28 и 29 Б.

(Сумы, М. В. Нѣговскій).

Г.

„Ти жъ мені, милий друже,
Болитъ мене головочка дуже,
Відай же, я вмру!
Збудуй мені (съ кедрини труну).
— Де жъ тобі, мила, кедринини набрати,
Будешъ въ дубовімъ лежати.
„Вбери мене въ лянную сорочку,
Поховай мене въ вишневімъ садочку,
Висипъ на мені съ землі могилочку,
Посади мені въ ногахъ калиночку:
Будешъ, милий, що-ранця ходити,
Будешъ мене раненько будити:
А встань, мила, а встань, миленька,
Плачетъ твоя дитина маленька.
— Нехай плаче, нехай роздереться,
Вже жъ вона мене не діждеться".

(Подольск. губ. А. И. Дымпнскій).

Д.

„Да не лай мене, мій миленький, якъ я пъю,
Да буде жъ тобі горшее лихо, якъ я вмру.
Да будешъ, милий, да по садочку ходити,
Да малихъ дітокъ за рученьки водити,
Да будешъ мене, молоденькоі, просити:
Да устань, мила, да устань, мила, да годі спать,
Да поможи мені дробнихъ дітокъ годовать".
— Да було жъ тобі, мой миленький, не вгневлять,
Щобъ помогли тобі дробнихъ дітокъ годовать.
Да висипъ, милий, да високу могилу,
Да поставъ, милий, да въ головкахъ калину!
На калині червоние вітки —
Ой тожъ нами дрібненькиі дітки.
На калині чорний воронъ кряче,
То не чорний воронъ кряче,
То мой милий надо мною плаче.

(С. Жеведь, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Е.

1 Е=1 А. Якъ... 2 Е=2 А. 3 Ой якъ будешъ, моя мила, кедровоі ждати, 4 Е=4 А... ти моя... въ сосновій... 5 Ой викопай, мій миленький, глибоку долину; 6 Е=9 А. Та насипъ, мій миленькій .. 7 Е=10 А... мій миленькій .. 8 А на тую калину будуть зозулі літати; 9 Вони будуть надо мною жалібно кувати; 10 Е=14 А. А ти, мій миленький, будешъ... 11 Е=15 А... на рукахъ... 12 Е=17 А... устань, ти жъ моя мила; 13 Е=18 А... малая... 14 Е=19 А... плаче... плаче... 15 Е=27 Б. Вона знае, що ненька не... 16 Е=14 Е... перебуде; 17 Е=15 Е... неньки не буде...

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

360.

„Ти й зле, мамцю, пзробила,
Що ти мене рано не збудила:
Чужі дочки рано встали,
То по добрій долі взяли;
А я, молода, спізнилася, —
То гірка доля судилася.
Та не такъ гірка, якъ лихая,
Да пропала жъ я, молодая!
Да не такъ гірка, якъ ледащо,
Та пропавъ мій вікъ такъ, не за що!
Та посію макъ надъ водою,
Ой, уродить макъ зъ лободою.
Не жаль, мати, що макъ сходить,
Ой, такъ, мати, мій вікъ проходить;
Ой, не жаль мені, що макъ зійшовъ,
Ой, якъ жаль мені, що вікъ пройшовъ.
Пройшовъ мій вікъ, якъ маківъ цвітъ,
Що въ ночі цвіте, въ день опаде, —
Такъ мій вікъ марно пройде!
Та не жаль мені, що макъ густий,
Тільки жаль, що вікъ пустий;
Не жаль, маті, що макъ рідкий,
Ой, такъ мій милий стидкий-бридкий;
Не жаль, мати, що макъ полю,
Да ой жаль мені, мати, що зъ родомъ не пъю;
А ні зъ родомъ, ні зъ родиною,
А ні зъ вірною дружиною;
Не такъ зъ родомъ, якъ съ кумами,
И зъ близенькими сусідами.

Ходить Иванъ надъ водою,
Та проклинае свою долю.
Та пішовъ Иванъ по-надъ лиманъ,
А за нимъ йде вельможний панъ.
А за нимъ ходить вельможний панъ:
„Да чого ти плачешъ, козаче Иванъ?
Чи ти, Иване, рибу ловишъ?
А чи ти людей перевозишъ?“
— Та гірки жъ моі перевози,
Ой, облили дрібни слёзи.
Ой, гірки жъ моі заробітки,
Плачуть въ-дома малі дітки.
Ой, мавъ я жінку Уляночку,
Втопилася въ Дунаечку.
Ой, на калині ніжки мила,
А до Дунаю говорила:
„Ой, Дунаю жъ мій, Дунаечку!
А приймн жъ мене, Уляночку;
А нехай руки идять щукп,
Та нехай косп Дунай носить,
Та нехай нелюбъ не контосить“.
Ой, не жаль мені, що втонула,

Да трое дітей покинула,
А четвертее въ сповиточку,
Та на мою клопоточку.
Ой, люляй, люляй, дитя, спати!
Охъ люляй, люляй, дитя, спати,
Бо втопилася наша мати.
Та пішовъ Иванъ блукаючи,
Своеі жінки гукаючи.
„Та вийди, вийди, Уляночко!
Та плаче твое дитяточко“.
Обізвалась на край моря:
— А що ти не мій, я не твоя!
Ой, нехай плаче, росплачеться,
А мені вже зъ нимъ не бачиться;
Та нехай плаче росповьється,
А уже мене не дождеться;
Та нехай плаче розспівається,
То воно жъ мене не дочекається.

361.

А.

1 Сама мати провинила,
2 Шо не рано збудила
3 Чужі дочки рано встали,
4 Та по добрій долі взяли,
5 А я, молода, спізнилася —
6 Та гірка дола судилася!
7 Та не такъ гірка, якъ лихая,
8 Да пропала жъ я, молодая.
9 Пропавъ мій вікъ, якъ маківъ цвітъ,
10 Що въ ночі цвіте, въ день опаде,
11 Та й мій вікъ, мати, пропаде.
12 Ходить Иванъ надъ водою,
13 Та сіе макъ зъ лободою.
14 „Не жаль, мати, що макъ сходить,
15 Ой, такъ, мати, мой вікъ проходить.
16 Ой, не жаль, мати, що макъ густий,
17 Ой, такъ, мати, мій вікъ пустий.
18 Не жаль, мати, що макъ рідкий,
19 Ой, такъ мій милий стидкий-бридкий.
20 Не жаль, мати, що макъ полю,
21 Да ой жаль мені, мати, що зъ родомъ не пью.
22 Не такъ зъ родомъ, якъ съ кумами
23 И зъ близькими сусідами.
24 Ходить Иванъ надъ водою
25 Та проклинае свою долю.
26 А за нимъ ходить вельможний панъ.
27 „Да чого ти плачешъ, козакъ Иванъ,

28 Чи ти, Иванъ, рибу ловишъ,
29 А чи ти Иванъ людей перевозишъ?“
30 — Ой, гіркі жъ моі перевози,
31 Облили Ивана дрібни слёзи.
32 Моя жінка Уляночка
33 На камені ноги мила,
34 На березі утонула,
35 Да троє дітей покинула,
36 А четверте въ сповиточку
37 Та на мою клопоточку.

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. О. Панченко).

Б.

1 Та пішовъ Иванъ по надъ лиманъ,
2 А за нимъ иде вельможный панъ.
3 „Чи ти, Иванъ, рибу ловишъ,
4 А чи ти людей перевозишъ?“
5 — Та гірки жъ моі перевози,
6 Ой облили дрібни слёзи.
7 Та гірки жъ моі заробітки,
8 А зосталися дрібни дітки.
9 Мавъ я жінку Маръяночку,
10 Втопилася въ Дунаєчку.
11 Та зосталося троє дітокъ,
12 А четверте въ сповиточку,
13 Та й те морочить головочку.
14 Та пішовъ Иванъ, блукаючи,
15 Своєі жінки гукаючи:
16 „Та йди, жінко до домочку,
17 Плаче дитя въ сповиточку!“
18 Обізвалась на край моря:
19 — А що жъ ти не мій, я не твоя!
20 Нехай плаче роспівъється,
21 Вже матері не дождеться!
22 Та посію макъ надъ водою —
23 Ой, уродить макъ зъ лободою.
24 Ой, не жаль мені, що макъ зійшовъ
25 Ой, якъ жаль мені, що вікъ пройшовъ.
26 Пройшовъ мій вікъ, якъ маківъ цвітъ,
27 Що въ ночі цвіте, въ день опаде,
28 Такъ мій вікъ марно пройде.
29 Ой, не жаль, що макъ полю,
30 Ой, якъ жаль мені—зъ родомъ не пъю.
31 А ні зъ родомъ, ні зъ родиною,
32 А не зъ вірною дружиною.

(С. Выграевъ, Каневск. у. А. Шевченко)

В.

1 Да сама мати зле зробила,
2 Що нерано дочку розбудила,
3 В=3 А; 4 Да счастя-долю розібрали. 5 В=5 А; 6 В=6 А. Гірка...;
7 Да не такъ гірка, якъ ледащо.
8 Да пропивъ мій вікъ такъ, не за́-що!
9 В=9 А... такъ якъ; 10 Що въ ночі зацвівъ, а въ день пропавъ. 11 В=
11 А... марне пропавъ; 12 Да посію макъ надъ водою; 13 В=13 А. Уро-

дивъ...; 14 В=20 А. Та не жаль мені... 15 В=21 А. Та якъ жаль мені...; 16 В=22 А; 17 В=23 А. Да изъ близкими...; 18 Да пішовъ Иванъ по-надъ лиманъ, 19 В=26 А. Иде...; 20 Да що жъ ти, Иване, тутъ робишъ? 21 В=28 А. Иване...; 22 Чи людей перевозишъ? 23 В=30 А. Да...; 24 В=31 А; 25 В=32 А; 26 В=33 А. Да на Дунай..., 27 Да па Дунаі ноги мила, 28=34 А. Да въ тихий Дунай...; 29 Да въ тихий Дунай утонула, 30 В=35 А... дітокъ...; 31 В=36 А; 32 Да хлопоче мою голівочку.

(С. Велика Снитинка, Васильковск. у. Л. Б. Ильницкій).

Г.

1 Ти й зле, мамцю, пзробила,
2 Що ти мене рано не збудила.

3 Г=3 А; 4 Г=4 А. По хорошій...; 5 Г=5 А; 6 Г=6 А; 7 Г=12 В 8 Та й уродився макъ зъ лободою. 9 Г=14 В;

10 Тілько жаль, що вікъ пустий.
11 Та не жаль мені такъ на цеє,
12 Якъ що я зъ родомъ не пъю.

13 Г=22 А. Та...; 14 Г=17 В; 15 Г=18 Б; 16 Г=26 А... за нимъ...; 17 Г=21 В; 18 Г=22 В. А чи ти...; 19 Г=30 А. Гірки...; 20 Г=31 А. Та обілляли...;

21 Та не такъ мені жаль та на цеє,
22 Якъ що осталося дітокъ троє.

23 Г=36 А... въ повиточку;

24 Та заклопоче головочку.
25 „Та вийди, вийди, Уляночко,
26 Та плаче твоє дитяточко!“
27 — Та нехай плаче, рознеможеться,
28 То ёму нічого не поможеться;
29 Та нехай плаче, розспівається,
30 То воно жъ мене не дочекається.

(С. Якимовка, Таращ. у. И. П. Новицкій).

Д.

1—20 Д=1—20 Г;

21 Мавъ я жінку Маръяночку,
22 Утонула въ лиманъ-річку.
23 Не жаль мені лиманъ-річки,
24 Ой, якъ жаль мені Маръяночки;
25 А ще жаль мені та на тоє,
26 Що покинула діточокъ двоє,
27 А третеє въ повиточку,
28 Наклопоче головочку.

(Тараща, И. П. Новицкій).

Е.

1 Е=13 В... лёнъ... 2 Ой, уродився лёнъ... 3 Е=14 В; 4 Ой, да жаль мені, що не зъ родомъ пью. 5 Е—22 А; 6 Е=17 В. Ой, якъ...; 7 Е=18 В. Ой, йшовъ...; 8 Е=16 Б. Ой, за нимъ, за нимъ...; 9 Е=21 В; 10 Е=18 Б; 11 Е—30 А; 12 Е=31 А... мене...;

13 Ой, гірки жъ моі заробітки,
14 Плачуть въ-дома малі дітки.
15 Ой, мавъ я жінку Уляночку,
16 Да й та втонула въ Дунай-річку.
17 Ой, не жаль мені що втонула,

18 Е=35 А... діточокъ... 19 Е=30 А; 20 Е=28 Д. Да й те...;

21 Ой, устань, жінко Уляночко,
22 Бо росплакалось дитяточко!"
23 — Ой, нехай плаче, росплачеться,
24 А мені вже зъ нимъ не бачиться.
25 Ой, нехай плаче, розірветься,
26 А уже мене не дождеться.

(С. Витячева, Звенигород. у. С. Познанскій).

Ж.

Ходить Иванъ по-надъ Дунай,
А за Иваномъ вельможний панъ.
„Ой, чи ти, Иванъ, рибу ловишъ,
Ой, чи ти, Иванъ, людей перевозишъ?"
— Ой гірки жъ моі перевози,
Обіллють мене дрібни слёзи!
Ой, я мавъ жінку Уляночку,
Та й втопилася въ Дунаєчку.
Ой, на калині ніжки мила,
А до Дунаю говорила:
„Ой, Дунаю жъ мій, Дунаєчку,
А прийми жъ мене, Уляночку.
А нехай руки ідять щуки,
Та нехай коси Дунай носить.
Та нехай нелюбъ не контосить.
Та не жаль мені такъ на тее,
Що покинула дітокъ трое,
А четвертее въ повиточку,
Та сушить мою головочку.
Ой, люляй, люляй, дитя, спати!
Охъ, люляй, люляй, дитя, спати,
Бо втопилася наша мати!
— Ой, встань, встань, Уляночко,
Та й плаче твое дитяточко.
„Та нехай плаче, росповъеться,
Та воно жъ мене не дождеться.

(С. Березивка, Литинск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 З=12 В; 2 З=13 В... мій...; 3 и 4 З=24 и 25 Б; 5—9 З=14—18 В; 10 А за Иваномъ вельможний панъ; 11 З—20 В; 12 Що ти, Иване,

тутъ ходишъ; 13 З=21 В; 14 З=4 Б; 15 З=30 А; 16 З=31 А. Обілляли гірки...; 17 З=9 Б... Оляночку; 18 Утонула въ Дунай-річку; 19 Не жаль мені, що втонула; 20 З=35 А. Двохъ діточокъ...; 21 Покинула дітокъ двоє; 22 Сушать теперъ серце моє; 23 З=23 Г. А третеє... 24 З=24 Г. Та клопоче...; 25 Виплинь, виплинь, Оляночко; 26 З=26 Г; 27 З=27 Г... перестане; 28 З=21 Б... не достане; 29 и 30 З=20 и 21 Б.

(С. Витивци, Сквирск. у. Сообщ. К. Е. Шейковскій).

362.

Якъ задумавъ соколонько (голубонько) діти годовати;
Якъ стрепенувсь та полинувъ голубки шукати.
Летить голубъ, летить сивий лісами, борами,
Стрічається, витається зъ буйними вітрами.
„Ой, ви, вітри, ви, буйні, ви що дня вієте,—
Чи ви моі голубоньки та й не видаєте?“
— Ой, въ твоєі голубоньки дорогні мислі,—
Задумала, загадала край Дунаю плисти.
Якъ вдарився голубонько объ землю крилами:
„Діти жъ моі, сиротята, пропавъ же я зъ вами!“
— Не журися ти, батьку нашъ, не журись ти нами,—
Ой, якъ же ми подростемо, розлетимось сами.
Розлетимось, розбіжимось, якъ кленове листя,
Которое на Вкраіну, котре на Полісся.
Которое на Вкраіну, тому добре буде,
Которое на Полісся, тому горе буде!
А на тій же Украіні жито та пшениця,
А на тому та Поліссі кукіль та мітлиця.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у. Г-жа Магеръ).

363.

Запивъ Иванъ, загулявъ —
Не до мислі жінку взявъ:
— Таку жъ мені Господь давъ!
Ой, пъе Иванъ, гуляє,
На шинкарку гукає:
„Шинкарочка молода,
Давай меду и вина.
Давай меду ще й винця
Для Ивана молодця!“
Пъе Иванъ, гуляє.
Ой, приходить старший братъ:
„Годі, Иванъ, пить-гулять,
Иди, Иванъ, до-дому,
Твоя жінка умерла“.
Ввійшовъ Иванъ у свій домъ,
Ударивъ у стілъ кулакомъ;
Накривъ милу полотномъ,
А самъ въ корчму зновъ пішовъ.

Зострічає дівочки,
Якъ на небі зірочки.
„Добри-вечіръ, дівочки,
Якъ на небі зірочки!“

Усі ёму сказали,
Тілько една мовчала,
Заплакала та й пішла,
Бо то ёго милоі сестра.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у. Г-жа Магеръ).

364.

А.

1 Ой, умру я, мій миленький, да буду дизиться:
2 Чи буде мій миленький по мені журиться?
3 Милий зажурився — въ жупанъ изрядився:
4 „Лежи, лежи, моя мила, не буду ховати,
5 „Ой, пойду я на Вкраіну пшоі шукати!“
6 Мила спохватилася, у ноги вклонилася:
7 — Не ідь, не ідь, мій миленький, я не скончилася!
8 Чи я, милий, не хороша, чи не уродлива?
9 Тілько мені доганоньки, що не чорнобрива!
10 Поіду до міста, куплю кукурвасу,
11 Намалюю чорни брови для того часу.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... умру я, умру, та... 2 Б=2 А; 3 А=3 А... нарядився;
4 Сідла коня вороного, та й іде женитьси.
5 А я исхаплюся, за ёго вхоплюся:
6 „Постій, милий чорнобривий, поки я скончуся!“

(Роменск. у. Изъ собранія А. А. Потебни).

В.

1 В=1 А; 2 В=2 А... будешъ.. за мною.. 3 В=3 А... вбрався;
4 Та вийшовши за ворота, вінъ у боки взявся.
5 „Умірай же, моя мила, я буду журитьси,
6 Коли въ тебе присипати, поіду женитьси“.
7 А діточки зачули, тяженько здихнули:
8 „Та не вмірай же, наша мати, бо горе намъ буде“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

365.

А.

1 Поіхавъ Лександра у далеку дорогу,
2 Та й покинувъ жінку нездорову.

„Зоставайтесь, діти, та будьте здорові,
А я поіду въ далеку дорогу".
Та іхавъ Лександра та великимъ лісомъ,
Ажъ думавъ Лександра, що дрова рубають —
То жъ на ёго жінку домовину тешуть.
Ажъ думавъ Лександра, що зозулі кують,
А то ёго дітп по матері тужять.
Оглянувсь Лександра, за нимъ слуга біжить.
— Ой вернись, Лександро, ой вернись до дому,
Вже на твою жінку домовину тешуть,
И твої діточки по матері тужять;
Вже на твою жінку та яму копають,
Та вже жъ твою жінку та вже схоронили,
Въ дубовую трунку взяли положили,
Въ глибокую ямку взяли опустили,
Високу могилу взяли насипали,
Великимъ каменемъ взяли накотили,
Жовтенькимъ пісочкомъ взяли притрусили.
Приіхавъ Лександра, а жінки немає!
„Ой не плачте, діти, не плачте сиріти,
Я вамъ куплю, діти, три лоти намиста,
Я поставлю, діти, горничку новую,
Я вамъ возьму, діти, матіръ молодую".
— Нехай тобі намисто порветься,
А новая хата нехай западеться,
Мати молодая нехай пропадає!
Було бъ тобі, тату, сёго не казати,
Якъ намъ твою жінку матерью звати.
Тобі жінка буде, намъ неньки не буде.

(Лебединъ. Г. А. Залюбовскій).

Б.

Ой поіхавъ Олександро до війска изъ дому,
Та покинувъ милу дужу и здорову.
Та оглянеться назадъ, а вже слуги біжать:
„Ой вертайся, Олександро, изъ війска до дому,
Та вже твоя мила уже й наряжена,
На дубовій лавці уже й положена".
Приіхавъ Олександро до новаго дому.
Дума й Олександро, що дрова рубають,

9 Ажъ то столярики домовину роблять;
10 Дума жъ Олександро, що зозулі кують,
11 То жъ дочки маленькі по матері плачуть;
12 Дума жъ Олександро, що соловейки щебечуть,
13 То жъ сини маленькі по матері плачуть;
14 Б=22 А... дітки... манітки... 15 Б=23 А. Ой куплю вамъ, дітки...
16 Та изіллю я, дітки, два теремп новихъ. 17 Б=25 А. Та візьму я, дітки...
18 Б=26 А... тату... зіллється,
19 Два теремп новихъ нехай западуться,
20 Тобі, тату, мати дружиною буде,
21 Й а насъ, тату, мати, далебі, забуде!
22 Тобі жъ, тату, буде сорочку давати,
23 Й а насъ, біднихъ сирітъ, буде проклинати".

(Валковск. у. А. А. Потебни).

В.

Ой поіхавъ Олександро у поле орати,
А за нимъ ёго сосідоньки назадъ завертати.
„Вернись, вернись, Олександро, изъ поля до дому,
Бо вже твою милу уже нарядили,
На дубовій лавці спати положили,
Чорною китайкою рученьки покрили".
Думавъ Олександро, що зозулі кують, соловейки щебечуть,
Ажъ то малі діти по матері плачуть.
„Не плачте, діти, не плачте, малії,
Куплю я вамъ, діти, три доми новії,
Возьму я вамъ, діти, матіръ молодую".
— Нехай тобі, тату, доми загоряться,
Въ молодоі матері грібъ (?) западеться!
Тобі, тату, буде въ головоньці скати,
А намъ, тату, буде істи не давати;
Тобі, тату, буде сорочка біленька,
А намъ, тату, буде ненька не рідненька.

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

366.

Чи я жъ тобі, моя матінко, та давно не казала,
Щобъ ти мене заміжъ за вдовця не давала,
Бо я вдовцю, скурвому сину, не вмію годити, —

Вінъ мене буде, моя матінко, безъ причиноньки бити.
Вінъ мене битиме, вінъ мене каратиме,
Вінъ моє личенько до свого рівнятиме!
Моє личенько, моя матінко, якъ калинонька въ лісі,
Ёго борода, скурвого спна, якъ солома въ стрісі;
Моє личенько, моя матінко, челяді цілувати,
Ёго борода, скурвого спна, припічокъ замітати;
Моє личенько, моя мати, якъ рожа процвітає, —
Ёго борода, скурвого сина, инеємъ припадає.

(С. Вел. Снитинка, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

367.

„Ой, слаба я, слаба я,
Та болитъ мене голова;
Болитъ мене, ще й дуже,
Відай же вмру!“
— Ой стій, мила, не вмирай,
Съ поля мені позбирай,
Тогді зъ Богомъ спочивай.
„Ой, слаба я, слаба я,
Та болитъ мене голова, ще й дуже,
Видай же я вмру вже!„
— Ой стій, мила, не вмирай,
Изъ городда мені позбирай,
Тогді зъ Богомъ спочивай.
„Ой, слаба я, слаба я,
Болитъ мене голова, ще й дуже,
Відай же я вмру вже!“
— Ой стій, мила, не вмирай,
Діти мені пообмивай,
Тогді зъ Богомъ спочивай.
„Ой, слаба я, слаба я,
Болитъ мене голова,
Болитъ мене, ще й дуже,
Відай же я вмру вже!“
— Ой стій, мила, не вмирай,
Пшона мені напиховай, (?)
Тогді зъ Богомъ спочивай.
„Ой, слаба я, слаба я,
Болитъ мене голова,
Болитъ, ще й дуже,
Відай же я вмру вже!“
— Ой стій, мила, не вмирай,
Спечи мені коровай,
Тогді зъ Богомъ спочивай.
А въ суботу заслабіла,
Въ неділю лежала,
Въ понеділокъ умерла,
Въ вівторокъ ховали,
Въ среду плакали,
Въ четверъ журився,
Въ пъятницю голився,
Въ суботу сватався,
Въ неділю звінчався.
— Слава тобі за тое,
Що мъ ся втрапивъ за двое,
Що мъ погану поховавъ,
Гарну собі взявъ!
Пішла гарна по воду,
Втопилася въ воду.
— Що мъ ти, гарна, зробила,
Що-сь ся въ воді втопила!

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

368.

По надъ бережиною стояла,
Білії рученьки вмивала.
— Рученьки жъ мої білії,
Кому жъ ви достанетесь вірнії?
Якъ старому, боронь, Боже,
Якъ молодому, дай, Боже!
По садочку ходила, білі рученьки ломила.
Зеленая трава, жовтий цвітъ —
Мандруй, мандруй, моя мила, за мной світъ.
Приблудилась до моря: „оце тобі, а це мені дорога,
Зоставайся, мила, здорова.
А люде будуть дивувать, дивувать,
Що обоє чорнявіі будемо мандрувать,
А діточки будуть плакати, ридати —
„Бодай намъ мачухи не мати!“

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

369.

Коло колодезя, коло дубового,
Ой тамъ козакъ коні наповавъ,
Думи думувавъ,
Якъ милу съ світа звести.
„Не зводь мене въ день, не сміши людей,
А зведи въ ночі, при ясной свічі:
Близкіе сосідушки спать позлегають,
Дробни діточки позасипають“.
А светная зорушка занимаєтьсе,
Близкіе сосідушкі просипаютьсе,
А милие дітушкі вже повставали:
„Батьку нашъ, де ти матіръ дівъ?“
— Десь ваша мать пошла у комнать,
У комнатушки прибіраєтьсе,
Хоче зо мною въ гості іхати.
„Батюшка нашъ, не обманюй насъ:
Десь наша мать у щирихъ борахъ, у жовтихъ пескахъ,
Пудъ колодою, пудь дубовою,
Пудъ дошкою, пудъ сосновою“.

(Черниговск. у. М. Вербицкая).

СМЕРТЬ МУЖА. ПОЛОЖЕНІЕ ВДОВЫ. ВТОРИЧНОЕ ЗАМУЖЕСТВО.

370.

Пішовъ миленький за лісъ,
Чорні брівоньки занісъ.
За лісъ за дубовий,
Занісь моі чорні брови.
Ой вийду я за ворота
Та стану, якъ сирота.
Ажъ мій миленький у гості іде,
Й четверо коней веде,
На пъятому самъ іде;
На пъятому вороному,
У жупані голубому.
Я жъ думала, що до дому,
Ажъ вінъ до синёго моря;
Я жъ думала, що до хати,
Ажъ вінъ коней напоювати.
Доіжжає вінъ до моря,
Та й ставъ коня напоювати;
Стало синє море грати,
Ставъ мій милий потопати,
Ставъ на милую гукати:
„Ратуй мене, моя мила,
Коли вірно любила“.
— Ой не буду ратовати,
Не вмівъ мене шанувати.
„Гукай, мила, хочъ на люде,
Чи не жалко кому буде!“
Пока людей не зобрала,
До й милого не застала.
И водиця . . . . . .
Тільки хустиночка плавле,
Чирнимъ шовкомъ вишивана.
Не жаль мені хустиночки,
Та жаль мені вишивання;
Не жаль мені вишивання,
Якъ вірного женихання.

(С. Щасновка, Козелецк. у., К. И. Кибальчичъ).

371.

А.

А я, молода, віддалася,
На всю біду придалася.
Чужіі жінки пъють, гуляють,
Мене слёзи обливають!
Ой вмеръ мій Давидко,
Поховали — ноги видко.
Рученьками загребала,
И сама-мъ ск дивувала;
Цибулькою позначила,
Петрушкою притрусила,

Редького вспоминала,
Бо гірке життя, життя мала.
„Отутъ лежи въ ямі,
Не лай моі мами;
Тутъ тобі пропадати
И вже мене не видати".
(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

Б.

Ой померъ мій Давидко,
Поховали—й пігъ не видко.
Редького подзвонила,
Рішкого поминала,
Тютюномъ покадила,
Бо таке я життя мала.
А теперъ уже, мій муже,
Не лай, не лай мене дуже;
Не лай, не лай моі мами,
Лежи собі тута въ ямі.
(С. Лисовичи, Таращ. у. И. П. Новицкій).

В.

Якъ на лавці лежавъ,
Було мені трохи жаль;
Якъ изъ лави підняли,
Жалю мені завдали.
До цвинтаря несуть, плачуть,
Отъ цвинтаря несуть, скачуть.
Гарбузомъ продзвонили,
Редького прокадила,
Отутъ лежи, вражий сину, въ ямі,
Коли лаявъ моій мамі!
Рибкою поминала,
Що хороше собі життє мала.
Й а чи рибка, чи рибець,
Знать добрий молодець.
Гарнпй парень на виду
Изъ нимъ гулять до ладу.
Й а чи гулявъ, не гулявъ,
Сто червінцівъ, прогулявъ
Та за тую дівчиноньку,
Що я собі сподобавъ.
(Роменск. у. Изъ собранія А. А. Потебни).

372.

Якъ умеръ мій извощикъ,
Я сховала ёго підъ горщикъ,
Черепочкомъ накрила,
Щобъ не дуже тужпла:
Вінъ на лавці лежавъ —
Мені каплі не жаль,
И до ямки несли,
Въ мене слёзи не йшли —
Такъ що жъ, що вмеръ?
(Богодуховск. у. Г. А. Залюбовскій).

373.

А.

1 Ой изъ-за гори буйний вітеръ повіває,
2 Та вишневий садочокъ росхиляє;
3 Изъ віттіль зозуленька вилітає,

4 Та на синее море поглядає.
5 Що синее море замерзає,
6 Та замерзає лёдкомъ тонесенькимъ,
7 Припадає снїжкомъ білесенькимъ.
8 То казаченько зъ віська виряжився,
9 А підъ нимъ кінь вороний розігрався,
10 Та на синее море вігнався,
11 Трохи козаченько не втопився,
12 Та за сивую гриву ухватився.
13 „Та бийся, коню, вибивайся,
14 Та на крутий бережочокъ поспішайся,
15 Та до отця, до неньки одклоняйся,
16 Та до моіхъ братіківъ-порадніківъ,
17 Та до моіхъ сестричокъ-жалібничокъ,
18 Та до моеі жінки-удівоньки,
19 Та до моіхъ діточокъ-сиріточокъ,
20 Та нехай моя жінка мене не жде,
21 Нехай вона заміжъ иде;
22 Нехай копа яму глибоку,
23 Та садовить калину червону,
24 Ой не такъ калину, якъ малину,
25 Ой щобъ було видно на Вкраіну.

(С. Дудари).

Б.

1 Ой вищня-черешня процвітає; 2 Б=3 А. Відтіль... 3 Б=4 А;
4 А тамъ козаченько розгулявся,
5 Підъ нимъ кониченько розигрався,
6 Б=9 А; 7 Б=10 А... розігнався.
8 На синёму морі й обвинявся (?).
9 Ой ставъ козаченько потопати,
10 Ставъ до коника промовляти:
11 Б = 13 А... ти, коню... 12 Б = 15 А... поспішайся; 13—16 Б= 16—19 А.

(С. Богачка, Хорольск. у. Д. Лавренко).

В.

1 Ой у саду, въ саду-винограді
2 Да стоіть кінь вороний у наряді;
3 Да ніхто того коня не піймає,

4 Золотого сіделечка не здіймає.
5 Да наіхали козаченьки изъ Полтави,
6 Взяли того коника испоймали,
7 Золоте сідельце да й изняли;
8 Взяли коника половили,
9 Золоте сідельце положили, (2)
10 Молодого козаченька посадили,
11 Да въ далеку дорогу парядили.

12 В=1 А; 13 Изъ-відтіль козакъ виіжжає; 14 Да зъ-за гори козакъ виізжає... 15 В=4 А; 16 В=5 А. Да чи... 17 и 18 В=6 и 7 А. 19 Да підъ козакомъ коникъ розигрався; 20 В=10 А. Да у... 21 В=13 А... коню, бийся... 22 Да до мого отця, до неньки поклоняйся; 23 В = 18 А... удівоньки; 24 В=19 А; 25 Нехай роблють труну широкую; 26 В=22 А. И копають... 27 Висипають могилу високую.

(С. В. Снитинка, Василь. у. Л. Ильницкій).

Г.

1 У неділеньку въ ранку-пораненько
2 Молодий козаченько розгулявся,
3 Да підъ нимъ сивий коникъ розигрався;

4 Г=7 Б; 5 Г=8 Б... обламався; 6 Г=9 Б... утопати 7 Г=10 Б... до свого коня... 8 Г=13 А... сивий... 9 Г=12 Б.

10 Та до мого братіка-жалібника,
11 Та до моєі сестриці-жалібниці,
12 До молодої жони-вдовиці,
13 До маленькихъ діточокъ-сиротчокъ,
14 Та нехай вони мене не дожидають,
15 Та нехай хлібомъ-сілью поминають.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Д.

Ой у лузі калина процвітає,
Зъ-відки козакъ молодъ виізжає,
А по-звітти козакъ молодъ виізжає.

4 Д=4 А. А на... 5 А на синёмъ морі вода замерзає; 6 Д=19 В; 7 Д=10 А; 8 Д=8 Б... заламався; 9 Д=21 В; 10 Та й до мого роду доставайся; 11 Д=18 А... жіночки вдівочки; 12 Д=19 А; 13 Д=12 Б. И до... и до... приклоняйся.

(Березовка, Литинск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

1 Та саде жъ мій, саде зелененький; 2 Е=2 Б... вилітала... 3 Е=4 А; 4 Е=5 А. Де... 5 Е=6 А... лёдомъ... 6 Е=7 А. Притрусює снігомъ... 7 Козакъ молоденький розігнався, 8 Е=9 А... вороненький; 9 Е=10 А; 10 и 11 Е=11 и 12 Б;

12 Та не кажи, воронъ-коню, що я утопився,
13 Та скажи імъ, воронъ-коню, що я оженився;
14 Узявъ собі жінку паняночку,
15 У чистому полі земляночку.

(Изъ собр. Г. А. Залюбовскаго).

Ж.

1 Ж = 3 А. Та відкуль... 2 Ж=13 В. Відтіль... 3 Ж=4 А, 4 Ж=5 А. Що... 5 и 6 Ж=6 и 7 А; 7 Ж=19 В; 8 Пуйдъ коникомъ лёдокъ проломився (2); 9 Ж=9 Б... съ конемъ козакъ... 10 Ж=10 Б... конику слово... 11 Ж=13 А... бийся...

12 Моёму отпю, матці поклоняйся,
13 И моімъ діточкамъ-спроточкамъ,
14 Й моеі жіночці-удовоньці,
15 Нехай вона ранесенько не встає,
16 Кужілочки густесенько не вье,
17 Тонкихъ рубашечокъ не шие.

(С. Требуховъ, Остерск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

З.

1 Та цвіли моі сади, процвітали; 2 З=2 Ж... сірі вутки вилітали; 3 З=4 А... поглядали 4 З=5 А. Чи вже... 5 З=6 А; 6 З=7 А... присипає... 7 З=4 Б; 8 и 9 З=9 и 10 А; 10 З=8 Б... увалився; 11 Та козаченько ухопився коневі за гривки; 12 З=11 Б. Ой... 13 З=12 Б; 14 З=15 Б... до удівки; 15 З=19 А; 16 З=17 А... сестрицъ-жалібниць; 17 З=16 А.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

И.

1 И=1 З... процвітали; 2 И=2 З... зозуленьки... вилітали; 3 И=3 З... поглядали. 4 И=5 А. Да й... замерзало, замерзало; 5 И=6 А. Да замерзало... тонесенькимъ; 6 И=7 А. Да й примітало... білесенькимъ; 7 И—

4 Б... розгулявся; 8 И = 5 Б... розігрався; 9 И — 9 Б. Да й... потопати; 10 И=10 Б. Да й до... промовляти; 11 И=21 В... побивайся. 12 Та й до отця, до матки поклоняйся; 13 и 14 И=18 и 19 А.

(С. Липовица, Прилуцк. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

I.

1 Та сади жъ мої прицвітали; 2 І = 2 З... голубоньки... 3 І = 3 З; 4 и 5 І=5 и 6 А: 6 І=6 Е. Та... сніжкомъ... 7 Ой тамъ козакъ изъ туркомъ воювався; 8 І—9 А... воронъ коникъ... 9 І=10 А. И въ... 10 І=8 Б. И въ... провалився; 11 А козакъ до конпка прихилився; 12 І=19 Б; 13 І=Б 12

14 Не такъ же до отця й до неньки, якъ до родини;
15 Да не такъ до родини, якъ до дівчини.

(Г. Купянскъ. М. В. Нѣговскій).

К.

1 Ой въ вішневімъ садочку процвітає,
2 А изъ єго зозуленька вилітає.

3 К=4 А; 4 К=5 А. Ой що оно... 5 Тамъ підъ молодимъ козакомъ воронъ-кінь виграє; 6 К=9 А. Ой якъ воронъ-конпчокъ... 7 К=10 А 8 К—8 Д. Та на синімъ... 9 К=13 А... мій... 10 К=22 Б. Отцу и матці...; 11 К=19 А; 12 К—18 А... жіночки...

13 Нехай вона раненько не встає,
14 Лляної куделі не спрадає,
15 Най великихъ півсетківъ избиває,
16 Най великихъ білесенькихъ сорочокъ на не нашиває;
17 Ой бо я въ тихъ сорочкахъ не буду ходити,
18 Та либонь мені, коню, въ синімъ морі гнити.
19 „Та порадь же мене, моя рідная мати,
20 Ой що жъ я буду зъ діточками діяти?“
21 — Ой возьми іхъ, доненьку, за рученьку,
22 Поведи іхъ по зеленімъ садочку,
23 Покидай іхъ по єдинці въ кропивоньку.
24 „Ой зле ти мене, моя матп, порадила,
25 Щобъ я свої дрібніі діти погубила.
26 Най я буду гіренько бідувати,
27 Таки свої діти дрібнесенькі годувати“.

(Подольск. губ. Дьминскій).

Л.

Ой сади жъ моі, сади процвітали,
Охъ!
Та відтиль голубоньки та вилітали,
Та на синёє море поглядали,
Та що синёє море замерзає,
Та замерзає тонесенькимъ лёдомъ,
Та притрусює сніжкомъ білесенькимъ.
Ой тамъ козакъ зъ туркомъ воювався,
А підъ нимъ воронъ коникъ-розігрався,
Та на синёє море розбіжався,
Та на синёму морі провалився,
Та за сивую гривку ухопився.
„Охъ, та бійся, коню, бійся, бійся,
вибивайся,
Та до отця, до неньки поспішайся,
Та не кажи жъ, що я й утопився,
Та скажи жъ, воронъ-коню, що я й
оженився.
Та взявъ собі (жінку) глибокую ямку,
Та й у стену долину, велику могилу!“

(Валковск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

374.

А.

1 Ой зіма, зіма, ти холодная,
2 Прошу я тебе, не зморозь мене!
3 Не такъ же мене, якъ мужа мого,
4 Съ походу йдучи, коня ведучи,
5 Коня ведучи й зброю несучи.
6 Зброя моя, украсивая —
7 Доленька моя несчастливая;
8 Зброя моя, зброя ясная —
9 Доленька моя та несчастная!
10 Що жона мужа та й не злюбила,
11 Повела у садъ та й отруіла,
12 На прищепоньці та й прищепила.
13 Приходить до дому, упала до-долу,
14 Упала до-долу, й сідає за столомъ,
15 Бере перо й пише листи.
16 Перомъ пише, словами й каже:
17 „Ой худо, худо съ такимъ мужемъ жить,
18 А ще горійше, якъ такого нема:
19 Хліба ні шматка, солі ні дрібка!
20 Ой пійду я въ садъ, зеверну назадъ!“
21 По садочку хожу, милого бужу:
22 „Уставай милий, бо вже світъ білий,
23 Уже світъ-зоря, проклинатися пора,
24 Уже ти въ садочку та й належався,
25 Солодкихъ яблучокъ тай накушався,
26 Соловеечка та й наслухався;
27 Уже зозуленьки та й поковали,
28 Соловієчки пощебитали,
29 Уже воріженьки наклевитали.
30 Ой ви, дівчата, ви, голубъята,
31 Не бийтеся и не лайтеся,
32 На моі кудрі не вдивляйтеся:
33 У мене кудрі не дуже мудрі,
34 Зъ лёну повити, сажею облити,
35 Сажею облити дівчатъ манити,
36 А дівчата дурні, будуть любити.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А. Просю... 3 Б=4 А; 4 Б=5 А... та й за поводи; 5 Та й за поводи за шовковиі; 6 Б=6 А... срібно-ясная; 7 Б=9 А; 8 Жінка мужика роспотішала; 9 Б=11 А... зарізала:

10 На три щепочки та й повісила,
11 А сама пішла та й у новий двіръ,
12 Та й у новий двіръ, та й сіла за стілъ.
13 Думки думає, гадки гадає:
14 „Ой горе мені съ такимъ мужикомъ,
15 А ще гірше, якъ и такого нема!
16 Піду я у садъ, та й візьму назадъ.
17 А мій миленький та й запишався,
18 Солодкихъ яблочокъ та й наівся,
19 Соловъёвихъ пісень та й наслухався".

(Изъ собранія Г. А. Залюбовскаго).

В.

1 и 2 В=1 и 2 А; 3 В=4 А. Ой, съ Криму... 4 В=10 А; 5 Ой, пошла въ вишневъ садъ, съ світа згубила; 6 В=12 А. Ой, и до щепочки... 7 В=14 А. Да прийшла домой, сіла... 8 Ой, сіла за столомъ, да й пише перомъ, 9 В=16 А. Що... словесно... 10 В=17 А... горе, горе... мужемъ; 11 В=18 А... нітъ; 12 В=16 Б; 13 В=22 А; 14 В=23 А... проспаться... 15 В=26 А. Ой, райськихъ пташечокъ... 16 В=25 А. Ой сладкихъ...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Г=1 А... зіма холодна, люта; 2—4 Г=2, 4 и 5 А; 5 Г=6 А; 6 Г=7 А... да безсчастная; 7 Г=10 А; 8 Г=11 А... загубила; 9 Г=12 А. Ой до прищепочки... 10 Г=7 В... упала долой; 11 Г=8 В; 12 Г=16 А. Перечкомъ... словечкомъ... 13 Г=17 А... горе, горе... 14 Г=11 В; 15 Г=16 Б 16 Г=22 А; 17 Г=24 А... ти тутъ... 18 Г=25 В... ранніхъ...

(С. Иваньковъ, Переяславск. у.).

Д.

1 Ой морозъ, морозъ, прошу я тебе; 2 Д=2 А; 3 Д=3 А... мого дружка; 4 Д=4 А; 5 Що въ вороного коня кіски плетуться; 6 Въ мене, молодця, кудрушки вьються; 7 Д=5 А; 8 Ой зброю несучи, маршируючи; 9 Д=6 А... ти... та прекрасная; 10 Д=9 А;

11 Ой а въ мужа, мужа жена недужа,
12 Ой за тимъ не дужа — не любить мужа.
13 Ой взяла за рукавъ, да й повела въ садъ.
14 Ой да й повела въ садъ, да й прищепила,
15 Ой на сладкімъ древці, да на яблунці.
16 Ой війшла въ новий домъ, сіла за столомъ,
17 Сіла за столомъ, ой сіла за столомъ,
18 Да й пише перомъ, говорить словомъ:
19 „Ой худо було жить, съ худимъ чоловікомъ,

20 Д=11 В... худше жить... 21 Д=16 Б; 22 Д=22 А; 23 Д=17 Г; 24 Д=18 Г... соловъівъ... 25 Д=16 В.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

„Ой морозъ, морозъ — вже зіма буде,
Прошу я тебе, й не зморозь мене!
Я лісами йду, й коня веду, й збрую несу.
Ой збруя моя, ти дорогая,
Охъ, жоно моя, ледо (?) яная!“
А жона мужа знинавиділа,
Повішала ёго на яблунку, ще й на солодкую,
Сама сіла въ дімъ, та сіла за стілъ;
Сама за столомъ та пише перомъ:
„Ой горе, горе, съ такимъ мужомъ жити,
Ой ще гірше, якъ такого не мати!
Ой піду я въ садъ, відчеплю назадъ,
Щось зотіпився, разныхъ пташокъ наслухався,
Солодкихъ яблукъ панюхався“.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

Ж.

Ой зіма, зіма, та й морозъ буде,
Гей, просю жъ я тебе, не зморозь ти мене!
Козакъ молодий, коникъ вороний,
Ще й поясъ шовковий, самъ чорнобровий,
А ёго мила не злюбила,
Гей повела ёго въ садъ, та й завішала.
Сама пішла въ двіръ, та й сіла за стілъ;

Гей сидить за столомъ сивимъ соколомъ,
Та й пише пюромъ, говоритъ словомъ:
„Ой гірко жити зъ бідою й а ще гірше безъ ніякого.
Ой піду я въ садъ, відчеплю назадъ:
Гей, вставай, миленький, вже день біленький,
А мій миленький затішився.
Гей, солодкихъ яблукъ та накушався,
Ще й разнихъ пташокъ та наслушався“.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

375.

А.

1 Калинонька, малинонька, розовъ бєлий цвітъ,
2 Веселая беседонька де му͡ий милий пъєть.
3 Ву͡инъ пъє, не пъє, за мною, молодою, шле.
4 А я, млада-младехенька, забариласе,
5 За утями, за гусями, за лебедями,
6 За мелкою пташичкою за журавкою.
7 Журавушка по бережку похажуває,
8 Шовковую да травушку сощипуває,
9 Холодною водицею закусуває,
10 На той бочокъ, конець море поглядуває.
11 На томъ боці, конець моря слобода стоіть,
12 Не велика, не малая — чотирі двори,
13 А у тихъ же да дворикахъ чотирі кумі.
14 „Ви, кумушки, голубочки, подружки мої,
15 Кумітеся, любітеся любіть и мене,
16 Якъ пойдете у садъ-виноградъ, зовіть и мене,
17 Якъ будете яблочки рвати, сорвіть и моє,
18 Якъ будете посвячувать, посвятить и моє,
19 Якъ будете порізувать, й призовіть, поріжте й моє,
20 Якъ будете йти, спомъяніть и мене,
21 Якъ будете цвіт и рвать, нарвіть и мені,
22 Якъ будете вінки вити, извъіть и мені,
23 Якъ будете на Дунай пускать, пустить и му͡ий.
24 Усі вінкі уплинъ пошли, а му͡ий потонувъ —
25 Усі мужі зъ вуийска пришли, а му͡ий не вернувсь—
26 Десь мені, молодоі, доля такая“.

(Хут. Колошовка, Черниговск. у.).

Б.

1 За річкою, за бистрою, слободка стоіть,
2 А въ тій же слободоньці живе три кумі.
3 „Ви кумушки, голубушки, любіте й мене“.

4 Б=16 А... въ вишневий садъ, возьміте... 5 Б=17 А... квіти... мені, 6 Б=22 А... плести, сплетіть... 7 Б=23 А... нести, несіте й мого; 8 Б=24 А... уплавъ... 9 Б=25 А... назадъ... десь загувъ...

(Остерск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

Ой построю я та келеечку на крутій горі,
Та прорубаю я въ тій келеечці трое віконець:
Що першее віконечко въ чисте полечко,
А другее та віконечко и къ моі стороні,
А третее та віконечко у садъ-виноградъ.
Гляну я въ першее віконечко, то плачу-ридаю,
А якъ гляну я въ другее віконечко, то Богу молюся,
А якъ гляну я въ трете віконечко у садъ-виноградъ,
А въ садочку-виноградочку два братіка идуть,
Два братіка идуть, та по яблучку рвуть.
„Ой, вирвіте та по яблучку, вирвіть и мое,
Якъ принесете та до батенька, понесіть и мое,
Якъ будете пити, гуляти, то дайте й мені,
Ой десь наша та бесчастниця у світі живе,
У чужій стороні, на чужій чужині дрібні слёзи лле“.

(Купянск. у. М. В. Нѣговскій).

376.

А.

1 Пішла вдова долиною
2 Зъ маленькою дитиною,
3 Сіла вдова спочивати,
4 Мале дитя годувати.
5 Пішла вдова все садами,
6 Розмовляла зъ білими цвітами:
7 „Цвіти моі біленькі, прекрасні,
8 Діти моі миленькі бесчастні!
9 Чомъ ви, цвіти, рано забіліли,
10 Я, молода, завдовіла,
11 Діти моі малі посиротіли!“
12 Летить орелъ по-надъ горою,
13 Розмовляе зъ бідною вдовою:
14 — Не плачъ, вдова, не журися,
15 Бо я твого мужа знаю,
16 Тричі на день одвідаю:

17 Ой перший разъ обідаю,
18 А другий разъ полуднюю,
19 А третій разъ вечеряю,
20 На чорний чубъ наступаю,
21 Зъ лоба очі колупаю,
22 А жовту кость роскидаю
23 Все по горахъ, та по долинахъ,
24 Та по чужихъ украінахъ.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1—3 Б=1—3 А; 4 Б=4 А. И дитини... 5 Б=12 А... орелъ сивокрилий;
6 Я не думала, що мій милий; 7 Б=14 А... не тужи; 8 и 9 Б=15 и 20 А;
10 Сірі ребра витягаю,
11 По долинамъ роскидаю;
12 По долинамъ, по могиламъ,
13 Та по чужімъ украінамъ.

(С. Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И Лавренко).

В.

1 В=1 А. Ишла... 2—4 Б=2—4 А;
5 „Дитя жъ мое коханнее,
6 Чого рано засиротіло,
7 А я, молода, завдовіла?“
8 Сидитъ воронъ надъ водою,
9 Розмовляе зъ удовою:
10 — Чого, вдова, горько плачешъ,
11 Чомъ у мене не спитаешъ.
12 В=15 А Шо... 13 Б=16 А; 14 Б=21 А... видираю...
15 Червону кровъ випиваю.

(Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Г.

„Ой не пугай, пугаченьку,
Въ зеленому байраченьку!“
— Ой якъ мені не пугати,
Що усе гори та байраки —
Нігде въ світі проживати;
Нігде жъ мені гнізда звити,
И діточокъ росплодити.
Ишла вдова долиною
Зъ маленькою дитиною;
Сіла вдова оддихати,
Зъ малимъ сиомъ розмовляти:
„Ой сине жъ мій малесенький,
Де твій батько ріднесенький?“
Летівъ орелъ надъ водою,
Розмовляе зъ удовою:
— Не плачъ, не плачъ, молода удова,
Бо я твого мужа знаю,
Тричі на день одвідаю:
Й снідаю, й обідаю,
Ще й у третє й вечеряю,
На кучері наступаю,
Зъ лоба очі видираю.

377.

А.

1 Да шумить, гуде дібрівонька,
2 Тужить, плаче удівонька.
3 Вона плаче и ридає,
4 На битий шлях поглядає.
5 Чужі мужі исъ полку йдуть,
6 А мого пана коня ведуть.
7 На коника сідло сяє,
8 А съ кишені хустка має!
9 Жінка коня роспитає:
10 „Ой коню мій вороненький,
11 Де мій пань молоденький?“
12 — За річкою вбитий лежить,
13 Въ правій руці шаблю держить,
14 А лівою воду бере,
15 На серденько собі лле;
16 На серденько поливає,
17 Къ товаришу промовляє:
18 „Товаришу, рідний брате,
19 Ой якъ підешъ ти до дому,
20 То накажи мойму роду —
21 Не такъ роду и родині,
22 Якъ тій молодій дівчині —
23 Нехай вона мене не жде,
24 Нехай заміжъ иде;
25 Бо вона мене не діждеться,
26 Тілько горя-біди набереться.
27 Якъ вона добра буде,
28 До мене не забуде;
29 Ой якъ ій добре йметься,
30 До вона въ світі наживеться“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ)

Б.

1 Б=1 А. Да...; 2 Б=2 А. Да плаче; 3 В=3 А. Да плаче, тужить и... 4 Б=4 А; 5 Б=5 А... до дому...; 6 Б—6 А... мужа...; 7 Б=7 А; 8 Да скажи мені, де миленький; 9 Да твій милий вбитий лежить, 10 и 11 Б=13 и 14 А; 12 Б—16 А; 13 Да товариша возпрає; 14 Б—18 А; 15 Б=19 А. Та пойдешъ...; 16 и 17 Б=19 и 20 А; 18 Б—22 А... роду, якъ...; 19 Б—22 А. Да якъ молоденькуий...; 20 Б=23 А; 21 Б=24 А... вона замужъ...; 22 Б=27 А; 23 Б=28 А. То вона...; 24 и 25 Б=29 и 30 А.

26 Ой якъ ій же натрапиться,
27 То не разъ, не два поплачеться“.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

В.

1 В=1 А; 2 В=2 Б; 3 и 4 В=3 и 4 А; 5 Битимъ шляхомъ козаки йдуть; 6 В=6 А. Мого милого...; 7 Ти, коніку вороненький, 8 В=8 Б. Скажи правду, де...; 9 В=9 Б. Твій миленький...; 10—12 В=13, 14 и 16 А; 13 В=17 А. До товарища...; 14 В=18 А; 15 В=19 А. Чи не...; 16 В=20 А...

ти...; 17 В=18 Б; 18 Моій вірненькій дружині; 19 В=23 А; 20 В=21 Б; 21 В=29 А. Ой коли жъ... счастя...; 22 В=30 А; 23 А коли же ій гірко буде; 24 В=23 Б.

(С. Калита, Остерск. у. М. А. Вербицкая).

Г.

1 Г=1 Б... сосоночка; 2 Г=2 Б... рпда московочка; 3 Г=3 А... ще й...; 4 Г=4 А; 5 Г=5 Б. Що...; 6 Г=6 А; 7 Г=10 А; 8 Г=11 А. Да й ой де жъ... мужъ; 9 Г=7 А; 10 А по моему серцю ножемъ крає; 11 Г=7 В. Да й ой, коню...; 12 Г=8 Г;

13 „Да не плачъ, жоно, не журися,
14 Бо вже твій же мужъ оженився;
15 Да узявъ собі поняночку —
16 Да й у чистімъ полі земляночку;
17 Да й узявъ собі билиночку —
18 Въ чистімъ полі могилочку".

(С. Черняховъ, В. Панченко).

Д.

1 Д=1 Г; 2 Д=2 Г. Плаче бідна...; 3 Д=3 А. Плаче вона... 4 Д=4 А; 5 Д=5 В... гусари...; 6 Д=6 В.

7 Ви, гусари молодіі,
8 Де жъ ви цёго коня взяли,
9 Та де жъ ви мого мужа діли?
10 — Й у садочку недужъ лежить,
11 Въ правї руцї свіча горить,
12 А въ ліві руцї воду держить,
12 На серденько приливає,
14 До товарищівъ промомовляє:
15 „Товарищі, брати моі,
16 Да чи будете въ краі моімъ,
17 Чи будете въ краі моімъ,
18 Да накажіте жоні моій.

19 Д=23 А; 20 Д=21 Б; 21 Д=29 А... добре буде; 22 Д=23 Б... и забуде; 23 Д=23 В... якъ... горе... 24 Д=23 Б.

(Вел. Снитинка, Васильк. у., Л. В. Ильницкій).

Е.

1 Е=1 А; 2 Е=2 Б; 3 и 4 Е=3 и 4 А; 5 Е=5 В... гойдарі..., 6 Е=6 Б...; 7 А въ рученькахъ сідло несуть; 8 Е=7 Д... гайдарі... 9 Де ви були, пропадали; 10 и 11 Е=8 и 9 Д; 12 Е=9 В. Ой... же мужъ... 13 и 14 Е=13 и 14 А; 15 Е=16 А. Та на серце...; 16 Бо на серці тоску має; 17 Е=8 Е; 18 Е=18 Д... жінці...; 19 Е=23 А; 20 Е=21 Б; 21 Е=27 А; 22 Е=23 Б; 23 Е=27 А. А якъ же не..; 24 Е=23 Б... ще й забуде.

(Полтава, Демченко).

Ж.

1 Ж=1 А; 2 Ж=2 Б; 3 и 4 Ж=3 и 4 А; 5 Ж=5 А. Що... пани зъ походу...; 6 Ж=6 А; 7 Ж=7 Е. А на...; 8 Ж=10 А; 9 Ж=8 В; 10 Ж=9 Б. Ой твій... убитъ... 11 и 12 Ж=13 и 14 А; 13 и 14 Ж=16 и 17 А; 15 Ж=18 А. Ти...; 16 Ж=18 Д... накажи ти моій...; 17 Ж=23 А; 18 Ж=21 Б; 19 и 20 Ж=29 и 30 А. 21 Ж=23 В. Ой якъ же гірко...; 22 Ж=23 Б.

(Дорошенко).

З.

1 З=1 А; 2 З=2 Б; 3 З=3 Г; 4 З=4 А.

5 Битимъ шляхомъ козаки йдуть,
6 Козаки йдить, коні ведуть,
7 „Ви, козаки, ой ви, дони,
8 Де жъ ви цёго коня взяли,
9 Де жъ ви мого мужа діли?“
10 — У садочку лежить боленъ,
11 Лежить боленъ, нездоровий;
12 Въ правій руці коня держить,

13 З=14 А; 14 З=16 А; 15 Е. На серденьку печаль має; 16 З=7 З; 17 З=18 Д... моій...; 18 З=23 А; 19 З=21 Б;

20 Ой якъ же ій добре буде,
21 То мене не забуде;
22 Ой якъ же ій худо буде,
23 Вона мене лаять буде“.

(Борисполь, Переяславск. у.).

378.

Шумить, гуде дібрівонька,
Тужить, плаче удівонька.
— Не шуми, дібрівонька,
Не шуми, зеленая!
Не плачъ, удівонька,
Не плачъ, молодая!
— Ой, якъ мені не шуміти:
Буйний вітеръ повіває,
Широкий листъ оббиває,
Сиру землю устилає!

Сидить сокілъ на тополі
И співає по-неволі.
— Ой, соколе, сокілоньку,
Не співай ти по-неволі.
— Ой, якъ мені не співати:
Ячмінь колосъ викидає,
Мені голосъ потеряє.
Черезъ ячміняний колосъ
Потерявъ свій грімкий голосъ.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

379.

Якъ вийду я за ворота,—
Тілько луга та болота.
Вийду за новиі — трава зеленіє,
А калина червоніє.
Підъ тоєю калиною
Седить вдова зъ дитиною.
Дитину колише, части листи пише,
Ажъ по. . . . . слёзи ллються:
„Коли бъ же я, молодая,
Свою долю знала,
Гуляла бъ, гуляла
Да въ свого батенька;
А то дала серцю волю,
Пошла замужъ молодою,
Було біле личко, були чорни брови:
. . . оддала гіркий долі:
Коли бъ я зозуленька,
То бъ я крильця мала,
Сіла бъ, полетіла на чужую с
Шукать свого милодана.
А у мого милодана —
Личко біле, якъ у пана,
Личко якъ пилочокъ, (?)
Брови, якъ шнурочокъ,
А станъ ёго до жупана".

(С. Козелъ, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

380.

Умеръ, умеръ нашъ полковникъ, ще й тихая мова,
Зостається кінь вороний, золотая зброя;
Зостається кінь вороний, зброя золотая,
Зостаються дітки мали, жінка молодая,
Зостаються дітки мали зъ жінкою молодою.
Беруть коня осавули, товариство—зброю;
Коня ведуть, зброю несуть, кінь голівку клонить,
Молодая полковниха біли руки ломить.

(С. Калита, Остерс. у. М. Александровичъ).

381.

Съ-пуйдъ зеленого гайка вилітала галка,
Съ-пуйдъ темного луга вилітала друга;
Да сіла-пала галка у темному лузі,
Да й у темному лузі на зеленуій сосні,
Да на зеленуій сосні, на тоненькуій гуильці.
— Да не хилися, гуилько, бо й такъ мені гуирко (2)
Да не хилися, сосно, бо й такъ мені тошно,
Да не хились на море, бо й такъ мені горе.
Да горе жъ туій галочці по полю літати,

Да горе жъ тýй удові въ світі горювати;
Да горе жъ тýй галочці безъ темного лугу,
Да горе жъ тýй удові безъ вірного другу.

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

382.

„Сировая ліщиночка, чомъ не горишъ, тільки куришся,
Молодая вдівонька, чомъ не робишъ, тільки журишся?“
— Охъ, якъ би я суха була, горіла бъ, не курилась;
Якъ би мені роскішъ була,—робила бъ я, не журилась.

(М. Немировка, Браславск. у. О. Лозинскій).

383.

А.

1 Ой не знала удівонька, якъ у світі жить,
2 Та найняла медведика за плугомъ ходить,
3 А вовчика сіренького волики гонить,
4 А зайчика-Степанчика передъ водить,
5 А лисичку-корписочку обідать носить,
6 Сама сіла въ конець стола медъ-вино пить.
7 Якъ розсердився медведичокъ, плугъ поламавъ,
8 А вовчикъ сіресенький воли розирвавъ,
9 А зайничокъ-Степанчичокъ у лісъ поскакавъ,
10 А лисичка-корписочка—у зеленій гай —
11 Удівонька молоденька у велікий жаль.
12 „Якъ би знала, то бъ найняла старенького за плугомъ ходить,
13 А хлопчика молодого волики гонить“.

(С. Черняховъ).

Б.

1 Б=1 А... бідна вдова... на... 2 Б=2 А... ведмедика... 3 Б=3 А... воли поганяти; 4 Б=4 А... білецького обідать носить; 5 Б=7 А... плужокъ... 6 Б=8 А... волівъ розігнавъ; 7 Б=9 А... білесенький ..

8 Несе вдова обідати, поспішається,
9 А зайчичокъ за кущикомъ усміхається.
10 Прийшла вдова до нивоньки зажурилася:
11 „Бідна моя головонько удовиная,
12 Лежить моя зелена нива негораная“.

(Черкасск. у.).

В.

1 В=1 Б... якъ хліба робить; 2 В=2 А.. медведонька... 3 В=3 Б; 4 В=4 А... куценького передні... 5 А лисицю-гарнилицю обідать варити; 6 В=7 А... медведонько та й... 7 В=8 А... сіренький... розогнавъ;

8 А зайчикъ куценький и собі поскакавъ,
9 А лисиця-гарнилиця горшки побила —
10 Отакъ тая бідна вдова хліба робила!

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Г.

Горе мені молодій, що бідна вдова,
Лежить ii нивочка неораная,
Стоіть ii пшенпченька не посіяна!
Ой найму жъ я ведмедика за плугомъ ходить,
А вовчика сіренького воли поганять,
А зайчика маленького передні водить,
Сама піду до господи обідать варить.
Розсердився ведмедонько та й плугъ поламавъ,
А вовчичокъ сіресенький воли розігнавъ,
А зайчичокъ малесенький пзлякався —
Въ темні луги, въ густі кущі заховався.
Иде, пде, бідна вдова, озирається —
Лежить ведмедь подъ горою, осміхається.
Взяла вона ключечку та й впорала,
Взяла в на пшенпченьку та й посіяла,
Взяла вона грабельки заволочпла.
И дрібненькими слізоньками та й примочила.

384.

А.

1 „Ой удово, вдово, удово-небого,
2 Ой якъ ти живешъ на чужині,
3 Що ворогівъ много?“
4 — Ой дивні ви люде, що ви питаєте,
5 Тяжко-важко на серденьку, да ви не знаєте.
6 На серденьку важко-тяжко, на личеньку зрада —
7 Де сь у тебе, мій миленький, нещирая правда!

8 Надъ моіми воротами чорна хмара стала,
9 А на мене, бідну вдову, поговорівъ наслала (поговіръ, неслава).
10 Ой тімъ хмара наступає, бо дощъ накрапає —
11 Ой тімъ на мене неславонька, що мого миленького не має.
12 — Ой повій, вітроньку, зъ яру на гору,
13 Прибудь, прибудь, мій миленький, зъ Дону до дому.
14 Вітеръ повіває, хмару розганяє,
15 А мій милий прибуває, славу покриває.
16 „Мила жъ моя, мила, що ти наробила,
17 Що ти мені, молодому, неславу зробила!“
18 — Ой ти, мій миленький, не бійся нічого,
19 Либонь твоя миленькая не зробила нічого.

(С. В. Снитинка, Василь. у. Л. В. Ильницкій).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 и 3 А... живешъ, бідна вдова, що... 3 Б=4 А... на що осуждаєте; 4 Б=5 А; 5 Б=6 А... тяжко... 6 Б=7 А;

7 Що на небі хмара, на вдівоньку слава!
8 Тимъ на небі синя хмара, що вітру не має—
9 Тимъ на вдову худа слава, що мужа не має.
10 — Ой повій, вітроньку, та розжени хмару,
11 Прийди, прийди, мій миленький, покрий мою славу!
12 Вітеръ повіває, хмару розганяє,
13 Мій миленький прибуває, славу покриває.
14 Ой на небі дві зірочки зійшлись до купочки,
15 А мій милий до милої, якъ до голубочки.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Ой удово, вдово, чого живешъ довго,
2 Що на тебе, бідна вдова, поговору много.
3 В=4 А, Ой які ви люде,... 4 В=5 А, 5 В=5 Б... вода; 6 В=7 А.
7 Де ти, милий, дівся, де ти забарився,
8 Ой чи тебе звірі зъіли, чи ти утопився?
9 Коли бъ тебе звірі зъіли, то бъ ліси шуміли,
10 Коли бъ же ти утопився, то бъ Дунай розлився!

(С. Калита, Остерск. у. М. Александровичъ).

Г.

„Ой ти, вдово, вдово, ти бідна небого,
Якъ же ти живешъ, що ворогівъ много“.
— Ой живу жъ я, живу по-міжъ ворогами,
Якъ тая травиця міжъ дорогами.
Хмарочка до хмари, парочка до пари,
Милий до милоі, якъ до голубочки.

(Гадячъ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

385.

Ой, коли бъ мені чарка да горілочки пляшка,
То бъ я напиласе, да й не журилась.
Да нехай зажуритьсе удова молодая,
Що одного сина має, да й у вуййсько виправляє:
„Що чужиі молодиці, якъ перепелиці,
А моя Марусина пійшла у чорниці“.

(Х. Жолотовка, Черниговск. губ. и у. М. Вербицкая).

386.

А.

Край города, край села
Проживає удова.
Іде козакъ, конемъ грає,
До удівоньки завертає.
„Молодая удівонько,
Пусти до господи“.
— Молоденький козаченько,
Боюсь поговору...
Уже тому девъять літъ —
Чоловіка дома нітъ,
А десятая зіма,
Якъ горую я сама.
„Молодая удівонько,
Давай конику овса“.
— Я не пашу, не орю,
Де я овса наберу?
Уже тому девъять літъ —
Чоловіка дома нітъ,
А десятая зіма,
Якъ горую я сама.
„Молодая удівонько,
Давай питя й істи“.
— Рада бъ я й нагодувать,
Та всі люде будуть знать.
Уже тому девъять літъ —
Чоловіка дома нітъ,
А десятая зіма,
Якъ горую я сама.
„Молодая удівонько,
Стелп гостю постілоньку“.
Стала вдова постіль стлати.
Въ оконечки утікати.
„Молодая удівонька,
Се жъ ти не вгадала,

Кого, серце, літъ за десять
Въ походъ вправляла:
Що на лівій на рученьці
Дитину держала,
А правою рученькою
Очиці втирала.
Ой не єсть ти удова,
Єсть ти вірная жена".

(Черниговск. губ. П. Косменко).

Б.

Іхавъ козакъ изъ войни
Та заіхавъ до вдови.
„Удівонька молода,
Пусти на кватиру".
— Козаченько молодий,
Боюсь поговору.
„Удівонька молода,
Не бійся нічого".
— Нема двора ні кола,
Нігде припъяти коня.
„Я шабельку устромлю,
Та й коника привъяжу.
Удівонька молода,
Давай коню сіна".
— Не косила, ні гребла,
Нема сіна, ні стебла.
„Удівонька молода,
Давай коню овса".
— Я не сію, ні орю,
Де я овса паберу?
„Удівонька молода,
Стели постіль білу".
— Сама я не постелю,
Й челядоньці не звелю.
„Удівонька молода,
Давай гостю вечеряти".
— Сама я не даю,
Й челядоньці не звелю.
„Удівонька молода,
Давай зъ гостемъ спати".
— Якъ мені зъ гостемъ лягать спать,
Да лучче и съ хати выступать.
„Удівонька молода,
Се жъ ти мене не пізнала —
Якъ у походъ впрягала,
На правій на рученьці
Дитину держала,
А лівою рученькою
Ворітця одчиняла".

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ)

В.

Жила вдова молода
Край бптого шляху,
Гей, гей серденько...
Набралася удова
Великого страху:
Ой хто йде, ой хто йде,
Удівоньки не мине.
Якъ заіхавъ козаченько,
Якъ заіхавъ молоденький:
„Удівонька молода,
Та де въ тебе стовпи,
Та де въ тебе стовци,
Коня привъязати?"
— Ні кола, ні двора,
Нігде привъязати.
„Я хочъ шабельку встромлю,
Таки коня привъяжу.
Удівонька молода,

Та дай коню сіна".
— Я жъ не кошу, не гребу,
Де я тобі наберу?
„Удівонько молода,
Дай коню вівса".
— Я не сію, не орю,
Де жъ я тобі наберу?
„Удівонько молода,
Дай мені вечерять".
— Я не топлю, не варю,
Де жъ я наберу?
„Удівонька молода,
Стели постіль білу".
— Я жъ не пряду и не тчу,
Де жъ я тобі наберу?
„Удівонька молода,
Хіба жъ ти забулась,
Якъ на праві на ручищі
Дитятко держала,
А лівою рученькою ворітечка відчиняла.
Ти же мене, молодого, въ походъ вирядала".

(Сумы. М. В. Нѣговскій).

Г.

Іхавъ козакъ изъ войни на воронімъ коні,
Та заіхавъ до вдови.
„Удівонька молода, пусти нічку ночувать".
— Козаченьку молодий, боюсь поговору.
„Удівонька молода, небійся нічого.
— Бо ще жъ я парень молодий, не зрадивъ нікого.
„Удівонько молода, розсідлай мені коня".
— Козаченьку молодий, се жъ мені не гоже.
„Удівонька молода, та дай коню сіна".
— Козаченьку молодий, я жъ не кошу, не гребу,
Де жъ я тобі наберу.
„Удівонько молода, дай коню вівса".
— Козаченьку молодий, я не сію, не орю,
Де жъ я тобі наберу?
„Удівонька молода, заріжъ гуску й гусака".
— Козаченьку молодий, я жъ ні пложу, ні гляжу,
Де жъ я тобі наберу?
„Удівонько молода, постели білу постіль".
Стала вдова постіль стлать,
Стала плакать и рыдать,
Козаку правду казать:
— Уже жъ тому девъять літъ, якъ у мене мужа нітъ,
А десятая зіма, якъ горюю я сама.
Та стала плакать и рыдать,
Дітей съ хати прогонять:
Идіть дітки изъ хати, бо нігде вамъ лягати.

(С. Деньги, Полтавск. у. Я. Демченко).

387.

А.

Побила шевця лиха година,
Шевчиха шевця та й не злюбила.
Загадавъ швець рибу зварити,
Щобъ була ціленька, щобъ була живенька.
Загадала шевчиха шевцю черевички пошити
Съ комарової шкури, шевчисі до натури.
Загадавъ швець шевчисі дратовки спрясти
Съ тонкої павутини до білої щетини.
Померъ швець, померъ голубець,
Шевчиха зосталась, горешка набралась.
Изъ-за гори ідуть сватить й удову.
„Здорова, удовонько, зеленая дубровонько,
Скажи, удовонько, скажи, молода,
Скілько волівъ маешъ?“
— А въ мене волівъ на дванадьцять плугівъ,
Ти бъ імъ бувъ хазяінъ, ти бъ імъ бувъ господаръ.
„Скажи, увдівонько, скажи, молода,
Скажи, скілько корівъ маешъ?“
— А въ мене корівъ на дванадьцять хлівівъ,
Ти бъ імъ бувъ хазяінъ, ти бъ імъ бувъ господаръ.
„Скажи, увдова, скажи, й молода,
Скажи, скілько ти овець маешъ?“
— А въ мене овець повенъ хлівець,
Ти бъ імъ бувъ хазяінъ, ти бъ імъ бувъ господаръ.
Ой тамъ изъ гори ідуть сватать увдови,
„Здорова й увдівонько, зеленая дібрівонько,
Скажи, увдова, скажи, молода,
Скажи, скільки дітей маешъ?“
— А въ мене дітокъ повний кутокъ
Семеро дітокъ въяже,—чортъ тобі правду скаже!

(С. Снитокъ, Кіевск. у. Л. Ильницкій).

Б.

Загадала шевчиха шевцю черевички шити
Съ камарової шкури, щобъ прийшлося до натури.
А вінъ же ій загадавъ дратовки прясти

4 Съ тонкоі павутини, щобъ прийшлося до щетини.
5 Загадала шевчиха шевцю рибоньку ловить
6 Безъ підсакъ и безъ волока;
7 А вінъ загадавъ ій рибоньку жарить
8 Безъ вігню и безъ поломъя.
9 Вона ёму загадала рибоньку істи,
10 Щобъ рибка й ціла була.
11 А вінъ ій загадавъ постіленьку стлать,
12 На тихому та Дунаєчку.
13 Загадала шевчиха шевцю та стіленьки (постілоньки) плести,
14 На клиновому листочку.
15 Листочокъ схитнувся, а швець утопився,
16 А шевчиха й зосталася.
17 „Спасибі Богу, що збула старого,
18 Пійду шукати та молодого“.
19 Пішла вдова, пішла молода,
20 По-підъ гаємъ та зелененькимъ,
21 Изустрівъ удову, изустрівъ молоду
22 Козаченько та молоденький:
23 — Куди йдешъ, удово, куди йдешъ, небого,
24 По-підъ гаємъ та зеленькимъ?
25 „Спасибі Богу, збула старого,
26 Иду шукать та молодого“.
27 — Скажи, удово, скажи, небого,
28 Скільки собі дітокъ маешъ?
29 „Ой де куточокъ, до тамъ синочокъ,
30 А на печі до девъять дочокъ,
31 А ще жъ бо не всі — половина въ овсі,
32 Чотирнадьцять ячмінь въяжуть“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

B.

1 Біда шевця та споганила, що гречка не вродила,
2 А не гірша ёго споганила, що жона не злюбила.
3 Казала ёму хату ставити безъ барди (?) й сокири,
4 А вінъ ей казавъ хату мастити безъ води й глини.
5 Казала ёму черевики шити съ комарової шкури,
6 А вінъ казавъ ей дратви прясти съ тонкой паутини.
7 Казала ёму рибку ловити безъ човна й весельця,
8 А вінъ казавъ ей рибку варити, щобъ рибка була жива.
9 Вона казала ёму ту рибку істи, щобъ ціла була.

10 Рибку ловивъ — човенъ перевернувъ:
11 Шевчиха зосталася, шевчикъ утонувъ.
12 Прийшовъ до неі кавалеръ єі, зачавъ питати:
13 „Вдово небого, прорікъ я слово, чи багато волівъ маєшъ?“
14 — Ой восімъ волівъ; що би-сь не болівъ, на що мене питаєшъ?
15 „Вдово небого, прорікъ я слово, чи багато коровъ маєшъ?“
16 — Ой десять коровъ; що би сь бувъ здоровъ, на що жъ мене питаєшъ?
17 „Вдово небого, прорікъ я слово, чи багато дітей маєшъ?“
18 — Ой що куточокъ, то парубочокъ, дівиці й въ світлиці,
19 А ще не всі: семеро въ вівсі, половина ячмінь въяжуть.

(Подольск. губ. А. Дьминскій).

Г.

1 Г=1 А. Ой прийшла на шевця... 2 Г=2 А. Шо шевчиха не... 3 Г=1 Б. Загадує шевцю... 4 Г=2 Б... припали... 5 Г=3 Б; 6 Г=4 Б... припало... 7 и 8 Г=1 и 2 Г; 9 Г=5 Б. Загадала шевцю рибу... 10 И безъ човна и безъ невода; 11 Г=7 Б... рибу варити; 12 Г=8 Б... вогню... полімъя; 13 Г=9 Б... рибу... 14 Щобъ и івъ, щобъ и ціла; 15 Загадала шевцю кровать мостити; 16 Г=12 Б; 17 Г=11 Б... кровать...

18 На тій кроватетьці.
19 А вона ёму загадала... лягать
20 На тій кроватьці.
21 Вітеръ подувъ, швець утонувъ.

22 Г=16 В; 23 Молодая зісталася; 24 и 25 Г=17 и 18 Б.

26 „Прощай, удова, прощай, молода!“
27 — И ти мені не товаришъ.—
28 „Шо багато худоби маєшъ?“
29 — Девъять паръ волівъ, а десять корівъ,
30 И стадечко воронихъ коней;

31 и 32 Г=26 и 27 Г; 33 Шо багато дітокъ маєшъ; 34—36 Г=31 — 33 Б; 37 Г=32 Б. А дванадьцять...

38 Двадьцять зъ нами спати ляжуть.

(Нижній Тагилъкъ).

388.

— Ой ти, річко бистрая,
Ой ти, водо луговая,
Чи не тяженько тобі,
Зъ лука на лука йдучи,
Круті бережки рівняючи,
Щирі піски роючи?
Ой ти, вдово-вдовушка,
Ти безумна голова,

Чи не тяженько тобі,
За другого мужа йдучи,
Другі коровп беручи,
Чужимъ діткамъ годячи?

„Чужимъ діткамъ угожу,
Постіль білу постелю,
А своіхъ и такъ покладу“.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

389.

А въ неділеньку да й зараненько,
Ой тамъ удова, ой тамъ молода
Воли проганяє. (2)
Молодая вдова козаченька зустречає,
Козаченька зустречає. (2)
„Цуръ тобє, пекъ тобє, молода вдова,
Да якая жъ ти хорошая! (2)
Узявъ би тебе, узявъ за себе,
Да въ тебе дєтей много: (2)
Семъ синовъ оре, семъ борознує,
Семъ донёкъ за постаттю. (2)

Поплету сєтки на твоі дєтки,
Да й мушу половити. (2)
Совъю нагайку на тебе, коханку,
Да й буду що дня бити“. (2)
— Не плети сєтокъ, на моіхъ дєтокъ,
Бо не будешъ ловити; (2)
Не вий нагайку, на мене коханку,
Да не будешъ ти бити. (2)
Седлай ти коня, да єдь изъ двора —
Ти не мой, я не твоя.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. И. П. Новицкій).

390.

А.

1 Зажуриться бідна вдова,
2 Що не вродила шовкова трава,
3 Шовкова трава, зеленєє жито.
4 „Ой якъ мені жити, ой якъ горювати,
5 Якъ мені своі дітки та й нагодувати“.
6 Ой озоветься та козакъ-бурлакъ:
7 — Не журися, бідная вдова,
8 Я твойму добру хозяінъ буду,
9 Я твоімъ діткамъ батенькомъ буду;
10 Я твою худобу попропиваю,
11 Я твоі дітоньки порозганяю,
12 Тебе, молоду, побью, ще й полаю.
13 „Ой коли бъ побивъ, та й пожалувавъ,
14 До бъ моі раночки та й погоілись,
15 До бъ моі діточки та й посходились.
16 Ламли калиноньку, ламли єі й вітки —

17 Любишъ удівоньку, люби еі й дітки".
18 — Калиноньку ламлю, смородину ріжу,
19 Удівоньку люблю, дітокъ ненавижу!
(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А... говорити; 3 Якъ мені дітей да годовати; 4 Б=6 А... нетяга; 5 Б=7 А; 6 Б=8 А... твоій худобоньці... 7 Б=9 А... дітямъ батенько... 8 Я тебе люблю, за себе возьму; 9 Б=10 А... худобоньку... 10 Б=11 А... твоіхъ дітокъ... 11 Б=18 А; 12 Б=19 А, Удівочку зъ души... дітей... 13 Б=16 А, Коли ламнешъ калиночку, ламни... 14 Б=17 А. Коли... удівочку...

15 На калині на червоній нахилились вітки
16 Розійшлися по-підтинню удовини дітки.
17 Лучче було, наша мати, батька не мати,
18 А ніжъ теперъ по-підтинню да такъ пропадати.
(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 В=1 А, Ой зажурилася... 2 В=4 А; 3 Якъ малихъ дітокъ погодовати; 4 В=6 А...; 5 В=7 А; 6 В=8 Б; 7 В=16 Б... діточокъ... 8 В=10 А; 9 Я жъ твоі кари очі попідбиваю.
(Изъ собр. П. А. Кулиша).

391.

А.

1 „Калиноньку ломлю, ломлю,
2 А ви, віти, одхилітеся;
3 Удівоньку люблю, люблю,
4 А ви, діти, розійдітеся"!

5 — Коли ломишъ калиноньку,
6 То ломай ii віти;
7 Коли любишъ удівоньку,
8 То люби ii діти.

9 Не журися, мой миленький,
10 Та моімп діточками;
11 Ой ти пойдешъ зъ косоньками,
12 Вони пойдуть зъ грабельками.

13 „Бодай же ти, моя мила,
14 Того не діждала,
15 Щобъ ти мене, молодого,
16 Изъ косою висилала.
(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

Б.

1 „Да ламлю, ламлю калиночку,
2 Смородину ріжу —
3 Удівоньку зъ душі люблю,
4 Дітей ненавижу".
5 — Та коли ламаешъ калиночку,
6 То ламай ii віти,

7 и 8 Б=7 и 8 А; 9 и 10 Б=1 и 2 Б... росхиляю; 11 и 12 Б=3 и Б... розганяю;

13 Да розігналися малі дітки,
14 Якъ чорная хмара,
15 А на того козаченька
16 Вийшла худа слава.

(Конотопъ. Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 Не журися, молодий козаче;
2 В=10 А... діточками; 3 и 4 В=11 и 12 А.
5 Ти будешъ косити,
6 Вони загребати,
7 А я, молодая,
8 У корчму гуляти.

(Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

Г.

1 „Зелененький дубець на тинъ похплився —
2 Молодий козаче, чого зажурився,
3 Чи воли пристали, чи съ дороги збився?“
4 — Воли не пристали, съ дороги не збився:
5 Любивъ я дівчину, посватали люди,
6 Мені, молодому, пароньки не буде!
7 Тільки жъ мені пари, що віченьки карі,
8 Тільки и розмови, що чорниі брови.
9 Якъ пішовъ же я доленьки шукати,
10 Та не найшовъ долі, найшовъ синє море.
11 Ой для (біля) того моря стоіть кущъ калини,
12 Стоіть кущъ калини, другий смородини.
13 Г=1 и 2 Б, Калину ломлю... 14 Г=3 и 4 Б, Удову люблю... 15 Г=5 и 6 А... калину, ломи жъ... 16 Г=7 и 8 А;
17 „Не журись, козаче, малими дітками:
18 Ти підешъ съ косою, вони съ грабельками,
19 Ти будешъ косити, дітки громадити,
20 А я, стара мати, порядокъ давати.

(Сумы. М. В. Нѣговскій).

392.

„Зашуміли гори и бистрії ріки,
Померъ отець и матуся — сирота навіки!

Зашуміли гори и синя ожина —
Оттеперъ я несчастна, якъ померла дружина!
Ой якъ мені жити въ світі, горювати,
Ой якъ мені малі діти въ світі годувати?“
— Не журися, вдово, та молися Богу,
Господь буде помагати, сирітъ годувати!
Ой и горе, горе, несчастная доле,
Изорала удівонька мислоньками поле,
Карими очима та й заволочила,
Дрібненькими слізоньками все поле змочила,
Та обняла головоньку, та й заголосила:
„Ой якъ мені жити въ світі, горювати,
Ой якъ мені ці сироти въ світі годувати?“
— Не журися, вдово, та молися Богу,
Господь буде помогати, сирітъ годувати.
Пшениця поспіла, пшеницю изжала,
Та й обняла головоньку, та й плакати стала:
„Жать же я зжала, та нічимъ звозити,
То все мені, бідній вдові, треба голосити!“
Волівъ одробила, пшеницю звозила,
Та изновъ бідна вдова дуже затужила:
„Хоть я извозила, та не маю тину,
То таки я, бідна вдова, навіки загину.
Немає тину вже й свині волочать,
Вони мою головоньку навіки морочать.

(М. Жаботинъ, Черкасскаго у. Ф. Т. Штавгей).

393.

Умеръ богатиръ, зосталась удівонька,
Зосталась у неі велика худобонька.
Сама молода и є въ неі урода,
Козакъ молодий та въ вдову улюбивсь,
Та не ій сказать, вінъ би на ій женивсь.
„Ой скажи вдово, ой скажи, серце, слово,
Чи любишъ мене, чи не любишъ, вдово?“
— Люблю, козаче, люблю, серденько моє,
Будемъ хороші ми, козаче, обоє.
„Ой скажи, вдово, ой скажи, серце слово,
Чи маєшъ гроші, чи не маєшъ, удово?“
— Маю, козаче, маю,

Я жъ тобі всю правду объявляю.
„Ой скажи, вдово, ой скажи, серце, слово,
Чи маєшъ воли, чи не маєшъ удово?“
— Маю, козаче, маю,
Я жъ тобі всю правду объявляю.
„Ой скажи, вдово, ой скажи, серце, слово,
Чи маєшъ корови, чи не маєшъ, удово?“
— Ой маю, козаче, маю,
Я жъ тобі всю правду объявляю.
„Ой скажи, вдово, ой скажи, серце, слово,
Чи маєшъ вівці, чи не маєшъ, вдово?“
— Маю, козаче, маю,
Я жъ тобі всю правду объявляю.
Є въ мене воли, є въ мене и корови,
Є въ мене, козаче, и чорнні брови;
Є въ мене, вівці, є въ мене й краска въ лиці,
Є въ мене й птиця, я вдова білолиця,
Є въ мене гроші, я вдова хороша.
„Ой скажи, вдово, ой скажи, серце, слово,
Чи маєшъ дітки, чи не маєшъ, вдово?“
— Маю, козаче, маю,
Я жъ тобі всю правду одкриваю:
Семеро дочекъ въ полі ячмінъ въяже,
Це жъ тобі, козаче, вдівонька правду каже,
А двоє на печі, на печі у куточку,
Третєє въ колисці морочить головочку,
Що хоче вдова піти погуляти,
То дитина плаче, треба єі колихати.
„Ой прощай, вдово, ой прощай, серце, вдово,
Ой я не буду тебе брать, бо въ тебе дітокъ много“.
— Вернись, козаче, вернись, серденько моє,
Въ мене діточокъ тілько усёго двоє.
„Не вернусь вдово, іду дівки шукати,
Хочъ дівка й убога, то лучче дівку брати,
Не будуть чужі діти голови клопотати“.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

394.

Стлала, стлала, дівчинонька постельку біленьку,
Вона ждала-дожидала полковника въ гості.

Не могла дождаться, присушило щире серце,
Не могу ростеряться,
Померъ, померъ нашъ полковникъ у светий овторникъ,
Померъ, померъ, нашъ полковникъ постигною смертю.
Тіло несуть, коня ведуть, конь головоньку клонить,
За імъ иде полковничка—дрібні слёзоньки ронить.
Шо первиє єворочки (?) все єлиночку стружуть,
А другиє єворочки домовиночку строіть.
Стоіть вдова мимо двора, дробни слёзи розно ронить:
„Дітки моі дрібнесенькі, да пропала жъ я зъ вами“.
— Мамко жъ наша старесенька, не журисе жъ ти нами,
Якъ пуйдростёмъ трошки больші, розойдемось самп.

(Хут. Колошовка, Черниг. у. М. А. Вербицкая).

395.

Ой умри, старий, умри:
За молодого піду,
Чи не луччу я собі
Счастя-долю знайду?
Ой умеръ старий, умеръ,
За молодого пішла;
Та й такоі собі
Счастя-долі не знайшла.
Шевліеньку сажу,
По городу хожу,
Ромень прогортаю,
Старого шукаю:
— Ой устань, старий, устань,
На моє тіло поглянь,
Що побивъ молодий панъ!
„Чого жъ ти бажала,
Того и діждала;
Чого ти хотіла,
Того й запобігла“.

(Воронежск. губ. Н. И. Костомаровъ).

396.

А.

Зажурилася бідная вдівонька,
Що не скошена зелена дібровонька.
Найду я косарівъ сімдесятъ чотирі,
Щоби скосити всі горп'й долини.
Косарі косять, а вітрець повіває,
Шовкова трава на косу полягає,
Десь мій миленький на сивімъ коню грає.
— Ой годі-годі на сивімъ коню грати,
Иди до мене вечеру вечеряти
„Вечерай, мила, вечерай, здорова,

Випала жъ мені на Вкраіну дорога".
— Тобі дорога, мені шляшочокъ битий:
Якъ ти поідешъ, що жъ я буду робити.

(С. Старая Шарапановка, Ольгопольск. у. К. Е. Шейковскій).

Б.

Зажурилася молода удівонька,
Що не скошена зелена дібровонька.
Зберу я косарівъ сто двадьцять потире,
Щобъ мою діброву зелену скосити.
Косарі косять, якъ вітрець повіває,
Десь мій миленький зъ иншою розмовляє.
— Ой якъ же съ тобою, козаче, не стояти,
Цюлуєшъ, милуєшъ, якъ мале дитя мати?

(Проскуровчк. у. К. Е. Шейковскій).

397.

„Ой не літай, сіра утко, до озера води пити:
Засідають два стрельчики, хочуть тебе вбити".
— Ой якъ мені не літати до озера води пити —
Єсть у мене на озері маленькі діти.
Въ мене діти малоліти, не здужають въ степъ летити.
„Ой не ходи, удівонько, на цвинтарь тужити:
Засідають два діверки, хочуть тебе вбити!"
— Ой якъ мені не ходити на цвинтарь тужити —
Положила миленького, застался малі діти;
Малі діти, малоліти, ні зъ кимъ мені въ світі жити.

(Метлинск., стр. 291).

398.

А.

1 Ой пойду я гіроньками,
2 Живуть люде паронъками,
3 А я живу въ карі —
4 Нема мені пари.
5 Ой пойду по-підгірью,
6 Да заплачу по безділлю!
7 Ой плачу я, плачу,
8 Літа свої трачу.
9 Плачте очі, хочъ довіку,
10 По доброму чоловіку,
11 А якъ по якому—
12 Не велю нікому.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой піду я, піду гіроньками
2 Та заплачу слізоньками;
3 А я бідна вдова,
4 Мені пари нема.
5 Або мене, Боже, вмертви,
6 Або мені пару знайди!
7 Або мене скарай,
8 Або пари шукай!
9 По доброму чоловіку
10 Плачуть очі та й довіку,
11 А якъ по якому —
12 Не велю нікому.

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

В.

1 Изъ-за горп вітеръ віє —
2 Моя доля въ гості іде.
3 „Де ти, доле, була
4 Що мене забула?
5 Чи ти въ полі забарилась,
6 Чи ти въ лісі зачепилась,
7 Чи у беседі була,
8 Горілочку пила?“
9 — Я и въ полі не барилась,
10 Я и въ лісі не пізнилась —
11 Була у родочку,
12 Пила горілочку.

13—16 В=5—8 А; 17 В=1 А... улоньками; 18 В=2 А. Сидять...; 19—21 В=3—5 Б; 22 Або пару найди; 23—25 В=7—9 Б; 26 Буду плакати довіку; 27 и 28 В=11 и 12 А.

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

399.

А.

1 „Що сёгодні дома, а завтра поіду,
2 Будешъ плакать, припадати та до мого сліду“.
3 — Що не буду, не буду, й ій-Богу, не буду,
4 Якъ виідешъ ти зъ двора, я тебе й забуду.
5 Що на горі ячмень, підъ горою жито,
6 Підъ білою березою миленького вбито.
7 Що вбито, вбито, та й затягнуто въ жито,
8 Червоною китайкою личенько покрито.
9 Прилетіла пава, та на ніжки упала,
10 Крилечками стрепенула та й защебетала.
11 Прийшла къ ёму дівчина ні мертва, ні жива,
12 Ой одкрила китаєчку та й заголосила:
13 „Чи ти миленький впився, чи съ кониченька вбився,
14 Чи зъ иншою повінчався, мене й оддурався“.

15 — Я, дівчино, не впився, и съ коника не вбився,
16 Ой, такъ треба було Богу, щобъ я извалився.

(С. Покорница).

Б.

1 Що въ городі густе просо, за городомъ густе жито,
2 Прийшли слухи до милої, що милого вбито,
3 Б=7 А... вкинуто... 4 Б=8 А... рученьки...
5 Зеленою оливою оченьки залито;
6 Прилинула пава, въ ніженьки впала.
7 Прилинула къ ёму ёго мила ні мертва, ні жива;
8 Б=12 А. Да й... 9 Б=13 А... милий... коника...
10 Чи тутъ тебе смерть спостигла,
11 Що ти тутъ звалився.
12 Б=15 А. Я мила не... 13 Б=10 Б. Се жъ мене смерть... 14 Б=11 Б. Дакъ я тутъ...
15 Якъ прийшла другая, шельма не такая,
16 Да й открпла китаєчку да й заговорила:
17 „Уставай, козаче, уставай, бурлаче,
18 Ходить блудить кінь вороний у чужій стороньці“.
19 — А нехай вінъ ходить, а нехай вінъ блудить,
20 Вінъ своему хазяіну дороженьку чуєть.
21 Ой є въ мене сестра не величка зросла,
22 Да й та жъ мене проклинає, що замужъ не вийшла.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 „Ой, удово, вдово, й удово-небого,
2 Якъ живешъ, бідна вдово, шо ворогу͡ивъ много?“
3 — Ой ви дивніи люде, шо ви питаєте,
4 На серденьку тяжко-важко, й а ви й не знаєте.
5 Да на серденьку тяжко, на личеньку зрада,
6 Де сь у тебе, му͡ий миленький, нещирая правда.
7 Ой повій, вітроньку, да розжени хмару,
8 Прибудь, прибудь, му͡ий миленький, покрий мою славу.
9 Вітеръ повіває, хмару розганяе,
10 Й а му͡ий милий прибуває, славу покриває.
11 В=5 А... жито пу͡идъ... 12 В=6 А; 13 В=7 А. Ой... затягнено... 14 В=4 Б; 15 В=9 А... въ головонькахъ пала; 16 В=10 А. Да пу͡идняла

китаечку да й... 17 В=15 В... мила... сіла; 18 В=12 А. Да пуйдняла... 19 В=9 Б; 20 Чп зо мною, молодою, сильно й зажурився; 21 В=12 Б;

22 За тобою, молодою, сильно зажурився.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Г=5 А... а въ долині... 2 Г=6 А... козаченька... 3 Г=13 В; 4 Г=8 А... укрито... 5 Г=9 А... у ніженьки; 6 Г=10 А. Вона ёму жалібненько, та й... 7 Ой прийшла дівчина съ карими очима; 8 Г=18 В;

9 „Вставай, мій миленький, уже світъ біленький,
10 Ходить твій кінь вороненький въ траві зелененькій".
11 — Нехай же вінъ ходить, нехай и ночує,
12 Прекрасная Марусенька доріженьку чує.
13 Я сёгодні тута, а завтра приіду,
14 Будешъ, мила, припадати до моёго сліду.
15 „Ой не буду, милий, ій Богу, не буду,
16 Горювала я при тобі, да й безъ тебе буду.
17 Чого, милий, розсердився, чого розгнівався,
18 Чи люде набрехали, чи самъ довідався?
19 Коли люде набрехали, не йми людямъ вірн,
20 А якъ самъ довідавсь, то прошу не гнівайсь!"

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Д.

1 Д=1 Г; 2 Д=2 Б; 3 Д=13 В... завезено... 4 Д=5 Б; 5 Д=4 Б; 6 Д=9 А... пала на серденько... 7 Д=10 А. Сіла впала, сіла впала, та й... 8 Д=12 А;

9 „Ой здоровъ, мій милий, голубоньку сивий,
10 Чи ти зажурився, чи тп...
11 Чи зъ иншою ти зазнався, мене відцурався?"
12 Ой на горі конопельки вірни, зелененькі,
13 Милий милу покидає — вороги раденькі!
14 „Не радуйтесь вороженьки, не утішайтеся,
15 Не покине мій миленький, не сподівайтеся!"

(Изъ собр. А. А. Потебни).

Е.

1 Ой у полі жито копитами збито; 2 Е=2 Г; 3 Е=7 А. Ой... 4 Е=8 А... прикрито; 5 Е=7 Г. Приходить... 6 Е=12 А... китайку...

7 Прпходить другая, та вже жъ не такая,

8 Одкрила китайку та й поцілувала.
9 Приходить же третя, зъ рубленоі хати:
10 „Було бъ тобі, вражий сину, насъ трёхъ не кохати!
11 Ой, Боже мій, Боже, де мій милий дівся,
12 Чи ёго звіри зъіли, чи вінъ утопився?
13 Якъ би жъ звіри зъіли, то бъ лози шуміли,
14 Якъ би жъ вінъ утопився, то бъ Дунай розлився".

(Г. Золотоноша, И. Я. Рудченко).

Ж.

1—14 Ж=1—14 Е;

15 Коли бъ на базарі, то бъ музики грали,
16 Коли бъ у шинкарки, то бъ брязчали чарки.
17 Ой піду я да въ хату постіль білу слати;
18 Постілька біленька, стіночка німенька.
19 Пожаль мене, милий Боже, що я молоденька".

(Г. Полтава, И. Я. Рудченко).

З.

— Я сёгодня тута, а завтра поіду:
Будешъ, мила, припадати до моёго сліду.
„Ой не буду, милий, далебі, не буду:
Горювала я зъ тобою, и безъ тебе буду.
Ой на горі жито, ленчицею звито,
Підъ білою березою козаченька вбито.
Бито ёго, бито, на смерть забито;
Червоною китайкою оченьки накрито.
Ажъ прийшла мила, зъ чорними очима,
Та й підняла китаєчку, та й заголосила.
Ажъ прийшла другая — тая не такая:
Та підняла китаєчку, та й поціловала.
„Чи ти, милий, впився, чи зъ коника вбився,
Чи зъ иншими звеличався — мене одцурався"?
— Ні я, мила, впився, ні зъ коника вбився,
Прийшла туга до серденька — тимъ я й похилився.
„Ой, устань, миленький, устань, молоденький,
Ходить, блудить по дорозі твій кінь вороненький".
— Нехай же вінъ ходить, нехай же вінъ блудить;
Ой, якъ прийде темна нічка, то вінъ мене збудить.

„Хто поночи ходить, то й счастя не має,
Хто чужиі жинки любить — марне пропадає“.

Прилетіла пташка, коло мене впала;
Таки очи, таки брови, якъ у мого пана;
Прилетіла пташка, малёвані крильця;
Таки очи, таки брови, якъ у мого Грищя!

(Изъ собр. Н. И. Костомарова).

400.

Пошла замужъ молодою,
Зосталася я вдовою.
Коли бъ же я лихо знала,
То бъ я пила да й гуляла
Дівчиною молодою.
Й ой коли бъ же я знала,
Шо мені лихо буде,
То бъ я пила да й гуляла,
Въ своій матінки тихо.
Й ой коли бъ же я знала,
Шо лихая доля йметься,
То бъ я пила да й гуляла,
Нехай вона западеться.

(С. Дидовичи, Новградволынск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

401.

Горе жъ мені, горе, несчастлива доле!
Впйорала вдовонька мислоньками поле,
Чорними оченькамп та й заволочила,
Дрібненькими слізоньками все поле зросила.
Сіяла пшеницю — вродили блавати —
Ой кого я вірно люблю трудно занехати!
Ой сама я, сама пшениченьку жала,
Ой піду жъ до дому, нема жъ мого пана,
Нема пана въ-дома, то жъ мені по тóму:
Дала жъ би я білу ручку, та не маю кому.
Ой піду я до кроваті білу постіль стлати:
Постіль біла, стіна німа — ні съ кимъ розмовляти.
Постілько біленька, стіна німенька, —
Пожаль же ся, міцний Боже, сама молоденька!
— Десь ти (мене), моя мати, въ церковъ не носила,
Що ти мені, молоденькій, долі не впросила.
„Я въ церковъ носила и Бога молила —
Така жъ тобі, доню моя, доля судилася“.
Летіла пава, на воротахъ впала —
Нема, нема, та й не буде, кого я кохала.

Летіла птиця, золотіі крильця,
Нема, нема, та й не буде мого чорнобривця;
Ой летіла канюка, пострелляна зъ лука,
— А вже, мій миленький, съ тобою розлука.

(Гайсинскій у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

402.

Пропавъ куликъ надъ водою
За дурною головою,
Пішла заміжъ молодою
Та й зосталась удовою,
Зъ маленькими діточками,—
Умилася слізочками.
Малі діти — мале й лихо,
Побільшають — погіршають.
— Ой матінко-лебідочко,
Підгодуй насъ хоть трішечки,
Підгодуй насъ, попаруй насъ,
Та тоді ми поплинемо,
Тебе, мати, покинемо.
„Ой діточки-лебідочки,
Озьмить мене исъ собою,
Буду я вамъ хочъ слугою.
Буду хату підмітати,
Малі діти колихати.
Болять руки, болять ніжки,
Хаточку підмітаючи,
Малі діти колихаючи.

(Старобѣльск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

403.

Лежить милий на печі,
Плаче мила у-ночі.
Плаче мила-серденько у-ночі!
Лежить милий на полу,
Плаче мила по ёму;
Лежить милий на лавці,
Плаче мила у-ранці.
— Не плачъ, мила, не ридай,
Карихъ очей не теряй!
Карихъ очей не теряй,
Кажуть люде, зілля дбай.
Пішла мила зілля дбать,
Пішла по лісахъ шукать.
Ще до гаю не дийшла,
А за нею три (?) пошла.
— Годі зілля копати,
Йди милого ховати.
Вона сеє зачула,
Рученьками сплеснула;
Рученьками сплеснула,
Въ Дунай зілля бурхнула.
Пливи, зілля, водою,
Зостаюся вдовою;
Пливи, зілля, купками,
Зостаюся зъ дітками!
Налинули голуби
Исъ чужоі сторони,
Сіли-пали голуби
У вдівоньки у дворі.
— Не гудіте, голуби,
Не клопочіть голови,
Бо я сама загуду,
Въ сёму селі не буду.
Изъ маленькими дітками,
Якъ маківъ цвітъ квитками.

(Хут. Петрушовка, Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

404.

Налинули соколи съ сторони,
Сіли-пали у вдови у дворі,
Крилечками увесь двіръ измели,
Ніженьками у сінечки вступили,
Оченьками всю світлоньку всвітили,
Голосами удівоньку збудили:
„Устань, устань, удова молода!
Чужи пани исъ походу идуть,
Твого пана пішки коника ведуть,
На рученькахъ тілько зброю несуть".
— Ище жъ бо я не зовсімъ удова,
Діти моі не сиротята,
Слуги моі не безъ пана живуть.

Налинули соколи съ сторони,
Сіли-пали у вдови у дворі,
Крилечками увесь двіръ измели,
Ніженьками у сінечки вступили,
Оченьками всю світлоньку всвітили,
Голосами удівоньку збудили:
„Устань, устань, удова молода,
Чужи пани исъ похода идуть,
Твого пана тілько тіло несуть".
— Уже жъ бо я зовсімъ удова,
Діти жъ моі да сиротята,
Слуги моі да безъ пана живуть.

(Хут. Петрушовка, Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

405.

А въ неділю въ-ранці
Сидить милая на лавці.
Якъ одчине кватирочку,
Гляне вона по риночку,
Ажъ мій миленький иде,
Девъятеро коней веде,
На десятомъ самъ сидить;
На десятому вороному,
У кафтані голубому.
Повівъ коней до Дунаю,
Да и къ бистрому краю,
Ставъ коней наповати,
Ставъ миленький потопати,
Ставъ (на) милую гукати:
— Порятуй мене, мила,
Коли ти вірно любила!

„Ой рада бъ я рятовить, —
Нема човна, ні весельця,
Не горнеться мое серце".
— Порятуйте жъ ви, люде,
Чи не жалко жъ вамъ буде!
„Ой якъ же намъ рятовати,
Єсть у тебе отець-мати,
Було імъ рятовати".
— Пливи, милий, берегами,
Остаюсь я зъ ворогами.
Пливи, милий, за водою,
Остаюсь я удовою;
Пливи, милий, річечками,
Остаюся зъ діточками;
Пливи, милий, лозоньками,
Плачеть мила слёзоньками!

(С. Юрановка, Новгородсѣверск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

406.

Жона мужа виряжала,
Виряжаючи проклинала:
— Бодай іхавъ, не доіхавъ,

Щобъ ёму кінь горою ставъ,
А шабелька дорогою,
А шапочка куриною,

Сині сукні чистемъ полемъ,
А самъ, молодъ, яворонькомъ! —
Пішла вдова въ поле жати;
Стала хмара набігати,
Да й ставъ дощикъ накрапати...
Пішла вдова підъ явора:
— Явороньку зелененький,
Покрий діти сирітоньки! —
„Ой п яжъ не яворонько,
Я жъ тимъ дітямъ да батенько:
Згадай, якъ мене виряжала,
Виряжаючи проклинала!“

(Меткинск., стр. 290).

407.

Ой у полі дві тополі, а третяя вишня,
Моли Бога, сукинъ сине, що за тебе вийшла.
Ой у полі конопельки тонкі, зелененьки,
Покидає милий милу, вороженьки раденьки.
Й не журіться, вороженьки, не по вашому буде,
Ой якъ буде Божа воля, не загине наша доля.
Зажурились вороженьки, пошла вдова пити,
Всю нуйчъ не сплять да говорять: „чимъ буде платити?“
— Не журіться, вороженьки, на васъ безголовъє,
Я зароблю й оплачуся за своє здоровъє.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

408.

А.

1 Ой летіла стріла по-надъ синє море,
Гей, гей, по-надъ синє море!
2 А дежъ вона впала? На вдовине поле.
3 Кого жъ вона вбила? Вдовиного сина.
4 За вдовинимъ синомъ нікому плакати,
Гей, гей й а ні тужити!
5 Ой якъ прилетіли три зозуленьки,
6 А три зозуленьки, та й всі три сивенькі:
7 Перша прилетіла, край серденька сіла,
8 Друга прилетіла, та й въ головахъ сіла,
9 Третя прилетіла, та въ ногахъ сіла,
10 Та й стали кувати, за вдовинимъ синомъ жалувати.
11 Де матінка плаче, тамъ слізъ річка тече,
12 Де плаче сестриця, тамъ слізокъ кирниця,
13 Де плаче миленька, тамъ земля сухенька.
14 Й а матінка плаче, доки жити буде,

15 А сестриця плаче, доки не забуде,
16 Й а миленька плаче, доки до неділі,
Гей, гей, коби до неділі!
17 Якъ неділя прийшла, за другого вийшла.

(Подольск. губ. А. Дьминскій).

Б.

1 В = 1 А... зъ високого неба; 2 Б = 2 А... впала по середъ села; 3 Б=3 А.
4 Де жъ вінъ лежитъ? Й а въ нові світлоньці,
5 Й а въ нові світлонці на тисові лавці.
6 Ой десь ся взяли ой три пташеньки:
7 Б=7 А Една... голови... 8 Б=7 А Друга... 9 Б=9 А... край ножичокъ...
10 Та що край головки, та рідна матінка,
11 Та що край серця, то рідна сестриця,
12 Та що край ніжечокъ, та ёго миленька.
13 Б = 11 А... тамъ річенька... 14 Б = 12 А... тамъ стоіть кирниця 15 Б=13 А; 16 Б=14 А. Бо... відъ віку до віку; 17 А сестричка плаче, відъ року до року; 18 Б=16 А... відъ тижня до тижня; 19 Б=17 А. Бо... мила замужъ пішла.

(Тамъ же).

В.

1 Ой летіла стрела да й уподовжъ села,
Охъ охъ охъ, охъ, охъ!
2 Ой упала стрела въ вдовиному дворі,
3 Да й убила стрела вдовиного сина.
4 Де матюнка плаче, тамъ річенька тече,
5 Де сестриця тужить, тамъ криниця стоіть,
6 Да де мила ридає, тамъ роси й не має.
7 Да то матюнка плаче й одъ віку до віку,
8 Й а сестриця тужить одъ року до року,
9 Й а милая плаче тиждень одъ неділі;
10 Неділенька прийшла, мила гулять вийшла,
11 Й а другая прийшла, мила й замужъ пошла.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Летіла стріла уподовжъ села,
2 Та вбила стріла вдовиного сина.
3 Прилетіло до ёго три зозуленьки:

4 Що одна сіла у головонькахъ,
5 А друга сіла коло серденька,
6 А третья сіла въ ёго ніженькахъ.
7 Що въ головкахъ, то ёго мати,
8 Що край серденька, то ёго сестра,
9 А що въ ніженькахъ — ёго милая.
10 Плаче першая, якъ річка гуде,
11 Плаче другая, якъ криниченька,
12 Плаче третя, якъ роса паде.
13 Що перва плаче по вікъ до віку,
14 Що другая плаче по рікъ до ріку,
15 Що третя плаче, якъ роса паде,
16 Якъ сонце зійде, росу висушить,
17 Дві неділі прійде, мила заміжъ пійде.

(Лубны. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

Упала стріла зъ синёго неба;
Летіла стріла уподовжъ села,
Убила вона вдовиного сина.
Да ніхто къ тілу не приступиться.
Да прилетіли три зозуленьки,
Всі три сивнньки, всі три смутненькі.
Охъ одна сіла у головонькахъ,
А другая сіла да на сердечку,
А третя сіла да у ноженькахъ.
Що въ головонькахъ, то-то мати ёго,
Що на серденьку, то-то мила ёго,
Що у ноженькахъ, то сестриця ёго.
Де мати сидить, тамъ річка біжить,
А де сестриця, то тамъ криниця,
Де мила ёго, то тамъ росиця.
Узяли ёго да на крилечки,
Понесли ёго да до церковці.
Да сами двері одчинялися,
Да сами дзвони задзвонилися,
Да сами свічі посвітилися,
Да сами книги зачиталися,
И сама земля раступилася,
И само тіло схоронилося.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

1 Охъ въ конець греблі, тамъ шуміли верби,
2 Ой лишъ одна верба листомъ не шуміла.
3 Підъ тію вербою листу у коліна,
4 А підъ тімъ же листомъ лежить козакъ убитий,
5 Тільки біли руки, розрублена голова на чотирі штуки.
6 Охъ и прилетіло а три пави:
7 Ой первая пава у головонькахъ пала,
8 А другая сіра край серденька сіла,

9 А третяя біла у ноженькахъ сіла.
10 Ой що у головонькахъ, то ненька родненька,
11 Ой що край серденька, то ёго миленька,
12 А що у ніженькахъ — сестриця рідненька.
13 Де матуся плаче, тихий дунай тече,
14 Де сестриця плаче, тамъ стоіть криниця,
15 Де мила ридае, то й роси немае.
16 Що матуся плаче годъ відъ году,
17 А сестриця плаче відъ тижня до тижня;
18 А мила плаче-ридае до неділеньки.
19 Неділенька прийшла, мила заміжъ пішла.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Ж.

1 Що підъ Ніженомъ, підъ Черніговомъ,
2 Тамъ лежить тіло, якъ папіръ білой,
3 Да нихто къ тілу не пригорнется.
4 Ой шумить, гуде три голубочки,
5 Три голубочки три сизенькіі,
6 Три сизенькіі, три рідненькіі:

7 Ж = 4 Г... у голівочкахъ; 8 Ж = 5 Г... близько... 9 Ж = 6 Г... въ білихъ... 10 Ж = 7 Г... въ голівочкахъ матуся... 11 Ж = 8 Г. Близько... то сестра... 12 Въ білихъ ніжечкахъ, то жена ёго; 13 Ж = 7 В. Матуся... 14 Ж = 8 В. А сестро плаче... 15 А жена плаче до неділочки; 16 Ж = 19 Б. Неділя... вона... 17 Ж = 13 Е... мати... тамъ дунай...

18 Де сестра плаче, тамъ ріка тече,
19 Де жена плаче, тамъ роси нема.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

409.

А.

1 Налетіли голуби изъ чужоі сторони,
2 Сіли, палі голуби у вдівоньки у дворі,
3 У вдівоньки у дворі, та жалібно загули.
4 Не гудите, голуби, не клопочить готови,
5 Бо я вдова молода, наклопочу и сама.
6 Ходе удівонька по полю та збірае родину,
7 Та не найшла родини, найшла въ полі билину,

8 Найшла въ полі билину, матусену могилу;
9 До могили припала, матусеньки гукала.
10 — Ой куди ти, доню, йшла, що ти мене тутъ найшла —
11 Чи чорною хмарою, чи дрібненькимъ дощикомъ,
12 Чи тихою водою? Живи-жъ, доню, зъ бідою,
13 Живи, доню, якъ живешъ, бо то мене не зведешъ!...

(Роменск. у.).

Б.

1 Ой загуду, загуду, у сімъ селі не буду!
2 Бо въ сімъ селі вороги кругомъ мене облягли:
3 Куди піду — не люблять, изъ кімъ стану — осудять.

4—17 B=1—13 A.

(Гадячск. у. Меттинск. стр. 277).

410.

Жена мужа не злюбила,
Взяла съ світа изгубила;
Взяла съ світа, взяла съ світа изгубила!
Й у садочку схоронила,
Й у садочку, й у садочку схоронила!
Шевліею й обсадила,
Шевліею, шевліею обсадила!
Зъ буйнимъ вітромъ говорила:
— Не вій, вітеръ, не вій, вітеръ буйнесенький,
Не розвівай шевліеньки!
Не розвівай, не розвівай шевліеньки,
Щобъ не видно дружиноньки!
Ой гляну я, ой гляну я у віконце:
Приіхало три діверки,
Приіхало, приіхало три діверки,
Питаються дружиноньки:
„Невісточко, невісточко, пані наша,
Ой де жъ мужа заподіла?“
Ви, дівери, ви, дівери молодині,
Поіхавъ мужъ на й охоту;
Да поіхавъ, да поіхавъ мужъ на лови,
На зеленні дуброви.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
И хортики его дома“.

Ви, діверки, ви, діверки молодиі,
То жъ хортики да й не тиі;
То хортики, то хортики, да й не тиі,
Єсть у ёго ще й другиі.
„Невісточко, невісточко жъ, пані наша,
Ой, де жъ мужа заподіла?“
— Ви, діверки, ви, діверки молодиі,
Поіхавъ мужъ до церковки.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
И шубонька жъ ёго дома“.
— Ви, діверки, ви, діверки молодиі,
То шубонька да й не тая;
Ой, шубонька, ой шубонька да не тая,
Єсть у ёго ще й другая.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
Ой, де жъ мужа заподіла?“
— Ви, діверки, ви, діверки й молодиі,
Поіхавъ мужъ у дорогу.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
И коники ёго дома“.
— Ви, діверки, ви, діверки молодиі,
То коники да не тиі;
То коники, то коники да не тиі,
Єсть у ёго ще й другиі.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
Ой, ти жъ мужа истребила;
Ой, ти жъ мужа, ой, ти жъ мужа истребила,
Всі сінечки скровавила“.
— Ой, діверки, ой, діверки молодиі,
То я сина й уродила;
То я сина, то я сина уродила,
Всі сінечки скровавила;
Всі сінечки, всі сінечки скровавила,
Й у садочку схоронила,
Й у садочку, й у садочку схоронила;
Шевліею й обсадила,
Шевліею, шевліею й обсадила,
Ще й каменемъ накопила,
Ще й каменемъ, ще й каменемъ накопила,
Зъ буйнимъ вітромъ говорила:

Не вій вітеръ, не вій вітеръ, буйнесенький,
Не розвівай шевліеньки;
Не розвівай, не розвівай шевліеньки,
Щобъ не видно дитиноньки.
„Невісточко, невісточко, пані наша,
Ти жъ не сина й уродила,
Ти жъ не сина, ти жъ не сина й уродила,
Ти милого схоронила.
Треба попу, треба попу копу дати —
Того мерця й одкопати,
Твого мужа, твого мужа й одкопати,
Тебе, шейму, скатовати".
— Що хотіте, те й робіте,
Що хотіте, що хотіте, те й робіте,
Тилько жъ душі не губліте.

БЕЗДѢТНЫЕ СТАРИКИ.

411.

А.

Якъ задумавъ старий женитися,
Да нікого брати.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Да нікого брати!
Що стара не пійде,
Молода не схоче;
Ой хоть вона пійде,
Дакъ не ляже спати.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Дакъ не ляже спати!
Ой хоть вона ляже,
Мене не обніме.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Мене не обніме!
Хочъ вона обніме,
Да не поцілуе.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Да не поцілуе.
Ой хочъ поцілуе,
Дакъ до-долу сплюне.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Дакъ до-долу сплюне!
Яка въ тебе, дідусеньку,
Козлиная борода;
Козлиная борода,
Совинні очі.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Совинні очі!
Совиніі очі,
Ведмеджі похожі,
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Ведмеджи похожі!
Якъ пошовъ дідище
Да на базарище,
Да купивъ дідище
Собі нагаіще.
Якъ ударивъ молоду
По широкому заду.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
По широкому заду!
„Подивися, молода,
Яка въ діда борода“.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Яка въ діда борода!
— Яка въ тебе, дідусеньку,
Шовковая борода;
Шовковая борода,
Сокільніі очі.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
Сокільніі очі!
Сокільніі очі,
На паньскі похожі.
Сівъ, думавъ, думавъ, думавъ,
На паньскі похожі.

Б.

1 Якъ задумавъ старий дідъ
2 У-друге жениться,
3 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
4 У друге жениться!
5 Якъ озьму я стару,
6 Не буде робити;
7 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
8 Не буде робити!
9 А якъ озьму молоду,
10 Не буде любити;
11 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
12 Не буде любити!
13 Хоть буде любити,

14 Б=18 А...; 15 Б=19 А, А хоть... 16 Б=21 А... на землю плюне; 17 Б=3 Б; 18 Б=16 Б; 19 Б=19 Б.

20 На говицю (?) дуне.
21 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
22 На говицю дуне!
23 „Ай у мого старенького
24 Ведмежа похода;
25 Ой, сівъ, думавъ, думавъ,
26 Ведмежа похода!
27 А свиняча іда“.
28 Якъ поіхавъ та старенький
29 Та на ярмарочокъ
30 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
31 Та на ярмарочокъ!
32 Та купивъ же старенький
33 Та нагаєчку.
34 Ой, сівъ, думавъ, думавъ,
35 Та нагаєчку!
36 Якъ ударе молоду
37 Та по білому виду:
38 — Скажи мені молода,
39 Якъ въ мене похода?
40 „А у тебе, мій старенький,
41 Молодецька похода.
42 Ой сівъ, думавъ, думавъ,
43 Молодецька похода!
44 Молодецька похода.
45 А паньская іда“.

(Ахтырка).

В.

1 В=1 Б, Ой... 2 Задумавъ жениться; 3 В=1 Б; 4 Та молоду брати; 5 Ой озьму я стару бабу; 6 В=6 Б... не зужа... 7 В=9 Б; 8 В=10 Б, Не схоче... 9 В=41 А, Чи ти бачишъ... 10 В=42 А; 11 В=23 А, Ой... вражий сину; 12 В=24 А, Цапиная...

13 А собача хода,
14 А ведмежий станъ.
15 Ой ти мені, вражий діду,
16 Підъ мисленьки не підпавъ“.

17 и 18 В=33 и 34 А, Старий дідъ... 19 В=35 А... старий дідъ; 20 В=36 А, Товсте... 21 Ой наступивъ старий дідъ; 22 Та й на русую косу; 23 и 24 В=9 и 10 В; 25 В=11 В... мій дідусю; 26 В=46 А; 27 и 28 В=41 Б... хода; 29 В=14 В, Парубецький... 30 В=15 В... мій дідусю; 31 В=16 В... мисленьки підпавъ.

(Лубны).

Г.

1 Бувъ собі дідочокъ; 2 Г=2 В; 3 Г=3 Б; 4 Г=2 В; 5 Староі не хочу; 6 Молода й не піде; 7 Г=3 Б; 8 Г=6 Г, 9 Г=7 А.. піде; 10 Г=10 А; 11 Г=11 А... спати; 12 То й не обернеться; 13 Ой хоть обернеться; 14 Г=16 А; 15 Г=19 А; 16 Обернеться, сплюне; 17 Десь у тебе, діду... 18 и 19 Г=12 Б; 20 Г=24 Б, Овечая;

21 Сокольниі очі
22 Не добрий дідъ до ночі.
23 Поіхавъ дідочокъ
24 Рано на торжочокъ,
25 Да купивъ нагайку,
26 Добрую дротянку,
27 Да ударивъ милу
28 Да по правому плечу.

29 Г=17 Г; 30 и 31 Г=46 и 47 А; 32 Г=41 Б, А паньська я... 33 Г=48 А; 34 Добрий дідъ до ночі.

(Бѣлая Церковъ. Б. Познанскій).

412.

А.

1 „Бреди, бреди, діду,
2 Та въ лугъ по калину;
3 Якъ не підешъ по калину,
4 То, далебі, згину“.
5 Та вже тому діду
6 По каліна займає,
7 Сидить баба на бережку,
8 Віри не доймає:
9 „Бреди, бреди, діду,
10 Та въ лугъ по калину,
11 Якъ не підешъ по калину,
12 То, далебі, згину!“
13 Та вже тому діду
14 По очкуръ займає,
15 Сидить баба на бережку,
16 Віри не доймає:
17 „Бреди, бреди, діду,
18 Та въ лугъ по калину,
19 Якъ не підешъ по калину,
20 То, далебі, згину“.
21 Та вже тому діду
22 Підъ руки займає,
23 Сидить баба на бережку,
24 Віри не доймає:
25 „Бреди, бреди, діду,
26 Та въ лугъ по калину,
27 Якъ не підешъ по калину,
28 То, далебі, згину“.
29 Та вже тому діду
30 По шию займає,
31 Сидить баба на бережку,
32 Віри не доймає:
33 „Бреди, бреди, діду,
34 Та въ лугъ по калину,
35 Якъ не підешъ по калину,
36 То, далебі, згину“.
37 Та вже тому діду
38 Та въ ротъ вода лллеться,
39 Сидить баба на бережку,
40 Изъ діда сміється:
41 „Бреди, бреди, діду,
42 Та въ лугъ по калину,
43 Якъ не підешъ по калину,
44 То, далебі, згину“.

45 Та вже тому діду
46 Чуприна майнула,
47 Сидить баба на бережку,
48 Руками сплеснула:
49 „Оттеперъ же, вражий діду,
50 Тебе не боюся,
51 Піду въ корчму съ козаками,
52 Горілки напъюся".

(Роменск. у. Изъ собр. А. Потебни).

Б.

1 Б=1 А... вражий; 2 Б=2 А. У лугъ...; 3 Б=3 А... не наламали калини; 4 и 5 Б=4 и 5 А; 6 Коліна минає; 7 Б=7 А... на березі; 8 Б=8 А; 9 и 10 Б=13 и 14 А... по поясъ; 11 и 12 Б=7 и 8 Б; 13—16 Б=1—4 Б; 17 и 18 Б=29 и 30 А; 19—22 Б=1—4 Б; 23 и 24 Б=37 и 38 А; 25 и 26 Б=29 и 40 А... на березі... 27—30 Б=1—4 Б; 31 и 32 Б=45 и 46 А; 33 и 34 Б=47 и 48 А; 35 Теперъ же я, діду; 36 Б=50 А; 37 Съ молодими козаками; 38 Б=52 А.

(г. Лубны).

В.

„Ой, діду, діду, пойди въ лісъ по калину".
— Не побреду, бабо, лежа згину.
Й а вже тому діду вода й коліньця поняла,
Сидить баба на бѣрезі, діду віри не нняла;
Й а вже тому діду вода й руки поняла,
Сидить баба на бѣрезі діду віри не нняла;
Й а вже тому діду вода й уші поняла
Сидить баба на бѣрезі, — ладками сплеснула.

(Хут. Николаевъ, Борзенск. у.).

Г.

Не стій, вербино, надъ водою,
Не плачъ, не тужи, дівчина, за мною.
Якъ же мені за тобою не тужити —
Я замужъ не йшла, ти ся хочешъ женити.
Женися, женися, най тобі Богъ допоможе,
За мою щирость покорай тебе, Боже!
Не карай, Боже, ні огнемъ, ні водою,
Покарай, Боже, лихого доленькою.
Бо вогонь, вода на часъ, на годину,
Лихая доля до смерти не покине.
Ой по шідъ гору вродили полуниці,
Не давъ Богъ долі, піду я въ черниці.

Сама жъ я знаю, що въ черницяхъ не буду,
Кого любила, до смерті не забуду.
Сама не знаю, кому ся я достану...
Досталася дідові старому,
Вінъ не хоче говорити за мною.
„Бреди, старий, за Дунай по калину,
Якъ не добредешъ, на твою душу згину“.
Бреде старий, назадъ ся оглядає,
А ёму вода вже по поясъ сягає.
— Чи брести, чи назадъ ся вернути?
Прийдеться мені въ тімъ Дунаю тонути.
Бреде старий, назадъ ся оглядає,
А ёму вода вже по шию сягає.
Чи брести, чи назадъ ся вертати,
Прийдеться мені въ Дунаю тонути.
Десь ся взяла Дунаева филя,
Вже старому ажъ чуприна сплила,
Молода дівчина въ долоні сплеснула,
Врадовалась, що ся старого збула

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

ДѢТИ.

413.

Не діброва шуміла,
Якъ удова старая
Зъ своіми дітками рідненькими въ своімъ домі гомоніла!
Мала вона три сини — ясни соколи;
Вона ихъ до зросту годувала,
У найми не пускала,
Вона свою головоньку за нихъ убивала,
При нихъ жити сподівала.
Стали сами до розуму дохожати,
Стали молодєє подружжя приймати,
Стали стару матіръ на-сміхъ підіймати,
Стали одинъ до другого словами промовляти;
Озоветься меньший до середульшого,
Середульший до старшого,
Старший братъ до матері мовляє:
— Піди ти, нене, прічъ одъ мене,
Будуть, нене, гості въ мене,
Пани та князі въ жупанахъ злотоглавахъ,
Будуть пити й гуляти,
А ти, стара мати, будешъ у порога стояти;
Що я не знатиму за свою гордущу,
Якъ тебе назвати уже, мати:
Назову я тебе наймичкою, або челядницею —
Гріхъ мені буде:
Не єсть ти мені наймичка, або челядниця,
А єсть ти мені матінка-порожденниця!...
То вдова теє зачуває,
Зъ двора вихожає,
На улиці склоняє, валяє,
За своіми дрібними слёзами світу Божого не видає.

Ой велика туга коло вдовиного серця,
Мовъ ёго хто ножемъ пробиває.
Скоро близькиі сусіди наглядали,
До вдови промовляли:
„Ей, удово, ти старая мати,
Піди жъ ти у нашъ дімъ жити, проживати,
Будемо тебе сіллю, хлібомъ годувати“.
То удова тее зачуває,
У чужий дімъ ухожає,
Живе, проживає,
На ранній, вечирній зорі спочинку собі николи не має,
На синівъ нарікає.
Котриі у ихъ пили та гуляли,
За ворота вийшовши, ихъ осужали:
„Братп моі милі, голубоньки сиві!
Скільки ми у васъ пьємо, гуляємо,
Чому ми у васъ староі матері не видаємо?
Чи ви іі завдали, чи запродали,
Чи вона у васъ хлібъ-сіль переіла,
Чи вона васъ при старости літъ осудила?“
Старший братъ тее зачуває,
До утредні божественноі одхожає,
Усю утредню божественную вислухає,
До господи прибуває,
До братівъ словами промовляє:
„Братіки моі милі,
Голубоньки сиві!
Ну-мо думати, гадати,
Якъ би намъ старую матіръ у свій дімъ изъискати?
Ставъ насъ Господь видимо карати,
Ставъ у полі й домі хліба-солі збавляти;
Не стало у насъ безъ староі матері порядку доставати“.

То нё орли заклекетали,
То три брати удовиченки, старую матіръ питали, шукали,
Поки въ третёму домі напитали.
Старший синъ у хату ухожає,
Шличокъ здиймає, низенько вклоняє:
„Ой, удово, старая мати,
Піди въ нашъ домъ жити, проживати,

Будемо тебе при старости літъ доглядати —
Ставъ насъ Господь видимо карати,
Ставъ у полі й домі хліба-солі збавляти".
„Сини мои, ясні соколи,
Не такъ-то отцевоі й матчиноі молитви прохати,
Якъ ii прогнівляти.
Якъ удова кляла, проклинала,
А все думала, гадала,
Зъ моря душу виймала,
Одъ гріхівъ одкупляла,
До царствия небеснаго провожала".

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

414.

Въ неділю рашнёю зорёю, до божихъ церковъ задзвонено,
Якъ у новімъ дворі раннішъ того говорено,
Якъ чужий отець вторий, названий чуже дитя кляне-проклинає,
Долю ёго козацьку, молодецьку зневажає,
За хлібъ, за сіль нарікає, зъ домівки зганяє.
Его мати стара жалослива була, словами промовляла:
„Ой сину мій удовиченку, бездольний, безсчастний!
Не велю я тобі зо вторимъ отцемъ жити-проживати,
Нехай не буде тебе старий отець названий клясти-проклинати,
Долю твою козацькую зневажати,
За хлібъ, за сіль нарікати, зъ домівки зганяти;
А велю я тобі въ чужу сторону одъізжати".
То вінъ зъ своёю матірью опрощение приймає,
У чужу сторону одъізжає.
Та у чужій стороні живе-проживає,
Нікого передъ собою въ вічи видомъ не видає,
Ні отця, ні матери, ні родини кревноі сердешноі,
Тільки має родину кревну, сердешну—жінку-дружину!
То вінъ словами промовляє:
„Дружино кревно, сердешна!
На чужині, на своій стороні мати старая:
Чи мені піти, чи поіхати, ii одвідати?"
То жінка зачуває,
Словами промовляє:
„Ти те знаєшъ, те й відаєшъ!"
То скоро ставъ удовиченко на коня сідати,

Скоро ставъ удовиченко зъ двора зъіжати,
Підъ нимъ коникъ спіткнеться, —
То удовиченко промовить словами, слізами обіллеться:
„Не знаю, чи буду я свою матіръ живу заставати“.

Та скоро ставъ удовиченко четвертоі неділеньки
До второго названого отця прибувати,
Ставъ вторий отець названий на зустрічъ ёго вихожати.
„Отъ-же то, панове-молодці, якъ же то Господь чоловікові привівъ,
Що зъ чужоі сторони далекоі прибувавъ,
Свою матіръ старую при смерті застававъ!“
Скоро ёго мати старая на божоі постели вздріла,
На своє лице христіянскеє хрестъ собі положила:
„Чого жъ я бажала, того и діждала,
Сина свого при смерті въ вічи повидала“.

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

415.

А.

1 Ой йшли чумаки зъ Украіни,
2 Да й стали на попасі край долини,
3 Викресали вогню изъ ружини,
4 Да й пустили пожаръ по долині —
5 Соловъёви діти погоріли.
6 Ой сівъ соловейко на калині,
7 Да плаче, ридає по дитині.
8 Ой, якъ козаченьку безъ дружини,
9 То такъ соловейку безъ дитини.
10 Прилетіла сестра зъ Украіни —
11 „Чи я тобі, брате, не казала,
12 Не мости гніздечка й у лужечку,
13 Помости гніздечко й у садочку,
14 На високімъ древку, на яворку;
15 Ніхто жъ того древка не зрубає,
16 Соловъёвихъ дітокъ не займає“.

(Пирятинск. у. В. В. Згурская).

Б.

1 Ой десь узялись усарини,
2 Б—3 А... зъ оружини; 3 Б—4 А;

4 Соловъёвихъ дітокъ попалили,
5 Соловейка старого присмалили.
6 „Ой, и зозуленько, сестро моя,
7 Пропали діточки, пропаду й я!“

8 Б = 11 А; 9 Б = 12 А... край лужечка; 10 Б = 13 А... у лужечку; 11 Б=14 А... изъ вершечка; 12 Б=15 А... древа; 13 Б=16 А. Соловъёвихъ...

(С. Керелівка, Звенигородск. у. П. Бойко).

В.

1 Изъ-за гори вітеръ повіває,
2 Та чорну хмару наганяє,
3 Та се дрібенъ дощикъ покрапає,
4 Та синёго моря доповняє.
5 Щось синеє море розиграло́сь,
6 Турецький корабель розирвало,
7 Витопило війська сорокъ тисячъ,
8 Ой й сорокъ ще й чотирі,
9 Та усе козаченьки молодиі.
10 Вони нежонаті, холостиі,
11 А шідъ ними коні вороніі,
12 Що на іхъ жупани голубіі.
13 Ой іхали вони зъ Украіни,
14 Стали ночувати край долини.
15 Попутали коні на долині.

16 и 17 В=2—3 Б.

18 Ой випалили діти соловъіні,
19 Великого жалю наробили.

(С. Липовъ, Кременчугск. у. П. Кулиша).

416.

А.

1 Побратався сокілъ съ сизокрилимъ орломъ:
2 „Ой, брате мій, брате, сизокрилий орле,
3 Покидаю тобі всі роскоші мóі.
4 Всі роскоші мóі, и дітокъ маленькихъ,
5 А самъ полечу у чужу сторону,
6 Въ чужу сторононьку шукать талановньку.
7 Ой, якъ добре буде, то я й оженюся“.
8 Літа сокілъ літо, літа и другоє,
9 А на третє літо сокілъ прилітає,
10 Сокілъ прилітає и орла питáє:
11 „Ой, брате мій, брате, сизокрилий орле,
12 Де жъ подівавъ ти всі роскоші моі,
13 Де жъ подівавъ ти моі малі діти?“
14 — Твоі всі роскоші у огні згоріли,
15 Твоі малі діти у гай полетіли;

Сіли твої діти на високімъ древі,
На якому древі — на колькому терні.
И іхали пани исъ чужої країни,
Древо изрубали, соколятъ забрали,
Невірному царю гостиньця подали.
„Бодай же тіі пани, та й не панували,
Що моіхъ дітокъ въ чужий край заслали!“

(С. Неморожъ; Звенигород. у. И. П. Новицкій).

Б.

Що не вітроньки шумлять,
Ні водоньки блищать, —
Ой тамъ сокілъ зъ орломъ високо літає,
Високо літає, стиха промовляє:
„Ой, ти, брате-орле, гляди моі діти,
А я полину (талану) глядіти.
Та коли я гораздъ найду, такъ забарюся,
Яково мені буде, такъ назадъ вернуся“.
Та неділя минає, сокола немає,
Друга наступає, сокілъ прилітає.
„Ой, ти, брате-орле, а де жъ моі діти?“
— Въ зеленій діброві, на високій березі;
Та діброву зрубали, малихъ розибрали. —
Якъ полетівъ сокілъ съ туги у луги,
Та сівъ собі сокілъ на зеленій сосні:
„Ой, не шуми, сосно, бо й такъ мені тошно!“
Ой, сівъ собі сокілъ на зеленому дубі:
„Ой, не шуми, дубе, вже лиха не буде“.
Ой, сівъ собі сокілъ на зеленій липі:
„Ой, не шуми, липо, бо вже и такъ лихо!“
При годині — куми, побратими;
При несчастній годині — немає й родини.
Якъ полинувъ сокілъ съ туги у луги,
Та сівъ собі сокілъ на червоній калині,
Спустивъ головоньку у-низъ до-долоньку.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

Якъ запивъ чумакъ въ корчмі на риночку,
Та пропивъ чумакъ, пропивъ свою худібочку.

3 А ёго батько іде, въ корчму не загляне, (2)
4 Та чумака съ корчми та й не визиває:
5 — Та нехай чумакъ пье, пье та гуляє,
6 Ой у нашому роду пъяниці немає.
7 Ой у нашому роду нема переводу,
8 Та пьемо горілочку, якъ вутята воду.
9 Соколонько зъ орломъ та побратався.
10 „Ой брате мій, брате, сизопірий орле,
11 Доглядай же ти, брате, моіхъ малихъ дітокъ,
12 А малихъ малолітокъ.
13 Полечу я, брате, у чужую стороньку,
14 Якъ гораздъ мені (буде), то я й забарюся;
15 А якъ то не гораздъ, то й назадъ вернуся".
16 Та вже жъ годъ минає, соколонька немає,
17 На другий повертає, соколонько прилітає.
18 Соколонько летить, колокольчикомъ бряжчить,
19 Прилітає соколонько та до сизого орла,
20 Питається брата: 21 В=11 Б.
22 „Де моі малі діти?"
23 — Поки маленькі були въ гніздечкахъ сиділи,
24 Стали підбільшати, знялись, полетіли,
25 Та знялись полетіли на кленъ-дерево сіли.
26 Якъ наіхали ляхи та зъ далекаго краю,
27 Та кленъ-дерево рубати,
28 Кленъ-дерево зрубали, соколятокъ забрали.
29 Якъ ударився сокілъ объ землю ногами,
30 У груді крилами:
31 „Бодай тебе, брате, Божа воленька знала!
32 Якъ би я таке знавъ, я бъ на крилечкахъ іхъ забравъ!"

(Купянскъ, М. В. Нѣговскій).

Г.

1 Г=1 А. Изъ сизенькимъ...
2 „Приручаю, брате, статки-маєтки
3 И дітки маленьки.
4 Г=6 А; 5 Г=7 А; 6 Г=9 Б.
7 Живе сокілъ літо, живе и другее,
8 А на трете літо соколенько летить,
9 Дубровонька шумить.

10 „Ой де жъ тиі, брате, статки-маєтки
11 И дітки маленьки?“
12 — Посажавъ же я, брате, въ густімъ терні,
13 На високімъ древі.
14 Ой іхали, брате, пани й паненята
15 Да й забрали діти й соколята.
16 Якъ же вони забрали — древо підрубали,
17 И соколятъ забрали. —
18 Та вдариться сокілъ исъ туги та въ луги,
19 Та й сівъ при долині на гіркій калині.
20 Калину зобає, тяженько здихає. . .

21 и 22 Г=21 и 22 Б.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

417.

А.

1 Ой зъ-за гори буйний вітеръ віє,
2 Тамъ удівонька пшениченьку сіє.
3 Посіявши, стала волочити,
4 Заволочивши, стала Бога просити:
5 „Суди, Боже, сю пшеницю, якъ лаву,
6 На вдовине счастя, на людську славу!“
7 Ой ище вдова та до дому не дойшла,
8 А вже люде кажуть, що пшениченька зойшла;
9 Ище вдова да на лавці не сіла,
10 А вже люде кажуть, що пшениця поспіла.
11 Ажъ прилітає орелъ подъ удовину хату:
12 — Годі тобі, вдово, та на лавці лежати,
13 Бери серпа та йди пшеницю жати! —
14 Ой пошла вдова та пшениці глядіти,
15 Ажъ тамъ вивела перепеличенька діти.
16 „Перепеличенько, не літай такъ по ночі,
17 Бо повиколюєшъ на стерниночку очі“.
18 — Якъ же мені, вдово, по ночахъ не літати,
19 Коли маю дрібні дітки та нічимъ іхъ годовати.
20 „Не турбуйся жъ ти, наша матінко, нами —
21 Якъ подростуть крильця, то розлетимося й сами
22 То по густимъ лісі, то по чистому полі —

23 Будемъ гуляти, наша мати, доволі.
24 Єдне піде на Україну, друге на Полісся,
25 Уже жъ ти насъ, наша мати, и у-гості не сподійся".

(Житомірск. у. Метлинскій, стр. 357).

Б.

1 Б=2 А, 2 Тамъ бідная вдова та пшеницю сіє;
3 Зъ-за горі крутоі дрібний дощикъ мочить,
4 Тамъ бідная вдова пшеницю волочить.
5 Б=4 А... просить; 6 Б=5 А, Ой роди... 7 Б=6 А; 8 Б=7 А, не зайшла, 9 Ой вернися, вдово, вже пшениця зійшла; 10 Б=12 А.
11 Ой вернися, вдово, вже пшениця поспіла,
12 Ще вдова та й у ліжко не лягла —
13 Ой вернися, вдово, вже пшениця вилягла.
14 Б=14 А; 15 Тамъ перепелиця та вивела діти.
16 „Ой діти жъ моі, да біда жъ мені зъ вами,
17 Ой да що нема Господара надъ вами!"
18 — Не журися, наша мати, нами,
19 Якъ ми підростемъ, розлинемося сами,
20 Котре на Полісся, котре на Вкраіну.
21 Котре на Вкраіну, тому добре буде,
22 Котре на Полісся горювати буде;
23 Бо на Україні жито та пшениця,
24 Охъ а на Поліссі кукіль та мітлиця.

(С. Пилиповичи, Радомысльск. у. г-жа Магеръ).

В.

1 В=1 А; (2) 2 В=2 А; 3 В=3 А; 4 В=4 А; (2) 5 В=6 Б, да пшениченьку яру; 6 В=6 А. (2)
7 Ище й удо͡йдвонька да до дому не дойшла,
8 А вже й удовина да пшениченька зу͡йшла; (2)
9 В=9 А... на лавку; 10 В=10 А, Уже жъ удовина да...
11 Да годі, вдово, да не лу͡йжку сидіти,
12 Иди въ чисте поле да пшениці гледіти (2); 13 В=14 А;
14 Ажъ вивела перепелочка діти, (2)
15 „Да не літай же, перепелочка, въ ночи, 16 В=17 А (2)
17 — Да й ой якъ мені да въ ночи й не літати,
18 Що малні дітки, треба пхъ годовати. (2)
19 „Да мати жъ наша, да не журись ти нами,

20 Якъ поростуть криліця, то полетимо й сами; (2)
21 А которое въ лугъ, а которе на калину,
22 А саме й менше у чужую краіну".

(С. Рудьковка, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

Г.

1 Г=1 А... Ой тамъ зъ-за; 2 Г=2 А, Ажъ тамъ... 3 Г=3 А, А засіявши... 4 Г=4 А; 5 Г=5 Б... пшениченьку; 6 Та нехъ то буде на вдовину славу. 7 Г=7 В; 8 Г=8 В... вдовоньці.

9 Ой ще вдовонька на лаві не сіла,
10 А вже вдовоньці пшениця приспіла.
11 Дають знати сусіди: „годі вже сидіти,
12 Г=12 В, Иди въ поле, вдовонько... 13 Г=13 В, Вийшла вдовонька... 14 Г=15 А перепелонька; 15 Г=15 В, перепелонько, поночи,
16 Бо си видерешъ та на стерненькахъ очи".
17 — Якъ я не маю поночи літати,
18 Суть въ мене діти, чимъ іхъ годовати.
19 „Не журися, перепелонько, нами,
20 Якъ ми подростемъ, розлетімося сами,
21 Розлетімося по горахъ та й по долині,
22 Роскраємо серце на дві половині".

(Галиція).

Д.

1 Д=1 А; 2 Д=2 А, Молодая... 3 Д=3 А, Засіяла... 4 Д=4 А; 5 Д=6 Б; 6 „Молодій удівоньці и всімъ людямъ на славу, 7 Д=7 В; 8 Д=8 А вже жъ въ тиі удівоньки... 9 Д=9 Г... на лаву; 10 Д=10 А, А вже въ тиі удівоньки...

11 Прийшовъ козакъ до вдовиної хати,
12 „Ой часъ-пора, удивонько, пшениченьку жати,
13 Пришла жъ тая удівонька пшеницю глядіти,
14 Д=15 А, Ажъ тамъ перепелка... 15 Д=16 Б... моі діти, горе...
16 „Що я не маю хозяіна надъ вами,
17 Я полечу въ вирій, ви зостанетесь сами".
18 — Ой мати жъ ти наша, не журись за нами,
19 Якъ підростуть крилечка, полинемъ ми й сами.
20 Ой розлетимося всі по горамъ и долинамъ,
21 Ой розійдемось усі по чужимъ украінамъ.

(С. Багацьке, Херсонск. губ. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Е.

1 Е=1 А...; 2 Е=2 А, Тамъ удова... 3 и 4 Е=3 и 4 А; 5 Е=5 В; 6 Та на людський поговіръ, на вдовину славу; 7 Е=7 В; 8 Єі пшениченька, якъ рутонька зійшла. 9 Е=9 Д; 10 Єі пшениченька жатись посліла. 11 Е=14 А... Пішла... 12 Е=15 Б... перепелочка; 13 Е=16 Б, Діточки... горенько... 14 Що немає, дітн, рідного батька надъ вами. 15 Е=1 В, Ненько... 16 Е=20 В... Крилечка, ми полетимъ.

17 Не журися нами ні рано, ні пізно:
18 Якъ поростуть крилечка, полетимо різно.
19 Буде насъ, мати, по горохъ, по долинахъ,
20 Буде насъ, мати, по чужихъ украінахъ.

(Г. Бочівна, Г. А. Залюбовскій).

Ж.

1—5 Ж=1—5 В; 6 На вдовинихъ дітокъ та на вдовину славу (2). 7 Ж=7 А; 8 Ж=8 В; 9 Ж=9 А... на лаву; 10 Ж=10 В; 11 Ж=14 А. 12 Ж=15 А, 13 „Горонько зъ вами, та маленькиі діти!“ (2) 14 „Горенько жъ мені, та діточки, зъ вами, 15 Ж=16 Д. (2) 16 — Ой не журись, нене, ти тепериньки нами, — 17 Ми повиростаемъ, то й розійдемось сами: 18 и 19 Ж=19 и 20 Е... нене...

(Харьковск. губ. Изъ собр. А. А. Потебня).

З *).

1 З=1 А; 2 З=2 А.

3 Сеючи, да тихо говорила:
4 „Коли бъ сяя да пшениця вродила
5 То бъ я свого да сина й аженила.

6 З=7 А; 7 З=8 В; 8 З=9 А... на лаве; 9 З=10 В; 10 З=14 А; 11 З=14 В.

12 Ой болшие да знелись — палетели,
13 А меншие да навекъ асиротели;
14 Ой болшие да калину давбали,
15 А меншие да й такъ прабували.
16 „Да беда жъ мене, моі дети, зъ вами!“
17 — Мамко наша, не журись же ти нами, —
18 Ми пуйдростемъ, паразойдемосе.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. И. П. Новицкій).

*) Вторая половина каждаго стиха повторяется.

И.

1 И=1 А; 2 И=2 А, Бідна вдова... 3 И=3 Б, Ой зъ-за горп дрібенъ; 4 И=4 Б, А бідная удовиця... 5—7 И=4—6 А; 8 И=7 В, ще жъ тая... 9 И=8 Д... пшениця, 10 И=9 Д... та й на лавці; 11 И=10 Д. 12 Ще жъ тая удівонька и вечерять не варила, 13 И=10 Д; 14 И=13 Д, Пішла... пшениці 15 И=14 В... маленькиі.

16 Перепелочко, та не літай темненькоі ночі,
17 Бо повиколюешъ на стебельця очі.

(Конотопск. у. Метлинскій, 358).

I.

1—13 I=1—13 И; 14 I=14 Д.

15 Которіі бу́лшіі, до тиі полетіли,
16 А котори менші, до навікъ осиротіли.

(М. Кибальчичъ, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

418.

Пливе лебедь зъ лебедятами,
Зъ маленькими дитятами.
„Ненько жъ наша, лебідочко,
Погодуй насъ хоть зъ годочокъ,
Поки вбъемось у пушочокъ,
А зъ пушечку та въ піръячко,
А зъ піръячка та въ крилечко,
Тоді стрепенемъ та й полинемъ,
Въ чисте поле живитися;
Тоді перестанешъ, мати, журитися!“

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

419.

А.

1 Ой Боже, Боже, коли той вечоръ буде,
2 Коли объ мене наговоряться люде? (2)
3 Якъ я искладу білі ручки на груди, (2)
4 Тоді объ мене наговоряться люде;

5 Якъ искладу білі ручки на груди,
6 Якъ мій миленький до мене прибуде:
7 Пойду я лугомъ — и луги розвиваються,
8 Берегомъ пойду — береги стинаються,
9 А селомъ пойду — вороги втішаються.
10 Сама не знаю, якъ ворогамъ годити,—
11 А чи въ чорному, чи въ білому ходити:
12 Въ чорному ходи, до скажуть: ледащиця!
13 А въ білому ходи, до скажуть: чепуриться!
14 Сама не знаю, якъ изъ ними примириться?
15 Ой пойду я въ степъ пшениченьки жати,
16 Заберу дітокъ да буду розмовляти.
17 Пшениченьку жну, а кукіль обжинаю,
18 До своіхъ дітокъ стихесенька промовляю:
19 „Дітоньки моі, горенько мені зъ вами,
20 Шо я не маю хозяіна надъ вами".
21 — Матінко наша, не журися ти нами;
22 Якъ поростемо, розійдемося й сами.
23 Буде насъ, мати, по горахъ, по долинахъ, (2)
24 Буде насъ, мати, по усіхъ украінахъ (2).
25 Ой будешъ, матінко, якъ голубонька густи,
26 Нікому буде ні водиці принести;
27 Будешъ, матінко, якъ зозуля кувати,
28 Нікому буде и водиці подати;
29 Будешъ, мати, такъ, якъ орлиця биться,—
30 Мала діточокъ, ні на що й подивиться.

(С. Черняховъ, Кіевск. В. Панченко).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А... навтішаються.

3 Говорять стари, говорять малиі,
4 Говорять и судять вороги тяжкиі

5 Б=10 А... вороненькамъ; 6 Б=11 А; 7 Б=13 А. Якъ у білому, то...; 8 Б=12 А. Якъ у чорному, то...

9 Прокляла мати малую дитину —
10 Съ кимъ любилася, не стала дружиною,
11 Кого не знала, дружиною стала,
12 Зъ малими дітьми безъ мужа зосталась.
13 У батька росла, въ роскошахъ кохалась;

14 Заміжъ пішла, у горе попалась.
15 „Діточки моі, горе мені зъ вами,
16 Що не можете заробляти сами!“
17 Ой посажу я дітей у рядову торбину,
18 Та винесу дітей на високу могилу,
19 Пущу своіхъ дітей на всю Україну.

20 Б=21 А. Ой мати, мати...; 21 и 22 Б=22 и 23 А; 23 Б=24 А... й по чужихъ.

(С. Калита, Остерск. у. Д. К. Морозъ).

В.

1 В=1 А; 2 В=2 А... про мене; 3 В=3 Б. 4 Судять ще й мене сусіди близькиі. 5 В=10 А; 6 Чи у білому, чи у чорному ходити. 7 В=13 А... біломъ пійду...; 8 В=12 А. У чорномъ пійду... 9 В=9 Б... малою дитиною; 10 и 11 В=10 и 11 Б; 12 В=13 В. 13 В=14 Б... въ горечко; 14 В=12 Б; 15 В=15 Б. 16 Що не має батька надо мною, надъ вами. 17—19 В=20—22 Б; 20 В=24 А.

(Тамъ же. М. Александровичъ).

Г.

1 Роскошо жила, роскошо кохалась,
2 Зъ дрýбними дітьми вдовою зосталась.
3 „Діточки жъ моі, горечко зъ вами,
4 Що нема, нема батенька поміжъ вами!

5 Г=21 А; 6 Ми поростемо, поросходимося,
7 Єкъ буйніі вітри, порозносимося
8 По горахъ, по долинахъ;

9 Г=24 А; 10 Г=10 А.

11 Чи въ білому, чи въ чорному ходить—
12 Ой буду жъ я въ білýимъ, скажуть: чопуриться!
13 А буду я въ чорнýимъ, скажуть: ледащиця!

(П. Олишевка, Козелецк. у. А. Шишацкій-Илличъ).

420.

„Ой ти, братіку зайвороночку, пусти мене у сусіди!“
— Ой ти, сестрице-перепелице, коли маешъ дітокъ много!
„Ой ти, братіку зайворончику, я істиму — гадаю —
Якъ ти сядешъ обідати, я дітокъ порозсилаю.
Ідіть, діточки, ідіть, маленькі, въ садокъ ягодокъ рвати,
Бо вже мій братічокъ зайвороночокъ сідає обідати“.
Ище діточки, ище маленькі ягідокъ не нарвали,

Вже мого братіка зайворончика за столомъ не застали.
— Чого, сестрице-перепелице, слізками умиваєшся?
„Того братіку зайворончику... діточокъ пураєшся!
Ти жъ, мій братіку зайворончику, не цурайся мене,
Хоць сивою зизуленькою да накажи до мене,
Хоць сивою зизулькою, або соловейкомъ,
То вінъ мені росвеселить моє бідне серденько“.

(Метлинск, стр. 280).

421.

А.

1 Ой Боже, Боже, коли той вечеръ буде,
2 Коли объ мені наговоряться люде.
3 Говорять люде старіі й малні,
4 Та ще й къ тому сусідоньки близенькіі.
5 Сама не знаю, якъ ворогамъ годити —
6 Чи въ чорному, чи въ білому ходити?
7 Вийду въ чорному, скажуть, що ледащо,
8 Вийду въ білому, скажуть чепуриться.
9 Сама я не знаю, якъ до ихъ приміриться.
10 Берегами пійду — бережечкіі хитаються,
11 Горою пійду — вороги втішаються.
12 Ой пійду жъ бо я не берегомъ — лугомъ,
13 Зустрінуся я зъ несуженимъ другомъ.
14 „Ой здоровъ, здоровъ, мій несуженій друже,
15 Заскорбилося моє серденько дуже!
16 Ти мене любивъ, я въ тебе кохала,
17 Теперъ ти покинувъ, я сама зосталася.
18 Поіхавъ милій у чужую сторононьку,
19 Покинувъ журбу на мою головоньку.
20 Вернися, милій, съ чужоі сторононьки,
21 Зніми журбу зъ моеі головоньки“.
22 Ой якъ полетівъ малій соловієчко,
23 Зустрівъ же вінъ рябу перепілочку.
24 „Куда жъ ти летишъ, ряба перепелочка?“
25 — У пшениченьку, милій соловієчко.
26 „Не літай же, перепілко, о-півночі,
27 Повиколюешъ на билиночку очи“.
28 — Ой якъ мені въ ночи не літати,

29 Вивіла дітки, нічимъ годувати.
30 Діточки моі, горенько мені зъ вами,
31 Що не маю хозяина надъ вами. —
32 „Матюнка жъ наша, не журися ти нами:
33 Поростуть крильця, полетимо ми й сами.
34 Будемъ літати по горахъ, по долинахъ,
35 Буде насъ, мати, по чужихъ краінахъ.
36 Которі більши, знялись полетіли,
37 Которі меньши, коло матері сіли.
38 Ой більшеньки та по вишенькахъ скачуть,
39 А меньшеньки коло матері плачуть.
40 Которі більши, калиночку зюбають,
41 А меньшеньки й такъ пропадають".

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1—2 Б=1—2 А;
3 Почнуть говорить, якъ стане смеркати,
4 Перестануть говорить, якъ поляжуть спати.
5 Б=5 А. Ой Боже, Боже, якъ...; 6 Б=6 А. И мені въ білому чи въ чорному. 7 Б=7 А... до скажуть: лінується; 8 Б=8 А... до скажуть білується,
9 За своімъ милимъ ні кришки не журиться.
10 Пойду берегомъ — береги стинаються,
11 Пойду горою — вороги стішаються.
12 Ой посію я житечко надъ водою,
13 Уродить житечко нечисте, зъ лободою.
14 Пошла удівонька житечка гледіти,
15 Ажъ тамъ перепелонька вивела діти,
16 А сама у пшеницю сидіти.
17 Помалесеньку пшеницю прогортає,
18 И стихесенька до дітей промовляє:
19 „Ой горечко мені, моі діточки, зъ вами,
20 Б=31 А. Не маю я...
21 Не журися, наша мати, нами,
22 Якъ поростемо, политимо и сами.
23 Б=34 А. Буде насъ, мати; 24 Б=35 А.

(С. Кирієвка, Переяславск. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Ой піду я по-підъ темненькимъ лужечкомъ,
2 Ой добри-вечеръ, темнесенький луже,

3 Да й зострінуся зъ несуженимъ другомъ.
4 В=16 А... я въ тобі кохалася; 5 В=17 А. Ти сівъ, поіхавъ...
6 Ой пойду жъ бо я да житечка глядіти,
7 Тамъ перепелочка да вивела діти, (2)
8 А сама пошла у пшеницю сидіти. (2)
9 Въ пшениці сидить, стихенька промовляе: (2)
10 В=30 А (2); 11 В=32 А (2); 12 В=22 Б... жъ розийдемось ми... 13 В = 23 Б (2); 14 По горахъ, по долинахъ, въ чужихъ украінахъ. 15 В=5 А;
16 Чи мені умитися, чи въ чорному ходить:
17 Ой якъ набілюся, скажуть не журуся,
18 Якъ вийду въ чорному, скажуть ледащиця.

(Изъ собранія П. А. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А; 2 Г=2 А... про мене.
3 Ой говорили та вже й перестали,
4 Ой балакали — сами й плакать стали.
5 Ой перестаньте, сусідочки моі,
6 Ой перестаньте балакати объ мені,
7 Підіть изженіть серце на перепелочці.
8 Отамъ підъ лісомъ, въ зеленому житі,
9 Тамъ перепелка дітокъ годувала,
10 Ой годувала та все промовляла:
11 Г=30 А.
12 Перепелочка, матінко старенька,
13 Ти не журися, перепелко, нами,
14 Ми якъ поростемо, підемо въ найми.
15 Г=34 А... мамо; 16 Г=35 А... мамо, по чужихъ, по...

(С. Буймеръ, Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

Д.

1 Сама не знаю, чомъ доленьки не маю!
2 Прокляла мати малою дитиною:
3 Съ кимъ любилася, не стала дружиною...
4 Ой пійду, пійду по-підъ зелененькимъ лугомъ
5 Д=3 В. Чи не...; 6 Д=2 В... тобі темненький. 7 Якъ ми любилися, дакъ я тобі кохалася, 8 Д=5 В... сама собі; 9 Д=6 В. Ой пойду, пойду я...

10 Ажъ тамъ вивела перепелочка діти. 11 и 12 Д = 8 и 9 В. 13 Д = 20 А... горечко жъ мое. 14 Нема батенька рідненького надъ вами 15 Д = 32 А.

16 Поросте трава по горахъ, по долинахъ,
17 Буде насъ, матінко, по чужихъ украінахъ.

(Х. Мотроновка, Борзенск. у. П. А. Кулишъ).

422 *).

По надъ тихимъ Дунаємъ,
Вітеръ яворъ хитає.
А підъ тимъ яворомъ,
Сидить мати изъ синомъ;
Вітеръ яворъ хитає,
Мати сина питає:

„Ой сину мій, Иване,
Дитя мое кохане!
Ой чи тебе оженить,
Чи у військо урядить?
Якъ я тебе колихала,
Темну ніченьку не спала;
Якъ я тебе зростила,
Сама себе звеселила;
Якъ я тебе оженю —
Всю родину звеселю;
Якъ я тебе въ військо дамъ —
Сама собі жалю завдамъ!“

— Не журися, моя мати,
Вже того не миновати.
Мати жъ моя рідная,
Порадонько вірная!
Исправъ мені три труби,
Та усі три мідяні:
У першую заграю.
Якъ коника сідлаю,
У другую заграю,
Якъ изъ двора зъізжаю,
У третюю заграю,
Середъ повку стоючи,
Щобъ зачула матусенька,
До утредні идучи,
Якъ голубка гудучи!

Якъ зачула тое мати
Стала плакати, ридати:
„Коли бъ я сива зозуля,
Я бъ до тебе полинула!“
— Якъ би жъ я, мати, сокілъ,
Я бъ до тебе прилетівъ!

(Харьков. губ.).

423.

— Маленький соловейко, чому не щебечешъ?
Молоденький козаченько, чому не женишся?
„Ой радъ би я щебетати, голосу не маю!
Ой радъ би я женитися, та долі не маю!
Потерявъ я свою долю, ходючи у дорогу“.

*) Пѣсни отъ 422 до 424 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Померъ, померъ козаченько, въ неділеньку въ-ранці;
Поховали козаченька въ зеленімъ байраці.
— Отомане-товарищу, чини мою волю:
Виводь коня вороного, винось ясну зброю,
Нехай зарже кінь вороний, плачучи за мною. —
Ой зачула стара мати, сидючи въ кімнаті:
„Та вже жъ мого та синонька на світі не має!
Ой якъ би жъ я зозуленька та крилечка мала,
Полетіла бъ, сюю, тую сторононьку облітала,
Свого сина Ивана по гробу пізнала;
Сіла бъ, пала на могилі, та й сказала бъ: ку-ку!
Подай мені, мій синочку, хоча одну руку!“
— Ой радъ би я, моя мати, обидві подати —
Насипано сирій землі, не можно підняти;
Скрепилися уста моі, не могу промовить,
Закрилися ясні очи, не могу проглянуть,
Стулилися чутки уши, не могу прослухать.

(Екатеринославск. губ.).

424.

Ой зъ-підъ гори тихий вітеръ віе,
Козаченько пшениченьку сіе.
Сіе, сіе, нива не доходе,
А дівчина зъ обідомъ виходе:
— Ой дівчино, винісъ тебе дідько,
Розсіявъ я пшенпченьку рідко!
„Не журися, козаченьку, марно,
Зійде твоя пшениченька яра;
Не журися, козаченьку, пусто,
Зійде твоя пшениченька густо!

А вже козакъ пшениченьку косить,
А дівчина дитину виносить.
„Ой на тобі, козаче, дитину:
Якъ не возьмешъ — въ крапиву закину!“
— Ой на тобі, дівчинонько, пшениці півъ-корця,
Та годуй же маленького хлопця!
„Не хочу я пшениці півъ-корця:
Та не буду годувати хлопця!“
— Ой на тобі, дівчинонько, корову рябую,

Та годуй же дитину малую!
„Не хочу я, козаченько, корови рябої,
Та не буду годувати дитини малої!“
— Ой на тобі, дівчинонько, ще й діжечку сира,
Та не кидай маленького сина. —
„Не хочу я, козаченько, й діжечки сира:
Таки кину маленького сина!“
— Ой на тобі, дівчинонько, ще й діжечку масла,
Та не кажи на мене напрасно.
„Не хочу я и діжечки масла,
Таки скажу на тебе напрасно!“
— Ой на тобі, дівчинонько, ще й семеро овець,
Ще й семеро овець и восьмую ярку,
Та найми ти до дитини няньку!
„Не хочу я, козаченьку, ни овець, ні яркп:
Та не буду наніматп няньки!“
— Ой на тоби, дівчинонько, коня у наряді,
Та не кажи при усій громаді!
„Не хочу я, козаченьку, коня у наряді,
Таки скажу при усій громаді!“

Дівчинонька кропиву шаткує,
А за нею дитина рачкує:
„Люли, люли, ти, маленький синку:
Набьють мені та за тебе спинку.
Люли, люли, ти, маленький враже;
За тобою вся худоба ляже!“

(Воронежск. губ.).

ПОЛОЖЕНІЕ СЫНА ВЪ СЕМЬѢ.

425.

А.

1 Ходить голубъ по комнаті, голубка по хаті;
2 Питається синъ матері: — котру дівку брати?
3 А чи тую багатую, що хороше ходить,
4 А чи тую убогую, що вірненько робить?
5 Въ багатоі-губатоі рушникъ на колочку,
6 А въ своєі убогоі брови на шнурочку.
7 Въ багатоі ночувавъ, да нічого не видавъ;
8 А въ убогоі ночовавъ, да й націловався,
9 Якъ у саду соловей да й нащебетався.
10 Що й у тоі багатоі воли да корови,
11 А въ своєі убогоі тільки чорни брови;
12 Що съ тоєю багатою въ холодку лежати,
13 А съ своєю убогою пшениченьку жати;
14 Що у тоєі багатоі воли да корови — все повиздихає,
15 А у своєі убогоі біле лице, чорни брови повікъ не злиняють.

(Изъ сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1 На добра нічъ, а всімъ на нічъ, а вже жъ бо я да йду спати;
2 За воротьми зеленъ явіръ, тамъ я тебе та буду ждати.
3 Ой, чи явіръ, чи не явіръ, чи зелена та яворина,
4 Межи стома дівочками тілько мені та єдна мила.
5 „Ой, чи тую, мати, взяти, що хороше ся вбрала,
6 Ой, чи тую, мати, взяти, що до серця пристала?“
7 — Ой, не бери, сину, тоі, що хороше ся вбрала,
8 Возьми собі, сину, тую, що до серця пристала.

(Браславск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

1 Не всі луги, не всі луги, половину жати...
2 Питається синъ матері: — которую брати?
3 — Ой, чи тую убогую, що серденько мліє,
4 Ой, чи тую багатую, що мати веліла?
5 Багатая-спесивая, все буде гордиться,
6 А вбогая-сиротина, все буде кориться.
7 Въ багатоі-спесивоі воли та корови,
8 А въ бідноі сиротини чорненькиі брови;
9 Въ багатоі-спесивоі воли поздихають,
10 А въ бідноі сиротини брови не злиняють.

(Харьковъ. Г. Залюбовскій).

Г.

1 Г=1 А; 2 Г=2 В;
3 „Ой, чи тую мені брати, що въ спідниці ходить?“
4 — Питай людей, мій синочку, чи ділечко робить.
5 „Ой, чи тую, мені брати, що голівка гладка?“
6 — Питай людей, мій синочку, чи метена хатка...

(С. Калита, Остерск. у. М. Н. Александровичъ).

426.

А.

Ой, дубъ на березу гіллямъ похилився;
Ой, синъ своій неньці низенько вклонився:
„Нене жъ моя, нене, чомъ не женишъ мене?“
— Ой, якъ тебе, синку, молодимъ женити,
Хіба тобі, синку, ні съ кімъ говорити?
Єсть у тебе, сину, срібла золотого —
Купи собі, сину, коня вороного,
Да поставъ на стані — говори до ёго.
„Бодай тобі, мати, такъ важко канати,
Ой, якъ мені, мати, съ конемъ розмовляти“.
— Сину жъ мій, сину, ой дай коню сіна, сіна по коліна;
Ой, дай коню овса по самиі перста.
„Нене моя, нене, кінь сіна не хоче,
Кінь сіна не хоче, копитами топче,
А на овсі ляже — вінъ правди не скаже;
Кінь на сіно дметься, съ козака сміється“.

(С. Черняховъ, Кіевск. у. В. О. Панченко).

Б.

„Ой, нене, нене! чомъ не женешъ мене?“
— На що тебе, синку, молодимъ женити?
„Прийде нічка темнесенька, ні съ кимъ говорити“.
— Купимо тобі, синку, коня вороного,
Коня вороного, говори до ёго.
„Не подоба, мати, зъ конемъ розмовляти:
Треба мені, мати, дружини шукати.
Насіявъ я жита, — ні съ кимъ буде жати.
Яроі пшениченьки у снопи въязати.
Жени жъ мене, нене, жени жъ мене, любко, сивая голубко!“
— Оженися, синку, оженись, небоже!
Та не бери удівоньку — не дай тобі, Боже,
Візьми собі дівчиноньку — Богъ тобі поможе!
Візьми собі паняночку, удовину дочку.
„Удовина дочка та не мені рівня:
По риночку ходить, якъ та королівна!“

(С. Воронковъ, Переяславск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

427.

— Кучерявий дубъ, чомъ ти не зелений,
Молодий козаче, смутний не веселий?
„Якъ же жъ мені, мамцю, веселому бути:
Любивъ я дівчину — засватали люде,
Мені молодому пароньки не буде.
Тілько жъ мені пари, що оченьки кари;
Тілько розмовоньки, що чорни бровоньки“.
— Ой, маєшъ ти, сину, коня вороного,
Заведи до стані, — говори до ёго.
„Не подоба, мамцю, съ конемъ розмовляти:
Лишъ подоба, мати, сісти поіхати,
Сісти поіхати, дівча відвідати“.

(Подольск. губ. С. Лозинскій).

428.

А.

— Ой, у полі край дороги клинъ-дерево маєе;
Тамъ дівчина чорнявая коня напуваєе.

Ой, кінь ирже, води не пъє, доріженьку чує:
Ой, десь мій синъ Василина дома не ночує?
„Ой, якъ мені, матусенько, дома ночувати,
Прийде нічка темнесенька — ні съ кимъ розмовляти“.
— Купи собі, мій синочку, коня вороного;
Прийде нічка темнесенька — розмовляй до ёго.
„Не подоба, матусенько, съ конемъ розмовляти,
Треба мені, моя мати, дівчини шукати“.
— Шукай собі, мій синочку, шукай до любові;
Які въ тебе, щобъ й въ неї, чорненькиі брови.
Кличе мати Василину, кличе вечеряти:
„Ой, вечеряй, моя мати, коли наварила;
Теперъ мені, моя мати, вечера й не мила,
А я піду до дівчини — де дівчина мила.
Ой, дівчино чорнявая, що ти наробила?“
— Сліди брала, къ серцю клала, що вірно любила.

(Г. Хоролъ. Д. И. Лавриненко).

Б.

Ой, дубъ на березу да верхъ похилився;
А я, молодъ козакъ, да ще не женився!
„Ой, старая непе, чомъ не женишъ мене?“
— Ой, сину мій, сину, пожди до осени.
„Ой, далеко, мати, до осени ждати:
Треба мені, мати, дівчини шукати“.
— Ой, продаймо, сину, полотна льняного,
Да купимо, сину, коня вороного,
Прийде темна нічка — говори до ёго.
„Ой, кінь не говорить — слова не промовить:
Не подоба, мати, зъ конемъ розмовляти;
Треба мені, мати, дівчини шукати“.

(Борзенск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

429.

А.

„Мати жъ моя, мати, чомъ мене не женишъ?
Літа моі тратишъ,
Літа моі, літа, літа молодіі!
Насіявъ я жита — да съ кимъ розділяти?

Прийде ну͡ичъ темненька — ні съ кимъ розмовляти“...
— Ой, сину жъ му͡ий сину, сину Василино!
Купи ти для себе коня вороного;
Прийде ну͡ичъ темненька — розмовляй до ёго.
„Бодай тобі, мати, такъ важко вмірати,
Ой, якъ мені, мати, съ конемъ розмовляти:
Увийду въ конюшню — а ку͡инь не говорить,
Самъ собі наровить. Ой, коню му͡ий, коню,
Чи я тобі важкий, а чи моя зброя?“
— Ой, пане му͡ий, пане, ти мені не важкий;
Ти мені не важкий, й не твоя зброя:
Ту͡ильки мені важки жовті пісочки,
Жовті пісочки, частиі шиночки...
Прийдешъ до шинку, на шинкарку крикнешъ:
Шинкарко, молодко, сипъ медъ й горілку!
Сипъ медъ й горілку, да стели постільку.
Ой, якъ тобі, пане, въ постелі лежати?
А мені, му͡ий пане, на ляді *) стоятн?

(М. Олишевка, Козелецк. у. А. Шишацкій-Илличъ).

Б.

1 „Та порадь мене, мати, якъ на світі жити:
2 Та прийде нічка темненька — ні съ кимъ говорити“.
3 — Та поідь же ти, синку, у Китай у городъ,
4 Та купи собі, синку, коня вороного,
5 Та заводь у станочокъ, говори до ёго.
6 „Ой, коню мій, коню, коню вороненький,
7 Та чого жъ, мій коню, смутний, не веселий?
8 Чи я тобі тяжкий, чи я тобі важкий?“
9 — Та ти жъ мені не тяжкий, ти жъ мені не важкий,
10 Важкі жъ твоі темні ночі, ночі вечерниці;
11 А відтіль ти ідешъ, у трахтиръ заідешъ,
12 Самъ пъешъ та гуляешъ, мене не згадаешъ.
13 Та добро жъ тобі, пане, медъ-віно кружати,
14 А мені, вороному, у кола стоятн.
15 Та ти пъешъ та гуляешъ, мене не згадаешъ.
16 Та дай же ти, пане, сіна по коліна,

*) Помостъ.

17 Сіна по коліна, а вівса по перса,
18 А вівса по перса, водиці по очі,—
19 Та тоді гуляй, пане, зъ вечора до півночі.

(Бахмутск. у. Г. А. Залюбовскій).

В.

1 „Ой, часъ пора, мати, мене оженити:
2 Прийде нічка осінняя, ні съ кімъ говорити".
3 — Купи, сину, коня вороного,
4 Да поставъ на стані — говори до нёго.
5 „Мати жъ моя, мати, мій кінь не говорить,
6 Мій кінь не говорить, й слова не промовить".

7 В=6 Б; 8 „Чого стоішъ такий смутненький? 9 В=8 Б; 10 Чи ясная зброя, чи дівчина моя?" 11 В=9 Б;

12 — Ні ясная зброя, ні дівчина твоя;
13 Тільки мені важки далекі дороги,
14 Далекі дороги, коршомскі пороги.
15 Ти ідешъ у коршму, горілки напъешся,
16 А мене заставишъ спру землю бити.
17 Ой, дай мені сіна, сіна по коліна,
18 Оброку по бокі, а води по очі —
19 Занесу тебе до дівчини, хочъ по середъ ночі.

(С. Великіе Снитинки, Васильковск. у. Л. В. Ильницкій).

430.

Веду коня до Дуная, кунь не хоче пити,
Задірає головоньку — хоче мене вбити.
— Чому, коню, води не пъешъ? чи дорогу чуешъ?
Чому, синку-одинчику, въ-дома не ночуешъ?
„Якъ же мені, моя мати, въ-дома ночувати:
Прийде ночка темнесенька — ні съ кимъ розмовляти!
Хочь до коня промовляю, такъ кунь не говорить,
Тільки мене, молодого, въ больші літа вводить.
Треба було, моя мати, коня осідлати...
Поіду я на Украіну дівчину шукати.
Зъіздивъ же я, моя мати, Польщу й Вкраіну:
Знайшовъ же я, моя мати, любую дівчину!"

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

431.

А.

1 „Ой, матінко, та не гай мене, —
2 Та й въ дороженьку виряжай мене!“
3 — Ой, синочку, згоди годиночку,
4 Та поки я зберу свою родиночку—
5 И вбогую, и багатую.
6 Теперъ нічка темненька,
7 Доріженька й далеченька —
8 Кінь вороненький та й приставає,
9 А сонъ головоньку склоняє.
10 Изійду я на могилочку,
11 Та пущу коня на долиночку,
12 А самъ ляжу на годиночку.
13 Ой, десь узялася та дівчинонька,
14 Та вирвала билиночку,
15 Та вдарила козаченька,
16 По білому личеньку:
17 „Встань, козаче, годі спати —
18 Хоче орда твого коня взяти“.
19 — Нехай бере, кінь другий буде;
20 Мене жъ молодого по вікъ не буде.
21 Пропавъ же кінь й сіделечко,
22 Та все черезъ тебе, моє сердечко;
23 Взяли коня вороного,
24 Съ-підъ козака молодого.

(Полтава. Я. И. Демченко).

Б.

1 По-підъ лісомъ, лісомъ, по-підъ дубиною —
2 Ажъ тамъ руба козакъ ячмінь сокирою.
3 — Ой, годі, козаче, ячменю рубати,
4 Та ходімъ до мене пшениченьки жати.
5 Що съ твого ячменю та кутя буде,
6 Зъ моєі пшениці коровай буде.
7 Б=1 А;
8 Та въ військо — дорогу виряжай мене.
9 Що мені нічка та все темная,
10 Козаку дорога та не ровная.
11 Дали ёму коня неізжалого,
12 Посадили козака небувалого.
13 Ой, кінь на гору копитами бъється,
14 А въ козака слёзи, якъ... ллються.
15 Ой, кінь на гору спотикається,
16 А козакъ на конику все слоняється.

(Роменск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

— Ой, матюнка, та не гай мене,
У велику дорогу виряжай мене:

Чогось мені та дрімається,
Підо мною сивий кінь спотикається.
Пущу коня та на пісочокъ,
А самъ ляжу спати та на часочокъ.
Пущу коня та до долини,
А самъ пійду ночувать та до дівчини.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

432.

Зімо, зімонько, зімо лютая,
Ой, прошу я тебе—не зморозь ти мене.
Що не такъ мене, якъ милепького,
Въ походъ йдучи, коня ведучи:
Коникъ вороний, самъ вінъ молодий,
Поясъ шовковий, самъ чорнобровий;
На імъ кучері завиваються,
По імъ матуся убивається,
Дівка молода дожидається.
„Куплю матері юпку баєву,
Дівку молоду візьму съ собою".
— Ой, синочку мій, усовістися:
Кохала я тебе изъ малості, —
Кидаешъ мене ти на старості! —
„Піду, матусю, отставки прохать,
Буду рідпую по-вікъ годувать".

(Черниговск. губ. П. Косменко).

433.

А.

„Сини моі, соколоньки, де жъ ви поділися, —
Чи ви возомъ поіхали, чи пішли пішки?
Та чому мені, сини моі, не давали звістки?"
Годувала мати синівъ та й утішалася,
А сини єі покинули — мати й осталася:
Та спомянула мати синівъ рано у суботу:
„Та пошли, Боже, синамъ моімъ скорую роботу!"
Та спомянула мати синівъ рано у недільку:
„Та пошли, Боже, синамъ моімъ добрую годинку!"
Та спомянула мати синівъ рано въ понеділокъ:
„Та роди, Боже, синамъ моімъ жито, якъ барвінокъ!"
Та спомянула мати синівъ рано у вівторокъ:
„Та пошли, Боже, синамъ моімъ хочъ кіпокъ по сорокъ!"
Та спомъянули сини мати рано у середу:
— Ой, десь, братці, мати наша у старцяхъ по переду! —
„Та бодай же ви, сини моі, сёго не діждали,

17 Що бъ я у старцяхъ по переду стояла!
18 Та хочъ буду, сини моі, гірко зоробляти,—
19 Та не буду у старцяхъ по переду стояти".

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 „Сини жъ моі, орли моі, тощи (?) й соловейки,
2 Якъ же я васъ годувала, якъ були маленьки!" 3 Б=4 А;
4 Сини зросли, въ розбій пішли, мати осталася.
5 Изгадала мати синівъ рано у неділю:
6 „Роди, Боже, жито синамъ густе, якъ шевлію!"
7 Изгадала мати синівъ рано въ понеділокъ:
8 „Роди, Боже, синамъ жито густе, якъ барвінокъ!"
9 Изгадала мати синівъ рано у вівторокъ:
10 „Роди, Боже, синамъ жито хочъ кіпокъ на сорокъ!"
11 Изгадали сини матіръ рано у середу:
12 — Ой, десь наша, братця, матіръ въ старцяхъ по-переду,
13 В=16 А; 14 Щобъ ви свою рідну матіръ у старцяхъ пізнали".

(С. Воробьи, Лубенск. у. М. В. Нѣговскій).

434.

Якъ була я молодою та дванадцять синівъ мала.
Та всімъ діло загадала:
Два пішло орати, два пішло поганяти,
А два пішло косити, а два пішло молотити.
А надія у Бозі — ще й чотирі у дорозі:
— Найстарший мій сину, та верни мою силу, —
Що я тебе (годовала) и ніченьки не спала,
Та й силочку потеряла.
„Ой, не буду, мати, тобі сили вертати:
Буду тебе, моя мати, до смерти годувати".

(С. Выграевъ, Каневск. у. А. В. Шевченко).

435.

А.

1 Ой, добрая та годинонька була,
2 Що матуся свого сина била.
3 А вінъ, молодъ, не гнівався,—
4 Вінъ матусеньки попросився:
5 — Годі жъ мене, моя мати, гризти—
6 Піду съ туги на Вкраіну жити.

Піду съ туги на Вкраїну,
Я й тамъ, молодъ, не загину.—
„Ой, стій, сину, завернися,
Та въ зелений жупанъ одягнися,
А я стану, повернуся,
Та й на тебе подивлюся —
Чи є козакъ на Вкраіні кращій?“
— Соловейку маленький,
Въ тебе голосъ тоненький;
Полети жъ ти по-підъ небесами,
Защебечи трёма голосами,
Та виведи съ темного лугу.
Що витоптавъ усі бережечки,
Та не найшовъ я собі стежечки —
Що я въ лісі съ шляху изблудився.

(С. Трубайцы, Хорольск. у. Н. В. Нѣговскій).

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А;
Синъ матери покорився,—
У ніженьки уклонився:
„За що мене, стара мати, била?
Якъ пойду я на Вкраіну жити.
На Вкраіні добри люде, —
Да й тамъ мені добре буде:
Я самъ, молодъ козакъ, не загину“.
— Ой, вернися, мій сину, вернися,
Въ голубий жупанъ приберися, —
Да й побачу сина свого,
Що хороший мій синъ уродився.
Ой, вирву жъ я клиновий листочокъ,
Да прикрию сина свого слідочокъ,—
Щобъ пташечки не літали,
Зозуленьки не ковали,
Сліду сина мого та й не топтали.

(Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

В.

Несчастлива годинонька була,
Якъ матуся свого сина била.
— Ой якъ будешъ мене, мати, бити,
То я не буду изъ тобою жити.
Ой піду я зъ туги на Вкраіну:
И тамъ же я, молодъ, не загину! —
„Ой вернися, муй сину, вернися,
Внесу жупанъ, такѣ ти й приберися;
Подивлюся, муй сину, на тебе,
Чи есть такий козакъ на Вкраіні,
Якъ ти въ мене, муй сину единий?
Ой не жалкуй, муй сину, на мене:
Не дай, Боже, пригоди на тебе,
Якъ ти будешъ пострелянъ, порубанъ,
Ой хтожъ тобі рановьки промие?“
— Въ полі, мати, друбенъ дощикъ иде,
Ой той мені рановьки промие.
„Ой не жалкуй, муй сину, на мене:
Не дай, Боже, пригоди на тебе,
Якъ ти будешъ въ степу помірати,
Ой хто жъ тобі голову оплаче?“
— Въ полі, мати, чорний воронъ кряче,
Ой той мені голову оплаче! —
Ой ремезе, ремезочку!
Не клади гнізда у вершині Дністра,
У вершині Дністра вода прибуває,
Вона тобі жалю понароблясе,
Вона твои дітки позатопляе.
Наклади гніздо въ версі на ялині.
А тамъ на ялині орелъ сидить,
А підъ ялиною козакъ лежить.
Козакъ до орла промовляе:

„Полети, орле, въ мою сторононьку, Ой и скажи, орле, осударю служу,
Ой и дай же, орле, моій неньці знати. Нехай моя ненька возрадується,
Та не кажи, орле, що я тутъ лежу, Дрібними слізами умпється“.

(Н. И. Костомаровъ).

436.

А.

Ой кряче, кряче чорненький воронъ
Та на глибокій долині;
Ой плаче, плаче, молодий козаче
По несчастливій годині.
Ой кряче, кряче та чорненький воронъ
Та у лузі надъ водою;
Ой плаче, плаче молодий козаче
На коніку вороному.
— Вороний коню, заграй підо мною,
Розбий, розбий тугу,
Розбий, розбий тугу по зеленому лугу
Козакові молодому.
Ой іде козакъ та дороженькою,
Слізоньками умивається:
— Десь моя ненька, десь моя старенька
Та за мною убивається.
Та у неділоньку рано, по-раненьку,
Та якъ сонце не сходило,
Та зъізжалася вся моя родина,
Вона мене випроводила.
Випровожаешъ, моя родинонько,
Та чи не жаль тобі буде,
Якъ я поіду въ сторону чужую
Проміжъ чужні люде?
Ой згадай мене, моя старая мати,
Сідаючи та обідати:
Десь моя дитина на чужій стороні,
Та нікому її одвідати.
Ой згадай мене, моя старая мати,
Якъ сядешъ у-вечері істи:
Десь моя дитина на чужій стороні,
Та немае одъ неі вісти.

Б.

1—14 Б=1—14 А.

15 Десь моя мила, десь моя миленька
16 Та за мною убивається:
17 Та въ неділю рано, раненько,
18 Та якъ сонце не зходило,
19 Въ далеку дорогу, въ біду и тревогу
20 Вона мене проводила.
21 И казала въ слізахъ моя мила:
22 „Та чи не жаль тобі буде,
23 Якъ ти підешъ въ сторону чужую
24 Та проміжъ чужні люде?“

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

437.

— Десь у тебе, козаче, не рідная мати:
Ой, якъ стали тебе й у салдати брати—до не вийшла й съ хати.
„Ой, спогадаєшъ, моя матусенько, якъ сядешъ обідати:
Ой, десь мій спнъ, десь моя дитина, да нікому й одвідати.
Ой, спогадаєшъ, моя матусенько, якъ станешъ хліба істи:
Гей, десь мій синъ, десь моя дитина, да немає чутки й вісти.
Ой, полети, галко, ой, полети, чорна, да на Дінъ риби істи,
Ой, принеси, галко, ой, принеси, чорна, да й одъ мого сина вісти“.
— А вже жъ мені, гальці, а вже жъ мені, чорні, изъ моря риби не істи;
Ой, якъ не чула, до не будешъ чути й одъ свого сина звісти.
„Ой, заржи, заржи, ти, вороний коню, да съ чистого поля йдучи —
Да нехай зачує, да нехай заплаче вся родина за мною.
Ой, заржи, заржи, ти, воронній коню, да стоя підо мною —
Да нехай зачує, да нехай заплаче моя матінка за мною“.

(С. Вел. Снитянка, Васильковск. у. М. В. Ильницкій).

438.

Породила мати сина сокола,
Та не знала де ёго діти, та въ військо дала.
А навпослі матусенька роздумалась:
„Вернись, вернись, мій синочку, хоть на півъ-года!“
— Не вернуся, моя мати, ні на півъ-часа.
Я до тебе, моя мати, орломъ прилечу, —

Побачишъ, моя мати, якого я тобі жалю нароблю:
Сяду-паду сивимъ орломъ въ зеленимъ саду,
Я своіми сухотами увесь садъ висушу,
А дрібними слізоньками весь садъ ізіллю!
Та більшого тобі, моя мати, жалю нароблю:
Та впъять у походъ, моя мати, орломъ полечу.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

439.

„Ой сонъ, мати, ой сонъ, мати, сонъ головочку клоне".
— Отто жъ тебе, мій синочку, своя воленька воле,
Шо до тебе, мій синочку, сама дівчина ходе.
„Нехай ходе, нехай ходе, вона мене вірно любе,
Вона мене, молодого, та й по вікъ не забуде,
Вона мені, молодому, та й дружиною буде".
— Вона тебе, мій синочку, отрутою нагодуе.
„Ой неправда, ненько, ой неправдонька твоя".
А въ неділю раненько ведуть сина бліденького,
Сидить дівка край віконця, та съ парубка й сміється.
„Ой не смійся, препогана, не смійся, не смійся,
Я одъ тебе, препогана, та й отрутоньки наівся.
Ой правдоньку ненька моя, ой правдоньку казала.
Ой біжи жъ теперъ, моя ненько, хочъ по рідну родину,
Нехай мені вибірає отрутоньку трудную".
— Не поможе-жъ, та мій синочку, та ні рідна родина,
Та поможе тобі, мій синочку, заступъ, домовина.

(Харьковск. губ. Г. А. Залюбовскій).

440.

„Рубай, сину, ясенину — буде кочержилно,
Сватай, сину, сиротину — буде господиня"...
— Ой, не хочу, моя мати, ясини рубати;
Ой, не хочу, моя мати, сиротини брати;
Ой, хочу я, моя мати, сиротину осміяти.
„Ой, не вважай, вражий сину, що я сиротина —
Якъ наважу, до зневажу хозяйського сина.
Ой, зацвіла калинонька підъ зеленимъ дубомъ,—
Ой, не чванься, вражий сину, кучерявимъ чубомъ".
— Ой, зацвіла калинонька підъ зеленимъ листомъ,—

Ой, не чванься, вража дочко, сестрінимъ намистомъ!
Въ тебе хата неметена, а въ сінахъ нечисто,
Въ тебе свита позичина, сестрине намисто.
„Свиту куплю, свиту куплю, й юпку добуду,
Таки жъ бо я добримъ людямъ невісткою буду!
Ще жъ я не казала — тілько погадала,
А вже жъ мене ідна жінка невісткою звала.
Не вважай же, вражий сину, що я сиротина —
Якъ наважу, то зневажу хозяйського сина.
Въ тебе клуня не вкритая, повітки немає,
Въ тебе жупанъ позичений, бо свитокъ чортъ має".

(С. Вел. Снитинка, Васильковск. у.).

441.

„Темна нічка не видкая — не видно ходити;
Широкая дороженька, коли бъ не зблудити.
Було мене, моя мати, малимъ оженити".
— Оженися, сину, я не бороню,
Та не бери вдови, бо я не велю:
Ой, не бери, такъ якъ еі бачишъ,
Бо якъ буде білу постіль стлать, то не разъ заплачешъ...

(Пилиповичи).

442.

Ой зацвіла калинонька у темному лузі,
Теперъ моя головонька и серденько въ тузі,
Чи не жаль тобі, мій батеньку, якъ я піду въ чужу стороньку,
Та погублю свою головочку? Жаль, жаль тобі буде!
Чи не жаль тобі, моя матінко, якъ я піду въ чужу стороночку,
Та погублю свою головочку? Жаль, жаль тобі буде!
Ой плаче и жалкується старий батенько и старая матінка,
Та до воза вони дохожають, до молодого козаченька.
Ой не плаче не жалкується молода дівчина,
Виводить вона вороного коня,
Подає козакові турецькую зброю.
Питає, словами промовляє:
— Ой коли жъ тебе, серденько, ждати?
„Якъ стане на степу вітеръ повівати,
Очеретъ та тирсу по степу розсипати

Тоді мене, моя мила, ждати-піджидати,
Якъ стане по Дніпру хмара похожати,
Старий Дніпръ дощемъ полоскати,
Тоді мене, моя мати, ждати-піджидати!
Якъ стане по небу грімъ грімошати,
Та стане блискавками небо засипати,
Тоді мене, моя мила, ждати-піджидати!
Та принесе мене не мій конь вороний,
Та принесе моі кості вітеръ буйний!
Тоді питай вітра буйного: а де полівався молодий козакъ?
А вітеръ буйний увъ одвітъ промовитъ:
— Ой лежавъ козакъ убитий та у полі підъ рокитою,
У чужій сторононьці, у чужому краю,
А я побачивъ, шо вінъ у чужій стороні,
Та й принісъ козакови кості у рідний край!

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

443.

И шли ляхи на три шляхи,
А татари на чотирі,
А козаки поле вкрили,
Шабельками освітили.
А за нимъ візъ покритий;
На тімъ боці (возі) козакъ вбитий,
Постреляний, порубаний,
На три части розділений,
Въ правій руці шаблю держить,
А зъ тій шаблі крівця біжить.
Козакова мати плаче:
„Шукай, доню, лікароньки,
Зеленої муравоньки".
— На що, мати, ліки дбати?
Треба дощокъ добувати,
Хоромину будовати,
Безъ віконець, безъ дверець —
Тамъ спіть козакъ молодець!

(Изъ собр. Н. И. Костомарова).

444.

Ой мала вдова сина сокола,
Вигодовала въ військо оддала:
Ой старша сестра коня сідлала,
А середульша хусту випрала,
А наймолодша коня осідлала,
А мати ёго випитовала:
— Ой коли, синку, приідешъ до насъ?
„Тоді я мати, приіду до васъ,
Якъ павине піръя на-спідъ потоне,

А млиновий камінь на-верхъ виплине!“
Уже жъ млиновий камінь на-верхъ виплинувъ,
Вже жъ павине пірья на-спідъ, потонуло,
А мого сина въ гостину не видно!
Вийшла на гору, всі полки идуть,
А мого сина коника ведуть.
Питала мати всеі старшини:
Чи не бачили іі сина сокола?
„Чи не то твій синъ, що сімъ полківъ збивъ,
За восьмимъ полкомъ головку схиливъ!
Зозуля літала, надъ нимъ куючи,
А коники ржали, ёго везучи,
Колеса скрипіли, підъ нимъ котючись,
Служеньки плакали, за нимъ идучи!“

(Изъ собр. Н. И. Костомарова).

445.

А.

Не ходи, козаче, по-надъ берегами,
Не суши дівчинп чорними бровами.
Чорні брови маю, дівчата не люблять,
Превражиі молодиці та й не приголублять.
„Піди, синку, до криниці, напийся водиці,
Та щобъ тебе полюбили дівки й молодиці;
Піди, синку, до криниці, умийся водою,
Та щобъ тебе полюбили усі слободою“.

(Воронежск. губ. Изъ собр. Н. И. Костомарова).

Б.

— Чп я, мати, не хорішъ, чи я паренъ не дорісъ,
Чому мене, моя мати, дівчита не люблють?
„Піди, сину, до криниці, напийся водиці,
Будуть тебе дівки любить, ще й молодиці“.

(Роменск. у. Изъ собр. А. А. Потебни).

446.

„Ой мати, мати й а що ти гадала,
Да що за нелюба й а світъ завъязала!“ (2)
— Ой укравъ я, мати, корову рябую,

Ти сказала, мати, украдь и другую; (2)
Ой укравъ я, мати, коня вороного,
Ти сказала, мати, украдь и другого; (2)
Ой укравъ я, мати, ажъ семеро овець,
Ти сказала, мати, мій сину, молодець! (2)
Ой укравъ я, мати, да вола сірого,
Ти сказала, мати, украдь и другого; (2)
Ой укравъ я, мати, сизую галочку,
Ти сказала, мати, мій соколочку! (2)
Ой укравъ я, мати, хусточку,
Ти сказала, мати, голубочку! (2)
Ой укравъ я, мати, да чапелинку, (?)
Ти сказала, мати, що гораздъ синку! (2)
Якъ піймали, мати, у неволю брати,
Не йшла мене мати да й визволяти, (2)
Ой не йшла жъ мати, не йшла й родинонька,
Не прийшла й вірная да дружинонька. (2).

(Х. Петрушевка, Борзенск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

447.

„Рубай сину яворину, добре клиння буде,
Сватай, сину, сиротину, господиня буде“.
— Не всякоі яворини добре клиння буде,
Не всякоі сиротини господиня буде.
„Заріжъ, сину, качурину, нехай кача кваче,
Сватай, сину, сиротину, нехай багачка плаче;
Бо багачка лядощиця, не хоче робити,
Навішає кораликівъ, щобъ єі любити;
Навішає кораликівъ на біленьку шию:
Сватай мене, Иване, або ти, Василю!“

(Подольск. губ. А. И. Дыминскій).

448.

— Тече річка невеличка, та й колишиться,
Чогось моя головонька та й морочиться.
Позволь, позволь, стара ненько, женитися,
Перестане головонька морочитися.
„Ой женися, мій синочку, я не збороняю,

Лишъ не сватай вдовочки;
Бо вдовочка—не дівочка, не дівочий станъ,
Постеле білу постіль та й спати лягає“...

(Подольск. губ. А. И. Дьминскій).

449.

— Ой коли бъ я зозуленька, собі крила мала,
То бъ я тую Украіну кругомъ облітала,
То бъ я свого та синочка середъ полку познала! —
Померъ, померъ новобранець у неділеньку у-ранці,
Положили новобранця на тисовій лавці,
Поховали новобранця у зеленой (имъ) байраці.
Тіло несуть, коня ведуть, конь головоньку клонить,
За нимъ иде стара ненька, та білі рученьки ломить.
— Ой коли бъ же я зозуленька, собі крилечка мала,
То бъ я тую краіну кругомъ облітала,
То бъ я свого та синочка по гробу познала.
Ой летіла зозуленька та сказала — куку,
Ой подай мені, синочку, хоть одну руку! —
„Ой радъ би я, моя мати, обидві подати,
Насипали сироі землі, не могу подняти.
Злетівъ півень на ворота, сказавъ—кукуріку,
Не сподівай мене, моя ненько, уже не до віку“.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

450.

А.

1 Ой не спиться доброму молодцю —
2 Пуховая перинушка шевелиться,
3 Велитъ мені мій батюшка ожениться,
4 А матушка-сударушка все браниться:
5 „Не женися, мій синочку, хоть годочокъ,
6 Та й не бери удівоньки въ двірочокъ —
7 У вдови три нарови не дівочихъ.
8 Стеле білу постіль зъ вечора до півночі:
9 Постіль моя тонка та біла, пуховая,
10 Съ кимъ же ти всю ніченьку ночувала,
11 Чи съ турчиномъ, чи зъ бурчиномъ, чи зъ уланомъ,

12 Чи съ тобою, серце козаче, изъ Иваномъ?
13 Ні съ турчиномъ, ні зъ бурчиномъ, ні зъ уланомъ,
14 Та съ тобою, серце козаче, зъ Иваномъ".

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

1 Б=1 А... ой все не спиться; 2 Б=3 А... миӱй руӱдний... 3 Й а матуся моя рідненька й ой не звеліла; 4 Б=5 А.
5 Ой не бери жени молодоі ой удовоі,
6 Й у вдуӱвоньки й а два наруӱвочка не дівочихъ:
7 Вона свою білу постіль стеле, важенько здихає,
8 Вона свого прежнёго мужа споминає.
9 Ой постіль моя тонка да біла, ой пуховая,
10 Съ кимъ я буду сю нуӱчъ ночовати, ой молодая,
11 Чи зъ турчиномъ, чи зъ німчиномъ, ой чи зъ полякомъ,
12 Чи съ тобою, хороший молодчикъ, ой исъ козакомъ.
13 Не съ турчиномъ, ой не зъ німчиномъ, ой не съ полякомъ,
14 А съ тобою, хороший молодчикъ, ой исъ козакомъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у. И. П. Новицкій).

451.

Въ полі дороженька ні широка, ні вузенька,
Ніхто не йде, не іде,
Тілько вдова сина везе, слёзами вмивається:
„Цить," воронъ каже, „цить, вдова, не журися,
Вже твій синъ оженився,
Взявъ собі паняночку въ чистімъ полі могилочку".
Прилетівъ пташокъ — золоті крильця,
Такі очі, такі брови, якъ у мого Гриця.

(Подольск. губ. А. Дыминскій).

452.

Два дубочка, два дубочка, яворъ зелененький,
Пропадае на Вкраіні хлопець молоденький.
Пропадае, пропадае, відай хоче вмерти,
Нема кому дати знати до отця, до мати,
Щоби прийшовъ на Вкраіну сина поховати.
„Лети, лети, сивий орле, дай до батька знати,
Щоби прийшовъ на Вкраіну сина поховати".

Приїжає отецъ, мати зблизка-здалека,
Прикладає своє личко до єго серденька.
„Годі, отець, годі, мати, годі жалувати,
Тілько прошу отця, мати хороше сховати“.

(Подольск. губ. А. Дьминскій).

453 *).

„Соколоньку-синку, чини мою волю:
Продай коня вороного, вернися до дому“.
— Соколиха-мати, коня не продати;
Мому коню вороному треба сінця дати.
„Соколоньку-синку рибъ намъ не ловити,
Нічого намъ істи — голодомъ сидіти“,
— Соколихо-мати, пусти погуляти,
Буду гулять, та гуляти, доленьки шукати.
„Соколоньку-синку, хиба жъ теперъ время?“
— Время, мати, время—орлу разъ-то время.
Ой привезу, мамо, тобі три жупани,
Та всі тиі три жупани всі сріблomъ поткані;
Ой міжъ тими одинъ жупанъ изъ самого хана.
Ой прощай же, моя мамо, пойду я до хана!

454.

А въ неділоньку рано по рану
Щука въ морі грає,
А мати свого сина
Силно проклинає.
„Ой не лай мене, старая мати,
Та грізними словами,
Та умиешся на завтрій день
Та дрібними слёзами.“
Молодий козакъ та уродливий
Коника сідлає,
Єго мати, та старенькая,
Тяженько вздихає.
Ой виіхавъ молодий козаче
За новиі ворота,
Та вистріливъ молодий козакъ
Та изъ тугого лука.
„Та теперъ мені, старая мати,
Зъ тобою розлука!
Ой біжи, біжи, вороний коню,
На Савуръ-Могилу:
Ой нехай же я тамъ побачу,
Де я молодъ загину“.
Ой загинула козацькая головонька
На широкій на долині,
Та безъ отця, безъ матусеньки,
Безъ рідноі родини.

(Воронежск. губ.).

*) Пѣсни отъ 453 до 461 записаны Н. И. Костомаровымъ.

455.

А.

— Наступала чорна хмара, а другая синя;
Навчай, навчай, удовонько, та своёго сина!
Якъ не будешъ научати, будемъ чаровати:
Причаруємъ руки й ноги и кариі очи,
Щобъ не ходивъ до дівчини темненькоі ночи.
Божилася бідна вдова, передъ паномъ стоя:
„Ой далебі, добродію, ночуе синъ дома!
Що зъ вечора постіль стеле, а къ світу лягає —
Не разъ, не разъ одъ дівчини чобітъ одбірає.
Молодая дівчина до череди гонила,
Молодому козаченьку чоботи носила“.

Б.

Наступала чорна хмара, наступае синя;
Научае удівонька единого сина.
Научала бідна вдова изъ вечіра стиха:
„Не ходи, мій синоньку, доходишся лиха!
Изъ вечера постіль стелешъ, а къ світу лягаешъ,
Не разъ, не два одъ дівчини чобітъ одбіраешъ“.
Въ славнімъ місті Лопатині, на високомъ замку,
Сидить орелъ у кайданахъ за Гандзю коханку.
Сидить орелъ у кайданахъ, дівчину картае:
— Ти дурная, безумная, розуму не маешъ,
Що ти орлу-серцю питоньки не даешъ?
„Напийсь, напийсь, козаченьку, зъ нового ведерця,
Сядь собі коло мене — розвесели серце“.

(Волынск. губ.).

456.

„Ой вийду я, вийду на гору крутую,
Ой стану я, подивлюся на воду биструю:
Щука риба въ морі гуляе до волі,
А я, бідний вдовинъ синъ, безъ счастя, безъ долі.
Пойду жъ я до комори питатися зброі:
Чи мені коня сідлати, чи пішки мандрувати?“

— Сідлай, сину, коня, сідлай вороного!
„Прощай, прощай, стара мати, мене молодого!“
— И я тебе прощу и Богъ тебе прости!
И въ великій дороженьці, Боже, тобі счастя! —
А въ неділю раненько, ще до сходу сонця,
Плаче, плаче бідна вдова, сидючи въ оконця.
Плаче жъ вона, плаче, тяженько вздихає;
Летить сивий орелъ, а вона и питає:
— Ой ти, орелъ сивокрилий, високо літаєшъ!
Ой чи часто мого сина у вічи видаєшъ?
„Ой чи часто, чи не часто, таки ёго бачу:
На чубъ, на чубъ наступаю, очи колупаю!“
Ой вдарилась бідна вдова объ поли руками:
— Сини жъ моі коханні, пропала я зъ вами!
„Сама-сь, мати, винна, сама провинила,
Що насъ молодими та не поженила!“
— Сини жъ моі любі, сини ви милиі!
Тимъ же я васъ не женила, що ви молодиі!

(Волынск. губ.).

457.

Ой мандрувавъ молодий козаче,
Та помандрувавъ стиха:
Вінъ не зъ добра, не зъ роскоши,
А зъ великого лиха.
Якъ мандрувавъ—та й шапочку знявъ,
Всіму роду одклонився;
Якъ изийшовъ на битий шляхъ,
Слізоньками умився!
„Ой не плачте ви, карііе очи,
Одъ роду мандруючи;
Заплачете ви, карііе очи,
На чужині горюючи!

Ой не ржи ти, воронній коню,
По дорозі йдучи;
Заржи ти, воронній коню,
На круту гору йдучи;
Нехай зачуе моя пенька,
Безъ мене горюючи“.
А ненька зачула, важенько вздихнула:
— Ой гаю, мій гаю!
Котору дитину
Кохала, любила,
Край себе не маю!

458.

Надъ моремъ глибокимъ
Стоіть теремъ високий.
Изъ-шідъ того терема
Вийшла вдова молода.

Породила два сина.
Якъ два сина родила —
Чорнимъ шовкомъ обвила,
И въ китайку сповила,

На корабель вложила,
Въ тихий Дунай пустила
И Дуная просила:

Охъ ти, тихий Дунай,
Моіхъ дітокъ попріймай!
А ти, корабель новий,
Сколиши моіхъ синівъ!
А ти, бистрая вода,
Гляди дітокъ, якъ сестра!
А ви, жовтні піски,
Покормите дітки!
А ви, луги, не шумить,
Моіхъ дітокъ не збудить!

У двадцятому году
Вийшла вдова на воду;
Стала воду набірать,
Ставъ корабель припливать,
Ставъ до вдови приставать;
А у тому кораблі
Два дунця молодці:
Єденъ сидить на розі,
Розчисуе свою косу;
Другий сидить на въ-дону —
Поглядае на вдову.
— Здорова була, вдова,
Чи любишъ ти дунця?
Чи підешъ ти за дунця?—
„Ой я люблю дунця
И за дунця піду:
За єдного сама иду,
За другого дочку шлю!“
Якъ забрала у свій домъ,
Посадила за столомъ,
Частовала медомъ-виномъ.
— Охъ ти вдова, молода,
Дурна твоя голова!
Та насъ сама родила,
Въ тихий Дунай пустила
И Дуная просила:
Охъ ти, тихий Дунай,
Моіхъ дітокъ попріймай!
Який теперъ світъ наставъ,
Що братъ сестри не пізнавъ!
Ой и що-то за світъ є,
Що синъ матусю бере!
Да пойди, мати, утопись,
А я пойду въ темний лісъ,
Нехай мене звіръ изъість!

(Волынск. губ.).

459.

„Ой хмелю, мій хмелю, де ти зимувавъ?
Ой спнку, мій синку, де ти ночувавъ?“
— Я у лузі зімовавъ, та й не розвивався;
Я въ дівчини ночувавъ, та й не роззувався.
„Ой сину, мій, сину, не гораздъ ти робишъ,
Не гораздъ ти робишъ, що ти пізно ходишъ:
Хвалилися молодиці, що ти шкоду робишъ“.
— Ой буду ходити, и буду робити:
Було-бъ тобі, моя мати, молодимъ женити.
„Оженися, синку, оженись, небоже,
Та не бери вдовиці — не дай тобі, Боже!
Що вдовицине словце,

Якъ зімнее сонце:
Хочъ воно й світе та не гріе,—
Буйний вітеръ віе!
А въ дівчини словце,
Якъ літнее сонце:
Воно й світе, и гріе,
Теплий вітеръ віе!
Хоть часомъ хмарнесеньке,
Та усе теплесеньке".

(Полтавск. губ.).

460.

Гомінъ, гомінъ по діброві;
Туманъ поле покриває;
Мати сина проганяе:
— Піди, сину, геть одъ мене:
Нехай тебе турки візьмуть!—
„Мене, нене, турки знають,
Мене кіньми наділяють!"

Гомінъ, гомінъ по діброві;
Туманъ поле покриває;
Мати сина проганяе:
— Піди, сину, геть одъ мене:
Нехай тебе орда візьме!
„Мене, нене, орда знае,
Срібромъ, злотомъ наділяе".

Гомінъ, гомінъ по діброві;
Туманъ поле покриває;
Мати сина призиває:
— Вернись, сину, до-домоньку,
Змію тобі головоньку!—
„Мене, нене, змпють дощі,
А росчешуть густі терни,
А висушить ясне сонце!"
Старша сестра коня веде,
А підстарша зброю несе,
А меньшая випитуе:
— Коли, брате, зъ віська прийдешъ?—
„Возьми, сестро, піску жменю,
Посій его на каменю,
Ходи къ ёму зіроньками,
Поливай его слізоньками;
Коли, сестро, пісокъ зійде,
Тоді братъ твій зъ віська прийде!"

(Полтавск. губ.).

461.

Ой у місті та на ринку стала ся новина,
Молодая Оленочка синочка родила,
Повила его, повила та у білиі пелюшки,
Ой покинула, закинула у Дунай глубокий:
„Плини, плини, дитятко, плини въ-разъ зъ водою,
А я собі погуляю ще годъ дівонькою!
Наіхали риболови та риби ловити,

Не зловили щуки риби, а зловили дитя,
Взяли собі дитятенько до пана на раду:
„Збирай, пане отамане, всіхъ дівокъ громаду!“
Всі дівоньки-паняноньки на-передъ идуть,
И на своіхъ головонькахъ віночки несуть.
Молодая Оленочка по-заду иде
И на своій головоньці вінка не несе.
Всі дівоньки-паняноньки до церкви идуть,
Молодую Оленочку до тюрми ведуть.
Всі дівоньки-паняноньки таночокъ ведуть,
Молодую Оленочку передъ дворомъ бьють.
Ой узяли Оленочку підъ билні боки,
Закинули, закинули у Дунай глибокий.
— Плини, плини, Оленочко, у разъ за водою,
Нехай же ти погуляешь ще годъ дивонькою!
Молодая Оленочка уже потопае,
На свою матусеньку ще викрикае:
„Ой маешъ ти, моя матп, ище дочокъ дві,
Не давай імъ роспустоньки, якъ мені самій!
Ой маешъ ти, моя мати, ище дочокъ пъять —
Не пускай ихъ на досвітки, нехай дома сплять:
На досвіткахъ мала хата, а всі долі сплять,
Коло кажній дівчиноньки женихівъ по пъять...

(Волынск. губ.).

ПОЛОЖЕНІЕ ДОЧЕРИ ВЪ СЕМЬѢ.

462.

Що то въ лісі зашуміло?
Сосна зъ вітромъ говорила:
„Ой, ти, вітру мій, вітру,
Ти не шуми надо мною, (2)
Надъ сосною зеленою.
Ти не ламай мого гілля,
Ти не кидай на дорогу;
Кідай гілле підо мною,
Підъ сосною зеленою“.

Що то въ хаті гомоніло?
Теща зъ зятемъ розмовляла:
„Ой, ти зятю мій, затю,
Ти не дурь мого дитяти,
Ти не суши молодости,—
Пускай єі часто въ гості.
А я єі рідна мати,
Буду єі научати, (2)
Якъ милого шанувати“.

(Черниговск. губ., со словъ Н. Вербицкаго).

463.

Ой, хлопъяча біда—у некрути брати,
А дівчача біда—нерідная мати:
Не пускає мене нікуди гуляти;
Ні сюда, ні туда, ні на вечорниці,—
Хоче мене мати оддать у черниці.
А я, молодая, та й догадалась,
Та въ колючій теренъ та заховалась;
Ой, тамъ моя коса та росчесалась.
Та нехай моя коса по тереночку має,
Нехай моя краса зъ дівочками гуляє;
Зъ дівками гуляє, якъ макъ, процвітає,
Якъ макъ процвітає, собі пару має.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

464.

А *).

1 Ой, пила, пила Немериха на меду,
2 Та й пропила свою дочку молоду.
3 Ой, пила жъ, пила Немериха на ринку,

*) См. Ч. II, № 229.

Та й пропила свою дочку Маринку.
— Хто дасть мені цеберъ меду и вина,
То тому жъ буде моя дочка молода.
Озоветься Шинкаренко молодой:
„Я жъ дамъ тобі цеберъ меду и вина,
Та нехай мені твоя дочка молода“.
Ой, у неділеньку рано пораненьку, до сходъ сонця,
Ой, плакала Немерівна у віконця:
— Ой, загину, моя матінко, загину,
Ой, не люблю Шинкаренка, покину! —
Та пішла, пішла Немерівна, пішла прічъ,
А за нею Шинкаренко на всю нічъ.
Та що нажене Немерівну, то й не бъє,
Та все єі хорошенько питає:
„Та чого жъ, чого жъ, Немерівно, сама йдешъ,
Чи ти у мене служебочокъ не маєшъ?“
— На що жъ мені и служебочки твоі,
Що ти самъ, молодъ, не до мислоньки моій? —
Пойшла жъ пойшла Немерівна шляхами,
А за нею Шинкаренко зъ ляхами;
Та що нажене Немерівну, то й не бъє,
Та все єі хорошенько питає:
„Чого жъ, чого жъ, Немерівно, пішки йдешъ,
Чи ти жъ у мене воронихъ коней не маєшъ?“
— На що жъ мені ворони коні твоі,
Що ти самъ, молодъ, не до мислоньки моій! —
Пойшла жъ, пойшла Немерівна пожаремъ,
А за нею Шинкаренко вже й конемъ;
Та пожаръ ноги Немерівни под(піка),
Горача кровъ єі слідокъ залива.
Та що нажене Немерівну, то й не бъє,
Та все єі хорошенько питає:
„Чого жъ, чого жъ, Немерівно, боса йдешъ,
Чи ти у мене черевичківъ не маєшъ?“
— На що жъ мені а черевички твоі,
Що ти самъ, молодъ, не до мислоньки моій.
Ой, дай мені, Шинкаренко, ножика,—
Урізати тоненького полотеньця,
Звязати біленькую ножечку.
Та не влучила Немерівна у полотенце,

44 Та улучила Немерівна у серце:
45 — Оттеперъ же, Шинкаренку, я твоя,
46 Бери моє біле тіло на коня,
47 Та й поведи до матусі до двора,
48 Та нехай мене моя матуся похова.

Б.

1 Пила, пила Немериха на меду,
2 Та пропила свою дочку молоду.
3 „За віщо ти, моя матінко, що дня пъешъ?
4 Чи ти мене за Шинкаренка оддаєшъ?
5 Наступає, моя матінко, темна нічъ —
6 Покину я Шинкаренка, пойду прічъ".
7 Пішла, пішла Немерівна горою,
8 А за нею Шинкаренко другою.
9 Б=16 А. 10 Та все єі словечками картає. 11 Б=26 А;
12 Чи ти въ мене кониченьківъ не маєшъ?
13 — На що мені кониченьки вже твоі —
14 Ти самъ, молодъ, не до мислоньки моєі.
15 Пішла, пішла Немерівна въ три милі:
16 А за нею Шинкаренко въ чотирі;
17 Б=16 А; 18 Та все єі словечками додає: 19 Б=18 А;
20 Чи ти мене служаночки не маєшъ?
21 — На що мені служаночки всі твоі —
22 Ти самъ, молодъ, не до мислоньки моєі.
23 Пішла, пішла Немерівна въ три милі,
24 А за нею Шинкаренко въ чотирі:
25 Б=36 А; 26 Чи ти въ мене черевичківъ не маєшъ?
27 — На що мені черевички всі твоі, —
28 Ти самъ, молодъ, не до мислоньки моєі.
29 Ой, дай мені, Шинкаренку, гострий ніжъ, —
30 Урізати тоненькиі лубочки,
31 Та прикрити своі біли ніжечки.
32 Не влучила Немерівна въ лубочокъ,
33 Та влучила свого серденька краёчокъ.
34 Б=45 А; 35 — Бери мене, моє серденько, на коня,
36 Вези мене до матері до двора:
37 Нехай мене моя матінка похова,
38 Нехай мені музиченьки понайма!
39 „Ой, я тебе, Немерівно, поховаю,

40 И по тобі музиченьки понаймаю".
41 — На що мені музиченьки вже твої, —
42 Ти самъ, молодъ, не до мислоньки моєі.

В.

1 Загуляла Немериха на меду. 2 В=2 Б;
3 „Гей и хто купить цеберъ меду, вина два,
4 Того буде Немерівна молода".
5 И обізвався да Шкандибенко молодий:
6 — Ой я куплю цеберъ меду, вина два,
7 То моя буде Немерівна молода.
8 „Й ой, за що жъ ти, моя мати, за що пьешъ,
9 Десь ти мене молодую продаєшъ?"
10 — Й або, доню, да съ Шкандибенкомъ звійнчайся,
11 Й або, доню, да въ чисте поле сховайся.
12 „Й ой темная да невидная цяя нічъ,
13 Й ой, не люблю да Шкандибенка, піду прічъ"
14 Й ой, побігла да Немерівна ярами,
15 Й а за нею да Шкандибенко съ хортами:
16 — Й ой, чого жъ ти, да моя пані, пішки йдешъ,
17 Й десь ти въ мене воронихъ коней не маєшъ?
18 „Хочъ є въ тебе вороні коні — то твої,
19 Самъ ти не підъ мислоньки мені".
20 Й ой, побігла да Немерівна тернами,
21 А за нею да Шкандибенко цсъ шаблями:
22 — Й ой, чого жъ ти, моя пані, боса йдешъ,
23 Десь ти въ мене да черевичківъ не маєшъ? —
24 „Хочъ є въ тебе черевички — то твої...
25 Не буть мені та за тобою молоді".
26 В=28 Б... да Шкандибенко...; 27 В=29 Б. Повиймаю...;
28 Не виймала да чорний теренъ зъ білихъ нігъ,
29 Да всадиша й у серденько гострий ніжъ:
30 — Кипи, кипи, та моє серце на, ножі,
31 Ой, ніжъ маєшъ да съ Шкандибенкомъ у ложі.

(С. В. Снитинка, Василь. у. Л. В. Ильницкій).

Г.

1 Г=1 Б; 2 Г=2 Б... доненько...; 3 Г=3 В... меду та вина; 4 Г=4 В... Немерівночка...; 5 Обізвався та молодъ уланъ на меду. 6 Г=6 В; 7 Г=7 В... Немерівночка...;

Прийшла, прийшла та Немерівна до дому:
— Ой, пропила тебе, моя доню, улану.
Тильки що вона тиі слова почула,
Заразъ зъ хати та на подвірье махнула.
Не зважала вона, що темная нічъ,
Пішла вона въ чистеє поле прічъ.
Якъ дознались улани — сіли на коні,
Догоняли молоду дівчину въ погоні:
— Ой, чого жъ ти, Немерівно, боса йдешъ,
Хиба въ мене та черевичківъ не маєшъ?
Бігли, бігли, та ажъ три милі въ погоню,
Та догнали Немерівну на терні.
— Подай, молодъ уланъ, подай острий ніжъ,
Нехай вийму острий теренъ зъ нігъ.
Не виймала терна пзъ ноги,
Але зъ серця кровъ окипіла на ножі.
— Ой, одчини, моя мати, брамочку,
Везу тобі неживую невісточку.
„Охъ, мій сину, вези далеко єі,
Бо наробишъ лиха собі и мені".
— Ой, одчиняй, моя тещенька, світлоньку,
Везу тобі твою неживую доненьку:
„Ой, сідайте, рідни браття, на коні,
Ловіть того, що привізъ доню въ крові".
— Не піймали, моя мати, на дворі,
Не доженемъ у чистимъ полі на коні.

465.

Ой, у полі могила,
А й на могилі калина,
На калині соловей, —
То мій рідний братічокъ.
На калині пташечка, —
Мого брата душечка.

(С. Ташинь, Переяславск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

466.

Шкітишъ (?), шкітишъ коло дороги,
А й у козака кривиі ноги;
Дайте милиці подпіратися,
Піду до дівчини женихатися:
А й у дівчини злиі собаки,
Вийшла дівчина обороняти:
„Ой чипъ, ой вонъ, въ солому спати!
А ти, козаче, ближче до хати".
Сидить же мати, набивається,
Своєй дочкою вихваляється:

„Ой бери, бери у мене дочку;
А у мене дочка не робітничка,
Вона у тебе не робитиме,
По землі хвартухъ волочитиме.
А у неі пави помиють лави,
А у неі лиски помиють миски,
Вона хліба напече,
Водиця сама въ хату натече".

(С. Липовое, Кременчугск. у. Изъ собранія П. А. Кулиша).

467.

Да горе жъ мені на чужині,
Що моі брати не при мені;
Що моі брати въ полку служять:
Що одинъ у полку генераломъ,
А другий въ Москві копитаномъ,
А третій иде — коня веде;
Да не самъ іде — зъ громадою,
Изъ громадою — не съ правдою.
Да привівъ коня до бродочку,
А й у бродочку сімъ сотъ річокъ:
Одна річка — семерічка,
А другая водяная,
А третяя десь настала,
Що сестра брата не познала,
Да бродягою озпвала:
„Да простп, брате, не познала,
Що бродягою узивала!"
Да сестра брата вірненько просила,
Да за тісовий столъ садила,
Да медомъ, виномъ шановала.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

468.

А.

1 Ой зъ-за гори курно та димно,
2 За туманомъ світа не видно.
3 Гей, ой тамъ Романь воли пасе,
4 А дівчина воду несе.
5 Романъ воли да покидає,
6 А дівчину да доганяє;
7 Ой дівчину да доганяє,
8 Зъ відеръ воду да виливає.
9 „Ой, Романе, да Романочку,
10 Скажу тобі й усю правдочку:
11 Въ мене матп та нерідная...
12 Головочка моя бідная!
13 Буде мати бити, учити,
14 Ой, якъ, суко, воду носити!
15 Гей, щіткою да гребінкою,
16 Веретеномъ да кужілкою".
17 — Ти, дівчино, дурна, безумна;
18 Ти не знаєшъ, якъ одгадати:
19 Налетіли гусі до броду,
20 Сколотили мені воду;
21 Налетіли зъ гусенятами,
22 Сколотили ноженятами,
23 А я, молода, та й постояла,
24 Покіль вода вщолочала.

(С. В. Спитинка. Л. Ильченко).

Б.

1 Б=1 А... у полі... 2—5 Б=2—5 А; 6 Дівчину наздоганяє; 7 Б=8 А... 8 Б=9 А... ти... 9 „Скажу тобі усю правдоньку; 10 Не вилигай зъ відеръ водиці; 11 Б=11 А... Бо у...

12 Буде мене бити, бранитп
13 И нікому одборонити".
14 — Дурна, дівка, й не розумная

15 Б=18 А... одказати; 16 Б=19 А; 17 Б=20 А... Марусі... 18 А я, молода, подивилася, 19 Поки вода встановилася. 20 и 21 Б=23 и 24 А.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Ой, у полі димно да димно, 2—5 В=2—5 А; 6 В=6 Б; 7 В=7 А; 8 В=8 А; 9 и 10 В=9 и 10 А;

11 „Що й у мене мати чужая,
12 Буде мене бити, ругати;
13 Буде мене бити, ругати, —
14 Я не знаю, якъ одказати?"
15 — Налетіли гусі зъ Русі,
16 Сколотили воду Марусі.
17 А Маруся да подивилася,
18 Поки вода й установилася:
19 А Маруся да підождала,
20 Поки вода й ущолочала.

(С. Рудьковка. И. П. Новицкій).

Г.

1 Г=1 В; 2 Г=2 А; 3 Г=3 А... Козакъ... 4 Г=4 А;
5 Ой, тамъ, козакъ воли покидає,
6 Дівчину переймає.

7 Г=8 А; 8 Ой, козаче, ти козаченьку; 9 Г=9 Б; 10 Г=11 А; 11 Буде мене моя мати бити; 12 Г=13 Б; 13 Г=17 А.

14 Якъ не вміешъ одгадати,
15 И матері отказати:
16 Де взялися сірні гусі;

17 Г=16 В; 18 и 19 Г=23 и 24 А; 19 и 20 Г=18 и 19 Б.

(С. Церковища, Козелецк. у.).

469.

А.

1 Зеленее жито, зелене,
2 Хорошні гості у мене;
3 Тілько жъ моє серденько схне,
4 Що молодая замужъ іде.
5 „Иди, иди, мила, здорова, —
6 Я не мовлю тобі не слова.
7 Єсть у мене кінь вороний —
8 Я поіду до удови".

9 Удівонька двіръ вимітає,
10 Въ удівоньки матіръ питає:
11 „На що, доню, двіръ ти метешъ,
12 Кого, доню, въ гості ти ждешъ?“
13 — Тобі, мати, мене не питати,
14 Мені, мати, тобі не казати!
15 Стоятиме кінь за угломъ,
16 Сідатиме гість за столомъ.
17 Удівонька постіль застілає,
18 Въ удівоньки матіръ питає:
19 „Съ кімъ ти, доню, сю нічъ ночувала,
20 Съ кімъ ти, доню, сю нічъ розмовляла“.
21 — Тобі, мати, мене не питати,
22 Мені, мати, тобі не казати!
23 Съ периною сю нічъ ночувала,
24 Съ периною сю нічъ розмовляла —
25 „Бодай же ти, доню, оніміла,
26 Якъ ти мені правди сказать не схотіла!“
27 — Ой, дай Боже, матусенько, дай,
28 Коли тобі дочки не жаль.

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А; Прехороши... 3 Б=3 А, 4 и 5 Б=4 и 5 А; 6 Б=6 А, Тобі не мовлю; 7 и 8 Б=7 и 8 А; 9 До вдівоньки до Марушки, 10 На шитиі білп подушки. 11 Б=9 А, Маруспна;

12 У Марусини козакъ питає:
13 „Марусино, серце моє,
14 Чи пійдешъ ти заміжъ за мене?“
15 — Козаченьку, я сёго не дказна;
16 Сватай мене, — я й заразъ согласна.
17 Сватало два козаки —
18 Не давала личенька въ знаки:

19 Б=11 Б; 20 Б=12 Б, мати... 21 Б=13 Б; 22 Які були гості у тебе?“ 23 Б=13 А; 24 Б=14 А; 25 Б=15 А, вороний; 26 Гулятиме ляхъ молодий; 27 Б=25 А; 28 Якъ ти мене, стару, одурила. 29 Б=27 А, матюнко; 30 Б=28 А... мене...

31 Ночувала я сама съ собою,
32 Розмовляла съ периною.
33 Ой, не тупай, лаше, не тупай,
34 Підківками землі не стукай:

35 Моя мати чутко спить, —
36 Вона сее услишить.
37 Не тупай, ляше, ногою, —
38 Не ляжу спать исъ тобою".

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Кибальчичъ).

В.

1—5 В=1—5 А; 6 В=6 Б; 7 и 8 В=7 и 8 А; 9 В=9 Б, До й удови, 10 В=10 Б... и шитиі да... 11 В=13 Б, Скажи, скажи...

12 „Чи любишъ ти вірно мене?"
13 — Якъ би жъ тебе не любила,
14 То бъ до тебе не ходила;
15 А то жъ тебе вірно люблю,
16 Да й за тебе заміжъ пойду.

17 В=9 А, хату; 18 В=10 А, мати; 19 В=11 В, доню моя; 20 Якій буде гость у тебе? 21 В=17 А, въ мене; 22 В=14 А; 23 В=25 Б; 24 В=26 Б, козакъ; 25 В=25 А; 26 В=28 А, мене такъ; 27 В=29 Б; 28 В=28 А;

(С. Никольская слободка, Остерск. у. И. П. Новицкій).

Г.

1—5 Г=1—5 А; 6 Г=6 Б; 7 Г=7 А; 8 И я козакъ самъ молодий; 9 Осідлаю, та поіду до вдови; 10 Г=9 А; 11 Г=17 А, стілъ; 12 Г=10 А, „Въ... матуся; 13 Г=13 Б, Марусеньки; 14 Г=22 Б, Будуть; 15 и 16 Г=13 и 14 А; 17 Г=25 Б, Буде стоять;

18 Буде гулять козакъ молодий.
19 Ой, не ходи, козаче, по хаті,
20 Не збуди матусі въ кімнаті:
21 Бо матуся тихесенько спить,
22 Прокинеться, — буде тебе бить.

(Сумы. М. Нѣговскій).

470.

А.

„Оженися, синку, оженися, Василько,
Та не бери собі удівоньки — не дасть Богъ доленьки.
Оженися, синку, оженися Василько,
Возьми собі паняночку, у удови дочку".
— У удови дочка, то жъ мені не рівна:
Вийде, стане на й улиці, якъ та королівна.

Що зъ нею не стати, не поговорити,
Тількі, знявши та шапочку, „на добра-нічъ“ дати.
— На добра-нічъ, усімъ на нічъ, й тобі, стара нене!
Ой, чи даси свою дочку у-въ осень за мене?
„Шкода, синку, твого отецького слова,
Моя дочка й ледащиця, й не ночує дома“.
— На добра-нічъ, ненько, дай води напиться!
Пусти дочку на й улицю, хочай подивиться!
„У кубочку вода стоіть, йди, та напийся,
Сидить дочка въ оконечка, йди, подивися“.
— Холодная вода твоя у зуби заходить,
Хорошая дочка твоя підъ мислі підходить.
„Сидить дочка въ оконечка нижше перелазу,
Якъ дамъ тобі напитися — забудешъ одъ-разу“...
— Буду пити, буду пити, каплі не упущу,
Тоді жъ хиба я забуду, якъ очи заплющу.
Купувавъ я твоій дочці каблучки й орішки,
Була у мене пара коней — теперъ хожу пішки.
Купувавъ я твоій дочці дорогі наряди,
Були въ мене два городи — теперъ нема й гряди.
Купувавъ я твоій дочці солодкі напитки,
Були въ мене два жупани — теперъ нема й свитки.
„Чому дуба не рубати, бо дубъ дуплинатий,
Чому хлопцівъ не дурити — вони дуровати“.

(Д. Лавриненко).

Б.

1 „Ой, здорова, удівонько, що двіръ на помості!“
2 Приіхали до вдівоньки три козаки въ гості:
3 „Чи не тая удівонька, що на горі хата,
4 Хорошую дочку має, сама не багата?
5 Ой, здорова, удівонько, дай води напиться!
6 Хорошую дочку маешъ — позволь подивиться!“
7 — Стоіть вода въ відеречку — йди, напийся.
8 „Сидить дочка край віконця—позволь, подивиться.
9 Стоіть вода въ відеречку, чогось каламутна,
10 Сидить дівка край віконця, чогось вона смутна“.
11 Молодая дівчинонька, не на горе йшло,
12 Що учора изъ вечора, три козаки прийшло:

13 Одинъ сидить конець стола, медъ-вино кружає;
14 Другий стоіть коло ёго, у скрипочку грає;
15 Третій стоіть у порога, дівку підмовляє:
16 „Ти, дівчино, сіра утко, чи сватати хутко?“
17 — Козаченьку-барвіночку, у тую неділечку.
18 „Ти, дівчино, повна рожа, въ неділю не гоже!
19 Пожди, серце, до осени,—то й Богъ намъ поможе!“
20 — Ой, високо соколоньку до неба літати,
21 Ой, далеко, козаченьку, до осени ждати:
22 Хоче жъ мене отець мати, за пишого оддати.

(С. Черняховъ).

В.

1 Чи се тая криниченька, що голубъ купався?
2 Чи се тая дівчинонька, що я женихався?
3 Чи се тая вдова живе, що на розі хата:
4 Хорошую дочку має, сама небагата?
5 „Добрий вечоръ, удівонько, дай води напиться!
6 Пусти дочку на улицю, хотя подивиться“.
7 — Не для тебе, вражий сину, дочку згодувала,
8 Щобъ я єі проти ночи гуляти пускала.
9 Стоіть вода у куточку — коли хочъ, напийся!
10 Сидить дочка въ віконечка — до ти й подивися.
11 „Мету хату, мету сіни, да й засміялася;
12 Вийшла мати води брати, да й догадалася.
13 Не розливай, мати, води, бо важко носити;
14 Не проклинай, мати, зятя, тобі зъ нимъ не жити“.
15 — Буду лити, буду лити, буду проливати,
16 Ой, не буду зятемъ звати, буду проклинати.
17 „Добрий вечоръ, удівонько! добрий вечоръ, пене!
18 Сміялася дочка твоя, все літечко зъ мене!“
19 — Було тобі уродиться, було тобі вдаться,
20 Було тобі да й не датись зъ себе насміяться.
21 Моя дочка вродилася, да ще й удалася,
22 Що изъ тебе, ледачого, да й насміялася.

Г.

1 Не погожа въ ставу вода, піду до криниці;
2 Не вподобавъ козакъ дівки — пішовъ до вдовиці.
3 А въ вдовиці три світлиці, весь двіръ на помості;

4 Приїхали до вдовиці три козаки въ гості:
5 Одинъ козакъ коні поіть, другий козакъ въяже,
6 Третій стоіть край віконця, „добри-вечіръ“ каже.
7 Г=5 В; 8 Г=6 Б... пусти...
9 „Ой, на дворі крниченька, коли хочъ, напийся!
10 Моя дочка край віконця, коли хочъ, дивися!“
11 — Ой, якъ мені безъ кухлика водиці напиться?
12 Ой, якъ мені а крозь стіну на дівку дивиться?
13 Якъ же мені воду пити, въ кухоль не набравши?
14 Якъ же мені дівку любити, не поцілувавши?
15 „Ой, заслужи пару коней, ще й пару жупановъ,
16 Тоді сядешъ край чорнихъ брівъ, край шитихъ рукавівъ“.

(Вороньковъ, Переяславск. у.).

Д.

1 Д=3 Б. Чи се... 2 Д=4 Б; 3 Д=1 Б. У нашої удівоньки... 4 Д=2 Б; 5 Одинъ козакъ зъ коня встає, другий зъ коня злазить, 6 Д = 6 Г... у віконця; 7 Д=5 В; 8 Д=6 Б... дай хоть... 9 Стоіть вода у сінечкахъ, коли хочъ, напийся! 10 Д=10 Г. Сидить... 11 Д=1 Г. Не погожа вода въ броду...

12 „Перестану любить дівку, піду до вдовиці.
13 А въ дівчини забарився, води не напився;
14 Въ удовоньки на часинку пивъ медъ и горілку.
15 У дівчини одна хата, ще й та не прибрата, —
16 Въ удівоньки дві світлиці, ще й третя комната:
17 До дівчини хоть и близько, да ходити слизько,
18 До вдовиці хоть далеко, да ходити легко“.

(Кіевъ).

Е.

1 Ой, на ставу, на ставочку качечка ночує;
2 Не буде мому серцю парі — душа моя чує.
3 Не буде мому серцю парі — душа моя чує...
4 А у тієі вдівочки весь двіръ на помості,
5 Заіхало до вдівочки три козаки въ гості:
6 Єденъ йде, коня веде, другий одчиняє;
7 Третій іде підъ віконце, „добри-вечоръ“, дає:
8 „Здорова, здорова, вдівонько, дай води напитись!“
9 Е=6 Б; 10 Ой, у сіняхъ, на полиці кухля изъ водою...
11 „Седить дочка край віконця, та йди, подивися!“

12 — Ой, хтівъ же я води пити, не мігъ кухля знайти;
13 Позволь, позволь, моя мати, зъ дочкой погуляти.
14 Е=7 В; 15 Е=8 В Щобъ зъ тобою, пройдисвітомъ...

471.

А.

1 Полюбила Гриця чорнобривця...
2 А я въ батька да гуляла,
3 Я въ батька нічого не робила,
4 Тілько по садочку походила,
5 Волосський орішокъ посадила:
6 „Рости, рости, орішечку,
7 Моєму батеньку на втішечку.
8 Рости, рости, кормися,
9 А ти, мій батеньку, веселися.
10 Рости, рости, утішайся,
11 А ти, мій батеньку, утішайся.
12 Рости, рости вище гаю,
13 Кохавъ мене батько — сама знаю.
14 Рости, рости вище тину,
15 Кохавъ мене батько, якъ дитину.
16 Рости, рости вище дуба,
17 Кохавъ мене, якъ голуба".

(Лебединск. у. Г. Залюбовскій).

Б.

1 Ой, я въ батька єдиниця, 2 Б=1 А; 3 Я нечого не робила; 4 Б=4 А. 5 По садочку походила; 6 Б=5 А; 7 Б=6 А; 8 Б=7 А; 9 Б=8 А; 10 Б=9 А... не журися; 11 Б=10 А; 12 Б=11 А; 13 Б=14 А; 14 Б=15 А. Кохай, мій батеньку...

(М. Вороньковъ, Переяславск. у.).

472.

1 Въ Бердичові на риночку
2 Пили ляшеньки горілочку.
3 Стоіть корчма зъ барвінку,
4 Тамъ ляшеньки пъють, гуляють,
5 Одиничку підмовляють.
6 Одиничка дурна була —
7 Изъ ляшками поіхала;
8 А я въ батька на одході
9 Сажу оріхъ у городі:
10 „Рости, оріхъ, вище тину,
11 Кохай, батьку, якъ дитину!
12 Та рости, оріхъ, вище плота,
13 Кохай, батьку, краще злота!
14 Та рости, оріхъ, розвивайся,
15 Братъ сестриці сподівайся".

(С. Дудари, Каневск. у. И. Шевченко).

473.

Ой, у полі дубнячокъ та ще й зелененький,
А й у тому дубнячку бондаръ молоденький.
Струже вінъ обручики дубові, тоненьки,

Да ще й зелененьки.
„Ой, бондаре, бондаре, чого я въ тебе попрошу:
Набий мені коновочку, що я медъ, вино ношу.
А я тобі заплачу — сорочку пошию
Тонкую білу, тонку білу
Ще й саму плоскінну.
Да пий, мати, тую воду, що я наносила,
Хвали, мати, того зятя, що я полюбила".
— Ой, не буду води пити, буду розливати;
Нелюбого зятя маю — буду розлучати.

474.

Зойду я на горку,
Да гляну на зорку:
Да де зоронька сяє,
До тамъ милий гуляє,
А мене тамъ не має...
А мене мати лає
И гулять не пускає:
„Да сиди, доню, дома,
Да рубай у пічъ дрова".
— Я й дровъ порубала,
И води наносила,
И гулять не ходила. —
„Да доню жъ моя, доню,
Да яке ти ледащо —
Да держать тебе на що?
Да доню жъ моя, доню,
Да яке ти безділле!"
— Та коли я безділле,
Та копай, мати, зілле,—
И съ-підъ рути корінне;
Да мочи ёго въ горільці,
Да давай своій дівці —
Да щобъ хлопці любили
И зъ улиці гонили,
И гостинці носили,
И що вечора били.

(С. Карнѣевка, Переяславск. у. К. И. Кибальчичъ).

475.

Мати моя ру͡идна,
Тебе любеть, а я бідна!
Тебе любеть, обнимаєть, —
Мене слёзи обливають.

(С. Копти, Козелецк. у. И. П. Новицкій).

476.

„Зелений дубе! чи не жаль тобі буде,
Якъ підрубаютъ білу березу люде,
Якъ підрубають гострими сокирами,

Повезуть єі битими дорогами?
Моя матонько, чи не жаль тобі буде,
Якъ візьмуть дочку въ чужу сторонку люде,
Повезуть єі битими дорогами,
Обіллешся ти дрібними слёзами?"
— Охъ, моя дочко, жалувати не буду:
Ти за гіроньку — я объ тобі забуду. —
Повезли дочку битими дорогами,
Облилась мати дрібними слёзами.
Вивезли дочку за високую гору:
— Вернися, зятю, зъ милимъ дитямъ до дому!
Вернися, дочко, вернись, поміркуймося,
Хочъ рочокъ, хочъ два у мене покрасуешся! —
„Ой, не поможе мому личеньку краса,
Коли накрита моя руса коса.
Ой, кажуть люде, що мене мати лає,
А здалека йду — ворота одчиняє.
Сама не знаю, якъ ворогамъ годити:
Чорно, чи біло поміжъ ними ходити.
Чорно ходячи, то скажуть ледащиця,
А біло ходячи, то скажуть чепуриться".
— Въ мене хаточка теплая, веселая;
Ти въ мене дочка любая, сердечная.

(Ровенск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

БРАТЬЯ И СЕСТРЫ.

477.

А.

На край села жила удова;
Мала собі удовушка сина сокола.
Не знала удовушка, де сина подіть —
Оддала въ військо судару служить.
Що старшая сестра коня вивела,
Середульшая осідлала,
А самая меншая випроважала,
Вона свого братика да попитала:
„Ой, ти, брате, ти, соколе нашъ,
Ой, коли ти будешъ у-гости до насъ?“
— Тогді я, сестро, буду у-гості до васъ,
Якъ синій камень на верхъ изорне,
А павине піро на дно потоне.
„Уже жъ сёму сипёму каменю на верхъ не зринать,
А павиному піру на дно не тонуть,
Уже жъ тобі, брате, у-гостяхъ не буть“.
Якъ пошла сестриця лужкомъ-бережкомъ,
Да й зостріла трохъ козаченьківъ:
„Ой, ви, козаченьки, ви, служивні,
Чи не бачили братіка мого?“
Одинъ каже — „я тамъ не бувавъ“.
Другий каже: „того не видавъ“.
Третій каже: „чи не то твій братъ,
Що три полки въ полі изрубавъ,
А на четвертому самъ голову клавъ?
Стогнали коні, тіло везучи,

27 Радовались янголи, душу несучи,
28 Свистали соколи, передъ ведучи,
29 Плакали козаченьки, позаду йдучи".

(Конотопъ).

478.

А.

1 Та ишли ляшки изъ Аршави,
2 На іхъ сині шаровари;
3 Вони Катю й подмовляли:
4 „Та ідь, Катю, ідь изъ нами,
5 Ой, ідь зъ нами, ляшеньками.
6 Та купимъ тобі два персники, (2)
7 Два персники золотиі,
8 Два жупани голубиі,
9 Два коники воронії".
10 Та дурна Катя й послухала,
11 Зъ ляшеньками й поіхала!
12 Та й ажъ приходить мати съ поля,
13 Не зостає дочки дома:
14 „Та сусідочки, голубочки,
15 Не бачили ви моєі дочки?"
16 — Та ми бачили й ми видали,
17 Поіхала зъ ляшеньками.
18 „Та сини жъ моі й дорогиі,
19 Сідлайте коні воронії,
20 Доженіть Катю зъ ляшеньками". (2)
21 Та якъ прибігли до Полтави —
22 Сидить Катя зъ двома ляшками:
23 — Та здорова будь, сестро наша,
24 Де поділась твоя зъ лиця краса?
25 „Та два ляшки полюбила —
26 Зъ лиця красу загубила".

(С. Темберщина, Васильковск. у. И. П. Новицкій).

Б.

1 Що й у степу край дороги
2 Пасла Кася воли й коні;
3 Що пасучи, погубила,
4 Шукаючи, заблудила.
5 Приблудила до Кіева.
6 А въ Кіеві на риночку
7 Пьють ляшеньки горілочку;
8 Да вони пили, випивали,
9 Собі Касю, підмовляли:
10 „Да сідай, Касю, на колясу,
11 Да й поідемъ въ землю нашу".
12 А ще Кася не сідала,
13 Вже на коняхъ піна пала;
14 А ще Кася не всілася,
15 Вже коляса розсілася.
16 „Ой, бігайте, біжить шляхомъ,
17 Да наженіте Касю зъ ляхомъ.
18 Наженіте у Варшаві,
19 Да наробіте шельмі слави".
20 Не нагнали у Варшаві,
21 Да нагнали у Прилуці,
22 Наробили стида сучці.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

В.

1 А въ тий хаті стара мати,
2 Да й та пошла сусідокъ питати:
3 В = 14 А; 4 Да чи не бачили Марусеньки?" (2)

5 Хоть бачили — не сказали.
6 Да поіхала Марусенька съ поляками. (2)
7 Б=18 А... молодиі; 8 В=19 А. Да Запрягайте... (2)
9 Догоняйте Марусеньку,
10 Да Марусеньку у Полтаві,
11 Да й у Полтаві съ поляками".
12 Якъ догнали Марусеньку
13 У Полтаві съ поляками:
14 — Брати жъ моі, молодиі,
15 Що хотіте, те й беріте,
16 Да тільки жъ поляченька не рубіте.
17 Що хотіли, те й зробили,
18 Да таки жъ поляченьківъ порубили,
19 Марусеньку исъ собою забрали.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Г.

1 Ой, у місті на риночку
2 Пьють ляшеньки горілочку;
3 Пили вони, підпивали,
4 Собі Гандзю підмовляли:
5 „Ой ідь, ой ідь, Гандзю, за нами,
6 Зъ молодими ляшеньками".
7 Гандзя дурна послухала,
8 Сіла зъ ляшкомъ поіхала.
9 Вийшла мати изъ кімнати —
10 Уже Гандзі не видати.
11 „Синки моі дорогиі, беріть коні вороніі,
12 „Розбігайтесь битимъ шляшкомъ,
13 Догоняйте Гандзю зъ ляшкомъ".
14 А приіхали до Варшави,
15 Найшли Гандзю зъ ляшеньками:
16 — Здрастуй, здрастуй, сестро наша,
17 Де поділась зъ личка краса?
18 „На риночку й іла й пила,
19 Зъ личка красу згубила.
20 Брати моі дорогиі,
21 Беріть коні вороніі,
22 Сребро й золото забірайте,
23 Тилько ляшка не рубайте".
24 Сребро, золото — все забрали
25 И ляшенька зарубали.

(Г. Тараща. Изъ собранія П. А. Кулиша).

Д.

Ой у місті при дуброві
Пасла Кася коні й воли.
И пасучи, погубила,
Шукаючи, заблудила.
Ой прибилась до риночку:
Пьють ляшеньки горілочку!
Ой пьють вони, підпивають,
Касю іхать підмовляють:
„Ой ти, Касю, сестро наша!
Сядай зъ нами у коляса;
Сядай зъ нами, молодцями,
Поідемо въ Польщу нашу".

Дурна Кася послухала,
Зъ ляшеньками поіхала.
Прийшла мати до комнати —
Нема Касі постіль стлати...
„Ой вставайте, сини моі,
Доганяйте сестру свою.
Доженете у Прилуці,
Не въяжіте Касі руці;
Доженете у Варшаві
Не робіть великой слави!“
Ой догнали у Прилуці,
Не въязали Касі руці;
Ой догнали у Варшаві
Не робили Касі слави.

Оттутъ Кася схаменулась,
У ніженьки повалилась:
„Брати моі рідненькні!
Що хочете учиніте!
Срібло, злото заберіте,
Тілько ляшківъ не рубіте!“
Брати Касі не слухали,
Срібло, злото забірали
И ляшеньківъ зарубали.
— Ой ти, Касю, сестро наша!
А дежъ твоя зъ лиця краса?
„Двохъ ляшеньківъ покохала,
Зъ лиця красу изтеряла!“

(Полтавск. губ.).

479.

А.

1 П у Кіеві на Подолі
2 Жила вдова й у неволі;
3 Жила вдова й у неволі,
4 Да не мала щастя й долі;
5 Тілько жъ мала девъять синівъ,
6 Й а десяту дочку Настю.
7 Оддала жъ єі за крамара,
8 Сама вийшла за маёра.
9 „О, крамаре, крамарочку,
10 Запряжи жъ ти пару коней,
11 Да поідемъ до ярмарку“.
12 Ідуть поле и другоє
13 На третёму огонь горить,
14 А край огню розбой лежить.
15 А вони взяли—крамара убили,
16 А крамарча й затопили,
17 А крамарочку й полюбили.
18 Увесь розбой да й спить облігъ,
19 Тілько й одинъ не лягає,
20 Съ крамаркою розмовляе:
21 — Ой, крамарко, крамарочко,
22 Скажи жъ менї всю правдочку,
23 Ой, відкіль ти сама родомъ?
24 „У Кіеві на Подолі
25 Жила вдова й у неволі,
26 Да не мала щастя й долі,
27 Тілько жъ мала девъять синівъ,
28 А десяту дочку Настю.
29 Сини зросли — въ розбой пошли,
30 Дочку жъ Настю замужъ ддала;
31 Оддала жъ єі за крамара,
32 Сама жъ вийшла за маёра“.
33 — Уставайте, братця, годі спати!
34 Ой, нумо жъ ми розмовляти:
35 Що ми свого зятя вбили,
36 Й а небожа затопили,
37 Сестру Настю й полюбили.
38 Сукна жъ бери, не мірячи,
39 Бери грошей, не лічачи,
40 Да йди, сестро, й въ манастиръ,
41 Ой, щобъ тебе Господь простивъ.
42 Й а ми пійдемъ у темний лісъ,
43 Нехай же насъ хоть звірь поість.

(С. Ерковцы, Переяславск. у.)

Б.

1 Н край села жила вдова,
2 Б=8 А... Мала собі та...
3 Б=6 А;
4 Сини зросли та въ розбій пішли,
5 Дочку Настю заміжъ оддала.
6 Оддала дочку та за крамаря,
7 А сама пішла та за лимаря.—
8 Б=9 А;
9 Поідемо та до торжечку
10 Ідуть поле, ідуть друге,
11 На третєє стала заіжжать —
12 У долині та огонь горить,
13 Коло огню та й розбій стоіть.
14 Взяли того крамаря вбили,

15 В=16 А. Крамареняй... 16 Б=17 А... Крамарочку... 17 Б=18 А... полігъ... 18 Б=19 А. Одинъ же та... 19 Б=21 А. Въ крамарочки роспитуе:

21 Б=22 А. щиру...
22 Скажи мені правдоньку,
23 Якого ти родоньку:
24 Чи ти роду багатого,
25 Чи ти роду родовитого?“
26 — Я роду небагатого,
27 Я роду родовитого:
28 У край села жила вдова,
29 Мала собі девъять синівъ,
30 А десяту дочку Настю.
31 Сини зросли, въ розбій пішли,
32 Дочку Настю заміжъ оддала;
33 Оддала дочку та за крамаря,
34 А сама пішла та за лимаря...
35 „Встаньте, браття, та розбудітеся,
36 Що ми собі та починили,

37 Б=35 А; 38 Б=31 А. Небоженятъ... 39 Б=37 А. А сестрицю...

40 Бери, сестро, срібло й злото нелічне,
41 Бери сукні неміряни“.
42 — На що мені те чуже добро,
43 Потеряли ви мені життё.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

В.

1 Жила вдова на Подолі, 2 В=4 А; 3 В=5 А; 4 В=6 А... Ганну; 5 В=4 Б; 6 Дочка зросла — замужъ пішла, 7 В=7 А, Дочку дала... 8 В=7 Б; 9 В=9 А;

10 Та запрягай повозочку,
11 Та поідемъ въ чисте поле“.
12 Въ чистимъ полі вогонь горить,
13 Коло вогню розбой сидить, кашу варить.
14 Взявъ розбой — крамара убили,
15 А дитину іхъ втопили,
16 А крамарку молоду полюбили.

17 В=18 А... лігъ; 18 В=19 А... наименьшии... лягає; 19 В=20 А; 20 В=21 А; 21 В=23 А; 22 „Ой, я роду убогого: 23 Жила вдова на Подолі; 24 В=26 А; 25 В=27 А; 26 В=28 А... Ганну; 27 В=31 Б; 28 А дочка зросла — заміжъ пошла, 29 В=33 А;

30 Що ми теперъ наробили —
31 Свого зятя рідного вбили,
32 А племенника втопили,
33 А рідну сестру полюбили.
34 Бери, сестро, срібло, злото,
35 Та йди манівцями,
36 Щобъ ми тебе не догнали,
37 Щобъ ми тебе не вбили.

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. Т. Штангей).

Г.

1—3 Г=1—3 Б; 4 Девъять синівъ да три дочки. 5 Г=4 Б;

6 Дочки зросли — по ягоди пошли.
7 Саму старшу звірі ззіли,
8 Середульша утонула,
9 Сама менша заблудила,
10 Заблудила въ темнимъ лісі.

11 Г=12 Б, А у лісі... 12 Г=13 Б, А за огнемъ...

13 За розбоемъ розбойнички:
14 „Вари, дівко, нашу кашу“.
15 Дівка варить, слезно плаче.
16 „Клади, дівко, біли тарілки“.
17 Дівка кладе, слезно плаче;
18 Одинъ каже — зарубаймо,
19 Другий каже — рострелляймо,
20 Третій каже — роспитаймо:
21 „Откудова дівка родомъ?“
22 Дівка каже, слезно плаче:

23—25 Г=23—25 В; 26 Девъеть синівъ да три дочки. 27 Г=31 Б;

28 Дочки зросли — по ягоди пошли.
29 Саму большу звірі зъіли.
30 Середульша утонула,
31 А я, менша, заблудила.
32 Одинъ каже: „се наша сестра,—
33 Що тобі мило — чи срібло, злото?
34 — Мені немпло ні срібло, ні злото“,
35 Пустіть мене хоть такъ.

(Черниговск. губ. М. А. Вербицкая).

Д.

1—3 Д=1—3 В; 4 Д=4 В... Галюточку; 5 Д=5 В; 6 Д=6 В, Воля...

7 Вийшла вона заміжъ за купчика,
8 За купчика и за крамаря,
9 Поіхала Галя крамомъ крамовати,
10 Досталося Галі въ степу ночувати.
11 А де узялося девъять розбойничковъ,

12 Та взяли крамаря зарізали,
13 А Галюточку зъ собою взяли.
14 Вісімъ розбойничковъ спать полягали,
15 Девъятий розбойничокъ спать не лягае,
16 Та все въ Галюточки правди питае:
17 — Ой, скажи жъ ти, Галю, зъ якого ти краю?
18 „Я дочка вдовиная.
19—21 Д=23—25 В; 22 Д=26 В... Галюточку;
23 Що та Галюточка — я сэмая".
24 — Уставайте, брати наші,
25 Помолімось же ми Богу,
26 Та виведемъ сестру на дорогу.
27 Сребла, злата надавали,
28 Сестру одъ себе провожали:
29 — Иди жъ, сестро, дорогою,
30 Що й не кажи та й нікому —
31 Де ти насъ та й видала,
32 И шо ти въ степу ночувала.
33 Ишла сестра, ридаючи,
34 Изъ братами прощаючись.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

1—3 Е=1—3 Г; 4 Е=4 Г... донечки; 5 Е=4 Б;

6 А донечки у ягідочки:
7 Що й одна дочка стадо пасла,
8 А другая утопилася,
9 А третяя у блудъ пошла,
10 Приблудилася да й у лугъ темний.
11 Що въ тому лузі розбойнички,
12 Да вони сидять, кашу варять,
13 Да вони собі дівку манять:
14 — Да пди, дівко, каші істи.
15 „Да нігде жъ мені зъ вами сісти;

16 Е=18 Г; 17 Е=19 Г... не займаймо; 18 Е=20 Г; 19 Відкпля, дівка, приблудилася. 20—22 Е=23—25 В; 23 Е=26 Г... донечки; 24 Е=27 Г;

25 Що й одна дочка стадо пасла,
26 А другая утопилася,
27 А третяя у блудъ пошла.
28 — Да й ти, дівко, сестра наша;
29 Да йди дівко на шляхъ битий,
30 А съ того шляху да до матінки.

Ж.

1—3 Ж=1—3 В; 4 Девъять синівъ, якъ соколівъ. 5 Дочку мала — замужъ дала. 6 Ж=6 Б; 7 Ж=7 В; 8 Ж=7 Б... муляра; 9 Ставъ крамаръ крамувати, 10 А Крамарка торгувати. 11 Ж=10 Б; 12 Ж=13 А; 13 Ж=

14 А; 14 Й огонь горить, розбой сидить. 15 Ж=21 А; 16 „Чи ти краю далекого? 17 Чи ти краю далекого? 18 Ж=24 Б; 19 Ж=15 А; 20 А Крамарку собі взяли, 21 Ж=21 А;

22 Сідай зъ нами вечерять,
23 Сідай зъ нами вечерять,
24 Що вечері спать лягати.
25 — Ой, якъ же намъ спать лягати,
26 Що родила рідна мати.

(С. Вел. Снитинка. Л. Ильненко).

3.

1 На край села була вдова, 2 З=2 Б; 3 З=3 Б... Галю; 4 З=4 Б; 5 З=6 В... вийшла

6 За купчика молодого,
7 За крамара багатого.
8 Наіхали розбойники,
9 Вбили купчика молодого,
10 Сестру Галю извъязали.
11 Полягали усі спати,
12 Найстарший братъ ставъ питати:
13 — Чи ти батька багатого,
14 Чи ти роду хорошого? —
15 — А я батька убогого,
16 А я роду хорошого:
17 Була вдова на край села,

18 З=29 Б; 19 З=30 Б... Галю; 20 З=31 Б; 21 З=6 В... вийшла

22 За купчика молодого,
23 За крамора багатого...
24 — А вставайте, годі спати,
25 Пора, сестра, розвъязати,
26 Пора швакра (?) поховати.

(Тараща. И. П. Новицкій).

480.

Наваривъ братъ пива пъяненького,
Та всипавъ меду солодкого,
Та багатую сестру зазивати —
А вбогая сестра й сама прийде.
Багатую садять у конці стола,
А вбогую садять у порога;
Та ба тая сестра медъ-вино пъє,
А вбогая у порога слізоньки лле;
Та багатая сестра й підпиває,
Та до вбогоі сестри промовляє:
„Та коли бъ же ти, сестро, такая жъ була,
До бъ и ти тута посажена була".
— Та одна жъ насъ матюнка уродила,
Та не одну долю намъ уділила:
Тобі уділила — панувати,
А мені уділила горювати.
Та ходімо, сестро, у лісочокъ,
Та пустимо, сестро, голосочокъ —
До котороі изъ насъ доля озоветься?

Та озвалася доля до багатої:
„Чи вже жъ ти жупани поносила,
Уже жъ я тобі суконь накупила“.
Озвалася доля до вбогої:
„Чи вже жъ ти свитину пздрала,
Бо вже жъ я тобі латокъ назбірала“.
Багатую проводять изъ музиками,
А вбогую цькують та собаками...

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

481.

— Ой дівчино, дівчинонько!
Люби мене, молодого,
Будешъ мати мужа свого.
„Ой якъ мені тебе любить,
Братъ прпіде, то буде бить!“
— Иструй братіка рідного,
Будешъ матп миленького!
„Якъ не знаю коли умру,
Такъ не знаю чимъ счарую.
— Ой у лісі на горісі
Тамъ гадини гніздо звили,
Головоньки посхиляли,
Отрутоньку поспущали;
На гадину сонце пече,
А зъ гадини рона тече;
Підставъ, дівко, коновочку
Підъ гадючу головочку“.
Якъ набрала тіі чари,
Й тимъ брата чаровала;
Еще братікъ у дорозі,
Отрутонька на порозі.
Тілько братікъ доізжає,
Сестра къ брату вихожає;
Братъ до сестри зъ дароньками,
Сестра къ брату зъ чароньками,
„Ой, на, сестро, уберися!
Йди до саду, проходися!“
— Ой напийся, братку пива,
Що я сама наварила.
Якъ братікъ пива напився,
Зъ кониченька повалився,
Зъ кониченька вороного,
Зъ сіделечка золотого.
Иде братець до кімнати,
Въ білу постіль — ставъ канати;
Стала дівча листъ писати:
— Ой до мене, дворяннне!
Бо мій братець марно гине!
„Ой дурная дівчина —
Рідного брата струіла.
Струіла брата рідного —
Струішъ мене, молодого!“

Не пішла дівка за козака,
Тілько пішла за жебрака;
Жебракъ ходить, хліба просить,
А дівчина торбу носить.
Лусту хліба вложить въ торбу,
А дівчину вдарить въ морду.
— Повій, вітре буйнесенький,
На мій розумъ дурнесенький!
Повій, вітре ще й буйнішній,
На мій розумъ ще й дурнішій!

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

482.

А.

Ой, шли чумаки зъ Украіни,
Сталп на попасі край долини;
Викресали вогню зъ оружнп,
Попустили пожаръ по долині, —

Попалили діти соловъіни.
Стали соловейки щебетати,
Стали бурлаченьку проклинати.
— Ой, нарву я хмелю зеленого,
Та наварю пива солодкого,
Та зазову сестру багатую, —
А сестра убогая сама прийде.
Посажу багату въ кінці стола,
А убогу-небогу — край порога.
„Охъ, й пий, ти, сестро, медъ й пиво!
Охъ, й іжъ ти, сестро, калачі!
Охъ, й пій ти, убога сестро, гірке вино,
Охъ, й іжъ ти, сестро, сухарики".
Стала сестра сестру частувати,
Стала сестра сестрі вимишляти:
„Сестро моя, сестро убогая,
Ой, чого жъ ти, сестро, прийшла:
Чи въ тебе свитина позичена,
Чи въ тебе . . . . . .
Сестро моя, сестро убогая,
Чомъ ти такъ не робишъ, якъ я роблю:
Що я раненько устаю,
По два починки напрядаю,
Та свої скринечки наповняю,
Та своіхъ діточокъ зодягаю".
— Сестро моя, богатая,
Що я раній тебе уставаю,
По три починки напрядаю,
Та чужі скринечки наповняю,
Та чужихъ діточокъ зодягаю.

(С. Воробьевка, Лубенск. у.).

Б.

„Накладу я вогню жаркенького,
Та наварю пива пъяненького,
Та закличу я сестру багатую,
А убога-небога, сама прийде".
Сіла багатая въ кінці столу,
А убога-небога — край порогу.
Напуває багату медомъ-виномъ,
А убогу-небогу — гіркимъ пивомъ;
Закусує багата калачами,
А убога-небога — сухарцями.
„Коли бъ ти, сестро, така, якъ я,
То бъ ти сиділа, де теперъ я:
Коли бъ ти, сестро, такъ робила,
Ти бъ въ такихъ латахъ не ходила:
Вставай ти, сестро, ранесенько,
Пряди кужілечку тонесенько".
— Я устаю, сестро, ранше тебе,
Пряду кужілечку тоньше тебе.
А я устаю, сестро, великі починки напрядаю,
Та все чужі скрині наповняю,
Та все чужихъ дітей зодягаю.
Та пішла багатая гукаючи,
А убогая-небога—ридаючи.
Лягла багатая на перині,
А убога-небога—на свитині,
Поки багатая проспалась,
Убога-небога напрялась.

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. П. Штангей).

483.

Зазвавъ братъ сестру багату,
А вбога-небога сама прийшла.
Посадивъ братъ багату въ кінець стола,
А вбогу-небогу у порога;
Кладе багатій калачики,
А вбозій-небозі—сухарчики;
Багатій сестрі меду й вина,

А вбозій-небозі—гірького пива.
„Дивуйся, брате, дивнимъ дивомъ,
Що частуєшъ мене гіркимъ пивомъ“.
— Тобі зъ нами, сестро, не гуляти,
Тобі у насъ, сестро, заробляти.
Коли бъ ти, сестро, така, якъ я,
То сиділа бъ, сестро, тамъ, де сижу я.
„Якъ же мені, сестро, такій бути,
Чуже діло роблячи, чужи печи хутруючи,
Чужи мотки одпрядаючи,
Чужи скрині сповняючи,
Свої діточки годуючи“.
— Уставай, сестро, ранесенько,
Та пряди кужіль тонесенько!
„Уставала я, сестро, раннішъ тебе,
Пряла я кужіль тонше тебе;
Та чужиі скрині наповняла,
Та малихъ діточокъ годувала“.
(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

488.

Ой, гоя, гоя, несчаслива доля!
Прокляла ненька, якъ була-мъ маленька.
„Ой, мати, мати, за що жъ такъ проклинати?“
— Я жъ тебе не проклинала, тілько сказала —
Щобъ счастя й долі не мала —
„Якъ въ світі жити, счастя й долі не мати?...
Тамъ надъ Дунаємъ сидить два голуба сивенькихъ,
Тамъ есть у мене два братчики рідненькихъ.
Єденъ голубъ воду пъе, другий літає;
Старший братъ коня напуває,
Молодший старшого навчає:
„Знай же ти, брате, якъ на маму казати —
Не дамо сестрі въ чужині пропадати;
Бо наша сестра хороша й вродлива,
Тілько еі Богъ давъ, що доля несчаслива“.
(Ушицкій уѣздъ. К. Шейковскій).

485 *).

А.

1 Съ понеділка на второкъ
2 Примандровавъ пахолокъ
3 До шинкарки въ овторокъ.
4 — Шинкарочко молода,
5 Давай меду и вина,
6 Пиши гроші на стіну.
7 Ой, якъ стіну розберешъ,
8 Тоді гроші поберешъ. —
9 „Ой, якъ въ тебе грошей много,
10 Я за тебе дочку ддамъ,
11 Ой, хочъ дочку, не дочку —
12 Хорошую наймичку“.
13 У суботу змовлялись,
14 У неділю вінчались,

*) См. ч. 1 № 407.

15 Въ понеділокъ питались:
16 — Дівчинонько серденько,
17 Скажи мені правдоньку,
18 Якого ти родоньку?
19 „Я съ Киева попівна,
20 Изъ Ніжена Війтівна,
21 По батюсьці Ивановна,
22 По матусьці Ганновна.
23 Козаченьку серденько,
24 Скажи жъ и ти правдоньку —
25 Якого ти родоньку?“
26 — Я съ Киева поповичъ,
27 Изъ Ніжена війтовичъ,
28 По батюсьці Ивановичъ,
29 По матусьці Ганновичъ. —
30 Який теперъ світъ наставъ,
31 Що братъ сестрі не спізнавъ,
32 За рученьку подержавъ,
33 Съ правой руки перстень знявъ.
34 — Ой, ти, сестро, жовтий цвітъ,
35 А я, сестро, синій цвітъ;
36 Пішла слава на ввесь світъ...
37 Ой, ти сестра, а я братъ,
38 Розійдімося ми такъ:
39 Ой, ти, сестро, утопись,
40 А я піду въ темний лісъ —
41 Нехай мене звірь іззість...
42 Ой, я піду въ темненький,
43 Изъість мене й маленькій.

Б.

1 А въ Киеві на ринку
2 Пили бояре горілку
3 Б=4 А;
4 Повірь меду намъ й вина“.
5 — Не повіру не продамъ,
6 Що на тобі каптанъ дранъ. —
7 „Ой, хоть же вінъ каптанъ дранъ,—
8 Съ подисподдя златомъ бранъ;
9 Съ подисподдя златомъ бранъ“.
10 Б=10 А;
11 А не дочку—наймичку,
12 Прекрасную панночку. —
13 Стали вони пить-гулять,
14 Стали роду питать:
15 — Скажи, скажи, паноньку,
16 Откудова родоньку?
17 Б=26 А; 18 Б=27 А прозвища...
19 По батюшки Ивановичъ“
20 — Скажи, скажи, правдочку,
21 Б=16 А; 22 Б=19 А Изъ...; 23 Б=22 А прозвище...; 24 Б=21 А По батюшку.
25 „Водай же тиі попи пропали,
26 Якъ брата съ сестрою звінчали.
27 Пійдемъ, сестро, въ монастирь,
28 Нехай же насъ Богъ простить:
29 Б=40 А Пійдемъ сестро...; 30 Б=41 А Нехай же насъ...;
31 А лісъ каже — не прийму;
32 А звіръ каже — избіжу.
33 Пійдемъ, сестро, въ дуброву,
34 Скинемся травою:
35 Ти, сестрице, жовтінька,
36 А я, братець, ялинька; —
37 Люде будутъ косити,
38 За насъ Бога просити.
39 Ой, що се за трава?
40 Се братъ и сестра...

(С. Юриновка, Новгородсѣверск. у.).

В.

1 Край долини глибокій
2 Стоявъ теремъ високий.
3 Исъ-подъ того терема.
4 Виходила удова,
5 Чорноброва молода.
6 „Чорноброва молода,
7 Повірь меду и вина!“
8 — Я жъ на віру не продамъ,
9 Бо на тобі жупанъ дранъ.
10 „Хоть на мені жупанъ дранъ —
11 Подъ жупаномъ златъ гаманъ“.
12 — Коли, кажешъ, златъ гаманъ,

13 В=10 А... дамъ; 14 В=11 А; 15 В=12 А... Вірнесеньку...

16 Въ суботоньку змовляли,
17 Въ неділоньку звінчали.
18 Стали вони вінчаться,
19 Стали вони й питаться:
20 „Козаченьку молодий,
21 Відкиля ти родомъ?“
22 — Я съ Киева Йваненко,
23 По прозвищу Войтенко.
24 Дівчинонько молода,
25 Відкиля ти родонькомъ?
26 „Я съ Киева Йванівна,
27 По прозвищу Войтівна“.

28 В=30 А; 29 В=31 А... не пізнавъ, 30 Яки й попи настали — 31 Сестру съ братомъ звінчали! 32 В=29 Б, ходімъ... 33 В=30 Б; 34 — Ходімъ, брате, до бору, 35 Станемъ зіллємъ—травою, 36 В=34 А, Ой, ти станешъ... 37 В=35 А, А я стану...

38 Хто цвіточка уворве,
39 Сестру съ братомъ спомъяне.

(Прилуцк. у.).

Г.

1 Одъ Киева до села
2 Доріженька стовпова,
3 Де шинкарка молода.

4 Г=4 А; 5 Г=7 В... ще й; 6 Г=5 Б; 7 и 8 Г=9 и 10 В, 9 Та на споді є каптанъ, 10 — Ой, коли жъ ти такий панъ, 11—13 Г=10 и 12 Б, 14 Г=16 В, У вівторокъ... 15 Г=17 В, А въ середу... 16 А у четверъ питали: 17—19 Г=16—18 А; 20 Г=19 А... Войтівна; 21 Г=21 А; 22 Г=23 А; 23 Г=24 А... Мені; 24 Г=25 А; 25 Г=26 А... Войтовичъ, 26 Г=24 Б; 27 Г=30 А; 28 Г=31 А... не пізнавъ;

29 Ой, що теперъ за попи —
30 Не питають за гріхи.
31 — Ходімъ, сестро, лугами,
32 Та постанемъ квітками:
33 Люде будуть квітки брать,
34 Та зъ насъ гріхи збірать.
35 Люде будуть косить,

36 Г=38 Б; 37 Г=32 В; 38 Г=30 Б.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. Ц. Кибальчичъ).

Д.

1 У Кіевѣ на ринку
2 Пьють чумаки горілку;
3 Ой, пьють вони, гуляють,
4 На шинкарку гукають.
5—8 Д=4—7 Г;
9 Да у мене грошей дзбанъ.
10 — А коли у тебе грошей дзбанъ
11 Д=13 В; 12 и 13 Д=13 и 14 А;
14 Звінчалися, вертались,
15 Свого роду питались:
16 — А скажи мені, серденько,

17 Д=18 А; 18 Д=19 А... Карпівна; 19 Д=21 А, По батеньку... 20 Та скажи жъ мені правдоньку, 21 Д=25 А; 22 Д=26 А... Карпенко; 23 По батеньку Иваненко. 24 Д=30 А, Що... 25 Д=28 Г; 26 Та бодай попи пропали — 27 Сестру съ братомъ звінчали, 28 Д=31 Г... горою; 29 Д=34 Б, Розсіємось... 30 Та ходімъ, братіку, ярами, 31 Розсіємось цвітами. 32 Д=35 А, Ой, ти будешъ... 33 Д=34 А, А я буду... 34 Та будуть люде цвіти рвать, 35 Д=34 Г, Изъ... 36 Та будуть люде косити, 37 Д=36 Г.

(Изъ собр. П. А. Кулиша).

Е.

1—11 Е=1—11 Д; 12 и 13 Е=11 и 12 А; 14—19 Е=12—17 Д; 20 Е=19 А... Войтівна; 21 На прізвище Карпівна. 22 и 23 Е=20 и 21 В; 24 Я съ Кіева Войтенокъ, 25 На прозвище Карпенокъ, 26—39 Е=24—37 Д.

40 Да будуть дівки квітки рвать,
41 Сестру зъ братомъ спомінать.

(Овручск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Вандрувало пахоле
2 Съ Кіева до Львова,
3 Вандруючи, питаючи —
4 А де коршма нова,
5 Тамъ шинкарка молода.
6 „Шинкарко молода,
7 Дай вина и пива“.
8 — Якъ я тобі вина дамъ,
9 Коли на тобі зли жупанъ, —
10 „Хоть у мене зли жупанъ,
11 Але у мене грошівъ дзбанъ“.
12 — Коли у тебе грошівъ дзбанъ,
13 Ж=13 В.
14 У избі звінчали,
15 Въ косьцёлі шюбъ брали,
16 А потомъ спать клали.
17 „Ой, ти милий, миленький,
18 Якъ голубокъ сивенький,
19 Уповіжъ ти мені правдочку —
20 Которого жъ ти родочку?“
21 — Я не зъ міста міщанинъ,
22 А ні съ села села(я)нинъ,
23 Я на прізвище Карпівъ синъ.
24 Ой, ти мила, миленька,
25 Якъ голубка сивенька,
26 и 27 Ж=19 и 20 Ж;

28 „Я не зъ міста міщанка,
29 А ні съ села села(я)нка:
30 Я на прізвище Карпова дочка".
31 — Бодай мати пропала, —
32 Сестру зъ братомъ звінчала!
33 Ой, ти, сестро, здрова будь,
34 А я іду въ божу путь
35 Черчиківъ шукати,
36 Гріхівъ сь-сповідати.

(Галиція).

3.

1 Мандровало пахоля
2 Съ Киева до Ольгова;
3 Да питалось пахоля
4 До вдовиного двора —
5 Де шинкарка молода:
6 З=4 А; 7 З=7 В, Усипъ...
8 Усипъ мені меду жбанъ,
9 А я тобі заплачу, якъ панъ.
10 — Коли жъ ти такий, якъ панъ —
11 З=10 А.
12 А не дочку — наймичку,
13 Хорошую панночку.
14 З=13 А: 15 З=14 А.
16 Зъізжалосе панове:
17 — Розпитаймось, братове, —
18 Виткиль паничъ родомъ є?
19 — А я паничъ съ Бунтова,
20 З=28 А.
21 Зъізжалося панове:
22 — Розпитаймось, братове, —
23 Виткиль панна родомъ є?
24 — А я панна съ Бунтова.
25 З=21 А; 26 З=30 В; 27 З=31 В;
28 Теперъ така година —
29 Не познала родина.
30 — Иди, сестро, въ монастиръ,
31 Щобъ же насъ Богъ простивъ,
32 и 33 З=40 и 41 А.

(Конотопск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

486 *).

A.

1 Ой, підъ дубкомъ, підъ дубкомъ,
2 Підъ зеленимъ яворкомъ, —
3 Підъ зеленимъ яворкомъ,
4 Стоіть дівка съ паробкомъ;
5 Накрилася полами,
6 Бо съ чорними бровами;
7 Накрилася рукавцемъ,
8 Бо съ хорошимъ молодцемъ;
9 Накрилася й обома,
10 Щобъ не було сорома.
11 За городомъ снігъ упавъ —
12 Тамъ мій милий съ коня впавъ;
13 А впавъ милий та й лежить,
14 Поки мила прибіжить.
15 Біжить мила та й плаче:
16 „Вставай, серце козаче!
17 А встань, милий, не лежи,
18 Сідлай коня, да й біжи
19 До вдовиного двора —
20 Тамъ збірається война".
21 Молодая удова
22 Двохъ дончиківъ любила;

*) См. № 458, стр. 888.

23 Двохъ дончиківъ любила,
24 Два синочки привела;
25 Два синочки привела,
26 Та въ китайку сповила;
27 Китаєчкою овела,
28 Та въ корабель забила;
29 Та въ корабель забила,
30 Въ тихий Дунай пустила:
31 „Тихий Дунай, не гуди,
32 Моіхъ дітокъ не збуди.
33 А ти, жовтий пісочокъ,
34 Годуй моіхъ діточокъ.
35 А ти, бистрая вода,
36 Моіхъ дітокъ доглядай;
37 А ти, густий очеретъ,
38 Вари дітямъ вечерять;
39 А ви, луги, не гудіть,—
40 Моіхъ дітокъ не збудіть.
41 Нехай моі дітки сплять,
42 Щобъ поросли літъ за пъять,
43 А я до васъ прибуду
44 У шеснадцятомъ году".
45 А въ шеснадцятомъ году
46 Пришла вдова по воду;
47 Стала вдова воду брать,
48 Стало море вигравать;
49 Стало море вигравать,
50 Ставъ корабель прилпвать.
51 А у тому кораблі
52 Два дончики молоди;
53 Два дончики й молоди,
54 Й да обидва брунети.
55 Одинъ книжку читає,
56 Другий вдову питає:
57 — Ой, удова й удова,
58 И хороша й молода!
59 И хороша й молода,
60 Й чи любишъ ти дончика? —
61 — Якъ дончика не любить —
62 За дончикомъ добре жить!
63 За старшого сама йду,
64 За меншого дочъ даю".
65 — Ой, удова жъ й удова,
66 Дурна жъ твоя й голова:
67 За старшого сина йдешъ,
68 За меншого дочъ даєшъ.
69 Бодай попи пропали —
70 Сестру съ братомъ звінчали.
71 — Ходімъ, брате, й до броду,
72 Й подивимось й у воду.
73 — Ходімъ сестро, й въ темний лісъ,
74 Нехай же насъ звірь поість.
75 — Ходімъ, брате, й по полю,
76 Розсіймося травою:
77 Ой, ти будешъ синій цвітъ;
78 А я буду жовтий цвітъ.
79 Будуть дівки квітки рвать,
80 Брата й сестру споминать,
81 Оце жъ тая травиця,
82 Що братъ рідний и сестриця.
(М. Бышевъ, Кіевск. у. Л. Ильненко).

Б.

1—54 Б=1—54 А;
55 „Здрастуй ти, вдова,
56 Чи любишъ ти дончика?"
57 — Я дончика ще й люблю,
58 За одного сама йду;
59 За одного сама йду,
60 За другого дочъ даю.
61 „Я ввесь Дунай исплававъ,
62 Да такого не видавъ;
63 Да такого не видавъ,
64 Щобъ синъ матіръ рідну бравъ".
(С. Великая Снитинка, Васильковск. у.(.

В.

1 Ой, у полі могила
2 Тамъ удова ходила;
3 Тамъ удова гуляла,
4 Трути зілля шукала;
5 Трути зілля не знайшла,
6 Та два сини зродила,
7 Сама меннячко дала:
8 Иванюшу й Василя.
9 Въ китаєчку сповила,
10 Та въ корабель вложила,
11 Та й на Дунай пустила:
12 „Ой, ти, тихенький Дунай,
13 Моіхъ дітокъ привітай;
14 А ти, жовтенький пісокъ,
15 Погодуй моіхъ дітокъ;
16 А ти, високий очеретъ,
17 Ти не шуми й не гуди,
18 Моіхъ дітокъ не збуди;
19 А ти, тихая вода,
20 Будь ти мати, такъ якъ я".
21 На сімнадцятомъ году
22 В=46 А. Пішла... 23 В=47 А; 24 В=50 А;
25 Пливе, пливе, корабель,
26 Срібромъ, злотомъ облитий.
27 В=51 А. А на тому... 28 В=52 А;
29 Одинъ сидить на носу,
30 Другий сидить на корму,
31 Да й питає удову:
32 „Ти, вдовушка молода,
33 А чи підешъ за мене?"
34 — А я дончика люблю,
35 Я за дончика піду.
36 „Дурна, дурна ти була бъ,
37 Що за сина ти пішла бъ!"

(Черкасскій у. А. Гулакъ-Артемовскій).

Г.

1 Породила удова
2 Да два сина молодця;
3 Породивши, удова
4 Въ сповиточокъ сповила.
5 Въ сповиточокъ сповила,
6 Да въ корабель забила;
7 Г=11 В;
8 Приговорювала:
9 „Ти, бистра ріка,
10 Не затопляй корабля;
11 А ви, густие лози,
12 Не шуміть на дітей,
13 А ви, щирие піски
14 Покорміте дітей".
15 Не ходила удова
16 Да деветь годъ по воду;
17 На девятому году...
18 Г=22 В;
19 Ажъ и пливе, випливає
20 Малёванний корабель.
21 Г=51 А;
22 Да два донці молодці.
23 Що за (старшого) донця
24 Сама мати пошла,
25 А за меншого донця
26 Свою дочъ оддала.
27 — Роступисе, розийдисе,
28 Ти, сирая земля!
29 Отступись, откоснись,
30 Ти мать наша й сестра.

(Х. Колошовка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

Д.

1 У багатого купця
2 Була дочка хороша;
3 Та зовуть еі Машою,
4 Машою хорошою.
5 Тая Марусина
6 По базару ходила.
7 Двохъ купчиківъ любила,
8 Д=25 А;
9 Уродила двохъ синівъ,
10 Д=8 В; 11 Д=9 В;
12 Въ Дунай річку однесла:
13 „Ой, ти, річка Дунаёчокъ,
14 Приголубъ моіхъ діточокъ
15 До дванадцяти годочокъ“.
16 А въ дванадцятомъ году
17 Зробила дівка біду:
18 Пішла рано по воду —
19 Стала воду набирать...
20 Д=50 А;
21 Ставъ до Маши промовлять:
22 „Ой, ти Маша, Машенька,
23 Якого жъ ти роду,
24 За кого заміжъ пошла?“
25 — Пішла заміжъ за гребця,
26 За гребчика молодця.
27 Одинъ сидить на коні,
28 Другий дивиться на еі.
29 „Який теперъ світъ наставъ,
30 Що синъ матки не пізнавъ!
31 Яка теперъ година —
32 Цурається родина“.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Е.

1 Ой, учора зъ вечора
2 Зійшовъ місяць й зоря;
3 Вийшла вдова молода,
4 Породила два сина, —
5 Да й обидва Василя;
6 Въ чорний китай сповила,
7 Въ корабель вложила,
8 Да й понесла й до моря:
9 „Ой, ти, пісокъ й вода,
10 Годуй, годуй два сина,
11 Да й обидва Василя“.
12 Й у дванадцятимъ году...
13 Е=22 В; 14 и 15 Е=19 и 20 Д;
16 Єденъ сидить на носу,
17 Чеше косу ще й русу;
18 Другой сидить у дому,
19 Да моргаєть на вдову:
20 — Ти, вдовая молодая,
21 Е=60 А; 22 Е=34 В;
23 „За другого да й пойду“.
24 — Ой, де трава, ой, де цвіть,
25 Пішла слава на весь світъ.
26 Сира земля, розступись,
27 Ой, ти, вдова, одчинись.

(С. Дѣдовичи, Новгородсѣверск. у. Изъ собр. П. А. Кулиша).

Ж.

1 Ж=1 Д;
2 Однимъ одна дочъ була,
3 Та все пила, гуляла, —
4 Два ребенківъ достала;
5 Два ребенківъ достала
6 И въ пеленки сповила,

7 Въ шовкові пояса,
8 Та й на Дунай понесла;
9 Тамъ въ корабель заднила,
10 Ж=11 В;
11 „Ой, ви, крутиі береги,
12 Доглядайте два сини;
13 А ви, жовтиі піски,
14 Не давайте імъ тоски.
15 Ж=16 Д; 16 Ж=46 А; 17 Ж=19 Д... прибирать; 18 Ж=50 А; 19 Ж=51 А; 20 Ж=52 А;
21 — Ой, ти, вдова молода,
22 Чи підешъ ти за меня?
23 Ж=63 А; 24 Ж=64 А;
25 — Ой, ти, вдова молода,
26 Глупа въ тебе голова:
27 Ти мать наша родная,
28 А то сестра наша.
29 Иди, мати, въ монастиръ,
30 Щобъ тамъ тебе Богъ простивъ;
31 А ти, сестро, въ ті садки,
32 Що дівчата цвітки рвуть, —
33 Съ тебе гріхи изберуть;
34 А ми підемъ въ лісъ,
35 Та тамъ насъ звіръ изъість.
36 Ще до ліса не дойшовъ,
37 Вже мене звірь найшовъ.
38 Підожди, підожди,
39 Немножечко погоди, —
40 Господу Богу помолюсь,
41 Государю отклонюсь,
42 Та й на той світь готуюсь.

(М. Жаботинъ, Черкаск. у. Ф. Штангей).

3.

1 У батюшки, у отця
2 Була дочеръ умниця:
3 По кімнатамъ ходила,
4 Двохъ козаківъ любила,
5 Двохъ синочківъ родила,
6 Шовкомъ дітей сповила.
7 З=30 А... однесла; 8 Ой, ти, тихий Дунай, 9 Колиши моіхъ дітей; 10 З=14 В... щирий; 11 З=15 В; 12 З=11 Г; 13 З=12 Г. Поглядайте...; 14 З=16 Д. 15 З=41 А. Вишла...;
16 Одинъ седить въ кораблю,
17 Росчесає вонъ косу;
18 Другий седить на носу,
19 Погледає на вдову:
20 З=32 В; 21 З=22 Ж.
22 — Ой, я пойду за тебе,
23 За другого дочеръ дамъ. —
24 У Києві вінчались,
25 На Подолі питались:
26 — Ой, ти, милий чорнобривий,
27 Єкого ти родоньку?—
28 „Ой, роду — Войтовичъ,
29 По батюшку Йвановичъ:
30 Ой, ти, мила чорнобрива,
31 Єкого ти родоньку?“
32 — Ой, я роду — Войтівна,
33 По батюшку Йванівна.
34 З=29 Д; 35 З=30 Д... братъ сестри...
36 „Ой, пойдемо съ тобою,
37 Да скинемось травою:
38 Ой, ти станешъ жовтий цвітъ,
39 А я стану синій цвітъ.
40 Хто цвіточокъ изирве, —
41 Сестру съ братомъ спомъяне“.

(Черниговск. губ.).

И.

1 Ой, уродила удова
2 Та двохъ синівъ соколівъ;
3 И=9 В; 4 И=11 В... однесла; 5 И=8 З.
6 Ти синівъ моіхъ купай;
7 Ти, зелений очеретъ,
8 Колиши моіхъ близнятъ;

9 И=15 Г; 10 И=16 Г. Та двадцять літъ... 11 И=12 Е. На двадцятому...; 12 И=22 В.

13 Припливає корабликъ
14 Та къ крутому берегу.
15 Що на тому кораблику
16 И=22 Г;
17 Похождають, поглядають,
18 На бережокъ виступають.
19 „Ой, чи любишъ, удова,
20 Та двохъ донцівъ молодцівъ?“
21 — Одного сама люблю,
22 За другого дочку й оддамъ.
23 „Ой, у насъ на Дону
24 Не поводиться сёму:
25 Синъ матері не бере,
26 За брата сестра не йде“.
27 Тільки сеє сказали —
28 Вдова мертва упала.
29 „Пійду, брате, въ монастиръ,
30 Щобъ матіръ нашу Богъ простивъ“.
31 — А я, брате,—въ темний лісъ,
32 Нехай мене звіръ изъість.

(П. Косменскій, Черниг. губ. вѣдом. 1861 г. № 30, стр. 194).

І.

1 По-надъ море глибоке
2 Вийшовъ теренъ високий.
3 А зъ-підъ того терена
4 Вийшла вдова молода,
5 Вийшла вдова молода
6 И два сина привела;
7 Два сина привела,

8 І=9 В. 9 І=30 А. На...; 10 І=8 З; 11 Моіхъ синівъ не займай, 12 І=11 Ж... тихі...; 13 І=12 Г... на сини. 14 Ой, ви, жовті пісочки, 15 Годуйте моі синочки. 16 І=21 Ж; 17 Чи любишъ ти молодця?“ 18 — За молодця піду. 19 І=63 А... єдного... 20 І=64.... другого...

К.

1 К=47 А; 2 К=50 А; 3 К=51 А;
4 Та два дончики сидять.
5 Одинъ сидить на дону,
6 Поглядає на вдову
7 Другий стоіть на часахъ,

8 Розчесує волоса. . . .
9 Хоть пойдемъ ми въ чорний лісъ —
10 Пусть насъ чорний звірь поість.

(Кіевъ).

487.

А.

1 Не пой, соловейку, рано-пораненько,
2 Да не збуди гостя, гостя дорогого, —
3 Братіка рідного.
4 Ой, сама я знаю, коли пзбудити —
5 Якъ стане сонечко по ліжечку бити:
6 „Устань, устань, братіку, устань, прочумися,
7 Вода въ відеречку, братіку, вмийся;
8 Рушникъ на кілочку, братіку, втрися,
9 Да вже тобі братіку сніданнє готове".
10 — Не прийшовъ я, сестро, до тебе снідати, —
11 Але прийшовъ, сестро, тебе одвідати.
12 Ой, чого жъ ти, сестро, така стара стала:
13 Чи синівъ женила, дочокъ оддавала? —
14 „Синівъ не женила, дочокъ не оддавала:
15 Зостаріло мене, що я заробляла:
16 Чужая работа — то жъ моя сухота;
17 Дрова да лучина, певірна дружина;
18 Чужее поле въ ніженькп коле. . .

(Свидницкій).

Б.

1 Ой, прпіхавъ братікъ та до сестрп въ гості,
2 Поставивъ коня на дубовимъ помості:
3 „Ой, стій же ти, коню, не тупай ногою,
4 А я піду, поговорю зъ рідною сестрою:
5 Сестро жъ моя, сестро, чого стара стала,
6 Що я тебе, сестро, за рікъ не познаю?
7 Ой, ще жъ бо ти, сестро, й синівъ не женила,
8 Ище жъ бо ти дочку заміжъ не ддала".
9 — Изстаріли, братіку, моі недостатки,
10 Моі недостатки та чужіі хатки;
11 А до того, братіку, та чужіі мітки;

12 А що къ тому, братіку, маленькиі дітки;
13 Та ще къ тому, братіку, лихая година, —
14 Лихая година, що невірна дружина.

(Богачка).

В.

1 Ой, приіхавъ братікъ до сестриці въ-гості,
2 Та й поставивъ коня на новімъ помости:
3 В=3 Б; 4 В=4 Б. Поки поговорю...;
5 „Сестро жъ, моя сестро, перепеличенько,
6 Чого измарніло білеє личенько;
7 Чи не допивала, чи не доідала,
8 Чи темноі нічки та й не досипала,
9 В=13 А; 10 В=14 А;
11 Остаріли, брате, все думки да гадки,
12 Все думки та гадки — моі недостатки.

(С. Буймеръ, Лебединск. у. Г. А. Залюбовскій).

488.

Ой, зацвіла червона калина,
А зацвівши, ягодъ не зродила;
Заплакала молода дівчина:
Нема въ еі ні отця, ні матері,
Тільки въ еі садокъ зелененький,
А въ садочку піють соловейки —
Ой, тожъ моі братіки рідненьки.
Батько іде, въ-гості не заіде;
Хоть заіде — довго не гостює;
Хоть гостює — нічки не ночує;
Хоть ночує — спати не лягає,
А зъ вечора коника сідлає.
Сестра брата въ походъ виправляє:
„Ой, ідь, братко, у службу служити!
Дадуть тобі коня вороного,
И сідельце съ-підъ злота самого,
И попругу — козацьку заслугу,
И обротьку съ чорненького шовку —
Ой, кажеться, козацького полку“.

(С. Тризничевка, Черниговск. у. М. А. Вербицкая).

489.

Не сизая голубонька въ темнимъ лузі кувала,
Не дрібная да пташечка въ садочку щебетала:
То жъ сестриця зъ братомъ здалі розмовляла,
Вона ёму низенький поклонъ посилала:
„Прилинь съ чужоі стороньки, братіку мій милий!

Прилинь, прилинь, ти до мене, якъ голубе сизий!
Порадь мене, мій братіку въ чужій сторонині —
Ой, якъ мені проживати при лихі годині?“
— Сестро моя рідненькая, ой, якъ рідна мати!
Ти голубко сизенькая, якъ мені прибувати:
За лісами, за степами тебе не видати,
И бистренькими водами до тебе не перепливати.
„Черезъ темні ліси яснимъ соколонькомъ,
Черезъ бистрі води білимъ лебедонькомъ,
Черезъ степи далекиі перепелкомъ лети,
На моімъ подвірью голубонькомъ пади!“

(Л. Ильницкій).

490.

Тимъ на світі хлібъ не родить,
Що братъ до сестриці не говорить;
Тимъ на світі теряється,
Що братъ сестри цурається;
Тимъ на світі добра нема,
Що братъ сестри за рідъ не ма.
Одсунувъ братъ кватирочку:
Иде сестра къ ёму въ гостиночку.
А вінъ каже: „Приймай, жінко, хлібъ зо стола,
Іде въ гості сестра моя.
Ховай, жінко, хлібъ у хижу,
Я своеі сестри ненавижу;
Клади, жінко, хлібъ на полицю,
Бий мою сестру въ потилицю“.
Сестра къ сінечкамъ прізжае,
То братови слова зачуває:
— Ой стій, брате, не лякайся,
Зъ хлібомъ, сілію не ховайся;
Ой я, брате, дома обідала,
Аби тебе одвідала...
Не такъ тебе, якъ твоіхъ дітокъ,
Щобъ вони знали своіхъ тітокъ.
Ой я, брате, хліба загорюю,
Та прийди до мене — нагодую!

(Полтавск. губ. Н. П. Костомаровъ).

491.

Не любивъ Романъ жони,
Зъ людской намовини;
Казавъ ей ціну мити,
О півночи ложе стлати,
О розсвіті стадо гнати:
„Не жени кго гостенцями,
Ино жени мановцями“.
Романиха не слухала,
Гостенцями стадо гнала.
Здибало ю два братчики,
Два братчики молоденьки:
„Знать ти, сестро, слугъ не маешъ,
Що ти сама стадо гнаешъ?“
— Ой маю жъ я два служеньки,
Два братчики молоденьки!
„Сестро наша, Романова!
Скажи, чи є Романъ въ-дома?“
— Ой є же мій Романъ дома,

Сидить собі конець стола;
Підіть ёго привітайте,
Но васъ прошу — не забийте!
Скоро до світлоньки впали,
Заразъ Романа звязали,
Вивели ёго въ чисте поле,
Тамъ Романа порубали:
Головоньку на четверо,
Біле тіло, якъ макъ зерно.
Тамъ Романівъ коникъ грає,
Романова омлівае:
— На що-жъ ви ёго порубали,
Мене сте въ неславу дали?
Хоть мій Романъ бувъ тихенький,
Але бъ вінъ бувъ славненький.

(Гальція. Н. И. Костомаровъ).

ЧАСТЬ III.

ПѢСНИ БЫТОВЫЯ.

ПѢСНИ БЫТОВЫЯ.

КОЗАЦКІЯ.

1 *).

У святу неділю не сизі орли заклекотали,
Якъ то бідні невольники у тяжкій неволі заплакали,
У гору руки підіймали, кайданами забряжчали,
Господа милосердного прохали та благали:
Подай, намъ, Господи, зъ неба дрібенъ дощикъ,
А знизу буйний вітеръ!
Очай би чи не встала на Чорному морю бистрая хвиля,
Очай би чи не повирвала якорівъ зъ турецькоі каторги.
Та вже ся намъ турецька-бусурманська каторга надоіла;
Кайдани-залізо ноги повривала,
Біле тіло кезацьке, молодецьке коло жовтоі кості пошмугляла!
Баша турський, бусурманський,
Недовірокъ християнський
По ринку вінъ похожає,
Вінъ самъ добре тее зачуває,
На слуги своі, на турки, на яничари зо-зла гукає:
„Кажу я вамъ, турки-яничари, добре ви дбайте,
Изъ ряду до ряду захожайте,
По три пучки тернини й червоноі таволги набірайте,
Бідного невольника по тричі въ однімъ місті затинайте!“
То ті слуги, турки-яничари, добре дбали,
Изъ ряду до ряду захожали,
По три пучки тернини й чорвоноі таволги набірали,
По тричі въ одномъ місті бідного неволника затинали;
Тіло біле, козацьке, молодецьке коло жовтоі кості оббивали,
Кровь християнську неповинно проливали.

*) Пѣсни отъ 1—20 записáны Н. И. Костомаровымъ.

Стали бідніі неволники на собі кровъ християнську зобачати,
Стали землю турецьку, віру бусурманську клясти-проклинати:
— Ти, земле турецькая, віра бусурманська!
Ти, розлуко християнська!
Не одного ти розлучила зъ отцемъ, зъ матеръю,
Або брата зъ сестрою,
Абъ мужа зъ вірною жоною!
Визволь, Господи, всіхъ біднихъ неволниківъ
Зъ тяжкоі неволі турецькоі,
Зъ каторги бусурманськоі,
На тихі води,
На ясні зорі,
У край веселий,
У миръ хрещений,
Въ городи християнські!
Дай, Боже, міру царському,
Народу християнському
На многи літа!

(Отъ бандуриста въ Ахтыркѣ).

2.

Якъ бувъ собі козакъ Нетяга,
На козаку Нетязі три сермяги:
Одна згодиться припічокъ застілати,
Друга згодиться верхъ затикати,
Третя згодиться порігъ застілати.
Якъ поіхавъ козакъ у військо охотнее,
А козачку неборочку у домівці покидае.
Пъе козачка день, та ще й другий,
Та на козака Нетягу велику потугу мае.
Скоро козакъ зъ війська зъ охотного приізджае,
То козачка неборачка до ёго прихожае,
Ще добрий борщъ оскомистий приставляе,
Жівітъ козаківъ скріпляе.
А козакъ добре дбае —
Пугою на іі махае.
Якъ узявъ вінъ добре дбати,
Та ще й поробивъ по-підъ очима сине.
— Ой козачко, козачко!
Що у тебе по-підъ очима значко? —

„Не дивуйтеся, жіночки;
Давъ мені Богъ — пішла у хлівъ по лучину,
Та вибила очи на ключину:
Тимъ у мене по підъ очима сине“.
Хочъ померъ козакъ Нетяга,
Та не помре ёго слава!

(Харьковск. губ.).

3.

Тожъ не синяя хмарочка наступае,
Дрібний дощикъ накрапае,
Чорне море вітеръ-буря колихае,
Тамъ турецький корабель розбиває,
Сорокъ тисячъ козаченьківъ потопае,
Чотирі тисячи на берегъ вихожае;
Та все козаченьки молодіі.
Стали вони спочивать на долині,
Та й кресали огонь зъ оружини,
Випалили дітокъ соловъячихъ.
Якъ прилетівъ батенько соловейко:
— Діти жъ моі, діти соловъята!
А хто жъ буде у садочку щебетати,
Мене, старенького, розважати!
Якъ прилетіла матінка соловъіха:
— А хто жъ буде у садочку щебетати,
Мене, стареньку, разважати!

(Полтавск. губ.).

4.

— Ой поважай стару матіръ, хочъ вона й не рідна;
Кохай, кохай дівчиноньку, хочь вона й бідна.
„Не для того стара мати, щобъ ії повожати;
Не для того бідна дівка, щобъ ії кохати“.
— Ой поважай сестру свою, сироту вдовицю:
Кохай, кохай молодицю, гарну соболицю.
„Не для того сестри-вдови, щобъ ихъ поважати;
Не для того молодиці, щоби іхъ кохати“.
— Ой поважай отця свого, та поважай брата.
„Не для того вони живуть, щобъ іхъ поважати.
Коли треба поважати, то ми знаємъ за що;
Та й не маму, та й не тата, не сестру, не брата:
Ой у мене є коняка, та й гарний коняка:
Ой який вінъ волоцюга, який розбишака!
Ой того-то я коняку поважати буду,
За ёго не взявъ би срібла хочъ повную груду.
Ой ще на моімъ боці є шабелька гарна;
Спитай ії, спитай ії, чимъ вона не панна?
Ой панночко-шаблюка, панночко наша!
Зъ бусурманомъ зустрівалась, та й не дівчи ціловалась“.

5.

Ой чиї-то воли, що по горі ходили?
То того козака, що три дівки любили.
Ой ідна любила — хустиночку шила,
Друга любила — коника поіла,
А третя любила — та чари готовала,
Для того козака, що вірне кохала.
Ой приіхавъ козакъ, на ліжко схилився,
Правою рученькою за серденько вхопився.
Ой приіхавъ товаришъ — ходи, брате, косити!
„Не здужаю, брате, коси носити!“
Ой приходить товаришъ — ходи, брате, орати!
„Не здужаю, брате, головки підняти!“
Ой приходить товаришъ: ходи, брате, въ корчму пити!
„Не здужаю, брате, килишка носити“.
Ой приходить товаришъ: ходімъ, брате, въ-гості!
„Не здужаю, брате, болять мені кості!“

(Волынск. губ.).

6.

Боже жъ ти мій милий, Боже милостивий,
Які жъ ми вродились въ світі несчастливі!
Нема счастя ні въ полі, ні въ домі,
Немає счастя и въ великій дорозі.
Ходили жъ ми широкими стецами
И темними густими лісами,
Були жъ ми й на синёму морю,
Та й зостались босі й голі.
Якъ би мені та кінь вороненький,
Поіхавъ би козакъ молоденький.

7.

Ой хортуно-хуртовина!
Ой чому ти не правдива?
Либо у чумацтві,
Либо у козацьстві,
Чомъ вирненько не служила?
Ой хортуно-небого!
Послужи хочъ не много,
Поки осідлає козакъ молоденький
Кониченька вороного!
Ой зійду я на гіроньку,
Та гляну я по світоньку.
Ой світе мій ясний,

Світе мій прекрасний,
Тільки таланъ мій безсчастний!
Ой зійду я на могилу,
Та погляну у долину —
Ой тамъ козаченьки
И співають, и гуляють —
Тільки моє безталанне!
Ой зійду я на могилу,
Та погляну у долину...
А у тій долині
Стоіть кущъ калини,
А підъ нею дівчина!
А въ тієі калиноньки
Ажъ до землі віти гнуться;
А въ тієі дівчиноньки
Ажъ до землі слёзи ллються.

(Харьковск. губ.).

8.

Ой зъ-за гори, изъ-за кручи риплять вози йдучи;
По переду козаченько курить люльку йдучи.
Ой перестань, козаченько, люлечки курити:
Бери косу, та йди въ росу пшениці косити.
Ой чия жъ то пшениченька, що довгиі гони?
Ой тожъ того козаченька, що чорніі брови.
Ой чия-жъ то пшениченька, що колосъ схилився?
Ой то-жъ того козаченька, що мати зажурилась.
Ой чи я жъ то пшениченька, що горобці пъють?
Ой то жъ того козаченька, що палками бъють.
Злетівъ півень на ворота, каже — кукуріку!
Не сподівайсь мати сина одъ нині до віку!

(Воронеж. губ.).

9.

Зажурився соколонько:
Бідна моя головонько,
Що я рано зъ вирія вийшовъ —
Ніде сісти, гнізда звити,
Малихъ дітей росплодити:
Що по горахъ сніги лежать,
По долинахъ ріки протікають,
По шляхахъ чумаки стоять.
Тожъ не чумаки, то козаки,
То козаки, наші новобранці,
Що забрані въ неділеньку въ ранці.
Ой такъ рано, що ще до східъ сонця,
Сидить мати у віконця,
Кличе сина, сина запорожця:
— Иди, синку, до-домоньку,
Змию, зчешу тобі головоньку! —
„Измий, мати, сама собі,
А бо своій дочці коханочці.
Мене змиють дрібні дощі,
А розчешуть тернові кущі,
А висушить ясне сонце,
А розмають буйні вітрі,
А пригладить зелена ліщина,
А пригорне козака дівчина“.
— Вернись, синку, до-домоньку:
Я постелю постелечку.

„Постели, мати, сама собі,
А бо своій дочці коханочці;
А я постелю сірячину,
А въ головахъ кулачину,
А вкриюся келеновимъ листомъ,
Щобъ не ростатися зъ товариствомъ!“

10.

Одъ Киева до Питера мостили мости,
Мостили мости зъ тонкоі трости,
А по тимъ мостамъ козакамъ ийти:
Що передні йдуть — все холостні,
А середні йдуть — все жонатні,
А зъ-заду йдуть — старі старики.
Що передні йдуть — пісні поють,
А середні йдуть—плачуть, ридають,
А старі старики розважають:
— Ви стійте, братці, не плачтеся,
Дасть намъ Богъ сей походъ сходить,
Та підемъ, братці, у Россію жить.
Въ Россні буде намъ життя хороше:
Вечеръ намъ буде по два сухаря,
А постіль біла — шовкова трава,
А дівчина буде — шабля гострая!
(Полтавск. губ.).

11.

Ой чомъ соловей не щебече? — Голосу немає.
Потерявъ я голосочокъ черезъ колосочокъ,
Потерявъ я щастя долю, черезъ свою волю,
А потерявъ я хвортувину черезъ молоду дівчину.
А въ Бориславлі на риночку орелъ воду носить,
Ой тамъ козакъ отамана хорошенько просить.
— Пусти мене, атамане, ой зъ Дону до дому
Ой викохавъ я дівчину та не вручивъ нікому.
Хоть уручивъ товаришу, якъ собі самому:
Та передай ій гостинчика — коня вороного,
А вона мені хусточку съ-підъ злота самого.
А уже жъ мені хустиночки зъ бочку неносити,—
За для слави козацькоі — хоть сіделечко вкрити.
(Жаботинъ).

12.

— Розвивайся ти, сухий дубе: на тобі морозъ буде! —
„А я морозу не боюся, завтра въ-ранці розівъюся!“
— Ой убірайся, молодий козаче: на тебе та походъ буде!
„Я походу не боюся, завтра уберуся!
Уже жъ мені та докучило сю біду бідовати,
Ой підвязавши та чорвоні сапьянці до моря мандровати“.
Ой помандрувавъ козаченько калиновимъ мостомъ,
А за нимъ молода дівчина несе щуку рибу зъ хвостомъ:

— Ой вернися, молодий козаче, щуки риби істи.
„Ой не вернуся, молода дівчино, бо заходять не хорошіі вісти!“
— Бодай тобі тяжко, бодай тобі важко на коніку поізжаючи,
Якъ мені тяжко, якъ мені важко, въ кватирочку виглядаючи!

13.

— Стукни, коню, копитами объ порігъ;
Чи бувъ, коню, у моєі стороні,
Чи журиться мій батько объ мені?
„Ой журиться, та й на ліжку лежить,
Праву ручку коло серденька держить“.
— Иди, коню, на мого батька двіръ,
Стукни, коню, копитами объ порігъ,
То мій батько догадається,
Свого сина роспитається:
Ой ти, коню, коню вороненький,
А де мій синъ молоденький?
Чи ти ёго въ віську згубивъ,
Чи ти ёго въ синімъ морі утопивъ?
— Ні я ёго въ віську згубивъ,
Ні я ёго въ синімъ морі втопивъ:
Вже твій синъ оженився,
Узявъ собі королівночку —
Въ чистімъ полі могилочку.
Були въ ёго бояроньки
Изъ чужоі сторононьки,
Були въ ёго музиченьки
Изъ новоі світличеньки!

14.

Не метіль зъ моря піднималася,
А то гуси сірі, лебеді білі,
А за ними вслідъ сизъ орелъ летить,
А за орломъ вслідъ та ясний сокілъ.
— Постій, сизий, орле, постій!
Я не бити мічу, роспитати хочу,
Чи не бачивъ, ти вбитого козака?
„Ой не бачивъ, а тількі прочувъ:
Лежать ёго рученьки край крученьки,
А ніженьки край доріженьки,
У головонькахъ росте травиця,
Ніхто до тіла не натрапиться“.

15.

Ти місяцю, який же ти ясний!
Якъ засвітишъ—на ввесь світъ пре-
красний.
Ой спусти внизъ роги,
Засвіти по діброві,
Покажи всі въ степу дороги.
Та соловейко маленький,
Въ тебе голосъ тоненький!
Ой підлети підъ небеса,
Защебечи на три голоса,
Виведь козака зъ гаю на дорогу,

16.

Ой изъ-низу вітеръ віе;
Козацькая слава не гине;
Чи козакъ та запорожець
Слави не заробляе:
Не погибне у несчасті,
Худоі слави не робить,

Хорошої не падає.
Ой видите ви по сёму:
Запорожець славенъ,
Честенъ и похваленъ,
Похваляється усёму віську,
Що—видите—у його
Немає нічого —
Тільки пъять сотъ бугаівъ,
Та тількі усёго!
Усімъ славенъ запорожець
По усёму краю,
На всю Украіну.

(Воронежск. губ.).

17.

Ой крикнули лебедоньки у синёму морі;
Ой тамъ пасли чорноморці въ чистімъ полі коні.
Ой крикнули лебедоньки, море перепливши;
Заплакали чорноморці, коней погубивши.
Іде отаманъ зъ Украіни, та й пісню співає;
Приізжає до куреня, ажъ коней не має.
— Ой не гараздъ, пані-братці, не гараздъ зробили,
Що ви коні козацькні навікъ погубили.
Ой где-сь ви, та пані-братці, все у карти грали,
Що ваши вороні коні татари забрали.
Ой годі вамъ, пані-братці, годі, не журимось,
Ходімъ лучче до шинкарки горілки напиймось!
Шинкарочка моя, насипъ меду й вина!
Шинкарочка молодая тому израділа,
Насипала меду й вина та й сама сіла.
— Шинкарочка молодая, чини мою волю!
Чи не можно переночовать сю ночку зо мною?
„Ой, якъ ти жонатий, то иди до-дому,
А якъ не жонатий, то ночуй зо мною!“
— Єсть у мене жінка и діточокъ двоє,
Та не пригортаються, серденько моє.

(Черниговск. губ.).

18.

Пливе човенъ води повенъ — коли бъ не схитнувся;
Пійшовъ козакъ въ запорожже, коли бъ не звернувся.
А на річці та на кладці дівка плаття прала,
Вона тому козакові три дороженьки вказала.
„Отсе тобі, козаченько, три дороженьки вкупі:
Одна на Дінъ, друга въ Польщу, третя въ Запорожже“
Та лежить, лежить козаченько на той бікъ Самари...
Та взяли, взяли козаченька сіренькими волоньками;

За нимъ дівчина вбивалась дрібненькими слізоньками.
Та взяли, взяли козаченька, якъ білую купку,
За нимъ дівчина вбивалась, якъ сива голубка.

(Воронеж. губ.).

19.

Надъ річкою явіръ стоіть,
Надъ яворомъ воронъ кряче,
Підъ яворомъ мати плаче;
Мати плаче и ридає,
Свого сина дожидає.
Сидить воронъ надъ скалою,
Похитує головою:
„Ой я твого сина знаю,
Тричі на день попасъ маю,
Зъ лоба очи вибіраю.
Иди, стара, до домочьку,
Возьми жовтого пісочку,
Посій ёго въ городочку;
Якъ той пісокъ вгору зійде,
Тоді синъ до тебе прийде".

20.

Ой вийду я, вийду на гору крутую,
Та гляну я, подивлюсь на воду биструю.
Щука-риба въ морі гуляє до волі,
А я, козакъ, на чужині та не маю долі.
Ой вийду я за ворота, надівши сірмягу,
Ой хто жъ мене та пригорне, бідного нетягу?
Осідлаю коня, коня вороного: —
Прощай, прощай, матусенько, мене, молодого.
— Ой ти, сивий орле, високо літаєшъ,
Ой, чи ти жъ мого сина у вічи видаєшъ?
„Синъ твій, мати, въ полі спочиває,
Надъ нимъ чорний воронъ голівоньку скає".
Та вдарилася мати объ поли руками:
— Сини моі, квіти моі, що робити зъ вами?
„Ой сама жъ ти, мати, сама провинила,
Що такихъ насъ покохала та й не поженила".
— Сини жъ моі любиі, сини-соловейки,
Тимъ я васъ не поженила, що ви молоденькі.

(Новицкій).

21.

А.

Край Дунаю трава шумить,
А въ тій траві козакъ лижить,
А въ головкахъ воронъ кряче,
А въ ніженькахъ коникъ плаче;

Вибивъ землі по коліна,
Пробужає свого пана:
— Ой пане жъ мій молоденький,
А я твій кінь вороненький!
Або мене въ військо оддай,
Або мене въ табунъ пускай!
„Біжи, коню, дорогою...
А якою — широкою!
Якъ прибіжишъ підъ ворота,
Ти стань собі, якъ сирота;
Вийде къ тобі стара жона,
Стара жона, мати моя,
Візьме тебе за повода,
И приведе до жолоба,
А дасть тобі вівса й сіна,
Питатиме свого сина:
„Ой коню жъ мій вороненький,
А де жъ твій панъ молоденький!
Чи ти ёго въ морі втопивъ,
Чи ти ёго въ віську згубивъ?“
— Не плачъ, мати, не журися,
Уже твій спнъ оженився,
Та взявъ собі подолянку —
Въ чистімъ полі жовту ямку.
Возьми, мати, піску жменю,
Посій ёго на каменю:
Ой, коли той пісокъ зійде,
Тоді твій синъ зъ віська прийде!

(Полтавск губ. Н. И. Костомаровъ).

Б.

Ой у полі сніжокъ порошить,
Ажъ тамъ козакъ вбитий лежить
На купині головою,
Прикривъ ноги осокою,
Накривъ очи муравою,
Жовте тіло — рокитою,
Білі руки — хустиною;
Въ головонькахъ воронъ кряче,
А въ ніженькахъ коникъ плаче;
Копитами землю вибиває,
Свого пана пробужає:
„Кому мене уручаєшъ,
Кому коня покидаєшъ?
Чи турчину, чи татарину?“
— Тебе, коню, турчинъ не піймає,
А татаринъ не всідлає.
Біжи, коню, все лугами,
Та все битими шляхами,
Прибіжи, коню, до мого двора,
Вийде до тебе ненька стара;
Буде тебе за поводи брати,
Буде сіна підкладати,
Буде вівса підсипати,
Водицею наповати,
Буде про мене питати,
Та не кажи, коню, що я вбився,
А скажи, коню, що женився:
Та понявъ собі паняночку, —
Въ чистімъ полі земляночку,
Що куди вітеръ не віе,
А сонечко не гріе,
Безъ віконець, безъ дверець:
Тамъ спить твій синъ-молодець!

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

В.

Въ чистому полі та могила стоіть,
На могилі біле тіло лежить,
Та порубаное й посіченое;
Въ головонькахъ стоіть коникъ вороний,
Копитами спру землю вибива,

Свого пана копитана пробужа: . . . Та не кажи, коню, що я вбитий лежу,
— Та встань, пане, хочъ подивися! Ти скажи, коню, що я оженився:
„Біжи, коню, та й до домоньку, Та взявъ собі та й паняночку.
Та вдарь, коню, копитами въ ворота, Въ чистімъ полі та й земляночку!“
Чи не вийде отець, матуся моя?

(Воронежск. губ. Н. И. Костомаровъ).

Г.

1 Що на горі біле тілечко лежить,
2 Край тілечка кінь вороненький стоіть.
3 — Устань, пане, устань, пане, не лежи,
4 Устань, пане, шляхъ-доріжку покажи!
5 „Я не встану, голівоньки не зведу,
6 Хиба встану, шляхъ-доріжку покажу:
7 Біжи, коню, оцімъ битенькимъ шляшкомъ,
8 Та прибіжи до новенького двора,
9 Стукни, грякни копитами у ворота —
10 Вийде къ тобі старесенька жона.
11 То жъ не жона, то матусенька моя.
12 Візьме тебе за шовкові повода,
13 Та поведе у конюшеньку нову,
14 Та дасть тобі вона сіна и овса:
15 Іжъ, коню, сіно и білесенький овесъ,
16 Скажи мені де мій синъ въ поході єсть“.
17 — Ой візьми ти пісочку въ жменю,
18 Посій ёго по каменю,
19 Коли пісочокъ изійде
20 Тоді твій синъ до дому прийде.

(Новицкій).

Д.

1 Сокілъ зъ орломъ та й злітається,
2 Сокілъ орла та й питається:
3 — Чимъ же той світъ закрашається?
4 Чи горами, чи долинами,
5 Чи великими могилами?

6 Д=1 Г. На могили козакъ вбитий... 7 Въ головонькахъ воскова свіча горить, 8 Д=2 Г. А въ голівонькахъ...

9 Копитами та й постукуває,
10 Хозяіна та й розбужуває:

11 Д=3 Г... хочъ головоньку зведи; 12 Та й покажи шлахъ-дороженьку, куди! 13 Д=7 Г... ажъ до рідного двора;

14 — Та й не кажи, що я вбитий лежу,
15 А скажи, що засватаний хожу:
16 Та найшовъ собі та паняночку,
17 Въ чистимъ полі та земляночку.

(Миргородъ).

Е.

1 Вітеръ гуде, трава шумить,
2 Е=6 Д. Козаченько...
3 На купині головою,
4 Накривъ очи осокою.
5 Кінь вороний у ніженькахъ,
6 Орелъ сивий въ головонькахъ;
7 Вінъ козака доглядає,
8 На кучері наступає,
9 Козакъ орлу промовляє:
10 „Якъ ти, брате орле, станешъ зъ лобу очи видирати,
11 Дай же моій милій знати,
12 Моій милий, миленькій,
13 Якъ матусі рідненькій.
14 Ой знай, орле, що казати,
15 Коли буде тебе питати:
16 Скажи служивъ вінъ у хана,
17 Українського татарина,
18 Да вислужився королівоньку, —

19 Е=17 Д... могилоньку.

Ж.

1 Ой въ полі зеленеє жито, —
2 Тамъ козаченька съ коня вбито.
3 Ж=3 Е. До...
4 Вкрите лице китайкою,
5 Щобъ відъ вітру не счорніло,
6 А відъ сонця не сгоріло.
7 Ж=7 Е... Дорогою,
8 Зеленою дібровою,
9 Щобъ тя турки не піймали,
10 Щобъ на тобі не іхали.
11 Біжи, коню, підъ ворота,
12 Підъ зелени папорота".
13 Прибігъ коникъ підъ ворота,
14 Та вдаривъ копитами.
15 Вийшла ёго мати
16 Та й стала питати:
17 „Ой, коню мій воронень кий,
18 Де жъ мій синокъ молоденький?"
19 — Ой стій, мати, не журися:
20 Вже твій синокъ оженився, —

21 Ж=16 Д. А взявъ... 22 Ж=19 Е.

З.

1 З=1 Е; 2 З=2 Е. Козаче бідний убитъ... 3 З=3 Е; 4 З=4 Е; 5 З=5 Е; 6 З=6 Е... сизий... 7 З=7 Е; 8 З=8 Е; 9 З=9 Е. Вінъ до ёго... 10 Сизий орле, побратаймось! 11 й 12 З = 10 Е; 13 З = 11 Е... неньці...

14 Моій неньці старесенькій,
15 Матусеньці ріднесенькій.

16 З = 14 Е; 17 Якъ у тебе моя мати: 18 З = 15 Е. Буде про мене... 19 З=16 Е; 20 З=17 Е. Въ пана хана... 21 З=17 Е... добродія; 22 З=18 Е; 23 З=19 Е.

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

И.

1 Ой у полі сніжокъ порошить.

2 И=2 З. Тамъ козакъ... 3 И=3 Е; 4 И=4 Е... муравою...

5 Муравою зеленою,
6 Китайкою червоною.
7 Въ головонькахъ воронъ кряче,
8 А въ ніженькахъ коникъ плаче:
9 „Або мене, пане, пускай,
10 Або мені заплату дай!“
11 — Зорви, коню, шовковий поводъ,
12 И=7 Ж; 13 И=8 Ж.
14 Виіжъ трави дві косарі,
15 Виний води два озері.
16 И=11 Ж. Підбіжи, коню...
17 А вдаръ, коню, у копита,
18 То вийде до тебе ненька старенька,
19 Козацькая матусенька.

20 И=14 Е... коню... 21 И=15 Е; 22 И=17 Ж; 23 И=18 Ж. А де твій панъ...?

24 — Чи ти ёго въ війську згубивъ,
25 Чи ти ёго підъ себе збивъ?
26 „А ні я ёго въ війську згубивъ,
27 А ні я ёго підъ себе збивъ!“

28 И=16 Д. Заслуживъ собі вінъ... 29 И=17 Д.

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

І.

Ой кажуть, що нашъ панъ лихий,
Ой кажуть, мені на варту йти
Въ чорний лісъ на могилу,
Ой кажуть, що я згину.
Приіхавъ козакъ на могилу,
Пустивъ кониченька по-межъ дубину.
Стало сідельце на гонику купиною,
А нагаєчка гадиною.
„Біжи, коню, підъ новий двіръ,
Ой ударъ копитомъ объ частокілъ,—
Вийде до тебе старуха-мати,
Буде вона тебе питати.
Не кажи, коню, що утопився,
Скажи, коню, що оженився“.

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

22.

Сокілъ зъ орломъ купається,
Сокілъ орла питається:
Чи бувъ, орле, на Дунаі,
Чи чувъ, орле, все . . . . (?)?
Не такъ я чувъ, якъ самъ бачивъ:
Ишли ляхи на три шляхи,
А татари на чотирі,
Козаченьки поле вкрили
Червоною китайкою.
По китайці возокъ біжить,
А въ возочку козакъ лежить,
Посічений, порубаний,
Ручки й ніжки на три часті,
Головонька на чотирі,
Підъ правою палашъ держить,
Зъ-підъ палаша річка біжить;
На тій річці явіръ стоіть,
На явору воронъ кряче, —
По синові мати плаче.
— Не плачъ, мати, не журися,
Бо вже твій синъ оженився,
Узявъ собі паняночку,
Въ чистімъ полі могилочку.

(Новицкій).

23.

Ой тамъ въ степу, при дорозі,
Шумлятъ, гудуть дрібни лозі.
Ой тамъ молодъ козакъ блудить,
Підъ нимъ сивий коникъ нудить.
Приблудився вінъ до гаю,
До дрібненького ручаю
И ставъ коня наповати,
Стала зозуля кувати,
Ставъ вінъ зозулі питати:
— Зозуленько, моя ненько,
Скажи мені доріженьку,
Скажи мені слідъ-дорогу
До мого вірного роду?
„Тамъ де доріженька твоя,
Питай собі соловья;
Бо соловей рано встає,
Стежки, доріженьки знає.
Буде тобі, козаченьку,
А жъ три доріженьки въ купи:
Ідна въ Римъ, друга въ Кримъ,
А третя въ Запорожже —
Щасти козаченьку, Боже!“
— Я до Риму не доіду,
А у Кримі самъ буду.
Є въ Запорожжі много братцівъ,
Жвавихъ, красивихъ молодцівъ.
— Здоровъ, здоровъ, пане брате,
Будемъ разомъ мандрувати,
Будемъ разомъ мандрувати,
Кукіль съ пшона вибірати;
Часъ намъ тоі слави добиться,
Щобъ вже зъ рідними нажиться.

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

24.

Ой підъ гаємъ, лиманомъ
Седить мати зъ Иваномъ.
Вітеръ дерво хитає,
Мати сина питає:
„Ой, сину мій Иване,
Дитя моє кохане,

Чи мені тебе оженити,
Чи у військо спорядити?
Якъ я тебе оженю,
Сама себе звеселю;
Якъ я тебе въ військо оддамъ,
Такъ я собі жалю завдамъ".
— Ой є въ мене, моя мати,
Кінь вороний
И три дуди мідяни:
Въ перву дуду заграю —
Я коника сідлаю,
Въ другу дуду заграю —
На коника сідаю,
Въ третю дуду заграю —
Я изъ двора виізжаю.

(Новицкій).

25.

Да не журъ мене, стара нене,
Я сю журбу та й самъ знаю —
Та на конику поізжаю,
Съ стременъ ніжокъ не виймаю,
До дівчини поспішаю.
Да кличе насъ панъ до Дунаю;
Я Дунаю самъ не знаю,
Я Дунайськоі води не пивъ,
Я козацькоі каші не івъ.
Да Дунай судно пливе, все зелене,
А въ тимъ судні турчивъ сидить изъ туркинею,
Да крають сукню все зеленую.
Да самъ не знаю да кому краю,
А чи турчину, чи татарину,
А чи солдату рядовому,
Чи атаману молодому.

(Конотопъ).

26.

„Гонять, мамко, на сторожу.
Підъ чорний лісъ, на могилу;
Видить ми ся, моя мамко,
Що либонь я тамъ загину".
— Відпирайся, мій синоньку,
Що тя болить головонька.
„Гонять, мамко на сторожу
Підъ чорний лісъ, на могилу;
Видить ми ся, моя мамко,
Що либонь я тамъ загину".
— Відпирайся, мій синоньку,
Що коника та не маєшъ.
Дали коня, дали зброю:
Ставай, синку, до побою,
Коня дали, осідлали,
На сторожу відправляли.
Іду милю, іду другу,
Іду ночку одну, другу...
Мій коничокъ ослабає,
Сонъ головку похиляє.
Я присіливъ кониченька
До дубонька зеленого,
Самъ преклонивъ головоньку
На маленьку годиноньку,
Ой я заснувъ, моя мамко,
Ой прибігли татароньки,
Арканъ взяли, коня взяли,
Дівці-бранці даровали.
Ой встаю я ранесенько,
Нема жъ мого воронъ-коня.
Ой вийду я на могилу,
Подивлюся у долину:
Идуть ляхи на три шляхи,
А козаки на чотири,

Щобъ імъ коні припочили.
А козаки (татари) на все поле...
Меже ними дівка бранка,
Дівка бранка Маріянка.
Ідуть собі на коннику,
На вдовинимъ, бо ій синонька.
Русу косу розчесала,
Дрібни листи написала,
Та й на воду пометала:
Плинь же, плинь же, дрібне листтє,
До моёго тата въ гості,
Нехай тато не сумує,
Най ми посагъ готує,
Ой бо вже я іду полемъ,
То все лісомъ зелененькимъ,
Та зъ турчиномъ молоденькимъ.
Чи зъ турчиномъ, арабиномъ,
Чи зъ невірнимъ татариномъ.

Ой вийду я на могилу,
Подивлюся на долину.
Доломъ, доломъ, долинами
Идуть турки зъ татарами,
Меже ними візъ кований,
А въ тимъ возі Михай лежить,
Порубанний, постреляний,
Капле кровця у кирницю,
Зъ кирниченьки річка тече,
Надъ річкою воронъ кряче, —
Михаєва мати плаче.
— Не плачъ, мати, не журися,
Не дуже ёго порубано,
Не дуже ёго постреляно:
Голівонька на четверо,
А серденько на шестеро,
А ножечки на восмеро.

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

27.

Не журь мене, стара нене,
Бо я журбу и самъ знаю:
До Дунаю приізжаю,
Съ кониченька не вставаю,
Въ піхву шаблю не ховаю,
Все зъ Дунаємъ розмовляю:
„Чомъ ти, Дунай, ставъ такъ смутенъ,
Ставъ такъ смутенъ, каламутенъ?
Що, Дунаю, тебе збило,
Чи галочки чорнокрилі,
Чи коники вороні,
Чи козаки молодиі?“
Ой чомъ коні гетманьськиі
Не пъють води дунайськоі?
Ой не пъють, но спочивають,
Все на той бікъ поглядають,
Де козаки кіньми грають,
Шабельками повертають.

(Новицкій).

28.

Самъ я не знаю и не відаю,
За що я пропадаю.
Ой служивъ же я въ війську чорноморськімъ
И славоньки не маю.
Нема слави, ні похвали,
Ні жадноі худоби,

Ой шкода, шкода тихъ літъ утрачати
Ще й козацькоі вроди.
Ой въ місті, въ місті, въ місті Торнополю,
Мурованімъ замку,
Тамъ ставъ козакъ прикований
Черезъ дівчину коханку.
Ой стоіть же вінъ, стоіть,
Зъ решотки поглядає,
Ой чи не купить люба дівчина зъ неволі.
— Ой не викуплю, не викуплю!
Була-мъ я вчора зъ вечора,
Ой чула-мъ я, чула-мъ же я,
Якъ вони говорили,
Ой вже тебе, молодий козаче,
Въ солдати засудили.

(Новицкій).

29.

Седить удова край оконця, ридає,
Летить чорний воронъ-чорнесенький, вона ёго питає:
— Охъ ти, воронъ чорнесенький, ти усюди буваешъ,
Чи ти мого сина въ очи не видаешъ?
„Ой ти, удова старенька, твій синъ у полі спочиває,
Коло ёго седить воронъ, головку ёго клює“.

(С. Лементаровка, Сосницк. у.).

30.

Гей гукъ, мати, гукъ,
Де коники пьють!
Та підъ білою, та березою
Отамана ждуть.
Отаманъ иде, ще й коня веде,
Гей підъ білою та березою
Головку кладе.
„Отамане нашъ, порадь же ти насъ!
Ой уже наші та козаченьки
Коні сідлають“.
— Нехай сідлають,
А те Богъ помога...
Ой уже мою та головоньку
Та хміль розбіра...
Коли я й умру,
То й поховайте.
И до меі до милоі
Листи подавайте.
Ой моя мила зъ города була,
Що писавъ же я та дрібни листи
Вона не взяла:
„Не великій панъ,
Ти мене самъ звавъ!
Ти пожалувавъ коня вороного,
Чомъ не приіхавъ самъ?“

(Новицкій).

31.

Въ огороді та криниченька —
Вода прибуває,
Ой тамъ славенъ запорожець
Сіри воли наповає.
— Воли жъ моі сірі, половиі,
Чомъ води не пьєте?
Десь зи мене, славного запорожця,
Въ дорогу повезете.
Брати жъ моі та товариші,
Вволіть мою волю:
Запрягайте сімъ паръ волівъ,
Поганяйте за мною!
Нехай воли заревуть, затужять
Жалібненько за мною,
Хай зачує молода дівчина,
А идучи зъ водою. —
Померъ, померъ славний запорожець
У Києві на ринку,
Везуть, везуть славнаго запорожця
Якъ въялую рибку.
„Коли бъ же я та зозуленька,
Щобъ я крила мала
Полетіла бъ въ превражую Польщу,
Кругомъ облітала,
Тобъ я свого, свого миленького
По могилі пізнала“.
Прилетіла сиза зозуленька
Та сказала: куку —
„Подай, подай, мій миленькиї,
А хочъ праву руку“.
— Ой радъ би я, моє серденько,
И обидві подати,
Насипано сироі землі,
Не зможу я підняти;
Заліпилися моі карі очи,
Не можу я розняти.

(Новицкій).

32.

A.

1 Ходивъ, блудивъ козакъ по діброві,
2 Та й приблудивъ до хати новоі,
3 До хати новоі, дівки молодоі.
4 „Дівчинонько, пусти у господу“.
5 — Козаченьку, боюсь поговору.
6 „Дівчинонько, не бійся нічого,
7 Бо я роду, роду не такого,—
8 Не звівъ зъ ума ні зъ роду никого.
9 Дівчинонько, збуди жъ мене рано,
10 Ой такъ рано, щобъ ще й не світало,
11 Щобъ барабани та й не вибивали,
12 Скрипки, дудки та й не вигравали“.
13 Дівчина козака вірненько любила,
14 Вірненько любила, рано не збудила;

15 Погнала корови въ зелені діброви,
16 А телята въ гай зелененький.
17 Кинувся миленький,—а вже світъ біленький,
18 Уже жъ барабани та й повибивали,
19 Скрипки, дудки та й повигравали.

(С. Буймеръ, Лебединск. у.).

Б.

1 Б=1 А, Ходить, блудить..., 2 Приблудився къ новій коморі, 3 Б=3 А Та до дівчини та до... 4 Б=4 А. 5 Б=5 А. 6 Б=6 А... не скажу нікому. 7 Збуди мене рано, по-раненько, 8 Б=10 А..., ой такъ рано, 9 Б=11 А. 10 Б=12 А,

11 Въ мідяніі труби ще й не витрубляли.
12 Дівчинонька козаченька любила,

13 Б=14 А, Вона ёго...,

14 У комірьці та ще й причинила.
15 Прокинеться козакъ молоденький, —

16 Б=17 А, А жъ уже світъ, світочокъ...,

17 „Дівчино, израднице моя,
18 Израдила мене молодого, —
19 Утративъ я коня вороного,
20 И сідельце изъ злота самого,
21 И попругу зъ заленого шовку,
22 Я й самъ козакъ зъ лубеньського полку.

(Роменск. у.).

33.

Гайдарики, гайдарики молоди,
Ви сідлайте коні ворони,
Та поідемъ, гайдарики,
Та поідемъ у Москву;
Скоро до Москви доідемъ,
По квартирахъ підемъ.
Якъ изійшовъ самъ хозяінъ
На круту гору високо,
Пуска свого вороного коня
Въ шовковую траву,
Кида свою шапку
Объ спрую землю:
„Земля мати, земля мати,
Запорожецькая!
Ти приняла много війська
Запорожецького,
Прийми жъ и мене, молодого!“
Щебетали ластівочки,
Та й у гору летячи;
Заплакали гайдарики,
Хозяіна несучи.
Летіла ластівочка
Угору високо;
Заховали хозяіна
Въ сиру землю глибоко.

34.

Ой по Дону, по Дону, по тихому дунаю.
Ой зъ Дону та зъ Дону,
Ой по тихому дунаю
Та плавало суденце —
Помалёване денце.
А й у тому суденці
Півтораста молодцівъ,
Півтораста молодцівъ,
Запорожцівъ-донцівъ.
Стали вони припливать,
Вийшла вдова води брать,
Ставъ дончичокъ розмовлять:
„Ти, вдовонька молода,
Чи любишъ дончика?
— Я дончика не люблю,
За дончика не піду.
Що найстарший донець
Найшовъ шабельці кінець,
Найшовъ шабельці кінець,
Изнявъ головоньку зъ плечъ.
Взяли донця піймали,
Назадъ руки звязали
Тай повели въ темниці,
Закували въ скрепиці;
Не за велику вину —
За вдовину голову;
Не за великую річъ, —
Що знявъ головоньку зъ плечъ.

(Новицкій).

35.

Ой не знавъ козакъ ні горя, ні нужди,
Пішовъ же вінъ охотою въ службу.
Служивъ же вінъ Богу й государю
Та вислужився коника на славу,
Гей, да поставивъ посередъ базару,
А самъ пішовъ на той на торжочокъ,
Гей купивъ собі новий гребішокъ,
Та й розчесавъ свої чорни кудрі.
Гей, пішовъ же вінъ подовжъ улицею,
Гей, зустрінеться зъ полюбовницею:
Гей, ой здорова, моя полюбова,
Чорни бровоньки, а білеє лице.
Чорни бровоньки то все до любови,
А білеє лице да все до розмови.

36.

А.

1 Зажурився соколонько—бідна жъ моя головонька,
2 Що чужая сторононька,
3 Що зарання изъ виръя вийшовъ,
4 Що по горахъ сніги лежать,
5 По долинахъ ріки протікають,

6 По городахъ маки процвітають.
7 То не маки, то козаки,
8 То козаки наши новобранці.
9 Ой якъ рано, до східъ сонця,
10 Плаче мати, сидя край віконця,
11 Завертає сина запорожця:
12 „Иди, сину, до домоньку,
13 Змию тобі головоньку".
14 — Счеши, мати, сама собі,
15 Сама собі, або дочці своій,
16 Дочці своій, сестрі моій.
17 Мені змиють дрібни дощі,
18 А розчешуть тернові кущі,
19 А пригладить зелена ліщина,
20 А пригорне молода дівчина.
21 Пригортайся изъ кленовимъ листомъ,
22 Прощай, матусенько, иду зъ товариствомъ.

Б.

1 Б=4 А, 2 Б=5 А... води стоять, 3 Б=6 А,
4 А то — козаки идуть.
5 Вийшла мати води брати,
6 Свого сина познавати;
7 А ще води не набрала,
8 Свого сина пізнала:
9 Б=12 А, 10 Б=13 А. 11 На що мені, мати, головочку мити. 12 Б=17 А, 13 А висущать люти морози, 14 Б=18 А... буйни вітри.

(М. Мена, Сосницк. у.).

37.

Туманъ поле покриває,
Де козакъ проізжає.
Ой виіхавъ край могили,
Край могили верховини.
— Ти, могило верховино,
Чомъ ти рано не горіла?
„Бо я кровью окіпіла.
Ой якою—козацькою,
Половина изъ лядьською".
Ой идуть ляхи на три шляхи,
А козаки на чотири,
А татари поле вкрили.
За татарами вози идуть,
За возами кінь турецький,
На тимъ коню синъ козацький;
Въ правий ручці шаблю держить,
А съ тий шаблі кровъ тече.
Иде мати, рівне плаче,
Своімъ життемъ проклинає,
Свого сина не пізнає.
Сидить воронъ надъ скалою,
Похитує головою:
— Ой я твого сина знаю,
Три разъ на день попасъ маю,
Зъ лоба очи вибіраю.
Иди, мати, до домочку,
Возьми піску въ праву ручку,
Посій ёго въ городечку:
Якъ той пісокъ въ гору зійде,
Тоді твій синъ къ тобі прийде.

(Изъ сбор. П. А. Кулиша).

38.

— Гей козаченьку, пане жъ мій,
Далеко жъ маєшъ домикъ свій?
„При березі, при Дунаю
Тамъ я свою хижу маю.
Та козаки — всі юнаки,—
Здобивають, пропивають,
Що мають.
Гей катерко розбитая,
Опанчиною покритая,—
То мій теремъ, то мій теремъ,
Тутъ ховаю, що маю:
Рубашку, сермяжку.
Козакъ счастливъ хочъ не багатъ,
Нікому ніцъ не виноватъ.
Вінъ горює, вінъ готує,
Где поіде — роздобуде,
У боярина, татарина".

(Изъ Рукоп. сборн. П. А. Кулиша).

39.

Чи на біду, чи на горе сірома вродився,
Що въ чистімъ полі край дороги ляхамъ сподобився.
— Чи ви пани, чи ви ляхи, а ми запорожці,
Памятайте, вражи сини, що ми вамъ не хлопці.
У суботу изъ вечора зъ ляхами зазнався,
А въ неділю до східъ сонця въ неволю попався.
У неділю до східъ сонця въ усі дзвони дзвонять,
Та вже жъ мою сіромаху у кайданахъ водять.
Що на рукахъ кайдани, на ногахъ скрипиці,
За нимъ ишло дві дівчини, а три молодиці —
Визволь, брате, сіромаху зъ темної темниці.

(Новицкій).

40.

А.

1 Що й у Києві ой да на риночку
2 Пьють цигани ой да горілочку.
3 Одинъ циганъ не пье, не гуляє,
4 На циганку скоса поглядає.
5 — Ти, циганко, ти, моя коханко,
6 Отдай моі ключи залотиі,
7 Одімкнути комори новіі,
8 Одчиняти скрині дубовиі.
9 Ой та скриня—грошей безъ росчоту.
10 Бери, мила, рубля золотого,
11 Да й иди, мила, до суду нового,
12 Да й визволи мене молодого.
13 Що на коню сідло золотее.
14 А стремена зъ білого желіза,
15 А поводи зъ зеленого шовку,
16 Самъ я, молодъ, гусарьского полку.

Б.

1 Підъ білою та березою
2 Тамъ цигани пили та гуляли.

3 Б=3 А. Тилькп..., 4 Б=4 А. 5 Б=5 А, 6 Та не пий меду ще й вина багато. 7 Б=6 А. Та бери ключи...

8 Та одчиняй скрині, скрині дубовиі,
9 Та бери казни сімъ сотъ и чотири,
10 Та виручъ коня мого вороного.

11 Б=12 А. Ще й цигана... 12 Сіделечко съ підъ злота самого, 13 Б=14 А... исъ жовтоі міді, 14 Ше й нагайку чорну, якъ галку, 15 Б=15 А. И попругу... 16 И цигана зъ Киевськаго полку.

(С. Щасновка, Козелецк. у.).

41.

А.

Чорна хмара наступає ставъ дощикъ накрапати.
— Благослови, отамане, наметъ нашинати!
Которіі моторніі, ті въ наметі сіли.
А вбогіі сіромахи, ті и не посміли.
Взяти кварту, взяли другу, та й на дощі сіли.
Ой и прийшовъ отаманъ изъ иншого куріня
Та й въ порога ставъ,
Та зъ нашого отамана сміятися ставъ.
Ой и крикнувъ нашъ отаманъ:
„Коли прийшовъ, вражий сину, та й по-чеськи сядь;
Изъ нашого отамана та й не насміхайся“.
Ой и крикнувъ нашъ отаманъ на своихъ козаківъ:
„Озьміть ёго за чуприну — виведить на двіръ“.
Одинъ веде за чуприну, другий дула бьє.
— Не йди туди, вражий сину, до голота пъє.

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

Б.

1 Наступила чорна хмара, ставъ дощъ накрапати.
2 — Благослови й атамане намітъ розбивати!
3 Ой розбили козаченьки червоний намітъ.
4 Усі козаки, богачи-молодці въ улани пійшли,
5 А мужики сірмяжникі та й не схотіли,

6 Взяли кварту, другу, на горонці сіли.
7 Прийшовъ же къ нимъ нашъ атаманъ
8 Та й надъ ними ставъ.
9 Скинувъ зъ себе жупанъ синій,
10 Та й надъ ними напъявъ.
11 Коли бъ же нашъ панъ атаманъ
12 По вікъ панувавъ,
13 Що надъ нами козаками
14 Ой каптанъ напъявъ.
15 Ой війшовъ панъ атаманъ,
16 Въ конець стола сівъ,
17 А увійшовъ дукачъ, війшовъ багачъ
18 У порога ставъ,
19 Та зъ нашого атамана
20 Сміятися ставъ.
21 Ой якъ крикне панъ атаманъ
22 Та на своіхъ хлопцівъ:
23 Ой ви, хлопці, ви, молодці,
24 Ви добрі люди,
25 Візьміте дуку за чубъ, за руку
26 Та виведіть вонъ.
27 Одинъ иде, за руку взявъ.
28 Другій дука бъє,
29 Нехай же вінъ не сміється,
30 Де голота пъє!

B.

1 Веселая беседонька де рідъ зъ родомъ пъє,
2 А ще лучче, а ще краще, де отаманъ є.
3 Вінъ горілки не купує, вінъ готову пъє,
4 Та все своімъ товаришамъ порядокъ дає.
5 Наступила чорна хмара, ставъ дощъ накрапати,
6 Всі багачи-дукачи—у корчму гулять.
7 Наши хлопці, добри запорожці, та й не зрябіли,
8 B = 6 A. 9 B = 17 Б, 10 B = 18 Б. 11 Та зъ нашей головоньки
12 B=20 Б.
13 За віщо та головонька
14 Все пъє та гуля,
15 Нема хліба, нема солі,
16 Въ хаті клики (?) нема?

17 В=21 Б, 18 Та громкимъ голосомъ: 19 В=23 Б, 20 В=25 Б, 21 В=26 Б.

22 Одинъ веде за рученьку, другий за рукавъ,
23 Третій иде позадъ ёго та й той дула давъ.
24 Пішовъ багачъ, пішовъ дукачъ и не оглядався,
25 Десятому заказувавъ, щобъ не сміявся.

(Новицкій).

42.

Ой по морю, ой по морю
Та по тихому Дунаю
Та плавала та білая лебедина
Зъ маленькими лебедятами.
Десь узявся орелъ сизокрилий,
Ставъ лебедку бити-побивати,
Стала лебедка икъ орлу промовляти:
— Ой не бий мене, орле сизокрилий,
Ой скажу тобі да три пригодонькі:
Що й у городі да й у Батурі
Та билась орда три дні й три години,
Та на четвертому стала повертати,
Козацького трупу та й конемъ не зъізжати.
Ой до того трупу ставъ орелъ налітати,
Ой зъ того трупу винісъ орелъ козацьку руку,
Та почавъ орелъ тую руку клювати,
Почала рука и къ орлу промовляти:
Не клюй мене, орле сизокрилий!
Якъ би жъ мене очець-мати знали,
Вони бъ мене у військо не давали;
Якъ би жъ мене та братіки любили,
Вони бъ мене зъ двора не пустили;
Якъ би жъ мене та сестриці у дорогу виряжали,
Вони бъ мене рано оплакали.

(Полтава).

43.

Ні на кого жалкувати,
Якъ на тебе, рідна мати,
Що молодимъ не женила,
Въ вічну службу затопила.
Не жаль мені ні на кого,
Якъ на батенька рідного,

Що вінъ справивъ коня вороного
Та підъ мене, молодого.
Не жаль мені ні на кого,
Якъ на братіка рідного,
Що вінъ справивъ золоте сідельце,
Запеклося моє серце.
Не жаль мені ні на кого,
Якъ на сестрицю рідну,
Чорнимъ платкомъ шию завъязала
И москачемъ називала.
Не жаль мені ні на кого,
Якъ на коня вороного,
Занісъ мою головоньку
У чужую сторононьку.
Не жаль мені ні на кого.
Якъ на царя полкового,
Що вінъ зрубе головоньку
Та покида до-долоньку.

(Новицкій).

44.

Стоіть яворъ надъ водою,
Въ воду похилився;
На козака пригодонька,
Козакъ зажурився.
Одна же ёму пригодонька —
Матуся старая;
А другая пригодонька —
Кониченько приставъ;
А третяя пригодонька —
Дівчиноньку втерявъ.
На козака три пригоді —
Козакъ зажурився.
Не хилися, явороньку,
Ще ти зелененький;
Не журися, козаченьку,
Ще ти молоденький.
Не радъ явіръ хилитися —
Вода корень мие;
Не радъ козакъ журитися,
Дакъ серденько ние.
Та взяли, взяли козаченька
Забили въ кайдани;
А забивши въ кайдани,
Ведуть передъ пана;
А привівши передъ пана,
Кайдани опали.
Ой тамъ ёго усі пани
Дивомъ здивували:
— Охъ, десь тебе, козаченьку,
Матуся родила,
Що тобі, молодому,
Фортуна служила.
Охъ и десь въ тебе, козаченьку,
Та не рідная матп,
А якъ станешъ на камені,
То й підківки знати.

(Дудари, Каневск. у.).

45.

А.

1 Ой на горі да женці жнуть,
2 А по-підъ горою,
3 По-підъ зеленою
4 Козаки йдуть.
5 По переду Дорошенко
6 Веде свое військо,
7 Військо запорожське
8 Хорошенько.
9 По середині панъ хорунжий, —
10 Підъ нимъ кониченько.

11 Підъ нимъ вороненький
12 Сильне дужий.
13 А по-заду Сагайдачний,
14 Що промінявъ жінку
15 На тютюнъ та люльку,
16 Необачний.
17 „Ой вернися, Сагайдачний,
18 Візьми свою жінку,
19 Оддай тютюнъ, люльку,
20 Необачний!“
21 — Мені зъ жінкою не возиться,
22 А тютюнъ та люлька
23 Козаку въ дорозі
24 Знадобиться.
25 Гей, хто въ лісі, озовися!
26 Да викрешемъ огню,
27 Да закуримъ люльку,—
28 Не журися!

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой по горі та дубина,
2 А въ долині та ліщина,
3 Ой тамъ моя мила конопельки брала,
4 Заблудила.

5 Б=1 А; 6 А въ долині косарі жнуть, 7 Б=2 А; 8 Та по-підъ крутою; 9—13 Б=4—8 А; 14 Б=9 А. За нимъ иде... 15—33 Б=10—28 А.

(Новицкій).

46.

А въ неділеньку да зараненько
Загадали мені въ дороженьку,
Въ темний лісъ на стороженьку.
Привъяжу коня та до явора,
А самъ ляжу спать підъ... (?)
Ой кажеться, не багато спавъ,
На третій день у-полудня вставъ.
Ой прокинувсь я,—ажъ коня нема.
Ой піду жъ я да гукаючи,
Вороного коня да шукаючи.
Не стрівъ коня, да стрівъ жида:
„Здоровъ, жиду, сучий спну,
Ти не бачивъ коня вороного
И сіделечка съ-пуйдъ злота самого?“
— Чи не твуий то куінь по табору ходить,
Изъівъ трави на три милі,
Випивъ води півъ Дунаю.
Ой стану жъ я, да подумаю,
Що теперъ мені по домоньку,
Що пропивъ свою всю худобоньку,
Що пропивъ я свого коня вороного,
И сіделечко съ-пуйдъ злота самого.

(С. Тризничевка, Черниговск. у.).

47.

Ой галочки—сизоперочки, подиймайтесь въ гору;
Молодиі новобранці, вернітесь до дому.
Ой радибъ ми поднятися—туманъ налягае,

Ой радибъ ми вертатися — гетманъ не пускає.
Бодай гетманъ счастя не мавъ, ні кошовий долі,
Пішли наши новобранці не по своій волі.

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

48.

А.

Ой зацвіла калинонька въ лузі;
Теперъ моя головонька въ тузі.
Ой зацвіла калинонька вяла;
Теперъ моя головонька пьяна!

Ой не такъ же пьяна, якъ похмелна—
Усімъ козаченькамъ переміна дана,
Мені молодому — служити самому:
Мені переміна — служба непремінна.

(Н. И. Костомаровъ).

Б.

И вітеръ не віе, и сонце не гріе...
На впротивъ сонечка віточка завъяла,
Всімъ козаченькамъ переміна дана.
Ой буду я, буду, неділеньки ждати,
Чи не прийде мати мене одвідати.
Неділя минає — матінки немає.

„Треба мені, мати, переміну дати, —
Коня вороного, брата молодого.
На коня сідельце, братіку весельце,
На коня попругу—солдатську услугу.
Дівчино Уляно, збуди мене рано,
Такъ рано, щобъ ще й не світало.

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

49.

А.

Та шумить гуде вітеръ по діброві,
Блудить, блудить козаченько по дорозі;
„Ой чого ти та мій коню нудишь,
Изъ битоі дороженьки блудишь?
Чи я тобі, та мій коню, важокъ,
А чи моя козацькая зброя,
А чи здобиченька моя?
Нежурися, коню вороненький,
Буде оброки по самі боки,
Буде сіна по самі коліна,
Будешъ въ станочку на сусі стояти".
— Ой ти мені, мій пане, не важокъ,
А ні твоя козацькая зброя,
А ні здобиченька твоя?
А те мені, пане, важко,
Що зъ-боківъ та сторожають,
А зъ-переду та зустрічають,
А зъ-заду погонь біжить.
„Гей, не журися, мій коню вороненький,
Ми сторожу та обминемо,
А одъ погоні утечемо,
А зъ устрічею та побъемося.
Ой низомъ, вороненький, низомъ,
Закидани дороженьки хлизомъ;
А ти, мій кінь вороненький,
Перескакуй сей хмизъ зелененький".

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

Б.

Ой підъ гаємъ, да підъ Лебединомъ,
Тамъ припала доріженька пиломъ.
Тамъ козакъ сивимъ конемъ нудить,
Изъ битоі доріженьки блудить.
„Ой чого жъ ти, мій коню, нудишъ,
Изъ битоі доріженьки блудишъ?
Чи я тобі, мій коню, важкий,
А чи моя козацькая зброя,
А чи моя тихая розмова?“
— Ой ти мені, мій пане, не важкий,
А ні твоя козацькая зброя,
А ні твоя тихая розмова.
Тільки мені, мій пане, важко,
Що ти будешъ у шинкарки пити,
А я буду сиру землю бити;
Що ти будешъ на ліжку лежати,
А я буду на дворі стояти.
„Не журися, мій добрий коню,
Буде тобі конюшня новая,
Буде сіна по самі удила,
Буде овса по самі перса,
Буде води по самі поводи“.

(Новицкій).

ГАЙДАМАЦКІЯ.

50.

Якъ поіхавъ Лебеденко у млинъ за мукою;
Изострілн Лебеденка та три гайдамаки.
— Здоровъ, здоровъ, Лебеденку, здоровъ, вражий сину;
Оддай, оддай, вражий сину, гнідую кобилу! —
„Не дамъ, не дамъ, вражі діти, хочъ самъ тутъ загину!“
— Оддай, оддай, Лебеденку, коня вороного! —
„Не дамъ, не дамъ, вражі діти, хочъ васъ тутъ и много!“
Якъ підняли Лебеденка на три списи къ-горі,
Опустили Лебеденка на жовтімъ пісочку,
Зняли-зняли зъ Лебеденка каптанъ и сорочку.
— Ми зъ тобою, Лебеденку, пили та гуляли,
Ми зъ тобою, Лебеденку, одну добичъ мали —
Отсежъ тобі, Лебеденку, за усе росплата;
Буде тобі, Лебеденку, хорошая жінка!—
Якъ повезли Лебеденка лісомъ гущиною,
Та вдарили Лебеденка объ пень головою.
Прилетіла зозуленька къ старій Лебедисі,
Та й упала зозуленька на хаті на стрисі,
Та й почала зозуленька жалібно ковати.
Якъ зачула Лебедиха, та й вийшла изъ хати.
Та й пішла Лебедиха сусіди питати:
„Сусідочки-голубочки! який мені сонъ снився:
Либонь мій синъ Лебеденко сю нічъ оженився“.

(Воронежск. губ. Н. И. Костомаровъ).

51.

Повернувся я зъ Сібпру — нема мені долі,
А здається не въ кайданахъ — еднакъ же въ неволі.
Слідятъ мене въ день и въ ночи, по всяку годину:

Ніде мені подітися — я одъ журби гину.
Маю жінку, маю діти, хочъ я іхъ не бачу;
Якъ згадаю про іхъ муку, то гірько заплачу.
Зібравъ собі жвавихъ хлопцівъ и що жъ мені зъ того?
Заіздаю при дорозі, жду подорожного.
Чи хто иде, чи хто іде — часто дурно ждати:
А такъ треба въ лісі жити, бо не маю хати.
Часомъ возьму въ багатого, убогому даю,
А такъ гроши поділивши, я гріха не маю.
Зовуть мене розбойникомъ, кажуть розбиваю;
Я жъ нікого не забивъ, бо самъ душу маю.
Ассесори, исправники — всі мене ганяють:
Більшъ вони людей забили, ніжъ я грошей маю.
Пішовъ би я въ місто, въ село — всюди мене знають;
Аби тільки показався, то заразъ піймають.
А такъ треба стерегтися, треба въ лісі жити;
Хочъ здається світъ великий — нігде ся подіти!

(Волынск. губ. Н. И. Костомаровъ).

52.

А.

1 Ой горе жъ мені, горе, несчастная доля!
2 Виорала вдовонька мисленьками поле,
3 Чорними оченьками заволочила,
4 Дрібними слізоньками все поле змочила.
5 Наіхали козаки до Марусі въ гості:
6 „Марусенько пані, чи є твій панъ дома?
7 Коли жъ нема пана, вийди до насъ сама“.
8 Марусенька не познала, въ черевичкахъ вишла.
9 — Не есть ви козаки, есть ви гайдамаки!
10 „Марусенько пані, почимъ ти пізнала,
11 Почимъ ти пізнала, правдоньку сказала?“
12 — Що я свого пана коника пізнала.
13 „Марусенько пані, неправдоньку жъ ти кажешъ,
14 Ми того коника въ твого пана купили,
15 Въ зеленої діброві гроши полічили;
16 Зъ холодної криниці могоричъ запили,
17 Підъ гнилу колоду пана підкотили“.

(Изъ Гукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Ой по горамъ, горамъ пшениченьки ярі,
2 А по-підъ горами шовковиі трави,
3 А по тихъ по травахъ чумаченьки йшли,
4 Чумаченьки йшли, до Марусі зайшли.
5 Марусенька пишна въ черевичкахъ вишла,
6 На порогъ ступила, грізно говорила:

7 Б=9 А... чумаки... 8 Що ви мого пана на віки убили, 9 Б=15 А... воли исплатили, 10 Б=16 А, Въ великій корчмі... 11 У яру, у камишъ ёго схоронили. 12 Б=13 А... наша, есть неправда ваша,

13 Ми твого пана, ми ёго не били,
14 Тілько твого пана воли исплатили,

15 Б=15 А, На гнилій колоді..., 16 Б=16 А, Въ глибокій...
17 Край шляху-дороги ёго схоронили".

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

В.

1 В=1 Б. Ой горе, горе...; 2 А тамъ при долині чумаченьки пъяни, 3 В=5 Б, Гандзюненька..., 4 В=6 А, 5 Нема мого пана, но я собі сама, 6 В=9 А; 7 В=12 А, Бо... три коні...

8 Іденъ коникъ буланий, а другий чорнявий,
9 А третій той самъ, що ходить подъ вами.

10 В=14 А, Гандзюненько пані, ми коней..., 11 В=15 А, Підъ білою березою... 12 В=16 А, У бистрий...

(Раколуни).

Г.

1 Ой у полю криниця безъ води блищиться.
2 Ой говорять люди (бурлакъ) ледащиця,
3 Бурлакъ ледащиця — нехоче робити,
4 Розміняе корбованця, иде до коршми пити.
5 Ой по горі, по горі ярая пшениця,
6 А по долині зеленая травиця.
7 Тамъ чумаки ходять,
8 Въ рукахъ воли водять,
9 Траву спасають,
10 Пшеницю збавляють.

11 Г=6 А? 12 Г=7 А, А якъ нема въ дома... 13 Г=5 Б... за ворота... 14 На камінь ступае, коники пізнае. 15 Г=7 Б; 16 За пана знаете, пана питаете. 17 Г=10 А... насъ... 18 Г=11 А... щось насъ такъ назвала?

19 — По коникахъ лузавихъ, (?) сіделкахъ червонихъ.
20 „Ми коні купили, а пана не вбили.
21 Г=15 А, На... мураві... 22 Г=16 А, Зъ жадноі...

(Новицкій).

53.

Ой бувъ Сава, да івъ сало да все паляниці;
Не кохавъ Сава молодихъ дівчатъ, да все молодиці.
Не кохавъ Сава да козаківъ, да все кателики,—
Загубивъ Сава, протесавъ Сава свою віру навіки.
Ой бувъ Сава въ Немирові въ ляховъ на обіди;
И не знає, не відає о своєі біді.
Ой пъє Сава и гуляє, ляхомъ вирубає,
А до ёго, що до Сави, гонець пріжжає.
— А що ти тутъ, малий хлопку! чи все гаразъ дома?—
„Протоптана, пане, стежка до вашого двора.
Да все гараздъ, да все гараздъ, усе хорошенько:
Виглядають гайдамаки зъ-за гори частенько!“
— Отъ-то лихо, виглядають! я жъ іхъ не боюся!
Хиба жъ нема въ мене війська? я не забарюся.
Сідлай, хлопку, сідлай, малий, коня вороного;
Поідемо ми до-дому, хоча насъ немного.
Іде Сава зъ Немирова на воронімъ коню...
А пріхавши, гадає да про свою долю.
— Ой ти-жъ, доле — каже Сава — щербатая доле! —
Питається челядоньки: чи все гараздъ дома?
„Гараздъ, гараздъ, пане Саво, ще лучче зъ тобою,
Якъ тебе ми побачили на воронімъ коню“.
Ой сівъ Сава въ кінці стола, да листоньки пише;
А Савиха на лежоньку дитину колише.
Сидить Сава, листи пише, Сава думку дбає;
Отъ вже Сава, да панъ Сава, гадку замишляє:
— Піди, дівко, у пивницю уточи горілки,
Ой нехай-же я напъюся за здоровъє жінки.
Пійди, дівко, у пивницю да принеси пива,
Ой нехай-же я напъюся да за свого сина.
Піди, дівко, у пивницю внеси мені меду:
Чого-сь мені трудно, нудно — головки не зведу.
Сидить Сава въ кінци стола, все листи читає;
А Савиха молодая все дума й гадає.

Сидить Сава въ кінці стола, хлопця визиває,
А Савиха молодая плаче да ридає.
Ой не вспіла челядонька зъ стіни ключи зняти,
Ставъ Йгнатъ Голий зъ Кравчиною ворота ламати.
Якъ відсуне да панъ Сава віконце одъ ринку;
А вже тіи, Гайдамаки блукають по сінку.
Тільки-жъ тая челядонька на порігъ ступає,
Ажъ Микитка пану Саві чоломъ оддаває:
— Здоровъ, здоровъ, пане Саво, якъ ся собі маєшъ?
Добрихъ гостей собі маєшъ: чімъ ихъ привитаєшъ?
Ой чи медомъ, ой чи пивомъ, ой чи горілкою?
Попрощайся зъ своимъ синомъ и зъ своєю жінкою!
„Ой давъ-би вамъ меду й пива, не хочете пити;
Ой ви жъ мене молодого хочете згубити.
Ой чімъ мені васъ, панове, чімъ васъ привітати?
Даровавъ мені Господь сина, буду въ куми брати“.
— Ой не того прийшли до тебе, да щобъ кумовати,
А ми зъ того прийшли до тебе, да щобъ розсчитати!
Ой веди жъ насъ, пане Саво, у нову комору,
Да оддавай, пане Саво, козацькую зброю.
А де-жъ твоі, пане Саво, сукні, єдамашки,
Що ти наживъ, вражій сину, зъ козацькоі ласки?
Да не того прийшли до тебе, да щобъ кумовати;
А ми зъ того прийшли до тебе, щобъ головку зняти.
Ой було-бъ тобі, пане Саво, гардъ не руйновати,
Коли хотівъ запорожцівъ въ куми собі брати.
Ой кинется да панъ Сава до ясного меча...
Его взяли на три списи пзъ правого плеча.
Ой кинется да панъ Сава да яснои зброі...
Его взяли да підняли на три списи къ-горі.
— Оце-жъ тобі, пане Саво, сукні, єдамашки, *)
Що ти наживъ, вражий сину, зъ козацькоі ласки!
Ой не вспівъ-же да панъ Сава на коника впасти:
У кайдани заковали, стали на візъ класти.
„Ой, панове запорозці, хиба-жъ то вамъ слава,
Що въ кайдани да забитий лежить у васъ Сава?
Якъ-би ёго ви на волю зъ кайданівъ пустили,
Славу-бъ собі найбільшую оцимъ залучили.

*) Єдамашка — Дамасская матерія.

Якъ-би ёго ви на волю межъ себе приняли,
Славу-бъ собі найбільшую оцимъ даровали".
А Савиха молодая вікномъ утікала,
На молоду челядоньку спильна поглядала.
— Хапай, хапай, челядонько, малую дитину:
Будешъ жити, пановати, коли я не згину!
Не боіться козаченько ні грому, ні тучі:
Хорошенько въ кобзу грає, до Савихи йдучи.

54.

Ой поіхавъ Романъ Жамбенко у Берекивъ за довгами,
Спіймали превражи жидки, назадъ рученьки звъязали.
Біли рученьки назадъ звъязали, ніжки закували.
Приіхавъ Романа Жамбенка судъ судити.
— Не судіте Романа Жамбенка, судіть ёго матіръ,
Що послала рано въ неділеньку у Берекивъ за довгами.
„Здоровъ, здоровъ, Романъ Жамбенко, наіхавъ гостювати.
Ой єсть у мене медъ, горілка, та не будете пити.
Либонь же ви того наіхали, що хчете мене вбити".
Лети, лети, лебедонько сивий, високо зъ орлами;
Не вганяйтесь, славни запорожці, въ Польщу за ляхами.
Ой повели Романа Жамбенка на Савіръ могилу.
— Тутъ я стану, подивлюся, де марне загину.

(Новицкій).

55.

— Ой ви, козаченьки, ой ви, молоденьки,
А де ваши списи?
„Наши списи въ батюшки въ зависі,
Ми сами у лісі".
— Ой ви, козаченьки, ой ви, молоденьки,
Ой де ваши коні?
„Наши коні въ батюшки въ припоні,
Ми сами въ неволі".

(Новицкій).

РЕКРУТСКІЯ.

56.

Наступає чорна хмара, а другая синя,
Та породила удівонька хорошого сина.
А де вона ёго породила? У зеленій діброві,
Та не дала ёму, молодому, ні счастя, ні долі,
А дала ёму біле личко ще й чорниі брови.
„Та було бъ тобі, моя мати, сіхъ брівъ не давати,
Та було бъ тобі, моя мати, счастя-долю дати;
Бо теперъ мене, моя мати, записали въ салдати.
Не плачъ, мати, не журися, бо на те я вродився;
Не плачъ, мати, не плачъ, бо на те я вдався,
А тоді, мати, заплачишъ, якъ на муштрі побачишъ".
— Та не розвивайся, сухий дубе, завтра морозъ буде,
Не женися, вдовинъ сину, въ осені наборъ буде.
„Я морозу не боюся, рано розівъюся;
Я набору не боюся, заразъ оженюся,
Я якъ прийде пора-времья, то я й уберуся".
Та ой гай, мати, ой гай, мати, ой гай зелененький,
Та помандрувавъ зъ села козакъ молоденький.
Я мандрувавъ шапочку знявъ, низенько вклонився:
„Прощайте, сусідоньки, може съ кімъ сварився;
Та хочъ сварився, не сварився, аби попростився".
Ой якъ вийшовъ на битий шляхъ та й слізоньками вмився.
„Не жаль мені доріженьки, що закурілася,
А жаль мені моій неньки, що зажурилася;
Не жаль мені доріженьки, що пиломъ приняла,
А жаль мені дівчиноньки, що съ козакомъ спала.
Ой поливайте суху доріженьку, щобъ не курілася,
Ой розважайте мою неньку, щобъ не журилася.

Не споминайте худимъ словомъ, щобъ я не журився,
А споминайте добримъ словомъ, щобъ я веселився".

(Новицкій).

57.

А.

1 Добре було, добре було,
2 Добре було чути,
3 Якъ не брали, не писали
4 Хлопцівъ у некрути.
5 А въ пъятницю пописали,
6 Въ суботу забрали,
7 А въ неділю на розсвіті
8 Ще й до міри стали.
9 Завели іхъ въ славне місто,
10 Славне місто, ще славніщі замкі;
11 Сидя, лежа, некрутики
12 Въ кованихъ кайданахъ.
13 Надлетіли орленята,
14 Круту гору вкрили,
15 Молоденьки некрутики
16 Жалю наробили.
17 Ви, чорніі орленята,
18 Та й знесіться въ гору,
19 А ви, хлопці новобранці,
20 Верніться до дому.
21 Ради жъ ми ся въ гору знести,—
22 Туманъ полягає,
23 Ради жъ ми ся вернути,
24 Насъ царъ не пускає.
25 Ой чому жъ вінъ не пускає?
26 Бо вінъ роскішъ має,
27 Сидить собі на пристолі,
28 На скрипочку грає;
29 А скрипочка оріхова,
30 А смичокъ изъ рути,
31 Якъ заграє „московщини",—
32 На всю Польщу чути.
33 Якъ заграє московщини
34 Всімъ козакамъ дивно,—
35 Пішли, пішли некрутики
36 Лишь шапочки видно.
37 Не підъ еднимъ некрутикомъ
38 Воронъ-коникъ грає,
39 Не за еднимъ некрутикомъ
40 Матінка вміває;
41 Не підъ еднимъ некрутикомъ
42 Воронъ коникъ скаче,
43 Не за еднимъ некрутпкомъ
44 Мати рідна плаче.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Закурилася бита дороженька, на всі трахти идучи,
2 Ой заплакали хлопці новобранці, у Московщину йдучи.
3 Ой не такъ тиі, тиі великиі, ой якъ тиі маленькиі,
4 Пудъ ними коні, пудъ ними коні все сиві та вороненькиі

5 Б=13 А... галки чорноперки. 6 Б=14 А. Намъ все поле у... 7 Ой ви хлопці, хлопці новобранці, 8 Б=16 А. Намъ... 9 Б=17 А. Ой... галки чорноперки; 10 Б=18 А... пудбийтеся у... 11 Б=19 А. 12 Б=20 А. 13 Б=21 А... ради... пудбитися; 14 Б=22 А. Но... не пускає. 15 Б=23 А... ради до дому... 16 Б=24 А... государъ...

17 Не такъ государъ, не такъ государъ, якъ ёго мати.
18 Вінъ хоче нами, нами молодими всю Польщу воёвати.

19 Б=25 А. Государъ... 20 Б=26 А... волі не має. 21 Б=27 А. Вінъ... підъ білимъ наметомъ. 22 Б=28 А. Й у скрипоньки... 23 Б=29 А. А... зъ білої липоньки. 24 Б=30 А. А струни... 25 Б=31 А. Ой... підъ білимъ наметомъ. 26 Б=32 А.

27 Ой пришовъ синъ до своєї матері девятого року;
28 А мати не пузнала свого сина, що шабелька при боку.
29 „Ой, чи-жъ ти волишъ, стара хозяюшка, вечеру готувати?
30 Ой чи-жъ ти волишъ, стара хозяюшка, дороженьку оказати?“
31 — Ой волю-сь я тобі, жовнірику, дороженьку вказати,
32 Нижели тобі, молодъ жовнірику, вечеру готувати.
33 Ой вивела мати свого сина ой у чистое поле.
34 Ой питає синъ своєї матері: „чи добре здоровъе?“
35 Ой покотилася стара хозяюшка по рудненькому полю:
36 — Ой єсли-жъ ти синъ муй рудненькій, то вернися до дому.—
37 „Ой, тяжко було, моя матусенько, вечери готувати,
38 А ще тяжчій, моя матусенько, сина зъ вуйска вертати“.

(М. Конда, Бѣльск. у. Сѣдлецк. губ.).

58.

Щось на мене люде ворогують,
Кайданочки та й готують.
Кайданочки та й на ніжки,
Дрібне путо та й на руки.
Та либонь менї тутъ не бути,
Либонь менї ити въ некрути.

Що въ салдата за подоба,
За плечима вся худоба:
И торбинка зъ сухарами,
И муниця зъ патронами,
И манерка зъ водою —
Салдатъ служить зъ бідою.

(Ушицкій уѣздъ).

59.

Ой смутенъ же я, смутенъ, тяжко зажурився,
Кінь вороний, самъ молодий, та й ще не женився.
„Продай, батьку, коня вороного;
Ожени мя, хлопця молодого!“
— На що, сину, коника теряти,
Пишуть чорнимъ по білому—въ некрути дати.
„Нехай пишуть, я не боюся:
Кінь вороний, самъ молодий, дасть Богъ, одслужуся“.

(Ушицкій уѣздъ).

60.

Ой у полі два дубки
Схилилися до-купки,
Меже ними бідна вдова
Породила сина Василя.
„Ой сину мій, Василю,
Якъ я тебе родила,
Цілу нічку сходила.
Ой сину мій, Василю,
Якъ тебе годувала
Не єдну нічку не спала.
Ой сину мій, Василю,
Якъ я тебе оженю,
Свое серце звеселю;
Якъ тебе въ армію дамъ,
Свому серцю жалю завдамъ.
Дадуть тобі три труби,
Та й всі три мідяни:
Въ першу трубу заграєшъ
Якъ лице умиваєшъ;
Въ другу трубу заграєшъ,
Якъ сукенки вбираєшъ;
Въ третю трубу заграєшъ,
Якъ на коня сідаєшъ,
Та въ армію ступаєшъ“.

(Ушицкій уѣздъ).

61.

А.

1 Ой, мати моя, не жалуй мене,
2 Бо возьмуть мене,
3 Бо возьмуть мене у некрутушки.
4 Росчешуть мені чорни кудрюшки,
5 Чорни кудрюшки у три рядушки,
6 А въ четвертий рядъ —
7 По плечамъ лежать,
8 По плечамъ лежать, молодця бранять,
9 Жениться велять:
10 „Женись, молодець, бери удову,
11 Салдатцьку жену,
12 Салдатцька жена—холодна вода,
13 Холодна вода. Дівка молода,
14 Парня любила, на нічъ пустила,
15 Рано збудила:
16 Уставай, милий, бо вже світъ білий,
17 Всі роти, полки у походъ пішли,
18 Тилько одна ротушка приостається,
19 Тебе, молодця, дожидається.
20 Ідеть охвицеръ воронимъ конемъ,
21 Держить бумагу у правий руці.
22 То пишеть пиромъ
23 Маіоръ молодий:
24 „Чи живъ, чи здоровъ,
25 Парень молодий?“
26 — И живъ и здоровъ;
27 Болить голова
28 И на серденьку одради нема.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А... гей та... 2 Б=2 и 3 А... віддадуть... 4 Б=7 А. Та... гей, гей, гей, въ рекруточки. 3 Б=4 А. Та обріжуть... гей, гей на плечахъ лежять. 5 Б=9 А. Та мені, молодому, гей, гей...

6 Та велять же мені, гей та маёрську дочку,
7 Да маёрська дочка съ бариномъ жила

8 Б=14 и 15 А. Да зъ бариномъ жила, рано... 9 Б=16 А... гей, гей 10 Б=16 А... день біленькій. 11 Вже твоє військо гей собірається 12 Б=20 А. Та тебе, милого, гей, гей... 13 Та приіхавъ маёръ гей, та на ротний дворъ 14 Б=25 А. Ставъ книги читати, гей, гей: чи живъ, чи здоровъ? 15 Б=26 и 27 А. Ні... ні... гей та...

16 Та болить голова, потирявъ коня,
17 Гей, гей ще й сіделечко,
18 Та черезъ тебе, моя сердечко.

(Ушицкій уѣз.).

В.

1 В=1 А. Да... 2 Да не жалуй мене, ожени мене. 3 В=3 А. 4 В=4 А. Да й обреять... 5 В=5 А. Да й у мене... 6 В=6 и 7 А. 7 В=8 и 9 А. Да все мене... 8 В=11 А. Да велять мені брать... 9 В=12 А. Да... парня любила. 10 В=14 А... водила. 11 В=15 А. Да на нічъ водила... 12 В=16 А. Да въ... 13 Да й уже світъ-зора, проспаться пора 14 В=17 А. Да й уже... й изъ села... 15 В=18 А. Да... й одинъ полкъ. 16 В=20 А. Да...

(Ушицкій уѣз.)

Г.

1 Г = 1 Б. 2 Г = 2 Б. Гей... завдадуть мене. 3 Г = 4 А. Вибриють... гей... 4 Г = 4 Б. 5 Г = 5 Б. Мені... 6 Г = 6 Б... 7 Г = 7 Б. Маёрська... 8 Г=8 Б. Зъ... гей біло ходила.

9 Біло ходила, гей рано будила
10 Вставай, рекрутъ, гей барабани бьють.

11 Г=11 Б... твоі полки... 12 Г=20 А. На... 13 Г=13 В и 25 А... 14 Г=15 Б... 15 Г=16 Б... 16 Г=17 Б. Потерявъ коня, гей и... 17 Г=18 Б. Безъ тебе, любезная, гей...

18 Потерявъ коня, гей ще й подушечки,
19 Безъ тебе любезная, гей моя душечка.

(Ушицкій уѣз.).

Д.

1 Д = 1 А. Моя матінко... 2 Д = 2 В... гей отдадуть мене. 3 Теперь въ солдатахъ велять ся женить. 4 Д=6 Б; 5 Д=7 Б. 6 Д=15 А. Гей вірно любила... 7 Д=10 Б.

8 Гей, вже день біленький
9 А всі солдати на ученію,
10 Лишъ тебе нету, гей та молодого,
11 Ще й коня твого вороного.

12 Д = 16 Г. Стративъ я... тай вороного 13 Д = 17 Г. Ой черезъ... бариня, небого. 14 Д=18 Г. Стративъ... 15 Д=19 Г. Ой черезъ... моя душичко.

62.

Закувала зозуленька на червоній калині;
На що, мати, світъ вязати чужий дитині.
Ой, мій синочку, правду казала,
Сама мати свого сина въ військо отдала.
„Иди жъ, мій синочку, поклонися да найстаршимъ браттямъ,
Дадуть тобі, мій синочку, государскоє шмаття“.
— Воливъ би я білъ камінь излупати,
Ніжъ я маю государське шмаття вбрати.
Ой я білъ камінь излупаю, излупаю, стану відпочину,
Государське шмаття вберу — навіки загину.
Ой заплачешъ, якъ мене, молоденького, въ війську забачишъ,
Ой заплачешъ дрібними слёзами,
Якъ я буду присягати передъ образами.

(Каменецк. уѣз.).

63.

А.

1 Говорять попи, ще й багатиі люде —
2 Забрать, забрати тихъ біднихъ сиротъ,
3 Бо зъ нихъ добра не буде.
4 Приіхавъ козакъ до свого двора, ставъ коника сідлати.
5 Поіхавъ козакъ въ зелений пòжаль, ставъ коня попосати.
6 Зъ нимъ соцькій зъ виборнимъ, хотять у неволю взяти.
7 „На тобі, соцькій зъ виборнимъ, біленьке плаття,
8 Тилько не бери въ неволючку моє рідне браття.
9 На жъ тобі, соцькій зъ виборнимъ, коня вороного,
10 Тилько не бери въ неволючку козака молодого“.
11 Тамъ на горі на камъяни орелъ воду носить,
12 Тамъ моє рідне браття губернатора просить:
13 „Пусти жъ мене, губернаторъ, съ полку до дому —
14 Нічку не спала и зъ личенька спала моя мила за мною“.

(Изъ Рук. собр. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б = 1 А. Завзялись..., завзялись ляшки, та... 2 Б = 2 А. Забрать бурлакъ-сіромахъ...

3 А у вдовушки синъ молодий осідлавъ коня,
4 Виізжавъ изъ двора, та на коню похилився,
5 А за нимъ, а за нимъ ненька старенька—не ідь, сину, вернися!
6 „Ой не вернуся—некрутъ боюся, пойду у дорогу;
7 И кінь вороний, и самъ молодий—ще я не загину.

8 Б=5 А. Ой, іхавъ поле, іхавъ друге, 9 Б=6 А. А..., за нимъ... и десяцькі у некрути брати. 10 Б=9 А. Ой, нате вамъ, милі братці... 11 Та неберіте у некрути парня молодого.

12 — На що намъ коникъ вороненькій,
13 Якъ ти самъ у некрути годився, парень молоденькій.
14 Золота грива перси покрила коню вороному,
15 Біле личко, чорні брови козака молодого.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у.).

64.

А въ Камъянці на риночку висока могила —
Виряжала мати въ військо свого рідного сина.
„Иди, синку, та за рідни браття,
Та получишъ, мій синочку, государське плаття“.
— Волівъ би я, моя мати,
Гору круту лупати,
Ніжъ би я, моя мати, государське плаття брати.
Гору круту лупаючи, стану відпочину;
Государське плаття взявши, на віки загину.
Ой, загину, моя мати, загину,
Вже свою родиночку навіки покину.
Ой, загину, моя мати, загину,
Вже свої сірі бички навіки покину.
Ой, загину, моя мати, загину,
Вже свою дівчиноньку навіки покину.

(Ушицкій уѣз.).

65.

Ой, пъє чумакъ, пъе, до й почавъ гулять,
Да оглянеться кругомъ себе, вороги стоять,
Вороги стоять да й раду радять,

Да хотять мене, молодого, въ салдати отдать.
— Море не стоіть, бистра филя бъе,
Охъ, да є жъ у мене рідний батько — выкупить мене.
Охъ батько иде, грошей не несе.
— Да здоровъ, мій синочку, гірко буть тобі.
Охъ пъе чумакъ, пъе, да й начавъ гуляти,
Да оглянеться кругомъ себе вороги стоять.
Вороги стоять, та й раду радять,
Та хотять мене, молодого, въ салдати отдать.
— Море не стоіть, бистра филя бъе,
Охъ, да є жъ у мене рідная мати,
Викупить мене.
Ой мати иде, грошей не несе:
— Здоровъ, здоровъ, мій синочку, гірко буть тобі.

(Ушицкій уѣз.).

66.

Съ-підъ Кіева города, тамъ протекала бистра речушка;
Речка бистра, вода чиста, тамъ плавало три суденечка,
А четвертая красна лотушка, та красна преукрашенная,
Пушками, ружжями преукрашенная, молодцями преобсаженная.
По переду ахвицеръ молодой — на коніку вихиляється,
Шабелькою обучаєтця, въ листъ бумаги видивляється.
Написано, намалёвано — изъ трёхъ братівъ наименовано.
А найстарший братъ ховається, середульший викупляється,
А найменьший убіраеться, съ отцемъ, ненькою прощається:
„Прощай, прощай, ти матуся моя: чи я въ тебе не дитина була,
Що ти мене въ вічню службу дала?“
— Ой, спцу мій, ти одинчику, маешъ перстень на мизинчику.
„Маю перстень золотенькій, бо я некрутъ молоденький,
Та й той маю барабанщику дать, щобъ покраще въ барабанъ вибивавъ.
Щобъ пораньше усіхъ некрутівъ ззивавъ—отцю, неньці жалю завдававъ.
Вибігае найменьша сестра: „вернись, братіку, до домоньку,
Змие матінка хоть головоньку“.
— Нехай змие сама собі — не мені,
Змиютъ еі дрібни дощі,
А росчешутъ густі терна,
А розвіють буйни вітра.

(Ушицкій уѣздъ).

67.

Чорна хмара наступає —
Батько сина прогоняє:
„Иди, синку, прічь одъ мене,
Черезъ тебе сварка въ мене“.
— Я три сестри въ себе маю,
Всіма трома розмишляю:
Ой що старша коня веде,
А пудстарша сідло несе,
Сама меньша платокъ несе.
Платокъ несе та й питає:
„Ой, ти, брате нашъ, єдинъ ти въ насъ,
Коли будешъ въ-гості до насъ;
Коли ждать тебе до дому?“
— Иди, сестро, на дорогу,
Возьми, сестро, піску въ жменю,
Посій, сестро, на каменю,
Вставай, сестро, ранесенько,
Поливай песокъ частесенько.
„Да нема тому песку сходу —
Нема брата изъ походу,
Нема тому песку зміни —
Нема брата зъ переміни“.

(М. Олишевка, Козелецк. у.).

68.

А.

1 Жила, жила та удівонька
2 Та на край села,
3 Та прижила удівонька
4 Сина сокола.
5 Ой не знала удівонька,
6 Якъ у світі жить,
7 Та отдала свого сина
8 У військо служить.
9 „Служи, служи, мій синочку,
10 Сіи три года,
11 Та прибудь, прибудь у-гостоньки
12 Хоть на три часа“.
13 — Не прибуду, моя мати, ні на півчаса,
14 За твоі, моя мати, гірки словеса,
15 Що ти мене, моя мати,
16 Въ неволю отдала.
17 Що чужиі та діточки
18 По волі ходять,
19 А мене, мати, молодого,
20 Въ кандалахъ водять;
21 Що чужиі та діточки
22 Пьють та гуляють,
23 Мене жъ, мати, молодого,
24 Слёзи обмивають.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Калинонька, малинонька, чомъ не рано зацвіла?
2 У ту пору-времячко мати сина родила
3 Б=5 А Да... матусенька и де сина діть, подіть; 4 Ой де сина діть, подіть; 5 Б=6 и 7 А Записала... до государині...
6 Да справила своему сину и легеньке суденичко,
7 Легеньке суденечко, срібне веселечко,
8 Да й пустила свого сина й на річеньку на биструю,

9 Сама сіла матусенька й у крутому бережку. (2)
10 Якъ крикнула, якъ гукнула, своімъ громкимъ голоскомъ: (2)
11 „Ой, сину мій, дитиночко, ой вернися ти назадъ!“ (2)
12 — Що нашні да охвицері да вернуться не велять, (2)
13 А нашні командирі безъ причиноньки бранять.

(Ушицкій уѣздъ).

69.

А.

1 А зъ вечора, у ночі
2 Сходилися багачі,
3 Стали раду радити —
4 Кого въ некрути взяти:
5 „Є въ удові два сини,
6 То виддаймо въ осени.
7 Взяли-би сь мо багача,
8 То не буде орача;
9 А озьмімо бідного,
10 Буде плачу немного.
11 Якъ віддамо сироту,
12 То збудемось клопоту“.
13 Пришла сестра, дає знати,
14 Що би хутко утікати.
15 А братъ сестри не слухавъ.
16 Такъ ще й ся не взувавъ,
17 Пришовъ соцкій, пришовъ війтъ,
18 Заставъ мене безъ чобітъ.
19 Тікавъ же я въ корчму,
20 Біжить соцькій за мною.
21 Тікавъ же я по-підъ стріхъ,
22 Впавъ на мені житній снішъ;
23 Пришовъ соцькій, пришовъ війтъ,
24 Зняли зъ мене житній снішъ,
25 Стали мене вязати,
26 Стала мати вмлівати.
27 Тілько мене звъязали,
28 Та й підводу загнали.
29 Везуть мене въ Камъянець,
30 Бо я гожій молодець,
31 Якъ привезли підъ браму:
32 „Чекай, соцькій, най стану,
33 Най шапку издійму,
34 Родині ся видклоню“.
35 А соцький-ся здогадавъ,
36 Штирі хлопці варти давъ.
37 Везуть мене въ Камъянець,
38 Бо я гожій молодець,
39 Хочъ я міри не дістався,
40 Таки жъ я ся тамъ зоставъ.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А Ой въ неділю а въ... 2 Б=2 А; 3 Б=3 А; 4 Б=4 А; 5 Б=7 А. 6 Буде пану докуча. 7 Б=9 А; 8 Б=10 А; 9 Б=11 А; 10 Б=12 А;

11 Бо сирота самая;
12 Ино сестриця єдная,
13 И та ходить, журиться.
14 „Ой, сестро, не журися,
15 Голови си не суши.
16 Тоді, сестро, заплачешъ,

17 Якъ мя въ полку забачешъ
18 На сивимъ конику,
19 Ще й шабелька при боку,
20 Въ сивимъ ковпаку.

(Каменецк. у.)

В.

1 Ой спишу я журбу
2 На калиновімъ листу.
Эй, эй, охъ-охъ-охъ,
На калиновимъ листу.
3 Та пущу я журбу
4 По крутому бережку.
Эй, эй, охъ-охъ-охъ,
По крутому бережку *).
5 Ой пливи ти, журбо,
6 Отъ крутого бережка,
7 Отъ крутого бережка
8 До вдовиного садка.
9 А въ вдовинімъ дворі
10 Стоять столи тисові
11 Позастелювани.
12 А за тіми столами
13 Сидять пани рядами;
14 Сидять пани рядами,
15 Частуються медами.
16 Пьють-же вони и ідять
17 Ще й радоньку радять:
18 В=4 А... въ військо...
19 В=7 А;
20 Багачъ викупиться.
21 Якъ оддамо удівця,
22 На насъ люде вплачуться
23 В=11 А; 24 В=12 А;
25 А й удові іденъ синъ,
26 То й той пішовъ підъ аршинъ.
27 Ще й аршина не дійшовъ,
28 А вже въ військо пішовъ.

(Каменск. уѣздъ).

Г.

1 Зажурилася гора,
2 Що не вродила трава.
3 Эй, эй, охъ-охъ-охъ,
4 Що не вродила трава,
5 Але вродивъ вишневий садъ,
6 А въ тимъ саду виноградъ.
7 Тамъ барвня ходила,
8 Дрібни листи писала,
9 По губерняхъ розсилала.
10 Эй, эй, охъ-охъ-охъ,
11 Дрібни листи писала.

12 Г=3 А; 13 Г=4 А; 14 Г=7 А; 15 Г=8 А; 16 Г=9 А; 17 Г=10 А; 18 Г=11 А; 19 Г=12 А; 20 Г=11 Б; 21 Г=13 Б; 22 Г=14 Б; 23 Г=15 Б; 24 Г=16 Б; 25 Г=17 Б; 26 Забачишъ мя въ полку. 27 Г 18 Б; 28 Г=19 Б; 29 Г=20 Б... въ червонимъ...

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Д=17 А; 2 Д=3 А; 3 Д=4 А; 4 Д=4 А. Гей... 5 Д=7 А. 6 Багачъ у насъ викупиться. 7 Д=9 А.

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждаго двустишія.

8 Бідний у насъ випроситься.
9 Візьмемо ми того молодця,
10 Що ні неньки, ні отця.
11 Д=12 Б; 12 Д=13 Б;
12 Сестра тее учула
13 Та й до брата махнула:
14 „Тікай ти, мій рідний брать,
15 Хотять тебе въ військо взять".
16 Д=15 А... утікавъ по-підъ плітъ,
17 Та сховався въ житній снопъ,
18 Гей, та сховався въ житній снопъ!
19 Ніжки, ручки звязали,
20 До приёму повезли.
21 Д=20 Д. Гей...
22 Повезли ёго въ Гайсинъ —
23 Се пъяниця, сукинъ-синъ.
24 Д=23 Д. Гей...
25 Повезли ёго въ Камъянець,
26 Славний хлопець, молодець,
27 Д=26 Д. Гей...

(Ушицкій уѣздъ).

Е.

1 Е=1 Г; 2 Е=2 Г; 3 Е=5 Г; 4 Е=6 Г;

5 По тимъ саду ходило,
6 Два лебеді блудило,
7 Сударині просили:
8 „Судариня, наша мать,
9 Позволь погулять".

10 Е=11 Г... пописать. 11 Е=9 Г... розсилать. 12 Е=4 А. 13 Е=7 А; 14 Е=8 А; 15 Е=9 А; 15 Е=10 А; 16 Е=11 А; 17 Е=12 А; 18 Бо сирота, сирота молодця. 19 Е=10 Д; 20 Е=12 Б; 21 Е=13 Б; 22 За братіка боіться. 23 Е=14 Б; 24 Е=15 Б; 25 Е=16 Б; 26 Е=17 Б; 27 Е=29 Г; 28 Е=18 Б; 29 Е=19 Б.

(Ушицкій уѣздъ).

Ж.

1 Летівъ, летівъ голубонько черезъ темниі ліса,
2 Ждала дівчинонька молодця;
3 Ждала вона, не дождалась,
4 Ложилась сама спать
5 На тисовую кровать;
6 Стала думать и гадать,

7 Ж=4 А; 8 Ж=9 Д, 9 Ж=10 Д; 10 Ж=12 Б; 11 Ж=13 Б; 12 Ж=14 Б; 13 Ж=16 Б; 14 Ж=17 Б... въ полку... 15 Ж=19 Б... мені...

16 И ніженька въ стремені,
17 И коничокъ у рукахъ,
18 И люлечка у зубахъ.

(Ушицкій уѣздъ).

З.

1 Ой по морю, по морю,
2 По тихому Дунаю,
3 Тамъ плавало суденце
4 Помалёване денце;
5 А у тому суденці
6 Півтораста молодцівъ,
7 А міжъ ними отаманъ
8 Запорожець Иванъ.

9 З=16 В; 10 З=17 В; 11 З=4 А; 12 З=7 А; 13 З=20 В; 14 З=9 А; 15 З=8 Д; 16 З=9 Д;

17 Що не має нікого;
18 З=10 Д;
19 Що нікому журиться;
20 Де се взялись гайдуки
21 Взяли ёго підъ руки,
22 Та повели въ темниці,
23 Заковали въ скрипиці.

(Лубны).

И.

1 — Ти, місяць, ти, зора,
2 Куди сяя дорога?
3 „Вой, сяя дорога
4 До Кіева губерні.
5 А въ Кіеві на ринку...

6 И=10 В... въ барвінку... 7 И=12 В; 8 И=13 В;

9 Они седяць, говоряць.
10 И=4 А;
11 Де пъяць — не веляць,
12 А де чотири — тамъ не взяць;
13 А де три, то вцякли,
14 А де два, до й нема.
15 И=25 В;
16 Називається Василь;
17 Онъ превдалий, скурвий синъ,
18 И=26 В. Онъ пудишовъ...
19 Ёго пани злюбили,
20 Ёму лошадь купили.
21 Ой вийдемо ми на ланъ
22 Да вдаремо въ барабанъ;
23 Ой вийдемо на село
24 Да вдиримо весело.

(С. Скородное).

І.

1 Уланики молоді
2 Вели коні до води
3 За шовкові поводи.

4 І=3 А; 5 І=4 А; 6 І=11 И; 7 І=12 И; 8 І=13 И; 9 І=14 И; 10 І=25 В; 11 І=26 В; 12 І=27 В; 13 І=28 В;

14 Его мати старая
15 На рундуку стояла,
16 Все плакала-ридала,
17 И старшинівъ прохала:

18 — Ви, старшини моі,
19 Вирвіте сина зъ неволі!
20 Всі старшини заніміли,
21 Обізвавсь тилько одинъ,
22 Та й то вдівончинъ синъ:
23 „Не плачъ, мати, не ридай,
24 И слізъ своіхъ не роняй!
25 Тоди тилько заплачешъ...
26 І=17 Б; 27 І=18 Б;
28 И въ жупані голубімъ,
29 На Черкеському сідлі...
30 І=20 Б. Въ червонимъ...
31 І=19 Б;
32 Якъ шабелька задзвинить,
33 То й сердечко защимить.
34 І=21 И; 35 І=22 И;
36 Тоді, матінко, прощай!
37 . . . . . .
38 Вніжали пани
39 За новиі млини;
40 Дивувались вони,
41 Що чиі-жъ то лани
42 Позаростувані,
43 Не поскошувані?
44 — Це жъ того вдовиченка,
45 Що въ поході журиться.

(Полтава).

К.

1 К=1 Г; 2 К=2 Г; 3 К=5 Г; 4 К=6 Г; 5 К=7 Г... жандари... и... 6 Марусеньку водили; 7 К=8 Е; 8 К=9 Е... бумаги писать. 9 К=11 И. 10 Рекруточки избирать. 11 К=1 Б; 12 К=2 А; 13 К=3 А; 14 К=4 А;

15 Поідинки, не брати,
16 Будемъ лани орати.
17 Чинчевого не брати,
18 Будемъ лани сівати.

19 К=25 В; 20 Вінъ до того способенъ. 21 К=18 Б; 22 К=29 Г; 23 К=19 Б; 24 К=14 Б; 25 К=15 Б; 26 К=16 Б; 27 К=17 Б.

(Пирогъ, Каменецк. у.).

Л.

1 Славне місце й Ушоміръ,
2 Ще славніше Житоміръ!
3 Гей, гей, ще славніше Житоміръ!

4 Л=10 В; 5 Л=13 В; 6 Л=17 В; 7 А=4 А;

8 Гей, гей, кого въ рекрути отдать!
9 Сидить вдова край села,
10 — Має сина Василя!
11 Гей, гей, має сина Василя!
12 Коли-бъ ёго спійматн
13 И въ некрути отдати!
14 Гей, гей, въ некрути отдати.
15 Л=12 Д; 16 Л=14 Д.
17 А я сестри не слухавъ,
18 И въ сосіди ночувавъ.
19 Л=18 Л. Гей...
20 Скоро ставъ ся взувати
21 Соцькій зъ війтомъ до хати;
22 Я зъ постелі въ стодолу —
23 Соцькій зъ війтомъ за мною.

24 Л=23 Л. Гей... 25 Я зъ стодоли на устринъ; 26 Л=18 Д; 27 Л=26 Л. Гей... 28 Пришовъ соцькій, пришовъ війтъ. 29 Л=24 А. 30 Ведуть мене до двора: 31 Бувай, сестро, здорова! 32 Л=31 Л. Гей... 33 Л=31 А; 34 Л=32 А; 35 Л=35 А; 36 Л=36 А; 37 Л=19 Д. 38 Въ путо ноги завязавъ. 39 Л=37 А; 40 Л=38 А.

41 Якъ крикнули жовніри:
42 „Ставай, некрутъ, де міри!“
43 Якъ тилько міри доставъ,
44 Сиротою зоставъ.
45 Ой, то Москва проклята,
46 Що ні сестри, ні брата.

(Ушицкій уѣздъ).

70.

А въ неділеньку рано дощикъ накрапає,
Бідна вдова несчастлива, воливъ напуває.
Надъіхали два ляшеньки — зблудили зъ дороги,
Заіхали на нічъ до вдови небоги:
„На день добрий, вдовонько, якъ же ти ся маєшъ?
Чи плачешъ, чи тужишъ, що мужа немаєшъ?“
— Якъ же мені не плакать, не тужити,
Молодую челядь маю — не хоче робити.
Молодая челядь пішла въ карти грати,
А я мушу, бідна вдова, воли напувати.
Взяли писарчики а думку гадати,
Кого би то записати и въ службу отдати?
Записали писарчики вдовиного сина;
— То хлопець вродливий, буде зо старшима.
Ніхто того не чувъ, ино рідна мати.
„Де жъ тебе, мій синочку, сховати?“
— Не треба, моя мамцю, не треба ховати,
Буду я ти зъ Московщини червонни слати.
„А що жъ мені, мій синочку, по червоннихъ твоіхъ,
Коли не буде при кімъ приклонити головки своі“.
— Ой въ тебе, моя мамцю, воли та корови,
Поховають тебе сусідоньки, а же би здорова.

(Ушицкій уѣздъ).

71.

А.

1 Задумавъ я женитися,
2 Задумавъ жінку мати.
3 Взяли мене, испіймали,
4 Назадъ руки извязали,

5 Штири хлопці варти дали,
6 Ще й коників загадали:
7 „Ідьте, хлопці, поганяйте,
8 На некрута поглядайте;
9 Щобъ коників не стомити,
10 Щобъ некрута не збудити“.
11 Приіхали до губерні
12 Відчиняютъ скляни двері.
13 Питається губернаторъ:
14 „Чи есть въ тебе отець-мати?“
15 — Єдна сестра, ще й два брати,
16 Ще й самъ хлопець, нежонатий.
17 „Ой коли жъ ти нежонатий,
18 Ступай же ти у салдати!“
19 Взяли ёго у світлоньку,
20 Обголили головоньку;
21 Головоньку обголили,
22 Кватироньку відділили.
23 „Лягай, некрутъ, висипляйся,
24 На ученне пробуждайся“.
25 Ой лягъ некрутъ та й байдуже,
26 Прокинувся то й день дуже.
27 „Бідна жъ моя головонька,
28 Ще й чужая сторононька —
29 Ні батька, ні матусі,
30 Ні рідненькоі сеструсі,
31 Нема кому рано встати,
32 На ученнн пробуждати“.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Звидти гора, звидти друга —
2 Нігде води напитися.
3 Б=1 А; 4 Б=2 А;
5 Беруть мене въ салдати,
6 Беруть мене въ некрути
7 Б=4 А; 8 Б=5 А.
9 На соцького поморгали,
10 Б=6 А;
11 До приёму потаскали.
12 Ой десь ся взявъ губернаторъ,
13 Питавъ, чи холостий, чи жонатий?
14 Нігде жінки не видати,
15 Беруть мене у салдати.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=1 А;
2 Та не маю за що.
3 Кажуть люде, ще й говорять:
4 Сирота ледащо.
5 В=2 А; 6 В=5 Б;
7 У салдати записали
8 Та въ губерню одіслали.
9 В=12 А. А въ губерні...
10 В=13 А. Та й виходить...
11 В=13 Б; 12 В=14 А;
13 „Нема отця, ні матушки,
14 Тилько маю дві сестрички!“
15 — Сідай, некрутъ, на стільчеку,
16 Сбрнють тобі головоньку.
17 Сідай, некрутъ, не жахайся,
18 За головку не хватайся“.
19 Ой сівъ некрутъ да жахнувся,
20 За головку ухватнувся:
21 В=27 А; 22 В=28 А.

(Ушицкій уѣздъ).

72.

А.

1 Ой изъ лісу изъ темного
2 Вилітала голубонька,
3 Виносила отъ гетьмана
4 Листи-письма пописани

„Ходімъ, братте, у лісъ темний,
Вирубаємъ три жереби
Та положимъ въ три городи:
Кому, братте, припадеться
Пічъ кидати, списи брати,
Закімъ буде плакать мати —
Чи за старшимъ, чи за меньшимъ,
Чи за середульшимъ?“
Ой старшого батько хова,
А меньшого мати бере,
Середульший коня сідла,
Коня сідла, промовляє:
„Прощай, батьку, прощай, мати,
Рідні спстри, рідні брати!
Тоді мене згадаєте,
Якъ изъ двора изгаєте;
Тоді, батьку, заплачете,
Якъ на коні побачите“.

(Ахтырск. у).

Б.

1 Б=5 А... въ вишневий садокъ, 2 Б=6 А... калиновихъ палочокъ, 3 Та будемъ ся вимірати, 4 Б=8 А;

А старшого та шкода, та шкода —
Въ нёго дітп дрібнні,
Середульшого та шкода, та шкода —
Въ нёго жінка молода;
Молодшому собіратися,
Отцу, матці, покланятися.

(Ушицкій у.).

В.

На городі а на морі, а поти вода.
Тамъ охвицеръ на коні,
Іде вінъ, проізжається,
Та въ бумагу подивляється,
Що тамъ на терменовано:
Що тамъ дано два братп въ некрути

7 В=1 Б; 8 В=2 Б; 9 В=3 Б; 10 В=8 А.

(Ушицкій уѣздъ)

Г.

1 Г=1 Б; 2 Г=2 Б; 3 Г=3 Б; 4 Г=4 Б; 5 Г=5 и 6 Б; 6 Г=7 и 8 Б; 7 Молодшого шкода, бо въ нёго проворни слова. 8 Г=9 Б; 9 Г=10 Б;

„Зайди, спнку, хоць на годинку,
Най тобі змию головоньку!“
— Будуть насъ промивати:
А що-рання по сто палокъ даватп!
Моі браття все въ кумахъ,

15 А я, молодий, все на часахъ.
16 Моі браття та все пъе,
17 А зъ мене молодого кривава річка иде.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Сине море засинілося,
2 Рідне браття порізнилося:
3 Д—1 Б; 4 Д—2 Б; 5 Д—3 Б; 6 Д—4 Б;
7 Старшій братъ коника веде,
8 Наймолодшій сідельце несе,
9 Середущий собірається.
10 Д—10 Б; 11 Д—10 Г; 12 Д—11 Г; 13 Д—12 Г; 14 Д—13 Г.

(Ушицкій уѣздъ).

73.

Ой за лісомъ та да перелісомъ, (2)
Ой, ой, гей, гей, охъ охъ—
Ой тамъ стоявъ та зеленькій дубокъ,
Гей-гей, охъ-охъ-охъ, да зеленькій дубокъ!
На тимъ дубку новобрацькій пташокъ.
Гей, гей охъ-охъ-охъ, новобрацкій пташокъ!
Винісъ письмо Петра Павловича,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, Петра Павловича!
Вінъ не вміє ни читать, ни писать,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, ни читать, ни писать!
Вінъ не знае, кого въ військо оддать;
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, кого въ військо отдать!
Мала вдова та чотири сина:
Єдного та жена молода,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, та жена молода!
А въ другого та дітей много,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, та дітей много!
Третёму та женіться пора,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, та женіться пора!
Четвертому надо въ військо ити,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, въ військо ити!
„Треба, спинку, змить головку тобі.
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, змить головку тобі“.

— Буде, мамцю, дрибенъ дощикъ ити,
„Буде мені головочку мити,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, головочку мити!
„Чекай, синку, най росчешу тобі головоньку.
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, най росчету головоньку".
— Буде, мамцю буйний вітеръ віяти,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, буйний вітеръ віяти!
Вінъ росчеше головоньку мені,
Гей, гей, охъ-охъ-охъ, головоньку мені.

(Ушицкій уѣздъ).

74.

Чи ляшкамъ, чи панкамъ
Не сіяли, та й не орали,
Що насъ ляшки, що насъ панки
У салдати та й поддавали?
Чи ми ляшкамъ, чи ми панкамъ
Не сіяли, та й не орали,
За що жъ ляшки, за що жъ панки
Насъ у салдати поддавали?

Ой у полі криниченька
Повна води та й накапала,
Що по тобі, козаченьку,
Не одна дівка заплакала.
Не плачъ, дівко, (2)
Не плачъ же ти, не журись,
Проси Бога, зъ війська вийду —
Я съ тобою та й поберуся.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

75.

А.

1 Сюди луги, туди луги,
2 Нігде води напитися;
3 Кажуть люде женитися,
4 Кажуть люде дівку брати,
5 Да не велить отець, мати —
6 Записали въ салдати.
7 А врядниі наряднли,
8 Своймy пану покорили.
9 Кругомъ хату обступили,
10 Сами двері проломили
11 Да й некрута зловили,
12 Назадъ рученьки звязали,
13 Въ ланцюгъ ноженьки сковали,
14 Да й хурманку заказали.
15 Сами сіли въ передочку,
16 А некрутика въ задочку.
17 — Нуте, коні поганяйте,
18 На некрутика поглядайте,
19 Щобъ зъ дороги не зблудили,
20 Щобъ некрута не згубили,
21 Завпзли въ городочокъ
22 Да й обреіли лобочокъ.
23 Поставили підъ міру,
24 Руки й ноженки помліли.
25 Стали жъ его спрашувати,
26 Чи є въ тебе отець, мати?
27 „Ой є у мене отець, мати,
28 И два брата нежонати,
29 И дві сестрі холостиі,
30 И панночка молодая,
31 И дитиночка малая".

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 А й у неділеньку въ-ранці (2)
2 Ой забрали новобранцівъ.
3 Що забрали, повъязали,
4 Посажали на возочокъ. (2)
5 Б=15 А; 6 Б=17 А; 7 Б=18 А;
8 Щобъ коники не потомились,
9 Щобъ некрути не пожурились;
10 Щобъ коники ніколи не пропали,
11 Щобъ некрути пізно не спали.
12 Ой привезли до пріёму,
13 Розвязали руки й ноги;
14 Ой привезли до губерні,
15 Одчинили шкляни двері,
16 Ажъ виходять ахвицери,
17 Попереду губернаторъ: (2)
18 „Здрастуй, некруте, жонатий!
19 Б=26 А; 20 Б=27 А;
21 Одна сестра—насъ два брати
22 Да й ті идемъ у салдати.
23 „Дайте ёму въ руки гармати —
24 Оце тобі батько-мати,“
25 Дали ёму московське плаття — (2)
26 Оце тобі вірни браття;
27 Дали ёму въ руки рушниці —
28 Оце тобі вірни сестриці;
29 Дали ему въ руки ружину —
30 Оце жъ тобі вірна дружина.

(С. Дудари, Каневск. у.).

76.

А.

1 Ой померъ отець и померла мати — лишилася сирота.
2 Побила сироту лихая година, ажъ дві разомъ, не ідна.
3 Ой пішовъ би я въ чужу стороночку, самъ не знаю, що робить:
4 Руки и ножки закують въ кайдани — конвоемъ приведуть.
5 Ой по всімъ селі сёгодня раненько зімна роса припала,
6 Втішаються тяжкі, тяжкі вороженьки, що сирота пропала.
7 Ой везуть, везуть сироту-сирітку а въ Каменець городець,
8 Ой тамъ виходить а самъ губернаторъ: „Жвавий хлопець, молодець“.
9 Ой лежить камень на середъ дороги, ёго люде минають,
10 Втішаються тяжкі, тяжкі вороженьки, що сироту приймають.
11 — Ой не втішайтесь, тяжкі вороженьки, ви моій причині,
12 Бо ще діждете, тяжкі вороженьки, по своій дитині,

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Зажурився бідний сірома —
2 Б=2 А.
3 — Ой запряжу я воли
4 Въ усі чотири вози,
5 Піду на Дінъ риби брать!
6 За нимъ соцькій ще й отаманъ
7 Хотять у некрути взять.
8 Ой летіло а три голубочки,

9 А летячи ще й гудуть,
10 Б=6 А;
11 Розвивайся ти, сухій лимане,
12 Кругомъ вода обтекла.
13 Б=11 А;
14 Вже сірома утекла,
15 Ой утека бідна сірома,
16 Та все одно думала:
17 „Якъ пойду я въ чужу краіну,
18 Коновоємъ приженуть.
19 Якъ вернуся я назадъ до дому,
20 То въ салдати отдадуть.
21 Якъ би мені отець, рідна ненька,
22 То бъ порадили мене;
23 Якъ би мені ще й вірная дружина,
24 Щобъ розвадила мене".

(Ушицкій уѣздъ).

77.

Ой снігъ иде, туга зіма буде,
Ой де-жъ, наши пани брати, зимувати буде(мъ)?
Ой у лісі, при зеленимъ гаю,
Ой тамъ наши брати зимовати буде.
— Ой ти, Левенчуку,
Ой ти, рибунчику,
Чого жъ такъ на тебе пани завзялися?
Охъ хтять тебе взяти,
Въ рекрути віддати.
„Ой я хлопець молодий, того не боюся,
Якъ я здоровъ буду, зъ того вислужуся.
Не за малу хвильку, не за малу годинку,
Ведуть Левенчука зъ-заду за чупринку;
Ведуть Левенчука того вулицёю
Завъязани назадъ руки сирівцёю.
Вітрець повіває, сировець висихає,
Левенцева мати съ жалю умірає.

(Ушицкій уѣздъ).

78.

Ой чи чула, моя доля,
Що не бути мені дома,
А що бути у неволі,
У некрутському наборі.
Козаченько догадався
До дівчини заховався,
Десяцькиі усмотрили
Отаману доложили.
Кругомъ хату обступили,
Дівці двери розломили,
Таки козака изловили;
Ручки, ножки извъязали,
Посадили у візочокъ,
Сами сіли въ передочокъ,
Та повезли въ городочокъ,
До пріему заводили,

У станочокъ становили;
Медомъ-виномъ наповали,
Спати козака укладали.

Уставъ козакъ, пробудився,
За головку ухватився.

(Ушицкій уѣздъ).

79.

А.

1. Шумила дібровонька зелененька,
2 Заплакала дівчинонька молоденька.
3 Якъ же мені не шуміти, вітрець віе,
4 Якъ же мені не плакати — само серце мліе:
5 Взяли мого милого въ некрути,
6 А звъязали миленькому назадъ руки.
7 А я свого миленького вірне кохала,
8 Зелену дібровоньку вираджала.
9 А взяли мого миленького до приёму,
10 Забулася запитати,
11 Чи позволить зъ козакомъ погуляти.
12 — Гуляй, гуляй, моя мила,
13 Тилько що би сь добрий разумъ мала;
14 Не гуляй, мила моя, зъ козаками,
15 Ино гуляй, мила моя зъ стариками;
16 Бо козаки все радять раду такую —
17 Зведуть тебе зъ розуму, молодую;
18 А старики раду радять все стареньку,
19 Навчать тебе розуму, молоденьку.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А; 2 Б=2 А... некруточка... 3 Б=3 А; 4 Б=4 А;
5 Коли мене, зелененьку, підрубали,
6 Коли въ мене, молодоі, мужа взяли!
7 Якъ же мені не плакати, не ридати,
8 Взяли мені миленького у салдати.
9 Б=10 А; 10 Б=11 А; 11 Б=12 А; 12 Б=13 А; 13 Б=15 А... съ хозяями 14 Б=14 А; 15 Б=16 А; 16 Б=18 А; 17 Б=19 А.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 — Не шумъ, не шумъ, дубровонька зеленая,
2 Не плачъ, не плачъ, рекруточка молодая,

3 „Ой якъ же мені не шуміти — шумлять лугі,
4 Ой якъ же мені не плакати — плачуть другі,
5 Ведуть мого миленького улицею

6 В=6 А; 7 В=10 А; 8 В=11 А; 9 В=12 А: 10 Наймай, наймай музиченьки, якъ наймала, 11 В=13 Б... зъ мужиками 12 В=14 А... зъ двораками 13 В=15 А; 14 Но не гуляй, моя мила, зъ молодими; 15 В=18 А; 16 В=19 А; 17 В=16 А... молодні... дурную, 18 В=17 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

80.

А.

1 Ой взяли козака въ салдати,
2 За нимъ плаче та старая мати.
3 — Не плачъ, мати, бо ти вже старая,
4 Нехай плаче жінка молодая.
5 Ой у жінки та дрібниі діткі.
6 „Ой, Боже жъ мій, завъязаний світе!
7 Куди ідешъ, куди виізжаєшъ,
8 Кому жъ мене, молоду, лишаєшъ?“
9 — Ой лишаю тя Господу Богу,
10 А самъ іду въ далеку дорогу.
11 Ой у жени дрібненькиі діти,
12 Ой, Боже жъ мій, завъязаний світе!

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Годі, березо, зеленій стояти,
2 Пора тобі свій листъ опускати;
3 Беруть, беруть молодця въ солдати;

4 Б—2 А; 5 Б=3 А; 6 Б=4 А; 7 Б=5 А;

8 Остаються на віки сирітки.
9 Остаються панамъ на поталу,
10 А я піду служить государю;
11 Остаються паннамъ на поругу,
12 А я піду у вічнюю службу.
13 Брати будуть на худобі жити,
14 А я буду цереві служити;
15 Брати будуть дітками втішаться,
16 А я буду слёзами вмиваться.

В.

1 В = 1 Б; 2 Ти, дівчино, чому не весела?
3 Ой якъ мені зеленій стояти—
4 Прийшло времнє, ставъ листъ опадати.
5 В=1 А; 6 В=2 А; 7 В=3 А; 8 В=4 А; 9 В=5 А; 10 В=8 Б;
11 Оддамъ дітей людямъ на науку,
12 А самъ піду на иншую муку.
13 В=9 Б; 14 В=10 Б.

81.

За гаємъ зелененькимъ доріжка лежала,
Туди наша судариня некрутъ провожала.
Исписала, змалёвала вдовиного сина:
Славенъ, дивенъ удовинъ синъ на воронімъ коні,
На воронімъ коні грає въ голубімъ жупані.
— Вийди, моя Марусенько, пані!
Ой не вийшла Марусенька,
Вийшла стара мати,
Взяла коня за поводи
Та й стала питати:
„Ой сину мій, Ивасику,
Де тебе шукати?“
— Шукай мене, моя мати,
Въ степу край дороги,
Тамъ я буду, моя мати,
Горемъ горювати,
Своімъ тіломъ білесенькимъ
Орлівъ годувати,
Своімъ чубомъ кучерявимъ
Спепи устілати,
Своєю кровью червоною
Річокъ доповняти.

82.

Шкода, шкода білого цвіту,
Що розвіявъ вітеръ по всёму світу;
Шкода, шкода хлопця молодого,
Що кажуть служити государю, Богу;

Кажуть служити и вірне присягати,
За дімъ, за родину кажуть забувати.
Бувайте здорові, сіни и пороги,
Куди прохожали моі біли ноги!
Бувайте здорови, не забувайте,
Лихими словами не споминайте!

(Ушицкій уѣздъ).

83.

Сади моі зелениі рано процвітають,
По-міжъ тими садоньками дорожки лежали,
По-міжъ тими доріжками кузеньки стояли,
По-міжъ тими кузеньками ковалі кували.
Ой кували, гартували біле залізо—чи на вора, чи на злодія,
Чи на тую сиротину, вдовину дитину,
Що ловили, не вловили, вже почти наймали,
Трохи згодомъ везуть, — извъязали.
Сюди гляну, туди гляну, — ніхто не заплаче.
Плаче батько, плаче й мати,
Ще й сестриця рідненькая.
А братіки-соколоньки коні запрягають,
Та въ далеку доріженьку випроважають,
Дрібненькими слізоньками доріжку...

(Жаботинъ, Черкасск. у.).

84.

Въ чистимъ полі висока могила,
За тою могилою глибока долина;
Въ тиі долині цоброва кирниця,
Въ тиі кирниці студена водиця;
Підъ тою водою дубова цемброва,
Підъ тою цимбровою червона калина,
На тиі калині сивая зозуля
Жалібненько ковала,
Тамъ мила миленького
На війну виправляла:
„Иди, иди, мій миленький, за рідниі браття,
Дадуть тобі, мій миленький, солдацькее шмаття“.
— Воливъ би я моя мила, крути гори лупати,

Ніжъ на себе, моя мила, салдацьке шмаття брати.
Ой заплачешъ, моя мила, заплачешъ,
Якъ мене, молодого, въ ранці забачешъ.

(Ушицкій уѣздъ).

85.

А вже то та слава по всімъ світі стала —
Государиня новобранці брала.
Якъ ихъ позабирала, то заразъ окувала.
Ой неідная дівка заплакала.
„Цить, не плачъ, дівчино, не плачъ, не журися;
Въ війську вислужуся, возьму шлюбъ съ тобою“.
— Шлюбовала бъ тебе лихая година,
Цурається мене вся моя родина,
Вся моя родина, найменьша дитина,
Цурається отець, цурається й мати.
Зъ жалю и зъ кохання треба умірати.

(Ушицкій уѣздъ).

86.

А.

1 Край долини, край широкоі нивки
2 Брала дівка білий лёнъ;
3 Вона брала, тонко вистілала,
4 Всю долину зходила,
5 Шукаючи парня молодого,
6 Що вірненько любила.
7 Беруть, беруть парня молодого
8 У тяжкую неволю,
9 Везуть, везуть парня молодого
10 Все густими лісами.
11 Ой утікає парень молоденький
12 Все чистими полями,
13 Доганяють парня молодого
14 Все сивими конями.
15 Стоіть дівка прямо у воротяхъ,
16 Вмивається слёзамп.
17 Махнувъ козакъ білою рукою:
18 „Не плачъ, дівко, за мною!
19 Ой не звати тобі мене мужомъ,
20 Мені тебе женою“.

Б.

1—6 Б=1—6 А.
7 Тилько знайшла парня молодого,
8 Ёго брата рідного.
9 Б=9 А. Да й повезли...
10 Въ некрути, въ салдати.
11 Б=9 Б; 12 Б=12 А;
13 За нимъ ідуть вірни товариші
14 Вороними конямп
15 Б=15 А; 16 Б=16 А; 17 Б=18 А;
18 Не вбивайся за мною:
19 Б=19 А... чоловікомъ; 20 Б=20 А;
21 „Болить моя сильно головонька

22 Самъ не знаю по чому;
23 Покидаю молодую дівчину
24 Самъ не знаю кому.
25 Ой, якъ тому вірному товаришу,—
26 Поможи, Боже, ёму;
27 А якъ тому гіркому супостату,—
28 Не суди, Боже, ёму.
29 Колись були яриі пшениці —
30 Теперь стали облоги,
31 Колись були вірни товариші —
32 Теперь стали вороги".

(Ушицкій уѣздъ)

87.

„Розвивайся, сухий дубе,
Завтра морозъ буде;
Собірайся, вдовинъ сину,
Скорій, походъ буде".
— Я морозу не боюся,
Заразъ розівьюся;
Я походу не боюся,
Заразъ соберуся.
Закропляйте доріженьки,
Щобъ ся не куріли,
Розважайте отця й неньку,
Щобъ ся не журили.
Закропляють доріженьки,
А вони ся курять;
Розважають отця й неньку,
А вони ся журять.
Приіхавъ підъ коршомку,
Низенько склонився:
„Прощай, прощай, вся громада,
Може зъ кимъ сварився!
Сварився, не сварився,
Й сваритись не буду,
А вже жъ бо я, вся громада,
Вже жъ я тутъ не буду.

(Ушицкій уѣздъ)

88.

Шумить, шумить дубровонька,
Шумить, шумить зеленая,
Куди ишли новобранці,
Молодиі хлопці,
А за ними отець, мати плаче гірко
и ридає,
Слізми моря доповняє.
А синъ ся оглядає,
Та й на маму кивае:
„Ой, стій, мамо, та й не рыдай,
Слізми моря не доповняй,
Слізми моря не доповнишъ,
Сина зъ війська не викупишъ.
Ми, молоді, родилися,
Государю судилися;
Въ государа війська много,
Хорошого, молодого".

89.

По підъ лісомъ, охъ тамъ битий шлячокъ,
Туди ишовъ новобраньский плячокъ.
Попереді все маёри идуть,
А позаді новобранцівъ женуть.

Білі ніжки позаковували,
Назадъ руки позавъязували,
Чорни кудрі позачісовани,
Чорни очи позаплакувани,
А за ними отець-мати иде:
„Ой сину жъ мій, ти, дитино моя,
Скажи мені, котра дружина твоя“.
— Ой у полі висока я могила,
То то моя вірненькая дружина.

(Ушицкій уѣздъ).

90.

Ой зацвіла калинонька гиллямъ у долину;
Породила стара мати хорошого сина,
Породила стара ненька темненькоі ночи,
Дала ёму біле личко ще й чорні очи.
„Було мені, моя мати, чорнихъ не давати,
Хотять мене, молодого, въ рекрути віддати“.
Ой гай, мамцю, ой гай зелененький,
Виізжає зъ села хлопець молоденький;
Ой виіхавъ та за село низенько склонився:
„Зачекайте, добри люде, може зъ кимъ сварився!
Чи сварився и не сварився,
Може зъ кімъ бранився“.
Ой виіхавъ на битий шляхъ слізонькамі вмився,
— Ой ви, коники вороні, а знесіться въ гору,
Ой ви, хлопці, ви, молодці, вернітця до дому.
„Ради бъ ми изнестися туманъ полягає;
Ради жъ би вернутися насъ царъ не пускає,
А не такъ царъ, якъ царська мати,
Хоче нами, некрутами, турка звоювати“.

(Ушицкій уѣздъ).

91.

Тиха вода, тиха вода
Береги заносить,
Молодая рекруточка
Капитана просить:
„Капитане, любий пане,
Вчини мою волю,
Пусти мого чоловіка
Изъ війська до дому“.
— Не можу я одпустити,
Бо друга захоче,

Возьми води кирничної,
Промий чорни очі.
„Не казала мені мати
Цеі води брати,
Якъ забачять вороженьки,
Будуть чарувати.
Очарують ручки й ніжки,
Ще й чорнії очі,
Щобъ не ходивъ до дівчини
Темненькоі ночі.
Очарують ручки й ніжки
Ще й чорнії брови,
Щобъ не ходивъ до дівчини
Черезъ три городи".

(Летичевск. у. Подольск. губ.).

92.

А.

1 Летіли ворони черезъ сине море;
2 Заплакали хлопці-молодці, сидячи въ неволі.
3 Не такъ заплакали, ой якъ затужили:
4 Отожъ ми ся въ свого пана вірне дослужили,
5 Що на наши біли ручки й ніжки кайдани зломили.
6 Ой якъ вислявъ насъ панонько битими шляхами,
7 А за нами вартивнички а всі зъ паличками;
8 Ой везли насъ, везли та въ новую браму,
9 Ставили насъ до приёму а все въ ідну лаву.
10 Ой якъ поставили до куни плечима,
11 Дивлячися на салдата чорними очима.
12 — Ви стари салдати, що въ васъ біли руки,
13 Не бийте насъ, не лайте насъ, навчіть насъ науки,
14 Бо ми въ свого пана того не робили,
15 Но сіяли та й орали, за плугомъ ходили.

(Ушицкій у.).

Б.

1 Летіли орли зъ високоі гори, 2 Б=2 А; 3 Б=3 А; 4 Б=4 А; 5 Взяли и повели хлопці молодиі; 6 Б=8 А... въ камъянецьку... 7 Б=10 А; 8 Докупи плечима, 9 Заплачете чорними очима.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 Гей крикнувъ отаманъ: „давай, соцькій, пошту—коні воронії,
2 Та повезли до приёму хлопці молодиі".
3 — Чекай, чекай, соцький, нехай станемъ,
4 Нехай станемъ, подивимся, всёму миру поклонимся.

5 В=6 Б; 6 В=9 А; 7 В=1 Б; 8 В=2 А; 9 В=3 А;
10 — У кого жъ ми ся, рідни брати, сёго дослужили,
11 Чи въ Господа Бога, чи въ своій громади,
12 Що насъ, такихъ молоденькихъ, въ некрути забрали.
13 Якъ въ Господа Бога, до поможи, Боже,
14 Якъ въ нашоі лихоі громади, скарай ii, Боже!
15 Скарай ii Боже на душі, на тілі,
16 Що ми сидимо въ неволі, хлопці молодиі.

(Ушицкій уѣздъ).

93.

Затуманився туманъ
Край доріженьки припавъ —
Ніхто ёго не піймавъ.
Ой піймали, піймали,
Назадъ руки звъязали,
До приёму одвезли.
У приёму славний двіръ,
Тамъ намъ буде перебіръ.
Приёмщику, батьку нашъ,
Пожалій-же теперъ насъ,
Нехай тіі въ військо йдуть,
Що по коршмахъ скучають.

(Ушицкій уѣздъ).

94.

А.

1 А въ неділю пораненьку всі дзвони задзвонили,
2 Вже некрутівъ половили,
3 Назадъ руки повъязали,
4 До приёму потаскали;
5 До приёму лишъ привезли,
6 Заразъ головку обстригли:
7 „Вставай, некрутъ, не всипляйся,
8 На учення собірайся!“
9 — Бідна моя головонька,
10 Що чужая сторононька:
11 До кого я пригорнуся,
12 Що ні отця, ні матусі?
13 Пригорнуся до Ізуса —
14 То мені отець и матуся.

(Каневск. у.).

Б.

1 Гей, некрути полапали,
2 Б=3 А;
3 Біли ноги покували,
4 Штири хлопці варти дали,
5 И підводу загадали.
6 „Ідьте, пане, въ передочокъ,
7 Ідьте, хлопці, поганяйте,
8 На некрути поглядайте.
9 Въ Камъянецькій городочокъ
10 Въ Камъянецькій приёмочокъ“.
11 Лобъ-головку обголили,
12 По базарі проводили,
13 Медомъ, виномъ накормили.
14 „Гей, спи, некрутъ, пробуждайся

15 Б=8 А;
16 Скоро некрутъ пробудився.
17 За головку ухватився:
18 Б=9 А;
19 Будуть бити, катувати,
20 Нікому ся жаловати.
21 Б=12 А; 22 Б=20 Б.

(Ушицкій уѣздъ).

95.

А.

1 Чогось хвиля (вода) колотиться (коломутна), бо єі хвиля збила,
2 Чось дівчина смутна, не весела,—видай єі мати била.
3 — Ой мене мати зъ роду не вбивала,
4 Лишь сами слёзи ллються,
5 Що видъ милого старістъ нема,
6 Відъ нелюба шлються.
7 Ой въ нелюба гірка губа,
8 Ще й гірша полиночку,
9 Забъе тільце, звъялить серце,
10 Ще й зсушить головочку.
11 Зашуміли та й густи лози,
12 Та й ще ся не розвили;
13 Заплакали хлопці новобранці,
14 Що ся не женили.
15 Якъ забрали, заразъ повъязали,
16 Що и мати не знала.
17 Ой якъ погнали въ вражий Камъянець,
18 Такъ якъ чорниі хмари.
19 Ой знати, знати рибку-щибку меже судаками,
20 Ой знати, знати хозяйского сина меже бурлаками:
21 Хозяйский спить плаче и ридає
22 И за дімъ думку має,
23 А бурлаченько пъе, гуляє,
24 Въ сопілочку грає, що за дімъ не думає.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Чорні ковочки, сиви голубочки та крутую гору вкрили,
2 А зъ-за другоі, ще зъ-за крутоі та й некрутики наступили.
3 „Чорні ковочки, сиви голубочки, здіймитися въ-гору“.
4 — Ей ради жъ ми ся у-гору здіймати, туманъ поле налягає,

5 Ради жъ ми ся до дому вернути, насъ едноралъ не пускає.
6 Ей, не такъ едноралъ, якъ едноральская мати.
7 Ей рада жъ вона нами, некрутами, а всей світъ звоювати.
8 Б=19 А; 9 Б=20 А... отецького... 10 Б=23 и 24 А.
11 А отецькій синъ ходить въ місті, по риночку, зъ жалю умірає.

(Ушицкій уѣздъ).

В.

1 В=11 и 12 Б; 2 В=13 и 14 А, 3 Ой пришла карта одъ государа, що вже хлопці брести будуть. 4 В=16 и 17 А; 5 В=17 и 18 А; 6 В=19 А... окунями... 7 В=20 А; 8 Ой сидятъ бурлаки та кінець стола та въ сопілку грають, 9 В=21 А... стоіть коло порога, серце зъ жалю умліває.
10 Лучче бъ було, моя мати, мене въ купелі залити,
11 Ніжъ мене, такого молодого, въ неволю забрати.
12 Лучче бъ було мене, моя мати, підъ серцемъ задушити,
13 Ніжъ би мавъ я, такий молоденькій, такъ тяжко тужити.
14 Ой померъ батько, померла мати, зостаємся сиротою,
15 Побила сироту лихая година, та й ще дві, не една.
16 Ой служивъ би я въ свого пана, та въ некрути візьмуть.
17 Ой пішовъ би я въ чужу сторону, такъ коноводмъ приведуть".
18 Ой якъ привели бідну сироту та въ Каменець городокъ,
19 Гей чешуть, чешуть та чорні кудрі на новий гребенець.
20 Гей чешуть, чешуть чорніі кучері, та волосокъ не впаде,
21 Гей тішилися злиі вороженьки, що сирота въ рекрути йде.

(Ушицкій уѣздъ).

Г.

1 и 2 Г=3 В... бумаги...
3 Набрали хлопцівъ молоденькихъ,
4 Нагнали повний Камъянець,
5 Якъ воронівъ чорненькихъ
6 Г=19 А; 7 Г=20 А; 8 Г=9 В... ходить, якъ паночокъ... 9 Г=23 и 24 А;
10 А въ нашого царя-государа да все добре служити:
11 Єсть що істи й пити, хороше, хороше ходити,
12 Та нічімъ ся журити.

(Ушицкій уѣздъ).

Д.

1 Д=11 и 12 А; 2 Д=13 и 14 А;
3 Не женились, охъ да не женились—й женитись не будемъ.

4 Либонь же ми пану—государу новобранцями будемъ.
5 Д—15 и 16 А; 6 Д—17 и 18 А; 7 Д—19 А; 8 Д—20 А; 9 Д—23 и 24 А; 10 Д—21 А... сидить кінець стола, слёзами умиває.
11 Гирко плаче и ридає, бо надъ нимъ царь волю має.
12 Сидить собі на золотімъ креслі, та на скрипочку грає.
13 Воловий смичокъ, а скрипочка изъ рути —
14 Якъ заграє, охъ да якъ заграє, то на всю Польщу чути.

(Могилевск. у., Подольск. губ.).

96.

Охъ пъяна-жъ я, пъяна, та до дому не зойду,
Почула я соловея а въ вишневому саду.
Соловей щебече, зозуленька куе —
Ой Богъ знає, Богъ відає, де мій милий ночує.
Ночує мій миленькій въ чистимъ полі при дорозі,
Загадавъ вінъ загадочки старій неньці-небозі.
— Що мені загадочка, а въ вишневимъ садочку
Впший, стара нене, чорнимъ шовкомъ сорочку.
„Нащо жъ тобі, мій синочку, вишиваної сорочки,
Стоіть, віспть а въ Варшаві чорний мундіръ на колочку".
— Бодай тая Варшава вона ся пропала,
Не ідному молодцёві кучерики обтяла.
Въ чистимъ полі попадали ковки, гнізда повили...
Не жаль мені на ковоньку, якъ на тую воропу:
Занесла мя въ чужую сторону.
На чужий стороні називатимуть мене заволокою,
Скажуть мені річку плисти широку, глибоку.
А ні переплисти, а ні втонути,
Прийдеться молодому на чужині загинути.

(Ушицкій уѣздъ).

97.

Ой стану я подумаю, що я хлопець молоденькій,
Та я роду не маю.
Ой є въ мене родина далеко відъ мене,
Чую я черезъ люде — цурається мене.
Не цурайся роде,—я тебе не буду;
Прибудь ти до мене, я тобі радъ буду.
Щипка-рибка въ морі гуляе доволі,

Вдовинъ синъ въ війську, та нема ёму волі.
Осідлає воронъ-коня, гуляє доволі, гуляє,
Свою матіръ споминає.
Ой летить воронъ
Съ чужихъ сторонъ,
Мати ся питає:
„Ой, сивий воронъ,
Високо літаєшъ,
Ой чи часто ти зъ моімъ спномъ въ війську буваєшъ?“
— Твій синъ при долині коня попасає,
Ой, ёму сива зозуленька голову ископає.

(Ушицкій уѣздъ).

98.

А.

1 Зажурився сивий соколонько:
2 „Ой бідна жъ ти, моя головонько,
3 Ой що тамъ гори въ-разъ за снігами,
4 А річки протікають долинами.
5 Річки протікають, а шляшками мачки процвітають.
6 Ой то не маки процвітають,
7 Ой салдати, а все новобранці,
8 Що забрали въ неділоньку въ ранці,
9 Що забрали та ще до східъ сонця“.
10 Завертає мати сина запорожця:
11 „Ой вернися, сину, до домоньку,
12 Змию я тобі головоньку!“
13 — Ой змий же ти мати, собі, або своій дочці,
14 Своій дочці шинкарочці.
15 Ой бо мені змие дрібненький дощикъ,
16 А росчете терновий хощикъ,
17 А припгладить зелена ліщина,
18 Приголубить мене молода дівчина.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Ой за міжами сніги залежали,
2 Молоді некрути у походъ ступали.
3 Ой вийшла мати, стала на порозі,

4 Познала сина въ девъятімъ обозі
5 Б—11 А; 6 Б—12 А;
7 „Ой єсть у полі а чорная хмара,
8 И зъ тиеі хмари дрібний дощикъ хвоще,
9 Ой вінъ же мні головку сполоще“.

(Изъ Рукоп. Собр. Кулиша).

99.

„Чого жъ ти, моя матн, рано не збудила,
Якъ тая компанія зъ села виходила?“
— Того я тебе, доню, рано не збудила,
Полюбила некрутика, щоби сь не тужила.
Ой у полі дві тополі, третя нивка проса,
Туда бігла дівчинонька боса.
„Шинкарочко, голубочко, вчини мою волю,
Причаруй некрутика навіки зо мною“.
Шинкарочка, голубочка, волю учинила,
Якъ утяла коню гриви, дівча накурила,
Щоби піро дівчиноньку вся челядь любила.
„Купи мені, мати, за золотий голку,
За штирі золотиі червоного шовку“.
Шовкомъ шила, шовкомъ шила,
Золотомъ гаптовала
Та для того некрутика, що ёго вірне кохала.

(Ушицкій уѣздъ).

100.

— Ой, море, море, та й ти, Дунаю,
Ой, орле, орле, та й ти, брате мій!
Чи не бувъ ти, орле, въ моій стороні,
Ой, чи не чувъ ти якоі новини?
Ой, чи не тужить мила по мені?
„Охъ тужить, тужить, ще й тяжко лежить,
Праву рученьку на серці держить,
Та на своі слуги, а слуги кричить:
Ой, слуги моі найвірніщі,
Світіть свічки найясніщі,
Нехай горять якъ у день, такъ въ ночі,
Най я ся придивлю милому въ очі;

Ой чи змарнівъ, чи ні, шлякомъ ходячи,
Шлякомъ ходячи, горівку пъючи".
— Змарнівъ, змарнівъ, змарніла жъ бо й ти,
Черезъ тебе, мила, впавъ я въ сухоти.

(Каменецк. у., Подольск. губ.).

101.

Взяли, взяли козака въ некрути,
Завъязали назадъ біли руки,
Звъязали руки сирицею,
Та повели по-підъ улицею;
Ой повели по всёму базару,
Та задали дівчиноньці жалю;
Та повели до приёму —
Задріжали ніжки, ручки ёму.
Пішла дівчина до броду по воду,
Надивиться на козацьку вроду.
Ой ще дівчина води не набрала,
Козаківъ сподобала.
По тімъ боці три козаки стоять,
Вони собі стиха говорять:
Одинъ каже: „сине море граєе",
Другий каже: „дівка потопаєе",
Третій каже: „що буде, то буде,
А я буду дівку ратовати".
— Ой ратуй, козаченьку, ратуй,
Будешъ мати отъ батька заплату.
„Ой не хочу платоньки я брати,
Я тебе хочу за дружину взяти".
— Лучче въ морі потопити
Ні жъ тобі за дружину стати.
„Ой ти, дівчино, сірая й утко,
Сідай въ чолоночку хутко".
Тилько дівчина на човникъ ступила,
Де взялася превелика хвиля,
Та й дівчину изъ човника збила.
„Ой подай, брате, острую тичину,
Пристромити превражу дівчину;
Ой подай, брате, остренькиі ості
Викидать изъ мора проклятиі кості!"

(Изъ Рукоп. Сборн. П. А. Кулиша).

102.

У моему саду пташки щебетали,
Мого милого на войну погнали.
Миленького вбили, коня приводили,
Мені, молоденькій, жалю наробили.
Вийду за ворота—заплакани очі.
„На журися, мила,
Не теряй ти очі;
Є въ насъ премного,
Приведемъ другого".
— Нехай васъ такъ буде,
Якъ на небі хмари,—
Нема и не буде,
Якъ муий другъ прекрасний.
Нехай васъ такъ буде,
Якъ на воді ряски,
Нема и не буде,
Якъ муий другъ прекрасний.
Хоть нехай васъ буде,
Якъ у саду вишні,
Нема и не буде,
Щобъ пудъ моі мислі.

(М. Олешевка, Козелецк. у.).

103.

Ой зъ-за гори чорни хмари въ закуті,
Ой щоби ся не женили, коби не рекрути;
Ой щоби ся не женили, щобъ ся не гадали,
Щоби ми, молоденьки, світа не въязали,
Ой коби насъ, молоденькихъ, въ некрути не брали.
На що мені женитися, на що мені доля,
Коли въ мене въ Камъянці карабинъ на столі.
Ой карабинъ на стилочку, карабинъ на клинку,
Повідає губернаторъ: „шкода тебе, синку".
— Ой чи шкода, чи не шкода, коли мене взяли,
А вже жъ моі кучерики ножичками стяли,
Ножичками стяли, бритвою підголили,
А вже жъ бо насъ, дівчинонько, съ собою розлучили;
Розлучивъ насъ отецъ, мати, вся наша родина,
Щобъ не була меже нами чужая дитина.

104.

Ой били, били въ барабани,
Били, співали —
Ой взяли, взяли вдовиного сина,
Въ солдати отдали.
Славенъ, славенъ, славенъ вдовинъ синъ
На воронімъ коні,
Ще славнійший, й ще вдовинъ синъ
Въ голубімъ жупані.
„Сини жъ моі соколята,
Де васъ шукати?"
— Въ степу при долині,
Наша рідна мати.
Ой тамъ будуть нашою кровъю
Моря доповняти,
Ой тамъ будуть нашимъ білимъ тіломъ
Орли годовати,
Ой тамъ будуть нашими костями
Землю управляти —
Прощай вже навики,
Наша рідна мати!

(Изъ Рукоп. Собр. Кулиша).

105.

Ой, у саду, саду береза стояла,
Підъ тоею березою дівчина стояла;
Гуляла, гуляла, білу постіль стлала,
Дружка дожидала.
Наіхали москалики все новими саньми:
„Сідай, дівко, сідай, красна, поідемо съ нами!

Поідемо зъ нами, зъ нами, москалями".
Іхали поле, іхали другеє,
На третёму полі ставъ кінь спотикаться.
На третёму полі, якъ стали да стояли,
Підъ гаємъ зеленимъ, підъ садомъ вишневимъ,
Ой у саду, въ саду зозуля ковала;
Зозуля ковала, правди не сказала.
Соловейко свище, правдоньки не зище.
То не соловейко и не зозуленька,
То отець-мати своєму дитяті.
— Сину жъ мій, сину, я тебе родила,
Собі на славу, царю на підставу.

(Изъ Рукоп. Сбор. П. А. Кулиша).

106.

„Ой, Боже же мій, Боже,
Який я вродився!
Кінь вороний, самъ молодий,
Єще не женився.
Продай, тату, коня,
Продай вороного,
Ой ожени, ой одружи,
Мене молодого".

— Шкода, синку, коня,
Шкода продавати,
Пишуть чорне по білому —
Хотять тебе взяти.
„Нехай вони пишуть,
Я іхъ не боюся:
Кінь вороний, самъ молодий,
Єще вислужуся".

(Ровно).

СОЛДАТСКІЯ.

107.

А.

1 Ой у лузі калина весь лугъ изкрасила,
2 Породила стара мати жовніронька сина,
3 Породила жъ вона ёго въ темненькій ночи,
4 Дала ёму біле личко и чорнії очи.
5 — Було жъ мені біленького личка не давати,
6 Було мені, моя мати, счастя й долю дати.
7 Плаче жовніръ, плаче чорними очима:
8 Вечеронька на столі, а смерть за плечима!
9 Ой не дай же, не дай, Боже, въ поході умірати,
10 Тамъ нікому доглянути жовнірскоі смерти.
11 Воронъ прилітає, въ очи заглядає,
12 Въ очи заглядає, тіло объідає.
13 Охъ, объівъ вінъ біле тіло, кості покидає.

(Изъ Рукоп. сбор. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... бідна вдова, 3 Б=3 А... бідна вдова въ зелений діброві, 4 Б=4 А... станъ хороший... 5 В=5 А... моя мать, ціхъ брівъ..., 6 Б=6 А.

7 Було бъ мені, моя мати, личка не білити,
8 Було бъ мені, моя мати, счастя уділити.
9 Ой гай, мати, гай зелененький,
10 Помандрувавъ изъ Жаботина козакъ молоденький.

(С. Жаботинъ).

108.

Загадали козаченьки въ походъ о-півночи,
Заплакала Петруненька своі чорни очі.
— Не плачъ, не плачъ, Петруненька, візьмемъ тя съ собою,

Переведемъ за тихий Дунай. назвемъ тя сестрою,
Назвемъ тя сестрою, а послі жоною.
Виряжала мати сина въ чужую сторону:
„Иди, мій синочку, да й не обавляйся,
За рікъ, за два до дому вертайся“
— Богъ знає, Богъ відає, чи я повернуся.
Идуть ляхи на три шляхи,
А москалі на чотири,
А улани зъ гусарами все поле й укрили,
Въ славнимъ городи Варшаві караули зняли,
Саме військо французскее на штики подняли.

(Каневск. у.).

109.

Ой хто, братця, не бувъ за Дунаємъ,
Той горя не знає;
А ми, братця, були за Дунаємъ,
То все горе знаємъ.
Ой Дунай річка, братця, невелічка,
Переходу ніту,
Ой тілько, братця, переходу
Впростало древо.
Ой тожъ не древо, братця, не зелене,
Білая береза,
Що на тий то білий березі
Седить птиця пава;
Ой кричить пава, братця: запропала
Салдатская слава...

(Новицкій).

110.

Годі, братця, намъ журитись,
Перестанымо тоскувать,
Начнімъ пісеньки співать.
Заспіваємъ пісні штацькоі,
По своімъ горі солдатськімъ.

За границею стояли,
Много горя принімали,
У дванадцятимъ часочку
Виходили на горочку,
Становились въ шереночку.
По-мижъ нами, молодцями,
Самъ царевичъ проізжавъ:
„Вийте, братця, не робійте,
И пороху не жалійте!...“
Стали бить, зъ пухъ палить,
Ставъ городомъ димъ валить;
А въ нашого царевича
Съ плечъ голивонька летить.
Покотилась головочка,
Такъ якъ маківочка;
Вилетіла душа съ тіла,
Такъ якъ ластівочка;
Розлилася кровъ гаряча,
Такъ якъ туманъ по воді;
Розсипались чорни кудрі,
Такъ якъ роса по траві.

(Полтава).

111.

Ой поле, поле,
Поле чистеє,
Ти роздолле моє,
Ти широкеє!
По-середъ поля
Кущъ рокитовий,
А підъ тимъ же кущомъ
Салдатъ молодий,
Сержантъ полковий;
Ой лежить вінъ, лежить
Не на смертъ убитъ,
Крепко зранений.
У ёго въ головахъ
Шабля гострая,
А въ ёго у рукахъ
Куля бистрая,
А въ ёго у ногахъ
Ёго вірний кінь.
Ой ти жъ кінь мій, кінь,
Кінь — товаришъ мій!
Умираю жъ я, та й приказую:
Біжи, коню, до нового двору,
Ой заржи голосненько,
Вийде до тебе стара ненька;
Ти не кажи, коню,
Що я вбитъ лежу,
А скажи, коню,
Що я оженився,
Та понявъ собі паняночку —
Въ чистимъ полі могилочку.

(Новицкій).

112.

Ой біда, братці, біда,
Не холодная вода;
Що холодная вода
Всі луги залила,
Тільки одинъ лужокъ
Зеленій зостається.
Ой у сёму лужку
Три салдатики въ лужку.
Ви, салдатики моі,
Ви, товариші моі,
Ой ви пойдіте одъ мене
У сторонку мою,
Передайте поклонь
Моій матусці рідній.
Нехай мене не ждеть
По холодній зімі,
Нехай мене ждеть
По зеленій весні.
— Що зеленая весна
Все цвітами заросла,
Мого сина привела.
— Не плачъ, мати, не журись,
Покиль вийдемо за гай,
Да вдаримо въ барабанъ,
Прочитаємо указъ
Не про себе, а про васъ.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

113.

Калина-малина, чомъ нерано зацвіла?
На ту пору-времъячко мати сина зродила,
Не добрала розуму, та въ салдати отдала.

„Купи мені, матушка, легкое сіделечко, золоте веселечко,
Сама піди, матушка, по крутихъ бережечкахъ".
— Вернись, вернись, синочку, попрощаємось съ тобою.
„Не вернусь, матушка, теперъ неволя моя,
Теперъ воля-воленька, воля государська.
Я до тебе, матушка, сёмого году прибуду,
Я до тебе, матушка, салдатиківъ наведу.
Сяду піду, матушка, у зеленому саду,
Своіми сухотами весь садочокъ висушу,
Дрібними слізоньками всі ріки наповню".

(Жаботинъ).

114.

Зелена дібровонька въ три ряди посажена
И доріжка показана.
На доріжці салдатъ лежить,
Въ правій ручці саблю держить,
У ліву воду бере, на серденько поливає.
— Серце моє щирящее,
Тіло моє трудящее!
Доведеться помірати,
Та нікому поховати.
Поховають добрі люди,
Якъ у мене за що буде.
Поховає и ледащо,
Якъ у мене буде за що.
Закуйте, зозуленьки,
Защебечить, соловейки,
Бо въ мене нема неньки;
Закуйте мені тоненько,
То буде жалібненько.

(Жаботинъ, Черкасск. у.).

115.

Роскотись гора по тій стороні,
По тій стороні улиці — пісні.
Туди йшло два полки салдатъ,
Молодихъ ребъятъ.
Попереду йдуть все охотнички,
А по заду йдуть все неволнички;
Попереду йдуть, все пісні поють,
А позаду йдуть — плачуть, ридають,
Плачуть, ридають, все проклинають:
— Жизнь наша, жизнь роспроклятая!
Мать наша, мать, пора помірать!

(Жаботинъ, Черкаск. у.).

116.

Що не лугъ шумить,
Все дібровушка;
Що болить животъ
И головушка.
Ой ні по чомъ дівка не журиться,
Ні по батюшкі, ні по матушкі,
Що по тий душі,
По Иванюші.

Дівка лёнъ брала,
На постіль стлала,
Дружка споткала:
„Що ложись, милий,
У постіль білу,
Я сама ляжу та на рученьку.
И сама не сплю,
И тебе збужу:
Уставай, милий,
Бо вже світъ білий,
Що у насъ на дворі
Та півні співають,
Въ барабани бьють —
Всі козаченьки у походъ идуть,
А тебе, мій другѣ,
У мертвихъ пишуть.
Що твого коня у рукахъ ведуть,
А твою збрую на возахъ везуть,
А твою красоту на рукахъ несуть:
Красото жъ моя молодецькая — охвицерська".

(Новицкій).

117.

Дорожка твоя
Ой розложистая,
Роскотися!
Ой роскотися
По крутий горі,
Ой по сій стороні.
Що туди ніхто
Не проіхавъ, не пройшовъ.
Тілько йшли, пройшли
Три полки салдатъ,
Все веселихъ ребъятъ.
Попереду йдуть
Ой все охотники,
А позаду йдуть
Невольники.
Охотники йдуть —
Просту пісню поють,
Невольники идуть —
Плачуть, ридають,
Ой жизть проклинають:
— Ой жизть наша,
Жизть проклятая!
Ой мать наша, мать,
Ой породила насъ (2)
Ой у безсчастний часъ.
Ой вже намъ, братця,
Ой та й не вертаться,
Охъ та й не прощаться.
Хіба вернімось,
Ой та й попрощаймось:
Прощайте, отець,
Ой ще й крута гора (2)
Ой мати рідная,
Ой жінка вірная.

(Дудари, Каневск. у.).

118.

Ой летять, летять три соколоньки врядъ,
Да й ударяться крилечками въ виноградъ.
Ціловалися ми съ тобою, серденько, одинъ разъ,
Да й не знали жъ ми, що то въ світі за любовъ.
Одъ красавиці до бездільниці пойшовъ,

А въ красавиці худой славушки дойшовъ,
Черезъ славушку да въ салдатушки пойшовъ,
А въ салдатушкахъ худо жити, тяжело,
А робити нічого!
По три денежки въ день жалованія йде,
По сто палочокъ у спинушку кладе.

(М. Олишовка, Козелецк. у.).

119.

Надівайте біле плаття, мундиръ на себе,
Заряжайте ясне ружжо чорнимъ порошкомъ,
Забігайте ви за туркомъ темненькимъ лужкомъ.
Коли бъ же намъ до города довалитися,
Ой часъ тому атаману поклонитися.
Ой можемъ ми, пане гетьмане, Бендерю достать.
— Розсукини сини — пани волі не дали,
Тілько моімъ ребъятамъ жалю завдали.

120 *).

У полі пуидъ вербиною хижина стояла,
Шо у туий же хижині солдатськая жона живе.
Пришло до тієі жонушки да два...
„Любезная хозяюшка, пускай на хватеру“.
— Передъ Богомъ признаю, и всю правду скажу,
Іще істи не варила.
„Не нужно нічого съ походу,
Желаємъ оддихнуть“.
Они немедленно въ хату входять
И садились по містамъ:
Больиіі братці на лавці, меньшиі насупротивно.
Хозяюшка хату затопила, слёзми облилась.
„Любезная хозяюшка, чого ти напрасно грустишъ?“
— Якъ мені не плакать, не грустить,
Лишилася я мужа и сина своёго.
„Любезная хозяюшка, глянь на насъ на всіхъ“.

БУРЛАЦКІЯ.

121.

Ой жи́ли ми на морі
Та гуляли ми по волі,
Теперичка въ сухімъ-долі—
Нема бурлаченькамъ волі.
Ой якъ отаманъ та соцкий —
То вони сини розбісоцькі,
Що вінъ суду не разсудить,
По пъять рублівъ зъ бурлакъ лупить.
А писарь маленькій,
На одно око сліпенькій,
То вінъ пише, перепише,
По четвертні зъ бурлакъ звище (?)
Бо усе безбилетні.
А въ Полтаві на риночку,
Та пье бурлакъ горілочку;
Пропивъ воли, пропивъ вози,
Пропивъ ярма и занози —
Все своє добро!
А на другій день у-ранці
Та й кинувся по карманці:
Вчора було грошей много,
Теперичка нітъ нічого
Похмелитися!
Треба бъ було похмелиться,
По худобі пожуриться.
Скинувъ шубу, скинувъ шапку:
— Сипъ, жидівко, хочъ изъ кварту
Похмелитися!
Якъ піду я до жидівки,
То повірь въ-наборъ горілки.
Жидівочка къ злидню дметься,
Изъ бурлаченька сміється
За ёго добро.
Ой пішовъ би я до дому,
Та боюся поговору;
Будуть лаять, будуть бити,
Ще заставлять щось робити,
А я нездоровий.
Якъ зійду я на могилу,
Та погляну на Вкраіну;
На Вкраіні добре жити,
Що ділечка не робити,
Горілочку пити!

(Н. И. Костомаровъ).

122.

Було жъ насъ три брати,
Охъ та всі не вкупі:
Одинъ въ Самарі отаманомъ,
Другій въ Петенбурсі есауломъ,
А я, молоденький, на Вкраіні,
Наповаю коня изъ бистрого Дніпра,

Називаю Дніпра ріднимъ братомъ.
— Ой ти, Дніпро-брате, скажи мені правду,
Охъ скільки у тебе річокъ упало?
„Ой упало у мене річокъ сорокъ штири".
Одна річка-копірочка (?),
Та й та въ Дніпро упала,
Ой вони же мені всю правду сказала:
Називають мене бурлакою,
А мого товариша розбишакою,
Свого кониченька пропилякою.

(Изъ Рукоп. сборн. П. А. Кулиша).

123.

Ой у корчмі на риночку
Та пъє чумакъ горілочку;
Одну кварту випиває,
Та другую наливає.
Коло ёго все въ жупанахъ
Братомъ називають,
Вони зъ ёго хліба наідятся,
Горілки напъються,
Зъ корчми идуть зглядаются,
Зъ бурлаки сміються:
— Ти бурлако-волоцюго,
Великий ледащо!
Пропивъ свою худобоньку,
Самъ не знаєшъ на що! —
„Пропивъ воли, пропивъ вози,
Пропивъ ярма и занози.
Завтра въ-ранці похмілюся,
Шинкарці не покорюся.
Скину съ себе ище свиту
Та наберу горілки..."

(Воронежск. губ. Н. И. Костомаровъ).

124.

Ой наступила чорна корова,
Та бурлаченьку на ногу...
Оставайтесь игри та забави,
Я піду на Волгу!
— Отамане, батьку нашъ!
Якъ ти поражаєшъ —
Чи тутъ будемъ селитися,
Чи втікать до дому?
Щебетали ластівочки,
Черезъ море літаючи;
Ходять наши бурлаченьки
По табору размовляючи:
Глибокні колодязі — ніде води напитися;

Нема нашихъ синівъ зъ нами—ні на кого подивитися!
Чорвоная калинонька не нагнеться, не схилиться;
Моли Бога, чорнобрива, щобъ на Волзі не загинути.
— Хочъ загину, не загину—пришлю коня вороного!
„А що мені по коніку вороненькому,
Безъ тебе, милий друже, безъ тебе, молоденького".
А я на Волзі собі міста не обібравъ,
Та й вернувся до свого пана господина.
— Ой десь ти бувъ, мій хлопець, де ти мандрувавъ?
Що покидаешъ отця й неньку и жіну молоденьку? —
„Ой я ходивъ, та мій пане милий,
Ой ходивъ я на Волгу.
А я тамъ пробувавъ
И грошей зароблявъ,
И принісъ три шалі и пару волівъ,
На чімъ у дорогу ходивъ.
Буду теперъ хазяіновати,
Буду до кінця віка батька годувати".
А мій панъ сёго въ резонтъ не принявъ,
Хоче мене бити, що я пролежавъ, мало зароблявъ.
Та велівъ зготувляти прутівъ пуки — мене проучати,
Зъ мене шкуру зняти,
Щобъ я не кидавъ свого отця хлібомъ годувати.
„Боже жъ мий милий! на що ти такъ привівъ,
Що я въ свого пана служивъ,
И заслуги не получивъ!"

(Н. И. Костомаровъ).

125.

А.

1 Нема въ світі гіршъ нікому,
2 Якъ бурлаці молодому,
3 „Де жъ ти, бурлакъ, забарився,
4 На вечерю припізнився?"
5 — Ой не бувъ я на охоті,
6 Ино бувъ я на роботі,
7 Гей, гей, ино бувъ я на роботі!
8 Ишовъ робити, дорабляти,
9 Щоби дала вечеряти.
Гей, гей, щоби дала вечеряти!
10 „Не палила, не варила,
11 Та й нема що вечеряти. (2)
Гей, гей. . . . . .
12 Лягай, бурлакъ, и такъ спати".
13 Ой ще бурлакъ не здрімався,
14 Вже господаръ переспався.
Гей, гей. . . . . .
15 „Вставай, бурлакъ, годі спати,
16 Часъ зъ волами помонджати.
Гей, гей. . . . . .

17 Ой вставъ бурлакъ, не вмивався,
18 Глядівъ платка — не втирався,
19 Глядівъ чобітъ — не взувався,
20 Глядівъ свити — не вдягався,
21 За волами такъ пігнався.
22 За волами поспішає.
23 Трошки снігомъ притрясає,
24 Бурлакъ въ полі примерзає,
25 Отца, матку споминає:
26 „Ой ти, мати, порадлива,
27 На що ти мене вродила?“
28 — Ой вродила-мъ тя на муку,
29 Господару на услугу.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... такъ..., 2 Б=2 А.
3 Пішовъ бурлакъ на роботу,
4 А хозяінъ на охоту;
5 А хозяйка нарікає,
6 Вечеряти не ставляє:
7 „Лягай, дурню, иди спати.
8 Лягай, бурлакъ, спочивати
9 До порога головами,
10 Вставай рано за волами.
11 Б=17 А,
12 Б=20 А. Нема...,
13 Б=19 А. Нема...,
14 Б=21 А... поспішався.
15 Ярами, долинами за волами,
16 Манівцями, ярівцями за вівцями.
17 Дрібний сніжокъ пролітає,
18 Бурлакъ ноги підкошає,
19 Свою мати проклинає:
20 Що ти мене породила,
21 Б=28 А. Въ господара...,
22 Б=29 А. Въ господара...

(Новицкій).

В.

1 В=1 А. 2 В=2 А.
3 Бурлакъ робить, ажъ пітъ очи заливає,
4 Прийде до дому, а хозяйка ёго лає.
5 В=3 А... волочився, 6 Що вечерять опізнився? 7 В=12 А, 8 Бо нічого вечеряти, 9 В=9 Б; 10 В=10 Б. 11 В=17 А, 12 Не вмивався, не вбувався, 13 В=14 Б.
14 Ишовъ яромъ за товаромъ,
15 А горами за волами.

(Жаботинъ).

126.

— Ой фортуно израдлива,
Чомъ ти въ світі неправдива,
Ой чомъ ти мені не служишъ?
Служила въ козацстві,
Служила въ бурлацстві,
Послужи теперъ въ несчасті!
Ой услужи теперъ, доле,
Услужи теперъ хоць мало,
Щобъ моє серденько —
Та ні трохи не въяло.
Ишовъ козакъ дорогою,
За козакомъ біда вьється,

Та підъ калиною,
Та підъ чорвоною
Вона спатоньки кладеться.
— Ой ляжъ, бідо, спати,
Ляжъ, бідо, спочивати,
Ой я піду, молодъ,
На ту Украіну
Счастя, доленьки шукати.
Ой зійду я на гіроньку
Та гляну я по світоньку.
Ой світе мій ясний,
Світе мій прекрасний,
А таланъ мій безчастний!
Ой зійду я на гіроньку
Та загляну у провалля:
Що у сімъ же людямъ
Хороше живеться,
Тілько моє безталання!
Ой зійду я на гіроньку
Та гляну по поділлю;
Що усімъ людямъ
Хороше живеться,
Тілько я, молодъ, бездільний!

(Роменск. у.).

127.

Зійшло сонце підъ віконце,
По-надъ горою,
По-надъ тею бурлацькою,
По-надъ головою.
Стало пригрівать,
Стали жъ моі сиві воли
Въ степу приставать,
Стали мене товарищі
Моі покидать.
„Не кидайте, товариші,
Чужа сторона —
Єсть у мене отець, мати,
Ще й мила моя.
А ще жъ бо я отцю й неньці
Отплату не давъ;
А ще жъ бо я своій милій
Не наказувавъ:
Нехай вона худобоньки
Не роспродає,
Нехай вона малихъ дітей
Не розганяє".
Зійшла хмара невелика
Та й ставъ дощъ ити;
Просять хлощі отамана
Наметъ напъясти.
Зійшли зъ гори та въ долину
Та й на нічъ стали,
Съ червоного аксамиту
Наметъ напъяли.
Которіі багатіі
Підъ наметъ сіли,
Которіі убогіі,
Ті не посьміли;
Взяли собі гарнець меду
Та й на дощі сіли.
Прійшовъ до іхъ отаманъ іхъ,
Стало ёму жаль,
Скинувъ зъ себе зеленъ жупанъ
Та й наметъ напъявъ.
Прійшовъ до іхъ багачівъ синъ,
Насміхається:
— За що цяя голотонька
Напивається?
Іденъ бере шклянку меду
Та до ёго пъє,
Другій бере за чуприну,
Третій въ шию бъє:
„Не йди туди, бісивъ сину,
Де голота пъє".

(С. Старое, Миропольск. у.).

128.

„Ой Петре, Петруню,
Уволи мою волю:
Охъ якъ мій панъ поіде,
Буду жити съ тобою“.
А вельможная пані,
А Петруня кохала;
Ой по штири рази
Слуги посилала,
А за пъятимъ разомъ
Та сама жъ поіхала.
„Охъ кидай же, Петруню,
Жито молотити,
Та поідемъ зо мною
Та горілки пити“.
— Охъ, вельможна, не можна,
Бо ти въ аксамиті,
А я въ сірій свиті.
„Охъ кидай, Петруню,
Жита молотити,
Поізжай зо мною
Меду, вина пити“.
Ой не вспівъ Петрунё
Въ покоі вступити,
Охъ вельможного пана слуги
Да вікна обступили.
Вельможная пані
Слуги загаждала, —
Кажному слугині
По золотому дала:
„Ой слуги жъ моі, слуги,
Нате жъ вамъ по золотому,
Ой не кажіть вельможному,
Що Петрунь изо мною“.
Ой вельможного слуги
Віри не доймали,
Ой вельможному пану
Усю правдоньку сказали.
Якъ догнали вельможного
На калиновімъ мості:
„Ой верніться, вельможний,
Бо є въ ёго-мосці гості“.
— Ой слуги жъ моі, слуги,
Ой не може цёму статься,
Ой що въ моя и-мосця
Та зъ мужикомъ зналась.
„Охъ и пане вельможний,
Якъ нема цёму правди,
Ой дамо да палашомъ
Съ плечъ головку зняти“.
— Ой ступай же, конику,
Тихою ступою,
А чи не застанешъ
А Петруня у покою.
Охъ и ставъ же вельможний
Та изъ коника (злізати),
Охъ и ставъ же Петрунё
Та важенько поздихати.
Стали на Петруня
Изъ пістолівъ стріляти,
Ой ставъ же Петрунё
Та вікномъ утікати.
Охъ узяли Петруня
Та підъ біли боки,
Охъ укинули Петруня
Охъ у Дунай глибокий.
Вельможная пані
На кганку стояла,
Та Дунайськимъ рибалкамъ
По червонцю давала:
„Ой нате вамъ, рибалки,
Хочъ по золотому,
Витягніть Петруня
А хочъ неживого“.
Охъ и пішла вельможна

Та темними лугами,
Охъ и зострілась вельможна
Изъ Петровою матіръю:
„А що, вельможная пані,
Що ти наробила,
Що ти мого сина
Та зъ світа згубила“.
— Охь не винна, мати,
Ей Богу, не винна!
Охъ и на що ти, мати,
Хорошого породила...

129.

А.

1 Козаченько безъ счастя, безъ долі вродився,
2 Взяли ёго въ неволеньку, сильно зажурився.
3 Взяли ёго въ неволеньку, забили въ кайдани,
4 А забивши въ кайдани, ведуть передъ пана.
5 А привели передъ пана, кайдани зняли,
6 А вдарилися ляхи-пани объ поли руками:
7 — Бачите, вражи сини, що не въ ночі взяли.
8 Та десь тобі, козаченьку, отець, мати живі,
9 А що тобі, молодому, фортуна служила.
10 Десь въ тебе, козаченьку, есть рідная мати,
11 А якъ станешъ на каміню, то підковки знати.
12 Десь въ тебе, козаченьку, сестриця рідненька,
13 Що въ тебе, козаченьку, сорочка біленька.
14 Да стоіть явіръ надъ водою, у воду схилився,
15 Сидить козакъ въ неволі, сильно зажурився.
16 Не хилися, явороньку, ще жъ ти зелененький,
17 Не журися, козаченьку, ще жъ ти молоденький.
18 Не радъ явіръ хилитися, — вода корень мие,
19 Не радъ козакъ журитися, такъ серденько ние.

(Новицкій).

Б.

1 А=14 А, 2 Б=15 А... парень... 3 Б=18 А, 4 Б=19 А... парень...
5 Ой на воді два лебеді противъ води дмуться.
6 На козака молодого кайдани куються.

7 Б=4 А. Закували.... 8 Б=5 А. 9 Б=10 А, 10 Б=11 А. 11 Б=12 А, 12 Б=13 А... що неділи... 13 Б=12 А... отець, ненька тужить, 14 Б=9 А... та...

(Жаботинъ).

130.

Охъ пійду я, сяду въ зеленімъ саду,
Охъ чи не прийде доля мені на пораду.
Отъ и садъ процвітає, доленьки немає,
Либонь же доля покинуть думає.
Хоть доля покине, то хортуна служить!
Піду я, сяду въ зеленому житі,
И жито красує, доленьки немає,
Та либонь мене доля покинуть думає.
Хоть доля покине, то хортуна служить;
А таки сіромаха въ світі не загине!
Хиба піду сяду въ червоному просі,
Чи не прийде доля до мене по просьбі.
Просо простигло, доленьки немає,
Та либонь мене доля покинуть думає.
Хоть доля покине, то хортуна служить,
А таки сіромаха въ світі не загине!

131.

А.

1 Несчастливий козаченько
2 Безъ доли вродився,
3 Бо въ неділю, до східъ сонця
4 Горілки напився.
5 Ідну чарку наливає,
6 Другу випиває,
7 Якъ хто прийде у жупані —
8 Братомъ узиває.
9 Да брати жъ моі, братими,
10 Горілки напъються,
11 Ой якъ прийдуть жиди грабить—
12 До зъ ёго сміються.
13 Та беруть жиди, грабують,
14 Цінують ні за що,
15 Кажуть люди и говорять:
16 „Сучий синъ, ледащо“.
17 Та пішовъ козакъ по-надъ моремъ,
18 Сине море грає;
19 Ой, радъ козакъ утопиться —
20 Море не приймає.
21 „Та прийми жъ мене, сине море,
22 Жить у світі горе,
23 Горе жити на чужині
24 Бідній сиротині.
25 Да гори изъ горами,
26 Береги зъ берегами,
27 Горе жити на чужині
28 Помежъ ворогами“.

(С. Боярка, Кіевск. у.).

Б.

1 — Ти, козаче, ти, бурлаче,
2 Не хороше робишъ,

3 Що зарання пъешъ, гуляешъ,
4 Бенкети заводишъ.

5 Б=5 А... випиваешъ, 6 Б=6 А... наливаешъ; 7 Б=7 А. Кого стрінешъ... 8 Б=8 А... називаешъ. 9 Вінъ у тебе хліба наісьться, 10 Б=10 А... напъється;

11 А якъ вийде за ворота,
12 Съ тебе насміється.
13 Ой пійду я до синёго моря;

14 Б=18 А; 15 Б=19 А... би жъ я... 16 Б=20 А; 17 Б=21 А; 18 Б=22 А. Бо й такъ мені...

19 Горе жъ моій головоньці
20 Въ чужий сторононьці...

132.

— Ой, гаю мій, гаю,
Зелений розмаю,
Ой, дай мені, Боже,
Куди я думаю.
Винесь мене, Боже,
Да изъ сеі хати,
Нехай перестануть
Вороги брехати.
Ой, дай мені, Боже,
Здоровъячко зъ неба,
Не дай мені, Боже,
Служащого (?) хліба.
Служащий хлібъ добрий,
Да тільки вимовний,
По кусочку крає,
Що дня вимовляє.
Крає жъ вона, крає,
Срібними ножами,
Облилась сирота
Дрібними слізами.
Крає жъ вона, крає,
На дрібниі листи,
Питає сироти:
„Ой, чи будешъ істи?“

(Ровно, Волынск. губ.).

133.

Ой у полі, въ полі вилітали два орли,
Сами межъ собою говорили: „горе намъ, братьця, горе,
Горе намъ, братьця, високо літати,
Єсть у полі дві стежкі та доріжки,
Треба намъ, братьця, розлучиться.
Одна доріжка до синёго моря,
Друга стежка и доріжка до широкого лиману.
Ой плавлю я, плавлю по широкімъ лимані,
Посмотрю я на обидва боки,
Та й не знаю води поки.

Въ полі криниця — вода не тониться, (?)
Съ хорошою нічку ночувати, то й ніченька не змигнеться,
Въ полі криниця, вода прибуває,
Съ поганою нічку ночувати — дванадцять разъ світає". (?)

(Новицкій).

134.

А.

„Ой сину мій та Негруєнко,
Не пий горілочки рано въ неділеньку,
Та не грай конемъ улицею,
Не ростручай малихъ дітей,
Та не зневажай старихъ людей.
Не гуляй же, сину, изъ панами,
Та зъ великими персонами:
Шо вони съ тобою пъють, гуляють,
Шо вони зъ тебе ума вибірають".
— Ой, якъ мені, мати, не пити, не гуляти,
Що у мене двори коштовнії;
Що у мене двори коштовнії,
Що у мене вікна аркушовії;
Що у мене сребро несчитанеє,
Що у мене злото неваженеє.
Що й въ неділеньку рано въ ранці,
Взяли Негруєнка извъязали,
Та извъязали руки серицею,
Та й повели улицею
Та позъ ёго двори коштовнії,
Та ёго вікна аркушовії,
Та й укинули ёго въ темницю,
Та й въ глибокую пресподницю.
Седить вінъ літечко, седить и друге,
А на трете літо стало повертати,
Ажъ иде ёго старенькая мати.
Ой стала жъ ёму говорити:
„Чи жъ я тобі, синку, та й не говорила,
Чи жъ я тобі, сину, и не казала —
Не пий горілочки рано у неділеньку!
Ой по чимъ жи ти, сину, та літечко знаєшъ,

32 Ой, що ти ніколи світа не видаєшъ?“
33 — Ой, по тимъ я, мати, ставъ літо знати,
34 Що на святий день, та на Великъ-день
35 Всіхъ невольничківъ та повипускали...
36 Взяли Негруєнка росчетвертовали.

(Изъ Сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1 У неділю пораненьку
2 Мати сина научала:
3 Б=1 А; 4 Б=2 А; 5 Б=10 А... не пить рано,
6 Що й у мене грошей много,
7 Срібла, злота неміряно,
8 Стадо коней нелічено;
9 У неділю пораненьку
10 Приіхали изъ станиці,
11 Взяли Негруєнка
12 У темницю.
13 Б=23 А... літо и другеє,
14 На третеє повертає.
15 Прийшла къ ёму стара мати,
16 Стала Негруєнка та й питати:
17 Б=31 А. — Ой, сину жъ мій, Негруєнку...
18 Що въ темниці не буває?
19 „Потімъ, мама, літо знаю,
20 Що ишла дівка улицею
21 Съ холодною водицею,
22 Та вирвала цвіту квіту,
23 Та вкинула у темницю;
24 Дала води напиться,
25 На рожевий цвітъ подивиться“.

(Изъ Сборн. П. А. Кулиша).

135.

Котився місяць въ хмарі,
И засвітивъ въ чагарахъ.
Біда тому козакові,
Що вродився на степахъ.
Уродився, охрестився,
Зроду пана вінъ не знавъ.
— Здоровъ, здоровъ, пане брате,
Ще й ти, товаришу!
Дай горілки, вражий жиду,
Бо й тебе не липу.
Вари яйця, неси дудель
И до того калачі,
Бо побачишъ, вражий сину,
Що висплюся на печі.

(С. Старый Мирополь).

136.

А.

1 Ой служивъ я у вдови,
2 Охъ служивъ я въ небоги
3 Та сорокъ літъ и чотирі.
4 „Оплатися, вдово,
5 Оплатися ти, небого,
6 За сорокъ літъ за чотирі“.

7 Ой вигнала вдова,
8 Ой вигнала небога
9 Стадо коней воронихъ.
10 На нихъ узди золотиі.
11 „Подивіться ви, миряне,
12 Подивіться ви, панове,
13 Чи за моє стане,
14 За сорокъ літъ за чотирі“ ?
15 Ой вигнала вдова,
16 Ой вигнала небога,
17 Сімъ сотъ волівъ половихъ,—
18 А въ нихъ роги золотиі.
19 „Подивітеся, миряне,
20 Розсудіте, панове,
21 Чи це за моє стане,
22 За сорокъ літъ за чотирі?“
23 Ой вивела вдова,
24 Вивела небога
25 Дочку паняночку
26 За білую ручку.
27 „Подивіться, миряне,
28 Розсудіте, панове,
29 Ажъ теперъ за моє стане,
30 За сорокъ літъ за чотирі“.

(Новицкій).

Б.

1 Ой, нетяго, нетяго,
2 Нетяженько моя,
3 Де заслужина твоя.
4 Б=1 А; 5 Б=2 А; 6 Б=3 А. Ажъ сімъ годъ...
7 „Ой прийшлося до того,
8 Що платися, ти, вдово,
9 Бо я въ тебе служивъ довго“.
10 Б=23 А; 11 Б=24 А; 12 Б=17... царъ... ще й чотири.
13 „Ой дивітеся, люди,
14 И судіте, громада,
15 А чи сходно воно буде?“
16 — Ой не сходно, удово,
17 Не сходно, небого,
18 Бо я въ тебе служивъ довго.

(Изъ Сборн. П. А. Кулиша).

137.

А.

1 Забіліли сніги, забілили,
2 Та й заболіло тіло, заболіло
3 Та бурлацьке біле,
4 Ще й головонька.
5 Та ніхто й не заплаче
6 По білому тілу,
7 По бурлацькому —
8 Та ні отець, мати,
9 Ні братъ, ні сестра,
10 Ні жінка ёго;
11 Та тілько й заплаче,
12 Тілько заридає

13 Товаришъ ёго.
14 — Та товаришу вірний,
15 Ти жъ мій брате рідний,
16 Та лебонь же я вмру;
17 Та зроби жъ мені, брате,
18 Вірний товаришу,
19 Кедрову труну;
20 Та сховай мене, брате,
21 Вірний товаришу,
22 Въ вишневімъ саду;
23 Та въ вишневімъ садочку,
24 На пісочку. підъ грабиною.
25 Грабина висока,
26 Та листомъ широка,
27 Кучерявая,
28 Та спустила гилля
29 Низько до долочку,
30 Землю покриває.
31 Та покрий моє тіло
32 Бурлацькее біле,
33 Ще й головочку;
34 Ой, щобъ моє тіло,
35 Ой, щобъ моє біле
36 Та не горіло,
37 Та одъ ясного сонечка,
38 Та одъ буйного вітру
39 Щобъ не чорніло;
40 Щобъ не чорніло,
41 Ой, щобъ не горіло,
42 Ой, щобъ не коптіло.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Забіліли сніги, заболіло тіло
2 Б=4 А; 3 Б=5 А; 4 Б=6 А; 5 Б=7 А. Дай... 6 Б=8 А; 7 Б=9 А... сестриця, 8 Б=10 А... жона... 9 Б=11 А; 10 Б=6 А; 11 Б=13 А.
12 — Прощай мені, брате,
13 Вірний товаришу.
14 Б=16 А... може... 15 Б=17 А; 16 Б=18 А; 17 Б=19 А. Съ клинъ-дерева... 18 Б=20 А; 19 Б=21 А; 20 Б=22 А.

(С. Понары, Конотопск. у.).

138.

— Ой теперъ, милі братьця,
Да по за Дономъ лихо,
Що у городі у Черкаськімъ
Да по кабакамъ тихо.
Ой, десь же ми, да милі братьця,
Да Бога прогнівили,
Що въ неділеньку, до східъ сонця
Горілочку пили.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

139.

Зелений дубочокъ на яръ похилився;
Молодий козаче, чого зажурився?
Зайшовъ до корчомки горілки напився,
Вийшовъ съ корчомки на плотъ похилився,

А люди говорять: „безъ долі вродився!“
Ой пойду я въ поле, въ зеленій лужочокъ,
Шукать своій долі по надъ бережочокъ.
Ой не знайшовъ долі, знайшовъ риболовцівъ:
— Хлопці риболовці, завдалі молодці,
Ой закиньте сітку черезъ бистру ріку,
Та шукайте долі мені, молодому.
Не спіймали долі, та спіймали щуку.
Щука-риба грає, на дно поринає,
Та й та собі пару має,
А я, молоденький, пароньки не маю!
Тілько жъ мені пари, що оченьки кари;
Тілько до любови, що чорні брови;
Тілько товариства, що коникъ вороний.

140.

Ви лужечки, крути бережечки.
. . . . . мою бідну головочку
Печаль, журба обняла.
Ой я тую превелику журбу
На кленовий листокъ напишу,
Написавши, прочитавши,
На тихий Дунай спущу.
Пливи, пливи, превелика журба,
Икъ крутому бережку,
Згадай, згадай превелику журбу
Мойму милому дружку.
Колись були яри пшениченьки,
Теперь стали облоги,
Колись були вірни товарищі,
Теперь стали вороги.
— Не дивуйтеся, вражи вороги,
Та життечку моєму,
Життя жъ моє, життя бурлацкоє,
Такъ якъ ранняя роса:
Що сонечко зійде, а вітеръ повіє,
Роса на землю впаде,
Життя жъ моє, життя бурлацкоє
И такъ марно пропаде.

(С. Щасновка, Козелецк. у.).

141.

Нікому я такъ не дивуюсь,
Охъ якъ самъ собі, —
Пройшли моі літа
Охъ да марне зъ світа,
Якъ листъ по воді!
А вже жъ моі стежки,
Стежки, доріжки позаростали;
А вже моі коні,
Коні вороніі позаізжали;
А вже моє сіделечко
Ой да й золотеє
Поламалося;
Уже моя родинонька
Одцуралася.
Ой вийду, я гляну,
Що я у чужині;
Ой стану я подумаю,
Ой горе мені на чужині!

(Тараща).

142.

Та погнавъ наймитъ воли на нічъ,
Пригонить у-ранці,
А хозяечка за сокиру: „иди дровъ рубати“.
Та нарубавъ же наймитъ дровъ,
Зноситъ у хату,
Хозяечка зъ усіхъ мисокъ ёму позливала:
„Оце жъ тобі, біспвъ сину,
Вечера зъ обідомъ“.
Ой да прийшли бідну бурлачину
У некрути брати;
Спдитъ бурлакъ, зажурився,
Слізоньки втираєе.
Такъ якъ узяли ёго въ некрути
Бідну сиротину,
Ніхто за імъ, сиротою,
Ніхто не заплаче.
— Та не хилися, вільхо,
Бо й такъ мені гірко;
Та не хилися сосно,
Бо й такъ мені тошно;
Та не хилися явіръ,
Бо й такъ серце въяне.
— Ой якъ мені не хилиться —
Корень вода миє,
Ой якъ мені не журиться,
Зостався я несчатсний,
Якъ билина въ полі.
А на тую биліноньку
Стиха вітеръ віе.

(Боярка, Кіевск. у.).

143.

— Голубъ-голубочокъ,
Сивий буркуночокъ,
Зачимъ, сивий голубъ,
Изъ степу та не літаешъ,
Зъ степу не літаєшъ,
Травки не колишешъ?
„Ой радъ би я літати,
Травку колихати, —
Буйний вітеръ віе,
Крильця заламае;
Дрибень дощикъ иде,
Очп заливае“.
Молодого козаченька
У-гості немае.
Нема ёго дома,
Седитъ та й у неволі.
У якій неволі?
— У Киеві та й въ острогі.
А въ Киеві острогъ
Та безъ віконъ, безъ дверей,
Тільке въ одно оконечко
Вітеръ повівае.
Вітеръ повівае,
Димокъ пошибае,
А помежъ тимъ димочкомъ
Ластівка літае.
Ніхто жъ козаченька
Ніхто не одвідае —
Ні отець, ні мати,
Ні братъ, ні сестриця,
Хиба одвидае прекрасна дівиця;
Прекрасна дівиця —
Ёго полюбовниця.

(Щасновка, Козелецк. у.).

144.

Якъ пішовъ же Травинъ
У степъ косить самъ одинъ.
Біда, горе Травину
На чужині одному *)
Косить день, косить два
Та й на табунъ погляда.
Якъ загнавъ же Травинъ
Стадо коней самъ одинъ,
Якъ погнавъ же Травинъ
Стадо коней самъ одинъ,
Якъ пригнавъ же Травинъ
Въ Ротмистровку самъ одинъ,
Якъ продавъ же Травинъ
Стадо коней самъ одинъ,
Якъ узявъ же Травинъ
Сорокъ тысячъ самъ одинъ.
Десь узялися пани
Та Травина завъязали,
Та въ кайдани закули,
Та въ Черкасси завели,
Та въ салдати оддали.

(Городище, Черкасск. у.).

*) Припѣвъ повторяется послѣ двухъ стиховъ.

ЧУМАЦКІЯ.

145.

Задумали чумаки въ дорогу.
Покупили собі вози нові,
Поробили ярма кленові,
Поробили занози дубові,
Покупили воли половиі.
Покупивши, да й попаровали,
Попаровавши, да й повпізджали.
Приіхали да й до перевозу,
До Марусі шинкарки.
Одинъ каже: „Марусю-шинкарко,
Синъ кварту горілки“.
А Маруся каже: „нема тобі мірки“.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

146.

Чумакъ иде у дорогу,
Зостається жінка дома
Хорошая, чорноброва.
„Ой ти, жінко чорноброва,
Рубай дрова до порога“.
— Да боюся повернути,
Щобъ ніженьки не врубнути...
Сусідочки-голубочки,
Научайте свої дочки,
Щобъ по почамъ не ходили,
Щобъ чумака не любили.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

147.

Молодий чумаченько воли запрягає,
Передъ нимъ чорнявая у ногахъ упадає.
„Хоть упадай, дівчинонько, мій невінчаний друже,
Бо якъ пійду у Кримъ по сіль, забаруся дуже.
Сподівайся, дівчинонько, мене и къ Покрові,
Не буду къ Покрові, буду къ Миколі,
Не буду на Миколи, то не буду ніколи“.
Вишенька-черешенька съ корня гладенька;
Кажуть люди, що чумакъ буде, а дівчина раденька.
Вишенька-черешенька висихать стала;
Ждала дівка чумаченька да й плакати стала.

— Туди, лози, хилітеся, відкиль вітеръ віе;
Туди, очи дивітеся, відкілъ милий іде.
Хилилися густі лози да вже перестали,
Дивилися карі очи да й плакати стали.

(Изъ Рукоп. Сбор. П. А. Кулиша).

148.

Весна красна наступае,
Изъ стріхъ вода капле,
Уже нашимъ чумаченькамъ
Шляхъ-дорожка пахне.
Насіяли, наорали,
Та нікому жати —
Пішли наши чумаченьки
По возахъ лежати.
„Вчора була суботонька,
Сёгодня неділя —
Чомъ у тебе, чумаченьку,
Сорочка не біла?“
— Якъ би въ мене, дівчинонько,
Матуся рідненька;
То бъ у мене що неділі
Сорочка біленька.
„Поідь, поідь, моя мати,
Ти въ Суми до торгу,
Купи, купи, моя мати,
За три копи голку,
За другого золотого
Червоного шовку,
За третёго рублёвика
Малёвани пъяльця,
Я вишию, вималюю
Чумаку рукавця“.
Шовкомъ шила, шовкомъ шила,
Золотомъ рубила
За для того чумаченька,
Що вірне любила.
„Ой чому ти, моя мати,
Рано не збудила,
Ой якъ тая чумачина
Зъ села впіздила?“
— Тимъ я тебе, моя дочко,
Рано не збудила —
Попереду твій миленький,
Щобъ ти не тужила.
„Ти думаешъ, моя мати,
Що я не заплачу?
За дрібними слёзами
Я світа не бачу.
Ти думаешъ, моя мати,
Що я не журуся?
Якъ вийду я за ворота,
Одъ вітру валюся“.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша и Новицкій).

149.

Въ огороді буркунъ-зилля по тичині вьеться;
Молодая чумачиха за чумакомъ бъется.
Дрібний дощикъ накрапае, туманъ налягае;
Дощикъ крапле, чумаченькамъ дороженька пахне.
Ой галочки та чорненькі круту гору вкрили;
Пішли наші чумаченьки — жалю наробили.

— Ой галочки та чорненькі, підніміться вгору;
Молоді чумаченьки, вертайтесь до-дому.
„Ой раді бъ ми піднятися — туманъ налягає,
Ой раді бъ ми вернутися — хозяінъ не пускає".

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

150.

А.

1 Ти, соловей, соловейко,
2 Щебечешъ раненько,
3 А сивая зозуленька
4 Кує жалібненько.
5 Молодая дівчинонька
6 Здихає тяженько.
7 Вийшла мати води брати,
8 Та й стала питати:
9 „Чого, доню молодая,
10 Тяженько здихаешъ?"
11 — Ой якъ мені, моя мати,
12 Тяжко не здихати,
13 Пригнавъ чумакъ сіри воли,
14 Та й ставъ запрягати.
15 Ти, чумаче, чумаченьку,
16 Вволи мою волю:
17 Переночуй, чумаченьку,
18 Сю нічку за мною.
19 „Ой радъ би я, дівчинонько,
20 Ще й дві ночувати:
21 Въ мене хура строковая,
22 Треба й доставляти".
23 Чорненькіі та галочки
24 Круту гору вкрили;
25 Молодіі чумаченьки
26 Жалю наробили.
27 — Чорненькіі та галочки,
28 Підійміться въ гору;
29 Молодіі чумаченьки,
30 Верніться до дому.
31 „Ой ради бъ ми піднятися,
32 Туманъ налягає;
33 Ой ради бъ ми вернутися,
34 Гетьманъ не пускає.
35 Не такъ гетьманъ, на такъ гетьманъ,
36 Гетьманова мати:
37 Посіяла пшениченьки
38 Треба іі жати".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Зозуленька сивесенька,
2 Закуй жалібненько!
3 Дівчинонько молоденька,

4 Б=6 А. Вздихаешъ... 5 Б=7 А, 6 Б=8 А. 7 Ой чого ти, доню моя, 8 Вздихаешъ важенько. 9 Б=11 А, 10 Б=12 А. Важко... 11 Б=13 А... сімъ паръ волівъ, 12 Б=14 А. 13 Чумаченьку, мій голубе, 14 Б=16 А, 15 Б=17 А... моє серце, 16 Б=18 А. Хочъ... 17—20 Б=19—22 А... поспішати. 21 Чорнесенькі галенята, 22—28 Б=28—34 А. Рядчикъ...

29 Ой щобъ рядчикъ счастя не мавъ,
30 А атаманъ — долі!
31 Пішли наші чумаченьки
32 Въ великій неволі.
33 Чорнесенькі галенята,
34 Б=24 А. Чорну..., 35 и 36 Б=25 и 26 А.
37 Не такъ жалю, не такъ жалю,
38 Та якъ поговору —
39 Все за тую молоду дівчину,
40 Що чорниі брови.

(Новицкій).

151.

Сидить чумакъ міжъ возами, та й на візъ похилився,
Ой правою рученькою за серденько ухопився:
„Ой чумаченьки, ой ви, молоденькі, зробіть мою волю,
Приведіте попа, приведите, поговорить зо мною.
Ви чумаченьки, ви, молоденькі, ви гожі й пригожі,
Зробіть свату-чумаченькові домовину зъ рогожі.
Ви, чумаченьки, ви, молоденькі, учиніть тую славу,
Викопайте сёму чумакові глибокую яму.
Воли мої сиві, половиі, а тонкі у васъ роги,
Сходили ви съ чумаченькомъ усі кримьскі дороги".

(Новицкій).

152.

Зажурилися вражі вороженьки,
Що нашъ чумакъ у дорозі,
Чумакъ у дорозі въ малёванімъ возі
Да въ корчомці пьє да гуляє.
Гей, не журіться, вражі вороженьки,
Нехай же вамъ безголовья,
Що чумакъ заробить, пропьє, прогуляє,
То за своє здоровьє.
Гей одъ Кону да й до Перекопу
Гей да малёвани верстви;
Гей да заслабъ чумакъ въ далекій дорозі —
Сподівається смерті.
Гей якъ привезли попа молодого

Да на смерть сповідати,
Чумакъ зажурився, на право схилився,
Нікімъ жінці наказати.
Гей, есть у мене въ славнімъ калавурі
Два чумаченьки гожихъ,
Ой вони накажуть, вони наговорять
Моій жінці небозі.
Чумакова жінка — молода удова —
За чумакомъ затужила,
А зібрала собі челядь молодую,
Ажъ корчомку заглушила.
Чумакова жінка за чумакомъ розбивається,
Да нанняла собі да троісті музики,
Ажъ корчомка розлягається.
Чумакова жінка—молода удова—
За чумакомъ зажурилася,
А набрала меду, набрала горілки,
Козаками обсадилася.

(С. Старый Митрополь).

153.

Ой въ городі два яворка,
Третій зелененький.
Та занедужавъ у дорозі
Чумаченько молоденький,
Та прийшлось помірати:
„Прошу, брати, я всіхъ покорно,
Та дайте моій неньці знати,
Та нехай иде на Вкраіну
А свого сина ховати“.
Та ёго ненька якъ зачула,
Сю минуту прилинула,
Сю минуту прилинула,
Тяжко-важенько здихнула:
— Та й сину мій, одинчику,
Та гарне твоє життя!
Та не слухавъ отця, неньки,
Та таке въ тобі пуття.
„Не ховай мене, моя ненько,
Ни съ попами, ни съ дяками,
Та сховай мене, моя ненько,
Зъ молодими чумаками.
Ой що попи, ой що дяки
Вони грошей наберуться,
А молоді чумаченьки
Хочъ горілки напьються.
Та впкопай, моя ненько,
Глибокую яму,
Та сховай мене, моя ненько,
Та якъ рибоньку въялу;
Та висипъ ти, моя ненько,
Та високу могилу
Та посади, моя ненько,
А червону калину,
Та й щобъ видно чумаченька
Та й на всю Украіну“.

(Изъ Рукоп. собр. П. А. Кулиша).

154.

Черезъ греблю вода рине,
Тамъ дівчина й умивається;
Ой тамъ чумакъ молоденький
У дорогу вибірається.
Иде чумакъ дорогою,
На пужално упірається;
За нимъ, за нимъ дівчинонька
Слізонькамп й умивається.
„Ой перестань, чумаченьку,
На пужално й опіратися,
Нехай же я перестану
Слізоньками умиватися“.
— Ой якъ мені, дівчинонько,
На пужално не впіратися?
Пошли воли, пошли й вози,
Треба жъ мені поспішатися!
Ой вишенька, черешенька
Зъ-підъ коріння похилилася;
Дурна дівка, луховата (?)
За чумакомъ зажурилася.
Ой вишенька, черешенька
Съ-підъ корня ще й гладесенька —
Кажуть люди: „чумакъ иде,“
А дівчина вже й радесенька:
Потоптала черевички,
На дорогу вибігаючи;
Виплакала карі очи,
Чумаченька виглядаючи.
— А чи тобі листи слати,
Чи тобі да й наказати,
А чи коника сідлати,
Самому да й поіхати?
„Ой дамъ тобі, чумаченьку,
На рукава полотенечка,
Ой не пиши, не наказуй,
Да не суши мого сердечка!
Ой вийду я на гіроньку,
Да гляну я въ долиноньку,
Тамъ мій милій воли пасе,
Да й заболівъ на голівоньку!“

(Новицкій).

155.

Изъ-підъ гори, зъ-підъ Лиману
Тихий вітеръ повіває;
Журба-печаль зъ нігъ валяе,
А я зъ тоски та зъ печалі,
Піду въ корчму загуляю,
Шинкарочки одвідаю.
Шинкарочка молодая,
Вона мене здавну знае,
Медъ-горілку повіряе.
А я здавну чумакую,
На гору йду, не бичую,
А зъ гори йду, не гальмую.
— Шинкарочко молода,
Усипъ меду и вина,
Усипъ меду и горілки —
Теперъ въ мене нема жінки.
Въ кого жінка, въ кого діти,
Тому й дома добре жити,
Хліба въ мішку не носити;
А я собі бурлакую,
Ой тимъ же я чумакую;
Ой такъ мені лучче жити,
На паньщину не ходити,
Подушного не платити.
Ні за плугомъ, ні за раломъ —
Називають мене паномъ.

156.

Ой я зъ роду чумакую;
Йду на гору, не бичую, (2)
А изъ гори не гальмую,
По рівному поганяю,
До шинкарки завертаю.
Шинкарочка молодая,
Вона мене давно знає,
На сто рублівъ повіряє;
На сто рублівъ навіряє,
А на двісті прищитає,
Сіри воли залигає,
Пъяницею називає:
„Ти пъяниця, ти ледащо,
Пропивъ воли не знать за що!
Пропивъ ярма и занози,
А самъ блука по дорозі,
Та проливає гірки слёзи“.

(Новицкій).

157.

А.

1 — Ой чумаче, чумаче,
2 Въ тебе личко козаче!
3 Чомъ не рано зъ Криму йдешъ,
4 Не всіхъ чумаківъ ведешъ?
5 „Ой рано я зъ Криму йду
6 Й всіхъ чумаківъ веду,
7 Тільки нема одного,
8 Мого брата рідного:
9 Шукавъ, шукавъ—не найшовъ,
10 Запрігъ воли, та й пійшовъ“.
11 — Отамане, батьку нашъ,
12 Порадь же ти теперъ насъ,
13 Що будемо робити?
14 Нічимъ воливъ кормити.
15 „А ще, хлопці, не біда,
16 Єсть у полі лобода!
17 Косіть, хлопці, лободу,
18 Забувайте всю біду;
19 Косіть, хлопці, пшеницю,
20 Въ чистімъ полі метлицю;
21 Косіть, хлопці, отаву,
22 Пасіть воли на славу;
23 Косіть, хлопці, очеретъ —
24 Наворимо вечерять,
25 Укинемо чабака,
26 Да помъянемъ чумака“.

(Изъ Рукоп. сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1—4 Б=1—4 А. Чомъ... не...? 5 А я веду да не всіхъ, 6 Б=7 А. Лишъ немає..., 7 Б=8 А.

8 Та зостався на Дону,
9 Продає соль на вагу.
10 Сталась ёму причина —
11 Соль волика прибила.
12 Викопали дві ями,
13 Тамъ чумака сховали,
14 Притрусили камінёмъ,
15 Поминали . . . . . (?)
16 Якъ зацвіте буръянець,
17 Якъ заплаче мій отець,
18 Що синова голова
19 Въ чужімъ краю полягла.

20 Якъ зацвіте маківка,
21 Якъ заплаче матінка,
22 Що синова голова
23 Въ чужімъ краю полягла.
24 Якъ зацвітуть будячки,
25 Якъ заплачуть братічки,
26 Що братова голова
27 Въ чужімъ краю полягла.
28 Якъ зацвітуть суниці,
29 Якъ заплачуть сестриці,
30 Що братова голова
31 Въ чужімъ краю полягла.
32 Якъ зацвіте синенька,
33 Якъ заплаче миленька,
34 Що у милого голова
35 Въ чужімъ краю полягла.
36 Якъ зацвіте увесь цвітъ,
37 Якъ заплаче увесь рідъ,
38 Що родичева голова
39 Въ чужімъ краю полегла.

(Изъ Рукоп. сборн. П. А. Кулиша).

В.

1—6 В=1—6 А.
7 Лешъ одного не має.
8 Десъ остався на валу,
9 Та вбила сіль голову
10 Вдовиченку Івану;
11 Поламались терези,
12 Сль важучи, на вози.
13 Ой у полі на роздоллі
14 Стоіть яблуня,
15 На яблуні яблочко...
16 Якъ заплаче батечко,
17 По синовій голові,
18 Що синова голова
19 Та у Криму полягла!
20 Ой у полі на долині
21 Стоіть маківка...
22 Якъ заплаче матінка
23 По синовій голові,
24 Що синова голова
25 Та у Криму полягла.
26 А ви, хлопці молодці,
27 Гоніть волівъ до ставу,
28 Косіть, хлопці, отаву,
29 Та годуйте воликівъ на славу.
30 Косіть, хлопці, лободу,
31 Забувайте сю біду,
32 Косить, хлопці, осоку —
33 Наваримо кулішу,
34 Та вкинемо чабака,
35 Та помъянемъ чумака.

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

Г.

1—6 Г=1—6 А.
7 Мого брата рідного;
8 Бере сіль на валу,
9 Та на свою голову.
10 Ой чумаче, чумаче!
11 Життя твоє собаче,
12 Що ні зіпъешъ, ні зъіси,
13 Ні старцеві не даси.
14 Поховали ёго черниці,
15 Заплакали сестриці;
16 Поховали ёго попи й дяки —
17 Заплакали чумаки.

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

158.

А.

1 Ой изъ-за гори, изъ-за кручи
2 Та ревуть воли, йдучи;
3 Попереду чумаченько
4 Иде, вистрибуючи.
5 — Ой хочъ вистрибуй, хочъ не вистрибуй,
6 Та пригодонька буде;
7 Буде тобі пригодонька
8 Въ неділеньку въ ранці.
9 Ой виіхавъ мій чумаченько
10 На Савроньське поле
11 И висипавъ на рогожи
12 Чотирі мажі солі.
13 Ой вийшли дівки по ягідки,
14 Ягідочокъ рвати;
15 Заклика іхъ чумаченько
16 Солі куповати.
17 Якъ прийшла до ёго та дівчинонька
18 Солі куповати,
19 Не такъ солі куповати,
20 Якъ жалю завдавати.
21 „Ой годі тобі, козаченьку,
22 Підъ возомъ лежати,
23 Бери косу та йди въ росу
24 Травиченьки жати“.
25 — Ой бодай же ти, та дівчинонько,
26 Того не взрівала,
27 Щобъ рученька смоляная
28 Травиченьку жала.
29 „Вчора була суботонька,
30 Сёгодні жъ неділя;
31 Чомъ же въ тебе, чумаченьку,
32 Сорочка не біла?
33 Лебонь въ тебе, чумаченьку,
34 Господи немає,
35 Нема тої, що пильнує
36 И вірне кохає?“
37 — А що жъ мені про це дбати,
38 Тільки серце нуде...
39 Яка жъ випре оці штани,
40 То та моя буде.

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А. Риплять вози..., 3 Б=3 А,
4 Курить люльку, йдучи.
5 Вози риплять, ярма брязжать,
6 Воли ремизають,
7 За ними йде дівчинонька,
8 Все плаче й ридає.
9 „Не плачъ, не плачъ, дівчинонько,
10 Така твоя доля:
11 Полюбила чумаченька,
12 По місяцю стоя“.
13 — Купи мені, моя мати,
14 За три копи голку,
15 За чотирі золотні
16 Червоного шовку,
17 Ой вишию, вигаптую
18 Чумаку сорочку.
19 Шовкомъ шила, шовкомъ шила,
20 Золотомъ рубила,
21 Все для того чумаченька,
22 Що вірно любила.
23 Перебреду дві річеньки,
24 Стану на пісочку,
25 Та випру чумакові
26 Штани и сорочку.

(Изъ Рукоп. Сбор. П. А. Кулиша).

В.

1 Вози риплять, ярма скриплять,
2 В=6 Б, 3 В=3 А, 4 На свистілку грає. 5 В=7 Б... чорнявая, 6 В=8 Б. Сильненько... 7 В=9 Б... чорнявая, 8—10 В=10—12 Б. Противъ 11 В=21 А. 12 Въ сопілочку грати. 13 и 14 В=23 и 24 Б... тяти, 15 В=25 А.., да чорнявая, 16 В=26 А... не дождала, 17 В=27 А... моя біла рученька, 18 В=28 А... тяла.
19 Годі жъ тобі, да чорнявая,
20 Сильненько ридати,
21 В=23 А... серпокъ... въ степокъ, 22 В=24 А. Пшениченьку...
23 Ой щобъ же ти, чумаченьку,
24 Сёго не дождався,
25 Щобъ моя біла рученька
26 Пшениченьку жала.
27 На дяковому облозі,
28 Да на новімъ полі
29 Перекичувъ чумаченько.
30 и 31 В=12 и 17 А... да чорнявая, 32—34 В=18—20 А,
35 Нема жъ мого миленького,
36 Нема мого пана,
37 Уже жъ моя да постілонька
38 Пилочкомъ припала.

(Остерскій у. и Дудари, Коневск. у.).

Г.

Изъ-за гори, изъ-за кручі риплять вози, йдучи;
Попереду чумаченько курить люльку, йдучи.
Риплять вози, брязчать ярма, воли ремигають...
Изъіхали чумаченьки на Волженьске поле;
Наважили чумаченьки та три вози солі.
Ой и стали чумаченьки волівъ наповати;
Ой и прийшла чорнявая солі куповати.
А въ насъ не сіль, а въ насъ не сіль, а въ насъ озерниця;
Полюбила чорнявая чумаченька Гриця!
Вона солі не купила, жалю наробила:
— Чому въ тебе, чумаченьку, сорочка не біла?
„Не випере сестра моя, не випере мати;
А далеко одъ дівчини, щобъ сорочку прати“.
— Перебреду дві річеньки, половину ставу,

Та й виперу чумакові сорочку на славу.
Сидить Гриць на важниці, тяженько вздихає,
А до ёго чорнявая лесттю упадає.
„Хочъ упадай — не упадай, несужений друже!
Якъ піду я у Кримъ по сіль, будешъ плакать дуже!
Не такъ у Кримъ, не такъ у Кримъ, якъ за тую Десну...
Рости-рости, дівчинонько, на другую весну“.
Росла, росла дівчинонька, та й на порі стала;
Ждала, ждала чумаченька та й плакати стала!
Хилилися густі лози, відкіль вітеръ віе;
Дивилися карі очи, чи чумакъ не іде.
Хилилися густі лози, та вже перестали;
Дивилися карі очи, та й плакати стали!

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

159.

А.

Ой нема слави, ой нема поваги,
И третёі худоби.
Ой шкода мені літъ утрачати
И козацькоі вроди.
Ой хто дома та хазяінує —
На білому спать лягає,
А хто ходить та по тихъ дорогахъ —
Велику нужду приймає.
Ой не стеле чумакъ собі постіленьку,
А зелену травицю,
А у головки, замість подушечки,
Кленьчасту важницю.
— Чому, воли, не пасетеся,
Не хочете пити?
— Лучше було бъ хозяінувати,
Ніжъ по дорогахъ ходити.
Ой у полі криниченька
Водиця блищиться;
Лежить чумакъ підъ возами,
Ні до кого прихилиться.
Ой добре жъ було чумаковати,
Якъ не було нігде впину,
А тепера черезъ тні білети
Та не можно ходити.
Въ темнімъ лузі червона калина
Исхилила віти:
Не одинъ чумакъ кида свою жінку
И маленькиі діти.
Ой поглядає бідна чумачка,
На биту дорогу...

Б.

Ой который чумакъ по дорогамъ ходить,
Той на доріженьці кладеться;
А который та хозяінує,
Прийде вечіръ — вечеря готова
И постілька біленька.
Ой спить чумакъ та у доріженьці —
Та підъ боки травиця,
А у головкахъ, замість подушечокъ,
Безталаннні важниці.
— Чому, волі, не пасетеся,
Не хочете пити?

— Лучче бъ було хозяінувати,
Ніжъ по дорогахъ ходити.
Ой у полі та криниченька,
Та водиця блищиться;
Та лежить чумакъ поміжъ волами,
Ні до кого прихилиться.
Ой у лузі та калинонька,
Похилилися віти;
Ой покинувъ чумакъ свою жінку
Ще й маленькиі діти.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

160.

Ой пішли чумаки въ дорогу,
Дойшли вони до перевозу.
Одинъ каже: річенька мала,
Другій каже: худа переправа,
Третій каже: ся річенька бистра,
Якъ би жъ до насъ Катерина вийшла.
Катерина по табору ходить,
Коиченька за поводи водить,
Въ правій руці соколонька носить.
— Соколоньку, скажи всю правдоньку;
Катерино, та ти жъ наша пані.
„Я жъ тобі скажу всю правду й неправду,
Всі чумацькі злості:
Програвъ чумакъ вози и воли въ кості,
Воли и вози, дорогі жупани,
Дрюки и важниці и зъ дігтемъ мазниці,
Лишъ осталась крамная сорочка, —
Вишивала отецькая дочка
Темноі ночи, сидючи при свічі;
Ясного сонця, сидючи у віконця.

(Н. И. Костомаровъ).

161.

А.

1 Иде чумакъ дорогою,
2 У скрипочку грає;
3 Другий сидить межъ волами,
4 Медъ, вино кружає;
5 Ой коли гляне назадъ себе,
6 Ажъ волівъ немає.
7 „Сідлай, хлопку, сідлай, малий,
8 Коня вороного,
9 Та біжи, хлопку, біжи, малий,
10 У Китай-городочокъ;
11 Та давай, хлопку, давай, малий,
12 Усімъ панамъ знати,
13 Щобъ позволили громадою
14 Волівъ пошукати.

15 — Що у городі Катеринославі
16 У всі дзвони дзвонять;
17 Та не журися, чумаченьку,
18 Бо усіхъ волівъ гонять.
19 Воли ревуть, води не пъють,
20 А травицю толочать,
21 За ними йдуть чумаченьки,
22 Батіжки волочать.
23 Вози риплять, ярма брязчать,
24 А воли ремезають,
25 А за ними йдуть чумаченьки,
26 Батіжками махають.
27 Гонять воли, гонять воли
28 Не круторогі,
29 А за ними идуть чумаченьки
30 Не чорноброві.
31 Гонять воли, гонять воли
32 Не половні,
33 За ними идуть чумаченьки
34 Усе молодиі.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, Та пшовъ..., 2 Б=2 А, Въ сопілочку...; 3 Б=3 А, Другий сидить..., 4 Б=4 А, Горілку... 5 Та оглянеться, та чумакъ Назарій, 6 Б=6 А.

7 Теперъ же ми, милі братця,
8 Навіки пропали,
9 Що въ Кримъ ишли та зъ возами,
10 Зъ Криму зъ батогами.

11—13 Б=7—9 А; 14 По-надъ слободою, 15—17 Б=11—13 А... тому чумакові, 18 и 19 Б=14 и 15 А... у Ростові, 20 Б=16 А. 21 Та оглянеться чумакъ Назаръ, 22 Б=18 А, Ажъ волики... 23 Та женуть воли, та половні. 24—26 Б=20—22 А, 27 Та женуть воли, та дорогою, 28 Б=32 А, Усе..., 29 и 30 Б=33 и 34 А, 31 Та женуть воли, та дорогою, 32 Б=28 А, Та все..., 33 и 34 Б=29 и 30 А.

В.

1 Чумакъ иде та попереду, 2—5 В=2—5 А... Озірнеться..., 6—9 В=6, 7, 9 и 14 А.

10 По-підъ кручиною.
11 Зажуриться чумаченько
12 По-межъ чужиною.

13 В=15 А... у Варшаві, 14 В=16 А. 15 Не журиться чумаченько, 16 В=18 А, 17 В=23 Б... та женуть сиві, 18 Та до водоною. 19—31 В=19—31 А, 32 Зъ росою пасуться, 33 В=33 А, 34 Ажъ кудри трясуться.

(Щасновка, Козелецк. у.).

162.

Ой пъе чумакъ, пъе,
Чумакові Богъ дае;
Чумакова стара ненька
Дрібни слёзи лле.
„Ой не пий ти та горілоньки,
Бо зійдешъ зъ ума“.

— Горілоньки ся напью,
И ума ся наберу,
И зъ своєю дружиною
Въ світі прожию.
Ой єсть въ полі верба;
Коло тої верби
Тамъ дівчина воду брала,
Сама молода.
Чумакъ до води,
Дівча відъ води:
„Ой зачекай, дівчино,
Розмовся зо мною“.
— Ой не можу я стати,
Съ тобою розмовляти:
Зімна роса, а я боса
Въ ноженьки змерзну.
„Ой маю я опанчу
Та й ніженьки заверчу,
А якъ мені Богъ поможе,
То чоботки куплю“.
— Не купуй ти мені,
А купи самъ собі;
Ой єсть въ мене отець, мати,
То куплять мені.

(Новицкій).

163.

По горі, горі пшениченьки ярі,
А по долиноньці зелені трави;
Тамъ чумаки ходять,
Въ рукахъ воли водять,
Стихенька говорять
И шинкарочки просять:
„Шинкарочко-серце,
Скажи де кирниця?“
— Въ полю кирниця,
Тамъ де вода блищиться!
И говорять люди,
Що чумакъ ледащиця.
Чумакъ ледащиця,
Не хоче робити,
Випрягає сіри воли,
Иде до корчми пити.
Прийшовъ до корчми,
Та скидає свиту:
„Шинкарочко-серце,
Дай горілки кварту“.
Скидає й другую,
Пропиває й тую.
Пропивъ волн, пропивъ вози,
Пропивъ ярма и занози,
Пропивъ свое все добро.

(Новицкій).

164.

Горе мені на чужині,
Безъ батенька живши;
А ще гірше козакові,
Що не має жінки...
То козакъ душа правдивая,
Сорочки не має...
Дійшовъ козакъ до термину —
Узявъ свою натуроньку.
Пійти бъ мені къ отцю й неньці
Ні зъ чимъ появиться!
Що пропали вози й воли,
Все прогайновали,
То зъ попами, то зъ дяками,
Великими господарями;
Бувъ же я імъ кумомъ,
И великимъ побратимомъ;
Теперъ мене ненавидять,
Въ шию вибивають:

— Піди, голякъ, піди, лахмай,
Піди, сполощися!
Пропали твої воли,
Пропали и вози —
Ні зъ чимъ до отця, до неньки,
Ні зъ чимъ появиться.
Хиба підешъ розбойничать,
Гроши заробляти;
Не хотівъ ти, вражий сину,
Батька шанувати.

(Воронеж. губ. Н. И. Костомаровъ).

165.

Чумаче-бурлаче,
Кобъ ти такъ не блукався,
Та пішовъ би ти на Донъ,
Та на Дону бъ ти наннявся.
Ой ишовъ чумакъ зъ Дону,
Та изъ Дону до дому,
Та й сівъ надъ водою,
Проклинає долю.
Обізвалась доля
По-край спня моря:
— Чумаче-бурлаче,
Дурний розумъ маєшъ,
Долю проклинаєшъ:
Невинная доля —
Винна твоя воля.
Що въ день загорюєшъ,
Въ ночі прогайнуєшъ;
Що ціпомъ намахаєшъ,
То музики наймаєшъ.

(Кореневъ, Нов[illegible] губ.)

166.

Катилося ясне сонце по-надъ горою;
По-надъ тею чумацькою та й дорогою!
Стали вози чумацькні, стали приставати,
Стали ёго товарищі, стали покидати.
„Не кидайте, товарищі, въ далекому краю,
Въ далекому краю въ чужій стороні,
Що я отцю, неньці поклону не оддавъ,
Що я своій дівчиноньці ще й не приказавъ,
Щобъ вона та безъ мене заміжъ не йшла,
Щобъ моя худібонька марне не пішла".

(Полтавск. губ. Н. И. Костомарова).

167.

Ой по горахъ, по долинахъ високихъ,
Да туди ишло два козаки молодихъ. (2)
Вели жъ вони пару коней воронихъ
Та за чорні шовкові поводи,
Та до рубленої криниченьки пить води.

Ой кінь ирже, води не пъє, думає,
Въ далекую дороженьку ступає.
Далекая дороженька до дому.
Ой не знаємъ, чи вернемся до дому;
Далекая дороженька до солі,
Та наплачеться дівчинонька доволі;
Далекая дороженька до Криму,
Ма й буть я тебе, молода дівчино, покину.

168.

У неділю въ-ранці, рано-пораненьку
Виходила мати чумаківъ питати:
„Ой ви, чумаченьки, ой ви, новобраньці,
Чи не має мого сина а у вашій вальці?“
— Ой є, стара мати, въ полі разного цвіту,
Ой є нашого брата а по всёму світу.
Ой заплакала мати, идучи до хати,
Що не можно за сина й опита взяти.
„Ой коли бъ я багата, або прежня сила,
То бъ я за свого сина обідъ постановила“.

(Изъ рукоп. Сбор. Кулиша).

169.

— Ой воли жъ моі, сиві голубки,
Ой які жъ бо ви добрі, —
Ой стоіте въ возахъ та въ ярмахъ
По три дні голодні.
„Ой стоімо по три дні въ возахъ, въ ярмахъ,
Ажъ изъ очей слёзи!
Ой пусти жъ насъ, пане отамане,
Хотъ у ті густі лози,
Нехай же ми трохи попасемся
И водиці напъемся,
Тоді насъ запряжешъ,
А самъ спати ляжешъ.
Ми зъ дороги не зобъемся,
Насъ не треба поганяти,
Ми тебе доставимъ ажъ до того міста,
Где ти маешъ хвуру брати“.

(Изъ рукоп. Сбор. Кулиша).

170.

А.

1 Ой у полі та криниченька —
2 Вода прибуває;
3 Ой тамъ чумакъ, чумакъ молоденький

Сиві воли наповає:
Воли ревуть, а води не пъють, —
Въ Кримъ дорогу чують.
Въ Кримъ дорога дуже далекая,
А ще хура страховая.
— Воли жъ моі сизі, половиі,
Чомъ води не пъете?
Тілько жъ мені, парню молодому,
Серцю жалю завдаєте!
Одъ Кармелю та до Перекопу
Малёвани хрести,
Заслабъ чумакъ, заслабъ молоденький,
Да лебонь хоче вмерти.
Умеръ чумакъ, умеръ молоденький
У Криму на ринку;
Везуть ёго, парня молодого,
Такъ якъ въялую рибку.
— Ой отамане, ой ти, батьку рідний,
Вчини жъ мою волю!
Одвези жъ мене спвими волами
Ажъ до мого гробу!
Ой нехай заревуть, ой нехай загудуть
Коло мого гробу,
Ой нехай зачує моя миленькая,
Якъ йтиме по воду.
Миленькая зачула, тяженько здихнула,
Ще й гірко заплакала:
— Гей десь мого, мого миленького
Да й на світі немає.
Коли бъ же я сизая зазуля,
До бъ я крилля мала,
То бъ я тую превражу Вкраіну
Кругомъ облітала,
То бъ я свого, свого миленького
Да по волахъ пізнала;
Воли жъ моі сизі, половиі,
У васъ карі очи,
То бъ я пізнала свого миленького
Хочъ и посередъ ночи.

Б.

1—3 Б=1—3 А... воли пасе, 4 Б=4 А, Да... 5 и 6 Б=5 и 6 А, Бо дороженьку...,

7 Ой коли бъ ви, сірі воли,
8 Да й у Кримъ не сходили,
9 Що ви мою головоньку
10 Да навіки втопили.
11 Померъ, померъ чумаченько...
12 Поховали чумаченька
13 А въ зеленому байраці.
14 Товаришу, пане-брате,
15 Вволи якъ мою волю;
16 Веди коня у наряді
17 Да за тіломъ за мною.
18 Нехай зарже кінь вороний,
19 Да стоячи надо мною,
20 Хай зачує отець, мати,
21 Да стоя у комнаті.
22 — Ой десь мого сина-орла
23 Да на світі немає,
24 Ой що ёго кінь вороний
25 Да голосъ подаваєе.
26 Коли бъ же я зозуленька,
27 Я бъ до ёго полетіла,
28 То бъ я свого сина-одинчика
29 Въ чужімъ краю розвідала.
30 Сіла бъ, пала бъ на могилі,
31 Та й сказала бъ — куку,
32 Подай, подай, синку-одиночку,
33 Да подай праву руку.
34 — Ой радъ же бъ я, моя мати,
35 Ще й обидві подати, —
36 Насипано сироі землі,
37 Да не могу підняти;
38 Склинилися карі очі,
39 Да не могу я глянуть.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

В.

1 Ой у полі криниченька —
2 Холодная водиченька

3 В=3 А... волівъ наповає, 4 В=5 А, 5 В=6 Б. 6 В=7 Б, Бодай же..., 7 В=8 Б, Ажъ до Криму... 8 Якъ ви мене, молодого, 9 Навікъ засмутили. 10—12 В=11—13 Б.

14 Насипали чумаченьку
15 Високу могилу,
16 Посадили на могилі
17 Червону калину.
18 Прилетіла зозуленька,

19 и 20 В=31 и 32 Б... сину, подай, орле, 21 В=33 Б, хоть... 22 и 23 В=34 и 35 Б, 24 Да налягла сира земля, 25 В=37 Б, Не можна...

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

171.

Зажурився та нашъ чумакъ Макаръ,
На передокъ схилився,
Вінъ своєю правою рукою
За серденько вхопився,

Каренькими оченьками
Та на воликівъ подивився.
Ой воли моі сірі, половиі!
Хто жъ вамъ паномъ буде,
Ой якъ мене, чумака Макара,
На білімъ світі не буде?
Померъ, померъ та нашъ чумакъ Макаръ,
Сидючи на возі;
Поховали чумака Макара
Въ клинку при дорозі;
Насипали надъ чумакомъ Макаромъ
Та високу могилу,
Та посадили надъ чумакомъ Макаромъ
Та чорвону калину.
Стоять воли сірі, половні,
Стоять ремигають;
Вонп жъ того чумака Макара
Усе дожидають.

172.

А.

Ой котилося та яснеє сонце
Та по-надъ колодками;
Ой да вже жъ менї не чумаковати
А межъ сіми чумаками.
Ой злетівъ пугачъ да й на могилоньку,
Да якъ пугу, дакъ пугу —
Ой вистигайте, молоді чумаки,
А на зімовлю до Лугу.
— Ой ради бъ ми поспішатися, —
Одинъ чумакъ занедужавъ.
Ой занедужавъ молодий чумакъ нашъ,
Да на драбину схилився,
Ой да своєю правою рукою
За серденько ухопився:
— Ой воли жъ моі да сіренькіі,
Хто жъ надъ вами паномъ буде,
Ой да якъ мене, молодого чумака,
Да на світі не буде?
— Ой хто насъ буде поганяти,
Той надъ нами пановати.
Ой злетівъ півень да й на ворітечка,
Да й сказавъ — кукуріку!
Ой не сподівайсь, отець и матуся,
И свого сина до-віку.
— Ой коли бъ же я зозуленька,
Я бъ крилечка мала,

27 Я бъ до ёго полетіла,
28 Ой то бъ я свого сина
29 Въ чужімъ краю розвідала.
30 Ой ви, чумаки, да ви, чумаченьки,
31 Да ви, чумаченьки гожі,
32 Ой избудуйте свому чумакові
33 А труну, хочъ изъ рогожі.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

Б.

1 Ой сівъ... пугачъ на могилі, 2 и 3 Б=6 и 7 А, Подгоняйте..., 4 Б=8 А, Зімовати... 5 и 6 Б=10 и 11 А, Да на віі. ., 7 и 8 Б=12 и 13 А.

9 Да своіми карими очима
10 Да на воли подивився.

11 Б=15 А... голубиі, 12—14 Б=16—18 А.

15 Ой ви, чумаченьки,
16 Ви, товариши гожі,
17 Ой изробіте мені
18 А домовину, хочъ изъ рогожі,
19 Висипте високу могилу
20 Посадіте въ головахъ
21 Червону калину,
22 Ой щобъ було виднесенько
23 На всю Украіну.
24 А вже калиночка,
25 А вже малиночка —
26 Схилилися віти.
27 Заплакали сёго чумаченька
28 Да маленькні діти.
29 А вже калиночка,
30 А вже малиночка —
31 Схилилася гилька,
32 Заплакала чумаченька
33 Молодая жінка.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

В.

1 Ой сівъ пугачъ да на ворітечка, 2 В=6 А. 3 Да поспішайте, наші чумаченьки, 4 В=8 А. Ночувати... 5 и 6 В=9 и 10 А. Такъ... 7 В=11 А... чумакъ молоденький, 8 В=12 А.

9 Охъ и правою рученькою
10 За серденько ухопився:
11 — Охъ ви, чумаченьки, славні молоденькі,
12 Ой ви гожі та Божі,

13 и 14 В=32 и 33 А.

15 Охъ и викопайте сёму чумакові
16 А глибокую яму;
17 Охъ и поховайте сёго чумаченька,

18 Якъ рибочку въялу.
19 Висипте сёму чумакові
20 А високу могилу,

21 В = 20 Б... на сій могилі, 22 и 23 В = 21 и 22 Б... видно калину, 24 В=23 Б; 25 В=15 А... воли половиі, 26 и 27 В=16 и 17 А... мене молодого, 28 В=18 А.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

173.

Якъ задумавъ Харько, задумавъ Захарченко,
Задумавъ багатіти;
Зібравъ Харько, зібравъ Захарченко
Воликівъ борговенькихъ.
Й набравъ Харько, набравъ Захарченко
Та на воликівъ важенько.
Ой не дійшовши до Савуръ-могили,
Стали вони спочивати...
Ой сидить пугачъ на Савуръ-могилі
Такъ пугу, та пугу!...
— Привертайте, славні чумаченьки,
Зімовать до Лугу.
— Ой раді бъ ми привертати,
Та одинъ чумакъ занедужавъ;
Ой занедужавъ молодий чумаче
Та на яремце схилився,
Ой біля ёго та товаришъ ёго,
Та стоячи зажурився.
А стоячи вірний товаришъ
Важенько вздихає;
Вінъ зъ своимъ вірнимъ товаришемъ
Словечко промовляє:
— Ви сходіться, та ви приженіте,
Мою худібоньку до смерти! —
„Ой ти, брате, брате Иване,
Що жъ ти думаєшъ, гадаєшъ,
Ой кому ти, брате Иване,
. . . . . .
Сю скотину одказуєшъ?“
Ой умеръ же нашъ чумаченько
Въ степу при дорозі;
Изробили ми сёму чумаченьку
Домовину зъ рогожі;
И заховали сёго чумаченька
Въ степу при дорозі!
И помъянули сёго чумаченька
Хочъ цвілими сухарями,
И скинулись по копійці
Купили ще й горілки.

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

174.

Ой у полі край дороги чумакъ волівъ наповає...
Воли ревуть, води не пьють, пригодоньку чують.
Ой десь наші чумаченьки у полі ночують.
— Бодай же ви, сірі воли, сю дорогу не зходили,
Що ви мене, молодого, навікъ засмутили!
Померъ, померъ чумаченько въ неділеньку въ-ранці,
Положили чумаченька на біленькій лавці,

Поховали чумаченька въ клинку у байраці,
Насипали чумаченьку високу могилу,
Посадили на могилі чорвону калину.
Прилетіла зозуленька, та й сказала: „куку!
Подай, сину, подай, орле, хочъ правую руку!“
— Ой радъ би я, моя мати, обидві подати,
Та налягла сира земля — не можно підняти!

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ.)

175.

А.

Ой високо сонце сходить,
А низенько заходить;
Смутний чумацькій атаманъ
Межъ возами ходить.
„Ой ви, хлопці, ви, добрі молодці,
Уставайте, вози мажте, ярма наривайте,
Сіри воли запрягайте!“
Хлопці встали, вози помазали,
Ярма понаривали, сіри воли позапрягали,
Ой у поле чисте погаяли.
Спускаються въ глибокую балку,
Стають вони ночувати,
Сіри воли попасати.
Ой зъ-за гори, зъ-за темного гаю
Гайдамаки виглядають.
„Ой ви, хлопці, ви, добрі молодці,
А де вашъ атаманъ?“
— Сидить межъ возами,
Умивається слёзами:
Седить межъ новими,
Умивається дрібними.
„Ой ви, хлопці, ви, добрі молодці,
Беріть, братця, дрюки въ руки,
Бийте гайдамаківъ, бийте, не робійте,
Бийте, ще й рубайте,
На нові вози складайте,
Та повеземъ у городъ у Варшаву,
Та зробимъ собі славу, —

29 Що іхъ сорокъ ще й чотирі
30 Насъ девъяти не побили!"

(Новицкій).

Б.

1 Ой сонечко да високо сходить, 2 Б=2 А; 3 Б=3 А. Попереду... 4 Б=4 А. Да по табору...

5 Ой вінъ ходить, білі руки ломить,
6 Да словами говорить:

7 Б=5 А... ви вдалі... вози мажте... 8—12 Б=6—9 А.

13 Вози риплять, ярма брязжать,
14 Сіри воли ремігають,
15 Попереду чумацький атаманъ,
16 На сивому коні грає.
17 Ой вінъ грає, грає-вигравае,
18 До табора привертае.
19 Б=16 А... вдалі...
20 „А где будемъ ночовати?"
21 — Приідемо къ зеленому байраку,
22 Да станемо на попасі.
23 А съ-підъ того зеленого байраку
24 Виглядають гайдамаки:

25 — Ой, ви, превражні сини, 26 Б=17 А... межъ вами...? 27 Б=18 А. Нашъ отаманъ... 28 и 29 Б=19 и 20 А. Нашъ отаманъ... 30—31 Б—21 и 22 А... ви вдалі... 32 Б = 23 А... собі... 33 Не давайтесь въ руки. 34 Б = 24 А... не жалійте, 35—39 Б=26—30 А.

40 Насъ девъяти вони не побили,
41 Тільки слави наробили.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

В.

1—3 В=1—3 А. Гей, славний парень... 4 В=4 А. Гей, та по табору... 5 и 6 В=5 и 6 Б; 7 В=5 А... правдиві... 8 В=6 А; 9 В=9 Б; 10 В=7 А.

11 Степомъ ідуть, вози риплять,
12 Сіри воли ремигають,

13 и 14 В=15 и 16 Б... воронимъ... 15—17 В=17—19 Б... правдиві... 18 В=20 А.

19 Гей, ми будемъ ночувати
20 Въ темнімъ лузі, край байраку.

21 В = 14 А... зъ-за крутоі, 22 В = 24 Б; 23 В = 22 А... правдиві... 24 В=23 А.

25 Гей, ви бийте, бийте, вибивайте,
26 Нові вози изкладайте.

27 В=27 А... поідемъ... 28—30 В=28—30 А. Та... семи...

(Новицкій).

Г.

1 У неділю рано, якъ сонечко сходить,
2 Ой щось нашъ отаманъ невеселий ходить,
3 Ой вінъ ходить, білі руки ломить,
4 И словечка не промовить.
5 — Гей, запрягайте ви сивіі воли
6 Та поідемъ до Одесси. —
7 Нові вози риплять, дорогою йдучи,
8 Сірі воли рогами махають.
9 — Гей, якъ прийдемъ къ зеленому гаю,
10 То тутъ будемъ ночувати.
11 Изъ-за гаю, гаю, зеленого гаю,
12 Розбійничокъ виізжає;
13 Ой виізжає, сивимъ конемъ грає.
14 Г=18 Б; 15 Г=17 А. Ой нашъ отаманъ да помежъ...
16 Сидить межъ новими,
17 На візъ нахилився,
18 Слізоньками вмився:
19 — Ой черезъ свою дурную волю
20 Пропадаю въ чистому полю!

(Новицкій).

176.

Ой зъ-за Дону, зъ-за ріки,
Виходили чумаки,
Чорноморські козаки.
Не доходя Чорного Яру, становилися,
Сірихъ волівъ роспрягали,
Безъ опаски спать лягли.
Де не взялася орда —
Порубала чумака.
Порубала, посікла
И у полонъ заняла.

(Н. И. Костомаровъ).

177.

Ой ясно, прекрасно сонечко сходить,
А за (хмари) заходить;
Ой уже нашъ панъ, нашъ отаманъ
А по табору ходить.
По табору ходить, біли руки ломить,
Зъ молодежжю говорить.
Ой велить, велить своій молодежі
Сірн воли запрягати.
Охъ вони стали, вози помазали,
Сіри воли повпрягали.
Ой воли идуть, а вози риплять
По зеленому байраці.
Ой за байракомъ сорокъ чоловікъ
До (чумаківъ) привертають;
Ой попереду козакъ Гавриленко
Сивимъ конемъ вигравае.

Ой грає, грає, грає-вигравае,
Назадъ волики завертае.
— Охъ и годі тобі, єретичий синъ,
Сивимъ конемъ вигравати;
Охъ и пора тебе, єретичий синъ,
Батогами наказати.
Ой кінь споткнувся—копитъ зігнувся,
Гавриленко усьміхнувся.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

178.

Ясно красне сонечко зіходить,
Хмарненько заходить,
Смутенъ, смутенъ нашъ панъ отаманъ,
Та по табору бродить;
Ой вінъ своій честній молодёжі
И словечка не промовить:
— Ой уставайте, честна молодёжъ,
Уставайте, вози мажьте.
Скоро встали, вози помазали,
Сірі волп позапрягали.
Ой йдуть воли, та везуть вози
До зеленого байрака.
А зъ байраку сорокъ й чотирі
Добичниківъ виіздило.
Ой іхъ же сорокъ и чотирі
Насъ десяти не побило.
Попереду молодий ватагъ
На воронімъ коні грає;
Ой вінъ грає, грає-вигравае,
До табуру привертае:
— Ой п беріть, ви, честная молодёжъ
Ваговиі дрюки въ руки;
Та бийте, бийте прескурвого сина
Та у білиі груди.
Бийте, бийте й въяжіте
Та у городъ везіте.
Ой у городі, городъ на поталу...
Та вробили чумаченьки славу!
Ой іхъ сорокъ и чотирі
Насъ десяти не побили,
А ми жъ іхъ, прескурвихъ синівъ
Та у городъ пристановили.
(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

179.

Ой въ неділеньку, рано пораненьку,
Якъ стало світати,
Стала орда вся чорная
Съ-шідъ моря вставати.
Стали німці-компанійці
Чумака збувати.
— Годі, годі, чумаченьку
Въ Криму солі брати;
Запрягайте вози, воли
За башти втікати!
Ой ті, котрі чумаченьки
Тее услишали,
Запрягали воли, вози
Та й солі набрали.
А которі чумаченьки
Того не слишали,
Вони жъ въ тому превражому Криму
Зо скотомъ пропали.

Ой хвалився Довгорукъ,
Що не знімме орда рукъ, —
Орда руки изняла,
Чумаченьківъ заняла.
Ой заняла, та й погнала
Разними шляхами,—
На Никополь, на Азовъ,
На третій городъ Козловъ.
Миргородській Комендантъ,

Дає запорожцямъ знать,
Нехай біжать до Салгіри
Чумаченьківъ ратувать.
Ой хто въ Криму не бувавъ,
Перекопу не видавъ...
Зъ Перекопу до Салгіри —
Тамъ не міряниі милі,
Ой тамъ лежать чумаченьки,
Якъ въялая рибка.
На платті и одежда
Кровью окішіла.
Одъ Перекопу до Салгіри
Покопани шанці;
Стоять вози насторчъ яромъ —
Паровиці чумацьки.
Ой надъ річкою Салгірою
Тускла звилась квітка;
Не одного чумаченька
Осталася жінка.
А тепера надъ Салгірою
Тускло звились квіти,
Не по однімъ чумаченьку
Остались діти.
А тепера надъ Салгірою
Шумить буйна нива,
Не по однімъ чумаченьку
Плаче чорнобрива.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

180.

Хто не пивъ води та дунайскоі,
Та не івъ каши козацькоі,
Не вчинивъ слави бурлацькоі...
Ой на морі на синёму
Сокілъ зъ орломъ купається,
Сокілъ орла питається:
„Чи не бувъ, орле, на Вкраіні,
Чи не бачивъ, орле, чумаченьківъ?“
— Всіхъ чумаківъ орда зняла,
А которихъ старихъ — вирубала,
А молодихъ въ полонъ взяла,
А маленькихъ витоптала.
А Вкраіна сумувала,
Своіхъ дітокъ оплакала!...
Надъ річкою надъ Сагирью,
Горять огні терновні,
Варять каші ягловиі;
Туди орелъ прилітає,
Чумаченьківъ одвідає:
Которні порубані,
Которні въ полонъ взяті,
Ой тамъ же імъ прихилище,
Спра земля приімище!...
Плаче гірько родинонька:
„Де синочки наші лежать
Порубані, почорніли
И кровию обкишіли,
А нікому приглянути!...
А ти, мати, дома сидишъ,
Та не знаєшъ, не відаєшъ,
Що зъ синочками зробилось!“
Зъ Криму вітеръ прилітає,
Матці слёзи утирає:
— Були сини та любезні
Пішли гроші заробляти,
Слави добувати,
Та головки покладати!

(Воронежск. губ Н. И. Костомаровъ).

181.

А.

1 Гей, та ходивъ чумаченько сімъ літъ по Дону,
2 Та не було пригодоньки ніколи ёму;

3 Гей, та ходивъ вінъ по Криму чотирі годи,
4 Та не було пригодоньки ёму ніколи.
5 Гей, та прийшовъ чумакъ на кримський базаръ,
6 Заболіла головонька та й ставъ чумакъ слабъ.
7 Гей, заболівъ чумаченько, въ базарі лежить,
8 Не спитає ніхто ёго, що въ ёго болить.
9 Прийшовъ до нёго товаришъ ёго,
10 Гей, та бере за рученьку, жалуе ёго.
11 — Гей, та милий товаришу, батьку дорогий,
12 Пиши листи на бумазі до батька мого,
13 Та Богъ знає, Богъ відає, чи буду у ёго.
14 Гей, та скинувъ свиту зъ себе, скинувъ и кожухъ,
15 А самъ упавъ къ сирій землі, тілько зводить духъ.
16 Гей, та скидавъ ище зъ себе дорогий жупанъ,
17 Гей, та сказавъ: „воли жъ моі, хто жъ вамъ буде панъ?“
18 Гей, ревнули воли сіри, стоя у ярмі,
19 Та сховали чумаченька въ сироі землі,
20 Поховали чумаченька въ чужій стороні.
21 Та вдарили сумно, нагло у голосний дзвінъ,
22 Гей, по тому чумаченьку, що ходивъ на Дінъ;
23 Та вдарили сумно, нагло та у дзвони всі,
24 Гей, по тому чумаченьку, що ходивъ по сіль.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А, Не мавъ собі... въ тому. 3 и 4 Б=5 и 6 А... либонь же я... 5—7 Б=14—16 А... зъ себе свиту, скинувъ..., 8 Б=17 А. Воли жъ моі половні...? 9 Б=7 А. Заслабъ чумакъ, заслабъ та й..., 10 и 11 Б=8 и 9 А... атаманъ..., 12 Б=10 А. 13 Ой ти, атамане, ой ти, батьку мій, 14 и 15 Б=12 и 13 А.

16 Ой ви, чумаки, ви, брати моі,
17 Викопайте домъ глибокий, схороніть мене.
18 Викопали и захоронили,
19 И сплеснули рученьками, заголосили.
20 Въ горо́ді цвіте бузина,
21 Плаче, плаче по сироті чу́жа чужина;
22 Въ горо́ді цві́тутъ гвоздочки,
23 Плачуть по сироті ёго сестрички;
24 Въ горо́ді цві́тутъ ногітки,
25 Плачуть, плачуть по сіромі ёго дітки.

В.

1 В=1 А. Ой якъ бувъ..., 2 В=2 А.
3 Якъ прийшовъ чумакъ изъ Дону до дому,
4 Стала жъ ёму пригодонька за всю дорогу.
5 Прийшовъ до возівъ, упавъ да й лежить,
6 Ніхто жъ ёго не спитає, що въ ёго болить.
7 Болять у ёго руки и нога,
8 А ще близше и къ серденьку — болить голова:
9 и 10 В=9 и 10 А, Узявъ...
11 Товаришу мій, жалуешъ мене,
12 Бери моі вози, воли, поховай мене.
13 Що попу воли, а дяку вози,
14 А моему товаришу жупанъ голубий!
15 Що й у Києві ударили въ дзвінъ
16 Гей, по тому чумаченьку, що ходівъ на Дінъ;
17 Що й у Києві во всі дзвони бьють,
18 Оце жъ того чумаченька до гробу несуть.
19 Стали того чумаченька унизъ опускать,
20 Стали жъ ёго сіри воли къ землі припадать.
21 Воли жъ моі половні, хто жъ вамъ буде панъ?
22 — Той намъ буде панъ — голубий жупанъ.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

Г.

1 Ой служивъ чумакъ чотирі годи,
2 Г=2 Б... же вінъ... жадного разу. 3 Г=5 А, 4 Г=4 Б. Бідна жъ моя головонька... 5 и 6 Г=14 и 15 А. 7 и 8 Г=7 и 8 Б.
9 Нехай мене не ховають не попи, не дяки,
10 Нехай мене поховають наші бурлаки.
11 Попи зъ дъяками за гроші бьються,
12 Світові бурлаченьки горілки напьються!
13 Ревнули сиві воли, стоячи въ ярмі,
14 Поховали хозяіна въ чужій стороні.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

Д.

1—3 Д=1—3 А. Виіхавъ...,
4 Воли ёму поздихали, самъ чумакъ заслабъ.
5 Гей заслабъ чумакъ, заслабъ та й лежить.

6 и 7 Д—8 и 9 А. 8 Д—10 В.

9 Ой ви, чумаки, ви, брати моі,
10 Візьміть собі гроші одъ мене, ратуйте мене.
11 Ой ви, чумаки, ви, брати моі,
12 Викопайте гробъ глибокий на тіло моє.
13 Зъіхали чумаки зъ гори въ долину,
14 Викопали гробъ глибокий за часъ-годину.
15 Гей усі дзвони та разомъ гудуть,
16 Молодого чумаченька до гробу несуть.
17 Спустили чумака на самоє дно,
18 Самі стали, заплакали усі жалібно.
19 Ой стоять воли, стоять въ...
20 Померъ, померъ чумаченько въ тяжкій дорозі.
21 Ой стоять воли, стоять у ярмі,
22 Поховали чумаченька въ чужій стороні.

(Летичевск. уѣз.).

Е.

Ой ходивъ чумакъ сімъ годъ по Дону,
Та не було пригодоньки ніколи ёму.
Ой ишовъ чумакъ зъ Криму до-дому,
Сталась ёму пригодонька за всю дорогу.
Сталась ёму пригодонька не въ день, а въ ночі,
Занедужавъ чумаченько зъ Криму идучи.
Ой упавъ чумакъ, упавъ та й лежить;
Ніхто ёго не спитає, що въ ёго болить.
Ой болить въ ёго серце й голова:
Помірає чумаченько, а роду нема.
Прийшовъ до ёго отаманъ ёго;
Бере ёго за рученьку, жалує ёго.
„Отамане мій, жалуешъ мене:
Скидай зъ мене жупанъ та укрий мене.
Бери моі воли, вози — поховай мене,
Бери моє срібло-злото — поминай мене.
Искинувъ чумакъ изъ себе жупанъ:
— Воли моі половиі! хто жъ вамъ буде панъ!
Изкинувъ чумакъ изъ себе кожухъ —
Припадає къ сирій землі, теплий зводе духъ.
Та ударили зъ-разу у великий дзвінъ,
Се жъ по тому чумакові, що ходивъ на Дінъ.

Ой ишли воли та въ вісьмерику;
Задзвонили въ усі дзвони по тімъ чумаку.
Ревнули воли въ новому ярмі;
Поховали чумаченька въ чужій стороні.
Ревнули воли, степомъ идучи;
Поховали чумаченька, зъ Криму везучи.

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

182.

Ой сівъ пугачъ, ой сівъ, зажурився;
Чумаченько молоденький безъ долі вродився.
Ой чи твоя недоленька, чи моє несчастя,
Чи мені такъ поробила шинкарочка Настя?
Ой чи дала въ хлібові зъісти, чи въ горільці спити —
Доведеться чумакові на світі не жити.
Питається батько: „Де твоя, сину, доля:
А чи въ Сулі, чи въ Самарі, чи въ тихімъ Дунаі?“
— Потопає моя доля край синёго моря.
Ой хочъ вона потопає, та ще й виринає,
Вона свого отця й неньку усе споминає.

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

183.

Ой ишли козаченьки изъ-за Дону,
Та несли ружжя, саблі за собою,
Та запалили зелену доброву.
Та одна доброва не горіла,
Соловейкові крильця посмалила.
Та полетівъ соловейко у чистеє поле,
Та зострівъ соловейко перепілку:
„А здорова, сестрице-перепелко, здорова“.
— А здоровъ, здоровъ, брате-соловейку!
А чи я тобі, брате, не казала:
Не бгай же гніздечка у діброві,
А зобгай же гніздечко у степу, край дороги.
Ажъ тамъ чумаченьки ночували,
То вони будуть рано уставати,
А ти будешъ рано щебетати,
Та й будешъ чумаківъ рано пробужати.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

184.

А.

1 Косить хозяінъ у стену траву,
2 Ажъ крівавий пітъ ллється;
3 Лежить чумакъ въ холодку підъ возомъ,
4 Та зъ хозяіна сміється.
5 Пришли на чумака зіма та морози
6 Нічимъ воли зімовать,
7 Бере чумакъ налигачъ підъ руку,
8 Та й иде сіна куповать.
9 Иде чумакъ селомъ улицею,
10 Та й устілка волочиться,
11 Седить хозяінъ въ корчмі къ конці стола,
12 Та зъ чумака сміється.
13 Прийшовъ чумакъ та до хозяіна,
14 Та изъ-за угла виглядае,
15 Седить хозяінъ въ конці стола,
16 Варенички уплітае.
17 „Ой добри-день, дядьку, ой добри-день, батьку,
18 Ой продай сіна въязку, а въязку соломи,
19 Та пойдемо, дядьку, та до моіхъ возівъ,
20 Та наберешъ, дядьку, собі риби й солі“.
21 — Було тобі, перевражий сину,
22 Підъ возомъ не лежати,
23 Було тобі брати остренькую косу,
24 Въ чистімъ полі траву тятп!
25 Ой излетівъ пугачъ та сівъ на могилі,
26 Ой та й пугу, пугу!
27 Збірайтеся, молоді чумаки,
28 Зімовать до Лугу.
29 Которі та поспішалися,
30 То ті въ Лузі зімовали;
31 А которі воли отощали,
32 То ті марно пропали.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... сіно, 2 Б=2 А... съ нёго...; 3 Б=3 А. Іде... сірими волами, 4 Б=4 А. Изъ мужика...

„Смійся, смійся, яретичий сину,
Бо теперь пашу маешъ,
А прийде на тебе прелюта зіма,
Прийдешъ куповати сіна".
А впавъ сніжокъ на обложокъ
Та й не хоче розставати,
Бере чумакъ налигачі въ руку
12 и 13 Б=8 и 18 А. Ой продай..., ой продай...,
Та хочъ въязку соломи,
А якъ прийдешъ до моёго дому,
То дамъ тобі солі,
17 Б=21 А... яритичий...,
Літомъ зъ мене не сміяться,
Буде твоя сіра худибка
Да й на сіні зімовати.
21 Б=21 А... яретичий..., 22 Б=22 А.
Бо буде твоя сіра худибонька
Та безъ сіна пропадати".

(Любаръ).

185.

Гей, гей! та журьба мене зсушила,
А другая звъялила—та гей!
Гей, гей! чужі вози мажучи,
Въ рукахъ батігъ носячи!—та гей!
Гей, гей! въ рукахъ батігъ носячи,
Сірі воли водячи!—та гей!
Гей, гей! сірі воли не везуть,
Обидраті, такъ не йдуть!—та гей!
Гей, гей! ну те жъ воли, ну те, ну!
Витягайте на гору,—та гей!
Гей, гей! становіться на суші,
Край шинкарки Марусі,—та гей!
Гей, гей! „шинкарочка молода,
Усишъ меду й вина,—та гей!
Гей, гей! усипъ меду й вина,
Ще й горілки півъ відра!—та гей!"
Гей, гей! ой крикнули журавлі,
Та ходячи по ріллі:—та гей!
Гей, гей! яка рілля луччая,
Чи рання, чи пізняя?—та гей!
Гей, гей! на раннёі женці жнуть,
А пізнюю волами бьють.—та гей!
Гей, гей! заспорили удівці,
Та сидячи у шинці:—та гей!
Гей, гей! яка жінка луччая,
Чи перша, чи другая?—та гей!
Гей, гей! изъ першою діти мавъ,
А зъ другою розігнавъ!—та гей!
Гей, гей! ходить батько по валу,
Кличе дітей до дому:—та гей!
Гей, гей! „идіть, діти, до дому,
Не буде вамъ розгону".—та гей!
Гей, гей! — живи, тату, теперъ самъ,
Коли хорошу жінку взявъ!—та гей!
Гей, гей! а ми будемъ служити,
По матері тужити!—та гей!

(Харьковск. губ. Н. И. Костомаровъ).

186.

Гей, гей!
Ой хто лиха не знає,
Нехай мене спитає;
Та гей же!
Гей, гей! *)
Та вирісъ я въ наймахъ, неволі,
Та не знавъ я долі ніколи;
Та по дорогахъ ходячи,
Чужи вози мажучи;
Та чужи вози мажучи,
Та чужи воли пасучи.
А чужи воли недужі,
Да витягніть мажу зъ калюжі,
Та поставте на суші
Біля шинкарки Настусі.
„Да шинкарко Настусю,
Дай меду-вина напъюся.
Та дай меду-вина напъюся;
Въ жупанъ синій вряжуся.
Да дивуйтеся, вороги,
Що въ сироти жупанъ дорогий,
Да залицяйтеся дівчата,
Що сирота — чумакъ багатий".

(Новицкій).

187.

— Ой гукъ, мати, гукъ, де горілку пъють;
Веселая тая дороженька, де чумаки йдуть;
Чумаченьки йдуть, та горілочку пъють,
Та підъ білою березою отамана ждуть...
„Отамане, батьку нашъ, та порадь теперъ насъ!
Чи ми сего кониченька вороного продамо,
Кониченька продамо, а грошики пропъемо,
Чи ми его до домоньку та й одведемо".

(Н. И. Костомаровъ).

188.

А.

1 Ой я чумакъ несчастливий,
2 Иду зъ шинку ледве живий.
3 Якъ же мені въ світі жити,
4 И що теперъ учинити:
5 Воли роси не стрімали,
6 Заразъ бідні поздихали.
7 Я зъ батогомъ повертаю,
8 Хоть тутъ зъ журби погуляю.
9 Уже солі не возити,
10 И по рибу не ходити,
11 И въ підряди не йти Ицьку,—
12 Нема уже долі Грицьку.
13 Гуляй, гуляй, чумаче,
14 Хочъ и дома жінка плаче!

*) Повторяется послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.

15 Треба ii одягати,
16 Бо изъ хати буде гнати.
17 И любила, и кохала,
18 Якъ вiдъ мене гроши брала;
19 Теперъ хоче багатого,
20 Мене кине несчасного!
21 И чоботи пооднiмала,
22 И одежду поховала,
23 Щобъ я въ шинокъ не ходивъ,
24 Щобъ шинкарки не любивъ.
25 А я таки свиту вкраду,
26 Да й явлюся у громаду,
27 Хоть горiлки не напъюся —
28 На шинкарку подивлюся.
29 Де жъ ти теперъ, моя мила,
30 Що ти мене знарядила
31 Пъяницею-бурлакою
32 И ледащомъ-гулякою.
33 Я музицi поклонюся,
34 Бо вже дальше не поткнуся:
35 Ой будь ласковъ, нехай грає,
36 Нехай чумакъ погуляє.
37 Сипъ горiлки, жиде Юдко!
38 Ти, музика, грай, да хутко!
39 Ще ся туга перебуде,
40 Жiнка згине — друга буде.
41 Да я объ сiмъ не журуся,
42 Бо ще разiвъ три женюся —
43 Въ Туреччинi, въ Нiмеччинi,
44 Да ще въ Криму й на Дону!
45 И мазниця и мазило
46 Уже менi надостило —
47 За горiлку жиду даю,
48 Бо копiечки не маю.
49 Рiкъ сей для мене удався,
50 Що я голимъ изостався;
51 Бурлаковать теперъ буду,
52 Сего року не забуду.
53 А музика нехай грає,
54 Нехай чумакъ ще гуляє.
55 Буду воли чужi гнати,
56 Бо ще хочу чумаковати.

(Изъ Рукоп. сборн. Кулиша).

Б.

1 и 2 Б=1 и 2 А... зъ Криму... 3 Б=3 А. Ой якъ...
4 Ой не знаю, що робити.
5 Ой лелечко, лелечко,
6 Болить моє сердечко,
7 Болить серце и душа,
8 Що вродилась хороша.
9 Полюбила такого,
10 Що чортъ має нiчого,
11 Тiльки люлька, кремiнець,
12 Да кресало й гаманець.

(Новицкiй).

В.

1 и 2 В=1 и 2 А. Зъ журби хожу... 3 В=3 А... теперъ... 4 В=4 А.
5 Воли менi поздихали,
6 Вози, ярма поламали,
7 и 8 В=7 и 8 А. Зъ журби собi...
9 И сокiра, и мастило,
10 Що вiдъ воза ся лишило —
11 и 12 В=47 и 48 А.

(Новицкiй).

189.

А.

1 Ходить чумакъ по ринку,
2 Пье чумакъ горілку;
3 Ой пье чумакъ, гуляе,
4 Товаришівъ напуваe,
5 Щобъ вірни були.
6 Пропивъ чумакъ воли,
7 Пропивъ чумакъ вози,
8 Пропивъ ярма, ще й занози —
9 Все свое добро.
10 Устану я въ-ранці,
11 Поглядю въ карманці, —
12 Було грошей много,
13 А тепера нітъ нічого,
14 Нізащо гулять.
15 Піду до жидивки
16 Випити горілки,
17 А жидивка къ дідьку дметься,
18 На чумака не дивиться —
19 Наборъ не дае.
20 Скину кожушину,
21 У жидивки покину:
22 Буде впиться, прохмилиться,
23 Чумакові не журиться
24 За своімъ добромъ.
25 Ой піду я на Донъ,
26 Не по рибу, та по соль,
27 Буду гроши зароблять,
28 Буду вози куповать,
29 Щобъ чумакомъ стать.
30 Вийду на могилу,
31 Гляну у долину —
32 Стоять воли, стоять вози
33 И ярма, й стремлять занози —
34 Все свое добро.

(Новицкій).

Б.

1 У Киеві на риночку, 2 Б = 2 А... горілочку, 3 Пропивъ воли, пропивъ вози. 4—6 Б=8—10 А. На другій день... 7 Б=11 А. Нітъ нічого... 8 Б=12 А. Вчора... 9 Б=13 А. А сёгодня...

10 Нізавіщо й похмилиться.
11 Ой піду я до шинкарки:
12 — Сипъ, шинкарочко, півъ кварти!
13 Шинкарочка къ чорту дметься,
14 Одвернеться, та й сміється:
15 „Се жъ чумакъ-дуракъ“.
16 Б=15 А.
17 — Сипъ, жидивочко, горілки!
18 Б=17 А... къ чорту...
19 Одвернеться да й сміється:
20 „Се чумакъ-дуракъ“.
21 Ой, я парень невалящий,
22 Скину каптанъ самий лучший,
23 Буде впиться й прохмилиться,
24 Шинкарочці оплатиться
25 За свое добро.
26 Ой вдягну я свитину,
27 Та піду я на Вкраіну.
28 На Вкраіні добре жити,
29 Нітъ нічого ще й робити,
30 Тілько горілочку пити.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

190.

„Ой куди жъ ти, чумаче, мандруєшъ?
Кому мене, серце, даруєшъ?
Гей ти, чумаче-небоже,
Чомъ ти не робишъ, якъ гоже?
Серце, чумаче, голубче,
Чомъ ти не робишъ, якъ лучче? *)
Люди идуть у поле орати,
А ми зъ тобою у корчму гуляти.
Да вже жъ люди въ полі поорали,
Ми зъ тобою въ корчмі прогуляли.
Да вже жъ люди возять по токамъ,
Ми съ тобою, серденько, по шинкамъ.
Уже люди молотять ціпами,
Ми съ тобою, серденько, ногами.
Уже люди возять и мішками,
Ми съ тобою, серденько, пішками".

(Изъ Рук. сборн. П. А. Кулиша).

191.

Зажурився бідний чумакъ,
Що й коиёчки не мавъ,
Та й сівъ собі конець стола,
Якъ обдутая сова.
Що въ Черкасі и въ Одессі
За пять літъ заробивъ,
То въ Полтаві, зробивъ славу,
За дві ярмарки пропивъ.

(Новицкій).

*) Припѣвъ послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

ПѢСНИ ВРЕМЕНЪ КРѢПОСТНОЙ ЗАВИСИМОСТИ.

192.

Добре було нашимъ батькамъ на Украіні жити,
А тепера достанеться панщину робити.
Наступила чорна хмара, наступила й сива —
Не одбуде синъ за батька, а батько за сина.
Наступила сива хмара, наступила й ряба —
Не гуляє въ добродія и старая баба.

(Новицкій).

193.

Добре було нашимъ батькамъ на Вкраіні жити,
Дакъ не знали наши батьки панщини робити.
Зразу були добри пани, легки на роботу,
Цілий тиждень собі роби, панові въ суботу.
Якъ настали лихи пани, тяжки на роботу,
Цілий тиждень на панщині, толоку въ суботу.
А въ суботу на толоку, въ неділю на варту.
— Ой дай мені, арендару, горілки хоть кварту!
Сівъ я собі коло столу та горілки пити,
А вже стали до церковки всі дзвони дзвонити.
А въ неділю съ полудня всі дзвони дзвонять,
Асаула съ козаками на панщину гонять.
Зберемося, пане брате, та й ходімъ до пана,
А вже би насъ неділонька ось та не скарала.
Прийшли бо ми передъ пана, стали говорити...
Береть савула съ козаками по сто палокъ бити.

(Изъ Рукоп. Сбор. П. А. Кулиша).

194.

Горе намъ на гетманьщині,
Надокучила намъ вража панщина,
Що ходячи наісись,
Сидя виспишся.

Служивъ я у пана
Три неділоньки,
Заробивъ же я грошей
Три копієчки,
Щобъ за одну вциться,
За дві похмилиться,
Щобъ до свого пана
Смілпво явиться,
И передъ паномъ словомъ приміниться.
Тоді давъ мені панъ
Коня чалого,
Коня чалого, неізжалого,
Посадивъ спроту небувалого.
Якъ поіхавъ спрота
Да въ чисте поле,
У чисте поле-долиночки,
Да припъявъ коня до билиночки,
А самъ лігъ спати край могилочки.
Ой чи спавъ, чи не спавъ,
Да й прокинувся самъ.
Бідная моя голова,
Нема чалого коня.
Якъ пішовъ сирота
У чистеє поле,
У чистеє поле
До темного лугу,
Тамъ огонь горить
И татаринъ сидить.
„Татарину мій,
Ти невіро моя,
Чи не бачивъ же ти
Мого чалого коня?“
— А чи то жъ то твій кінь,
Що по степу ходить?
Що по степу ходить,
Траву випдає,
А зъ синёго моря
Воду випиває.

(Новицкій).

195.

Ходить попикъ по церковці,
Святу книжечку читавъ;
Питається людей божихъ:
„Чомъ васъ багато въ церкві не буває?“
— Ой чи жъ єсть часъ намъ, батюшка,
До церкви ходити?
Якъ чорний вілъ въ свято и неділю
Мусишъ панщину робити.

(Новицкій).

196.

Намахався мужикъ косою, намахався ціпомъ;
Пригнавъ же вінъ воли съ поля передъ білимъ світомъ.
Ой стоіть панъ зъ нагайкою, отаманъ съ файдою.
Що жъ я, бідний, буду робить съ того золотого,
Добре жъ мені панъ арентій тоє набілили.
Не дай жінки на весілля, нікому кобили;

Бо кобила тоді здохне, або підпалиться;
Тоді жінку збаламутять, що й не подивиться.
Вона жъ мені съ того всёго шуркає до ока:
— Ти поганий, ти пъяний, відсунься відъ бока!
Ой вийшовъ я на улицю та й взявся радити,
Що жъ я буду, несчастливий, зъ бідою робити?
— Замкни ії въ коміру, не дай істи, пити,
Въ той часъ перестане вона хлопці любити.
А вже жъ та лайка-бийка та ніцъ не поможе,
Якъ би хлопцівъ не любила, то давъ би мъ те, Боже!

197.

Повіяли вітри все буйніі,
Пішли дворяни все смутніі.
Берегъ зъ берегами, а кручи съ кручами,
Тамъ дворяни проходили.
Кидають отчину и свою дівчину,
Свої пасіки й левади...

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

198.

Ой у саду явіронько
Зелений розвився;
Козаченько зъ козаченькомъ
За дівчину бився.
Ой де вони побилися?
Въ зеленій діброві
За твоі, дівчинонько,
За чорніі брови:
Ой де вони побилися?
Въ хрещатімъ барвінку,
Та за тую Марусеньку
Прекрасную дівку.
Бились вони, бились,
Та й пішли до пана:
Которому казакові
Дівчина припала.
Одинъ стоіть въ конці стола,
Сріблом, злотомъ сиплеть;
Другій стоіть у порога
Та слізоньками хлипле.
Ой що сипавъ сріблом, злотомъ,
Той слави набрався,
А що плакавъ слізонькамі,
То той повінчався.
„Куплю тобі, товаришу,
Півъ кварти горілки,
Та не ходи, товаришу,
Та до моеі дівки;
Куплю тобі, товаришу,
Ще кварту й другую.
Та не ходи, товаришу,
На улицю сюю.
Ой якъ будемъ, товаришу,
Обидва ходити,
Або тобі, або мені
На світі не жити!

(Новицкій).

199.

Іденъ чобітъ на обцасі, а другій на корку;
А хто хоче біду знати, най ся возме дворку.
Ой чи дворка, чи не дворка, аби въ дворі була,
Вже жъ вона, пане брате, робити забула.
Іденъ чобітъ на підкові, другій на обцасі;
Хоць я въ дворі була — тобі відъ мене зася.
— А хоць бо я въ дворі була и въ дворі служила,
Таки бо я, дурню, господарську роботу робила.

(Новицкій).

200.

Поровняй, Боже, гори, долини рівненько,
Ой щобъ мені було до дівчиноньки видненько.
А чи видненько, чи не видненько,
Кого я люблю по голосоньку пізнаю.
Положу лавку черезъ муравку въ дуброві —
У моєї дівчини чорни оченьки и брови.
Подобалася моему пану и мені:
Чи пану дати, чи собі взяти.
Оддавъ би пану — жаль серцю мому и туга,
А собі взяти, то ся не годить, бо... (?)
— Возьми жъ собі, паноньку, за жінку, якъ треба,
А мене за тее Богъ паградить зъ неба.

201.

Въ чистімъ полю на роздоллю
Стоять столи тесовиі;
На тихъ столахъ стоять скатертоньки
Біли, все лянніі.
А за тими столами стоіть панъ молоденький,
Передъ нимъ стоіть красна дівка молодая,
Та й жалуется на козака молодого:
— А звівъ мене козакъ зъ ума,
А втявъ мені русу косу.
Коса жъ моя русявая...
„Якъ би ти дівка гарная,
Не йшла бъ въ коршму на гуляння,
А якъ підешъ на гуляння,
Иди до дому зарання“.

(Новицкій).

СОСЛОВНЫЯ.

202.

Ой на горі та долина глибока,
А въ долині та могила висока,
На могилі калина висока,
На могилі соловейко свище;
Свище вінъ, свище, мати сина кличе:
— Иди, сину, иди научайся,
У тіхъ панівъ, та ума набірайся,
Дадуть тобі та німецьке плаття,
Привітайся, якъ межъ ріднее браття.

(Новицкій).

203.

Ой на горі ставочокъ,
На тимъ ставку млиночокъ,
А въ тимъ млинчику млинарка,
А въ млинарки дві дочки:
Одна вийшла за пана,
Друга вийшла за хама;
Та, шо съ паномъ, бідуе,
Та, шо съ хамомъ, пануе.

204.

А.

1 Не далеко става, у Джулині, у пана
2 Вельможная пані нерівня кохала;
3 По пъять разъ посли посилала,
4 А за шостимъ разомъ сама поіхала.
5 „Покінь, Петруню, сіять та орати,
6 Ходімъ до покою, будемъ пановати;
7 Покінь, Петруню, пшеницю молотити,
8 Ходімъ до покою, будемъ медъ, вино пити“.
9 — Боюся, пані, медъ, вино пити, —

10 Хвалився вельможний зъ туга лука вбити.
11 „Не бійся, Петруню, нема кому вбити,
12 Поіхавъ вельможний до суда судити“.
13 Тільки що сіли медъ-вино кружати,
14 Бувъ у пана слуга вірненький,
15 Та поіхавъ пана доганяти.
16 Догнавъ пана въ калиновімъ мості:
17 „Вернись, вельможний, є у пані гості!“
18 Приіхавъ вельможний та й ставъ у брамі,
19 Велівъ дати велику острогу,
20 Щобъ того Петруня та й не пустили,
21 Конечне треба ёго зловити.
22 Якъ скоро и-мосць пана окномъ узріла,
23 На ій тіло подеревеніло.
24 „Утікаймо, Петруню, въ віконце темненьке!“
25 Петрусё до дверей — у дверей тісненько.
26 Ой узріла пані янчарку грубу:
27 „Теперъ же я съ тобою пропала, Петруню!“
28 Ой служивъ Петрусё півъ чвара року,
29 А взявъ заплату зъ янчарки по боку.
30 Вкинули Петруся въ холодную воду:
31 „Тожъ тобі, Петрусю, за хорошу вроду!“
32 Лежавъ Петрунё три дні, три години,
33 Якимъ ёго знайшли люди у Джулині.
34 Якъ тілько пані ся довідала,
35 Що найшли Петруся, що вірне кохала,
36 Ухватила пані синю жупанину,
37 Завернула пані білу намітчину,
38 Побігла пані лугомъ та лозами,
39 Обливається пані дрібними слёзами.
40 „Ой нате, рибалки, грошей карбованьця,
41 Витягніть Петруся, то жъ мого коханця;
42 Ой дамъ, рибалки, горілки напится,
43 Витягніть Петруся, хотя подивится“.
44 Прийшла ёго мати та й стала плакати.
45 „Не плачъ, матуню, нехай я плачу,
46 Черезъ твого сина своє панство трачу“.
47 — Ти будешъ, пані, будешъ пановати,
48 А мені, староі, треба горювати;
49 Ти будешъ, пані, медъ, вино пити,

50 А мій синъ Петрусь въ сирій землі гнити.
51 „Ой я, матуню, того не знала,
52 Що насъ съ Петрусёмъ біда споткала.
53 А я Петруся вірно кохала“.

(Изъ Рукоп. сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1 Ой чути, чути о новій новині,
2 Що утоплено Петруся въ Журині.

3 Б=2 А... Петруся..., 4 Б=3 А... на день за нимъ... 5 Б=4 А. 6 Б=7 А. Петре..., покинь..., 7 Б=8 А... у комнату...

8 Стали дураки думати, гадати:
9 Охъ якъ би тутъ дати вельможному знати!
10 Таки надумали, таки нагадали,
11 Дурака Василя до пана послали.
12 Крикнувъ вельможний на хлопця малого:
13 „Та сідлай, хлопче, коня вороного;
14 Та сідлай, хлопче, коня вороного,
15 Поідемо, хлопче, до пана нового.
16 Ой ступай, коню, тихою ступою,
17 Та щобъ намъ застати Петруся въ покою.
18 — Та здоровъ, Петре, палатиньський брате,
19 Уже тобі тута більше не бувати.
20 Привязали камінь та вкинули въ воду.

21 Б=31 А. Се жъ...,

22 Вельможня пані всю ту нічъ не спала,
23 Журиньскимъ рибакамъ вона грошей дала.
24 Шукали ёго, шукали дві неділи,
25 Найшли ёго въ воді близько, край калини.
26 На Журиньскімъ ринку Петруся поклали,
27 И объ тимъ вельможній заразъ знати дали.
28 Бігла вельможна лугами, берегами,
29 Білні ніжки въ камінь позбивала,
30 Дорогіі сукні въ воду повмочала,
31 А таки Петруся на ринку застала.
32 Дала попові сімъ талярей грошей,
33 Щобъ поховавъ Петруся, бо бувъ вінъ хороший.

(Липовецъ).

205.

У нашої слободі та нова новина:
Підмовляє вельможна удовина сина.
А нашъ панъ вельможний вінъ сёго не знає,
Вінъ сёго не знає, у походъ виступає.
Десь узявся хлопко, а хлопко маленький,
Підъ нимъ кониченько, коникъ вороненький.
Не пожалуй, хлопку, коня вороного и себе молодого,
Та наженн пана въ калиновімъ мості.
„Вернись, панъ вельможний, єсть у пані гості!“
Приіхавъ вельможний до нового двору,
Поставивъ сторожу для свого спокою.
Ой вийшла вельможна на пальчикахъ тихо.
„Утікай, Петруню, буде тобі лихо!“
Сунувся Петрунё до порога тікати,
Стоіть у порога велика сторожа;
Сунувся Петрунё хоть у вікно втікати.
Чи неможна, вельможна, хочъ живпмъ даровати.
Якъ крикнувъ вельможний на свої гайдуки:
— Беріте, гайдуки, Петруня подъ руки,
Беріте, ведіте у Дунай глибокий,
У Дунай глибокий, очень бистрий широкий!“
Ой нікому дати старій матері знати,
Щобъ ишла стара мати Петруня ратовати.
Шукали, гляділи и півъ-чварти неділи,
Шукали гляділи а чотирі неділи...

(Новицкій).

206.

Ой тамъ на долині, та й на смородині,
А тамъ наша пані та ягоди рвала,
Та до свого чура розмовоньку мала:
„Ой загуби, чуро, ой ти пана свого,
Тобі достанеться вся худоба ёго“.
— Ой я на се, пані, изъ-роду не важу,
Ой я свого пана изъ-роду не здражу.
Ой тамъ на долині и проч.
Тобі достанеться кінь вороний ёго“.

Ой я на те, пані, и проч.
Ой тамъ на долині и проч.
„Ой загуби, чуро, ой ти пана свого,
Тобі достанеться молода пані ёго“.
— Ой я на се, пані, и давно вагую,
И на панову шию шабельку готую.
Ой ніхто жъ такъ не знає, якъ те пахаля,
Воно своёму пану одповідало:
„Стережися, пане, ти чури своёго:
Хоче тебе, пане, чура зрубати,
Тебе изрубати, съ панею жити“.
Ой увийшовъ панъ у нову пекарню,
Крикнувъ на свої слуги:
„Слуги моі, слуги, слуги молодиі,
Возьміте чура крюкомъ за ребра,
Та укиньте чура у Дунай глибокий“.
Ой увійшла пані у свою пекарню,
Крикнула пані на свої рибалки:
„Ой ви, рибалочки, ви, молодиі,
Плетіте неводъ изъ чорного шовку,
Та поймайте мені риби
Ленини, або осетрини“.
Не найшли вони риби ленини-осятрянини,
Та поймали чуру, чуру молодого,
Ой якъ стала пані чура розбірати,
Изъ ёго кості помостила мости,
Изъ ёго сала свічи посукала;
Ёго чорни кудрі въ перину ушила,
Ёго карі очи до стіни прибила.
Ой пішла до пана у ёго світлицю.
„Ой одгадай, пане, мою загадочку:
По милому хожу, на милому лежу,
Изъ милого встану, на милого гляну“.
Ой пішовъ панъ у нову пекарню:
„Ой одгадай, бабо, мою загадочку:
По милому хожу, на милому лежу,
Изъ милого встану, на милого гляну“.
— Ой на що ти, пане, мене питаєшъ,
Коли сеє, пане, ти й самъ добре знаєшъ.

(Новицкій).

207.

Єсть у лузі калина,
Подъ калиною дівчина;
Підъ калиною стояла,
Цвітъ калину ламала,
Русу косу чесала.
Приіхавъ къ юй дворанинъ,
Схиливъ, коня напоївъ,
До дівчини говоривъ:
— Чого, дівче, тутъ стоішъ?
Дворянина не боішъ?
„Чого мені бояти,
Підъ калиною стоячи?
Ти дворянинъ—вашецъ—панъ,
Шукай собі, якъ єсть самъ;
Шукай собі въ Люблині,
Дай мені покуй, дівчині;
Шукай собі въ Варшаві
Не роби мні слави;
Шукай собі въ злаці,
Дай мні покуй сироці.

(Полоски, Бѣльск. у)..

208.

Ой за гаємъ зелененькимъ
Пасла дівка коні вороні.
А пасучи, погубила,
Пішла шукать — блудила.
Приблудилась къ темному лугу,
А въ тимъ лузі стоіть кущъ калини.
Тамъ стояли два дворянчики,
Два дворянчики — парні молоди.
„Чи не бігли сюда коні ворони?
Чорнимъ шовкомъ випутани,
Золотомъ гриви позаплечувани,
Сріблом копита позаливани?“
— Ой дівчино молодая,
Загадаємъ тобі пять загадокъ,
Якъ одгадаєшъ — коні знайдешъ,
А не одгадаєшъ—коні не знайдешъ.
Що росте безъ коріння,
Що горить безъ полумя,
А що біжить безъ прогону,
Що шумить безъ буйного вітру,
А що цвіте, а цвіту нету?
„Хиба бъ же не отецька дочка,
Щобъ я цёго не одгадала.
Камінь росте безъ коріння,
Злото горить безъ полумя,
Вода біжить безъ прогону,
Нагайка шумить безъ буйного вітру,
Прапоръ цвіте, цвіту нету“.
— Ой дівчино молодая, це ти одгадала.
За гай зайшла, коні знайшла,
Пришла осень — заміжъ пішла.

(Новицкій).

209.

Що козацкая жона
Вона зъ розуму жила,
Вона жила, проживала,
Медомъ, виномъ торговала,
Ще й горілочку держала,
Всю компанію збірала,
Та все милого благала:
„Ти, мій милий, милесенький,
Голубоньку сизенький,
Змилуйся, серце, надо мною,

Да уволи мою волю:
Продай, милий, вівцю ярку,
Та справъ мене, якъ панянку,
Продай, милий, бички-лички,
Купи мені черевички,
Щобъ я боса не ходила,
Щобъ я людей не смішила;
Я дворянського роду,
Не ходила боса зъ роду,
И не буду ходити, и не хочу ходити.
Продай, милий, дві телички,
Та справъ мені дві спіднички,
Щобъ я въ плахті не ходила,
Щобъ я людей не смішила;
дворянського роду —
Не ходила въ плахті зъ роду,
И не хочу ходити, и не буду ходити.
Продай, милий, пару коней,
Та справъ мені два жупани,
Щобъ я въ свиті не ходила,
Щобъ я людей не смішила;
Я дворянського роду —
Не ходила въ свиті зъ роду,
И не буду ходити, и не хочу ходити".
Милий думавъ и гадавъ, —
Заннявъ усе и продавъ,
Да все милу споряжавъ,
Щобъ у свиті не ходила
И людей не смішила,
Бо дворянського роду,
Не ходила въ свиті зъ роду.
Седить мила, околíла, —
Нема дровъ ані поліна,
Нічимъ хати протопити,
Борщу, каши наварити.
„Бери, милий, днище и гребінище,
Та звари борщъ и кашище".
Милий думає-гадає:
— Сиди жъ ти, мила, дома,
А я піду въ лісъ по дрова.
Принісъ въязку до дому,
Кинувъ зó-зла до-долу.
Ставъ милий та й гадає,
На милую позирає.
— Ой ну, мила, не панись,
Да въ оглоблі становись,
Бо дворянського ти роду,
Не ходила въ возі зъ роду.
„Якъ на гору — такъ вставай,
А изъ гори такъ сідай".
Вінъ на милу уважає,
До ліса доізжає,
Дубиною поганяє:
— Ой гей, моя мила,
Щобъ ти воза не побила,
Бо дворянського роду —
Не ходила въ возі зъ роду
И не хочешъ ходить.
Привівъ милий до ліса,
Привъязавъ милую, якъ біса.
И дубину рубає,
И на сонце поглядає.
— А вже жъ, мила, не рано,
А ще жъ у насъ дровъ мало.
Ой гей, моя мила,
Щобъ ти воза не побила,
Щобъ ти людей не смішила:
Ти дворянського роду —
Не ходила въ возі зъ роду.
До царени доізжає,
Дубиною поганяє.
— Тпрру, стой, моя мила,
Щобъ ти воза не побила:
Ти дворянського роду —
Не ходила въ возі зъ роду.
До царени доізжає,
Да й на діда киває:
— Стій, діду, не шатайсь,
А ти, мила, не пугайсь, —
Бо дворянського роду,

Не ходила въ возі зъ роду.
Приіхали до двора:
— Тпрру, стой, моя мила,
Щобъ ти воза не побила,
Щобъ ти людей не смішила.
Ставъ милий дрова складать,
Стала мила благать:
„Ти, мій милий, милесенький
Голубоньку сизенький,
Продай, милий, два жупани,
Да справъ, милий, пару коней,
Щобъ я въ возі не ходила,
Щобъ я людей не смішила, —
Я дворянського роду —
Не ходила въ возі зъ роду
И не буду ходить.
Продай, милий, дві спідниці,
Да справъ, милий, дві телиці,
Щобъ я по дворахъ не ходила,
Сироватки не просила,
Щобъ я людей не смішила“.

(Новицкі

210.

Похотівъ міщанинъ міщаночку взяти,
Та зробивъ новий серпъ: — иди въ поле жати.
Вона взяла серпъ, кинула назадъ себе:
„Я не жала въ батька, то й не буду въ тебе“.
Ой пішовъ міщанинъ я въ поле орати,
Ёго жінка-міщаночка до коршми гуляти.
Ой оре міщанинъ, на воли гукає,
Чужи жінки обідъ несуть, ёго — дідько має.
Ой оре міщанинъ та й заточується;
Ёго жінка пъє горівку та вигайкується.
Ой иде міщанинъ й а съ поля зъ ралля,
Ёго жінка съ корчми зъ гуляння.
„Ой жінко моя, щебетушечко,
Чи нема що істи, моя душечко?“
— На полиці шкурка хліба, що мишъ не доіла,
Підъ лавкою капустиця — сімъ неділь кипіла.
Хоць іжъ, хоць не іжъ, черезъ мою волю
Поскачи гайдучка та й передо мною.
А вінъ ії не схотівъ гайдучка скакати,
Вона ёго за чуприну: — пішовъ, дурню, съ хати!
Ой пішовъ міщанинъ міщаночку позивати,
Присудили стари люди добре прохати:
„Не гнівайся, моя мила, що ти мене била:
Куплю тобі цеберъ меду, коновочку пива“.
— Й а відъ пива болить спина, а відъ меду голова,
Купи мені горівочки, щобъ здорова я була.

(Новицкій). 68*

211.

А.

1 — Дівчинонько-вишенько, куди йдешъ?
2 Скажи мені правдоньку, де живешъ?
3 „Хиба бъ же я розуму не мала,
4 Щобъ я тобі правдоньку сказала:
5 Поставила хатоньку край води,
6 А сінечки-присінечки зъ лободи,
7 Зъ дорогого деревця съ крапивці,
8 Изъ доброго дерева зъ морковці".
9 Повінчавши, попъ иде до дому,
10 Питається: „ой чи дома госпожа?"
11 — Якъ ти пошовъ, батюшка, вінчати,
12 Пошла наша матушка гуляти.
13 Надіває попъ широку рясу,
14 Да йде шукать попаденьку нашу;
15 Иде попъ по улиці, патлами мотає,
16 Кого стріне — попаденьки питає.
17 Бігавъ, бігавъ, попаденьки не напавъ,
18 Зачепився рукавами да й упавъ.
19 „Бодай тебе, попаденько, чортъ узявъ,
20 За тобою тільки рясу всю порвавъ.
21 Набігався, пойду ляжу спати,
22 Годі мені попаді шукати".
23 Що приходить попаденька у ночі,
24 А попъ лежить, якъ скажений, на печі.
25 — Устань, попе, я на тебе подивлюсь,
26 Издумаю — сама собі засміюсь.
27 Ти думаешъ, що я въ корчми гуляла,
28 Якъ ти вінчавъ, то я зъ-заду стояла.
29 Ой ти, попъ, ти, козина борода,
30 Нехай тебе чортъ любить, а не я.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, Добри-вечіръ, дівчино...? 2 Б=2 А? 3 Хиба въ мене розуму не стало, 4 Б=4 А, 5 Б=29 А... широкая..., 6 Б=30 А... дівки,
7 Ой якъ пішовъ батюшка вінчати,
8 Пішла наша матушка гуляти.

9 Ходить пішъ да по церкві, гадає,
10 Кого стріне, то попадоньки питає.
11 Б=17 А, Шукавъ, шукавъ..., 12 Б=18 А. 13 Б=22 А, 14 Б=21 А. 15 Б=23 А, Ой якъ прийшла..., 16 Б=24 А, Лежить нашъ пішъ... 17 Б=25 А, Устань, устань..., 18 Б=26 А, Сама собі подумаю... 19 Б=27 А, Ой ти думавъ..., 20 Б=28 А.
21 Що я тричи, серденько, повертавсь,
22 И зъ тобою ні разочку не видавсь".

(Новицкій).

212.

Ой пігнала дівчинонька ягняточка въ поле;
Загубила ягняточка — несчастная доля!
Та пішла жъ вона гукаючи, ягняточка шукати:
— Чи іхъ не знайду — весела буду.
Надибала попа въ лісі, попа молодого:
— Чи не бачивъ, добродзію, ягняточка мої?
— Ні, не бачивъ, дівчинонько! ні, не бачівъ,
Ні, не бачівъ, голубонько, ані єдного.
. . . . . стали спочивати.
— Чи не можно, дівчинонько, трошки жартовати.
— Жартуй, жартуй, господине,
Та нехай моя журба згине.
Хоць ягнятокъ не найду,
Веселая буду.
Ой якъ ставъ пішъ жартувати,
Та стала втікати:
— Ой часъ же, мій добродзею,
Часъ до дому ити.
И пропала та ягничка,
И я стала молодичка,
Степомъ гуляючи,
Ягнятъ шукаючи.
А прийшовши до домоньку
Мати била:
— А чому жъ ти, суко-доню,
Зубівъ не вибила? —
— Якъ то було бити, ненько,
Коли просивъ хорошенько;
Якъ му не дати

Трошки жартовати.
— Ой починивъ ти, попе-хлопе,
Охъ ти, вражий сину,
Я на тебе, попе-хлопе,
До владики піду.
— Я владики не боюся,
Я владиці поклонюся,
Та нехай знає твоя дочка,
Що то моя парафяночка —
Попа молодого,
Священника свого.

(Новицкій).

213.

А.

1 Ой зійшло, зійшло два місяці яснихъ,
2 Ой вандрувало два товариші краснихъ.
3 Вандрували вони та й говорили:
4 — Яку бъ ми собі дівчину намовили.
5 Идуть вони безъ вдовине подвіръя,
6 Вдовина дочка замітає підсіння.
7 Поповичъ каже: „то моя буде“.
8 Вдовинъ синъ каже: „якъ мене не буде.
9 Ой ходімъ ми до саду, виламимъ калинову стрілку,
10 Будемо ся бити за вдовину дівку“.
11 Поповичъ ставъ въ великій долині,
12 Вдовинъ синъ ставъ на високій могилі;
13 Поповичъ стреливъ — гору перестреливъ,
14 Вдовинъ синъ стреливъ — серце перестреливъ.
15 „Ото тобі, поповичу, а вдовина дівка,
16 Загналася тобі а въ серденько стрілка“.
17 Надъ поповичемъ отець, мати плаче;
18 Надъ вдовинимъ синомъ чорний орелъ кряче.
19 Поповича до гробу проводять;
20 На вдовина сина шибеницю ладять.
21 „Ой чекайте, мене не губіте, —
22 Пишіть листоньки до матінки“.
23 Матінка пише, назадъ вертає:
24 „Якъ мъ заслуживъ, най такъ відбуває“.
25 „Ой чекайте, мене не губіте, —

26 Пишіть листоньки до сестроньки".
27 Сестра пише, назадъ вертає:
28 „Якъ братъ заслуживъ, най такъ відбуває".
29 „Ой чекайте, мене не губіте, —
30 Пишить листоньки слізни до моєі милоі"
31 Милая пише, та й не обавляє:
32 „Що би-мъ мала всі воли продати,
33 Буду милого відъ смерті викупляти".

(Новицкій).

Б.

1 Хто по улиці ходить, а хто й свище?
2 Товаришъ товарища на вечерниці кличе:
3 „Ходімо ми, пане брате, ходімо,
4 До одноі дівчини на вечерниці ходімо".
5 „Ой якъ ми будемъ до одноі ходити,
6 Наймімо собі тісника домовину зробити.
7 Ой одному буде домовина новая,
8 А другому дівка молодая".
9 Поповичъ каже: „то моя дівка буде".
10 А вдовинъ каже: „хиба мене не буде".
11 Ой поповичъ ставъ на високій

12 Б=12 А... на глибокій долині, 13 Б=13 А... долину..., 14 Б=14 А... въ саме серце влучивъ. 15 Б=15 А... тая..., 16 Б=16 А, Въ твоімъ серці калинова...

17 „Ой вдовинъ синъ, дарую тую дівку,
18 Вийми зъ серденька калиновую стрілку",
19 „Ой якъ тяжко камінь підіймати,
20 Тяжче калинову стрілку виймати".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А... рушно, 2 Прійхало до дівчини два козаченьки пушно. 3 В=9 Б, 4 В=10 Б... дома... 5 В=9 А... брате, да й у чисте поле, 6 Котрий котрого да на стрілочку сколе. 7 В=13 Б, 8 В=14 А... прямо въ серденько вцілівъ. 9 В=15 А, 10 В=16 Б, Край твого серденька... 11 В=17 А, 12 В=18 А... воронъ...

13 По поповичу братіки да сестриці,
14 По вдовиченку вовки да лисиці.
15 Що поповича да й у яму пускають,
16 А вдовиченка на три часті рубають.

(Борисполь, Переяславск. у.).

214.

— А ти, дячку учений,
Надъ школами вибраний,
Скажи мені, дячку,
Що то єсть іденъ?
„Іденъ синъ Мусій,
Въ Господу Богу единий“.
— А ти, дячку учений,
Надъ школами вибраний,
Скажи мені, що єсть два?
„Дві таблиці Мусієвихъ,
Іденъ синъ Маріанъ,
Богъ во Тройці единий“.
— А ти и проч.
Скажи мені, що єсть три?
„Іденъ Богъ, другий синъ,
Третій Духъ Святий,
Дві таблиці Мусієвихъ,
Іденъ синъ Маріанъ“.
— А ти и проч.
Скажи мені, що є штири?
„Штири листи євангелисти,
Богъ во Тройці пребуває,
Дві таблиці Мусієвихъ,
Іденъ синъ Маріанъ“.
— А ти и проч.
Скажи мені, що єсть пъять?
„Пять ранъ Христосъ терпівъ,
За насъ безъ вини,
Штири листи євангелисти,
Богъ во Тройці пребуває,
Дві таблиці Мусієвихъ,
Іденъ синъ Маріанъ“.

(Новицкій).

215.

А.

1 — Благослови, Господи, на всяке время.
2 Хвала ёго въ устахъ моіхъ.
3 Да услишать кротці,
4 Да поскачуть хлопці,
5 А ти, школа,
6 Будь весела
7 Зъ рана до вечора!
8 Сосіда то вчула,
9 Та прийшла до школи,
10 А ти, дяче — небороче,
11 До підмови дався.
12 Дякъ неборакъ
13 До підмови дався, —
14 Ой якъ прийшовъ до кімнати,
15 Въ подушки вклався.
16 Наварила варениківъ,
17 Щобъ челядь не знала:
18 — Ото, дяче-небораче,
19 Бо-мъ тя сподобала.
20 Чоловікъ приіхавъ,
21 Жінки ся питає:
22 — Що за гості, жінко, маєшъ,
23 Чимъ іхъ приймаєшъ?
24 — Я дома сиділа,
25 Богу ся молила;
26 Щоби тебе лиха туга
27 Въ дорозі забила.
28 А дякъ-неборакъ
29 Навіки злякався, —
30 Ой якъ свиснувъ въ віконце,
31 То й не оглядався.
32 Чоловікъ розігнався,
33 Въ одвірокъ затявся,

34 Якъ упавъ — зуби стявъ,
35 Ледви спамятався,
36 Що по своімъ по двору
37 Зъ киёмъ гонився.
38 — Ні я, любо, впився,
39 Ні я скрутився, —
40 Щось побігло въ воротяхъ
41 Въ червонихъ чоботяхъ.

(Новицкій).

Б.

1—7 Б=1—7 А.
8 Душинини доволі
9 И істи ніколи.
10 Потерпіте, дяченята,
11 До Божої волі,
12 Прийшла дівонька
13 Зъ вогнёмъ до школи,
14 Сподобала дяченька
15 До своій волі
16=16 А, 17 Б=17 А, Що... не іла, 18 Б=18 А, Прийди..., 19 Б=19 А.
20 А дякъ молоденькій
21 На підмову дався,
22 Тілько прийшовъ до світлиці,
23 Въ кімнату запхався.
24 Б=32 А, Мужикъ..., 25 Б=33 А... вдарився.
26 Упавъ, обомлівъ
27 И самъ злякався.
28 Що то за такое
29 Лихо не малое
30 Б=40 А, Побігло..., 31 Б=41 А.
32 — Чи ти, мужу, спився,
33 Чи ти скрутився,—
34 Самъ не знаєшъ за кимъ
35 Зъ ціпомъ гонився!
36 — Ой ишовъ черезъ плітъ
37 Та не оглядався.
38 Якъ мя поперъ мужикъ ціпомъ,
39 А же мъ засміявся.
40 Ой биякъ черешневий,
41 Капнця залізна;
42 Якъ мя поперъ мужикъ ціпомъ,
43 Ажъ ми шкура злізла.

(Новицкій).

216.

Чоловікъ дорогою йде,
Та штири воли жене,
А за нимъ штири ксёндзи йдуть,
Пятую жінку ведуть.
— Ой ви штири ксёндзи,
Возьміть собі штири воли,
А верніть жінку мою,
Я не скажу нікому.
— Чи бачишъ ти, синку,
Зелену дубинку, —
Тамъ ми тобі вернемъ
Молодую жінку.
— Гвалтъ, люди, гвалтъ,—біда мня знайшла,
Що съ ксёндзами жінка пішла!

(Новицкій).

217.

Ой у полю, на подолю
Тамъ бідна вдова жила зъ дочкою.
А хто вдову зрадить —
Счастя-долю втратить.
Молодой козакъ на то не вважає:
Засівъ підъ калину,
Звівъ зъ розуму дівчину.
— На конику плигну,
Сто червонныхъ викину.
Встала дівчина раненько,
Білилася біленько;
Білилася дівчина изъ вечора до ранка,
Подивилася дівчина въ люстро—
Не такая, якъ вчора була:
Вчора була дівчина, якъ червона калина,
А ниньки, якъ глина.
Пішовъ козакъ до коршми,
Якъ людська дитина;
Ведуть ёго изъ коршми,
Якъ вражого сина.
Вінъ на дівчину все... (?)
На козаку шуба сліди замітає,
На нимъ поясъ, якъ жаръ... (?)

(Новицкій).

218.

Ой тамъ на горі
Стояла корчма,
А у тій корчмі
Та два донці пъють.
Що одинъ донець —
Горілочку пъє,
А другій донець
Все гроши дає,
За собою шинкарку
Да й підманює:
„Ходімъ, шинкарко,
Ходімъ изъ нами,
Що въ насъ на Дону
Не по вашому,—
Ні жнуть, ні косять,
Жупани носять;
Ні тчуть, ні прядуть —
Хороше живуть;
Солому січуть,
Пероги печуть,
А сіно смажуть
Пироги мажуть“.
Дурна шинкарка
Да й послухала,
Сіла зъ донцями
Да й поіхала.
Якъ привъязали шинкарку
Внизъ головою,
Запалили сосонку
Зъ-низу да вгору.
Сосонка горить,
Шинкарка кричить:
„Ой пробу, пробу,
Хто въ сёму бору,
А хто въ бору є,
Ратуйте мене!
А якъ же нема,
То й пропала я.
Ой ви, жіночки,
Навчайте дочки,
Щобъ не доймали
Донцямъ вірочки“.

(Новицкій).

219.

Била мене мати
За лёнъ, за коноплі,
За жовтую плоскінь,
Щобъ тоненько пряла,
Та й не роскидала.
— Ой рада бъ я, мати,
Ще й тоньше напрясти,
Та наіхали гості
Гості гостювати;
Та не які гості —
Милий чорноривий
На воронімъ коні,
Въ голубімъ жупані.
На порігъ ступає,
Бровою моргає.
— Та не моргай бровою
Не ляжу съ тобою;
Не лупай очима —
Не твоя дівчина.
Та я ляжу съ чумакомъ,
Підъ сіримъ сірякомъ.

(Новицкій).

220.

Да ходила красная дівка
По лісочку,
Да сколола білую ноженьку
Объ трісочку;
Болить, болить білая ноженька
Болить та й не больно;
Любить паренъ красную дівку,
Любивъ та й не довго?
Та вжежъ того парня молодого
Беруть у салдати;
Да забула красная дівка
Его роспитати:
— Ой чи мені замужъ виходить,
Ой чи тебе ждати?
„Гуляй, гуляй, красная дівка,
Гуляй съ молодцами;
Та не гуляй, красная дівка,
Съ москалями,—
Москалі . . . . . .
Горілки напъються
Вони съ тебе, красная дівка,
Насміються.
Вони твою русую косу
Ростріпають;
Вони твою честь дорогую
Ростеряють“.

(Новицкій)

221.

— Ой мати, мати, москаль у хаті
Жартує, пустує, не дає спати.
„Ой доню, доню, не будь дурною,
Бий мого москаля хочъ кочергою“.

(Новицкій).

222.

Долина долинушка, долина широкая, долина глибокая,
А край тей долинушки зоря занімалася.
Тамъ дівчина гуляла, руту-мъяту сіяла,

Нічого не думала, нікого не любила,
А думала любити. Полюблю я старого —
Старого не хочеться;
Полюблю я малого —
Милий не пригорниться;
Полюблю я салдата —
Салдатъ у походъ идеть,
Зостоюся тепера сама —
Ні дівушка, ні жона,
Салдатушка молода.

(Новицкій).

223.

Якъ улана не любити,
Якъ же за нимъ не журити:
Ой якъ рушить очима,
Вийме душу плечима;
Ой якъ рушить плечима,
Пройме душу очима.
Тілько уланъ строіть міну,
Що підмовить дівчину,
А кажеть опалети
И біленький султанъ, —
Присяй Богу, мамцю моя,
Молоденький уланъ!
И острогі побіляни,
И чемерки гаптовани,
Біла кіма (?), вусикъ чорний, —
Жвавий хлопець и моторний.
Дивись, мамцю, на нёго,
Яка жвава міна въ нёго;
Жвава міна и тоненький,
Якъ соколикъ чепурненький,
Таки жъ мій, таки жъ мій,
Таки жъ мій власний.
Мундіръ на нимъ гранатовий
И вилёти красни.

(Новицкій).

224.

Приіхали до Марусі
Три улани въ гості.
Ти жъ, Марусю чорнобрива;
Чомъ не ночуєшъ дома? *)
Що улани на дворі,
Вже медъ-вино на столі.
Одинъ седить за столомъ,
Медъ-вино кружае;
Другій седить передъ столомъ
У скрипочку грае;
Третій седить у порога,
Марусі питае:
„Охъ Марусю пані,
Поідьмо зъ нами“.
Поідьмо зъ нами,
Зъ нами уланами.

(Новицкій).

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

225.

Головонько жъ моя бідная,
Заболіла мені жінка!
Ідну маю и та згине,
Чоловікъ марно загине.
Запрягайте коні живо,
Я вберусь скоро, жваво,
Черевички й китайку,
Всі коралі на останку.

„Добри-вечеръ, пане дохторъ,
Я то зъ жінкою приіхавъ;
Сорокъ рублівъ положу,
Викуруй ми, я тя прошу“.
Й а взявъ дохторъ мою жінку,
Повівъ ії въ комірку,
Постелівъ сіна и перини...
— Буде здорова, не загине!

(Новицкій).

226.

Ой приіхавъ Орличенько
На воронимъ кониченьку:
„Здрастуй, здрастуй, Краківна Вій-
тивна,
Чи жъ ти мене сподобала?“
— Орличенко, піди одъ мене,
Прошу жъ тебе, не займай мене:
Я зъ Кракова Краківна Війтівна,
Тобі, Орличенку, не рівня.
Орличенько много злота мавъ,
Золотні брики посправлявъ;
То для тиі Краківни-Війтівни,
Щобъ ёго сподобала.
— Орличенко, піди одъ мене,
Прошу тебе, не займай мене...
Золотні сукні посправлявъ...
Золотні брами посправлявъ...

Орличенько вірни слуги мавъ,
А вже жъ іхъ та понамовлявъ,
Чи не могли бъ Краковъянку украсти.
Изъ Кракова до Киева
Ажъ підъ брами приіхали,
Краковъянку звеличали:
„Здрастуй, здрастуй, Краківна-Війтивна,
Чи ти бо насъ та й пізнала?“
Одни двері зашуміли,
А други забреніли,
А третіми ми Краковъянку вкрали
Изъ Кракова до Киева.
По світлоньці похожає,
У скляночці медъ ношає;
Сама себе дурною назвала,
Що Орликомъ гордувала.

227.

Коло броду, броду брала дівка воду,
Вандрували два шевчики хороши на вроду.
„Нарай, нарай, дівчинонько, певную господу!
— Ой у острозі на порозі певная господа.
Майстеръ старий, хлопець малий, майстрова молода;
Давъ імъ майстеръ чоботи краяти,

А самъ пішовъ на весь тиждень до коршми гуляти.
Крають шевці, крають та вже й докравають,
На молоду майстерову зъ ока поглядають.
Ой ти, майстрова, маєшъ грошей много,
Вандруй, вандруй зъ нами, покидай старого.
Ніхто жъ того та й не знавъ,
Тільки майстрівъ хлопець!
Шукаючи, питаючи пана-майстра свого,
„Ой ти, майстеръ, пъєшъ медъ, горівку,
А вже твоя майстрова давно пішла на мандрівку".
— Сідлай, хлопце, коня, сідлай вороного,
А для мене ще й другого,
То поідемо доганяти шевця молодого.
Догнали майстрову по передъ Дунаю,
А вона ёму відповила: „Я тебе не знаю".
Ой взявъ майстеръ майстрову по підъ біли боки,
Кинувъ майстеръ майстрову на Дунай глибокий.
— Плини, плини, майстрова, якъ на воді лодка!
„Візьми, візьми мене, старенький, я твоя голубка".
— Плини, плини, майстрова відъ кладки до кладки,
Щоби знала и памъятала, яки шевці зрадки.

(Новицкій).

228.

Ой насъ вівці да на бондаривці,
Положивъ бурдюхъ да на могильці.
Дибу, дибу. *)
Положивъ бурдюхъ да на могильці,
А булавочку на билинці.
Ой іхавъ дядько на сивій кобилі,
Да взявъ бурдюхъ да на могилі;
Да взявъ бурдюхъ до могили,
А булавочку да на билині.
— Дамъ тобі, дядьку, чорную ярку,
Верни бурдюхъ и булавку,
И ту дудочку, що взявъ на дубочку.
Да мені бурдюхъ хліба носити,
А булавкою порося убити,
А въ дудочку заграти,
Щобъ веселенько играти.

(Изъ Рукоп. Сбор. П. А. Кулиша).

229.

— Иди, доню, въ хату,
Кличе тебе мати —
Хоче тебе мати
За конюха дати.
„Я конюха не люблю,
За конюха не піду:

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

Конюхъ коні ганяє,
Вінъ гноємъ воняє".
— Иди, доню, въ хату;
Кличе тебе мати —
Хоче тебе мати
За вівчаря дати.
„Я вівчаря не люблю,
За вівчаря не піду:
Вівчарь вівці ганяє,
Миркотами воняє..."
— Иди доню, въ хату,
Кличе тебе мати —
Хоче тебе мати
За шевчика дати...
„Я шевчика не люблю,
За шевчика не піду:
Шевчикъ шкури чиняє,
А вінъ дубомъ воняє".

(Новицкій).

230.

Коло млина, коло броду
Два голуби пили воду.
Напилися, полетіли,
Крилоньками стріпотіли.
Сіли собі на діброві,
Стали собі говорити:
— Біда тому пачкарові,
Що вінъ пачки перевозить,
Бо му комаръ въ ухо бринить:
Покінь пачки, бо загинешъ!
„Чи загину, не загину,
Таки пачокъ не покину.
Пущу коня на долину
Ляжу спати на годину".
Счастливая годинонька,
Десь ся взяла дівчинонька,
Якъ полола пшениченьку,
Та вдарила по личенькy:
— Встань, пачкару, годі спати,
Идуть турки рабувати;
Идуть турки на рабунки,
Зрабують тя молодого,
Возьмуть коня вороного.

(Новицкій).

ПЬЯНИЦКІЯ.

231.

Хто тую горілочку пиває,
Відъ неі біди зазнає.
А спіткнувся я ногою,
Не підперся я другою.
А ще жъ я не упився,
А впавши въ яму, забився.
Мавъ-емъ въ папері табаку,
Хоць не приємного смаку,
Тимъ я людей частувавъ,
За тее горілки достававъ.
Зійшлися пъяниці до коршми пити,
Стали жъ мене киями бити;
Били жъ мя кулаками,
Тислася горілка боками;
А въ шинку коло порога,
Зітхнувъ я тяжко до Бага.
Я зъ шинкомъ не бравъ шлюбу,
А влізъ я побитий въ грубу.
Дружино лядаяка,
Лежала въ грубі, якъ собака.
Тамъ ми ся годили,
Прийшли пъяниці насъ били:
— Бийте жъ насъ, пъяниці, бийте,
Ино до насъ горілку пийте.
Іднакъ я горілки набавлю,
Якъ випъю заразъ поставлю.
Поскачу чабарашки,
Лізу по-підъ стілъ рачки.
Здіймавъ я зъ себе рубашку,
Віддавъ я за горілки фляшку:
— Отеперъ горілка не вадить,
Давъ намъ Богъ дуже смачнее;
Отеперъ ми будемъ пити,
Ніхто насъ не буде бити.

(Ушицкій уѣздъ).

232.

Ой фляшечко-потішечко, кубочокъ-радощи,
Якъ ся напъю горілочки, тілько відъ... (?)
Да прийди жъ, гою, сядь тобі, я горілки дамъ тобі,
Напийся зъ людьми, доки чути бержулочку на тобі
Доки чули на оборі давали,
Медъ, горілку квартами доволі.
Да прийду жъ я, гою, на твою обору,
Ой займу жъ я бочулочку до свёго дому.
Охъ я съ корчми дибуль, дибуль,

Бочулочку тимуль, тимуль.
Ой прихожу я до дому — жінка й діти плачуть,
Та за тою бочулочкою, що ії не бачуть.
— Цитьте жъ, діти, цитьте жъ, не плачте,
Ой піду я до аренди бочулочку вкрасти.
Да мене жиди злапали,
За чуприну кракали,
Стусаками бъють,
До двору ведуть.
. . . . . .
Ти мені постіль навалявъ.
— Арендару-богатиру, будь на мене ласкавъ,
Возьми жъ собі діти, жінку до неділи въ заставъ.
Охъ арендаръ подобрівъ, взявъ жінку зъ собою,
Теперъ мене оставивъ зъ дітьми сиротою.
— Охъ ви, діти дрібненькиі, заплачте жъ ви ревне,
Ще й арендарь подобріе, то вамъ маму верне.

233.

Ой пъянъ, пъянъ та валюся,
Та въ той кутъ, де Маруся.
Марусени пироги
Привели мене до біди.
Але въ пъецу пироги кипіли,
А я полізъ на гору по сало.
И сала не доставъ,
И зъ драбини зъ гори впавъ.
Але наши кажуть: що то въ сіняхъ трісь, трісь!
Але я кажу: зъ гори злізъ,
Кличуть мене до хати,
А я не можу встати —
Розбився.

(Ушицкій уѣздъ).

234.

— Не я пъяний, горівочка пъяна...
Відчини ворітечка, Ганнуся коханна.
„Якъ ти господарь, приймай собі хлопця,
Щоби тобі відчинявъ воротця“.

— Якъ ти господиня, приймай собі дівку,
Щоби тобі постелила білую постільку.
„Якъ ти господарь, приймай кухарочку,
Щоби тобі видавала пізно вечерочку“.
— Не я пъяний, горівочка пъяна,
Прийди до мене вечеряти, Ганнусю кохана,
„Якъ ти господарь, приймай собі няньку,
Щоби тобі колисала дитину маленьку:
Люлі, люлі, мале дитя, бодай-єсь не встало,
Я ще мужа, свого пана, єще не приспала“.

(Ушицкій уѣздъ).

235.

Якъ пивъ, такъ пивъ
И сорочку пропивъ.
То шкода.
Прийшовши, та й жінку побивъ,
Чортъ знає за що.
— Ой иди жъ, жінко, штанивъ шукати,
Чортъ знає де;
Якъ не знайдешъ, то не йди до хати.
„То не піду“.
Ой пішла жінка та й за ворота,
Тягне штани изъ болота.
Добре, що безъ шкоди!

(Ушицкій уѣздъ).

236.

Ой гулявъ же я въ понеділокъ,
Прогулявъ же я увесь присівокъ,
Съ тобою, Оленочко, съ тобою коханочко,
Охъ тільки жъ мені не жаль,
Що зъ Оленою прогулявъ *)
Ой гулявъ же я въ вівторокъ,
Прогулявъ же я таларівъ сорокъ.
Ой гулявъ же я въ середу,
Прогулявъ же я череду.
Ой гулявъ же я въ четверъ,
Прогулявъ же я таларівъ цеберъ.
Ой гулявъ же я въ пъятницю,
Прогулявъ же я сіру телицю.
Ой гулявъ же я въ суботу,
Прогулявъ я всю роботу.
Ой гулявъ же я въ неділю,
Прогулявъ я всю надію.

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

237.

Охъ напивъ, нагулявъ,
На сто рублівъ накатавъ.
Охъ пъе жъ вінъ, пъе, гуляе,
Причиноньки шукае.
Ще й до дому не дійшовъ,
Причиноньку знайшовъ.

(Ушицкій уѣздъ).

238.

Ой мій чоловікъ та пъяница.
Ой якъ напъеться то й не тямиться,
Ой якъ иде съ коршми то й викрикае,
А на мені тіло та потерпае.
А вінъ на порігъ: та „день добрий тобі“.
Охъ я вікномъ: „та бодай здоровъ“.
Підъ стріхою нічъ ночувала,
Охъ у дуплахъ не ідну стояла.
Ой біда жъ мені та съ такимъ мужомъ,
Що вінъ не въяже та штани гудзомъ.
А я якъ біжить въ село та за чужими жіночками,
Коби позапинавъ штани шпилёчками,
Охъ піду жъ бо я та до крамарки, та до тоі жінки
Куповати шпильки та до ширінки.

(Ушицкій уѣздъ).

239.

Несчастливий чоловікъ горівки напився,
Та приходить вінъ до дому ще ні съ кимъ не сварився:
— Давай, жінко, вечеряти, коли маешъ що!
Утікае жінка й діти зъ своеі хати,
А вінъ побивъ миски, горшки и самъ иде съ хати.
„Нема моій жинки въ хаті,
Не маю съ кімъ ночувати, а самъ не засну“.
Приходить до коршмоньки та сперся на фляшку.
А всі боги укладае, въ арендарську ласку:
„Арендару-господару, дай горівки на що маю,
Дай горівки, дай!“

Стоіть жінка підъ вікномъ та жалібно плаче.
„Не плачъ, не плачъ, бісновата, не буде иначе.
Тобі ся тимъ не журиться,
Людямъ на то не дивиться:
Жидъ воли возьме!“
— Бодай тебе перунъ забивъ темненькоі ночи,
Плачуть діти, виглядають темненькоі ночи,
Плачуть діти, виглядають съ коршми пдучи.
„Цитьте, діти, идіть на пічъ,
Я самъ бачу на васъ драння,
А горівку пъю“.
— Добре мені говорила небіжчечка матка:
Не йди, доню, за такого, що на бакіръ шапка.
А я матки не слухала,
Сама мъ біду напитала,
Теперъ пропаду!

240.

Понесу ёму пити, істи,
Чи не скаже мені сісти?
Понесу ёму пити,
Чи не буде говорити?
Та й напився, та й наівся,
Що й на рало повалився.
Сівъ собі та й думає,
Що погану жінку має.
— Що жъ то, милий, ти думаєшъ,
Що за мене не згадаєшъ?

(Ушицкій уѣздъ).

241.

Гуде, шумить дубиною, —
Біжить милий за милою.
— Гей, стій, мила, та й погоди,
Скажу тобі вірну правду:
Й твій батько слабий лежить,
Холодноі води божить.
„Хоть най бажить, хоть най умре,
Мені за нимъ жаль не буде:
Давъ же мене, єденицю,
Давъ же мене за пъяницю.
А пъяниця пъє, гуляє,
Иде до дому розганяє.
Я ёго зъ лиця знаю,
Вінъ на двері — я утікаю;
Вікномъ, дверима утікаю,
У садочку ночлігъ маю,
До місяця розмовляю;
Вінъ до мене каменемъ,
Я дальше утікаю“.

(Ушицкій уѣздъ).

242.

Гей мала я три журби
Та на своій голові:
Перша журба, молода віддалася;
Друга журба, що за пъяницю.

Пьяниця, пье, пье, гуляє,
Иде до дому розганяє.
Ударивъ по червонімъ личку,
Пішла кровъ по поличку.
Полики шовкови лосняють,
Літа моі минають.

(Ушицкій уѣздъ).

243.

Изъ-за гори, зъ-за лиману
Буйний вітеръ повіває,
Орда сильна наступає,
Печаль тоску розважає.
А зъ тоски та съ печалі,
Піду въ корчму, погуляю,
Шинкарочки одвідаю.
Шинкарочка молодая,
Вона мене добре знала,
На сто рублівъ повіряла,
А на двісти присчитала;
Сіри воли грабувала.
Пропивъ воли половиі,
Два жупани голубиі,
Пропивъ мою худибоньку, —
Пропъешъ мене, удівоньку.
Пропивъ бички невеличкі, —
Пропъешъ моі черевички,
Черевички корковиі,
А чулочки біляниі.

(Новицкій).

244.

Ой то тобі приснилося,
Ой то тобі привиділося.
Пішли наши марно літа,
Якъ місяць кругомъ світа.
— Чоловіче, ти знаєшъ,
Що ти все пъешъ та гуляешъ,
Що все гульки та прогульки,
А объ смерті нема думки.
„А я смерті не боюся,
Я отъ смерті откуплюся,
Я по-за столъ засунуся,
. . . . . (?) обстелюся,
Гостоньками обсажуся“.
— Чоловіче, що ти знаєшъ,
Що смертъ гостей росхиляє,
Та й на тебе постягає.
„А я смерті не боюся,
Я отъ смерті откуплюся.
Возьму чарку, фляшку въ руки,
А объ смерті нема думки“.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

245.

А.

1 „Горівочко, люблю тебе,
2 Просять люди, випью тебе,
3 А я жъ би тебе випивала,
4 Колибъ есь мені честь держала.
5 Я за тебе срібло злото,
6 Ти мя ведешъ у болото.
7 Барилочко дівочко,
8 Чи єсть въ тебе горілочка?“
9 — Де бъ ся въ мені набірало,
10 Три рази ся вивертала,

11 Гості мъ твоі трахтувала.
12 „Вирягай, малий, кобилу,
13 Бери баклагъ и барилу,
14 Вибирайся въ дорогу
15 По горівку-небогу.
16 Ще арендаръ поміркує,
17 Намъ горівки поборгує“.
18 Взявъ арендарь міркувати,
19 Взявъ горілку борговати.
20 Седить багачъ та й дивує,
21 Що убогому жидъ боргує.
22 — Недивуйся, багачу,
23 Якъ наберу, такъ заплачу.
24 Єсть у мене на тоці стігъ пшениці,
25 На оборі дві телиці,
26 Котра краща буде твоя,
27 Горівочка буде моя.

Б.

1 Горілице оковита,
2 Кажуть тебе люди пити.
3 Б=3 А, 4 Б=4 А... трімала,
5 А ти жъ мою честь трімаєшъ,
6 До болота тамъ мня пхаєшъ.
7 Б=5 А, 8 Б=6 А... пхаєшъ...
9 Ой піду я въ комірчину,
10 Та загляну въ барильчину.
11 Б=7 А, 12 Б=8 А? 13 Б=9 А, 14 Б=10 А, Сімъ..., 15 Б=10 А, Сівъ..., 16 Твоі гості гостювала. 17 Б=12 А, Сідай, хлопче, на..., 18 Б=13 А, 19 Б=14 А, 20 Б=15 А.

(Ушицкій уѣздъ)

246.

По-підъ гору крутую
Веде рудий рудую:
— Охъ пьяна жъ я,
Чоловіка лаяла:
Стій но жъ ти,
Почекай но жъ ти,
Розважъ но жъ ти:
Дідъ рудний, баба руда,
Тато рудий, мама руда,
И я рудий, руду взявъ,
Бо мъ си руду сподобавъ,
И пішъ рудий, що вінчавъ,
И дякъ рудий, що співавъ,
И музики руди грали,
И всі руди танцювали;
Ще й дитинка маленька
Вродилася руденька.

(Ушицкій уѣздъ).

247.

Ой вчора изъ вечора пьяненька була,
Підъ сосною зеленою я спати лягла.
— Ой ти, сосно зелененька, не шуми ти надо мною

Ой ти, старий, старенькій, не сварися зо мною.
Ой якъ будешъ сваритися,
То я буду журитися,
Старенька буду,
Впередъ тебе умру.

(Ушицкій уѣздъ).

248.

Горівочко псявъяро,
Бодай тебе напало!
Сама въ шатахъ не ходишъ,
Насъ до біди приводишъ.
Кобъ я тебе не пивала,
Ябъ на собі шати мала,
Поясомъ би ся припясала,
Господинею ся називала.
Недавно я запаніла,
Приіхала компанія:
Іденъ мазуръ, другій русинъ,
Третій хлопець чорноусий.
Не буду я трохъ любити,
Бо мя буде Богъ судити;
Тілько буду ідного,
Приятеля свого.
На вишні цвіту нема, ані ягідочокъ,
А на мені хустокъ нема, ані чобіточокъ.

(Ушицкій уѣздъ).

249.

Я тобі, мій миленькій,
За паймичку не буду, —
Ти пшеницю продаєшъ,
Мені гроши не даєшъ.
Я зъ родомъ зійдуся,
За цибульку напъюся.
А цибулька ся не вродила,
А я довжокъ завинила.
Прийшовъ жидъ по довжокъ,
Беруть зъ хати пять ложокъ;
Прийшли по заплату,
Беруть съ хати ще й лопату.
Нате вамъ, жиди, друкъ,
Безъ лопати, якъ безъ рукъ.
Кротсотъ вашу ма,
Я на воли не пила,
Я на яйці пила.
А у мене кугутъ на шопі
Зніосъ яецъ зо три копи.
Я яйця продамъ,
Вамъ гроши віддамъ.

(Ушицкій уѣздъ).

250.

Ой біда, біда не той чоловікъ,
Самъ до корчми не йде, мені не велить.
А я, молода, набралася ума,
Таки иду, таки иду до коршми сама.
Прийшла до коршми, сіла на лавку:

— Дай, арендару, горівки кварту.
Піють куроньки, а я въ коршмі пью;
Піють треті и четверти — я до дому иду.
Здибає мене, й а діверъ мій:
„Де була, де була, моя братова,
Вже жъ на тебе нагаёчка стоіть готова“.
— Діверъ мій, пожалуй мене,
Якъ твій братъ буде бити мене.
„Братова моя, того не вчиню,
Якъ мій братъ буде бити—я й двері зачиню“.

(Ушицкій уѣздъ).

251.

„Коли пити, не мутити;
Колц жати, не лежати.
А я такій звичай маю,
Що по повний випиваю;
И по повний випиваю,
И по копі нажинаю“.
— Бодай ти такъ въ світі жила,
Якъ ти копу наложила.
„А я фартухъ припережу,
Нажну копу ще й полежу.
И чарка мала,
Въ ній горівки нема, —
Хилю, хилю — не тече,
Коло серця пече
Чарочко серебренька,
Въ тобі горілочка солоденька.
Ані сучка, ані задирочка,
Якъ дзюръ, такъ дзюръ до донечка“.

(Ушицкій уѣздъ).

252.

Ой піду жъ я до коршмонькп,
Тамъ горівки напъюся;
Мене люди знають, мене поважають,
Тамъ я забаруся.
Ой піду жъ я до дому,
Въ мене мужъ воркотливий,
Вінъ буде ворчати,
А я буду мовчати.
Може що мъ провинила?
Ой то провинила,
Що мъ челядочку до робити
Не распорядила.

(Ушицкій уѣздъ).

253.

— Ой пъяна жъ я, пъяна,
Пъяна я дуже,
Ой відчини, муже,
Бо иду пъяна дуже.
А мужъ відчиняє,
На дітей гукає:
— Идить, діти, спати,
Бо иде пъяна мати.

(Ушицкій уѣздъ).

254.

Килишечку рабенькій,
Чого жъ бо ти сухенькій?
Висушили тя жінки,
Що горівку пили, пили.
А я пью, а я пью,
А я випиваю.
Стоіть смерть надо мною,
Кличе мене изъ собою.
— Иди, смерть, иди прочъ,
Головочки не морочъ:
Бо я теперъ не вважаю,
Бо я теперъ гості маю.
Пішла смерть по дубовимъ мості.
— Неможу ії, Боже, теперъ взяти,
вона має гості.
— Якъ не можешъ саму взяти,
Бери зъ нею и гості съ хати.

(Ушицкій уѣздъ).

255.

Якъ же мені въ корчмі не седіти,
Коли жъ бо я згодувала діти.
Вісімъ синивъ ненька згодувала,
А всімъ вісімъ счастя, долю дала.
Іденъ пішовъ й а въ поле орати,
Другій пішовъ поганяти,
Третій пішовъ на тікъ молотити,
А четвертий солому носити.
Пятий пішовъ въ лісъ дрова рубати,
Шостий пішовъ й а въ стоги класти,
Сёмий пішовъ стежечку мести,
Осьмий пішовъ съ коршми неньку вести.
— Стели, жінко, постільку біленьку,
Най положу свою стару неньку!

(Ушицкій уѣздъ).

256.

Горілочко, дівочко, дівочко,
А чи тебе випити, випити,
Чи до-долу вилити?
Ніжъ до долу вилити — випити!
Головоньці не шуми, не шуми,
Въ животочку не боли, не боли,
Якъ уступишъ въ ноженьки, въ ноженьки
Потанцюю трошеньки, трошеньки.
Я бъ горілочку пила,
У мене чарочка мала, —
Хилю, хилю — не тече,
Коло серця пече.

(Изъ Рукоп. Сборн. П. А. Кулиша).

257.

Та не вродила мене мати а діла робити,
Та вродила мене мати горілочки пити.
Та люблю, люблю горілочку, люблю ії пити,
Ой журяться моі воріженьки, чимъ буду платити.
Ой у неділоньку весь день пила, у понеділокъ спала,
А въ вівторокъ снопівъ сорокъ пшениченьки нажала.

А въ середу повозила, въ четве́ргъ змолотила,
А въ пятницю провіяла, въ суботу змолола.
А въ неділю рано въ-ранці однесла шинкарці.
Ой день пила, ой день пила, а тиждень робила,
Не журіться, моі воріженькп, уже жъ я заплатила.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

258.

Ой хоть же я пъяна на виду,
Да лаяла чоловіка до ладу:
„Цить таки, мовчи таки,
И ти такий, и я така,
И вся наша рідня така".

Пьяна баба, пьяна,
На порозі впала, —
Ото ії Богъ скаравъ,
Що зъ дідомъ не спала.

(Изъ Рукоп. Сборн. П. А Кулиша).

259.

Серце моє любеє,
Ходімъ жати обоє,
Охъ ти, охъ я нажнемъ копу обоє.
Серце моє любеє,
Зносімъ снопи обоє;
Серце жъ моє любеє,
Ходімъ до коршми обоє;
Серце моє любеє,
Візьмімъ кварту обоє;
Серце жъ моє любеє,
Хто жъ буде платити?
Охъ ти, охъ я — заплатимъ обоє;
Серце жъ моє любеє,
Варімъ вечеряти обоє;
Охъ и ти, охъ и я —
Повечеряємъ обоє;
Серце жъ моє любеє,
Повечеряємъ обоє,
Ляжемъ спити обоє.

(Ушицкій уѣздъ).

260.

А.

1 Ой куме, куме, неньки субота,
2 Кінчається наша робота.
3 Покиньмо, куме, тяжко робити,
4 Ходімъ до коршми горівку пити!
5 Нема жъ такъ добре, якъ въ нашимъ селі,
6 Напиймося ажъ до неділі.
7 Добра горілка, лучша відъ меду,
8 Пиймо въ вівторокъ, пиймо въ середу.
9 Пішлимо, куме, по своі жінки,

10 Нехай ся напъють зъ нами горівки.
11 — Дзінь-добрий, мужу, якъ ся маєшъ,
12 Чомъ ти до дому не спогадаєшъ?
13 Не соромъ тобі въ коршмі седіти,—
14 Маєшъ ти дома жінку и діти.
15 На, пий горівку, та не домовляй,
16 Або иди къ бісу, насъ не забавляй.
17 А кумъ съ кумою въ корчмі гайнує,
18 А кума зъ дітьми въ-дома горює.
19 Ходімъ до дому, будемъ робити,
20 Щоби сь мо мали чимъ заплатити.
21 Любимо добре горівку пити,
22 Треба за нёго гроши заплатити.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=5 А. Ой куме, куме...,
2 Пиймо горілку, будьмо весели
3 Пиймо горілку відъ понеділка до вторка,
4 Бо въ нашоі коршмі добра горілка.
5 Б=7 А. 6 Б=8 А. Напиймося ще й... 7 Б=9 А... дівки..., 8 Б=10 А.
9 Куме, я въ то не стою.
10 Бо я свеі жінки не боюся.
11 Най моя жінка а въ дому робить,
12 Нехай зо мною въ коршму не ходить,
13 Бо моя жінка гірша відъ дідька,—
14 Вона ми скаже: кепська горілка.

(Ушицкій уѣздъ).

261.

На долині стоіть коршма.
Ой ти, думко моя,
Охъ та й доня, донада *).
Я въ тий коршмі три пъяниці.
Первий пропивъ коня зъ сідломъ,
Другій пропивъ воли зъ ярмомъ,
Третій пропивъ жінку зъ дітьми.
— Ой коли бъ я коника мавъ,
Я бъ коникомъ проізжавъ,
А волами доробився.
Ой коли бъ я жінку мавъ,
Я бъ зъ жінкою порадився.
Ой коли бъ я діти мавъ,
Ой я бъ дітьми послужився.
Охъ якъ би мені хто що зродивъ,
Сріблomъ-злотомъ церковъ оббивъ.

(Ушицкій уѣздъ).

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждаго стиха.

262.

Наши хлопці-молодці
Взяли кварту, взяли другу,
Тай пъють на дощі.
Иде богачъ дорогою та й дивується:
За що то тая голота напивається.
Іденъ бере за чуприну, а другій дула бъе:
— Ой не йди тамъ, богачу, де голота пъе.

(Ушицкій уѣздъ).

263.

Пий горілочку, випивай смакоту;
Бий жінку, вибивай лихоту.
Пиймо горілку, бо горілка добра,
Яка жъ вона зъ-верху, така жъ вона до дна.
Пиймо горілку,
Маймо примівку,
Маймо примóвля:
Дай, Боже, здоровля.

(Ушицкій уѣздъ).

264.

Ой що жъ ми будемъ, браття, робити?
Та пішовъ нашъ батько до коршми пити,
Та взявъ Кузьму и Демяна,
Ще й Папроцьку, Купріана,
Матвія Невіру, ще й Терешку.
Та небагато взяли, тільки півъ кварти,
Ой вже жъ татуню дали спати.
Та біжить зъ дому Кильяна,
Сторожить дядька Купріана.
То жъ буде намъ всімъ відъ татуня.
— Іденъ каже: искриймося,
Другій каже: не біймося,
Третій каже: буде лихо,
А четвертий каже: сидімо тихо.
Купріанъ каже: якось то буде.
Та не богато взяли, тільки півъ кварти,

Вже жъ не хоче жидъ въ наборъ дати.
Та не возьме тя вража мати,
Та далеко ми ити до хати.
То жъ я тобі зовсімъ заплачу.
Та не єсть то ми пьянички,
На всіхъ насъ єсть та чобіточки,
Чобіточки и жупани,
Всі ми ходимъ отъ якъ пани.
Купріанъ цехмистеръ весь въ злості.
Тожъ ми всі вірно ся маємъ.
Та іденъ коваль ковальства,
Купріанъ цехмистеръ соломяникомъ.

(Ушицкій уѣздъ).

265.

Чарко жъ моя й оковита,
Горілко моя смаковита,
Хто жъ тебе наливатиме,
Хто жъ тебе випиватиме?
Наливатиме Устина Афанасіевна,
Випиватиме Марья Степановна.
На здоровъя тому, чию горілку пъємо,
На безголовъя тому, хто дивується сёму.
За отця — до денця,
За неньку — повненьку,
А за родиночку — хоть половиночку,
А за милого сімъ,
Щобъ було весело намъ всімъ.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

266.

Радуйся, чарко,
Веселися, пляшко!
Ти, калачъ,
Не плачъ!
Тобі діло буде,
Закусувать будемъ;
Буду пити и гулять,
И калачи розділять.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

ЧАСТЬ IV.

ПѢСНИ ШУТОЧНЫЯ.

ПѢСНИ ШУТОЧНЫЯ.

1.

Чарочко-повночко,
Якъ мені до тебе пристати,
Чи папірними руками,
Чи сахарними устами?

Ой тп чарочко-котокъ,
Покотися у ротокъ;
Ой чи пити, чи не пити.
Чп по столу покотити.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

2.

Ой у саду, у садочку,
Ой у саду у зеленімъ
Пташки поють;
Ой тамъ наші родители,
Ой тамъ наші приятели

Горілочку пъють.
Ивановичъ випиває,
Степановичъ наливає:
Многая літа, многая літа.

(Изъ Рукоп. Собр. Кулиша).

3.

Зродили опенёчки коло колодочки;
Не дай, не дай, моя мати, за гультая дочки;
Бо у гультая нема свити, ані кожушини,
Шкода, шкода за гультая доброі дитини!
Дала мене моя мати въ осені замужъ,
Дала мені моя матп лиху долю заразъ.
Гопъ, гопъ, гопъ-па-па, тадрі, тадрі, гочача!
Дала мені моя мати козу зъ козеняткомъ,
А щобъ я не ходила по селі зъ горщяткомъ.
Гопъ, гопъ, и проч.
А я тую кізоньку пасла, та пасла,

Та моя кізонька добрая до масла.
А я тую кізоньку цяпала, цяпала,
Та лихій своій долі смитаночку прятала.
Гопъ, гопъ и проч.
Ой щобъ моя лиха доля хліба вмочила,
Щобъ моєі головоньки та ни поморщила.
Гопъ, гопъ и проч.
Ой запряжу я сиві воли та поіду до міста,
Повезу лиху долю продавати.
Бачать люди — лиха доля,
Не хтять куповати.
Гопъ, гопъ и проч.
Заверну я сиві воли
Та іду до дому,
Бо єі не продати,
Ні проміняти:
Бачать люди — лиха доля,
Не хтять куповати.

(Новицкій).

4.

А зъ гори та въ яръ,
Тамъ кума моя,
А въ куми дівчина,
То душа моя.
Ой я зъ кумою покумаюся,
Зъ куминимъ дівчамъ повінчаюся.
Ой дамъ я попу
Пшениці копу,
Щобъ мене звінчавъ
Зъ куминимъ дівчамъ.
Пшениці копа
Пропала у попа.
— Щобъ тебе, попоньку,
Трясця напала,
Щобъ тебе трясла
Півтора року,
Ой щобъ витрясла
Пшениці копу;
Щобъ жінку трясла
И твоі діти,
Щобъ тобі не дала
У хаті седіти.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

5.

Ой покину ціпъ на току,
А вила на стозі,
А самъ піду до Дарочки —
Мені по дорозі.
Въ Одарочки бувъ,
Въ Одарочки напився,
Ой прийшовъ я до домоньку,
Зъ батькомъ посварився.

Мати лає, батько лає,
Дуже й розмахався,
Ой давъ Богъ якось хутко
Нагай уворвався;
А я тіки по за тини,
Въ кропиву сховався.

(Новицкій).

6.

А.

1 Купивъ козакъ Олені
2 Заушниці зеленці;
3 Якъ причипивъ до уха —
4 „Яка-жъ гарна псяюха!“

Б.

1 Б=1 А; 2 Сережечки зелени; 3 Б=3 А. И... 4 Все погана псяюха!

(Дудари, Каневск. у.).

7.

Любивъ козакъ Олену,
Купивъ бинду зелену,
Да повісивъ на усі:
„Тожъ-то гарно псяюсі!“

(Новицкій).

8.

„Ой, дівчино милостива,
Чимъ ти брови намастила?“
— Намастила кукурвасомъ,
Щобъ ходили хлопці часомъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

9.

Дівчино, сподівайся талану,
Казавъ хлопець у-вечері прилену.
А дівчина сподівалася:
Три дні хати не мила
Й не вмивалася.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

10.

На що мені та городъ городить,
На що мені та капустицю садить?
Капустиця — одноєтеблиця,
Припогана да й та сердитця!

(Дудари, Каневск. у.).

11.

Кукуріку, півнику,
На току —
„Чекай мене, дівчино,
До року“...
— Хиба бъ-же я розуму
Не мала,
Щобъ я тебе до року
Чекала?
Хиба-бъ же я зъ розуму
Изійшла,
Щобъ я собі кращого
Не найшла?

(Дудари, Каневск. у.).

12.

А.

1 По садочку ходила
2 Та щипала вишні —
3 Пошли, Боже, мені мужа
4 Та підъ моі мислі:
5 Щобъ горілки вінъ не пивъ,
6 Табаки не нюхавъ,
7 Чужихъ жінокъ не любивъ,
8 Та все мене слухавъ.

(Иваньковъ, Переяславск. у.).

Б.

1 Ускочу я въ огородець
2 Та вирву я вишню —
3 Дай мні, Боже, каваліра

4 Б=4 А. Щобъ до... 3 Жебъ тютюну не куривъ; 6 Б=6 А; 7 Б=7 А; 8 Б=8 А. И ради не...

(Полоски, Бѣльск. у.).

13.

А.

Бийте, дівки, тропака,
Не жалуйте лаптівъ:
Коли оці побъете,
Батько новихъ наплете.
Матка кучи надере,
Братъ обори повъе.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А. Бейце дзеці... 2 Б=2 А; 3 Б=3 А. Якъ ціє... 4 Бацька други поплеце.

(Мозирск. у.).

14.

Прекрасная дівко Марійко,
Я тебе добре знаю:
Твоя хата коло корчми,
Зъ самого краю.
Тамъ ти чуда свої показала,—
Дідові зъ торби муку витрясала.
Прекрасная дівко Марійко,
Я тебе люблю:
Якъ поіду до Михамполя —
Чобітки куплю.
Ой якъ будешъ чобітки взувати,
Будешъ діда споминати —
Чортъ знає кого!

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

15.

А.

1 „Ой де дівка була?
2 Забарилася".
3 — На дірявімъ мосту
4 Провалилася.
5 „Який чортъ тебе нісъ
6 На дірявий містъ?
7 Було бъ тобі держатися
8 За собачий хвістъ".

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... де жъ ти...? 2 Б=2 А; 3 Б=3 А. 4 Увалилася. 5 Б=5 А. Ой...? 6 Б=6 А; 7 Б=7 А... хвататися, 8 Б=8 А. Куцій собаці за...

(Новицкій).

16.

А.

1 Очеретъ, осока —
2 Чорні брови въ козака,
3 Матусенька родила,
4 Щобъ дівчина любила.
5 „Дівчино, люблю тебе —
6 Не іжъ хліба, возьму тебе;
7 Та не іжъ хліба, не пій води
8 Возьму тебе для вигоди".
9 — Та нехай не ість твоя мати,
10 Коли хочешъ мене брати.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша и Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=5 А; 2 Б=6 А; 3 Б=7 А; 4 Б=8 А. 5 Ти, козаче біснуватий, 6 Б=9 А.

7 „Та нехай не їсть, не пъє води
8 Держи ії для вигоди!“
9 Дурна дівка послухала,
10 Три дні хліба не нюхала
11 И водиці не пила,
12 Поки на лаві лягла.

(Дудари, Каневск. у. и Новицкій).

17.

Дівчино, вишенько,
Буде тобі лишенько —
Буде лихо и біда, —
Не иди замужъ молода.
Ой що тобі, що тобі,
Положися, спи собі;
А мні треба рано встать,
Сняданнячко зготувать, (2)
Воли вигнать, конямъ дать;
Нехъ ся коникъ напасе,
Поідемо до Касі,
А одъ Касі до Ганки,
До моєі коханки.

(Полоски, Бѣльск. у.).

18.

А.

1 Ой ходила дівчина бережкомъ,
2 Заганяла селезня батіжкомъ:
3 „Гиля, гиля, селезню, до дому!
4 Продамъ тебе жидовину рудому“.
5 За три копи селезня продала
6 И за копу дударика панняла.
7 — Заграй мені, дударику, на дуду,
8 Теперъ-же я своє горе забуду.
9 „Колибъ тобі горенько да печаль,
10 То бъ ти вийшовъ на улицю та й кричавъ,
11 А то жъ тобі горенька немає:
12 Ой хто жъ тобі ці кучері звиває?“
13 — Була въ мене дівчина Орися,
14 Тоді въ мене ці кучері вилися;
15 Була въ мене дівчина Уляна,
16 Вона-жъ мені ці кучері звивала;
17 Була въ мене дівчина Варвара,
18 Вона-жъ мені ці кучері порвала;
19 Була въ мене дівчина паскудна,
20 Вона-жъ мені ці кучері поскубла.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А... по полю; 2 Да гонила качура до дому: 3 Б=3 А... качуре... 4 Б=4 А... злидару старому; 5 Б=5 А... качура... 6 Б=6 А... дудлика... 7 Б=7 А... дудлику...

8 Нехай-же я лишенько забуду,
9 Заграй мені дудлику на той гласъ:
10 Вирубала ополоночку для васъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

19.

А.

1 „Мати, мати, хочу істи,
2 Такъ боюся въ погребъ лізти,
3 Такъ боюся, щобъ не впала,
4 Щобъ капуста не пропала".

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б = 1 А. Ой, мамцю... 2 Та боюся съ печі злізти, 3 Б = 3 А. Та... 4 Щобъ ніжечки не зламала.

(Дудари, Каневск. у.).

20.

А.

1 Полюбивъ козакъ Марину,
2 Привъязавъ ії до тину,
3 Віровкою прикрутивъ,
4 Щобъ чортъ ії не вхвативъ.

(Дудари, Каневск. у.).

Б.

1 Б=1 А. Ой любивъ... дівчину. 2 Б = 2 А; 3 Б = 3 А. И цуркою... 4 Б=4 А... шуліка...

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

21.

А.

1 По телята йду
2 Спотикаюся,
3 Якъ зострінy кого,
4 Усміхаюся.
5 Не займай мене, Грицю,
6 По телята йду,
7 Якъ ти мене займешъ —
8 Позивати піду.

(Дудари, Каневск. у.).

Б.

1 Б = 5 А... займайте... хлопці; 2 Б = 6 А; 3 Б = 7 А... ви... займете. 4 Б=8 А.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

22.

Ой за гаємъ, гаємъ,
Гаємъ зелененькимъ;
Тамъ орала Дженджеруха
Воликомъ чорненькимъ;
На орала гони
На чотирі милі,
Насіяла пшениченьки.
„Ой Боже мій милий!
Ой изъ кимъ-то, зъ кимъ-то,
Пшениченьку жати?...“
На тімъ боці, на толоці
Стоять запорожці.
Запорозці стояли,
Дженджурихи питали:
„Ой, чи вона жива,
Чи вона умерла?
Коли вона жива —
Ходімъ погуляймо;
Коли вона вмерла —
Ходімъ поховаймо.
„Чого въ тебе, Дженджурихо,
Сорочка не біла?“
— Вже восьма неділя,
Якъ сорочку наділа;
А девъята зіма,
Якъ я въ церкві була.
„Чого въ тебе, Дженджурихо,
Не метена хата?“
— Я вимету разкомъ,
Та вивезу возкомъ!
„Ой що-жъ тобі, Дженджурихо,
За сміттячко дати?“
— Сюди хіпъ, туди хіпъ —
За сміттячко сімъ кіпъ,
А восьмая кіпка,
Що вимете тітка.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

23 *).

Ой пасла дівчина ягняточка въ полі,
Загубила ягняточко — несчаслива доля.
„Треба мені вертатися,
Ягняточка питатися,
Ягняти мого, ягняти мого!“
Ой не найшла дівчинонька ягняти того,
Надибала попа въ лісі, попа молодого.
„Ой, чи мені вертатися,
Ой, чи мені питатися —
Боюсь я єго, боюсь я єго!“
— Ой не бійся, та дівчино, не бійся ти мене
Знайду я те ягняточко, що ти загубила.
Пожартуємъ на єдині,
Нехай наша журба згине,
Нехай пропаде, нехай пропаде!

*) См. № 312, стр. 1077.

Жартувала съ попомъ довго, не скажу нікому,
Цілувала, обнімала та й пішла до дому.
Ой прийшла до-домоньку,
Мене мати била:
„Ой, а де ти, суча дочко,
Ягнятко згубила?“
. . . . . .

(Новицкій).

24.

Козакъ коня напувавъ,
Гапка воду брала:
Козакъ пісню заспівавъ,
Гапка переймала.
„Да послухай, козаченьку,
Що я тобі скажу:
Лають мене старі люде,
Що я до тебе хожу“.
Черезъ греблю Микитину
Ведуть Гапку підтикану,
Кричить Гапка, репетує,
Ніхто ії не рятує.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

25.

Навідала кубелечко,
Де качка несеться;
Перечула черезъ люде —
Ледащо сміється.
— Ти, ледащо, ти, ледащо,
Не смійся изъ мене:
Верни моі два перстники,
Не ходи до мене.
Моі перстні золотні
На правую ручку —
Коли мене погидуєшъ,
Люби мою сучку;
Моя сучка рябенькая,
Не по твому хорту —
Єсть у мене жпнешина,
Не по тобі, чорту.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

26.

Шелестъ, шелестъ по дубині
Дівки вінки погубили,
Молодиці кибалиці,
А порубки ногавиці.
И ти зъ міста и я зъ міста,
Кажуть люде, що периста.
Сама сіла, погляділа,
Була чорна — поруділа.

27.

— На тарільці білий сиръ —
Тамъ то гарний сукинъ синъ,
Тамъ-то косить, тамъ-то жне,
Тамъ-то бреше, не бере!
Колибъ косивъ, колибъ жавъ,
Колибъ любивъ, колибъ взявъ.

— На улицю не піду,
И дома не всижу,
Коли-бъ мені підкопаться
До дівчини въ хижу.
— Бодай тебе копала
Лихая година!
Черезъ тебе, бісовъ сину,
Мене мати била
И ще буде бити.
Хоть перестань, бісивъ сину,
До мене ходити.
Ти думаєшъ, дурню,
Що я тебе люблю,
А я тебе, дурню,
Словами голублю;
Ти думаєшъ, дурню,
Що я тебе кличу;
А я тобі, дурню,
Крузъ тинъ дулі тичу.
А я такихъ дурнівъ
Зъ роду не любила,
Я такими дурнями
Тини городила.
Я стояла на рові,
Дала дулю, що въ брилі,
Дала дулю, дала дві,
Що ти дурень, а я ні;
Я стояла на бекеті,
Дала дулю, що въ жилеті,
Дала дулю, дала дві,
Що ти дурень, а я ні.
Оступися ти въ брилі,
Нехай сяде въ картузі,
Тимъ вінъ мені сподобався,
Що кгудзями устёбався.
Ой не линъ, не карась —
Я съ хорошимъ постояла,
Тобі зась, тобі зась.

(Иванковъ, Переяславск. у.).

28.

Ой гуляли парубочки
Ажъ корчма гуділа,
Багацькая дівчинонька
На лаві сиділа.
Ой не сиди, дівчинонько,
Иди сі до дому,
Нехай мати вибъє гниди,
То прийдешъ потому.

(Новицкій).

29.

— Гандзю, Гандзю моя мила,
Чимъ ти брови начернила?
— Начернила кукурвасомъ.
Прийдешъ, серце, иншимъ часомъ.
Пішла Гандзя въ поле жати
Та забула серпа взяти,
Серпъ взяла, хлібъ забула,
Таки Гандзя въ-дома була.
— Гандзю, Гандзю моя мила,
За що тебе мати била?
— За те мене мати била,
Щобъ я тебе не любила.
— Гандзю, Гандзю, що ти робишъ,
За собою хлопцівъ водишъ;
За собою молодою
Водишъ хлопцівъ чередою.
Пішла Гандзя по буряки,
Найшла собі два бурлаки.
А поповичъ попереду:
— Постой, Гандзю, куплю меду.

(Новицкій).

30.

„Ой, Галю, не йди у поле,
Ой, Галю, въ ножки коле,
Ой, Галю милостива,
Чимъ ти брови намастила?“
— Намастила кукурвасомъ,
Щобъ любили хлопці часомъ.
Долемъ, долемъ, долиною
Підийду підъ хати, —
Полягали спати;
Тилько моя мила не лягала,
Мила не лягала, у віконці сиділа,
Зъ буйнимъ вітромъ стиха говорила:
„Не вій, вітре, въ ночи, повій о-півночи,
Та не сплять моі каренькиі очи.
Чи тимъ вони не сплять, що милого не взрять?
Чи тимъ вони плачуть, що милого не часто бачуть?

(Изъ Сборн. П. А. Кулиша).

31.

„Ой відкиль ти, дівчино?“
— Зъ Могилёва.
„Ой чия ти, дівчино?“
Ковалёва.
„Ой чому ти не йдешъ заміжъ?“
— Ой, пішла бъ я давно заміжъ,
Такь ще коса не виросла.
„А я знаю таке зілля,
Що виросте до весілля.“
На улиці не була,
Конопельки терла.
Не бачила Василя
Трохи я не вмерла!
А въ нашого Василя
Вишиванi рукава;
Вишиваний ковнірець,
И самъ парень молодець.

(Новицкій).

32.

Ой на току, на току
Курята чубаті,
А на нашій та улиці
Дівчата губаті.
Куди йдуть — губи дмуть,
Губи надимають,
А сорочки ні рубця,
Плахти не ведеться,
А якъ займе нашъ братъ,
Вона къ чорту дметься;
А якъ займе студентъ,
Вона засміється.

(Новицкій).

33.

— Ой дівчата-голубочки,
Куди йдете? „По губочки“
— Чи въ ярину, чи въ толоку,
Возьміть мене въ заволоку.

(Новицкій).

34.

Якъ я була мала, мала,
Колисала мене мама;
Якъ начала підростати,
Взяли хлопці колисати.
Взяли колисати хлопці
То въ решеті, то въ коробці.

(Новицкій).

35.

Теперъ же я не сяка, не така,
А не бачила не пана, не дяка.
Теперъ же я заросточка,
Не бачила ні виросточка.
Теперъ же я якъ біль біла —
Чортова журба зъіла.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

36.

Ходжу, ходжу коло хати,
Та не ляжу сама спати,
Треба мене колихати.
Колихали мене хлопці
У решеті та въ коробці,
А я спати не хотіла,
Ажъ коробка торохтіла:
И по хаті — торохъ, торохъ!
И по сіняхъ — торохъ, торохъ!

(Новицкій).

37.

Ой на горі хата,
Семенъ каже,
А у хаті Ганна,
Семенъ каже,
Не погана — гарна,
Семенъ каже.
У городі корито,
Повно води налито.
Налетіли галки,
Да взявъ Семенъ палку,
Да кинувъ у галку,
Да попавъ у Ганну
Да въ праве око,
Да вилізло глибоко.

(Новицкій).

38.

А дівчата, дайте, дайте,
До неділи зачекайте;
А въ неділю коня продамъ,
Въ понеділокъ гроши віддамъ.

(Новицкій).

39.

А я тобі сала
Давала,
А ти мені ковбаси
Не дасп.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

40.

На бережку у ставка,
На дощечці у млинка
Фартухъ прала дівчина,
Сприскалася рибчина,
Та й упала въ ставъ, небога,
И не має тутъ нікого,
И нікому підбігти,
Щобъ дівчину витягти.
Кричить пробі ії мати,
Щобъ дівчину рятувати,
Каже, що за працю тую,
Я дівчину подарую.
А дівчина вродливая,
Румъяная, чорнобривая,
Та уміе танцювати,
Зъ козаками жартувати.

(Новицкій).

41.

„Ой ти, гарний Семене,
Ходи сядь коло мене;
И сорочка въ мене є:
Сватай мене, Семене!“
— Ой на що мені сорочка,
Коли сама псяя дочка?
А вже жъ бо мні не до солі,
Коли грають на басові.
„Ой ти, гарний Семене,
Ходи сядь коло мене;
И кобила въ мене є:
Сватай мене, Семене.“
— Ой на що жъ мені кобила,
Коли сама мні не мила?
А вже-жъ бо мні не до солі,
Коли граютъ на басові.
„Ой ти, гарний, Семене,
Не ходи жъ ти до мене;
Єсть у мене лиха сука,
Якъ укусить — буде мука.
Єсть у мене лихий песъ,
Якъ укусить, то ти вмрешъ“.
А вже-жъ бо мні не до солі,
Коли грають на басові.

(Полоски, Бѣльскаго у.).

42.

На улицю не піду
И дома не всижу,
Я пролізу, продируся
До дівчини въ хижу.
Ти дівчино, Ганно,
Ходімъ воламъ даймо,
Поки воли поідять,
А ми погуляймо.
Ти дівчино, серце,
Пусти підъ ряденце,
Пусти, пусти підъ рядно,
Бо тутечки холодно.

(Дудари, Каневск. у.).

43.

Ой, Грицю, Грицю, Грицю,
Не женися въ косовицю,
Бо велика зіма буде —
Твоя жінка дурна буде.
Тоді тобі женитися,
Якъ гарбузамъ стелитися,
Тоді тобі жінку брати,
Якъ капусту поливати.
Ой, Грицю, Грицю, Грицю,
Не вдавайся у дурницю,
Бо дурниця тебе зрадить,
Що й матінка не порадить.

(Новицкій).

44.

Бувъ Гриць на ринку,
Купивъ собі Маринку:
Кеса грошей, торба хліба —
Буде гулять до обіда.

(Дубище, Староконст. у.).

45.

И соха въ землі,
И воли въ ярмі,
Таки-жъ бо мні, молодому,
Дівчина въ умі.
Не вчесалася, не вмивалася
Таки-жъ бо мні, молодому,
Сподобалася!

(Полоски, Бѣльск. у.).

46.

Якове, Якове!
Свиня тобі дякує;
А кабанъ лає,
Що помий не має.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

47.

А до мене Яковъ приходивъ,
Коробочку раківъ приносивъ.
Я въ Якова раки забрала,
И Якова съ хати прогнала.
„Иди, иди, Якове, съ хати,
Бо на печі батько та мати,
А на полу батькові діти —
Нігде тебе, Якове, діти.
Скидай хиба, Якове, шубу,
Лізь до мене, Якове, въ грубу".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

48.

А.

1 А въ городі верби гнуться,
2 За городомъ хлопці бьются.
3 Не бийтеся — чортъ-ма за що,
4 Дівка гарна, такъ ледащо!

(Дударі, Каневск. у.).

Б.

1 Тамъ на горі дудки вьются, 2 Б=2 А. А за мною..., 3 Б=3 А... нема..., 4 Б=3 А. Хоць гарненька, та...

(Темногайци, Кременецк. у.).

49.

Ой зъ за гори сонце гріе,
Тамъ Марина жито сіе,
Жито сіе — гречка сходить —
До дівчини козакъ ходить.
— Ти, козаче чорноусий,
Чого въ тебе жупанъ куций?
— Молодиці підпоіли,
И жупана підкроіли.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

50.

Закотилось ясне сонечко
За зелений лісъ,—
Щобъ нашого Говрилочка
Давно забравъ бісъ.
Нехай бере, нехай бере,
Бо такихъ до чорта є.

(Иванковъ, Переяславск. у).

51.

А Иванко молоденький,
Жупанина коротенький —
Вінъ трясеться, колотиться.
Да чого-жъ ёму хочеться?
Чи винця, чи горілочки,
Чи красної дівочки?

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

52.

„Иди, Грицю, на улицю,
Бери паляницю,
Та не бери підъ плече,
Бо рощина потече“.

— Бодай тобі, дівко,
Що вчинила рідко!...
„Ой далебі, що не я,
То матуся моя“.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

53.

Іхавъ хлопець до млина,
Здохла ёму кобила,
Иде хлопець, та й плаче.
„Ой цить, хлопче, та й не плачъ:

Зъ голови буде лихтарня,
Зъ очей буде свічарня,
Зъ шкурочки хлопцямъ сорочки,
Зъ кишокъ хлопцямъ пояски.

(Новицкій).

54.

А.

1 Не займай мене, Грицю,
2 Поваляешъ спідницю.
3 Мені мати купила,
4 Штирі гроші ввалила,
5 Ще й денежку додала,
6 Тай лямівки (?) набрала.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. Бо помажешъ...
3 Мені батько купивъ,
4 Щобъ козакъ полюбивъ;
5 Мені мати дала,
6 Щобъ я гарна була.

(Дудари, Каневск. у.).

55.

А.

1 Ишовъ Гриць зъ вечорниць
2 Темненькоі ночі —
3 Седить сова на пеньку,
4 Витрищила очі.
5 Вінъ на неі: „гиля, гиля!“
6 А вона й присіла.
7 Коли бъ не кий, не палиця,
8 Була бъ ёго ззіла;
9 Коли бъ не кий, не палиця,
10 Да не тая дудка —
11 Осталася бъ миленькая,
12 Гула бъ, якъ голубка.

(Дудари, Каневск. у.).

Б.

1 Б=1 А. Прийшовъ... 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... на покуті. 4 Б=4 А; 5 Б=5 А.

6 Вона полетіла —
7 Чорнобрива дівчинонька
8 Коло ёго сіла.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

56.

Кобъ ти тамъ бувъ,
Де я була;
Кобъ ти то чувъ,
Що я чула;
Кобъ ти то знавъ,
Що я знаю;
Кобъ ти то мавъ,
Що я маю:
Підъ коліномъ,
Підъ литкою
Маю гроші
Съ калиткою.
Хоць съ тобою
Спати ляжу,
Таки тобі
Не покажу.

(Новицкій).

57.

Не стій, дівко, підъ корчмою,
Съ парубківъ не смійся,—
Бери хвартухъ на голову
Та й до дому війся.

(Новицкій).

58.

Вонъ, хлощі, вонъ,—
На городі лёнъ,
На долині маковець —
По шелягу молодець, —
По по три гроші стрілка,
По тисячі дівка.

(Новицкій).

59.

Славна рибка рибець,
Славний парень молодець!
Молодецькіі літа —
Зъ нимъ гулятп охота.

(Иваньковъ, Переяславск. у.)

60.

Тонкий да високий дубокъ —
Самий кращій въ Опанаса парубокъ;
Тонка да висока ліщина —
Сама краща у Степана дівчина.
Що сокілъ да синицю любивъ,
По колоску да пшеницю носивъ;
Що Павло да Оленку любивъ,
По карманамъ да гостинці носивъ.
Що підъ дубомъ да підъ дубочкою
Сидівъ голубъ зъ голубочкою.
Що въ голуба золотая голова,
А въ голубки позолочувана,
Чорнимъ шовкомъ подоточувана.
Що въ Павлуся кудрявая голова,
А въ Оленки порозчісувана
И въ коси позаплітувана.
Якъ би мені та Оленка така,
То я бъ ії цілувавъ-милувавъ,
И до печі куховарку наннявъ,
И до пива пивоварочку,
До колиски колихалочку;
А самъ би я по водицю ходивъ
И Оленку да за ручку водивъ.

(Иванковъ, Переяславск. у.).

61.

А.

1 — Ой Василю, Васплино,
2 Наше поле не сіяне,
3 А насъ тілько двоічко —
4 Любімося, сердечко!
5 Ой Василю, Василю,
6 Купи мені намистечко
7 На білую шию;
8 А я тобі, Василю,
9 Сорочечку пошию —
10 Хочъ пошию, не пошию,
11 Люби, серце Василю.
12 — Цуръ ёго матері,
13 Яка дженджуриста:
14 Купивъ за шагъ стёжечку,
15 Ще хоче й намиста.

(Новицкій).

Б.

1 Б=5 А, 2 Б=6 А, 3 Б=7 А. 4 Цуръ тобі, пекъ тобі. 5 Б=13 А 6 Купивъ хрестъ и дукачъ. 7 Б=15 А.

(Дудари, Каневск. у.).

62.

Гей підъ горою, підъ перевозомъ
Стояла дівчина зъ своімъ обозомъ.
Гоничи, гоцъ, гоцъ, гоцъ, гоничи!
„День добрий, дівчино, якъ собі маєшъ?
Позичъ мені бандури, що въ себе маєшъ“.
Гоничи, гоцъ, гоцъ, гоцъ, гоничи!

— Прийди. козаче, пшениці жати,
Дамъ тобі бандури на всю нічъ грати.
Въ мене бандура не дорогая,
Якъ щирні меди, дуже смашная.
Добрині струни да не порвуться, —
Куди не потягнешъ, все подаються.
Ой мати, мати, козакъ у хаті
Пустує, жартує — не дає спати!
„Ой доню, доню, не будь дурною,
Бий ёго ти, доню, хочъ кочергою".
— Боюся, мати, щобъ не злякати,
Довелось, мати, поцілувати.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

63.

Гриць мене, моя мати,
Гриць мене полюбивъ,
Гриць мені, моя мати,
Черевички купивъ.
Черевички невелички,
Сами бархатні
На босу ногу не налізуть
И на чулки не йдуть.
Черевички рипу, рипу...
Казавъ батько: другі куплю.
Се жъ мені панъ-отець покупивъ,
Щобъ хороший молодець полюбивъ;
А мати сорочку пошила,
Щобъ хороша челядь любила.

(Новицкій).

64.

Не такъ голосъ, не такъ голосъ,
Якъ тихая мова,
А на нашихъ парубочківъ
Хорошая врода:
Такі очи, якъ у жаби,
А станъ, якъ у баби;
Такі ручки, якъ у сучки,
Ніжки, якъ у кішки.

(Новицкій).

65.

Ой ходили-блудили парубки
Сімъ літъ та по запічку,
А чотирі та по припічку.
Приблудились та до переднічної лави,
До старенькоі баби.
„Дівчата-небожата,
Дайте скорину хліба,
Черепочокъ сироватки,
Скорину розмочити,
Душу промочити!"
Тимъ дівочки красні,
Що поіли вареники въ маслі;
Тимъ парубочки білі,
Що сироватку іли.

(Новиц[illegible]

66.

Ой сівъ собі щигликъ та й думає,
Загадався — женитися має,
Поїзди збірає:
Соловей съ качуромъ коника сідлає.
Полюбивъ синицю, горобця сестрицю,
Хорошую, прекрасную птицю.
Сокілъ за дружку,
А староста — журавель,
Сорока — світілка,
Сваха — перепілка.
Журавель зъ гусакомъ, настройте музики!
Каня ся закрала —
Курчатокъ покрала,
На щиглове весілля
Кошту підняла.
Комаръ въ лісі . . . (?) добирає,
А джміль меду додає,
Всіхъ гостей приймає;
А сорока плеще,
Гостей припрошає;
Сова сидить за столомъ
Зкоса поглядає;
А ворони — стари жони
Пішли танцювати,
А крючище взявъ дручище,
Пішовъ підганяти,
А сичъ на порозі
Ставъ на сторожі;
Погутькало (?) упеклося,
Лягло на дорозі;
А горобець впився,
Съ чорногузомъ бився,
Якъ ударивъ чорногуза,
Чорногузъ звалився.
Якъ взяли ся бити,
Взяли мордувати,
Молодая синиця
Мусила втікати.
Сівъ щигликъ, зажурився,
Сівъ та й думає:
„Оженився, втратився —
Та й жінки не має“.
Горобчикъ-братчикъ
Ёго нараджає:
— Гляди ii на крапивці —
Тамъ вона сідає.
Заросився щигликъ
По сами колінця,
Гукаючи, шукаючи
Доброго полінця.
Навиджена синиця
Щигля покидає,
Бо боіться ёго скубня,
Що добре кусає.

(Ушицкій уѣздъ).

67.

Чи ти мене не знаешъ,
Що ти мене питаешъ?
Я Марійчинъ синъ,
Я на ринку сидівъ,
Я сокірку ковавъ,
У кишеньку ховавъ.
Ой смутку жъ мій, смутку,
Посиди-жъ ти въ кутку,
А я тобі штанці витчу,
Витчу да й пошию,
Да й випхаю въ шию.

(Новицкій).

68.

А ще жъ бо я на улиці не була,
А ще жъ бо я не бачила джигуна:
Ой джигунъ, джигунъ, джигунець,
Який гарний молодець!
Якъ ходила по улиці, такъ буду,
Якъ любила хорошого, такъ буду.
Богова женишина и моя,
Нехай ёго Богъ любить, буду й я!

Не ходила на улицю й не буду,
Не любила поганого й не буду.
Чортова женишина. не моя,
Нехай ёго чортъ любить, а не я!
Ой хочъ же я тацька, не тацька,
Таки моя врода козацька;
Хоча бо я й подзюбана на виду,
Таки жъ бо я зроблена до ладу.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

69.

Ой хочъ голий, обідраний,
Та таки ти мій коханий.
Чоботи въ рукахъ несешъ,
А до мене босий чешешъ.

(Новицкій).

70.

Було літо, була зіма,
Були хлощі, теперъ нема.
Єще літо таке буде,
Що по десять за грішъ буде.
Мама — за два, багацько на разъ
Хлощі потаніли (?).
За мной, хлощі, за мной, хлощі,
Коли я ще дівчина,
Бо якъ буду кобіта,
Тоді дідька ззісте!

Моя матка, мое життя,
Дай мні голку й нитки,
Бо пойду на пєцъ, буду шить,
Бо я пойду пану світить.
Моя пані на виданню,
Добрий посагъ дає:
За нёю штпри мпши,
Штпри мпши, два котп,
Ще й барсукъ до роботи.

(Ушицкій уѣздъ).

71.

Ой хтівъ же я женитися, не маю за чого,
Не стає мені десять грошей до півзолотого.
Я пъять грошей розміняю, десять пожичаю,
На Вкраіні дівчинонька — до неі манджаю.
Приходю до дівчини, просять мепе сісти,
Дають мені бараболі полупленп істи.

А я тую бараболю стиха поідаю,
На полиці вареники, я за нихъ думаю.
По вечорі, полягали спати,
Я за тиі вареники, та й далі тікати!
Не попавъ же я въ двері та въ стовпъ головою,
Господиня те все чула—та зверхъ коцюбою.
Іденъ каже: пане брате, другій каже: куме,
А третій межи плечи макогономъ суне.
Я зъ-межъ нихъ вимотався, въ коноплі сховався,
Якъ потягне мужикъ ціпомъ, а же мъ засміявся.
И здається не болить, а не можу встати,
Кобъ Богъ мене піднявъ, піду почивати.
Ой хтівъ же я женитися, хтівъ-емъ жінку мати, —
Сіно мені не вродило — нічимъ зімувати.
Вівсяниі половиці та й не хоче істи,
А ишна зъ остяками буде въ язикъ лізти.

(Новицкій и Ушицкій уѣздъ).

72.

„Предобний Семенъ,
Чомъ ти въ мене не бувавъ?“
— Скажу тобі щиру правду:
Бо я чобітъ не мавъ;
Я батьковихъ не взувавъ,
Бо не було халявъ;
Я маминихъ не взувавъ,
Бо безъ подківъ и пришовъ;
Въ братнихъ не бувавъ,
Бо безъ пришовъ и холявъ;
Въ сестринихъ не бувавъ,
Бо не було холявъ.

(Ушицкій уѣздъ).

73.

„Ой ти бривъ, чорнобривъ,
Чомъ до мене не забривъ?“
— Та нема охотоньки
До дівчини сиротоньки.
„Чомъ, чомъ не прийшовъ?“
— Бо чобітъ не найшовъ;
Материнихъ не беру,
Бо устілки погублю;
А сестра не дала,
Бо й собі добула;
А батьковихъ не хочеться,
Бо подошви волочаться.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

74.

Очеретъ лугомъ иде,
Сова нишкомъ гребе.
Росправляй, сова, крильця,
Виглядай чорнобривця.
Чорнобривець иде,
На добри-день несе:

„Будь здорова, моя мила,
Бо ти — серце моє,
Бо ти любишъ мене,
Бо ти підешъ за мене".
— Я жъ не серце твоє,
Я не люблю тебе, (2)
Я не піду за тебе.
„Чи жъ я, мамцю, не дорісъ,
Чи жъ я, мамцю, перерісъ,
Чи не рублена хата,
Що не люблять дівчата?"
— Ой ти, синку, не дорісъ,
Ой ти, синку, перерісъ,
Въ тебе рублена хата,
И не люблять дівчата,
Бо ти довгий и короткій,
Криворукій, шеверногій
И безъ верхнёі губи,—
Якъ цілуешъ — знати зуби.

(Ушицкій уѣздъ).

75.

Перепеличенька повдовіла,
Замужъ ити захотіла.
Ой приіхавъ вудвудочокъ, (?)
Ой приіхала капелія,
Неподобна кавалерія:
„Вона мені не здобна!"
Перепеличенька повдовіла, —
Замужъ ити захотіла.
Ой приіхавъ щигликъ спишна,
Сівъ собі въ саду на вишні.
Перепеличенька вийшла съ хати,
Та й на нёго дивиться.
„Ой ти, щигликъ, ти багатий,
Ой ти привикъ довго спати,
На тобі сукні дуже прибірни,
А до роботи не здібни".
Ой приіхавъ соловей спишна,
Сівъ собі въ саду на вишні,
Зачавъ пісню щебетати.
Перепеличенька вийшла съ хати,
Та й на нёго дивиться.
„Ось мій мужъ любий, коханий;
Того то я давно ждала,
Щоби соловейка за мужа взяла, —
Ой щоби ти все не спавъ,
А зо мною розмовлявъ".

(Ушицкій уѣздъ).

76.

Въ огороді опенечки —
Сватай мене теперечки,
А зімою — чортъ съ тобою,—
Не буть мені за тобою.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

77.

Сватай мене, дурний Грицю,
Казавъ батько: дамъ телицю,
И корову круторогу,
Сватай мене, чорноброву;
И курочку — цокотуху,—
Сватай мене, реготуху.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

78.

Ой ти дубъ, ой ти дубъ,
А я березенька;
Ой ти пьяний, ой пьяний,
А я тверезенька.

Що изъ тебе, сухий дубе,
Нічого не буде,
А изъ мене, березини —
Віники да різки.

(Новицкій).

79.

Ой такъ не гараздъ —
Низький перелазъ:
А ви, хлопці, не ходіть,

Перелазу не робіть.
Ой такъ не до діла, —
Козакъ чорний, дівка біла.

(Новицкій).

80.

Старий стару хвале,
Що добрий борщъ варе;
А молодий свою гудить:
Що не зваре, то спаскудить.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

81.

А.

1 Ой тамъ на долині
2 Жуки бабу повалили,
3 И сорочку зняли,
4 Прочуханки дали.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А... на базарі, 2 Б=2 А... ростерзали, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(Новицкій).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, Вовки... розирвали,
3 Тілько путъ, да язикъ,
4 Да... для музикъ.

(Новицкій).

82.

Ой хмариться, хмариться,
Дідъ на бабу сваритця:
„Ой, бабо моя!
Лихо твоій ма!...

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

83.

Ой иду я по-за токомъ,
А жъ тамъ лежить баба бокомъ.
Нехай баба не дурпть —
Въ неі живіть не болить.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

84.

Чортъ мині тую раду давъ,
Що я собі тую бабу взявъ (2)
Бабу, бабу, бабу, бабу, бабу взявъ.

А я фузію набъю,
Таки тую бабу вбъю!
Чортъ мені и т. д...

(Ушицкій и уѣздъ Новицкій).

85.

Пасла баба гуценя,
Пасла-жъ вона тихо,
Загубила гуценя —
Буде бабі лихо.
Иде баба гукаючи,
Гуценяти питаючи.
Ой не знайшла гуценяти,
Знайшла жъ вона рака,
Обертае сюди-туди —
Чи є въ рака..
„Ой ти, раче-небораче,
Який-же ти дурень!
Чомъ ти баби не питаешъ,
Чи є въ баби стулень?“

(Новицкій).

86.

Пасла баба ягняточка,
Пасла баба гуси;
А дідъ бабу полюбивъ,
Бо въ новімъ кажусі.
Ой пішовъ дідъ по гриби,
Баба по опеньки,
Дідъ свої посушивъ,
Бабини сиренькі.
„Ой дідусю, дідусеньку,
Кобъ ти моі мислі,
Тобъ и моі опенечки
Вразъ зъ твоіми вписхли“.

— Ой бабуню, бабусенько!
Яка ти не дбала,
Пішла бъ ти на лотоки
То би сь ся скупала.
Пішла баба купатися
Та й ся посовнула;
Дідъ за бабой сюди-туди,
А баба втонула.
Коло млина, млина
Вода фоссу *) ріже;
Иде дідъ зъ Василёмъ —
Баба зъ води лізе.
„А дідуню, дідунечку,
Трастя твою маму!“...

(Новицкій и Ушицкій у.).

87.

Пішла наша бабусенька
На ярмарокъ пішки.
Колотасомъ деръ, деръ,
Пацурасомъ, тясомъ, барабасомъ!**)
Купила бабусенька
Собі цапусенька,
Та погнала бабусенька
Свого цапа пасти;
Та й забула бабусенька
Свого цапусенька,
Та найняла бабусенька
Собі панахидку.
„Пийте, люди, и гуляйте,
Мого цапа споминайте.
А ви, дівчата, не дивуйте,
Цапа мого поцілуйте“.
Пили люди и гуляли
Мого цапа споминали;
А дівчата не здивували,
Цапа... поцілували.

(Новицкій)

88.

Ой захотіла баба та й забагатіти,
Посадила курочку, щобъ вивела діти.
Встала рано бабусенька, ще не світає,
Вже бабка курчатокъ на двіръ виганяє.
Ой вигнала курчаточка на подвіръ пасти,
Сама сіла підъ призьбою кужелицу прясти.
А дідъ бички запрягає та іде по дрова,
Своій бабці наказує, щобъ була худоба.
Чорна хмара наступає, дощикъ накрапає,
А вже бабка курчаточка въ хату заганяє.
Заганяла, заганяла — трое ростоптала,
На четверте спотикнулась, на пъяте упала.
Сіла бабка на печи, въ головку ся скрепче,
А курочка съ-підъ постелі до бабусі шепче:

*) Каналъ (Старосвѣтск. Бандуриста).

**) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

„Ой бабусю-бабусечко, що будемъ робити?
Якъ приіде дідъ изъ лісу, буде бабку бити“.
Ой приіхавъ дідъ изъ лісу до своёго дому,
Та питає бабусеньки за свою худобу.
„Ой дідуню, дідуню, що жъ то съ того буде?
А вже нашу худобочку наврочили люди:
Якъ я въ хату заганяла, троє ростоптала,
На четверте спотикнулась, а на пъяте впала“.
Ой пішовъ дідъ на подвіръя та взявъ за прутину,
Побивъ бабці, поломивъ головку, якъ тикву.
Плаче бабка, плаче, та сіла въ затинку,
Дідъ на бабу поглядає, що краще за дівку.
— Ой бабусю, бабусю, що жъ то за трой-зілля?
Взувайся, вбирайся — підемъ на весілля!
Ой бабусю, бабусю, яка жъ ти погана!
Пішла бъ ти на лотоки та би ся скупала.
Пішла бабка купатися — три рази впурнула,
А дідъ пляше въ долині, що вже баби збувся.

(Ушицкій уѣздъ).

89.

Посадила стара баба
На припічку гусака,
Сама вийшла за ворота
Та вдарила тропака.
Сиди, сиди, гусачокъ,
Та висиди гуси,
А я піду погляжу
На чорниі уси.
— Молодиі молодиці,
Чого я васъ попрошу:
Наваріте варениківъ,
А я сиру принесу.

(Новицкій).

90.

Наша баба стара
Та пішла у млинокъ,
Та набрала крупокъ,
Наробила квашиці.
Три неділи кваша кисла,
Та й не викисла,
На четверту зійшла,
Кваша черезъ верхъ пішла.
На лопатки сажала,
Та й у пічъ укладала;
А изъ печи збірала,
Та підъ лавку складала,
А зъ-підъ лавки въ коробокъ,
То понесла въ городокъ.
Десь узявся мужичокъ,
Невеликий, съ кулачокъ:
„Продай, бабо, кирпичокъ!“
— Ой брешишъ ти, мужичокъ,

Не есть же це кирпічокъ,
А це грубий ситничокъ.
Да принесла до дому,
Та звернула підъ гору.

Свиня ніс помарала,
Три неділи хворала,
На четверту зійшла,
Свиня зъ хліву пійшла.

(Новицкій).

91.

Нагадалось вражій бабі
Молодою бути:
Нитикала за намітку
Зеленої рути.

— Руто моя, руто моя,
Руто зеленька,
Я жъ думала, що я стара,
А жъ я молоденька.

(Новицкій).

92.

Якъ я була молодиця,
Цілували хлопці въ лице;
А якъ стала стара баба,
Не цілують — хоть би й рада.

(Новицкій).

93.

Сіла баба на барана
Поіхала передъ пана,
Баранъ. . . . . .
На бабу завернувъ

Баба стара
Цапки стала:
Я думала, що то Хведь
Вінъ до мене, а я...

(Новицкій).

94.

Пішла баба на городець
Барвіночокъ рвати;
А за нею смерть слідомъ:
„Йди, бабо, вмірати!“
— Иди, смерть, иди прочъ,
Я вмірати не гадаю,
Бо я гості въ себе маю! —
Пішла, смерть, пішла прочъ
А жъ до Бога:
„Баба вмерти не готова,
Бо гуляє небога“.
— Иди, смерть, иди прочъ,
Иди по помості,
Якъ не схоче баба вмерти,
Бери зъ нею й гості“.
Гості тое почули,
Зачали втікати,
То лісами, то лугами,
Погубили й пъяти.

(Ушицкій уѣздъ и Новицкій).

95.

А.

1 Сидить дідъ на печи,
2 Бабка на припічку та й взувається.
3 „Бабко моя, щебетушечко,
4 Чомъ не вечеряєшъ, моя душечко?“
5 — Бісъ тебе бери съ твоєю вечерою:
6 Бивъ ти мене вчора кочергою,
7 Бивъ ти мене вчора куделею;
8 Бивъ ти мене, волочивъ ти мене,
9 Дідусю, серце моє, поцілуй мене.

(Ушицкій уѣз.).

Б.

1 Б=1 А... та взувається, 2 Б=2 А... прозивається. 3 Б=3 А, 4 Б=4 А... обідаєшъ?... 5 Б=5 А... зъ обіданнямъ, 6 Б=6 А... обідячкомъ. 7 Б=8 А,

8 Серце дідуню, не навчивъ ти мене.

(Ушицкій уѣздъ).

96.

У середу родилася,
Та то мое горе.
Ой не піду за старого
Бородою коле;
А я піду за такого,
Що не має уса,
Якъ ківне, якъ моргне,
То я й засміюся.

(Новицкій).

97.

Ой дідъ мідяний,
А баба залізна:
Сидить дідъ на печі,
А баба прилізла.

(М. Борисполь, Переяславск, у.).

98.

„Оттеперъ намъ, діду,
Та пішлось на біду:
Та нема женця,
Та нема гребця,
Та нема швачки,
Та нема прачки,

Ні синівъ кучерявихъ,
Ні дочокъ чорнявихъ!"...
— Не журімось, бабко,
Обіймімося гладко,
Поцілуймося сладко,
То будуть женці,
То будуть гребці,
То будуть швачки,
То будуть прачки,
Й сини кучеряві,
И дочки чорняві.

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

99.

Потихесеньку,
Помалесеньку,
Старий душить молоду,
Молодесеньку.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

100.

Ой дідъ бабі купивъ бути,
Щобъ гарненько бабу вбути.
„Серце, дідусю-любусю,
Води хорошенько бабусю!"
А ще къ тому и кожушка,
Щобъ пристала ёго душка.
„Серце, дідусю-любусю,
Води хорошенько бабусю!"
Ой дідъ бабі на израду
Роздеръ кожушокъ израду.
„Серце, дідусю-любусю,
На що-же ти обідивъ бабусю?"
Ще й латочку налатавъ,
На бабусю поглядавъ.
„Серце, дідусю-любусю,
Поцілуй же твою бабусю!"
А якъ мені, бабусі,
Гарнесенько въ кожусі!
„Серце, дідусю-любусю,
Поцілуй же твою бабусю!"
Бо латочка новенька,
Бабусенька гарненька.
„Серце, дідусю-любусю,
Води хорошенько бабусю!"

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

101.

Колихала баба діда
Изъ вечора до обіда:
„Спи, діду, бодай не вставъ,
Головоньки не клопотавъ!
Ой спи, діду, ой спи зъ лихомъ,
Я принясу борщу зъ михомъ *).

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

---

*) Михъ — ядовитое растеніе.

102.

Посію я руту та мъяту
Надъ водою,
Уродиться рута та мъята
Зъ лободою.
Журилася дівчинонька
Молодою:
— Ой хтожъ мою руту-мъяту
Да й прополе;
Ой хто-жъ мене, молодую,
Да й пригорне?
Обізвався старий дідокъ
Зъ бородою:
„Ой я твою руту-мъяту
Да й прополю;
Ой я тебе, молодую,
Да й пригорну".
— Не подоба, старий діду,
Не подоба,
Хиба на те поважуся,
Що худоба.
Нехороший, старий діду,
Нехороший,
Хиба на те поважуся,
Що є гроші!
Твої гроші розкотяться,
Такъ якъ слина —
Мені треба молодого
Челядина.
Що твоєю бородою
Да пічъ вимітати,
А зъ моєю уродою
Молодця шукати;
Зъ великою худобою
Животу досада —
Зъ хорошою дружиною
Серденьку отрада;
Зъ великою худобою
То бъються й деруться,
Зъ хорошою дружиною
У світі нажиться!...
Великая ходобонька
Нажитая буде,
Зъ хорошою дружиною
Не стидно й межъ люде.

(Дудари, Каневск. у.).

103.

А.

Ой пъяна я, деревъяна я,
Матері вашій бісъ, не погана я!
Не за ваше впилася:
Моя курка знеслася!
Чорні курі, білі яйця,
Дурні дівки, що бояться.

(М. Жаботичъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

Б.

Упилися я,
Не за ваші я:
Въ мене курка неслася —
Я за яйця впилася.

(Полтавск. губ.).

104.

А.

1 Що у нашому селі
2 Проявилась новина
3 Не велика, не мала;
4 Не велика, ні мала —
5 Жона мужа продала,
6 Не багато й узяла —
7 Півтораста й два рубля.
8 Та купила три коні,
9 Та впорала три лани:
10 Та посіяла жита,
11 На другому гречухи,
12 А на третёму конопель.
13 Якъ унадиться журавель,
14 Я жъ тому журавлю
15 Киемъ та ніжки перебъю!
16 Пішовъ журавель, скачучи,
17 Скачучи й плачучи.

(С. Щасновка, Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 За городомъ левада,
2 Тамъ збіралась громада —
3 Жона мужа продала,
4 За три коні безъ шага.
5 Та купила три воли,
6 Та впорала три лани:
7 На первому житочко,
8 На другому овесьця,
9 На третёму гречухи,
10 Та паробила бражухи.
11 Взявъ дідъ бабу за крижи,
12 Та поводивъ по хижі.

(Козелецк. у.).

В.

1 В=1 Б. На вгороді...; 2 В=2 Б. 3 Тамъ судили про жінокъ 4 Пішла жінка на торжокъ. 5 В=3 Б. Свого мужа...; 6 В=4 Б, 7 В=5 Б... вона...; 8 В=6 Б... лана.

9 Насіяла гречухи,
10 Наробила бражухи,
11 Та зібрала жіночокъ.
12 Вражі жінки напились,
13 Вони биться завелись:
14 Зробивъ батько помело —
15 Три дні хати не мело,
16 За чубъ батька потягло,
17 А матері не дало.
18 Купивъ батько долото,
19 А ще й къ тому й го-то-то!

(Покровская Богачка, Хорольск. у. Д. И. Лавренко).

Г.

1 Наступивъ комаръ на ногу, на ногу,
2 Та пішла жена на базаръ, на базаръ
3 Та купувати топора, топора

4 Та зарубати комара, комара.
5 Покотилась голова, голова,
6 Голова, голова, головушка, голова,
7 Та підъ новіі ворота, ворота.
8 Та тамъ стояла громада, громада,
9 Та жона мужа продала, продала —
10 Та недорого — за шага, за шага.
11 Та було править три рубля,
12 Та було справить три плуга,
13 Та було справить три коня,
14 Та було спахать три лана,
15 Та й насіємъ табаку,
16 Та й нажнемо три куля,
17 Та звъяжемо три снопа.
18 Та лежить сучка й на боку
19 Та повні вуха табаку.

(М. Жаботинъ, Черкасск. у. Ф. Т. Штангей).

Д.

1 Д=1 Б; 2 Д=2 Б; 3 Д=3 Б. Жінка...; 4 Недорого — три рублі; 5 Д=8 А... коня; 6 Д=9 А... поля; 7 Д=10 А... пшениці.

8 Де взялися синиці,
9 Ой изъ саду зузулі,
10 А изъ гаю соловъі,
11 А изъ хворосту горобці,
12 А изъ лугу журавлі,
13 А изъ шинку пъяниці,
14 Повбивали синиці.

(Хут. Николаевъ, Борзенск. у. Изъ Собр. П. А. Кулиша).

105.

Теренъ, теренъ по городу,
Теренъ по яру —
Повилися чорни кудрі
По моій голові.
Вже мені наскучило,
Розглядаючи;
На чужині молодиці
Поглядаючи.
Що чужиі да молодиці,
Якъ рожевий цвітъ —
Въ мене жу͡инка нетіпанка,
Завъязала світъ.
Що чужиі молодиці,
Якъ рожа цвіте;
Въ мене жу͡инка нетіпанка
И хисту нема.
Возьму жу͡инку да нетіпанку
Да подъ сухи боки,
Вкину жу͡инку да нетіпанку
Въ Дунай глибокий.
— Пливи, жу͡инко да нетіпанко,
Уплинь за водою,

Уже жъ мені да наскучило
Жити изъ тобою.
Пливи, жу͡инко да нетіпанко,
Хочъ изъ рибочками,
Нехай же я погуляю
Да ще зъ дівочками.

(М. Борисполь, Переяславск. у).

106.

„Що ти робивъ, що ти діявъ,
Чомъ ти жита не посіявъ?“
— Посіяли добрі люди,
Якъ Богъ вродить, то й намъ буде.
Полізъ милий на горище,
Доставъ батігъ й старе днище.
Запрігъ милу въ гринджоли
Та й поіхавъ по дрова.
Якъ до ліса доізджає,
Дубиною затинає.

(Новицкій).

107.

У городі калюжа, калюжа...
Лежить мила недужа, недужа;
Якъ музику зачує, зачує,
Такъ недужа танцює, танцює.

(Новицкій).

108.

„Березина, осичина...
Въ тебе жу͡инка пожичина“.
— Ой неправда твоя,
Въ мене жу͡инка своя.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

109.

А.

1 Ой іхавъ я коло млина —
2 Стоіть дівка якъ калина;
3 Я жъ на єі задивився —
4 Візъ у мене поломився.
5 Ой не жаль же бъ мені воза,
6 Колибъ дівчина пригожа,
7 А то жъ руда та погана —
8 Мені воза поламала.
9 „Хоть я руда и погана,
10 Да мій батько багачъ:
11 Сіри воли на оборі,
12 Ще й на шиі дукачъ“.
13 — Чорти тебе нехай знають
14 Съ твоімъ батькомъ багачемъ.
15 Воли твоі поздихають, —
16 Ти жъ погана й зъ дукачемъ.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Іхавъ козакъ изъ снопами
2 Назвавъ дівку підъ копами.

3 Б=3 А. На дівчину..., 4 Ёму візъ уломився. 5 Б=6 А... гарна, 6 Б=7 А, 7 Б=8 А. Та й та... 8 Б=9 А, 9 Б=10 А. Такъ..., 10 Сімъ паръ воливъ на загоні, 11 Б=12 А. На намисті... 12 Чорти бъ убивъ твого батька, 13 Б=14 А, 14 Наплювавъ я на тебе. 15 Б=16 А. И намисто...

(Изъ Рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А... по-за токомъ.
2 Зустрівъ дівку зъ однимъ окомъ,
3 Яка гарна, яка гожа,
4 Побий тебе, сила Божа!

5 В=3 А, 6 В=4 А. Й полудрабокъ... 7 В=5 А, 8 В=6 А... гожа, 9 В=7 А, 10 В=7 Б. 11 А що жъ мені за догана, 12 В=9 А. Що... 13 В=10 А. За те... 14 В=11 А. Чотирі..., 15 В=12 А.

(Новицкій).

Г.

1 Ой тамъ коло млина, 2 Г=2 А. Вийшла... 3 Г=3 А, 4 Г=4 А. Въ мене возикъ...

(Д. Палиновка, Брестъ-Литовск.).

110.

А.

1 Ой ви, хлопці, ой ви, дівки,
2 Чи не бачили моеі жінки?
3 Моя жінка знакомита,
4 Задрёпана зъ-заду свита;
5 Вона не пъе горілі,
6 Ляга спать у рові,
7 Прокинеться, якъ та курка,
8 Нема шапки, ні каптурка,
9 Накриеться рукавомъ,
10 Иде до дому ровомъ.

(Дудари, Каневск. у.).

Б.

1 Моя жінка не пъяниця,
2 Зъ білихъ ніжокъ не валиться,
3 Якъ почуе въ голові,

4 Б=6 А. Ляже..., 5 Б=7 А, 6 Б=8 А... чепця..., 7 Б=9 А, 8 Б=10 А. Маршъ...

(Темногайцы, Кременецк. у.).

111.

Кукуріку, чоловіку,
Твоя жінка Хвеська
Наварила гарнець бобу,
Закликала Яська.

(Новицкій).

112.

„Гаємъ, хлопці, гаємъ, хлопці,
Бо чортъ мужа несе,
Якъ побачить мене зъ вами, —
Ёго трясця затрясе“:

— Нехай трясе, нехай трясе,
Якъ вітеръ лозами;
Хлопці моі молодиі,
Погуляю зъ вами.

(Полоски, Бѣльск. у.).

113.

Ой ти знавъ, на що бравъ
Мене невеличку;
Мене мати годувала,
Якъ перепеличку.

Ой ти знавъ, на що бравъ
Мене недорослу —
Мене мати годувала,
Якъ свиню поросну.

(Дудари, Каневск. у.).

114.

Бивъ мене чоловікъ,
Кості поломивъ,
А я лягла полежала,
Встала взіла вола, кабана,

Штири горшки каши,
Пятьдесятъ штукъ качки,
Бочку вина —
И допіро поздоровіла.

(Новицкій и Ушицкій у.).

115.

Бивъ мене мужъ
Три рази южъ —
Зъ віника дубчакомъ,
Зъ лободи патичкомъ —
Кість поламавъ.
А я, грішна, спати лягла,
Встала раненько,

Вмила личенько,
Поснідала:
Взіла вола, барана,
Гусочку и курочку,
Сімдесятъ поросятъ,
Индика, якъ бика, —
Ще була голодна.

(Ушицкій уѣздъ).

116.

Ой казали-говорили люди:
„Иди заміжъ, добре тобі буде“.
Пішла заміжъ—головку втопила, (2)
А свекруха мене не злюбила,
У порога спати положила,
Зъ своімъ синомъ речи говорила:
„Десь ти, синку, свою жінку любишъ,
Що ти ії раненько не будишъ“?
— Ще ти, мати, сама нестарая, —
То подоішъ корови самая!
„Я подою, що въ батька нагнала,
Тихъ не буду, що въ батька застала“.
— Ой ти, мати, порадниця въ хаті,
Порадь мене, якъ жінку навчати?
„Пойди, синку, на ярмарокъ пішки,
Купи, синку, дротяниі віжки,
Звяжи милій назадъ ручки й ніжки;
Купи, синку, нагайку-дротянку,
Та бий милу зъ вечора до ранку“.

117.

За що мене, милий, бъешъ,
За якиі вчинки?
Чи я тобі не напрала
За рікъ два починки.
Ще й не сама прала —
Кума помогала,
Дала кумі миску муки
И два куски сала.
Ой чи я не гарна,
Чи не господиня?
Сімъ день хати не мела,
Сміття не носила.

(Ушицкій уѣздъ).

118.

Чоловіче Миколаю!
Де я тебе поховаю?
Поховаю на могилі,
Щобъ по тобі вовки вили.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

119.

Іхавъ, чомъ до мене не заіхавъ?
Заіхавъ до тіточки,
Запутався въ півъмоточки.
Ой грай, коли граєшъ,
Нехай теща танцює;
Барабани вибиває,
А дочка нехай танцює,
Коли счастливу долю чує.
Ой заграйте, музики,
У неі бризи велики,
Мені мати пошила,
Шобъ хороше ходила;
Мені мати дала,
Шобъ хороша була.
Грай, панъ Иванъ!
— Танцюй, моя пані.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

120.

Ой бравъ — не любила,
Умеръ — не тужила;
Хиба тогді затужу,
Якъ на лавці положу;
Хиба тогді заплачу,
Якъ у гробі побачу.

(Новицкій).

121.

Ой мій милий умеръ, умеръ,
Та въ коморі дуду заперъ;
А я пішла муки брати —
Стала мені дуда грати.
Навприсядки та въ долоні...
Пішла мука по коморі.

(Темногайцы, Кременецк. у.).

122.

Якъ пійшовъ той Панасъ
По горілку для насъ,
Зачепився за пень,
Та й простоявъ цілий день.
И пляшку розбивъ,
И горілку розливъ.
Пішла жона відчипила,
Ёму спину набила:
„Иди, дурню, до дому,
Та не хвалися нікому".

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

123.

Колотила добродзійка лемішку
Та вдарила добродія по виску:
— Оце, тобі, добродію лемішка,
Не люби чужихъ жінокъ до грішка.

(Новицкій).

124.

Хвалю Бога, сина оженила,
И невіхни дождала.
Сюди-туди да невіхну пошлю,
А сама впередъ пойду.
Що невіхна иде,
Такъ якъ навочка пливе;
А свекрухна біжить,
То й земля дрижить.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

125.

Прийде мій миленький,
Горобчика звару:
Зъ робурень — холодець,
Зъ голови — печеня,
А зъ ніжокъ—добрий борщикъ,
Ще й буде вечера.

(Новицкій).

126.

Коли бъ же я добра жона,
То бъ сиділа бъ я дома;
Підъ сію метелицю
Вертіла бъ я куделицю.
Ой пійду я хлопцівъ збірати,
Вовниці перебірати.
Той тицю, той тицю,
Да въ мою вовницю.
Ліжника не зробила,
И вовницю розгубила.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

127.

„Ой, сину мій дударенькy,
Ти жъ було селомъ идешъ,
Ти було въ дуду граєшъ.
Якъ заграєшъ въ дуду,
То я всёго лиха забуду;
А тепера немає,
Дуда твоя гуляє.
Ой, пойду я въ комору по муку,
Якъ ударю дудочку по боку.
А дудочка тенени, тенени,
А я въ скоки та й у боки,
У присядки, та у долони —
Кишъ мука по комори.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

128.

„Поідь мені, мій миленький,
На новеє місто,
Купи мені, мій миленький,
Мила-білила“.
— На що?
„Щобъ я своє біле личко
Давно сповніла“.
— Умийсь горілкою, утрись щіткою,
Яка була така й будешъ.
„Поідь мені, мій миленький,
На новеє місто,
Купи мені, мій миленький,
Ще й подпоіски“.
— Пойди въ лісъ, здери лико
Та й підпережися.

(Новицкій).

129.

На що жъ мені гарний вілъ,
Коли въ мене милий мій:
Вінъ насіє, наоре,
А для кого? Для менѣ.
Оравъ же вінъ сорокъ день
Та насіявъ конопель, —
Вродилася горстка
Ні мягка, ні шорстка;

Чи її мочити,
Чи її людямъ вручити?
Чи її тіпати,
Чи на людей роздати?
„Чоловіче Корнію, дай же мені раду,
Бо я съ тими коноплями въ головочку зайду.
Єсть въ людей по сімъ кіпъ та й всі потерти,
Въ мене ідна горстка — ворота нею підперти".
— Жінко моя, любко моя, дамъ я тобі радку:
А я ціпомъ помолотю, найму тобі прядку;
Ворона напряде, сорока насмиче,
А горобчикъ, жвавий хлопчикъ, полотенце сплаще.
Наробила полотна
Відъ порога до вікна,
Постелила на лёду —
Господиня до ладу!
Постелила на воді —
Най го білять лебеді!
Краща въ мене сорочка,
Якъ въ нашої попаді.
Ой пійду я до сусідъ, позичу сорочки,
А сусідамъ віддамъ, якъ впростуть дочки.

(Ушицкій уѣздъ).

130.

— Прийди, прийди, паскуднику,
Лежить сахаръ на суднику,
Стоіть борщъ підъ лавою,
Изъ разною приправою:
Изъ жуками, цвіркунами,
Зъ великими пацюками.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

131.

Оженився щигликъ, взявъ собі синичку —
Хорошую, прибранную, прекрасную птичку.
А дзміль впився, зъ чорногузомъ бився,
Почавъ бійку велику — чорногузъ змучився;
А муха ся впила
Та й съ хрущомъ ся била;
Якъ шорнула хруща въ піскъ,
Ажъ роскинувъ крила.

А ворона - жона хату замітає,
Сова сидить за столомъ, зъ коса поглядає;
А сорока краса — на весілля ласа —
Кричить, вигукує: „компанія наша“.
А ворона-жона пішла танцювати,
А крукъ, взявши друкъ, пішовъ підганяти;
А свахи-приданки скачуть вище лавки:
— Гідна наша головонька — не маємъ кибалки. *)
Оженився щигликъ, та й думку думає:
Оженився, втратився — та й жінки немає.
Захотивъ си щигликъ штани по колінця,
Ходить, глядить и шукає, и жінки питає.
А горобчикъ-хлопчикъ, добрий ёму приятель:
— Иди, швагре, на калину, тамъ вона сідає.
Закотивъ си щигликъ штани по калінця,
Ходить по калині, знайшовъ коло чімця,
Привівъ ії до дому, посадивъ на прилавку,
Посадивъ на прилавку, спікъ ій паляничку.

(Ушицкій уѣздъ).

132.

Два когути горохъ молотили,
Дві кокоши по дві копи, до млина носили;
А крукъ-мелникъ на клинъ насипає,
А горобчикъ, жвавий хлопчикъ мірки відберає,
А сорока білобока на скрипочку грає,
А синиця-молодиця пішла та й танцює.
Сидить щигликъ на пенёчку та й штани латає,
Оженився, утратився, та й жінки не має.
Заросився щигликъ по сами колінця, —
На синицю-молодицю шукає поліньця.

(Ушицкій уѣздъ).

133.

Дала мені моя мати козу зъ козеняткомъ,
Щобъ я не ходила по селі зъ горщяткомъ;
Дала мені моя мати ще й мірочку сімья,
Щобъ моя кізка була хороша на вимья;
Дала мені моя мати ще й мірочку жита,

*) Кибалка—женскій головной уборъ.

Щобъ я не була въ свого мужа бита;
Дала мені моя мати ще й мірочку гречки,
Щобъ не було межъ нами нігди суперечки.
Піду я кізку свою продавати, —
Мою кізку люди знають — не хтять куповати.

(Ушицкій уѣздъ).

134.

Ой пійду я въ чисте поле,
Тамъ мій батько плугомъ оре.
Не сюдъ, не тудъ,
Не сякъ, не такъ,
Тамъ мій батько хрущомъ оре:
Ой мавъ же вінъ три кози,
Продавъ же віна на торзі.
Не сюдъ, и проч.

Матуся ся розгнивали
Та й три рублі прогуляли;
Матуся ся розгнівали,
Тату плечи розміряли.
Таки тато на то не вважають,
Таки маму зачипають,
Бо якъ же ся розгнівають,
То ще гірше розміряють.

(Ушицкій уѣздъ).

135.

Берегомъ, бережиною
Найшовъ я квіточку підъ ожиною.
Квіточка моя ожиновая,
Дівчино моя, чорнобровая.
Мене мужъ бивъ,
Бивъ, волочивъ,
Причипивъ ниточку до соломочки,
Якъ мене вдаривъ, поробивъ знаки до кості.
А я съ того зла —
Спатоньки лягла,
Встала раненько,
Вмила личенько
Та й поснідала.
Зъ-за гори вовчокъ
До кози: чокъ, чокъ.
Вовчі пъяти
За козеняти.
Вража коза догадалася —
Вовчкові въ зуби сховалася.
Господи, спаси,
А ти, господару, горілки принеси;
А ми спасемся,
За твоє здоровъя горілки напъємся.
Жукъ гуде —
Морозъ буде;
Сова ще свище —
Буде слотище.
„Дудочко моя, голубочко,
Де жъ ти була?“
— Въ бабки курочки.
А по тимъ фрасунку,
Напиймося трунку,
И зажиймо табаки.
Бігла лиска лѣдомъ, лѣдомъ
Та й упала въ полонку,
А вовкъ ii за головку...
Фить, фить, фить...

(Ушицкій уѣздъ.).

136.

А.

1 Знати, знати
2 Хто не жонатий:
3 Білеє личенько,
4 Якъ у паняти.
5 Знати хто оженився:
6 Скорчився, зморщився,
7 Та й зажурився.
8 Сіяти та орати
9 Мене батько навчивъ;
10 Дівчата зачипати
11 Я самъ ся навчивъ.
12 Тому дати орати,
13 Въ кого плугъ и борона;
14 Тому дати вечеряти,
15 Въ кого жінки нема;
16 Въ кого чорний вусокъ —
17 Тому рибки кусокъ.

(Новицкій).

Б.

1 Б = 1 А, Ой..., 2 Б = 2 А: 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А, 5 Б = 5 А, Ой..., 6 Б = 6 А.

7 Якъ песъ скулився,
8 И діти кричать,
9 И жінка лає,
10 Що дня їсти
11 Спокійно не дає.

(Ушицкій уѣздъ).

137.

Ой пішовъ дідище
Та на ярмарище.
Гей ставъ думавъ, думавъ,
Та купивъ дідище,
Собі нагаіще,
Та ударивъ молоду
Та по товстимъ заду.
Ото тобі, молода,
Та дідова борода,
Соколові очи —
Добрий дідъ до ночи.

(Ушицкій уѣздъ).

138.

Ой Иванъ на току,
А я хату мету.
Иванъ, Иванъ, Иванченко,
Цілуй мене що ранечко,
Цілуй мене що вечора,
Пошій шубу овечую.

(Новицкій).

139.

А.

1 Ой бувъ да й нема,
2 Да поіхавъ до млина.
3 Моя бідна головонька
4 Сама спати лягла.
5 Ой бувъ да й нема
6 Да поіхавъ за Десну,
7 Колибъ чортъ ухопивъ,
8 Погуляла бъ весну!
9 Ой десь да й нема,
10 Да поіхавъ до млина,
11 Колибъ єго удушило,
12 Молебень би напняла.
13 Ой десь да й нема,
14 Поіхавъ за річку,
15 Колибъ чортъ ухопивъ,
16 Поставила бъ свічку.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Ні зъ кимъ сісти мені істи,
4 Хиба сяду сама:
5 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 Б=3 А, 8 Б=4 А. 9 Б=1 А, 10 Б=14 А, 11 Б=15 А... єго враги взяли, 12 Б=16 А.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=7 А... єго... узявъ, 4 Я бъ музику наняла. 5 В=1 А, 6 В=14 А, 7 В=15 А... єго... узявъ, 8 В=16 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

140.

А.

1 „Пані моя мила, де жъ Настусю діла,
2 Ой де жъ Настасю діла!“
3 — Пішла у садочокъ щипать ягодочокъ.
4 Батько у садочокъ — Настусі немає,
5 Ажъ Настусі немає!
6 „Пані жъ моя мила, де жъ Настусю діла,
7 А де жъ Настусю діла!“
8 — Пішла у комнати постеленьки слати,

9 Батько у комнату — постеленька біла,
10 Ажъ постеленька біла...
11 Постеленька біла, Настуся замліла,
12 Ажъ кровью окипіла.

(Новицкій).

Б.

1 Въ нашоі Ганнусі весь двіръ на помости;
2 Приіхали до єі все хорошіі гости:
3 Б=1 А? 4 Б=3 А... ирвать...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

141.

Охъ, мій милий заболівъ,
Киселику захотівъ.
Отъ рано-ранесенько
Киселику захотівъ.
А я молоденька
Не ленивая була:
Устала раненько,
Умилась біленько,
Отъ рано, раненько
Умилась біленько.
Набрала водиці
Помила й очиці,
Да й побігла по селу
Добувати киселю.
Не добула киселю,
Да добула овса,
Да добула овса
Да три зерняти.
Поплатила зернятко
По три денежки.
А за той же овесъ
Девять денежокъ за ввесь.
Да забрала той овесъ
У запасочку увесь,
Да принесла той овесъ
Да до домоньку увесь.
Изсипала той овесъ
На холодную пічъ.
Охъ и сохъ той овесъ
Руській місяць увесь.
— Стий, милий, не вмірай,
Киселику дожидай.
Ще пойду до Тупи
Дубовати ступи.
Не добула ступи,
Да добула жоренъ;
Не добула камъянихъ,
Да добула лубъянихъ;
Да й змолола той овесъ
На лучицю увесь;
Да забрала ту муку
У запасочку усю.
Стий, милий, и проч.
На порозі учиняла,
Зъ помийниці воду брала,
Зъ помийниці воду брала
Да кисіль учиняла.
Учинила той кисіль
У безодний діжи.
Стий, милий, и проч.
Охъ и кисъ той кисіль
Чотирнадцять неділь.
Стий, милий, и проч.
Що кисіль той кисне,

Зъ милого духъ тисне.
Стий, милий, и проч.
Ще пошла до Тита
Добувати сита.
Не добула сита
Да добула борони,
А въ середу въ ранці
Цідила крузъ пальці.
Стий, милий, и проч.
Усипала той кисіль
У безодний горщокъ,
Поставила той кисіль
На холодному жару,
На холодному жару,
У бездонному горшку.
Охъ кипівъ той кисіль
Восімнадцять неділь.
Стий, милий, и проч.
Покиль кисіль изкипівъ,
Дакъ и милий одубівъ.
Що кисіль підъ лавку,
Милого на лавку.
Я казала зъ ранку:
— Надінь, старий, дранку,
Його чортъ, якъ наперъ,
Дакъ и въ добрій умеръ.
Бідна моя голова,
Що я дома не була!
Якъ би я дома була,
Я бъ и дранку зняла,
Я бъ и дранку зняла,
Ёму вмірать не дала.
Покіль люде огледіли,
Половину кішки ззіли.

(Новицкій).

142.

Ой мамуню моя,
А я дочка твоя,
Було мене тогді вчити;
Якъ я була мала.
А теперъ вже я велика,
Треба мені чоловіка,
Ні старого, ні малого,
Тілько хлопця молодого.
Якъ я була мала,
Колисала мене мама;
Якъ я взяла підростати,
Взяли хлопці колисати.
Колисали мене хлопці,
То въ колисці, то въ коробці,
То руками, то ногами,
А на решті *) кулаками.

(Новицкій).

143.

Ой, мати, люблю Гриця;
Гриць на конику вертиться,
Въ ёго шапка до лиця, —
Люблю Гриця молодця!
Ой Грицю, Грицю, Грицю!
Не вдавайся й у дурницю,
Сватай мене робітницю:
Я робить добре вмію, —
Пічъ топлю, руки грію,
Руки грію, спину пару...
Ой не лізь, бо удару,
Якъ удару—непомалу,
Ажъ підкотисся підъ лаву.

(Новицкій).

*) Решть—остатокъ, конецъ.

144.

Ой я тобі, моя мати, перекоръ робила,
Повну хату и комнату женихівъ водила;
Ой ще жъ тобі, моя мати, перекорище,
Повну хату и комнату, ище й дворище.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

145.

А якъ мати запитає:
Чомъ хвартушокъ не стікає?
„Кукурузу сиру іла,
Кукуруза набубніла“.
— Чи ти, доню ошаліла:
Кукурузу сиру іла?
Було кухню заложити,
Кукурузи наварити.

(Новицкій).

146.

Ой мавъ я жінку,
Ой мавъ я голубку,
Та послала мене въ лісъ,
Щобъ я ій дровъ принісъ.
Дала мені сокиру
И дала такую,
Щобъ я утомився,
Въ лісі забарився.
Такъ Богъ погодивъ,
А сокпру навострівъ,
Въ лісі не бавився,
До дому прибився.
„Добри-вечеръ, жінко,
Добри-вечеръ, любко,
Таки буду ночувати
Съ тобою, голубко.
Ой мавъ и проч.
Дала мені хліба сухого,
Щобъ я удавився,
Въ лісі забарився.
Таки Богъ погодивъ,
Я сухаръ розмочивъ,
Таки не барився,
До дому прибився.
Добри-вечиръ и проч.
Дала мені кобилу
Та дала сліпую,
Щобъ я заблудився,
Въ лісі забарився.
Таки Богъ погодивъ,
Вовкъ кобилу задавивъ,
А я не барився,
До дому прибився:
Добри-вечиръ и проч.

(Ушицкій уѣздъ).

147.

Який чоловікъ, така его жінка:
Намочила трое шмаття ще відъ понеділка.
Якъ пішла по селі доставати прачки:

„Хто випере троє шмаття, дамъ півъ корця гречки.
Чоловіче жъ мій, Марку,
Чи я тобі не казала зъ ранку:
Вбери сорочку дранку!
А тебе чортъ напавъ —
Ти въ новій вмеръ,
Підешъ въ новій сорочці въ ямку.
Чоловіче мій, Марку, ти мій клопітъ,
Лішаєшъ мені дітей копу".

(Ушицкій уѣздъ).

148.

Наварю я чечевиці
Та поставлю на полиці.
Шо це зъ біса нема зъ ліса...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

149.

Піду я до коршмоньки,
Тамъ музики грають;
Продамъ я сорокъ яєць
Та найму я танець.
„Ви, музики, грайте,
Чи не дасть Богъ штани знайти".
Ой прийшовъ до дому,
Та начавъ жінку бити:
„Заразъ иди мені на всю ничъ
Штанивъ глядіти".
Вийшла жінка за ворота,
Тягне штани зъ болота:
„Біда жъ мені съ такимъ мужомъ,
Що не въяже штани гуджомъ".

(Ушицкій уѣздъ).

150.

Іхавъ, іхавъ, мій товаришъ,
Да й питає: „що ти варишъ?"
А я ёму говору,
Що нічого не вару,
Тільки зъ рибкою борщъ,
Да й іжъ, коли хочъ.
А не хочешъ — вибачай:
Ложечки не мочай...

(Новицкій).

151.

Ой поіхавъ, мій миленькій
На ярмарокъ якъ панъ,
Купивъ мені локоть сукна
На зелений жупанъ.
Ой, якъ взявъ міряти,
То начавъ пірити;

А якъ взявъ краятп,
То начавъ лаяти;
А якъ начавъ шити,
То й начавъ бити.
„И не міръ, и піръ,
И не лай, и не край,
Не ший, и не бий.
Дай же, Боже, въ світі прожити,
Буду жъ бо я въ сіраку ходити“.

(Ушицкій уѣздъ).

152.

Вже три дні, три неділи,
Якъ мого милого комари ззіли.
Говорять люди, що я не журуся,
А я журуся, піду утоплюся;
Утоплюся нині
Въ пуховий перині.
Ой я зажурилася —
Скрипками, цимбалами обсадилася.
Говорять люди, що я не журуся,
А я журуся — піду завішуся;
Завішу я нині
Коралі на шию.
Говорять люди, що я не журуся,
А я зажуруся — піду заріжуся:
Заріжу я нині
Каплуна по шиі.
Ой зажурилася —
Скрипками, цимбалами обсадилася.

(Ушицкій уѣздъ).

153.

Пішовъ кітъ топитися,
А кіточка дивитися;
Кітъ въ полопку,
А кіточка ёго за головку:
„Ой стій, коте, не топися,
Ще на мене подивися“.

(Новицкій).

154.

„Кума, кума, куди йдешъ?“
— На торжокъ.
„Що везешъ?“
— Пирожокъ.
„Що кумъ робе?“
— Кожухъ шпе.
„Чимъ да чимъ?“
— Шовкомъ да личкомъ.
Мій дакъ и шовкомъ,
Твій дакъ и личкомъ...
Котилася кочерга
Зъ великого вечерга, (?)
Котилася торба
Зъ великого горба.

(Новицкій).

155.

„Ой, ти іхавъ, а я спала,
Ой, ти свиснувъ, а я встала,
Та забула поспитати:
Чого іздивъ коло хати“.
— Возивъ тещу продавати.
А я тещи не продамъ,
Зроблю зъ тещи барабанъ.

(Новицкій).

156.

Сорока летить,
Хвостикомъ вертить;
За єю деркачъ:
„Сороко, не плачъ“.
Сорока въ часнокъ,
Вирвала космокъ;
Сорока въ жито,—
Тамъ ii бито.
Изъ того косма
Напряла кросна.
Сосенце проситься:
— Татеньку, батеньку,
Пусти у хатоньку,
На печі, въ кутку
Кросенця витку...
Утяла Кузьму
Трейчи по . . . .
„Ось тобі, Кузьма,
Перепеча зъ макомъ;
Не ходи, Кузьма,
Коло дівокъ ракомъ“.

(Новицкій).

157.

А.

1 Ой бувъ, та нема
2 Миленького сокола;
3 Та полинувъ за лісъ,
4 Боже, ёго пришли!
5 Ой якъ живъ бувъ — не любила,
6 Якъ умеръ не тужила;
7 Хиба тогді затужу,
8 Якъ на лаві положу.
9 Якъ на лавці лежавъ,
10 Тоді було трошки жаль;
11 Якъ изъ лавки зняли,
12 Більше жалю завдали.
13 До дзвонаря несуть — то плачу,
14 А відъ дзвонаря несуть, то скачу.
15 — О тутъ лежи въ ямі —
16 За що лаявъ моій мамі!
17 Гарбузомъ споминала,
18 Що хороше життя мала;
19 Редькою накидала,
20 Що вірненько любила.
21 Черезъ тую яму
22 На другого гляну:
23 И кивну, и моргну,
24 До серденька пригорну.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=5 А; 2 Б=6 А. И... 3 Б=9 А. И... сидить,
4 И не буду тужить.
5 Поховала, загребала,
6 Ще й ногою притоптала:
7 „Тутъ лежи, стерво, въ ямі,
8 Триста чортівъ твоій мамі“.

(Норицкій).

В.

1 В=5 А... бравъ... 2 В=6 А; 3 В=7 А; 4 В=8 А... лавці... 5 В = 7 А... заплачу, 6 Якъ у гробі побачу.

(Новицкій).

158.

Ой варила горлиця лободу,
Та й послала припутня по воду:
„Иди, иди, припутень, не барись,
На чужиі горлиці не дивись“.
Пішовъ же припутень, забарився,
На чужиі горлиці задивився.
Якъ ухватить горлиця макогінъ,
Да побіжить за припутнемъ навздогінъ,
Якъ дожене припутня у саду,
Якъ ударе припутня по заду;
Якъ дожене припутня на мосту,
Якъ ударе припутня по хвосту.
— Бодай же ти, горлице, здохла,
Або тобі ніженька всохла.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

159.

А.

1 — На городі терниця,
2 Чогось милий сердиться.
3 Ой жаль превеликий,
4 Що поганий та й сердитий.
5 — На городі калюжа
6 Моя мила не дужа:
7 Якъ музики зачуе,
8 Дідько въ неі танцюе.
9 — Найму собі наймичку,
10 Сама сяду въ запічку;
11 Найму собі цимбали,
12 Щобъ ніженьки дримбали;
13 Найму ще собі баса,
14 Бо робити не ласа“;

Б.

1 Б=1 А. Ой на горі... 2 Б=2 А. Препоганий...:
3 „Кличу, кличу — такъ не йде,
4 Нехай, стерво, пропаде“.

(Новицкій).

160.

А.

1 Мали тато дві козй
2 Та обидві безроги.
3 И сякъ, и такъ, и такъ буде,
4 Та й обидві безроги.
5 Татко кози продали,
6 Мамці гроши віддали.
7 Мамка ся роспили,
8 Всі гроши пропили;
9 Тато ся розгнівали,
10 Мамні плечи розміряли.
11 Сіли тато коло груби,
12 Мамка татка бухъ въ груди;
13 Сіли татко коло печи,
14 Мамка татка бухъ у плечи;
15 Сіли тато підъ мисникомъ,
16 Мамка татка копистникомъ;
17 Сіли тато підъ лавкою,
18 Мамка татка булавкою;
19 Сіли татко підъ столомъ,
20 Мамка татка постоломъ.
21 Пішли татко вішатися,
22 Мамка пішла тішитися.
23 Лізуть татко на грабочка,
24 Мамка дають мотузочка.
25 Пішли татко топитися,
26 Мамка пішли дивитися.
27 Лізуть татко въ полонку,
28 Мамка татка за головку:
29 — Чекай-но, старий псе,
30 Не будешъ ти такъ все.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1 Б=1 А. Було въ тата... 2 Б=2 А; 3 Б=3 А; 4 Б=4 А. 5 Татко ся розгнівали, 6 Б=5 А. Тай ти... 7 Б=11 А... підъ грубкою, 8 Б=12 А... коцюбкою; 9 Б=11 А... підъ коминомъ, 10 Б=12 А... макогономъ, 11 Б=15 А, 12 Б=16 А; 13 Б=17 А; 14 Б=18 А; 15 Б=19 А; 16 Б=20 А; 17 Б=25 А. Пішовъ...; 18 Б=26 А; 19 Б=27 А. Лишъ... 20 Б=28 А; 21 Б=29 А. Не топися... 23 Б=30 А.

23 Зійшовъ татко на долинку,
24 Мамка татка за чупринку.

(Ушицкій уѣздъ).

161.

Ходить гарбузъ по городу,
Питається свого роду:
„Ой чи живі, чи здорові
Всі родичи гарбузові“?
Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
— Ище живі и здорові
Всі родичи гарбузові.
Обізвались огірочки,
Гарбузови сини й дочки:
— Ище живі...
Обізвалась морковиця,

Гарбузовая сестрица:
— Ище живі...
Обізвались буряки,
Гарбузови свояки:
— Ище живі...
Обізвалась бараболя,
А за нею и квасоля:
— Ище живі...
Обізвався старий бібъ:
„Я издержавъ увесь рідъ.
Ой ти гарбузъ, ти перистий,
И съ чимъ тебе будемъ исти".
— Миску пшона, кусокъ сала —
Отъ до мене вся приправа.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

162.

По пудъ боромъ стежечка,
Нема мого сердечка.
Кличу, кличу — не чує...
Нехай здоровъ почує.
(Полоски, Бѣльск. у.).

163.

Торохъ, торохъ по дорозі...
Мій батенько да у дорозі;
Торгує барзе, мені щось купує:
Червоні чобіточки
Золотні підковочки.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

164.

Да не клинъ — яблунина,
Золотая верховина;
Полюбила дівка Лукенька
Хорошого челядина.
Що Лукенька у батенька
Дитина була;
Усімъ вона парубочкамъ
Догану дала.
Тільки одному та козаку
Доганочки нітъ;
Сіла вона біля ёго,
Якъ рожевий цвітъ.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

165.

Ой мені лишенько й ділося,
У свою матеньку удалася:
Упилася на медочку,
Проспалась у холодочку.
Охъ мені лихо буде,
Якъ побачили люди,
Що пъяна я була.
(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

166.

Красная дівочка,
Перейди хату и сіни,
Да подай матухні водиці
Зъ холодної криниці.
Да твоя водиця солодка, —
Соложій меду й вина,
Да що твоя ручухна подала.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

167.

Дрібъ, дрібъ, соли!
На камені бочка!
Семенова дочка
Випнала бичка
За ворітечка:
„Пасись, пасись, бичку,
Поки спряду мичку“.
Бичокъ не пасеться,
Мичка не прядеться,
А въ старого діда
Борода трясеться.

(Новицкій).

168.

На річеньці, та на дощечці
Тамъ дівчина хлипощиться.
Хлипощиться, умивається,
Въ черевички обувається.
— Дивіться, чоловіченьки,
Яки въ мене черевиченьки.
Це жъ мені панъ-отець покупивъ,
Щобъ хороший молодець полюбивъ.
А чулочки пані-матка дала,
Щобъ хороша панянка була.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

169.

Ти чорна, подай човна,
А ти руда, ходи сюда,
А ти біла, постой тамъ,
Я до тебе прийду самъ.
Прийшовъ рудий до білої
Куповати бараболі.
„Нещастлива моя доля, —
Не вкипіла бараболя“.
— Ой тимъ вона не вкипіла,
Шо ти рудий, а я біла.
Ой ти рудий, а я біла,
Бараболя не вкипіла.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

170.

Якъ я була у батенька,
Була въ мене чубатенька;
Якъ я пошла до свекрухи,
Дакъ объіли... мухи.

(Борисполь, Переяславск. у.).

171.

Очеретъ трещить
И вода плещить,
Що кумъ до куми
Судака тащить.
„И кумушко, и голубошко,
Звари мені судака,
Щобъ и юшка така.
И юшечка, и петрушечка,
Ти жъ моя кума люба,
Кума-душечка“.
— Чоловікъ на Дону,
Шапка на колочку.
Хто жъ мене поцілує —
Пошлю сорочку
И тонесеньку,
И білесеньку; —
Хто жъ мене поцілуе,
Молодесеньку?
Чоловіка нема дома,—
Десь поіхавъ въ лісъ по дрова;
А я ціпъ продала
И музику найняла.
Музиканти моі,
Ви заграйте мені,
Бо я бідна сирота
Веселого живота.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

172.

Ой кумъ на кумі
Залицявся,
Посіяти конопельки
Обіщався.
Якъ сіявъ, приспівавъ,
Присіваючи, казавъ:
„Ти кума, ти душа,
Кругомъ, кума, хороша.

(С. Карнѣевка, Переяславск. у.).

173.

Ой сипъ, жиде, меду,
Хорошую куму веду:
Ой сипъ не помалу
Веду куму непогану.

(Новицкій).

174.

Ой іхавъ я черезъ Балту,
Наробивъ я жидамъ гвалту.
Жиди мене въ Балті знають,
Шибеникомъ називають.
Ой іхавъ я черезъ греблю,
Надибавъ я дівокъ таблю (?):
Та чорнява, та русява,
Що погляну, то все жвава.
Я на дівки задивився,
За волами опізнився;

За волами я шукаю,
Та все дівкамъ въ маму лаю.
Вже я такий звичай маю,
Що вже дівокъ не кохаю;
Молодиці я кохаю,
Ажъ до себе пригортаю.

(Ушицкій уѣздъ).

175.

Ой хотили жидп
Царя воювати.
Охъ, вій, традідбомъ,
Царя воювати *).
Царя воювати,
У плінъ забірати.
Ой зъ-за гори, зъ-за гори
Идуть донськи козаки;
Идуть доньски козакп,
Широкиі бороди;
Широкиі бороди,
Високиі шапки;
Високиі шапки,
Сидять на лошадкахъ;
Сидять на лошадкахъ,
Держать по нагайці;
Держать по нагайці,
Требують горілки;
Требують горілки
Чотирі манірки;
Чотпрі манірки,
Перігъ на тарільці...

(Новицкій).

176.

Сидівъ когутъ на шопі,
Нанісъ яець три копи.
Я ти яйця продамъ,
За горілку віддамъ.
Прийшли жиди воли братп,
А я стала не давати.
Кротьсотъ вашу ма!
Я за яйці пила.
Прийшовъ жидъ по довжокъ,
Бере съ хатп ожожокъ.
Я за нимъ на здогінъ:
„На тобі ще макогінъ“.
— Віддай, жінко, й помело,
Коби довжку не було.

(Ушицкій уѣздъ).

177.

А въ нашего царя зробилося діло.
Ей вей, вей, дра, дра, робомбо, ну, ну, ну,
Зробилося діло **).
Зробилося діло, жидівъ збунтовало,
Жидівъ збунтовало чотирі десятки;
Чотирі десятки ідуть на лошадки,
Ідуть на лошадкп всі въ червонпхъ шапкахъ,

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.
**) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

Требують горілки чотирі барилки;
Чотирі барилки а все половинни.
Випили горілку, зачали грати,
Зачали грати, ідного заставили гуляти,
Заставили гуляти, вдаривъ жида по бокахъ,
А вінъ вдаривъ тропака.

(Ушицкій уѣздъ).

178.

А.

1 Іхавъ ляшокъ морквяний,
2 Коникъ буряковий,
3 На нимъ шапка съ пустернаку,
4 Жупанъ лопуховий,
5 Кожушина оріхова,
6 Поясъ зъ кукурузи,
7 А чоботи изъ редьки,
8 Повъязки зъ гарбуза,
9 А сідельце капустяне,
10 Стремена зъ берези.
11 Якъ напъється лепетухи,
12 Стане нетверезий.
13 Пістолети съ качана,
14 Кулі зъ бараболі,
15 А шабелька съ пустернаку,
16 А похва *) съ фасолі.
17 Іде ляшокъ зъ-підъ Варшави,
18 Підъ нимъ коникъ пляше.
19 Надибали єго свині:
20 — Злізай, вражий ляше!
21 Вінъ вихвативъ пістолета,
22 Ставъ свині стріляти,
23 Свині кулі похватали —
24 Нічимъ воювати!
25 Вихвативъ вінъ шабельку
26 Ставъ свині рубати;
27 Свині шаблю изгризли —
28 Нічимъ воювати!
29 Підъ нимъ коникъ розгулявся,
30 Ставъ хвостомъ вертіти,
31 Бачить ляшокъ що не жарти,
32 Та й ставъ іхъ просити.
33 Идуть люди, идуть люди,
34 Идуть край дороги;
35 Зовсімъ ляшка зъіли свині,
36 Тілько видно ноги.

(Ушицкій уѣздъ).

Б.

1, 2, 3 и 4 Б=1, 2, 3 и 4 А, 5 Шабелька съ петрушки 6 Піка изъ квасолі. 7 Б=13 А, 8 Б=14 А. 9 Контушина огіркова 10, 11, 12, 13 и 14 Б=6, 7, 8, 9 и 10 А. 15 Б=11 А... напився каптабасу, 16 Б=12 А. Ляшокъ... 17 Б=17 А. Ихавъ... зъ Украіни 18 Б=18 А. 19 Якъ пристігли его свині, 20 — А пожди-но, ляше. 21 Обернувся сюди, туди, 22, 23 и 24 Б=22, 23 и 24 А. 25 Вінъ узявся за шабельку 26 Б=26 А, 27 И шабелька ся зломилася, 28 Б=28 А.

*) Похви — ножны.

29 Обернувся сюди, туди,
30 Хотівъ въ лісъ втікати:
31 — Черезъ тиі люти звірі
32 Мушу погибати!
33 И коника поглотили,
34 Й ляшка зовсімъ зъіли,
35 Тілько стремена зъ берези
36 Зостался цілі.

(Н. И. Костомарова).

В.

1 В=1 А. Ой бувъ..., 2 В=3 А. А кінь..., 3. Въ шапочка зъ лободи. 4 В=4 А. 5 В=13 А, 6 В=14 А. 7 В=15 А... петрушки, 8 В=16 А, Фузія..., 9 В=17 А. Іхавъ,.., 10 В=18 А. 11 В=10 А. Перестріли...: 12 В=20 А. Падай до нугъ, 13 Виннявъ ляшокъ пістолетъ, 14 В=22 А... на іхъ..., 15 В=23 А, 16 В=24 А. 17 Кинувсь ляшокъ до шабельки, 18 В=26 А, 19 А шабелька зломилась 20 В=28 А.

21 Стягли ляшка свині съ коня,
22 Стали тузувати;
23 Прийшла ляшку, прийшла нужда,
24 Треба пропадати.

(Новицкій).

179.

Котиться кришталь, перекидається,
Мужикъ зъ дочкою та набивається:
Ой возьми, возьми ти, ляше, дочку,
Та мою Оксаночку.
Дамъ тобі приданъ
Семеро козятъ
И по чабарі (?) та червоний,
И того бика,
Що задомъ брика,
И тую свиню кованную
За свою Оксану прехорошую.

(Ушицкій уѣздъ).

180.

А.

1 Жидівочка Рохля
2 Підъ припечкомъ здохла:
3 Не давайте пива,
4 Щобъ и не ожила,
5 А дайте ій коки,
6 Щобъ вплізли оки.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. 3 А въ ранці ожила, 4 Поросятъ навела.

(Новицкій).

181.

Иде ляшокъ по-підъ лісъ, ёму...
Вибігає руда мишъ: куда идешъ, ляше?
Иде ляшокъ на базаръ тещу продавати.
Тещи не продамъ,
Зроблю зъ тещи барабанъ,
На барабанъ буду гравъ,
Буду гравъ, зароблявъ.
Самъ Господь видить зъ неба,
На податокъ грошей треба.

(Ушицкій уѣздъ).

182.

Служивъ полякъ у попа.
Вередере, поговерде,
Хвурделе у попа *).
Да вислуживъ кобилу,
Та поіхавъ до млина,
Сталась ёму причина:
Здохла въ ёго кобила.

Ставъ вінъ жінці хвалитись,
Стала жінка журитись.
Буде зъ шкури спідниця.
А зъ реберъ карета
Возить дівокъ до пекла,
А зъ голови ліхтарня,
А изъ... дзеркальня.

(Новицкій).

183.

Ой ти руський, а я полька
Не досягай ми до подолка,
Бо въ подолку три таляри,
Що ми хлопці надавали,

(Новицкій).

184.

Ой хто біди не знає,
Нехай мене спитає;
Бо я въ біди обідавъ,
И бідоньку розвідавъ.
Пішла біда до ткача,
Дали въ ткача деркача.
Пішла біда до кравця,
Дали въ кравця буханця.
Пішла біда до шевця,
Дали въ шевця ремінця.

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

Пішла біда до школи,
Били въ школі доволі.
Пішла біда до попа,
Били въ попа, якъ кота.
Пішла біда черезъ містъ
Та й упала підъ помістъ,
Іхавъ Грищь зъ хворостомъ,
Найшовъ біду підъ мостомъ.
Пішла біда до чудана,
Одчудивъ вінъ — очуняла.
У Кіеві на торзі
Іде біда на козі,
Тамъ цигани стояли,
Свою біду пізнали,
Цеберъ меду купили,
Козаченькивъ манили.
Козаченьки медъ випили,
Взяли біду да й вибили;
Били біду нагайками:
— Не пий, бідо, съ парубками!

185.

Надъ моремъ глибокимъ
Стоіть теренъ високій,
А изъ того терена
Вийшла біда молода.
Одъ Кракова до Чакова
Всюди біда однакова;
Одъ Киева до Кремінця
Чортъ має біді нігде кінця.
„Де жъ ти, біда, родилася,
Що за мене вчепилася?“
— Я у Могилёві родилася,
У Хмельнику хрестилася,
А въ Бердичеві зросла,
А въ Хмельнику замужъ пішла.
У Бердичеві на торзі
Іде біда на козі.
Тамъ цигани коні міняли,
Свою біду пізнали,
Били ii хвайдами:
Не йди, бідо, за нами;
Били ii палицями:
Не йди, бідо, за старцями.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

186.

Я циганка молодая
Да не вмію прясти.
Изъ-за гаю поглядаю,
Щобъ сорочку вкрасти.

(Новицкій).

187.

Дякъ, дякъ-дерунець,
Кажуть люди, я жнець,
Що я въ полі не бувала,
Серпа зъ роду не держала:
А за мною густий рядъ,
А за мною попъ и дякъ;
А за мною, молодою,
Ходять хлопці чередою.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

188.

Колибъ хлібъ, то бъ я іла,
Колибъ сіль — посолила,
Колибъ вода — напилася,
Колибъ изъ кимъ — потяглася.
Догадайся, козаче,
Чого дівчина плаче —
Чи колиски новоі?
Чи дитини малоі?
Я колиску проряжу
И дитину наряжу.
— Я по ряску ходила,
Запащину згубила;
А поповичъ ишовъ,
Запащину найшовъ.
Поповичу, сучий сину,
Верни мою запащину!
Бо я панського роду,
Пью горілку, якъ воду,
Забравшися у куточокъ, —
По сімъ чарокъ у роточокъ.
Марфа Матвієвна,
У насъ поле не орано;
Копіечка изъ копъемъ —
Ходімъ у шинокъ, да й пропъємъ.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

189.

Ходила дівчина по горі,
Загапляла качера до дому:
— Гилю, гилю, качеру, до дому,
Да продамъ жпду рудому.
За три копи качера продала,
За рублика дудника напняла:
— Играй, дудпику, у дуду,
Покиль же я лишенька забуду,
Уже жъ мені лишенько—не печаль,
Бігавъ би на улиці да кричавъ:
Уже жъ моя долечка не така,
Не пускає матюнка до дяка.
— На тобі, матюнко, пъятака,
Пусти мене, матюнко, до дяка.
Цуръ тобі, пекъ тобі, дяче,
Чого въ тебе серце гаряче!

(Новицкій).

190.

Попова дівчина, попова
На городі морквицю полола,
Полола морквицю, пустернакъ,
Пробила погу на будякъ.
„Не болить моя ноженька зъ будякомъ,
Но болить мя серце за дякомъ.

(Новицкій).

191.

Сякъ такъ до вечора буду жить,
А въ вечери мій миленькій прибіжить.
А я ёму усю правду роскажу,
Черезъ кого на улицю не хожу.
Не ходила на улицю, не буду,
Не любила ледачого, не буду.

Цуръ тобі, пекъ тобі, дяче,
Яке въ тебе серце гаряче.
— Ти капусто, ти россада моя,
Ти дівчино, ти досада моя.
— Капустиця тонка стеблиться
Одинъ ходить, другий сердиться.
(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

192.

Ой мать моя, матушка,
На що мене хорошую вродила,
На що мені чорни брови дала?
Нельзя мені ні до церкви ходить,
Нельзя мені ні Богу молиться,
Нельзя мені ні на миръ дивиться.
Що за мене та попи бъються,
Панамарі позиваються,
А дячки додивляються,
Читать книги помиляються.
Піпъ мене въ вівтарь кличе,
За пазуху проскуру тиче.
(Новицкій).

193.

Ой чукъ та гала,
А я въ церкві була,
Мене піпъ крестивъ,
. . . . . .
(Новицкій).

194.

Не піду я въ поле жати,
Буде фартухъ заважати;
Якъ фартухъ припережу,
Нажну копу ще й полежу.
А за мною густий спінъ,
Чтири дяки, пятий піпъ.
А ви, дяки, не сидіте,
Беріть снопи та й носіте.
И ти, попе, не читай,
Бери снопи та й складай.
(Ушицкій уѣздъ).

195.

Да сватавъ мене попівъ синъ,
Да дававъ мені воливъ сімъ.
Дурна була не брала,
Шестьма була бъ орала,
А сёмого продала,
Погонича нанняла:
— Погоничу молодий,
Гони воли до води,
Не до води, до браги,
Щобъ не було зневаги;
Не до браги, до пива,
Щобъ дівчина любила,
Покиль воли напоішъ,
Зъ дівчиною постоішъ;
Покиль воли напасешъ,
Дівчиноньку потрясешъ.
(Корнѣевка, Переяславск. у.).

196.

Чернець бабу поваливъ на лёду:
„Давай, бабо, коляду“.
Баба ся въ черниця просить,
Баба животиною підносить.

Слава жъ тобі, черниче,
Твоій благостині,
Що ти порадивъ
Моій животині.

(Новицкій).

197.

Пішъ мене у волтаръ кличе,
А попомаръ проскуру тиче.
Хоть буду рублемъ трясти,
Да не буду проскури істи.

(Новицкій).

198.

Ой цитьте да мовчите, цитьте,
Да нікому не кажите, цитьте.
По й опеньки ходила, цитьте,
Козубеньку згубила, цитьте,

Ой цитьте, и проч.
А поповичъ и шовъ, цитьте,
Козубеньку найшовъ, цитьте.
Ой цитьте, и проч.

(Борисполь, Переяславск. у.).

199.

Ой ніхто такъ не богатий,
Якъ попови дочки:
Одна гола, друга боса,
Третя безъ сорочки.

(Новицкій).

200.

Що й у Кієві да въ монастрі,
Отче Владиче, Архимандриче,
Человіколюбче *).
Тамъ жила була собі чернушечка.
Да прийшовъ до еі отче Демпде.
„Ой що ти робишъ, моя чернушечко?“
— Да муку сію, отче Демпде.

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

„Да на що муку, моя чернушечко?“
— Да проскури пекти, отче Демиде.
„На що роскури, моя чернушечко?“
— Да у цекровъ, отче Демиде,
Да людямъ давати, отче Демиде,
Що у нашоі церковці піпъ щеголяє.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

201.

Ой поіховъ піпъ по сіпо,
А попадю щось насіло.
Нехай попа опанує,
Чомъ попаді не шанує.

(Новицкій).

202.

На городі біла глина —
За панича мати била,
Щобъ панича не любила.
Якъ панича не любити,
За паничомъ добре жити:
А ні жати, ні въязати —
Пезъ віконце виглядати.

На паничу камизелька
Приставъ паничъ до серденька.
Ой той мені не до душі,
Що приходивъ въ капелюші;
А той мені сподобався,
Що на гудзикъ застёбався.

203.

Наша пані багата!
Въ неі плахта рогата;
А въ ушахъ сережки,
Въ подолкахъ мережки,

(Иваньковъ, Переяславск. у.).

204.

Дудка въ Дудки ночувавъ,
Дуда въ Дуди дудку вкравъ.
А Дудиха не ліпива,
Сіла пана здогонила.

Або мені въ дуду грай,
Або дуду верни,
Або мене переверни.

(Ушицкій уѣздъ).

205.

Ой що жъ то за шумъ сочинився?
То комарь на мусі оженився,
Та взявъ собі замишлянку,
Та не вміє шити, ні білити,
Ні хороше комарика поводити.
Ой знявсь, полинувъ на діброву,
Та й сівъ собі на дубочку,
Схиливъ свою головоньку и къ листочку,
А ніженьки къ коренёчку.
Де взялись буйніі вітри — збуйнували,
Та комаря на помістъ извалили.
Якъ упавъ комарь на помості,
Побивъ, потрощивъ комаръ кості.
Ой тамъ майстрі майстрювали,
Комарові трунку збудовали,
Межъ шляхами, межъ дорогами схоронили.
Іхали купці стародубці,
Стали думати и питати:
„Ой що жъ то лежить за покійникъ. —
Чи князь, генералъ, чи полковникъ?
Ой се жъ той комарь-комарище,
Надъ усіма комарями командище.

(Новицкій).

206.

Бувъ собі комарь-комарець.
Вилізъ на дубище, зажурився,
Пробивъ головочку на пинёчку.
Прилетіла муха зъ хати
Комарика ратувати.
Занесли ёго край могили,
Ой тамъ вже комаря схоронили.
Иде маёръ и полковникъ,
Питаються: що лежить за покойникъ?
Это комарь-комарище,
Изъ великоі арміі козачище.

(Новицкій).

207.

Ой бувъ комаръ оженився,
Та зъ мушкою не нажився;
Вона вмерла
По колки ніжками заперла. (?)
Пішовъ комаръ въ лісочокъ,
Й а въ лісочокъ на дубочокъ.

Ой впавъ комаръ зъ високости,
Побивъ, поломавъ собі кості.
Прилетіло дві мушки,
А дві мушки щебетушки,
Взяли жъ вони щебетати,
Де жъ би свого комаронька поховати.
— Поховаймо въ садочку,
У квічастимъ барвіночку.

(Ушицкій уѣздъ).

208.

Наварила гарбуза да вкинула солі,
А въ той гарбузъ москаль загрузъ,
Тилько видно шпори.
„Москаль, москаль чорноусий,
Чого въ тебе мундиръ куций?“
— Вражи дівки підпоіли,
Мундиръ мені підкроіли.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

209.

Сіла баба на барана,
Вигнала противъ пана.
Баранъ пирнувъ —
Бабу звернувъ.
Баба плаче,
Баранъ скаче.

(С. Палиновка, Брестъ-Литовск. у.).

210.

Ой насіявъ козакъ гречки
На дубові на вершечку;
Узялася шура-бура
Козакові гречку здула.
А не гречки, не оброку,
Не дівчини коло боку;
А не гречки, не полови,
Не дівчини чорнобровой.

(Полоски, Вѣльск. у.).

211.

На синёму морі,
Підъ припечкомъ, долі,
Да тамъ куца собака обметицю іла.
Де не взялась зъ помийниці
Супротивна хвиля,
Тому куцому собаці,
При самоій . . . . .
Хвістъ одкрутила.
А я спльне злякався,
На темни луга,
На густи ліса,
На дикі степа,
На пічъ у куточокъ сховався.
Черезъ комінъ поглядаю,
Тамъ вареники-невільники
Въ сметані потопають.
А я на іхъ велике милосердіе маю,
Въ бездонний глечикъ скидаю.
По підъ лавою човномъ плаваю,
Підъ порогомъ пристань маю,
Підъ припечкомъ верши ставлю,
А зъ припечку верши достаю.
На припечку духи душу,
На печі, зъ краечку рибу трушу.

212.

„Ой що се лежить за покойникъ —
Чи царъ, чи гетманъ, чи полковникъ,
Чи зъ чужоі сторони чужестранець?“
— Се не царъ, не гетманъ, не полковникъ,
Ні зъ чужоі сторони чужестранець;
Ой се жъ лежить комарище,
Славнаго войська козачище.

(Новицкій).

213.

Якъ бувъ собі козакъ Голота,
Було въ ёго сімъ округъ болота.
Въ військо наряжався,
До козачки примовлявся:
— Козачко, прошу тебе, якъ Бога,
Гляди моеі худоби.
Тамъ худібки несчислитп, не змислити,
Хиба мені, молодцю, умомъ знести:
Що на печі кішка мура,
А въ запічку квочка стуга. (?)
Прошу тебе, козачко, найпокорнійше,
Доглядай свого багатства найпильнійше.
Якъ козака випроважала,
То до нёго примовляла:
„Щобъ ти, козаче, казаківъ нагнавъ,
Щобъ тебе козаки любили —
Атаманомъ постановили“.
Якъ козака випроводила, зраділа,
Чотирі неділі въ корчмі сиділа,
На полиці паляниці позацвіталисъ,
За лавою ложки морогомъ побрались.
Вже козачка въ корчмі догулялась,
Що шинкарка въ потилицю виганяла:
„Ой иди ти, козачко, до дому,
Вже козакъ твій назадъ іде“.
А козачка тому зраділа:
— Ой пойду я козаку борщу варить,
Третёго, ліпшого, мартового.
Подорожні животи поздоровить,
Подорожній живітъ підкрепити.
Вийшла козачка за ворота —
Сидить жінокъ ціла рота;
Одна подумала, друга погадала,
Третя молодая, та въ вічи сказала:
„Десь ти, козачко, синьки купила,
Що ти собі глаза підсинила“.
— Ви, люде молоді, сёму не дивуйте.
Я ходила, молода, въ темний лісъ по лучину,
Підбила своі карі очи объ ключину.

(Борисополь, Переяславск. у.).

214.

Обіщався селянинъ міщаночку взяти;
Ой купивъ ій новий серпъ и вирядивъ жати.
Ой кинула новий серпъ далеко одъ себе:

„Не жала я въ батька, въ матки,
Не буду и въ тебе.
Якъ була я въ батька, въ матки,
То іла пампушки,
За тобою, вражий сину,
Поливъяни крушки.
На що бравъ, коли знавъ,
Що не вмію жати;
Буде твоя пшениченька
Въ полю зімовати".
— Ой, бодай ти, дівчинонько,
Того не дождала,
Ой щобъ моя пшениченька
Въ полю зімовала.

(Полоски, Бѣльск. у.).

215.

Пасъ я овечки,
Пасъ я въ багатировій гречці;
Прийшли вражі сини,
Взяли по овечці.
Пасъ я ягниці,
Пасу я въ ярій пшениці;
Прийшли вражі сини,
Взяли въ мене по ягниці.
Пасъ я вівці, пасъ я въ овсі,
Коли оглянувся, ажъ и вівці не всі.
Пасъ я въ горосі,
Пасу я и досі.
Якъ піду я яромъ по долині
Свої бирі гукати,
Зійду я на могилу,
Та простелю сірачину,
Ляжу я трошки спочину.
Чи спавъ, чи не спавъ,
Третёго дня въ полудні вставъ.
Гляну яромъ по долині —
То жъ моя биря,
То жъ моя штиря,
То жъ моя кудла,
Ще жъ вона не схудла.
Я думавъ, що то моі овечки,
Ажъ то бісови хлопці
Порубали березови шлечки.
Я імъ добра на вжичу,
Худа не мислю,
Коли бъ вони той дёготъ поробили,
У базаръ подвозили, подвозили, продали,
Да жиду въ збанокъ гроші отдали.
Гляну я яромъ по долині —
Тамъ моя биря,
Я думавъ, що то моі овечки,
Ажъ то, сучий синъ, сильний багатиръ,
Насадивъ три копи гречки.
Я ёму добра не жичу,
Худа не мислю:
Колибъ вінъ ту гречку позвозивъ, помолотивъ,
Повіявъ и на печі посушивъ,
И у млині намоловъ,
У неділю въ ранці гречаниківъ напікъ,
Первий гречаникъ въ сметану умочивъ,
Та тимъ гречаникомъ удавивсь.

216.

А.

1 Підъ припічкомъ воду брала,
2 Гречаники розчиняла.
3 Гопъ, моі гречаники,
4 Гопъ, моі невдатники *).
5 Чому мені не вдалися,
6 Ажъ на трое розпалися.
7 Приіхали паничи —
8 Гречаники у печі.
9 Приіхали москалі —
10 Гречаники на столі.
11 Гречаниками накормила,
12 Горілкою напоіла
13 И спати ся положила.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А Зъ помийниці..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А; 4 Б=4 А; 5 Б=4 А... не впеклися, 6 Б=4 А... не вдалися! 7 Б=7 А; 8 Б=8 А; 9 Б=9 А... офвицери; 10 Б=10 А.... не спечені; 11 Б=9 А... копитани; 12 Б=10 А... похватали.

(Новицкій).

217.

Ой щобъ того коваля
Метелиця замела,
Що вінъ мене молоду
Изморозивъ на лёду.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

218.

А.

1 Ишовъ швець на гребиці,
2 Та надибавъ молодяці:
3 „Молодице — чужа мила,
4 Чи не здохла де кобила?“
5 — Ой у полю, при долині
6 Здохло въ пана три кобили:
7 Ідна кара, друга лиса —
8 Шукай, шевче, товариша!
9 Швець изъ гори, песъ зъ долини,
10 Та збіглися до кобили;
11 Швець за ухо, песъ за брухо...
12 „Не псуй шкури, мій братухо!“
13 — Я ті шкури не зіпсую,
14 Свою пайку відбатую.

(Новицкій и Ушицкій у.).

*) Припѣвъ послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.

Б.

1 Б=1 А... шевчикъ до світлиці, 2 Б=2 А. Надибає... 3 Б=3 А... чорнобрива, 4 Б=4 А? 5 Б=5 А. Гей тамъ на..., 6 Б=6 А... разомъ... 7 Б=9 А, 8 Б=10 А. Збіглись разомъ... 9 Б=11 А, 10 Б=12 А.

11 Гей лізъ швець по драбині,
12 Та всунувся меже свині.
13 Ой ви, свині,
14 Дайте жъ мені по щетині!
15 Якъ би въ шевця не щетина,
16 Здохлабъ жінка, ще й дитина.

(Новицкій и Ушицкій у.).

В.

Лізъ швець по драбині
Та впавъ меже свині.
То біда, ростотумъ,
То біда, шедела.
Щетини тримається,
На драбині хитається.
То біда...

(Ушицкій уѣздъ).

219.

Полюбила коваля,
Та не доля моя:
Я думала кучерявий,
Ажъ и чуба нема...
Ой єсть трошки
Та не кучері, —
Уже жъ мені шолудиві
Та докучили.

(Изъ Рукоп. сборн. Кулиша).

220.

„Шевче, серце,
Добрий ремесничку,
Заший, серце, роспорочку
Въ мому черевичку!“
— Зашию, зашию,
И ще й замалюю!
Прийди, серце, у вечері,
Сімъ разъ поцілую.

(Изъ Рук. сборн. Кулиша).

221.

А.

1 На дворі погребець,
2 На погребці бондарець.
3 — Ой бондаре, бондарику,
4 Набий мені бочку,
5 А я тобі, бондарику,
6 Пошию сорочку—
7 И тонесеньку, и білесеньку,
8 Люби мене, бондарику, молодесеньку!
9 У неділю та пъяна була,

10 А въ понеділокъ спала,
11 А́ въ вівторокъ та сношівъ сорокъ
12 Пшениці нажала,
13 А въ середу та возила,
14 А у четвергъ молотила,
15 А въ пъятюнку віяла,
16 А въ суботу міряла,
17 А въ неділю продала,
18 Съ козаками пропила.
19 Да чомъ козака не любить,
20 Чи не подобонька —
21 Та якъ насяде на коника —
22 Да уся й худобонька.

(Козелецк. у. К. И. Кибальчичъ).

Б.

1 А въ неділю пъю, пъю,
2 Въ понеділокъ сплю, сплю,

3 Б=11 А. 4 Пшениченьку жну, жну; 5 Б=13 А... носила; 6 Б=14 А; 7 Б=15 А. Въ пъятницю...; 8 и 9 Б=16 и 17 А. 10 Б=18 А. Изъ хлопцями...

11 Слава тобі, Господи,
12 Що до путя довела.

(Кіевъ. Л. В. Ильницкій).

В.

1 Ой я, молода, да вдала була:
2 На чотирі сношики
3 Чотирі молотники
4 Собі наняла.
5 Въ понеділокъ молотила,
6 У вовторокъ віяла,
7 У середу мірала,
8 У четверъ сушила,
9 А въ пъятницю продала,
10 А въ суботу довгъ дала,
11 А въ неділю пропила.

(М. Олишевка, Козелецк. у. А. Шишацкій-Ильичъ).

Г.

1 Охъ да на сюю да горілочку
2 Да я ні-жъ не дивлюся!
3 Ой куплю зъ жарту
4 Да горілочки кварту,
5 А другою похмелюся.
6 Що я въ неділочку да пъяна була
7 Въ понеделокъ лежала.

8 и 9 Г=11 и 12 А; 10 Г=13 А... до дому привезла; 11 Г=7 Б... перевіяла; 13 Г=16 А... змолола;

14 А въ неделеньку до торгу повезла,
15 Да дорого продала!
16 Ой дорого, дорого продала,
17 Съ козаками прогуляла,
18 Ой щобъ моя праця не пропала,
19 Да що я й заробляла.

(Изъ Собр. П. А. Кулиша).

222.

За-въ городомъ жито жала,
Споткнулася та й упала,
Закаблуки поламала.
Цілувала шевця въ руки,
Щобъ уставивъ закаблуки;
Цілувала шевця въ нісъ,
Щобъ уставивъ та принісъ;
Цілувала шевця въ г...о,
Бо на завтра чобітъ нужно.

(Жаботинъ, Черкасск. у.).

223.

Бодай мати не конала,
Що за шевця мене дала.
Не дала мене за мельника,
За доброго чоловіка.
За мельникомъ добра згода,
На мельника несе вода;
А зъ шевчика тілько взиску,
Що все шкуру тягне въ писку.

Ой бувъ же я въ Вахнивці,
Дався въ знаки іднпй дівці.
Я до неі — вона горда!
А я въ морду — и на двіръ гайда.
— А коли жъ ти, дівко, горда,
Ти повинна жарти знати;
Якъ парубокъ зачипає,
Ти повинна жартувати.

(Ушицкій уѣздъ).

224.

Що й у лісі погребець,
А въ погребці бондарець
Обручики струже
Тонесеньки дуже.
Прийшла къ ёму шинкарочка
Чорнявая дуже:
„Ой бондару, бондару,
Що я тобі скажу:
Набпй мені коновочку,
Що я медъ-вино ношу.
Бо я медъ-вино ношу,
Не дорого продаю;
Не дорого продаю,
На миръ Божий роздаю“.

(Изъ Рук. Сборн. П. А. Кулиша).

225.

Ой на горі дубнячокъ,
Пудъ горою вишнячокъ,
А въ вишнячку погребець,
А въ погребці бондарець
Обручики струже
Тонесенько дуже.
Прийшла къ ёму дівчина
Хорошого роду:
„Помагай Бігъ, бондарику,
Чого въ тебе попрошу:
Набий мені коновочку,
Що я медъ-вино ношу;
А я даромъ не схочу —
Я дорого заплачу:

Пошию сорочку,
Пошию другую...“
Шовкомъ шила, шовкомъ шила,
Золотомъ рубила —
А я свого чилядина
Хороше водила.
Ой на горі кавуни,
А въ долині дині;
„Бодай твоі кавуни,
Та побили табуни;
Бодай твоі дині
Та поіли свині;
Я на томъ містечку
Посію пшеничку,
А ти будешъ жати,
Я буду лежати.
Я у батька не жала
И въ тебе не буду —
Напнешъ мені холодокъ,
Я лежати буду“.

(Новицкій).

226.

А.

1 Та оравъ мужикъ край дороги
2 Гей, гей... край дороги *)
3 Та воли въ ёго круторогі,
4 А ярмочка та клинові,
5 А занози та тернові,
6 Плугатарі клішоногі,
7 Погоничі чорноброві.
8 Доорався-жъ вінъ до берези,
9 Та повісивъ торбу на березі.
10 А тамъ дівки гриби брали —
11 Мабуть вони торбу вкрали,
12 Не порожню — зъ пирогами.
13 А тамъ дівка Катерина
14 Въ Сулі білі ноги мила.
15 „Ой ти, дівко, Катерино,
16 Съ кимъ ти сю нічъ ночувала?“
17 „Зъ школярами, зъ школярами,
18 Підъ спнімп килимами“.

(Новицкій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Гей, гей, край дороги! Гей собъ-тпруу... Гей, край дороги **) 3 Б=3 А, 4 Б=7 А... 5 Б=9 А, 6 Б=12 А, Та ще й непорожню... 7) Та начиняні горобцями. 8 Б=10 А, 9 Б=11 А, Вони, суки...

(Д. Дудари, Каневск у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=7 А... шеверноги, 4 Рабн, цабе, гопъ, чукъ, шеверноги. 5 В=8 А, Доорав мужикъ..., 6 В=9 А, Доставъ... съ пирогами, 7 Начинині голубцями.

(Ушицкій уѣздъ).

---

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждой строки.

**) Тоже.

227.

А.

„Ой ти, брате, ти, Мусію,
Чи бачивъ ти чудасію?
Ну, да ну, да ну!...
Чи бачивъ ти чудасію?“ *)
— Ой я бачивъ чудака,
Въ мене доля не така:
Що багатий мужикъ
Комарами оравъ,
Комарами й оравъ,
А мухами поганявъ,
Жінку й матіръ запрягавъ.
Ой на матіръ: ну, да ну!
А на жінку: тпру, да тпру!“
Ой на матіръ дубину,
А на жінку билину.
Ой ти, брате, ти, Мусію и т. д.
Що багатий мужикъ
Штаньми рибу ловивъ.
Ой поймавъ карася —
Матня вирвалася.
Ой ти, брате, и т. д.
Що на дубі свиня
Да поросятъ навела.
Небагато поросятъ —
Ажъ сто вісімдесятъ!
Вони істи хотіли,
Да изъ дуба полетіли.

(Новицкій).

Б.

1 Б=7 А... чоловікъ,
2 Б=8 А.
3 Жандарми, жандарми,
4 Жандарчокъ молодий!...**)
5 Б=8 А,
6 Да три плуги паламавъ;
7 А мухами волочивъ —
8 Три борони потрощивъ.
9 А проклята свиня
10 На дубі гніздо звила, (2)
11 Б=23 А, Поросятокъ...
12 Небагато навела:
13 Сімдесятъ поросятъ;
14 А якъ пить захотіли
15 Б=27 А, Дакъ..

(Изъ рукоп. сбор. Кулиша).

228.

Ой у лісі на орісі
Сухая ломака, —
Одинъ писаръ у хуторі
Да й той роззявляка.

(Изъ Рук. Сборн. Кулиша).

---

*) Припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.
**) Тоже.

229.

Колибъ мене мати не била,
То бъ я горп робила:
Черезъ гори до контори
До писарівъ ходила бъ.
Тамъ писарі писали,
Мені правду казали...
Бодай тому писару лисому
Три болячки въ лисину,
Щобъ листи писавъ,
Болячками хитавъ.
Якъ писаря не любить —
Писаръ буде паномъ,
Обується въ личаки,
Підвъяжеться валомъ?
Якъ писаря не любить,
Хиба не сподоба?
Зложить руки у кармани —
Да й уся худоба!
Якъ писаря не любить,
Хиба не подався?
Рябп очі, якъ у жаби,
Самъ у чорта вдався.

(Иванковъ, Переяславск. у.).

230.

Ой піду я до млина,
А й у млині новпна:
Таки жъ, мати, мельникъ,
Таки жъ не бездєльникъ,
Такпй, мати, добрий,
Такий, мати, хорошій, —
Меле гречку безъ грошей.
Меле, меле, шеретує,
Обернеться поцілує.
Вінъ мірочки не бере,
Та пеленочку дере.

(Новицкій).

231 *).

Люлька моя червоная, зъ вечора курилася;
Якъ положивъ на полицю — впала та й розбилася.
Якъ узявъ я ходити, якъ узявъ нудити:
Люлько моя червоная, где тебе купити?
Якъ пішовъ я до Киева люльки куповати,
Найшовъ люльку червоную — ні зъ кимъ торговати!
Ой и тамъ дівчина пшоно продавала;
Вона жъ мені, молодому, люльку сторговала.
Якъ пішовъ я до дівчини люлечки курити;...
Якъ ишовъ я черезъ тікъ, та й оглянувся...
Якъ ударивъ мужикъ ціпомъ, ажъ я усміхнувся.
Ой я жъ думавъ, що забивъ — не могу я встати;

*) Пѣсни отъ 231—234 записаны Н. И. Костомаровымъ.

Колибъ устать, зволоктися — піду позивати.
Якъ ишовъ я до дівчини, черезъ три городи —
Витоптавъ я гарбузи, наробивъ я шкоди!
Не такъ тиі гарбузи, якъ те гарбузиння...
„Я жъ думала — каваліръ, ажъ то чортовиння!“

(Полтавск. губ.).

232.

Пішла Гандзя по бураки,
А за нею два козаки.
А поповичъ попереду:
— Чекай, Гандзю, куплю меду!
„Вина-меду я не пъю,
Поповича не люблю;
А я люблю Степана,
Що похожий на пана.
Ой кивну я каримъ окомъ,
Степанъ ходить по за токомъ.
Підіть мені приведіть,
Коло мене посадіть;...
И свиточка білесенька,
Пригортає злегесенька!...
Тамъ-то хлопець, тамъ то жвавий,
Якъ виросте — буде бравий!
Якъ виросте, ожениться,
И розуму набереться!“
— Тамъ то Гандзя, тамъ то гожа,
Пристойная и пригожа.

(Херсонск. губ.).

233.

Ти селезень, а я утінка,
Ти полинешь, а я тутенька;
Ти полинувъ собі милу добувъ,
А я дома була, медъ-горілку пила.
Ой ти на горі, а я на байрачку,
Якъ у тебе, такъ и въ мене брови на шнурочку.
Ти полинешъ на море купаться,
А я вийду на улицю — буду женихаться!

(Харьковск. губ.).

234.

За очеретомъ качки гнала;
Високо-мъ ся закачала.
Козакові стидко-бридко,
Що въ дівчини литки видко.
Махнувъ козакъ хустиною —
„Закрий литки пеленою!“
— Коли тобі стидко-бридко,
Закрий очи, щобъ не видко!—
На городі кукуруза,
Нема мого драитогуза;
Нема ёго и не буде,
Вінъ поіхавъ межи люде!
Сіно-мъ собі громадила,
Хлопця собі принадила;

Єще буду громадити,
Щобъ другого принадити.
Сіно-мъ собі громадила,
На юнкера споглядала;
На рахмана дивилася,
Въ прапорщика влюбилася.
„Ой ти, ляшку чорноусий,
Чому въ тебе жупанъ куций?“
— Мене дівки підпоіли,
Жупанъ мені підкроіли.

(Волынск. губ.).

235.

Качата, гусята поіли,
Въ попове озеро пити полетіли.
Піпъ молоденькій, на личку біленький,
По броду ходить, качата ловить:
— Ой попе, попе, не гони качатъ,
Покажу тобі чорненький значокъ.
Ніжку підняла, знакъ показала,—
Бідного попойка оскома зібрала.
Не відхриститися, не відмолитися,
Треба знакомъ съ попомъ спати положитися.
На горі вовкъ зъ вовченятами,
На долині кози зъ козенятами.
Вовкъ за козу лапъ-цапъ,
А вовченята за козенята.
Господи вховахъ,
Вже коза въ зубахъ;
А ми спасемся,
Вина напъемся.

(Новицкій).

236.

Піду я до млина —
Що ся въ млині діе?
Вода камінь обертае,
Питель муку сіе.
Пшениця на коші,
Приставъ мельникъ до душі.
И мірочки не бере,
Поцілуе, обійме...

(Новицкій).

237.

Що въ нашого господара
Поміжъ китицями?
Грай море.
Добре буде,
Гарнодеръ!
Чухи, чухи! деръ, деръ, деръ! *)
Поміжъ китицями
Воші копицями.
Що нашого господара
Дівчата любили —
Дівчата любили,
Всі воші побпли.
Всі воші побили,
Шкурі починили.
Шкурі починили,
Кожухи пошили.
Кожухи пошили,
Сами й поносили.
Грай море!...

(Новицкій).

*) Припѣвъ послѣ каждыхъ двухъ стиховъ.

238.

А въ насъ на долині
Кавуни та дині,
Ще й гарбузъ.
Ходить Ивашко
Коло Оксанки,
Якъ карапузъ.

А въ насъ по долині
Кавуни, та дині
Ще й трава.
Ходить Оксана
Коло Ивашка,
Якъ пава.

(Новицкій).

239.

Чи я въ мужа не жона,
Чи не господиня?
Сімъ день хати не мела —
Сміття не носила.
А якъ вимела разкомъ,
Та повивезла возкомъ.
Наіхали все купці
Сміття куповати:
„А що тобі, дженджурихо,
За смиттячко дати?“
— Сюди хіпъ, туди сіпъ —
За сміттячко сорокъ кіпъ!
За що жъ мене, мужу, бъешъ,
За якпі вчинки;
Чп я тобі не напряла
За рікъ трп починки?
Одинъ пряла до Різдва,
Другий до Миколи,
А якъ третій почала —
Буде до Покрови;
Та й не сама пряла —
Кума помагала,
Кумі дала миску пшона
И три куски сала;
Та не сама пряла —
Були помішнички,
То за сало, то за хлібъ,
То за палянички.
Ой ти пъешъ, мене бъешъ,
А може бъ я робила;
Накупивъ веретенъ —
Нема мотовила:
Дрова въ печи не горять —
Такъ я підпалила,
Таки тобі, недовірку,
Борщу наварила.
Ой ти пъешъ, мене бъешъ —
Роспитиймось за що:
Що и ти, що и я —
Обоє ледащо!

(Полтавск. губ. Н. И. Костомаровъ).

240.

Мій миленький залежавъ,
Киселика забажавъ;
А я, молоденька,
Та лінива була;
Та пішла я по селу
Добувати киселю,
Не достала киселю,
А достала вівса,
Та достала вівса
Та три зерніти,

Заплатила за зерніти
Та три денежки...
„Стій, милий, не вмірай,
Киселика дожидай!“
Усипала той овесъ
Та до зернітки ввесь;
Ой и сохъ той овесъ
Цілий місяць увесь.
„Стій, милий, не вмірай,
Киселика дожидай!
А я, молоденька,
Та лінива була...

241.

Якъ загадавъ боровикъ,—
На всі гриби полковникъ,
Якъ подъ дубомъ сидячи,
На гриби глядячи:
Ой тимъ білякамъ
Да на войну йти.
Ой казали біляки,
Що ми зъ роду козаки,
Ми не повинни на войну йти.
Якъ загадавъ...
Ой тимъ груздямъ
Да на войну йти.
Ой казали грузді:
„Давай коней въ нузди,
Ми не повинни на войну йти“.
Якъ загадавъ...
Ой тимъ грибкамъ
Да на войну йти.
Ой казали грибки,
Що ми стали дибки,
Ми не...
Ой тимъ бабкамъ
Да на войну йти.
Ой казали бабки,
Що ми зъ роду жонки,
Ми не...
Ой тимъ вовнянкамъ
Да на войну йти.
Ой казали вовнянки,
Що ми зъ роду панянки,
Ми не...
Ой тимъ сироіжкамъ
Да на войну йти.
Ой казали спроіжки,
Що ми недавно изъ діжки,
Ми не...
Ой тимъ піддубкамъ
Да на войну йти.
Ой казали піддубки:
„Давайте намъ дудки,
Ми не“...
Ой тимъ синякамъ...
Ой казали синяки,
Що ми зъ роду солодкі...
Ой тимъ красноголовцямъ,
Да на войну йти.
Ой казали красноголовці,
Що ми зъ роду хлопці...
Ой тимъ опенькамъ,
Да на войну йти.
Ой казали опеньки,
Що ми зъ роду маленькі...

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

242.

Не теперъ, не теперъ,
По гриби ходити;
Въ осенй, въ осенй,
Якъ будуть родити.
„Ой губочки, опенечки —
Сватай мене теперечки,

А въ осенй чортъ съ тобою,
Не буть мені за тобою".
Павлику, Павлику,
Ходімъ по опеньки:
— Дівчино, серденько,
Забувсь козубеньки.

243.

— Навчи мене, моя мати,
Якъ лёнъ посіяти.
„Ой такъ, донько, такъ,
Або отакъ, або отакъ".
По долині по широкій
Далі лёнъ зелененький;
Навчи мене, моя мати,
Якъ лёночокъ волочити.
„Ой такъ, донько, такъ
Або отакъ, або такъ".
По долині по широкій
Далі лёнъ зелененький.
Навчи мене, моя мати,
Якъ лёнъ вибірати.
„Ой такъ и проч....
Навчи мене, моя мати,
Якъ лёнъ вибивати.
„Ой такъ и проч....
Навчи мене, моя мати,
Якъ лёночокъ розстілати.
„Ой такъ и проч....
Якъ лёночокъ тіпати.
„Ой такъ и проч....
Якъ лёнокъ потирати.
„Ой такъ и проч....
Якъ лёнъ випрядати.
„Ой такъ и проч....
Якъ лёночокъ ткати.
„Ой такъ и проч....
Якъ лёночокъ вибілятн.
„Ой такъ и проч....
Якъ напірники сшивати.
„Ой такъ и проч....

(Новицкій).

244.

Теперъ мені погодило,
Що прядиво не вродпло,
Та вродила чечевиця,
Та буде мні фартухъ и спідниця.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

245.

Ой въ рубанимъ колодязі...
Дума моя колодязь!
Тамъ дівчина воду брала,
А хлопчичокъ коня поіть.
Стали вони жартувати,
Зъ відеръ воду виливати.
Туди ишла ii мати:
— Чого, діти, жартували,
Зъ відеръ воду виливали?

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

246.

Ой по горахъ, по низовкахъ
Ой тамъ дівки сіно гребли;
Ой гребучи, попотіли,
Купатися захотіли!
Щиримъ, биримъ, локотиримъ,
Коктемъ, локтемъ, локоткомъ.

Захотіли.
Ой тамъ вони роздівались,
Золотий перстень потеряли!
Щиримъ и проч.
Ой тамъ вони шукать стали.
Щиримъ и проч.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

247.

Ой дощику поливайчику,
Поливай, поливай,
Ти нашої сторононьки
Не минай.
Скриплять моі ворітечка
На морозъ, на морозъ;
Болить моє біле лице —
Буде дощъ, буде дощъ.
Ой напинай, козаченьку,

Холодокъ, холодокъ,
Щобъ не погорівъ у дівчини
Біленький видокъ,
Щобъ не змъявъ буйний вітеръ
Чорненькихъ брівокъ,
Щобъ не змочивъ дрібенъ дощикъ
Русі коси,
Щобъ не врікли вражи люди
Моєі краси.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

248.

Летівъ шпачокъ черезъ мачокъ,
Та й у макъ упавъ;
Чорний шпачокъ дрібенъ мачокъ
Потеръ, поламавъ,
Тільки одну маківочку дай пообминавъ.
Кузьмочка за Улянку та три копи давъ,
Шобъ ії молодоі ніхто не займавъ,
У білеє та личенько та не цілувавъ.
Обізвався Ивашечко на солодкимъ меду:
„А я тиі та три копи рублемъ перебью,
Такп свою Уляночку до себе візьму“.
— А за тебе, Ивашечку, поти не піду,
Тільки тобі, молодому, жалю нароблю.
„Ой я тебе, Уляночко, узять не возьму,
Тільки тебе, молодую, изъ ума зведу“.
— О не зведешъ, Ивашечку, не такого роду, —
Не пью меду, горілки, лишъ холодну воду.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

249.

А.

1 Ой стелися, барвиночку, въ конець города.
2 А въ нашого Василечка хорошая врода,
3 Хорошая уродочка и кінь вороний,
4 Мулёвана колясочка и самъ молодий,
5 Тільки сісти, поіхати до тестенька въ двіръ.
6 „Помагай Бігъ, тестеньку, або добри-день,
7 Оддай дочку да Катрочку хочъ на одинъ день".
8 — Бодай же ти того, зятеньку, не дождавъ,
9 Щобъ я дочку да Катрочку на одинъ день оддавъ.
10 Коли берешъ на одинъ день, бери на тиждень,
11 Ой якъ не берешъ на тиждень, бері на весь вікъ.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

Б.

1 По дорозі паутина повилась, повилась,
2 Дівчинонька съ козаченькомъ понялась.
3 А ми тую паутину позбираємо,
4 Дівчиноньку съ козаченькомъ повінчаємо;
5 А ми тую паутину на візъ покладемъ,
6 Козаченька зъ дівчиною до купи зведемъ.
7 Запрягай, козаченьку, коней воронихъ.
8 Б=5 А. Та поідемъ, козаченьку,... 9 Б=6 А, 10 Б=7 А... Катрусечку...
11 А я тобі Катрусечки да й не бороню,
12 А я жъ тобі Катрусечку на віки даю.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

В.

1 В=6 А Здоровъ, здоровъ..., 2 В=7 А... дівчиночку..., 3 В=10 А Не даси на одинъ день, оддай... 4 Не оддаси на тиждень. оддай на весь годъ. 5 В=8 А, 6 В=9 А... свою да донечку.. 7 Якъ діждемо до осені, на віки оддамъ.

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

250.

Седить медвідь на коні,
Дивується бороді,
Ой дивно мені
Да зъ сей бороди,

(Изъ Рукоп. Сбор. Кулиша).

ПРИЛОЖЕНІЕ КЪ ЧАСТИ I.—ПѢСНИ ЛЮБОВНЫЯ *).

1.

„Бодай тая степовая могила запала,
Що зъ козакомъ жито жала — вечіръ простояла,
Простояла я сей вечіръ, ще й буду тепера!“
— Чогось моя дівчинонька смутна, невесела?
Ой чи люде набрехали, чи мають брехати?
Ой самъ же я догадався, що маю плакати.
Не самъ же я догадався — сказали мі люде,
Що зъ нашого коханнячка нічого не буде.
А зъ нашого коханнячка ні слави, ні вжитку,
Чорнимъ очамъ стання нема, ніжкамъ започинку.
„Сокулъ, мамцю, сокулъ, мамцю, сокулъ прилітає.
— Давай, дочко, принадочку — нехай прибуває!
„Яку жъ мені, моя мати, принаду давати?“
— Насипъ пшонця по коліця, водинці по крильця,
То вінъ пшонця наклюється, водиці напьється:
Якъ вилпне въ чисте поле та й розгуляється!
„Козакъ, мамцю, козакъ, мамцю, свати приспілає“.
— Давай, дочко, принадочку — нехай прибуває.
„Яку жъ мені, моя мати, принаду давати?“
— Вийди, дочко, за ворота, стань зъ нимъ розмовляти;
Стели постіль білесеньку та лягай зъ нимъ спати,
Ліву ручку підъ головку, правою обняти,
Пригорнувши до серденька, та й поціловати.
„Ото тобі, моя мати, за твою науку:
Теперъ сиди у запічку, колиши онуку!“
— Ліпше мені, моя дочко, внуку колихати,
А якъ мають вороженьки на тебе брехати! —

*) Всѣ эти пѣсни записаны Н. И. Костомаровымъ.

2.

Пливіть, пливіть, білі гуси, бистрою водою;
— Вийди, вийди, дівчинонько, розмовся зо мною. —
„Не разъ, не два зъ тобою стояла:
Нігди жъ тобі, козаченьку, правди не сказала.
Тоді жъ тобі, козаченьку, всю правду скажу,
Якъ я свою білу руку зъ твоєю звяжу;
Якъ пійдемо до церковці, станемъ на коберці,
Изійдуться усі мислі у нашому серці.
Мислі моі, мислі, до чого ви пришли!
Що подъ козаченькомъ кониченько бистрий и ясная зброя...
— Що думаєшъ, гадаєшъ, дівчино моя?
„Думаю-гадаю на Дунай сплинути,
Аби за тобою, гультяємъ, не бути.
Ой воли ся, мати, гіркий полинь зъісти,
Ніжъ изъ нелюбимъ вечеряти сісти.
Гіркий полинь зъівши, то водиці напъюся,
А за нелюба пійшовши, на віки втоплюся!“

3.

Якъ послала мене мати риби куповати,
А я риби не купила, та до школи заблудила.
А у школі новенькій писаръ молоденький;
Якъ напише, моя мати, великі буки,
Набралась я, моя мати, великої муки!
Якъ напише, моя мати, великі віди,
Ажъ поки я розібрала — набралася бідп!
Якъ напише, моя мати, великі ази,
Ажъ поки я розібрала — лягала три рази!“
— Донько моя, Марусенько! що собаки брешуть? —
„Мати моя, матусенько, мимо віконъ, ходють“.
— Донько моя, Марусенько, що хвіртка скрипить? —
„Мати моя, матусенько, буйний вітеръ свистить“.
— Донько моя, Марусенько, що по сіняхъ ходить? —
„Мати моя, матусенько, котикъ мишки ловить“.
— Донько моя, Марусенько, що підкивки знати? —
„Мати моя, матусенько, ходила по хаті“.
— Донько моя, Марусенько, чого товста стала? —

„Мати моя, матусенько, наілася сала!“
Якъ послала мене мати по рудую глину, —
А я глини не добрала — привела дитину!
„Оце тобі, моя мати, за сеє наука:
Сиди дома у запічку, колиши унука“.

(Полтавск. губ.).

4.

Батько милий, батько милий, а мати лихая,
Не пускає на улицю, що я молодая.
— Пусти, мати, пусти, мати, хочъ на луку прясти,
Чи не вижене козаче сірі воли пасти?
„Паситеся, сірі воли, та не бійтесь вовка,
А я піду до дівчини: чи змита головка?“
— Ой хочъ змита, мій козаче, а хоча й не змита,
А би вона, мій козаче, була не побита.
Вари, мати, вечеряти, а я ляжу спати;
Кому люба, кому мила — хай прийде до хати.
Прийшовъ, прийшовъ козаченько до нової хати,
Кватирочку відсуває, дівку викликає:
„Вийди, вийди, дівчиноньку, изъ нової хати;
Порадь мене, дівчиноньку, якъ рідная мати“.
— Ой я тебе, козаченьку, ражу и не ражу,
День зъ тобою, вечіръ стою—на другого важу.
„Чорти вбили бъ твого батька зъ такою порадою!
Що я къ тобі зъ щиримъ серцемъ, а ти зъ неправдою.
Бодай же ти, дівчиноньку, тоді заміжъ пішла,
Якъ у млини на камені пшениця зійшла“.
— Бодай же ти, козаченьку, тоді оженився,
Якъ у млині на камені кукіль уродився! —

(Полтавск. губ.).

5.

У тихому Дунаєві
Щука риба хвилі гонить;
Нагнівився мій миленький,
Та й до мене не говорить.
Коли будешъ говорити,
То говори щиру правду;
Якъ не будешъ говорити —
То я собі иншого знайду.
Коли маєшъ говорити,
То говори не безпечне;
Коли мене вірне любишъ,
До иншої не конечне.

(Волынск. губ.).

6.

Підъ вільхою зеленою,
Стоявъ козакъ зъ дівчиною;
Поки стоявъ, то счатя мавъ,
Поки любивъ — счастливий бувъ;
Любить не ставъ—несчастний ставъ.
Ишовъ козакъ дорогою,
Та й вівъ коня изъ собою,
За поводи шовковиі,
За удила золотиі,
Та й стрівъ дівку семилітку.
— Здорова, дівко семилітко!
Одгадай мені загадочку.
Ой що вьється коло деревця?
А що росте безъ корінця?
А що біжить безъ пригону,
Безъ пригону, безъ повода?
А що горить безъ паломъя?
А що плаче безъ голосу?
А що живе безъ парочки?
„Хиба жъ би я дурна була,
Загадочки не дгадала:
Хмель вьється коло деревця;
Камінь росте безъ корінця;
Вода біжить безъ пригону,
Безъ пригону, безъ повода;
Злото горить безъ поломъя;
Козакъ живе безъ дівчини".

(Полтавск. губ.).

7.

Ой іхавъ козаченько по долині,
Та споткавъ дівчиноньку у житі.
„Здорова, здорова, дівчинонько, була!
Якъ ся називаешъ?"
— Уродилась дівчиною,
А пінъ имъя давъ Кулиною.
„Ой здорова, дівчино, була!
Ти, Кулино, ти небога,
Не бійся нікого,
Прочъ козака молодого!
Ой ходімо, дівчино, зо мною".
— Ой куди жъ ти, козаченьку, будешъ водити:
Ти на коні, а я пішки — не гідно ходити!
„Ой у полі коней много — якъ піймаємъ то й поідемъ,
Не піймаємъ — пішки підемъ".
— Ой козаче молодий,
Який буде обідъ твій?
„На Дунаі хижу маю:
Свіжу рибу піймаю;
Якъ піймаємъ, такъ зъімо,
Не піймаємъ, такъ будемо!

Ой ти, Кулино, та небого,
Не бійся козаченька молодого!"
Якъ привѣязавъ Кулину до дубини,
Стали ту Кулину комарі кусати...
— Якъ би жъ я була знала,
Що будуть мене комарі кусати,
То бъ не стала зъ козаченькомъ мандрувати!

8.

Ой у селі та на риночку
Пъе Трохимцівна горілочку;
Пъе Трохимцівна день и другий,
А на третій проснулася,
Свого розумоньку страхнулася.
Ії матінка у віконця сидить,
На ії грозить:
„Дочко жъ моя, Оленочко,
Стидко-бридко такъ робити,
Зъ барабанщикомъ горілочку пити".
— Мати моя, Трохимчихо,
Дай мені гостренький ніжъ,
Та врізати полотенечка
Барабанщику на рубашечку!
Не врізала свого полотенечка,
А врізала свого сердечка!

(Полтавск. губ.).

9.

У городі та у Харькові
Задзвонили дзвони;
Щобъ усі пани, щобъ усі людп
До церкви йшли.
Та всі людп, усі пани
Та до церкви йдуть,
Молодую Одарочку
До тюрьми ведуть.
А за нею йде старая мати,
Все плаче й ридає.
„Ой не плачъ, не плачъ, ти, старая мати,
Не плачъ, не журися.
Ой у тебе, мати, є синъ,
Було й дочокъ сімъ,
Не давай имъ воленьки
Якъ мені самій!
Зосталося, стара мати,
Та ще дома пъять,
Не пускай ихъ на вечерниці—
Нехай дома сплять.
А на вечерницяхъ хатка маленька,
Та всі долі сплять;
Биля кожной дівчиноньки
Женихівъ по пъять".

(Харьковск. губ.).

10.

„Ой ти, ковалю, право, коваленку,
Чомъ не куєшъ рано пораненьку?
Чи ти у себе заліза не ймієшъ,

Чи челядниківъ ти, право, жалієшъ?“
— Ой я залізо у себе имію,
Охъ и челядниківъ я не жалію!
Охъ та ніхто того горя не знає,
Що коваленька журба обнімає.
Ой ковалёва дочъ Катерина,
Вона собі сина, сина породила,
У глибокому колодязі схоронила,
Та за ворота вона виходила,
Зъ буйнимъ вітромъ говорила:
„Ой повій вітре, ти, вітре, буйненький,
Та зажени хмарку та хмарку чорненьку,
Ой та щобъ пішовъ та дрібненький дощикъ,
Та щобъ позаливавъ всі стежки-дорожки,
Щобъ туда люде, люде не ходили,
Щобъ зъ колодязя води не носили,
Щобъ мого сина, сина не будили,
Щобъ мого серця, серця не сушили“.

(Полтавск губ.)

11.

Пливи, пливи, селезнику, поки води стане;
Прибудь, прибудь, мій миленький, не самъ, зъ молодцями.
Єсть у мого та батенька въ огороді сосна;
Не для тебе, скурвий сину, я въ батенька зросла.
Єсть у мого та батенька въ огороді рута...
А у рути верхи крути — піду, посхиляю:
Вороженьки спати ляжуть, а я погуляю.

(Волынск. губ.)

12.

„Ой мати моя, що мені робити?
Що не хоче чорнобривий до мене ходити!
Чи мені ёго продати, а чи проміняти,
Чи молодій шинкарочці за горілку дати?
Чорнобривий мій, чомъ до мене не прийшовъ?“
— Ой тимъ не прийшовъ, що чобітъ не знайшовъ!
Батькови не хочеться — устілки волочаться,
Материни стидко — бо устілки видко!

А сестра бъ и дала, такъ собі добула!
Єсть у мене черевички обидва новенькі...
Ой тамъ на горі, малёвали малярі,
Малёвали малярики черевички мені.
„Ой, мати моя, дай мені таляра
Викупити черевички въ молодого маляра“.
— Ой, донько моя, було літо и зіма,
Було тобі зароблять — черевички викуплять.
„Ой, мати моя, я не гуляла;
Жала жито, жала жито и яру пшеницю:
Не вчилася до роботи, та на вечерниці!
Брала лёнъ, брала лёнъ, брала конопельки:
Не вчилася до роботи, та на витребеньки!“

(Воронежск. губ.).

13.

Туманъ, туманъ по долині;
Широкий листъ на калині,
А ще ширший на дубочку —
Кличе голубъ голубочку,
Хоть не свою — та чужую:
„Прийди, серце, поцілую,
Поцілую, помилую;
Завтра вранці помандрую“.
— На що чужу ціловати,
Своій жалю завдавати!
За густими, за лозами
Плаче дівка слёзоньками.
„Не плачъ, дівко, не журися.
Ще я молодъ, не женився,
А якъ буду женитися,
Прошу, серце, дивитися,
Меду-пива напитися!“
— Твое пиво та й не диво,
Дивнішая зрада твоя,
Що не щира правда твоя.
Твоя мати чаровниця,
Сестра твоя розлучниця:
Розлучила насъ зъ тобою,
Якъ рибоньку изъ водою!

14.

„Ой нене, нене, чомъ не женишъ мене?“
— На що тебе, синку, молодимъ женити,
Хиба жъ тобі, синку, ні зъ кимъ говорити?
Хиба жъ тобі, синку, коника купити?
Куплю тобі коня, коня вороного:
Прийде темна нічка — говори до ёго!
„Ой коню, мій коню, коню вороненькій,
Ой чого ти стоішъ у станку смутненькій?“
— Ой тимъ я смутненькій, що ти молоденькій,

Що рано вставаєшъ, мене наповаєшъ,
Куди погадаєшъ, туди й погайсаєшъ,
Нигде тої корчми не минаєшъ.
Самъ підешъ у корчму меду-вина пити,
А мене привъяжешъ сироі землі бити.
А я сироі землі по коліна вибъю,
Поки свого пана молодого изъ корчми не визву.
Ей пане мій, пане, пане копитане!
Дай мені мочи по самиі очи,
Тоді гуляй пане, хоча й до півночи.
Охъ якъ же я схочу — річку перескочу,
Річку перескочу, копита не вмочу!

(Полтавск. губ.).

15.

Кобъ я була така красна, якъ зоронька ясна,
Світила би-мъ миленькому, поки би-мъ не згасла.
Кобъ я мала штирі воли, чорвону запаску,
Нігди би-мъ я не стояла о богачу ласку.
Шо за мода, шо за мода — все шапки рогачки;
Сякиі-такпі, обідраниі и то до богачки.
На що, мати, на що, мати, собаки держати,
Коли наши сусідоньки уміють брехати.
Ой якъ буде, то такъ буде, поіду межі люде,
Якъ буду ся шановати, добре мені буде.

(Волынск. губ.).

16.

Ой я знаю, ой я знаю, чого мила красна:
Передъ нею й по-за нею впала зоря ясна!
Ой упала зоря зъ неба, та й розсипалася;
Мила зорю позбірала, та й затикалася!

(Волынск. губ.).

17.

„Пусти жъ мене, моя мати, барвіночку рвати;
А вже жъ наші вороженьки полягали спати".
— Ой едні полягали, другі повставали,

А вже жъ вони тебе, доню, давно обрехали.
„Нехай вонп брешуть, якъ ся розуміють;
Прийде тая годинонька — вони поніміють!“

(Волынск. губ.).

18.

Ой місяцю-перекрою, зайди за коморю!
Изъ кимъ мені любо-мило, изъ тимъ поговорю.
Ой місяцю-місяченьку, не світи нікому,
Тількі мому миленькому, якъ иде до дому.
А якъ підешъ, милий, на нічъ, заграй у сопілку;
А я вийду, послухаю, чи ти тамъ, сокілку.
А якъ вийдешъ, милий, на нічъ, заграй хочъ въ листочокъ,
А я вийду, послухаю, чи твій голосочокъ!

(Волынск. губ.).

19.

Світи, місяцю, світи, місяцю,
Хочь годиноньку въ нічку;
Нехай переіду, нехай переіду
До дівчиноньки річку.

Нехай переіду, нехай переіду
Ноги не замочу;
Хай люде знають, хай люде знають,
Що до дівчини хожу.

(Волынск. губ.).

20.

Ой у полі верба,
Холодна вода;
Тамъ дівчина чорнявая
Водицю брала.
Дівка одъ води,
Козакъ до води:
— Постій, дівко чорнявая,
Дай коню води!
„Не могу я встать;
Трава-роса,
Дівка боса —
Ніженьки щемлять!“
— Коли моя дівка будешъ—
Черевички куплю!
„Не купуй ти мені,
Купи самъ собі;
Єсть у мене отець-мати —
Куплять и вони!“

(Харьковск. губ.).

21.

Чорвоная калинонька, білоє деревце;
„Чомъ не ходишъ, не говоришъ, моє миле серце?“
— Ой якъ мені, дівчиноньку, до тебе ходити?

Кругомъ хати вороженьки — будуть насъ судити!
„Нехай судють, нехай судють, вони про те знають;
Ой прийде часъ-годинонька, вони перестануть!“
А по той бікъ грянченьки французъ наступає,
А мій милий чорнобривий въ походъ виступає.
„Ой иди жъ ти, мій миленький, та не обаряйся!“
— Прошу тебе, дівчинонько, въ просьбу не вдавайся!
Якъ поіду — не приду, вже не сподівайся!
„Знаю, знаю, козаченьку, про що ти гадаєшъ:
Либонь мене, молодую, покинути маєшъ“.
— Не таку я, дівчинонько, натуроньку маю:
Ой якъ сяду біля тебе — про все забуваю:
Бодай тебе, дівчинонько, ворітечки вбили,
Лешъ би тебе, дівчинонько, кращі не любили.
Не такъ тебе, дівчиноньку, та ще й твою неньку,
Що тебе изгодувала, таку чепурненьку.

(Харьковск губ.).

22.

Ой зъ-за гори, изъ-за кручи, риплять вози йдучи;
По-переду чумаченько курить люльку йдучи.
Риплять вози, брязчать ярма, воли ремигають;
Зъ ними йде дівчинонька все плаче й ридає.
— Не плачъ, не плачъ, дівчинонько, така твоя доля:
Полюбила козаченька, по місяцю стоя.
— Купи мені, моя мати, за три кони голку,
За чотирі золотні чорвоного шовку.
Шовкомъ шила, шовкомъ шила, золотомъ рубила,
Все для того чумаченька, що вірно любила.
Перебреду дві річеньки, стану на пісочку,
Та випру чумакові штани и сорочку.

(Волынск. губ.).

23.

Туманъ поле, туманъ покриває,
Матусенька сина въ військо виряжає!
— Ой, матюнко, та не гай мене;
Великая дороженька—виряжай мене!
Теперъ нічка та темненькая,
А дороженька та далекая!
„Тобі ночки не боятися,
А дороженьки не питатися“.
Іде козакъ поле и другое

Ставъ конь вороний спотикатися,
Мені молодому та дріматися;
Пущу коня на степиночку,
А самъ ляжу спати на часиночку!
Где ся взяла молодая дівчина,
Та вирвала она та билиночку,
Та вдарила козака та по личеньку,
Та вдарила козака по біленькому.
„Вставай, козаче, годі тобі спати:
Та вже твого коня давно не видати.
Пошли турки та стороною,
Взяли твого коня вони зъ собою!“

Кинувся козакъ коня доганяти;
Кинулась дівчина ёго переймати.
„Хай конь пропадае — другий буде;
Тебе зарубають — мені жаль буде.
Хай конь пропадае й сіделечко;
Тебе зарубають... мое сердечко!“
— Где-сь ти, дівчино, мене вірно любишъ,
Що до кониченька мене рано будишъ?
„Якъ би я тебе, козаче не любила,
То й до кониченька рано бъ не будила“.

(Волынск. губ.).

24.

Ой у полі клинъ-дерево рузно,
Ходить козакъ до дівчини пузно.
— Не ходи, козаче, до мене;
Буде слава на тебе й на мене.
„Я тіеі слави не боюся,
Кого вірне люблю, стану, обнімуся“.
— Ой не ходи, козаче горами:
Переросла дорожка чарами.
„Єсть у мене коникъ вороненький,
Перескоче ті чари лихенькі!“
— Не ходи, козаче, подъ низомъ,
Переросла дороженька хмизомъ!
„Єсть у мене топорець гостренький,
Той висіче чагаръ густенькій!“

Ой прочиню въ оконці квартирку,
Та погляну по місту, по ринку,...
Ажъ мій милий по риночку ходить,
Кониченька за поводи водить,
Свого пана хорошенько просить:
„Пусти мене, мой пане, до дому,
Розігрався сивъ конь подо мною;
Затужила дівчина за мною“.
— Кажу я коня до стані взяти,
А тебе въ кайдани оковати.
„Не куй мене, мой пане, въ кайдани;
Закуй мене въ шинкарочки въ хаті,
А въ шинкарки медъ-вино й горілка,
А ще къ тому хорошая дівка.
Буду медокъ попивати,
Буду дівку підмовляти!“

(Волынск. губ.).

25.

Тамъ на горі сонце гріе,
Тамъ приятний вітеръ віе,
Ой тамъ ходить чумакъ гожий,
Що на личко красний, хороший.
Скоро ёго увидала,
Заразъ кохати зачала;
Заразъ стала старатися,
Щобъ зъ чумакомъ пізнатися;
Я-мъ счастлива считалася,
Що зъ чумакомъ спізналася.

А вонъ тее повторяе,
Що коханку зъ неі маe.
Іде чумакъ у дорогу,
Кидаe мене небогу!
Всі вороги раді зъ того,
Що нема чумака мого!
И говорять всі сусіди,
Що чумакъ уже не прийде;
И говорять усі люде,
Що вже чумака не буде.
Ажъ я чую — повертаe
И на воликівъ гукаe:
„Гей же воли, гей до хати,
Щобъ ся зъ миловъ привітати!“
Скоро мила тее вчула,
Заразъ къ нему прискочила:
— Якъ ся маешъ, муй чумаче,
Нехай теперъ ворогъ плаче!

(Волынской губ.).

26.

Іхавъ козакъ, іхавъ дорогою,
Іхавъ молодъ барзо широкою;
Приіхавъ козакъ до долини;
Ой тамъ стоіть хата на долині;
Приіхавъ козакъ підъ віконце:
— Добри-вечіръ, дівчинонько серце!
Дівчинонько, переночуй нічку,
А мені скажи одъ себе дорожку!
Якъ переночуешъ—будешъ споминати,
А якъ одкажешъ, будешъ жалковати.
Дівчинонька умная-розумна,
Проводила козака до гумна.
— Дівчинонько, збуди мене рано,
Такъ рано, щобъ ще не світало,
Щобъ козаки коней не сідлали,
И сіделець не покладали.
А дівчина тверденько заснула,
И не чула якъ нічка минула.
Прокинулось козацьке серденько,
А вже на дворі видненько!
Кинувся козакъ у віконце:
Уже зайшло подъ полудень сонце!
— Утративъ козакъ коня и сіделъце
Черезъ тебе, дівчинонько-серце!
Черезъ тебе, дівчино кохана,
Утративъ я ласку у свого папа!
Черезъ тебе, дівчино-коханка,
Утративъ я коня и нагайку.

(Волынск. губ.).

27.

Ой вишенько-черешенько, чомъ ягідъ не родишъ?
Молодая дівчинонька, чомъ гулять не ходишъ?
„Якъ же мені ягідки родити та за горонькамі;
Якъ же мені пойти гуляти та за ворогами.
Ой зродили ягідочки близько перелазу...
Люблю тебе, серце-дівчино, одъ першого разу.
Ой зродили ягідочки — широкий листочокъ;
Люблю тебе, серце-дівчино, и тиій походочокъ!

(Волынск. губ.).

28.

Ой поіхавъ козакъ
Зъ Польщі на Вкраіну,
Покидає дівчину!
А дівчинонька плаче:
— Та вернися, козаче,
Озьми мене зъ собою!
„Що будешъ робила,
Дівчино єдина,
На Вкраіні далеко?“
— Буду білі хусти прати,
Сріблomъ, злотомъ вишивати,
Козаченько-серденько!
„Где жъ ти будешъ прала,
Дівчино кохана,
На Вкраіні далеко?“
— Ой на крутій же горі,
На білому камені,
Казаченько-серденько!
„Где жъ будешъ сушила,
Дівчино єдина,
На Вкраіні далеко?“
— На буйному вітрочку,
На шовковому шнурочку,
Козаченько-серденько!
„Где будешъ прасовала,
Дівчино кохана,
На Вкраіні далеко?“
— Ой на крутій же горі
На тесовімъ столі,
Козаченько-серденько!
„Що жъ ти будешъ іла,
Дівчино єдина,
На Вкраіні далеко?“
— Изъімъ хліба зъ водою,
Аби жити зъ тобою,
Козаченько-серденько!

(Волынск. губ.).

29.

Пошла дівка до броду по воду:
Сподобала козака на вроду.
— Ой ти, козаче, сивий соболю,
Возьми мене на човенъ зъ собою!
„Ой ти, дівчино, ти, сивая голубко!
Сідай же, сідай на той човенъ хутко!“

Скоро дівчина на човенъ ступила:
Где-сь взялася вітровая хвиля,
Где-сь взялася щука риба зо дна,
Вивернула дівчиноньку зъ човна.
— Ой рятуй же, козаченьку, рятуй мене!
Ой будешъ мати одъ матусі плату!
Ой будешъ мати коня вороного,
И сіделечко зъ золота самого!
„Ой не хочу я одъ матусі плати,
Тільки хочу тебе за дружину взяти!“
— Ой бодай я мала въ морі потонути:
Не хочу у тебе за дружину бути!
Якъ потону въ морі, одпочину;
А за тобою на віки згину!
„Ой подай, брате, довгую тичину
Приднбтати вражую дівчину!“

Въ єднимъ конці сине море грає,
А въ другому дівка потопає,
Ой скоро дівча въ морі потонула,
Оно на верхъ китайка сплинул.
„Ой не жаль мені дівки подолянки,
Но мені жаль червоной китайки!“

(Волынск. губ.).

30.

Сонце низенько, вечіръ близенько,
Вийди до мене, моє серденько!
Серденько моє!
Випроважала, тяжко вздихала:
Не рознімося, поберімося,
Серденько моє!
Будемо жити, та й не тужити...
Такъ ми зъ тобою, якъ риба зъ водою...
Серденько моє!
Ой якъ прійду, та й не застану,
Згорну рученьки, плакати стану,
Серденько моє!

31.

Ой іхавъ я коло свого поля,
Та й заплакавъ я до свого коня.
„Ой чого ти, козаченьку, плачешъ,
Може ти вечерять хочешъ?“
— Ой вже жъ мені вечеря не мила;
Люди кажуть: дівчина не моя!
Хоця жъ моя, та не моя буде...
Нехай, серце, набрешуться люде!
Ой поіхавъ козаченько до дівчини
въ ранці,
Та й поставивъ коня свого въ житі.
— Здорова, здорова, дівчино Наталко!
„Здоровъ, здоровъ, козаченько Савко!
Рада бъ я тебе до хати пустити...
Єсть у мене въ кишені лучина:
Засвітимо чорними очима!“

(Волынск. губ.).

32.

Чорна хмара наступає,
Дрібенъ дощикъ накрапає...
Ясне сонечко зійшло.
Якъ устану я раненько,
Та умпюся біленько,
Шовковимъ платкомъ утруся,
Піду матері спрошуся,
Чи позволить моя мати
Мені зъ войтомъ погуляти
У зеленому саду,
На шовковій траві,
На вороненькому коні?
На запорожському сідлі
Серебрені стремена,
Золотеньки удила,
Шовковиі повода,—
Добрий парубокъ гуляє,
Напивається вина,
Набірається ума;
Взявъ би дівку за себе,
Та й украсивъ самъ себе!

(Харьковск. губ.).

33.

Заржали вороні коні та одъ корчомки йдучи,
Зачула молода дівчина, зъ рути віночки вьючи.
Якъ зачула, такъ вискочила — на береженьку стала:

„Мій Ивасенько, моє серденько, мені пригодонька стала;
Мала жъ бо я два вінчики, та мені водонька забрала!“
— Не турбуйся, моя дівчино, о своєй пригоді:
Маю я пару лебедівъ — попливуть проти води!
Лебеді пливуть, віночки тонуть, вінчики потопають;
Моєй дівчині, моєму серденьку, більшъ жалю завдають.

(Волынск. губ.).

34.

Вилітала зозуленька, та й сказала „куку!“
— Дай же мені, моя мила, свою білу руку.
„Якъ же мені, мій миленький, рученьку подати:
Болить моя головонька — не можно підняти“.
— Приложи жъ ти, моя мила, до головки рути;
Клади рано и въ вечері, щобъ здоровій бути.

(Волынск. губ.).

35.

Черезъ боръ зелененький
Біжить конь вороненький;
А за нимъ въ погоненьки
Порокопко молоденький.
Десь ся взяла Ганулѧ,
Изъ двору виглянула,
И коника не зупинила.
— Ганулю, душечко,
Зупини конпка мого,
Зупини молодого!
„Не буду зупеняти,
Не буду жаловати,
Ще бо я не твоя:
Богова й батенькова;
Ще моя косонька
Шовкомъ заплетена,
Золотомъ протрушена,
Віночкомъ наложена“.

(Волынск. губ.).

36.

Ой у полі, въ полі, береза стояла,
Береза стояла тонка, кучерява;
Коло тої берези дівка стояла
Хороша, чорнява, на личко білява.
Наіхали пани: „сядай, дівко, зъ нами,
Сядай, дівко, зъ нами, щобъ люде не знали,
Щобъ люде не знали, матці не сказали“.
А мати почула, заразъ прилинула:
— Доню жъ моя, доню, вернися до-дому;

Якъ я тебе родила, всю нічку нудила;
А якъ тебе годувала — не єдну нічъ не спала;
Я думала: дожду доньки собі помочниці;
Я тебе дождала єдную, да й ту бездільную!
(Волынск. губ.).

37.

Вийду за ворота —
Луга та болота;
Вийду за другиі —
Трава зеленіє;
А серденько мліє,
Мліє, омліває —
Милого немає.
Ой якъ пів обіда —
Ажъ мій милий іде,
Сіриии волами
Зъ чорними бровами.
„Чоломъ, чоломъ, мила,
Чоломъ, чорнобрива!“
— На що чоломъ бити,
А иншу любити?
Чи на личко біліше,
Чи на правду вірніше?
(Харьковск. губ.).

38.

Ой постникала я сімъ понеділківъ,
А восьмую неділоньку;
Принеси, Боже, кого вірне люблю
На мою постіленьку.
Постілька моя тонка біленька,
А я сама молоденька;
Якъ я ляжу спати, тяжко вздихати,
Що ні зъ кимъ розмовляти.
„Чому не прийшовъ, чому не приіхавъ,
Якъ я листи писала,
Чи коня не мавъ, чи дороги не знавъ,
Чи матуся не пускала?“
— Ой я коня мавъ, и дорогу знавъ,
И матуся пускала;
Меньша сестра — літъ не доросла,
Та мене не пускала:
„Ой не ідь, брате, не ідь, рідненький,
Въ чужу сторононьку:
— Ноченька темна, дорога непевна,
И дівчина небезпечна.
У дівчини впъешься, зъ конпченька вбъешься,
Слави наберешся“.
— Я горілки не пъю, одъ меду не впьюся,
Слави бережуся.

Къ пѣснѣ этой присоединяютъ еще иногда слѣдующіе стихи:

Поставлю комору, поставлю новую
Да на тую дівчину молодую;
Поставлю сторожу, поставлю ще й варту;
Та ще й куплю горілочки кварту.
Сторожа впилася, а варта заснула,
А дівчина зъ козакомъ майнула.
Ночувала нічку въ зеленімъ садочку,
Изъ тобою, мій ти голубочку;
Ночувала другу при зеленімъ лугу,
Изъ тобою, невінчаний другу;
Ночувала третю, въ зеленімъ, барвінку,
Изъ тобою, мій ти недовірку. —
(Волынск. губ.).

39.

— Лає мене родинонька, щобъ я тя не любивъ...
Хиба би я своє житя загубивъ!
Нехай лає, нехай мучить, хочъ би и забила,
Що жъ я виненъ, що матуся тебе полюбила?
Полюбила вона тебе и буде кохати;
Прошу, серце, аби вільно було запитати:
Скажи, серце, правду, чи мя кохаєшъ,
Чи ти мене, молодого, зводити гадаєшъ?
„На що жъ твоє запитання, чи я тя кохаю: —
Чи тобі своій милости мало знаковъ даю?“
— Правду, серце, говоришъ, самъ я тоє знаю;
Коли жъ бо я твоімъ буду — надіі не маю!
„Ой Боже мій милостивий, чи то твоя воля,
Ой чи такая наша доля?“
— Просимъ Бога, а Богъ на насъ гляне, милостивий;
Ходімо звінчаймось, будемо счасливі!

(Волынск. губ.).

40.

Бодай того Синъ-Божий не множивъ,
Хто тіі любощи зложивъ;
Зложило любощи біле пахоля,
Та передъ панами стоя...
Листоньки пише и тяженько дише,
И любощи споминає,
А тіі любощи тяжче объ болісті
До серденька прилягають.
Писавши листоньки и черезъ люде слати,
То й весь світъ буде знати.
Маю я коня и до коня хлопця,
То поіду одвідаю.
Іду дорогою, іду широкою,
До коника промовляю:
Ступай, коню, въ порога,
Проси пана Бога,
Що вже намъ тутъ ночлігъ певний!
Війшовъ до сіней — вечеряти сіли,

Оно дівчина не вечеряє.
Війшовъ до хати — полягали спати;
Оно дівчинонька не спить,
У оконечку сидить,
Зъ буйнимъ вітромъ розмовляє:
— Повінь, вітроньку, въ ту сторононьку,
Где мій милий пробуває. —
„Миленька моя, говори зо мною,
Бо я вже тутъ давно стою“.
Миленька зомліла,
И говорить не сміла
До свого миленького.
— Чи тебе Богъ принісъ,
Чи ангелъ зъ неба до мене на вечерю!
„Мене Богъ не нісъ,
Оно я самъ приіхавъ на коніку вороному!“

(Волынск. губ.).

41.

Текла річка зъ криниці въ озера;
— Чомусь моя дівчинонька смутна, невесела?
„Ой якъ мені, серденько, веселенькій бути:
Полюбила козаченька — не могу забути!
Не могу забути по всякъ-часъ, минути;
Можу тебе, серце моє, всякъ часъ спомъянути“.
— Ой ти, дівчино, повная роже,
Якъ я тебе не побачу — все мені не гоже!
„Ой ти, козаче, красний тюлпане,
Якъ я тебе не побачу — моє серце въяне!“
— Ой ти, дівчино, моє малёванне,
Подай мені ручку черезъ ділованне!
„Ой рада бъ я, козаче, обидві подати,
Та боюсь, серденько, щобъ не била мати.
Перестань, козаче, до мене ходити:
Засідають вороженьки — хотять тебе вбити!“
— Хоть мене убъють, а себе не втішуть;
Чорти бъ побивъ ёго батька — тількі людей смішуть!
„Нехай сміються, коли довелося;
А ми на іхъ безголовъе та й поберемося!“

(Харьковск. губ.)

42.

Смутенъ же я, смутенъ темненькоі ночи:
Не сплять моі очи ні въ день, ні въ ночи.
Ой ко-бъ я мавъ орловні крила,
Поленувъ би я, где моя мила;
Прилетівъ би, сівъ, упавъ на дворі,
Чи не вийде моя мила поскорій?
Ажъ мила виходить зъ чорними бровами,
Промовляє до мене вірними слвами:
„Сивий голубоньку прекрасний,
Який же ти въ світі несчастний!
Сядь коло мене, пригорни до себе!
Скажи щиру правду, що маєшъ на серці?“
— На старій гребельці новий млинокъ меле;
Не вважай, дівчино, що на насъ, молоденькихъ, говорять.
Вориженьки будуть брехати,
А ми будемо, серце, кохати.

(Волынск. губ.).

43.

Ой відки жъ я уродився;
Таки жъ бо я въ трохъ влюбився:
Любивъ Гандзю, Катерину,
Ще й Тетяну чорнобриву.

Ой піду жъ я по улиці
Стоять гарні молодиці;
То черняві, то біляві,
На кого глянь — то всі браві.

Якъ я вийшовъ до криниці —
Тамъ стоять молодиці.
Одна стоіть, бере воду —
Подивлюсь на еі вроду.

Дала мені води пити —
Не жаль гарной зачепити;
Тамъ-то гарна, тамъ-то мила;
Ще й до того чорнобрива.

Гарнихъ хлопцівъ въ корчмі знає,
Батько зъ корчми виглядає;
— Утікай же, гарний хлопче,
Иде батько — бити зхоче!

Не такъ мені ті дівчата,
А якъ тиі молодиці:
Лають мене — я не дбаю;
Котру бачу, ту кохаю!

Надъ річкою стоіть хата,
Тамъ дівчина зуховата;
Єще она рачковала,
Якъ ся мені сподобала.

(Волынск. губ.).

44.

Ишовъ козакъ черезъ байракъ:
„Помагай Бігъ, дубе!
Ой, чи твоя, чи моя
Дівчинонька буде?
Коли моя буде —
Хвалить ій Бога;
Коли мого товариша —
Пропала небога!“

45.

„Серце, ходи,
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе мати лихая! —
„Матері дома немає,
Мати на хрестинахъ гуляє;
А ти, серце, ходи
И вірненько люби,
Серце моє!
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе батько лихий!
„Батька дома немає,
На весіллі гуляє;
А ти, серце, ходи
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе брати лихі! —
„Братівъ дома немає;
Брати въ шинку гуляють;
А ти, серце, ходи,
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе сестри лихі! —
„Сестеръ дома немає;
На досвіткахъ гуляють...
А ти, серце, ходи,
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе собаки лихі! —
„Я собакамъ угожу,
Два хліби положу;
А ти, серце, ходи,
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе кішки лихі! —
„Я кішкамъ угожу,
Шматокъ сала положу;
А ти, серце, ходи
И вірненько люби,
Серце моє!“
— Якъ до тебе ходити,
Тебе вірне любити...
Въ тебе миші лихі! —
„Коли мищей боішся,
На воротахъ повісься,
Изгинь, пропади,
А до мене не ходи!...
Цуръ тобі, пекъ!...“

(Волынск. губ.).

46.

Горе мені, що не тая Маруся;
Що я її полюбивъ, та й заняти боюся.
Ой не такъ Маруся, якъ Марусина мати:
Не пускае Марусю на улицю гуляти!
Коли бъ мені, Господи, неділі діждати,
Пославъ би я малихъ хлопцівъ до Марусі ночувати,
А самъ стану, молоденький, підъ віконцемъ слухати,
Що буде Марусина малимъ хлопцямъ казати:
Було въ мене два садочки — ні одинъ не родить;
Було въ мене два миленькихъ — ні одинъ не ходить!
Ходи, милий, ходи, не лякайся...

(Харьковск. губ.).

47.

Козакъ зъ Киева,
Дівка зъ Горошина;
Дівчинонька козаченька
Та й заморочила:
Чобітки зняла,
Постоли дала;
Питається козаченька:
„Чи вивести коня?“
Ой вивела коня,
Та ще й осідлала;
Ой винесла шабельку,
Та й припоясала;
Ой винесла лучечокъ
И стрілочокъ пучечокъ:
„Отсе тобі, мій миленький,
До білихъ ручечокъ!“
Винесла хустину,
Якъ ту паперину:
„Отсе тобі, мій миленький,
За ту вечерину!“

(Полтавск. губ.).

48.

Озоветься козаченько по тімъ боці Дону:
„Гуляй, гуляй, дівчинонько, доведу до-дому.
Вийди, вийди, дівчинонько, вийди, не барися!“
— А за мною, молодою, ввесь рідъ зажурився!
Не такъ же рідъ, не такъ же рідъ, якъ рідная мати.
Вийшла мати за ворота дочки виглядати.
„Иди, донько, до домоньку: уже пора спати!“
— Тоді мені, мати, спати, якъ стане світати:
Постіль біла, стіна німа: ні зъ кимъ розмовляти.

Ходить Ваня по лужочку, шукає слідочку;
Не найшовъ же вінъ слідочку—прийшовъ до тиночку.
Вийшла къ ёму мпленькая, вийшла на крилечко;
Не стерпіла сердечная — мовпла словечко:
— Не порою, милий, ходишъ, не въ времья гуляешъ.
Ой ти ходи та порою, вечірнёю зорёю,
Щобъ тебе люде не слихали, собаки не брехали;
Та щобъ про мене, молодую, худа не сказали!

(Воронежск. губ.).

49.

Чогось мені тяжко-важко — на серденьку туга;
Нема мого миленького, нема мого друга.
Ой приіхавъ мій миленькпй, въ неділю раненько,
Злізъ зъ коника привитався: „день добрпй, серденько!
Ой, чи здорова, чи не тужишъ чого?
Чи не маєшъ надъ мене пшого?“
— Передъ Богомъ присягаю, що пшого не маю;
Тілько тебе, серце моє, надъ життя кохаю!

(Волынск. губ.).

50.

— Чомъ дубъ не зелений? Листъ туча прибила.
Козакъ невеселий — лихая година!
Якъ мені, братці, веселому бути:
Любивъ я дівчину — не могу забути!
Любивъ я дівчину, та й одбили люде,
Теперъ мені, братці, пароньки не буде.
Тількі мені пари, що оченьки карі,
Тільки всей любови, що чорниі брови.
Чорні брови маю, та й не оженюся;
Піду лучче зъ горя зъ мосту утоплюся.
„Не топись, козаче, або душу згубишъ:
Ходімъ, повінчаймось, коли вірне любишъ“.
— Люблю тя дуже, скарай мене, Боже!
Буду тебе ціловати, поки сонъ изможе!
„Вже жъ націловався, вже жъ намиловався,
Якъ соловейко та й нащебетався“.
Пішли вони вінчатпсь — нема пона дома.

„Чи твое несчастя, чи моя недоля,
Що ми не застали сёго попа дома“.
— Запрягай же, хлопку, коня вороного,
Поідемъ вінчатись до попа чужого.
Іхали поле, іхали другее,
На третьёму полі ставъ кінь спотикатись:
„Вернімось, дівчино, намъ тутъ не вінчатись“.
Пішовъ козакъ яромъ,
Дівка долиною:
Зацвівъ козакъ терномъ,
Дівчина калиною.
Вийшла спнова мати того терну рвати,
Дівчинина мати — калини ламати.
„Се жъ не терночокъ — се жъ мій синочокъ!“
— Се жъ не калина — се жъ моя дитина!

(Полтавск. губ.).

Библиотека Географического Общества Союза ССР

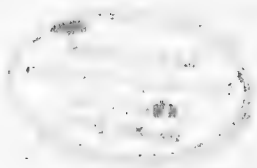

8 р

Проверено
1953 г.